ŠVENTASIS RAŠTAS

SENASIS TESTAMENTAS

ISTORINĖS KNYGOS

Vertimas iš hebrajų ir graikų kalbos

"KRIKŠČIONIS GYVENIME", PUTNAM, CT, JAV
1994

NIHIL OBSTAT
Vytautas Balčiūnas, CISS, STD
Censor deputatus

APPROBATUR
† VINCENTAS kardinolas SLADKEVIČIUS
Kauno arkivyskupas ir
Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas
Kaunas, 1993.09.08

Vertė
ir įvadus bei paaiškinimus parašė
kun. Antanas Rubšys

Vertimo kalbą tikslino
Jurgis Jankus ir
Albina Pribušauskaitė

Apdaila
Jono Bogutos
Kovas Desktop Publishing, Cicero, IL

Lietuviškas raidynas
Jono Bogutos

Korektorė Salomėja Narkėliūnaitė

Spaudė Concepts Unlimited, Inc., Acton, MA

Išleido "Krikščionis Gyvenime", Putnam, CT
1994

Kaina $12

Skiriu

TĖVYNEI
LIETUVAI

Vertėjas

KNYGOS MECENATO PREL. JONO A. KUČINGIO AŠTUONIASDEŠIMT PENKERIŲ METŲ SUKAKTIS

Tik žinau, kad kiekvienas palieka
pėdas žemėj, kai eina laukais.
Jeigu gilios - ilgam jos išlieka,
jei teisingos - jos tampa takais.

J. Marcinkevičius

Jubiliatas, švęsdamas savo 80-uosius metus, sakė: "Myliu ir esu mylimas". Gimęs Žemaitijoje, kalvuotame Šnypšlių kaime prie Švėkšnos, Kūčių išvakarėse 1908-aisiais metais, Kūčių dieną tapo krikščioniu, nes atrodė per trapus žemės kelionei. Tačiau mylinti šeima ne tik išaugino trapųjį kūdikį, bet ir padėjo jam tapti mylinčiu žmogumi — kunigu, kapelionu — gimnazijos ir karo, klebonu Tėvynėje, Vokietijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, prelatu, plunksnos žmogumi, visuomenininku, giesmių kūrėju, švietėju, išeivijos šulu ir švyturiu. Jubiliatas žodžiais ir darbais visad ir visur šviečia įsitikinimu, kad Dievas jį myli ir daro mylintį. Tąjį Žemaitijos kūdikį Dievas, tarsi erelis ant savo sparnų, nešė per karo audras Tėvynėje, tremties metais Vokietijoje, per Atlantą ir Šiaurinės Amerikos žemyną į neramiąją Ramiojo vandenyno pakrantę, kad mylėtų artimą, kaip patį save, ir būtų mylimas.

TURINYS

LEIDĖJŲ ŽODIS

Visą Senojo Testamento Šv. Raštą išvertė į lietuvių kalbą iš lotyniškosios Vulgatos šio šimtmečio pradžioje arkivysk. Juozapas Skvireckas. Jis pridėjo taiklius ir išsamius paaiškinimus, kurie atspindi visa, kas gera buvo pasiekta pažangiose to meto Šv. Rašto studijose. Tai viena didžiausių, jeigu ne pati didžiausia, dovana lietuvių tautai nuo pat jos įsijungimo į krikščionybę pradžios. Bet žymi lietuvių kalbos ir Šv. Rašto vispusiškesnio pažinimo pažanga per paskutiniuosius 6-7 dešimtmečius šaukėsi naujo vertimo, naujų komentarų.

Ir štai su jais ateina "Krikščionio Gyvenime" knygų leidėjai, pradėdami spausdinti kun. prof. Antano Rubšio vertimą iš originalių kalbų gražia, sklandžia, žodinga lietuvių kalba. Trumpi, bet taiklūs įvadai į atskirų žanrų ir į pavienes ST Šv. Rašto knygas su palyginti nedaugeliu, bet daug pasakančiais kai kurių išsireiškimų paaiškinimais padaro šį vertimą nepralenkiamą.

Pradžioje šis ST vertimas bus spausdinamas atskiromis knygomis, vos išvertus jo dalį. Bus kelios tokios knygos, kiekviena apie 500 puslapių, Lietuvoje išleisto Naujojo Testamento formato. Jas išleidus ir galutinai paruošus tekstą, bus spausdinamas visas Senasis Testamentas vienoje knygoje.

Pateikdami mūsų skaitytojams taip laukiamo Senojo Testamento vertimo trečiąjį vaisių — Istorines knygas, jaučiame, kad šis vertimas bus panaši dovana dabarties lietuviškai visuomenei, kokia buvo arkivysk. Juozapo Skvirecko dovana savo meto tikintiesiems.

Šis Istorinių knygų leidinys yra plačios talkos rezultatas. "Krikščionio Gyvenime" knygų leidėjai nuoširdžiai dėkoja leidinio mecenatui Jubiliatui prel. Jonui A. Kučingiui už $ 5000 paramą; Jurgiui Jankui ir Albinai Pribušauskaitei už rūpestingą vertimo kalbos ir stiliaus patikslinimą; Salomėjai Narkėliūnaitei už kruopščiai atliktą vertimo korektūrą; Jonui Bogutai už patrauklią apdailą ir paruošimą spaudai; Marion Skabeikienei už techninę pagalbą vertėjui ir rūpinimąsi priemonėmis vertimo tekstui paruošti.

ŠV. RAŠTO KNYGŲ PAVADINIMŲ SANTRUMPOS

Abd	—	Abdijo knyga	—	ST
Ag	—	Agėjo knyga	—	ST
Am	—	Amoso knyga	—	ST
Apd	—	Apaštalų darbai	—	NT
Apr	—	Apreiškimas Jonui	—	NT
Bar	—	Barucho knyga	—	ST
Dan	—	Danielio knyga	—	ST
Ef	—	Laiškas Efeziečiams	—	NT
Est	—	Esteros knyga	—	ST
Ez	—	Ezekielio knyga	—	ST
Ezd	—	Ezdro knyga	—	ST
Fil	—	Laiškas Filipiečiams	—	NT
Fm	—	Laiškas Filemonui	—	NT
Gal	—	Laiškas Galatams	—	NT
Gg	—	Giesmių giesmė	—	ST
Hab	—	Habakuko knyga	—	ST
Įst	—	Pakartoto Įstatymo knyga	—	ST
Iš	—	Išėjimo knyga	—	ST
Išm	—	Išminties knyga	—	ST
Iz	—	Izaijo knyga	—	ST
Jdt	—	Juditos knyga	—	ST
Jer	—	Jeremijo knyga	—	ST
Jl	—	Joelio knyga	—	ST
Jn	—	Evangelija pagal Joną	—	NT
1 Jn	—	1-asis Jono laiškas	—	NT
2 Jn	—	2-asis Jono laiškas	—	NT
3 Jn	—	3-asis Jono laiškas	—	NT
Job	—	Jobo knyga	—	ST
Jok	—	Jokūbo laiškas	—	NT
Jon	—	Jonos knyga	—	ST
Joz	—	Jozuės knyga	—	ST
Jud	—	Judo laiškas	—	NT
1 Kar	—	1-oji Karalių knyga	—	ST
2 Kar	—	2-oji Karalių knyga	—	ST
Koh	—	Koheleto (Ekleziasto) knyga	—	ST
Kol	—	Laiškas Kolosiečiams	—	NT
1 Kor	—	1-asis laiškas Korintiečiams	—	NT

2 Kor	—	2-asis laiškas Korintiečiams	—	NT
1 Kr	—	1-oji Kronikų knyga	—	ST
2 Kr	—	2-oji Kronikų knyga	—	ST
Kun	—	Kunigų knyga	—	ST
Lk	—	Evangelija pagal Luką	—	NT
1 Mak	—	1-oji Makabiejų knyga	—	ST
2 Mak	—	2-oji Makabiejų knyga	—	ST
Mal	—	Malachijo knyga	—	ST
Mch	—	Michėjo knyga	—	ST
Mk	—	Evangelija pagal Morkų	—	NT
Mt	—	Evangelija pagal Matą	—	NT
Nah	—	Nahumo knyga	—	ST
Neh	—	Nehemijo knyga	—	ST
Oz	—	Ozėjo knyga	—	ST
Pat	—	Patarlių knyga	—	ST
Pr	—	Pradžios knyga	—	ST
Ps	—	Psalmynas	—	ST
1 Pt	—	1-asis Petro laiškas	—	NT
2 Pt	—	2-asis Petro laiškas	—	NT
Rd	—	Raudų knyga	—	ST
Rom	—	Laiškas Romiečiams	—	NT
Rut	—	Rutos knyga	—	ST
1 Sam	—	1-oji Samuelio knyga	—	ST
2 Sam	—	2-oji Samuelio knyga	—	ST
Sir	—	Siracido (Ekleziastiko) knyga	—	ST
Sk	—	Skaičių knyga	—	ST
Sof	—	Sofonijo knyga	—	ST
1 Tes	—	1-asis laiškas Tesalonikiečiams	—	NT
2 Tes	—	2-asis laiškas Tesalonikiečiams	—	NT
1 Tim	—	1-asis laiškas Timotiejui	—	NT
2 Tim	—	2-asis laiškas Timotiejui	—	NT
Tit	—	Laiškas Titui	—	NT
Tob	—	Tobito knyga	—	ST
Ts	—	Teisėjų knyga	—	ST
Zch	—	Zacharijo knyga	—	ST
Žyd	—	Laiškas Žydams	—	NT

Skaitmenys po santrumpų žymi knygos ar laiško skyrių ir eilutes. Pavyzdžiui, Iz 1,1-5 — Izaijo knyga, 1-asis skyrius, nuo 1 iki 5 eil.; Jer 7,1.10.15-18 — Jeremijo knyga, 7-asis skyrius, 1, 10, 15 iki 18 eil.

ĮVADAS Į ISTORINES KNYGAS

Istorinių knygų turinys yra įvykiai. Jos siekia įamžinti žmones, vietas ir įvykius, pasakodamos, kaip jie iš tikrųjų buvo įvykę ir kaip jie, numanomai ar tiksliai, buvo autoriaus suprasti ir jam reikšmingi.

Šiuolaikiniai Šv. Rašto mokslininkai pasakojime apie Izraelį — Sandoros bendriją — atskiria Senajame Testamente didesnius knygų junginius, kurių kiekvienas apima po keletą knygų. Nors pats Šv. Raštas šiems knygų junginiams vardų ir neduoda, jie ženklinami arba knygoms būdingu aprašu, arba kurios nors atskiros junginio knygos vardu. Pirmosios penkios Šv. Rašto knygos — Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių, Pakartoto Įstatymo — yra vadinamos Penkiaknyge. Antrasis knygų junginys — Jozuės, Teisėjų, 1-2 Samuelio, 1-2 Karalių knygos — vadinamas Deuteronomistine istorija, nes "Deuteros nomos", t. y. Pakartoto Įstatymo, knyga yra šio knygų junginio tematinis ir teologinis įvadas. (Rutos knyga buvo įterpta į šį junginį vėliau.) Trečiasis knygų junginys — 1-2 Kronikų, Ezdro, Nehemijo knygos — vadinamas Kronikininko knygomis, nes šis junginys prasideda Kronikų knyga.

Be to, prie istorinių knygų įprasta priskirti Tobito, Juditos ir Esteros knygas — istorinius apsakymus, kurios skelbia ateities viltį sunkiose gyvenimo sąlygose ir istorinių lūžių bei pervartų žaizdre. O 1-2 Makabėjų knygos aprašo Sandoros bendriją II prieškristinio šimtmečio istorijos sūkuriuose. To laikotarpio metu žydų tauta — Sandoros bendrija — patyrė kruviną savo tikėjimo ir graikų kultūros sankirtį.

Esteros knyga yra hebraiškojo Šv. Rašto dalis, bet turi priedų žydų išeivijos Šventraštyje — graikiškojoje Septuagintoje. Hebraiškasis Esteros knygos tekstas yra pasaulietiškas, o graikiškieji priedai suteikia jai religinį foną ir religinę reikšmę. Tobito ir Juditos knygos nėra hebraiškojo Senojo Testamento dalis, bet priklauso žydų išeivijos Šventraščiui — Septuagintai. Ir 1-2 Makabėjų knygos priklauso žydų išeivijos Šventraščiui. Įprasta šias knygas vadinti deuterokanoniškomis, t.y. antrojo kanono, knygomis. Mat žydų išeivija ne tik išsivertė hebraiškuosius Raštus į graikų kalbą, bet ir apvaizdžiu Dievo įkvėpimu padidino Šv. Rašto knygų skaičių naujomis knygomis. Katalikų Bendrija šias knygas laiko Dievo įkvėptomis, panašiai kaip ir ortodoksai krikščionys, — išskyrus Barucho knygą, — o kitos krikščionių bendrijos jas laiko apokrifais.

Šv. Rašto mokslininkai nagrinėja Istorinių knygų autorių stilių, jų turinį ir junginio bei atskirų knygų teologines įžvalgas. Dievo įkvėptieji Istorinių knygų autoriai buvo ir istorikai, ir teologai. Savo knygose jie įamžino gyvenamojo laikotarpio Sandoros bendrijos pasakojimus ir tikėjimo kraitį.

Kiekvienas knygų junginys apima keletą šimtmečių, todėl mūsų skaitomas pasakojimas apie įvykius nėra vieno asmens liudijimas. Bet autoriai savo knygoje ir knygų junginyje davė medžiagai galutinę išraišką. Kartkartėmis jie perėmė pasakojimus iš tikėjimo kraičio, jų nekeisdami arba mažai tekeisdami; kartais jie savo šaltinius iš naujo perrašė naujų tikėjimo įžvalgų šviesoje. Užtat svarbu kreipti dėmesį ir į senesnius panaudotos medžiagos klodus, ir į jos galutinę formą, nes tai įgalina atpažinti, ką autorius laiko svarbiu dalyku — įžvalga į Dievo užmojį. Šv. Raštas dažnai perteikia tą patį pasakojimą skirtingu požiūriu, duodamas mums raktą į besivystančią teologinę įžvalgą. Šv. Rašto autoriams būdinga kalbėti apie dabartį, naudojant praeities žmones, vietas ir įvykius.

Nors į Jozuės, Teisėjų, 1-2 Samuelio, 1-2 Karalių knygas dažnai žiūrima kaip į atskirus ir nepriklausomus veikalus, tačiau jos iš tikrųjų apima tik vieną pasakojimą nuo Pradžios knygos iki 2 Karalių knygos galo. Šis knygų junginys buvo suredaguotas po Jeruzalės sunaikinimo 587 m. prieš Kristų. "Deuteros nomos", t.y. Pakartoto Įstatymo, knyga yra ir Penkiaknygės santrauka, ir Istorinių knygų įžanga. Šios knygos teologinė tema "klusnumas neša sėkmę, neklusnumas veda į nelaimę" yra pagrindinė šio knygų šešeto teologinė įžvalga. Užtat šios Istorinės knygos yra vadinamos Deuteronomistine istorija, o šio knygų junginio autorius Deuteronomistu.

Istoriją įprasta laikyti pasakojimu apie tai, "kas įvyko". Tačiau nėra tokios istorijos, kuri pasakotų vien apie tai, "kas įvyko", nes istorijos rašymas apima įvykių atranką, šaltinius ir įvykių aiškinimą. Įvykiai gali būti aiškinami ir tautiniu, ir kariniu, ir politiniu, ir ekonominiu požiūriu. Deuteronomistinė istorija yra Izraelio — Sandoros bendrijos — tikėjimo istorija. Dievo įkvėptieji autoriai įamžina asmenis, vietas ir įvykius — istorinius vingius, juos aiškindami Izraelio, Sandoros bendrijos, tikėjimo Sandoros Viešpačiu šviesoje.

Panašiai kaip Pradžios knygos 1–asis skyrius, taip ir Kronikininko istorija prasideda Adomu, tačiau Pradžios knygos pasakojimų ji nekartoja. Pirmieji devyni 1–osios Kronikų knygos skyriai yra genealoginiai sąrašai. Panašiai kaip Deuteronomistinė istorija, Kronikininko istorija pasakoja apie izraeliečių karalystes ir jų žūtį. Deuteronomistinė istorija

stengiasi paaiškinti, kodėl šios karalystės žuvo. Kaip Dievas elgsis su savo Tauta — Sandoros bendrija — ateityje, Deuteronomistinė istorija nepasako. Būdinga, kad Deuteronomistas baigia savo tikėjimo istoriją belaisvio karaliaus Jehojachino paleidimu iš kalėjimo (žr. 2 Kar 25,27-30).

Galėtume sakyti, kad šiuo įvykiu Dievas "praveria duris" į ateitį Izraeliui — Sandoros bendrijai. Nors Kronikininkas irgi pasakoja apie Izraelio praeitį, bet iš jo pasakojimo aišku, kad jo tikslas buvo parodyti Sandoros bendrijai ateities viziją. Jo veikalo teologinė įžvalga yra ginti Dovydo dinastijos teisėtumą ir Jeruzalės Šventyklą. Pasak jo tikėjimo sampratos, Izraelis gali laiduoti sau ateitį, garbindamas Dievą pagal Dovydo duotus įstatus ir įsakus, nes Sandoros bendrijos ateities viltis glūdi rūpestingame vykdyme, Dievo per Dovydą apreikštų ir Judo kunigų perduotų, Dievo garbinimo įstatų ir įsakų. Todėl Izraelis — Sandoros bendrija — turi ateitį, nes yra Dievą garbinanti bendruomenė.

Įprasta manyti, kad istoriją pradėjo rašyti graikai. Tačiau istorinių knygų pavyzdžiai Šv. Rašte verčia pripažinti, kad šiuolaikiniai istorikai yra skolingi hebrajų pasaulio — Šv. Rašto — istorikams, nes iš hebrajų jie mokėsi pasakoti apie žmones bei vietas ir aiškinti įvykius.

ISTORINĖS KNYGOS

JOZUĖS KNYGA

Jozuės knyga pasakoja apie Mozės įpėdinį Jozuę, įvedusį Dievo tautą į Pažado Žemę. Knygos tikslas yra parodyti Dievo ištikimybę, duodant izraeliečiams kraštą, pažadėtą jiems kaip paveldą (žr. Pr 15,18-21; Joz 1,2-6; 21,41-45; 23,14-16). Pakartoto Įstatymo knygos pabaigoje, Izraelis yra gausi tauta, įėjusi į Sandorą su Viešpačiu, savo Dievu. Taigi pažadas, duotas Abraomui ir Sarai, buvo iš dalies įvykdytas (žr. Pr 12,1-3). Tik pažadas duoti kraštą dar nėra įgyvendintas. Jozuės knygos pabaigoje, Izraelis jau yra paveldėjęs Kanaano kraštą, — Dievas, leisdamas paveldėti Pažado Žemę, įvykdė visus savo pažadus.

Šiuolaikinės Jozuės knygos studijos ją laiko pirmąja Deuteronomistinės istorijos knyga. Deuteronomistinė istorija, be Jozuės knygos, apima ir Teisėjų knygą, ir 1-2 Samuelio bei 1-2 Karalių knygas, jų turinį sudaro istorijos laikotarpis nuo Kanaano užėmimo XIII a. prieš Kristų iki tremties Babilonijoje VI a. prieš Kristų. Šios knygos vadinamos Deuteronomistine istorija dėl to, kad jose vyrauja Deuteronomion, t.y. Pakartoto Įstatymo, knygos teologinis požiūris ir stilius. Izraeliečiai šaukiami rinktis gyvenimą, o ne mirtį ir apsispręsti už gyvenimą (žr. Įst 30,15-20). Klusnumas Sandoros įpareigojimams veda į gyvenimą, o neklusnumas — į mirtį. Šis požiūris duoda Deuteronomistinės istorijos knygoms teologinę jungtį.

Kanaano krašto paveldėjimas prasideda izraeliečių perėjimu per Jordano upę ir Jericho paėmimu (žr. Joz 1-6). Jozuės knyga yra sklidina optimizmo, — pasakojama apie sėkmingą Izraelio giminių įsikūrimą Kanaano krašte. Ji suprastina ilgą ir sudėtingą izraeliečių įsikūrimo vyksmą Kanaane. Pasakojimas neatspindi keblios įvykių eigos. Archeologinės Palestinos iškasenos ir sociologinė izraeliečių buities analizė rodo, kad įkvėptas Jozuės knygos autorius, pasinaudodamas idealizuotu istoriniu pasakojimu, stengiasi aprašyti Dievo tautos — Izraelio — praeities ir ateities santykį su Sandoros Dievu. Jam svarbu pabrėžti, koks Izraelis turėtų būti.

Kanaanas, į kurį atėjo izraeliečiai po Išėjimo iš Egipto, buvo niekieno žemė, kraštas, pilnas visuomeninio ir politinio sąmyšio. Kraštą valdė miestų–valstybių karaliukai ir aristokratija, paprasti krašto gyventojai žemdirbiai vargo. Izraeliečių atėjimas į Kanaaną buvo svarbus veiksnys naujai visuomeninei tikrovei kurti. Naujieji ateiviai — izraeliečių giminės, išgyvenusios nuostabų išlaisvinimą iš Egipto vergijos, atėjo į

Kanaaną, atnešdami naują visuomeninę sandarą. Jozuės knyga pasakoja apie klusnų Izraelį, vedamą Dievo išrinkto vado, kuriantį visuomenę, pagrįstą teisingumu ir laisve.

Kanaano gyventojų sunaikinimas, aprašomas Joz 1-12 skyriuose, taip sąlygoja kai kuriuos skaitytojus, kad jie arba šios Šv. Rašto knygos visiškai neskaito, arba bando ją pernelyg sudvasinti. Kartais net įvykių žiaurumą bandoma paneigti, teigiant, kad pasakojimai neatspindi istoriškųjų izraeliečių giminių aplinkybių kovose su kanaaniečiais. Bet istorija liudija, kad Izraelis užėmė Kanaaną iš dalies jėga. Sunaikinimas, lydėjęs užkariavimą, buvo blogis. Jozuės knyga teigia, kad net blogis tarnavo Dievo užmojui. Knygos tikslas buvo mokyti skaitytojus paklusti Dievui lemtingame istorijos žaizdre. Senajam Izraeliui šis klusnumas buvo tikėjimo pareiškimas Dievu, kuris sukuria gera net iš to, kas pikta.

Jozuės knygos metmenys:

A.	Kanaano užkariavimas	1,1-12,24
B.	Krašto padalijimas	13,1-21,45
C.	Transjordanijos giminių grįžimas į savo žemę	22,1-24,33

JOZUĖS KNYGA

A. KANAANO UŽKARIAVIMAS

1

Dievo žodis Jozuei

[1] VIEŠPATIES tarnui Mozei mirus, VIEŠPATS kalbėjo Mozės patarnautojui Nuno sūnui Jozuei,* tardamas: [2] "Mano tarnas Mozė mirė. Tuojau pasiruošk pereiti Jordaną — tu ir visi šie žmonės — į kraštą, kurį duodu jiems — izraeliečiams! [3] Kiekvieną vietą, į kurią tik įkelsite koją, atiduodu jums, lygiai kaip Mozei pažadėjau. [4]* Jūsų žemė bus nuo dykumos bei Libano iki didžiosios upės — Eufrato upės {rytuose}, — visas hetitų kraštas, — ir iki pat Didžiosios jūros, kur leidžiasi saulė. [5] Niekas nepajėgs tau pasipriešinti per visą tavo gyvenimą. Kaip buvau su Moze, lygiai taip būsiu su tavimi. Tavęs neapvilsiu ir nepaliksiu! [6] Būk stiprus ir ryžtingas, nes tu padalysi šiems žmonėms kraštą, kurį jiems duoti esu prisiekęs jų

1,1 "...Jozuei...": hebraiškai "Jehošua", t.y. "Jahu {Jahvė} yra išganymas".
1,2 "...pereiti Jordaną...": Jordano upė buvo natūrali Kanaano rytinė riba.
1,4 Idealios Pažado Žemės ribos tokios: Sinajaus dykuma pietų ir rytų pusėje, Libano kalnai į šiaurės vakarus, Eufrato upė rytuose ir Didžioji jūra — Viduržemio jūra — vakarų pusėje.

protėviams. [7] Tik būk stiprus ir labai ryžtingas, ištikimai elgdamasis pagal visą Mokymą, kurį mano tarnas Mozė tau davė. Nenutolk nuo jo nei į dešinę, nei į kairę, kad tau sektųsi, kur tik beeitumei! [8]* Neleisi šiai Mokymo knygai pasitraukti nuo savo burnos, bet kartosi ją dieną ir naktį, kad ištikimai laikytumeisi viso, kas joje parašyta. Tik tada padarysi savo kelią sėkmingą, tik tada tau seksis. [9] Argi ne aš tau įsakiau: 'Būk stiprus ir ryžtingas?' Taigi nesibaimink ir nenuogąstauk, nes VIEŠPATS, tavo Dievas, yra su tavimi, kur tik beeitumei!"

[10] Tada Jozuė įsakė žmonių pareigūnams: [11] "Pereikite per stovyklą ir paliepkite žmonėms: 'Apsirūpinkite maisto atsargomis, nes po trijų dienų pereisite šį Jordaną, kad įeitumėte paveldėti kraštą, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, duoda jums kaip nuosavybę'".

Transjordanijos giminių pagalba

[12] O Reubeno ir Gado giminių žmonėms bei pusės Manaso giminės žmonėms Jozuė kalbėjo: [13] "Atsiminkite, ką VIEŠPATIES tarnas Mozė jums įsakė, tardamas: 'VIEŠPATS, jūsų Dievas, suteikia jums poilsio vietą ir duoda jums šią žemę'. [14] Jūsų žmonos bei vaikai ir jūsų galvijai pasiliks krašte, kurį Mozė davė jums anapus Jordano.* Bet visi jūsų kariškiai turi pereiti upę ginkluoti prieš savo giminaičius ir turi jiems padėti, [15] kol VIEŠPATS, jūsų Dievas, nebus suteikęs jūsų giminaičiams poilsio vietos, kaip jūs kad jau turite, ir kol jie nebus paveldėję krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra jiems paskyręs. Po to galėsite sugrįžti į savo kraštą ir jį paveldėti, — kraštą, kurį VIEŠPATIES tarnas Mozė paskyrė jums į rytus nuo Jordano".

[16] "Visa, ką mums įsakai, padarysime, — atsakė jie Jozuei, — kur tik mus siųsi, ten eisime. [17] Klausysime tavęs lygiai taip, kaip

---

1,8 Klusnumas "šiai Mokymo", t.y. Pakartoto Įstatymo, knygai sąlygoja izraeliečių žygio sėkmę.

1,14 "...anapus Jordano": Transjordanija, t.y. sritis į rytus nuo Jordano pusės, kur jau buvo įsikūrę reubenaičiai, gadaičiai ir pusė Manaso giminės. Žr. Sk 32.

klausėme Mozės. Tik VIEŠPATS, tavo Dievas, tebūna su tavimi, kaip jis buvo su Moze! [18] Jei kas maištautų prieš tavo įsakymą ar neklausytų tavo žodžių, ką tik jam įsakytum, bus nubaustas mirtimi. Tik būk stiprus ir ryžtingas!"

2

Rahaba išgelbsti žvalgus

[1] Tada Nuno sūnus Jozuė išsiuntė iš Šitimų slaptomis du žvalgus, tardamas: "Eikite, išžvalgykite kraštą, o ypač Jerichą". Atėję į Jerichą, jiedu nuėjo į namus ištvirkėlės,* vardu Rahaba, ir ten apsinakvojo. [2] Jericho karaliui buvo duotas žodis: "Žiūrėk, šiąnakt į čia atėjo keletas izraeliečių krašto išžvalgyti!" [3] Tada Jericho karalius paliepė įsakyti Rahabai: "Išvaryk vyrus, atėjusius pas tave ir įėjusius į tavo namus, nes jie atėjo tik viso krašto išžvalgyti". [4] Moteris buvo tuos du vyrus priėmusi ir paslėpusi. "Taip, — ji tarė, — tie vyrai užėjo pas mane, bet iš kur jie, aš nežinojau! [5] Temstant, atėjus laikui uždaryti vartus, tie vyrai išėjo. Kur tie vyrai nuėjo, nežinau. Skubėkite juos vytis, nes dar galite juos pasivyti!" [6] O juos ji buvo užvedusi ant stogo ir paslėpusi po linais,* kuriuos ji buvo išklojusi ant stogo. [7] Taigi karaliaus vyrai juos vijosi Jordano keliu Jordano brastų link. Vos jiems išėjus vytis, vartai buvo uždaryti.

Rahabos ir žvalgų sutartis

[8]* Žvalgai dar nebuvo užmigę, kai ji užlipo pas juos ant stogo. [9] Ji vyrams kalbėjo: "Žinau, kad VIEŠPATS šį kraštą yra jums atidavęs, nes dėl jūsų mus yra apėmęs išgąstis. Visi krašto gyventojai

---

2,1 "...ištvirkėlės...": hebraiškasis žodis "zona" ženklina gatvės merginą. Šiame tekste turbūt jis turi platesnę prasmę ir ženklina Rahabą kaip viešųjų namų savininkę. Jozuės žvalgai tikėjosi būti nepastebėti tokiuose namuose.

2,6 "...po linais..., {išklotais} ant stogo": linai iš linmarkos būdavo išklojami saulėje džiūti. Artimuosiuose Rytuose linai būdavo raunami arti Išėjimo šventės. Žr. Joz 4,19; 5,10; Iš 9,31.

2,8-11 Rahabos tikėjimas ir geri darbai yra giriami Naujajame Testamente. Žr. Žyd 11,31; Jok 2,25.

prieš jus dreba! [10] Žinoma, mes girdėjome, kaip VIEŠPATS nusekino Nendrių jūros vandenį jums, kai ėjote iš Egipto, ir ką jūs padarėte anapus Jordano tiems dviem amoriečių karaliams — Sihonui ir Ogui, kuriuos visiškai sunaikinote. [11] Kai apie tai išgirdome, apmirė mūsų širdis. Dėl jūsų visi netekome žado, nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, iš tikrųjų yra Dievas aukštai danguje ir čia, žemėje. [12] Dabar tad prašyčiau prisiekti man VIEŠPAČIU, kad jūs maloniai elgsitės su mano tėvo namais, nes aš su jumis maloniai pasielgiau. Duokite man tikrą ženklą, [13] kad paliksite gyvus mano tėvą ir motiną, mano brolius ir seseris bei visus jų gimines ir išgelbėsite mūsų gyvastį nuo mirties". [14] "Mūsų gyvybė už jūsų gyvybę!, — atsakė jai vyrai. — Jei tu šio mūsų reikalo neišduosi, mes su tavimi elgsimės maloniai ir ištikimai, kai mums VIEŠPATS atiduos kraštą".

[15] Tada ji nuleido juos ant žemės virve pro langą, nes jos namai buvo prie išorinio miesto sienos mūro, — ji gyveno pačiame sienos mūre.* [16] Ji jiems tarė: "Eikite aukštumų link, kad kartais jūsų neužkluptų tie, kurie jus vejasi. Slapstykitės tenai trejetą dienų, kol sugrįš tie, kurie jus vejasi. Po to galėsite eiti savo keliu". [17] O vyrai ją įspėjo: "Mes būsime atleisti nuo priesaikos, kuria mus prisaikinai, [18] nebent, mums įsiveržus į kraštą, tu pririštum šią tamsiai raudonos spalvos virvelę prie lango, pro kurį mus nuleidai ant žemės, ir surinktum pas save į namus savo tėvą ir motiną, savo brolius ir visą savo tėvo šeimą. [19] O kas išeitų pro tavo namų duris į gatvę, tas pats bus atsakingas už savo mirtį, — mes būsime nekalti. Bet jeigu ranka būtų pakelta prieš ką nors, esantį tavo namuose, mes būtume atsakingi už jo mirtį. [20] O jei išduotum šį mūsų reikalą, tada mes būtume laisvi nuo priesaikos, kuria mus prisaikinai". [21] "Tebūna, kaip sakote!" — ji atsakė ir su jais atsisveikino. Jiems nuėjus, ji pririšo prie lango aną tamsiai raudonos spalvos virvelę.

2,15 "...namai...prie išorinio miesto sienos mūro": Jerichas, atrodo, turėjo dvigubas mūro sienas. Rahabos namų viršutinis aukštas buvo aukštesnis už miesto sieną. Pro tokių namų langą ir Apaštalas Paulius pabėgo iš Damasko. Žr. Apd 9,25; 2 Kor 11,33.

[22] Jie nuėjo tiesiai į aukštumas ir tenai prabuvo tris dienas, kol sugrįžo tie, kurie juos buvo vijęsi. O juos vijusieji, išieškoję visą kelią, jų nerado. [23] Tada tie du vyrai vėl nusileido nuo aukštumų. Perėję upę, atėjo pas Jozuę ir papasakojo visa, kas buvo jiems nutikę. [24] Jozuei jie sakė: "Iš tikrųjų, VIEŠPATS yra atidavęs visą kraštą į mūsų rankas. Be to, visi krašto gyventojai dreba iš baimės prieš mus".

3

Pasiruošimas eiti per Jordaną

[1]* Anksti kitą rytą Jozuė ir visi izraeliečiai pakilo iš Šitimų ir nužygiavo prie Jordano. Tuojau pat jie nepersikėlė, bet čia apsistojo. [2] Praėjus trims dienoms, pareigūnai perėjo per stovyklą, [3] duodami žmonėms įsakymą: "Kai pamatysite VIEŠPATIES, savo Dievo, levitų kunigų nešamą Sandoros Skrynią,* tada pakilkite iš savo vietų. Sekite paskui ją, [4] kad žinotumėte kelią, kuriuo turite žygiuoti, nes šiuo keliu anksčiau jūs nesate ėję. Tačiau tebūna tarpas — maždaug dviejų tūkstančių uolekčių nuotolis — tarp jūsų ir Skrynios. Prie jos arčiau neprieikite".

[5] Jozuė žmonėms sakė: "Pašventinkite save, nes rytoj VIEŠPATS darys tarp jūsų nuostabius darbus". [6] O kunigams Jozuė paliepė: "Paimkite Sandoros Skrynią ir pereikite į priekį pirma žmonių". Jie tat paėmė Sandoros Skrynią ir nuėjo į priekį pirma žmonių.

[7] VIEŠPATS Jozuei tarė: "Šią dieną pirmą kartą išaukštinsiu tave viso Izraelio akyse, idant jie žinotų, kad aš būsiu su tavimi,

---

3,1-17 Pasakojimas apie Jordano perėjimą ir įėjimą į Kanaaną sąmoningai sugretinamas su pasakojimu apie Išėjimą iš Egipto. Įkvėptasis autorius atkreipia į tai dėmesį. Žr. Joz 3,7; 4,14.23. Viešpats užtvenkia Jordaną, kaip kadaise jis nusausino Nendrių jūrą (žr. Joz 3,7-4,18; Iš 14,5-31); Viešpaties Skrynia dabar veda izraeliečius, kaip kadaise jis vedė juos debesies ar ugnies stulpu (žr. Joz 3,6-17; 4,10-11; Iš 13,21-22; 14,19-20); Jozuė užima Mozės vietą (žr. Joz 3,7; 4,14); suaugusieji Išėjimo metu buvo apipjaustyti, dabar jų dykumoje gimę vaikai yra apipjaustomi (žr. Joz 5,2-9). Kaip Kristaus kančia ir Prisikėlimas sudabartino Išėjimo įvykius, taip Jozuė davė Išėjimo įvykiams jų pilnatvę. Žr. 1 Kor 10,1-4.

3,3 "...Sandoros Skrynia...": ženklas Dievo artumo tarp giminių.

kaip buvau su Moze. [8] O tu savo ruožtu kunigams, nešantiems Sandoros Skrynią, įsakysi: 'Atėję prie Jordano vandenų pakrantės, stovėsite Jordano upėje'".

[9] Tada Jozuė tarė izraeliečiams: "Ateikite arčiau ir klausykitės VIEŠPATIES, savo Dievo, žodžių. [10] Iš to, — Jozuė tęsė, — pažinsite, kad gyvasis Dievas yra tarp jūsų ir kad jis tikrai nuvarys jums nuo kelio kanaaniečius, hetitus, hivitus, perizitus, girgašitus, amoriečius ir jebusitus! [11] Žiūrėkite, visos žemės Viešpaties Sandoros Skrynia pereis pirma jūsų per Jordaną. [12] Nūn išrinkite dvylika vyrų iš Izraelio giminių, po vieną vyrą iš kiekvienos giminės. [13] Kai kojos kunigų, nešančių VIEŠPATIES, visos žemės Viešpaties, Skrynią, sustos Jordano vandenyse, Jordano vandenys nustos tekėję. Vandenys, tekantys iš aukštupio, sustos kaip tvirtas pylimas".

Perėjimas per Jordano upę

[14] Kai žmonės iš savo stovyklos leidosi į kelionę pereiti Jordaną, kunigai, nešdami Sandoros Skrynią, ėjo pirma žmonių. [15] Paprastai Jordano upė per visą pjūtį* liejasi per krantus. Vos tik Skrynios nešėjai pasiekė Jordaną ir Skrynią nešusiųjų kunigų kojos palietė vandenį pakrantėje, [16] vandenys, tekantys nuo aukštupio, sustojo, susitelkdami į tvirtą pylimą* iki pat Adamo* — miesto, esančio prie Zaretano — o vandenys, tekantys į žemupį link Arabos jūros — Mirties jūros — visiškai nuseko. Žmonės perėjo Jordaną priešais Jerichą. [17] Izraeliečiams pereinant upę sausa žeme, kunigai, nešusieji VIEŠPATIES Sandoros skrynią, stovėjo ant sausos žemės pačioje Jordano vagoje, kol visa tauta perėjo per Jordaną.

3,15 "...per visą pjūtį...": kovo pabaigoje ir balandžio pradžioje vykdavo žiemkenčių pjūtis. Jordano upės perėjimas įvyko izraeliečių kalendoriaus "pirmojo mėnesio dešimtą dieną". Žr. Joz 4,19. Tuo metų laikotarpiu Jordanas patvindavo, nes stipri pavasario saulė tirpdė Hermono kalno sniegynus.

3,16 "vandenys...sustojo, susitelkdami į tvirtą pylimą": staigus upės užtvenkimas galėjo įvykti dėl nuoslankos. Arabų istorikai liudija, kad šis tas panašaus įvyko 1267 m. po Kristaus. Nuoslankos užtvenkė Jordaną prie Adama–Damiyeh — senovės Adam, maždaug 25 km į šiaurę nuo Jericho. Stebuklingą įvykio pobūdį liudija Dievo pažadas Jozuei (žr. Joz 3,13) ir jo įvykdymas (žr. Joz 3,15).

4

Dvylikos akmenų paminklas

[1]* Visai tautai perėjus per Jordaną, VIEŠPATS Jozuei tarė: [2] "Išrink iš žmonių dvylika vyrų, po vieną iš kiekvienos giminės, [3] ir paliepk jiems: 'Paimkite sau iš tos vietos Jordano vagoje, ant kurios stovėjo kunigų kojos, dvylika akmenų. Neškitės juos su savimi ir padėkite toje vietoje, kur šiąnakt nakvosite'".

[4] Jozuė pasišaukė iš izraeliečių dvylika vyrų, kuriuos jis buvo paskyręs, po vieną iš kiekvienos giminės. [5] Jiems Jozuė tarė: "Prieikite prie VIEŠPATIES, savo Dievo, Skrynios Jordano vagos viduryje ir užsikelkite sau kiekvienas ant peties po akmenį, pagal izraeliečių giminių skaičių. [6] Jie bus jūsų ženklas. Kai jūsų vaikai ateityje klaus: 'Ką reiškia jums tie akmenys?', [7] tada jūs papasakosite jiems: 'Jordano vandenys sustojo priešais VIEŠPATIES Sandoros Skrynią. Jai pereinant Jordaną, sustojo Jordano vandenys'. Taigi šie akmenys bus amžinas paminklas izraeliečiams".

[8] Izraeliečiai padarė taip, kaip Jozuė įsakė. Paėmę dvylika akmenų iš Jordano vagos, pagal izraeliečių giminių skaičių, — kaip VIEŠPATS buvo Jozuei paliepęs, — jie nešėsi juos lig nakvynės vietos ir ten juos sudėjo.

[9] Jozuė įsakė sudėti ir kitus dvylika akmenų Jordano vagos viduryje — toje vietoje, kur buvo stovėjusios Sandoros skrynią nešusių kunigų kojos. Tenai jie tebėra iki šios dienos.

[10] Kunigai, nešusieji Skrynią, išstovėjo Jordano vagoje, kol buvo įvykdyta visa, ką VIEŠPATS buvo įsakęs Jozuei perduoti žmonėms, lygiai kaip Mozė buvo įsakęs Jozuei. Žmonės skubiai perėjo upę. [11] Kai visi žmonės buvo perėję, tada VIEŠPATIES Skrynia ir kunigai nuėjo į savo vietą žmonių priekyje. [12] Reubeno ir Gado giminių žmonės ir pusė Manaso giminės žmonių perėjo upę ginkluo-

---

4,1-5,1 Paminklas Jordano upės perėjimui paminėti. Šis skyrius sujungia du tikėjimo kraičio pasakojimus apie paminklinius akmenis Jordano perėjimui paminėti. Vienas pasakoja apie paminklą, pastatytą prie Gilgalo (žr. Joz 4,1-3.6-7.8b.20), o kitas apie akmenis, padėtus upės vagoje (žr. Joz 4,4-5.8a.9.15-19).

ti pirma izraeliečių, kaip Mozė buvo jiems paliepęs. [13] Apie keturiasdešimt tūkstančių kovai ginkluotų kariškių perėjo upę prieš VIEŠPATĮ į Jericho lygumas.

[14] Tą dieną VIEŠPATS išaukštino Jozuę viso Izraelio akyse. Jie gerbė jį per visą jo gyvenimą, kaip buvo gerbę Mozę.

[15] VIEŠPATS Jozuei tarė: [16] "Įsakyk kunigams, nešantiems Sandoros Skrynią, išlipti iš Jordano". [17] Jozuė tada įsakė kunigams: "Išlipkite iš Jordano". [18] Kunigams, nešusiems VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, vos išlipus iš Jordano vagos ir jų kojoms pasiekus sausumą, Jordano vandenys sugrįžo į savo vietą, tekėdami kaip anksčiau visa vaga.

[19] Žmonės išlipo iš Jordano pirmojo mėnesio dešimtą dieną* ir apsistojo prie Gilgalo, rytiniame Jericho šone. [20] Anuos dvylika akmenų, kuriuos jie buvo paėmę iš Jordano, Jozuė sudėjo Gilgale. [21] Jis kalbėjo izraeliečiams: "Kai jūsų vaikai ateityje savo tėvus klaus: 'Ką reiškia šie akmenys?', [22] paaiškinsite savo vaikams: 'Izraeliečiai čia perėjo Jordaną sausuma!' [23] Nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, nusausino jums Jordano vandenis, kol jūs perėjote per upę, lygiai kaip VIEŠPATS, jūsų Dievas, kad padarė su Nendrių jūra, kurią jis nusausino mums, kol mes perėjome, [24] idant visos žemės tautos žinotų, kad VIEŠPATIES ranka yra galinga, o jūs VIEŠPATIES, savo Dievo, visuomet bijotumėte".

5

Apeigos prie Gilgalo

[1] Kai visi amoriečių karaliai vakarinėje Jordano pusėje ir visi kanaaniečių karaliai prie Jūros išgirdo, kaip VIEŠPATS izraeliečiams pereiti buvo nusausinęs Jordano vandenis, apmirė jų širdis, ir nustojo drąsos izraeliečiams priešintis.

4,19 Pirmasis mėnuo buvo Abib(as), t.y. kovas–balandis, vėliau pavadintas Nisan(u). "...prie Gilgalo": Gilgal(as), lietuviškai "Ratas", arba "Apskritimas", turbūt yra Khirbet Mefjar(as), t.y. Mefdžaro griuvėsiai, maždaug pusantro kilometro į rytus nuo Jericho. Ši vietovė tapo svarbia izraeliečių šventove. Čia buvo pateptas karaliumi Saulius (žr. 1 Sam 11,15), čia Dovydas susitaikė su savo sukilusia tauta (žr. 2 Sam 19,15.40).

Apipjaustymo atnaujinimas

2* Tuo metu VIEŠPATS kalbėjo Jozuei: "Pasidaryk peilių iš titnago ir apipjaustyk dar kartą izraeliečius". 3 Jozuė tad pasidarė titnaginių peilių ir apipjaustė izraeliečius prie Gibeat-haAralotų.* 4 O priežastis, dėl kurios Jozuė juos apipjaustė, buvo ši: visi iš Egipto išėjusieji žmonės, visi karinės tarnybos amžiaus vyriškiai, buvo išmirę kelionėje per dykumą po išėjimo iš Egipto. 5 Žinoma, visi išėjusieji iš Egipto žmonės buvo apipjaustyti, o visi gimusieji kelionės per dykumą metu po išėjimo iš Egipto nebuvo apipjaustyti. 6 Iš tikrųjų izraeliečiai buvo klajoję keturiasdešimt metų dykumoje, kol visa tauta, — karinės tarnybos amžiaus vyrai, išėjusieji iš Egipto, — išmirė už tai, kad neklausė VIEŠPATIES balso. Jiems VIEŠPATS prisiekė, kad neleis jiems niekad pamatyti krašto, kurį buvo jų protėviams prisiekęs duoti mums, — kraštą, tekantį pienu ir medumi. 7 Taigi jų vaikus, kuriuos vietoje jų jis išaugino, Jozuė apipjaustė, kadangi jie buvo neapipjaustyti. Kelionėje jie nebuvo buvę apipjaustyti.

8* Kai visos tautos apipjaustymas buvo atliktas, jie pasiliko ilsėdamiesi stovykloje, kolei išgijo. 9 VIEŠPATS tarė Jozuei: "Šiandien nuritinau* nuo jūsų Egipto gėdą". Ta vieta tad yra vadinama Gilgalu* iki šios dienos.

Atnašaujama Perėjimo auka

10 Būdami stovykloje prie Gilgalo Jericho lygumose, izraeliečiai atnašavo Perėjimo auką keturioliktos mėnesio* dienos vakarą.

5,2-12 Pirmoji Perėjimo auka Pažado Žemėje.

5,3 "...Gibeat-haAralot{ai}...": pažodžiui "{Apipjaustymo} Plėvelių kalva".

5,8-9 "...nuritinau nuo jūsų Egipto gėdą": turbūt tai yra užuomina apie izraeliečių vergiją Egipte. "...vieta, ...vadinama Gilgalu": "...nuritinau", hebraiškai "galloti", t.y. "aš nuritinau", sudaro garsų sąskambį su vietovardžiu "Gilgal{u}", t.y. "{Vieta} Rato", arba "Apskritimo {sustatytų akmenų}". Žr. Joz 4,4-8.

5,10 "...mėnesio...": pirmojo metų mėnesio, vėliau vadinamo Nisan{u}. Žr. Joz 3,15 paaiškinimą. Taigi Jordano perėjimas įvyko maždaug tuo pačiu metų laiku kaip ir stebuklingas perėjimas per Nendrių jūrą. Žr. Iš 12-14.

[11] Rytojaus dieną po Perėjimo aukos, kaip tik tą dieną, jie valgė iš krašto derliaus neraugintus plokštainius ir pagruzdintus grūdus. [12] Tą pačią dieną, kai jie valgė iš krašto derliaus, izraeliečiai manos daugiau nebegavo. Jie valgė tų metų Kanaano krašto derlių.

Jericho apgula

[13]* Atsitiko, kad Jozuė, būdamas arti Jericho, pakėlė akis ir pamatė priešais save stovintį vyrą su ištrauktu iš makšties kalaviju rankoje. Jozuė priėjo prie jo ir jam tarė: "Ar tu iš mūsiškių, ar iš priešų?" [14] Jis atsakė: "Nė vienas, nė kitas. Esu VIEŠPATIES kariuomenės galva. Dabar aš atėjau!" Jozuė parpuolė kniūpščia ir, išreikšdamas pagarbą, jam tarė: "Ką mano viešpats įsako savo tarnui?" [15] VIEŠPATIES kariuomenės galva Jozuei atsakė: "Nusiauk sandalus nuo kojų, nes vieta, kurioje stovi, šventa". Jozuė taip ir padarė.

6

[1] Jericho vartai buvo uždaryti ir saugomi nuo izraeliečių. Niekas negalėjo išeiti ar įeiti. [2] VIEŠPATS Jozuei tarė: "Žiūrėk, atiduosiu į tavo rankas Jerichą, jo karalių ir užgrūdintus vyrus. [3] Težygiuoja aplink miestą visi jūsų kariškiai, apeidami aplinkui miestą vieną kartą. Taip darykite per šešias dienas. [4] Septyni kunigai, eidami pirma Skrynios, teneša septynis avino rago trimitus. O septintą dieną, kunigams pučiant ragus, apeisite aplink miestą septynis kartus. [5] Pasigirdus ilgam rago garsui, — kai tik išgirsite tą rago balsą, — visi žmonės sušuks galingu šauksmu. Tada miesto sienų mūrai staiga sugrius, žmonės veršis pirmyn, kiekvienas iš savo vietos".

[6] Nuno sūnus Jozuė pasišaukė kunigus ir jiems paliepė: "Imkite Sandoros Skrynią! Septyni kunigai, eidami pirma VIEŠPATIES Skrynios, teneša septynis avino rago trimitus". [7] O žmonėms jis tarė: "Pajudėkite! Žygiuokite aplink miestą! Priekinė sauga težygiuoja pirma VIEŠPATIES Skrynios!"

5,13-6,26 Pasakojimas apie Jordano apgulą apima: 1) Viešpaties įsakymą Jozuei per angelą (Joz 5,13-6,5; 2); Jozuės nurodymus izraeliečiams (Joz 6,6-11); 3) pirmųjų šešių dienų veiksmų aprašymą (Joz 6,12-14); 4) septintosios dienos įvykius (Joz 6,15-26).

[8] Jozuei pabaigus duoti žmonėms nurodymus, septyni kunigai, septynis avino rago trimitus nešdamiesi, pasijudino pirma VIEŠPATIES, pūsdami savo avino ragus, o VIEŠPATIES Sandoros Skrynia ėjo jiems iš paskos. [9] Priekinė sauga žygiavo pirma ragus pučiančių kunigų, o užpakalinė sauga ėjo paskui Skrynią, ragams visą laiką gaudžiant. [10] Bet žmonėms Jozuė buvo davęs tokį įsakymą: "Nešūkaukite! Tenesigirdi net jūsų balso, nė žodžio netarkite iki tos dienos, kol nepasakysiu: 'Sušukite!' Tada jūs šauksite". [11] Taip jis pasiuntė VIEŠPATIES Skrynią apeiti aplink miestą. Ji apėjo vieną kartą. Po to jie sugrįžo į stovyklą ir pernakvojo stovykloje.

[12] Kitą rytą Jozuė atsikėlė anksti. Kunigai paėmė VIEŠPATIES Skrynią. [13] Septyni kunigai, septynis avino rago trimitus nešdamiesi, pasijudino pirma VIEŠPATIES Skrynios, pūsdami visą laiką avino ragus. Priekinė sauga žygiavo pirma jų, o užpakalinė sauga ėjo paskui VIEŠPATIES Skrynią, ragams visą laiką gaudžiant. [14] Antrąją dieną jie apėjo aplink miestą vieną kartą. Po to jie sugrįžo į stovyklą. Taip jie darė per šešias dienas.

[15] Septintą dieną jie atsikėlė auštant ir apėjo aplink miestą tokia pat tvarka septynis kartus. [16] Septintą kartą, kunigams pučiant ragus, Jozuė žmonėms įsakė: "Sušukite! VIEŠPATS atidavė jums miestą! [17] Miestas ir visa, kas jame, bus paskirta VIEŠPAČIUI, sunaikinant. Tik ištvirkėlė Rahaba ir visi, esantieji jos namuose, telieka gyvi, nes ji paslėpė mūsų siųstus pasiuntinius. [18] Nelieskite sunaikinti paskirtų daiktų,* kad patys nebūtumėte paskirti sunaikinti. Paimdami bet ką iš to, kas paskirta sunaikinti, padarysite Izrae-

---

6,18 "...sunaikinti skirtų daiktų": paimtas miestas ir visa, kas jame, turėjo būti sunaikinta. Ši mintis įkvėptiesiems Deuteronomistinės istorijos autoriams yra svarbi, nes jie, rašydami Babilonijos tremtyje, buvo įsitikinę, kad Izraelio žlugimą sąlygojo izraeliečių pakantumas kanaaniečių religinei kultūrai. Todėl, anot jų, paimtas miestas ir visa, kas jame yra, turėjo būti pašvęsta Dievui, sunaikinant. Jeigu Izraelis būtų tai daręs savo istorijos sklaidoje, kaip Jozuė liepė jiems daryti, jis būtų pašalinęs pavojus ir net būtų galėjęs išvengti Judo ir Izraelio karalysčių sunaikinimo (žr. Įst 20). Visiškas miesto sunaikinimas atspindi esminį lūžį tarp senosios kanaaniečių visuomenės, paremtos gamtos religija, ir naujosios izraeliečių bendrijos, paremtos istorine Sandora su anapusiniu Dievu — Jahve. Žr. Kun 27,29; Sk 18,14; 21,3 paaiškinimus.

lio stovyklą sunaikinti skirtu daiktu, užtrauksite ant jos nelaimę. [19]Bet visas sidabras ir auksas, daiktai iš vario ir geležies yra šventi VIEŠPAČIUI. Jie bus padėti į VIEŠPATIES iždą".

Izraeliečiai paima Jerichą

[20] Taigi žmonės sušuko, ragams sugaudus. Žmonės, vos išgirdę ragų gausmą, sušuko galingu šauksmu ir siena sugriuvo.* Žmonės veržėsi į miestą, kiekvienas tiesiai iš savo vietos, ir jį užėmė. [21] Tada jie skyrė kalaviju sunaikinti visa, kas buvo mieste, vyrus ir moteris, jaunus ir senus, jaučius ir avis bei asilus.

[22] O dviem vyrams, iššvalgiusiems kraštą, Jozuė paliepė: "Nueikite į ištvirkėlės namus, išveskite iš jų moterį ir visus jos gimines, kaip esate jai prisiekę". [23] Tad jaunieji žvalgai įėjo ir išvedė Rahabą drauge su jos tėvu, motina, broliais ir visais jos giminėmis. Jie išvedė visą jos giminę ir apgyvendino šalia Izraelio stovyklos.

[24] Miestą ir visa, kas jame buvo, jie sudegino. Tik sidabrą ir auksą bei daiktus iš vario ir geležies jie padėjo į VIEŠPATIES Namų iždą. [25] Tik ištvirkėlę Rahabą* ir jos tėvo šeimą bei visus jos gimines Jozuė paliko gyvus. Jos šeima lig šiol tebegyvena Izraelyje, nes ji paslėpė Jozuės siųstus pasiuntinius Jericho iššvalgyti.

[26]* Ta proga Jozuė ištarė tokią priesaiką:

"Tebūna prakeiktas VIEŠPATIES akivaizdoje žmogus,
kuris bandytų atstatyti šį Jericho miestą!
Savo pirmagimio kaina jis padės jo pamatus
ir savo jauniausiojo sūnaus kaina jis pastatys vartus".

[27] VIEŠPATS buvo su Jozue ir jo garsas pasklido po visą kraštą.

6,20 "...siena sugriuvo": stebuklingai Dievui įsijungus. Ragų pūtimas ir žmonių šauksmai buvo įprastiniai senovės karų bruožai. Šiame pasakojime Dievas bando žmonių klusnumą ir tikėjimą jo pažadu. Žr. Žyd 11,30.

6,25 Iš Mt 1,30 sužinome, kad Rahaba ištekėjo už Salmono — vyro iš Judo giminės ir tokiu būdu tapo Dovydo, Kristaus protėvio prosenelė. Žr. Rut 4,18-22.

6,26 Šis prakeikimas tapo tikrove Hiel{iui} atstatant Jerichą Izraelio karaliaus Ahabo dienomis. Žr. 1 Kar 16,34. Iki to laiko Jerichas buvo tik paprasta ir neįtvirtinta gyvenvietė. Žr. Joz 18,12.21; Ts 3,13; 2 Sam 10,5.

7

Achano nuodėmė

[1] Bet izraeliečiai sulaužė įsakymą sunaikinti skirtų daiktų atžvilgiu. Zeraho sūnaus Zabdžio sūnaus Karmio sūnus Achanas, iš Judo giminės, pasiėmė kai ką iš sunaikinti skirtų daiktų. Užtat VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant izraeliečių.

[2] Jozuė pasiuntė keletą vyrų iš Jericho į Ai, esantį prie Bet--Aveno, į rytus nuo Bet-Elio. Jiems tarė: "Nukilkite į aukštumas ir išžvalgykite kraštą". Vyrai nukilo į aukštumas ir išžvalgė Ai.* [3] Jie sugrįžo pas Jozuę ir jam pranešė: "Nėra reikalo visiems žmonėms kilti į aukštumas. Tenukyla du ar trys tūkstančiai vyrų ir teužpuola Ai. Priešų ten nedaug, visų žmonių nevargink į ten kilti". [4] Taigi nuėjo į ten apie tris tūkstančius žmonių, bet Ai vyrai privertė juos bėgti. [5] Ai vyrai iš jų trisdešimt šešis užmušė, vydamiesi juos nuo vartų iki pat Šebarimų ir paguldydami šlaite. Širdis žmonėms nukrito lig kulnų.

[6] Tada Jozuė perplėšė savo drabužius. Jis ir Izraelio seniūnai gulėjo kniūpsti žemėje, apsibarstydami dulkėmis galvas, lig vakaro prieš VIEŠPATIES Skrynią. [7] "Ai, Viešpatie DIEVE! — Jozuė meldėsi, — kodėl iš viso turėjai pervesti šią tautą per Jordaną? Atiduoti mus amoriečiams į rankas? Mus sunaikinti? O, kad mes verčiau būtume pasitenkinę, apsigyvendami anapus Jordano! [8] O, Viešpatie, ką aš galiu sakyti po to, kai Izraelis parodė nugarą priešų akivaizdoje! [9] Išgirs apie tai kanaaniečiai ir kiti krašto gyventojai, apsups mus ir nušluos mūsų vardą nuo žemės. Ką tu darysi tuomet savo didžiam vardui?"

[10] Jozuei VIEŠPATS atsakė: "Stokis! Ko guli žemėje kniūpsčias? [11] Izraelis nusidėjo! Sulaužė sandorą, kurią jiems daviau! Jie pasiėmė iš daiktų, skirtų sunaikinti, ir apsivogė, ir pamelavo, ir įsi-

7,2 "...Ai {miestą}...": vardas Ai reiškia "griuvėsius". Nūdien ši vietovė vadinama Et-Tell, t.y. Piliakalnis.

dėjo juos tarp savo daiktų. [12] Užtat izraeliečiai nepajėgs priešintis, bet atsuks nugaras savo priešams, nes jie patys yra tapę daiktu, skirtu sunaikinti. Aš nebebūsiu daugiau su jumis, jeigu jūs nesunaikinsite pas jus sunaikinti skirtų daiktų. [13] Eik apvalyti žmonių! Įsakyk jiems: Apsivalykite rytdienai, nes taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Tu turi, Izraeli, sunaikinti skirtų daiktų! Nepajėgsi priešintis priešams, kol nepašalinsi iš savo tarpo sunaikinti skirtų daiktų'. [14] Taigi rytoj rytą būsite pašaukti giminėmis. Giminė, kurią VIEŠPATS nurodys,* išeis į priekį klanais; klanas, kurį VIEŠPATS nurodys, išeis į priekį šeimynomis; šeimyna, kurią VIEŠPATS nurodys, išeis į priekį pavieniui vyras po vyro. [15] Žmogus, nurodytas pasiėmęs sunaikinti skirtų daiktų, turi būti sudegintas — jis ir visa, kas jam priklauso, nes jis sulaužė VIEŠPATIES sandorą ir padarė gėdingą nusikaltimą Izraelyje".

Achano bausmė

[16] Anksti kitą rytą Jozuė pašaukė Izraelį giminėmis. Judo giminė buvo nurodyta.* [17] Jis paliepė išeiti į priekį Judo giminės klanams. Zeraho klanas buvo nurodytas. Jis paliepė išeiti į priekį Zeraho klano šeimynoms. Zabdžio šeimyna buvo nurodyta. [18] Jozuė paliepė išeiti į priekį jo šeimynai vyrui po vyro. Galop Zeraho sūnaus Zabdžio sūnaus Karmio sūnus Achanas, iš Judo giminės, buvo nurodytas. [19] Tada Jozuė Achanui tarė: "Mano sūnau, duok garbę VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, ir jam duok šlovę! Pasakyk man, ką padarei. Nuo manęs nieko neslėpk". [20] Achanas Jozuei atsakė: "Taip, aš nusidėjau VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. Štai ką padariau. [21] Pamatęs tarp grobio gražią skraistę iš Šinaro,* du šimtus sidabrinių šekelių ir penkiasdešimt šekelių sveriantį aukso luitą, užsigeidžiau juos turėti ir pasiėmiau. Dabar jie yra užkasti žemėje mano palapinėje su sidabru po skraiste".

7,14-18 Šiame skaitinyje kartojasi žodžiai "nurodys", "nurodyta", "nurodytas". Hebraiškas žodis yra pernelyg vaizdus: "pagautas tinkle". Nurodymas, ieškant sunaikinti skirtų daiktų įsakymo pažeidėjo, turbūt vyko naudojantis Urimais ir Tumimais. Žr. Iš 28,30; 1 Sam 14,38-42.

7,21 "...iš Šinaro...": iš Babilonijos.

[22] Jozuės siunčiami pasiuntiniai nuskubėjo į Achano palapinę. Tikrai visa buvo užkasta palapinėje su sidabru po skraiste. [23] Paėmę iš palapinės, jie atnešė juos pas Jozuę ir visus izraeliečius ir padėjo VIEŠPATIES akivaizdoje. [24] Tada Jozuė ir visas Izraelis su juo paėmė Zeraho sūnų Achaną, sidabrą, skraistę ir auksą, jo sūnus ir dukteris, jo jaučius, asilus ir avis, jo palapinę bei visa, ką jis turėjo, ir nuvedė juos į Achoro slėnį.* [25] "Kokią nelaimę mums užtraukei! — tarė Jozuė. — Šiandien VIEŠPATS užtraukia nelaimę tau!"

Ir visas Izraelis jį užmušė akmenimis. Jie sudegino juos, metė į juos akmenis. [26] Ant jo sukrovė didelę akmenų krūvą, kuri tebėra iki šios dienos. Tada atsileido VIEŠPATIES pyktis.

Todėl toji vieta ir iki šios dienos vadinama Achoro slėniu.

8

Ai paėmimas

[1] Tada VIEŠPATS Jozuei tarė: "Nebijok ir nenuogąstauk! Paimk su savimi visus kariškius ir nukilk vėl į Ai*. Žiūrėk, atiduosiu tau į rankas Ai karalių, jo žmones ir miestą bei visą jo kraštą. [2] Su Ai miestu ir jo karaliumi turi pasielgti taip, kaip pasielgei su Jerichu ir jo karaliumi. Tačiau grobį ir galvijus galite pasidalyti kaip karo laimikį. Suruošk pasalas miesto užnugaryje".

[3] Taigi Jozuė ir visi kariškiai pasiruošė žygiuoti prieš Ai. Išrinkęs trisdešimt tūkstančių vyrų,* narsių kareivių, išsiuntė juos pirma nakčia. [4] "Dėmesio! Jūs būsite pasalos miesto užnugaryje, — davė jiems įsakymą, — nenutolkite per daug nuo miesto ir visi

---

7,24 "...Achoro slėnis...": hebraiškai "Achor(as)" reiškia "nelaimę, vargą". Vardas "Nelaimės slėnis" yra užuomina į Jozuės žodžius. Žr. 25-ąją eilutę.

8,1 "...Ai (miestą)...": hebraiškasis miesto vardas reiškia "griuvėsius".

8,3 "...trisdešimt tūkstančių vyrų...": šis skaičius hebraiškajame tekste, atrodantis pernelyg didelis, gali būti perrašinėtojo klaida. Graikiškasis Septuagintos vertimas ir kai kurie rankraščiai turi "tris tūkstančius", t.y. visos kariuomenės vyrų skaičių pirmojo, nesėkmingojo Ai miesto užpuolimo metu (žr. Joz 7,4). Skirtingas skaičius duodamas 12-oje eilutėje: "penkis tūkstančius".

būkite pasirengę. [5] Su manimi esantys žmonės ir aš artinsimės prie miesto. Kai jie išeis mums pasipriešinti, kaip jie pirmąkart kad padarė, mes nuo jų bėgsime. [6] Mus jie vysis iš paskos, kol mes juos nuviliosime nuo miesto, nes jie manys: 'Bėga nuo mūsų kaip anąkart!' Mums nuo jų bėgant, [7] jūs pakilsite iš pasalų ir paimsite miestą. VIEŠPATS, jūsų Dievas, atiduos jums jį į rankas. [8] Paėmę miestą, uždekite jį. Darykite, kaip VIEŠPATS yra įsakęs. Dėmesio! Aš jums įsakiau!" [9] Tada Jozuė juos išsiuntė. Jie nuėjo į pasalų vietą ir išsidėstė tarp Bet–Elio* ir Ai — į vakarus nuo Ai, o Jozuė praleido tą naktį su likusiais žmonėmis.

[10] Anksti rytą Jozuė apžiūrėjo žmones. Po to jis išžygiavo žmonių priekyje Ai link drauge su Izraelio seniūnais. [11] Visi su juo buvę kariškiai nuėjo kartu ir, priėję miestą, įsirengė stovyklą į šiaurę nuo Ai. Tarp jų ir Ai buvo siaura dauba. [12] Jis buvo paėmęs apie penkis tūkstančius vyrų ir išdėstęs juos kaip pasalas tarp Bet–Elio ir Ai — į vakarus nuo miesto. [13] Taigi pagrindinė stovykla išsidėstė į šiaurę nuo miesto, o jos užpakalinė sauga į vakarus nuo miesto. Jozuė tą naktį praleido slėnyje. [14] Tai pastebėjęs Ai karalius, — jis ir visi jo žmonės, miesto gyventojai, — nuskubėjo anksti rytą prie šlaito priešais Arabą pradėti mūšį su Izraeliu, bet jis nežinojo, kad už miesto jam buvo paruoštos pasalos. [15] O Jozuė ir visas Izraelis dėjosi esą jų sumušti ir leidosi bėgti dykumos link. [16] Visi mieste buvę žmonės buvo pašaukti jų vytis. Vydamiesi Jozuę, jie nutolo nuo miesto. [17] Nei Ai mieste, nei Bet–Elyje neliko žmogaus, neišėjusio vytis Izraelio. Jie paliko miestą be jokios gynybos ir vijosi Izraelį.

[18] Tada VIEŠPATS Jozuei tarė: "Ištiesk ietį, kurią laikai rankoje, Ai link, nes aš atiduosiu jį tau į rankas". Jozuė ištiesė ietį, kurią laikė rankoje, miesto link. [19] Vos jam ištiesus ranką, pasalų vyrai skubiai pakilo iš savo vietų ir metėsi pirmyn. Jie įėjo į miestą, paėmė jį ir nedelsdami padegė. [20] Kai Ai vyrai pažvelgė atgal, miesto dūmai jau kilo lig padangių! Jiems stigo jėgų net kur nors

8,9 "...Bet–El{is}...": nūdienis Beitin{as} yra 17 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Vėliau ši vietovė tapo pagrindine Šiaurinės karalystės, arba Izraelio, šventove. Žr. 1 Kar 12,28-30.

pabėgti, kai dykumos link bėgę žmonės atsisuko jų pulti. [21] Jozuė ir visas Izraelis, matydami miestą esant pasalų vyrų paimtą ir iš miesto kylančius dūmus, atsisuko ir užpuolė Ai vyrus. [22] O kiti izraeliečiai išėjo prieš juos iš miesto. Taigi jie buvo izraeliečių apsupti iš abiejų šonų ir išžudyti, — nė vienas jų neišliko, nė vienas nepabėgo, — [23] išskyrus Ai karalių, kurį jie paėmė gyvą ir atvedė pas Jozuę.

[24] Kai izraeliečiai buvo pabaigę žudyti visus Ai gyventojus, nusivijusius juos į laukus ir dykumą, — kai jie visi iki pakutinio vyro buvo kritę nuo kalavijo, — tada visi izraeliečiai sugrįžo į Ai ir išžudė ten likusius gyventojus. [25] Tą dieną kritusių vyrų ir moterų, visų Ai miesto gyventojų, skaičius buvo dvylika tūkstančių.

[26] Jozuė tol nenuleido rankos, kurioje jis laikė ietį, kol visi Ai gyventojai nebuvo skirti sunaikinti. [27] Tik galvijus ir to miesto grobį izraeliečiai pasiėmė kaip karo laimikį, pagal VIEŠPATIES žodį, kurį jis buvo davęs Jozuei.

[28] Tada Jozuė Ai miestą sudegino ir pavertė jį amžinu piliakalniu — nuniokota vieta iki pat šios dienos. [29] O Ai karalių jis paliko pakartą ant medžio lig vakaro. Saulei leidžiantis, Jozuė įsakė nuleisti jo lavoną nuo medžio ir numesti prie miesto vartų įėjimo. Ant jo buvo sudėta didžiulė akmenų krūva, kuri ten tebėra iki šios dienos.

Aukuras ant Ebalo kalno

[30] Tuomet Jozuė pastatė ant Ebālo* kalno VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, aukurą, [31] kaip VIEŠPATIES tarnas Mozė buvo įsakęs izraeliečiams, — kaip yra parašyta Mozės įstatymo knygoje: “Aukurą netašytų akmenų, nepaliestų geležiniu įrankiu”, — ir atnašavo ant jo deginamąsias aukas bei aukojo bendravimo atnašas. [32] Ten, izraeliečių akivaizdoje, Jozuė užrašė ant akmenų nuorašą įstatymo, kurį Mozė buvo izraeliečiams parašęs.

8,30 “ant Ebalo kalno...”: maždaug 32 km nuo Ai miesto, centrinėje Kanaano dalyje. Jis yra priešais Gerizimo kalną. Tarp šių dviejų kalnų — Ebalo šiaurėje ir Gerizimo pietuose — yra svarbi perėja iš rytų į vakarus.

8,30-35 Šios apeigos buvo Mozės įsakytos. Žr. Įst 11,29; Įst 27,2-26 ir jų paaiškinimus.

Mozės įstatymo skaitymas

[33] Visas Izraelis, — ateiviai ir vietiniai, — drauge su savo seniūnais, pareigūnais, teisėjais stovėjo abiejuose Skrynios šonuose priešais kunigus iš Levio giminės, nešusius VIEŠPATIES Sandoros Skrynią. Pusė jų stovėjo atsigręžę į Gerizimo kalną ir pusė jų stovėjo atsigręžę į Ebalo kalną, kaip VIEŠPATIES tarnas Mozė buvo kadaise įsakęs, Izraelio tautai palaiminti. [34] Po to Jozuė perskaitė visus įstatymo žodžius — palaiminimus ir prakeikimus — lygiai taip, kaip yra parašyta įstatymo knygoje. [35] Nebuvo nė vieno žodžio iš visų, ką Mozė buvo įsakęs, kurio Jozuė nebūtų perskaitęs visos Izraelio bendrijos akivaizdoje, įskaitant moteris, vaikus ir tarp jų gyvenančius ateivius.

9

Sąjunga prieš Izraelį

[1] Kai ši žinia pasiekė karalius į vakarus nuo Jordano, aukštumų srityje, Šefeloje ir palei visą Didžiosios jūros krantą Libano link, — kraštą hetitų, amoriečių, kanaaniečių, perizitų, hivitų ir jebusitų, — [2] šie sudarė sąjungą kovoti prieš Jozuę ir Izraelį.

Gibeonitų suktybė

[3] O Gibeono* gyventojai, išgirdę, kaip Jozuė buvo pasielgęs su Jerichu ir Ai miestu, [4] savo rėžtu ėmėsi suktumo. Jie leidosi į kelionę persirengę pasiuntiniais: užkrovė savo asilams senus maišus ir senus, suplyšusius bei sulopytus vynmaišius, [5] apsiavė kojas senais bei sulopytais sandalais ir apsirengė nudėvėtais drabužiais. O visa

---

9,3 "...Gibeon{o} gyventojai...": šiuolaikinis arabų Al–Džibo (Al–Jib) miestas maždaug 10 km į pietvakarius nuo Ai piliakalnio.

9,3-27 Pasakojimas liudija, kad izraeliečių įsikūrimas Kanaane vyko ir taikiai.

jų kelionei paimta duona buvo sudžiūvusi ir apipelėjusi. [6] Atėję į Gilgalo stovyklą pas Jozuę, jie tarė jam ir izraeliečiams: "Iš tolimo krašto atėjome,* siūlome jums sudaryti su mumis sandorą". [7] Bet izraeliečiai hivitams atsakė: "Galbūt jūs tarp mūsų gyvenate, kaip mes galime sudaryti su jumis sandorą?" [8] Jozuei jie paaiškino: "Mes esame tavo tarnai". O Jozuė jų klausė: "Kas jūs per vieni? Iš kur ateinate?" [9] "Tavo tarnai atėjo iš labai tolimo krašto dėl VIEŠPATIES, tavo Dievo, garso, — jie atsakė jam, — nes apie jį mes daug girdėjome: visa, ką jis padarė Egipte, [10] ir visa, ką jis padarė dviem amoriečių karaliams anapus Jordano, Hešbono karaliui Sihonui ir Aštarotuose Bašano karaliui Ogui. [11] Todėl mūsų seniūnai ir visi mūsų krašto gyventojai mums ir paliepė: 'Paimkite sau kelionei maisto, eikite jų pasitikti ir jiems sakykite: "Esame jūsų tarnai. Eikite šen, sudarykite su mumis sandorą"'. [12] Ši mūsų duona, kurią pasiėmėme iš savo namų kaip maistą kelionei, buvo dar karšta, kai leidomės į kelionę eiti pas jus, o dabar ji, žiūrėk, sudžiūvusi ir apipelėjusi. [13] Šie mūsų vynmaišiai buvo nauji, kai juos pripylėme, o pasižiūrėk, kaip jie yra suplyšę. Ir šie mūsų drabužiai bei sandalai nusidėvėjo tokios ilgos kelionės metu". [14] Vyrai patikėjo jų žodžiais dėl jų maisto atsargų, bet VIEŠPATIES žodžio jie neatsiklausė. [15] Jozuė padarė su jais taiką, laiduodamas jiems gyvastį sandora, kurią bendrijos vadai patvirtino priesaika.

Gibeonitų vieta izraeliečių bendruomenėje

[16] Praėjus trims dienoms po sandoros, sudarytos su jais, izraeliečiai sužinojo, kad jie buvo jų kaimynai ir gyveno jų žemėje. [17] Tad izraeliečiai leidosi į kelionę ir trečią dieną pasiekė jų miestus. Gibeonitų miestai buvo Gibeonas, Chefira, Beerotai ir Kirjat—Jearimai. [18] Bet izraeliečiai jų neužpuolė, nes bendrijos vadai buvo jiems prisiekę VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu. Todėl visa bendrija pradėjo prieš vadus murmėti, [19] bet vadai visai bendrijai atsakė: "Jiems prisiekėme VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu, užtat jų užgauti negalime. [20] Betgi štai ką su jais darysime: paliksime juos gyvus, kad nebūtų ant mūsų jokio pykčio dėl priesaikos, kuria jiems prisie-

9,6 "...iš tolimo krašto atėjome...": gibeonitai dedasi atėję iš toli, norėdami pasinaudoti švelnesnėmis sąlygomis, taikomomis tolimoms tautoms. Žr. Įst 20,15.

kėme". [21] Vadai izraeliečiams pareiškė: "Telieka jie gyvi ir tetampa kertančiais malkas ir nešančiais vandenį* visai bendrijai!" Taigi apie juos taip nusprendė vadai.

[22] Jozuė juos pasišaukė ir taip jiems kalbėjo: "Kodėl mus apgavote, sakydami: 'Mes gyvename toli nuo jūsų', kai iš tikrųjų jūs gyvenate tarp mūsų? [23] Užtat būkite prakeikti! Tarp jūsų visuomet bus vergų, malkų kirtėjų ir vandens nešėjų mano Dievo Namams". [24] Jozuei jie atsakė: "Žiūrėk, tavo tarnai buvo girdėję, kad VIEŠPATS, tavo Dievas, buvo pažadėjęs savo tarnui Mozei duoti jums visą kraštą ir dėl jūsų sunaikinti visus krašto gyventojus. Mes dėl jūsų ir buvome apimti didelės baimės dėl savo gyvasties. Užtat taip ir padarėme. [25] Kaip matai, dabar esame tavo rankose. Kas gera ir teisu tavo akyse daryti su mumis, tai ir daryk!"

[26]* Taip jis su jais pasielgė. Išgelbėjo juos nuo izraeliečių; jų neišžudė. [27] Bet tą dieną Jozuė padarė juos malkų kirtėjais ir vandens nešėjais bendrijai ir VIEŠPATIES aukurui toje vietoje, kurią VIEŠPATS išsirinktų.* Taip jie liko lig šios dienos.

10

Gibeono apgula

[1] Kai Jeruzalės karalius Adoni–Zedekas sužinojo, kad Jozuė paėmė Ai bei skyrė jį sunaikinti ir pasielgė su Ai bei jo karaliumi, kaip jis buvo pasielgęs su Jerichu bei jo karaliumi, ir, be to, kad Gibeono gyventojai padarė taiką su Izraeliu ir gyvena tarp jų, [2] jis baisiai išsigando. Mat Gibeonas, vienas iš karališkųjų miestų, buvo didelis miestas, — iš tikrųjų didesnis už Ai, — o visi jo vyrai buvo galiūnai. [3] Taigi Jeruzalės karalius Adoni–Zedekas pasiuntė Hebrono karaliui Hohamui, Jarmuto karaliui Piramui, Lachišo kara-

---

9,21 "...kertančiais malkas ir nešančiais vandenį...": priežodžiu tapęs posakis vargingiausiai izraeliečių visuomenės grupei paženklinti. Įst 20,10-11.

9,26-27 Karalius Saulius sulaužė Izraelio sandorą su gibeonitais, bet Dovydas vėl patvirtino. Žr. 2 Sam 21,1-9.

9,27 "...toje vietoje, kurią VIEŠPATS išsirinktų...": taip Pakartoto Įstatymo knyga nurodo Jeruzalės šventyklą savo teisėtvarkoje (žr. Įst 12,5.11.14.18).

liui Jafijai ir Eglono karaliui Debirui tokį žodį: [4] "Atkilkite pas mane ir padėkite man nugalėti Gibeoną, nes jis padarė taiką su Jozue ir izraeliečiais".

[5] Penki amoriečių karaliai — Jeruzalės karalius, Hebrono* karalius, Jarmuto karalius, Lachišo karalius ir Eglono* karalius — sutelkė savo pajėgas ir atvyko kiekvienas su savo kariuomene. Jie apgulė Gibeoną ir kariavo su juo.

Jozuės pergalė

[6] O gibeonitai pasiuntė Jozuei į stovyklą prie Gilgalo žodį: "Neapleisk savo tarnų! Atskubėk pas mus ir išgelbėk! Padėk mums, nes visi aukštumų srities amoriečių karaliai susibūrė prieš mus!" [7] Taigi Jozuė — jis ir visos jo ginkluotosios pajėgos, visi galiūnai, pakilo iš Gilgalo.

[8] VIEŠPATS Jozuei tarė: "Nebijok jų, nes atiduosiu juos tau į rankas. Nė vienas jų nepajėgs tau priešintis!" [9] Jozuė, žygiavęs visą naktį iš Gilgalo, juos užklupo netikėtai. [10] VIEŠPATS apstulbino juos išgąsčiu Izraelio akivaizdoje. Izraeliečiai sutriuškino juos prie Gibeono ir vijosi Bet-Horono šlaito keliu, niokodami juos iki pat Azekos ir Makedos. [11] Jiems bėgant nuo Izraelio žemyn Bet-Horono šlaitu, VIEŠPATS sviedė ant jų iš dangaus didžiulius akmenis* iki pat Azekos, ir jie žuvo. Daugiau jų žuvo nuo krušos, negu kad izraeliečiai užmušė kalaviju.

[12] Tą dieną, kai VIEŠPATS atidavė amoriečius izraeliečiams, Jozuė kreipėsi į VIEŠPATĮ. Visų izraeliečių akivaizdoje jis tarė:

> "Sustok, saule, virš Gibeono,
> ir, mėnuli, virš Aijalono slėnio!"

10,5 "...Hebron{o}...Eglon{o}": šie keturi miestai buvo į pietus ir pietvakarius nuo Jeruzalės.

10,11 "...iš dangaus didžiulius akmenis...": ledų kruša, apie kurią pasakojama tolesnėje eilutėje.

[13] Saulė sustojo
ir mėnulis stovėjo,
kol tauta atkeršijo savo priešams.

Argi tai neužrašyta Jašaro knygoje?* Saulė sustojo* viduryje dangaus skliauto ir nesiskubino nusileisti bemaž visą dieną. [14] Nei prieš tai, nei po to nebuvo tokios dienos, kaip ši, VIEŠPAČIUI paklausius žmogaus balso! Tikrai, VIEŠPATS kovojo už Izraelį!

[15] {Tada Jozuė drauge su visu Izraeliu sugrįžo į stovyklą prie Gilgalo.}

Penki amoriečių karaliai Makedos oloje

[16] Tuo tarpu anie penki karaliai pabėgo ir pasislėpė oloje prie Makedos. [17] Jozuei buvo pranešta: "Pastebėti tie penki karaliai, pasislėpę oloje prie Makedos". [18] Jozuė paliepė: "Užriskite olos angą keletu didelių akmenų ir pastatykite prie jos vyrus jų saugoti. [19] Patys ten nestovėkite. Lipkite priešams ant kulnų ir pulkite juos iš užnugario. Neleiskite jiems pasitraukti į savo miestus, nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra juos atidavęs jums į rankas".

[20] Galop, kai Jozuė ir izraeliečiai buvo sudavę jiems mirtiną smūgį ir jie buvo sudoroti, išskyrus į savo miestus pasitraukusius bėglius, [21] visa kariuomenė sugrįžo pas Jozuę į stovyklą prie Makedos. Niekas nebedrįso niurnėti prieš izraeliečius!

[22] Dabar Jozuė paliepė: "Atidarykite olos angą ir atveskite pas mane tuos penkis karalius". [23] Tai padarę, jie atvedė pas jį iš olos penkis karalius — Jeruzalės karalių, Hebrono karalių, Jarmuto ka-

10,13 "Argi tai neužrašyta Jašaro knygoje?": nuoroda į ankstesnį poezijos posmą — citatą iš Jašaro knygos, kuri, kaip ir Viešpaties karų knyga (žr. Sk 21,14), epo stiliumi aprašo Izraelio senovės didvyrių žygius. "Saulė sustojo...": dažnai manoma, kad šis skaitinys liaudies kalba, remiantis gamtos reiškiniais, pasakoja apie stebuklingą dienos pailginimą; kitų nuomone, Jozuė kreipėsi į Dievą, prašydamas, kad saulė užtemtų, nes tamsa jo priešams kliudė telktis ne tik gynimuisi, bet ir pabėgimui iš mūšio lauko. Jozuės malda buvo išklausyta: priešus užklupo ledų kruša (žr. Sir 46,5) ir visą dieną trukusi tamsa.

ralių, Lachišo karalių ir Eglono karalių. 24 Atvedus pas Jozuę tuos karalius, Jozuė sušaukė visus izraeliečius ir vadams galiūnų, kurie buvo ėję su juo, tarė: "Prieikite ir minkite kojomis šiems karaliams ant sprandų". Jie priėjo ir užmynė kojomis jiems ant sprandų. 25 O Jozuė jiems tarė: "Nebijokite ir nenuogąstaukite! Būkite stiprūs ir ryžtingi, nes VIEŠPATS taip padarys visiems jūsų priešams, prieš kuriuos jūs kovojate!" 26 Po to Jozuė įsakė juos užmušti ir pakabinti ant penkių medžių. Jie kabojo ant medžių lig vakaro. 27 Saulei leidžiantis, Jozuė įsakė nuimti juos nuo medžių ir įmesti į olą, kurioje jie buvo pasislėpę. Olos angą užvertė didžiuliais akmenimis, kurie ten išliko iki šios dienos.

Pietinio Kanaano miestų paėmimas

28 Tuo pačiu metu Jozuė paėmė Makedą, ištiko ją ir jos karalių kalaviju. Miestą ir visus žmones jame jis skyrė sunaikinti, nė vieno nepaliko gyvo. Su Makedos karaliumi jis pasielgė taip, kaip buvo pasielgęs su Jericho karaliumi.

29 Iš Makedos Jozuė patraukė su visu Izraeliu į Libną ir kovojo prieš Libną. 30 Taip pat ir ją bei jos karalių VIEŠPATS atidavė Izraeliui į rankas. Miestą ir visus žmones jame Jozuė ištiko kalaviju, nė vieno nepalikdamas gyvo. Su Libnos karaliumi jis pasielgė taip, kaip buvo pasielgęs su Jericho karaliumi.

31 Iš Libnos Jozuė patraukė su visu Izraeliu į Lachišą, apgulė ir puolė. 32 VIEŠPATS atidavė Lachišą Izraeliui į rankas. Miestą jis paėmė kitą dieną ir ištiko jį bei visus žmones jame kalaviju, kaip buvo padaręs Libnoje.

33 Tada Gezerio karalius Horamas atkilo į pagalbą Lachišui, bet Jozuė nugalėjo jį ir jo pajėgas, nepalikdamas jame nė vieno gyvo.

34 Iš Lachišo Jozuė patraukė su visu Izraeliu į Egloną. Jie surengė miesto apgulą, jį puolė 35 ir, paėmę tą pačią dieną, ištiko jį kalaviju. O visus žmones jame tą pačią dieną skyrė sunaikinti, kaip buvo padaręs Lachišui.

36 Iš Eglono Jozuė nukilo su visu Izraeliu į Hebroną ir jį užpuolė. 37 Paėmę miestą, ištiko jį kalaviju — karalių, visus jam pavaldžius miestus ir visus žmones juose. Nepaliko nė vieno gyvo. Kaip buvo padaręs Eglonui, taip jis skyrė sunaikinti Hebroną ir visus žmones jame.

[38] Tada Jozuė ir visas Izraelis pasisuko Debiro link ir jį užpuolė. [39] Paėmė jį, jo karalių ir visus jam pavaldžius miestus, ištiko kalaviju ir skyrė jame sunaikinti visus žmones. Nepaliko nė vieno gyvo. Kaip buvo padarę Hebronui ir kaip buvo padarę Libnai bei jos karaliui, taip jie padarė Debirui ir jo karaliui.

[40] Taip Jozuė nugalėjo visą kraštą: aukštumų sritį, Negebą, Šefelą ir šlaitus su visais jų karaliais. Jis nepaliko nė vieno gyvo, bet skyrė sunaikinti visa, kas alsuoja, kaip VIEŠPATS, Izraelio Dievas, buvo įsakęs. [41] Jozuė nugalėjo juos nuo Kadeš–Barneos lig Gazos, visą Gošeno* kraštą lig pat Gibeono. [42] Visus tuos karalius ir jų kraštą Jozuė paėmė vienu kartu, nes VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kovojo už Izraelį. [43] Po to Jozuė sugrįžo su visu Izraeliu į stovyklą prie Gilgalo.

11

Jozuė nugali Jabiną ir jo sąjungininkus

[1] Apie tai sužinojęs, Hazoro karalius Jabinas davė žinią Madono karaliui Jobabui, Šimrono karaliui, Achšafo karaliui [2] ir kitiems karaliams šiaurėje, aukštumų srityje, Araboje į pietus nuo Chineroto, lygumos srityje ir Doro srityje vakaruose — [3] kanaaniečiams rytuose ir vakaruose, amoriečiams, hetitams, perizitams bei jebusitams aukštumų srityje ir hivitams Hermono papėdėje, Mizpos krašte. [4] Jie išėjo į mūšį su didele kariuomene, lydimi visų savo pajėgų, — taip gausūs, kaip smiltys pajūryje, — su daugybe žirgų ir kovos vežimų. [5] Šie visi karaliai sujungė savo pajėgas, nužygiavo prie Meromo vandenų* ir čia pasistatė stovyklą kovoti su Izraeliu.

10,41 "...visą Gošen{o} kraštą...": miestas ir jo apylinkės pietinėje Judėjos kalnų dalyje (žr. Joz 11,16; 15,21). Įsidėmėtina, kad yra ir kitas "Gošeno kraštas" šiaurės rytų Egipte (žr. Pr 45,10). Abi vietovės turi tokius pat vardus hebraiškajame tekste.

11,5 "...prie Merom{o} vandenų...": upė centrinėje Galilėjoje, tekanti į pietryčius palaistyti derlingąją Arabą, Chineroto lygumą, palei vakarinį Genezareto ežero pakrantę.

[6] O VIEŠPATS tarė Jozuei: "Jų nebijok! Rytoj šiuo laiku aš paguldysiu juos visus užmuštus Izraelio akivaizdoje. Tu turi suluošinti jų žirgus ir sudeginti jų kovos vežimus". [7] Jozuė užklupo juos staiga su visa savo kariuomene prie Meromo vandenų ir metėsi ant jų. [8] VIEŠPATS juos atidavė Izraeliui į rankas. Izraeliečiai juos nugalėjo ir vijosi iki pat Didžiojo Sidono ir Misrefot–Majimų, o rytų link iki pat Mizpės slėnio. Jie tol juos puolė, kol nė vieno jų neliko gyvo. [9] Jozuė pasielgė su jais, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs: jų žirgus suluošino ir kovos vežimus sudegino.

Šiaurinio Kanaano užkariavimas

[10] Tada Jozuė pasisuko ir paėmė Hazorą, o jo karalių nužudė kalaviju. Hazoras anksčiau buvo visų anų karalysčių galva. [11] Jie skyrė sunaikinti ir išžudė kalaviju jame visus žmones. Nebuvo palikta nieko, kas alsuoja, o patį Hazorą sudegino. [12] Jozuė paėmė visus anuos karališkus miestus ir jų karalius. Skirdamas sunaikinti jis nužudė juos kalaviju, kaip Dievo tarnas Mozė buvo įsakęs. [13] Tačiau Izraelis nesunaikino nė vieno iš miestų, pastatytų ant supiltų kalvų, išskyrus Hazorą, kurį Jozuė sudegino. [14] Visą šių miestų grobį, įskaitant galvijus, izraeliečiai pasiėmė kaip karo laimikį. Tik visus jų gyventojus jie žudė kalaviju, kol juos visiškai išnaikino, nepalikdami nė vieno gyvo. [15] Kaip VIEŠPATS buvo įsakęs savo tarnui Mozei, taip Mozė įsakė Jozuei, taip Jozuė ir pasielgė. Jis nepaliko nieko nepadaryta, ką VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

Užkariavimo suvestinė

[16] Jozuė užėmė tą visą kraštą: {Judo} aukštumas, Negebą, visą Gošeno sritį, Šefelą, Arabą, Izraelio aukštumas ir pajūrio lygumą — [17] nuo Halako kalno, kuris dunkso virš Seiro srities, iki pat Baal–Gado Libano slėnyje, Hermono kalno papėdėje. Visus jų karalius jis pagavo ir nužudė. [18] Ilgą laiką Jozuė kariavo su visais anais karaliais. [19] Nebuvo miesto, padariusio taiką su izraeliečiais, išskyrus hivitus — Gibeono gyventojus. Jie visi buvo paimti mūšiu, [20] nes VIEŠPATS buvo nutaręs taip sukietinti jų širdis, idant jie, išeidami kovoti prieš Izraelį, būtų skirti sunaikinti ir, neradę pasigailėjimo, būtų išnaikinti, kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs.

[21] Tuo pačiu metu Jozuė įsiveržė į aukštumų sritis ir ten išnaikino anakimus* iš Hebrono, Debiro, Anabo — iš visų Judo aukštumų ir visų Izraelio aukštumų. Jozuė skyrė sunaikinti juos ir jų miestus. [22] Izraeliečių krašte anakimų nebeliko; tik Gazoje, Gate ir Ašdode jų teužsiliko.

[23] Taigi Jozuė užėmė visą kraštą, lygiai kaip VIEŠPATS buvo kalbėjęs Mozei. Tada Jozuė davė jį Izraeliui kaip paveldą pagal jų giminių padalas. Karas krašto nebevargino.*

*12**

Nugalėtųjų karalių sąrašas

[1] Šie yra krašto karaliai, kuriuos izraeliečiai nugalėjo ir užėmė jų žemes.

Į rytus nuo Jordano, nuo Arnono slėnio iki Hermono kalno, įskaitant rytinę Arabos dalį: [2] amoriečių karalių Sihoną, gyvenusį Hešbone ir valdžiusį Gileado dalį — nuo Aroerio Arnono slėnio pakraštyje ir paties slėnio iki Jaboko slėnio bei amoniečių krašto ribos — [3] ir rytinę Arabą iki Chenereto jūros, o pietų link, per Bet–Ješimotus Pisgos šlaitų papėdėje rytiniame šone, žemyn iki Arabos jūros, tai yra Mirties jūros. [4] Taip pat ir žemę Bašano karaliaus Ogo — vieno iš paskutinių refaimų, — gyvenusio Aštarotuose ir Edreije [5] ir valdžiusio Hermono kalną, Saleką, visą Bašaną iki gešuriečių bei maakatiečių ribos, ir pusę Gileado iki Hešbono kara-

11,21 "...išnaikino anakimus...": anakimai buvo Kanaano gyventojai prieš izraeliečių atėjimą, garsūs savo aukštu ūgiu ir jėga. Žr. Įst 9,2.

11,21-23 Didelė dalis žemės, skirtos Judo giminei, nebuvo Judo giminės užkariauta iki teisėjų laikotarpio pradžios. Žr. Ts 1,1-36 paaiškinimą.

11,23 "Karas krašto nebevargino": ribotas ir laikinas taikos laikotarpis. Pavienės giminės turėjo kariauti su likusiais kanaaniečiais. Žr. Joz 15,13-17; 17,12-13. Ši eilutė užbaigia pirmąją Jozuės knygos dalį. Žr. Joz 12,1-24 paaiškinimą.

12,1-24 Šis skyrius, įterptas tarp dviejų Jozuės knygos dalių — 1-11 ir 13-24 skyrių, yra panašus į Egipto ir Asirijos karalių paminklinius įrašus. Turbūt jis buvo nurašytas iš panašaus izraeliečių oficialaus įrašo.

liaus Sihono ribos. [6] Juos nugalėjo VIEŠPATIES tarnas Mozė ir izraeliečiai; VIEŠPATIES tarnas Mozė atidavė jų kraštą kaip paveldą Reubeno ir Gado giminių bei pusės Manaso giminės žmonėms.

[7] Šie yra krašto karaliai, kuriuos Jozuė ir izraeliečiai nugalėjo vakarinėje Jordano pusėje — nuo Baal–Gado Libano slėnyje iki Halako kalno, dunksančio virš Seiro srities. Jozuė atidavė jų žemę Izraelio giminėms kaip paveldą pagal jų padalas [8] aukštumų srityje, Šefeloje, Araboje, šlaituose, dykumoje ir Negebe, — {žemes} hetitų, amoriečių, kanaaniečių, perizitų, hivitų ir jebusitų. Jų buvo:

[9] Jericho karalius	vienas
Ai, esančio prie Bet–Elio, karalius	vienas
[10] Jeruzalės karalius	vienas
Hebrono karalius	vienas
[11] Jarmuto karalius	vienas
Lachišo karalius	vienas
[12] Eglono karalius	vienas
Gezerio karalius	vienas
[13] Debiro karalius	vienas
Gederio karalius	vienas
[14] Hormos karalius	vienas
Arado karalius	vienas
[15] Libnos karalius	vienas
Adulamo karalius	vienas
[16] Makedos karalius	vienas
Bet–Elio karalius	vienas
[17] Tapuaho karalius	vienas
Hefero karalius	vienas
[18] Afeko karalius	vienas
Lašarono karalius	vienas
[19] Madono karalius	vienas
Hazoro karalius	vienas
[20] Šimron–Merono karalius	vienas
Achšafo karalius	vienas
[21] Tanacho karalius	vienas
Megido karalius	vienas

[22] Kedešo karalius	vienas
Joknėamo Karmelyje karalius	vienas
[23] Doro Nafat–Dore karalius	vienas
Gojimų Galilėjoje karalius	vienas
[24] Tirzos karalius	vienas

Iš viso trisdešimt vienas karalius.

B. KRAŠTO PADALIJIMAS

13

Įsakymas padalyti kraštą giminėms

[1] Jozuė paseno ir sulaukė senyvo amžiaus. VIEŠPATS jam tarė: "Nors pasenai ir sulaukei senyvo amžiaus, bet dar yra likę labai daug žemės, kuri turi būti paveldėta. [2] Ši yra žemė, kuri dar nepaveldėta: visos filistinų* ir gešuriečių* sritys. [3] Žemė nuo Šihoro, esančio į rytus nuo Egipto, iki ribos Ekrono šiaurėje, laikoma kanaaniečių žeme, nors ji valdoma penkių filistinų valdovų,* bū-

---

13,1-7 Šių vietovių izraeliečiai niekad neužėmė, nors jos ir yra minimos Šv. Žemės aprašyme (žr. Joz 1,4; Sk 34,1-12): pietuose filistinų ir gešuriečių žemės (žr. 1 Sam 27,8) bei avimų (žr. Įst 2,23); šiaurėje sidoniečių žemė, t.y. Finikija.

13,2 "... filistinų ir gešuriečių sritys...": apie filistinus žr. 3-iosios eilutės paaiškinimą. Gešuras, arba gešuriečiai, gyveno į pietus nuo filistinų. Gešuru vadinama ir plati aramėjų sritis Bašane, į rytus nuo Chinereto jūros. Žr. 11-ąją ir 13-ąją eilutę.

13,3 "... penkių filistinų valdovų...": pasak Įst 2,23; Jer 47,1-7; Am 9,7, filistinai kilo iš Kaftoro, t.y. Kretos salos, tačiau jų kilmė lieka miglota. Filistinai buvo dalis didelio tautų, vadinamų Jūrų tautomis, kilnojimosi. Egipto faraonas Raamses III juos išvarė iš Egipto XII a. prieš Kristų pradžioje. Po pralaimėjimo Egipte filistinai kūrėsi Kanaano pajūryje ir įamžino save, duodami jam "Palestinos" vardą. Užuomina apie filistinus Pradžios ir Išėjimo knygose yra anachronizmai (žr. Pr 21,32-34; 26,1-8; Iš 13,17). Filistinai nebuvo semitai ir neturėjo apipjaustymo papročio. Teisėjų laikotarpiu ir karaliaus Sauliaus dienomis filistinai buvo nuožmūs izraeliečių priešai. Karalius Dovydas juos sutramdė, bet jie liko saugūs savo pajūrio valdose. Jų Pentapolis — Penkių miestų lyga yra dažnai minima Šv. Rašte.

tent: Gazos, Ašdodo, Aškelono, Gato ir Ekrono. Taip pat avimų sritys [4] pietuose. Be to, visas kanaaniečių kraštas nuo sidoniečių Mearos iki Afeko prie amoriečių ribos; [5] gebaliečių kraštas su visu Libano {slėniu} nuo Baal-Gado, esančio Hermono kalno papėdėje, iki Lebo-Hamato rytuose [6] su visais aukštumų gyventojais nuo Libano {slėnio} iki Misrefot-Majimų, būtent su visais sidoniečiais. Aš pats tas tautas išvarysiu prieš izraeliečiams ateinant, tau reikės tik padalyti jų žemes Izraeliui burtų keliu, kaip aš esu tau įsakęs. [7] Dabar padalyk šią žemę paveldui devynioms giminėms ir pusei Manaso giminės".

Giminės Transjordanijoje

[8] Reubeno ir Gado giminės su kita Manaso giminės puse jau buvo gavę savo paveldą, kurį Mozė davė jiems anapus Jordano, rytų pusėje. Dievo tarnas Mozė jiems davė paveldą [9] nuo Aroerio, esančio ant Arnono slėnio kranto, ir miesto, esančio pačiame slėnyje, visą Plokštumą nuo Medebos iki pat Dibono; [10] visus miestus amoriečių karaliaus Sihono, viešpatavusio Hešbone, iki pat amoniečių ribos; [11] be to, Gileadą ir visas gešuriečių bei maakatiečių žemes, visą Hermono kalną ir visą Bašaną iki pat Salekos — [12] visą karalystę Ogo, valdžiusio Bašaną iš Aštarotų ir Edreijo. — {Jis buvo paskutinis išlikusiųjų refaimų.} Mozė juos nugalėjo ir išvarė. [13] Bet gešuriečių ir maakatiečių izraeliečiai neišvarė — Gešuras ir Maakatas išliko Izraelyje iki šios dienos.

[14] Tik vienai Levio giminei Mozė nedavė paveldo. Atnašos ugnimi VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, yra jų paveldas, kaip {VIEŠPATS} apie juos kalbėjo.

Reubeno giminės paveldas

[15] Mozė davė paveldą Reubeno giminei pagal jų klanus. [16] Jų žemė buvo nuo Aroerio, esančio ant Arnono slėnio kranto, bei miesto, esančio pačiame slėnyje, iki Medebos — visa Plokštuma [17] su Hešbonu ir visais jam pavaldžiais Plokštumos miestais: Dibonu, Bamot-Baalu, Bet-Baal-Meonu, [18] Jahazu, Kedemotais, Mefaa-

tu, [19] Kirjatajimais, Sibma, Zeret–Šaharu ant kalvos slėnyje, [20] Bet–Peoru ant Pisgos šlaitų ir Bet–Ješimotais. [21] Taigi visus miestus, esančius Plokštumoje, ir visą karalystę amoriečių karaliaus Sihono, viešpatavusio Hešbone. {Mozė nugalėjo jį ir Midjano vadus — Evį, Rekemą, Zūrą, Hūrą ir Rebą, Sihono didžiūnus, įsikūrusius krašte. [22] Beoro sūnų žynį Balaamą izraeliečiai nužudė kalaviju drauge su kitais.} [23] Reubeno giminės riba buvo Jordanas ir jo krantai. Tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės buvo Reubeno žmonių paveldas pagal jų klanus.

Gado giminės paveldas

[24] Mozė davė paveldą ir Gado giminei pagal jų klanus. [25] Jų žemė buvo Jazeris, visi Gileado miestai, pusė amoniečių krašto iki Aroerio, esančio priešais Rabą,* [26] nuo Hešbono iki Ramat–Mizpės bei Betonimų ir nuo Mahanajimų iki Debiro žemės; [27] o Slėnyje: Bet–Haramas, Bet–Nimra, Sukotai ir Zafonas — likusioji Hešbono karaliaus Sihono karalystės dalis — Jordanas ir jo krantai iki pat žemutinio Chinereto jūros galo rytų pusėje anapus Jordano. [28] Tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės buvo Gado giminės paveldas pagal jų klanus.

Pusės Manaso giminės paveldas

[29] Mozė davė paveldą ir pusei Manaso giminės. Jis buvo paskirstytas pagal jų klanus. [30] Jų žemė apėmė Mahanajimus, visą Bašaną — visą Bašano karaliaus Ogo karalystę — ir visas Jairo gyvenvietes, esančias Bašane. Šešiasdešimt miestų. [31] Pusė Gileado, įskaitant Aštarotus ir Edreijį — karališkuosius Ogo miestus Bašane, priklauso Manaso sūnaus Machiro palikuonims — pusei Machiro palikuonių pagal jų klanus.

[32] Taigi tos yra paveldo dalys, kurias Mozė padalijo, būdamas Moabo lygumose, anapus Jordano į rytus nuo Jericho. [33] Tačiau Levio giminei Mozė paveldo nedavė, — pats VIEŠPATS, Izraelio Dievas, yra jų paveldas, kaip {VIEŠPATS} apie juos kalbėjo.

13,25 "... nuo Aroerio, esančio priešais Rabą": skirtinga vietovė nuo "Aroerio, esančio ant Arnono slėnio kranto". Žr. Joz 13,16.

14

Paveldo dalijimas Kanaane

[1] O šios yra izraeliečių paveldo dalys Kanaano krašte, kurį jiems padalijo kunigas Eleazaras, Nuno sūnus Jozuė ir izraeliečių giminių protėvių šeimų galvos. [2] Paveldas jiems atiteko burtų keliu, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs per Mozę duoti devynioms su puse likusių giminių. [3] Mat Mozė jau buvo davęs paveldo dalis dviem su puse giminių anapus Jordano; tarp jų esantiems levitams paveldo dalies jis nedavė. [4] Iš tikrųjų Juozapo palikuonys sudarė dvi gimines — Manasą ir Efraimą,* o levitams nebuvo jokios dalies krašte, išskyrus miestus jiems gyventi ir ganyklas jų galvijams ir kaimenėms. [5] Lygiai kaip VIEŠPATS buvo Mozei įsakęs, taip izraeliečiai darė, kai padalijo kraštą.

Kalebo paveldo dalis

[6]* Kai Judo giminės žmonės atėjo pas Jozuę prie Gilgalo, Jefūnės sūnus kenizaitis Kalebas jam tarė: "Tu žinai, ką VIEŠPATS kalbėjo Dievo tarnui Mozei apie tave ir mane prie Kadeš–Barneos. [7] Aš buvau keturiasdešimties metų, kai VIEŠPATIES tarnas Mozė siuntė mane iš Kadeš–Barneos išžvalgyti kraštą, ir daviau jam sąžiningą ataskaitą. [8] Bet mano bendrininkai, ėjusieji su manimi, užgožė žmonių širdis. O aš likau ištikimas VIEŠPAČIUI, savo Dievui. [9] Tą dieną Mozė pažadėjo, prisiekdamas: 'Ta žemė, kurią tavo kojos mindžiojo, bus tikrai tau ir tavo vaikams paveldas amžinai, nes

14,4 "... Juozapo palikuonys sudarė dvi gimines — Manasą ir Efraimą": šiuo skaičiavimu, atėmus Levio giminę, vis dar yra dvylika giminių, turėjusių žemės paveldą Kanaane. Tačiau iš tikrųjų Simeono giminė ištirpo Judo giminėje (žr. Joz 19,9), ir pusė Efraimo ir Manaso giminės buvo laikoma viena gimine.

14,6-15 Ilgainiui Judo giminė užvaldė Kalebo klaną. Ši tikėjimo kraičio dalis primena, kad Kalebo klano teisės ištaka į Hebrono sritį buvo Mozė (žr. 2 Sam

tu buvai ištikimas VIEŠPAČIUI, mano Dievui'. [10] Nūn, kaip matai, VIEŠPATS išlaikė mane gyvą, kaip jis pažadėjo. Jau keturiasdešimt penkeri metai praėjo nuo to laiko, kai VIEŠPATS, Izraeliui keliaujant per dykumą, davė šį žodį Mozei. Nūn, žiūrėk, šiandien man aštuoniasdešimt penkeri metai! [11] Esu lygiai taip stiprus, kaip buvau tą dieną, kai Mozė mane siuntė. Kokios tuomet buvo mano jėgos, tokios jos ir dabar yra ir mūšyje, ir išeinant iš namų, ir pareinant į namus. [12] Duok tat man tą aukštumų sritį, apie kurią kalbėjo VIEŠPATS tą dieną, nes juk pats tą dieną girdėjai, kad ten yra anakimai ir galingi, įtvirtinti miestai. Jei tik VIEŠPATS bus su manimi, juos išvarysiu, kaip VIEŠPATS kalbėjo".

[13] Taigi Jozuė jį palaimino ir davė Hebroną* Jefūnės sūnui Kalebui kaip paveldą. [14] Taip Hebronas tapo Jefūnės sūnaus kenizaičio Kalebo paveldas iki šios dienos, nes jis buvo ištikimas VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. — [15] Hebrono vardas pirmiau buvo Kirjat–Arba. Šis Arba buvo iškiliausias vyras tarp anakimų.

Po karo kraštas buvo ramus.

15

Judo giminės paveldo ribos

[1] Paveldo dalis, atitekusi burtų keliu Judo giminės žmonėms pagal jų klanus, tęsėsi labai toli į pietus iki pat Edomo ribos — Zino dykumos. [2] Jų pietinė riba prasideda prie Mirties jūros galo, nuo jos liežuvio, iškišto pietų link. [3] Iš ten ji eina į pietus nuo Akrabimų šlaito, pereina į Ziną ir, pakilusi į pietus nuo Kadeš–Barneos, pereina į Hezroną, pakyla į Adarą ir sukasi į Karką. [4] Iš ten riba, apėjusi Azmoną ir eidama Egipto upės vaga, pasiekia Jūrą. Ši bus jums pietinė riba.

14,13 "... Hebronas...": maždaug 32 km į pietus nuo Jeruzalės su Machpelos ola — tikėjimo protėvių kapais. Nūdien svarbi vieta žydų tikėjimui, nes čia yra palaidoti Abraomas ir Sara, Izaokas ir Rebeka, Jokūbas ir Lea. Rachelės kapas yra prie Betliejaus, o Juozapo — prie Šechemo. Hebrone Dovydas buvo pateptas Judo karaliumi (žr. 2 Sam 2,4).

[5] Rytinė siena bus Mirties jūra iki Jordano žiočių. Šiaurės pusėje riba prasideda nuo Jūros įlankos prie Jordano žiočių. [6] Riba pakyla į Bet–Hoglą ir eina į šiaurę nuo Bet–Arabos. Iš ten riba pakyla prie Reubeno sūnaus Bohano akmens. [7] O iš Achoro slėnio riba pakyla į Debirą ir pasisuka šiaurėn Gilgalo link, priešais Adumimų šlaitą, esantį pietinėje slėnio pusėje. Iš ten riba, apėjusi En–Šemešo vandenis, pasiekia En–Rogelį. [8] Ben–Hinomo slėniu* kyla palei pietinį jebusitų, tai yra Jeruzalės, šlaitą. Tada riba palipa į viršūnę kalvos, esančios vakariniame Ben–Hinomo slėnio šone, prie šiaurinio Refaimų slėnio galo. [9] Nuo tos kalvos viršūnės riba nuvingiuoja prie Neftoaho vandenų šaltinio, o iš ten eina prie Efrono kalno miestų. Po to riba atvingiuoja prie Baalos, tai yra Kirjat–Jearimų. [10] Nuo Baalos riba pasuka į vakarus Seiro kalno link, praeina palei Jearimų kalno, tai yra Chesalono šlaito, šiaurinį šoną, nusileidžia į Bet–Šemešą ir nueina į Timną. [11] Tada riba leidžiasi kalvos šlaito link šiaurėje nuo Ekrono, pasisuka į Šikeroną ir, praėjusi palei Baalos kalną, leidžiasi į Jabnėelį. Šiaurinė riba baigiasi prie Jūros. [12] O vakarinė riba yra Didžiosios jūros pakrantė. Tokia yra Judo giminės riba pagal jų klanus visur aplinkui.

Kalebo paveldo dalis

[13] Pagal VIEŠPATIES įsakymą, Jozuė davė Jefūnės sūnui Kalebui dalį tarp Judo giminės — Kirjat–Arbą, tai yra Hebroną. [Arba buvo Anako tėvas.] [14] Kalebas išvarė iš ten tris Anako sūnus: Šešajį, Ahimaną ir Talmajį — Anako palikuonis. [15] Iš čia jis išžygiavo prieš Debiro gyventojus. Debiras seniau buvo vadinamas Kirjat–Seferiu. [16] Kalebas paskelbė: “Kas puls ir paims Kirjat–Seferį, tam duosiu savo dukterį Achsą žmona”. [17]* Otnielis, Kalebo brolio Kenazo sūnus, jį paėmė, ir Kalebas davė jam savo dukterį

15,8 “... Ben–Hinomo slėniu...”: pietinė Jeruzalės miesto riba. “Ben–Hinnom” reiškia “Hinomo sūnus”. Ši vieta buvo vadinama ir Hinomo slėniu, o hebraiškai “Ge–Hinnom”. Iš čia kilo graikiškasis žodis “gehenna” Naujajame Testamente, kurį sulietuvinama “pragaro ugnimi”. Mat Hinomo slėnyje Jėzaus laikais buvo deginamos miesto šiukšlės. Jame nuolat degė ugnis.

15,17-19 Pasakojimas apie Otnielį pakartojamas Teisėjų knygoje (žr. Ts 1,13-15; 3,9-11).

Achsą žmona. [18] Parėjusi pas savo vyrą, ji skatino jį prašyti jos tėvo ariamos žemės. O jai nulipus nuo asilo, Kalebas paklausė: "Ko tu nori?" [19] Ji atsakė: "Duok man dovaną! Kadangi padėjai mane į Negebo kraštą, duok man ir vandens šaltinių!" Tad Kalebas davė jai, ko ji prašė: aukštutinius ir žemutinius vandens šaltinius.

Judo giminės miestai

[20]* Šis yra Judo giminės žmonių paveldas pagal jų klanus. [21] O miestai, priklausantys Judo giminės žmonėms prie Edomo ribos Negebe, buvo Kabzėelis, Ederis, Jaguras, [22] Kina, Dimona, Adada, [23] Kedešas, Hazoras, Itnanas, [24] Zifas, Telemas, Bealotai, [25] Hazor-Hadata, Kerjot-Hezronas, tai yra Hazoras, [26] Amamas, Šema, Molada, [27] Hazar-Gada, Hešmonas, Bet-Peletas, [28] Hazar-Šualas, Beer-Šeba, Biziotija, [29] Baala, Ijimai, Ezemas, [30] Eltoladas, Chesilas, Horma, [31] Ziklagas, Madmana, Sansana, [32] Lebaotai, Šilhimai, Ainas ir Rimonas. Iš viso dvidešimt devyni miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[33] Miestai Šefeloje:* Eštaolas, Zora, Ašna, [34] Zanoahas, En-Ganimai, Tapuahas, Enamas, [35] Jarmutas, Adulamas, Soko'as, Azeka, [36] Šaarajimai, Aditajimai, Gedera ir Gederotajimai — keturiolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[37] Zenanas, Hadaša, Migdal-Gadas, [38] Dilanas, Mizpė, Joktė-Elis, [39] Lachišas, Bozkatas, Eglonas, [40] Kabonas, Lahmasas, Chitlišas, [41] Gederotai, Bet-Dagonas, Naama ir Makeda — šešiolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[42] Libna, Eteris, Ašanas, [43] Iftahas, Ašna, Nezibas, [44] Keila, Achzibas ir Mareša — devyni miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

15,20-62 Šis nuodugnus Judo giminės miestų sąrašas turbūt buvo paimtas iš dokumento, paruošto administraciniams tikslams. Miestai dalomi į keturias sritis, kai kurios jų turi savo padalas. Panašūs Judo giminės miestų sąrašai randami Joz 19,2-7; 1 Kr 4,26-32; Neh 11,25-30 skaitiniuose. Atrodo, kad šis sąrašas yra nukentėjęs laikui bėgant: sudėtinės, duotos 32-oje ir 36-oje eilutėje nėra tikslios, kai kurie miestų vardai netiksliai rašomi, daug vietovių nūdien dar nėra atpažintos.

15,33 "... Šefeloje...": Priekalnyje, t.y. vietoje tarp Judo aukštumų srities ir pajūrio lygumų. Žr. Įst 1,7.

[45] Ekronas ir jam pavaldūs miestai bei gyvenvietės. [46] Nuo Ekrono į vakarus visi miestai Ašdodo apylinkėje su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis — [47] Ašdodas ir jam pavaldūs miestai bei gyvenvietės, — Gaza ir jai pavaldūs miestai bei gyvenvietės iki pat Egipto slėnio ir Didžiosios jūros pakrantės.

[48] Miestai aukštumų srityje: Šamiras, Jatiras, Soko'as, [49] Dana, Kirjat–Sana, tai yra Debiras, [50] Anabas, Eštemoa, Animai, [51] Gošenas, Holonas ir Gilo'as — vienuolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[52] Arabas, Duma, Ešanas, [53] Janimai, Bet–Tapuahas, [54] Humta, Kirjat–Arba, tai yra Hebronas, ir Zioras — dešimt miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[55] Maonas, Karmelis, Zifas, Juta, [56] Jezreelis, Jokdeamas, Zanoahas, [57] Kainas, Gibea ir Timna — dešimt miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[58] Halhulas, Bet–Zuras, Gedoras, [59] Maaratas, Bet–Anotai ir Eltekonas — šeši miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[60] Kirjat–Baajas, tai yra Kirjat–Jearimai, ir Raba — du miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[61] Miestai dykumoje:* Bet–Araba, Midinas, Sekaka, [62] Nibšanas, Ir–Melahas ir En–Gedis — šeši miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis.

[63] Bet Judo žmonės nepajėgė išvaryti jebusitų — Jeruzalės gyventojų. Užtat jie tebegyvena su Judo giminės žmonėmis Jeruzalėje iki šios dienos.

15,61 "... dykumoje...": platus Jordano upės žiočių tarpeklis prie Negyvosios jūros, kurią Senasis Testamentas vadina Druskos, arba Mirties, jūra.

16

Efraimo giminės paveldas

[1]* Paveldo dalis, atitekusi burtų keliu Juozapo giminės žmonėms, tęsėsi nuo Jordano prie Jericho — rytuose nuo Jericho vandenų — į dykumą. Nuo Jericho riba kyla per aukštumų sritį Bet–Elio link. [2] Eidama nuo Bet–Elio į Luzą, ji pereina architų žemę prie Atarotų, [3] leidžiasi žemyn vakarų link į jafletitų žemę iki pat Žemutinio Bet–Horono ribos, po to į Gezerį ir baigiasi prie Jūros.

[4] Juozapo giminės žmonės — Manasas ir Efraimas — gavo savo paveldą.

[5] Efraimo žmonių žemė pagal jų klanus buvo tokia: jų paveldo riba* ėjo nuo Atarot–Adaro rytuose iki pat Aukštutinio Bet–Horono, [6] o nuo čia riba pasiekia Jūrą. O šiaurėje riba vingiuoja nuo Michmetato į rytus už Taanat–Šilo'o ir, jį praėjusi, nueina į rytus nuo Janoaho. [7] Nuo Janoaho riba nusileidžia į Atarotus bei Naaratą ir, paliesdama Jerichą, baigiasi prie Jordano. [8] Nuo Tapuahos riba eina vakarų link į Kanos slėnį ir baigiasi prie Jūros. Toks buvo Efraimo giminės žmonių paveldas pagal jų klanus, [9] įskaitant miestus, kurie buvo priskirti Efraimo giminės žmonėms Manaso giminės žemėje — visus tuos miestus su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. [10] Bet jie kanaaniečių, gyvenusių Gezeryje, nepajėgė išvaryti. Taigi kanaaniečiai pasiliko tarp Efraimo giminės žmonių lig šios dienos, bet jie turi eiti lažą.

16,1-17,18 Nustačius Judo, svarbiausios giminės ribas ir miestus, aprašoma kitos svarbiausios grupės, dviejų Juozapo giminių — Efraimo ir Manaso, žemė, nors ji nuo Judo giminės žemės buvo Benjamino (žr. Joz 18,11-20) ir Dano žemių atskirta (žr. Joz 19,40-48).

16,1-3 Ši linija buvo pietinė Efraimo giminės ir šiaurinė Benjamino bei Dano giminių riba.

16,5 "... paveldo riba...": linija, skirianti Efraimą nuo Manaso. Efraimo šiaurinė riba (5-oji eilutė) nurodoma nuo rytų į vakarus, o jo rytinė riba (6-7-oji eilutė) nuo šiaurės į pietus.

17

Manaso giminės paveldas

[1] O ši yra paveldo dalis, atitekusi burtų keliu Manaso giminei, kaip Juozapo pirmagimiui. Kadangi Manaso pirmagimis ir Gileado tėvas Machiras buvo narsus galiūnas, jam buvo paskirta paveldu Gileadas ir Bašanas. [2] Ir kitiems Manaso giminės žmonėms* buvo paskirtos paveldo dalys pagal jų klanus — Abiezerio, Heleko, Asrielio, Šechemo, Hefero ir Šemidos palikuonims. Tie buvo Juozapo sūnaus Manaso vyriški palikuonys.

[3] O Manaso sūnaus Machiro sūnaus Gileado sūnaus Hefero sūnus Zelofehadas neturėjo sūnų, bet vien dukteris. Dukterų vardai buvo Mahla, Noa, Hogla, Milka ir Tirza. [4] Jos atėjo pas kunigą Eleazarą, Nuno sūnų Jozuę bei vadus pasakyti: "VIEŠPATS įsakė Mozei duoti mums paveldą tarp mūsų vyriškų giminaičių". Taigi, pagal VIEŠPATIES įsakymą, jis davė joms paveldą tarp jų tėvo giminaičių. [5] Vadinasi, Manasui atiteko dešimt dalių, be Gileado ir Bašano krašto, esančio anapus Jordano, [6] nes Manaso dukterys gavo paveldą su jo sūnumis. Gileado kraštas buvo duotas paveldu kitiems Manaso giminės žmonėms.

[7] Manaso riba ėjo nuo Ašero* į Michmetatą, esantį arti Šechemo. Iš ten riba ėjo dešinėn En–Tapuaho gyventojų link. {[8] Tapuaho sritis priklausė Manasui, bet Tapuahas, esantis ant Manaso ribos, priklausė Efraimo žmonėms.} [9] Toliau riba ėjo, nusileisdama į Kanos slėnį. Miestai, esantys į pietus nuo slėnio, priklausė Efraimui kaip jo valdos tarp Manaso miestų. Manaso riba buvo į šiaurę nuo slėnio ir baigėsi prie Jūros. [10] Vadinasi, žemė pietų pusėje priklausė Efraimui, o žemė šiaurės pusėje priklausė Manasui, o Jūra buvo jo

---

17,2 "Ir kitiems Manaso giminės žmonėms...": tiems, kurie nebuvo dar įsikūrę rytuose nuo Jordano.

17,7 Manasas turėjo ribą su Ašeru tik pačioje savo teritorijos šiaurės vakarų dalyje. Riba, aprašoma 7-10 eilutėse, yra išsamesnis aprašas ribos, skiriančios Manasą nuo Efraimo, apie kurią rašoma Joz 16,5-9 skaitinyje.

riba. Ši žemė šiaurėje ribojasi su Ašeru, o rytuose su Issacharu. [11]Issacharo ir Ašero žemėje Manasas turėjo Bet–Šeaną ir jam pavaldžias gyvenvietes, Ibleamą ir jam pavaldžias gyvenvietes, Doro gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes, En–Doro gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes, Taanacho gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes bei Megido gyventojus ir jam pavaldžias gyvenvietes. [Tretysis Doras yra Nafetas.] [12] Bet Manaso žmonės šių miestų paveldėti neįstengė, ir kanaaniečiai liko tame krašte toliau gyventi. [13] Kai izraeliečiai tapo stiprūs, jie privertė kanaaniečius eiti lažą, bet visiškai jų neišvarė.

Efraimas ir Manasas prašo daugiau paveldo

[14]* Juozapo giminės žmonės skundėsi Jozuei, sakydami: "Kodėl tu tedavei mums tik vieną burtų metimą ir vieną dalį kaip paveldą, nors ir matai, kad mes esame gausi tauta, kurią VIEŠPATS visą laiką laimino?" [15] "Jei esate gausi tauta, — atsakė jiems Jozuė, — eikite į miškingąsias aukštumas ir išsikirskite sau sritį perizitų ir refaimų žemėje, jeigu matote, kad Efraimo aukštumos yra jums per ankštos". [16] Bet Juozapo giminės žmonės jį tikino: "Mūsų aukštumų žemės mums neužtenka! Be to, visi kanaaniečiai, gyvenantys lygumoje, tiek Bet–Šeane ir jam pavaldžiose gyvenvietėse, tiek Jezrėelio slėnyje,* turi geležinius kovos vežimus!" [17] Todėl Jozuė pareiškė Juozapo namams — Efraimui ir Manasui: "Esate iš tikrųjų gausi tauta, turinti didelę jėgą. Jums vienos dalies tikrai negana. [18] Aukštumų sritis bus jūsų. Tiesa, ji dabar yra miškai, bet ją išsikirsite ir visą paveldėsite. Jūs ir kanaaniečius išvarysite, nors jie turi geležinius kovos vežimus ir nors yra stiprūs".

17,14-18 Juozapo giminės reikalavo ir gavo dvigubą paveldo dalį

17,16 Jezrėelio slėnis tęsėsi nuo Karmelio kalnų virtinės į rytus iki Jordano upės. Bet–Šean{as} yra Jezrėelio slėnio pietryčių kampe. Izraeliečiai šį miestą ir jam pavaldžias gyvenvietes paėmė tik Dovydui ir Saliamonui valdant.

18

Septynių likusių giminių paveldas

[1] Visa izraeliečių bendrija susirinko Šilo'e* ir pastatė ten Susitikimo palapinę. Dabar visas kraštas buvo jų rankose.

[2] Bet buvo likusios septynios izraeliečių giminės, kurios dar nebuvo paveldėjusios savo dalies. [3] Todėl Jozuė tarė izraeliečiams: "Kaip ilgai delsite įeiti ir paveldėti kraštą, kurį VIEŠPATS, jūsų protėvių Dievas, yra jums davęs? [4] Pasitelkite po tris vyrus iš kiekvienos giminės. Pasiųsiu juos pereiti visą kraštą ir sužymėti jį pagal paveldą. Po to jie sugrįš pas mane. [5] Paveldą padalys į septynias dalis. Judo giminė pasiliks savo žemėje pietuose ir Juozapo namai liks jų žemėje šiaurėje. [6] Kai būsite užbaigę žymėti kraštą į septynias dalis, sužymėjimą man čia atneškite. Tada mesiu jums burtą čia, VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akivaizdoje. [7] Levitai neturi dalies tarp jūsų, nes VIEŠPATIES kunigystė yra jų dalis. O Gadas ir Reubenas ir pusė Manaso giminės yra gavę savo paveldo dalį rytuose, anapus Jordano. VIEŠPATIES tarnas Mozė jiems ją paskyrė".

[8] Vyrai leidosi į kelionę. Vyrams, išeinantiems sužymėti krašto, Jozuė įsakė: "Eikite, pereikite visą kraštą ir jį sužymėkite. Po to sugrįžkite pas mane. Aš mesiu jums burtą VIEŠPATIES akivaizdoje, čia, Šilo'e". [9] Taigi vyrai išėjo, perėjo kraštą ir sužymėjo jį knygoje miestą po miesto į septynias dalis. Po to jie sugrįžo pas Jozuę į stovyklą prie Šilo'o. [10] O Jozuė metė jiems burtą VIEŠPATIES akivaizdoje Šilo'e. Čia Jozuė padalijo kraštą izraeliečiams pagal jų padalas.

18,1 "... Šilo'e...": svarbi izraeliečių Dvylikos giminių lygos šventovė teisėjų laikotarpiu. Izraeliui tapus karalyste X a. prieš Kristų, Jeruzalė tapo pagrindine Sandoros tautos šventove. Šilo'as nūdien yra tik piliakalnis, maždaug 32 km į šiaurę nuo Jeruzalės.

Benjamino giminės paveldas

[11]* Pirmoji dalis burtų keliu atiteko Benjamino giminės žmonėms pagal jų klanus. Žemė, atitekusi jiems burtų keliu, buvo tarp Judo giminės ir Juozapo giminės palikuonių. [12] Šiaurės šone riba prasidėjo prie Jordano. Iš čia riba kilstelėja į šiaurinį Jericho šlaitą, pakyla vakarų link į aukštumų kraštą ir išeina į Bet–Aveno dykumą. [13] Iš ten riba pasuka į pietus nuo Luzo — į Luzo šlaitą, tai yra Bet–Elį, o iš čia riba nusileidžia žemyn į Atarot–Adarą prie kalno, esančio į pietus nuo Žemutinio Bet–Horono. [14] Dabar riba sukasi ir įvingiuoja į vakarinį šoną: riba nuo kalno pietinėje Bet–Horono pusėje eina į pietus, kol ji pasibaigia prie Kirjat–Baalo, tai yra Kirjat–Jearimų, Judo giminės žmonių miesto. Tai yra vakarinis šonas. [15] Pietinis šonas prasidėjo prie Kirjat–Jearimų. Iš čia riba eina į Efroną, Neftoaho vandenų šaltinį, [16] toliau nusileidžia į kalno papėdę priešais Ben–Hinomo slėnį, esantį prie pietinio Refaimų slėnio galo, po to eina žemyn Hinomo slėniu palei pietinį jebusitų šlaitą iki En–Rogelio. [17] Tada, pasisukusi šiaurės link, ji pasiekia En–Šemešą, o iš čia nueina į Gelilotus priešais Adumimų perėją ir nusileidžia prie Reubeno sūnaus Bohano akmens. [18] Paėjusi į šiaurę iki Arabos kranto, nusileidžia į Arabą. [19] Iš čia riba praeina šiaurėje nuo Bet–Hoglos ir baigiasi prie šiaurinės Mirties jūros įlankos, prie Jordano žiočių. Tai yra pietinė riba. [20] Galop, Jordanas sudaro ribą jų rytiniame šone. Tai yra Benjamino giminės paveldas jo klanams pagal visas jo ribas.

[21] O miestai, priklausę Benjamino giminei pagal jų klanus, buvo Jerichas, Bet–Hogla, Emek–Hezizas, [22] Bet–Araba, Zemarajimai, Bet–Elis, [23] Avimai, Para, Ofra, [24] Chefar–Amona, Ofnis ir Geba — dvylika miestų ir jiems pavaldžios gyvenvietės. [25] Taip pat Gibeonas, Rama, Beerotai, [26] Mizpė, Chefira, Moza, [27] Rekemas, Irpėelis, Tarala, [28] Zela, Elefas Jebus, tai yra Jeruzalė, Gibea ir Kirjat–Jearimai — keturiolika miestų ir jiems pavaldžios gyvenvietės. Tai yra Benjamino giminės paveldas pagal jų klanus.

18,11-18 Benjamino giminės žemė šiaurėje ribojasi su Judo giminės žeme.

19

Simeono giminės paveldas

[1] Antroji dalis burtų keliu atiteko Simeonui. Simeono giminės žmonių paveldas pagal jų klanus buvo viduryje Judo giminės paveldo. [2] Jų paveldas apėmė Beer–Šebą, Šebą, Moladą, [3] Hazar–Šualą, Balą, Ezemą, [4] Eltoladą, Betulą, Hormą, [5] Ziklagą, Bet–Markabotus, Hazar–Susą, [6] Bet–Lebaotus ir Šaruheną — trylika miestų ir jiems pavaldžias gyvenvietes; [7] Ainą, Rimoną, Eterį ir Ašaną — keturis miestus ir jiems pavaldžias gyvenvietes [8] drauge su visomis gyvenvietėmis šių miestų apylinkėje iki pat Baalat–Beero ir Ramat–Negebo. Tai buvo Simeono giminės paveldas pagal jų klanus. [9] Simeono giminės paveldas buvo Judo žemės dalis; kadangi Judo giminės dalis buvo jiems per didelė, todėl Simeono giminės žmonės gavo dalį jų dalies viduje.

Zebuluno giminės paveldas

[10]* Trečioji dalis burtų keliu atiteko Zebuluno giminės žmonėms pagal jų klanus. Jo paveldo riba siekė iki pat Sarido. [11] Iš čia riba kyla vakarų link į Maralą, siekdama Dabešetą ir po to, liesdama slėnį, esantį šalia Joknėamo. [12] Iš Sarido ji eina į kitą pusę — į rytus, kur saulė teka, pro Chislot–Taboro žemę, o iš ten ji nueina į Daberą ir po to pakyla į Jafiją. [13] Iš čia ji vėl pasuka į rytus — saulėtekio link, į Gat–Heferą bei Et–Kaziną ir, eidama Rimono kryptimi, daro vingį į Neą. [14] Tada ji daro posūkį — tai yra riba šiaurėje — į Hanatoną ir baigiasi prie Ifta–Elio slėnio. [15] Taigi su Kata, Nahalalu, Šimronu, Idala ir Bet–Lehemu — dvylika miestų

19,10-16 Zebuluno teritorija buvo centrinėje Esdraelono lygumos dalyje ir pietinėje Galilėjoje. Pietuose ji ribojosi su Manasu, pietryčiuose su Issacharu, šiaurės rytuose ir šiaurėje su Naftaliu, o vakaruose su Ašeru. Vėliau įkurtas Nazareto miestas yra Zebuluno teritorijoje. Žinoma, Zebuluno Bet–Lehem, t.y. Betliejus, yra skirtingas nuo to paties vardo miesto Judo giminės teritorijoje. "... dvylika miestų...": atrodo, kad septyni vardai yra dingę iš 15-osios eilutės. Galbūt kai kurios vietovės, minimos 12-14 eilutėse, priklauso šiam skaičiui.

su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. [16] Tai yra paveldas Zebuluno giminės žmonių pagal jų klanus, tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Issacharo giminės paveldas

[17]* Ketvirtoji dalis burtų keliu atiteko Issacharui — Issacharo giminės žmonėms pagal jų klanus. [18] Jų žemė apėmė Jezrėelį, Chesulotus, Šunemą, [19] Hafarajimus, Šioną, Anaharatą, [20] Rabitą, Kišoną, Ebezą, [21] Remetą, En–Ganimus, En–Hadadą ir Bet–Pazezą. [22] Riba prieina ir prie Taboro, Šahazumo ir Bet–Šemešo; jo riba baigiasi prie Jordano — šešiolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. [23] Tai yra paveldas Issacharo giminės žmonių pagal jų klanus, miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Ašero giminės paveldas

[24]* Penktoji dalis burtų keliu atiteko Ašero giminės žmonėms pagal jų klanus. [25] Jų žemė apėmė Helkatą, Halį, Beteną, Achšafą, [26] Alam–Melechą, Amadą ir Mišalą. Vakarų pusėje riba liečia Karmelį ir Šihor–Libnatą. [27] Po to ji pasisuka į rytus, eina į Bet–Dagoną, atsimuša į Zebuluną ir eina Ifta–Elio slėniu šiaurės link į Bet–Emeką ir Neielį. Nuo čia ji eina toliau šiaurėn į Kabulą, [28] Ebroną, Rehobą, Hamoną, Kaną iki pat Didžiojo Sidono. [29] Tada riba suka Ramos link, pasiekdama įtvirtintą Tyro miestą, pasisuka į Hosą ir ateina iki pat Jūros prie Mahalabo, Achzibo, [30] Umos, Afeko ir Rehobo — dvidešimt du miestai su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. [31] Tai yra paveldas Ašero giminės žmonių pagal jų klanus, tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

19,17-23 Issacharo žemė buvo ant rytinio Esdraelono lygumos takoskyros šlaito ir apėmė pietrytinę Galilėjos kalnų sritį. Iš pietų ir rytų ją supo Manasas, iš šiaurės Naftalis, o iš vakarų Zebulunas. "Jezrėel(io)" miestas vyravo lygumoje ir davė jai vardą; vėlesnė to paties vardo forma yra Esdraelon(as).

19,24-31 Ašeras paveldėjo vakarinį Galilėjos kalnų šlaitą iki pat Viduržemio jūros. Jo teritorija pietuose ribojosi su Manasu, rytuose su Zebulunu ir Naftaliu ir šiaurėje su Finikija.

Naftalio giminės paveldas

[32]* Šeštoji dalis burtų keliu atiteko Naftalio giminei, Naftalio giminės žmonėms pagal jų klanus. [33] Jų riba ėjo nuo Helefo, nuo Bezaananimų ąžuolo, Adami–Nekebo bei Jabnėelio iki pat Lakumo ir baigėsi prie Jordano. [34] Vakarų šone riba pasuka į Aznot–Taborą ir iš ten eina į Hukoką, liesdama pietuose Zebuluną, vakaruose Ašerą ir rytuose Jordaną. [35] O įtvirtinti miestai buvo Zidimai, Zeras, Hamatas, Rakatas, Chineretas [36] Adama, Rama, Hazoras, [37] Kedešas, Edreijis, En–Hazoras, [38] Ironas, Migdal–El, Horemas, Bet–Anatas ir Bet–Šemešas — devyniolika miestų su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis. [39] Tai yra paveldas Naftalio giminės žmonių pagal jų klanus, miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

Dano giminės paveldas

[40]* Septintoji dalis burtų keliu atiteko Dano giminės žmonėms pagal jų klanus. [41] Jų paveldo žemė apėmė Zorą, Eštaolą, Ir–Šemešą, [42] Šaalab–Biną, Aijaloną, Itlą, [43] Eloną, Timną, Ekroną, [44] Eltekę, Gibetoną, Baalatą, [45] Jehudą, Bene–Baraką, Gat–Rimoną, [46] Me–Jarkoną ir Rakoną prie ribos priešais Jopą. [47] Bet Dano giminės žmonių žemė išslydo jiems iš rankų. Todėl Dano giminės žmonės nukilo ir užpuolė Lešemą.* Užėmę jį ir išnaikinę kalaviju gyventojus, jį paveldėjo ir, pavadinę Lešemą savo protėvio Dano vardu, jame įsikūrė. [48] Tai yra paveldas Dano giminės žmonių pagal jų klanus, tie miestai ir jiems pavaldžios gyvenvietės.

19,32-39 Naftalis gavo rytinę Galilėją. Ašeras buvo vakarų pusėje, Zebulunas ir Issacharas pietuose, o Jordano aukštupis ir Hermono kalnas sudarė rytinę ribą. Dalis Dano giminės žmonių vėliau užėmė pačią šiaurinę Naftalio žemės sritį prie Jordano ištakų (žr. 47-ąją eilutę).

19,40-46 Pradinė Dano giminės teritorija buvo mažas žemės plotas tarp Judo, Benjamino bei Efraimo giminių ir filistinų.

19,47 "Lešem(as)...": Ts 18 skaitinyje jis vadinamas Laiš(u). Čia išsamiau pasakojama apie Dano giminės persikėlimą.

Jozuės miestas

[49] Pabaigę dalyti tas krašto žemes kaip paveldą, izraeliečiai davė nuo savęs Nuno sūnui Jozuei paveldą. [50] VIEŠPATIES įsakymu jie davė jam miestą, kurio jis prašė, — Timnat–Serahą Efraimo aukštumose. Jis miestą atstatė ir jame įsikūrė.

[51] Tai yra paveldo dalys, kurias kunigas Eleazaras, Nuno sūnus Jozuė ir izraeliečių giminių protėvių namų galvos VIEŠPATIES akivaizdoje prie Susitikimo palapinės įėjimo Šilo'e padalijo burtų keliu. Taip jie užbaigė dalyti kraštą.

20

Prieglaudos miestai

[1]* Tada VIEŠPATS tarė Jozuei: [2] "Sakyk izraeliečiams: 'Pasirinkite prieglaudos miestus, apie kuriuos esu jums kalbėjęs per Mozę, [3] kad žudikas, užmušęs žmogų per neapsižiūrėjimą ir netyčiomis, galėtų į ten pabėgti. Jie bus jums prieglauda nuo keršytojo už kraują.* [4] Žudikas turės bėgti į vieną šių miestų ir, sustojęs prie įėjimo į miesto vartus,* pareikšti savo bylą to miesto seniūnams. Tada jie turės įleisti bėglį į miestą ir duoti jam vietą pas juos gyventi. [5] Nors keršytojas už kraują jį atsivytų, jam užmušėjo jie neišduos, nes jis netyčiomis užmušė savo artimą, su kuriuo nėra niekad buvęs priešas. [6] Užmušėjas turės gyventi tame mieste iki teismo bendrijos akivaizdoje, ir pasilikti ten iki tuo metu esančio vyriausiojo kunigo mirties. Po to užmušėjas gali grįžti į savo namus mieste, iš kurio jis buvo išbėgęs'".

[7] Taigi jie parinko Kedešą Galilėjoje, Naftalio aukštumų dalyje, Šechemą Efraimo aukštumų dalyje, ir Kirjat–Arbą, tai yra He-

---

20,1-9 Prieglaudos miestų nuostatai yra duoti Sk 35,9-28; Įst 19,1-13 skaitiniuose. Žr. Sk 35,16-25; Įst 19,2 paaiškinimus.

20,3 "... nuo keršytojo už kraują...": keršytojas už kraują buvo artimiausias užmuštojo giminaitis.

20,4 "... prie įėjimo į miesto vartus...": miesto vartai buvo vieta, kur miesto seniūnai spręsdavo bylas. Vartai buvo svarbūs statiniai miesto gynybai ir turėjo ne sykį daugiau negu vieną aukštą su keletu kambarių.

broną, Judo aukštumų dalyje. [8] O anapus Jordano, į rytus nuo Jericho, jie parinko dykumoje ant Plokštumos Bezerį iš Reubeno giminės, Gileade Ramotus iš Gado giminės ir Bašane Golaną iš Manaso giminės. [9] Tie buvo parinkti miestai visiems izraeliečiams ir tarp jų gyvenantiems ateiviams, kad bet kas, užmušęs netyčia žmogų, galėtų į ten pabėgti, idant nemirtų nuo keršytojo už kraują rankos, kol nebus teistas bendrijos akivaizdoje.

21

Levitų miestai

[1]* Levitų protėvių šeimų galvos atėjo pas kunigą Eleazarą, Nuno sūnų Jozuę ir kitų izraeliečių giminių protėvių šeimų galvas [2] į Šilo'ą, Kanaano krašte, ir taip jiems kalbėjo: "VIEŠPATS įsakė per Mozę, kad būtų mums duoti miestai gyventi su ganyklomis mūsų galvijams". [3] Taigi izraeliečiai, paklusdami VIEŠPATIES įsakymui, davė levitams iš savo paveldo šiuos miestus ir jų ganyklas.

[4] Pirmasis burtų metimas teko Kohato žmonių klanams. Kunigo Aarono palikuonims atiteko burtų keliu trylika miestų iš Judo, Simeono ir Benjamino giminių. [5] O likusiems Kohato žmonių klanams atiteko burtų keliu dešimt miestų iš Efraimo giminės klanų, Dano giminės ir pusės Manaso giminės.

[6] Geršono žmonėms atiteko burtų keliu trylika miestų iš Issacharo giminės klanų, Ašero ir Naftalio giminių bei pusės Manaso giminės Bašane.

[7] Merario žmonėms pagal jų klanus atiteko dvylika miestų iš Reubeno, Gado ir Zebuluno giminių.

21,1-42 Skirtingai nuo ankstesnių pareiškimų (žr. Joz 13,14.33), teigiančių, kad levitai negavo žemės paveldo, šiame skyriuje pasakojama apie keturiasdešimt aštuonis levitų miestus su gretimomis ganyklomis. Daugumas minimų miestų nebuvo izraeliečių apgyvendinti lig VIII a. prieš Kristų. Įsakymas paskirti levitams nuosavus miestus yra duotas Skaičių knygoje (žr. Sk 35,1-8). Vargu ar tie keturiasdešimt aštuoni miestai buvo atskira levitų nuosavybė. Svarbesnieji iš jų, kaip antai Hebronas, Šechemas ir Ramotai Gileade, tikriausiai turėjo, be levitų, ir daugiau gyventojų iš tos izraeliečių giminės, kurios teritorijoje buvo levitų miestas. Betgi visuose šiuose miestuose levitai turėjo ypatingas teises į nuosavybę. Žr. Kun 25,32-34.

Kunigų miestai

[8] Šiuos miestus ir jų ganyklas izraeliečiai davė levitams burtų keliu, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs per Mozę.

[9] Iš Judo ir Simeono giminių buvo duoti toliau išvardyti miestai. [10] Jie atiteko Aarono palikuonims — vienam levitams priklausančiam Kohato žmonių klanui, nes jiems buvo tekęs pirmasis burtų metimas. [11] Jiems buvo duota Judo aukštumų srityje Kirjat–Arba, tai yra Hebronas, drauge su gretimomis ganyklomis, [12] nors miesto laukai ir jam pavaldžios gyvenvietės jau buvo atiduoti Jefūnės sūnui Kalebui kaip jo nuosavybė.

[13] Kunigo Aarono palikuonims jie davė Hebroną — prieglaudos miestą užmušėjams — su jo ganyklomis, Libną su ganyklomis, [14] Jatirą su ganyklomis, Eštemoą su ganyklomis, [15] Holoną su ganyklomis, Debirą su ganyklomis, [16] Ainą su ganyklomis, Jutą su ganyklomis ir Bet–Šemešą su ganyklomis — devynis miestus iš šių dviejų giminių. [17] O iš Benjamino giminės: Gibeoną su jo ganyklomis, Gebą su jo ganyklomis, [18] Anatotą su jo ganyklomis ir Almoną su jo ganyklomis — keturis miestus. [19] Kunigo Aarono palikuonių miestų su ganyklomis buvo iš viso trylika.

Kitų Kohato žmonių miestai

[20] O kitiems Kohato žmonių klanams, — likusiems levitams, kilusiems iš Kohato, — burtų keliu duoti miestai buvo iš Efraimo giminės. [21] Jiems buvo duoti Šechemas — prieglaudos miestas užmušėjams — su ganyklomis Efraimo aukštumų srityje, Gezeris su ganyklomis, [22] Kibzajimai su ganyklomis ir Bet–Horonas su ganyklomis — keturi miestai. [23] Iš Dano giminės — Eltekė su ganyklomis, Gibetonas su ganyklomis, [24] Aijalonas su ganyklomis ir Gat–Rimonas su ganyklomis — keturi miestai. [25] Iš pusės Manaso giminės: Taanachas su ganyklomis ir Gat–Rimonas — du miestai. [26] Kitiems Kohato žmonių klanams duotų miestų su ganyklomis buvo iš viso dešimt.

Geršono žmonių miestai

[27] Geršono žmonėms, — iš levitų klanų, — buvo duoti iš pusės Manaso giminės Golanas — prieglaudos miestas užmušėjams — su ganyklomis, ir Beeštera su ganyklomis — du miestai. [28] Iš Issacharo giminės — Kišonas su ganyklomis, Daberatas su ganyklomis, [29] Jarmutas su ganyklomis ir En–Ganimai su ganyklomis — keturi miestai. [30] Iš Ašero giminės — Mišalas su ganyklomis, Abdonas su ganyklomis, [31] Helkatas su ganyklomis ir Rehobas su ganyklomis — keturi miestai. [32] Iš Naftalio giminės — Kedešas Galilėjoje — prieglaudos miestas užmušėjams — su ganyklomis, Hamot–Doras su ganyklomis ir Kartanas — trys miestai. [33] Miestų su ganyklomis Geršono žmonėms pagal jų klanus — iš viso buvo trylika.

Merario žmonių miestai

[34] Likusiems levitams — Merario klanams — buvo duoti iš Zebuluno giminės Joknėamas su ganyklomis, Karta su ganyklomis, [35] Dimna su ganyklomis ir Nahalalas su ganyklomis — keturi miestai. [36] Iš Reubeno giminės — Bezeris su ganyklomis, Jahza su ganyklomis, [37] Kedemotai su ganyklomis ir Mefaatas su ganyklomis — keturi miestai. [38] Iš Gado giminės Ramotai — prieglaudos miestas užmušėjams — su ganyklomis, Mahanajimai su ganyklomis, [39] Hešbonas su ganyklomis ir Jazeris su ganyklomis — iš viso keturi miestai. [40] Miestų su ganyklomis, atitekusių burtų keliu Merario žmonėms pagal jų klanus, tai yra likusiems levitams, iš viso buvo dvylika.

[41] Levitų miestų izraeliečių žemėje iš viso buvo keturiasdešimt aštuoni miestai su ganyklomis. [42] Kiekvienas šių miestų apėmė patį miestą ir gretimas ganyklas. Tokie pat buvo visi šie miestai.

[43] Taip VIEŠPATS davė Izraeliui visą kraštą, kurį jiems duoti jis buvo prisiekęs jų protėviams. Paveldėję kraštą, jie įsikūrė jame. [44] O VIEŠPATS davė jiems visur aplinkui ramybę, kaip jis buvo prisiekęs jų protėviams. Nė vienas jų priešų nepajėgė jiems pasipriešinti, nes VIEŠPATS buvo atidavęs visus jų priešus jiems į rankas. [45] Nė vienas iš gerųjų pažadų, kuriuos VIEŠPATS buvo padaręs Izraelio namams, nebuvo likęs tuščias. Visa buvo įvykdyta.

C. TRANSJORDANIJOS GIMINIŲ GRĮŽIMAS Į SAVO ŽEMĘ

22

Transjordanijos giminės siunčiamos namo

[1] Tada Jozuė pasišaukė Reubeno ir Gado giminių ir pusės Manaso giminės žmones [2] ir jiems tarė: "Jūs laikėtės visko, ką VIEŠPATIES tarnas Mozė jums įsakė, ir paklusote man visame, ką aš jums įsakiau. [3] Jūs nepalikote savo giminių per tą ilgą laiką, bet lig šios dienos ištikimai laikėtės VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymo. [4] Dabar, kai VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra suteikęs, kaip buvo pažadėjęs, ramybę jūsų giminėms, grężkitės ir eikite į savo palapines, į savo nuosavybės kraštą, kurį VIEŠPATIES tarnas Mozė davė jums anapus Jordano. [5] Tik labai rūpinkitės laikytis įsakymo ir Mokymo, kurį VIEŠPATIES tarnas Mozė davė jums anapus Jordano, mylėti VIEŠPATĮ, savo Dievą, eiti visais jo keliais, laikytis jo įsakymų, nesitraukti nuo jo ir tarnauti jam visa savo širdimi ir visa savo siela". [6] Tada Jozuė juos palaimino, su jais atsisveikino, ir jie leidosi kelionėn į savo palapines.

[7] {Mozė buvo davęs pusei Manaso giminės žemę Bašane, o kitai pusei Jozuė buvo davęs tarp kitų giminių žemę į vakarus nuo Jordano.}

Be to, Jozuė, siųsdamas juos į savo palapines ir laimindamas, [8] jiems sakė: "Grįžtate į palapines labai turtingi — su labai daug galvijų, sidabro, aukso, vario bei geležies ir dideliu kiekiu drabužių. Dalykitės priešų grobiu su savo giminaičiais". [9] Taigi Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės paliko izraeliečius prie Šilo'o Kanaano krašte ir keliavo į Gileado kraštą — savo pačių nuosavybę, kurią jie buvo įsigiję VIEŠPATIES įsakymu, duotu per Mozę.

Aukuras prie Jordano

[10] Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės, atėję į Jordano sritį Kanaano krašte, pastatė ten prie Jor-

dano aukurą — į akis krintantį aukurą! [11] Žinia pasiekė izraeliečius: "Žiūrėkite! Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės pastatė aukurą priešais Kanaano kraštą, Jordano srityje, anapus nuo izraeliečių".* [12] Kai Izraelio žmonės apie tai išgirdo, visa izraeliečių bendrija susirinko į Šilo'ą eiti į karą prieš juos.* [13] Bet izraeliečiai pirma pasiuntė Eleazaro sūnų Finehasą pas Reubeno ir Gado giminių žmones bei pas pusės Manaso giminės žmones Gileado krašte, [14] lydimą dešimties vadų, po vieną vadą iš kiekvienų Izraelio giminių protėvių namų. Kiekvienas jų buvo savo protėvių namų galva ir Izraelio karinių gretų vadas. [15] Atėję pas Reubeno ir Gado giminių žmones bei pusės Manaso giminės žmones, jie tarė jiems: [16] "Taip kalba visa VIEŠPATIES bendrija: 'Ką reiškia ši išdavystė, kurią padarėte Izraelio Dievui? Šiandien atsimetėte nuo VIEŠPATIES ir pakėlėte prieš jį maištą, statydami sau aukurą! [17] Nejau Peoro nuodėmė, atnešusi marą VIEŠPATIES bendrijai, yra mums toks mažas dalykas? Juk nuo jos mes lig šios dienos dar nesame apsivalę, [18] o jūs norite atsimesti nuo VIEŠPATIES! Jūs maištaujate prieš VIEŠPATĮ šiandien, o jis rytoj supyks ant visos Izraelio bendrijos. [19] Tačiau jei kraštas, kuriame įsikūrėte, yra nešvarus,* pereikite į kraštą, kuriame yra įsikūręs VIEŠPATS — į ten, kur dabar stovi VIEŠPATIES Padangtė, ir kurkitės tarp mūsų. Bet prieš VIEŠPATĮ ar prieš mus nemaištaukite, statydami sau kitą aukurą vietoje VIEŠPATIES, mūsų Dievo, aukuro. [20] Zeraho sūnui Achanui nusikaltus sunaikinti skirtų daiktų įstatymui, argi neištiko pyktis visos Izraelio bendrijos? Juk ne vien Achanas žuvo už savo kaltę!'"*

22,11 "... priešais Kanaano kraštą..., anapus nuo izraeliečių": Jordano upė buvo riba tarp rytinių giminių ir giminių, įsikūrusių Kanaane, nors Kanaano vardas retkarčiais apėmė visą Pažado Žemę (žr. 10-ąją eilutę). Transjordanijos giminės pasistatė aukurą savo žemėje.

22,12 "... eiti į karą prieš juos": vakarinių giminių izraeliečiai laikė šį aukurą išdavystės ženklu — atsimetimą nuo vienos šventovės Šilo'e laikė pavojumi Sandoros tautos vienybei (žr. Kun 17,1-9; Įst 12,4-14).

22,19 "... nešvarus": rytinių giminių žemė neturėjo Sandoros Dievo šventovės — Susitikimo palapinės, apčiuopiamos Viešpaties Artumo išraiškos.

22,20 "... ne vien Achanas žuvo už savo kaltę": Achano kaltė buvo pirmojo žygio prieš Ai nesėkmės priežastis (žr. Joz 7,4-23). Achano atvejis pateikiamas visų izraeliečių solidarumui ir tarpusavio atsakomybei pabrėžti.

[21] Tada Reubeno ir Gado giminių žmonės bei pusės Manaso giminės žmonės atsakė Izraelio karinių gretų galvoms: [22] "Dievas, VIEŠPATS Dievas! Dievas, VIEŠPATS Dievas!* Jis žino, težino ir Izraelis! Jei tai būtų maištas, ar išdavystė VIEŠPAČIUI, šią dieną nerodykite mums gailesčio! [23] Jei mes būtume statę aukurą atsimesti nuo VIEŠPATIES, jei būtume tai darę atnašauti ant jo deginamosioms aukoms, ar grūdų atnašoms, ar bendravimo aukoms, tereikalauja pats VIEŠPATS ataskaitos. [24] Ne! Mes tai darėme tik apimti rūpesčio, kad ateityje jūsų vaikai nesakytų mūsų vaikams: 'Ką jūs turite bendra su VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu? [25] Juk VIEŠPATS tikrai padarė Jordaną riba tarp mūsų ir jūsų, o Reubeno ir Gado giminių žmonės! Dalies VIEŠPATYJE jūs neturite!' Vadinasi, jūsų vaikai užkirstų kelią mūsų vaikams garbinti VIEŠPATĮ. [26] Todėl mes nutarėme parūpinti sau liudijimą, statydami aukurą, — ne deginamosioms atnašoms, ar aukoms, [27] bet kaip liudijimą mums ir jums ir būsimoms kartoms, — kad turime teisę tarnauti VIEŠPAČIUI jo Artume savo deginamosiomis atnašomis, aukomis bei bendravimo atnašomis, idant jūsų vaikai niekad nesakytų mūsų vaikams: 'Dalies VIEŠPATYJE jūs neturite!' [28] Manėme, jei kas nors ateityje taip kalbėtų mums, ar mūsų palikuonims, mes galėtume atsakyti: 'Pasižiūrėkite į šį VIEŠPATIES aukuro pavyzdį, mūsų protėvių padarytą, ne deginamosioms atnašoms ir ne aukoms, bet liudijimui* mums ir jums'. [29] Tebūna toli nuo mūsų mintis kelti maištą prieš VIEŠPATĮ, ar šią dieną atsimesti nuo VIEŠPATIES ir statyti kitą aukurą deginamosioms atnašoms, grūdų atnašoms ir aukoms atskirai nuo VIEŠPATIES, mūsų Dievo aukuro, stovinčio priešais jo Padangtę!"

22,22 "Dievas, VIEŠPATS Dievas! Dievas, VIEŠPATS Dievas!": hebraiškai: "'El Elohim, Jahveh!' El Elohim, Jahveh!" Pažodžiui lietuviškai būtų: "Dievų Dievas, VIEŠPATS! Dievų Dievas, VIEŠPATS!" Hebraiškajame tekste pridedami du sinonimai — "'El" (vienaskaita) ir "'Elohim" (daugiskaita) — prie dieviškojo vardo Jahveh. Šių trijų šventų žodžių pakartojimas pabrėžia rytinių giminių ištikimybę ir nekaltumą.

22,28 "... liudijimui mums..." rytinės giminės statė aukurą ne kaip bendros šventovės varžovą, bet tik kaip priemonę mokyti savo vaikams, kad jie būtų ištikimi vienai tikrai šventovei anapus Jordano.

[30] Kunigas Finehas ir bendrijos vadai — Izraelio karinių gretų galvos, buvę su juo, išklausę Reubeno, Gado ir Manaso giminių paaiškinimo, buvo patenkinti. [31] Eleazaro sūnus Finehas tarė Reubeno, Gado ir Manaso žmonėms: "Šiandien mes pažinome, kad VIEŠPATS yra tarp mūsų, nes jūs nesate nusikaltę neištikimybe VIEŠPAČIUI. Iš tiesų jūs išgelbėjote izraeliečius nuo VIEŠPATIES bausmės".

[32] Tada Eleazaro sūnus kunigas Finehas ir vadai sugrįžo nuo Reubeno ir Gado žmonių, gyvenančių Gileado krašte, pas izraeliečius į Kanaano kraštą ir parnešė jiems žodį apie reikalą. [33] Izraeliečiai buvo patenkinti, jie šlovino Dievą ir daugiau nebesirengė eiti prieš juos į karą sunaikinti krašto, kuriame buvo įsikūrę Reubeno ir Gado žmonės. [34] Reubeno ir Gado žmonės pavadino aukurą Liudijimu.* Jie sakė: "Juk jis yra mums liudijimas, kad VIEŠPATS yra Dievas".

23

Paskutinė Jozuės kalba

[1]* Praėjus daugeliui metų, kai VIEŠPATS buvo suteikęs Izraeliui ramybę visur nuo jų priešų, ir Jozuė buvo pasenęs ir sulaukęs žilos senatvės, [2] jis sušaukė visą Izraelį — jų seniūnus ir galvas, jų teisėjus ir pareigūnus — ir jiems tarė: "Pasenau ir esu per metus perėjęs. [3] Matėte visa, ką VIEŠPATS, jūsų Dievas, padarė visoms anoms tautoms jūsų labui, nes pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, dėlei jūsų kovojo. [4] Žiūrėkite, paskyriau jums kaip paveldą pagal gimines žemę dar likusių tautų ir žemę tautų, kurias sunaikinau — nuo Jordano iki Didžiosios jūros vakaruose, kur leidžiasi saulė.

22,34 "... Liudijimu": hebraiškai "'Ed(u)".

23,1-16 Kaip ir kiti žymūs Izraelio vadai — Jokūbas (žr. Pr 49), Mozė (žr. Įst 29-31), Samuelis (žr. 1 Sam 12), Dovydas (žr. 1 Kar 2,1-9) — Jozuė savo gyvenimo užsklandoje pasako kalbą. Jos tonas yra deuteronomistinis, — pabrėžiama Dievo pažadų išsipildymas ir reikalas būti ištikimiems sandoros Dievui.

[5] Pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, iškeldins juos jūsų labui ir pašalins juos jums iš kelio, o jūs paveldėsite jų kraštą, kaip VIEŠPATS, jūsų Dievas, jums pažadėjo. [6] Bet būkite labai ryžtingi ištikimai laikytis viso, kas parašyta Mozės Mokymo knygoje, niekad nenutoldami nuo jo nei į dešinę, nei į kairę [7] ir nebendraudami su anomis, tarp jūsų likusiomis, tautomis. Jų dievų vardo neminėkite ir jais neprisiekite; jiems netarnaukite ir jų negarbinkite. [8] Bet būkite atsidavę VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kaip esate buvę lig šios dienos.

[9] Jūsų labui VIEŠPATS išvarė dideles ir galingas tautas, ir lig šios dienos niekas nepajėgė jums pasipriešinti. [10] Vienas jūsiškis priverčia visą tūkstantį bėgti, nes pats VIEŠPATS, jūsų Dievas, kovoja už jus, kaip jums pažadėjo. [11] Užtat dėl savo gyvasties stenkitės visomis jėgomis mylėti VIEŠPATĮ, savo Dievą. [12] Bet jei paliktumėte jį, prisirišdami prie esančio čia, tarp jūsų, anų tautų likučio, ir susimaišytumėte su jais vedybomis, jūs su jais ir jie su jumis, [13] žinokite jau dabar, kad VIEŠPATS, jūsų Dievas, daugiau nebevarys anų tautų jums iš kelio. Jos bus jums kilpa ir žabangos, spygliai jūsų akyse ir dygliai jūsų šonuose, kol dingsite iš šio puikaus krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra jums davęs.

[14] Šiandien, kaip matote, einu visos žemės keliu.* Taigi nūn jūs visi žinokite visa savo širdimi ir visa savo siela, kad visi gerieji dalykai, VIEŠPATIES jums pažadėti, įvyko, nė vienas jų nėra likęs neįvykdytas. [15] Bet kaip visa gera, ką VIEŠPATS, jūsų Dievas, jums pažadėjo, yra jums įvykdyta, lygiai taip jis gali įvykdyti visa pikta,* kol nebus jūsų išnaikinęs iš šio puikaus krašto, kurį VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra jums davęs. [16] Jei nusižengsite VIEŠPATIES, savo Dievo, sandorai, kurią jis davė jums, eidami tarnauti kitiems dievams ir juos garbindami, tada pakils ant jūsų VIEŠPATIES pyktis, ir greitai išnyksite iš šio puikaus krašto, kurį jis yra jums patikėjęs".

23,14 "... einu visos žemės keliu": artinuosi prie mirties — neišvengiamos žmogaus gyvenimo užsklandos. Žr. 1 Kar 2,1-2.

23,15 "... visa pikta": žr. Įst 28,15-68.

24

Sueiga prie Šechemo

[1]* Jozuė surinko visas Izraelio gimines į Šechemą. Jis pasišaukė visus Izraelio seniūnus, galvas, teisėjus bei pareigūnus. Jiems sustojus VIEŠPATIES akivaizdoje, [2] Jozuė kreipėsi į visus žmones: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Nuo neatmenamų laikų jūsų protėviai — Terahas bei jo sūnūs Abraomas ir Nahoras — gyveno anapus {Eufrato}* upės ir tarnavo kitiems dievams. [3] Tada aš paėmiau jūsų tėvą Abraomą iš anapus {Eufrato} upės ir vedžiau per visą Kanaano kraštą, ir padariau gausius jo palikuonis. Daviau jam Izaoką, [4] o Izaokui daviau Jokūbą ir Esavą. Esavui daviau paveldėti Seiro aukštumų kraštą, bet Jobūbas ir jo vaikai nuėjo į Egiptą. [5]Tada siunčiau Mozę ir Aaroną, varginau Egiptą nuostabiais ženklais, kuriuos jiems padariau; ir po to jus išvedžiau. [6] Išvedžiau jūsų protėvius iš Egipto; jūs atėjote prie jūros. Bet egiptiečiai vijosi jūsų protėvius su kovos vežimais ir raiteliais iki Nendrių jūros. [7] Kai jie šaukėsi į VIEŠPATĮ, jis užleido tamsą tarp jūsų ir egiptiečių, atvedė ant jų jūrą, ir jūra juos uždengė. Jūsų akys matė, ką dariau egiptiečiams. Po to jūs gyvenote ilgą laiką dykumoje. [8] Tada atvedžiau jus į kraštą amoriečių, gyvenusių anapus Jordano. Jie kovojo prieš jus, bet aš juos atidaviau jums į rankas; jūs paveldėjote jų žemę, aš juos sunaikinau jūsų labui. [9]Paskui Moabo karalius Ziporo sūnus Balakas ruošėsi kovoti prieš Izraelį. Jis siuntė pašaukti Beoro sūnų Balaamą jums prakeikti, [10] bet aš Balaamą išgirsti atsisakiau; jis turėjo jus palaiminti. Taip nuo jo aš jus išgelbėjau.

24,1-28 Atnaujindamas Sandorą Šecheme, Jozuė įvykdo Mozės nurodymus. Visas Izraelis, Jozuei vadovaujant, ištikimai tarnauja Viešpačiui.

24,1 "... į Šechem{ą}": šiuolaikinis Tell Balata. Šechemas buvo svarbus Izraelio religinis ir politinis centras. Būdinga, kad šis miestas buvo vienas iš keleto didesnių Kanaano miestų, kurių izraeliečiai nesunaikino. Atrodo, kad jis buvo prijungtas prie Izraelio taikiu būdu. Ankstyvasis Izraelis buvo iš pradžių skirtingų giminių ir žmonių grupių lyga.

24,2 "... {Eufrato} upės": hebraiškajame tekste nerašoma "anapus Eufrato upės", rašoma tik "anapus Upės".

[11] Tada jūs perėjote Jordaną ir atėjote prie Jericho. Prieš jus kovojo Jericho gyventojai ir amoriečiai, perizitai, kanaaniečiai, hetitai, girgašitai, hivitai bei jebusitai, bet aš juos atidaviau jums į rankas. [12] Pasiunčiau pirma jūsų širšes,* jos nuvarė juos jums nuo kelio, — {lygiai kaip} anuos du amoriečių karalius, — o ne tavo kalavijas, ar tavo lankas. [13] Daviau jums žemę, kurios jūs neįdirbote, ir miestus, kurių nestatėte, juose esate įsikūrę. Valgote vaisius vynuogynų ir alyvmedžių sodų, kurių patys nesodinote'.

[14] Nūn tad bijokite VIEŠPATIES, tarnaukite jam nuoširdžiai ir ištikimai. Atsikratykite dievų, kuriems jūsų protėviai tarnavo* anapus {Eufrato} upės bei Egipte, ir tarnaukite VIEŠPAČIUI. [15] Arba, jei jums nepatinka tarnauti VIEŠPAČIUI, rinkitės šiandien kam tarnausite, — dievams, kuriems jūsų protėviai tarnavo, būdami anapus {Eufrato} upės, ar dievams amoriečių, kurių krašte gyvenate, — bet aš ir mano šeimyna — mes tarnausime VIEŠPAČIUI".

Sandoros atnaujinimas

[16] Atsakydami, žmonės pareiškė: "Tebūna svetima mums mintis palikti VIEŠPATĮ ir tarnauti kitiems dievams! [17] Juk pats VIEŠPATS, mūsų Dievas, išvedė mus ir mūsų protėvius iš Egipto žemės, iš vergijos namų, padarė mums matant anuos nuostabius ženklus! Mus jis saugojo visą laiką ir kelionėje, ir nuo visų tautų, per kurias perėjome. [18] Mūsų labui VIEŠPATS išvarė visas tautas — amoriečius, gyvenusius krašte. Todėl ir mes tarnausime VIEŠPAČIUI, nes jis yra mūsų Dievas".

[19] Bet Jozuė žmonėms atsakė: "Jūs gal nepajėgsite* tarnauti VIEŠPAČIUI, nes jis yra šventas Dievas. Juk jis yra pavydus Dievas, nepakęs jūsų nusikaltimų ir nuodėmių. [20] Jei paliksite VIEŠPATĮ ir tarnausite kitiems dievams, jis nusigręš ir su jumis griežtai

---

24,12 "... širšes": žr. Iš 23,28 paaiškinimą.

24,14 "Atsikratykite dievų, kuriems jūsų protėviai tarnavo...": Abraomo ir Saros protėviai buvo politeistai.

24,19 "Jūs gal nepajėgsite...": Ištikimybė Dievo tarnybai nėra lengvas dalykas, todėl ryžtantis tokiai šventai pareigai reikia turėti galvoje žmogaus trapumą.

elgsis. Jums padarys galą, nepaisydamas viso jums padaryto gero". [21] O žmonės Jozuei atsakė: "Ne! Mes norime tarnauti VIEŠPAČIUI!" [22] Tada Jozuė tarė žmonėms: "Esate liudytojai patys prieš save, kad pasirinkote tarnauti VIEŠPAČIUI". O jie tarė: "Taip, esame liudytojai!" [23] "Atsikratykite tad svetimų dievų, esančių tarp jūsų, — Jozuė tarė, — ir palenkite savo širdis į VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą". [24] Žmonės Jozuei pareiškė: "VIEŠPAČIUI, savo Dievui, tarnausime, ir jo balso klausysime".

[25] Taigi tą dieną Šecheme Jozuė sudarė sandorą su žmonėmis ir davė jiems įstatus ir įsakus. [26] Visus tuos žodžius Jozuė užrašė Dievo Mokymo knygoje. Paėmęs didelį akmenį, pastatė jį po ąžuolu, esančiu šventoje VIEŠPATIES vietoje. [27] O visiems žmonėms Jozuė paaiškino: "Žiūrėkite, šis akmuo bus liudytojas prieš mus, nes jis girdėjo visus žodžius, kuriuos VIEŠPATS mums pasakė, jis bus liudytojas prieš jus, jei nesielgsite ištikimai su savo Dievu". [28] Tada Jozuė paleido žmones eiti į savo paveldus.

Jozuės mirtis

[29] Po šių įvykių VIEŠPATIES tarnas Nuno sūnus Jozuė mirė, turėdamas šimtą dešimt metų. [30] Jis buvo palaidotas savo paveldo žemėje prie Timnat–Seraho, esančio Efraimo aukštumose į šiaurę nuo Gaašo kalno.

[31] Izraelis tarnavo VIEŠPAČIUI per visą Jozuės gyvenimą ir gyvenimą seniūnų, gyvenusių ilgiau už Jozuę bei patyrusių visa, ką VIEŠPATS buvo padaręs Izraeliui.

[32] Juozapo kaulai,* izraeliečių parnešti iš Egipto, buvo palaidoti Šecheme, dalyje lauko, kurį Jokūbas buvo nupirkęs iš Šechemo tėvo Hamoro vaikų už šimtą gabalų aukso. Jis buvo tapęs Juozapo palikuonių paveldu.

[33] Aarono sūnus Eleazaras mirė. Jis buvo palaidotas jo sūnaus Finehaso mieste — Gibeoje, kuris buvo jam duotas Efraimo aukštumose.

24,32 "Juozapo kaulai...": Juozapo mumija (žr. Pr 50,25-26), izraeliečių parnešta iš Egipto (žr. Iš 13,19), buvo palaidota senajame Šecheme, arti ribos tarp Efraimo ir Manaso - dviejų Juozapo sūnų giminių paveldo.

TEISĖJŲ KNYGA

Teisėjų knyga pasakoja apie Izraelio giminių pereinamąjį laikotarpį — XII-XI a. prieš Kristų. Didžiųjų vadų — Mozės ir Jozuės amžius buvo pasibaigęs, didžiųjų karalių — Dovydo ir Saliamono amžius, X a. prieš Kristų, dar tebeslypėjo už ateities akiračių. Pereinamuoju laikotarpiu Izraelis turėjo vadų, bet jie nebuvo kaip Mozė, Jozuė ir Dovydas. Šio laikotarpio vadai yra vadinami teisėjais. Jie buvo Dievo įkvėpti Izraelio didvyriai, pašaukti ne tiek spręsti izraeliečių bylas — "teisti", kiek vesti — "ginti" Izraelį nuo išorinių priešų.

Pats Teisėjų knygos vardas turi ryšį su dvylika Izraelio teisėjų, nes joje aprašomi jų žygiai. Šeši iš jų — Otnielis, Ehudas, Debora–Barakas, Gideonas, Jefta ir Samsonas — aprašomi išsamiai ir yra vadinami Didžiaisiais teisėjais, o kiti šeši, kurių žygiai minimi tik suvestinėje, yra vadinami Mažaisiais teisėjais. Be to, 1 Samuelio knyga pasakoja apie dar du teisėjus — Elį ir Samuelį, kurių teisėjavimas apėmė visas izraeliečių gimines. Dvylika Teisėjų knygos teisėjų, atrodo, teisėjavo kartais tuo pačiu metu vienai ar kelioms izraeliečių giminėms. Teisėjai buvo garsūs ir drąsiais žygiais, ir savo žmogišku trapumu.

Teisėjų knyga pasakoja ir apie žmonių bendruomenę, sudarytą iš skirtingų giminių ir klanų, besistengiančią augti ir bręsti vispusiškai nauju gyvenimo būdu tikėjimo bendrijoje, kuriant ateitį su Sandoros Dievu Kanaane — Pažado Žemėje. Ši naujoji bendrija atmetė kanaaniečių miestų–valstybių visuomeninę ir politinę sąrangą, bet turėjo mokytis iš kaimynų, kaip dirbti žemę ir tapti sėslia visuomene. Teisėjų knyga parodo, kad naujosios visuomenės kūrimą sąlygojo didelės grumtynės, nes tapimas žemdirbiais ir sėslia visuomene gundė izraeliečius garbinti gamtą — gamtos dievus ir atsimesti nuo Viešpaties, Sandoros Dievo.

Teisėjų knyga yra sudėtinė, apimanti skirtingas izraeliečių gimines bei klanus ir jų didvyrius. Knygos pasakojimas juos padaro visos Izraelio tautos didvyriais. Pasakojimo tikslas yra parodyti, kad Izraelio likimą sąlygojo žmonių klusnumas ir neklusnumas Sandoros Dievui. Kada tik jie keldavo prieš jį maištą, būdavo pagonių tautų pavergiami; kada tik jie pas jį grįždavo, jis siųsdavo teisėjus jų išgelbėti (žr. Ts 2,10-23). Atskiri

pasakojimai apie įvykius, perduoti raštu ar žodžiu, buvo įkvėpto redaktoriaus suredaguoti į vieną pasakojimą vėlesniais amžiais. Teisėjų knygoje ryški Deuteronomistinės istorijos autoriaus ranka: Izraelio — Dievo tautos ateitį sąlygoja ištikimas atsidavimas Sandoros Dievui.

Teisėjų knygos metmenys:

A.	Kanaanas po Jozuės mirties	1,1-3,6
B.	Pasakojimai apie teisėjus	3,7-16,31
C.	Dano ir Benjamino giminės teisėjų dienomis	17,1-21,25

TEISĖJŲ KNYGA

A. KANAANAS PO JOZUĖS MIRTIES

1

Pagonių likučiai Kanaane

1* Vienu metu, mirus Jozuei, izraeliečiai teiravosi VIEŠPATIES, klausdami: "Kas turi pirmasis iš mūsų žygiuoti prieš kanaaniečius ir su jais kovoti?" 2 VIEŠPATS atsakė: "Težygiuoja Judo {giminė}. Nūn atiduodu kraštą į jo rankas". 3* Judas kreipėsi į savo brolišką giminę Simeoną: "Eikš su manimi į man burtų keliu tekusią žemę ir kovokime prieš kanaaniečius. Po to aš žygiuosiu su tavimi į tau burtų keliu tekusią žemę". Simeonas žygiavo su juo.

1,1-21 Pietinis Kanaanas nebuvo visiškai užkariautas (žr. Joz 15), nes kanaaniečių ginklai buvo pranašesni.

1,1-2,5 Izraelis neužėmė viso Kanaano, nes nepakluso Jahvės — Viešpaties — įsakymams. Pasakojimas apie teisėjus duoda išsamesnį vaizdą apie Izraelio neklusnumo padarinius. Be to, pasakojama apie santūrų Jahvės — Viešpaties — elgesį su savo tauta Pažado Žemėje. Pirmasis Jozuės knygos skyrius yra įvykių suvestinė prieš pat Jozuės mirtį. Tie patys įvykiai yra priskiriami Jozuei Joz 14-22 skyriuose, nes jis buvo juos suplanavęs ir pradėjęs vykdyti.

1,3 Judo giminė ilgainiui užvaldė Simeono giminę. Simeono giminė neturėjo ypatingo vaidmens vėlesnėje Izraelio istorijoje (žr. Joz 19,9).

[4] Judo giminės žmonėms pradėjus žygį, VIEŠPATS atidavė kanaaniečius ir perizitus į jų rankas, ir jie nugalėjo juos prie Bezeko* — dešimtį tūkstančių vyrų! [5] Prie Bezeko jie susidūrė su Adoni–Bezeku, kovojo su juo, ir nugalėjo kanaaniečius ir perizitus. [6] Adoni–Bezekas pabėgo iš mūšio, bet jie vijosi jį ir, paėmę į nelaisvę, nukirto jam rankų nykščius ir didžiuosius kojų pirštus. [7] Adoni–Bezekas kalbėjo: "Septyniasdešimt karalių, nukirstais rankų nykščiais ir didžiaisiais kojų pirštais, rankiodavo liekanas po mano stalu. Kaip aš padariau, lygiai taip man Dievas atmokėjo!" Jis buvo nuvestas į Jeruzalę, ir ten mirė.

[8] Judo giminės žmonės kovojo prieš Jeruzalę* ir ją paėmė. Išžudė ją kalaviju ir atidavė miestą liepsnoms. [9] Po to Judo žmonės leidosi kovoti prieš kanaaniečius, gyvenusius aukštumų srityje, Negebe ir Šefeloje. [10] Judas išėjo į žygį prieš kanaaniečius, gyvenusius Hebrone, — Hebrono vardas anksčiau buvo Kirjat–Arba, — ir nugalėjo Šešajį, Ahimaną ir Talmajį.

[11] Iš ten jie žygiavo prieš Debiro gyventojus, — Debiro vardas anksčiau buvo Kirjat–Seferis. [12] Tuomet Kalebas paskelbė: "Duosiu savo dukterį Achsą žmona tam, kuris užpuls ir paims Kirjat–Seferį". [13] Otnielis, jaunesniojo Kalebo brolio Kenazo sūnus, jį paėmė. Kalebas davė jam žmona savo dukterį Achsą. [14] Parėjusi pas vyrą, ji skatino, kad prašytų jos tėvą ariamos žemės. Jai nulipus nuo asilo, Kalebas paklausė: "Kas tau?" [15] Ji atsakė: "Duok man dovaną! Kadangi pasodinai mane į Negebo žemę, duok man ir vandens šaltinių". Kalebas tad davė jai aukštutinius ir žemutinius vandens telkinius.

[16] Kenito Hobabo,* Mozės uošvio,* palikuonys, nuėjo su Judo žmonėmis iš Palmių miesto* į Judo dykumą prie Arado, esančio

---

1,4 "... prie Bezeko...": Bezekas turbūt buvo nūdienis Khirbet Ibzik(as) — Ibziko griuvėsiai, maždaug 28 km į šiaurę nuo Šechemo.

1,8 "... kovojo prieš Jeruzalę...": Jeruzalė tuomet netapo izraeliečių miestu. Apie Jeruzalę kalba Teisėjų knyga (žr. 19,10) ir Jozuės knyga (žr. 15,63). Jeruzalę paėmė Dovydas (žr. 2 Sam 5,6-9).

1,16 "Kenito Hobabo...": kenitai buvo keliaujantys kalviai; "Mozės uošvio ...": Reuelio (žr. Sk 10,29-32 ir paaiškinimą); "Palmių miestas": arba Jerichas (žr. Įst 34,3), arba miestas Negebe.

Negebe. Bet vėliau jie nuėjo ir įsikūrė tarp amalekitų. [17] O Judas ėjo toliau su broliška Simeono gimine ir nugalėjo Zefate gyvenusius kanaaniečius. Paskyrę miestą sunaikinti, jį pavadino Horma.* [18] Judas paėmė Gazą ir jo žemę, Aškeloną ir jo žemę bei Ekroną ir jo žemę. [19] VIEŠPATS buvo su Judu, kuris paveldėjo aukštumas, bet negalėjo išvaryti lygumos gyventojų, nes jie turėjo geležinių vežimų. [20] Hebronas buvo atiduotas Kalebui, kaip Mozė buvo liepęs. Kalebas iš ten išvarė tris Anako sūnus.

[21]* Bet Benjamino giminės žmonės neišvarė jebusitų — Jeruzalės gyventojų. Tad jebusitai tebegyvena Jeruzalėje su Benjamino žmonėmis lig šios dienos.

[22]* Ir Juozapo namai, savo ruožtu, pakilo į žygį prieš Bet–Elį. VIEŠPATS buvo su jais. [23] Juozapo namai išsiuntė žvalgus į Bet–Elį, — miesto vardas anksčiau buvo Luzas. [24] Žvalgai, sutikę išeinantį iš miesto vyrą, jam tarė: "Parodyk mums įėjimą į miestą, ir mes būsime tau malonūs". [25] Jam parodžius įėjimą į miestą, jie ištiko miestą kalaviju, o tą vyrą ir visą jo šeimą paleido. [26] Jis iškeliavo į hetitų kraštą, įkūrė miestą ir pavadino jį Luzu. Taip jis vadinamas lig šios dienos.

[27] Manasas neišvarė gyventojų nei iš Bet–Šano ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Taanacho ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Doro ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Ibleamo ir jam pavaldžių gyvenviečių, nei iš Megido ir jam pavaldžių gyvenviečių. Kanaaniečiai ir toliau gyveno toje srityje. [28] Izraeliui paėmus viršų, jie kanaaniečius privertė eiti lažą, bet išvaryti jų neišvarė.

[29] Nei Efraimas neišvarė Gezeryje gyvenusių kanaaniečių. Kanaaniečiai gyveno tarp jų Gezeryje.

[30]* Zebulunas neišvarė nei Kitrono gyventojų, nei Nahalolo gyventojų. Kanaaniečiai gyveno tarp jų, bet buvo priversti eiti lažą.

[31] Ašeras neišvarė gyventojų iš Ako, nei gyventojų iš Sidono, nei iš Achzibo, nei iš Helbos, nei iš Afiko, nei iš Rehobo. [32] Ašero

---

1,17 "Paskyrę miestą sunaikinti, jį pavadino Horma": vardas "Horma" kyla iš žodžio "herem" — "pašvęstas sunaikinti (miestas ir jo gyventojai)".

1,21 Pagal Joz 18,16, Jeruzalė buvo duota Benjamino giminei; Jeruzalė buvo paimta tik X a. ir tapo Dovydo karalystės sostine.

1,22-29 Juozapo giminių — Manaso ir Efraimo laimėjimai aukštumų srityje į šiaurę nuo Jeruzalės (žr. Joz 16-17).

1,30-36 Galilėjos giminių laimėjimai (žr. Joz 18-19).

žmonės gyveno tarp krašto gyventojų — kanaaniečių, nes jų jie neišvarė.

[33] Naftalis neišvarė nei Bet–Šemešo gyventojų, nei Bet–Anato gyventojų, bet įsikūrė tarp krašto gyventojų — kanaaniečių. Tačiau Bet–Šemešo ir Bet–Anato gyventojai turėjo eiti jiems lažą.

[34] Amoriečiai nustūmė Dano giminės žmones į aukštumų sritį ir neleido jiems nusileisti į lygumą. [35] Amoriečiai ir toliau gyveno Har–Herese, Aijalone ir Šaalbimuose. Bet Juozapo namų ranka juos apvaldė, ir jie buvo priversti eiti lažą.

[36] Amoriečių riba prasideda prie Akrabimų perėjos — nuo Selos tolyn...

2

Viešpaties angelas įspėja izraeliečius

[1]* VIEŠPATIES angelas* atėjo iš Gilgalo į Bochimus* ir tarė: "Aš išvedžiau jus iš Egipto ir įvedžiau į kraštą, kurį buvau prisiekęs duoti jūsų protėviams. Sakiau: 'Aš niekad nepanaikinsiu savo sandoros su jumis. [2] O jūs, savo ruožtu, nedarysite sandoros su šio krašto gyventojais, jų aukurus nugriausite'. Bet jūs nepaklausėte mano balso. Pasižiūrėkite, ką padarėte! [3] Todėl dabar ir sakau: aš jums iš kelio jų neišvarysiu, jie taps jums priešai, o jų dievai bus jums žabangos". [4] VIEŠPATIES angelui ištarus šiuos žodžius visiems izraeliečiams, žmonės ėmė raudoti ir verkti. [5] Užtat tą vietą jie pavadino Bochimais ir atnašavo ten VIEŠPAČIUI aukas.

Spraga tarp kartų

[6]* Jozuei paleidus žmones, visi izraeliečiai ėjo į savo paveldą užimti krašto. [7] Žmonės garbino VIEŠPATĮ per visą Jozuės gyvenimą, ir per visą gyvenimą seniūnų, pergyvenusių Jozuę ir mačiusių

2,1 "VIEŠPATIES angelas...": pats Dievas. "VIEŠPATIES angelas" yra būdas kalbėti apie Dievo apsireiškimą pagal laiko ir vietos paprotį. "... į Bochimus": ši vieta minima tik šiame tekste. Vardas "Bochimai" reiškia "Verkiantieji", t.y. "Verkiančiųjų (vieta)".

2,1-5 Izraelis nesielgė pagal Dievo įsakymą ir todėl turės kentėti.

2,6-3,6 Mirus geriems vadovams, atkritimas nuo Sandoros su Dievu vėl tarpsta.

visus nuostabius VIEŠPATIES darbus, kuriuos jis darė Izraelio labui. [8] VIEŠPATIES tarnas Nuno sūnus Jozuė mirė, turėdamas šimtą dešimtį metų, [9] ir buvo palaidotas savo paveldo žemėje prie Timnat–Hereso, Efraimo aukštumose, į šiaurę nuo Gaašo kalno. [10] Be to, visa toji karta buvo surinkta pas jų protėvius, o po jos jau buvo išaugusi visai kita, nepatyrusi nei VIEŠPATIES, nei jo darbų, kuriuos jis buvo padaręs Izraeliui.

[11] Tada izraeliečiai darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse ir garbino Baalus.* [12] Jie paliko VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, išvedusį juos iš Egipto žemės, sekė kitus dievus, iš aplinkinių tautų dievų, ir, jiems lenkdamiesi, supykino VIEŠPATĮ. [13] Jie paliko VIEŠPATĮ ir garbino Baalą bei Aštarotes!* [14] VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant Izraelio ir atidavė juos plėšikams. Jis atidavė juos visur į priešų rankas, ir jie nebegalėjo daugiau savo priešams pasipriešinti. [15] VIEŠPATIES ranka buvo prieš juos, jų nelaimei, visuose jų žygiuose, lygiai kaip VIEŠPATS buvo juos įspėjęs, lygiai kaip VIEŠPATS buvo jiems pasakęs. Jie buvo baisiai engiami!

[16] Tada VIEŠPATS pažadino jiems teisėjus. Jie išgelbėjo juos iš plėšikų rankų. [17] Bet jie net savo teisėjų neklausė, nes kekšavo su kitais dievais, juos garbindami. Nedelsdami jie nusisuko nuo kelio, kuriuo jų protėviai, klausydami VIEŠPATIES įsakymų, buvo ėję. Jie nesekė jų pavyzdžiu! [18] Kada tik VIEŠPATS pažadino jiems teisėjus, jis būdavo su teisėju ir išgelbėdavo juos iš priešų rankos per visą teisėjo gyvenimą, nes VIEŠPATS jų pasigailėdavo dėl aimanų nuo engėjų ir niokotojų. [19] Bet, teisėjui mirus, jie atkrisdavo ir elgdavosi blogiau už savo protėvius, eidami paskui kitus dievus, garbindami juos ir lenkdamiesi jiems. Nedorų darbų jie neatsisakė, iš savo protėvių atkaklaus kelio nesisuko! [20] Tad VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant Izraelio ir tarė: "Kadangi ši tauta sulaužė mano sandorą, kurią įsakiau jų protėviams, ir neklausė mano balso, [21] aš nebevarysiu jiems iš kelio nė vienos iš tautų, kurias Jozuė mir-

2,11-13 "... garbino Baalus...; garbino Baalą ir Aštarotes": gamtos dievai, vyriško ir moteriško pradas įkūnijamas gamtoje. "Baal(as) reiškia "Šeimininkas"; daugiskaita "Baalim", lietuviškai būtų "Baalai"; "Aštarot(ės) reiškia Baalo "Šeimininkes", t.y. "Žmoną". Kanaaniečiai gamtos dievus garbino lytinėmis apeigomis. Užtat ir garbinimą izraeliečiai laikė "kekšavimu" (žr. 17-ąją eilutę). Aštarotė buvo Kanaano ir Finikijos meilės ir vaisingumo deivė. Aštarotės — daugiskaita — žymi jos titulų ir statulų įvairovę ir reiškia "deives".

damas paliko". [22] Norėdamas išbandyti jomis Izraelį, pamatyti, ar jie eis ištikimai VIEŠPATIES keliais, ar neis, kaip kartais buvo darę jų protėviai, [23] VIEŠPATS paliko tas tautas, užuot jas iš karto išvaręs, ir Jozuei į rankas jų neatidavė.

B. PASAKOJIMAI APIE TEISĖJUS

3

[1]* Šios yra tautos, kurias VIEŠPATS paliko, kad išbandytų jomis Izraelį — visus tuos, kurie nebuvo išgyvenę jokio karo Kanaane [2] {idant patirtų karą būsimos izraeliečių kartos — vien tos, kurios ankstesnių karų nebuvo patyrusios}: [3] penki filistinų valdovai,* visi kanaaniečiai, sidoniečiai ir hivitai, gyvenę Libano kalnuose, nuo Baa–Hermono iki pat Lebo–Hamato. [4] Jos buvo priemonė išbandyti Izraeliui, sužinoti, ar jie paklus VIEŠPATIES įsakymams, kuriuos jis davė jų protėviams per Mozę. [5] Taigi izraeliečiai įsikūrė tarp kanaaniečių, hetitų, amoriečių, perizitų, hivitų ir jebusitų. [6] Jie vedė jų dukteris ir leido savo dukteris už jų sūnų. Ir jų dievus jie garbino!

Otnielis

[7] Izraeliečiai darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, užmiršdami VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir garbindami Baalus ir Ašerotes.* [8] Todėl VIEŠPATS užsidegė pykčiu ant Izraelio ir atidavė juos į Aram–Naharajimų karaliaus Kušan–Rišatajimo* rankas. Izraeliečiai

---

3,1-6 Mišrios vedybos silpnina Izraelio santykį su Sandoros Viešpačiu.

3,3 "... filistinų valdovai...": filistinai nebuvo semitai. Jie davė Kanaanui Palestinos vardą, nors tebuvo užėmę tik pietvakarių lygumas. Filistinų lyga apėmė penkis svarbius miestus: Gazą, Aškeloną, Ašdodą, Gatą ir Ekroną.

3,7 "... Ašerotes...": kanaaniečių deivės. Žr. Iš 34,12; Įst 7,5 paaiškinimus. Ašera buvo kita deivė, susijusi su Baalu. Aštarotės ir Ašerotės ženklina tas pačias deives, tik skirtinguose šaltiniuose skirtingai rašomos.

3,8 "Aram–Naharajimų karaliaus Kušan–Rišatajimo...": Kušanas "Dviguba bėda", "Dviejų upių Aramo {rytinės Sirijos}", karalius.

buvo pavaldūs Kušan–Rišatajimui aštuonerius metus. [9] Bet izraeliečiai šaukėsi į VIEŠPATĮ, ir VIEŠPATS pažadino izraeliečiams išvaduoti gelbėtoją — Otnielį, Kalebo jaunesniojo brolio Kenazo sūnų. [10] Ant jo nužengė VIEŠPATIES dvasia. Jis tapo Izraelio teisėju ir išėjo į karo žygį. VIEŠPATS atidavė Aramo karalių Kušan–Rišatajimą jam į rankas. Jam nugalėjus Kušan–Rišatajimą, [11] kraštas keturiasdešimt metų turėjo ramybę.

Ehudas

Kenazo sūnui Otnieliui mirus, [12] izraeliečiai vėl darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse. Kadangi jie darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, VIEŠPATS sustiprino Izraelio priešą Moabo karalių* Egloną. [13] Kartu su amoniečiais ir amalekitais jis išėjo į žygį ir, nugalėjęs Izraelį, užėmė Palmių miestą. [14] Moabo karalius Eglonas izraeliečius valdė aštuoniolika metų.

[15] Bet izraeliečiai šaukėsi į VIEŠPATĮ, ir VIEŠPATS pažadino jiems gelbėtoją — Ehudą, Geros sūnų, benjaminaitį, kairiarankį vyrą. Atsitiko, kad izraeliečiai siuntė per jį duoklę Moabo karaliui Eglonui. [16] Ehudas pasidirbo dviašmenį uolekties ilgio durklą ir prisirišo jį po drabužiais prie dešinės šlaunies. [17] Jis atnešė duoklę Moabo karaliui Eglonui. O Eglonas buvo labai apkūnus vyras. [18] Užbaigęs atiduoti duoklę, Eglonas paleido duoklę nešusius žmones eiti savo keliu, [19] o jis pats sugrįžo nuo Pesilimų* prie Gilgalo ir tarė: “Turiu tau šį tą slapta pasakyti, karaliau”. Pastarasis paliepė: “Išeikite!”, ir visi jam tarnavusieji išėjo. [20] Ehudas priėjo prie jo, jam sėdint atskirai savo vėsiame kambaryje ant stogo, ir tarė: “Turiu tau žodį iš Dievo”. Jis pakilo nuo savo sosto. [21] Tada Ehudas ištiesė kairę ranką ir, paėmęs durklą nuo savo dešinės šlaunies, suvarė jį Eglonui į pilvą. [22] Durklas įsmego į taukus, net ir rankena įėjo paskui ašmenis, nes jis durklo iš pilvo netraukė; išėjo nešvarumai. [23] Ehudas išėjo per prieangį, pirma uždaręs kambario ant stogo duris ir jas užrakinęs. [24] Jam išėjus, sugrįžo dvariškiai. Pamatę kambario ant stogo duris užrakintas, jie pamanė: “Turbūt jis nusilengvina vėsiajame kambaryje”. [25] Taigi jie laukė, kol

---

3,12 “... Moab{o} karalių...”: Moabas — karalystė į rytus nuo Negyvosios jūros.
3,18 “... nuo Pesilimų...”: “Įraižytų akmenų” vietovė prie Gilgalo. Žr. Joz 4,20.

nebežinojo, ką daryti. Jam kambario ant stogo durų vis neatidarant, jie paėmė raktą ir jas atidarė. Žiūri, jų valdovas guli asloje negyvas!

[26] Tuo tarpu, jiems begaištant, Ehudas pabėgo, pasiekė Pesilimus ir nubėgo į Seirą. [27] Čia atsiradęs, jis paliepė pūsti ragą Efraimo aukštumose. Izraeliečiai, jo vedami, pakilo į žygį su juo iš aukštumų! [28] "Sekite paskui mane, — jis sakė jiems, — nes VIEŠPATS atidavė jūsų priešus moabiečius jums į rankas". Taigi jie leidosi žemyn paskui jį, paėmė Jordano brastas į Moabą ir neleido niekam pereiti. [29] Tuo metu jie užmušė apie dešimtį tūkstančių moabiečių; visi jie buvo tvirti ir drąsūs vyrai, tačiau nė vienas jų neištrūko! [30] Tą dieną Moabas suklupo po Izraelio ranka, ir kraštas turėjo ramybę aštuoniasdešimt metų.

Šamgaras

[31] Po Ehudo atėjo Anato sūnus Šamgaras.* Lazda jaučiams varyti jis užmušė šešis šimtus filistinų. Ir jis išgelbėjo Izraelį.

4

Debora ir Barakas

[1]* Ehudui mirus, Izraeliečiai vėl darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. [2] Užtat VIEŠPATS atidavė juos į rankas Kanaano karaliaus Jabino,* karaliavusio Hazore. Sisera,* gyvenęs Horošet–

3,31 "... Šamgaras": trumpa užuomina apie Šamgarą. Atrodo, kad jis minimas dėl to, kad jį užsimena pasakojimas apie Deborą. Žr. Ts 5.

4,1-5,31 Pasakojimas proza 4-ajame skyriuje papildo ankstyvesnį pasakojimą poezija 5-ajame skyriuje.

4,2 "... Kanaano karaliaus Jabino...": Jabinas neturi jokio vaidmens pasakojime. Jo titulas "Kanaano karalius" nėra tikslus. Joz 11 jį vadina "Hazoro karaliumi". Hazoras buvo svarbus miestas Galilėjoje, nes buvo prie didžiųjų prekybos kelių, maždaug 15 km į šiaurę nuo Galilėjos ežero. Nūdien jis tėra tik žymus piliakalnis Izraelio šiaurėje. "Sisera", atrodo, buvo filistinas Jabino tarnyboje, nes jo vardas nėra semitiškas.

haGojimuose, buvo jo kariuomenės vadas. [3] Izraeliečiai šaukėsi VIEŠPATIES, kad išgelbėtų. Mat Sisera turėjo devynis šimtus geležinių kovos vežimų* ir dvidešimt metų buvo nuožmiai engęs izraeliečius.

[4] Debora, Lapidoto žmona, buvo pranašė. Tuo metu ji buvo Izraelio teisėja. [5] Ji sėdėdavo po Deboros palme tarp Ramos ir Bet–Elio Efraimo aukštumose. Izraeliečiai eidavo pas ją į teismą. [6] Ji pasišaukė Abinoamo sūnų Baraką iš Kedešo Naftalyje ir jam tarė: "VIEŠPATS, Izraelio Dievas, tau įsako: 'Eik, pasiimk iš Naftalio ir Zebuluno dešimt tūkstančių vyrų ir žygiuok į Taboro kalną.* [7] Aš išvesiu Jabino kariuomenės vadą Siserą su jo kovos vežimais bei kariauna tavęs sutikti prie Kišono upės ir atiduosiu jį tau į rankas'". [8] Bet Barakas jai sakė: "Jeigu tu eisi su manimi, eisiu, bet jeigu tu neisi, neisiu". [9] "Gerai! Eisiu su tavimi, — ji atsakė, — tačiau žinok, kad kelias, kuriuo eini, nenuves tavęs į garbę, nes VIEŠPATS atiduos Siserą į moters rankas". [10] Taigi Debora pakilo ir nuėjo su Baraku į Kedešą. [10] Barakas sutelkė į Kedešą Zebuluną ir Naftalį. Paskui jį žygiavo dešimt tūkstančių vyrų ir Debora ėjo su juo.

[11]* Kenitas Heberis buvo atsiskyręs nuo kitų kenitų, — nuo Mozės uošvio Hobabo palikuonių, — ir buvo pasistatęs palapinę prie Bezaananimų ąžuolo, esančio arti Kedešo.

[12] Siserai buvo pranešta, kad Abinoamo sūnus Barakas yra nužygiavęs į Taboro kalną. [13] Sisera sutelkė visus savo vežimus — devynis šimtus geležinių kovos vežimų — ir visas turimas pajėgas iš Harošet–haGojimų prie Kišono upės. [14] Tada Debora Barakui tarė: "Pirmyn į žygį! Ši yra diena, kada VIEŠPATS atiduos Siserą tau į rankas! Iš tikrųjų VIEŠPATS žygiuoja pirma tavęs!" Barakas su dešimčia tūkstančių vyrų metėsi pulti nuo Taboro kalno, [15] o VIEŠPATS Barako klaiku apstulbino Siserą, visus jo kovos vežimus

---

4,3 "... devynis šimtus geležinių kovos vežimų": kovos vežimų skaičius nepaprastai didelis ir liudija beviltišką izraeliečių padėtį. Kanaaniečiai buvo kur kas pranašesni už izraeliečius lygumų mūšiuose, nes izraeliečiai kovos vežimų neturėjo.

4,6 "... į Tabor{o} kalną": vienišas kalnas pietrytinėje Jezreelio lygumos dalyje.

4,11 Daugumas kenitų gyveno pietinėje Judo giminės dalyje (žr. Joz 1,16). Viena jų atsiskyrė ir apsigyveno žemutinėje Galilėjoje.

ir visą jo kariuomenę. Sisera iššokęs iš savo kovos vežimo, pabėgo pėsčiomis. [16] Tuo tarpu Barakas vijosi jo kovos vežimus ir kariuomenę iki pat Harošet–haGojimų. Visa Siseros kariuomenė krito nuo kalavijo. Nė vienas neišliko.

[17]* O Sisera buvo pabėgęs pėsčiomis į kenito Heberio žmonos Jaelės palapinę, nes tarp Hazoro karaliaus Jabino ir kenito Heberio klano buvo taika. [18] Jaelė, išėjusi Siseros pasitikti, jam tarė: "Užeik, viešpatie, užeik pas mane! Nebijok!" Taigi jis įėjo pas ją į palapinę, ir ji užklojo jį kilimu. [19] "Prašyčiau duoti man vandens atsigerti, nes esu ištroškęs", — tarė jai. Atidariusi pienmaišį, ji davė jam atsigerti ir vėl jį užklojo. [20] Jis jai tarė: "Stovėk prie palapinės įėjimo. Jei kas ateitų ir tave klaustų: 'Ar čia yra kas nors?', sakyk: 'Nieko nėra!'" [21] Bet Heberio žmona Jaelė pasiėmė palapinės kuolelį ir, pagriebusi į ranką plaktuką, tyliai prislinko prie jo ir perkalė kuolelį jam per smilkinį lig pat aslos. O jis gulėjo įmigęs iš nuovargio. Taip jis numirė.

[22] Kaip tik tuo metu pasirodė, vydamasis Siserą, Barakas. Jaelė, išėjusi jo pasitikti, jam tarė: "Eik šen, parodysiu tau vyrą, kurio ieškai". Jis įėjo su ja į vidų. Žiūri, Sisera guli negyvas su palapinės kuoleliu smilkinyje.

[23] Taigi tą dieną Dievas paklupdė Hazoro karalių Jabiną izraeliečių akivaizdoje. [24] Po to izraeliečių ranka vis labiau ir labiau slėgė Kanaano karalių Jabiną, kol jie Jabiną, Kanaano karalių, sunaikino.

5

Deboros ir Barako giesmė

[1] Tą dieną Debora ir Abinoamo sūnus Barakas giedojo:
[2]* "Kai Izraelyje lieka nekirpti plaukai,
kai žmonės noriai pasišvenčia —
šlovinkite VIEŠPATĮ!

4,17-21 Įkvėptasis autorius tik užrašo faktą, kad Sisera buvo Jaelės nužudytas. Neturėtume daryti išvados, kad jis pritaria Jaelės veiksmui.

5,2-31 Deboros giesmė turbūt yra seniausia Senojo Testamento dalis. Ji švenčia Viešpaties pergalę prieš Siserą, laimėtą staigiai liūčiai įklampinus kovos vežimus Kišono slėnio purve. Poema yra puikus ankstyvosios hebrajų raštijos pavyzdys, nors kai kurių jos eilučių turinys ir lieka miglotas.

[3] Klausykitės, karaliai,
išgirskite, galiūnai!
Aš giedosiu —
giedosiu VIEŠPAČIUI,
aš giedosiu giesmę VIEŠPAČIUI,
Izraelio Dievui.

[4] VIEŠPATIE, kai ėjai iš Seiro,
žygiavai iš Edomo krašto,
žemė drebėjo, dangūs pylė,
debesys pylė kaip iš kibiro!
[5] Kalnai drebėjo prieš Sinajaus VIEŠPATĮ,
prieš VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą.

[6] Anato sūnaus Šamgaro dienomis,
Jaelės dienomis išnyko karavanai,
o keleiviai
laikėsi aplinkinių takų.
[7] Išgelbėjimas išnyko,
nebuvo jo Izraelyje,
kol nepakilai tu, o Debora,
kol nepakilai Izraelyje, o motina!
[8] Kai jie rinkosi naujus dievus,*
tada buvo karas jų vartuose.
Nei skydo, nei ieties nesimatė
tarp keturiasdešimties tūkstančių Izraelyje!

[9] Mano širdis su Izraelio vadais,
noriai pasišvenčiančiais tautai.
Šlovinkite VIEŠPATĮ!
[10] Pasakokite apie tai
jūs, jojantys ant rusvų asilių,
jūs, sėdintys ant balno gūnios,
ir jūs, keliu einantys pėsčiomis.

5,8 "... rinkosi naujus dievus": pagonių dievus. Žr. Įst 32,16-18. Dievas baudė izraeliečius už stabų garbinimą, palikdamas juos pernelyg beginklius. Tuo tarpu priešai turėjo geresnius ginklus, padarytus iš geležies. Žr. 1 Sam 13,19-22.

[11] Giedokite apie juos kanklininkų dainomis
prie girdyklų,
kur pasakojama apie teisius VIEŠPATIES darbus,
jo teisius darbus, išgelbėjusius Izraelį.

Tada žemyn prie vartų atžygiavo
VIEŠPATIES tauta!

[12] Pabusk, pabusk, Debora!
Pabusk, pabusk, pradėk giesmę!
Drąsos! Pakilk, Barakai,
veskis savo belaisvius, Abinoamo sūnau!
[13] Tada atžygiavo kilmingųjų likutis;
VIEŠPATIES tauta
atžygiavo už jį prieš galiūnus.
[14]* Jie leidosi į slėnį iš Efraimo,
sekdami tave, Benjaminai, ir tavuosius;
iš Machiro atžygiavo vadai,
iš Zebuluno vado lazdos nešėjai.
[15] Issacharo didžiūnai atėjo su Debora;
Issacharo vyrai buvo ištikimi Barakui,
verždamiesi į slėnį įkandin paskui jį.
Tarp Reubeno klanų vyko
ilgi širdies svarstymai.
[16] Kodėl tad delsei tarp avidžių,
klausydamasis dūdavimo kaimenėms?
Tarp Reubeno klanų vyko
ilgi širdies svarstymai.
[17] Gileadas delsė anapus Jordano;
o Danas — kodėl jis likosi prie laivų?
Ašeras sėdėjo pajūry,
kurdamasis prie savo įlankų.

5,14-22 Pagyrimas giminėms, sudariusioms izraeliečių lygą prieš Siserą: Efraimui, Benjaminui, Manasui, — Machiro klano atstovaujamam, — Zebulunui, Issacharui ir Naftaliui, — vedamam Barako. Reubeno, Gado (Gileado) ir Ašero giminės baramos už jų nerangumą ateiti į pagalbą. Judo ir Simeono giminės nėra minimos, nes jų žemė buvo toli krašto pietuose.

[18] O Zebulunas yra tauta, metusi iššūkį mirčiai;
taip pat ir Naftalis, ant lygumos aukštumų.

[19] Atėjo karaliai ir kovojo;
tada Kanaano karaliai kovojo
prie Taanacho, palei Megido vandenis —
jokio sidabro grobio jie nepaėmė.
[20]* Žvaigždės iš dangaus kovojo,
iš savo takų jos kovojo prieš Siserą!
[21] Kišono srautas juos nunešė,
įniršęs srautas — Kišono srautas.

Ženk, mano siela, drąsiai!

[22] Tada sutrenkė arklių kanopos,
šuoliuojant žaibu jo žirgams.

[23] — 'Prakeikite Merozą!,* — tarė VIEŠPATIES angelas,
— visu kartumu prakeikite jo gyventojus,
nes jie neatėjo VIEŠPAČIUI į pagalbą,
VIEŠPAČIUI padėti prieš galiūnus'.
[24]* Tebūna pagirta tarp moterų Jaelė,
kenito Heberio žmona,
tebūna ji pagirta tarp moterų palapinėse!
[25] Jis vandens jos prašė,
o ji davė jam pieno,
prabangioje taurėje padavė jam raugintо pieno.
[26] Kairiąja ranka pagriebusi palapinės kuolelį,
o dešiniąja darbininkų plaktuką,
ji kirto Siserai smūgį,
sutraiškė jam galvą,
sutriuškino ir persmeigė jam smilkinį.

5,20-21 Atrodo, kad gamta padėjo izraeliečiams kovoti prieš kovos vežimus. Liūtis užtvindė Kišoną ir pavertė upės slėnį purvynu.

5,23 "Prakeikite Merozą!": mums nepažįstama izraeliečių gyvenvietė, kurios žmonės prakeikiami už tai, kad neatėjo į pagalbą.

5,24-27 Ne izraelietė moteris sudavė mirtiną smūgį Siserai.

[27] Jis sukniubo, krito,
sukniubo prie jos kojų.
Kur sukniubo, ten ir krito negyvas.

[28]* Siseros motina žvalgėsi pro langą,
verkšlendama už pinučių:
'Kodėl jo vežimas taip ilgai neatvažiuoja?
Kodėl taip vėluojasi jo ratų bildesys?'
[29] Išmintingiausios didžiūnės jai atsako;
ir ji pati sau atsako:
[30] 'Tikriausiai jie plėšia ir dalijasi grobį:
po merginą ar dvi kiekvienam vyrui,
dažytų medžiagų grobį Siserai,
išsiuvinėtų medžiagų grobį,
pora išsiuvinėtų skarų,
kaip grobį kiekvienam kaklui'.
[31] Taip tepražūva visi tavo priešai, VIEŠPATIE!
Bet tespindi tavo bičiuliai
tarsi savo galybėje tekanti saulė!"

Keturiasdešimt metų kraštas turėjo ramybę.

6

Gideono pašaukimas būti teisėju

[1]* Izraeliečiai darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ir VIEŠPATS atidavė juos septyneriems metams į Midjano rankas. [2]* Izraeliui Midjano ranka buvo sunki. Izraeliečiai kalnų olose pa-

---

5,28-31 Baigminė scena atspindi aitrius kanaaniečių moterų jausmus, laukiant grįžtančios Siseros kariuomenės iš pergalės prieš izraeliečius.

6,1-8,35 Gideonas buvo Manaso giminės didvyris. Jis išvadavo savo giminę iš midjaniečių, kurie engė jo giminę, atimdami iš žmonių jų išlikimui reikalingą maistą. Pasakojimas atspindi įsitikinimą, kad nuo Dievo priklauso tautų likimas. Istorijos Viešpaties valia — svajonė tautų ir pasaulio labui — veda tautas ir žmones į ateitį, nepaisydama žmonių valios ir trapių svajonių.

6,2-6 Izraeliečių žemdirbių vargai. "Midjan(as): midjaniečiai buvo vieni iš Abraomo palikuonių. Žr. Pr 25,2-4; 1 Kr 1,32-33.

sidarė tvirtovių ir slėptuvių nuo Midjano. [3] Mat, izraeliečiams pasėjus sėklą, midjaniečiai, amalekitai bei kiti Rytų gyventojai* atkildavo prieš juos. [4] Jie pasistatydavo stovyklas prieš izraeliečius ir nuniokodavo krašto derlių iki pat Gazos apylinkių, nepalikdami Izraelyje jokio maisto, nei avies, nei jaučio, nei asilo. [5] Mat jie atkildavo su savo bandomis ir net palapinėmis, tarsi gausūs skėrių spiečiai, — suskaityti juos ar jų kupranugarius* nebuvo įmanoma. Tad jie įėję nuniokodavo kraštą. [6] Taigi per Midjaną Izraelis buvo labai dideliame skurde ir izraeliečiai šaukėsi į VIEŠPATĮ.

[7] Izraeliečiams šaukiantis į VIEŠPATĮ dėl midjaniečių, [8] VIEŠPATS atsiuntė izraeliečiams pranašą. Jis tarė jiems: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Aš išvedžiau jus iš Egipto ir išlaisvinau iš vergijos namų. [9] Aš išgelbėjau jus iš egiptiečių rankų ir iš visų jūsų engėjų rankų; aš juos išvariau jūsų labui ir daviau jums jų kraštą. [10] Aš sakiau jums: "Aš esu VIEŠPATS, jūsų Dievas. Negarbinsite dievų amoriečių, kurių krašte jūs gyvenate". Bet jūs mano balso nepaklausėte!'"

[11] VIEŠPATIES angelas* atėjo ir atsisėdo po ąžuolu prie Ofros, priklausančios Joašui Abiezriečiui. Tuo metu jo sūnus Gideonas bloškė kviečius vyno spaudykloje, slėpdamasis nuo midjaniečių. [12] VIEŠPATIES angelas pasirodė jam ir tarė: "VIEŠPATS su tavimi, narsusis galiūne!" [13] Jam Gideonas atsakė: "Prašyčiau man atleisti, mano viešpatie, bet jei VIEŠPATS yra su mumis, kodėl mus visa tai ištiko? Kurgi visi jo nuostabūs darbai, apie kuriuos mums pasakojo mūsų protėviai, sakydami: 'Iš tikrųjų VIEŠPATS išvedė mus iš Egipto'? Betgi nūn VIEŠPATS mus atmetė ir atidavė į Midjano rankas!" [14] VIEŠPATS atsigręžė į jį ir jam tarė: "Eik su šia savo jėga ir išgelbėk Izraelį iš Midjano rankos! Žinok, aš tave siunčiu!" [15] Gideonas atsakė: "Prašyčiau man atleisti, mano viešpatie, kaip aš galiu Izraelį išgelbėti? Žiūrėk, mano klanas yra menkiau-

6,3 "... amalekitai bei kiti Rytų gyventojai...": amalekitai kilo iš Esavo giminių šeimos. Žr. Pr 36,12; "Rytų gyventojai" turėjo vaidmenį pranašų veikloje. Žr. Iz 11,14; Jer 49,28; Ez 25,1-10.

6,5 Pirmą sykį Šv. Rašte minimas prijaukintas kupranugaris.

6,11 "VIEŠPATIES angelas": žr. Ts 2,1 paaiškinimą.

sias Manase, o aš esu jauniausias savo tėvo namuose". [16] VIEŠPATS jam tarė: "Bet aš būsiu su tavimi! Tu nugalėsi Midjaną, tarsi jis būtų tik vienas vyras". [17] Tada jis tarė jam: "Tad jei radau malonę tavo akyse, duok man ženklą, kad Tu kalbi su manimi. [18] Prašyčiau iš čia nenueiti, kol aš nesugrįšiu pas Tave ir, atnešęs savo atnašą, nepadėsiu jos prieš Tave". O jis atsakė: "Palauksiu, kol sugrįši".

[19] Tad Gideonas įėjo į vidų, pataisė ožiuką ir padarė iš efos miltų neraugintų plokštainių. Įdėjęs mėsą į pintinę ir supylęs sriubą į puodą, atnešė visa jam po ąžuolu. Juos pateikiant, [20] Dievo angelas jam tarė: "Paimk mėsą ir neraugintus plokštainius, padėk juos ant anos uolos ir išpilk sriubą". Gideonas taip ir padarė. [21] Tada VIEŠPATIES angelas ištiesė lazdą, kurią laikė rankoje, ir jos galu palietė mėsą bei neraugintus plokštainius. Ugnis staiga iššoko iš tos uolos ir sudegino mėsą bei neraugintus plokštainius. Tuo tarpu VIEŠPATIES angelas pradingo. [22] Dabar Gideonas aiškiai suprato, kad tai buvo VIEŠPATIES angelas. Gideonas tarė: "Aiman, Viešpatie DIEVE! Juk aš mačiau VIEŠPATIES angelą veidas į veidą!". [23] Bet VIEŠPATS jam tarė: "Ramybė tau! Nebijok, tu nemirsi". [24] Tada Gideonas pastatė ten aukurą VIEŠPAČIUI ir jį pavadino "VIEŠPATS yra ramybė".* Jis tebestovi iki šios dienos abiezritų Ofroje.

Gideonas prieš Baalą

[25] Tą naktį VIEŠPATS jam paliepė: "Paimk savo tėvo jautį — tą antrąjį septynmetį jautį, nugriauk tavo tėvui priklausantį Baalo aukurą, ir nukirsk šalia aukuro stovintį šventąjį stulpą.* [26] Tada pastatyk prideramą aukurą VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ant šios prieglobsčio olos viršaus, paimk tą antrąjį jautį ir atnašauk jį kaip deginamąją auką, panaudodamas malkas iš šventojo stulpo, kurį būsi nukirtęs". [27] Tad Gideonas pasiėmė iš savo tarnų dešimt vyrų ir padarė kaip VIEŠPATS jam buvo įsakęs. Bijodamas tai daryti dienos metu dėl savo tėvo šeimynos ir miesto žmonių, jis tai padarė nakčia.

6,24 "VIEŠPATS yra ramybė!": hebraiškai "Jahveh šalom!" Žr. 12-ąją eilutę ir 23-ąją eilutę: "VIEŠPATS su tavimi!" ir "Ramybė tau!"

6,25 "... šventąjį stulpą": žr. Iš 34,12 paaiškinimą.

28 Miesto žmonės, pakilę anksti rytą, žiūri, Baalo aukuras nugriautas, šventasis stulpas šalia jo nukirstas ir antrasis jautis paaukotas ant naujai pastatyto aukuro. 29 "Kas tai padarė?" — jie klausė vienas kito. Pasiteiravę ir ištyrę, sužinojo, kad tai padarė Joašo sūnus Gideonas. 30 Miesto žmonės tarė Joašui: "Išvesk savo sūnų, nes jis turi mirti! Juk jis nugriovė Baalo aukurą ir nukirto šalia jo šventąjį stulpą!" 31 Bet Joašas visiems, ratu jį apstojusiems, atsakė: "Argi jūs turite kelti bylą už Baalą? Nejau turite jūs apginti jo bylą? Kas už jį kelia bylą, bus nubaustas mirtimi dar prieš rytą! Jeigu jis yra dievas, tegu jis pats kelia bylą, nes buvo nugriautas jo aukuras!" 32 Todėl tą dieną Gideonas buvo pavadintas Jerub–Baalu dėl žodžių: "Tegu Baalas kelia bylą prieš jį!", nes jo aukurą jis nugriovė.

Šaukimas prie ginklų

33 Visas Midjanas, Amalekas ir Rytų gyventojai susibūrė ir, perėję Jordaną, pasistatė stovyklą Jezreelio lygumoje. 34 Bet VIEŠPATIES dvasia apėmė Gideoną, jis pūtė ragą ir abiezritai susitelkė jį sekti. 35 Jis išsiuntė pasiuntinius į visą Manasą, ir jie susitelkė jį sekti. Tada jis siuntė pasiuntinius ir į Ašerą, Zebuluną bei Naftalį, ir jie atkilo jų pasitikti.

36 Gideonas kreipėsi į Dievą: "Jei tu iš tikrųjų ketini išgelbėti Izraelį mano ranka, kaip esi pasakęs, — 37 žiūrėk, aš padedu nukirptą vilną klojime ant aslos. Jei rasa bus tik ant vilnų, o visa žemė aplinkui liks sausa, tada žinosiu, kad tu išgelbėsi Izraelį mano ranka, kaip esi pasakęs". 38 Taip ir įvyko. Pakilęs anksti kitą rytą, jis išgręžė vilnas ir išspaudė iš vilnų tiek rasos, kad galėjo pripilti puoduką vandens. 39 Tada Gideonas tarė Dievui: "Teneužsidega tavo pyktis prieš mane, jei dar sykį kalbėsiu. Prašyčiau leisti man dar vieną sykį bandyti su vilnomis: tebūna sausos tik vilnos, o visur ant žemės tebūna rasa". 40 Tą naktį Dievas taip padarė. Vien vilnos buvo sausos, bet visur ant žemės buvo rasa.

7

Pergalė prieš Midjaną

[1] Anksti kitą dieną, Jerub–Baalas, tai yra Gideonas, ir visi su juo buvusieji kareiviai pakilo ir pasistatė stovyklą prie En–Harodo.* O Midjano stovykla buvo lygumoje į šiaurę nuo jo, prie Gibeat–Morės.*

[2]* VIEŠPATS tarė Gideonui: "Tu turi per daug kareivių pas save, kad atiduočiau jiems į rankas Midjaną. Juk Izraelis tik girtųsi prieš mane, manydamas: 'Mano paties ranka mane išgelbėjo'. [3] Tad dabar prašyčiau paskelbti vyrams: 'Kas dreba iš baimės, tegrįžta namo'". Gideonas taip juos ir išsijojo. Dvidešimt du tūkstančiai iš kareivių sugrįžo, o dešimt tūkstančių pasiliko.

[4] "Vis dar per daug kareivių, — VIEŠPATS tarė Gideonui, — nuvesk juos žemyn prie vandens, ten aš juos tau išsijosiu. Kai sakysiu: 'Šis eis su tavimi', jis eis su tavimi, o kai sakysiu: 'Šis neis su tavimi', jis neis su tavimi". [5]* Jam atvedus kareivius žemyn prie vandens, VIEŠPATS Gideonui tarė: "Visus, lakančius vandenį liežuviu, kaip šuo laka, pastatyk skyrium, ir visus, kurie atsiklaupia gerti, pastatyk skyrium". [6] Skaičius tų, kurie "lakė" vandenį iš rankos, buvo trys šimtai; visi kiti kareiviai atsiklaupė vandens atsigerti. [7] Tada VIEŠPATS tarė Gideonui: "Su trimis šimtais vyrų, kurie "lakė" išgelbėsiu jus ir atiduosiu Midjaną tau į rankas. Teeina namo visi kiti kareiviai". [8] Taigi lakusieji paėmė maisto atsargas bei ragus, kuriuos kiti kareiviai turėjo su savimi; ir jis pasiuntė likusius Izraelio vyrus į jų palapines, pasilikdamas tik tuos tris šimtus vyrų. Midjano stovykla buvo žemiau lygumoje.

7,1 "... prie En–Harodo...": prie Harodo šaltinio, Gilboos kalno papėdėje, Jezreelio lygumos pietryčių kampe. "... prie Gibeat–Morės": prie Morės kalvos, Jezreelio lygumoje. Gibeat–Morė nūdien tapatinama su Jebel ed–Dehi (Džebel ed–Dehi).

7,2-8 Gideono pajėgų sumažinimas padeda suprasti, kad pergalė prieš Midjaną viršijo žmogiškas jėgas.

7,5 Viešpats norėjo ne didelio kareivių skaičiaus, bet budrių kareivių. Geriantieji iš rankų buvo budrūs, pasiruošę gintis, tuo tarpu kiti buvo nerūpestingi, nes statė save į pavojų. Bailūs kareiviai jau buvo paleisti (žr. 3-ąją eilutę; taip pat Įst 20,8).

[9] Tą pačią naktį VIEŠPATS jam tarė: "Kelkis, užpulk stovyklą, nes atidaviau ją tau į rankas. [10] Betgi jei bijai ją užpulti, nusileisk į stovyklą su savo ginklanešiu Pura [11] ir pasiklausyk, ką jie kalba. Po to tu turėsi drąsos užpulti stovyklą". Tad jis nusileido su savo ginklanešiu Pura arti prie stovyklos ginkluotų saugų. [12] Midjaniečiai, amalekitai ir Rytų žmonės buvo pasklidę lygumoje, tarsi skėrių spiečiai, nesuskaitomi jų kupranugariai, gausingi kaip smiltys pajūryje. [13] Gideonas ten atėjo kaip tik tuo metu, kai vienas vyras pasakojo sapną savo bičiuliui. "Klausyk, — jis sakė, — aš sapnavau tokį sapną. Žiūriu, miežinės duonos kepalas* rieda į Midjano stovyklą. Atriedėjęs prie mūsų palapinės, taip į ją smogė, kad ši pargriuvo. Palapinė apsivertė aukštyn kojomis ir sugriuvo!" [14] Bičiulis jam atsakė: "Tai ne kas kita kaip Joašo sūnaus, Izraelio vyro, Gideono kalavijas! Į jo rankas Dievas yra atidavęs Midjaną ir visą jo kariuomenę".

[15] Gideonas, išgirdęs sapno pasakojimą ir aiškinimą, parpuolė kniūpsčia. Sugrįžęs į Izraelio stovyklą, jis šaukė: "Eime! VIEŠPATS yra atidavęs Midjano kariuomenę jums į rankas!" [16] Jis padalijo tuos tris šimtus vyrų į tris būrius, padavė kiekvienam į rankas po ragą ir po tuščią puodą su deglu kiekviename puode. [17] "Stebėkite mane, — jis sakė, — ir darykite tą patį. Man priėjus prie stovyklos saugų, darykite, ką aš darysiu. [18] Man ir visiems esantiems su manimi papūtus ragą, jūs taip pat pūskite ragą visoje stovykloje ir šaukite: 'Už VIEŠPATĮ ir Gideoną!'".

[19] Gideonas ir su juo buvusioji šimtinė atėjo prie stovyklos saugų vidurinės sargybos pradžioje,* kaip tik po to, kai sargybiniai buvo pastatyti. Jie pradėjo pūsti ragus ir daužyti puodus rankose. [20] Visi trys būriai pūtė ragus ir daužė puodus. Laikydami kairėje rankoje deglus, o pūčiamus ragus dešinėje rankoje, jie šaukė: "Kalavijas už VIEŠPATĮ ir Gideoną!" [21] Jie liko stovėti savo vietoje aplink stovyklą, o tuo tarpu visoje stovykloje kilo sąmyšis. Jie šaukė ir bėgo. [22] Jiems pradėjus pūsti tris šimtus ragų, VIEŠPATS

7,13 "... miežinės duonos kepalas...prie mūsų palapinės": duonos kepalas vaizduoja žemdirbius izraeliečius, o palapinė — klajoklius midjaniečius. Palapinės sugriovimas vaizduoja izraeliečių pergalę prieš midjaniečius.

7,19 "... vidurinės sargybos pradžioje": maždaug dvi valandas prieš vidurnaktį. Senovės hebrajai dalijo naktį į tris keturių valandų sargybas. Sargybos pradžioje keitėsi sargybiniai.

atsuko kiekvieno vyro kalaviją prieš jo bičiulį visoje stovykloje. Visa kariuomenė nubėgo iki pat Bet–Šitos ir Zereros link, iki pat Abel–Meholos prie Tabato. 23 Dabar buvo pašaukti prie ginklų Izraelio vyrai iš Naftalio, Ašero bei viso Manaso, ir jie vijosi midjaniečius.

24 Tada Gideonas siuntė pasiuntinius ir į Efraimo aukštumas su įsakymu: "Nusileiskite pirma midjaniečių ir užimkite priėjimą prie vandens palei visą Jordaną iki pat Bet–Baros". Taigi visi Efraimo vyrai buvo pašaukti prie ginklų ir užėmė priėjimą prie vandens palei visą Jordaną iki pat Bet–Baros. 25 Jie paėmė į nelaisvę du Midjano didžiūnus — Orebą ir Zėebą. Orebą jie užmušė prie Orebo uolos, o Zėebą užmušė prie Zėebo vyno spaudyklos, vydamiesi midjaniečius. Orebo ir Zėebo galvas jie parnešė anapus Jordano Gideonui.

8

Efraimo žmonės įsižeidžia

1 Efraimo vyrai jam tarė: "Kodėl tai mums padarei, nepašaukdamas mūsų, kai ėjai į žygį prieš midjaniečius?" — jie karčiai jam priekaištavo. 2 O jis atsakė jiems: "Galų gale, ką aš pasiekiau, palyginus su jumis? Argi ne geresnės Efraimo vynuogių parinkos už Abiezerio vynuogių derlių? 3 Į jūsų rankas Dievas atidavė Midjano didžiūnus — Orebą ir Zėebą. O ką aš galėjau padaryti, palyginus su jumis?" — Jam taip kalbant, jų pyktis ant jo atslūgo.

Gideonas vejasi priešus

4 Gideonas pasiekė Jordaną ir perėjo jį. Jis ir trys šimtai vyrų su juo buvo išvargę ir alkani, bet vis dar vijosi. 5 Taigi jis kreipėsi į Sukotų žmones: "Prašyčiau duoti keletą kepalų duonos vyrams, einantiems su manimi, nes jie yra labai alkani; aš vejuosi Midjano karalius — Zebahą ir Zalmuną". 6 Bet Sukotų didžiūnai tarė: "Ar Zebahas ir Zalmuna jau tavo rankose,* kad mes turėtume duoti

8,6 "... ar Zehabas ir Zalmuna jau tavo rankose?": ar jau gali didžiuotis pergale? Užmuštų priešų rankos ir galvos buvo nukertamos kaip trofėjai — kaip pergalės atminimai. Žr. 2 Sam 4,8; 2 Kar 10,7-8.

duonos tavo kariuomenei?" [7] "Bet atsiminkite, — atkirto Gideonas, — kai VIEŠPATS atiduos man į rankas Zebahą ir Zalmuną, aš kulsiu jūsų kūnus dykumos erškėčiais ir usnimis". [8] Iš ten jis nuėjo į Penuelį ir paprašė jų to paties; ir Penuelio žmonės jam atsakė, kaip buvo atsakę Sukotų žmonės. [9] Taigi jis ir Penuelio žmonėms pagrasino: "Kai sugrįšiu su pergale, nuversiu šį bokštą".

Zebaho ir Zalmunos pralaimėjimas

[10] Tuo laiku Zebahas ir Zalmuna buvo Karkore su savo kariuomene, apie penkiolika tūkstančių vyrų. Tai buvo visi, išlikusieji iš visos Rytų žmonių kariuomenės, nes buvo žuvę šimtas dvidešimt tūkstančių kalaviją nešiojusių vyrų. [11] Tad Gideonas nužygiavo karavanų keliu į rytus nuo Nobaho bei Jogbėhos ir užklupo tą kariuomenę, nes ji nebuvo budri. [12] Zebahas ir Zalmuna pabėgo. Gideonas juos vijosi ir paėmė į nelaisvę du Midjano karalius — Zebahą ir Zalmuną, o visa kariuomenė buvo paklaikusi.

[13] Grįždamas iš mūšio prie Hareso perėjos, Joašo sūnus Gideonas [14] pasigavo vaikiną, vieną iš Sukotų gyventojų, ir jį iškvotė. Pastarasis padarė jam Sukotų didžiūnų ir seniūnų — septyniasdešimt septynių žmonių sąrašą. [15] Tada jis atėjo pas Sukotų gyventojus ir jiems tarė: "Štai Zebahas ir Zalmuna, dėl kurių jūs iš manęs tyčiojotės, sakydami: 'Ar Zebahas ir Zalmuna jau tavo rankose, kad mes turėtume duoti duonos tavo bejėgiams kareiviams?'" [16] Taigi jis paėmė miesto seniūnus ir, atsinešęs dykumos erškėčių ir usnių, jais nubaudė Sukotų gyventojus. [17] Jis nuvertė ir Penuelio bokštą, išžudė miesto gyventojus.

[18] Tada jis kreipėsi į Zebahą ir Zalmuną: "Kaip atrodė tie vyrai, kuriuos jūs nužudėte prie Taboro?" "Visi jie atrodė lygiai kaip tu, — jie atsakė, — panašūs į sūnus karaliaus". [19] "Tai buvo mano broliai, — jis pareiškė, — sūnūs mano motinos. Kaip gyvas VIEŠPATS, jeigu būtumėte juos gyvus palikę, jūsų neužmuščiau". [20] Tad jis paliepė savo pirmagimiam sūnui Jeteriui: "Eik, užmušk juos!" Bet vaikinas kardo iš makšties netraukė, nes buvo bailus. Mat jis buvo tik vaikas. [21] Tada Zebahas ir Zalmuna tarė: "Ateik ir tu pats užmušk mus, nes koks vyras, tokia ir jo jėga". Gideonas pakilo ir užmušė Zebahą bei Zalmuną ir pasiėmė pusmėnulius, puošusius jų kupranugarių kaklus.

[22] Tada Izraelio vyrai kreipėsi į Gideoną: "Valdyk mus — tu, taip pat tavo sūnus, ir tavo vaikaitis, — nes išgelbėjai mus iš Midjano rankos". [23] Gideonas jiems atsakė: "Nei aš jus valdysiu, nei mano sūnus jus valdys! VIEŠPATS jus valdys!" [24] Gideonas jiems tarė: "Leiskite man kreiptis į jus su vienu prašymu: duokite man kiekvienas iš savo grobio po auskarą". Mat priešai nešiojo auksinius auskarus, nes jie buvo išmaelitai.* [25] "Mielu noru!" — jie atsakė. Taigi jie išskleidė drabužį ir kiekvienas metė ant jo po auskarą, gautą kaip grobį. [26] Svoris auksinių auskarų, kurių jis buvo paprašęs, buvo tūkstantis septyni šimtai auksinių šekelių, neskaitant pusmėnulių, karulių ir purpurinių apdarų, kuriais vilkėjo Midjano karaliai, neskaitant nei puošnių apykaklių, buvusių ant jų kupranugarių kaklų. [27] Gideonas padarė iš jų efodą ir padėjo jį savo mieste — Ofroje. Visas Izraelis kekšavo ten su juo* ir jis tapo žabangomis Gideonui ir jo namams.

[28] Taip Midjanas tapo pavaldus izraeliečiams ir savo galvų jie daugiau nebekėlė. Taigi Gideono dienomis kraštas turėjo keturiasdešimt metų ramybę.

Gideono sūnus Abimelechas

[29] Joašo sūnus Jerub–Baalas parėjo gyventi į savo namus. [30] Jis turėjo septyniasdešimt sūnų — savo paties palikuonių, nes jis turėjo daug žmonų. [31] Jo sugulovė* Šecheme taip pat pagimdė jam sūnų, o jis pavadino jį Abimelechu.* [32] Joašo sūnus Gideonas mirė žiloje senatvėje ir buvo palaidotas savo tėvo Joašo kape, abiezritų Ofroje.

8,24 "... išmaelitai...": šiame tekste, kaip ir Pr 37,25-28, žodis pažymi ne tautybę, bet klajoklių būklę.

8,24-28 Efodo prigimtis nėra aiški. Iš 28,6-14 ir 39,2-7 tekste efodas yra vyriausiojo kunigo drabužis. Atrodo, kad Gideono efodas buvo atvaizdas.

8,27 "... kekšavo ten su juo": efodas tapo izraeliečių stabu. Kadangi stabmeldiškos pamaldos turėjo lytinį pobūdį, todėl stabų garbinimas buvo laikomas tolygus kekšavimui.

8,31 "... sugulovė Šecheme...": antrinio rango žmona. "... jis pavadino jį Abimelechu": vardas "Ab–i–melech(as)" reiškia "Tėvas — mano — karalius".

[33] Vos Gideonui mirus, izraeliečiai atkrito ir kekšavo su Baalais, padarydami Baal–Beritą savo dievu.* [34] Izraeliečiai nebeatsiminė VIEŠPATIES, savo Dievo, kuris buvo juos išgelbėjęs iš rankos visų aplinkinių priešų, [35] ir nerodė ištikimybės Jerub–Baalo, tai yra Gideono, namams už visa gera, ką jis buvo padaręs Izraeliui.

9

[1]* Jerub–Baalo sūnus Abimelechas nuėjo pas savo motinos brolius į Šechemą ir kalbino juos bei visą savo motinos šeimos klaną: [2]"Kelkite šį klausimą, girdint visiems Šechemo didžiūnams: Kas jums geriau: būti septyniasdešimties vyrų valdomiems — visų Jerub–Baalo sūnų — ar būti valdomiems vieno vyro? Taip pat turite atsiminti, kad aš esu jūsų kūnas ir kraujas". [3] Jo motinos broliai kartojo visa tai jo labui visiems Šechemo didžiūnams ir palenkė jų širdis į Abimelecho pusę. Jie įtikėjo: "Jis yra mūsų brolis". [4] Taigi jie davė jam septyniasdešimt sidabrinių šekelių iš Baal–Berito* šventovės, o Abimelechas už juos pasisamdė pasileidusių ir nieko nebijančių valkatų savo palydovais. [5] Nuėjęs į savo tėvo namus Ofroje, jis nužudė Jerub–Baalo sūnus, savo brolius, — septyniasdešimt vyrų, — ant vieno akmens. Bet jauniausias Jerub–Baalo sūnus Jotamas išliko gyvas, nes spėjo pasislėpti. [6] Tada visi Šechemo didžiūnai ir visas Bet–Milo'as susirinko prie Stulpo po ąžuolu* Šecheme ir paskelbė Abimelechą karaliumi.

8,33 "... padarydami Baal–Beritą savo dievu": Baal–Beritu buvo vadinamas Šechemo kanaaniečių Baalas. Šis vardas reiškia: "Sandoros šeimininką".

9,1-57 Abimelechas, neturintis paveldėjimo teisės Gideono sūnus, pasigrobia karaliaus sostą, kurį Gideonas buvo atmetęs. Abimelecho karaliavimas buvo pernelyg dužlus ir baigėsi žmonių sukilimu. Šiame skyriuje nėra užuominos apie Jahvę — Viešpatį, Izraelio Dievą.

9,1-6 Abimelechas pašalino visus galimus varžovus žudynėmis ir pasistatė sau sostą Šecheme.

9,4 "... Baal–Berit{as}": "Sandoros šeimininkas" — kanaaniečių dievas. Kadangi Šechemas buvo izraeliečių Sandoros su Jahve — Viešpačiu vieta (žr. Joz 24,1-27), turbūt mieste vyravo sinkretistinė izraeliečių religija.

9,6 "... prie Stulpo po ąžuolu...": žr. Joz 24,26.

[7]* O Jotamas, kai jam apie tai buvo pranešta, nuėjo ir, atsistojęs ant Gerizimo kalno viršūnės, šaukė jiems skardžiu balsu: "Klausykitės manęs jūs, Šechemo didžiūnai! Tesiklauso jūsų Dievas!

[8] Kartą medžiai suėjo
patepti sau karalių.
Alyvmedžiui jie tarė:
'Būk mūsų karalius!'
[9] Alyvmedis jiems atsakė:
'Argi aš turiu liautis davęs
savo riebų aliejų,
kuriuo dievai ir žmonės pagerbiami,*
ir eiti virš medžių linguoti?'
[10] Tada medžiai figmedžiui tarė:
'Tu ateik ir būk mūsų karalius!'
[11] Bet figmedis jiems atsakė:
'Argi aš turiu liautis davęs
savo saldumą
bei skanius vaisius,
ir eiti virš medžių linguoti?'
[12] Tada medžiai vynmedžiui tarė:
'Tu ateik ir būk mūsų karalius!'
[13] Bet vynmedis jiems atsakė:
'Argi aš turiu liautis davęs vyną,
kuris pradžiugina dievus* ir mirtinguosius,
ir eiti virš medžių linguoti?'
[14] Tada visi medžiai erškėčiui tarė:
'Tu ateik ir būk mūsų karalius!'
[15] O erškėtis medžiams atsakė:
'Jei garbingai elgiatės,

9,7-15 Jotamas peikia brolį, satyra išjuokdamas monarchiją. Alyvmedis yra vienas iš kilniausių medžių, o erškėtis — nenaudingas krūmas.

9,9 "... aliejų, kuriuo dievai ir žmonės pagerbiami": aliejus buvo naudojamas garbinant tikrąjį Dievą ir stabus (žr. Kun 2,1.6.15; 24,2). Aliejus buvo naudojamas pašventinant pranašus, kunigus ir karalius (žr. Iš 30,25.30; 1 Sam 10,1; 16,13).

9,13 "... vyną, kuris pradžiugina dievus...": vynas buvo naudojamas liejamosioms aukoms ir Jeruzalės Šventykloje, ir pagonių šventovėse.

patepdami mane savo karaliumi,
tad ateikite, raskite prieglobstį mano ūksmėje!
Bet jei ne, teišeina ugnis iš erškėčio
ir tesuryja Libano kedrus!'

[16]* Dabar va, argi jūs garbingai ir ištikimai elgėtės, padarydami Abimelechą karaliumi? Argi jūs deramai pasielgėte su Jerub–Baalu ir jo namais? Argi jūs atsilyginote jam pagal jo nuopelnus? [17] Juk mano tėvas kovojo už jus, statydamas į pavojų savo gyvybę, ir išgelbėjo jus iš Midjano rankos! [18] O jūs šiandien sukilote prieš mano tėvo namus, nužudėte jo sūnus — septyniasdešimt vyrų — ant vieno akmens, padarėte jo tarnaitės sūnų Abimelechą Šechemo gyventojų karaliumi vien dėl to, kad jis yra jūsų giminaitis. [19] Jei šią dieną jūs garbingai ir ištikimai pasielgėte su Jerub–Baalu ir jo namais, džiaukitės su Abimelechu, ir jis tesidžiaugia su jumis. [20] Bet jei ne, teišeina ugnis iš Abimelecho ir tesuryja Šechemo didžiūnus ir Bet–Milo'ą; teišeina ugnis iš Šechemo didžiūnų ir Bet–Milo'o ir tesuryja Abimelechą"..

[21] Tai pasakęs, Jotamas davė į kulnis. Jis nubėgo į Beerą ir ten gyveno, nes bijojo savo brolio Abimelecho

Šechemas sukyla prieš Abimelechą

[22] Abimelechas karaliavo Izraelyje trejus metus. [23] Tada Dievas pasiuntė nesantaikos dvasią tarp Abimelecho ir Šechemo didžiūnų. Šechemo didžiūnai elgėsi klastingai su Abimelechu. [24] Tai įvyko, kad būtų atkeršyta už smurtą, padarytą septyniasdešimčiai Jerub–Baalo sūnų, ir kad jų kraujas kristų ant jų brolio Abimelecho, kuris buvo juos nužudęs, ir ant Šechemo didžiūnų, padėjusių jam brolius užmušti.

[25] Šechemo didžiūnai kalnų viršūnėse ruošė jam pasalas. Jų vyrai apiplėšinėjo visus, einančius tuo keliu. Žinia apie tai pasiekė Abimelechą.

9,16 Kaip kilnūs medžiai atsisakė karališkos valdžios ir tapo pavaldūs prastam krūmui, taip ne toks kilnus Abimelechas, nužudęs septyniasdešimt Gideono sūnų, engia Šechemo žmones.

[26] Praeidamas, į Šechemą užsuko Ebedo sūnus Gaalas su savo bičiuliais. Jais Šechemo didžiūnai pasitikėjo. [27] Jie ėjo į laukus, rinko vynuoges jų vynuogynuose, jas traiškė ir linksminosi. Po to jie, nuėję į savo dievo šventovę, valgė bei gėrė ir keikė Abimelechą. [28] "Kas tas Abimelechas, — kalbėjo Ebedo sūnus Gaalas, — ir kas esame mes — Šechemo žmonės, kad turėtume jam tarnauti? Argi Jerub–Baalo sūnus ir jo pareigūnas Zebulas kadaise netarnavo Šechemo tėvo Hamoro vyrams? Kodėl tad turėtume mes jam tarnauti? [29] O, kad tie žmonės būtų man pavaldūs! Aš tuojau pat išjočiau Abimelechą! Abimelechui aš sakyčiau: 'Sutelk savo kariuomenę ir ateik!'"

[30]* Miesto valdovas Zebulas, išgirdęs Ebedo sūnaus Gaalo žodžius, įniršo. [31] Jis išsiuntė pasiuntinius į Arumą pas Abimelechą pasakyti: "Žiūrėk, Ebedo sūnus Gaalas ir jo bičiuliai atėjo į Šechemą ir mieste kelia prieš tave sąmyšį. [32] Todėl ateik nakčia, tu ir kariuomenė, esanti su tavimi, ir pasislėpk laukuose. [33] Anksti kitą rytą, saulei tekant, pakilk ir pulk miestą. O kai jis ir jo vyrai prieš tave išeis, daryk su jais, ką gali tavo ranka".

[34] Taigi Abimelechas ir jo kariuomenė atvyko nakčia ir su keturiais būriais suruošė Šechemui pasalą. [35] Ebedo sūnui Gaalui išėjus ir atsistojus prie įėjimo į miesto vartus, Abimelechas ir jo pajėgos pakilo iš pasalų. [36] Gaalas, juos pamatęs, tarė Zebului: "Žiūrėk, žmonės leidžiasi nuo kalnų viršūnių!'" O Zebulas jam atsakė: "Šešėliai kalnuose tau atrodo kaip vyrai". [37] Gaalas vėl prabilo ir tarė: "Žiūrėk, žmonės leidžiasi nuo Tabur–Erezo, o kitas būrys ateina nuo Elon–Meonenimų". [38] Tada Zebulas jam tarė: "Na, kurgi dabar tavo snukis, kuriuo kalbėjai: 'Kas tas Abimelechas, kad turėtume jam tarnauti?' Argi tai ne kariuomenė, iš kurios šaipeisi? Dabar tad išeik ir kovok su ja!" [39] Taigi Gaalas išėjo Šechemo didžiūnų priekyje ir kovojo prieš Abimelechą. [40] Bet jis buvo priverstas nuo jo bėgti, Abimelechas jį vijosi iki pat įėjimo į vartus. Daugelis krito užmušti. [41] Abimelechas sugrįžo į Arumą, o Zebulas išvijo Gaalą ir jo bičiulius, Nebeleido jiems gyventi Šecheme.

9,30-49 Abimelechas sulygina Šechemą su žeme. Archeologija liudija nuožmų Šechemo sunaikinimą XII a. prieš Kristų.

Šechemo sunaikinimas

[42] Kitą dieną žmonės išėjo į laukus. Apie tai buvo pranešta Abimelechui. [43] Paėmęs savo kariuomenę ir padalijęs ją į tris būrius, jis suruošė laukuose pasalas. Kai pamatė iš miesto išeinančius žmones, jis staiga juos užpuolė ir išžudė. [44] Abimelechas ir su juo buvęs būrys metėsi pirmyn ir atsistojo prie miesto vartų įėjimo, o kiti du būriai metėsi ant žmonių, buvusių laukuose, ir juos išžudė. [45] Abimelechas kovojo prieš miestą tą visą dieną. Miestą paėmė ir jame buvusius žmones išžudė. Po to sugriovė miestą iš pamatų ir apsėjo jį druska*.

[46] Sužinoję apie tai Šechemo bokšto didžiūnai, suėjo į El–Berito šventovės tvirtovę. [47] Abimelechui buvo pranešta, kad ten yra susirinkę visi Šechemo bokšto didžiūnai. [48] Abimelechas su savo kareiviais nukilo į Zalmono kalną. Paėmęs kirvį į rankas, Abimelechas nukirto medžio šaką ir užsikėlė ją ant peties. Tada jis tarė savo kareiviams: "Ką mane matėte darant, skubiai ir jūs tai padarykite!" [49] Taigi visi kareiviai nusikirto po šaką ir, nužygiavę paskui Abimelechą, sudėjo jas ant tvirtovės. Tada jie padegė tvirtovę virš buvusiųjų viduje. Taip žuvo ir visi Šechemo bokšto žmonės — apie tūkstantį vyrų ir moterų.

[50]* Abimelechas nužygiavo į Tebezą, pasistatė stovyklą prie Tebezo ir jį paėmė. [51] Miesto viduje buvo įtvirtintas bokštas. Į jį subėgo visi miesto vyrai ir moterys bei didžiūnai ir užsidarė. Jie palipo ant bokšto stogo. [52] Abimelechas priėjęs prie bokšto, jį užpuolė. Norėdamas jį padegti, jis prisiartino prie durų. [53] Bet viena moteris metė viršutinį girnų akmenį ant Abimelecho ir perskėlė jam kaukolę. [54] Jis tučtuojau pasišaukė savo ginklanešį ir jam tarė: "Išsitrauk iš makšties savo kalaviją ir užmušk mane, kad žmonės apie mane nesakytų: 'Moteris jį užmušė!'" Vaikinas tad jį perdūrė kalaviju, ir jis numirė. [55] Izraeliečiai, pamatę, kad Abimelechas yra miręs, visi nuėjo į savo namus.

9,45 "... apsėjo jį druska": apsėjimas druska buvo vispusiško sunaikinimo įvaizdis. Be to, darė žemę nenaudingu dirvonu.

9,50-57 Abimelecho galas rodo, kad izraeliečiai buvo pasmerkę ir kratėsi senosios kanaaniečių visuomeninės politinės santvarkos.

[56] Taip Dievas atlygino Abimelechui už jo nusikaltimą, kurį jis buvo padaręs tėvui, nužudydamas savo septyniasdešimt brolių. [57] Dievas panašiai atlygino ir Šechemo žmonėms už visus jų nedorus darbus. Taigi ant jų krito Jerub–Baalo Jotamo prakeikimas.

10

Mažieji teisėjai

[1] Po Abimelecho Dodo sūnaus Puos sūnus Tola, Issacharo vyras, pakilo Izraelio gelbėti. Jis gyveno prie Šamiro Efraimo aukštumose. [2] Jis, išbuvęs dvidešimt trejus metus Izraelyje teisėju, mirė ir buvo palaidotas Šamire.

[3] Po jo atėjo Jairas Gileadietis, kuris dvidešimt dvejus metus buvo teisėju Izraelyje. [4] {Jis turėjo trisdešimt sūnų, kurie jodinėjo ant trisdešimties asilų* ir turėjo trisdešimt miestų,* esančių Gileado krašte, iki šios dienos vadinamų Havot–Jairu.*} [5] Jairas mirė ir buvo palaidotas Kamone.

Amoniečių priespauda

[6] Izraeliečiai, tarnaudami Baalams ir Aštartėms — Aramo dievams, Sidono dievams, Moabo dievams, amoniečių dievams ir filistinų dievams, vėl darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, o VIEŠPATĮ paliko, jam daugiau nebetarnavo. [7] VIEŠPATS ant Izraelio supyko ir jis padavė juos į rankas filistinų ir į rankas amoniečių. [8] Nuo to laiko šie aštuoniolika metų naikino ir engė visus izraeliečius, gyvenusius amoniečių Gileado krašte. [9] Amoniečiai perėjo ir Jordaną kovoti prieš Judą, prieš Benjaminą ir prieš Efraimo namus. Taigi Izraelis labai kentėjo.

[10] Izraeliečiai šaukėsi į VIEŠPATĮ, sakydami: "Tau mes esame nusikaltę, nes palikome savo Dievą ir garbinome Baalus!" [11] VIEŠPATS izraeliečiams tarė: "Argi neišgelbėjau jūsų nuo egiptiečių,

---

10,4 "... jodinėjo ant trisdešimties asilų {su balnais} ir turėjo trisdešimt miestų...": asilas {su balnu} rodė, kad žmogus turi aukštą rangą visuomenėje ir yra turtingas. Be to, hebrajų kalboje žaidžiama žodžiais homonimais: "asilų — 'ajarim" ir "miestų — 'ajarim". Lietuviškai šio žodžių žaismo neįmanoma atkurti. Tai galima bent padaryti anglų kalba: "burros — asilų" ir "boroughs" — miestų". "... Havot–Jairu...": Jairo gyvenvietėmis. Žr. 1 Kar 4,13; Joz 13,30.

amoriečių, amoniečių ir filistinų? [12] Ir sidoniečiai, ir amalekitai, ir maonitai jus engė, jūs šaukėtės į mane, ir aš išgelbėjau jus iš jų rankos. [13] Tačiau mane jūs palikote ir kitus dievus garbinote. Ne! Daugiau jūsų negelbėsiu! [14] Eikite ir šaukitės dievų, kuriuos pasirinkote! Teišgelbsti jie jus iš priespaudos!" [15] O izraeliečiai maldavo VIEŠPATĮ: "Nusidėjome! Daryk su mumis, kaip tau patinka. Tik prašytume, išgelbėk mus šią dieną!" [16] Jie tad pašalino iš savo tarpo svetimus dievus ir tarnavo VIEŠPAČIUI. O jam buvo gaila žiūrėti į Izraelio vargus.

Teisėjas Jefta

[17]* Amoniečiai buvo pašaukti prie ginklų ir pasistatė stovyklą Gileade. Izraeliečiai taip pat susibūrė ir pasistatė stovyklą prie Mizpos. [18] Gileado kariuomenės didžiūnai sakė vieni kitiems: "Kas pradės kovą prieš amoniečius? Jis bus visų Gileado gyventojų galva!"

11

[1] Jefta Gileadietis, sūnus vienos gatvės merginos, buvo narsus galiūnas. Gileadas buvo Jeftos tėvas. [2] Ir Gileado žmona pagimdė jam sūnų. Užaugę Gileado žmonos sūnūs, Jeftą išvarė. Jam jie sakė: "Mūsų tėvo namuose tu nieko nepaveldėsi, nes esi pašalietės moters sūnus". [3] Jefta tad pabėgo nuo savo brolių ir apsigyveno Tobo krašte. Prie Jeftos susitelkė patamsių gaivalai ir eidavo su juo užpuldinėti.

[4] Praėjus šiek tiek laiko, amoniečiai išėjo į karą prieš Izraelį. [5] Amoniečiams užpuolus Izraelį, Gileado seniūnai nuvyko į Tobo kraštą Jeftos parsivesti. [6] "Eime, — jie sakė Jeftai, — būk mūsų vadas, idant galėtume kovoti su amoniečiais". [7] Bet Jefta Gileado seniūnams atsakė: "Argi ne jūs patys mane atmetėte ir išvarėte iš mano tėvo namų? Tad kaip galite dabar pas mane ateiti, kai esate bėdoje?" [8] Gileado seniūnai Jeftai tarė: "Dėl to mes dabar ir kreipiamės į tave, idant eitum su mumis, kovotum su amoniečiais, ir bū-

10,17-12,7 Pasakojimas apie teisėją Jeftą yra pernelyg savitas. Įvykių vieta yra Transjordanija. Pasakojime gausu kritiškų momentų. Nors Jefta išgelbsti Izraelį, bet dėl savo pergalės išgyvena asmenišką tragediją.

tum mums — visiems Gileado gyventojams — galva". [9] "Puiku! Jei parvedate mane kovoti su amoniečiais ir VIEŠPATS man juos paduos, — tarė Gileado seniūnams Jefta, — aš būsiu jūsų galva". [10] O Gileado seniūnai Jeftai atsakė: "Pats VIEŠPATS tebūna mūsų liudytojas: mes tikrai darysime, kaip tu pasakei!"

[11] Jefta tad ėjo su Gileado seniūnais, ir žmonės padarė jį savo galva ir vadu. Mizpoje Jefta pakartojo visus šiuos žodžius VIEŠPATIES akivaizdoje.

[12]* Tada Jefta išsiuntė pasiuntinius pas amoniečių karalių, tardamas: "Ką aš tau padariau, kad išėjai į karą prieš mano kraštą?" [13] Jeftos pasiuntiniams amoniečių karalius atsakė: "Dėl to, kad Izraelis, eidamas iš Egipto, atėmė mano kraštą nuo Arnono iki Jaboko ir iki pat Jordano. Nūn sugrąžink jį geruoju". [14] Dar kartą Jefta išsiuntė pasiuntinius pas amoniečių karalių [15] ir jam tarė: "Taip kalba Jefta: Izraelis neatėmė nei Moabo krašto, nei amoniečių krašto. [16] Išėjęs iš Egipto, Izraelis keliavo per dykumą iki Nendrių jūros ir atėjo į Kadešą. [17] Tada Izraelis siuntė pas Edomo karalių, tardamas: 'Prašyčiau leisti man pereiti per tavo kraštą', bet Edomo karalius nenorėjo klausyti. Jie siuntė ir pas Moabo karalių, bet ir jis atsisakė. Taip Izraelis pasiliko Kadeše. [18] Tada jie keliavo per dykumą, aplenkdami Edomo kraštą bei Moabo kraštą, ėjo palei rytinę Moabo krašto ribą, kol pasistatė stovyklą kitoje Arnono pusėje. Į Moabo žemę jie niekad neįėjo, nes Arnonas buvo Moabo riba. [19] Tada Izraelis siuntė pasiuntinius pas amoriečių karalių Sihoną — Hešbono karalių. Izraelis jam tarė: 'Prašyčiau leisti pereiti per tavo kraštą iki mano žemės'. [20] Bet Sihonas Izraeliu nepasitikėjo ir neleido pereiti per savo žemę. Sutelkęs visą savo kariuomenę, jis pasistatė stovyklą prie Jahazo ir kovojo su Izraeliu. [21] O VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atidavė Sihoną bei visą jo kariuomenę į rankas Izraeliui ir jie nugalėjo juos. Taip Izraelis paveldėjo visą kraštą amoriečių, gyvenusių tenai. [22] Jie paveldėjo visą amoriečių žemę nuo Arnono lig Jaboko ir nuo dykumos lig Jordano. [23] Taigi VIEŠPATS, Izraelio Dievas, išvarė amoriečius prieš savo

---

11,12-28 Šis yra vienintelis diplomatijos pavyzdys Jozuės knygoje. Religiniai įsitikinimai ir ankstesni istoriniai faktai buvo Izraelio ir Amono ieškinių pagrindas.

tautą — Izraelį. Nejau tu nori mus išvaryti? 24 Argi ne tau priklauso, ką tavo dievas Chemošas* duoda tau paveldėti? Argi ne mums priklauso visa, ką VIEŠPATS, mūsų Dievas, yra davęs mums paveldėti? 25 Be to, ar esi tu kuo nors geresnis už Moabo karalių Ziporo sūnų Balaką? Ar jis kada nors vaidijosi su Izraeliu? Ar jis kada nors ėjo į karą su jais? 26 Izraeliui gyvenant Hešbone bei jam pavaldžiose gyvenvietėse, Aroeryje bei jam pavaldžiose gyvenvietėse ir visuose miestuose tris šimtus metų, kodėl tu neišlaisvinai jų per tą laiką? 27 Aš tau nenusidėjau, bet tu, kariaudamas prieš mane, darai man didelę skriaudą. VIEŠPATS, kuris teisia, tesprendžia tarp izraeliečių ir amoniečių!" 28 Bet amoniečių karalius į Jeftos siųstus žodžius nekreipė dėmesio.

Jeftos įžadas

29 VIEŠPATIES dvasia apėmė Jeftą. Jis žygiavo per Gileadą ir Manasą ir pasiekė Gileado Mizpą. Nuo Gileado Mizpos jis sėlino prieš amoniečius. 30* Jefta padarė įžadą VIEŠPAČIUI: "Jei paduosi man į rankas amoniečius, — jis tarė, — 31 kas išeis pro mano namų duris manęs pasitikti, man grįžtant su pergale prieš amoniečius, priklausys VIEŠPAČIUI. Aš atnašausiu tai kaip deginamąją auką".

32 Tada Jefta įžygiavo į amoniečių žemę prieš juos kovoti. VIEŠPATS juos padavė jam į rankas. 33 Juos visiškai sutriuškino, — nuo Aroerio iki Minito apylinkių — dvidešimt miestų, iki pat Abel–Keramimų. Taip amoniečiai tapo pavaldūs izraeliečiams.

34 Sugrįžęs į savo namus Mizpoje, Jefta žiūri, jo pasitikti išeina duktė, šokdama ir mušdama būgnelį su žvangučiais! Ji buvo jo vienintelis vaikas, — išskyrus ją, jis neturėjo kito — nei sū-

---

11,24 "... Chemoš(as)...": vyriausias moabiečių dievas, o ne amoniečių. Vyriausias amoniečių dievas buvo Molech(as) ar Milchom(as). Žr. Sk 21,29; 1 Kar 11,7; 2 Kar 23,13. Klaidą turbūt įvėlė senovėje knygos perrašinėtojas. Jefta argumentuoja, pasinaudodamas savo priešų — amoniečių požiūriu, būtent, kad jie turi teisę į visą kraštą, kurį jie, savo dievo padedami, užkariavo. Iš to neišplaukia, kad pats Jefta tikėjo pagonių dievo buvimą.

11,30-40 Jefta pažada deginamąją auką už pergalę. Hebraiškasis tekstas neteigia, kad auka turės būti žmogus. Turint mintyje namus su kiemais, kuriuose buvo laikomi naminiai gyvuliai, Jefta tikėjosi, kad vienas iš šių gyvulių pirmasis jį pasitiks grįžtantį namo.

naus, nei dukters. [35]* Pamatęs ją, perplėšė drabužius ir tarė: “Oi, mano dukra! Pribloškei mane! Kokią baisią užtraukei man nelaimę! Juk atvėriau burną VIEŠPAČIUI ir negaliu savo įžado atšaukti”. [36]“Mano tėve, — ji tarė jam, — jei atvėrei burną VIEŠPAČIUI, daryk su manimi, kaip esi pažadėjęs, nes VIEŠPATS apgynė tave nuo tavo priešų — amoniečių”. [37]* Be to, ji savo tėvui tarė: “Suteik man šią malonę: skirk man du mėnesius, idant galėčiau nueiti į kalnus ir klajoti, apraudodama su draugėmis savo mergystę”. [38] “Eik” — jis tarė. Jefta išleido ją dviem mėnesiams. Ji išėjo ir su draugėmis apraudojo savo mergystę kalnuose. [39] Po dviejų mėnesių ji sugrįžo pas savo tėvą, ir jis pasielgė su ja pagal įžadą, kurį buvo padaręs. Vyro ji nebuvo pažinusi. Tada Izraelyje atsirado [40] izraeliečių moterų paprotys kasmet išeiti į kalnus ir per keturias dienas giedoti raudas už Jeftos Gileadiečio dukterį.

12

Karas tarp Efraimo ir Gileado

[1]* Efraimo vyrai buvo pašaukti prie ginklų ir perėjo Jordaną prie Zafono. Jeftai jie sakė: “Kodėl tu žygiavai kovoti su amoniečiais, mūsų nepašaukdamas eiti su tavimi? Sudeginsime tave ir tavo namus!” [2]Jefta jiems atsakė: “Aš ir mano žmonės turėjome aštrų ginčą su mus nuožmiai engusiais amoniečiais. Betgi, kai jus šaukiau, jūs negelbėjote manęs iš jų rankos. [3] Pamatęs, kad jūs manęs negelbėjate, aš stačiau savo gyvybę į pavojų ir išėjau į žygį prieš amoniečius. VIEŠPATS juos man atidavė į rankas. Kodėl tad šiandien atkilote pas mane? Kovoti prieš mane?” [4] Jefta pašaukė visus Gileado vyrus ir kovojo su Efraimu. Gileado vyrai nugalėjo Efraimą, nes jie buvo sakę: “Gileado žmonės, jūs esate tik bėgliai iš

11,35 Kruvinos žmogaus aukos izraeliečių religijoje nėra, bet izraeliečiai tokią auką pažinojo. Žr. 2 Kar 16,3; Ez 20,25-26.31.

11,37 “... apraudodama su draugėmis savo mergystę...”: pagimdyti kūdikį buvo didžiausia moters garbė; likti negimdžiusia bevaike moterimi buvo didelė nelaimė. Užtat Jeftos duktė ir prašo leidimo apraudoti savo būklę, reikalaujančią ją mirti negimdžius kūdikio.

12,1-7 Efraimo žmonės širdo turbūt dėl to, kad neturėjo teisės dalyvauti karo grobį dalijant. Karo grobiu dalijosi kare prieš Amoną dalyvavę Gileado žmonės — Reubeno, Gado ir pusės Manaso giminės.

Efraimo, — būti Manase yra tolygu būti Efraime". [5] Gileado žmonės užėmė Jordano brastas į Efraimą. Kada tik bėglys iš Efraimo jiems sakydavo: "Leiskite man pereiti", Gileado žmonės jam atsakydavo: "Ar esi iš Efraimo?" — jei jis sakydavo: "Ne", [6] jie jam liepdavo: "Tark tad 'šibolet'",* bet jis ištardavo: "Sibolet",* nes negalėdavo teisingai ištarti. Dėl to jį tuojau nutverdavo ir užmušdavo čia pat prie Jordano brastų. Tuo metu krito keturiasdešimt Efraimo žmonių.

[7] Jefta buvo Izraelio teisėju šešerius metus. Tada Jefta Gileadietis mirė ir buvo palaidotas viename iš Gileado miestų.

Ibzanas

[8]* Po jo Izraelio teisėju buvo Ibzanas iš Betliejaus.* [9] Jis turėjo trisdešimt sūnų. Savo trisdešimt dukterų išleido už vyrų iš kitų klanų, o savo sūnums davė trisdešimt merginų iš kitų klanų. Jis teisė Izraelį septynerius metus. [10] Tada Ibzanas mirė ir buvo palaidotas Betliejuje.

Elonas

[11] Po jo Izraelio teisėju buvo Elonas Zebulunietis. Jis teisė Izraelį dešimt metų. [12] Tada Elonas Zebulunietis mirė ir buvo palaidotas Aijalone, Zebuluno žemėje.

Abdonas

[13] Po to Abdonas, Hilelio Piratoniečio sūnus, buvo Izraelio teisėju. [14] Jis turėjo keturiasdešimt sūnų ir trisdešimt vaikaičių, jojusių ant septyniasdešimt balnotų asilų. Jis teisė Izraelį aštuonerius metus. [15] Tada Abdonas, Hilelio Piratoniečio sūnus, mirė ir buvo palaidotas Piratone, Efraimo žemėje, amalekitų aukštumose.

12,6 "... 'šibolet'...'sibolet'...": "šibotet" reiškia "javų varpą", o "sibolet" — "potvynį", t.y. "potvynio vandenis" (žr. Ps 69,2.16). Atrodo, kad Gileado žmonės užvesdavo kalbą apie Jordano "potvynio vandenis". Raidės "š" ar "s" ištarimo skirtumas išduodavo Efraimo žmones.

12,8-15 Keletas teisėjų minimi tik vardais. Apie jų žygius nepasakojama. Šie visi trys teisėjai buvo iš Izraelio šiaurės. Nuoseklu manyti, kad šiame tekste minimas "Betliejus" buvo Zebuluno žemėje.

13

Samsonas

[1]* Izraeliečiai vėl darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, ir VIEŠPATS atidavė juos keturiasdešimčiai metų į filistinų rankas.

[2] Tuomet buvo kažin koks vyras iš Zoros, Dano žmonių giminėje, vardu Manoahas. Jo žmona buvo bevaisė ir nebuvo pagimdžiusi vaikų. [3] VIEŠPATIES angelas pasirodė moteriai ir tarė: "Tikėk manimi! Nors esi bevaisė ir nesi pagimdžiusi vaikų, tu pastosi ir pagimdysi sūnų. [4] Todėl dabar prisižiūrėk! Negerk nei vyno ar svaigaus gėrimo, nei valgyk ką nors nešvaraus, [5] nes, tikėk manimi, tu pastosi ir pagimdysi sūnų. Skustuvas nepalies jo galvos, nes berniukas bus naziritas* Dievui nuo pat gimimo. Jis pradės laisvinti Izraelį iš filistinų rankos".

[6] Moteris atėjo pas vyrą ir jam papasakojo: "Dievo vyras buvo atėjęs pas mane. Jo išvaizda buvo tarsi išvaizda Dievo angelo — kelianti nepaprastą baimę. Aš neklausiau, iš kur jis atėjo, ir jis savo vardo man nepasakė. [7] Man jis tarė: 'Tikėk manimi, tu pastosi ir pagimdysi sūnų. Negerk nei vyno, nei kito svaigaus gėrimo ir nevalgyk nieko, kas nešvaru, nes berniukas bus naziritas Dievui nuo gimimo lig savo mirties dienos".

[8] Manoahas maldavo VIEŠPATĮ. "O mano Viešpatie! — jis sakė, — aš prašyčiau leisti Dievo vyrą, kurį tu siuntei, vėl pas mus ateiti ir pamokyti mus, ką turime daryti su berniuku, kuris gims". [9] Dievas išklausė Manoaho, ir Dievo angelas vėl atėjo pas moterį. Ji sėdėjo lauke, bet jos vyro Manoaho nebuvo su ja. [10] Moteris tad skubiai nubėgo pasakyti savo vyrui. Ji jam tarė: "Tikėk manimi! Tas vyras, kuris buvo atėjęs pas mane aną dieną, man vėl pasirodė".

13,1-16,31 Samsonas — paskutinis gelbėtojas, aprašytas Teisėjų knygoje, skiriasi nuo savo pirmtakų. Jis sulaužė Viešpačiui padarytus įžadus, vedė žmonas, kurios nebuvo izraelietės, ir kariavo vienišą partizaninį karą su filistinais. Stiprus tarsi milžinas, silpnas tarsi vaikas. Jis buvo naziritas, t.y. pašvęstas Dievo tarnybai dar motinos įsčiose.

13,5 "... berniukas bus naziritas...": pašvęstas Sandoros Dievo tarnybai. Būdamas pašvęstas nazirito įžadu visam gyvenimui, jis turėjo susilaikyti nuo vyno, nuo bet kokių kitų svaigalų ir nesikirpti plaukų. Žr. Sk 6,2-6.

[11]Manoahas skubiai pakilo ir, sekdamas savo žmoną, atėjo pas vyrą ir jam tarė: "Ar tai tu esi tas vyras, kalbėjęs su šia moterimi?" "Taip!" — jis atsakė. [12]Tada Manoahas paklausė: "Tavo žodžiams išsipildžius, koks turės būti berniuko gyvenimo būdas? Ką jis turi daryti?" [13]VIEŠPATIES angelas tarė Manaohui: "Tekreipia moteris dėmesį į visa, ką jai sakiau. [14]Tenevalgo nieko, kas kyla iš vynuogių. Tenegeria nei vyno, nei stipraus gėrimo, tenevalgo nieko, kas nešvaru. Ji turi laikytis visko, ką esu jai įsakęs".

[15]Manoahas tarė VIEŠPATIES angelui: "Prašyčiau leisti mums tave užlaikyti ir pataisyti tau ožiuką". [16]"Jei užlaikysi mane, — atsakė VIEŠPATIES angelas, — jūsų maisto nevalgysiu. Bet jei nori paruošti deginamąją auką, atnašauk ją VIEŠPAČIUI". {Nes Manoahas nežinojo, kad jis buvo VIEŠPATIES angelas.} [17]Tada Manoahas VIEŠPATIES angelui tarė: "Kuo tu vardu? Tavo žodžiams išsipildžius, norėtume tave pagarbinti!" [18]Bet VIEŠPATIES angelas jam tarė: "Kam klausi mano vardo? Jis yra nuostabus!"*

[19]Manoahas tad paėmė ožiuką su grūdų atnaša ir paaukojo jį ant uolos VIEŠPAČIUI, darančiam nuostabius darbus. [20]Liepsnoms šoktelėjus nuo aukuro dangaus link, VIEŠPATIES angelas, Manoahui ir jo žmonai stebint, pakilo aukuro liepsnose. Jiedu puolė kniūpsčia ant žemės.

[21]VIEŠPATIES angelas Manoahui ir jo žmonai daugiau nebepasirodė. Tada Manoahas suprato, kad tai buvo VIEŠPATIES angelas. [22]Manoahas savo žmonai ir tarė: "Mes tikrai mirsime, nes matėme Dievą!" [23]Bet jo žmona jam atsakė: "Jei VIEŠPATS būtų norėjęs mus užmušti, jis nebūtų priėmęs iš mūsų rankų deginamosios aukos ir grūdų atnašos! Jis nebūtų mums parodęs, ką matėme, ir nebūtų mums paskelbęs, ką girdėjome!"

[24]Moteris pagimdė sūnų ir pavadino jį Samsonu.* Berniukas užaugo, ir VIEŠPATS jį laimino. [25]VIEŠPATIES dvasia pirmąsyk apėmė jį Dano stovykloje tarp Zoros ir Eštaolo.

13,18 "Kam klausi mano vardo? Jis yra nuostabus!": Dievo vardas, t.y. Dievas viršija žmogaus proto žinojimą. Dievas apreiškia save, įeidamas į žmogaus gyvenimą ir žmonijos istoriją, bet yra protu nesuprantama Paslaptis. Angelas kalba vardu paties Dievo, kuriam Manoahas atnašauja deginamąją auką.

13,24 "... pavadino jį Samsonu": hebraiškai "Šimšon". Berniuko vardas turi ryšį su saule, hebraiškai "šemeš". "Šimšon{as}" gali reikšti "saulės vaiką", "saulėtą", "saulės vyrą".

14

Samsono vedybos

1* Kartą Samsonas nuėjo į Timną. Būdamas Timnoje, pamatė mergaitę tarp filistinų moterų. 2 Sugrįžęs, jis pasakė savo tėvui ir motinai: "Timnoje tarp filistinų moterų pamačiau mergaitę. Prašyčiau gauti ją man žmona". 3 Tėvas ir motina jam kalbėjo: "Argi nėra mergaitės tarp tavo paties giminių, ar visoje mūsų tautoje, kad tu turi imti sau žmoną iš tų neapipjaustytų filistinų!" Bet Samsonas tėvui atsakė: "Gauk man ją, nes ji man patinka". 4* Jo tėvas ir motina nesuvokė, kad tai atėjo iš VIEŠPATIES. Jis ieškojo dingsties prieš filistinus. Tuomet filistinai valdė Izraelį.

5* Samsonas ėjo į Timną su savo tėvu ir motina. Jam atėjus prie Timnos vynuogynų, staiga jį užpuolė jaunas liūtas. 6 VIEŠPATIES dvasia apėmė jį, ir jis liūtą perplėšė plikomis rankomis tarytum ožiuką. Bet nei savo tėvui, nei savo motinai nepasisakė, ką buvo padaręs. 7 Po to jis nuėjo ir pasikalbėjo su ta moterimi. Ja Samsonas buvo patenkintas. 8 Praėjus šiek tiek laiko, grįždamas jos paimti, jis pasuko iš kelio pasižiūrėti į liūto liekanas. Žiūri, liūto griaučiuose bičių spiečius ir medus. 9 Prisigrandęs jo pilnas saujas, jis žingsniavo toliau jį valgydamas. Atėjęs pas savo tėvą ir motiną, jo davė jiems, ir jie valgė. Bet jiems nepasakė, kad jis buvo prigrandęs medaus iš liūto griaučių.

14,1-20 Pasakojimas apie Samsono vedybas atspindi Samsono naivumą moterų atžvilgiu. Šis naivumas reikšis jo gyvenime kaip lemtinga yda.

14,1-3 Vedybos buvo jaunikio ir jaunosios tėvų rankose. Žr. Pr 24,2-8; 34,3-6. Mozės įstatymas, drausdamas mišrias vedybas, išvardija tik septynias pagonių tautas. Žr. Įst 7,1-4. Filistinai tame sąraše nėra minimi. Izraeliečiai tautiniu ir religiniu požiūriu buvo nusistatę prieš vedybas su bet kokiu svetimtaučiu. Žr. Pr 28,1-2; 1 Kar 11,1-10.

14,4 Įkvėptojo knygos redaktoriaus pastaba, atspindinti įsitikinimą, kad Dievas gali panaudoti žmogaus kvailystę savo užmojui vykdyti.

14,5-7 Nors Samsoną į Timną lydėjo jo tėvai, 7–oji eilutė duoda suprasti, kad jis nebuvo su jais, kai liūtą perplėšė.

[10] Jo tėvas nuėjo pas moterį, o Samsonas iškėlė ten vestuvių vaišes, kaip jaunikiams įprasta. [11] Pamatę jį žmonės, paskyrė jam trisdešimt palydovų.* [12] Samsonas jiems tarė: "Tebūna man leista užduoti jums mįslę. Jei jūs man ją atspėsite per septynias vestuvinių vaišių dienas ir išaiškinsite, aš jums duosiu trisdešimt lininių tunikų ir trisdešimt šventiškų drabužių. [13] Betgi jei jūs man jos negalėsite atspėti, tada jūs turėsite man duoti trisdešimt lininių tunikų ir trisdešimt šventiškų drabužių". "Užmink mįslę, — jie atsakė jam, — mes klausomės!" [14] Taigi jis tarė jiems:

"Iš ėdančiojo išėjo šis tas pavalgyti.
Iš stipriojo išėjo šis tas saldaus".

Net po trejeto dienų jie negalėjo mįslės atspėti.

[15] Ketvirtą dieną jie tarė Samsono žmonai: "Išgauk iš savo vyro mums mįslės atsakymą. Kitaip mes sudeginsime tave ir tavo tėvo namus. Argi mus į čia pasikvietei skurdžiais padaryti?" [16] Tad Samsono žmona verkė, jam sakydama: "Tu tikrai manęs nekenti! Tu manęs nemyli! Užminei mįslę mano žmonėms, bet atsakymo į ją man nepasakei!" Jis atsakė jai: "Žiūrėk, to nepasakiau nei savo tėvui, nei savo motinai. Kodėl tad turėčiau tau pasakyti?" [17] Bet ji verkšnojo jam ant peties per visas septynias jų vestuvių vaišių dienas. Galop septintą dieną jis pasakė, nes ji jau labai įkyrėjo. Tada ji pasakė atsakymą į mįslę savo žmonėms. [18] Miesto vyrai septintą dieną, prieš saulėlydį, jam tarė:

"Kas yra saldesnis už medų?
Kas yra stipresnis už liūtą?"

O jis atsakė:

"Jei nebūtumėte arę su mano telyčia,
nebūtumėte mano mįslės atspėję".

14,11 "... palydovų...": vėlesniais laikotarpiais jie bus vadinami "jaunikio draugais" (1 Mak 9,39; Mk 2,19) — jaunikio pajauniu ir jo palyda. Čia jie yra jaunosios šeimos paskirti filistinai. Jaunoji turėdavo keletą pamergių. Žr. Mt 25,1-13.

[19] Tada VIEŠPATIES dvasia jį apėmė, ir jis nuėjo į Aškeloną.* Užmušęs trisdešimt miesto vyrų, juos nuvilko ir atidavė jų šventiškus drabužius atspėjusiems mįslę. Be galo įniršęs, jis sugrįžo į tėvo namus. [20] O Samsono nuotaka buvo atiduota jo palydovui, buvusiam jo pajauniu.

15

Samsonas padega filistinų laukus

[1] Praėjus šiek tiek laiko, kviečių pjūties metu, Samsonas nešinas ožiuku nuėjo savo žmonos aplankyti. Jis sakė: "Aš noriu eiti į savo žmonos kambarį". Bet jos tėvas nenorėjo jo įleisti. [2] "Aš buvau tikras, kad tu jos iš tikrųjų neapkenti, — sakė jos tėvas, — todėl atidaviau ją tavo vedybų pajauniui. Argi jos jaunesnioji sesuo nėra už ją gražesnė? Prašyčiau ją imti anos vietoje". [3] Bet Samsonas pareiškė: "Šį kartą filistinai negalės manęs kaltinti už žalą, kurią jiems padarysiu".

[4] Samsonas nuėjo sau ir sugavo tris šimtus lapių. Paėmęs deglų ir atsukęs lapių uodegą prie uodegos, jis pririšo po deglą prie kiekvienos uodegų poros. [5] Uždegęs deglus, paleido lapes į nepjautus filistinų javus: padegė gubas, dar nepjautus javus, vynuogynus ir alyvmedžių sodus.

[6] Filistinai klausė: "Kas tai padarė?" Jiems buvo pasakyta: "Samsonas, timniečio žentas, nes uošvis yra paėmęs Samsono žmoną ir atidavęs jo pajauniui". Filistinai tad atėjo ir sudegino ją bei jos tėvą. [7] Samsonas jiems tarė: "Jei taip jūs elgiatės, aš nenurimsiu, kol jums neatkeršysiu". [8] Jis negailestingai* ištiko juos baisiomis skerdynėmis. Po to pasitraukė ir gyveno Etamo uolos plyšyje.

[9]* Filistinai atėjo ir, pasistatę stovyklą Judo žemėje, pasklido po Lehį. [10] Judo vyrai klausė: "Kodėl jūs atėjote prieš mus?" "Atėjome surišti Samsoną, — jie atsakė, — padaryti jam taip, kaip

---

14,19 "... į Aškeloną...": vieną iš penkių filistinų miestą prie Viduržemio jūros, pietinėje Palestinoje. Samsonas apiplėšė šio miesto gyventojus, norėdamas atlyginti skolą Timnos filistinams.

15,8 "...negailestingai": pažodžiui "jis sutriuškino jiems koją ir, šlaunį".

15,9-13 Judo žmonės atsisako duoti Samsonui saugią vietą ir, bijodami filistinų, bando jį suimti.

jis mums padarė". [11] Tada trys tūkstančiai Judo vyro nuėjo prie Etamo uolos plyšio ir Samsonui tarė: "Argi tu nežinai, kad filistinai mus valdo? Kodėl tai mums padarei?" Jis atsakė: "Kaip jie man darė, taip aš jiems dariau". [12] "Mes atėjome, — jie sakė jam, — tave surišti ir atiduoti į rankas filistinams". Samsonas jiems atsakė: "Prisiekite man, kad jūs patys manęs neužpulsite". [13] "Ne, mes tave tik surišime ir atiduosime jiems į rankas. Tavęs mes neužmušime". Taigi jie surišo jį dviem naujom virvėm ir nukėlė nuo uolos.

[14] Jam pasiekus Lehį, šūkaujantiems filistinams atskubant jo pasitikti, jį apėmė VIEŠPATIES dvasia, virvės ant jo rankų tapo lyg sudegusios linų sruogos ir raiščiai nuo jo rankų nutirpo. [15] Aptikęs šviežią asilo žandikaulį, pasilenkė ir pasiėmė jį. Su juo jis užmušė tūkstantį vyrų. [16]* Tada Samsonas tarė:

"Su asilo žandikauliu
krūva ant krūvos!
Su asilo žandikauliu
užmušiau tūkstantį vyrų!"

[17] Pabaigęs kalbėti, jis metė šalin žandikaulį. Ta vieta buvo pavadinta Ramat–Lehi.*

[18] Būdamas labai ištroškęs, jis šaukėsi į VIEŠPATĮ, tardamas: "Tu pats suteikei savo tarno rankai šią didžią pergalę. Nejau dabar turiu mirti iš troškulio ir patekti į neapipjaustytųjų rankas?" [19] Dievas tad atvėrė Lehyje esančią ertmę, ir iš jos ištryško vanduo. Jis atsigėrė, atgavo savo jėgas ir atgijo. Todėl vanduo buvo pavadintas En–haKore,* ir tebėra Lehyje iki šios dienos.

15,16 Dvieilyje hebrajų kalba žaidžiama žodžiais, nes tas pats žodis gali reikšti "asilą" (hamor) ir "krauti", arba "krūvą" (hamar).

15,17 "... Ramat–Lehi": "Žandikaulio aukštumos".

15,19 "... En–haKore": "Šaukiančiojo šaltinis". Užuomina į Samsono maldą 18-oje eilutėje.

16

Samsonas ir Gazos vartai

[1] Kartą Samsonas nuėjo į Gazą. Pamatęs gatvės moterį, užėjo pas ją. [2] Gazos žmonėms buvo pasakyta: "Samsonas yra atėjęs!" Jie tad apsupo jį ir tykojo jo visą naktį prie miesto vartų. Visą naktį jie laukė, šnabždėdami vieni kitiems: "Išaušus rytui, jį užmušime!" [3]* Bet Samsonas miegojo tik lig vidurnakčio. Atsikėlęs vidurnaktį, nutvėrė miesto vartų duris bei abu vartų stulpus ir išrovė juos su visu užkaiščiu. Užsimetęs sau ant pečių, jis nunešė juos į kalvos viršūnę prie Hebrono!

Samsonas ir Delila

[4] Po to jis įsimylėjo moterį, vardu Delila,* Soreko slėnyje.* [5] Filistinų didžiūnai atkilo pas ją ir tarė: "Suviliok jį ir sužinok, kodėl jis toks stiprus ir kaip mes galėtume jį įveikti, kad galėtume jį surišti ir padaryti bejėgį! Kiekvienas duosime tau vienuolika šimtų sidabrinių šekelių". [6] Delila tad Samsonui kalbėjo: "Prašyčiau man pasakyti, kodėl tu toks stiprus? Ir kaip tu galėtumei būti surištas ir padarytas bejėgiu?" [7] Samsonas jai atsakė: "Jeigu būčiau surištas septyniomis šviežiomis sausgyslėmis, kurios nėra buvusios sudžiovintos, tada tapčiau taip silpnas, kaip ir eilinis žmogus". [8] Filistinų didžiūnai tad atnešė jai šviežių nedžiovintų sausgyslių, ir ji jomis jį surišo. [9] Pasalai tykojant jos kambaryje, ji jam sušuko: "Samsonai, filistinai atėjo tavęs!" Bet jis sutraukė tas sausgysles tarsi suirtų ugnies paliesta pakulų sruoga. Jo jėgos paslaptis liko nežinoma.

[10] Tada Delila Samsonui tarė: "Žiūrėk, tu pasityčiojai iš manęs! Man tu melavai! Prašyčiau man dabar pasakyti, kaip galima būtų

16,3 Pasakotojas perdeda, norėdamas pabrėžti, kad filistinai buvo bejėgiai. Nuo Gazos į Hebroną apie 64 km. Be to, reikia įkopti į Judėjos kalnus.

16,4 "... vardu Delila, Soreko slėnyje": Delilos vardas turbūt susijęs su arabiško žodžio, reiškiančio "flirtą", šaknimi. Taigi "Delila" reikštų merginą "koketę". Tekstas nesako, kad ji buvo filistinė. Soreko slėnis yra nūdienis Wadi-es-Sarar — slėnis, kuris prasideda maždaug 20 km į pietryčius nuo Jeruzalės. Soreko slėnyje gyveno ir filistinai, ir izraeliečiai.

tave surišti?" [11] Jis tarė: "Jeigu būčiau surištas naujomis virvėmis, kurios dar niekad nėra buvusios naudotos, tada tapčiau taip silpnas, kaip ir eilinis žmogus". [12] Delila tad paėmė naujas virves ir, jomis jį surišusi, sušuko: "Samsonai, filistinai jau čia!" Pasalos vyrai tykojo kambaryje. Bet jis nutraukė virves nuo savo rankų tarsi siūlus.

[13] Tada Delila Samsonui tarė: "Tu lig šiol iš manęs tyčiojaisi ir vis man melavai! Pagaliau pasakyk man, kaip būtų galima tave surišti?" Jis jai atsakė: "Jeigu įaustumei septynias mano galvos garbanas į apmatus ir suveržtum staklių šaudykle,* tada aš tapčiau taip silpnas, kaip ir eilinis žmogus". [14] Taigi, jam miegant, Delila paėmė septynias jo galvos garbanas, įaudė jas į apmatus ir suveržė šaudykle. Po to ji sušuko: "Samsonai, filistinai jau čia!" Bet jis, pabudęs iš miego, ištraukė iš staklių šaudyklę ir apmatus.

[15] Tada ji tarė jam: "Kaip tu gali sakyti: 'Aš myliu tave', jei tavo širdis nėra su manimi? Tu pasityčiojai iš manęs jau tris kartus, nes man nepasakei, kodėl tu toks stiprus". [16] Diena iš dienos ji ujo jį žodžiais ir jam taip įgriso, kad jis jautėsi mirtinai nuvargintas [17] ir patikėjo jai savo paslaptį. Jai tarė: "Skustuvas niekad nepalietė mano galvos, nes aš esu naziritas VIEŠPAČIUI nuo savo motinos įsčių. Jei mano galva būtų nuskusta, mane paliktų mano jėga. Aš tapčiau silpnas ir būčiau kaip eilinis žmogus".

[18] Delila, pajutusi, kad jis patikėjo jai visą savo paslaptį, išsiuntė pašaukti filistinų didžiūnus, su žinia: "Ateikite dar kartą, nes jis patikėjo man visą savo paslaptį". Filistinų didžiūnai atskubėjo pas ją su pinigais rankose. [19] O Delila, užmigdžiusi jį ant savo kelių, pašaukė vyrą ir liepė nukirpti jo septynias plaukų garbanas. Taip ji padarė jį silpną ir bejėgį; jėga nuo jo pasitraukė. [20] Ji sušuko: "Samsonai, filistinai atėjo tavęs!" Jis pabudo iš miego, galvodamas: "Ištrūksiu kaip kitais kartais ir nusikratysiu!" Bet jis nežinojo, kad VIEŠPATS buvo nuo jo atsitraukęs. [21] Filistinai, jį nutvėrę, išbadė jam akis. Nuvarę į Gazą, apkalė jį vario grandinėmis ir pristatė kalėjime sukti girnas. [22] Tuo tarpu nukirptieji plaukai pradėjo ataugti.

16,13 "... įaustum į apmatus ir suveržtum staklių šaudykle...": garbanas, įaustas į apmatus ir suveržtas šaudykle, sunku iš staklių ištraukti.

Samsono mirtis

[23] Filistinų didžiūnai susirinko atnašauti didelės aukos savo dievui Dagonui* ir pasidžiaugti. Jie giedojo:

"Mūsų dievas padavė mums į rankas
mūsų priešą Samsoną!"

[24] Taip pat ir žmonės, matydami jį, giesmėmis liaupsino savo dievą:

"Mūsų dievas padavė mums į rankas mūsų priešą,
niokojusį mūsų kraštą,
užmušusį daugelį mūsiškių".

[25] Pagauti pakilios dvasios, jie sakė: "Pašaukite Samsoną! Tepalinksmina mus!" Jie tad pašaukė Samsoną iš kalėjimo, ir jis vaidino jų akivaizdoje juokdarį. Po to pastatė jį tarp stulpų. [26] Vaikinui, vedusiam jį už rankos, Samsonas tarė: "Pavesk mane ten, kur yra stulpai, ant kurių stovi namai, idant galėčiau atsišlieti į juos". [27] Namai buvo pilni vyrų ir moterų. Ten buvo visi filistinų didžiūnai, o ant stogo stovėjo apie tris tūkstančius vyrų ir moterų, žiūrėjusių Samsono linksminimo. [28] Samsonas šaukėsi į VIEŠPATĮ ir tarė: "Viešpatie DIEVE! Prašau atsiminti mane! Prašau duoti man jėgų šį paskutinį kartą, Dieve, kad šiuo vienu keršto smūgiu atmokėčiau filistinams už abi savo akis". [29] Apkabinęs abu vidurinius stulpus, ant kurių stovėjo namai, vieną dešine ranka ir kitą savo kaire, Samsonas įsirėžė prieš juos visu svoriu. [30] Tada Samsonas sušuko: "Leisk man mirti su filistinais!" ir patraukė iš visų jėgų. Namai griuvo ant didžiūnų ir visų juose buvusių žmonių. Jis tad užmušė daugiau mirdamas, negu buvo užmušęs gyvendamas.

[31] Atėję jo broliai ir visa tėvo šeima, jį pasiėmė. Parnešę, jį palaidojo jo tėvo Manoaho kape, tarp Zoros ir Eštaolo. Izraelio teisėju jis buvo dvidešimt metų.

16,23 "... Dagon{as}...": Dagonas buvo kanaaniečių dievas, kurį buvo perėmę filistinai kaip grūdų dievą.

C. DANO IR BENJAMINO GIMINĖS TEISĖJŲ DIENOMIS

17

Mikos namų šventovė ir levitas

[1] Efraimo aukštumose* gyveno žmogus, vardu Mika.* [2] Savo motinai jis tarė: "Anuos tūkstantį šimtą sidabrinių šekelių, kuriuos užkeikei, kai jie buvo iš tavęs paimti, ir net man girdint užkeikimą pakartojai... Tai va, tas sidabras yra pas mane. Aš jį paėmiau". "Telaimina VIEŠPATS mano sūnų!" — ištarė motina. [3] Jam sugrąžinus motinai tūkstantį šimtą sidabrinių šekelių, motina tarė: "Dabar aš skiriu tą sidabrą VIEŠPAČIUI. Perduodu jį savo sūnui padaryti iš jo lietinę pasidabruotą statulą.* Taigi atiduodu jį tau".

[4] Kai jis sugrąžino pinigus savo motinai, motina paėmė du šimtus sidabrinių šekelių ir juos padavė sidabrakaliui. Jis padarė iš jų lietinę pasidabruotą statulą, kuri buvo laikoma Mikos namuose.

[5] Nūn tas vyras Mika turėjo Dievo namus. Jis padirbo efodą bei terafimus* ir pašventė vieną iš savo sūnų būti jo kunigu. [6] Tomis dienomis Izraelyje karaliaus nebuvo. Visi žmonės darė, kas jiems atrodė dora.

[7] Ten gyveno jaunuolis iš Judo Betliejaus — iš Judo klano. Jis buvo levitas ir buvo ten gyvenęs kaip ateivis. [8] Tas vyras buvo palikęs Betliejaus miestą Judo žemėje, norėdamas įsikurti ten, kur tik rastų vietos. Praeidamas, jis užėjo į Mikos namus Efraimo aukštumose. [9] Mika jo klausė: "Iš kur ateini?" "Esu levitas iš Judo Betlie-

---

17,1 "Efraimo aukštumose...": aukštumos centrinėje Palestinoje į šiaurę nuo Bet–Elio ir į pietus nuo Šechemo. "... žmogus, vardu Mika(Jehu)": Mika turi Mikajehu vardą, reiškiantį "Kas yra kaip VIEŠPATS". Jehu yra vardo Jahvė sutrumpinimas. Įkvėptojo autoriaus pašaipa: izraelietis tokiu vardu pasistatė šventovę stabui!

17,3 "... lietinę pasidabruotą statulą...": ne pagonių dievo, bet Viešpaties, Sandoros Dievo. Mozės įstatymas draudė dirbti net tikrojo Dievo statulas.

17,5 "... padirbo efodą bei terafimus...": efodas buvo kunigiškų drabužių dalis, o terafimai — šeimos dievų statulėlės, vartojamos buriant.

jaus, — jis atsakė, — ir einu gyventi ten, kur galėsiu rasti vietos". [10] Mika tarė jam: "Pasilik čia pas mane, būk mano tėvas ir kunigas, o aš tau duosiu kasmet dešimt sidabrinių šekelių, reikalingus drabužius ir pragyvenimą". {Levitas ėjo.}* [11] Levitas sutiko pasilikti pas tą žmogų, ir jaunuolis buvo jam tarsi vienas iš jo sūnų. [12]* Mika įvedė levitą į kunigo tarnybą, jaunuolis tapo jo kunigu ir pasiliko Mikos šventovėje. [13] "Dabar aš žinau, — sau kalbėjo Mika, — VIEŠPATS padarys mane turtingą, nes levitas yra tapęs mano kunigu".

18

Dano giminė persikelia

[1]* Anomis dienomis Izraelyje nebuvo karaliaus. Anomis dienomis Dano giminės žmonės ieškojo sau žemės, kur galėtų įsikurti, nes iki tol nebuvo jiems paskirtas burtų keliu paveldas tarp Izraelio giminių. [2] Tad Dano giminės žmonės pasiuntė iš savo Zoros ir Eštaolo klano penketą narsių vyrų išžvalgyti kraštą ir jį ištirti. "Eikite, — sakė jiems, — ir ištirkite kraštą". Nuėję per Efraimo aukštumas iki pat Mikos namų, jie ten apsistojo nakvynei. [3] Būdami Mikos namuose, jie atpažino jaunojo levito balsą.* Jie užėjo pas jį ir klausė: "Kas tave į čia atvedė? Ką tu veiki šioje vietoje? Kodėl tu čia būni?" [4] Jiems jis atsakė: "Mika man tą ir tą padarė, pasamdė mane ir aš tapau jo kunigu". [5] Tada jie tarė jam: "Prašytume pasiteirauti Dievo, kad sužinotume ar kelionė, kurią keliaujame, bus mums sėkminga". [6] "Eikite ramybėje!, — atsakė kunigas, — VIEŠPATS maloniai žvelgia į kelionę, kurią jūs keliaujate".

17,10 "{Levitas ėjo.}": hebraiško teksto prasmė neaiški.

17,12-13 Pasak Sk 18,1-7, tik levitai, kilę iš Aarono šeimos, galėjo būti pašventinami kunigais.

18,1-31 Dano giminė nepajėgė užkirsti kelio filistinų užpuoliams į savo paveldą pietų Palestinoje. Užtat jie paliko šią sritį ir nusikėlė į pačią Galilėjos šiaurę.

18,3 "... atpažino jaunojo levito balsą...": turbūt pastebėjo jo savitą ir jiems artimą tarseną.

[7] Anie penki vyrai tęsė kelionę. Atėję į Lajišą,* ten jie pastebėjo saugiai,* pagal sidoniečių paprotį gyvenančius žmones, ramius ir neįtarius, nieko žemėje nestokojančius ir turtingus. Be to, jie buvo toli nuo sidoniečių ir neturėjo ryšių su jokia kita tauta. [8] Jiems sugrįžus pas savo gimines į Zorą ir Eštaolą, jų klausė: "Kaip jums sekėsi?" [9] Jie atsakė: "Eime! Užpulkime juos! Juk tą kraštą matėme! Tikėkite, jis labai puikus. Argi jūs nieko nedarysite? Nedelskite, įsiveržkite ir paveldėkite tą kraštą! [10] Nuėję, užtiksite neįtarius žmones. Kraštas yra erdvus, Dievas iš tikrųjų atidavė jį jums į rankas! Jame nestinga nieko, kas gera žemėje".

[11] Iš ten — iš Dano giminės, Zoros ir Eštaolo klano, leidosi į kelionę šeši šimtai karo žygiui ginkluotų vyrų. [12] Jie nuvyko ir pasistatė stovyklą prie Kirjat–Jearimų Judo žemėje. Ta vieta tad ir yra vadinama iki šios dienos "Dano stovykla". Ji yra į vakarus nuo Kirjat–Jearimų. [13] Iš ten jie perėjo Efraimo aukštumas ir atėjo prie Mikos namų.

[14] Tada anie penki vyrai, kurie buvo nuėję išžvalgyti krašto, tai yra Lajišo, savo giminėms tarė: "Ar jūs žinote, kad šiuose namuose yra efodas, terafimai ir lietinė pasidabruota statula? Žinokite nūn, ką turite padaryti!" [15] Taigi jie pasisuko namų link ir, atėję prie jaunojo levito buveinės Mikos namuose, jį pasveikino. [16] Šešiems šimtams Dano giminės vyrų, ginkluotų karo žygiui, stovint prie įėjimo į vartus, [17] anie penki vyrai, kurie buvo ėję išžvalgyti krašto, įėjo į vidų ir paėmė lietinę pasidabruotą statulą, efodą ir terafimus. O kunigas stovėjo prie įėjimo į vartus su šešiais šimtais karo žygiui ginkluotų vyrų. [18] Aniem vyrams įėjus į Mikos namus ir paėmus lietinę pasidabruotą statulą, efodą ir terafimus, kunigas jiems tarė: "Ką gi jūs darote?" [19] O jie jam sakė: "Tylėk! Užčiaupk ranka burną, eik su mumis ir būk mums tėvas ir kunigas. Argi tau geriau būti kunigu namams vieno žmogaus, negu būti giminės ir klano Izraelyje

18,7 "Atėję į Lajišą, ten jie pastebėjo saugiai...gyvenančius žmones": "Lajiš{as}" buvo miestas Hermono kalno papėdėje. "Saugiai gyvenančius", t.y. mieste be mūro sienų, nes nebuvo priešų ir nereikėjo gintis. Archeologija liudija, kad šis miestas, prieš izraeliečių laikotarpį, buvo neįtvirtintas. Sidonas buvo miestas prie Viduržemio jūros, pernelyg toli nuo Lajišo. Lajišas, neturėdamas gynybos sienų ir artimų sąjungininkų, buvo lengvas grobis.

kunigu?" [20] Kunigas apsidžiaugė. Paėmęs efodą, terafimus ir lietinę pasidabruotą statulą, jis išėjo drauge su tais žmonėmis.

[21] Jie vėl leidosi kelionėn, pasiųsdami į priekį mažylius, galvijus ir mantą. [22] Nuėjus jiems tolokai nuo Mikos namų, buvo sušaukti vyrai iš Mikos kaimynystėje esančių namų. Pasivijęę Dano žmones, [23] jie piktai šaukė iš paskos Dano žmonėms, o tie, atsisukę, Mikos klausė: "Kas atsitiko, kad tu ateini su tokiu būriu?" [24] "Paėmėte mano dievus, kuriuos pasidirbau, ir mano kunigą, ir nuėjote!" — jis atsakė: "Kas man beliko? Kaip dar galite manęs klausti: 'Kas atsitiko?'" [25] Bet Dano žmonės jam tarė: "Liaukis rėkavęs mums iš paskos, kitaip karštuoliai vyrai jus užpuls, tu savo gyvasties neteksi, neteks gyvasties ir tavo šeima". [26] Dano žmonės ėjo toliau savo keliu. Mika, matydamas, kad jie buvo už jį stipresni, apsisuko ir sugrįžo į savo namus.

[27] Dano žmonės pasiėmę, ką Mika buvo pasidirbęs ir jam priklausantį kunigą, atėjo į Lajišą pas ramius ir neįtarius žmones, išžudė juos kalaviju ir sudegino miestą. [28] Nebuvo kas ateitų gelbėti, nes buvo toli nuo Sidono ir neturėjo ryšių su jokia kita tauta. Jis buvo slėnyje, kuris priklauso Bet–Rehobui. Jie atstatė miestą ir įsikūrė jame. [29] Miestą pavadino Danu, pagal savo protėvį Daną, gimusį Izraeliui. Tačiau anksčiau miesto vardas buvo Lajišas. [30] Tada Dano giminės žmonės pasistatė sau stabą. Mozės sūnaus Geršomo sūnus Jonatanas ir jo sūnūs tarnavo kaip kunigai Dano giminei iki pat tos dienos,* kurią kraštas išėjo į tremtį. [31] Taigi jie laikė savu Mikos padirbtą stabą, kol Dievo Namai buvo Šilo'e.

19

Levitas iš Efraimo

[1] Tuo metu, kai Izraelyje nebuvo karaliaus, vienas levitas, gyvenęs tolimoje Efraimo aukštumų dalyje, paėmė sugulovę* iš Judo Betliejaus. [2] Kartą sugulovė ant jo supyko ir, palikusi jį, sugrįžo

---

18,31 "... iki pat tos dienos, kurią kraštas išėjo į tremtį": maždaug iki 734 m. prieš Kristų. Tais metais Asirijos imperatorius Tiglat — Pileseras III pavergė šiaurinę Palestiną.

19,1 "... paėmė sugulovę...": moteris iš Betliejaus nebuvo teisėta levito žmona, todėl tekste ji ir vadinama "sugulove".

į tėvo namus Judo Betliejuje. Ten ji užsibuvo keturis mėnesius. [3] Jos vyras tada leidosi į kelionę pas ją, drauge su palydovu ir pora asilų, norėdamas su ja švelniai pasikalbėti ir ją įtikinti pas jį sugrįžti. Ji nuvedė jį į tėvo namus. Pamatęs jį merginos tėvas pasitiko su džiaugsmu.

[4] Jo uošvis, merginos tėvas, ragino jį pabūti. Jis pasiliko trejetą dienų. Jie vaišinosi, gėrė; ten jis ir nakvojo. [5]* Ketvirtą dieną jie atsikėlė anksti rytą, ir jis ruošėsi išvykti, bet merginos tėvas savo žentui tarė: "Pasistiprink duonos kąsniu. Po to galėsi leistis į kelionę". [6] Taigi juodu susisėdo vaišintis ir gerti. Merginos tėvas vyrui sakė: "Prašyčiau būti mano svečiu. Pernakvok ir pasidžiauk!" [7] Vyrui pakilus išvykti, jo uošvis nesiliovė jo kalbinti, kol jis vėl ten neapsinakvojo. [8] Penktą dieną jis atsikėlė anksti rytą leistis į kelionę, o merginos tėvas sakė: "Prašyčiau pasistiprinti!" Jiedu užsisėdėjo vaišindamiesi lig popietės. [9] Galop vyrui pakilus leistis į kelionę drauge su sugulove ir palydovu, jo uošvis, merginos tėvas, jam sakė: "Žiūrėk, jau temsta. Prašyčiau čia pernakvoti. Žiūrėk, diena jau baigiasi. Praleisk naktį čia ir pasidžiauk. Rytoj atsikelsite anksti rytą savo kelionei namo".

Gibeos vyrų nusikaltimas

[10]* Bet vyras nakvoti atsisakė. Jis išvyko ir nukeliavo arti Jebus, — tai yra Jeruzalės. Su savimi jis turėjo du apkrautus asilus; su juo buvo sugulovė. [11] Kadangi jie buvo arti Jeruzalės ir diena ėjo vakarop, palydovas savo šeimininkui tarė: "Užsukime į šį jebusitų miestą ir pernakvokime jame". [12] Bet jo šeimininkas jam atsakė: "Mes nesuksime į miestą svetimtaučių, kurie nėra izraeliečiai, bet nueisime į Gibeą".* [13] "Eikš, — jis kreipėsi į savo palydovą, — bandykime pasiekti vieną iš šių vietų, praleisti naktį ar Gibeoje, ar Ramoje".* [14] Taigi jie ėjo toliau savo keliu, o saulė

19,5-9 Toks šeimininkų elgesys su svečiais yra būdingas Artimųjų Rytų žmonių svetingumo požymis.

19,10-21 Levitai vengdavo kanaaniečių miestų ir mieliau nakvodavo pas saviškius — izraeliečių mieste.

19,12 "... Gibeą...": šiuolaikinis Tell el-Ful miestas, maždaug 7 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Jis tapo karaliaus Sauliaus sostinė. Žr. 1 Sam 15,34.

19,13 "... Ramoje...": nūdienis Er-Ram, maždaug 8 km nuo Jeruzalės.

nusileido jiems atėjus arti Gibeos, Benjamino žemėje. [15]* Jie pasisuko į ten eiti ir praleisti naktį Gibeoje. Įėję, atsisėdo miesto aikštėje, bet nebuvo kas juos priimtų į namus pernakvoti.

[16] Žiūri, vakare vienas senas vyras grįžta iš savo darbo laukuose. Šis vyras buvo iš Efraimo aukštumų, bet gyveno Gibeoje. Vietos gyventojai buvo Benjamino giminės žmonės. [17] Pakėlęs akis ir pamatęs miesto aikštėje pakeleivį, senasis vyras teiravosi: "Kur eini ir iš kur ateini?" [18] Pastarasis jam atsakė: "Mes keliaujame iš Judo žemės Betliejaus į kitą Efraimo aukštumų galą. Aš ten gyvenu. Keliavau į Judo žemės Betliejų, o dabar esu pakeliui į savo namus. Nėra kas priimtų mane į pastogę. [19] Mes, tavo tarnai, turime šiaudų ir pašaro savo asilams, duonos ir vyno man, tavo tarnaitei ir palydovui, esančiam su mumis. Netrūksta mums nieko". [20] "Ramybė tau!" — tarė senasis vyras. "Visa, ko tau reikia, rasi pas mane. Tik aikštėje jokiu būdu nenakvok". [21] Jis tad nusivedė jį į savo namus ir pašėrė asilus. Nusiplovę kojas, jie valgė ir gėrė.

[22] Įsismaginus jų širdims, žiūri, miesto vyrai, šlykštūs niekšai,* apsupo namus ir ėmė belstis į duris. Senajam vyrui, namų šeimininkui, jie šaukė: "Išvesk tą vyrą, kuris įėjo į tavo namus, kad galėtume jį pažinti!"* [23] O vyras, namų šeimininkas, išėjo pas juos ir jiems tarė: "Ne, mano broliai, nesielkite taip nedorai! Kadangi tas vyras yra mano svečias, nedarykite jam to šlykštaus smurto. [24] Žiūrėkite, čia yra mano duktė ir jo sugulovė. Leiskite jas man jums išvesti. Turėkite malonumo su jomis, darykite joms, kas tik jums patinka, bet nedarykite to šlykštaus smurto šiam vyrui". [25] Bet tie vyrai nenorėjo nė girdėti jo žodžių. Vyras tad, pagriebęs savo sugulovę, išvarė ją pas juos. O jie prievartavo ją, elgdamiesi su ja ištvirkusiai per visą naktį iki pat ryto. Auštant ją paleido. [26] Rytui prašvitus, moteris sugrįžo. Pargriuvusi prie durų to žmogaus namų, kur buvo jos vyras, ji ten gulėjo, kol išaušo diena.

19,15 Asmeninis svetingumas tuomet buvo įprastas būdas parūpinti nakvynę keleiviams.

19,22 "... šlykštūs niekšai...": pažodžiui "Belijal(io) sūnūs", t.y. "'Niekam tikusiojo' sūnūs". Žr. Pr 19,4-8. Šis nusikaltimas ir bausmė už jį padarė Gibeos vardą patarle — šlykštaus nedorumo vieta. Žr. Oz 9,9; 10,9. "... kad galėtume jį pažinti": turėti su juo lytinius santykius.

19,22-26 Norėdamas išvengti savęs išprievartavimo, levitas duoda jiems savo sugulovę. Iš teksto aišku, kad moteris mirė dėl šlykštaus Gibeos vyrų smurto.

[27]* Atsikėlęs ryto metą, jos vyras atidarė namų duris ir išėjo leistis į kelionę. Žiūri, jo sugulovė guli prie namų durų, rankas ištiesusi ant slenksčio. [28] "Kelkis, — tarė jai, — metas keliauti!" Bet ji neatsakė. Vyras tad, užkėlęs ją ant asilo, leidosi į kelionę savo namų link. [29] Pasiekęs namus, jis susirado peilį ir, paėmęs savo sugulovę, ją supjaustė, sąnarį po sąnario. į dvyliką dalių ir išsiuntė jas į visą Izraelio žemę. [30] Tai matydami, visi sakė: "Tokio dalyko nebuvo nei padaryta, nei matyta nuo tos dienos, kai izraeliečiai išėjo iš Egipto žemės, iki šios dienos! Tai apsvarstykite! Pasitarkite ir nutarkite!"

20

Izraeliečiai nutaria nubausti Benjamino giminę

[1] Tada visi izraeliečiai — nuo Dano iki Beer–Šebos ir iš Gileado žemės* — išėjo į žygį, ir visa bendrija kaip vienas vyras susirinko VIEŠPATIES akivaizdoje prie Mizpos. [2] Visos tautos, visų Izraelio giminių vadai atsistojo Dievo tautos sueigoje, tarp keturių šimtų tūkstančių ginkluotų pėsčių kareivių. [3] {Benjamino giminės žmonės išgirdo, kad izraeliečiai susirinko į Mizpą.} Izraeliečiai kalbėjo: "Pasakykite, kaip tas šlykštus smurtas įvyko?" [4] Levitas, nužudytosios moters vyras, atsakė: "Mano sugulovė ir aš atėjome į Gibeą, Benjamino žemėje, pernakvoti. [5] Gibeos vyrai užpuolė mane. Jie naktį atėjo manęs užpulti, ir apsupo namus. Jie norėjo mane užmušti, o mano sugulovę jie tol prievartavo, kol ji numirė. [6] Tada paėmiau savo sugulovę, supjausčiau ją į gabalus ir pasiunčiau per visą Izraelio žemę, nes jie padarė Izraelyje šlykštų smurtą. [7]* Žiūrėkite, visi esate izraeliečiai! Apsvarstykite reikalą ir nuspręskite čia tuojau pat!"

19,29 Levitas drastiška priemone kreipiasi į Izraelio giminių sąžinę nubausti Benjamino giminės žmonių nusikaltimą.

20,1 "... nuo Dano iki Beer–Šebos ir iš Gileado...": nuo šiaurės iki pietų ir iš Transjordanijos

20,7 Izraeliečiai yra šaukiami tuojau pat nuspręsti, ką daryti dėl šio nusikaltimo. Žr. 2 Sam 16,20. Levitas kreipėsi į giminių vadus.

[8] Visi žmonės pakilo, kaip vienas vyras, ir pareiškė: "Nė vienas iš mūsų negrįš į savo palapinę, nė vienas iš mūsų neis į savo namus. [9] O Gibeai štai ką mes padarysime: burtų keliu [10] paimsime iš visų Izraelio giminių po dešimt vyrų kiekvienam šimtui, po šimtą kiekvienam tūkstančiui, ir po tūkstantį kiekvienai dešimčiai tūkstančių nešti reikmenis kareiviams, žygiuojantiems atmokėti tikrą atlygį Benjamino Gibeai už Izraelyje padarytą šlykštų smurtą". [11] Taigi visi Izraelio vyrai be išimties susibūrė prieš tą miestą.

[12]* Izraelio giminės išsiuntinėjo vyrus po visą Benjamino giminę sakyti: "Koks yra tas pas jus įvykęs nusikaltimas? [13] Išduokite anuos Gabeos niekšus, kad juos nubaustume mirtimi ir pašalintume tą blogį iš Izraelio". Bet Benjamino giminės žmonės nenorėjo klausyti savo brolių izraeliečių balso. [14] Iš visų miestų Benjamino giminės žmonės suėjo į Gibeą stoti į mūšį prieš izraeliečius. [15] Tą dieną Benjamino giminės žmonės sutelkė iš savo miestų, neskaitant Gibeos gyventojų, dvidešimt šešis tūkstančius kalavijais ginkluotų vyrų. [16] Tarp šių kareivių buvo septyni šimtai rinktinių vyrų, kurie buvo kairiarankiai. Kiekvienas jų galėjo sviesti svaidykle akmenį į plauką ir pataikyti. [17] Tuo tarpu izraeliečiai, be Benjamino, sutelkė keturis šimtus tūkstančių kalavijais ginkluotų, mūšiui pasiruošusių vyrų.

[18] Izraeliečiai, nuvykę į Bet–Elį, teiravosi Dievo: "Kas iš mūsų pirmieji eis į mūšį prieš Benjamino giminės žmones?" VIEŠPATS atsakė: "Judas eis pirmasis".* [19] Tada izraeliečiai, kitą rytą pakilę, pasistatė stovyklą prie Gibeos.

[20] Izraeliečiai išėjo į mūšį prieš Benjaminą. Į kovos rikiuotę prieš juos Izraelio vyrai sustojo prie Gibeos. [21] Bet Benjamino giminės žmonės, išėję iš Gibeos, paguldė tą dieną dvidešimt du tūk-

---

20,12 Prieš nubaudžiant Gibeos kaltininkus, Benjamino žmonės yra kviečiami jungtis su kitomis giminėmis įvykdyti bausmę. Kadangi jie atsisakė tai daryti, ypatingi pasiuntiniai siunčiami pareikalauti, kad Benjamino giminės žmonės išduotų nusikaltėlius. Benjamino giminės žmonės atsako, telkdami savo ginkluotąsias pajėgas mūšiui.

20,18 "Judas eis pirmasis!": toks pat atsakymas, kaip ir Ts 1,1-2, bet negarantuojant tikro pasisekimo. Tik po to, kai izraeliečiai buvo nubausti Benjamino giminės žmonių rankomis už jų pačių neįvardintą atbukimą, ir buvo atlikę atgailą, jiems pasisekė nubausti Benjamino žmones už jų išprievartavimo ir žmogžudystės nusikaltimo dalį.

stančius Izraelio vyrų. [22] Kariuomenė — Izraelio vyrai — įsidrąsinę, vėl sustojo į kovos rikiuotę toje pačioje vietoje, kur buvo sustoję kovos rikiuotėje pirmąją dieną. [23] Mat izraeliečiai buvo nuėję ir verkę VIEŠPATIES akivaizdoje lig vakaro. Jie buvo VIEŠPATIES teiravęsi, klausdami: "Ar turime vėl rikiuotis mūšiui prieš savo brolius Benjamino vyrus?" O VIEŠPATS buvo atsakęs: "Žygiuokite prieš juos!"

[24] Izraeliečiai tad puolė Benjamino giminės vyrus antrą dieną. [25] Benjamino giminės vyrai, išėję iš Gibeos antrąją dieną, paguldė žemėje dar aštuoniolika tūkstančių kalavijais ginkluotų izraeliečių vyrų. [26]* Tada visi izraeliečiai, visa kariuomenė, sugrįžo į Bet-Elį ir, sėdėdami ten VIEŠPATIES akivaizdoje, verkė. Tą visą dieną jie pasninkavo. Po to jie atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas VIEŠPATIES akivaizdoje. [27] Izraeliečiai klausė VIEŠPATĮ, {nes tomis dienomis ten buvo Dievo Sandoros skrynia [28] ir tomis dienomis Aarono sūnaus Eleazaro sūnus Pinehas tarnavo jo akivaizdoje}, sakydami: "Ar turiu rikiuotis dar kartą mūšiui su savo brolio Benjamino vyrais, ar turiu liautis?" VIEŠPATS atsakė: "Eikite, nes rytoj juos atiduosiu jums į rankas".

[29]* Tada Izraelis aplink Gibeą pastatė pasalas. [30] Ir trečią dieną izraeliečiai išėjo prieš Benjamino giminės vyrus, ir kaip anksčiau sustojo į kovos rikiuotę prie Gibeos. [31] Benjamino giminės vyrams išpuolus pasipriešinti kariuomenei, jie traukėsi nuo miesto keliais, kurių vienas eina į Bet-Elį, o kitas į Gibeą. Iš pradžių, kaip pirmą ir antrą kartą, jie užmušė atvirame lauke apie trisdešimt Izraelio vyrų. [32] Jau Benjamino giminės vyrai sakė: "Jie yra priversti bėgti, kaip anąkart!" Bet izraeliečiai kalbėjo: "Traukimės ir atitraukime juos nuo miesto kelių link!" [33] Pagrindiniam izraeliečių būriui pasitraukus ir vėl sustojus kovos rikiuotėje prie Baal-Tamaros, Izraelio pasala skubiai pakilo iš savo vietos prie Maarė-Gebos. [34] Dešimt tūkstančių rinktinių vyrų iš viso Izraelio žygiavo prieš Gibeą. Vyko nuožmi kova. Benjamino giminės vyrai dar nenuvokė, kad jiems artinasi pražūtis.

20,26-46 Ši strategija buvo sėkmingesnė izraeliečiams, negu jėga, panašiai kaip Ai miesto apguloje (žr. Joz 8,3-21). Tekste yra du lygiagretūs pasakojmai: pirmasis — 29-35 eilutės — yra santrauka antrojo — 36-46 eilutės.

20,29-48 Benjamino giminė buvo bemaž sunaikinta. Teišliko tik mažutė jos vyrų dalis.

[35] VIEŠPATS nugalėjo Benjaminą, išėjusį prieš Izraelį. Tą dieną izraeliečiai užmušė dvidešimt penkis tūkstančius ir šimtą kalavijais ginkluotų Benjamino vyrų. [36] Tada Benjamino giminės vyrai pamatė, kad jie yra nugalėti...*

Izraelio vyrai užleido vietos Benjaminui, nes jie pasitikėjo pasala, kuri buvo suruošta prieš Gibeą. [37] Pasalos vyrai, skubiai pakilę, įsiveržė į Gibeą ir pasklisdami ištiko visą miestą kalaviju. [38] Buvo sutarta tarp pagrindinio Izraelio būrio ir pasalos vyrų: kai jie paleis į padanges milžinišką dūmų stulpą, [39] pagrindinis Izraelio būrys turės atsigręžti priešintis. Benjaminas buvo pradėjęs mūšį, ir jau užmušęs apie trisdešimt Izraelio vyrų. Taigi jie manė: "Iš tikrųjų mes juos privertėme bėgti, kaip ir pirmajame mūšyje!" [40] Bet pradėjus iš miesto kilti debesiui — dūmų stulpui, Benjamino vyrai atsisuko atgal. Žiūri, visas miestas kyla dūmais į padangę! [41] Dabar pagrindinis Izraelio būrys atsigręžė priešintis, o Benjamino vyrus apėmė klaikas, nes jie nūn matė, kad jiems buvo atėjusi pražūtis. [42] Todėl jie atsitraukė nuo izraeliečių keliu dykumos link, bet kautynės juos vijosi. Tuo tarpu išėjusieji iš miesto juos žudė iš užnugario. [43] Jie apsupo Benjamino vyrus, vijosi juos ir trypė nuo Menuhos iki pat vienos vietos į rytus nuo Gibeos.

[44] Tą dieną krito aštuoniolika tūkstančių Benjamino vyrų. Visi jie buvo narsūs vyrai. [45] Jie apsisuko ir bėgo Rimono uolos link, bet izraeliečiai nuskynė kitus penkis tūkstančius ant kelių ir, vydamiesi juos įkandin iki pat Gidomo, jie užmušė dar du tūkstančius. [46] Taigi tą dieną iš Benjamino krito dvidešimt penki tūkstančiai kalavijais ginkluotų vyrų. Visi jie buvo narsūs vyrai. [47] Bet šeši šimtai, apsisukę, nubėgo į Rimono uolą ir gyveno prie Rimono uolos keturis mėnesius. [48] Tuo tarpu izraeliečiai atsigręžė prieš išlikusius Benjamino giminės žmones ir ištiko juos kalaviju — miestus, žmones, gyvulius ir visa, kas buvo išlikę. Be to, jie padegė visus užtiktus miestus.

20,36 Šio sakinio tęsinys prasideda su 46–ąja eilute.

21

Žmonos išlikusiems Benjamino giminės vyrams

[1]* Izraelio vyrai buvo padarę priesaiką Mizpoje: "Nė vienas iš mūsų neleis savo dukters už Benjamino giminės vyro". [2] Žmonės suėjo į Bet–Elį ir ten, sėdėdami VIEŠPATIES akivaizdoje iki vakaro, aimanavo ir verkė. [3] Jie sakė: "O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, kodėl taip atsitiko, kad šiandien turėtų trūkti Izraelyje vienos giminės?" [4] Kitą dieną žmonės pakilo anksti, pastatė ten aukurą ir atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas. [5] Tada izraeliečiai klausė: "Ar yra kas nors iš visų Izraelio giminių, kuris neatėjo į VIEŠPATIES sueigą?" Mat buvo buvusi padaryta iškilminga priesaika apie neatėjusius pas VIEŠPATĮ Mizpoje, kad: "Tie turės būti nubausti mirtimi". [6]* Izraeliečiai gailėjosi savo brolio Benjamino ir kalbėjo: "Šiandien viena giminė buvo nukirsta nuo Izraelio! [7] Kaip mes parūpinsim žmonas išlikusiems? Juk mes esame prisiekę VIEŠPAČIUI neduoti jiems žmonų iš savo dukterų?"

[8] Jie teiravosi: "Ar yra kas nors iš Izraelio giminių, kuris neatėjo pas VIEŠPATĮ į Mizpą?" Žiūri, nė vienas vyras iš Jabeš–Gileado nebuvo atėjęs į stovyklą — į sueigą. [9] Mat, patikrinus iš eilės visus žmones, pasirodė, nebuvo nė vieno iš Jabeš–Gileado gyventojų. [10] Bendrija tad pasiuntė į ten dvylika tūkstančių kareivių ir jiems įsakė: "Eikite ir ištikite kalaviju Jabeš–Gileado gyventojus, įskaitant moteris ir vaikus. [11] Darykite taip: skirkite sunaikinti* visus vyriškius ir visas moteris, gulėjusias su vyru". [12] Jie rado tarp Jabeš–Gileado gyventojų keturis šimtus jaunų mergelių, negulėjusių su vyru, ir atvedė jas į stovyklą prie Šilo'o, esančio Kanaano krašte.

21,1-3 Izraeliečių pyktis skatino juos sunaikinti savo brolius ir seseris — Benjamino giminės žmones. Tačiau tai padarius, juos apėmė baimė. Jie bandė atkurti giminę, kurią buvo beveik išnaikinę.

21,6-9 Šio pasakojimo santrauka yra 2-5 eilutės.

21,11 "... skirkite sunaikinti...": hebrajų kalba "herem", t.y. atskirti nuo buitinių sąlygų ir pašvęsti Viešpačiui, sunaikinant. Žr. Sk 21,3 paaiškinimą.

[13] Visa bendrija davė žinią Benjamino giminės vyrams, buvusiems prie Rimono uolos, ir paskelbė jiems taiką. [14] Tuomet Benjaminas sugrįžo. Jie davė jiems moteris, kurias buvo palikę gyvas iš Jabeš–Gileado moterų. Bet jų visiems neužteko. [15] Žmonės gailėjosi Benjamino, nes VIEŠPATS Izraelio giminėse buvo padaręs spragą.* [16] Tad bendrijos seniūnai klausė: "Kaip mes parūpinsime žmonas likusiems, nes Benjamino giminėje moterys buvo išžudytos?" [17] Jie sakė: "Benjamino likutis turi turėti palikuonių, idant nebūtų išnaikinta iš Izraelio viena giminė. [18] Tačiau iš savo dukterų jiems žmonų duoti mes negalime". Mat izraelitiečiai buvo prisiekę: "Tebūna prakeiktas, kas duotų žmoną Benjaminui!" [19] Jie tarė: "Žiūrėkite, Šilo'e vyksta metinė VIEŠPATIES iškilmė. Tas miestas yra šiaurėje nuo Bet–Elio, į rytus nuo vieškelio, kuris eina nuo Bet–Elio į Šechemą, pietuose nuo Lebonos". [20] O Benjamino vyrams jie davė tokius nurodymus: "Eikite ir patykokite vynuogynuose! [21] Kai tik pamatysite Šilo'o merginas, ateinančias šokti ratelių, išeikite iš vynuogynų. Tepasigauna kiekvienas iš jūsų sau žmoną iš Šilo'o merginų ir teskuba į Benjamino žemę. [22] Jeigu jų tėvai ar broliai ateitų pas mus skųstis, mes jiems sakysime: 'Būkite kilniaširdžiai jiems dėl mūsų! Mes negalėjome parūpinti nė vienam iš jų žmonos dėl to karo, o jūs būtumėte užsitraukę kaltę, patys jiems žmonas duodami'".

[23] Benjamino vyrai taip ir padarė. Jie paėmė sau žmonas pagal savo skaičių iš merginų, kurias pagavo šokančias ratelius. Po to jie sugrįžo į savo paveldą, atstatė savo miestus ir juose gyveno. [24] Ir izraeliečiai tuo metu iš ten išsiskirstė giminėmis ir klanais. Visi išėjo iš ten į savo paveldus.

[25]* Tomis dienomis nebuvo Izraelyje karaliaus. Kiekvienas taip elgėsi, kaip jam patiko.

21,15 "... Izraelio giminėse buvo padaręs spragą...": įvykiai priskiriami Dievui, nors tikrovėje visa tai buvo laisvo ir sąmoningo izraeliečių nuosprendžio pasekmės. Senovėje buvo priskiriama pirminei Priežasčiai ir antrinių priežasčių pasekmės. Šiuolaikinėje teologijoje kalbama apie Kūrėjo — visagalės pirminės Priežasties ir kūrinio — sukurtų antrinių priežasčių sąveiką.

21,18 Nepaisant nuožmių jų priesaikos padarinių, izraeliečiai jautėsi įpareigoti jos laikytis. Žr. Ts 11,31.35-36.39.

21,25 Žr. Ts 17,6; 18,1; 19,1. Ši eilutė paaiškina priežastį, kodėl būta tiek smurto Teisėjų laikotarpiu. Nesant centrinės valdžios, krašte reiškėsi nuožmus smurtas.

RUTOS KNYGA

Rutos knygos turinys siejasi su žila Senojo Testamento senove — XII–XI a. prieš Kristų, Teisėjų laikotarpiu. Tačiau pats pasakojimas neturi nieko bendra su pasakojimais Jozuės bei Teisėjų knygose apie kruvinus sankirčius tarp tautų ar izraeliečių giminių. Pasakojimo poveikis Rutos knygoje — galbūt net tikslas — buvo puoselėti svetingumo jausmą svetimšaliams, kurie ieškojo užuovėjos pas Jahvę — Viešpatį, Izraelio Dievą. Nenuostabu, kad daugelis Senojo Testamento tyrinėtojų ir daro išvadą, kad Rutos knygos kilmė sietina su potremtiniu V–IV a. prieš Kristų laikotarpiu. Mat Nehemijas ir Ezra, žydų tautos vadovai po tremties Babilonijoje, norėdami apsaugoti tautos likutį nuo ištirpimo tautose, išleido potvarkius, kad žydai, vedę svetimšales, turi skirtis, ir gali vesti tik žydes (žr. Ezd 10,1-5; Neh 13,23-27). Anot šių Rutos knygos tyrinėtojų, pasakojimas iš žilos senovės Dievo įkvėptoje Rutos knygoje yra protestas prieš šią potremtinę žydų visuomenės savimonę.

Senasis Testamentas liudija, kad potremtiniu laikotarpiu žydų visuomenėje reiškėsi du poslinkiai: išlikti savita, statant aplink save sienas, ir tarnauti visuotiniam Dievo užmojui, kuriant tiltus tarp savęs ir kitų tautų. Rutos knyga yra liudijimas, kad žydai drįso svajoti ir gyventi dėl visuotinės, visas tautas ir visą pasaulį apimančios, Dievo karalystės.

Rutos knyga yra pavadinta vardu moabietės moters, įėjusios į žydų tautą per vedybas su Boazu, įtakingu Betliejaus gyventoju. Pasakojimo nuotaika švyti jaukumu ir idile. Jo tikslas yra sudominti, pradžiuginti ir pamokyti. Retas skaitytojas užmirš ištikimąją Rutą, gyvenimo vargų iškankintą Naomę ir kilniaširdį Boazą. Pasakojime žmonės užima sceną. Dievas, tiesa, yra arti, bet lieka nematomas veikėjų žodžiuose ir darbuose. Savo apvaizdžiu gerumu jis valdo pasakojimo vyksmą, bet pasakojimo centras yra žmonės ir tai, ką jie planuoja ir daro. Dievo gerumas reiškiasi per apvaizdų veikėjų gerumą vienų kitiems.

Pirmosiose knygos eilutėse pasakojama apie moabietės Rutos vedybas su hebraju. Jam mirus, Ruta ryžtasi palikti savo tautą ir eiti kartu su uošve Naome į Judo žemę ir ten dalytis likimu su jos tauta (1–asis skyrius). Ištikimas Rutos gerumas sužavi Boazą (2,1-4,12). Per vedybas su Boazu Ruta tampa karaliaus Dovydo prosenele (4,13-33).

Rutos knygos metmenys:

A.	Pasakojimo scena	1,1-5
B.	Naomė grįžta į Betliejų su Ruta	1,6-22
C.	Ruta renka varpas Boazo lauke	2,1-23
D.	Boazas ir Ruta klojime	3,1-18
E.	Boazas vykdo atpirkėjo pareigą	4,1-12
F.	Ruta pagimdo Boazui sūnų	4,13-17
G.	Dovydo genealogija	4,18-22

RUTOS KNYGA

A. PASAKOJIMO SCENA

1

[1]* Teisėjų valdymo laikais kraštą ištiko badas. Vienas žmogus iš Judo Betliejaus* su žmona ir dviem sūnumis išsikėlė į Moabo lygumas,* norėdamas pergyventi badą. [2] Žmogus vadinosi Elimelechas, jo žmona — Naomė, o sūnūs — Machlonas ir Kiljonas. Jie buvo efratiečiai iš Judo Betliejaus, bet nukeliavo į Moabo lygumas ir ten apsigyveno. [3] Naomės vyras Elimelechas pasimirė, ir ji pasiliko viena su dviem sūnumis. [4] Jie vedė moabietes. Viena jų vadinosi Orpa, o kita Ruta. Ten jie išgyveno apie dešimtį metų. [5]Po to ir juodu abudu pasimirė — Machlonas ir Kiljonas, o Naomė liko visai viena — be sūnų ir be vyro.

1,1-5 Hebrajė Naomė, kartu su savo šeima, apsigyvena Moabo krašte. Mirtis atima iš jos vyrą ir sūnus. Ji lieka viena su marčiomis: Ruta ir Orpa. "Betliejus": hebraiškai Bet–Lehem{as}, — t.y. "Duonos miestas", Dovydo ir Jėzaus gimtinė. "Moabo lygumos": Moabo krašto dalis į šiaurės rytus nuo Negyvosios jūros. Moabiečiai buvo laikomi Izraelio priešais (žr. Įst 23,3).

B. NAOMĖ GRĮŽTA Į BETLIEJŲ SU RUTA

[6] Tada ji pakilo kartu su marčiomis grįžti iš Moabo lygumų, nes Moabo lygumose buvo girdėjusi, kad VIEŠPATS buvo aplankęs* savo tautą duoti jiems duonos. [7] Lydima savo dviejų marčių, ji paliko vietą, kurioje gyveno, ir leidosi į kelionę grįžti į Judo šalį.

[8] Naomė kreipėsi į abi savo marčias: "Eikite atgal, grįžkite namo, kiekviena į savo motinos namus! Teparodo VIEŠPATS jums tokį pat gerumą, kokį judvi parodėte mirusiesiems ir man! [9] Tepadeda VIEŠPATS kiekvienai jūsų atrasti šeimos židinį vyro namuose!" Atsisveikindama, ji pabučiavo jas. O jos, balsiai raudodamos, verkė [10] ir jai sakė: "Ne! Su tavimi mes grįšime pas tavo tautą!"

[11] Naomė atsakė: "Grįžkite atgal, mano dukros! Kodėl turėtumėte eiti su manimi? Argi aš turiu savo įsčiose kitų sūnų,* kurie galėtų tapti jūsų vyrais? [12] Grįžkite atgal, mano dukros, eikite savo keliu, nes aš esu per sena ištekėti. Net jeigu sakyčiau: 'Turiu vilties!', turėčiau vyrą šią naktį ir pagimdyčiau sūnų, [13] argi jūs lauktumėte, kol jie užaugs? Nejaugi turėtumėte pasmerkti save dėl jų ir palikti netekėjusios? Oi ne, mano dukros! Mano dalia yra kartesnė, negu jūsų, nes VIEŠPATIES ranka pakilo prieš mane". Vėl jos ėmė verkti ir raudoti.

[14] Orpa atsisveikindama pabučiavo savo uošvę,* bet Ruta liko prisirišusi prie jos. [15] Naomė tarė: "Matai, tavo svainė sugrįžo pas

---

1,6 "...VIEŠPATS buvo aplankęs": palaima ir bausmė yra Dievo apsilankymas. Žr. Iš 3,16-20.

1,11 "Argi aš turiu savo įsčiose kitų sūnų...?": Naomė primygtinai prašo, kad jos marčios liktųsi savo krašte dėl palikuonių. Kartu ji primena, kad jei ji turėtų sūnų, levirato įstatymas, tai yra svainio pareiga, juos įpareigotų vesti mirusiųjų brolių našles ir įamžinti mirusiųjų vardus per palikuonis. Žr. Pr 38,8; Įst 25,5-10.

1,14 "...Orpa...pabučiavo savo uošvę": graikiškoji Septuaginta prideda: "...ir sugrįžo į savo tautą".

savo tautą ir prie savo dievų. Grįžk ir tu, sek savo svainę!" [16]* Bet Ruta atsakė: "Neversk manęs palikti tave ir pasitraukti nuo tavęs, nes

> kur eisi tu, tenai eisiu ir aš,
> kur būsi tu, tenai būsiu ir aš!
> Tavo tauta bus mano tauta,
> o tavo Dievas bus mano Dievas!
> [17] Kur mirsi tu, tenai mirsiu ir aš,
> ir ten būsiu palaidota.
> Man nelemtį VIEŠPATS tesiunčia
> ir dar teprideda, jeigu kas kita, o ne mirtis,
> mudvi išskirtų!"

[18] Matydama, kad Ruta yra tvirtai pasiryžusi eiti kartu, Naomė liovėsi ją perkalbinėti. [19] Jos abi atėjo kartu iki Betliejaus. Atėjus į Betliejų, visas miestas sujudo dėl jų, o moterys kalbėjo: "Argi tai Naomė?" [20] Ji atsakinėjo joms:

> "Nevadinkite manęs Naome,*
> vadinkite mane Mara,*
> nes Visagalis* karčiai pasielgė su manimi.
> [21] Išėjau turtinga, bet
> VIEŠPATS mane parvedė atgal tuščiomis rankomis.
> Kaipgi galite vadinti mane Naome,
> jeigu VIEŠPATS nukamavo mane,*
> jeigu Visagalis davė man nelaimę?"

[22] Taip sugrįžo Naomė su savo marčia moabiete Ruta iš Moabo lygumų. Jiedvi atėjo į Betliejų miežių pjūties pradžioje.*

1,16-17 Moabietė Ruta yra heroiškas ištikimybės ir gerumo pavyzdys. Jos nuosprendis, patvirtintas priesaika, rūpintis savo uošve privertė ją palikti savo kraštą ir dievus. Žmogus tik dėl kitų gyvendamas sukuria sau gyvenimą.

1,20-21 Naomės vardas reiškia "Mieloji", arba "Malonioji", ir primena Dievo gerumą. "Mara" reiškia "Apkartusi". "Visagalis {Šadai} karčiai pasielgė su manimi"... "VIEŠPATS {Jahvė} nukamavo mane...— Šv. Rašte, ypač Senajame Testamente, nelaimė laikoma bausme už nuodėmę.

1,22 "...miežių pjūties pradžioje": miežių pjūtis prasideda balandžio pradžioje.

C. RUTA RENKA VARPAS BOAZO LAUKE

2

[1] Naomė turėjo iš vyro pusės giminaitį. Jis buvo turtingas žmogus iš Elimelecho šeimos ir vadinosi Boazas. [2] Kartą moabietė Ruta kreipėsi į Naomę: "Leisk man eiti ir parinkti varpų* paskui pjovėjus lauke žmogaus, kurio akyse rasiu malonę". "Eik, mano dukra", — atsakė jai.

[3] Ruta išėjo ir rankiojo varpas paskui pjovėjus. Pasitaikė, kad tas lauko sklypas priklausė Boazui, kuris buvo kilęs iš Elimelecho šeimos. [4] Ir pats Boazas atėjo iš Betliejaus. Jis pasveikino pjovėjus: "VIEŠPATS tebūna su jumis!"* "VIEŠPATS telaimina tave!" — jie atsakė. [5] Boazas paklausė tarną, prižiūrėjusį pjovėjus: "Kieno yra ši mergina?"* [6] Tarnas, pjovėjų prižiūrėtojas, paaiškino: "Tai mergina moabietė — ta, kuri sugrįžo kartu su Naome iš Moabo lygumų. [7] Ji prašė: 'Leisk man rankioti tarp pėdų paskui pjovėjus'. Ji atėjo ir buvo ant kojų nuo ryto lig dabar be perstojo, nesustodama net trumpam poilsiui!"

[8] Boazas kreipėsi į Rutą: "Ar girdi, mano dukra? Į kitą lauką rankioti neik, iš čia nepasitrauk, bet laikykis prie mano tarnaičių. Turėk prieš akis tą lauką, kuriame pjauna, ir eik paskui jas. Argi [9] aš neįsakiau savo tarnams, kad tavęs nevargintų? Kai ištrokši, eik prie ąsočio ir gerk iš to, ką tarnai bus pasėmę". [10] Ji puolė kniūpsčia ir jam tarė: "Kodėl randu malonę tavo akyse, kad mane taip pagerbi? Juk aš svetimšalė!" [11] Boazas jai paaiškino: "Man gerai žinoma visa, ką esi padariusi savo uošvei po vyro mirties: tu palikai savo tėvą ir motiną, gimtąjį kraštą ir šeimą, atėjai pas tautą, kurios

---

2,2 "Leisk man eiti ir parinkti varpų...": pagal Mozės įstatymą, vargšai, našlės, našlaičiai ir ateiviai turėjo teisę rankioti varpas ražienose. Žr. Kun 19,9-10; Įst 24,19-22.

2,4 "VIEŠPATS tebūna su jumis!": mandagumas ir religinė nuotaika apibūdina hebrajų tarpusavio santykius. Šis pasveikinimas — "Viešpats su jumis" — yra naudojamas ir krikščionių liturgijoje.

2,5 "Kieno yra ši mergina?": moteris Artimuosiuose Rytuose "priklauso" kam nors — tėvui, vyrui, broliui, šeimininkui.

anksčiau nepažinojai. [12] Teatlygina gausiai tau VIEŠPATS už tavo pasielgimą. Tebūna visas tavo atlyginimas iš VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, po kurio sparnu tu atėjai prisiglausti". [13] Ji atsakė: "Esi geraširdiškas man, šeimininke! Paguodei mane ir maloniai kalbėjai su savo tarnaite, nors aš nesu lygi nė su viena tavo tarnaičių".

[14] Atėjus valgymo metui, Boazas kreipėsi į ją: "Eikš čionai, sėskis prie valgio, padažyk savo kąsnį vyne!" Ji atsisėdo šalia pjovėjų. Boazas padavė jai gruzdintų grūdų, ji pavalgė iki soties ir dar šiek tiek jai liko. [15] Pakilus vėl rinkti varpų, Boazas paliepė savo darbininkams: "Nedrauskite jai rinkti ir tarp pėdų, jai netrukdykite! [16] Netgi patys ištraukite varpą kitą iš gubų ir numeskite ant ražienos. Tepasirenka! Nesibarkite ant jos!"

[17] Ji rinko tame lauke iki vakaro. Tada išsikūlė, ką buvo surinkusi, susidarė maždaug efa miežių. [18] Jais nešina, parėjo į miestą ir parodė uošvei, kiek buvo surinkusi. Išėmusi atidavė jai maistą, kuris buvo likęs nuo jos sočių pietų. [19] Uošvė jos klausė: "Kur tu rinkai šiandien? Kur tu darbavaisi? Tebūna palaimintas tas, kuris buvo tau geraširdiškas!" Ji papasakojo uošvei pas ką buvo dirbusi ir sakė: "Tas žmogus, pas kurį šiandien darbavausi, vadinasi Boazas".

[20] Naomė tarė marčiai: "Telaimina jį VIEŠPATS, kurio malonė neapleido nei gyvųjų, nei mirusiųjų! Nes, — Naomė jai paaiškino, — tas žmogus yra mūsų giminaitis — vienas iš mūsų atpirkėjų".* [21] Tada moabietė savo uošvei pasakė: "Jis man netgi įsakė: 'Laikykis prie mano darbininkų, kol jie baigs nuiminėti visą mano derlių'!" [22] Naomė atsakė Rutai, savo marčiai: "Gerai, mano dukra, nes tu, būdama kartu su jo tarnais, nebūsi užgaunama kitame lauke".

[23] Ruta laikėsi prie Boazo tarnų iki baigėsi miežių ir kviečių pjūtis. Po to ji likosi prie savo uošvės.

2,20 "...tas žmogus yra mūsų giminaitis — vienas iš mūsų atpirkėjų": giminaitis turi pareigą ir teisę atpirkti nuosavybę, kurios jo giminaitis, vargo verčiamas, buvo netekęs (žr. Kun 25,25-28); giminaitis turi pareigą ir teisę vesti mirusiojo giminaičio žmoną ir įamžinti jo vardą (žr. Įst 25,5-10). Šis įstatymas yra vadinamas leviratu, nuo lotyniško žodžio "levir" — svainis. Taigi levirato, arba svainio įstatymas. Vyriausias tokių vedybų sūnus yra laikomas sūnumi mirusiojo vyro, kurio įpėdiniu jis tampa. Levirato įstatymo tikslas buvo įamžinti šeimos vardą ir apsaugoti šeimos nuosavybę. Žr. Rut 3,12.

D. BOAZAS IR RUTA KLOJIME

3

[1] Naomė, jos uošvė, jai kalbėjo: "Mano dukra, argi aš neturėčiau ieškoti židinio, kuriame tu būtumei laiminga? [2] Žiūrėk, argi Boazas, su kurio tarnaitėmis buvojai, nėra mūsų giminaitis? Štai šį vakarą jis vėtys miežius klojime. [3] Nusimaudyk, išsikvėpink, apsirenk savo geriausiu apdaru ir nueik prie klojimo. Bet stenkis išlikti nepastebėta, kol jis baigs valgyti ir gerti. [4] Jam gulantis, įsidėmėk vietą, kur jis miegos. Tada prieik, atklok jo kojas ir atsigulk,* o jis tau pasakys, ką daryti". [5] Ji atsakė: "Visa, ką sakai, padarysiu!"

[6] Nusileidusi prie klojimo, ji padarė visa taip, kaip uošvė buvo paliepusi. [7] Boazas pavalgė, užgėrė, buvo smagiai nusiteikęs, ir nuėjo gulti už miežių krūvos. Tada ji prisiartino, atklojo jo kojas ir atsigulė. [8] Apie vidurnaktį žmogus pajuto drebulį, pradėjo grabinėtis aplinkui ir, žiūri, prie jo kojų guli moteris! [9] Jis paklausė: "Kas tu esi?" "Aš esu tavo tarnaitė, Ruta, — ji atsakė, — uždenk drabužiu savo tarnaitę,* nes tu esi atpirkėjas!" [10] O jis atsakė: "Būk VIEŠPATIES palaiminta, mano dukra! Antrasis tavo ištikimybės darbas* viršija pirmąjį, nes tu nebėgiojai paskui jaunesnius vyrus, ar jie būtų vargšai, ar turtingi. [11] Dabar tad, mano dukra, nesibaimink! Visa, ką sakai, padarysiu, nes visa miesto taryba žino, kad esi kilni moteris. [12] Betgi, nors aš iš tikrųjų esu atpirkėjas, dar yra ir kitas atpirkėjas, kuris yra artimesnis giminaitis* negu aš. [13] Pasilik šią naktį čia, o ryto metą, jeigu jis norės atlikti atpirkėjo pareigą, gerai! tebūna jis atpirkėjas. Bet jeigu jis nenorės tave atpirkti, tuomet — kaip VIEŠPATS gyvas! — aš atliksiu atpirkėjo pareigą. Prigulk iki ryto".

3,4 "...atklok jo kojas ir atsigulk...": Naomė pamoko savo marčią šiuo veiksmu pareikšti Boazui, kad jis yra "go'el{is}", t.y. artimiausias giminaitis — atpirkėjas.

3,9 "...uždenk drabužiu savo tarnaitę...": pažodžiui, "Apdenk mane savo drabužio 'sparnu'". Žr. Įst 25,5; Ez 16,8.

3,10 Antrasis Rutos ištikimybės darbas buvo jos ryžtas duoti savo uošviui Elimelechui teisinį palikuonį, ištekant už jo giminaičio Boazo.

3,12 "...artimesnis giminaitis...": jam pirmajam priklauso teisė ir pareiga būti "go'eliu", t.y. atpirkėju.

[14] Taip ji prigulė prie jo kojų iki ryto, bet atsikėlė anksčiau nei žmonės gali pažinti vienas kitą. Boazas sakė: "Tenebūna žinoma, kad ši moteris buvo atėjusi į klojimą". [15] Jis sakė jai: "Duok šen skarą, kuria esi apsigaubusi, palaikyk ją!" Ji tvirtai laikė skarą, o jis atseikėjo šešis saikus miežių ir užkėlė juos jai ant pečių. Tada ji sugrįžo į miestą.

[16] Atėjus pas uošvę, ši klausė: "Kaip tau sekasi, mano dukra?" Ji papasakojo visa, ką dėl jos buvo padaręs Boazas. [17] Po to ji pridūrė: "Man jis davė šešis saikus miežių, sakydamas: 'Tau nedera sugrįžti pas uošvę tuščiomis rankomis!'" [18] Naomė atsakė: "Lauk, mano dukra, kol sužinosi, kaip susiklostys reikalas, nes tas žmogus nieku būdu nenurims, kol dar šiandien neužbaigs reikalo".

E. BOAZAS VYKDO ATPIRKĖJO PAREIGĄ

4

[1] Tuo tarpu Boazas nuėjo prie vartų ir ten atsisėdo.* Kaip tik tuo metu pro šalį ėjo tas atpirkėjas, apie kurį Boazas buvo kalbėjęs. Boazas kreipėsi į jį: "Užsuk čionai, bičiuli, ir sėstelk!" Jis užsuko ir prisėdo. [2] Boazas pasirinko dešimt vyrų* iš miesto seniūnų ir paprašė: "Prisėskite čia!" Ir tie susėdo.

[3] Jis prabilo į atpirkėją: "Naomė, nūnai grįžusi iš Moabo lygumų, nori parduoti žemės sklypą, kuris priklausė mūsų giminaičiui Elimelechui. [4]* Aš pagalvojau, kad būtų svarbu apie tai pranešti tau ir pareikšti: 'Įsigyk jį čia sėdinčiųjų ir mano tautos seniūnų

4,1 "...nuėjo prie vartų ir ten atsisėdo": miesto vartai buvo vieta, kurioje vykdavo teismai ir būdavo sprendžiami žmonių reikalai.

4,2 "...dešimt vyrų": būti teisėjais ir liudytojais. Žr. Įst 25,7-9.

4,4 Vargas vertė Naomę parduoti šeimos — mirusiojo vyro paveldą. Mozės įstatymas leido artimiausiam giminaičiui būti go'eliu — atpirkėju ir išsaugoti šeimos paveldą. Žr. Kun 25,25.

akivaizdoje. Jei nori atpirkti — atpirk, o jei nenorėtum atpirkti — pasakyk man, kad aš žinočiau, nes be mudviejų nėra kam atpirkti". "Aš noriu jį atpirkti", — atsakė. [5]* Bet Boazas kalbėjo toliau: "Tą dieną, kai įsigysi lauką iš Naomės rankų, tu taip pat privalai įsigyti ir moabietę Rutą, mirusiojo žmoną, kad įamžintum mirusiojo vardą jo pavelde". [6]* Tas atpirkėjas tarė: "Tokiu atveju aš negaliu atpirkti žemės dėl savęs, nes pakenkčiau savo paties paveldui. Perimk mano atpirkimo pareigą, nes aš negaliu atpirkti".

[7] Anksčiau Izraelyje gyvavo šitoks paprotys dėl atpirkimo ir mainų: patvirtinant sandėrį, žmogus nusiaudavo sandalą* ir atiduodavo kaimynui. Taip Izraelyje būdavo patvirtinamas sandėris prie liudytojų. [8] Tad anas atpirkėjas ir pareiškė Boazui: "Įsigyk pats sau!" ir nusiavė sandalą.

[9] O Boazas pareiškė seniūnams ir visiems žmonėms: "Šiandien jūs esate liudytojai, kad aš įsigijau iš Naomės rankų visa, kas priklausė Elimelechui, ir visa, kas priklausė Kiljonui ir Machlonui. [10]Kartu aš įsigyju Rutą, Machlono našlę, kaip žmoną, kad būtų įamžintas mirusiojo vardas jo pavelde, kad nebūtų išdildytas mirusiojo vardas tarp jo brolių ir jo tėviškės vartuose. Jūs esate šiandien liudytojai!"

[11] Visi vartuose buvę žmonės ir seniūnai atsakė: "Mes esame liudytojai! Tegu VIEŠPATS padaro moterį, ateinančią į tavo namus, panašią į Rachelę ir Leą, kurios kartu kūrė Izraelio namus. Klestėk Efratoje ir įamžink savo vardą Betliejuje! [12]Tegu per palikuonis, tau VIEŠPATIES duotus iš šios jaunos moters, tavo namai būna panašūs į namus Perezo, kurį Tamara pagimdė Judui!"

4,5-6 Elimelecho paveldėtojas, Rutos vyras, mirė nepalikdamas palikuonių (žr. Rut 1,5). Artimiausias giminaitis gali atpirkti žemę, bet jis privalo atpirkti, t.y. vesti mirusiojo žmoną Rutą, kad įamžintų mirusiojo šeimą per palikuonį. Pirmasis vyriškos lyties kūdikis tokioje moterystėje buvo laikomas teisiniu šeimos įamžinimu ir paveldo apsaugojimu.

4,7 "...nusiaudavo sandalą...": šitokiu veiksmu bevardis artimesnis giminaitis atsisakė teisės ir pareigos atpirkti Elimelecho lauką ir imti Rutą žmona. Panašus paprotys yra minimas ir Įst 25,9-10 tekste.

F. RUTA PAGIMDO BOAZUI SŪNŲ

[13] Taigi Boazas vedė Rutą, ir ji tapo jo žmona. Taip jis pradėjo su ja vedybinį gyvenimą. VIEŠPATS leido jai tapti nėščia, ir ji pagimdė sūnų. [14] Nūnai moterys Naomei sakė: "Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, kuris šią dieną nepaliko tavęs be atpirkėjo! Tebūna amžinas jo vardas Izraelyje! [15] Lai būna jis tau paguoda ir parama senatvėje, nes jį pagimdė tavo marti, kuri tave myli ir yra geresnė negu septyni sūnūs!"

[16] Naomė paėmė kūdikį, pasisodino ant kelių* ir tapo jo augintoja. [17]* Kaimynės davė jam vardą, sakydamos: "Naomei gimė sūnus!" Jos pavadino jį Obedu. Jis buvo Išajo, Dovydo tėvo, tėvas.

G. DOVYDO GENEALOGIJA

[18] Šie yra Perezo palikuonys: Perezui gimė Hezronas, [19] Hezronui Ramas, Ramui Aminadabas. [20] Aminadabui Nahšonas, Nahšonui Salmonas, [21] Salmonui Boazas, Boazui Obedas, [22] Obedui Išajis, o Išajui gimė Dovydas.

4,16 "...pasisodino ant kelių...": Naomė tuo pareiškė, kad ji yra teisinė kūdikio motina, o Elimelechas — teisinis kūdikio tėvas.

4,17 Moabietė — svetimšalė Ruta yra Dovydo prosenelė, o per Dovydą ir Jėzaus Kristaus prosenelė. Dievo įėjimas į istoriją turi visuotinumo pobūdį. Naujasis Testamentas atkreipia į tai dėmesį. Žr. Mt 1,5.

SAMUELIO KNYGOS

Iš pradžių tik viena knyga, Samuelio ritinys, buvo padalytas į dvi — Pirmąją Samuelio knygą (1 Sam) ir Antrąją Samuelio knygą (2 Sam). Graikiškosios Septuagintos vertėjai jas pavadino Pirmąja ir Antrąja Karalysčių knygomis, o vėliau lotyniškosios Vulgatos vertėjas šv. Jeronimas jas pavadino Pirmąja ir Antrąja Karalių knygomis. Hebraiškasis vardas "Samuelio knygos" primena pagrindinį 1 Sam knygos veikėją — Samuelį, teisėją ir pranašą, atsakingą už Dovydo patepimą Izraelio karaliumi. 2 Sam knyga yra karaliaus Dovydo istorija.

Šios įkvėptos knygos apima maždaug vieno šimtmečio istoriją, pasakodamos apie Teisėjų laikotarpio užsklandą ir Izraelio monarchijos pradžią Sauliaus ir Dovydo karaliavimo metu. Istorija nėra nei išsami, nei ištisinė, nei sisteminga laikotarpio apžvalga, bet greičiau įvykių rinkinys apie Samuelį, Saulių ir Dovydą — pagrindines asmenybes, susijusias su Dovydo dinastijos kilme.

1 ir 2 Samuelio knygų pasakojimai yra vieni gražiausių ir labiausiai jaudinančių Šv. Rašto pasakojimų. Pasakojimų veikėjai, nors gyvenimiškai saviti ir yra savo laiko ir vietos žmonės, bet atspindi amžiną ir visuotinį žmogaus didingumą ir trapumą. Nenuostabu, kad jie domina ir istorikus, ir teologus.

Samuelio knygų įkvėpimas apima šimtmečius. Jos buvo sukurtos iš atskirų pasakojimų, po ilgo jų perdavimo žodžiu ir raštu, gavusių galutinę išraišką mūsų skaitomose knygose. Daugelis prisiminimų apie Samuelį, Saulių ir Dovydą buvo pasakojami žodžiu ir raštu tikėjimo bendrijoje. Kai kurie pasakojimai ilgainiui buvo sujungti į stambesnius vienetus. Pavyzdžiui, pasakojimai apie Skrynią (1 Sam 4,1-7,1), Dovydo iškilimo istorija (1 Sam 16,14-2 Sam 5,10), pasakojimas apie Įpėdi-

nystę (2 Sam 9-20, 1 Kar 1-2). Vėliau atskiri pasakojimai ir pasakojimų vienetai buvo įkvėptų redaktorių įtraukti į Deuteronomistinę istoriją, kurią sudaro Jozuės, Teisėjų, 1 ir 2 Samuelio, 1 ir 2 Karalių knygos. Jie mini kai kuriuos naudotus rašytus šaltinius: Jašaro knygą (Joz 10,13; 2 Sam 1,18), Saliamono Metraščių knygą (1 Kar 11,41), Judo karalių Metraščių knygą (1 Kar 19,29 ir dar keturiolika kartų), Izraelio karalių Metraščių knygą (1 Kar 14,29 ir dar šešiolika kartų). Nuoseklu daryti išvadą, kad deuteronomistiniai redaktoriai davė savo šaltiniams tematinę jungtį, nepaisydami savo šaltiniuose esančių skirtumų, nenuoseklumo ir pasikartojimų. Galutinė Deuteronomistinės istorijos laida datuotina potremtiniu laikotarpiu (VI–V a. prieš Kristų), bet jos didžiuma jau bus buvusi apipavidalinta Judo karaliaus Jošijo valdymo metu. (Karalius Jošijas mirė 609 m. prieš Kristų.)

Tematinė Deuteronomistinės istorijos jungtis yra teologinė. Įkvėptieji redaktoriai turėjo teologinį tikslą, būtent parodyti, kad Izraelis buvo Dievo sunaikintas už jo nuodėmę. Sandoros Viešpats pakartotinai jį įspėjo ir pakartotinai jo pasigailėjo, bet Izraelis atsisakė grįžti iš nuodėmingo kelio pas Sandoros Viešpatį, ir jis buvo priverstas Izraelį bausti. Šis iš esmės neigiamas požiūris galutinėje laidoje lyg užgožia labiau teigiamą Izraelio istorijos sampratą, esančią ankstyvesnėse Deuteronomistinės istorijos laidose. Čia amžinos dinastijos pažadas Dovydui (žr. 2 Sam 7,8-16) yra vilties ištaka ir pradas. Be to, ir besikartojanti nuodėmės, bausmės už nuodėmę, šaukimosi pagalbos bei išgelbėjimo tema pasakojime paremia viltį, kad Dievo užmojis išganyti nugalės Izraelio nuodėmę. Taigi, nors Izraelis nusidėjo ir buvo nubaustas, bet jeigu jis sugrįš pas Viešpatį ir šauksis pagalbos, Viešpats vėl išgelbės Izraelį. Kur žmonės dėtų tašką visiems laikams, Sandoros Viešpats deda tik kablelį!

Skaitant Samuelio knygas, reikia turėti mintyje, kad istorija jų puslapiuose nėra nuogi praeities įvykiai, bet tikėjimo pasakojimas apie asmenis ir įvykius, per kuriuos Dievas prakalbino žmogų likimine prasme ir laime gyvenimo vingiuose ir įvykių raizgyne. Žmogui įgimta prisiminti ir pasakoti. Šis žmogaus polinkis yra svarbus jo turtas. Atminties padedama, Dievo tauta ne tik įprasmino gyvenamo meto skausmą ir džiaugsmą, bet ir pajėgė gyventi ateities viltimi. Izraeliui buvo būdinga istorinė savimonė. Abraomui ir Sarai duotieji pažadai buvo vispusiškai įvykdyti Pažado Žemės užkariavimu (žr. Joz 21,45). Duodamas Žemės dovaną, Viešpats parodė savo ištikimybę; Izraelis turi būti ištikimas Viešpačiui. Teisėjų laikotarpiu Izraelio nepajėgumas būti ištikimam Sandoros įpareigojimams baigiasi bausmėmis. Izraelį pakartotinai engia priešai, bet

jis gailisi ir atsiprašo, ir Viešpats atsiunčia teisėją išgelbėti žmones. Teisėjų knyga baigiasi izraeliečių visuomenės — Sandoros bendrijos subyrėjimu. Nesant stipraus valdovo, giminės buvo lyg pasimetusios ir elgėsi, kaip išmanė (žr. Ts 21,25). Samuelio knygos pasakoja apie Izraelio tapimą monarchija.

1 ir 2 Samuelio knygų metmenys:

A.	Paskutinių teisėjų istorija	1 Sam 1,1-7,16
B.	Monarchijos įvedimas į Izraelį	1 Sam 8,1-12,25
C.	Saulius ir Dovydas	1 Sam 13,1-2 Sam 2,7
D.	Dovydo karaliavimas	2 Sam 2,8-20,26
E.	Priedai	2 Sam 21,1-24,25

PIRMOJI SAMUELIO KNYGA

A. PASKUTINIŲ TEISĖJŲ — ELIO IR SAMUELIO ISTORIJA

1

Samuelio gimimas

1* Ramatajimuose gyveno kažkoks vyras, zufitas iš Efraimo aukštumų, vardu Elkana, efratiečio Zufo sūnaus Tohu'o sūnaus Elihu'o sūnaus Jerohamo sūnus. 2 Jis turėjo dvi žmonas.* Vienos vardas buvo Hana, o kitos Penina. 3 Tas vyras kasmet eidavo iš savo miesto pagarbinti ir atnašauti aukų Galybių VIEŠPAČIUI* Šilo'e.* Ten du Elio sūnūs — Hofnis ir Finehas — buvo VIEŠPATIES kunigai.

1,1-28 Pasakojimas apie bevaisę moterį, savo vėlesniame gyvenime pagimdžiusią nepaprastą palikuonį, kaip ypatingą malonę iš Dievo, pasirodo keletą kartų Šv. Rašte. Be Hanos, minima Sara (Pr 17,16-19), Rebeka (Pr 25,21-26), Rachelė (Pr 29,31; 30,22-24), Samsono motina (Ts 13,2-5) ir Elzbieta (Lk 1,5-17). Neįprastas gimimas buvo laikomas nuoroda į to asmens svarbą vėlesniame jo gyvenime.

1,2 "Jis turėjo dvi žmonas": dvipatystė Senojo Testamento laikais nebuvo įprastas reiškinys, bet buvo leidžiama (žr. Įst 21,15-17).

1,3 "... Galybių VIEŠPAČIUI...": vienas iš svarbių Sandoros Dievo — Jahvės titulų. Jis apima Kūrėjo dangaus skliauto galybes — saulę, mėnulį bei žvaigždes, ir Viešpaties tautą kare. "... Šilo'e...": nūdien Seilun{as} maždaug 19 km į pietus nuo Nablus miesto. Šilo[as] buvo Sandoros Skrynios vieta Teisėjų laikotarpiu. Žr. Joz 18,1; Ts 21,19; Jer 7,12; Ps 78,60.

[4] Vieną tokią dieną Elkana atnašavo auką. Jis duodavo dalis savo žmonai Peninai ir jos sūnums bei dukterims, [5] bet Hanai jis duodavo dvigubą dalį, nes Haną jis mylėjo, nors VIEŠPATS ir buvo padaręs ją bevaisę. [6] Be to, jos varžovė, norėdama ją įskaudinti, tyčiodavosi iš jos, kad VIEŠPATS buvo padaręs ją bevaisę. [7] Taip būdavo kasmet: kada tik ji nueidavo į VIEŠPATIES Namus, ši taip iš jos tyčiodavosi, kad ji verkdavo ir nevalgydavo. [8] Jos vyras Elkana jos klausdavo: "Hana, kodėl verki? Kodėl nevalgai? Kodėl tu tokia liūdna? Argi nesu aš tau daugiau negu dešimt sūnų?"

[9] Jiems pavalgius ir atsigėrus, Hana pakilo ir atsistojo prieš VIEŠPATĮ. Tuo metu kunigas Elis sėdėjo krėsle prie VIEŠPATIES šventyklos staktų. [10] Pilna kartėlio ji, graudžiai verkdama, meldėsi į VIEŠPATĮ. [11] Darydama įžadą, ji tarė:

"O, Galybių VIEŠPATIE,
jei tu pažvelgsi į savo tarnaitės kančią,
jei atsiminsi mane, neužmirši savo tarnaitės,
jei suteiksi savo tarnaitei palikuonį,
tada atiduosiu jį tau kaip naziritą*
visoms jo gyvenimo dienoms:
nei vyno, nei svaigių gėrimų jis negers,*
ir skustuvas jo galvos nepalies".

[12] Jai ilgai meldžiantis prieš VIEŠPATĮ, Elis stebėjo jos burną. [13] Hana meldėsi širdimi. Judėjo tik jos lūpos, bet balso nebuvo girdėti. Elis pamanė, kad ji yra girta. [14] Jis tad jai tarė: "Kaip ilgai girta svirduliuosi? Išsipagiriok nuo vyno!" [15] Bet Hana atsakė: "Ne, mano viešpatie! Aš esu labai nelaiminga moteris. Nesu gėrusi nei vyno, nei kito svaigaus gėrimo. Liejau savo širdį VIEŠPAČIUI.

1,11 "... naziritą...": pažodžiui "pašvęstą". Žr. Sk 6,1-5 paaiškinimą. "... nei vyno, nei svaigių gėrimų jis negers...": pagal Septuagintos Kumrano rankraštį (Q Ms 1,22).

[16] Nepalaikyk savo tarnaitės niekam tikusia moterimi; šį visą laiką kalbėjau iš savo didelio skausmo ir kančios". [17] "Tad eik ramybėje, — tarė Elis, — tesuteikia tau Izraelio Dievas, ko iš jo prašei". [18] O ji sakė: "Teranda tavo tarnaitė malonę tavo akyse". Po to moteris nuėjo savo keliu, su savo vyru pavalgė, atsigėrė su savo vyru, ir jos veidas daugiau nebebuvo prislėgtas. [19]* Kitą rytą, anksti pakilę, jie pagarbino VIEŠPATĮ ir leidosi kelionėn grįžti į savo namus Ramoje. Elkana pažino savo žmoną ir VIEŠPATS ją atsiminė. [20] Hana tapo nėščia ir, atėjus jos metui, pagimdė sūnų. Ji pavadino jį Samueliu, nes ji sakė: "Aš VIEŠPATIES jo prašiau".

[21] Vyras Elkana ir visa jo šeima ėjo atnašauti VIEŠPAČIUI metinės aukos ir įvykdyti savo įžado. [22] Bet Hana nėjo. Savo vyrui ji sakė: "Kai tik berniukas bus nutrauktas, aš jį nuvesiu. Tada jis atsistos VIEŠPATIES akivaizdoje ir pasiliks ten amžinai. Aš jį atnašausiu kaip naziritą visam laikui". [23] Jos vyras Elkana jai tarė: "Daryk, kas tau atrodo geriausia. Būk namie, kol jį nujunkysi. Tik VIEŠPATS teįvykdo savo žodį!" Moteris tad pasiliko namie ir žindė savo sūnų, kol jo nenujunkė. [24] Kai nujunkė, ji pasiėmė jį drauge su treigiu jaučiu, efa miltų bei vynmaišiu vyno ir, nors jis buvo dar labai jaunas, atvedė jį į VIEŠPATIES Namus Šilo'e. [25] Atnašavę jautį, jie nuvedė berniuką pas Elį. [26] "Prašyčiau atleisti, mano viešpatie! Kaip tu esi gyvas, mano viešpatie, aš esu ta moteris, kuri čia tavo akivaizdoje stovėjo, melsdamasi į VIEŠPATĮ. [27] Dėl šito berniuko aš meldžiausi. VIEŠPATS man suteikė, ko iš jo prašiau. [28] Todėl aš, savo ruožtu, skolinu jį VIEŠPAČIUI. Kol gyvas, jis bus paskolintas VIEŠPAČIUI".

Ir ji paliko jį ten VIEŠPAČIUI.*

1,19-28 Malda buvo išklausyta ir pažadas įvykdytas. Hebraiškasis žodis "prašiau" (žr. 20-ąją eilutę) reiškia ir "pa(si)skolinau". Atrodo, kad šis žodis turi būti susietas su žodžiais "paskolinusi" ir "paskolintas" (žr. 28-ąją eilutę). Hana buvo prašiusi, t.y. pasiskolinusi savo sūnų iš Dievo, užtat ji paskolino jį atgal Dievui, kurio malone jis buvo jai duotas.

1,28 "... ji paliko jį ten VIEŠPAČIUI": pagal Septuagintos Kumrano rankraštį ir Septuagintą (1 Sam 2,11).

2

Hanos giesmė

1* Hana meldėsi, tardama:

"Mano širdis džiūgauja VIEŠPATYJE,
mano jėga* yra mano Dievo išaukštinta.
Mano burna juokiasi iš priešų;
džiaugiuosi savo pergale.

2 Nėra kito Šventojo kaip VIEŠPATS,
tikrai nėra kito šalia tavęs;
nėra Uolos* kaip mūsų Dievas.
3 Liaukitės išdidžiai kalbėję,
teneišeina iš jūsų burnos įžūlus žodis.
Juk VIEŠPATS yra visa žinantis Dievas, —
veiksmus jis nulemia.
4 Galiūnų lankai yra sulaužomi,
o silpnieji juosiasi jėga.

2,1-10 Įkvėptiesiems autoriams–redaktoriams buvo įprasta įterpti į pasakojimą poemas. Poemos gali būti ankstyvesnės ir vėlesnės negu istorinis pasakojimo kontekstas. Šiame pasakojime poema, atrodo, yra žymiai vėlesnė. Ji yra tautinė padėkos psalmė ir tapo literatūriniu modeliu Marijos padėkos giesmei — Magnificat — Naujajame Testamente (žr. Lk 1,46-55). Giesmė priskiriama Hanai, Samuelio motinai, kaip padėka Dievui, nes ji buvusi ilgai nevaisinga pagimdė sūnų. Ji šlovina Dievą, nes jis padeda silpniesiems, sutramdo galiūnus bei pakelia prislėgtuosius ir yra vienintelis tikros galybės šaltinis. Giesmė baigiasi malda už karalių (žr. 10–ąją eilutę).

2,1 "... mano jėga...": pažodžiui "mano ragas", t.y. įvaizdis keliančio galvą raguočio. Šios psalmės "aš/mano" yra ir tauta — Sandoros bendrija, ir pavienis asmuo — Hana. Bendrija ir pavienis žmogus yra dažnai sutapatinami.

2,2 "... nėra Uolos kaip mūsų Dievas": uolos įvaizdžiu Šv. Raštas rodo Dievo reikšmę žmogui. Nematomas Dievas, kaip ir matoma gamtoje uola, yra tvirtas ir amžinas. Ant uolos saugu; ant uolos galima ilsėtis. Su Dievu yra saugu, esant su juo, ilsimasi.

[5] Kadaise buvę sotūs turi tarnauti už duoną,
o alkanieji daugiau nebealksta.
Bevaisė pagimdė septynis,*
o daugelio vaikų motina yra vieniša.
[6]* VIEŠPATS dalija mirtį ir duoda gyvastį;
nuveda į Šeolą ir prikelia.
[7] VIEŠPATS suvargina, ir praturtina;
jis nužemina, jis ir išaukština.
[8] Jis ištraukia vargšą iš dulkių,
pakelia skurdžių iš šiukšlyno,
pasodindamas juos su didžiūnais,
suteikdamas jiems garbingą paveldo sostą.
Nes VIEŠPAČIUI priklauso žemės stulpai,*
ant jų jis padėjo pasaulį.

[9]* Žingsnius savo ištikimųjų jis saugo, —
nedorėliai tamsybėje žus,
nes žmogus savo jėga nenugalės.
[10] VIEŠPATS! Jo priešai bus sutriuškinti;
Aukščiausiasis sugriaus danguje.
VIEŠPATS teis žemės pakraščius;
suteiks jėgą savo karaliui*
ir pergalę savo Pateptajam".*

[11] Tada Elkana sugrįžo namo į Ramą, o berniukas pasiliko tarnauti VIEŠPAČIUI kunigo Elio priežiūroje.

2,5 "... bevaisė pagimdė septynis": "septyni" yra stambios šeimos įvaizdis. Hana, atrodo, teturėjo tik šešis vaikus (žr. 21–ąją eilutę).

2,6-7 Dievo rankoje visas žmogaus gyvenimas! "... duoda gyvastį" sietina su gimimu, o ne su prisikėlimu. "Šeol{as}" — mirusiųjų vieta po žeme, panašiai kaip graikų Hadas (žr. Iz 14,9-21).

2,8 "... žemės stulpai": žemė buvo laikoma didžiule, ant stulpų padėta platforma.

2,9 Mintis, kad geriesiems seksis, o blogieji kentės šiame pasaulyje buvo vyraujanti tiesa prieštremtinėje Sandoros bendrijoje. Žr. Pat 3,9-10; 5,22-23. Įkvėptieji Jobo ir Koheleto knygų autoriai buvo šios tiesos kritikai.

2,10 "Karalius" ir "Pateptasis" šiame kontekste siejasi su istoriškąja izraeliečių monarchija.

Elio sūnūs

[12]* Elio sūnūs buvo niekšai. Jie nepaisė nei VIEŠPATIES, [13] nei kunigų pareigų žmonėms. Kam nors atnašaujant auką, mėsai dar tebeverdant, ateidavo kunigo tarnas, su trišake rankoje [14] ir smeigdavo ją į katilą, ar į katiliuką, ar į skardą, ar į puodą. Visa, ką šakė iškeldavo, kunigas sau pasiimdavo. Taip jie elgdavosi Šilo'e su visais ten atėjusiais izraeliečiais. [15] Be to, prieš sudeginant taukus, kunigo tarnas ateidavo ir atnašaujančiam auką paliepdavo: "Duok mėsos kunigo kepsniui, nes jis iš tavęs virtos mėsos nepriims, bet tik šviežią". [16] O jeigu tas žmogus jam sakydavo: "Leisk jiems pirma taukus paversti dūmais, tuomet paimk, ką nori", jis atsakydavo: "Ne! Turi man ją tuojau pat duoti; jei neduosi, jėga pasiimsiu". [17] Taigi tų jaunų vyrų nuodėmė prieš VIEŠPATĮ buvo labai didelė, nes jie išniekino VIEŠPATIES atnašas.

Samuelis Šilo'e

[18] Tuo tarpu Samuelis, apjuostas lininiu efodu, tarnavo VIEŠPATIES akivaizdoje. [19] Jo motina, būdavo, pasiuva jam mažutę skraistę ir kasmet, ateidama su vyru atnašauti metinės aukos, ją atneša. [20] O Elis, būdavo, palaimina Elkaną ir jo žmoną, sakydamas: "Tesuteikia tau VIEŠPATS palikuonių iš šios moters už paskolą, kurią ji davė VIEŠPAČIUI". Po to jie, būdavo, sugrįžta namo. [21] VIEŠPATS aplankė Haną; ji pradėjo ir pagimdė tris sūnus ir dvi dukteris. Tuo tarpu jaunasis Samuelis augo VIEŠPATIES artume.

[22] Bet Elis jau buvo labai senas. Girdėdamas visa, ką jo sūnūs darė visam Izraeliui, ir kaip jie susieidavo su moterimis, tarnaujančiomis prie įėjimo į Susitikimo palapinę,* [23] jis tarė jiems: "Kodėl darote tokius dalykus? Juk aš iš visų žmonių girdžiu apie jūsų ne-

---

2,12-26 Nedoras Elio sūnų elgesys supriešinamas Samuelio dvasiniam brendimui. Žr. 1 Sam 3.

2,22 "... į Susitikimo palapinę...": izraeliečių šventykla Šilo'e buvo pastatas. Atrodo, kad užuomina apie Susitikimo palapinę yra atklydusi į šią vietą iš Išėjimo knygos (žr. 38,8).

dorus darbus! [24] Mano sūnūs, liaukitės tai darę! Ką aš girdžiu Dievo tautą pasakojant, nėra gera. [25] Jei žmogus nusideda žmogui, kas nors gali užtarti nusidėjėlį pas VIEŠPATĮ, bet jei žmogus nusideda VIEŠPAČIUI, kas begali jį užtarti?" Bet jie tėvo balso klausyti nenorėjo,* nes VIEŠPATS norėjo juos nubausti mirtimi.

[26] Tuo tarpu berniukas Samuelis augo amžiumi ir malone pas Dievą ir žmones.

Pranašavimas Elio namams

[27] Dievo žmogus atėjo pas Elį ir jam tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Aš apsireiškiau Egipte tavo protėvio* namams, kai jie buvo faraono namų vergai. [28] Aš išrinkau jį iš visų Izraelio giminių būti mano kunigu — žengti prie mano aukuro, atnašauti smilkalą ir vilkėti efodą* mano akivaizdoje — aš paskyriau tavo tėvo namams visas izraeliečių atnašas ugnimi. [29] Kodėl tad godžiomis akimis žiūri į aukas ir atnašas, kurias aš esu įsakęs? Kodėl tu savo sūnus labiau gerbi negu mane, leisdamas jiems tukti iš pirmienų kiekvienos mano tautos Izraelio atnašos?' [30] Todėl toks yra VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, žodis: 'Aš tikrai sakiau, kad tavo namai ir tavo protėvio namai turėtų man tarnauti amžinai', bet dabar VIEŠPATS pareiškia: 'Tetampa tai man tolima! Aš gerbsiu tuos, kurie mane garbina, bet mane niekinantys bus paniekinti. [31] Tikėk manimi, ateina metas, nukirsiu tavo palikuonis ir tavo protėvio namų palikuonis. Nė vienas tavo namuose nesulauks žilos senatvės. [32] Tuomet savo kančioje godžiomis akimis žiūrėsi į visą gerovę, kuri

---

2,25 "... jie nenorėjo tėvo balso klausyti, nes VIEŠPATS norėjo juos nubausti...": Dievas "sukietina" žmogaus širdį; žmogus "nenori" klausyti Dievo. Be Dievo žmogus, kūrinys, negali nieko padaryti, bet žmogus, kūrinys yra atsakingas už savo nuosprendį, nes turi laisvą valią. Šios dvi tiesos yra pabrėžiamos Šv. Rašte. Žr. Iš 4,21; Joz 11,20; Iz 6,9-10. Elio sūnūs buvo nepataisomi, Dievas leido jiems patirti jų elgesio padarinius.

2,27 "... tavo protėvio namams...": užuomina apie Aaroną.

2,28 "... efodą...": ne drabužis vilkėti, panašus į lininį efodą, minimą 18-oje eilutėje, bet dėžutė — kapšelis iš drobės, nešioti šventiesiems reikmenims, kurie buvo naudojami, ieškant Dievo atsakymo Teisėjų laikotarpiu (žr. Ts 17,5;18,14-15) iki pat Dovydo dienų (žr. 1 Sam 14, 18.41; 23,6-13; 30,7-8).

bus suteikta Izraeliui, bet tavo namuose nė vienas niekad nesulauks žilos senatvės. [33] Vieno iš tavo palikuonių* nuo savo aukuro nenukirsiu. Bet, kad išverktum akis ir liūdėtum širdimi, visas kitas tavo namų prieauglis mirs, kaip miršta žmonės nuo kalavijo. [34] Likimas tavo dviejų sūnų — Hofnio ir Finehaso — bus tau ženklas. Tą pačią dieną jiedu abu mirs. [35] O aš pažadinsiu sau ištikimą kunigą,* kuris elgsis pagal mano širdį ir mintį. Sukursiu jam tvirtus namus; jis eis tarnybą Pateptojo akivaizdoje amžinai. [36] Kas tik bus išlikęs iš tavo namų, ateis ir puls kniūpsčia dėl sidabrinio pinigo ar duonos kepalo, tardamas: 'Prašyčiau paskirti mane į vieną iš kunigiškų vietų, kad turėčiau duonos kąsnį'".

3

Dievas pašaukia Samuelį

[1]* Berniukas Samuelis tarnavo VIEŠPAČIUI Elio priežiūroje. Tomis dienomis Dievo žodis* buvo retas ir regėjimas* nedažnas.

[2] Vieną dieną Elis miegojo savo įprastoje vietoje. Jo akys jau buvo taip aptemusios, kad jis vos galėjo matyti. [3] VIEŠPATIES lempa dar nebuvo užgesusi, ir Samuelis miegojo VIEŠPATIES šventykloje, kur buvo Dievo Skrynia. [4] Tada VIEŠPATS pašaukė Samuelį: "Samueli! Samueli!" "Aš čia!", — jis atsiliepė, [5] nubėgo pas Elį ir tarė: "Aš čia, nes mane šaukei". Bet jis atsakė: "Tavęs nešaukiau. Eik atgal, gulkis miegoti". Tad jis sugrįžo ir atsigulė. [6] VIEŠPATS vėl pašaukė: "Samueli!" Samuelis atsikėlė, nuėjo pas Elį ir tarė: "Aš čia, nes mane šaukei". Bet jis atsakė: "Tavęs aš nešaukiau, mano sūnau. Eik atgal, gulkis miegoti".

2,33 "... vieno iš tavo palikuonių...": užuomina apie Abjatarą, pabėgusį iš Nobo (žr. 1 Sam 22,18-23; 1 Kar 2,26-27).

2,35 "... ištikimą kunigą...: užuomina apie vyriausiąjį kunigą Zadoką. (Žr. 2 Sam 8,17; 15,24; 1 Kar 1,8; 2,35.)

3,1-4,1a Pasak žydų tikėjimo kraičio, Samuelis buvo dvylikos metų, kai jam apsireiškė Dievas. Taigi jis buvo panašus į Jėzų, kuris, būdamas dvylikos metų, kalbėjo Rašto žinovams Jeruzalės šventykloje (žr. Lk 2,40-52).

3,1 "... Dievo žodis...regėjimas...": apreiškimas iš Dievo; Dievo žodis ir regėjimas savo esme yra tas pat. Tuo metu bemaž nebuvo Dievo apreiškimo per pranašus.

[7] Samuelis dar nebuvo VIEŠPATIES pažinojęs, ir VIEŠPATIES žodis dar nebuvo buvęs jam apreikštas.

[8] VIEŠPATS vėl pašaukė Samuelį — trečią kartą. Jis atsikėlė, nuėjo pas Elį ir jam tarė: "Aš čia, nes tu mane šaukei". Dabar Elis suprato, kad berniuką šaukė VIEŠPATS. [9] Todėl Elis tarė Samueliui: "Eik atgal, gulkis miegoti. Jei būtum vėl pašauktas, sakyk: 'Kalbėk, VIEŠPATIE, nes tavo tarnas klauso'". Taigi Samuelis sugrįžo į savo vietą ir atsigulė miegoti.

[10] VIEŠPATS atėjo ir, ten stovėdamas, pašaukė kaip pirma: "Samueli! Samueli!" Samuelis atsakė: "Kalbėk, nes tavo tarnas klauso". [11] Samueliui VIEŠPATS tarė: "Žiūrėk, aš padarysiu Izraelyje tokį dalyką, nuo kurio, apie tai išgirdus, kiekvienam spengs abi ausys. [12] Tą dieną įvykdysiu prieš Elį visa, ką esu grasinęs jo namams, nuo pradžios iki galo. [13] Jam paskelbiau, kad jo namus pasmerksiu visam laikui už šią kaltę: nors jis žinojo, kad jo sūnūs elgėsi šventvagiškai, bet jų nesudraudė. [14] Todėl prisiekiu Elio namams, kad Elio namų kaltė niekad nebus išpirkta auka ar atnaša".

[15] Samuelis gulėjo ten iki ryto. Tuomet jis atidarė VIEŠPATIES Namų duris. Apie regėjimą Eliui pasakyti bijojo. [16] Bet Elis pasišaukė Samuelį ir tarė: "Samueli, mano sūnau!" "Aš čia!", — jis atsakė. [17] Elis klausė: "Ką jis tau pasakė? Prašyčiau neslėpti nuo manęs. Tegu Dievas tau taip padaro ir dar prideda,* jei nuslėptum nuo manęs nors vieną žodį iš to, ką jis tau pasakė". [18] Samuelis tad pasakė jam visa, nieko nenuslėpdamas. O jis atsakė: "Tai VIEŠPATS! Tedaro kas gera jo akyse!"

[19] Samueliui augant, VIEŠPATS buvo su juo, nepalikdamas neįvykdyto nė vieno savo žodžio. [20] Visas Izraelis, nuo Dano iki Beer-Šebos, sužinojo, kad Samuelis buvo ištikimas VIEŠPATIES pranašas. [21] VIEŠPATS ir toliau pasirodydavo Šilo'e; VIEŠPATS apreiškė save Samueliui Šilo'e su VIEŠPATIES žodžiu.

3,17 "Tegu Dievas tau taip padaro ir dar prideda...": įkvėptieji autoriai vengia pakartoti mums pačius prakeikimo žodžius.

4

O Samuelio žodžiai išėjo į visą Izraelį. Elis labai suseno, ir jo sūnūs vis nedoriau elgėsi VIEŠPATIES akivaizdoje.

Filistinai nugali izraeliečius ir pagrobia Skrynią

[1] Tomis dienomis filistinai susibūrė karui prieš Izraelį,* Izraelis išžygiavo prieš juos į mūšį. Jie pasistatė stovyklą prie Eben–Ezerio, o filistinai pasistatė stovyklą prie Afeko. [2] Filistinai sustojo kovos rikiuotėje prieš Izraelį. Nuožmiame mūšyje filistinai nugalėjo Izraelį. Mūšio lauke jie užmušė apie keturis tūkstančius vyrų. [3] Sugrįžus kariuomenei į stovyklą, Izraelio seniūnai klausė: "Kodėl VIEŠPATS paguldė mus šiandien prieš filistinus? Atsineškime į čia VIEŠPATIES Sandoros skrynią iš Šilo'o, kad jis būtų tarp mūsų ir išgelbėtų mus iš priešų rankos". [4] Kariuomenė pasiuntė į Šilo'ą vyrus ir parsinešė iš ten Galybių VIEŠPATIES, sėdinčio ant kerubų,* Sandoros skrynią. Anie du Elio sūnūs — Hofnis ir Finehas — buvo irgi su Dievo Sandoros skrynia.

4,1 "Tomis dienomis filistinai susibūrė karui prieš Izraelį...": ši sakinio dalis yra iš Septuagintos. Filistinai pradėjo karą, sutelkdami savo ginkluotąsias pajėgas prieš izraeliečius (žr. 1 Sam 4,2-7,2). Filistinai buvo dalis Jūros tautų (žr. Ts 13,1). Jie atsikėlė į Kanaaną šiek tiek vėliau už izraeliečius ir varžėsi su jais, kurdami savo nausėdijas (žr. Am 4,7; Jer 47,4). Atrodo, kad tuomet filistinai jautėsi pakankamai galingi ir planavo užimti visą Kanaaną. Taigi apie 1050 m. prieš Kristų prasidėjo mirtinos izraeliečių grumtynės su filistinais dėl Pažado Žemės.

4,1b-22 Filistinų strategija buvo užimti pajūrį ir Esdraelono slėnį, jungiantį pajūrį su Jordano slėniu. Jie siekė susilpninti izraeliečių giminių lygą, atskirdami pietinio Kanaano gimines nuo šiaurinio Kanaano giminių.

4,4 "... sėdinčio ant kerubų...": šio Viešpaties titulo ištaka, atrodo, buvo Šilo'o šventovė. Dieviškoji Šlovė vaizduojama sėdinti soste, kurį neša per dangus sparnuoti padarai. Žr. Ez 1 ir 10 skyrių.

[5] VIEŠPATIES Sandoros skryniai atėjus į stovyklą, visas Izraelis sušuko tokiu skardžiu riksmu, kad net žemė sudrebėjo. [6] Išgirdę riksmo sukeltą triukšmą, filistinai klausė: "Ką reiškia šis skardus šauksmas hebrajų* stovykloje?" Sužinoję, kad VIEŠPATIES Skrynia buvo atėjusi į stovyklą, [7] filistinai išsigando ir sakė: "Dievai atėjo į stovyklą!" Jie šaukė: "Vargas mums, nes nieko panašaus nėra buvę nei vakar, nei užvakar! [8] Vargas mums! Kas gali išgelbėti mus iš šių galingų dievų* rankos? Juk yra dievai, kurie ištiko Egiptą visokiomis nelaimėmis dykumoje! [9] Bet išdrįskite ir būkite vyrai, filistinai! Kitaip tapsite hebrajų vergais, kaip jie buvo jūsų vergai. Būkite vyrai ir kovokite!" [10] Filistinai kovojo. Izraelis buvo nugalėtas, jie visi pabėgo į savo namus. Pralaimėjimas buvo labai didelis; iš Izraelio krito trisdešimt tūkstančių pėstininkų. [11] Dievo Skrynia buvo paimta į nelaisvę; abu Elio sūnūs — Hofnis ir Finehas — žuvo.

Elio mirtis

[12] Vienas vyras iš Benjamino giminės, išbėgęs iš kovos rikiuotės, tą pačią dieną pasiekė Šilo'ą. Jo drabužiai buvo suplėšyti ir galva purvu aptaškyta. [13] Atėjęs žiūri, Elis sėdi krėsle prie kelio laukdamas, — jo širdis drebėjo dėl Dievo Skrynios. Vyrui įėjus į miestą ir paskelbus žinią, visas miestas pradėjo šaukti. [14] Elis, išgirdęs riksmą, teiravosi: "Ką reiškia tas sąmyšis?" Tada atskubėjo anas vyras ir jam pranešė. [15] Elis turėjo devyniasdešimt aštuonerius metus, jo akys buvo taip nusilpusios, kad jis nebegalėjo matyti. [16] Vyras Eliui tarė: "Aš ką tik atėjau iš mūšio. Aš šiandien išbėgau iš mūšio lauko". Elis klausė: "O kas atsitiko, mano sūnau?" [17] Žinios nešėjas atsakė: "Izraelis bėgo nuo filistinų. Iš tikrųjų kariuomenę ištiko baisios skerdynės. Be to, abu tavo sūnūs — Hofnis ir Finehas — žuvo, o Dievo Skrynia yra paimta į nelaisvę!" [18] Jam paminėjus Dievo Skrynią, Elis virto aukštielninkas iš savo krėslo

---

4,6 "... hebrajų stovykloje...": žodis "hebrajai/hebrajų" ankstesnėse Šv. Rašto knygose yra tik svetimtaučių lūpose kaip paniekos išraiška (žr. Pr 39,14; 43,32). Patys izraeliečiai jį retai tevartoja. Tik vėliau pranašas Jona ir apaštalas Paulius didžiuosis, sakydami: "Aš esu hebrajus" (žr. Jon 1,9; Fil 3,5).

4,8 "... iš šių galingų dievų rankos...": filistinai buvo politeistai ir garbino daug dievų. Užtat jie įsivaizduoja, kad ir izraeliečiai garbina daug dievų.

šalia vartų, nusilaužė sprandą ir numirė, nes jis buvo senas ir sunkus žmogus. Jis buvo išbuvęs teisėju Izraelyje keturiasdešimt metų.

[19] Jo marti, Finehaso žmona, buvo nėščia ir turėjo netrukus gimdyti. Išgirdusi žinią, kad Dievo Skrynia buvo paimta į nelaisvę, kad jos uošvis ir jos vyras yra mirę, ji buvo apimta gimdymo skausmų, prigludo prie žemės ir pagimdė. [20] Jai mirštant, padedančios moterys kalbėjo: "Nebijok, nes pagimdei sūnų". Bet ji neatsakė ir nekreipė dėmesio. [21] Vaiką ji pavadino Ichabodu, sakydama: "Šlovė pasitraukė iš Izraelio!" dėl to, kad Dievo Skrynia buvo paimta į nelaisvę ir dėl savo uošvio bei vyro mirties. [22] "Šlovė pasitraukė iš Izraelio, — ji tarė, — nes Dievo Skrynia yra paimta į nelaisvę".

5

Skrynia vargina filistinus

[1]* Filistinai, paėmę į nelaisvę Dievo Skrynią, nugabeno ją nuo Eben–Ezerio į Ašdodą.* [2] Tada filistinai paėmė Dievo Skrynią, įnešė ją į Dagono* šventyklą ir pastatė šalia Dagono. [3] Atsikėlę anksti kitą rytą, Ašdodo gyventojai rado Dagoną gulintį kniūpsčią žemėje prieš VIEŠPATIES Skrynią. Pakėlę Dagoną, pastatė jį vėl į savo vietą. [4] Bet jiems atsikėlus anksti kitą rytą, Dagonas buvo pargriuvęs kniūpsčias priešais VIEŠPATIES Skrynią. Dagono galva ir abi rankos buvo nukirstos ir gulėjo ant slenksčio. Vien Dagono liemuo buvo likęs. [5] Todėl net iki šios dienos Dagono kunigai ir visi, einantys į Dagono šventyklą, neužmina Dagono slenksčio* Ašdode.

5,1-12 Šis šmaikštus pasakojimas apie izraeliečių Dievo artumo įvaizdį guodė ir džiugino izraeliečius niūrioje būklėje. "Ašdodas" buvo vienas iš penkių filistinų lygos miestų. Kitų keturių vardai: Aškelonas, Ekronas, Gatas ir Gaza.

5,2 "Dagon{o} šventyklą...": Dagonas buvo pagrindinis filistinų dievas (žr. Ts 16,23). Sprendžiant iš vardo, Dagoną filistinai pasiskolino iš savo kaimynų semitų. Vardas "Dagon" gali reikšti "žuvį", — filistinai gyveno arti jūros, — bet nūdien "Dagon{as}" laikomas "grūdais". Taigi Dagonas buvo vienas iš žemdirbių "apvaisinimo" dievų.

5,5 "... neužmina Dagono slenksčio...": durų slenkstis primityviose religijose buvo prietaringai gerbiamas. Einant į šventyklą, reikėjo jį peršokti. Šio papročio ištaka yra labai sena. Šiuolaikinis paprotys pernešti nuotaką per namų slenkstį turbūt yra ano papročio liekana. Ir Lietuvoje per slenkstį negalima sveikintis, nes teks dėl ko nors nesutarti ar net susipykti.

[6] VIEŠPATIES ranka buvo sunki Ašdodo gyventojams. Jis niokojo juos — Ašdodą ir jo žemes, — ištikdamas skauduliais.* [7] Ašdodo gyventojai, matydami tokią padėtį, kalbėjo: "Izraelio Dievo* Skrynios negalime laikyti pas save, nes jo ranka yra sunki mums ir mūsų dievui Dagonui". [8] Jie tad, sušaukę pas save visus filistinų didžiūnus, teiravosi: "Ką turime daryti su Izraelio Dievo Skrynia?" Jie atsakė: "Tebūna Izraelio Dievo* Skrynia perkelta į Gatą". Taigi Izraelio Dievo Skrynia buvo nugabenta į Gatą. [9] Bet jiems perkėlus ją į Gatą, pakilo prieš miestą VIEŠPATIES ranka, sukeldama baisų klaiką. Jis taip skaudžiai palietė miesto gyventojus, jaunus ir senus, kad juos ištiko skauduliai.* [10] Jie tad išsiuntė Izraelio Dievo* Skrynią į Ekroną. Bet Dievo Skryniai atėjus į Ekroną, Ekrono žmonės šaukė: "Pas mus jie perkėlė Izraelio Dievo Skrynią mums ir mūsų giminei išžudyti!" [11] Todėl jie, sušaukę pas save visus filistinų didžiūnus, sakė: "Neškite iš čia Izraelio Dievo* Skrynią! Tegrįžta ji į savo vietą, kad ji neišžudytų mūsų ir mūsų giminės!" Visą miestą buvo apėmusi mirties baimė. VIEŠPATIES ranka ten buvo labai sunki. [12] Vyrai, išvengę mirties, buvo skaudulių* ištikti. Miesto dejavimas kilo iki pat dangaus.

6

Skrynia sugrąžinama

[1]* VIEŠPATIES Skrynia išbuvo filistinų žemėje septynis mėnesius. [2] Tada filistinai sušaukė savo kunigus bei būrėjus ir klausė: "Ką turime daryti su VIEŠPATIES Skrynia? Pasakykite mums, kaip turėtume ją pasiųsti atgal į jos vietą". [3] Jie tarė: "Jei norite siųsti atgal Izraelio Dievo Skrynią, nesiųskite jos vienos. Jūs turite būtinai atsilyginti jam atnaša už kaltę.* Tuomet jūs būsite išgydyti. Kai

---

5,6.9.12 "... skauduliai...": su nuožmia galvijų maro epidemija susijusios apraiškos.

5,7.8.10.11 "... Izraelio Dievo Skrynios...": filistinai, atrodo, nuvokia, kad izraeliečiai turi tik vieną Dievą.

6,1-7,2 Filistinai, priskirdami savo nelaimes Izraelio Dievo Skryniai, ją grąžina izraeliečiams.

6,3 "... atnaša už kaltę...": permaldavimo atnaša po netyčinio nusižengimo Dievo įsakui ryšium su šventais daiktais nuosavybės teisėmis. Žr. Kun 6,1-7.

jūs būsite išsipirkę, kodėl jo ranka neturėtų atsitraukti nuo jūsų?" [4] Jie klausė: "Kokia yra kaltės atnaša, kuria turime jam atsilyginti?" Jie atsakė: "Penki auksiniai skauduliai* ir penkios auksinės pelės,* pagal filistinų didžiūnų skaičių, nes ta pati bėda ištiko visus jus ir jūsų didžiūnus. [5] Turite tad padirbti atvaizdus savo skaudulių ir atvaizdus savo pelių, kurios niokoja kraštą, ir pagarbinkite Izraelio Dievą. Galbūt jis nuims savo ranką nuo jūsų, nuo jūsų dievų ir nuo jūsų krašto? [6] Kodėl turėtumėte sukietinti savo širdį, kaip savo širdį sukietino egiptiečiai ir faraonas? Argi ne tiesa, kad, jam pasityčiojus iš jų, jis turėjo leisti izraeliečiams išeiti, ir jie išėjo? [7] Dabar tad imkitės darbo, padirbkite naują vežimą ir paimkite dvi melžiamas karves, dar niekad nekinkytas į jungą. Karves pakinkykite į vežimą, bet uždarykite iš paskos sekančius jų veršius. [8] Paėmę VIEŠPATIES Skrynią, įkelkite ją į vežimą. Šalia jos dėžėje padėkite auksinius atvaizdus, kuriuos grąžinate jam kaip kaltės atnašą. Pavarykite ją, tegu ji eina savo keliu. [9] Bet žiūrėkite! Jei ji kils į Bet–Šemešą* — keliu į savo žemę, tai jis bus mus užgavęs ta baisia nelaime. O jei ne, tai žinosime, kad ne jo ranka bus mus ištikusi. Tik atsitiktinai buvome užgauti".

[10] Vyrai taip ir padarė. Paėmę dvi melžiamas karves, įkinkė jas į vežimą, o jų veršius uždarė namie. [11] Jie įkėlė į vežimą VIEŠPATIES Skrynią ir dėžę su auksinėmis pelėmis ir jų skaudulių atvaizdais. [12] Karvės ėjo tiesiai į priekį Bet–Šemešo link, ėjo vis tuo pačiu keliu ir baubdamos, nesukdamos nei į dešinę, nei į kairę. O filistinų didžiūnai ėjo paskui jas iki pat Bet–Šemešo ribos.

6,4 "... penki auksiniai skauduliai...penkios auksinės pelės...": graikiškasis Septuagintos vertimas pabrėžia, kad marą lydėjo aibės pelių. Paprastai galvijų maru užkrečia žiurkių nešiojamos blusos. Užtat filistinai teisingai galvojo, ligą susiedami su tomis "pelėmis" (žiurkėmis). Pasiųsdami juos kankinančių dalykų atvaizdų, jie tikėjosi, vadovaudamiesi magijos dėsniu, jų nusikratyti. Jie vylėsi, kad Izraelio Dievas bus patenkintas jų dosnumu.

6,9 "... į Bet–Šemešą...": šis miestas buvo arčiausiai Ekrono, kur buvo laikoma Skrynia prieš ją sugrąžinant izraeliečiams.

Skrynia sugrįžta į Izraelį

[13] Bet–Šemešo žmonės slėnyje pjovė kviečius. Pakėlę akis, pamatė Skrynią. Ją matydami, jie džiūgavo. [14] Vežimas įvažiavo į Jehošuos iš Bet–Šemešo lauką ir ten sustojo. Sukapoję vežimą, karves jie atnašavo VIEŠPAČIUI kaip deginamąją auką. Ten buvo didelis akmuo. [15] Levitai, nukėlę VIEŠPATIES Skrynią ir šalia jos buvusią dėžę, kurioje buvo auksiniai daiktai, padėjo visa ant didžiojo akmens. Po to Bet-Šemešo žmonės tą dieną atnašavo VIEŠPAČIUI deginamąsias aukas ir kitokias aukų atnašas. [16] Tai stebėjusieji penki filistinų didžiūnai tą pačią dieną sugrįžo į Ekroną.

[17] Šie yra auksiniai skauduliai, kuriuos filistinai davė VIEŠPAČIUI kaip atnašą už kaltę: vieną už Ašdodą, vieną už Gazą, vieną už Aškeloną, vieną už Gatą, vieną už Ekroną. [18] Ir auksinių pelių pagal skaičių visų penkiems filistinų didžiūnams priklausančių miestų — įtvirtintų miestų ir atvirų gyvenviečių skaičių. Didysis akmuo, ant kurio buvo padėta VIEŠPATIES Skrynia, tebėra iki šios dienos Jehošuos iš Bet–Šemešo lauke.

[19] Jechonijo palikuonys nedžiūgavo su Bet–Šemešo žmonėmis, kai jie sutiko VIEŠPATIES Skrynią. VIEŠPATS užmušė iš jų septyniasdešimt. Žmonės raudojo, nes VIEŠPATS buvo ištikęs juos baisia nelaime. [20] Bet–Šemešo vyrai klausė: "Kas gali stotis tarnauti VIEŠPAČIUI, šiam šventajam Dievui? Pas ką jis nuo mūsų eis?" [21] Jie tad išsiuntė pasiuntinius pas Kirjat–Jearimų* gyventojus pasakyti: "Filistinai sugrąžino VIEŠPATIES Skrynią. Ateikite ir paimkite ją pas save".

7

[1] Kirjat–Jearimų žmonės atėjo, paėmė VIEŠPATIES Skrynią ir įnešė ją į Abinadabo namus ant kalvos. Jo sūnų Eleazarą jie pašventino rūpintis VIEŠPATIES Skrynia.

6,21 "... pas Kirjat–Jearimų gyventojus...": Skrynia buvo nunešta į Kirjat–Jearimus, nes Šilo'as tuo metu buvo sunaikintas. Žr. Jer 7,12-14; 26,6-9.

Samuelis: teisėjas ir gelbėtojas

[2] Praslinko daug laiko — dvidešimt metų — nuo tos dienos, kai Skrynia buvo apgyvendinta Kirjat–Jearimuose. Visi Izraelio namai ilgėjosi VIEŠPATIES. [3] Samuelis tarė visiems Izraelio namams: "Jei grįžtate pas VIEŠPATĮ visa savo širdimi, pašalinkite iš savo tarpo svetimus dievus bei Aštarotes, atiduokite širdį VIEŠPAČIUI ir tik jam vienam tarnaukite. Tada jis išgelbės jus iš filistinų rankos". [4] Izraelięčiai tad pašalino Baalus bei Aštarotes* ir tarnavo tik VIEŠPAČIUI.

[5] Tada Samuelis tarė: "Surinkite visą Izraelį į Mizpą. Aš maldausiu VIEŠPATĮ jūsų labui". [6] Jie tad susirinko Mizpoje, sėmėsi vandens ir jį liejo ant žemės priešais VIEŠPATĮ.* Tą dieną jie pasninkavo ir išpažino: "Mes esame nusidėję VIEŠPAČIUI". O Samuelis elgėsi Mizpoje kaip izraeliečių teisėjas.

[7] Kai filistinai išgirdo, kad izraeliečiai yra susirinkę Mizpoje, filistinų didžiūnai išžygiavo prieš Izraelį. O apie tai išgirdę, izraeliečiai drebėjo iš baimės. [8] Izraeliečiai Samuelį maldavo: "Neapleisk mūsų, nenustok šauktis į VIEŠPATĮ, mūsų Dievą, kad išgelbėtų mus iš filistinų rankos". [9] Samuelis tad paėmė žinduklį ėriuką ir atnašavo jį VIEŠPAČIUI kaip deginamąją auką. Samuelis šaukėsi į VIEŠPATĮ Izraelio labui, ir VIEŠPATS jo išklausė. [10] Atsitiko, kad, Samueliui atnašaujant deginamąją auką, filistinai pradėjo mūšį prieš Izraelį. Bet VIEŠPATS tą dieną sugriaudė baisiai prieš filistinus. Jis sukėlė tarp jų tokį sąmyšį, kad juos nugalėjo izraeliečiai. [11] Izraelio vyrai išėjo iš Mizpos ir vijosi filistinus, niokodami juos iki pat anapus Bet–Karo.

7,4 "... Baalus bei Aštarotes...": pagrindiniai kanaaniečių gamtos dievai. Izraeliečiai, atėję į Kanaaną, turėjo tapti žemdirbiais. Mokydamiesi iš kanaaniečių dirbti žemę, jie susigundydavo perimti ir jų religiją. Kanaaniečių žemdirbystė turėjo religinę savimonę.

7,6 "... sėmėsi vandens ir jį liejo...priešais VIEŠPATĮ": liejamoji vandens atnaša buvo neįprasta, nes paprastai buvo liejamas vynas. Žmonėms, patyrusiems gyvenimą dykumoje, vanduo buvo labai svarbus gyvybei palaikyti. "Lieti vandenį ant žemės" turėjo simbolinę prasmę. Žr. 2 Sam 14,14.

[12] Samuelis paėmė akmenį ir, pastatęs jį tarp Mizpos ir Šeno, pavadino jį Eben–Ezeriu.* "Nes iki šiol, — jis sakė, — VIEŠPATS mums padėjo". [13] Filistinai buvo prislėgti ir daugiau nebesiveržė į Izraelio žemę. VIEŠPATIES ranka buvo prieš filistinus per visas Samuelio dienas. [14] Miestai, kuriuos filistinai buvo paėmę iš Izraelio, nuo Ekrono iki Gato, buvo sugrąžinti Izraeliui. Izraelis atgavo iš filistinų visas savo žemes. Be to, buvo taika tarp Izraelio ir amoriečių.

[15] Samuelis buvo Izraelio teisėju per visą savo gyvenimą. [16] Kasmet jis apsukdavo Bet–Elio, Gilgalo ir Mizpos ratą ir būdavo Izraelio teisėju visose tose vietose. Po to sugrįždavo į Ramą, nes ten buvo jo namai. Ir ten jis būdavo Izraelio teisėju; ten jis pastatė aukurą VIEŠPAČIUI.

B. MONARCHIJOS ĮVEDIMAS Į IZRAELĮ

8

Žmonės prašo karaliaus

[1]* Savo žiloje senatvėje Samuelis Izraelio teisėjais paskyrė savo sūnus. [2] Jo pirmagimio sūnaus vardas buvo Joelis, o antrojo sūnaus vardas Abijas. Jiedu buvo teisėjais Beer–Šeboje. [3] Sūnūs nėjo jo keliais, bet palinko į godumą. Imdami kyšius, jie iškraipydavo teisingumą.

[4] Todėl susibūriavę visi Izraelio seniūnai, atėjo pas Samuelį į Ramą [5] ir jam tarė: "Žiūrėk, tu pasenai, o tavo sūnūs neina tavo

---

7,12 "... pavadino {akmenį} Eben–Ezeriu": arba "Eben–haEzer", t.y. "Pagalbos akmeniu".

8,1-22 Lūžis ir pervarta politinėje ir religinėje Izraelio istorijoje. Skrynios šventykla Šilo'e buvo griuvėsiai, Sandoros bendrija nebeturėjo vienybės simbolio, filistinai grasino užimti kraštą. Žmonės prašė Samuelį paskirti karalių ir duoti Sandoros bendrijai centralizuotą valdymo formą. Samueliui toks prašymas nebuvo prie širdies. Dievo liepimu, jis davė santūrų įspėjimą apie karaliaus teises.

keliais. Todėl paskirk mums karalių, kad mus valdytų, kaip yra visose tautose". [6] Samueliui nepatiko, kad jie sakė: "Duok mums karalių, kad mus valdytų". Užtat Samuelis kreipėsi malda į VIEŠPATĮ, [7] ir VIEŠPATS Samueliui atsakė: "Paklausyk žmonių balso ir visko, ką jie tau sako, nes ne tave jie atmetė. Mane jie atmetė,* kad nebūčiau jų karaliumi. [8] Lygiai kaip jie yra darę man nuo tos dienos, kurią išvedžiau juos iš Egipto, iki šios dienos, palikdami mane ir tarnaudami kitiems dievams. Taip jie ir tau daro. [9] Dabar tad klausyk jų balso! Tačiau turi juos rimtai įspėti ir jiems pasakyti apie teises karaliaus, kuris juos valdys".

[10] Samuelis tad perdavė visus VIEŠPATIES žodžius žmonėms, kurie buvo prašę iš jo karaliaus. [11] Jis tarė: "Tokios bus teisės karaliaus, kuris jus valdys: jis ims jūsų sūnus ir paskirs juos į savo vežimus, ar į savo raitelius, ar bėgti palydovais pirma jo vežimo. [12] Jis paskirs sau iš jų tūkstantininkus ir penkiasdešimtininkus; arba jie turės arti jo laukus, nuimti jo derlių, dirbti jam karo reikmenis ir vežimų padargus. [13] Jis ims jūsų dukteris kvepalų dirbėjomis, virėjomis ir kepėjomis. [14] Jis paims geriausius jūsų laukus, vynuogynus, alyvmedžių sodus ir atiduos savo dvariškiams. [15] Jis paims dešimtadalį jūsų grūdų ir vynuogių derliaus ir atiduos savo pareigūnams ir dvariškiams. [16] Jis paims jūsų vergus bei verges, geriausius jūsų galvijus bei asilus ir paskirs juos prie savo darbų. [17] Jis paims dešimtadalį jūsų kaimenių, ir jūs tapsite jo vergais. [18] Ateis diena, kai jūs skųsitės savo karaliumi, kurį būsite išsirinkę. Bet tą dieną VIEŠPATS jūsų neišklausys".

[19] Žmonės atsisakė klausyti Samuelio balso. Jie sakė: "Ne! Mums turi būti karalius, [20] kad ir mes galėtume būti kaip kitos tautos. Tevaldo mus mūsų karalius, tegu mus veda, tekovoja mūsų kovas". [21] Išklausęs visus žmonių žodžius, Samuelis pakartojo juos į VIEŠPATIES ausis. [22] VIEŠPATS Samueliui tarė: "Klausyk jų balso ir paskirk karalių, kad juos valdytų". Tada Samuelis tarė Izraelio vyrams: "Eikite kiekvienas į savo miestą".

8,7 "... mane jie atmetė...": Izraelis užmiršo, kad jis nėra kaip kitos tautos. Sekdamas kitų tautų pavyzdžiu ir atmesdamas savo tikrąjį karalių — Jahvę, Sandoros Dievą, Izraelis tapo neištikimas savo pašaukimui.

9

Saulius ir jo tėvo asilai

[1] Tarp Benjamino vyrų buvo vyras, vardu Kišas, — Afijaho sūnaus Bekorato sūnaus Saruro sūnaus Abielio sūnus, — benjaminaitis, pasiturintis žmogus. [2] Jis turėjo sūnų, šaunų jauną vyrą, vardu Saulius. Tarp izraeliečių šaunesnio vyro už jį nebuvo; visa galva jis buvo aukštesnis už kitus vyrus.

[3] Kartą pasiklydo Sauliaus tėvo Kišo asilės. Tėvas tada savo sūnui Sauliui tarė: "Pasiimk vieną iš tarnų ir eik ieškoti asilių". [4] Perėjo per Efraimo aukštumas, perėjo per Šališo sritį, bet jų nesurado. Jie perėjo ir Šaalimų sritį, bet jų nei ten nebuvo. Galop jie perėjo ir per visą Benjamino žemę, bet vis jų nesurado.

[5] Jiems pasiekus Zufo sritį, Saulius kalbėjo su juo ėjusiam tarnui: "Eikš, grįžkime namo, kad mano tėvas, metęs rūpintis asilėmis, nepradėtų rūpintis mumis". [6] Bet tarnas atsakė: "Klausyk! Šiame mieste yra Dievo žmogus. Tas žmogus yra labai gerbiamas. Ką tik jis pasako, tai visuomet įvyksta. Užeikime ten. Galbūt jis parodys mums kelią, kuriuo turėtume eiti". [7] "Žiūrėk, — Saulius tarė tarnui, — jei užeisime, ką mes galėtume tam žmogui nunešti? Duona mūsų maišeliuose yra išsibaigusi, nėra jokios dovanos, kurią galėtume nunešti. Ką mes turime?" [8] Tarnas vėl atsakė Sauliui: "Va, aš kaip tik turiu sidabrinio šekelio ketvirtį.* Aš galiu duoti jį Dievo žmogui, kad jis mums nurodytų kelią". [9] Seniau Izraelyje, kas tik eidavo teirautis Dievo, sakydavo: "Eikit šen, eikime pas regėtoją", nes kas dabar yra vadinamas pranašu, seniau buvo vadinamas regėtoju. [10] Saulius tarnui tarė: "Gerai sakai! Eikime!" Jiedu tad pakilo eiti į miestą, kuriame gyveno Dievo žmogus.

9,8 "... turiu sidabrinio šekelio ketvirtį": maždaug 2,84 g sidabro.

Saulius sutinka Samuelį

[11]* Lipdami šlaitu į miestą, jiedu sutiko keletą merginų, išeinančių vandens semtis, ir jų pasiteiravo: "Ar regėtojas yra čia?" [12]"Taip, — jos atsakė, — va jis kaip tik čia ir yra. Paskubėk, nes jis ką tik atėjo į miestą dėl to, kad žmonės šiandien atnašauja auką aukštumos alkoje. [13] Kaip tik įeisite į miestą, jį rasite, dar neišėjusį į aukštumos alką valgyti. Žmonės nevalgys, kol jis neateis. Tik po to, kai jis palaimins auką, pakviestieji svečiai pradės valgyti. Eikite nedelsdami, ir jį tuojau pat rasite". [14] Jie tad nuėjo į miestą. Įeidami į miestą, jie pamatė priešais iš miesto ateinantį Samuelį pakeliui į aukštumos alką.

[15] Vieną dieną prieš Sauliaus atėjimą VIEŠPATS buvo Samueliui pasakęs: [16] "Rytoj šiuo laiku aš atsiųsiu pas tave vyrą iš Benjamino žemės, o tu jį patepsi mano tautos Izraelio valdovu. Jis išgelbės mano tautą iš filistinų rankos, nes aš mačiau savo tautos kančią, jų dejavimas mane yra pasiekęs". [17] Vos Samueliui pamačius Saulių, VIEŠPATS jam tarė: "Žiūrėk, šis yra vyras, apie kurį tau sakiau: 'Jis valdys mano tautą'". [18] Saulius priėjo prie Samuelio vartuose ir tarė: "Prašyčiau man pasakyti, kur yra regėtojo namai?" [19]Samuelis jam atsakė: "Aš esu regėtojas. Kopk pirma manęs į šventovę ant kalvos, nes tu šiandien turi kartu su manimi valgyti. O rytą, prieš tave išleisdamas, pasakysiu visa, kas tau guli ant širdies.* [20] Apie asiles, pasiklydusias prieš tris dienas, nebesirūpink, nes jos jau surastos. Į ką gi nukreiptas visas Izraelio troškimas? Argi ne į tave ir tavo protėvių namus?" [21] Saulius atsakė: "Aš esu tik benjaminaitis, iš vienos mažiausių Izraelio giminių, ir mano klanas yra menkiausias tarp Benjamino giminės klanų! Kodėl tad man sakai tokius dalykus?"

9,11-14 Atrodo, kad miestas tupėjo ant kalvos šlaito, buvo mažas ir turėjo akmenines sienas su vienais vartais. Šaltinis buvo kalvos papėdėje, o aukštumos alka — šventovė — ant kalvos viršūnės. Samuelis, kaip kunigas, vadovavo vaišėms, kurios būdavo po kai kurių aukų atnašavimo. Ilgainiui aukštumų alkos buvo išnaikintos (žr. Įst 12,2-3; 2 Kar 23,8-9).

9,19 "... kas tau guli ant širdies...": turbūt Saulių slėgė filistinų priespauda.

22 Tada Samuelis paėmė Saulių bei jo tarną ir, nuvedęs į salę, pasodino juos pirmoje vietoje tarp pakviestųjų, kurių buvo apie trisdešimt. 23 O virėjui Samuelis tarė: "Paduok jam tą dalį, kurią tau padaviau — aną, kurią liepiau atidėti į šalį". 24 Virėjas tad paėmė šlaunį bei visa, kas buvo ant jos,* ir padėjo Sauliui. O Samuelis tarė: "Žiūrėk, kas buvo atidėta į šalį, yra tau padėta. Valgyk, nes tai buvo laikoma tau iki paskirto laiko, kad valgytumei su svečiais". Tą dieną Saulius valgė su Samueliu.

25 Jiems nusileidus nuo aukštumos alkos į miestą, Sauliui buvo paklotas guolis ant namų stogo,* ir jis atsigulė miegoti. 26 Auštant, Samuelis pašaukė Saulių, miegojusį ant stogo, tardamas: "Kelkis, palydėsiu tave į kelionę". Saulius atsikėlė ir juodu abu, Samuelis ir jis, drauge išėjo laukan.

Samuelis patepa Saulių karaliumi

27 Jiems artinantis prie miesto pakraščio, Samuelis tarė Sauliui: "Paliepk tarnui paeiti pirma mūsų, o kai jis bus paėjėjęs, tu stabtelk valandėlei, kad galėčiau tau perduoti žodį iš Dievo".

10

1 Samuelis, paėmęs indelį aliejaus, išliejo jį Sauliui ant galvos ir, jį pabučiavęs, tarė: "Argi VIEŠPATS nepatepė tavęs savo tautos Izraelio valdovu? Tu turėsi valdyti VIEŠPATIES tautą ir išgelbėti

9,24 "... visa, kas buvo ant jos": padarius mažutį pakeitimą hebraiškajame žodyje, išeitų "ir riebiąją uodegą". Turbūt tokia buvo pradinė prasmė. Artimųjų Rytų avys turi nepaprastai riebias uodegas. Jos buvo laikomos skanėstu. Tačiau apeigyno taisyklės reikalavo, kad uodega būtų sudeginta ant aukuro (žr. Kun 3,9). Jei ši Kunigų knygos taisyklė buvo kilusi po Samuelio laikų, nūdien mūsų skaitomas tekstas bus buvęs pataisytas, norint jį suderinti su apeigyno taisykle.

9,25 "... paklotas guolis ant namų stogo": stogai toje pasaulio dalyje yra plokšti su turėklais. Vasaros metu nelyja. Smagu miegoti ant stogo, nes viduje esti tvanku.

ją iš visų jos priešų rankos. Ženklas tau, kad VIEŠPATS patepė tave savo paveldo valdovu yra šis. 2 Šiandien iš manęs išėjęs, Benjamino žemėje, netoli Rachelės kapo* prie Zelzaho, sutiksi du vyrus, ir jie tau sakys: 'Asilės, kurių buvai išėjęs ieškoti, yra surastos. Nūn tavo tėvas liovėsi rūpintis dėl jų, bet rūpinasi dėl tavęs ir sako: ką man daryti su sūnumi?' 3 Iš ten tu eisi toliau, kol pasieksi Taboro ąžuolą. Trys vyrai, einą pas Dievą į Bet–Elį, tave ten pasitiks. Vienas jų nešinas trimis ožiukais, kitas nešinas trimis duonos kepalais, o tretysis nešinas vynmaišiu vyno. 4 Tave pasveikinę, jie pasiūlys tau du kepalus duonos, kuriuos turi iš jų priimti. 5 Po to tu turi nueiti į Gibeat–Elohimus, kur yra filistinų įgula.* Ten, įeidamas į miestą, susitiksi su būriu pranašų. Jie leisis nuo aukštumų šventovės, vedami lyros, būgnelio su žvangučiais, fleitos bei arfos, ir pranašaus dvasios pagavoje.* 6 Tuomet tave pagaus VIEŠPATIES dvasia, tu būsi kartu su jais dvasios pakilime ir tapsi kitokiu žmogumi. 7 Kai tik visi šie ženklai bus tau įvykę, daryk, ką laikai reikalinga, nes VIEŠPATS yra su tavimi. 8* Po to, tu turi nueiti anksčiau už mane į Gilgalą. Tikėk manim, aš ateisiu pas tave atnašauti deginamųjų aukų ir aukoti bendravimo atnašų. Tu turi laukti septynias dienas, kol aš pas tave ateisiu ir nurodysiu, ką turi toliau daryti".

Ženklai įvyksta

9 Sauliui apsigręžus eiti nuo Samuelio, Dievas jam davė kitą širdį. Tą pačią dieną įvyko anie visi ženklai... 10* Jiems einant iš ten į Gibeą, žiūri, jį pasitinka pranašų būrys. Dievo dvasia jį paga-

---

10,2 Čia, kaip ir Jer 31,15 tekste, Rachelės kapo vieta nurodoma šiaurėje nuo Jeruzalės. Vėlesnis tikėjimo kraitis Pr 35,19-20 tekstą suprato taip, kaip atspindi Mt 2,16-18 skaitinys, ir kapo vieta laiko vietovę prie Betliejaus, į pietus nuo Jeruzalės.

10,5 "... filistinų įgula": hebraiškasis žodis, verčiamas "įgula", bet galima suprasti ir "akmeniu", pastatytu filistinų okupacijai ženklinti bei "pareigūnu" duoklei rinkti. "... dvasios pagavoje": ekstazėje, sukeltoje grupinio religinio entuziazmo išgyvenimo. Tam būdavo panaudojama muzika ir šokiai.

10,8 Įkvėptasis knygos redaktorius, įterpdamas šią eilutę su įsakymu "laukti septynias dienas", paruošia skaitytoją pasakojimui apie Sauliaus atmetimą (žr. 1 Sam 13,8-15).

10,10 Pasakojimas sutrumpinamas, praleidžiant kitų dviejų Samuelio duotų ženklų išsipildymą (žr. 1 Sam 10,2-5).

vo, ir jis dvasios pakilime pranašavo kartu su jais. [11] O visi, kurie pirma buvo jį pažinę, matydami jį dvasios būsenoje su pranašais pranašaujantį, vieni kitus klausė: "Kas atsitiko Kišo sūnui? Nejau ir Saulius yra tarp pranašų?" [12] O kažin koks vietinis pridėjo: "O kas yra jų tėvas?"* Tad žodžiai: "Nejau ir Saulius yra tarp pranašų?" virto patarle. [13] Praėjus jo pranašiškam dvasios pakilimui, jis nuėjo į aukštumos alką.

Saulius tyli apie karaliavimą

[14] Sauliaus dėdė klausė jo ir tarno: "Kur buvote nuėję?" "Asilių ieškoti", — jis atsakė. "Matydami, kad jų nesurandame, nuėjome pas Samuelį". [15] "Pasakyk man, — liepė Sauliaus dėdė, — ką tau Samuelis pasakė!" [16] Saulius dėdei atsakė: "Mums jis tik pasakė, kad asilės jau atsiradusios". Tačiau jis nepasakė jam nieko, ką Samuelis buvo sakęs apie karaliavimą.

Saulius išrenkamas karaliumi burtų keliu

[17] Samuelis, sušaukęs žmones pas VIEŠPATĮ į Mizpą, [18] jiems tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Aš išvedžiau Izraelį iš Egipto, ir aš išgelbėjau jus iš egiptiečių rankos bei rankos visų, jus engusių, karalysčių'. [19] Bet šiandien atmetėte savo Dievą — tą, kuris išgelbsti jus iš nelaimių ir sunkumų, ir pasakėte: 'Ne! Paskirk karalių mus valdyti'. Dabar tad stokitės VIEŠPATIES akivaizdoje savo giminėmis ir klanais".

[20] Samuelis paliepė prieiti kiekvienai Izraelio giminei, ir burtas krito Benjamino giminei. [21] Tada Samuelis paliepė Benjamino giminei prieiti klanais, ir burtas krito Matrio žmonių klanui. Galop jis paliepė Matrio klanui prieiti vyras po vyro, ir burtas krito Kišo sūnui Sauliui. Bet kai jo ieškojo, negalėjo surasti. [22] Jie tad vėl teiravosi VIEŠPATĮ: "Ar tas žmogus atėjo į čia?" O VIEŠPATS atsakė: "Taip! Jis slepiasi tarp reikmenų". [23] Nubėgę, jį iš ten atvedė.

10,12 "O kas yra jų tėvas?": Saulių pažinę žmonės stebėjosi, kad jis, būdamas svarbus asmuo, bendrauja su entuziastais — žmonėmis iš varguomenės. Šis posakis gali turėti ryšį su entuziastų grupės galva — pranašu. Žr. 2 Kar 13,14; 2,12.

Jam užėmus savo vietą tarp žmonių, jis stovėjo galva aukštesnis už visus žmones. [24] Samuelis žmonėms tarė: "Ar matote, ką VIEŠPATS išrinko? Kito, kaip jis, nėra visoje tautoje". O visi žmonės jį sveikino, šaukdami: "Tegyvuoja karalius!"

[25] Samuelis paaiškino žmonėms karaliaus valdžios teises ir pareigas, surašė jas į knygą ir padėjo VIEŠPATIES akivaizdoje. Tai padaręs, Samuelis išsiuntė žmones atgal į savo namus. [26] Ir Saulius, lydimas dorų stipruolių, kurių širdį buvo palietęs Dievas, sugrįžo į savo namus Gibeoje. [27a] Bet keletas niekšų sakė: "Kaip gali šis vaikinas mus išgelbėti?" Jie tad jį niekino, ir dovanos jam neatnešė. Bet jis dėjosi to nepastebįs.

Amoniečių nugalėjimas

{[27b*] Amoniečių karalius Nahašas buvo nuožmiai engęs Gado ir Reubeno giminių žmones. Jis, būdavo, kiekvienam jų išlupa dešinę akį ir neleidžia turėti gelbėtojo. Nebuvo likę nė vieno iš izraeliečių anapus Jordano, kurio dešinės akies amoniečių karalius Nahašas nebūtų išlupęs. Bet septyni tūkstančiai vyrų buvo pabėgę nuo amoniečių ir suėję į Jabeš–Gileadą.

11

[1] Maždaug po mėnesio,} amonietis Nahašas atžygiavo ir apgulė Jabeš– Gileadą. Jabeš vyrai Nahašui tarė: "Sudaryk su mumis sandorą ir mes tau tarnausime". [2] Bet amonietis Nahašas atsakė: "Tik šitaip aš sudarysiu su jumis sandorą, būtent išlupdamas kiekvienam iš jūsų dešinę akį! Šitaip aš užtrauksiu gėdą visam Izraeliui!" [3] Jabešo seniūnai jam kalbėjo: "Duok mums septynias dienas atsikvėpti, kad galėtume pasiųsti pasiuntinius į visą Izraelį. Jei neatsiras, kas mus gelbėtų, mes tau pasiduosime". [4] Atėję į Sauliaus Gibeą, pasiuntiniai perdavė šiuos žodžius žmonėms. Visi žmonės aimanavo.

10,27b-11,1 Šis tekstas yra iš Kumrano ritinių — ketvirtojoje oloje atrasto hebraiško Samuelio knygos dalinio rankraščio (4QSam). Be to, jį cituoja iš graikiško teksto senovės žydų istorikas Juozapas Flavijus (žr. Žydų senovė 6,68-71).

[5] Kaip tik tuo metu, varydamas jaučius, iš laukų sugrįžo Saulius. "Kodėl žmonės verkia?" — klausė Saulius. Jie tad pakartojo jam žinią apie Jabešo gyventojus. [6] Klausantis šių žodžių, Saulių pagavo VIEŠPATIES dvasia ir jis labai įniršo. [7] Paėmęs jungą jaučių, jis sukapojo juos į gabalus ir išsiuntė per pasiuntinius į visą Izraelio žemę su įspėjimu: "Taip bus padaryta su jaučiais kiekvieno, kuris tik neateis sekti paskui Saulių ir Samuelį!" VIEŠPATIES baimė apėmė žmones, ir jie atėjo visi kaip vienas. [8] Jam sutelkus juos prie Bezeko, izraeliečių buvo trys šimtai tūkstančių, o iš Judo trisdešimt tūkstančių. [9] O atėjusiems pasiuntiniams buvo pasakyta: "Taip jūs kalbėsite Jabeš-Gileado vyrams: 'Rytoj, saulei pradėjus kaitinti, jūs būsite išgelbėti'" Pasiuntiniai sugrįžę pranešė tai Jabeš-Gileado gyventojams. Šie apsidžiaugė. [10] Tada Jabešo gyventojai tarė amoniečiams: "Rytoj pasiduosime jums, galėsite daryti su mumis, kas tik jums patiks".

[11] Kitą dieną Saulius išdėstė kariuomenę į tris būrius. Rytmečio sargybos metu jie įsiveržė į stovyklą ir tol kirto amoniečius, kol įkaito diena. Išlikusieji gyvi buvo taip išblaškyti, kad niekur neliko dviejų toje vietoje.

Žmonės priima Saulių karaliumi

[12]* Žmonės tad kalbėjo Samueliui: "Kas drįso sakyti: 'Nejau Saulius bus mūsų karalius'" Paduokite juos mums, mes juos nubausime mirtimi". [13] Bet Saulius atsakė: "Šiandien nė vienas nebus nubaustas mirtimi, nes šiandien VIEŠPATS suteikė Izraeliui išgelbėjimą".

[14] Samuelis tarė žmonėms: "Eikit šen! Eime į Gilgalą ir ten pradėkime karaliaus valdžią". [15] Visi žmonės tada nuėjo į Gilgalą ir ten, Gilgale, VIEŠPATIES akivaizdoje paskelbė Saulių karaliumi. Ten jie atnašavo VIEŠPATIES akivaizdoje bendravimo aukas; ten Saulius ir visi izraeliečiai šventė su didžiu džiaugsmu.

11,12-14 Šiomis eilutėmis knygos redaktorius suderino pasakojimą apie Sauliaus pripažinimą karaliumi Mizpoje (žr. 1 Sam 10,17-24) su pasakojimu apie viešą paskelbimą prie Gilgalo (žr. 1 Sam 11,15) po amoniečių nugalėjimo (žr. 1 Sam 10,27b-11,11).

12

Samuelio atsisveikinimo kalba

[1] Tada Samuelis kreipėsi į visą Izraelį: "Tikėkit manimi, klausiau jūsų balso visame, ko jūs iš manęs prašėte, ir paskyriau karalių jums valdyti. [2] Žiūrėkite, karalius nuo dabar jus ves. O aš pasenau ir pražilau, turiu sūnus tarp jūsų. Aš buvau jūsų vadas nuo savo jaunystės iki šios dienos. [3] Štai aš! VIEŠPATIES akivaizdoje ir jo pateptojo akivaizdoje liudykite prieš mane! Kieno esu aš paėmęs jautį? Ir kieno esu paėmęs asilą? Ką esu aš apgavęs ar apiplėšęs? Iš kieno rankos esu aš paėmęs kyšį, kad nematyčiau jo kaltės? Liudykite prieš mane, jums atsilyginsiu". [4] Jie atsakė: "Tu mūsų nei apgavai, nei apiplėšei, ir nieko nepaėmei iš kieno nors rankos". [5] Jis tad jiems tarė: "Taigi VIEŠPATS šiandien yra jums liudytojas, ir jo pateptasis yra liudytojas, kad neradote nieko mano rankoje". Ir jie sutiko: "Jis yra liudytojas!"

[6] Tęsdamas Samuelis tarė žmonėms: "Liudytojas yra VIEŠPATS, kuris paskyrė Mozę bei Aaroną ir išvedė jūsų protėvius iš Egipto žemės. [7] Todėl dabar stokitės, aš eisiu į teismą su jumis VIEŠPATIES akivaizdoje ir atpasakosiu jums visus VIEŠPATIES gerumo darbus, padarytus jums ir jūsų protėviams. [8] Kai Jokūbas nuėjo į Egiptą ir egiptiečiai juos engė, tada jūsų protėviai šaukėsi į VIEŠPATĮ; VIEŠPATS pasiuntė Mozę ir Aaroną, kurie išvedė juos iš Egipto ir apgyvendino šioje vietoje. [9]* Bet jie užmiršo VIEŠPATĮ, savo Dievą. Užtat jis padavė juos į rankas Siseros, Hazoro karaliaus Jabino kariuomenės vado, į rankas filistinų, ir į rankas Moabo karaliaus. Jie prieš juos kariavo. [10] Tada jie šaukdavosi į VIEŠPATĮ, tardami: 'Nusidėjome, nes palikome VIEŠPATĮ ir garbinome Baalus ir Aštarotes.* Bet dabar išgelbėk mus iš mūsų priešų rankos, ir mes tau tarnausime!'. [11] Užtat VIEŠPATS siuntė Jerub–Baalą ir Bedaną, ir Jeftą, ir Samuelį; jis išgelbėjo nuo jus apsupusių priešų, ir jūs saugiai gyvenote. [12] Bet matydami, kad amoniečių karalius Nahašas atžygiuoja prieš jus, man sakėte: 'Ne! Karalius mus turi valdyti!', nors VIEŠPATS, jūsų Dievas, buvo jūsų karalius.

12,9-11 Panašumas į deuteronomistinę Teisėjų knygos sąrangą. Žr. Ts 4,2-3.
12,10 "... garbinome Baalus ir Aštarotes": žr. 1 Sam 7,3-4.

Įspėjimai žmonėms ir karaliui

[13] Puiku, VIEŠPATS paskyrė jums karalių! Žiūrėkit, čia yra karalius, kurį išsirinkote, kurio prašėte.

[14] Jei bijosite VIEŠPATIES, tarnausite jam, klausysite jo balso ir nemaištausite prieš VIEŠPATIES įsakymą, jei jūs ir jus valdantis karalius seksite VIEŠPATĮ, savo Dievą, — bus puiku! [15] Bet jei neklausysite VIEŠPATIES balso ir maištausite prieš VIEŠPATIES įsakymą, tuomet VIEŠPATIES ranka bus prieš jus ir prieš jūsų karalių. [16] Dabar tad būkite pasiruošę pamatyti nuostabų dalyką, kurį VIEŠPATS padarys jūsų akyse. [17]* Argi ne kviečiapjūtė šiandien? Aš šauksiuosi į VIEŠPATĮ, kad siųstų perkūnijos ir lietaus. Tuomet jūs suprasite ir matysite, kokį nedorą dalyką jūs darėte VIEŠPATIES akyse, prašydami sau karaliaus". [18] Samuelis šaukėsi į VIEŠPATĮ, ir VIEŠPATS tą dieną atsiuntė perkūnijos ir lietaus. O visi žmonės didžiai bijojo VIEŠPATIES ir Samuelio.

[19] Visi žmonės Samueliui sakė: "Užtark savo tarnus pas VIEŠPATĮ, savo Dievą, kad nenumirtume, nes prie visų savo nuodėmių, reikalaudami sau karaliaus, pridėjome dar ir tą nedorą dalyką". [20] Samuelis žmonėms tarė: "Nebijokite! Iš tikrųjų visus tuos nedorus dalykus jūs esate padarę, tačiau nesigręžkite nuo VIEŠPATIES, savo Dievo, bet tarnaukite VIEŠPAČIUI visa savo širdimi. [21] Nesigręžkite sekti beverčių daiktų, nenešančių naudos ir negalinčių išgelbėti, nes jie yra beverčiai. [22] Savo didžio vardo dėlei neatmes VIEŠPATS savo tautos, nes VIEŠPAČIUI patiko padaryti jus sau tauta. [23] Be to, gink Dieve, nusidėti VIEŠPAČIUI ir liautis melstis už jus. Aš ir toliau mokysiu jus gero ir doro kelio. [24] Tik jūs turite garbinti VIEŠPATĮ ir jam ištikimai visa širdimi tarnauti, nes matėte, kokių didžių dalykų jis yra jums padaręs. [25] Bet jei užsispirsite ir toliau nedorai elgtis, ir jūs, ir jūsų karalius pražūsite".

12,17 Lietus kviečiapjūtės metu būtų tas pat kaip sniegas vasarą (žr. Pat 26,1). Kviečiapjūtė vyksta vasaros pradžioje, lietaus galima laukti tik rudenį.

C. SAULIUS IR DOVYDAS

13

Sukilimas prieš filistinus

1* Saulius buvo...metų, kai tapo karaliumi ir jis karaliavo Izraelyje...{dvejus} metus.

2 Saulius išsirinko iš Izraelio tris tūkstančius vyrų. Du tūkstančiai buvo su Sauliumi Michmaše ir Bet–Elio aukštumose, o vienas tūkstantis buvo su Jonatanu Benjamino Gibeoje. Likusius vyrus jis paleido namo į savo palapines. 3 Jonatanas nugalėjo Gibeoje buvusią filistinų įgulą;* filistinai apie tai sužinojo. Saulius paliepė pūsti ragą visame krašte, tardamas: "Teišgirsta hebrajai!"* 4 Visas Izraelis išgirdo: "Saulius nugalėjo filistinų įgulą!* Izraelis užsitraukė filistinų neapykantą!" Žmonės buvo pašaukti telktis pas Saulių į Gilgalą.

5 Filistinai, savo ruožtu, kovai prieš Izraelį sutelkė trisdešimt tūkstančių vežimų ir šešis tūkstančius raitelių, o kareivių tiek daug, kiek yra pajūryje smilčių. Jie atžygiavo ir pasistatė stovyklą prie Michmašo, į rytus nuo Bet–Aveno. 6 Izraelio vyrams pamačius, kad jie yra pavojuje, — nes kariuomenė buvo sunkioje padėtyje, — žmonės išsislapstė olose, urvuose, tarp uolų, kapuose ir vandens talpyklose. 7* Kiti hebrajai perėjo Jordaną į Gado ir Gileado žemę. Saulius vis dar buvo Gilgale, ir likusieji žmonės susitelkė prie jo kupini baimės.

8 Jis laukė septynias dienas — iki laiko, kurį buvo nustatęs Samuelis. Bet Samuelis neatėjo, ir žmonės pradėjo slaptai trauktis nuo

---

13,1 Formulė, panaši į 2 Sam 5,4 pareiškimą, buvo kada nors čia redaktoriaus įterpta. Sauliaus amžius, jam tampant karaliumi, nenurodomas; dveji jo karaliavimo metai turimame tekste nėra tiksli jo valdymo trukmė. Tikėjimo kraitis duoda apvalų skaičių — keturiasdešimt metų (žr. Apd 13,21).

13,3-4 "... filistinų įgulą...": žr. 1 Sam 10,5 paaiškinimą. "Teišgirsta hebrajai!": izraeliečius hebrajais vadino svetimtaučiai. Septuaginta skirtingai skaito šias dvi eilutes: "Filistinai išgirdo, kad hebrajai {arba: vergai} buvo sukilę. Tuo tarpu Saulius paliepė pūsti ragą visame krašte, ir visas Izraelis išgirdo, kad Saulius..."

13,7-15 Šiose eilutėse, kaip ir 1 Sam 10,8, nujaučiama, kad Dievas atmes Saulių. Priežastis nurodoma 1 Sam 15 skaitinyje (žr. taip pat 1 Sam 28,17-18).

Sauliaus. [9] Saulius tad paliepė: "Paruoškite čia man deginamąją auką ir bendravimo atnašas". Ir jis atnašavo deginamąją auką. [10] Vos jam pabaigus atnašauti deginamąją auką, atėjo Samuelis. Saulius išėjo jo pasitikti ir pasveikinti. [11] "Ką tu padarei?" — klausė Samuelis. Saulius atsakė: "Matydamas, kad žmonės slaptai traukiasi nuo manęs, ir tu neatėjai paskirtu laiku, o filistinai jau buvo susitelkę Michmase, [12] aš sau tariau: 'Nūn filistinai tuojau atžygiuos prieš mane į Gilgalą, o aš dar neieškojau VIEŠPATIES malonės'. Taigi aš iš savo nerimo ir atnašavau deginamąją auką". [13] Samuelis Sauliui tarė: "Tu pasielgei kvailai, nesilaikydamas VIEŠPATIES, savo Dievo, tau duoto įsakymo! VIEŠPATS būtų patvirtinęs tavo karaliavimą Izraelyje visam laikui, [14] bet dabar tavo karaliavimas neišliks. VIEŠPATS susiieškojo sau vyrą pagal savo širdį, jį VIEŠPATS paskyrė būti savo tautos valdovu, nes tu nevykdei, ką VIEŠPATS buvo tau įsakęs". [15] Samuelis pakilo ir nuėjo iš Gilgalo savo keliu. Bet likusieji žmonės, žygiuodami nuo Gilgalo Benjamino Gibeos link, nuėjo su Sauliumi prisijungti prie kariuomenės.

Saulius apžiūrėjo pas jį pasilikusius žmones — apie šešis šimtus vyrų. [16] Saulius, jo sūnus Jonatanas, ir su jais pasilikusieji kareiviai apsistojo Benjamino Geboje, o filistinai turėjo stovyklą Michmase. [17] Tada iš filistinų stovyklos išėjo trys būriai kareivių krašto niokoti. Vienas būrys pasuko Ofros keliu, einančiu į Šualo sritį, [18] kitas būrys pasuko Bet-Horono kryptimi, o tretysis būrys pasuko kalno, dunksančio virš Zebojimų slėnio, dykumos pusėje, link.

[19]* Visame Izraelio krašte nebuvo galima rasti kalvio, nes filistinai kalvystę buvo uždraudę: "Kitaip hebrajai pasidirbs sau kalavijus ar ietis!" [20] Taigi visi izraeliečiai turėdavo nueiti pas filistinus paaštrinti savo noragų, kauptuvų, kirvių ar pjautuvų. [21] Mokestis už paaštrinimą buvo du trečdaliai šekelio už noragus, kauptuvus bei trišakes ir trečdalis šekelio už kirvių paaštrinimą bei akstinų jaučiams varyti ištiesinimą. [22] Todėl mūšio dieną nebuvo galima rasti nei kalavijo, nei ieties rankose kareivių, buvusių su Sauliumi ir Jonatanu. Juos turėjo tik Saulius ir Jonatanas.

13,15b-14,52 Izraeliečiai buvo išblaškyti; su Sauliumi pasiliko tik šeši šimtai kareivių. Perdėm tikroviškas skaičius.

13,19-22 Geležies amžius tuomet tebuvo vos prasidėjęs Palestinoje. Filistinai buvo už izraeliečius pranašesnės medžiaginės kultūros, bet pastarieji ilgainiui juos pralenkė ir karą laimėjo.

Jonatano žygdarbis

[23] Filistinų įgula buvo įžygiavusi į Michmaso perėją.

14

[1] Vieną dieną Sauliaus sūnus Jonatanas tarė savo jaunam ginklanešiui: "Eikš, paeikime iki filistinų įgulos kitoje pusėje". Bet savo tėvui apie tai nepasakė. [2] Saulius buvo apsistojęs Gibeos pakraštyje po granatmedžiu, esančiu prie Migrono. Su juo buvo apie šeši šimtai vyrų, [3] drauge su efodą nešiojančiu* Ahitubo sūnumi Ahiju, Ichabodo broliu, VIEŠPATIES kunigo Šilo'e Elio sūnaus Finehaso sūnumi. Žmonės nežinojo, kad Jonatanas buvo išėjęs. [4] Perėjoje, per kurią Jonatanas bandė nueiti iki filistinų įgulos, buvo stati uola vienoje pusėje ir stati uola kitoje pusėje, viena vadinama Bozezu, o kita — Sėne. [5] Viena stačioji uola buvo šiaurėje priešais Michmašą, o kita pietuose priešais Gebą.

[6] Jonatanas tarė savo jaunam ginklanešiui: "Eikš, paeikime iki tų neapipjaustytųjų įgulos.* Galbūt VIEŠPATS mums padės, nes VIEŠPAČIUI nėra sunku išgelbėti per daugelį ar per keletą". [7] Ginklanešys jam atsakė: "Daryk visa, kas yra tavo širdyje. Va, aš su tavimi! Mano širdis, kaip tavo širdis!" [8] Jonatanas tarė: "Žiūrėk, mudu pereisime tų vyrų link ir jiems pasirodysime. [9] Jei jie mums sakys: 'Palaukite, kol mes pas jus ateisime!', tuomet mudu liksime stovėti savo vietoje, prie jų nelipsime. [10] Bet jei jie sakys: 'Palipkite pas mus!', tuomet mudu palipsime, nes VIEŠPATS atiduoda juos mums į rankas. Tai mums bus ženklas". [11] Jiedu tada pasirodė prie-

---

14,3 "... su efodą nešiojančiu...": šis efodas nebuvo apeiginių drabužių dalis (žr. 1 Sam 2,18), bet dėžė, kurioje buvo laikomi Urimai ir Tumimai — šventieji daiktai Dievo valiai nustatyti burtų metimu (žr. 41-ąją eilutę; taip pat Iš 28,30).

14,6 "... neapipjaustytųjų įgulos...": izraeliečiai drauge su kitomis semitinėmis Rytų tautomis — amoriečiais, amoniečiais, moabitais ir edomitais turėjo apipjaustymo paprotį; filistinai, būdami ne semitai, tokio papročio neturėjo. Izraeliečių lūpose šis prievardis reiškė panieką.

šais filistinų įgulą. Filistinai sakė: "Žiūrėk, ir hebrajai išlenda iš urvų, kuriuose jie buvo pasislėpę". [12] Įgulos vyrai šūktelėjo Jonatanui ir jo ginklanešiui, sakydami: "Palipkite pas mus, kad galėtume jums kai ką parodyti!" Jonatanas savo ginklanešiui tarė: "Lipk paskui mane, nes VIEŠPATS atidavė juos į Izraelio rankas". [13] Jonatanas kopė rankomis ir kojomis, o jo ginklanešys įkandin iš paskos. Filistinai krito prieš Jonataną, o jo ginklanešys, lipdamas paskui jį, juos pribaigė. [14] Šiame pirmame žygyje Jonatanas ir jo ginklanešys pusės akro plote užmušė apie dvidešimt vyrų. [15] Baisus klaikas sujudino kareivius stovykloje ir lauke; įgulos ir net išėjusieji niokoti krašto buvo siaubo apimti. Pati žemė drebėjo, ir visus apėmė nepaprastas siaubas.

[16] Sauliaus žvalgai Benjamino Gibeoje matė, kad priešo stovykla sklaidosi į visas puses. [17] Saulius kareiviams, buvusiems su juo, įsakė: "Patikrinkite ir pažiūrėkite, kas yra iš mūsų išėjęs". Jie patikrino ir pamatė, kad trūko Jonatano ir jo ginklanešio. [18] Saulius tarė Ahijui: "Atnešk čia Dievo Skrynią",* nes Dievo Skrynia tuomet būdavo su izraeliečiais. [19] Sauliui kalbantis su kunigu, sąmyšis filistinų stovykloje vis didėjo ir didėjo. Jis tad kunigui tarė: "Sulaikyk ranką".*

[20] Tada Saulius ir su juo buvusieji kareiviai susitelkė ir nuskubėjo į mūšį. Jie rado filistinus didžiai sumišusius, kertančius kalavijais vieni kitiems. [21] Ir hebrajai,* pirma buvusieji filistinų pusėje ir atėjusieji su jais į stovyklą, prisijungė prie izraeliečių,* buvusių su Sauliumi ir Jonatanu. [22] Panašiai ir visi izraeliečiai, slapstęsi Efraimo aukštumose, išgirdę, kad filistinai bėgo, vijosi juos įkandin kovodami. [23] Taigi tą dieną VIEŠPATS suteikė Izraeliui pergalę.

14,18 "Atnešk čia Dievo Skrynią": vietoje "Dievo Skrynios" graikiškoji Septuaginta skaito "Atnešk čia Dievo efodą (žr. 3-ąją ir 41-ąją eilutę).

14,19 "Sulaikyk ranką...": kunigas jau buvo pradėjęs mesti Urimus ir Tumimus.

14,21 "Hebrajai" ir "izraeliečiai" nebūtinai priklausė tai pačiai tautai. Turbūt teisinga būtų sakyti, kad ne visi hebrajai buvo izraeliečiai, nes prievardis "hebrajai" turėjo platesnę prasmę.

Sauliaus priesaika

Mūšis tęsėsi anapus Bet–Aveno. Visa kariuomenė buvo su Sauliumi — dešimt tūkstančių vyrų. Mūšis išsiplėtė Efraimo aukštumose.

[24] Saulius tą dieną padarė didelę klaidą. Jis buvo prisaikdinęs kareivius, tardamas: "Tebūna prakeiktas vyras, kurs valgytų maisto iki vakaro, kol aš nebūsiu atkeršijęs savo priešams!" Taigi nė vienas iš kareivių neragavo maisto.

[25] Kareiviai užtiko korį su medumi; ten buvo ir medaus žemėje. [26] Užtikę korį su medumi, kareiviai matė, kad varva medus, bet nė vienas jų rankos prie burnos nekėlė, nes bijojo priesaikos. [27] Bet Jonatanas nebuvo girdėjęs, kaip jo tėvas prisaikdino kareivius. Jis tad ištiesė rankoje buvusią lazdą, padažė jos galą į medaus korį ir pakėlė ranką prie burnos. Jam akys nušvito. [28] Tuomet vienas iš kareivių tarė: "Tavo tėvas griežtai prisaikdino kareivius, tardamas: 'Tebūna prakeiktas vyras, kurs valgytų ką nors šiandien!' Dėl to kareiviai yra nusilpę". [29] Jonatanas kalbėjo: "Mano tėvas nuvargino kraštą! Prašyčiau pažiūrėti, kaip nušvito man akys, kai paragavau tą truputėlį medaus. [30] Iš tiesų, jei kareiviai šiandien būtų laisvai valgę paimto iš priešų grobio, pergalė prieš filistinus būtų buvusi kur kas didesnė!"

Draudžiama valgyti kruviną mėsą

[31] Sumušę filistinus tą dieną nuo Michmašo iki Aijalono, kareiviai buvo visiškai nusilpę. [32] Kareiviai tad puolė prie grobio ir, paėmę avių, jaučių bei veršių, pjovė juos ant žemės. Kareiviai valgė kruviną mėsą. [33] Sauliui buvo pranešta: "Žiūrėk, kareiviai nusideda VIEŠPAČIUI, valgydami kruviną mėsą!" "Jūs nesilaikėte tikėjimo, — jis tarė, — atritinkite man čia didelį akmenį". [34] Ir Saulius įsakė: "Pasisukinėkite tarp kareivių ir jiems pasakykite: 'Teatveda visi savo jaučius ar savo avis pas mane, teskerdžia juos čia ir tevalgo. Bet nenusidėkite VIEŠPAČIUI, valgydami kruviną mėsą'".

Tad visi kareiviai atsivedė savo jaučius tą naktį ir ten juos pjovė. [35] O Saulius pastatė VIEŠPAČIUI aukurą. Tai buvo pirmas aukuras, kurį jis pastatė VIEŠPAČIUI.

Atidengiama Jonatano kaltė

[36] Tada Saulius tarė: "Leiskimės vytis filistinus nakčia, plėškime juos iki aušros, nepalikime nė vieno iš jų gyvo!" Jie atsakė: "Daryk visa, kas tau atrodo gera". Bet kunigas sakė: "Kreipkimės čia į Dievą". [37] Saulius tad teiravosi Dievo: "Ar man reikia leistis filistinų vytis? Ar paduosi juos į rankas Izraeliui?" Bet jis tą dieną jam neatsakė. [38] Tada Saulius tarė: "Ateikite čia, visi žmonių vadai! Mes turime ištirti ir nustatyti, kaip ši nuodėmė šiandien buvo padaryta. [39] Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris duoda pergalę Izraeliui, net jei tai būtų per mano sūnų Jonataną, jis tikrai turės mirti!" Bet nė vienas iš kareivių neatsakė. [40] Jis tarė visam Izraeliui: "Atsistokite vienoje pusėje, o mano sūnus Jonatanas atsistos kitoje pusėje". Kareiviai Sauliui atsakė: "Daryk, kas tau atrodo gera". [41]* "O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, — Saulius tarė, — kodėl šiandien neatsakei savo tarnui? Jei kaltas esu aš ar mano sūnus Jonatanas, o VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, atsakyk Urimais. Bet jei ši kaltė yra tavo tautoje Izraelyje, atsakyk Tumimais". Jonatanas ir Saulius buvo nurodyti burtų keliu. [42] Tuomet Saulius paliepė: "Meskite burtus man ir mano sūnui Jonatanui". Jonatanas buvo nurodytas.

[43] "Pasakyk man, ką padarei?" — Saulius klausė Jonataną. Jonatanas jam pasakė: "Aš tik paragavau truputį medaus nuo galo lazdos, kurią laikiau rankoje. Žiūrėk, aš čia, pasiruošęs mirti". [44] Saulius tarė: "Tedaro Dievas man taip ir dar teprideda: tu tikrai turi mirti, Jonatanai!" [45] Bet kareiviai Sauliui tarė: "Nejau turi mirti Jonatanas — tas, kuris įvykdė šį didį išgelbėjimą* Izraelyje? Jokiu būdu! Kaip gyvas VIEŠPATS, nė vienas plaukas nuo jo galvos nenukris ant žemės! Juk visada, ką jis šiandien darė, Dievas buvo su juo". Taip kareiviai išgelbėjo Jonataną, ir jis nemirė. [46] Saulius liovėsi vytis filistinus; filistinai sugrįžo į savo žemę.

14,41 Urimai ir Tumimai, arba šventieji daiktai burtams mesti, buvo priemonė sužinoti Dievo valiai. Iš ko jie buvo padaryti ir kokia buvo jų išvaizda, nėra žinoma. Jais buvo gaunamas "Taip" ar "Ne" atsakymas. Urimų ir Tumimų naudojimas baigėsi su Dovydo amžiumi.

14,45 "... išgelbėjimą...": hebraiškasis žodis yra tas pats, kuriuo ženklinamas pirmagimių "išpirkimas" (žr. Iš 13,13-16).

Karai ir pergalės

[47] Saulius, įtvirtinęs savo karaliavimą Izraelyje, kovojo su priešais iš visų pusių — prieš Moabą, prieš amoniečius, prieš Edomą, prieš Zobos karalius ir prieš filistinus. Kur tik jis pasisukdavo, nugalėdavo. [48] Jis buvo pergalingas, nugalėjo amalekitus ir išgelbėjo Izraelį nuo jo niokotojų rankų.

Sauliaus šeima

[49] Sauliaus sūnūs buvo Jonatanas, Išvis ir Malchišua. O jo dviejų dukterų vardai šie: Meraba buvo vardas pirmagimės ir Michalė buvo vardas jaunesniosios. [50] Vardas Sauliaus žmonos, Ahimaazo dukters, buvo Abinoama. O vardas kariuomenės vado, Sauliaus dėdės Nero sūnaus, buvo Abneris. [51] Kišas buvo Sauliaus tėvas, o Abnerio tėvas Neras buvo Abielio sūnus.

[52] Per visas Sauliaus dienas karas prieš filistinus buvo nuožmus. Kada tik Saulius pastebėdavo stiprų ir drasų vyrą, paimdavo jį į savo tarnybą.

15

Šventas karas su amalekitais

[1] Samuelis tarė Sauliui: "Mane VIEŠPATS siuntė patepti tave karaliumi savo tautai Izraeliui. Todėl dabar klausykis VIEŠPATIES žodžių! [2] "Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: 'Aš bausiu Amaleką už tai, ką jis padarė Izraeliui, kai, jam einant iš Egipto, jį užpuolė kelyje. [3] Dabar eik, užpulk jį ir paskirk sunaikinti* visa, kas jam priklauso. Nesigailėk nė vieno, bet užmušk vyrus ir moteris, vaikus ir kūdikius, jaučius ir avis, kupranugarius ir asilus' ".

15,3 "... paskirk sunaikinti...": sunaikinimo karuose visa — žmonės, miestai, gyvuliai, daiktai... — turėjo būti sunaikinti. Nebuvo leista nieko pasiimti naudojimui. Dievo valios aiškinimas, šiame tekste priskiriamas Samueliui, derinosi su nuožmiais kraujo už kraują keršto papročiais tarp pusiau klajoklių tautų. Nekaltų žmonių žudynės niekad nesiderino su Dievo valia. Žr. Mt 5,38-48.

[4] Saulius pašaukė kareivius ir prie Telaimų padarė jų apžiūrą: du šimtai tūkstančių pėstininkų* ir dešimt tūkstančių kareivių iš Judo. [5] Tada Saulius nužygiavo iki pat Amaleko miesto ir slėnyje paruošė pasalas. [6] Kenitams* Saulius tarė: "Eikite šen! Palikite! Tučtuojau pasitraukite nuo amalekitų, kad nesunaikinčiau jūsų drauge su jais, nes jūs rodėte gerumą visiems izraeliečiams, kai jie išėjo iš Egipto". Kenitams pasitraukus nuo amalekitų, [7] Saulius sutriuškino amalekitus nuo Havilos iki pat Šuro, esančio į rytus nuo Egipto. [8] Amaleko karalių Agagą paėmė gyvą į nelaisvę, bet visus žmones paskyrė sunaikinti kalaviju. [9] Saulius ir kareiviai pasigailėjo Agago, geriausių avių, galvijų, peniukšlių ir avinėlių bei viso, kas buvo vertinga. Jie nenorėjo paskirti jų sunaikinti; sunaikinti jie paskyrė tik tai, kas buvo menka ir niekam nebetiko.

[10] Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Samueliui: [11] "Gailiuosi,* kad padariau Saulių karaliumi, nes jis nusigręžė nuo manęs ir neįvykdė mano įsakymų". Samuelis sielojosi ir maldavo VIEŠPATĮ visą naktį. [12] Atsikėlęs anksti rytą, Samuelis išėjo su Sauliumi susitikti. Samueliui buvo pasakyta: "Saulius buvo nuėjęs į Karmelį. Žiūrėk, jis ten savo garbei paminklą pasistatė. Po to jis leidosi kelionėn, ir nuėjo į Gilgalą". [13] Kai Samuelis atėjo pas Saulių, Saulius jam tarė: "Telaimina tave VIEŠPATS! Aš įvykdžiau VIEŠPATIES įsakymą". [14] "Betgi ką reiškia tas avių bliovimas ir jaučių baubimas mano ausyse?" — klausė Samuelis. [15] Saulius atsakė: "Jie buvo parvesti iš amalekitų, nes kareiviai pasigailėjo geriausių avių ir galvijų, kad būtų paaukoti VIEŠPAČIUI, tavo Dievui. Likusius mes paskyrėme sunaikinti". [16] Samuelis tarė Sauliui: "Liaukis! Aš tau pasakysiu, ką VIEŠPATS kalbėjo man praeitą naktį". Jis atsakė: "Kalbėk!"

15,4 "... du šimtai tūkstančių pėstininkų...": perdėti skaičiai yra būdingi senovės istorikams. Jie nėra tikroviški.

15,5-7 "Kenitams...": viena kenitų klano dalis buvo su midjaniečiais, o kita su amalekitais. Mozės uošvis, atrodo, priklausė šiam klanui (žr. Ts 1,16; 4,11). Įvykis, kuriame izraeliečiai patyrė kenitų gerumą yra aprašomas Skaičių knygoje (Sk 10,29-32).

15,11 "Gailiuosi...": Dievas "apgailestauja", kai jis dėl žmogaus nuodėmės — įžūlumo Dievui — "palieka" žmogų gyvenimo raizgyne be savo malonės. Dievas nesikeičia, lieka atviras žmogaus grįžimui į malonės santykį, bet žmonės keičiasi, įstrigdami gyvenimo raizgyne, savo nelaimei.

17 Samuelis tarė: "Nors savo akyse ir gali atrodyti menkas, bet argi nesi Izraelio giminių galva? VIEŠPATS tave patepė Izraelio karaliumi. 18 VIEŠPATS tave pasiuntė į žygį, tardamas: 'Eik ir paskirk sunaikinti tuos nusidėjėlius — amalekitus! Kovok, kol jie bus sunaikinti'. 19 Kodėl tad nepaklausei VIEŠPATIES balso? Kodėl tad meteisi ant grobio ir darei, kas nedora VIEŠPATIES akyse?" 20 Saulius Samueliui atsakė: "Aš vis dėlto paklausiau VIEŠPATIES balso! Atlikau žygį, į kurį VIEŠPATS mane siuntė, parvedžiau Amaleko karalių Agagą ir paskyriau amalekitus sunaikinti. 21 Bet iš grobio kareiviai paėmė avių ir jaučių — geriausia iš to, kas turėjo būti paskirta sunaikinti — paaukoti VIEŠPAČIUI, tavo Dievui, Gilgale".

22* Į tai Samuelis atsakė:

"Argi tiek džiugina VIEŠPATĮ
deginamosios atnašos ir kruvinos aukos,
kiek klusnumas VIEŠPATIES balsui?
Tikrai, klusnumas yra geriau negu kruvina auka,
ir atsidavimas — negu avinų taukai.
23 Nes maištas yra ne mažesnė nuodėmė už būrimą,
o pasikliovimas savimi tarsi stabų blogis.
Už tai, kad atmetei VIEŠPATIES žodį,
jis atmetė tave nuo karaliavimo".

24 "Aš nusidėjau, — tarė Samueliui Saulius, — nes, bijodamas kareivių ir klausydamas jų balso, nusižengiau VIEŠPATIES įsakymui ir tavo žodžiams. 25 Dabar todėl prašyčiau atleisti mano nuodėmę ir grįžti su manimi, kad pagarbinčiau VIEŠPATĮ". 26 Samuelis atsakė Sauliui: "Negrįšiu su tavimi, nes tu atmetei VIEŠPATIES žodį, o VIEŠPATS atmetė tave nuo karaliavimo Izraelyje". 27 Samueliui nusigręžiant eiti, Saulius pagriebė jo skraistės skverną, ir jis atplyšo. 28 O Samuelis jam tarė: "Šiandien VIEŠPATS atplėšė nuo tavęs Izraelio karalystę ir atidavė ją tavo artimui, kuris yra geresnis už tave. 29 Be to, Izraelio Šlovė neapgauna ir nekeičia savo minties,

---

15,22 Samuelis nepasmerkia aukų apskritai, bet aukas be žmogaus širdies, t.y. be nuoširdaus aukotojo atsidavimo. Žr. Oz 6,6.

nes jis nėra mirtingas, kad jam reikėtų keisti savo mintį". [30] Bet Saulius maldavo: "Nusidėjau, bet dabar pagerbk mane prieš mano tautos seniūnus ir prieš Izraelį, grįžk su manimi, kad pagarbinčiau VIEŠPATĮ, tavo Dievą!" [31] Samuelis sugrįžo su Sauliumi, ir Saulius puolė kniūpsčia prieš VIEŠPATĮ.

Agago mirtis ir Samuelio pasitraukimas

[32] Tada Samuelis paliepė: "Atveskite pas mane Amaleko karalių Agagą". Agagas atėjo pas jį svyruodamas. Agagas tarė: "Oi, arti karti mirtis!" [33] O Samuelis tarė:

"Kaip tavo kalavijas darė moteris bevaikėmis,
taip tavo motina bus bevaikė tarp moterų".

Samuelis sukapojo Agagą į gabalus Gilgale VIEŠPATIES akivaizdoje.

[34] Tada Samuelis nuėjo į Ramą, o Saulius nuėjo į savo namus {Sauliaus} Gibeoje. [35] Samuelis nebematė daugiau Sauliaus iki savo mirties dienos. Tačiau Samuelis sielojosi dėl Sauliaus todėl, kad VIEŠPATS gailėjosi padaręs jį Izraelio karaliumi.

16

Dievas siunčia Samuelį į Betliejų

[1]* VIEŠPATS tarė Samueliui: "Kaip ilgai sielosiesi dėl Sauliaus? Aš atmečiau jį nuo karaliavimo Izraelyje. Pripilk savo ragą aliejaus ir leiskis į kelionę! Siunčiu tave pas Išajį Betliejietį, nes radau sau karalių tarp jo sūnų". [2] "Kaip aš eisiu? — klausė Samuelis, — jei Saulius apie tai išgirs, užmuš mane". VIEŠPATS tarė: "Veskis su savimi telyčią ir sakyk: 'Atėjau atnašauti kruviną auką VIEŠPAČIUI'. [3] Pakviesk Išajį į aukos šventę, ir aš pats parodysiu

16,1 Apie šį ruošiamą Dovydo patepimą karaliumi tolesniame skyriuje nieko nežino Dovydo brolis Eliabas (žr. 1 Sam 17,28); Dovydas buvo pateptas du sykius po Sauliaus mirties (žr. 2 Sam 2,4; 5,3).

tau, ką turėsi daryti. Patepsi man tą, kurį tau nurodysiu". [4] Samuelis darė, ką VIEŠPATS įsakė. Jam atėjus į Betliejų, miesto seniūnai išėjo, drebėdami iš baimės, jo pasitikti, ir teiravosi: "Ar tavo atėjimas yra taikingas?" [5] Jis atsakė: "Taikingas. Atėjau atnašauti kruviną auką VIEŠPAČIUI. Pašventinkite save ir dalyvaukite su manimi aukos šventėje". Pašventinęs Išajį ir jo sūnus, jis pakvietė juos į aukos šventę.

[6] Jiems atvykus, jis pamatė Eliabą ir pamanė: "Tikriausiai VIEŠPATIES pateptasis stovi prieš VIEŠPATĮ". [7] Bet VIEŠPATS tarė Samueliui: "Nežiūrėk į jo išvaizdą ir stuomens aukštį, nes aš jį atmečiau. Juk Dievas ne taip mato, kaip žmogus, — žmogus mato, kas akimis matoma, o VIEŠPATS žiūri į širdį". [8] Tada Išajis, pašaukęs Abinadabą, paliepė jam praeiti pro Samuelį, bet jis tarė: "Nei to neišsirinko VIEŠPATS". [9] Tada Išajis paliepė Šamai praeiti pro Samuelį, bet jis tarė: "Nei to neišsirinko VIEŠPATS". [10] Taip Išajis liepė septyniems savo sūnums praeiti pro Samuelį, bet Samuelis Išajui tarė: "Nė vieno iš jų neišsirinko VIEŠPATS".

[11] Samuelis paklausė Išajo: "Ar tai visi tavo vaikinai?" "Dar liko jauniausias. Matai, jis avis gano!" — atsakė. Samuelis Išajui tarė: "Pasiųsk ką nors jį atvesti, nes mes nesėsime valgyti, kol jis čia neateis". [12] Išajis tad pasiuntė, ir jį atvedė. Jis buvo įdegęs saulėje, turėjo žvalias akis ir buvo gražios išvaizdos. "Stokis, — VIEŠPATS tarė, — ir patepk jį, nes tai jis!" [13] Samuelis, paėmęs ragą aliejaus, patepė jį brolių akivaizdoje. Nuo tos dienos VIEŠPATIES dvasia galingai apėmė Dovydą. O Samuelis leidosi į kelionę ir parėjo į Ramą.

Dovydas Sauliaus tarnyboje

[14] VIEŠPATIES dvasia buvo atsitraukusi nuo Sauliaus, ir pikta dvasia iš VIEŠPATIES pradėjo jį kankinti.* [15] Sauliaus dvariškiai jam kalbėjo: "Žiūrėk, tave kankina pikta dvasia iš Dievo. [16] Nūn pra-

16,14 "... pikta dvasia iš VIEŠPATIES pradėjo jį kankinti": Viešpats leido Sauliui kentėti nuožmaus pykčio priepuolius. Izraeliečiai priskyrė viską Dievui, kaip pirmajai Priežasčiai. Būdamas Dievo atmestas ir Samuelio paliktas, nebepajėgdavo savo pykčio suvaldyti.

šome mūsų viešpatį paliepti ir tau tarnaujantys dvariškiai paieškos žmogaus, mokančio groti lyra. Kada tik apims tave pikta dvasia iš Dievo, jis grotų, ir tu geriau jaustumeis". [17] Saulius tarė savo dvariškiams: "Raskite man žmogų, mokantį gerai groti, ir atveskite jį pas mane!" [18]* Tada atsiliepė vienas iš jaunų dvariškių. "Aš pastebėjau, — jis sakė, — kad Išajis Betliejietis turi sūnų, mokantį groti. Jis yra šaunus vyras ir karys, protingos kalbos ir orios išvaizdos. Be to, su juo yra VIEŠPATS". [19] Todėl Saulius išsiuntė pasiuntinius pas Išajį paprašyti: "Atsiųsk man savo sūnų Dovydą — tą, kuris gano avis". [20] Išajis paėmė asilą, užkrovė ant jo duonos, pilną vyno vynmaišį bei ožiuką, ir pasiuntė juos Sauliui per savo sūnų Dovydą. [21] Taigi Dovydas atėjo pas Saulių ir pradėjo jam tarnauti. Saulius jį labai pamilo, ir jis tapo jo ginklanešiu. [22] Tada Saulius pasiuntė Išajui žodį: "Prašyčiau leisti Dovydą liktis mano tarnyboje, nes jis rado malonę mano akyse". [23]* Kada tik pikta dvasia iš Dievo apimdavo Saulių, Dovydas imdavo į rankas lyrą ir grodavo. Sauliui būdavo lengviau ir imdavo geriau jaustis, o piktoji dvasia nuo jo atsitraukdavo.

17

Galijotas meta iššūkį izraeliečiams

[1] Filistinai sutelkė savo pajėgas mūšiui. Susibūrę prie Soko, Judo žemėje, jie pasistatė stovyklą tarp Soko ir Azekos — prie Efes–Damimų. [2] O Saulius ir Izraelio vyrai susitelkė, pasistatyda-

---

16,18 Vienas iš dviejų pasakojimų apie Dovydo atėjimą į Sauliaus tarnybą. Pasak pirmojo, Dovydas buvo pašauktas į Sauliaus dvarą kaip dainius ir tapo Sauliaus ginklanešiu. Būdamas Sauliaus ginklanešiu, Dovydas lydėjo karalių į karą su filistinais (žr. 1 Sam 17,1-11) ir pasižymėjo dvikovoje su Galijotu (žr. 1 Sam 17,32-53). Pasak antrojo, Dovydas yra jaunas, Sauliui nepažįstamas piemuo. Jis lankė savo brolius kareivius kaip tik tuo metu, kai filistinų galiūnas tyčiojosi iš izraeliečių (žr. 1 Sam 17,12-31). Dovydui nugalėjus Galijotą, Saulius pasišaukė jaunąjį didvyrį į savo tarnybą (žr. 1 Sam 17,55-18,6).

16,23 Muzika buvo naudojama gerajai dvasiai — nuotaikai pabudinti ir piktajai dvasiai — nuotaikai pašalinti.

mi stovyklą Elos slėnyje. Jie sustojo į kovos gretas prieš filistinus. 3 Filistinai buvo sustoję ant kalvos vienoje pusėje, Izraelis stovėjo ant kalvos kitoje pusėje, o tarp jų buvo slėnis.

4 Iš filistinų gretų išėjo kovotojas, vardu Galijotas, iš Gato, šešių uolekčių su plaštaka aukščio vyras. 5 Ant galvos jis turėjo varinį šalmą ir vilkėjo žvynuotą krūtinės šarvą — varinį šarvą, sveriantį penkis tūkstančius šekelių. 6 Ant kojų turėjo varines blauzdenas, o tarp jo pečių kabojo varinė ietis. 7 Ieties kotas buvo tarsi audėjo riestuvas; jo ieties galva svėrė šešis šimtus geležinių šekelių.* Pirma jo ėjo jo skydnešys.

8 Sustojęs prieš Izraelio gretas, Galijotas šaukė joms, tardamas: "Kodėl turėtumėte stoti į kovą? Argi aš nesu filistinas, o jūs argi nesate Sauliaus tarnai? Išsirinkite iš savo tarpo vyrą, teateina jis prieš mane. 9 Jei jis mane nugalės ir mane užmuš, mes tapsime jūsų vergais, bet jei aš nugalėsiu ir jį užmušiu, jūs būsite mūsų vergai ir mums tarnausite. 10 Šiandien aš metu iššūkį Izraelio gretoms! — tęsė filistinas, — duokite man vyrą, kad kovotume dvikovą". 11 Išgirdę šiuos filistino žodžius, Saulius ir visas Izraelis buvo priblokšti ir baimės apimti.

Dovydas ateina į Sauliaus stovyklą

12* Dovydas buvo sūnus vieno Judo žemės efratiečio iš Betliejaus, vardu Išajis. Jis turėjo aštuonis sūnus. Sauliaus dienomis tas žmogus jau buvo senas ir pažengęs metuose. 13 Trys Išajo vyresnieji sūnūs buvo išėję su Sauliumi į karą. Vardai jo trijų išėjusių į karą sūnų buvo pirmagimis Eliabas, antrojo sūnaus Abinadabas ir trečiojo Šama, o 14 Dovydas buvo jauniausias. Trys vyresnieji buvo išėję su Sauliumi, 15 bet Dovydas nueidavo nuo Sauliaus ir vėl sugrįždavo prie Betliejaus ganyti savo tėvo avių. 16 Tuo tarpu filistinas per keturiasdešimt dienų, rytą ir vakarą, išeidavo į priekį.

17,7 "... šešis šimtus geležinių šekelių": apie 7 kg.

17,12-31 Papildomas pasakojimas apie Dovydo dvikovą; pasakojimo tęsinys — 1 Sam 17,55-18,6. Žr. 1 Sam 16,18 paaiškinimą.

[17] Išajis savo sūnui Dovydui tarė: "Paimk šių pagruzdintų grūdų efą bei šiuos dešimt kepalų duonos savo broliams ir nubėk su jais pas savo brolius į stovyklą. [18] Nunešk šiuos dešimt sūrių jų tūkstantininkui. Pažiūrėk, kaip sekasi tavo broliams, ir parnešk iš jų kokį nors ženklą".

[19] Saulius ir jie, ir visi Izraelio vyrai buvo Elos slėnyje, pasirengę kariauti su filistinais. [20] Kitą rytą Dovydas atsikėlė anksti, palikęs avis pas sargą, paėmė maistą ir leidosi į kelionę, kaip jam buvo paliepęs Išajis. Jis pasiekė stovyklos užkardą tuo metu, kai kareiviai ėjo stoti į kovos gretas, šaukdami savo kovos šūkį. [21] Izraelis ir filistinai sustojo į mūšio gretas, gretos priešais gretas. [22] Palikęs daiktus ryšulių sargo priežiūroje, Dovydas bėgo gretų link. Atbėgęs pasveikino savo brolius. [23] Jam besikalbant su jais, kovotojas — filistinas iš Gato, vardu Galijotas, — išėjo į priekį iš filistinų gretų ir kalbėjo tais pačiais žodžiais kaip anksčiau. Ir Dovydas jį girdėjo.

[24] Izraelio vyrai, pamatę tą vyrą, bėgo nuo jo klaiko apimti. [25] Izraelio vyrai vieni kitiems sakė: "Ar matote tą išeinantį iš gretų vyrą? Jis išeina mesti iššūkį Izraeliui! Vyrą, kuris jį užmuštų, karalius padarys turtingą, duos jam savo dukterį žmona ir atleis nuo mokesčių jo tėvo namus Izraelyje". [26] Dovydas paklausė arti prie jo stovėjusių vyrų: "Kaip bus atlyginta vyrui, kuris paguldytų tą filistiną ir pašalintų gėdą nuo Izraelio? Kas yra tas neapipjaustytas filistinas, drįstantis mesti iššūkį gyvojo Dievo gretoms?" [27] Kareiviai atsakė jam tais pačiais žodžiais: "Taip bus atlyginta vyrui, kuris jį užmuštų".

[28] Jo vyriausias brolis Eliabas išgirdo jį kalbantį su vyrais. Eliabą apėmė pyktis ant Dovydo. Jis tarė: "Kodėl tu čia atėjai? Kam palikai anas keletą avių dykumoje? Aš pažįstu tavo įžūlumą ir nedorą širdį, nes tu atėjai tik mūšio pamatyti!" [29] Bet Dovydas atsakė: "Ką aš dabar padariau? Aš tik paklausiau!" [30] Ir, pasitraukęs nuo jo prie kito, jis paklausė to paties, o kareiviai davė jam tą patį atsakymą kaip anksčiau.

[31] Klausimai, kuriuos Dovydas klausė, buvo išgirsti ir pakartoti Sauliui. Jis pasiuntė jį pašaukti. [32] Dovydas tarė Sauliui: "Tenenustoja nė vienas dėl jo drąsos! Tavo tarnas eis ir kovos su tuo filistinu". [33] Bet Saulius Dovydui atsakė: "Tu negali eiti prieš tą filistiną ir su juo kovoti, nes esi tik vaikas, o jis yra buvęs kareiviu nuo

pat savo jaunystės!" [34] O Dovydas atsakė Sauliui: "Tavo tarnas ganydavo savo tėvo avis, kada tik ateidavo liūtas ar meška ir nešdavosi avį iš kaimenės, [35] vydavausi iš paskos ir kovodavau, išgelbėdamas ją iš jo nasrų. O jei atsigręždavo prieš mane, pagriebdavau jį už nasrų, parblokšdavau ir užmušdavau. [36] Tavo tarnas yra užmušęs ir liūtą, ir mešką. Anas neapipjaustytas filistinas bus kaip vienas iš jų, nes jis metė iššūkį gyvojo Dievo gretoms. [37] VIEŠPATS, — tęsė Dovydas, — kuris išgelbėjo mane nuo liūto ir meškos, išgelbės mane ir nuo to filistino". Tada Saulius tarė Dovydui: "Eik! VIEŠPATS bus su tavimi!"

Pasiruošimas dvikovai

[38] Saulius aprengė Dovydą savo drabužiais, uždėjo jam ant galvos varinį šalmą ir apvilko jį krūtinės šarvu. [39] Dovydas virš drabužių prisijuosė jo kalaviją. Jis bandė paeiti, bet veltui, nes prie jų nebuvo įpratęs. Dovydas tarė Sauliui: "Negaliu su jais paeiti, nes nesu įpratęs". Jis tad juos nusivilko. [40] Tada jis pasiėmė savo lazdą, pasirinko iš upės vagos penkis gludžius akmenukus, įsidėjo juos į savo piemens maišelio kišenę ir, laikydamas rankoje svaidyklę, ėjo filistino link.

[41] Tuo tarpu filistinas artinosi prie Dovydo su savo skydnešiu, einančiu pirma jo. [42] Apsižvalgęs ir pamatęs Dovydą, filistinas žiūrėjo į jį su panieka, nes jis buvo tik vaikas, įdegęs saulėje ir gražios išvaizdos. [43] Filistinas tarė Dovydui: "Argi aš esu šuva, kad su lazda ateini prieš mane?" Filistinas keikė Dovydą savo dievais. [44] "Eikš šen prie manęs, — filistinas tarė Dovydui, — kad galėčiau atiduoti tavo kūną padangių paukščiams ir laukų žvėrims". [45] Bet Dovydas filistinui atsakė: "Tu ateini prieš mane su kalaviju, ietimi ir durklu, o aš ateinu prieš tave vardu Galybių VIEŠPATIES, Izraelio gretų Dievo, kuriam tu metei iššūkį. [46] Šiandien VIEŠPATS paduos tave man į rankas. Aš tave užmušiu ir nukirsiu tau galvą, o filistinų stovyklos lavonus atiduosiu padangių paukščiams ir laukų žvėrims. Visa žemė žinos, kad yra Dievas Izraelyje. [47] Ši visa bendrija žinos, kad VIEŠPATS gali išgelbėti be kalavijo ir ieties, nes mūšis yra VIEŠPATIES, ir jis atiduos jus į mūsų rankas!"

[48] Filistinui vėl pradėjus eiti Dovydo link, Dovydas skubiai pabėgėjo gretų link filistino pasitikti. [49] Įkišęs ranką į savo maišelį,

Dovydas išsiėmė vieną akmenį, sviedė jį svaidykle ir pataikė filistinui į kaktą. Akmuo įsmigo jam į kaktą, ir jis pargriuvo veidu į žemę.

[50] Taip Dovydas nugalėjo filistiną su svaidykle ir akmeniu, — parbloškė jį ir užmušė. Rankoje kalavijo Dovydas neturėjo. [51] Tada Dovydas pribėgo, atsistojo šalia jo ir, ištraukęs iš makšties jo kalaviją, jį užmušė. Juo nukirto jam galvą.

Filistinai, pamatę, kad jų kovotojas negyvas, ėmė bėgti. [52] Izraelio ir Judo vyrai pakilo su kovos šūkiu ir taip vijosi filistinus iki pat Gato ir Ekrono vartų, kad mirtinai sužeisti filistinai krito ant kelio nuo Šaarajimų iki Gato ir Ekrono. [53] Paliovę vytis filistinus, izraeliečiai sugrįžo ir apiplėšė jų stovyklą.* Dovydas, paėmęs filistino galvą, nunešė ją į Jeruzalę. O jo ginklus pasidėjo savo palapinėje.

Pergalingas Dovydas nuvedamas pas Saulių

[54] Saulius, pamatęs Dovydą einant kovoti su filistinu, klausė savo kariuomenės vadą Abnerį: "Kieno sūnus tas vaikinas, Abneri?" [55] "Kaip tu gyvas, karaliau, nežinau", — atsakė Abneris. [56] Karalius jam paliepė: "Sužinok, kieno sūnus yra tas jaunuolis". [57] Taigi, kai Dovydas, užmušęs filistiną, sugrįžo, Abneris ėmė ir įvedė jį, laikantį filistino galvą rankoje, pas Saulių. [58] Saulius jo paklausė: "Kieno tu esi sūnus, jaunuoli?" Dovydas atsakė: "Aš esu sūnus tavo tarno Išajo Betliejiečio".

18

Dovydas ir Jonatanas

[1] Dovydui kalbantis su Sauliumi, Jonatano širdis prisirišo prie Dovydo širdies. Jonatanas pamilo jį kaip save patį. [2] Saulius paėmė jį į savo tarnybą tą dieną ir nenorėjo leisti jam grįžti į tėvo namus. [3] O Jonatanas sudarė sandorą su Dovydu, nes jį pamilo kaip save patį. [4] Jonatanas nusiėmė skraistę ir kariškus drabužius, ku-

---

17,53 Tuo metu Jeruzalė dar tebebuvo jebusitų miestas; Dovydas savo žygių palapinės dar neturėjo. Ši eilutė yra vėlesnis intarpas.

riuos nešiojo, ir atidavė juos Dovydui drauge su savo kalaviju, lanku ir diržu. [5] Dovydas eidavo į žygius, kur tik Saulius jį siųsdavo, ir buvo sėkmingas. Užtat Saulius padarė jį kariuomenės vadu. Tai patiko visiems kareiviams, net ir dvariškiams.

Sauliaus pavydas

[6] Grįžtant jiems namo, — kai Dovydas, užmušęs filistiną, grįžo, — iš visų Izraelio miestų išėjo moterys, dainuodamos ir šokdamos, lydimos būgnelių su žvangučiais, džiaugsmo dainų ir sistrų, karaliaus Sauliaus pasitikti. [7] Džiūgaudamos moterys dainavo ir sakė:

> "Saulius užmušė savo tūkstančius,
> o Dovydas savo dešimtis tūkstančių!"

[8] Saulius labai įpyko, nes tie žodžiai jam nepatiko. Jis tarė: "Jos davė Dovydui dešimtis tūkstančių, o man tedavė tūkstančius. Tik karaliavimo jam betrūksta!" [9] Nuo tos dienos Saulius žiūrėjo į Dovydą pavydo akimis.

[10] Kitą dieną pikta dvasia iš Dievo apėmė Saulių, ir jis pradėjo siausti namuose. Dovydas grojo lyra, kaip jis kasdien darydavo, o tuo tarpu Saulius laikė rankoje savo ietį. [11] Saulius sviedė ietį, sakydamas sau: "Prismeigsiu Dovydą prie sienos". Bet Dovydas du sykius nuo jo išsigelbėjo.

[12] Saulius bijojo Dovydo, nes su juo buvo VIEŠPATS, o nuo Sauliaus jis buvo pasitraukęs. [13] Todėl Saulius pašalino Dovydą iš savo aplinkos, paskirdamas jį tūkstantininku; Dovydas išeidavo ir sugrįždavo, vesdamas kareivius, [14] ir buvo sėkmingi visi žygiai, nes su juo buvo VIEŠPATS. [15] O Saulius, matydamas jį labai sėkmingą, kentė nuolatinę baimę. [16] Bet visas Izraelis ir Judas mylėjo Dovydą, nes jis, vesdamas juos į žygius, kartu eidavo ir kartu grįždavo.

Dovydo vedybos

[17] Saulius tarė Dovydui: "Žiūrėk, Meraba yra mano vyresnioji duktė. Ją aš tau duosiu žmona. Tik būk mano kovotojas ir kovok VIEŠPATIES kovas". Mat Saulius galvojo: "Aš pats prieš jį savo

rankos nekelsiu. Filistinai tepakelia ranką prieš jį!" [18] Dovydas atsakė Sauliui: "Kas aš, kas mano giminės ir kas mano tėvo namai Izraelyje, kad tapčiau karaliaus žentu?" [19] Bet atėjus laikui, kada Sauliaus duktė Meraba turėjo būti duota Dovydui, ji buvo atiduota kaip žmona Adrieliui Meholatiečiui.

[20] Sauliaus duktė Michalė buvo pamilusi Dovydą. Kai apie tai buvo Sauliui pasakyta, jis buvo patenkintas. [21] Saulius sau sakė: "Ją aš duosiu jam! Ji gali būti žabangomis jam, kad filistinai pakeltų prieš jį ranką". Todėl Saulius tarė Dovydui: "Mano žentu net dabar tu gali tapti per mano antrąją". [22] Saulius įsakė savo dvariškiams: "Šnabždėkite Dovydui į ausį, sakydami: 'Žiūrėk, karalius tavimi žavisi, o visi jo dvariškiai tave myli. Kodėl tad netapti karaliaus žentu?'" [23] Sauliaus dvariškiai pakartojo šiuos žodžius Dovydui į ausis. Bet Dovydas atsakė: "Argi jūs manote, kad tapti karaliaus žentu yra lengvas dalykas? Aš esu tik neturtingas ir menkas žmogus". [24] Sauliaus dvariškiai jam pranešė: "Dovydas šitaip kalbėjo". [25] "Dovydui taip pasakykite, — tarė Saulius: 'Karalius nereikalauja jokios dovanos už nuotaką,* išskyrus šimtą filistinų apyvarpio plėvių, idant būtų karaliaus priešams atkeršyta'". Saulius tikėjosi nužudyti Dovydą filistinų rankomis. [26] Dvariškiams pakartojus Dovydui šiuos žodžius, Dovydas buvo patenkintas mintimi tapti karaliaus žentu. Prieš pasibaigiant nustatytam laikui, [27] Dovydas drauge su savo vyrais išsiruošė į žygį ir užpuolęs užmušė du šimtus filistinų. Dovydas parnešė jų apyvarpio plėves ir suskaitė visą skaičių karaliui, kad galėtų tapti karaliaus žentu. Saulius davė jam savo dukterį Michalę žmona. [28] Betgi Saulius matė ir suprato, kad VIEŠPATS buvo su Dovydu. Net Sauliaus duktė Michalė jį mylėjo. [29] Todėl Saulius Dovydo dar labiau bijojo ir buvo jo priešas per visą savo gyvenimą.

[30] Filistinų didžiūnai atžygiuodavo į mūšį. Kada tik jie atžygiuodavo, Dovydas būdavo sėkmingesnis negu visi kiti Sauliaus pareigūnai. Jo vardas tapo labai garsus.

18,25 "... dovanos už nuotaką": kai kurie aiškintojai ją laiko dovana nuotakos šeimai, o kiti — "kaina" už nuotaką. Turbūt šis paprotys apėmė ir dovaną, ir kainą jaunosios šeimos naudai.

19

Saulius persekioja Dovydą

[1]* Saulius kalbėjo savo sūnui Jonatanui ir visiems dvariškiams apie Dovydo užmušimą. O Sauliaus sūnus Jonatanas Dovydą buvo labai pamėgęs. [2] Jonatanas tad pasakė Dovydui: "Mano tėvas Saulius nori tave žūt būt užmušti. Prašyčiau rytoj rytą būti atsargiam. Dink iš akių ir nesirodyk! [3] O aš išėjęs stovėsiu šalia savo tėvo lauke, kuriame būsi ir tu, ir kalbėsiu savo tėvui apie tave. Jei ką nors sužinosiu, tau pasakysiu". [4] Jonatanas savo tėvui Sauliui apie Dovydą kalbėjo gerai. Jam sakė: "Karalius neturėtų nusidėti savo tarnui Dovydui, nes jis tau nėra nusidėjęs. Priešingai, jo žygiai yra buvę tau labai naudingi. [5] Jis statė savo gyvybę į pavojų ir užmušė filistiną, o VIEŠPATS suteikė per jį didelę pergalę visam Izraeliui. Pats matei ir džiaugeisi. Kodėl tad, užmušdamas Dovydą be priežasties, turėtumei užsitraukti kaltę praliedamas nekalto žmogaus kraują?" [6] Saulius paklausė Jonatano balso, ir prisiekė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, jis nebus užmuštas!" [7] Jonatanas pasišaukė Dovydą ir visa tai jam pasakė. Tada Jonatanas nuvedė Dovydą pas Saulių, ir jis tarnavo kaip pirma.

[8] Vėl kilus karui, Dovydas išžygiavo kovoti prieš filistinus. Jis taip smarkiai juos užpuolė, kad jie nuo jo bėgo. [9] Todėl pikta dvasia iš VIEŠPATIES apėmė Saulių. Tuo metu jis sėdėjo savo namuose su ietimi rankoje, o Dovydas grojo lyra. [10] Saulius bandė prismeigti ietimi Dovydą prie sienos, bet Dovydas išvengė Sauliaus smūgio, ir ietis įsmigo į sieną. Dovydas ištrūko ir išsigelbėjo tą naktį.*

19,1-7 Šis epizodas nesiderina su pasakojimu 20–ajame skyriuje, pasak kurio, Jonatanas dar nieko nežino apie savo tėvo norą užmušti Dovydą. Atrodo, kad tai yra du skirtingi pasakojimai apie Jonatano žygius Dovydo labui.

19,10 "... išsigelbėjo tą naktį": Dovydo vedybų naktį. Atrodo, kad pasakojimas, skaitomas šiame 1 Sam 19,11-17 skaitinyje, iš pradžių ėjo po 1 Sam 18,29 teksto.

Michalė išgelbsti Dovydą

[11] Saulius siuntė pasiuntinius prie Dovydo namų jo tykoti ir ryto metą jį užmušti. Tačiau Dovydo žmona Michalė jam tarė: "Jei šiąnakt savo gyvasties negelbėsi, rytoj būsi užmuštas". [12] Michalė tad Dovydą nuleido žemyn pro langą. Jis išsigelbėjo ir pabėgo. [13] Tada Michalė, paėmusi namų stabą, paguldė jį lovoje, padėjo prie galvos ožkų vilnos pagalvę ir apklojo jį drabužiais. [14] Kai Saulius atsiuntė pasiuntinius Dovydo suimti, ji sakė: "Jis serga". [15] Tačiau Saulius išsiuntė pasiuntinius atgal, kad jie patys Dovydą pamatytų. "Atneškite jį pas mane lovoje, — jis įsakė, — aš jį užmušiu!" [16] Įėję pasiuntiniai lovoje rado namų stabą su pagalve iš ožkų vilnos prie galvos. [17] Saulius Michalei tarė: "Kodėl tu mane taip apgavai? Tu padėjai mano priešui pabėgti!" "Dėl to, — atsakė Michalė, — kad jis man sakė: 'Padėk man pabėgti, kitaip aš tave užmušiu'".

Dovydas ir Samuelis Ramoje

[18] Dovydas pabėgo ir išsigelbėjo. Atėjęs pas Samuelį į Ramą, jis papasakojo jam visa, ką Saulius buvo jam padaręs. Jis ir Samuelis nuėjo ir apsistojo prie Najotų. [19] Sauliui buvo pranešta: "Dovydas yra prie Najotų Ramoje".* [20] Tada Saulius išsiuntė pasiuntinius Dovydo suimti. Jiems pamačius būrį pranašų, kalbančių dvasios pagavoje, su Samueliu stovinčiu tarp jų, kaip vadu, Sauliaus pasiuntinius apėmė Dievo dvasia, ir jie kalbėjo dvasios pagavoje. [21] Kai Sauliui buvo apie tai pranešta, Saulius išsiuntė kitus pasiuntinius, ir jie kalbėjo dvasios pagavoje. Saulius siuntė vėl — trečią kartą — pasiuntinius, ir jie kalbėjo dvasios pagavoje. [22] Tada jis pats nuėjo į Ramą. Atėjęs prie didžiosios talpyklos, esančios Seku'e,* jis klausė: "Kur yra Samuelis ir Dovydas?" Jam buvo pasakyta, kad jie yra prie Najotų Ramoje. [23] Jis ėjo ten — Najotų Ramoje link, ir jį apėmė Dievo dvasia. Eidamas, jis kalbėjo dvasios pagavoje, kol pasiekė Najotus Ramoje. [24] Nusivilkęs drabužius, ir jis kalbėjo dvasios pagavoje Samuelio akivaizdoje. Jis gulėjo nuogas visą tą dieną ir visą tą naktį. Todėl ir sakoma: "Argi ir Saulius yra tarp pranašų?"

19,19 "... prie Najotų Ramoje": Najotai — pranašų būrio buveinė Ramos mieste.
19,22 "... Seku'e": vietovė Ramoje.

20

Jonatanas padeda Dovydui pabėgti

[1] Dovydas pabėgo iš Najotų Ramoje. Nuėjęs pas Jonataną, tarė: "Ką aš padariau? Koks yra mano nusikaltimas? Kuo nusikaltau tavo tėvui, kad jis ieško mano gyvybės?" [2] Jis atsakė: "Jokiu būdu! Tu nemirsi! Tikėk manimi, mano tėvas nedaro nieko — nei svarbaus, nei nesvarbaus — man to nepatikėdamas. Kodėl turėtų tai nuo manęs slėpti? Taip negali būti!" [3] Atsakydamas Dovydas prisiekė: "Tavo tėvas puikiai žino, kad aš radau malonę tavo akyse. Jis sako sau: 'Jonatanas neturi apie tai žinoti, kad neliūdėtų'. Iš tikrųjų, kaip gyvas VIEŠPATS, ir kaip gyvas tu, tik žingsnis teskiria mane nuo mirties!"

[4] Jonatanas tad tarė Dovydui: "Ką tik tu man sakysi, aš dėl tavęs padarysiu". [5] "Žiūrėk, rytoj yra jaunatis,* — Dovydas kalbėjo Jonatanui, — ir aš iš tikrųjų turėčiau pietauti su karaliumi. Bet tu leisk man išvykti, idant galėčiau iki trečios dienos vakaro pasislėpti kaimo vietovėje. [6] Jei tavo tėvas manęs pasigestų, pasakyk: 'Dovydas labai prašė manęs, kad leisčiau jam trumpam nuvykti į savo miestą Betliejų, nes ten jo visa šeimyna atnašauja metinę auką'. [7] Jei jis sakytų: 'Puiku!', tavo tarnas yra saugus, bet jei jis įširstų, gali būti tikras, kad yra nusprendęs daryti pikta. [8] Elkis ištikimai su savo tarnu, nes esi įvedęs savo tarną į VIEŠPATIES sandorą su savimi. O jei esu kaltas, užmušk mane tu pats, bet pas savo tėvą atgal eiti manęs neversk". [9] "Jokiu būdu taip nekalbėk! — atsakė Jonatanas, — jei sužinosiu, kad mano tėvas yra nusprendęs daryti tau pikta, apie tai tikrai tau pasakysiu!" [10] Dovydas klausė Jonataną: "Kas man pasakys, jei tavo tėvas tau šiurkščiai atsakytų?" [11] "Eikš, — Jonatanas tarė Dovydui, — nueikime į lauką!"

Jiem atėjus į lauką, [12] Jonatanas tarė Dovydui: "Prisiekiu VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu! Aš atsargiai išklausinėsiu savo tėvą šiuo laiku rytoj, ar poryt, ir tikėk manim, jei jis yra Dovydui palankus, tuojau pat duosiu tau žinią ir tau pranešiu. [13] Bei jei mano tėvas

---

20,4 "... jaunatis...": pirmoji mėnesio diena buvo švenčiama; visi šeimos nariai privalėjo dalyvauti pietuose — dalytis šventės valgiu.

ketintų pikta tau daryti, — taip VIEŠPATS tepadaro Jonatanui ir dar teprideda, — jeigu aš apie tai tau nepraneščiau ir tavęs nepalydėčiau, kad galėtumei saugiai išsigelbėti. Tebūna VIEŠPATS su tavimi, kaip jis būdavo su mano tėvu! [14] Man gyvam esant, elkis su manimi ištikima VIEŠPATIES meile, o man mirus, [15] nenutrauk savo ištikimos meilės nuo mano namų niekad, net po to, kai VIEŠPATS bus išnaikinęs visus Dovydo priešus nuo žemės veido". [16] Taip Jonatanas padarė sandorą su Dovydo namais: "Tepašaukia VIEŠPATS atsiskaityti Dovydo priešus!" [17] Jonatanas iš meilės Dovydui vėl prisaikdino jį, nes jis mylėjo jį kaip patį save.

[18] Jonatanas tarė Dovydui: "Rytoj yra jaunatis. Tavęs bus pasigesta, nes tavo vieta prie stalo bus tuščia. [19] Poryt skubiai nueik į tą vietą, kur anksčiau slėpeisi, ir būk ten prie Ezelio akmens. [20] Aš paleisiu tris strėles į jo šoną, tarsi šaudamas į taikinį, [21] ir paliepsiu berniukui: "Nueik ir surask strėles!" Jei berniukui sakysiu: 'Žiūrėk, strėlės yra šiapus tavęs, surink jas!', tada ateik, nes tau yra saugu ir nėra jokio pavojaus — kaip yra gyvas VIEŠPATS! [22] Bet jei jaunuoliui sakysiu: 'Ei, strėlės yra toliau už tavęs!', tada eik sau, nes pats VIEŠPATS tave išsiunčia. [23] O pažado, kurį davėme vienas kitam, tebūna VIEŠPATS liudytojas man ir tau amžinai".

[24] Dovydas tad pasislėpė tame lauke. Atėjus jaunačiai, karalius sėdosi dalytis šventės valgiu. [25] Karaliui užėmus savo įprastą vietą ant krėslo prie sienos, Jonatanas stovėjo, Abneris atsisėdo šalia Sauliaus, bet Dovydo vieta buvo tuščia.

[26] Tačiau Saulius tą dieną nieko nekalbėjo. "Kas nors jam atsitiko, — sau pagalvojo, — jis turi būti nešvarus,* ir dar nėra apsivalęs". [27] Bet kitą dieną po jaunaties — antrą dieną — Dovydo vieta vėl buvo tuščia. Saulius savo sūnui Jonatanui tarė: "Kodėl Išajo sūnus neatėjo į šventę nei vakar, nei šiandien?" [28] Jonatanas Sauliui atsakė: "Dovydas labai prašė manęs leisti jam eiti į Betliejų. [29] Jis sakė: 'Prašyčiau leisti man eiti, nes mes turėsime šeimos šventės auką mieste, ir mano brolis į ją mane pašaukė. Taigi, jeigu randu malonę tavo akyse, leisk man pasprukti ir aplankyti savo gimines'. Todėl jis neatėjo prie karaliaus stalo".

20,26 "... jis turi būti nešvarus": jaunaties — pirmosios mėnesio dienos šventės pietūs turėjo religinę reikšmę, todėl dalyviai turėjo būti švarūs apeigine prasme. Žr. Kun 15,16; Įst 23,10-15.

[30] Saulius įtūžo ant Jonatano. "Esi sūnus suktos ir maištingos moters!, — jis šaukė, — argi aš nežinau, kad tu palaikai Išajo sūnaus pusę savo gėdai ir savo motinos nuogumo gėdai*? [31] Juk kol žemėje gyvas Išajo sūnus, nei tu, nei tavo karaliavimas nebus saugus. Dabar tad pašauk ir atvesk jį pas mane, nes jis yra pasmerktas mirti!" [32] Jonatanas klausė savo tėvą Saulių: "Kodėl jis turėtų būti nubaustas mirti? Ką jis yra padaręs?" [33] Bet Saulius metė į jį savo ietį, norėdamas jį nudurti. Jonatanas suprato, kad jo tėvas buvo nusprendęs nužudyti Dovydą. [34] Pykčio įkarštyje Jonatanas pakilo nuo stalo ir antrąją šventės dieną nieko nevalgė, nes sielojosi dėl Dovydo, kurį jo tėvas buvo taip paniekinęs.

[35] Kitą rytą Jonatanas, lydimas jauno berniuko, nuėjo į tą lauką susitikti su Dovydu. [36] Jis tarė berniukui: "Bėk ir surask strėlės, kurias leidžiu". Berniukui bėgant, jis paleido strėlę toliau negu buvo berniukas. [37] Berniukui pasiekus vietą, kur buvo nukritusi Jonatano strėlė, Jonatanas sušuko berniukui: "Ei, žiūrėk, strėlė yra toliau!" [38] Jonatanas vėl pašaukė berniuką: "Skubėk! Greičiau ir nestoviniuok!" Taigi Jonatano berniukas surinko strėles ir parnešė savo šeimininkui. [39] Berniukas nieko neįtarė. Tik Jonatanas ir Dovydas težinojo jų susitarimą. [40] Jonatanas padavė savo ginklus berniukui, paliepdamas: "Eik ir parnešk juos į miestą". [41] Berniukui vos nuėjus, Dovydas pakilo iš savo slaptavietės prie akmens. Jis puolė kniūpsčia ant žemės ir tris kartus žemai nusilenkė. Pasibučiavę jiedu drauge verkė. Dovydas ilgiau verkė.

[42] Tada Jonatanas tarė Dovydui: "Eik ramybėje, nes mudu abu esame prisiekę VIEŠPATIES vardu, tardami: 'Tebūna VIEŠPATS su manim ir tavim, su mano palikuonimis ir tavo palikuonimis amžinai'".

20,30 "... savo motinos nuogumo gėdai": populiarus keiksmažodis anuomet ir nūdien yra išplūsti kito žmogaus motiną. "Tavo motinos nuogumas" galbūt priminė Jonatano motinos dalyvavimą lytiniame gamtos dievų — Baalo ir Aštartės — garbinime.

21

Dovydas ir Nobės kunigas

[1] Tada Dovydas nuėjo savo keliu, o Jonatanas sugrįžo į miestą. [2] Dovydas atėjo į Nobę pas kunigą Ahimelechą. Išsigandęs Ahimelechas išėjo Dovydo pasitikti. "Kodėl tu ateini vienas? — jis tarė. — Kodėl nėra nė vieno kito su tavimi?" — jis klausė. [3] Dovydas kunigui Ahimelechui atsakė: "Mane karalius pasiuntė su reikalu ir įsakė: 'Tenežino joks žmogus nieko apie reikalą, kuriuo tave siunčiu, ar apie tau duotą įsakymą'. Užtat ir nurodžiau savo vyrams susitikti tokioje ir tokioje vietoje. [4] O dabar, ką turi po ranka? Duok man penketą kepalų duonos arba ką gali rasti". [5]* Kunigas Dovydui atsakė: "Paprastos duonos neturiu po ranka, tik pašventintos duonos. Galite jos valgyti, jei vyrai yra susilaikę nuo moterų". [6] Dovydas, atsakydamas kunigui, tarė: "Aš laiduoju, kad moterys buvo atskirtos nuo mūsų, kaip ir praeityje. Kada tik leisdavausi į žygį, net ir į paprastą kelionę, visų mano vyrų indai* būdavo pašventinti. Juo labiau šiandien, kai mūsų kelionė yra pašventinama ginklais!" [7] Kunigas tad davė jam pašventintos duonos, nes ten kitos duonos nebuvo, kaip tiktai Artumo duona, kuri buvo paimta iš VIEŠPATIES akivaizdos ir tuo pačiu laiku pakeista šilta duona.

[8] Tą dieną ten buvo vienas iš Sauliaus pareigūnų, užlaikytas VIEŠPATIES akivaizdoje, vardu Doegas Edomietis. Jis buvo vyriausiasis Sauliaus skerdžius.

Galijoto kalavijas

[9] Tada Dovydas tarė Ahimelechui: "Ar nėra čia pas tave kokios ieties ar kalavijo? Nepasiėmiau nei savo kalavijo, nei jokių

21,5-7 "... jei vyrai yra susilaikę nuo moterų": kunigas Ahimelechas, duodamas pašventintą duoną Dovydui ir jo vyrams, reikalauja, kad jie būti laisvi nuo apeiginio nešvarumo, siejamo Senojo Testamento laikais su vedybiniu lyties veiksmu (žr. Kun 15,18). Dovydo atsakymas remiasi žygio nuostatais "šventojo karo" metu (žr. Įst 23,10). Izraeliečių kareiviai, pašaukti prie ginklų, turėdavo susilaikyti nuo vedybinių lytinių santykių.

21,6 "... vyrų indai": eufemizmas vyriškos lyties organams paženklinti.

savo ginklų, nes karaliaus reikalas vertė labai skubėti". [10] "Žiūrėk, — atsakė kunigas, — ten, už efodo, įvyniotas į drabužį yra kalavijas Galijoto — filistino, kurį užmušei Elos slėnyje. Jei nori jį imti, imk, nes kito, išskyrus jį, čia nėra". Dovydas atsakė: "Kito tokio nėra! Duok jį man!"

Dovydas bėglys pas filistinus

[11] Dovydas leidosi į kelionę ir tą dieną pabėgo nuo Sauliaus. Jis atbėgo pas Gato karalių Achišą. [12] Achišo dvariškiai jam sakė: "Na! Ar tai ne Dovydas, krašto karalius? Argi jis nėra tas, apie kurį jie dainuoja, šokdami ratelius:

'Saulius užmušė savo tūkstančius,
o Dovydas savo dešimtis tūkstančių?'"

[13] Tuos žodžius Dovydas paėmė į širdį ir Gato karaliaus Achišo labai bijojo. [14] Užtat kada tik būdavo tarp jų, jis apsimesdavo bepročiu ir, jiems bandant jį sutramdyti, elgdavosi kaip pamišėlis: kleizodavo ženklus ant miesto vartų durų ir varvindavo seiles sau į barzdą. Galop Achišas tarė savo dvariškiams: "Jūs matote, kad tas vyras pamišęs! Kodėl tat reikėjo jį pas mane atvesti? [15] Nejau man pamišėlių trūksta, kad jūs atvedėte šį vyruką prieš mane maivytis? Argi turėtų toks į mano namus įeiti?"

22

[1] Dovydas iš ten išėjo ir nubėgo į Adulamo olą.* Išgirdę apie tai jo broliai ir visi jo tėvo namai suėjo ten pas jį. [2] Kas tik buvo nuskurdęs ar kas tik buvo prasiskolinęs, ar kas tik buvo apkartintos širdies, dėjosi prie jo. Jis tapo jų vadu. Su juo buvo apie keturis šimtus vyrų.

22,1 "... Adulamo ola": vietovė į pietvakarius nuo Betliejaus, paties Dovydo tėviškėje.

[3] Iš ten Dovydas nuėjo į Moabo Mizpę. Moabo karaliui jis tarė: "Prašyčiau leisti mano tėvui ir motinai ateiti pas tave, kol sužinosiu, ką Dievas nori man daryti". [4] Jis paliko juos pas Moabo karalių, ir jie pas jį gyveno visą laiką, kurį jis likosi savo tvirtovėje.* [5] Tačiau pranašas Gadas tarė Dovydui: "Nesėdėk tvirtovėje! Tuojau pat eik į Judo žemę!" Taigi Dovydas paliko tvirtovę ir nuėjo į Hereto mišką.

Doegas išduoda Ahimelechą

[6] Saulius išgirdo, kad Dovydas ir su juo buvusieji vyrai buvo aptikti. Tuomet Saulius sėdėjo Gibeoje, po tamarisko medžiu ant kalvos, su ietimi rankoje, apsuptas visų savo dvariškių. [7] Aplink save stovintiems dvariškiams Saulius tarė: "Klausykitės, Benjamino vyrai! Ar Išajo sūnus duos kiekvienam iš jūsų laukų ir vynuogynų? Ar padarys jus visus tūkstantininkais ir šimtininkais? [8] Ar tai dėl to prieš mane susimokėte? Juk niekas man nepasako, kad mano sūnus susidėjo su Išajo sūnumi, nė vienas iš jūsų nesirūpina manimi ir nepasako man, kad mano sūnus sukurstė mano tarną tykoti manęs iš pasalų, kaip jis šiandien ir daro". [9] Doegas Edomietis,* stovėjęs tarp Sauliaus dvariškių, atsiliepdamas tarė: "Aš mačiau Išajo sūnų, atėjusį į Nobę, pas Ahitubo sūnų Ahimelechą. [10] Jo labui jis VIEŠPATIES teiravosi, aprūpino jį maistu ir atidavė jam filistino Galijoto kalaviją".

Saulius nubaudžia kunigus

[11] Karalius pasiuntė pašaukti Ahitubo sūnų Ahimelechą ir visus kunigus, priklausiusius jo tėvo namams Nobėje. Jie visi atėjo pas karalių. [12] Tada karalius tarė: "Klausykis atidžiai, Ahitubo sūnau!" "Aš čia, mano viešpatie!" — jis atsakė. [13] Saulius jo klausė: "Kodėl prieš mane susimokėte, tu ir Išajo sūnus? Tu davei jam

---

22,4-5 "... savo tvirtovėje": Adulamo olos labirinte. Judo dykumos olos buvo saugios vietos Dovydo vyrams ir jų šeimoms.

22,9 "... Doegas Edomietis": svetimtautis iš Edomo krašto, prisidėjęs prie Sauliaus ir užėmęs svarbią vietą Sauliaus dvare.

duonos bei kalaviją ir teiravaisi Dievo jo labui, kad jis prieš mane sukiltų ir tykotų manęs iš pasalų, kaip jis šiandien ir daro!" [14] Ahimelechas, atsakydamas karaliui, tarė: "Kuris iš visų tavo dvariškių yra taip ištikimas kaip Dovydas? Jis yra karaliaus žentas, tavo asmens sargybos vadas ir laikomas pagarboje tavo namuose. [15] Ar pirmąkart aš teiravausi Dievo jo labui? Jokiu būdu ne! Tegu karalius neprimeta kaltės savo tarnui ar kam nors iš mano tėvo namų, nes tavo tarnas nieko — nei mažai, nei daug — apie tai nežinojo". [16] Bet karalius tarė: "Ahimelechai, tu mirsi! Tu ir visi tavo namai!" [17] Ir karalius įsakė aplink jį stovinčiai asmens sargybai: "Pulkite! Užmuškite VIEŠPATIES kunigus, nes ir jų rankos yra su Dovydu! Jie žinojo, kad jis buvo bėglys, bet man to nepranešė". Bet karaliaus tarnai nenorėjo pakelti rankos prieš VIEŠPATIES kunigus. [18] Tuomet karalius tarė Doegui: "Tu, Doegai, išdrįsk! Pulk kunigus!" Doegas Edomietis paėjo pirmyn ir pats puolė kunigus. Tą dieną jis užmušė aštuoniasdešimt penkis vyrus, nešiojusius lininį efodą. [19] Nobę — kunigų miestą — jis ištiko kalaviju; vyrus ir moteris, vaikus ir mažylius, jaučius, asilus ir avis — visa jis ištiko kalaviju.

Ahimelecho sūnus Abjataras pabėga

[20]* Bet vienas Ahitubo sūnaus Ahimelecho sūnus, vardu Abjataras, išsigelbėjo ir nubėgo pas Dovydą. [21] Kai Abjataras pranešė Dovydui, kad Saulius išžudė VIEŠPATIES kunigus, [22] Dovydas tarė Abjatarui: "Tą dieną, ten buvo Doegas Edomietis, aš žinojau, jog jis tikrai išduos Sauliui. Aš laikau save kaltą už gyvybę visų tavo tėvo namuose. [23] Gyvenk su manimi ir nebijok, nes kas ieškotų tavo gyvasties, turės ieškoti ir mano gyvasties. Būsi saugus su manimi".

22,17 Sauliaus kareiviai atsisakė pakelti ranką prieš savo tautiečius — kunigus.
22,20-23 Vėliau Abjataras atliko svarbų vaidmenį Dovydo karaliavimo istorijoje.

23

Dovydas gina Keilą nuo filistinų

[1]* Dovydui buvo pranešta: "Žiūrėk, filistinai puola Keilą ir plėšia klojimus". [2] Dovydas klausė VIEŠPATIES, teiraudamasis: "Ar turiu eiti ir užpulti tuos filistinus?" VIEŠPATS atsakė Dovydui: "Eik filistinų pulti ir išgelbėk Keilą". [3] Bet Dovydo vyrai jam sakė: "Žiūrėk, mes bijome net čia, Judo žemėje! O kas bus tadå, kai nueisime į Keilą kovoti su filistinais?" [4] Dovydas tad vėl teiravosi VIEŠPATIES. VIEŠPATS jam atsakė: "Taip! Tuojau pat žygiuok į Keilą, nes aš paduosiu filistinus tau į rankas". [5] Dovydas ir jo vyrai nuėjo į Keilą ir kovojo su filistinais. Jis išsivarė jų galvijus ir laimėjo prieš juos didelę pergalę. Taip Dovydas išgelbėjo Keilos gyventojus.

[6] Kai Ahimelecho sūnus Abjataras atbėgo pas Dovydą į Keilą, jis atėjo su efodu rankoje.*

[7] Sauliui buvo pranešta, kad Dovydas yra atėjęs į Keilą. "Dievas padavė jį man į rankas, — sakė sau Saulius, — nes jis, įeidamas į miestą su vartais ir skląsčiais, užsidarė narve". [8] Saulius tad pašaukė visas karines pajėgas prie ginklų žygiuoti į Keilą ir apsupti Dovydą ir jo vyrus. [9] Dovydas sužinojęs, kad Saulius rengia jam pikta, paliepė kunigui Abjatarui: "Atnešk efodą!" [10] Tuomet Dovydas tarė: "O, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, tavo tarnas išgirdo, kad Saulius rengiasi ateiti į Keilą ir dėl manęs sunaikinti miestą. [11] Ar Saulius ateis, kaip tavo tarnas yra girdėjęs? O, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, maldauju tave, pasakyk savo tarnui". "Ateis", — atsakė VIEŠPATS. [12] Tuomet Dovydas tarė: "Ar Keilos didžiūnai išduos mane ir mano vyrus Sauliui?" "Išduos", — atsakė VIEŠPATS. [13] Tada Dovydas ir jo vyrai, kurių buvo apie šešis šimtus, tuojau paliko Keilą ir klajojo iš vienos vietos į kitą. Kai Sauliui buvo pranešta, kad Dovydas yra išbėgęs iš Keilos, jis nutraukė žygį.

23,1-14 Keila buvo pietuose nuo Adulamo. Atrodo, kad šis miestas tuomet nepriklausė nei Judo giminei, nei filistinams. Dovydas padėjo Keilos gyventojams apsiginti nuo filistinų.

23,6 "... su efodu rankoje": su dėže, kurioje buvo laikomi Urimai ir Tumimai.

Dovydas ir Jonatanas Horeše

[14] Dovydas gyveno Judo dykumos tvirtovėse;* gyveno Zifo dykumos aukštumose. Saulius nuolat jo ieškojo, bet Dievas nepadavė Dovydo į jo rankas.

[15] Būdamas Horeše Zifo dykumoje, Dovydas sužinojo, kad Saulius buvo išėjęs ieškoti jo gyvybės. [16] Kartą Sauliaus sūnus Jonatanas atėjo į Horešą pas Dovydą ir pastiprino jo ranką Dievo vardu. [17] Sakė jam: "Nebijok, nes mano tėvo Sauliaus ranka niekad tavęs nepalies. Tu būsi Izraelio karaliumi, o aš būsiu antrasis po tavęs. Net mano tėvas Saulius žino, kad taip yra". [18] Tada jiedu padarė sandorą VIEŠPATIES akivaizdoje. Dovydas pasiliko Horeše, o Jonatanas sugrįžo į savo namus.

Zifo gyventojų klasta

[19] Keletas Zifo gyventojų atėjo pas Saulių į Gibeą ir tarė: "Dovydas slapstosi tarp mūsų Horešo tvirtovėse* prie Hachilos kalvos į pietus nuo Ješimono. [20] Nūn tad, karaliau, kada tik panorėsi ateiti, ateik! Mes savo ruožtu paduosime jį karaliui į rankas". [21] Saulius atsakė: "Būkite VIEŠPATIES palaiminti už man parodytą užuojautą! [22] Prašyčiau grįžti ir dar kartą ištirti. Tiksliai sužinokite, kur yra jo lankoma lindynė, ir kas jį ten matė, nes man pranešta, kad jis yra labai klastingas. [23] Apžiūrėkite ir sužinokite visas jo lindynes, kuriose jis yra slapstęsis, ir sugrįžkite pas mane, kai būsite tikri. Tada aš su jumis eisiu, ir jei jis yra toje srityje, aš jį suieškosiu tarp visų Judo klanų". [24] Jie tad tuojau iškeliavo į Zifą pirma Sauliaus.

Dovydas ir jo vyrai buvo Maono dykumoje, Araboje, į pietus nuo Ješimomo. [25] Sauliui ir jo vyrams atėjus jo ieškoti, buvo pranešta apie tai Dovydui. Jis nusileido prie uolos, esančios Maono dykumoje. Saulius, apie tai išgirdęs, vijosi Dovydą į Maono dykumą. [26] Saulius skynėsi sau kelią vienu kalno šlaitu, o Dovydas ir jo vyrai buvo kitoje kalno pusėje. Dovydui skubant pabėgti nuo Sau-

---

23,14.19 "... tirtovėse": ne žmonių rankomis statytose, bet dykumos kalnų olose ir plyšiuose.

liaus, o Sauliui ir jo vyrams stengiantis apsupti Dovydą bei jo vyrus ir juos sugauti, [27] pas Saulių atėjo pasiuntinys ir tarė: "Skubėk eiti į žygį, nes filistinai užpuolė kraštą!" [28] Taigi Saulius liovėsi vytis Dovydą ir nužygiavo prieš filistinus. Užtat ta vieta ir buvo pavadinta Pabėgimo uola.

24

Dovydas pasigaili Sauliaus

[1] Iš ten Dovydas palipo į En–Gedį* ir apsistojo jo kalnų tvirtovėse. [2] Kai, nuvijęs filistinus, Saulius sugrįžo, jam buvo pranešta: "Žiūrėk, Dovydas yra En–Gedžio dykumoje". [3] Tada Saulius, pasiėmęs iš viso Izraelio tris tūkstančius rinktinių vyrų, išėjo ieškoti Dovydo bei jo vyrų laukinių ožkų uolų kryptimi.* [4] Jis atėjo prie avidžių šalia kelio. Ten buvo ola, ir Saulius įėjo į ją nusilengvinti. O Dovydas ir jo vyrai sėdėjo olos gale.

[5] Dovydo vyrai sakė jam: "Žiūrėk, tai yra diena, apie kurią VIEŠPATS tau kalbėjo: 'Aš paduosiu tavo priešą tau į rankas. Tu gali pasielgti su juo, kaip tau patinka'". Dovydas prislinko ir vogčiomis atpjovė Sauliaus skraistės skverną. [6] Bet po to Dovydui gėlė širdis, kam jis nupjovė Sauliaus skraistės skverną. [7] "Tegu VIEŠPATS mane apsaugo, — jis sakė savo vyrams, — kad aš drįsau padaryti tokį dalyką savo viešpačiui — VIEŠPATIES pateptajam, pakeldamas ranką prieš jį. Juk jis yra VIEŠPATIES pateptasis!" [8] Tais žodžiais Dovydas smarkiai sudraudė savo vyrus ir Sauliaus užpulti jiems neleido.

Saulius paliko olą ir nuėjo savo keliu. [9] Po to ir Dovydas pakilo ir, išėjęs iš olos, pašaukė Saulių: "Mano valdove, karaliau!" Sauliui atsigręžus pasižiūrėti, Dovydas su didžia pagarba žemai nusilenkė. [10] Sauliui Dovydas tarė: "Kodėl klausai žodžių žmonių, kurie sako: 'Žiūrėk, Dovydas siekia tau pikta padaryti'? [11] Savo akimis tu gali dabar matyti, kad VIEŠPATS buvo padavęs tave man

24,1 "... į En–Gedį": vietovė vakarinėje Negyvosios jūros pakrantėje.
24,3 "... laukinių ožkų uolų kryptimi": labai vaizdus En–Gedi vietovės aprašas.

į rankas oloje šiandien. Nors jie ir ragino tave užmušti, bet aš tavęs pasigailėjau. Tariau sau: 'Rankos prieš savo valdovą nepakelsiu, nes jis yra VIEŠPATIES pateptasis'. [12] Žiūrėk, mano tėve, gerai pasižiūrėk į savo skraistės skverną mano rankoje, nes, pjaudamas skverną nuo tavo skraistės, aš tavęs neužmušiau! Gali tad tikrai žinoti ir matyti, kad mano rankose nėra nieko pikta ir maištinga. Tau aš nesu nusidėjęs, nors tu mane vejiesi, norėdamas užmušti. [13] Tebūna VIEŠPATS mūsų teisėjas! Tegu jis pats įvykdo tau kerštą už mane, bet mano ranka nebus pakelta prieš tave! [14] Kaip sako sena patarlė: 'Nedori darbai ateina iš nedorėlių!' Mano ranka nebus pakelta prieš tave. [15] Prieš ką yra išėjęs Izraelio karalius? Ką jis vejasi? Nustipusį šunį,* ar vienišą blusą? [16] Tebūna tad VIEŠPATS teisėjas, tegu teisia mane ir tave! Tegu jis įsidėmi, tegu jis mano bylą apgina, ir tegu jis mane prieš tave pateisina!"

[17] Dovydui pabaigus sakyti Sauliui visus tuos dalykus, Saulius tarė: "Ar tai tavo balsas, mano sūnau Dovydai?" Ir Saulius pravirko balsu. [18] "Ne aš, bet tu esi teisus, — jis tarė Dovydui, — nes man tu atmokėjai gerumu, o aš tau mokėjau piktumu. [19] Taip, tu ką tik parodei, kaip kilniai elgeisi su manimi, nes, VIEŠPAČIUI padavus mane tau į rankas, tu manęs neužmušei. [20]* Kai žmogus užklumpa savo priešą, argi jis leidžia jam sveikam savo keliu eiti? Tegu VIEŠPATS atlygina tau gerumu už tai, ką tu man šiandien padarei. [21] Nūn, tikėk manimi, aš žinau, kad tu tikrai tapsi karaliumi ir kad karaliavimas Izraelyje pereis į tavo rankas. [22] Prisiek tad man VIEŠPAČIU, kad nesunaikinsi po manęs mano palikuonių, ir neištrinsi iš mano tėvo namų mano vardo". [23] Sauliui Dovydas prisiekė.

Tada Saulius sugrįžo į savo namus, o Dovydas ir jo vyrai palipo į kalnų tvirtovę.

24,15 Šunys tomis dienomis nebuvo laikomi pagarboje. "Nustipęs šuo" reiškė mažiau negu niekniekį (žr. 2 Sam 9,8; 16,9).

24,20-21 Pasakojimas apie įvykį baigiasi, kai Saulius ašarodamas atiduoda karalystę Dovydui (žr. 1 Sam 23,17).

25

Samuelio mirtis
Pasakojimas apie Nabalą ir Abigailę

[1]* Samuelis mirė, ir visas Izraelis susirinko jo apraudoti. Jį palaidojo jo namuose prie Ramos.

Tada Dovydas nuėjo į Parano dykumą.*

[2] Maone gyveno žmogus, kurio nuosavybė buvo Karmelyje. Tas žmogus buvo labai turtingas. Jis turėjo tris tūkstančius avių ir tūkstantį ožkų. Tuo metu jis kirpo avis Karmelyje. [3] Žmogaus vardas buvo Nabalas, o vardas jo žmonos — Abigailė. Moteris buvo protinga ir graži, bet vyras buvo šiurkštus žmogus ir nedorėlis. Jis buvo iš Kalebo klano. [4] Dovydas, būdamas dykumoje, išgirdo, kad Nabalas kerpa savo avis. [5] Dovydas tad pasiuntė dešimt vaikinų. Vaikinams Dovydas nurodė: "Palipkite į Karmelį. Nuėję pas Nabalą, jį mano vardu pasveikinkite. [6] Taip sakykite: 'Už gyvenimą! Ramybė tau ir ramybė tavo namams! Ramybė visam, ką turi! [7] Girdžiu, kad dabar kerpi avis. Kaip žinai, tavo piemenys buvo su mumis, mes jų neskriaudėme, ir jie nieko nepasigedo per visą laiką, kol jie buvo Karmelyje. [8] Prašyčiau paklausti savo vaikinų, ir jie tau pasakys. Todėl teranda mano vaikinai malonę tavo akyse, nes atėjome šiuo ypatingu metu. Prašyčiau duoti, ką tik turi po ranka, savo tarnams ir savo sūnui Dovydui'".

[9] Dovydo vaikinai nuėję pakartojo visus tuos žodžius Nabalui Dovydo vardu. Jiems nutilus, [10] Nabalas Dovydo tarnams atsakė: "Kas tas Dovydas? Kas tas Išajo sūnus? Nūdien yra daug vergų, kurie bėga nuo savo šeimininkų. [11] Nejau imsiu savo duoną, vandenį* bei mėsą, kurią paskerdžiau savo kirpėjams, ir duosiu nežinia

---

25,1 Žinia apie Samuelio mirtį. Nekrologo trumpumas stebina. Turbūt jis yra knygos redaktoriaus pastaba, pakartota 1 Sam 28,3. "Dovydas ... į Parano dykumą": Parano dykuma yra pernelyg toli pietuose nuo Judo žemės. Vargu, ar tuo metu Dovydas čia slapstėsi nuo Sauliaus. Graikiškoji Septuaginta verčia "... į Maono dykumą". Ši dykuma yra dalis Judėjos tyrų. Kai kurie šiuolaikiniai vertimai seka Septuagintą.

25,11 "... {savo} vandenį": graikiškoji Septuaginta skaito "savo vyną".

iš kur atėjusiems vyrams?" [12] Dovydo vaikinai tad grįžo nueitu keliu. Sugrįžę visa tai jam papasakojo. [13] Savo vyrams Dovydas tarė: "Visi prisisekite savo kalavijus!" Kiekvienas jų prisisegė kalaviją, ir pats Dovydas prisisegė kalaviją. Apie keturis šimtus vyrų leidosi eiti su Dovydu, o du šimtai pasiliko prie daiktų.

[14] Nabalo žmonai Abigailei vienas iš Nabalo vaikinų pasakė: "Žiūrėk, Dovydas atsiuntė iš dykumos pasiuntinius pasveikinti mūsų šeimininką, bet jis juos labai įžeidė. [15] Tačiau tie vyrai buvo mums labai geri, mūsų neskriaudė, ir mes nieko nepasigedome per visą laiką, kol klajojome su jais, būdami gamtos prieglobstyje. [16] Siena mums jie buvo ir naktį, ir dieną — visą laiką, kai buvome su jais, ganydami avis. [17] Nūn tad žinok tai ir pagalvok, ką turėtumei daryti, nes nelaimė tikrai gresia mūsų šeimininkui ir visiems jo namams. Jis yra toks niekšingas žmogus, kad niekas negali su juo kalbėtis".

[18] Skubiai Abigailė paėmė du šimtus kepalų duonos, du vynmaišius vyno, penkias jau iškeptas avis, penkis saikus pagruzdintų grūdų, šimtą kekių razinų ir du šimtus plokštainių iš figų. Sukrovusi juos ant asilų, [19] savo vaikinams ji tarė: "Eikite pirma manęs. Aš seksiu jus iš paskos". Bet savo vyrui Nabalui ji nieko nesakė. [20] Atsitiko, kad, jai jojant ant asilo ir leidžiantis žemyn kalno tarpekliu, Dovydas ir jo vyrai leidosi žemyn jos link. Su jais ji susitiko. [21] Dovydas buvo ką tik pasakęs: "Iš tikrųjų be reikalo taip saugojau to žmogaus nuosavybę dykumoje, kad niekas nepražuvo iš to, kas jam priklausė, nes jis man dabar atsilygino piktu už gerą! [22] Tegu Dievas tai padaro ir dar teprideda Dovydo priešams, jei, dar prieš rytui išauštant, aš palikčiau gyvą bent vieną vyriškį iš tų, kurie jam priklauso".

[23] Abigailė, pamačiusi Dovydą, skubiai nulipo nuo asilo ir, puldama kniūpsčia prieš Dovydą, nusilenkė iki žemės. [24] Parpuolusi prie jo kojų, ji maldavo: "Tekrenta tik ant manęs, mano viešpatie, ši kaltė! Prašyčiau leisti tavo tarnaitei tau kalbėti ir išklausyti tavo tarnaitės žodžių. [25] Prašyčiau, mano viešpatie, nekreipti dėmesio į Nabalą — tą niekšingą žmogų, nes koks jo vardas, toks jis ir yra! Jo vardas reiškia 'Kvailys',* ir jis yra kvailas. O aš, tavo tarnaitė, nemačiau savo viešpaties vaikinų, kuriuos tu siuntei.

25,25 "Nabal" hebrajų kalba reiškia "Kvailį" — nepataisomą Kvailį.

[26] Nūn tad, mano viešpatie, kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip tu esi gyvas, kadangi VIEŠPATS sulaikė tave nuo kraujo kaltės ir nuo keršto savo paties ranka, tegu tavo priešai ir ieškantys pikta mano viešpačiui tampa kaip Nabalas. [27] O dabar ši dovana, kurią tavo tarnaitė atnešė savo viešpačiui, tegu būna duota vaikinams, sekantiems mano viešpatį. [28] Prašyčiau atleisti tavo tarnaitės nusižengimą, nes VIEŠPATS tikrai suteiks mano viešpačiui išliekančius namus dėl to, kad mano viešpats kovoja VIEŠPATIES kovas, ir jokio pikto neturi būti rasta tavyje per visą tavo gyvenimą. [29] Jei pakiltų žmogus tavęs persekioti ir tavo gyvybės ieškoti, mano viešpaties gyvybė bus įrišta į gyvųjų ryšulėlį* VIEŠPATIES, tavo Dievo, globoje, bet gyvybę tavo priešų jis nusvies tarsi iš svaidyklės. [30] Kai VIEŠPATS bus įvykdęs mano viešpačiui visa gera, ką jis yra tau pažadėjęs, ir bus paskyręs tave Izraelio valdovu, [31] mano viešpaties širdis bus laisva nuo sielojimosi ir graužimosi už be reikalo išlietą kraują ar savo ranka įvykdytą kerštą. O kai VIEŠPATS bus padaręs mano viešpatį sėkmingą, tada atsimink savo tarnaitę".

[32] Dovydas tarė Abigailei: "Tebūna palaimintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atsiuntęs tave šiandien manęs pasitikti! [33] Tebūna pagirta tavo sveika nuožiūra, ir palaiminta būk tu, sulaikiusi mane šiandien nuo kraujo kaltės ir atkeršijimo savo paties ranka! [34] Nes kaip gyvas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, sulaikęs mane daryti tau pikta, jei nebūtumei skubėjusi ir atėjusi manęs sutikti, tikrai dar prieš rytui auštant nė vieno vyriškio nebūtų išlikę Nabalui". [35] Tada Dovydas priėmė iš jos rankų, ką ji buvo jam atnešusi, ir jis tarė jai: "Eik ramybėje į savo namus! Tikėk manimi, aš paklausiau tavo balso ir įvykdžiau tavo prašymą".

[36] Abigailė parėjo namo pas Nabalą. Žiūri, jis kelia vaišes, tarsi karaliaus puotą, savo namuose. Nabalas buvo linksmai nusiteikęs, nes labai girtas, todėl ji iki ryto jam visiškai nieko nesakė. [37] Kitą rytą, kai vynas buvo iš Nabalo išgaravęs, jo žmona jam papasakojo visa, kas buvo įvykę. Jam širdis apmirė krūtinėje, ir jis tarsi suakmenėjo.* [38] Praslinkus maždaug dešimčiai dienų, VIEŠPATS ištiko

---

25,29 "... į gyvųjų ryšulėlį": posakis turbūt turi ryšį su papročiu surišti brangenybes apsaugai į skepetą ar maišelį. Abigailė nori, kad Dovydas nuolat jaustųsi ramus ir saugus, o jo priešai būtų nuolat įvykių mėtomi kaip akmenėliai iš svaidyklės.

25,37 "... tarsi suakmenėjo": turbūt Nabalą ištiko širdies priepuolis.

Nabalą, ir jis numirė. 39 Išgirdęs, kad Nabalas mirė, Dovydas tarė: "Tebūna palaimintas VIEŠPATS, kuris atlygino Nabalui už man padarytą įžeidimą, ir savo tarną sulaikė nuo pikto! VIEŠPATS grąžino Nabalo nedorus darbus jam pačiam ant galvos". Tada Dovydas išsiuntė pas Abigailę pasiuntinius prašyti jos rankos, paimti ją sau žmona. 40 Dovydo tarnai, atėję pas Abigailę į Karmelį, jai tarė: "Dovydas pasiuntė mus pas tave paimti tave jam žmona". 41 Ji pakilo ir, nusilenkusi veidu lig žemės, tarė: "Laikykite savo tarnaitę verge plauti mano viešpaties tarnų kojas". 42 Tada Abigailė skubiai atsikėlė ir, užsėdusi ant asilo, išjojo drauge su savo penkiomis tarnaitėmis paskui Dovydo pasiuntinius ir tapo jo žmona.

43 Dovydas buvo paėmęs žmona Abinoamą iš Jezreelio. Taigi abi jos tapo jo žmonomis. 44 Saulius savo dukterį Michalę — Dovydo žmoną — buvo atidavęs žmona Lajišo sūnui Paltiui iš Galimų.

26

Dovydas pasigaili Sauliaus

1* Zifo žmonės atėjo pas Saulių Gibeoje ir sakė: "Dovydas slapstosi Hachilos kalvoje priešais Ješimoną". 2 Saulius tad tuojau pat nužygiavo į Zifo dykumą drauge su trimis tūkstančiais rinktinių Izraelio vyrų ieškoti Dovydo Zifo tyruose. 3 Saulius įsirengė stovyklą prie kelio ant Hachilos kalvos, esančios priešais Ješimoną. O Dovydas tuo metu laikėsi dykumoje. Pastebėjęs, kad Saulius yra atžygiavęs jo ieškoti į dykumą, 4 Dovydas pasiuntė žvalgus ir sužinojo, kad Saulius buvo tikrai atvykęs. 5 Tada pats Dovydas nuėjo į vietą, kur buvo Sauliaus stovykla. Dovydas išžvalgė vietą, kur miegojo Saulius drauge su Nero sūnumi Abneriu, savo kariuomenės vadu. Saulius miegojo užkardos viduje, o kareiviai buvo išsidėstę aplink jį.

26,1-25 Šis pasakojimas apie Dovydą ir Saulių yra panašus į pasakojimą 1 Sam 23,15-24,22 skaitinyje. Turime arba du panašius įvykius, kuriems žodiniame ir rašytame tikėjimo kraityje buvo duota panaši apybrėža, arba du panašius pasakojimus apie tą patį įvykį. Vienas ir kitas pasakojimas pabrėžia Dovydo kilnų elgesį su priešu.

[6]* Dovydas kreipėsi į hetitą Ahimelechą ir Zerujo sūnų Abišajį, Joabo brolį, tardamas: "Kas nulips su manimi į Sauliaus stovyklą?" Abišajis atsakė: "Aš nulipsiu su tavimi". [7] Dovydas ir Abišajis tad atėjo prie kareivių nakčia, žiūri, Saulius kietai miega užkardos viduje, jo ietis įsmeigta į žemę prie jo galvos, o Abneris ir kareiviai aplink jį miega. [8] "Šiandien VIEŠPATS padavė tau į rankas tavo priešą! — Abišajis tarė Dovydui. — Leisk tad man vienu ieties smūgiu prismeigti jį prie žemės. Dusyk jam smogti man nereikės". [9] Bet Dovydas Abišajui atsakė: "Neužmušk jo, nes kas gali pakelti ranką prieš VIEŠPATIES pateptąjį* ir būti be kaltės?" [10] Dovydas tęsė: "Kaip VIEŠPATS gyvas, pats VIEŠPATS ištiks jį arba kai ateis jo diena mirti, arba kai nužygiuos į mūšį ir žus. [11] Tesaugo mane VIEŠPATS, kad aš nepakelčiau rankos prieš VIEŠPATIES pateptąjį. Dabar tad paimk ietį, esančią jam prie galvos, bei vandens ąsotį, ir eikime sau". [12] Taigi Dovydas pasiėmė ietį bei vandens ąsotį, buvusius Sauliui prie galvos, ir jiedu pasitraukė. Nė vienas to nematė ir nepajuto, nė vienas nepabudo, nes visi miegojo. Kietas miegas iš VIEŠPATIES buvo juos apėmęs.

[13] Dovydas, perėjęs į kitą šlaitą, atsistojo ant tolimos kalvos viršūnės. Tarp jų buvo didelis nuotolis. [14] Dovydas pašaukė kareivius ir Nero sūnų Abnerį, tardamas: "Abneri! Ar neatsiliepsi?" Atsiliepdamas Abneris sušuko: "Kas tu esi, kad rėkauji karaliui?" [15] Abneriui Dovydas tarė: "Tu esi vyras, ar ne? Kito, kaip tu, nėra Izraelyje! Kodėl tad nebudėjai prie savo viešpaties karaliaus? Juk vienas iš kareivių atėjo karaliaus, tavo viešpaties, užmušti! [16] Ką padarei, nėra gera! Kaip gyvas VIEŠPATS, esate verti mirties bausmės, nes nebudėjote prie savo viešpaties — prie VIEŠPATIES pateptojo. Nūn apsižvalgyk! Kur yra karaliaus ietis ar vandens ąsotis, buvęs jam prie galvos?"

26,6 Abneris, Joabas ir Abišajis turėjo svarbų vaidmenį vėlesnėje Dovydo karaliavimo istorijoje (žr. 2 Samuelio knygą). Hetitas Ahimelechas buvo skirtingas asmuo nuo kunigo Ahimelecho, apie kurį pasakojama 1 Sam 21 skyriuje.

26,9 "... VIEŠPATIES pateptąjį": hebraiškai "VIEŠPATIES mesiją", o graikiškai "VIEŠPATIES kristų". Žr. 1 Sam 10,1. Aliejus, naudotas karaliui patepti, buvo iš alyvų. Nors kartais buvo patepami ir kunigai (žr. Iš 29,7) ir pranašai (žr. 1 Kar 19,16), patepimo apeiga buvo svarbesnė karaliui, negu kunigui ir pranašui. Karalius buvo imta vadinti Viešpaties pateptuoju.

Saulius prisipažįsta kaltas

[17] Saulius, pažinęs Dovydo balsą, klausė: "Ar tai tavo balsas, mano sūnau Dovydai?" "Tai mano balsas, o karaliau, mano viešpatie", — atsakė Dovydas [18] ir pridėjo: "Kodėl mano viešpats persekioja savo tarną? Ką aš padariau? Kokia kaltė yra mano rankoje? [19] Dabar tad prašyčiau savo viešpatį karalių paklausyti savo tarno žodžių. Jei pats VIEŠPATS yra sukurstęs tave prieš mane, tegu jis priima atnašos kvapą. Bet jei tai yra žmonės, tebūna jie VIEŠPATIES prakeikti, nes jie taip toli mane išvarė, kad aš negaliu šiandien turėti savo dalies VIEŠPATIES pavelde,* tarsi man sakytų: 'Eik, tarnauk kitiems dievams'. [20] Dabar tad tegu nekrenta mano kraujas ant žemės, toli nuo VIEŠPATIES artumo, nes Izraelio karalius yra išėjęs ieškoti vienos blusos, tarsi kurapkos kalvose medžioti".

[21] O Saulius atsakė: "Aš nusidėjau! Sugrįžk, mano sūnau Dovydai, aš daugiau tau niekad pikta nedarysiu, žinodamas, kad tu šiandien branginai mano gyvastį. Taip, aš elgiausi kvailai ir dariau didelę klaidą". [22] Atsakydamas Dovydas tarė: "Štai ietis, o karaliau! Atsiųsk vaikiną jos paimti. [23] VIEŠPATS atlygina kiekvienam, kuris yra teisus ir ištikimas. Šiandien VIEŠPATS padavė tave man į rankas, bet aš nepakėliau rankos prieš VIEŠPATIES pateptąjį. [24] Žiūrėk, kaip šiandien tavo gyvastis buvo brangi mano akyse, lygiai taip brangi tebūna mano gyvastis VIEŠPATIES akyse ir teišgelbsti mane iš visų pavojų". [25] Saulius Dovydui tarė: "Būk palaimintas, mano sūnau Dovydai! Tu daug pasieksi, tau visada seksis!"

Tada Dovydas nuėjo savo keliu, o Saulius sugrįžo namo.

26,19 "... VIEŠPATIES pavelde": Izraelio žemėje (žr. Įst 32,8-10), ypatingoje Dievo globoje. Pažado Žemė — Šventoji Žemė — yra vieta, kurioje VIEŠPATS Dievas galėjo būti laisvai garbinamas.

27

Dovydas — bėglys Gate

[1]* "Vieną dieną, — Dovydas sakė sau širdyje, — aš tikrai žūsiu nuo Sauliaus rankos. Nieko geresnio nelieka man, kaip gelbėtis filistinų krašte. Saulius tada nustos manęs ieškoti visoje Izraelio žemėje, ir aš išsigelbėsiu iš jo rankų". [2] Dovydas tad leidosi į kelionę drauge su savo šešiais šimtais vyrų ir perėjo pas Maocho sūnų Gato karalių Achišą. [3] Dovydas ir jo vyrai gyveno pas Achišą Gate, kiekvienas su savo šeima, o Dovydas su savo dviem žmonomis — Ahinoama Jezreeliete ir Abigaile iš Karmelio, Nabalo našle. [4] Kai Sauliui buvo pranešta, kad Dovydas yra pabėgęs į Gatą, jis daugiau jo nebeieškojo.

[5] Dovydas kreipėsi į Achišą: "Jei radau malonę tavo akyse, tegu būna man duota vieta gyventi viename iš miestelių. Kam gi turėtų tavo tarnas gyventi su tavimi karališkajame mieste?" [6] Tą dieną Achišas jam davė Ziklagą. Užtat Ziklagas* ir priklauso Judo karaliams iki šios dienos. [7] Filistinų žemėje Dovydas išgyveno vienerius metus ir keturis mėnesius.

[8]* Dovydas ir jo vyrai eidavo ir užpuldavo gešuritus, gizritus ir amalekitus — tautas, gyvenusias krašte nuo Telamo iki pat Šuro ir Egipto žemės. [9] Kada tik Dovydas užpuldavo kokią vietovę, jis nepalikdavo gyvo nei vyro, nei moters, pasigrobdavo kaimenes ir bandas, asilus, kupranugarius bei drabužius, ir sugrįždavo pas Achišą. [10] Kai Achišas paklausdavo: "Kur šiandien darei žygį?" — Dovydas atsakydavo: "Prieš Jerahmėelio klano Negebą", ar: "Prieš kenitų Negebą". [11] Dovydas nepalikdavo gyvo nei vyro, nei moters

---

27,1-12 Dovydas tapo filistinų vasalu. Sprendžiant iš 10-12 eilučių, atrodo, kad jis apgaudinėjo filistinus, tačiau 1 Sam 29,8 jis, atrodo, pabrėžia savo ištikimybę Achišui. Iš tikrųjų padėtis taip pasikeitė, kad Dovydui nebereikėjo imtis žygių savo ištikimybei įrodyti. Žr. 1 Sam 29,1-11.

27,6 "... Ziklagas priklauso Judo karaliams": kaip asmeniška nuosavybė, išskirta iš giminių paveldo. Ir Jeruzalė turėjo panašias teises. Žr. 2 Sam 5,7-9.

27,8-12 Dovydas užpuldinėjo tolimesnes ir izraeliečiams priešiškas tautas, dėdamasis, kad jis užpuola savo paties ar izraeliečiams draugiškas tautas, gyvenusias Negebe — pietinėje Palestinoje.

parvesti į Gatą, nes sau sakė: "Jie galėtų mus išduoti ir pasakyti: 'Dovydas tai ir tai padarė'". Taip Dovydas darė, ir toks buvo jo paprotys visą laiką, kai jis gyveno filistinų žemėje. [12] Achišas Dovydu pasitikėjo. "Jo tauta — Izraelis — tikrai jo nekenčia, — sakė sau, — amžinai jis bus man pavaldus".

28

Filistinai pradeda karą prieš Izraelį

[1] Atsitiko, kad tomis dienomis filistinai sutelkė pajėgas mūšiui prieš Izraelį. Achišas Dovydui tarė: "Nūn, savaime suprantama, kad tu ir tavo vyrai turite žygiuoti su mano pajėgomis". [2] "Puiku! Tu greitai pamatysi, ką tavo tarnas gali padaryti", — atsakė Dovydas Achišui. Tada Dovydui Achišas tarė: "Labai gerai! Tave paskirsiu savo asmens sargybiniu visam gyvenimui".

Saulius ir En–Doro žynė

[3] O Samuelis jau buvo miręs. Visas Izraelis buvo jį apraudojęs ir palaidojęs Ramoje, jo paties mieste. Saulius buvo išvaręs iš krašto vėlių iššaukėjus ir žynius.

[4] Filistinai susitelkė ir, atžygiavę prie Šunemo, įsirengė stovyklą. Saulius surinko visą Izraelį. Jie įsirengė stovyklą prie Gilboos. [5] Pamatęs filistinų stovyklą, Saulius išsigando. Širdis jam drebėjo iš išgąsčio. [6] Saulius tad teiravosi VIEŠPATIES, bet VIEŠPATS jam neatsakė nei per sapnus, nei per Urimus, nei per pranašus. [7] Tuomet Saulius savo dvariškiams tarė: "Suraskite man moterį, iššaukiančią vėles, pas kurią galėčiau nueiti ir pasiteirauti". Dvariškiai jam pasakė, kad En–Dore yra moteris, galinti iššaukti vėles.

[8] Saulius tad persirengė, apsivilkdamas kitus drabužius, ir leidosi į kelionę su dviem vyrais. Jie atėjo pas tą moterį nakčia. Saulius jai tarė: "Prašyčiau išburti man per vėlę. Iššauk man tą, kurį tau pasakysiu". [9]* Moteris jam atsakė: "Be abejo, tu žinai, ką Sau-

---

28,9-12 Nekromantija — pasitarimu su mirusiaisiais, t.y. vėlių ir dvasių iššaukimu, buvo dažnai užsiimama (žr. Iz 8,19; 2 Kar 21,6), nors tai ir buvo uždrausta įstatymu (žr. Įst 18,10-11; Kun 19,31; 20,6.27). Atrodo, kad

lius yra padaręs ir kaip jis išnaikino iš krašto vėlių iššaukėjus ir žynius. Kodėl tad žabangas statai, kad mane gyvą užmuštum?" [10] Bet Saulius VIEŠPAČIU jai prisiekė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, dėl to tu nebūsi kalta". [11] Tada moteris paklausė: "O ką turiu tau iššaukti?" Jis atsakė: "Iššauk man Samuelį". [12] Pamačiusi Samuelį, moteris sušuko visu balsu. Sauliui moteris tarė: "Kodėl tu mane apgavai? Tu esi Saulius!" [13] "Nebijok, — tarė Saulius, — ką tu matai?" Moteris Sauliui atsakė: "Matau dvasią,* kylančią iš žemės". [14] Jis klausė ją: "Kokia yra jos išvaizda?" "Išeina senas vyras, — ji atsakė, — jis yra apsigaubęs skraiste". Tada Saulius pažino, kad tai Samuelis. Žemai nusilenkdamas, jis puolė kniūpsčia.

[15] Samuelis tarė Sauliui: "Kodėl sudrumstei man ramybę, mane iššaukdamas?" "Man gresia didelis pavojus, — atsakė Saulius, — filistinai kariauja prieš mane, o Dievas pasitraukė nuo manęs. Jis nebeatsako man nei per pranašus, nei per sapnus. Užtat ir iššaukiau tave, kad pasakytum man, ką turėčiau daryti". [16] Samuelis atsakė: "Kodėl tad klausi mane? Juk VIEŠPATS pasitraukė nuo tavęs ir tapo tavo priešu! [17] VIEŠPATS padarė tau lygiai taip, kaip jis kalbėjo per mane. VIEŠPATS išplėšė karalystę iš tavo rankos ir padavė tavo artimui — Dovydui! [18] Kadangi nepaklausei VIEŠPATIES balso ir neįvykdei jo degančio pykčio ant Amaleko, todėl tai VIEŠPATS padarė tau šiandien. [19] Be to, VIEŠPATS paduos Izraelį drauge su tavimi į filistinų rankas. Rytoj tu ir tavo sūnūs būsite su manimi. VIEŠPATS paduos ir Izraelio stovyklą į filistinų rankas".

Sauliaus laikais nekromantija buvo laikoma žalingu dalyku ir pavojumi tikrajai religijai. Saulius buvo bandęs ją išnaikinti, bet ilgainiui pats atkrito į senovinį paprotį. Su mirusiaisiais tartis mirtingam žmogui šiapus kapo, kada tik panorėjus, nėra įmanoma. Tačiau Dievas gali leisti mirusiajam pasirodyti gyvajam ir net apreikšti jam nežinomus dalykus.

28,13 "Matau dvasią...": hebraiškai "...dievišką būtybę", t.y. būtybę iš kito pasaulio — Šeolo, mirusiųjų buveinės. Šeolas buvo vaizduojamas kaip didžiulė tuščia vieta po plokščia žeme.

Saulius puola į neviltį

[20] Saulius, klaiko apimtas nuo Samuelio žodžių, tuojau pat sukniubo žemėje. Jam stigo ir jėgų, nes jis nebuvo nieko valgęs visą dieną ir visą naktį. [21] Moteris priėjo prie Sauliaus ir, matydama, kad jis buvo klaiko apimtas, jam tarė: "Žiūrėk, tavo tarnaitė klausė tavo balso. Aš stačiau į pavojų savo gyvybę ir įvykdžiau tavo nurodymus. [22] Dabar tad prašyčiau, kad ir tu paklausytum savo tarnaitės balso. Leisk man padėti prieš tave riekę duonos. Valgyk, kad turėtumei jėgų eiti savo keliu". [23] Jis atsisakė, tardamas: "Nevalgysiu". Bet jo dvariškiams ir moteriai prisispyrus raginant, jis jų paklausė. Jis tad pakilo nuo žemės ir atsisėdo ant lovos. [24] Moteris turėjo namuose penimą veršiuką. Skubiai jį papjovė. Paėmusi miltų, juos užminkė ir iškepė neraugintų plokštainių. [25] Ji padėjo visa tai Sauliui bei jo dvariškiams, ir jie pavalgė. Tą pačią naktį jie pakilo ir išėjo.

29

Filistinų vadai atmeta Dovydą

[1*] Filistinai telkė visas savo pajėgas prie Afeko, o izraeliečiai buvo pasistatę stovyklą palei šaltinį prie Jezreelio. [2] Filistinų didžiūnai atžygiavo, kiekvienas eidamas su savo šimtinės ar tūkstančio gretomis. Dovydas ir jo vyrai atžygiavo eitynių gale, eidami su Achišu. [3] Filistinų vadai klausė: "Ką čia veikia tie hebrajai?" Achišas filistinų vadams paaiškino: "Na, tai Dovydas, Izraelio karaliaus Sauliaus tarnas. Jis yra buvęs pas mane metus su viršum, ir aš negaliu jam nieko prikišti nuo to laiko, kai jis pabėgo nuo Sauliaus, iki šios dienos". [4] Filistinų vadai pyko ant jo. "Siųsk tą vyrą atgal, — jam tarė filistinų vadai, — tegrįžta į vietą, kurią jam esi paskyręs. Į mūšį jis su mumis nežygiuos, kitaip mūšyje jis gali tapti mums

---

29,1 Filistinai telkėsi prie Afeko — prie vietos, kur kadaise, karų pradžioje, jie buvo paėmę į nelaisvę Skrynią (žr. 1 Sam 4,1), o izraeliečiai buvo susitelkę prie Jezreelio — tolokai nuo jų — Esdraelono lygumoje.

priešu. Juk kaip kitaip galėtų šis vyrukas atgauti malonę pas savo valdovą? Ar ne šių vyrų galvomis? [5] Argi tai ne Dovydas, apie kurį jie šokdami dainuoja:

'Saulius užmušė savo tūkstančius,
o Dovydas savo dešimtis tūkstančių?'"

[6] Tada Achišas, pasišaukęs Dovydą, jam tarė: "Kaip gyvas VIEŠPATS,* tu esi doras vyras, ir man atrodo tinkama, kad žygiuotumei į mūšį ir iš mūšio su manimi, nes neradau tavyje nieko pikta nuo tavo atėjimo dienos pas mane iki šios dienos. Nepaisant to, kiti didžiūnai tavęs nepriima. [7] Dabar tad grįžk atgal ramybėje. Nedaryk nieko, kas būtų pikta filistinų didžiūnų akyse".

[8] Bet Dovydas tarė Achišui: "Ką padariau? Ką radai savo tarne nuo dienos, kurią pasirodžiau prieš tave, iki šios dienos, kad negaliu eiti ir kovoti prieš viešpaties karaliaus priešus?" [9] Atsakydamas Dovydui, Achišas tarė: "Aš žinau, kad mano akyse esi taip tinkamas, kaip Dievo angelas. Bet, nepaisant to, filistinų vadai pasakė: 'Į mūšį su mumis jis nežygiuos!' [10] Dabar tad atsikelk anksti rytą, tu ir su tavimi atėjusieji tavo valdovo tarnai, ir žygiuok į vietą, kurią tau paskyriau. Neimk į širdį niekingų pastabų, nes tu buvai tinkamas mano tarnyboje! Leiskitės į kelionę anksti rytą, išvykite kai tik prašvis". [11] Dovydas tad anksti rytą leidosi į kelionę, su savo vyrais grįždamas į filistinų žemę. O filistinai nužygiavo į Jezreelį.

30

Ziklagas sugriautas

[1] Kai Dovydas ir jo vyrai trečią dieną pasiekė Ziklagą,* amalekitai buvo įsiveržę į Negebą ir Ziklagą. Jie buvo užpuolę Ziklagą ir jį sudeginę. [2] Jo moteris ir visus, kas buvo jame, — žemos kilmės

29,6 "Kaip gyvas VIEŠPATS...": Achišas prisiekia Dovydo Dievo vardu iš pagarbos Dovydui. Žr. taip pat 9–ąją eilutę.

30,1 "...pasiekė Ziklagą": apie 110 km į pietus nuo Afeko. Žygį sunkino nelygus kelias.

ir kilmingus, — jie buvo paėmę į nelaisvę. Nenužudė jų nė vieno, bet juos pasigrobė ir nuėjo savo keliu. [3] Atėję į miestą, Dovydas ir jo vyrai rado jį sudegintą, o jų žmonas, sūnus ir dukteris išvestas į nelaisvę. [4] Dovydas ir su juo buvusieji kareiviai aimanavo ir tol verkė, kol jiems pristigo jėgų verkti. [5] Ir abi Dovydo žmonos — Abinoama iš Jezreelio ir Abigailė, Nabalo našlė — buvo išvestos į nelaisvę. [6] Dovydui iškilo didelis pavojus, nes kareiviai grasino užmušti jį akmenimis. Visi kareiviai buvo įniršę dėl savo sūnų ir dukterų. Bet Dovydas ieškojo jėgų pas VIEŠPATĮ, savo Dievą.

[7] Dovydas tarė Ahimelecho sūnui kunigui Abjatarui: "Atnešk man efodą!" Abjataras atnešė Dovydui efodą. [8] Dovydas teiravosi VIEŠPATIES, klausdamas: "Ar turiu vytis tuos užpuolikus? Ar juos pasivysiu?" Jis atsakė jam: "Vykis, nes tikrai juos pasivysi ir tikrai išgelbėsi!" [9] Dovydas tad leidosi vytis — jis ir šeši šimtai vyrų, kurie buvo su juo. Jie atėjo į Besoro slėnį, kur buvo palikti pavargusieji. [10] Dovydas vijosi toliau — jis ir keturi šimtai vyrų. Du šimtai pasiliko, nes dėl nuovargio nebepajėgė pereiti per Besoro slėnį.

[11] Laukuose aptikę egiptietį, jie atvedė jį pas Dovydą. Jie davė jam duonos valgyti ir vandens atsigerti; [12] davė jam ir figų plokštainio gabalą bei dvi kekes razinų. Užvalgęs jis atgavo jėgas. Jis nebuvo nei duonos valgęs, nei vandens gėręs tris dienas ir tris naktis. [13] Tada Dovydas jo paklausė: "Kieno tu? Iš kur esi?" "Aš esu vaikinas iš Egipto, vieno amalekito vergas, — jis atsakė, — mano šeimininkas paliko mane, kadangi prieš tris dienas aš susirgau. [14] Mes užpuolėme cheretitų Negebą,* Judo Negebą bei Kalebo Negebą ir sudeginome Ziklagą". [15] Dovydas jam tarė: "Ar nuvesi mane pas tą užpuolikų gaują?" Jis atsakė: "Prisiek man Dievu, kad manęs neužmuši ar mano šeimininkui neišduosi, nuvesiu tave pas tą užpuolikų gaują".

[16] Kai jis nuvedė Dovydą, žiūri, jie plačiai pasklidę žemėje — valgo, geria ir šoka — šventiškai nusiteikę džiaugdamiesi dideliu grobiu, kurį buvo paėmę iš filistinų krašto ir iš Judo krašto. [17] Dovydas mušėsi su jais nuo sutemų iki kitos dienos vakaro. Nė vie-

---

30,14 "cheretitų Negebą": cheretitai buvo giminingi filistinams. Vėliau Dovydas iš jų sudarė savo asmens sargybos dalinį. Žr. 2 Sam 8,18; 15,18. "Negebas": pietinė Palestinos dalis. Žodis "negeb" gali reikšti ir "pietų pusę".

nas jų neišsigelbėjo, tiktai keturi šimtai vaikinų, kurie, užsėdę ant kupranugarių, pabėgo. [18] Dovydas išgelbėjo visa, ką amalekitai buvo paėmę. Dovydas išgelbėjo ir abi savo žmonas. [19] Nieko iš jų nepasigedo — mažo ar didelio, sūnų ar dukterų, grobio ar ko kito, kas buvo pagrobta — visa Dovydas atgavo. [20] Be to, Dovydas paėmė visas bandas bei kaimenes, ir, jas varant pirma jo, žmonės šaukė: "Tai yra Dovydo grobis!"

[21]* Dovydui pasiekus anuos du šimtus vyrų, dėl nuovargio nebegalėjusių sekti Dovydo, paliktų prie Besoro slėnio, jie išėjo pasitikti Dovydo ir su juo buvusių kareivių. Dovydas priėjęs prie jų, su jais pasisveikino. [22] Tačiau nedori ir niekam tikę vyrai, kurie buvo žygiavę su Dovydu, tarė: "Kadangi jie nėjo su mumis, todėl jiems neduosime nieko iš atimto grobio. Tegu pasiima kiekvienas savo žmoną ir vaikus. Tegu sau eina!" [23] Tačiau Dovydas atsakė: "Taip neturite daryti, mano broliai, su tuo, ką VIEŠPATS mums suteikė. Jis mus apsaugojo ir mums į rankas padavė mus užpuolusią gaują. [24] Kas galėtų šiame reikale su jumis sutikti? Dalis saugančio reikmenis bus tokia pat, kaip dalis einančio į mūšį. Jie visi lygiai dalysis". [25] Taigi nuo tos dienos iki šiol toks yra įstatas ir įsakas Izraelyje.

Dovydo dovanos Judo giminei

[26] Pasiekęs Ziklagą, Dovydas pasiuntė dalį grobio savo bičiuliams, Judo seniūnams, tardamas: "Tai yra dovana jums iš paimto grobio iš VIEŠPATIES priešų". [27] Jis pasiuntė grobio seniūnams į Bet-Elį, Negebo-Ramotą ir Jatirą; [28] į Aroerį, Sifmotą ir Eštamoą; [29] Rakalą, Jerahmėelio klano miestus ir kenitų klano miestus; [30] į Hormą, Bor-Ašaną ir Atachą; [31] ir į Hebroną — į visas vietas, kur buvo klajoję Dovydas ir jo vyrai.

30,21-31 Savo elgesiu Dovydas pelnė savo kareivių ir Judo giminės seniūnų paramą.

31

Gilboos kalno mūšis ir Sauliaus mirtis

[1] Filistinai išėjo į mūšį prieš Izraelį, o Izraelio vyrai bėgo nuo filistinų. Daug jų krito mirtinai sužeisti ant Gilboos kalno. [2] Filistinai pasivijo Saulių ir jo sūnus. Sauliaus sūnus — Jonataną, Abinadabą ir Malchišuą — filistinai nukovė. [3] Mūšis siautėjo aplink Saulių. Keletas lankininkų į jį pataikė, ir jį sunkiai sužeidė. [4] Tuomet Saulius savo ginklanešiui tarė: "Išsitrauk iš makšties kalaviją ir nudurk mane, kad neapipjaustytieji manęs nenudurtų ir manęs neišjuoktų". Bet jo ginklanešys tai daryti atsisakė, nes buvo siaubo apimtas. Saulius tad pačiupo savo paties kalaviją ir ant jo puolė. [5]* Ir ginklanešys, matydamas Saulių mirusį, puolė ant savo kalavijo ir mirė su juo. [6] Taigi tą pačią dieną drauge mirė Saulius, jo trys sūnūs ir jo ginklanešys. [7] Kai Izraelio vyrai, buvusieji kitoje slėnio pusėje ir anapus Jordano, pamatė, kad Izraelio vyrai buvo pabėgę iš mūšio ir Saulius bei jo sūnūs buvo mirę, jie paliko savo miestus ir bėgo. O filistinai atėjo ir juos užėmė.

[8] Kitą dieną filistinai, atėję žuvusiųjų apiplėšti, rado Saulių ir jo tris sūnus, kritusius ant Gilboos kalno. [9] Jie nukirto jam galvą, paėmė ginklus ir siuntė pasiuntinius per visą filistinų kraštą nunešti gerą žinią savo stabų šventykloms ir žmonėms. [10] Jo ginklus padėjo į Aštartės šventyklą, o jo kūną pakabino ant Bet–Šano sienos. [11] Bet kai Jabeš–Gileado gyventojai išgirdo, ką filistinai buvo padarę Sauliui, [12] visi jų ištikimi vyrai leidosi į kelionę ir, žygiavę visą naktį, nuėmė Sauliaus kūną ir kūnus jo sūnų nuo Bet–Šano sienos. Parnešę į Jabešą, juos ten sudegino.* [13] Tuomet jie paėmė jų kaulus ir palaidojo juos po tamarisko medžiu Jabeše. Jie pasninkavo septynias dienas.

31,5 Savižudybė Šv. Rašte yra retas dalykas. Žr. 2 Sam 17,23; 1 Kar 16,18; Mt 27,5.

31,12 Mirusiųjų kūnų deginimas nebuvo įprastas Izraelyje, nors Kanaane šis paprotys ir buvo žinomas prieš izraeliečių atėjimą.

ANTROJI SAMUELIO KNYGA

1

Dovydas sužino apie Sauliaus mirtį

[1] Po Sauliaus mirties, — Dovydas jau buvo sugrįžęs nugalėjęs amalekitus, — Dovydas praleido dvi dienas Ziklage. [2]* Trečią dieną iš Sauliaus stovyklos ūmai atėjo vyras suplėšytais drabužiais ir dulkėmis ant galvos. Priėjęs prie Dovydo, žemai nusilenkdamas, parpuolė ant žemės. [3] "Iš kur ateini?", — klausė Dovydas. Jis atsakė: "Aš ką tik pabėgau iš Izraelio stovyklos". [4] "Kas atsitiko? — klausė Dovydas. — Sakyk man!" [5] Jis atsakė: "Kareiviai bėgo iš mūšio lauko, bet taip pat daug kareivių krito ir žuvo. Žuvo ir Saulius bei jo sūnus Jonatanas". [6] Tada Dovydas paklausė atnešusį žinią vaikiną: "Kaip tu žinai, kad Saulius ir jo sūnus Jonatanas yra žuvę?" Žinią atnešęs vaikinas tarė: "Pasitaikė, kad aš buvau ant Gilboos kalno. Žiūriu, Saulius parkritęs ant savo ieties, o kovos vežimai ir raiteliai prie jo artinasi. [7] Pažvelgęs atgal, jis pamatė mane ir pašaukė. 'Aš čia!' — atsakiau. [8] Jis manęs paklausė: 'Kas tu

---

1,1-16 Antras pasakojimas apie Sauliaus mirtį (žr. 1 Sam 30). Jis yra sudėtinis. Pasak vieno varianto, kareivis atneša žinią apie Sauliaus ir Jonatano mirtį, o Dovydas ir jo vyrai juos aprauda (žr. 1-4 ir 11-12 eilutes). Pasak antrojo, jaunas amalekitas giriasi užmušęs Saulių ir atneša karaliaus ženklus, tikėdamas gausiąs atlygį, bet Dovydas jį nubaudžia mirtimi (žr. 5-10 ir 13-16 eilutes).

esi?' 'Aš esu amalekitas', — atsakiau. [9] Tada jis man tarė: 'Ateik, stokis ant manęs ir pribaik mane, nes aš kankinuosi ir esu vos gyvas'. [10] Taigi aš stojausi ant jo ir pribaigiau jį, nes žinojau, kad jis niekad daugiau nebepakils iš vietos, kur buvo parkritęs. Tada nuėmiau karūną jam nuo galvos bei antrankovį nuo rankos ir atnešiau čia savo viešpačiui".

[11] Dovydas griebė savo drabužius ir juos perplėšė. Tą pat padarė visi su juo buvusieji vyrai. [12] Jie raudojo ir verkė, pasninkaudami lig vakaro dėl Sauliaus, ir dėl jo sūnaus, ir dėl VIEŠPATIES kariuomenės, ir dėl Izraelio namų, nes jie buvo kritę nuo kalavijo. [13] Vaikinui, atnešusiam žinią, Dovydas tarė: "Iš kur tu esi?" Jis atsakė: "Aš esu sūnus ateivio, amalekitas". [14] "Kaip išdrįsai, — Dovydas jam tarė, — pakelti ranką ir užmušti VIEŠPATIES pateptąjį?" [15] Po to Dovydas, pasišaukęs vieną iš savo vyrų, jam tarė: "Ateik ir užmušk jį!" Tas jam smogė, ir jis numirė. [16]* O Dovydas sakė: "Tekrinta tavo kraujas ant tavo galvos, nes savo paties burna paliudijai prieš save: 'Aš užmušiau VIEŠPATIES pateptąjį'".

[17]* Dovydas užvedė šią raudą Sauliui ir jo sūnui Jonatanui. [18] Jis įsakė, kad Judo žmonės būtų mokomi Lanko giesmės; ji yra užrašyta Jašaro knygoje.*

[19] "Deja! Izraeli, tavo šlovė guli užmušta
tavo aukštumose!
Kaip krito galiūnai!
[20] Nepasakokite apie tai Gate,
to neskelbkite Aškelono gatvėse,
kad nesidžiaugtų filistinų dukterys,
kad neapipjaustytųjų dukterys nedžiūgautų.
[21] O Gilboos kalnai!
Tenebūna jums nei rasos, nei lietaus,
nei derlingų laukų!
Nes ten buvo numestas galiūnų skydas, —

1,16 Dovydas kreipiasi į mirusįjį: užmuštojo kraujas nereikalaus keršto Dovydui, nes jis buvo teisingai nubaustas mirtimi (žr. 1 Kar 2,32).

1,17-27 Ši rauda teigiamai vertina Saulių ir jo žygius, priešingai pernelyg neigiamam kai kurių 1 Samuelio knygos skyrių požiūriui.

1,18 "...Jašaro knygoje": poemų rinkinys. Žr. Joz 10,13.

skydas Sauliaus, nepateptas aliejumi.
[22] Nuo užmuštųjų kraujo,
nuo rubuilių galiūnų
Jonatano strėlė niekad negrįžo,
Sauliaus kalavijas niekad nebuvo veltui ištrauktas.

[23] Saulius ir Jonatanas,
mylimi ir šaunūs!
Nei gyvendami, nei mirdami,
niekad jie nebuvo perskirti!
Jie buvo spartesni už erelius,
stipresni už liūtus

[24] O Izraelio dukterys,
verkite Sauliaus,
aprengusio jus brangiu purpuru,
išpuošusio auksu jūsų apdarą.
[25] Kaip krito galiūnai
mūšio sūkuryje!

Jonatanas guli užmuštas
tavo aukštumose.
[26] Sielvartauju dėl tavęs,
mano broli Jonatanai!
Be galo brangus tu man buvai,
nuostabi man buvo tavo meilė,
viršijanti meilę moters.

[27] Kaip krito galiūnai
ir pražuvo karo ginklai!"

2

Dovydas patepamas karaliumi

[1] Praėjus šiek tiek laiko, Dovydas teiravosi VIEŠPATIES,* klausdamas: "Ar turiu eiti į kurį nors Judo miestą". VIEŠPATS jam atsakė: "Eik!" "Į kurį turiu eiti?" — toliau klausė Dovydas. Jis atsakė: "Į Hebroną". [2] Dovydas tada nuėjo ten drauge su dviem savo žmonomis, Ahinoama iš Jezreelio, ir Abigaile, Nabalo iš Karmelio našle. [3] Dovydas pasiėmė ir su juo buvusius vyrus, kiekvieną jų su šeima. Jie apsigyveno miestuose prie Hebrono. [4] Tada atėję Judo žmonės ten patepė Dovydą Judo karaliumi.

Žinia pasiekė Dovydą, kad Jabeš–Gileado žmonės buvo palaidoję Saulių. [5] Dovydas tad išsiuntė pas juos pasiuntinius ir jiems tarė: "Būkite VIEŠPATIES palaiminti, nes parodėte ištikimą meilę savo valdovui Sauliui ir jį palaidojote! [6] Nūn teparodo jums VIEŠPATS tikrą ištikimą meilę! Ir aš dosniai jums atlyginsiu, kad tai padarėte. [7] Todėl tebūna stiprios jūsų rankos ir būkite narsūs! Jūsų valdovas Saulius žuvo, bet Judo namai jau patepė mane savo karaliumi".

D. DOVYDO KARALIAVIMAS

Izraelio karalius Iš–Baalas

[8] Bet Nero sūnus Abneris, Sauliaus kariuomenės vadas, buvo paėmęs Sauliaus sūnų Iš–Baalą* ir nugabenęs jį į Mahanajimus.* [9] Po to jis padarė jį karaliumi Gileado, ašuritų,* Jezreelio, Efraimo,

2,1 "...Dovydas teiravosi VIEŠPATIES": Urimais ir Tumimais. Žr. 1 Sam 14,3.41; 30,7-8.

2,8 "...Sauliaus sūnų Iš–Baalą": vardas "Iš–Baalas" reiškia "Baalo vyrą". Atrodo, kad vėliau šis vardas buvo pakeistas į "Iš–Bošet(ą)", t.y. "Gėdos vyrą". Turbūt žodis "baal(as)" nebuvo priimtinas Izraelio teologams, nes jis siejosi su kanaaniečių gamtos dievu Baalu. "...į Mahanajimus": į pagrindinį Transjordanijos miestą Gileadą.

2,9 "...ašuritų": šis vardas ženklina asirus. Izraeliečiai Asirijos niekad nevaldė. Turbūt turima mintyje Ašero giminės žmones.

Benjamino ir viso Izraelio karaliumi. [10] Sauliaus sūnus Iš–Baalas turėjo keturiasdešimt metų, kai tapo Izraelio karaliumi, ir karaliavo dvejus metus. Bet Judo namai palaikė Dovydą. [11] Dovydas, būdamas Judo karaliumi, iš viso Hebrone praleido septynerius metus ir šešis mėnesius.

Mūšis prie Gibeono

[12] Kartą Nero sūnaus Abnerio ir Sauliaus sūnaus Iš–Baalo kareiviai atžygiavo iš Mahanajimų į Gibeoną.* [13] Zerujos sūnus Joabas ir Dovydo kareiviai taip pat atžygiavo ir susitiko su jais prie Gibeono tvenkinio. Vienas būrys sėdėjo viename tvenkinio šone, o kitas — kitame tvenkinio šone. [14] Abneris tarė Joabui: "Prašyčiau leisti vaikinams stoti į dvikovą ir pažaisti mūsų akivaizdoje". "Testoja!" — atsakė Joabas. [15] Jie pakilo stoti į dvikovą, pašaukti po lygiai, dvylika iš Benjamino bei Sauliaus sūnaus Iš–Baalo ir dvylika iš Dovydo kareivių. [16] Kiekvienas griebė savo priešininką už galvos ir dūrė kalaviju savo priešininkui į šoną. Taip jie abu parkrito. Todėl ta vieta, esanti Gibeone, buvo pavadinta Kalavijo ašmenų lauku.*

Asahelio mirtis

[17] Tą dieną įvyko labai nuožmus mūšis. Dovydo kareiviai sumušė Abnerį ir Izraelio vyrus. [18] Ten buvo visi trys Zerujos* sūnūs — Joabas, Abišajis ir Asahelis. Asahelis buvo greitakojis tarsi laukų stirna. [19] Užtat Asahelis lėkė paskui Abnerį ir, vydamasis jį, nesuko nei į dešinę, nei į kairę. [20] Abneris, žvilgterėjęs atgal, sušuko: "Ar tai tu, Asaheli?" "Taip, tai aš!" — atsakė. [21] Abneris jam tarė: "Pasuk į dešinę ar į kairę, pasigauk vieną iš vaikinų ir paimk iš jo grobio". Bet Asahelis nuo jo nenorėjo pasitraukti. [22] Abneris vėl prašė Asahelį: "Nustok mane vytis! Kodėl aš turėčiau tave ant žemės paguldyti? Kaipgi aš galėsiu tuomet pasirodyti tavo broliui Joabui?" [23] Betgi jis atsisakė liautis jį vytis. Tada Abneris taip smogė

2,12 "...į Gibeoną": svarbus miestas, maždaug už 8 km į šiaurę nuo Jeruzalės.
2,16 "...Kalavijo ašmenų lauku": hebraiškai "Helkat–haZurim{ais}".
2,18 "...Zeruja": Dovydo sesuo ar pusseserė (žr. 1 Kr 2,13-16). Joabas ir Abiša jis, jos sūnūs, turėjo didelį vaidmenį Dovydui valdant.

jam į pilvą savo ieties drūtgaliu, kad ietis išlindo jam per nugarą. Jis ten parkrito, ir toje vietoje numirė. Visi atėjusieji prie vietos, kur jis buvo parkritęs ir numiręs, sustodavo. [24] Bet Joabas ir Abišajis toliau vijosi Abnerį. Saulei leidžiantis, jie pasiekė Amos kalvą, esančią priešais Gijahą prie kelio į Gibeono tyrus.

Paliaubos tarp Joabo ir Abnerio

[25] Benjamino giminės žmonės susitelkė, sudarydami vieną būrį, už Abnerio, ir pasiruošė gintis ant kalvos viršūnės. [26] Tada Abneris pašaukė Joabą: "Argi amžinai kalavijas turi siausti? Nejau tu nežinai, kad kartus bus galas! Kaip ilgai dar delsi įsakyti kareiviams nustoti vytis savo brolius?" [27] Joabas atsakė: "Kaip gyvas Dievas, jeigu nebūtumei prakalbėjęs, kareiviai būtų liovęsi vytis savo brolius tik kitą rytą". [28] Joabas papūtė ragą, ir visi kareiviai sustojo, — liovėsi vytis Izraelį ir daugiau nebekovojo.

[29] Abneris ir jo vyrai žygiavo tą visą naktį per Arabą,* perėjo Jordaną ir, žygiavę visą priešpietį, atėjo į Mahanajimus. [30] O Joabas, nustojęs vytis Abnerį, surinko visus savo kareivius. Be Asahelio, iš Dovydo kareivių dar trūko devyniolikos vyrų. [31] Bet Dovydo kareiviai buvo užmušę iš Benjamino giminės tris šimtus šešiasdešimt Abnerio vyrų. [32] Asahelis buvo nuneštas į Betliejų ir palaidotas jo tėvo kape. Joabas ir jo vyrai žygiavo visą naktį. Diena jiems prašvito Hebrone.

2,29 "...per Arabą": Jordano slėnis į šiaurę nuo Negyvosios jūros. Tuo pačiu žodžiu ženklinama ir sausoji įdauba į pietus nuo Negyvosios jūros. Pats žodis "'arabah" reiškia "dykumą", arba "tyrus".

3

[1] Karas tarp Sauliaus namų ir Dovydo namų tęsėsi ilgai; Dovydas ilgainiui darėsi vis galingesnis, tuo tarpu Sauliaus namai vis silpnėjo.

Dovydo sūnūs, gimę Hebrone

[2] Hebrone Dovydui gimė šie sūnūs: jo pirmagimis buvo Amnonas iš Ahinoamos Jezreelietės; [3] jo antrasis, Chileabas, iš Abigailės, Nabalo iš Karmelio našlės; tretysis buvo Absalomas, sūnus Maakos, Gešuro karaliaus Tolmajo dukters; [4] ketvirtasis — Hagitos sūnus Adonijas; penktasis — Abitalės sūnus Šefatijas; [5] ir šeštasis — Itreamas iš Dovydo žmonos Eglos. Tie Dovydui gimė Hebrone.

Iš–Baalas ir Abneris susipyksta

[6]* Karo metu tarp Sauliaus namų ir Dovydo namų Abneris įsigalėjo Sauliaus namuose. [7] Saulius buvo turėjęs sugulovę, Ajos dukterį, vardu Rizpa. Iš–Baalas Abneriui tarė: "Kodėl tu ėjai pas mano tėvo sugulovę?" [8] Abneris dėl Iš–Baalo žodžių labai įširdo. Jis tarė: "Ar aš esu šuns galva Judui? Šiandien aš tarnauju ištikimai tavo tėvo Sauliaus namams, jo broliams bei jo bičiuliams, tavęs neišdaviau į Dovydo rankas, o tu šiandien meti man kaltę dėl tos moters! [9] Tai tepadaro Dievas Abneriui ir tai teprideda, jei aš neįvykdysiu Dovydui, ką VIEŠPATS yra jam prisiekęs, — [10] perkelti karalystę iš Sauliaus namų ir pastatyti Dovydo sostą Izraeliui ir Judui nuo Dano ligi Beer–Šebos". [11] Bijodamas Abnerio, Iš–Baalas negalėjo jam nieko daugiau sakyti.

3,6-11 Pagal tų laikų papročius, karaliaus sugulovės buvo karaliaus nuosavybė ir turėjo būti karaliaus šeimynoje. Santykiauti su tokia sugulove buvo tolygu siekti karaliaus sosto ir buvo pasikėsinimas prieš karalių (žr. 2 Sam 16,21-22; 1 Kar 2,22). Šuo buvo laikomas nešvariu gyvuliu, o žodis "šuo" buvo vartojamas paniekai pareikšti; "pastipęs šuo", ar "šuns galva" buvo įprasti posakiai (žr. 2 Sam 9,8; 16,9; Sam 17,43; 24,14). Aišku, kad Abnerio užuominos apie Dovydą ir Judą išgąsdino Iš–Baalą ir privertė jį nutilti.

Abneris ir Dovydas susitaiko

12* Abneris tuojau pat išsiuntė pasiuntinius į Hebroną pas Dovydą, tardamas: "Kam priklauso kraštas? Sudaryk su manimi sandorą. Štai mano ranka bus su tavimi, atvesdama pas tave visą Izraelį". 13 "Gerai, — atsakė Dovydas, — aš sudarysiu sandorą su tavimi. Bet iš tavęs reikalauju vieno dalyko: niekad nepasirodysi mano akivaizdoje, nebent, ateidamas pas mane, atvestumei Sauliaus dukterį Michalę". 14 Dovydas išsiuntė pasiuntinius ir pas Sauliaus sūnų Iš–Baalą, tardamas: "Atiduok man mano žmoną Michalę, už kurią aš sumokėjau nuotakos kainą šimtą filistinų apyvarpio apipjaustymo plėvelių". 15 Iš–Baalas tad pasiuntė paimti ją nuo jos vyro Laišo sūnaus Paltielio. 16 Jos vyras ėjo su ja ir, sekdamas ją, verkė iki pat Bahurimų. Tada Abneris jam įsakė: "Grįžk namo!" Ir jis nuėjo atgal.

17 Abneris buvo siuntęs žodį Izraelio seniūnams, tardamas: "Visą laiką jūs norėjote, kad Dovydas būtų jūsų karaliumi. 18 Nūn tai įvykdykite, nes VIEŠPATS yra Dovydui pažadėjęs: 'Per savo tarną Dovydą aš išgelbėsiu savo tautą Izraelį iš filistinų rankos ir visų priešų'". 19 Abneris kalbėjo tiesiai ir su Benjamino giminės žmonėmis. Tada Abneris nuėjo į Hebroną pasakyti Dovydui, kas gera akyse viso Izraelio ir kas gera akyse visų Benjamino namų.

20 Atėjus Abneriui su dvidešimčia vyrų pas Dovydą į Hebroną, Dovydas Abneriui ir jo vyrams iškėlė vaišes. 21 Dovydui Abneris tarė: "Aš eisiu ir subursiu pas savo valdovą karalių visą Izraelį. Su tavimi jie sudarys sandorą, kad galėtumei visa valdyti, kaip trokšta tavo širdis". Dovydas tad išleido Abnerį, ir jis išėjo susitaikęs.

3,12-21 Dovydas, reikalaudamas sugrąžinti Michalę (žr. 1 Sam 18,20-27), siekė sustiprinti savo pretenzijas į Sauliaus sostą kaip buvusio karaliaus žentas. Benjamino giminės žmonių sutikimas buvo labai svarbus, nes Benjamino giminė buvo Sauliaus giminė.

Abnerio mirtis

[22] Kaip tik tuo metu Dovydo kareiviai ir Joabas sugrįžo iš žygio, parnešdami daug grobio. Bet Abnerio pas Dovydą Hebrone nebebuvo, nes Dovydas jį buvo išleidęs, ir jis buvo išėjęs susitaikęs. [23] Joabui ir visam jo būriui atvykus, jam buvo pranešta: "Nero sūnus Abneris atėjo pas karalių. Jis jį paleido, ir jis išėjo susitaikęs". [24] Joabas nuėjo pas karalių ir tarė: "Ką tu padarei? Abneris atėjo pas tave. Kam jį paleidai? Nūnai jis jau paspruko! [25] Nejau nežinai, kad Nero sūnus Abneris atėjo tik tavęs apgauti, stebėti kada ateini bei kada išeini, ir sužinoti visa, ką darai?"

[26] Joabas tad, palikęs Dovydą, išsiuntė pasiuntinius vytis Abnerį; ir jie parvedė jį atgal nuo Siros vandens talpyklos. Bet Dovydas to nežinojo. [27] Abneriui sugrįžus į Hebroną, Joabas pasivedė jį į šalį miesto vartuose vienu du su juo pasikalbėti. Ten jis dūrė jam į pilvą. Taip Abneris mirė už išlietą Joabo brolio Asahelio kraują.

[28]* Dovydas, apie tai išgirdęs, tarė: "Aš ir mano karalystė esame amžinai nekalti prieš VIEŠPATĮ už Nero sūnaus Abnerio kraują. [29] Tekrinta kaltė ant Joabo galvos ir visų jo tėvo namų! Niekad tenebūna Joabo namai be kenčiančio sėklos išsiliejimo, ar be sergančio raupsais, ar be laikančio verpstą, ar be žuvusio nuo kalavijo, ar be stokojančio duonos!" [30] Joabas ir jo brolis Abišajis nužudė Abnerį už tai, kad jis buvo užmušęs jų brolį Asahelį Gibeone.

Dovydas apraudа Abnerį

[31] Tada Dovydas tarė Joabui ir visiems su juo buvusiems žmonėms: "Perplėškite savo drabužius, apsijuoskite ašutine ir raudokite Abnerio". Karalius ėjo paskui karstą. [32] Abneris buvo palaidotas Hebrone. Karalius verkė balsu prie Abnerio kapo; verkė ir visi žmonės. [33] Karalius dėl Abnerio užvedė šią raudą, tardamas:

3,28-39 Abnerio nužudymas silpnino Dovydo galimybes laimėti šiaurinių giminių palankumą. Nepajėgdamas nubausti Joabą, Dovydas meta prakeiksmus ant Joabo ir jo palikuonių. "Niekad tenebūna Joabo namai...be laikančio verpstą": "verpstas" vyrui buvo paniekinanti užuomina, paimta iš moterų namų apyvokos.

"Argi turėjo Abneris mirti, kaip miršta storžievis?
[34] Tavo rankos nebuvo surištos,
tavo kojos nebuvo supančiotos.
Tu kritai, kaip krenta nedorėlių nužudytas".

Visi žmonės jo dar labiau verkė.

[35] Tada visi žmonės ėjo raginti Dovydą valgyti dar dienos metu, bet Dovydas prisiekė, tardamas: "Tai tepadaro man Dievas ir dar teprideda, jeigu ragaučiau duonos ar ko nors prieš nusileidžiant saulei!" [36] Visi žmonės tai pastebėjo ir tam pritarė. Visa, ką darė karalius, patiko visiems žmonėms. [37] Taigi visi žmonės ir visas Izraelis suprato, kad karalius neturėjo dalies Nero sūnų Abnerį nužudant. [38] Karalius savo tarnams tarė: "Nejau jūs nežinote, kad didžiūnas ir garbingas vyras krito šiandien Izraelyje? [39] Nūdien aš esu bejėgis, nors ir pateptas karaliumi. Tie vyrai, Zerujos sūnūs, man yra per aršūs. Teatmoka VIEŠPATS darančiam pikta pagal jo nedorumą!"

4

Iš–Baalo nužudymas

[1] Sauliaus sūnus Iš–Baalas, išgirdęs, kad Abneris mirė Hebrone, nuleido rankas. Visas Izraelis susirūpino. [2] Sauliaus sūnus turėjo du būrių vadus. Vieno vardas buvo Baana, o kito vardas buvo Rechabas. Jiedu buvo sūnūs Rimono — benjaminaičio iš Beerotų, nes Beerotai buvo laikomi Benjamino dalimi. [3] Beerotų žmonės buvo išbėgę į Gitajimus, kur jie tebegyvena kaip ateiviai iki šios dienos.

[4]* Sauliaus sūnus Jonatanas turėjo sūnų sužalotomis kojomis. Jis buvo penkerių metų, kai žinia apie Saulių ir Jonataną pasiekė

4,4 Apie Sauliaus vaikaitį Mefi–Bošetą pasakojama žemiau 9–ajame skyriuje. Ši eilutė turbūt atsirado šioje vietoje dėl to, kad Samuelio knygų kopijos iš prieškristinių laikų maišydavo jo vardą su vardu jo dėdės Iš–Baalo, Sauliaus sūnaus ir įpėdinio, apie kurį pasakojama 2-4–ajame skyriuose. "Mefi–Bošet{o}" vardas reiškia "Tą, kuris skleidžia gėdą". Jo pradinė forma buvo "Merib–Baal{as}", t.y. "Tas, kuris kovoja už Baalą". Apie priežastį, dėl kurios vardas buvo pakeistas žr. 2 Sam 2,8.

Jezreėlį. Auklė jį pasiėmusi, bėgo. Atsitiko, kad, jai skubant bėgti, jis parkrito ir tapo raišas. Jo vardas buvo Mefi–Bošetas.

[5] Beerotiečio sūnūs Rechabas ir Baana leidosi į kelionę ir pasiekė Iš–Baalo namus pačiame dienos įkarštyje, kai jis miegojo pokaitį. [6] Jiedu įėjo į vidų, tarsi norėdami paimti kviečių, ir smogė jam į pilvą. Taigi Rechabas ir jo brolis Baana praslinko, [7] įėjo į namus, jam miegant lovoje savo miegamajame, smogė jam ir, jį užmušę, nukirto jam galvą. Pasiėmę jo galvą, jiedu keliavo per Arabą visą naktį. [8] Atnešę Iš–Baalo galvą į Hebroną pas Dovydą, karaliui tarė: "Štai čia yra galva Iš–Baalo, sūnaus tavo priešo Sauliaus, ieškojusio tavo gyvybės. Šiandien VIEŠPATS Sauliui ir jo palikuoniui įvykdė kerštą už mano viešpatį karalių".*

[9] Dovydas Rimono Beerotiečio sūnums Rechabui ir jo broliui Baanai atsakė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išgelbėjo mane iš visų negandų, [10] vyrą, kuris man pranešė: 'Štai Saulius negyvas' ir manė, kad jis man atneša gerą žinią, sulaikiau ir užmušiau Ziklage. Toks buvo atlygis, kurį jam daviau už jo žinią! [11] Todėl juo labiau, kai nedori vyrai užmušė teisų žmogų lovoje jo paties namuose! Argi dabar nereikalausiu jo kraujo iš jūsų rankos ir nepašalinsiu jūsų nuo žemės?" [12] Dovydas įsakė savo kareiviams, ir jie juos užmušė. Nukirtę jiems rankas ir kojas, pakabino jų kūnus prie tvenkinio Hebrone. O Iš–Baalo galvą jie nunešė ir palaidojo Abnerio kape Hebrone.

5

Dovydas patepamas Izraelio karaliumi

[1] Visos Izraelio giminės atėjo į Hebroną pas Dovydą ir tarė: "Štai mes esame tavo kūnas ir kraujas.* [2] Jau anksčiau, Sauliui esant mūsų karaliumi, tu išvesdavai į žygį ir parvesdavai iš žygio Izraelį. Tau VIEŠPATS tarė: 'Tu būsi mano tautos Izraelio ganytojas, tu

4,8 "...VIEŠPATS ... įvykdė kerštą už mano viešpatį karalių": Rechabas ir Baana nori pateisinti savo nedorą darbą.

5,1 "...tavo kūnas ir kraujas": pažodžiui hebrajų kalba "tavo kaulas ir kūnas". Žr. Pr 2,23.

būsi Izraelio karaliumi'". [3] Visi Izraelio seniūnai atėjo į Hebroną pas karalių. Karalius Dovydas sudarė su jais sandorą Hebrone VIEŠPATIES akivaizdoje, ir jie patepė Dovydą Izraelio karaliumi. [4] Dovydui buvo trisdešimt metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo keturiasdešimt metų. [5] Hebrone jis valdė Judą septynerius metus ir šešis mėnesius, o Jeruzalėje karaliavo visam Izraeliui ir Judui trisdešimt trejus metus.

Dovydas paima Jeruzalę

[6]* Karalius ir jo vyrai nužygiavo į Jeruzalę prieš jebusitus, tos vietovės gyventojus. Jie Dovydui sakė: "Čia niekad neįeisi! Net akli ir raiši privers tave pasitraukti", — manydami: "Dovydas negali čia įeiti". [7] Nepaisant to, Dovydas paėmė Ziono tvirtovę; dabar ji yra Dovydo miestas. [8] Tą dieną Dovydas buvo pasakęs: "Kas nori nugalėti jebusitus telipa pro vandens šulinį užpulti raišųjų ir aklųjų — tų, kurių Dovydas nekenčia". Užtat ir sakoma: "Aklas ir raišas neįeis į Namus".* [9] Dovydas paėmė tvirtovę ir pavadino ją Dovydo miestu. Dovydas įtvirtino miesto dalį nuo Milo iki rūmų. [10] Dovydas darėsi vis galingesnis ir galingesnis, nes su juo buvo Galybių VIEŠPATS.

[11] Tyro karalius Hiramas atsiuntė pas Dovydą pasiuntinius drauge su kedro rąstais, dailidėmis ir mūrininkais. Jie pastatė Dovydui rūmus. [12] Tada Dovydas suprato, kad VIEŠPATS buvo patvirtinęs jį Izraelio karaliumi ir išaukštinęs jo karalystę dėl savo tautos Izraelio.

Dovydo šeima Jeruzalėje

[13] Atėjęs iš Hebrono, Jeruzalėje Dovydas paėmė daugiau sugulovių ir žmonų. Dovydui gimė daugiau sūnų ir dukterų. [14] Vardai jam gimusiųjų Jeruzalėje yra šie: Šamua, Šobabas, Natanas, Saliamonas, [15] Ibharas, Elišua, Nefegas, Jafija, [16] Elišama, Eliada ir Elifetas.

5,6-12 Jeruzalės paėmimas buvo svarbiausias Dovydo karo žygis. 6-osios ir 8--osios eilutės prasmė nėra aiški.
5,8 "...neįeis į Namus": į Šventyklą.

Filistinai nugalimi

[17] Išgirdę, kad Dovydas tapo pateptas Izraelio karaliumi, visi filistinai leidosi į žygį Dovydo ieškoti. Bet Dovydas, apie tai sužinojęs, nuėjo į tvirtovę.* [18] O filistinai buvo atžygiavę ir pasklidę Refajimų slėnyje. [19] Dovydas teiravosi VIEŠPATIES: "Ar man eiti prieš filistinus? Ar atiduosi juos man į rankas?" VIEŠPATS Dovydui atsakė: "Eik, nes aš tikrai atiduosiu filistinus tau į rankas". [20] Dovydas tad nužygiavo į Baal–Perazimus* ir ten juos nugalėjo. Jis sakė: "VIEŠPATS prasiveržė į mano priešus pirma manęs tarsi staigus potvynis". Užtat ta vieta yra vadinama Baal–Perazimais. [21] Filistinai paliko ten savo stabus, o Dovydas ir jo vyrai juos nusinešė.

[22] Filistinai dar kartą atžygiavo ir pasklido Refajimų slėnyje. [23] Dovydas teiravosi VIEŠPATIES ir jis atsakė: "Neik iš priekio, bet apeik užnugarin ir užklupk juos priešais balzamo medžius. [24] Kai išgirsi žygio šlamesį* balzamo medžių viršūnėse, tada pradėk puolimą, nes VIEŠPATS eis pirma tavęs filistinų kariuomenės pulti". [25] Dovydas padarė, kaip VIEŠPATS buvo jam įsakęs, ir sumušė filistinus nuo Gebos ligi pat Gezerio.

6

Sandoros Skrynia Jeruzalėje

[1]* Dovydas vėl surinko visus rinktinius Izraelio vyrus — trisdešimt tūkstančių. [2] Tada Dovydas ir visi su juo buvusieji žmonės leidosi į kelionę į Baale–Judą* pargabenti iš ten Dievo Skrynios, kuri yra vadinama Galybių VIEŠPATIES, sėdinčio soste ant kerubų, vardu. [3] Jie užkėlė Dievo Skrynią ant naujo vežimo ir vežė ją iš Abi-

---

5,17 "...nuėjo į tvirtovę": turbūt netoli Adulamo. Žr. 1 Sam 22,1-5.

5,20 "...į Baal–Perazim{us}": šio vietovardžio prasmė — "Proveržių šeimininkas {viešpats}"

5,24 "...žygio šlamesį": vėjas medžių viršūnėse — Viešpaties žingsnių įvaizdis.

6,1-15 Atgabendamas Sandoros Skrynią į Jeruzalę, Dovydas norėjo padaryti tą miestą ne tik politiniu bei kariniu, bet ir religiniu Izraelio centru.

6,2 "... į Baale–Judą": kitas Kirjat–Jearimų vardas. Čia buvo palikta Sandoros Skrynia po to, kai ją filistinai sugrąžino (žr. 1 Sam 6,21-7,2).

nadabo namų, esančių ant kalvos. Abinadabo sūnūs Uza ir Ahjo varė naująjį vežimą [4] su Dievo Skrynia. Ahjo ėjo pirma Skrynios. [5]Dovydas ir visi Izraelio namai šoko VIEŠPATIES akivaizdoje, lydimi giesmių ir skambių instrumentų: lyrų, arfų, būgnelių su žvangučiais, kankalų ir cimbolų.

[6]* Atėjus prie Nakono klojimo, Uza ištiesė ranką į Dievo Skrynią, norėdamas ją prilaikyti, nes jaučiai buvo sujudę. [7] VIEŠPATS supyko ant Uzos. Dievas parbloškė jį ten dėl to, kad jis palietė ranka Skrynią, ir jis numirė ten šalia Skrynios. [8] Dovydas sielojosi dėl to, kad VIEŠPATS buvo taip prasiveržęs ant Uzos. Užtat ta vieta yra vadinama Perez–Uza iki šios dienos. [9] Tą dieną Dovydas pajuto VIEŠPATIES baimę ir sakė: "Kaip galiu leisti VIEŠPATIES Skryniai ateiti pas mane?" [10] Dovydas tada nebenorėjo gabenti VIEŠPATIES Skrynios pas save į Dovydo miestą, bet ją nugabeno į Obed–Edomo Gatiečio namus. [11] VIEŠPATIES Skrynia išbuvo Obed–Edomo Gatiečio namuose tris mėnesius, ir VIEŠPATS palaimino Obed–Edomą ir visą jo šeimyną.

[12] Karaliui Dovydui buvo pranešta: "VIEŠPATS palaimino Obed–Edomo šeimyną ir visa, kas jam priklauso, už Dievo Skrynią". Dovydas tad nuėjo ir pargabeno Dievo Skrynią iš Obed–Edomo namų į Dovydo miestą su didele iškilme. [13] VIEŠPATIES Skrynią nešantiems pažengus šešis žingsnius, jis paaukodavo jautį ir peniukšlį. [14] Dovydas šoko iš visų jėgų VIEŠPATIES akivaizdoje; Dovydas buvo apsijuosęs lininiu efodu. [15] Taip Dovydas ir visi Izraelio namai gabeno VIEŠPATIES Skrynią, lydėdami šauksmais ir rago gaudesiu.

[16] Skryniai įeinant į Dovydo miestą, Sauliaus duktė Michalė, žiūrėdama pro langą, pamatė karalių Dovydą šokinėjant ir šokant VIEŠPATIES akivaizdoje. Už tai ji paniekino jį savo širdyje.

[17] VIEŠPATIES Skrynia buvo įnešta ir padėta į savo vietą palapinėje, kurią Dovydas buvo jai pastatęs. Dovydas atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo aukas VIEŠPATIES akivaizdoje. [18]Dovydas, baigęs atnašauti deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas, palaimino žmones Galybių VIEŠPATIES vardu. [19] Jis dalijo

---

6,6-7 Senovėje daugumas žmonių nelaimę priskirdavo dievybės pykčiui. Ir Šv. Rašte ryški panaši galvosena.

maistą žmonėms — visai Izraelio daugybei, ir vyrams, ir moterims — kiekvienam po kepalą duonos, po gabalą mėsos ir po razinų plokštainį. Po to visi sugrįžo į savo namus.

[20] Ir Dovydas sugrįžo savo šeimynos palaiminti. Sauliaus duktė Michalė, išėjusi jo pasitikti, tarė: "Na, kaip šauniai šiandien pasirodė Izraelio karalius, apsinuogindamas savo dvariškių vergių akyse lygiai taip, kaip begėdiškai apsinuogina koks prasčiokas!" [21] Michalei Dovydas atsakė: "Tai buvo akivaizdoje VIEŠPATIES, kuris išrinko mane vietoje tavo tėvo bei visos jo šeimos ir paskyrė Izraelio, VIEŠPATIES tautos, valdovu! Aš šoksiu VIEŠPATIES akivaizdoje, [22] darysiu save dar niekingesnį ir būsiu menkas savo akyse, bet tarp vergių, apie kurias tu kalbi, būsiu garbingas". [23]* Užtat Sauliaus duktė Michalė liko bevaikė iki savo mirties dienos.

7

Natano pranašavimas Dovydui

[1]* Karalius įsikūręs savo rūmuose ir VIEŠPAČIUI suteikus jam ramybę iš visų pusių nuo priešų, [2] jis kalbėjo pranašui Natanui: "Prašyčiau pasižiūrėti, aš gyvenu kedro namuose, bet Dievo Skrynia pasilieka palapinėje!" [3] Natanas karaliui tarė: "Eik ir daryk visa, kas tavo širdyje, nes VIEŠPATS yra su tavimi".

[4] Bet tą pačią naktį atėjo VIEŠPATIES žodis Natanui: [5] "Eik ir sakyk mano tarnui Dovydui: [6] 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: argi tu man pastatysi Namus gyventi? Juk nuo tos dienos, kai išvedžiau Izraelio tautą iš Egipto, iki šios dienos aš negyvenau Namuose, bet kilnojausi Palapinėje ir Padangtėje. [7] Kilnodamasis, kur tik ėjo

---

6,23 Neaišku ar Michalė liko bevaikė dėl to, kad Dovydas ją atstūmė, ar dėl to, kad buvo bevaisė.

7,1-29 Raktas į šio skyriaus prasmę yra žaidimas žodžiu "namai": 1-2 eilutėse jis reiškia karaliaus rūmus; 5-7.13 eilutėse — Jeruzalės Šventyklą; 11.19.25-27.29 eilutėse — Dovydo dinastiją. Istoriškai kalbant, Dovydo dinastija nebuvo amžina. Ji žlugo 587 m. prieš Kristų. Natano pranašavimas Dovydui buvo pirmasis apreiškimas apie dovydiškąjį Mesiją. Žr. Iz 7,14-15; Mch 5,1; Apd 2,30.

izraeliečiai, argi aš kada nors priekaištavau kuriam nors Izraelio giminių vadui, kurį buvau paskyręs rūpintis mano Izraelio tauta, tardamas: kodėl nepastatėte man kedro Namų?'"

Mesijinis pažadas Dovydui

[8] "Be to, taip sakysi mano tarnui Dovydui: 'Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: aš paėmiau tave iš ganyklų, nuo avių kaimenės, būti mano tautos Izraelio valdovu; [9] buvau su tavimi, kur tik tu ėjai, ir sunaikinau visus tavo priešus tau iš kelio. Be to, aš padarysiu tavo vardą taip garsų, kaip yra garsus vardas didžiūnų žemėje. [10] O savo tautai Izraeliui paskirsiu vietą ir juos tvirtai pasodinsiu, kad saugiai gyventų ir daugiau nebebūtų varginami. Nedori žmonės nebeengs jų daugiau, kaip kadaise [11] nuo to laiko, kai savo tautai Izraeliui paskyriau teisėjus. Aš duosiu tau ramybę nuo visų tavo priešų.

VIEŠPATS pareiškia tau, kad jis, VIEŠPATS, padarys tau namus. [12] Kai pasibaigs tavo dienos ir tu atsigulsi su savo protėviais, aš pakelsiu po tavęs palikuonį, kilusį iš tavęs, ir padarysiu tvirtą jo karalystę. [13] Jis pastatys Namus mano vardui, o aš padarysiu jo karališką sostą amžiną. [14] Aš būsiu jam tėvas, o jis bus man sūnus. Jei jis nedorai pasielgs, bausiu jį lazda, kurią žmonės naudoja, mirtingųjų smūgiais. [15] Bet savo ištikimos meilės neatimsiu, kaip atėmiau nuo Sauliaus, kurį pašalinau, kad tau vietos padaryčiau. [16] Tavo namai ir tavo karalystė bus amžinai tvirti mano akivaizdoje; tavo sostas bus tvirtas amžinai'".

[17] Natanas perdavė Dovydui šiuos visus žodžius ir šį visą regėjimą.

Dovydo malda

[18] Tada Dovydas nuėjo, atsisėdo VIEŠPATIES akivaizdoje ir tarė: "Kas aš, Viešpatie DIEVE, ir kas mano namai, kad tu mane taip toli atvedei? [19] Bet ir tai buvo per maža tavo akyse, Viešpatie DIEVE, nes tu kalbėjai apie savo tarno namus dar ir tolimoje ateityje. Tai yra mokymas žmonijai, Viešpatie DIEVE! [20] Ką daugiau begali Dovydas tau pasakyti? Juk tu, Viešpatie DIEVE, savo tarną pažįsti! [21] Savo žodžio dėlei ir savo širdies polėkiu tu padarei šį

nepaprastą dalyką ir savo tarnui jį apreiškei. 22 Iš tikrųjų esi didis tu, VIEŠPATIE Dieve! Nėra nė vieno kaip tu, nėra kito Dievo, išskyrus tave, kaip mes visuomet esame girdėję. 23 Kokia kita tauta, kaip tavo tauta, kaip Izraelis? Argi yra žemėje kita tauta, kurios Dievas atėjo jos atpirkti kaip tautos ir pasidaryti sau vardą, darydamas jiems didžius ir nuostabius darbus, išvarydamas tautas ir jų dievus savo tautai iš kelio? 24 Tu padarei savo tautą Izraelį sau amžinai ypatinga tauta ir tu, VIEŠPATIE, tapai jų Dievas.

25 Dabar tad, VIEŠPATIE Dieve, vykdyk per amžius žodį, kurį apreiškei apie savo tarną bei jo namus, ir padaryk, kaip pažadėjai. 26 Tebūna amžinai šlovinamas tavo vardas, sakant: 'Galybių VIEŠPATS yra Izraelio Dievas'! Tebūna tavo tarno Dovydo namai tvirti tavo akivaizdoje! 27 Kadangi tu, Galybių VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, apreiškei savo tarnui, tardamas: 'Aš pastatysiu tau namus', todėl tavo tarnas išdrįso kreiptis į tave šia malda. 28 Dabar tad, Viešpatie DIEVE, tu esi Dievas, tavo žodžiai yra tiesa ir tu davei savo tarnui šį malonų pažadą. 29 Užtat dabar būk malonus palaimindamas savo tarno namus, kad jie liktų tvirti amžinai tavo akivaizdoje, nes tu, Viešpatie DIEVE, pažadėjai. Tebūna tavo tarno namai palaiminti amžinai tavo palaiminimu!"

8

Dovydo karų suvestinė

1 Po tam tikro laiko Dovydas nugalėjo filistinus ir pavergė juos. Dovydas paėmė iš filistinų rankos Meteg–Amą.*

2* Jis nugalėjo ir moabitus. Suguldęs juos žemėje, jis išmatavo juos virve. Dvi virves atmatavo užmušti ir vieną virvę palikti gyvus. Ir moabiečiai tapo Dovydo tarnais ir nešė duoklę.

8,1 "...Meteg–Amą": žr. 1 Kr 18,1. Čia skaitome: "Gatą ir jam pavaldžias gyvenvietes".

8,2 Dviejų trečdalių moabiečių išžudymas nesiderina su draugiškais santykiais tarp izraeliečių ir moabiečių. Žr. 1 Sam 22,3-4. Turbūt kas nors buvo įvykę, ir tai atnaujino seną nesantaiką. Žr. 1 Sam 14,47.

[3]* Dovydas nugalėjo Zobos karalių Rehobo sūnų Hadadezerį, kai jis žygiavo susigrąžinti savo valdų prie Eufrato upės. [4] Dovydas paėmė iš jo tūkstantį septynis šimtus raitelių ir dvidešimt tūkstančių pėstininkų. Dovydas suluošino visus karo vežimų arklius, bet paliko iš jų pakankamai šimtui karo vežimų. [5] Damasko aramėjams atžygiavus pagelbėti Zobos karaliui Hadadezeriui, Dovydas užmušė dvidešimt du tūkstančius aramėjų. [6] Tada Dovydas įrengė įgulas tarp Damasko aramėjų, ir aramėjai tapo Dovydo tarnai ir nešė duoklę. VIEŠPATS davė Dovydui pergalę, kur tik jis žygiavo. [7] Dovydas paėmė auksinius Hadadezerio palydos nešiotus skydus ir pargabeno juos į Jeruzalę. [8] O iš Betaho ir Berotajų, Hadadezerio miestų, Dovydas paėmė didelį kiekį žalvario.

[9] Kai Hamato karalius Toi išgirdo, kad Dovydas buvo nugalėjęs visą Hadadezerio kariuomenę, [10] jis pasiuntė savo sūnų Joramą pas Dovydą palinkėti jam sveikatos ir pasveikinti su pergale prieš Hadadezerį. Mat Hadadezeris buvo dažnai kariavęs su Toi. Joramas atsinešė sidabrinių, auksinių ir varinių daiktų. [11] Ir juos karalius Dovydas pašventė VIEŠPAČIUI drauge su sidabru ir auksu, paimtais iš visų pavergtų tautų: [12] iš Edomo, Moabo, amoniečių, filistinų, amalekitų, ir iš Zobos karaliaus Rehobo sūnaus Hadadezerio grobio.

[13] Dovydas tapo garsus. Sugrįžęs, jis nukovė aštuoniolika tūkstančių edomiečių Druskos slėnyje.* [14] Jis įrengė įgulas Edome, — visame Edome jis įrengė įgulas, — ir visi edomiečiai tapo Dovydo tarnais. VIEŠPATS davė Dovydui pergalę, kur tik jis žygiavo.

Dovydo pareigūnai

[15] Dovydas karaliavo visam Izraeliui ir vykdė teisingumą ir teisumą visiems savo žmonėms. [16] Zerujos sūnus Joabas buvo kar-

---

8,3-8 Dovydas nugali aramėjus — sirus. Damaskas buvo Sirijos sostinė. Dovydas, nugalėjęs aramėjų sąjungą, valdė visą Siriją. Jis pasiliko pakankamai arklių tik šimtui kovos vežimų, vėliau Saliamonas padidino kavaleriją ir kovos vežimus. Žr. 1 Kar 10,26-29.

8,13 "...Druskos slėnyje": arba dauba į pietus nuo Negyvosios jūros, arba slėnis į pietryčius nuo Beer–Šebos.

iuomenės vadas; Ahiludo sūnus Jehošafatas buvo kancleris; [17] Ahitubo sūnus Zadokas ir Abjataro sūnus Ahimelechas buvo kunigai; Seraja buvo raštvedys; [18] Jehojados sūnus Benaja buvo cheretitų ir peletitų* galva; o Dovydo sūnūs buvo kunigai.*

9

Dovydo gerumas Jonatano sūnui

[1] Dovydas teiravosi: "Ar yra dar kas nors išlikęs iš Sauliaus namų, kuriam galėčiau parodyti savo ištikimą gerumą* Jonatanui?" [2] Sauliaus šeimyna buvo turėjusi tarną, vardu Ziba. Jis tad buvo pašauktas pas Dovydą. "Ar tu esi Ziba?" — klausė Dovydas. Jis atsakė: "Tavo paslaugoms!" [3] Karalius tarė: "Ar yra dar kas nors išlikęs iš Sauliaus namų, kuriam aš galėčiau parodyti ištikimą Dievo gerumą?"* Ziba karaliui atsakė: "Taip, dar yra Jonatano sūnus sužalotomis kojomis". [4] "Kur jis?" — klausė jo karalius. Ziba karaliui atsakė: "Jis yra Lo–Debare, Amielio sūnaus Machiro namuose". [5] Tada karalius paliepė jį atvesti iš Amielio sūnaus Machiro namų Lo–Debare. [6] Jonatano sūnus Mefi–Bošetas, atėjęs pas Dovydą, pareiškė pagarbą, puldamas veidu į žemę. "Mefi–Bošetai!" — tarė jam Dovydas. Jis atsakė: "Tavo paslaugoms!" [7] Dovydas jam tarė: "Nebijok, nes tau tikrai parodysiu ištikimą gerumą dėl tavo tėvo Jonatano. Tau atiduosiu visą tavo senelio Sauliaus žemę. Be to, tu visuomet valgysi prie mano stalo". [8] Puldamas kniūpsčia, jis tarė: "Kas yra tavo tarnas, kad tu rodytumei palankumą tokiam nustipusiam šuniui kaip aš?"*

8,18 "...cheretitų ir peletitų": svetimšaliai samdiniai Dovydo asmens sargyboje; jų vardas yra tolygus "kretiečiams ir filistinams". Dovydo sūnūs atstovaudavo karaliui Dovydui apeigose. Žr. 2 Sam 6,13-20.

9,1 "...parodyti ištikimą gerumą": hebraiškai "hesed", t.y. gerumą, kuris apima pareigą, kylančią iš ištikimybės sandorai. Dovydas ir Jonatanas buvo prisiekę vienas kitam amžiną ištikimybę. Žr. 1 Sam 18,1-4; 20,14-17.

9,3 "...ištikimą Dievo gerumą": reiklesnis posakis negu "ištikimas {žmonių} gerumas".

9,8 "...tokiam nustipusiam šuniui kaip aš": žr. 1 Sam 24,14.

[9] Tada karalius, pasišaukęs Sauliaus tarną Zibą, tarė: "Visa, kas priklausė Sauliui ir visiems jo namams, aš atidaviau tavo šeimininko vaikaičiui. [10] Tu bei tavo sūnūs ir tavo tarnai dirbsite jam žemę ir nuimsite jos derlių, kad tavo šeimininko vaikaitis turėtų iš ko gyventi. Bet tavo šeimininko vaikaitis Mefi–Bošetas visad valgys prie mano stalo". Ziba turėjo penkiolika sūnų ir dvidešimt tarnų. [11] Karaliui Ziba atsakė: "Kaip mano viešpats karalius įsakė, taip jo tarnas ir darys". Mefi–Bošetas valgė prie karaliaus stalo kaip vienas iš karaliaus sūnų. [12] Mefi–Bošetas turėjo jauną sūnų, vardu Mika. Visi gyvenusieji Zibos namuose tapo Mefi–Bošeto tarnais. [13] Mefi–Bošetas gyveno Jeruzalėje, nes jis visad valgė prie karaliaus stalo. Jis buvo raišas abiem kojomis.

10

Įžeidžiami Dovydo pasiuntiniai

[1] Praėjus šiek tiek laiko, mirė amoniečių karalius, ir jo sūnus Hanūnas tapo karaliumi. [2] Dovydas manė: "Nahašo sūnui Hanūnui turiu būti taip ištikimai geras, kaip jo tėvas buvo man ištikimai geras". Dovydas tad pasiuntė savo dvariškius pareikšti užuojautą dėl jo tėvo. Dovydo dvariškiams atvykus į amoniečių kraštą, [3] amoniečių didžiūnai kalbėjo savo valdovui Hanūnui: "Nejau tu iš tikrųjų manai, kad Dovydas, norėdamas pagerbti tavo tėvą, atsiuntė pasiuntinius su užuojauta tau? Argi Dovydas neatsiuntė savo dvariškių pas tave išžvalgyti miestą, iššnipinėti ir jį sunaikinti?" [4] Hanūnas tad suėmė Dovydo dvariškius, nuskuto kiekvienam pusę barzdos, nukirpo pusę drabužių jiems prie šlaunų* ir išsiuntė atgal. [5] Kai Dovydui buvo apie tai pranešta, jis pasiuntė jų pasitikti, nes tie vyrai buvo labai įžeisti. Karalius paliepė: "Pabūkite Jeriche, kol ataugs jums barzdos. Tada sugrįžkite".

10,4 "...nuskuto...pusę barzdos, nukirpo po pusę drabužių jiems prie šlaunų": vyrui barzdos išniekinimas ir viešas apnuoginimas buvo didžiausia užgaulė.

Pergalė prieš amoniečius

[6]* Amoniečiai suprato, kad užsitraukė Dovydo pyktį. Taigi amoniečiai pasiuntė atstovus ir pasamdė Bet–Rehobo aramėjus bei Zobos aramėjus — dvidešimt tūkstančių pėstininkų, Maakos karalių su tūkstančiu vyrų ir dvylika tūkstančių vyrų iš Tobo. [7] Dovydas, tai išgirdęs, pasiuntė Joabą ir visą kariuomenę su galiūnais. [8] Amoniečiai išžygiavo ir sustojo į kovos rikiuotę prie įėjimo į miesto vartus, o Zobos bei Rehobo aramėjai ir Tobo bei Maakos vyrai buvo atskirai atvirame lauke.

[9] Joabas matė, kad prieš jį buvo kovos rikiuotė iš priekio ir už nugaros. Jis tad, surinkęs iš rinktinių Izraelio vyrų būrį, surikiavo juos prieš aramėjus, [10] o likusius kareivius, pavedęs juos savo broliui Abišajui vadovauti, išrikiavo prieš amoniečius. [11] Jis tarė: "Jei aramėjai būtų stipresni už mane, tu turi man padėti, bet jei amoniečiai būtų stipresni už tave, aš ateisiu tau į pagalbą. [12] Būk narsus! Būkime drąsūs dėl savo tautos ir dėl savo Dievo miestų! Tedaro VIEŠPATS, kas gera jo akyse!" [13] Joabas ir su juo buvusieji kareiviai žengė pirmyn į kovą su aramėjais. O tie nuo jo bėgo. [14] Kai amoniečiai pamatė, kad aramėjai pabėgo, ir jie bėgo nuo Abišajo ir pasitraukė į miestą. Joabas tad nutraukė kovą su amoniečiais ir sugrįžo į Jeruzalę.

Pergalė prieš aramėjus

[15] Bet aramėjai, pamatę, kad juos nugalėjo Izraelis, susibūrė į viena. [16] Hadadezeris pakvietė ir patraukė į savo pusę aramėjus iš anapus Eufrato. Jie atžygiavo į Helamą, vedami Hadadezerio kariuomenės vado Šobacho. [17] Apie tai buvo pranešta Dovydui. Sutelkęs visą Izraelį, jis perėjo Jordaną ir atžygiavo į Helamą. Aramėjai išrikiavo savo pajėgas prieš Dovydą ir puolė jį, [18] bet Izraelis privertė aramėjus bėgti. Dovydas užmušė septynis šimtus aramėjų karo vežimų vežėjų bei keturiasdešimt tūkstančių raitelių ir sužei-

---

10,6-9 Mūšio vieta buvo Rabat–Amonas — šiuolaikinis Amano miestas Transjordanijoje.

dė kariuomenės vadą Šobachą, kuris ten ir mirė. [19] Kai Hadadezeriui pavaldūs karaliai pamatė, kad juos Izraelis nugalėjo, jie padarė taiką su Izraeliu ir tapo jam pavaldūs. O aramėjai bijojo toliau padėti amoniečiams.

11

Dovydo nuodėmė

[1] Metų pavasarį,* tuo metu, kada karaliai eina į žygį, Dovydas išsiuntė Joabą drauge su savo pareigūnais* ir visu Izraeliu.* Jie nuniokojo Amoną ir apgulė Rabą. Bet Dovydas pasiliko Jeruzalėje.

[2] Kartą vieną popietę Dovydas, pakilęs iš guolio, vaikštinėjo ant karaliaus rūmų stogo. Nuo stogo jis pamatė besimaudančią moterį. Ta moteris buvo labai graži. [3] Dovydas pasiuntė dvariškį pasiteirauti apie moterį. Jam buvo pranešta: "Tai yra Eliamo duktė, hetito Urijo žmona". [4] Dovydas nusiuntė pasiuntinius ją atvesti. Ji atėjo pas jį, ir jis suėjo su ja, — ji ką tik buvo apsivaliusi po savo mėnesinių.* Tada ji sugrįžo namo. [5] Moteris pastojo ir pasiuntė Dovydui žodį: "Esu nėščia".

[6] Dovydas tad pasiuntė žodį Joabui: "Atsiųsk pas mane hetitą Uriją". Joabas pasiuntė Uriją pas Dovydą. [7] Urijui atvykus pas jį, Dovydas klausė, kaip einasi Joabui, kaip einasi kareiviams ir kaip sekasi karas. [8] Po to Dovydas Urijui tarė: "Eik namo ir nusiplauk kojas!"* Kai Urijas išėjo iš karaliaus rūmų, jį sekė karaliaus dovana. [9]* Bet Urijas miegojo prie įėjimo į karaliaus rūmus drauge su visais savo valdovo tarnais ir į savo namus nėjo. [10] Kai Dovydui buvo pranešta: "Urijas į savo namus nėjo", Dovydas Urijui tarė: "Argi ne iš kelionės atėjai? Kodėl tad neini į savo namus?" [11] Urijas Dovydui atsakė: "Skrynia ir Izraelis bei Judas būna palapinėse. Mano viešpats Joabas ir mano valdovo tarnai yra stovykloje atvirame

---

11,1 "Metų pavasarį...": pavasario saulėgrąžos metu. "...savo pareigūnais": ypatingi karaliaus asmens sargybos vyrai. "...visu Izraeliu": izraeliečių karinės pajėgos.

11,4 Žr. Kun 15,19-24. Įstatai apie moters apsivalymą po mėnesinių.

11,8 "...nusiplauk kojas": kvietimas nusiplauti kojas po kelionės buvo tuolaikinis mandagumo paprotys. Žr. Pr 18,4; 19,2; 24,32.

11,9-13 Kareiviai, pasišventę žygiui, turėjo susilaikyti nuo vedybinių santykių (1 Sam 24,4-5). Urijas, net Dovydo nugirdytas, atsisakė sulaužyti šį įsaką.

lauke. Nejau aš eisiu į savo namus valgyti, gerti ir sugulti su žmona? Kaip tu gyvas, prisiekiu tavo gyvastimi, tokio dalyko nedarysiu". [12] "Pasilik čia ir šiandien, — Dovydas tarė Urijui, — rytoj tave atgal pasiųsiu". Urijas tad pasiliko tą dieną Jeruzalėje. Kitą dieną [13] pakvietė jį valgyti ir gerti savo akivaizdoje ir jį nugirdė. Vakare jis nuėjo atsigulti į guolį su savo valdovo tarnais, bet į savo namus jis nėjo.

[14] Ryto metą Dovydas parašė laišką Joabui ir pasiuntė jį per Urijo rankas. [15] Laiške jis rašė: "Pastatykite Uriją į mūšio priekį, kur aršiausiai kovojama, ir pasitraukite nuo jo, kad jis būtų parblokštas ir mirtų". [16] Joabas, apguldamas miestą, pastatė Uriją į vietą, kur žinojo esant stiprių kareivių. [17] Miesto vyrai išpuolė ir kovojo prieš Joabą, ir keletas Dovydo tarnų tarp kareivių krito. Hetitas Urijas buvo tarp žuvusiųjų.

[18] Joabas pasiuntė Dovydui išsamų pranešimą apie mūšį. [19] Jis įsakė pasiuntiniui, tardamas: "Kai būsi baigęs sakyti karaliui visas žinias apie mūšį, [20] jeigu karalius imtų pykti ir tau sakytų: 'Kam gi ėjote taip arti miesto kovoti? Argi nežinojote, kad jie šaudys nuo sienos? [21] Kas užmušė Jerub–Baalo sūnų Abimelechą? Argi ne moteris metė nuo sienos ant jo viršutinę girnapusę, nuo kurios jis ir mirė Tebeze? Kam gi ėjote taip arti sienos?' — tada taip pasakysi: 'Ir tavo tarnas Urijas buvo tarp užmuštųjų'".

[22] Pasiuntinys tad leidosi į kelionę. Atėjęs perdavė Dovydui visa, ką Joabas buvo jį pasiuntęs jam pasakyti. [23] Pasiuntinys tarė Dovydui: "Iš pradžių tie vyrai buvo pergalingi, ir išpuolė prieš mus į lauką, bet mes juos atstūmėme atgal prie įėjimo į miesto vartus. [24] Tada lankininkai šovė į tavo tarnus nuo sienos. Keletas karaliaus tarnų krito. Krito taip pat ir tavo tarnas hetitas Urijas". [25] Dovydas pasiuntiniui tarė: "Taip kalbėsi Joabui: 'Nesikamuok dėl to dalyko, nes kalavijas suryja tai vieną, tai kitą. Ryžtingai tęsk miesto puolimą ir sunaikink jį!' Padrąsink jį".

[26] Urijo žmona, sužinojusi, kad jos vyras mirė, jį apraudojo. [27]* Praėjus gedulo laikui, Dovydas pasiuntė parvesti ją į savo rūmus. Ji tapo jo žmona ir pagimdė jam sūnų.

Bet darbas, kurį Dovydas padarė, buvo nedoras Dievo akyse.

11,27 Įkvėptasis autorius Dievo vardu pasmerkia Dovydo elgesį.

12

Dovydo atgaila

[1] Dievas nusiuntė pranašą Nataną pas Dovydą. Atėjęs pas jį, tarė: "Du žmonės gyveno viename mieste. Vienas buvo turtuolis, o kitas skurdžius. [2] Turtuolis turėjo labai daug avių ir galvijų, [3] o skurdžius turėjo tik vieną mažą avelę, kurią jis buvo nusipirkęs. Ją buvo užauginęs, ji buvo užaugusi su juo ir jo vaikais: dalydavosi jo duonos kąsniu, gerdavo iš jo puoduko, glausdavosi jam ant kelių. Ji buvo jam kaip duktė. [4] Vieną dieną pas turtuolį atėjo pakeleivis. Turtuolis nenorėjo paimti vieną savo avių ar galvijų valgiui parengti pas jį atėjusiam keleiviui, bet paėmė skurdžiaus avelę ir parengė ją pas jį atėjusiam svečiui". [5] Dovydas, ant to žmogaus labai įširdęs, Natanui tarė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, žmogus, kuris tai padarė, turi mirti! [6] Be to, už avį jis turi atsilyginti keturgubai dėl to, kad padarė tokį dalyką ir nepasigailėjo".

[7] Natanas Dovydui tarė: "Tu esi tas žmogus! Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Aš patepiau tave Izraelio karaliumi ir išgelbėjau tave iš Sauliaus rankos. [8] Atidaviau tau tavo valdovo namus bei tavo valdovo žmonas kaip nuosavybę ir atidaviau tau Izraelio bei Judo namus. Jei tai būtų buvę per maža, būčiau dvigubai daugiau davęs. [9] Kodėl tad paniekinai VIEŠPATIES žodį ir darei, kas yra nedora jo akyse? Tu užmušei hetitą Uriją kalaviju ir paėmei jo žmoną sau žmona. Jį užmušei amoniečių kalaviju. [10] Užtat kalavijas niekad nepaliks tavo namų, nes mane paniekinai ir paėmei hetito Urijo žmoną sau žmona'. [11] Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Tikėk manim, aš sukelsiu prieš tave pikta tavo namuose. Paimsiu tavo žmonas tavo akyse, duosiu jas tavo artimui, ir jis miegos su tavo žmonomis šios saulės akivaizdoje. [12] Tu tai padarei slapta, bet aš tai įvykdysiu viso Izraelio akyse ir viešai dienos šviesoje'".

[13] Dovydas tarė Natanui: "Nusidėjau VIEŠPAČIUI!" Natanas Dovydui atsakė: "VIEŠPATS atleidžia tavo nuodėmę. Tu nemirsi. [14] Betgi, kadangi tai darydamas paniekinai VIEŠPATĮ,* tau gimęs kūdikis mirs".

[15] Natanas nuėjo namo, o VIEŠPATS ištiko kūdikį, kurį buvo pagimdžiusi Batšeba, ir jis mirtinai susirgo. [16] Dovydas maldavo VIEŠPATĮ už berniuką. Dovydas nieko nevalgė ir parėjęs praleisda-

vo naktį gulėdamas ant žemės. [17] Rūmų seniūnai stengėsi prikalbinti jį atsikelti nuo žemės, bet jis atsisakė ir nieko su jais nevalgė. [18] Septintą dieną vaikas numirė. Dovydo tarnai bijojo jam pasakyti, kad vaikas buvo miręs, nes manė: "Mes kalbėjome jam, dar vaikui gyvam esant, bet jis nenorėjo mūsų klausyti. Kaip tad galime jam pasakyti, kad vaikas mirė? Ką nors baisaus jis gali sau padaryti!" [19] Kai Dovydas pamatė, kad jo tarnai tarpusavyje kalbasi pašnabždomis, jis suprato, jog vaikas buvo miręs. Dovydas savo tarnų paklausė: "Ar vaikas numirė?" "Taip, mirė", — jie atsakė.

[20] Tada Dovydas atsikėlė nuo žemės, išsimaudė, išsitepė ir persivilko drabužius. Nuėjęs į VIEŠPATIES Namus, puolė kniūpsčia. Po to jis parėjo į savo rūmus. Jam paprašius, buvo padėta valgių, ir jis valgė. [21] O dvariškiai klausė: "Ką reiškia, ką tu darei? Vaikui gyvam esant, pasninkavai ir verkei, o vaikui numirus, atsikėlei ir valgai!" [22] Jis atsakė: "Vaikui dar gyvam esant, aš pasninkavau ir verkiau, nes galvojau: 'Kas žino? Gal bus VIEŠPATS man malonus ir vaikas liks gyvas'. [23] O dabar, jam numirus, kodėl turėčiau pasninkauti? Argi galėčiau jį vėl sugrąžinti? Aš pas jį nueisiu, bet jis pas mane nesugrįš".

[24] Dovydas guodė Batšebą, savo žmoną. Nuėjęs pas ją, su ja suėjo. Ji pagimdė jam sūnų, o jis davė jam Saliamono vardą. VIEŠPATS jį mylėjo [25] ir atsiuntė žodį per pranašą Nataną. Užtat dėl VIEŠPATIES jis pavadino jį Jedidija.

Pasibaigia karas su Amonu

[26] Joabas, kovodamas prieš amoniečių Rabą, paėmė karališkąjį miestą. [27] Joabas nusiuntė pas Dovydą pasiuntinius pasakyti: "Puoliau Rabą ir jau paėmiau vandens šaltinio tvirtovę. [28] Dabar tad sutelk likusius kareivius, apgulk miestą ir paimk jį. Kitaip aš pats

---

12,14 "...paniekinai VIEŠPATĮ": nuodėmė ne tik suardo dorovinę bei visuomeninę darną, bet iš esmės suardo asmeninį žmogaus santykį su Dievu. Žr. Pr 39,9; Ps 51,1-2; Iz 59,2. Santykį tarp Žmogaus ir Dievo atkurti gali tik Dievas. Žr. Mk 2,5.

paimsiu miestą ir mano vardu jis bus vadinamas. [29] Taigi Dovydas sutelkė visus kareivius ir, nužygiavęs į Rabą, apgulė jį, kovojo prieš jį ir paėmė jį. [30] Jis nuėmė Milkomui nuo galvos karūną, sveriančią aukso talentą, su brangakmeniais. Ji buvo uždėta ant galvos Dovydui. Jis pasiėmė su savimi ir be galo didelį kiekį grobio. [31] Išvedė iš miesto jo gyventojus ir pristatė juos dirbti arba su pjūklais, geležiniais kapliais ir geležiniais kirviais, arba pasiuntė plytų gaminti. Taip jis padarė visiems amoniečių miestams. Tada Dovydas ir visa jo kariuomenė sugrįžo į Jeruzalę.

13

Amnonas išniekina savo įseserę Tamarą

[1]* Praėjo šiek tiek laiko. Dovydo sūnus Absalomas turėjo gražią įseserę, vardu Tamara. Dovydo sūnus Amnonas ją aklai įsimylėjo. [2] Amnonas taip kankinosi, kad susirgo dėl savo įseserės Tamaros, nes ji buvo mergelė ir Amnonui atrodė neįmanoma, ką nors jai padaryti. [3] Amnonas turėjo draugą, vardu Jonadabą, Dovydo brolio Šimeos sūnų. Jonadabas buvo labai gudrus vyras. [4] Amnoną jis prakalbino: "Karaliaus sūnau, kodėl tu kas rytą toks nuvargęs? Argi man nepasakysi?" Amnonas jam atsakė: "Aš myliu Tamarą, savo brolio Absalomo seserį". [5] Jonadabas jam tarė: "Atsigulk į lovą ir apsimesk sergančiu. Kai tėvas ateis tavęs aplankyti,

13,1-26,26 Pasakojimas apie Absalomą. Tolesni įvykiai liudija Natano žodžių išsipildymą: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Tikėk manim, aš sukelsiu prieš tave pikta tavo namuose" (2 Sam 12,11). Absalomo kerštas Amnonui sukėlė nemažai politinių lūžių ir pervartų, lemtingai sąlygojusių Sandoros tautos ateitį. Amnono ir Absalomo mirtis paruošė kelią ir Saliamonui tapti karaliumi (žr. 2 Sam 12,24; 1 Kar 1).

13,1-39 Tamara buvo tikra Absalomo sesuo ir Amnono įseserė. Amnonas buvo vyriausias Dovydo sūnus (žr. 2 Sam 3,2) ir būtų tapęs Dovydo įpėdiniu. Chileabas, antrasis Dovydo sūnus (žr. 2 Sam 3,3), atrodo, mirė jaunystėje. Absalomas tai žinojo ir elgėsi, norėdamas garantuoti sau Dovydo sostą. 13,13 "...neatsisakys tau manęs duoti": tais laikais vyras galėjo imti žmona savo įseserę. Ilgainiui tai buvo uždrausta (žr. Kun 18,9).

sakyk jam: 'Prašyčiau leisti mano seseriai Tamarai ateiti ir paraginti mane valgyti. Jei ji pataisytų ką nors gardaus mano akyse, man žiūrint, aš iš jos rankos valgyčiau'".

[6] Amnonas tad atsigulė ir apsimetė sergančiu. Karaliui atėjus jo aplankyti, Amnonas tarė: "Prašyčiau leisti mano seseriai Tamarai ateiti ir paruošti porą keptų kukulių mano akyse, tada iš jos rankos valgysiu". [7] Dovydas pasiuntė žodį Tamarai į rūmus, tardamas: "Nueik į savo brolio Amnono namus ir pataisyk jam valgyti". [8] Tamara tad nuėjo į savo brolio Amnono namus, o jis gulėjo lovoje. Paėmusi tešlos, ją išminkė, paruošė kukulius jo akyse ir juos iškepė. [9] Bet kai ji paėmė keptuvę ir padėjo prieš jį kukulius, jis atsisakė valgyti. Amnonas tarė: "Teišeina visi nuo manęs". Visiems išėjus, [10] Tamarai Amnonas tarė: "Atnešk valgį į miegamąjį ir pamaitink mane". Tamara tad paėmė kukulius, kuriuos buvo pataisiusi, ir įnešė juos į savo brolio Amnono kambarį. [11] Bet jai paduodant valgyti, Amnonas ją nutvėrė. "Eikš, mano sesuo, — jis tarė jai, — sugulk su manimi". [12] Ji atsakė jam: "Ne, mano broli, neprievartauk manęs! Tokie dalykai nedaromi Izraelyje! Nedaryk tokio begėdiško dalyko! [13] Kur aš dingsiu su savo gėda? O tu būsi kaip bet koks niekšas Izraelyje! Dabar tad maldauju tavęs, kalbėk su karaliumi, nes jis neatsisakys tau manęs duoti".* [14] Betgi jis nenorėjo jos klausyti ir, būdamas už ją stipresnis, suėjo su ja prievarta.

[15] Dabar Amnonas pajuto jai labai stiprią neapykantą. Iš tikrųjų jo neapykanta jai buvo kur kas didesnė už aistrą, kurią jis buvo jautęs jai. Amnonas jai tarė: "Kelkis ir nešdinkis!" [16] O ji maldavo: "Ne, mano broli, to nedaryk, nes išvaryti mane būtų net didesnė skriauda negu ana, kurią man padarei". Bet jis nenorėjo jos klausyti. [17] Pasišaukęs jauną tarną, tarė: "Išvaryk šią moterį laukan nuo manęs ir užsklęsk paskui ją duris". [18] Ji buvo apsivilkusi tunika ilgomis rankovėmis, nes tokiais drabužiais ankstesniais laikais vilkėdavo karaliaus mergelės dukterys. Jo tarnas tad ją išvarė ir užsklendė paskui ją duris. [19] Tamara apsibarstė galvą pelenais. Perplėšusi tuniką ilgomis rankovėmis, kuria vilkėjo, ji susiėmė rankas sau ant galvos ir nuėjo. Eidama, visą laiką balsu verkė.

[20] Jos brolis Absalomas jai tarė: "Ar tavo brolis Amnonas buvo su tavimi? Dabar apie tai tylėk, mano sesuo. Jis yra tavo brolis. Neimk to į širdį". Tamara, nelaiminga moteris, tada pasiliko savo brolio Absalomo namuose. [21] Apie visa tai išgirdęs, karalius Dovy-

das labai įtūžo, bet savo sūnaus Amnono bausti nenorėjo, kadangi jį mylėjo, nes jis buvo jo pirmagimis. 22 O Absalomas nesakė Amnonui nei gera, nei pikta, nes Amnono nekentė už tai, kad jis buvo išprievartavęs jo seserį Tamarą.

Absalomas užmuša Amnoną ir pabėga

23 Praslinkus dvejiems metams, Absalomas turėjo avių kirpimą Baal-Hazore, esančiame prie Efraimo. Absalomas pakvietė visus karaliaus sūnus. 24 Atėjęs pas karalių, Absalomas tarė: "Tavo tarnas turi avių kirpimą. Ar nemalonėtų karalius drauge su palyda vykti su jo tarnu?" 25 Bet karalius Absalomui atsakė: "Ne, mano sūnau. Neprašyk, kad visi eitume ir būtume tau našta". Nors jis ir primygtinai prašė, karalius eiti nesutiko, bet davė jam savo palaiminimą. 26 Tada Absalomas tarė: "Jei ne, tai prašyčiau leisti mano brolį Amnoną eiti su mumis". Karalius jo klausė: "Kam gi turėtų jis su tavimi eiti?" 27 Bet Absalomas primygtinai prašė, ir jis leido Amnonui ir visiems karaliaus sūnums su juo eiti. Absalomas surengė puotą kaip tinka karaliui.

28 Savo tarnams Absalomas įsakė, tardamas: "Būkite budrūs! Kada Amnono širdis bus tapusi smagi nuo vyno ir aš jums pasakysiu: 'Smokite Amnonui!', užmuškite jį! Nebijokite, nes aš pats duodu jums šį įsakymą. Elkitės ryžtingai, kaip narsūs vyrai!" 29 Absalomo tarnai pasielgė su Amnonu, kaip Absalomas buvo įsakęs. Tada visi kiti karaliaus sūnūs sėdo kiekvienas ant savo mulo ir pabėgo. 30 Dar jiems tebesant kelyje, Dovydą pasiekė gandas, kad Absalomas išžudė visus karaliaus sūnus ir nė vienas neišliko gyvas. 31 Karalius atsistojo, perplėšė savo drabužius ir atsigulė ant žemės. Ir visi prie jo buvusieji dvariškiai perplėšė savo drabužius. 32 O Dovydo brolio Šimeos sūnus Jonadabas tarė: "Tenemano mano valdovas, kad visi jauni karaliaus sūnūs yra užmušti. Tik Amnonas yra miręs. Tai Absalomas buvo nusprendęs nuo tos dienos, kai jo seserį Tamarą Amnonas išprievartavo. 33 Dabar tad mano viešpats karalius teneima į širdį to gando, kad visi karaliaus sūnūs yra mirę, nes vien Amnonas tėra miręs!"

34 Tuo tarpu Absalomas pabėgo.

Sargybinis žvalgydamasis, pamatė didelį žmonių būrį, ateinantį iš Horonajimų kalno šlaito keliu. 35 Jonadabas karaliui tarė:

"Žiūrėk, parėjo karaliaus sūnūs! Kaip tavo tarnas sakė, taip ir įvyko. [36] Vos jam tai ištarus, atėjo karaliaus sūnūs. Jie pravirko balsu. Ir Dovydas, ir visi jo dvariškiai verkė karčiomis ašaromis.

Joabas stengiasi sugrąžinti Absalomą

[37]* Bet Absalomas buvo pabėgęs. Jis nubėgo pas Gešuro karalių Amihudo sūnų Talmajį. Dovydas ilgą laiką raudojo savo sūnaus. [38] Absalomas, nubėgęs į Gešurą, išbuvo ten trejus metus. [39] Karalius Dovydas, ilgėdamasis Absalomo, liovėsi širsti, nes po Amnono mirties jau buvo aprimęs.

14

[1] Zerujos sūnus Joabas jautė, kad karaliaus širdis yra palanki Absalomui. [2] Joabas tad pasiuntė į Tekoą žmones, kad atvestų iš ten išmintingą moterį. "Prašyčiau apsimesti, kad tau gedulas, — jai tarė, — apsivilk gedulo drabužiais ir nesitepk aliejumi. Elkis, kaip elgiasi moteris, ilgą laiką gedinti mirusio. [3] Nueik pas karalių ir taip jam kalbėk". Ir Joabas nurodė jai, ką sakyti.

[4] Tekoietė moteris, atėjusi pas karalių, puolė veidu ant žemės, išreikšdama pagarbą, ir tarė: "Karaliau, gelbėk!" [5] Karalius jos klausė: "Kokia tavo bėda?" Ji atsakė: "Deja man! Esu našlė. Mano vyras yra miręs. [6] Tavo tarnaitė turėjo du sūnus. Jiedu susimušė laukuose ir, kadangi ten nebuvo kas juos perskirtų, vienas jų smogė savo broliui ir jį užmušė. [7] Tikėk manim, visas klanas yra sukilęs prieš tavo tarnaitę. Jie reikalauja: 'Duok šen vyrą, užmušusį savo brolį, kad jį užmuštume už gyvastį brolio, kurį jis užmušė. Mes turime ir įpėdinį* sunaikinti!' Taip jie užgesins man paskutinę likusią žariją,* nepalikdami mano vyrui nei vardo, nei likučio ant žemės veido".

13,37 Absalomas pabėgo į savo motinos senelio kraštą (žr. 2 Sam 3,3). Gešuras buvo Dovydui pavaldi aramėjų karalystė (žr. 2 Sam 8,3-8; 10,6-19).

14,7 "...ir įpėdinį...": žodis "įpėdinį" moters lūpose rodo, kad Absalomas buvo laikomas Dovydo įpėdiniu. "...likusią žariją": viltį išlaikyti gyvą protėvių vardą.

[8] Karalius moteriai tarė: "Eik namo. Aš duosiu įsakymą tavo labui". [9] O tekoietė moteris karaliui atsakė: "Mano viešpatie karaliau, tekrinta kaltė ant manęs ir mano protėvių namų! Karalius ir jo sostas tebūna nekalti!" [10] Karalius pridėjo: "Jei kas tau ką nors daugiau sakytų, atvesk jį pas mane. Tavęs jis daugiau niekad nepalies". [11] Tada ji atsakė: "Prašyčiau karalių turėti mintyje VIEŠPATĮ, savo Dievą, kad kraujo keršytojas nepadarytų didesnės žalos ir mano sūnaus neužmuštų". Jis atsakė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, nuo tavo sūnaus galvos nė vienas plaukas nenukris ant žemės".

[12] Tada moteris tarė: "Prašyčiau leisti savo tarnaitei dar šį tą pasakyti mano viešpačiui karaliui". "Kalbėk!" — jis tarė. [13] Moteris kalbėjo: "Kodėl tad sumanei tokį dalyką prieš Dievo tautą? Juk duodamas tokį nuosprendį, karalius pasmerkia patį save, nes nesugrąžina namo savo ištremto sūnaus. [14] Iš tikrųjų visi turime mirti ir esame tarsi išpiltas ant žemės vanduo, kurio vėl susemti neįmanoma. Bet Dievas gyvasties neatims; jis suras būdą nelaikyti tremtinio amžinai ištremto nuo savo Artumo. [15] Nūn tad atėjau kalbėti apie šį reikalą karaliui, savo valdovui, dėl to, kad žmonės mane išgąsdino. Tavo tarnaitė pamanė: 'Kalbėsiu karaliui. Galbūt karalius įvykdys savo tarnaitės prašymą. [16] Nes karalius išklausys ir išlaisvins savo tarnaitę iš rankų žmogaus, norinčio atkirsti ir mane, ir mano sūnų nuo Dievo palikimo'. [17] Tavo tarnaitė pamanė: 'Mano viešpaties karaliaus žodis suteiks man ramybę', nes mano viešpats karalius yra kaip Dievo angelas, suprantantis visa — gera ir pikta. Tebūna su tavimi VIEŠPATS, tavo Dievas!"

[18] Atsakydamas, karalius moteriai tarė: "Nūn nenuslėpk nieko, ko aš tavęs klausiu!" Moteris jam atsakė: "Teklausia mano viešpats karalius". [19] Karalius klausė: "Ar yra Joabo ranka su tavimi šiame reikale?" Atsakydama, moteris tarė: "Kaip tu gyvas, mano viešpatie karaliau, niekas negali pasukti nei į dešinę, nei į kairę nuo to, ką mano viešpats karalius pasakė. Taip, tavo tarnas Joabas yra tas, kuris man įsakė. Jis yra tas, kuris įdėjo šiuos visus žodžius į tavo tarnaitės burną. [20] Norėdamas pakeisti reikalo eigą, tavo tarnas Joabas tai padarė. Bet mano viešpats yra taip išmintingas kaip Dievo angelas ir žino visa, kas vyksta žemėje".

Absalomas sugrįžta iš Gešuro

[21] Tada Dovydas tarė Joabui: "Tikėk manimi, tai aš padarysiu. Eik tad parvesti mano jaunuolį Absalomą". [22] Joabas puolė veidu ant žemės ir pareiškė pagarbą. Palaiminęs karalių, jis tarė: "Šiandien tavo tarnas suprato, kad radau malonę tavo akyse, viešpatie karaliau, nes karalius įvykdė savo tarno prašymą". [23] Joabas tuojau pat leidosi į kelionę ir, nuvykęs į Gešurą, parvedė Absalomą į Jeruzalę. [24] Karalius tarė: "Teeina tiesiai į savo namus. Mano veido jis nematys". Absalomas tad nuėjo tiesiai į savo namus, karaliaus veido nepamatęs.

[25] Visame Izraelyje nebuvo kito vyro, kurio grožiu buvo taip labai žavimasi, kaip Absalomas. Nuo kojų pado iki viršugalvio jis neturėjo jokio trūkumo. [26]* Kai jis kirpdavosi plaukus, — o juos kirpti jis turėjo kasmet, nes plaukai būdavo jam per sunkūs, — jo galvos plaukai sverdavo du šimtus šekelių karališkuoju svarsčiu. [27] Absalomui gimė trys sūnūs ir viena duktė, vardu Tamara. Ji buvo graži moteris.

Dovydas atleidžia Absalomui

[28] Absalomas išgyveno dvejus metus Jeruzalėje, nesirodydamas karaliaus akivaizdoje. [29] Tada Absalomas pasišaukė Joabą, norėdamas pasiųsti jį pas karalių. Bet Joabas nenorėjo pas jį eiti. Jis pašaukė jį antrą kartą, bet Joabas eiti nenorėjo. [30] Tada Absalomas savo tarnams tarė: "Žiūrėkite, Joabo laukas yra šalia mano. Ten jo miežiai. Nueikite ir padekite!" Absalomo tarnai tad lauką padegė. [31] Joabas tučtuojau atskubėjo pas Absalomą į namus ir jam tarė: "Kodėl tavo tarnai padegė mano lauką?" [32] "Žiūrėk, — Absalomas atsakė Joabui, — aš siunčiau tau žodį, kad ateitumei pas mane. Aš norėjau pasiųsti tave pas karalių, kad už mane pasakytum: 'Kam gi aš parėjau iš Gešuro? Jei ten dar būčiau, man būtų geriau. Už

14,26 Tuomet buvo vartojami dvejopi svorio svarsčiai: paprasti ir karališkieji. Karališkieji buvo šiek tiek sunkesni. "Du šimtai šekelių" būtų buvę maždaug 2 kg.

tai dabar tebūna leista man pasirodyti karaliaus akivaizdoje, ir jei esu kaltas, tenubaudžia mane mirtimi!'" [33] Joabas nuėjo pas karalių ir jam pranešė. Absalomą karalius pasišaukė. Taigi jis atėjo pas karalių ir puolė kniūpsčia veidu ant žemės prieš karalių. Karalius Absalomą pabučiavo.

15

Absalomo intrigos

[1*] Ilgainiui Absalomas įsigijo vežimą bei žirgų ir penkiasdešimt vyrų palydai pirma jo bėgti. [2] Absalomas keldavosi anksti ir stodavosi prie kelio į miesto vartus. Kada tik žmogus turėdavo bylą, kuriai reikėjo karaliaus nuosprendžio, Absalomas šaukdavo, klausdamas: "Iš kurio miesto esi?" O pastarajam atsakius: "Tavo tarnas yra iš tokios ir tokios Izraelio giminės", [3] Absalomas sakydavo: "Štai tavo ieškiniai yra geri ir tikri, bet nėra nė vieno, kas karaliaus vardu tave išklausytų". [4] Absalomas dar pridurdavo: "O kad aš būčiau teisėju šioje šalyje! Tada kiekvienas galėtų ateiti pas mane su byla ar reikalu ir aš padaryčiau jam nuosprendį". [5] Kada tik koks žmogus prieidavo išreikšti jam pagarbą, Absalomas ištiesdavo jam ranką, apkabindavo jį ir pabučiuodavo. [6] Taip Absalomas darydavo kiekvienam izraeliečiui, atėjusiam pas karalių į teismą. Tokiu būdu Absalomas pavergė visų Izraelio žmonių širdį.

Absalomo sąmokslas Hebrone

[7*] Baigiantis ketvirtiems metams, Absalomas tarė karaliui: "Prašyčiau leisti man vykti į Hebroną ir įvykdyti įžadą, kurį esu padaręs VIEŠPAČIUI. [8] Tavo tarnas, būdamas Aramo Gešure, padarė įžadą: 'jei VIEŠPATS iš tikrųjų parves mane į Jeruzalę, pagarbinsiu VIEŠPATĮ Hebrone'". [9] "Eik ramybėje!" — jam tarė karalius. [10] O Absalomas išsiuntė slapta pasiuntinius į visas Izraelio gimines

15,1-6 Absalomas išnaudojo Dovydo valdžios jautrią vietą — delsimą sukurti karalystėje teisėtvarkos sistemą. Nebuvo kam bylų spręsti. Dovydas buvo geras karvedys ir politikas, bet taikos metu nudelsė sukurti teisėtvarka paremtą visuomeninę tvarką.

15,7-12 Sąmokslas buvo rūpestingai ruošiamas per ketverius metus.

pasakyti: "Kai tik išgirsite rago balsą, šaukite: 'Absalomas tapo karaliumi Hebrone!'" [11] Du šimtai vyrų iš Jeruzalės lydėjo Absalomą. Jie buvo pakviesti svečiai ir ėjo garbingai, nieko nežinodami. [12] Atnašaudamas aukas, Absalomas pasiuntė pašaukti Gilonietį Ahitofelį, Dovydo patarėją iš Gilo miesto. Sąmokslas stiprėjo, ir prie Absalomo būrėsi vis daugiau ir daugiau žmonių.

Dovydas bėga iš Jeruzalės

[13] Pasiuntinys atėjo pas Dovydą, tardamas: "Izraeliečių širdys nukrypo į Absalomą". [14] Tada Dovydas visiems savo dvariškiams, buvusiems su juo Jeruzalėje, tarė: "Bėkime tuojau pat, kitaip nė vienas iš mūsų neišsigelbės nuo Absalomo. Skubėkite! Kitaip jis mus pasivys, atneš mums pražūtį, o miestą sunaikins kalaviju". [15] Karaliaus dvariškiai karaliui kalbėjo: "Tavo tarnai yra pasirengę daryti visa, ką tik viešpats mūsų karalius nutars". [16] Karalius leidosi į kelionę, lydimas visos savo šeimynos, išskyrus dešimt sugulovių, kurias karalius paliko rūpintis rūmais. [17] Karalius tad leidosi į kelionę, lydimas visų dvariškių, ir jie sustojo prie paskutinių namų. [18] Visi dvariškiai praėjo pro jį: visi cheretitai bei peletitai ir visi gatiečiai — šeši šimtai vyrų, kurie buvo atlydėję jį iš Gato, — praėjo pro karalių.

[19] Tada karalius tarė Gatiečiui Itajui: "Kam gi tau reikia eiti su mumis? Eik atgal ir pabūk su naujuoju karaliumi, nes tu juk esi svetimšalis ir tremtinys iš savo namų. [20] Tik vakar tu atkeliavai, nejau šiandien aš galiu priversti tave klajoti su mumis, kai pats turiu eiti tik ten, kur galiu? Eik atgal, ir pasiimk su savimi savuosius. Teparodo tau VIEŠPATS tikrai ištikimą meilę". [21] Bet Itajis karaliui atsakė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, ir kaip gyvas mano viešpats karalius, kur tik bus mano viešpats karalius, ten bus ir tavo tarnas — ar mirčiai, ar gyvenimui". [22] Dovydas Itajui tarė: "Tad eik ir žygiuok!" Itajis Gatietis praėjo drauge su visais savo vyrais ir visais su juo buvusiais mažyliais. [23] Žmonėms praeinant, visi gyventojai verkė balsu. Karalius perėjo per Kidrono slėnį,* ir visi žmonės ėjo toliau keliu dykumos link.

15,23 "...perėjo per Kidrono slėnį": Kidrono slėnis buvo rytinė Jeruzalės miesto riba.

Dovydas ir kunigai

[24]* Atėjo Abjataras, pasirodė ir Zadokas, drauge su visais levitais, nešusiais Dievo Sandoros Skrynią. Dievo Skrynią jie padėjo ant žemės, kol praėjo visi iš miesto išėjusieji žmonės. [25] Tada karalius tarė Zadokui: "Parnešk Dievo Skrynią atgal į miestą. Jei rasiu malonę VIEŠPATIES akyse, jis parves mane atgal ir leis man pamatyti ir ją, ir jos buveinę. [26] Betgi jei jis sakytų: 'Tu man nepatinki', tikėk manim, aš esu pasiruošęs. Tedaro jis su manimi, kas gera jo akyse!" [27] Karalius kunigui Zadokui kalbėjo: "Ar supranti? Grįžk į miestą ramybėje, tu ir Abjataras drauge su savo dviem sūnumis — tavo sūnumi Ahimaazu ir Abjataro sūnumi Jonatanu. [28] Žiūrėkite, aš gaišuosiu prie perėjų į dykumą, kol ateis iš jūsų žodis". [29] Tad Zadokas ir Abjataras parnešė Dievo Skrynią atgal į Jeruzalę ir ten pasiliko.

[30] Tuo tarpu Dovydas lipo Alyvų kalno šlaitu. Lipdamas, verkė. Galva buvo uždengta, ir ėjo basas. Ir visi žmonės, buvusieji su juo, apsidengė galvas ir lipdami verkė. [31] Dovydui buvo pranešta, kad Ahitofelis esąs su Absalomu tarp sąmokslininkų. "VIEŠPATIE, — meldėsi Dovydas, — prašau paversti niekais Ahitofelio patarimą!"

Dovydas ir Hušajis

[32] Dovydui pasiekus kalno viršūnę, kur Dievas būdavo garbinamas, Hušajis Archaitis atėjo jo pasitikti perplėštu drabužiu ir žemėmis apsibarstęs galvą. [33] Dovydas jam tarė: "Jei eitum su manimi, tu būtum man našta. [34] Bet, jei tu grįžtum į miestą ir sakytum Absalomui: 'Aš būsiu tavo tarnas, o karaliau! Kaip anksčiau buvau tavo tėvo tarnas, taip dabar būsiu tavo', tada tu niekais paverstum Ahitofelio patarimą. [35] Kunigai Zadokas ir Abjataras ten bus su tavimi. Tad visa, ką girdėsi karaliaus rūmuose, pasakyk kunigams Zadokui ir Abjatarui. [36] Du jų sūnūs — Zadoko sūnus Ahimaazas

---

15,24-37 Dovydas, palikdamas Skrynią Jeruzalėje, pareiškė, kad jis tikisi sugrįžti į savo sostinę kaip karalius. Archaitis Hušajis, Dovydo draugas, t.y. karaliaus patarėjas, buvo kilęs iš kanaaniečių, gyvenusių prie Bet–Elio (žr. Joz 16,2). Dovydas buvo įpilietinęs įvairias kitas tautybes: hetitus, filistinus, kanaaniečius ir pan. Atrodo, kad tie žmonės buvo ypač ištikimi Dovydui.

ir Abjataro sūnus Jonatanas — bus ten su tavimi. Per juos praneši man visa, ką išgirsi". [37] Taip Dovydo draugas Hušajis pasiekė miestą tuo metu, kai Absalomas įėjo į Jeruzalę.

16

Dovydas ir Ziba

[1]* Dovydui paėjėjus šiek tiek anapus viršūnės, jį pasitiko Mefi–Bošeto tarnas Ziba su pora pabalnotų asilų, apkrautų dviem šimtais kepalų duonos, šimtu razinų kekių, šimtu vasarinių vaisių ir vynmaišiu vyno. [2] Karalius Zibos klausė: "Ką darysi su jais?" Ziba atsakė: "Asilai karaliaus namiškiams joti, duona ir vasaros vaisiai vaikinams valgyti, o vynas dykumoje nuvargusiems atsigerti". [3] "O kur yra tavo šeimininko sūnus?" — paklausė karalius. "Jis lieka Jeruzalėje, — atsakė Ziba, — nes jis sako: 'Šiandien Izraelio namai sugrąžins mano senelio karalystę man'". [4] Karalius tad Zibai tarė: "Visa, kas priklauso Mefi–Bošetui, nuo dabar yra tavo". "Aš puolu kniūpsčia!" — tarė Ziba. "Leisk man rasti malonę tavo akyse, mano viešpatie karaliau!"

Šimejis keikia Dovydą

[5] Karaliui atėjus į Bahurimus, išėjo iš ten žmogus, vardu Šimejis, Geros sūnus, iš to paties klano kaip Sauliaus šeima, šaukdamas keiksmą po keiksmo. [6] Jis metė į Dovydą ir visus karaliaus Dovydo dvariškius akmenis, nors visi kareiviai ir galiūnai buvo jo dešinėje ir kairėje. [7] Šimejis keikė, šaukdamas: "Išeik! Išeik! Žmogžudy! Niekše! [8] VIEŠPATS keršija tau už visą išlietą kraują namų Sauliaus, kurio vietoje karaliavai. VIEŠPATS atiduoda karalystę į tavo sūnaus Absalomo rankas. Tikėk manim, nelaimė užgriuvo tave, nes esi žmogžudys!"

16,1-4 Apie Mefi–Bošetą žr. 9–ąjį skyrių. Ziba turbūt Dovydui melavo, sau naudos ieškodamas. Žr. Mefi–Bošeto pasiteisinimą 2 Sam 19,24-30.

[9] Zerujos sūnus Abišajis tarė karaliui: "Kodėl šis stimpantis šuva turėtų keikti mano viešpatį karalių? Leisk man nueiti ir nukirsti jam galvą". [10] Bet karalius atsakė: "Kas man ir jums, Zerujos sūnūs? Jeigu jis keikia tik dėl to, kad VIEŠPATS jam pasakė: 'Keik Dovydą!', kas galėtų sakyti: 'Kodėl tu taip darei?'" [11] Dovydas kalbėjo Abišajui ir visiems savo dvariškiams: "Žiūrėkite, jei mano sūnus, gimęs iš manęs, ieško mano gyvasties, tuo labiau gali nūn benjaminaitis! Palikite jį ramybėje ir leiskite jam keikti, nes VIEŠPATS jam įsakė tai daryti. [12] Galbūt VIEŠPATS pažvelgs į mano skausmą ir VIEŠPATS man atlygins geru už jo šiandien ištartus keiksmus". [13] Dovydas ir jo vyrai ėjo toliau savo keliu, o Šimejis ėjo kalvos šonu priešais jį, keikdamas, svaidydamas jį akmenimis ir mėtydamas žemėmis. [14] Karalius ir visi su juo buvusieji žmonės pasiekė Jordaną nuvargę. Ten jis rado atgaivą.

Hušajis įsiteikia Absalomui

[15] Tuo tarpu Absalomas ir visi žmonės, Izraelio vyrai, atvyko į Jeruzalę. Ahitofelis buvo su juo. [16] Kai Dovydo draugas archaitis Hušajis atėjo pas Absalomą, jis tarė Absalomui: "Tegyvuoja karalius! Tegyvuoja karalius!" [17] Bet Absalomas Hušajui kalbėjo: "Ar tai tokia tavo ištikimybė savo draugui? Kodėl tu nėjai su savo draugu?" [18] Hušajis Absalomui atsakė: "Aš nėjau, — atsakė Hušajis, — nes tą, kurį VIEŠPATS, visi šie žmonės ir visi Izraelio vyrai išsirinko — tam aš priklausau ir su juo būsiu! [19] Be to, kam aš turėčiau tarnauti, jei ne Dovydo sūnui? Kaip aš tarnavau tavo tėvui, taip aš tau tarnausiu".

Absalomas ir Dovydo sugulovės

[20]* Tada Absalomas tarė Ahitofeliui: "Apsvarstykite, ką mums reikia daryti?" [21] Ahitofelis Absalomui atsakė: "Sueik su savo tėvo sugulovėmis, jo paliktomis rūpintis rūmais, kad visas Izraelis išgirstų, jog tu išdrįsai užsitraukti savo tėvo pyktį, ir sustiprėtų visų

16,20-23 Sugulovės buvo karaliaus nuosavybė. Viešas Absalomo suėjimas su jomis buvo stulbinantis būdas pareikšti žmonėms, kad Absalomas perėmė karaliaus valdžią ir nuosavybę (žr. 2 Sam 3,7; 15,16; 1 Kar 2,17-25).

tave remiančių rankos". [22] Ant stogo Absalomui buvo pastatyta palapinė, ir Absalomas suėjo su savo tėvo sugulovėmis viso Izraelio akyse. — [23] Tomis dienomis, Ahitofelio duotas patarimas buvo priimamas tarsi iš Dievo gautas žodis; taip vertino bet kokį Ahitofelio patarimą ir Dovydas, ir Absalomas.

17

Hušajis suardo Ahitofelio planą

[1]* Be to, Ahitofelis tarė Absalomui: "Leisk man išsirinkti dvylika tūkstančių vyrų ir leistis šiąnakt į žygį vytis iš paskos Dovydą. [2] Aš jį pasivysiu nuvargusį ir nuleidusį rankas, įvarysiu jam siaubą. Kai visi su juo esantieji žmonės pabėgs, užmušiu tik karalių. [3] Tada visą tautą sugrąžinsiu tau tartum nuotaką, grįžtančią pas savo vyrą. Tu tik vieno žmogaus gyvasties teieškai, kad visa tauta būtų taikoje". [4] Patarimas patiko Absalomui ir visiems Izraelio seniūnams.

[5] Tada Absalomas tarė: "Prašyčiau pašaukti ir Hušajį Archaitį, kad galėtume išgirsti, ką jis pasakys". [6] Hušajui atėjus pas Absalomą, Absalomas jam tarė: "Šitaip kalbėjo Ahitofelis. Ar darysime, kaip jis pataria? Jeigu ne, ką tu sakai?" [7] "Šį kartą patarimas, kurį davė Ahitofelis, nėra geras", — atsakė Hušajis Absalomui. [8] Hušajis tęsė: "Tu žinai, kad tavo tėvas ir jo vyrai yra narsūs galiūnai. Jie yra įniršę kaip meška, netekusi savo jauniklių. Be to, tavo tėvas yra prityręs kare, ir nakties nepraleis su kareiviais. [9] Tikėk manimi, net dabar jis yra pasislėpęs kur nors oloje ar kokioje kitoje vietoje. Ir jei kas nors iš mūsų kareivių kristų pirmo puolimo metu, kas tik apie tai išgirs, sakys: 'Absalomo kariuomenė buvo išskersta'. [10] Tuomet net narsus kareivis, kurio širdis yra tarsi širdis liūto, nutirps iš

17,1-14 Ahitofelio planas turbūt būtų vedęs Absalomą į pergalę. Hušajo patarimas, duotas Absalomui, padėjo Dovydui, nes davė jam laiko pabėgti ir sutelkti jėgas lemtingam mūšiui. Ahitofelis tai puikiai suprato ir nusižudė. "VIEŠPATS buvo nusprendęs paversti..." primena skaitytojui, kad Istorijos Viešpats kuria istoriją per lemtingus žmonių nuosprendžius.

baimės, nes visas Izraelis žino, kad tavo tėvas yra galiūnas, ir su juo esantys kareiviai yra narsūs vyrai. [11] Todėl aš patariu, kad visas Izraelis nuo Dano ligi Beer–Šebos — toks gausus kaip jūros smiltys — būtų surinktas prie tavęs ir tu pats žygiuotumei į mūšį. [12] Taip tad mes užpulsime jį, kad ir kur jis bebūtų, ir krisime ant jo kaip rasa kad krinta ant žemės. Nė vienas jų neišliks gyvas — nei jis pats, nei joks su juo esantis vyras. [13] O jei jis pasitrauktų kur nors į miestą, tada visas Izraelis atsineš virves prie to miesto ir tol vilks jo akmenis į slėnį, kol neliks ten net akmenuko". [14] Absalomas ir visas Izraelis sutiko, kad Hušajo Archaičio patarimas buvo geresnis už Ahitofelio patarimą. VIEŠPATS buvo nusprendęs paversti niekais gudrų Ahitofelio patarimą tam, kad VIEŠPATS atneštų Absalomui nelaimę.

Dovydui pranešama apie planą

[15] Tada Hušajis pasakė kunigams Zadokui ir Abjatarui: "Taip ir taip patarė Ahitofelis Absalomui ir Izraelio seniūnams. Taip ir taip aš patariau. [16] Dabar tad tučtuojau pasiųskite žodį Dovydui: 'Nenakvok prie perėjų į dykumą, bet tuojau pat pereik. Kitaip karalius ir su juo esantys žmonės bus sunaikinti'". [17] Jonatanas ir Ahimaazas laukė prie En–Rogelio.* Tarnaitė nueidavo ir nunešdavo jiems žodį, o jie savo ruožtu nueidavo ir nunešdavo žodį Dovydui, kadangi jie patys nedrįso pasirodyti ir įeiti į miestą. [18] Bet vienas vaikinas juos pamatė ir pranešė Absalomui. Juodu tad tučtuojau pakilo ir nuskubėjo į Bahurimus,* prie namų vieno žmogaus, turinčio kieme šulinį, ir į jį nusileido. [19] O to vyro žmona, paėmusi dangalą, užklojo juo šulinio angą ir taip apskleidė jį grūdais, kad nebūtų galima pastebėti. [20] Absalomo tarnai, atėję pas moterį prie namų, klausė: "Kur yra Ahimaazas ir Jonatanas?" Moteris jiems atsakė: "Jiedu prieš valandėlę praėjo ir nuėjo upės link". Paieškoję jų ir neradę, jie sugrįžo į Jeruzalę.

17,17 "...prie En–Rogelio": šaltinis Kidrono slėnyje, pietvakariniame Jeruzalės šone.

17,18 "...į Bahurimus": vietovė į rytus nuo Alyvų kalno.

[21] Vos jiems nuėjus, Ahimaazas ir Jonatanas, išlipę iš šulinio, nuėjo pranešti Dovydui. Dovydui jie sakė: "Pakilk! Tučtuojau pereik vandenį, nes tokį ir tokį patarimą prieš jus davė Ahitofelis". [22] Dovydas tad ir visi su juo buvusieji žmonės tuojau pat leidosi į kelionę ir perėjo Jordaną. Aušros metu nebuvo likę nė vieno, neperėjusio Jordaną.

[23]* Ahitofelis, matydamas, kad jo patarimas nebuvo vykdomas, pasibalnojo savo asilą ir išjojo namo į savo miestą. Sutvarkęs savo namų reikalus, jis po to pasikorė. Jis buvo palaidotas savo tėvo kape.

Absalomas vejasi Dovydą

[24] Dovydas buvo pasiekęs Mahanajimus, kai Absalomas ir visi su juo buvusieji Izraelio vyrai perėjo Jordaną. [25] Absalomas buvo paskyręs kariuomenės vadu Amasą* vietoje Joabo. Amasa buvo sūnus izraeliečio, vardu Itra, kuris buvo paėmęs žmona Nahašo dukterį Abigalę, Joabo motinos Zerujos seserį. [26] Izraeliečiai ir Absalomas pasistatė stovyklą Gileado žemėje.

[27] Dovydui pasiekus Mahanajimus, Nahašo sūnus Šobis iš Rabat–Amono, Amielio sūnus Machiras iš Lo–Debaro, ir Gileadietis Barzilajis iš Rogelimų [28] atgabeno guolių, dubenų ir molinių indų; taip pat ir kviečių, miežių, miltų, pagruzdintų grūdų, pupelių ir lęšių; [29] medaus ir varškės, avių ir sūrio iš kaimenės Dovydui ir su juo buvusiems žmonėms valgyti. Jie sakė sau: "Dykumoje žmonės tikriausiai yra alkani, išvargę ir kenčia troškulį".

18

Pasiruošimas mūšiui

[1] Tada Dovydas padarė su juo buvusių pajėgų apžiūrą, paskirdamas joms tūkstantininkus ir šimtininkus. [2] Dovydas padalijo kariuomenę į tris dalis: vieną trečdalį pavedė Joabui, kitą — Abišajui, Joabo broliui Zerujos sūnui, ir trečią — Itajui Gatiečiui. Kara-

---

17,23 Apie savižudystes Šv. Rašte žr. 1 Sam 31,5 paaiškinimą.

17,25 "...buvo paskyręs kariuomenės vadu Amasą": Amasa buvo Joabo pusbrolis. Abu buvo Dovydo seserėnai ir Absalomo pusbroliai.

lius kareiviams kalbėjo: "Ir aš pats su jumis žygiuosiu". [3] "Tu nežygiuosi į mūšį, — atsakė kareiviai, — nes jei mes ir bėgtume, jei net pusė iš mūsų žūtų, likusieji į mus dėmesio nekreips. O tu atstoji dešimt tūkstančių tokių kaip mes! Todėl tau yra geriau iš miesto mums padėti". [4] Karalius jiems atsakė: "Darysiu, kas jums atrodo geriausia". Karalius tad stovėjo prie miesto vartų šono, kai kariuomenė išžygiavo būriais po šimtą ir po tūkstantį. [5]* Joabui, Abišajui ir Itajui karalius įsakė, tardamas: "Manęs dėlei elkitės švelniai su jaunuoju Absalomu". Visi kareiviai girdėjo karalių duodant įsakymą visiems savo didžiūnams apie Absalomą.

[6] Kariuomenė tad išėjo į lauką prieš Izraelį. Mūšis vyko Efraimo miške. [7] Ten Izraelio pajėgos buvo Dovydo šalininkų nugalėtos, tą dieną įvyko didelės skerdynės — žuvo dvidešimt tūkstančių vyrų. [8] Mūšis pasklido po tą visą sritį; tą dieną miškas surijo daugiau aukų negu kalavijas.

Absalomo mirtis

[9] Absalomas netikėtai susidūrė su Dovydo šalininkais. Absalomas jojo ant savo mulo ir jo mulas palindo po didžiulio ąžuolo šakų raizginiu. Jo galva įkliuvo į ąžuolą, jis likosi kaboti tarp dangaus ir žemės, o mulas, ant kurio jis sėdėjo, nuėjo sau. [10] Vienas iš vyrų, tai pamatęs, pranešė Joabui: "Ką tik mačiau Absalomą, pakibusį po ąžuolu". [11] Joabas tam pranešusiam vyrui tarė: "Žiūrėk! Kodėl tad neprismeigei jo ten prie žemės? Aš būčiau tau davęs dešimt sidabrinių šekelių ir diržą". [12] Bet tas vyras Joabui atsakė: "Netgi jei rankoje jausčiau svorį tūkstanties sidabrinių šekelių, prieš karaliaus sūnų rankos nekelčiau, nes karalius mums girdint įsakė tau, Abišajui ir Itajui: 'Manęs dėlei saugokite jaunąjį Absalomą!' [13] Net jeigu ir būčiau susiviliojęs, nuo karaliaus nėra nieko paslėpta, tuomet tu būtumei laikęsis nuošaliai". [14] "Su tavimi negaliu aš taip laiko gaišinti!", — atsakė Joabas. Pasiėmęs tris ietis į ranką, įsmeigė jas į dar gyvo Absalomo, kabančio po ąžuolu, širdį. [15] Po to dešimt jaunų Joabo ginklanešių, apsupę Absalomą, puolė ir užmušė jį.

18,5 Nepaisant įžūlaus Absalomo elgesio, Dovydas savo sūnų mylėjo ir norėjo, kad jis išliktų gyvas mūšyje. Žr. Lk 15,11-32.

[16] Tada Joabas papūtė ragą, ir kareiviai izraeliečių toliau nebesivijo, nes Joabas sulaikė kareivius. [17] Paėmę Absalomą, jie įmetė jį į gilią duobę miške ir sukrovė ant jo labai didelę krūvą akmenų. Tuo tarpu visi izraeliečiai pabėgo į savo namus.

[18]* Absalomas, dar gyvas būdamas, buvo padirbęs ir pasistatęs sau paminklą, esantį Karaliaus slėnyje. "Neturiu sūnaus, — sakė jis, — kas išlaikytų mano vardo atminimą". Paminklą pavadino savo vardu, užtat ir šiandien jis vadinamas Absalomo paminklu.

Dovydui pranešama apie Absalomo mirtį

[19] Zadoko sūnus Ahimaazas tarė: "Prašyčiau leisti man nubėgti ir nunešti žinią karaliui, kad VIEŠPATS išlaisvino jį iš priešų rankos". [20] Bet Joabas jam kalbėjo: "Šiandien žinios tu neneši. Kada nors kitą dieną galėsi nešti žinią, bet šiandien to nedarysi, nes mirė karaliaus sūnus!" [21] Tuomet Joabas tarė vienam kušitui:* "Eik ir pranešk karaliui, ką matei". Kušitas nusilenkė Joabui ir nubėgo. [22] O Zadoko sūnus Ahimaazas vėl tarė Joabui: "Trūks plyš, prašau leisti ir man bėgti paskui kušitą". Joabas kalbėjo: "Kam gi tau bėgti, mano sūnau? Atlygio negausi už žinią!" [23] "Trūks plyš, — jis užsispyrusiai tvirtino, — aš bėgsiu". "Tai bėk!" — tarė Joabas. Tada Ahimaazas nubėgo Lygumos keliu ir aplenkė kušitą.

[24] O Dovydas sėdėjo tarp dvejų vartų. Sargybinis buvo palipęs ant vartų stogo prie miesto sienos. Jis dairėsi ir pamatė vyrą, bėgantį vieną. [25] Sargybinis sušuko ir pranešė karaliui. Karalius tarė: "Jei jis vienas, tai jo burnoje yra žinia". Jam artėjant, [26] sargybinis pamatė kitą bėgantį vyrą ir pašaukė nuo vartų, tardamas: "Žiūrėk, dar kitas vyras bėga vienas!" Karalius tarė: "Ir šis atneša žinią". [27] O sargybinis tarė: "Man regis, kad pirmasis bėga, kaip bėga Zadoko Ahimaazas". Karalius atsakė: "Jis yra geras vyras ir su gera žinia ateina".

18,18 Pareiškimas, kad Absalomas neturėjo sūnų, atrodo, nesiderina su jo šeimos aprašymu. Žr. 2 Sam 14,27. Paminklas, nūdien stovintis Kidrono slėnyje, paprastai vadinamas Absalomo kapu, yra helenistinio ar romėniško laikotarpio ir neturi nieko bendra su Absalomo paminklu.

18,21 "...vienam kušitui": etiopui vergui. Žr. Jer 13,23; 38,7; 39,16-18.

28 Ahimaazas šaukė karaliui: "Ramybė!" Parpuldamas kniūpsčia prieš karalių veidu ant žemės, jis tarė: "Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris atidavė vyrus, pakėlusius ranką prieš mano viešpatį karalių". 29 Karalius klausė: "Ar mano vaikas Absalomas sveikas?" Ahimaazas atsakė: "Joabui išsiunčiant tavo tarną, mačiau didelį sąmyšį, bet kas ten vyko, aš nežinau". 30 "Paėjėk į šalį ir palauk čia", — tarė jam karalius. Jis tad paėjėjo ir ten laukė.
31 Kaip tik tuo metu atėjo kušitas. "Gera žinia mano viešpačiui karaliui, — tarė kušitas, — nes šiandien VIEŠPATS apgynė tave nuo visų, kurie buvo sukilę prieš tave!" 32 "Ar sveikas mano vaikas Absalomas?" — klausė kušitą karalius. "Teįvyksta taip, kaip tam jaunuoliui, visiems mano viešpaties karaliaus priešams ir visiems, maištaujantiems prieš tave siekiant pikta!"

19

Dovydas rauda Absalomo

1 Karalius buvo labai susijaudinęs. Jis užlipo į kambarį viršum vartų ir verkė. Ir lipdamas raudojo: "O mano sūnau Absalomai! Mano sūnau, o mano sūnau Absalomai! Kad aš būčiau miręs tavo vietoje, Absalomai, mano sūnau, mano sūnau!"
2 Joabui buvo pranešta: "Karalius verkia ir rauda Absalomo". 3 Tos dienos pergalė visai kariuomenei pavirto gedulu, nes kareiviai girdėjo tą dieną sakant: "Karalius aimanuoja savo sūnaus". 4 Kariuomenė tą dieną įsėlino į miestą vogčiomis, kaip gėdydamiesi įsėlina vogčiomis iš mūšio pabėgę kareiviai. 5 Tuo tarpu karalius, apsidengęs veidą, nesiliovė visu balsu šaukti: "O mano sūnau Absalomai! O Absalomai, mano sūnau, mano sūnau!" 6 Tada Joabas įėjo į vidų pas karalių ir tarė: "Šiandien tu privertei rausti iš gėdos visus savo tarnus, išgelbėjusius šiandien tavo gyvybę, tavo sūnų ir dukterų gyvybę, tavo žmonų ir sugulovių gyvybę, 7 rodydamas meilę tiems, kurie tavęs nekenčia, o neapykantą tiems, kurie tave myli. Tu šiandien aiškiai parodei, kad vadai ir kareiviai tau nieko nereiškia. Aš dabar suprantu, kad tavo akyse teisinga, jeigu šiandien Absalomas būtų gyvas, o mes būtume žuvę. 8 Dabar tad kelkis, išeik ir kalbėk savo tarnams į širdį! Prisiekiu VIEŠPAČIU, jeigu neišeisi, nepasiliks nė vienas vyras pas tave nakčiai. O tai būtų tau

didesnė nelaimė, negu bet kokia kita nelaimė, ištikusi tave nuo jaunystės iki dabar". [9] Tada karalius pakilo ir atsisėdo miesto vartuose. Visiems kareiviams buvo paskelbta: "Žiūrėkite, karalius sėdi soste miesto vartuose!" Visa kariuomenė atėjo pas karalių.

Susitaikinimas

Tuo tarpu visi izraeliečiai buvo pabėgę į savo namus. [10] Visose Izraelio giminėse visi žmonės ginčijosi. Kai kurie sakė: "Karalius išgelbėjo mus iš priešų rankos, išlaisvino iš filistinų nagų, ir ką tik dabar jis turėjo bėgti iš krašto nuo Absalomo. [11] Bet Absalomas, kurį mes sau patepėme karaliumi, mirė mūšyje. Kodėl tad nesakote nieko apie karaliaus sugrąžinimą?"

[12]* Viso Izraelio šnekos apie tai pasiekė karalių jo būste. Dovydas tad pasiuntė šį žodį kunigams Zadokui ir Abjatarui: "Sakykite Izraelio seniūnams: 'Kodėl jūs turėtumėte būti paskutiniai sugrąžindami karalių į jo rūmus? [13] Esate mano broliai, mano kūnas ir mano kraujas! Kodėl tad turėtumėte būti paskutiniai sugrąžindami karalių?' [14] O Amasai sakykite: "Argi nesi tu mano kūnas ir mano kraujas? Tai man tepadaro Dievas ir dar teprideda, jei tu netapsi mano kariuomenės vadu mano akivaizdoje nuo dabar vietoje Joabo". [15] Amasa paveikė visų kaip vieno Judo žmonių širdis, ir jie pasiuntė žodį karaliui: "Sugrįžk ir tu, ir visi tavo tarnai". [16] Karalius tad leidosi į kelionę grįždamas ir nuėjo prie Jordano, o Judo žmonės atėjo į Gilgalą karaliaus pasitikti ir pervesti jį per Jordaną.

19,12-16 Dovydas kreipiasi į Judo giminės žmones, remdamasis klano ištikimybe ir atiduodamas Joabo kariuomenės vado pareigas Amasai. Apie Amasą išsamiau žr. 2 Sam 17,24-29. Be abejo, jis piktinosi, kad Joabas užmušė Absalomą (žr. 2 Sam 18,14) ir turėjo galvoje Abnerio nužudymą (žr. 2 Sam 3,27-29).

Dovydas ir Šimejis

17* Geros sūnus Šimejis, benjaminaitis iš Bahurimų, atskubėjo su Judo žmonėmis pasitikti Dovydo, 18 lydimas tūkstančio žmonių iš Benjamino giminės. Ir Ziba, Sauliaus namų tarnas, drauge su savo penkiolika sūnų ir dvidešimčia tarnų atskubėjo prie Jordano pirma karaliaus, 19 vykstant persikėlimui, padėti perkelti karaliaus šeimyną ir būti jo paslaugoms. Geros sūnus Šimejis puolė ant kelių prieš karalių, kai jis buvo pasiruošęs pereiti Jordaną. 20 Jis karaliui tarė: "Tenelaiko mano viešpats manęs kaltu ir teneatsimena, kaip tavo tarnas nusikalto tą dieną, kada mano viešpats karalius paliko Jeruzalę! Teneima karalius to į širdį! 21 Tavo tarnas žino, kad jis nusidėjo, todėl štai atėjau šiandien, pirmasis iš visų Juozapo namų, pasitikti savo viešpaties karaliaus". 22 Tada Zerujos sūnus Abišajis prašneko: "Argi Šimejis neturi būti nubaustas mirtimi už tai, juk jis keikė VIEŠPATIES pateptąjį?" 23 Bet Dovydas tarė: "Kas man ir jums, Zerujos sūnūs, kad jūs turėtumėte šiandien man priešu tapti? Nejau šiandien bus kas nors baustas mirtimi Izraelyje? Argi aš nežinau, kad šiandien vėl esu Izraelio karalius?" 24 Tada Karalius tarė Šimejui: "Tu nemirsi!" Karalius jam prisiekė.

Dovydas ir Mefi–Bošetas

25* Ir Sauliaus vaikaitis Mefi–Bošetas atėjo pasitikti karaliaus. Jis nebuvo nei kojų pirštų nagų karpęs, nei barzdos kirpęs, nei drabužių plovęs nuo tos dienos, kada karalius išėjo, iki tos dienos, kada karalius saugiai sugrįžo. 26 Jam atėjus iš Jeruzalės karaliaus pasitikti, karalius jį klausė: "Kodėl nėjai su manimi, Mefi–Bošetai?" 27 "Mano viešpatie karaliau, — jis atsakė, — mano tarnas apgavo mane. Tavo tarnas jam paliepė: 'Pabalnok man asilą, kad sėsčiau ant

---

19,17-24 Šimejis ir Ziba atskubėjo Dovydo pagerbti (palygink 2 Sam 16,1-5). Dovydas atleido Šimejui. "Juozapo namai" — kitas šiaurinių Izraelio giminių vardas.

19,25-31 Zibos atveju Dovydas buvo skubotai nusprendęs prieš Mefi–Bošetą. Dabar, susidūręs su jais abiem, karalius nepajėgė savo klaidos pataisyti, nors Mefi–Bošetas ir buvo likęs jam ištikimas.

jo ir vykčiau su karaliumi', nes tavo tarnas yra raišas. [28] Ziba apšmeižė tavo tarną mano viešpačiui karaliui. Bet mano viešpats karalius yra tarsi Dievo angelas. Daryk tad, kas gera tavo akyse. [29] Juk nors visi mano tėvo namai buvo tik mirties verti, tačiau tu pasodinai savo tarną tarp valgančiųjų prie tavo stalo. Kokią teisę tad turiu aš dar šauktis karaliaus?" [30] Karalius jam atsakė: "Kam gi ir kalbėti daugiau apie tavo reikalus? Aš nusprendžiau: tu ir Ziba pasidalysite nuosavybę". [31] "Tegu jis ir visą pasiima, — tarė Mefi–Bošetas karaliui, — nes mano viešpats karalius sugrįžo saugus į savo rūmus".

Dovydas ir Barzilajis

[32] Gileadietis Barzilajis buvo atėjęs iš Rogelimų. Jis paėjo su karaliumi iki Jordano, norėdamas jį palydėti per Jordaną. [33] Barzilajis buvo labai senas, — turėjo aštuoniasdešimt metų, — ir buvo aprūpinęs karalių maistu, jam būnant Mahanajimuose, nes jis buvo labai turtingas žmogus. [34] Karalius tarė Barzilajui: "Pereik upę su manimi, aš pasirūpinsiu tavimi senatvėje pas save". [35] Bet Barzilajis karaliui atsakė: "Kiek metų man dar yra likę gyventi, kad eičiau su karaliumi į Jeruzalę? [36] Nūnai man aštuoniasdešimt metų. Argi aš galiu atskirti, kas gera ir kas pikta? Argi begali tavo tarnas skonėtis, ką jis valgo ir ką geria? Argi aš dar galiu klausytis dainuojančių vyrų ir moterų? Kam gi tad turėtų tavo tarnas dar apsunkinti savo viešpatį karalių? [37] Tavo tarnas vos galėtų pereiti Jordaną su karaliumi! Už ką turėtų karalius man atlyginti tokiu dosniu atlygiu? [38] Prašyčiau leisti savo tarnui grįžti, kad galėtų mirti savo mieste, arti savo tėvo ir motinos kapų. Bet štai tavo tarnas Chimhamas.* Tepereina jis upę su mano viešpačiu karaliumi! Daryk jam, kas gera tavo akyse". [39] Karalius atsakė: "Chimhamas pereis upę su

19,38 "...Chimhamas": atrodo, kad jis buvo Barzilajo sūnus.

manimi, ir aš darysiu jam, kas gera tavo akyse. Ko tik tu iš manęs nori, aš ir tau padarysiu!" 40 Visi žmonės perėjo Jordaną. Karalius, pasiruošus pereiti upę, pabučiavo Barzilajį ir su juo atsisveikino. Tada Barzilajis sugrįžo į savo namus. 41 O karalius nuėjo Gilgalo link, ir Chimhamas ėjo su juo. Visi* Judo giminės kareiviai ir pusė Izraelio kariuomenės palydėjo karalių per upę.

Judas ir Izraelis ginčijasi dėl karaliaus

42* Visi Izraelio vyrai atėjo pas karalių. "Kodėl, — jie klausė karalių, — mūsų broliai, Judo giminės vyrai, užvaldė tave, pervedė per Jordaną karalių ir jo šeimyną drauge su visais Dovydo vyrais?" 43 Judo vyrai Izraelio vyrams atsakė: "Todėl, kad karalius yra mūsų artimas giminaitis. Kodėl tad dėl to pykstate? Ar mes suvalgėme ką nors, kas priklauso karaliui? Ar davė jis mums kokių dovanų?" 44 O Izraelio vyrai Judo vyrams sakė: "Mes turime dešimt dalių karaliuje ir Dovyde mes turime daugiau už jus! Kodėl tad su mumis nesiskaitote? Argi ne mes pirmieji siūlėme, kad mūsų karalius būtų sugrąžintas". Betgi Judo vyrų žodžiai buvo aršesni už Izraelio vyrų žodžius.

20

Šebos sukilimas

1 Pasitaikė, kad ten buvo vienas niekšas, vardu Šeba,* Bichrio sūnus — benjaminaitis. Jis pūtė ragą, šaukdamas:

"Nėra Dovyde mums dalies, nėra Išajo sūnuje mums paveldo! Izraeli, visi į savo palapines!"

2 Visi Izraelio vyrai pasitraukė nuo Dovydo ir sekė Bichrio sūnų Šebą, bet Judo vyrai liko ištikimi savo karaliui nuo Jordano iki Jeruzalės.

19,40 Žodžiu "visi" pabrėžiama, kad tuo metu visa Judo giminė buvo už Dovydą, tuo tarpu Izraelis tik iš dalies jį terėmė.

19,42-44 Priešiškumas tarp Izraelio ir Judo liko rusenti ir po Absalomo sąmokslo. Iš šio teksto išryškėja, kad galutinis karalystės padalijimas po Saliamono mirties dėl to atsiradęs. Žr. 1 Kar 12,16-20.

20,1 "...Šeba": Šeba buvo iš Benjamino giminės, iš kurios buvo kilęs Saulius.

[3] Dovydas parvyko į savo rūmus Jeruzalėje. Karalius paėmė anas dešimt sugulovių, paliktų rūpintis rūmais, ir uždarė jas į saugomus namus, kur jas aprūpino, bet pas jas neidavo. Taigi jos liko atskirtos iki savo mirties dienos kaip gyvnašlės.

Amasos mirtis

[4]* Tada karalius tarė Amasai: "Per tris dienas sušauk Judo vyrus pas mane. Ateik ir tu pats!" [5] Amasa išvyko sušaukti Judą, bet užtruko ilgiau negu jam buvo paskirta. [6] Dovydas tad tarė Abišajui: "Dabar Bichrio sūnus Šeba padarys mums daugiau žalos už Absalomą. Paimk tad savo valdovo tarnus ir jį vykis, kad kartais jis nesurastų sau įtvirtintų miestų ir nuo mūsų nepabėgtų". [7] Joabo vyrai, cheretitai bei peletitai, ir visi galiūnai išžygiavo jam iš paskos. Vydamiesi Bichrio sūnų Šebą, jie išžygiavo iš Jeruzalės. [8] Kai jie buvo arti didžiojo akmens, esančio Gibeone, Amasa atėjo jų pasitikti. Joabas vilkėjo karišką drabužį, viršum jo buvo prisijuosęs kalaviją, pritvirtintą makštyje prie juosmens. Jam žengiant pirmyn, jis išslydo. [9] Joabas tarė Amasai: "Kaip tau einasi, mano broli?" ir dešine ranka paėmė Amasą už barzdos, lyg jį bučiuodamas. [10] Amasa kalavijo Joabo kairėje rankoje nepastebėjo. Joabas taip smogė jam į pilvą, kad jo viduriai pasipylė ant žemės, ir jis mirė. Antro smūgio jam duoti nereikėjo.

Po to Joabas ir jo brolis Abišajis leidosi Bichrio sūnaus Šebos vytis. [11] O vienas iš Joabo vyrų, atsistojęs prie Amasos lavono, sušuko: "Kas palankus Joabui ir kas už Dovydą, teseka Joabą!" [12] Amasa gulėjo kelio viduryje, permirkęs savo kraujyje, ir tas žmogus pastebėjo, kad kiekvienas sustodavo. Pamatęs, kad visi praeinantieji stovinėjo, jis pavilko Amasą nuo kelio į lauką ir apdengė jį drabužiu. [13] Pašalinus jį nuo kelio, visi žygiavo toliau, vydamiesi Bichrio sūnų Šebą.

20,4-13 Amasos delsimas parodė Dovydui, kad jo naujasis kariuomenės vadas neturėjo Joabo reiklumo. Užtat jis ir įsakė Joabo broliui Abišajui imtis žygių.

Sukilimo galas

[14] Šeba perėjo visas Izraelio gimines iki pat Bet–Maakos Abelio. Visas Bichrio klanas susirinko ir nusekė jį į miesto vidų. [15] Joabo pajėgos apgulė jį Bet–Maakos Abelyje ir prieš išorinę miesto sieną supylė apgulos pylimą. Joabo kareiviai puolė su mūrdaužiais sieną, norėdami ją pralaužti. [16] Tada viena išmintinga moteris sušuko nuo sienos: "Klausykite! Klausykite! Prašyčiau pasakyti Joabui: 'Prieik čia, aš noriu su tavimi pakalbėti'". [17] Jam priėjus artyn, moteris paklausė: "Ar tu Joabas?" "Taip", — jis atsakė. Tuomet ji tarė jam: "Klausyk savo tarnaitės žodžių". "Klausau", — jis atsakė. [18] Ji tęsė: "Senovėje žmonės sakydavo: 'Tegu jie teiraujasi Abelyje', ir taip išspręsdavo reikalą. [19] Aš esu viena iš taikiųjų ir ištikimųjų Izraelyje, o tu nori sunaikinti miestą, esantį motina* Izraelyje! Kodėl tu turėtumei sunaikinti VIEŠPATIES paveldą?" [20] Joabas atsakė: "Jokiu būdu, jokiu būdu! Aš nei naikinu, nei griaunu! [21] Tai visiškai netiesa! Bet vienas vyras iš Efraimo aukštumų, vadinamas Bichrio sūnumi Šeba, pakėlė ranką prieš karalių Dovydą. Atiduokite jį vieną mums, ir aš pasitrauksiu nuo miesto". Moteris Joabą patikino: "Tikėk manim, jo galva bus išmesta tau per mūrą". [22] Moteris atėjo pas visus miesto žmones su savo išmintimi. Jie nukirto Bichrio sūnui Šebai galvą ir ją numetė Joabui. Jis tad liepė pūsti ragą. Visi pasitraukė nuo miesto ir nuėjo į savo namus, o Joabas grįžo į Jeruzalę pas karalių.

Vyriausieji Dovydo pareigūnai

[23] Joabas buvo visos Izraelio kariuomenės vadas, o Jehojados sūnus Benaja buvo cheretitų ir peletitų galva; [24] Adoramas vadovavo lažo darbams, Ahiludo sūnus Jehošafatas buvo kancleris; [25] Ševa buvo raštvedys, o Zadokas ir Abjataras buvo kunigai. [26] Ir Ira Jairietis buvo Dovydo kunigas.

20,19 "...miestą, esantį motina Izraelyje": šis miestas turėjo sau pavaldžių gyvenviečių — "dukterų". Žr. Sk 21,25.32; Joz 15,45; Ts 11,26. Jis buvo pačioje Izraelio šiaurėje, netoli Dano.

E. PRIEDAI

21

Gibeoniečių kerštas

1* Dovydo valdymo metu buvo badas metai po metų per trejus metus. Dovydas teiravosi VIEŠPATIES, ir VIEŠPATS tarė: "Saulius ir jo namai yra užsitraukę kraujo kaltę, nes jie nužudė gibeoniečius". 2* Karalius tad pasišaukė gibeoniečius ir su jais kalbėjosi. Gibeoniečiai nebuvo izraeliečiai, bet likučiai amoriečių, kuriuos izraeliečiai buvo prisiekę apsaugoti, o Saulius, savo uolumu Izraelio ir Judo žmonių labui, buvo bandęs juos sunaikinti. — 3 Dovydas klausė gibeoniečių: "Ką turiu daryti dėl jūsų? Kaip turiu atlikti permaldavimą, kad laimintumėte VIEŠPATIES paveldą?" 4 Gibeoniečiai jam atsakė: "Mūsų ginčas su Sauliumi ir jo namais negali būti išspręstas sidabru ar auksu nei nubaudžiant mirtimi bet kokį žmogų Izraelyje". Dovydas atsakė: "Ką tik sakysite, tą jums padarysiu". 5 Tada jie tarė karaliui: "Už tą žmogų, skerdusį mus ir ketinusį mus išnaikinti, kad neišliktume niekur Izraelio žemėje, 6 tebūna mums perduoti septyni jo vyriški palikuonys, ir mes pamausime juos ant baslių VIEŠPATIES akivaizdoje Gibeone ant VIEŠPATIES kalno". Karalius atsakė: "Aš perduosiu".

7 Karalius pasigailėjo Sauliaus sūnaus Jonatano sūnaus Mefi–Bošeto dėlei priesaikos tarp jų VIEŠPATIES akivaizdoje, tarp Dovydo ir Sauliaus sūnaus Jonatano. 8 Bet karalius paėmė du Ajos dukters Rizpos sūnus — Armonį ir Mefi–Bošetą, kuriuos ji pagimdė Sauliui, bei penkis Sauliaus dukters Merabos sūnus, kuriuos ji pagimdė Barzilajo Meholatiečio sūnui Adrieliui, 9 ir perdavė juos gibeoniečiams. Jie pamovė juos ant baslių ant kalno VIEŠPATIES akivaizdoje. Visi septyni mirė tuo pačiu metu. Jie buvo užmušti pirmomis pjūties dienomis — miežiapjūtės pradžioje.

21,1-9 Atrodo, kad Saulius nebuvo pakantus neizraeliečiams savo karalystėje, priešingai Dovydo pakantumo politikai. Dovydas išgirdo gibeoniečių skundą, kurį jis palaikė Dievo balsu ir susiejo su badu. Kraujo kaltės sąvoka remiasi klano keršto įstatymu (lex talionis). Žr. 2 Sam 12,13-14.

21,2 Apie gibeoniečius išsamiau žr. Joz 9,3-27.

[10] Ajos duktė Rizpa, paėmusi ašutinę, pasitiesė ją ant uolos. Ji buvo ten nuo pjūties pradžios, neleisdama dienos metu padangių paukščiams tūpti ant kūnų, o nakties metu laukiniams žvėrims prieiti, kol pradėjo ant jų lietus lyti iš dangaus. [11] Dovydui buvo pranešta, ką Ajos duktė Rizpa, Sauliaus sugulovė, buvo padariusi. [12] Ir Dovydas nuvyko paimti Sauliaus ir jo sūnaus Jonatano kaulų iš Jabeš–Gileado gyventojų, kurie buvo pavogę juos iš aikštės Bet–Šane, kur filistinai buvo juos pakorę tą dieną, kai užmušė Saulių ant Gilboos. [13] Iš ten jis pargabeno Sauliaus ir jo sūnaus Jonatano kaulus, surinkdamas ir kaulus tų, kurie buvo pamauti ant baslių. [14] Sauliaus ir jo sūnaus Jonatano kaulai buvo palaidoti Zeloje, Benjamino žemėje, jo tėvo Kišo kape. Ir kai buvo padaryta visa, ką karalius buvo įsakęs, Dievas suteikė atgaivą kraštui.

Žygdarbiai prieš filistinus

[15]* Vėl kilo karas tarp filistinų ir Izraelio. Dovydas nužygiavo į mūšį su savo vyrais ir kovojo su filistinais. Dovydas pavargo. [16] Vienas iš milžinų palikuonių, Išbi–Benobas, bandė Dovydą užmušti. Jo bronzinė ietis svėrė tris šimtus šekelių ir jis turėjo prisijuosęs naują kalaviją. [17] Bet Zerujos sūnus Abišajis atėjo jam į pagalbą, užpuolė filistiną ir jį užmušė. Tuomet Dovydo vyrai prisiekdami jam pareiškė: “Į mūšį su mumis daugiau neisi, kad neužgesintumei Izraelio žiburio”.

[18] Po šio įvyko kitas mūšis su filistinais prie Gobo. Tuomet Sibekajis užmušė Safą, kilusį iš milžinų palikuonių. [19] Buvo ir dar kitas mūšis su filistinais prie Gobo. Betliejiečio Jaare–Oregimo sūnus Elhananas užmušė Gitietį Galijotą, kurio ieties kotas buvo kaip audėjo riestuvas. [20] Vėl įvyko mūšis, — ši kartą prie Gato. Jame buvo vyras milžinas, turintis šešis pirštus ant kiekvienos rankos ir šešis pirštus ant kiekvienos kojos — iš viso dvidešimt keturis. Ir jis buvo kilęs iš milžinų. [21] Jam tyčiojantis iš Izraelio, Dovydo brolio Šimejo sūnus Jonatanas jį užmušė. [22] Tie keturi buvo kilę iš milžinų Gate. Jie krito nuo Dovydo ir jo vyrų rankų.

21,15-22 Šios pasakojimo skiautės turbūt yra dalis dingusio pasakojimo apie Dovydo pergales prieš filistinus.

22

Padėkos giesmė

1* Dovydas kreipėsi į VIEŠPATĮ šios giesmės žodžiais po to, kai VIEŠPATS buvo išgelbėjęs jį iš visų priešų rankų ir iš Sauliaus rankos.

2 Jis tarė:

"VIEŠPATIE, mano uola,
mano tvirtove, mano gelbėtojau!
3 Mano Dieve, mano uola,
kur randu pastogę!
Mano skydas ir mano išganymo jėga,*
mano pilis ir priebėga!
Tu, mano išganytojau,
išgelbsti mane nuo smurto!
4 Šaukiausi VIEŠPATIES, Šlovingojo,
ir buvau išvaduotas iš visų priešų.

5* Nes mirties bangos
supo mane iš visų pusių,
pražūties srautai
mane valdė.

22,1-51 Ši padėkos giesmė, su mažais skirtumais, yra ir Psalmyne. Žr. Ps 17(18). Abiejose knygose ji yra priskiriama Dovydui. Psalmė turi dvi dalis. Pirmoje dalyje po įvadinio posmo, kuriame šlovinamas Dievas (2-4), Dovydas pasakoja apie jį ištikusį pavojų (5-7), o po to jis aprašo poetine kalba Dievo įsiterpimą jo labui (8-20). Pirmoji dalis baigiasi Dievo teisumo pripažinimu (21-31). Antroje dalyje Dievas šlovinamas už tai, kad paruošė psalmininką karui (32-35), davė jam pergalę (36-43), ir pavedė jam valdyti daugelį tautų (44-46). Visa giesmė baigiasi padėkos žodžiais (47-51).

22,3 "...mano išganymo jėga": pažodžiui "mano išganymo ragas", t.y. mano stiprusis išganytojas. Ragas, siaubingas įtūžusio jaučio ginklas, buvo jėgos įvaizdis. Žr. Lk 1,69. Čia "keras soterias", t.y. "išganymo ragą", verčiama: "galingą gelbėtoją".

22,5-6 Šios eilutės turi perkeltinę prasmę.

[6] Šeolo pančiai mane apraizgė,
mirties pinklės mane pasitiko.
[7] Savo skausme šaukiausi VIEŠPATIES,
šaukiausi savo Dievo.
Jis išgirdo mano balsą savo šventykloje,*
jo ausis pasiekė mano šauksmas.

[8]* Tada sujudo ir sudrebėjo žemė,
virpėjo dangaus pamatai, —
susvirduliavo, nes jį apėmė pyktis.
[9] Jam iš šnervių pakilo dūmai,
ryjanti ugnis — iš jo burnos;
žarijos virto liepsnomis.
[10] Pravėrė dangų ir nužengė,
audros debesys buvo jam po kojų.
[11] Sėdosi ant kerubo* ir skrido,
vėjo sparnų nešamas.
[12] Tamsos skliautu jis apsiautė save,
vandens telkiniu,
audros debesimi.
[13] Nuo jo artumo spindesio
suliepsnojo žarijos.
[14] VIEŠPATS sugriaudė iš dangaus,
Aukščiausiasis prabilo balsu.
[15] Paleido strėles, ir juos* išvaikė, —
žaibą, ir juos sutriuškino.

22,7 "savo šventykloje": dangaus, t.y. aukštybių buveinėje.

22,8-20 Dievo įsiterpimas aprašomas kaip žemės drebėjimas (8 ir 16 eilutės) ir perkūnijos audra (9-15 eilutės). Žr. Ts 5,4-5; Ps 29; Ps 97,2-6; Hab 3.

22,11 "Sėdosi ant kerubo": kadangi Dievas padaro vėją savo pasiuntiniu, arba "angelu", (žr. Ps 104,4), poetas vaizduoja jį keliaujantį ant debesų, arba ant angeliškų būtybių, kurios vadinamos kerubais. Ir Dievo sostas žemėje viršum Sandoros skrynios turėjo ryšį su dviem sparnuotais kerubais (žr. Iš 37,7-9). Abiem atvejais Viešpats sėdi soste viršum kerubų. Žr. Ps 79,2; 99,1.

22,15 "...juos": žr. 5-6 eilutes.

[16] Atsivėrė jūros šaltiniai,
buvo atidengti pasaulio pamatai,
VIEŠPAČIUI galingai prabilus
savo pykčio viesulu.

[17] Jis ištiesė ranką iš aukštybių,
paėmė mane, —
jis ištraukė mane iš galingų vandenų.
[18] Jis išgelbėjo mane nuo stipraus priešo, —
nuo tų, kurie manęs nekentė,
nes jie buvo stipresni už mane.
[19] Mane jie užpuolė mano negandos dieną,
bet VIEŠPATS buvo mano atrama.
[20] Jis išvedė mane į laisvę
ir išgelbėjo mane,
nes mane yra pamėgęs.

[21] VIEŠPATS atlygino man pagal mano teisumą,
atmokėjo man pagal mano rankų švarumą.
[22] uk laikiausi VIEŠPATIES kelių
ir nedoru darbu nuo savo Dievo neatsitraukiau;
[23] juk visi jo įsakai buvo man prieš akis,
ir nuo jo įstatų nenuklydau.
[24] Buvau jam taurus
ir saugojau save nuo kaltės.
[25] Užtat VIEŠPATS atmokėjo man
pagal mano teisumą,
pagal mano nuoširdumą jo akyse.

[26]* Su ištikimu tu elgiesi ištikimai;
su tauriu galiūnu — tauriai.

22,26-28 Dievas taip elgiasi su žmogumi, kaip jis elgiasi su savo artimu.

[27] Su nuoširdžiu tu elgiesi nuoširdžiai,
bet su sukčiumi — gudriai.
[28] Juk tu išgelbsti nuolankiuosius,
bet žiūri su panieka į išdidžiuosius.
[29] Juk man esi žiburys,* VIEŠPATIE, —
tu, VIEŠPATIE, švieti, kai man tamsu.
[30] Juk su tavimi galiu paimti užkardą,
su savo Dievu galiu peršokti mūrą.
[31] Dievo kelias yra tobulas,
VIEŠPATIES žodis išgrynintas ugnimi;
jis yra skydas visiems,
ieškantiems jame pastogės.

[32] Juk kas yra Dievas, jei ne VIEŠPATS?
Kas yra uola, jei ne mūsų Dievas?
[33] Dievas, mano galingoji tvirtovė,
saugojo mano kelią.
[34] Jis davė man kojas kaip stirnų,
ir nuvedė mane į saugias aukštumas.*
[35] Jis taip lavino mano rankas mūšiui,
kad mano žastai gali įtempti bronzinį lanką!
[36] Tu davei man savo apsaugos skydą,
ir tavo apvaizda padarė mane didį.
[37] Tu leidai man laisvam daug pasiekti,
ir mano kojos nepaslydo.
[38] Vijau priešus ir juos sudorojau,
negrįžau, kol jie nebuvo sunaikinti.
[39] Juos sunaikinau, — taip juos parbloškiau,
kad jie daugiau nebepakilo, —
jie krito man po kojų.

22,29 "...man esi žiburys": žiburys — gyvybės ir laimės įvaizdis. Žr. 1 Kar 11,36.

22,34 "...į saugias aukštumas": natūrali tvirtovė, saugi nuo priešų. Žr. Ps 62,3; Hab 3,19.

[40] Juk tu davei man jėgų mūšiui,
privertei priešus suklupti prieš mane.
[41] Tu privertei priešus atsukti man nugarą, —
tuos, kurie manęs nekenčia, —
ir juos sudorojau.
[42] Jie žvalgėsi, bet nebuvo kam jų išgelbėti;
jie šaukėsi VIEŠPATIES, bet jis jiems neatsakė.
[43] Sutryniau juos kaip žemės dulkes,
sutraiškiau ir sutrypiau kaip gatvių purvą.

[44] Tu išgelbėjai mane nuo kivirčo mano tautos,
saugojai mane kaip tautų galvą;
tauta, kurios nepažinau, man tarnavo.
[45] Svetimšaliai atėjo pas mane gūždamiesi ir,
vos apie mane išgirdę, reiškė pagarbą.
[46] Svetimšaliai apstulbo iš baimės
ir drebėdami bėgo iš savo tvirtovių.

[47] Lai VIEŠPATS viešpatauja!
Tebūna pašlovinta mano Uola!
Tebūna išaukštintas mano Dievas,
Uola, duodanti man pergalę,
[48] Dievas, kuris mane apgynė,
pajungė man tautas,
[49] padėjo man išsigelbėti nuo priešų,
išaukštino prieš maištininkus
išgelbėjo mane nuo nuožmiųjų!

[50] VIEŠPATIE, už tai šlovinsiu tave visoms tautoms,
giedosiu psalmes tavo vardui.
[51] Jis yra pergalės bokštas savo karaliui,
rodo ištikimą meilę savo pateptajam, —
Dovydui ir jo palikuonims per amžius".

23

Paskutiniai Dovydo žodžiai

1*Šie yra paskutiniai Dovydo žodžiai:
"Dovydo, Išajo sūnaus, ištarmė,
ištarmė Dievo išaukštinto vyro,
Jokūbo Dievo pateptojo,
Izraelio tvirtovės numylėtinio.

2 Per mane kalba VIEŠPATIES dvasia,
ant mano liežuvio yra jo žodis.
3 Izraelio Dievas kalbėjo,
Izraelio Uola apie mane pasakė:
'Kas valdo žmones teisingai, —
valdo Dievo baimėje, —
4 yra tarsi ryto šviesa,
saulei tekant giedrą rytą,
žėrinti po lietaus žemės žolėje'.

5 Tikrai tokie yra mano namai su Dievu!
Juk jis sudarė su manimi amžiną sandorą,
visame tvirtą ir laiduotą.
Argi jis nepadarys, kad pražystų
kiekviena mano pergalė ir troškimas?
6 O visi bedieviai yra tarsi dagiai,
nubloškiami šalin,
nes jie negali būti paimami rankomis.
7 Kas nori juos paliesti,
turi pasiimti geležinę kartį
ar ieties kotą.
Vietoje jie bus ugnimi visiškai sunaikinti".

23,1-7 Ši psalmė apžvelgia Dovydo gyvenimą Ps 1 ir Pat 4,10-19 stiliumi. Ji yra vėlesnis įkvėptas kūrinys. Dviejų paskutinių eilučių hebraiškasis tekstas nėra patikimas. Be to, atrodo, kad ši psalmė tėra tik dalis pradinio teksto.

Dovydo galiūnai

[8]* Galiūnų vardai, kuriuos Dovydas turėjo, yra šie: Jošebas–Basšebetas Tahchemonietis. Jis buvo Trejeto galva. Viena proga jis švaistėsi savo ietimi prieš aštuonis šimtus ir juos užmušė.

[9] Kitas po jo buvo Ahohio sūnaus Dodo sūnus Eleazaras. Jis buvo vienas iš Trejeto su Dovydu, kai jie metė iššūkį filistinams, susirinkusiems mūšiui ten prie Efes–Damimų. Izraeliečiai traukėsi, [10] bet jis kovojo, guldydamas filistinus, kol pavargo jo žastai ir ranka sustingo prie kalavijo. Tą dieną VIEŠPATS suteikė didelę pergalę. Tada visi pabėgusieji kareiviai sugrįžo pas jį, bet tik apiplėšti negyvųjų.

[11] Kitas po jo buvo Agės Harariečio sūnus Šama. Filistinai susirinko prie Lehio. Ten buvo žemės sklypas, pilnas lęšių žemės sklypas. Kariuomenė pabėgo nuo filistinų. [12] Bet jis kovojo sklypo viduryje ir, gindamas jį, nugalėjo filistinus. Taip VIEŠPATS suteikė didelę pergalę.

[13] Kartą, pjūties metu, Trisdešimties vadų Trejetas nuėjo pas Dovydą prie Adulamo olos. O filistinų būrys buvo pasistatęs stovyklą Refajimų slėnyje. [14] Tuo metu Dovydas buvo kalnų tvirtovėje, o filistinų įgula buvo tuomet Betliejuje. [15] Dovydas aistringai kalbėjo: “O, kad kas man duotų atsigerti vandens iš Betliejaus šaltinio, esančio prie miesto vartų!” [16] Tada anie trys galiūnai įsiveržė į filistinų stovyklą, pasėmė vandens iš Betliejaus šaltinio, esančio prie miesto vartų, ir parnešė jį Dovydui. Tačiau jo gerti jis nenorėjo, bet išpylė jį kaip liejamąją atnašą VIEŠPAČIUI. [17] “Tesaugo mane VIEŠPATS, — jis tarė, — kad aš tai daryčiau! Argi galiu gerti kraują vyrų, kurie eidami statė savo gyvastį į pavojų?” Užtat jis jo ir negėrė. Tokie buvo trijų galiūnų žygdarbiai.

23,8-39 Sąraše minimi trisdešimt septyni galiūnai. Pirmiausia minimas galiūnų Trejetas, garsus dvikovos žygdarbiais (8-12 eilutės). Po to eina pasakojimas apie bevardžius didesnės grupės Trejeto galiūnus ir jų nuotykingą žygdarbį (13-17 eilutės); eina pasakojimas apie karaliaus asmens sargybos vadus — Abišajį, Benają, Asahelį ir Joabą (18-37 eilutės) ir galop Trisdešimties galiūnų sąrašas (24-39 eilutės).

[18] O Zerujos sūnus Joabo brolis Abišajis buvo Trisdešimties galva. Savo ietimi kovojo prieš tris šimtus vyrų ir juos išmušė, įsigydamas vardą šalia Trejeto. [19] Iš Trisdešimties jis buvo labiausiai gerbiamas ir tapo jų vadu, tačiau Trejetui neprilygo.

[20] Jehojados sūnus Benaja iš Kabzė–Elio buvo narsus kareivis, atlikęs žygdarbių. Jis užmušė du Moabo Arielio sūnus. Kartą, snieguotą dieną, jis įlipo į vandens talpyklą ir užmušė liūtą. [21] Jis užmušė ir egiptietį — didelio ūgio vyrą. Egiptietis turėjo rankoje ietį, bet Benaja, išėjęs prieš jį su lazda, išplėšė egiptiečiui iš rankos ietį ir užmušė jį jo paties ietimi. [22] Tokie buvo Jehojados sūnaus Benajos žygdarbiai. Ir jis įsigijo vardą šalia Trejeto galiūnų. [23] Trisdešimties jis buvo labai gerbiamas, bet Trejetui neprilygo. Dovydas padarė jį savo asmens sargybos vadu.

[24] Tarp Trisdešimties buvo Joabo brolis Asahelis;*
Dodo iš Betliejaus sūnus Elhananas;
[25] Šama iš Harodo;
Elika iš Harodo;
[26] Halezas Paltietis;
Ikešo iš Tekoos sūnus Ira;
[27] Abiezeris iš Anatotų;
Mebunajis Hušatietis;
[28] Zalmonas Ahohietis;
Maharajis iš Netofos;
[29] Ribajo iš benjaminaičių Gibeos sūnus Itajis;
[30] Benaja iš Piratono;
Hidajis iš Nahale–Gaašo;
[31] Abi–Albonas Arbatietis;
Azmavetas iš Bahurimų;
[32] Eliahba iš Šaalbono;
Jašenas Gunietis; Jonatanas,
[33] Šamos Harariečio sūnus;
Šararo Harariečio sūnus Ahiamas;

23,24 "...Asahelis": išsamiau apie Asahelį, žuvusį jaunystėje, žr. 2 Sam 2, 16-23. Elhananas yra pirmasis tarp Trisdešimties galiūnų.

[34] Ahasbajo iš Maakos sūnus Elifeletas;
Ahitofelio Giloniečio sūnus Eliamas;
[35] Hezrajis iš Karmelio;
Paarajis Arbietis;
[36] Natano iš Zobos sūnus Igalas;
Banis Gadietis;
[37] Zelekas Amonietis;
Naharajis iš Beerotų, Zerujos sūnaus Joabo ginklanešys;
[38] Ira Itrietis;
Garebas Itrietis;
[39] Urijas Hetitas.

Iš viso trisdešimt septyni.

24

Tautos surašymas

[1]* VIEŠPATS vėl supyko ant Izraelio. Jis paskatino Dovydą prieš izraeliečius, tardamas: "Eik ir suskaityk Izraelio ir Judo žmones". [2] Karalius tad tarė savo kariuomenės vadui Joabui: "Pereik per visas Izraelio gimines nuo Dano iki Beer–Šebos ir surašyk žmones, kad žinočiau jų skaičių". [3] Joabas karaliui atsakė: "Tepadaugina VIEŠPATS, tavo Dievas, šimteriopai žmonių skaičių, kol mano viešpaties karaliaus akys dar gali matyti! Tačiau kam gi mano viešpats karalius nori tai daryti?" [4] Bet karaliaus įsakymas Joabui ir kariuomenės viršininkams liko tvirtas. Tad Joabas ir kariuomenės viršininkai po pasimatymo su karaliumi leidosi į kelionę surašyti Izraelio tautą. [5] Perėję Jordaną, jie pradėjo nuo Aroerio ir nuo miesto, esančio slėnio viduryje, ir ėjo Gado link ir Jazerio kryptimi. [6] Po to jie atėjo į Gileadą ir Kadešą hetitų srityje; nuėjo į Dan–Jaaną ir apėjo Sidono apylinkes; [7] nuėjo į Tyro tvirtovę bei visus

24,1-3 Daugelis yra stebėjęsi, kodėl buvo laikoma nuodėme suskaičiuoti Izraelio ir Judo žmones. Atrodo, kad tautos surašymas buvo laikomas Dievo teisių sulaužymu, nes Dievas buvo tikrasis tautos ir jos žmonių likimo valdovas.

hivitų ir kanaaniečių miestus, užbaigdami prie Beer–Šebos Judo Negebe. [8] Kai buvo perėję visą kraštą, po devynių mėnesių ir dvidešimt dienų jie sugrįžo į Jeruzalę. [9] Joabas pranešė karaliui surašytų į sąrašą žmonių skaičių: Izraelyje buvo aštuoni šimtai tūkstančių kareivių, pasiruošusių pakelti kalaviją, o Judo vyrų skaičius buvo penki šimtai tūkstančių.

Maras

[10]* Bet vėliau Dovydą apėmė širdgėla dėl to, kad jis buvo skaičiavęs žmones. Dovydas kreipėsi į VIEŠPATĮ: "Tai darydamas, VIEŠPATIE, sunkiai nusidėjau. Maldauju atleisti savo tarno kaltę, nes pasielgiau labai kvailai". [11] Kitą rytą, Dovydui atsikėlus, VIEŠPATIES žodis atėjo Dovydo regėtojui pranašui Gadui, tardamas: [12]"Eik ir pasakyk Dovydui: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: siūlau tau tris dalykus, pasirink iš jų vieną, ir juo tave ištiksiu". [13] Gad tad atėjo pas Dovydą ir jam pasakė. Jo klausė: "Ar ištiks tave septynerių metų badas tavo krašte? Ar būsi bėgliu nuo priešų per tris mėnesius, jiems tave persekiojant? Ar bus trijų dienų maras tavo krašte? Dabar tad apsvarstyk ir nuspręsk, kokį atsakymą turiu duoti mane siuntusiam". [14] Tada Dovydas Gadui tarė: "Man labai skaudu! Pulkime į VIEŠPATIES rankas, nes didis jo gailestingumas; į žmonių rankas aš nepulsiu".

[15] VIEŠPATS tad siuntė Izraeliui marą nuo to ryto iki nustatyto laiko, ir septyniasdešimt tūkstančių žmonių mirė nuo Dano lig Beer–Šebos. [16] Bet kai angelas ištiesė ranką prieš Jeruzalę ją sunaikinti, VIEŠPATS apgailestavo nelaimę ir tarė angelui, naikinusiam žmones: "Gana! Sulaikyk savo ranką!" Tuomet VIEŠPATIES angelas buvo prie Araunos Jebusiečio klojimo. [17] Dovydas, pamatęs naikinusį žmones angelą, tarė VIEŠPAČIUI: "Žiūrėk, aš vienas esu kaltas, aš vienas nedorai pasielgiau! Bet šios avys, ką jos padarė? Maldauju, tekrinta tavo ranka ant manęs ir ant mano tėvo namų".

24,10 Pasakojimas remiasi įsitikinimu, kad žmonės priklauso Dievui, o ne karaliui, todėl tik Sandoros Viešpats tegali žinoti žmonių skaičių.

Permaldavimo auka

[18] Tą dieną Gadas, atėjęs pas Dovydą, tarė: "Nueik ir pastatyk aukurą VIEŠPAČIUI ant Araunos Jebusiečio klojimo". [19] Vykdydamas Gado nurodymus, Dovydas nuėjo, kaip VIEŠPATS buvo įsakęs. [20] Arauna apsižvalgęs pamatė besiartinant karalių ir jo dvariškius. Jis tad išėjo ir puolė kniūpsčia ant žemės karaliui prie kojų. [21]"Kodėl mano viešpats karalius atėjo pas savo tarną", — paklausė Arauna. Dovydas atsakė: "Pirkti iš tavęs klojimo, kad galėčiau pastatyti aukurą VIEŠPAČIUI, ir žmonių maras liautųsi". [22] Tada Arauna tarė Dovydui: "Teima mano viešpats karalius ir teatnašauja, kas gera jo akyse. Štai čia jaučiai deginamajai aukai ir kūlimo velenas bei jaučių pakinktai malkoms. [23] Visa tai, o karaliau, Arauna atiduoda karaliui. VIEŠPATS, tavo Dievas, — pridėjo Arauna, — tepriima tavo atnašą!"

[24] Bet karalius Araunai atsakė: "Ne! Aš turiu pirkti juos iš tavęs už kainą. Aš VIEŠPAČIUI, savo Dievui, neatnašausiu deginamųjų aukų, kurios man nieko nekainuoja". Dovydas tad nupirko klojimą ir jaučius už penkiasdešimt sidabrinių šekelių. [25] Ten Dovydas pastatė aukurą ir atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo aukas. VIEŠPATS išklausė jo maldavimo už kraštą, ir maras Izraelyje liovėsi.

KARALIŲ KNYGOS

Iš pradžių dvi Karalių knygos, panašiai kaip ir 1-2 Samuelio knygos, buvo viena istorijos knyga. Kartu su Samuelio knygomis jos tęsia Izraelio istoriją nuo Samuelio laikotarpio X a. prieš Kristų iki Jeruzalės sunaikinimo 587 m. prieš Kristų. Šis jungtinis veikalas yra sukurtas kaip tikėjimo istorija. Užtat Karalių knygose Jeruzalės Šventykla, — išrinktoji Jahvės, Sandoros Dievo, šventoji vieta, — yra dėmesio centre. Karalių knygos rodo aiškų Deuteronominio redaktoriaus teologinį požiūrį. Jose, kaip ir Teisėjų knygoje, iš įvairių šaltinių paimtąją medžiagą — tiek iš Saliamono darbų knygos (žr. 1 Kar 11,41), tiek iš Izraelio karalių Metraščių knygos (žr. 1 Kar 14,19) — įkvėptasis redaktorius, kuris sveria istorijos įvykius pagal valdovų ir tautos ištikimybę Sandoros Dievui, įtraukia į teminę sandarą. Kiekvienas karalius yra įvertinamas arba pagal jo ištikimybę, arba, dažniausiai, pagal jo neištikimybę Dievui ir Dievo Šventyklai Jeruzalėje. Ištikimuosius lydi sėkmė, o neištikimuosius ištinka nelaimė. Kadangi tai yra pasakojimas apie nuodėmę ir atlygį, Karalių knygoms tinka antraštė: "Izraeliečių monarchijos iškilimas ir žlugimas".

Karalių knygos turi ilgą medžiagos perdavimo, atrinkimo, rašymo ir redagavimo istoriją. Mokslininkai kalba apie dvi Karalių knygų laidas: pirmoji laida datuojama tarp 621–ųjų ir 597–ųjų metų prieš Kristų, o antroji, galutinė laida atspindi tremtį Babilonijoje, 561 metus prieš Kristų, kai karalius Jehojachinas buvo išleistas iš kalėjimo (žr. 2 Kar 25,27-30).

1–oji Karalių knyga tęsia Izraelio istoriją nuo paskutinių Dovydo dienų ir mirties iki Ahabo sūnaus Ahazijo tapimo karaliumi Samarijoje, Judo karaliaus Jehošafato valdymo užsklandoje. Ahazijo karaliavimas čia tik pasmerkiamas, o išsamiau aprašomas vėliau 2–ojoje Karalių knygoje. Verti dėmesio du pasakojimų junginiai, sutelkti apie pranašus Eliją ir Elišą. Šie pasakojimai yra intarpai į karalių kronikas. Jie buvo išsaugoti ir perduoti pranašų Elijo ir Elišos bendruomenėse. Pasakojimai apie Eliją yra pernelyg svarbūs, nes liudija lemtingas Izraelio grumtynes su Kanaano religija.

Karalių knygų metmenys:

A.	Saliamono karalystė	1 Kar 1,1-11,43
B.	Judas ir Izraelis iki Ahabo valdymo	1 Kar 12,1-16,34
C.	Pasakojimai apie pranašus	1 Kar 17,1-22,54
D.	Izraelio ir Judo karalystės	2 Kar 1,1-17,41
E.	Judo karalystė po 721 m. prieš Kristų	2 Kar 18,1-25,30

PIRMOJI KARALIŲ KNYGA

A. SALIAMONO KARALYSTĖ

1

Paskutinės Dovydo dienos

[1] *Karalius Dovydas buvo senas, seno amžiaus, ir, nors patalais apklotas, sušilti nebegalėdavo. [2] Jo dvariškiai tad vienas po kito jam kalbėjo: "Leisk mums surasti savo viešpačiui karaliui jauną mergelę. Tetarnauja ji karaliui ir tebūna jo slaugė. Temiega ji tavo glėbyje, kad mano viešpačiui karaliui būtų šilta". [3] Paieškoję gražios mergaitės visoje Izraelio žemėje, jie surado šunamietę Abišagą ir atvedė ją pas karalių. [4] Mergaitė buvo labai graži. Ji tapo karaliaus slauge ir jam tarnavo, bet karalius jos nepažino.

Adonijas nori būti karaliumi

[5] Tuo tarpu Hagitos sūnus Adonijas aukštinosi, sakydamas: "Aš būsiu karaliumi!" Jis pasirūpino sau vežimų ir raitelių bei penkiasdešimties vyrų bėgikų palydą. [6] Tėvas niekad nebuvo jo išbaręs

1,1-10 Adonijas, būdamas vyriausias gyvas Dovydo sūnus, buvo tikras, kad jis bus tėvo įpėdinis. Atrodo, kad tai laikė savaime suprantamu dalyku ir senesnieji šalininkai — Joabas ir Abjataras. Atrodo, kad tuomet dar nebuvo laikomasi griežtos pirmagimystės teisės. Nenuostabu, kad jaunesnieji Dovydo šalininkai — Zadokas, Natanas ir Benajas — stengėsi pasodinti Saliamoną į Dovydo sostą.

ar klausęs: "Kodėl taip elgiesi?" Adonijas buvo gimęs po Absalomo, ir buvo labai dailios išvaizdos. [7] Jis pasitarė su Zerujos sūnumi Joabu ir kunigu Abjataru; jiedu rėmė Adoniją. [8] Bet kunigas Zadokas, Jehojados sūnus Benajas, pranašas Natanas, Šimejis, Rejis ir Dovydo galiūnai Adonijo nepalaikė.

[9] Adonijas prie Zoheleto akmens, esančio netoli En–Rogelio,* suruošė avių, jaučių ir peniukšlių aukojimo iškilmę. Jis susikvietė visus savo brolius, karaliaus sūnus, ir visus Judo giminės karaliaus dvariškius, [10] bet nepakvietė nei pranašo Natano, nei Benajo, nei galiūnų, nei savo brolio Saliamono.

Saliamonas paskelbiamas karaliumi

[11] Natanas kreipėsi į Saliamono motiną Batšebą: "Ar negirdėjai, kad Hagitos sūnus Adonijas tapo karaliumi, o mūsų viešpats Dovydas apie tai net nežino? [12] Nūn tad prašyčiau paklausyti mano patarimo, eiti gelbėti savo gyvastį ir gyvastį savo sūnaus Saliamono. [13] Tučtuojau eik pas karalių Dovydą ir jam sakyk: 'Mano viešpatie karaliau, argi neprisiekei savo tarnaitei, tardamas: po manęs tavo sūnus Saliamonas bus karaliumi, jis sėdės mano soste? Kodėl tad Adonijas tapo karaliumi?' [14] Tuomet, tau dar tebekalbant su karaliumi, įeisiu aš ir patvirtinsiu po tavęs, ką tu pasakei".

[15] Batšeba tad įėjo pas karalių į jo kambarį. Karalius buvo labai senas. Šunamietė Abišaga jam tuo metu patarnavo. [16] Batšeba žemai nusilenkė, pareikšdama pagarbą karaliui. "Ko tu norėtum?" — paklausė ją karalius. [17] Ji atsakė: "Mano viešpatie, tu prisiekei savo tarnaitei VIEŠPAČIU, savo Dievu, tardamas: 'Po manęs tavo sūnus Saliamonas bus karaliumi, jis sėdės mano soste'. [18] Betgi dabar, žiūrėk, Adonijas pasidarė karaliumi, nors tu, mano viešpatie karaliau, nieko apie tai nežinai. [19] Suruošęs jaučių, peniukšlių galvijų bei gausybės avių aukojimo iškilmę, jis pasikvietė visus karaliaus vaikus, kunigą Abjatarą ir kariuomenės vadą Joabą, bet tavo tarno

---

1,9 "... prie Zoheleto akmens, esančio netoli En–Rogel(io)": nūdienis Jobo šaltinis į pietryčius nuo Jeruzalės. Jis žymėjo seną ribą tarp Benjamino ir Judo giminių (žr. Joz 15,7; 18,16). Čia Dovydo vyrai rinko žinias Absalomo maišto metu (žr. 2 Sam 17,17).

Saliamono nepakvietė. 20* Taigi visos Izraelio akys žiūri į tave, viešpatie karaliau, kad jiems pasakytum, kas po tavęs turi sėdėti mano viešpaties karaliaus soste. 21 Kitaip, mano viešpačiui karaliui užmigus su protėviais, aš ir mano sūnus Saliamonas būsime laikomi nusikaltusiais".

22 Dar jai tebesikalbant su karaliumi, atėjo pranašas Natanas. 23 Karaliui buvo pranešta: "Štai pranašas Natanas". Įėjęs pas karalių, jis pareiškė pagarbą karaliui, nusilenkdamas iki žemės. 24 Natanas tarė: "Mano viešpatie karaliau, ar tu pasakei: 'Po manęs Adonijas bus karaliumi, jis sėdės mano soste'? 25 Juk šiandien jis nuėjo ir suruošė jaučių, peniukšlių galvijų ir gausybės avių aukojimo iškilmę, sukviesdamas visus karaliaus vaikus, kariuomenės vadą Joabą ir kunigą Abjatarą. Kaip tik dabar jie, valgydami ir gerdami jo akivaizdoje, šaukia: 'Tegyvuoja karalius Adonijas!' 26 Bet nei manęs, tavo tarno, nei kunigo Zadoko, nei Jehojados sūnaus Benajo ir nei tavo tarno Saliamono jis nepakvietė. 27 Ar tai buvo padaryta mano viešpaties karaliaus įsakymu, nenurodant savo tarnui, kas turėtų po jo sėdėti mano viešpaties karaliaus soste?"

28 Karalius Dovydas atsakė: "Pašaukite pas mane Batšebą!" Jai atėjus karaliaus akivaizdon ir atsistojus prieš karalių, 29 karalius prisiekė, tardamas: "Kaip gyvas VIEŠPATS, kuris išgelbėjo mane iš visų nelaimių, 30 kaip aš tau prisiekiau VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu: 'Po manęs tavo sūnus Saliamonas bus karaliumi, vietoje manęs jis sėdės mano soste', taip aš šiandien įvykdysiu". 31 Tada Batšeba nusilenkė iki žemės, reikšdama karaliui pagarbą, ir tarė: "Amžinai tegyvuoja mano viešpats karalius Dovydas!"

32 Karalius Dovydas tarė: "Pašaukite pas mane kunigą Zadoką, pranašą Nataną ir Jehojados sūnų Benają!" Jiems atėjus karaliaus akivaizdon, 33 karalius tarė: "Paimkite su savimi savo valdovo tarnus, užsodinkite mano sūnų Saliamoną ant mano mulo ir nuveskite jį prie Gihono.* 34 Tepatepa jį Izraelio karaliumi kunigas Zadokas ir pranašas Natanas. Tuomet pūskite ragą ir šaukite: 'Tegyvuoja

---

1,20 Tuo laikotarpiu ne pirmagimystės įstatymas ar teisė, bet valdančiojo karaliaus valia lėmė įpėdinystę į sostą.

1,33 "... prie Gihon{o}": nūdien vadinamas Mergelės, arba Marijos, šaltiniu. Gihonas yra šiek tiek į šiaurę nuo En–Rogelio, už Kidrono slėnio posūkio, todėl nuo ten nematomas. Gihonas ilgą laiką buvo pagrindinis Jeruzalės miesto vandens šaltinis. Užtat jis buvo ypatinga vieta.

karalius Saliamonas!' [35] Atžygiuokite po to paskui jį. Teateina jis ir teatsisėda į mano sostą. Karaliumi mano vietoje bus jis, nes aš jį paskyriau valdovu Izraeliui ir Judui". [36] "Tebūna taip, — atsakė Jehojados sūnus Benajas karaliui, — tepatvirtina tai VIEŠPATS, mano viešpaties karaliaus Dievas. [37] Kaip VIEŠPATS buvo su mano viešpačiu karaliumi, tebūna jis taip su Saliamonu. Teišaukština jo sostą net labiau už mano viešpaties karaliaus Dovydo sostą".

[38] Tada kunigas Zadokas, pranašas Natanas, Jehojados sūnus Benajas ir cheretitai bei peletitai* nuėjo, užsodino Saliamoną ant karaliaus Dovydo mulo ir nuvedė jį prie Gihono. [39] Ten kunigas Zadokas, paėmęs iš Padangtės aliejaus ragą, patepė Saliamoną. Po to jie papūtė ragą, ir visi žmonės sušuko: "Tegyvuoja karalius Saliamonas!" [40] Tada visi žmonės žygiavo paskui jį, pūsdami dūdas ir džiūgaudami, kad nuo jų triukšmo net žemė plyšo.

Adonijas bijo Saliamono

[41] Kai išgirdo tą triukšmą, Adonijas ir visi jo svečiai jau buvo pabaigę vaišintis. Joabas, girdėdamas rago gaudesį, tarė: "Kodėl ūžauja miestas?" [42] Jam dar tebekalbant, atėjo kunigo Abjataro sūnus Jonatanas. "Eik šen, — tarė Adonijas, — juk esi patikimas vyras. Tu tikrai atneši gerų žinių". [43] Jonatanas Adonijui atsakė: "Deja ne, nes mūsų viešpats karalius Dovydas karaliumi padarė Saliamoną. [44] Su juo karalius pasiuntė kunigą Zadoką, pranašą Nataną, Jehojados sūnų Benają ir cheretitus bei peletitus; jie užsodino jį ant karaliaus mulo; [45] kunigas Zadokas ir pranašas Natanas patepė jį karaliumi prie Gihono; iš ten jie žygiavo taip džiūgaudami, kad visas miestas ūžavo. Tai triukšmas, kurį girdėjote. [46] Nūn karaliaus soste jau sėdi Saliamonas. [47] Be to, karaliaus dvariškiai, atėję mūsų karaliaus Dovydo pasveikinti, sakė: 'Tepadaro Dievas Saliamono vardą garsesnį už tavo vardą, teišaukština jo sostą labiau už tavo sostą'. O karalius, savo guolyje pagarbinęs Dievą, [48] šitaip meldėsi: 'Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris parūpino mano sostui įpėdinį, kol dar mano akys gali matyti'".

1,38 "... cheretitai bei peletitai": samdiniai svetimšaliai Dovydo asmens sargybiniai. Po to, kai jis nugalėjo filistinus ir įsikūrė Jeruzalėje, jie tapo jo palydos dalimi. Žr. 2 Sam 8,18; 15,18; 20,23.

[49] Nusigandę, visi Adonijo svečiai pakilo, ir kiekvienas nuėjo savo keliu. [50] Adonijas, bijodamas Saliamono, tučtuojau nuėjo {į Padangtę} ir laikėsi aukuro ragų.* [51] Saliamonui buvo pranešta: "Adonijas bijo Saliamono ir laikosi aukuro ragų, tardamas: 'Tegu karalius Saliamonas man pirma prisiekia, kad jis neužmuš savo tarno kalaviju'". [52] Saliamonas tad atsakė: "Jeigu jis dorai elgsis, nė vienas plaukas jam nuo galvos nenukris žemėn, bet jeigu užsitrauks kaltę, turės mirti". [53] Karalius Saliamonas pasiuntė žmones paimti jį nuo aukuro. Atėjęs, jis pareiškė pagarbą karaliui Saliamonui, o Saliamonas jam tarė: "Eik į savo namus".

2

Paskutiniai Dovydo nurodymai ir mirtis

[1]* Artinantis Dovydo mirties dienai, jis davė savo sūnui Saliamonui nurodymus, tardamas: [2] "Aš einu visos žemės keliu. Būk stiprus ir elkis kaip vyras! [3] Laikykis VIEŠPATIES paliepimų, eidamas jo keliais ir laikydamasis jo įstatų, įsakymų, įsakų ir pamokymų, kaip parašyta Mozės įstatyme, idant tau sektųsi visada, ką tik bedarytum, ir visur, kur tik beeitum. [4] Tada VIEŠPATS įvykdys man duotą pažadą: 'Jeigu tavo palikuonys bus atidūs savo kelyje ir elgsis ištikimai mano akivaizdoje visa savo širdimi ir visa savo gyvastimi, nestigs tau niekad palikuonio Izraelio soste'.

[5] Be to, tu taip pat žinai, ką man padarė Zerujos sūnus Joabas, kaip jis pasielgė su dviem Izraelio kariuomenės vadais — Nero sūnumi Abneriu ir Jeterio sūnumi Amasa. Jis užmušė juos, taikos

1,50 "... laikėsi aukuro ragų": iškilumai — ragai — ant keturių aukuro kampų buvo laikomi šventais (žr. Iš 27,2; 29,12). Aukuro ragus liečiantis asmuo turėjo prieglaudos teisę (žr. Iš 21,14; 1 Kar 2,28-34).

2,1-6.8-9 Saliamonas buvo įpareigotas pašalinti nuo Dovydo šeimos kraujo kaltę, kurią buvo užtraukęs Joabas, klastingai nužudydamas Abnerį (žr. 2 Sam 3,27-29) ir Amasą (žr. 2 Sam 19,9-10); nubausti Šimejį už jo nedorą elgesį, iškeikiant Dovydą, nes pats Dovydas buvo prisiekęs asmeniškai nekeršyti (žr. 2 Sam 19,21-23). Dorovės dėsniai, kuriais vadovavosi Saliamonas, yra pernelyg skirtingi nuo tų, kurių mokė Saliamono palikuonis Jėzus Kristus. Žr. Mt 5,38-48.

metu keršydamas už kraują, kuris buvo išlietas kare, sutepdamas savo juosmens diržą ir savo kojų sandalus. [6] Pasielk tad pagal savo išmintį, bet neleisk jo žilai galvai nužengti į Šeolą ramybėje.

[7] Bet Barzilajo Giladiečio sūnums rodyk ištikimą meilę, nes taip jie sutiko mane, kai aš bėgau nuo tavo brolio Absalomo. Tebūna jie tarp valgančiųjų prie tavo stalo.

[8]* Tu turi pas save taip pat ir Geros sūnų Šimejį, benjaminaitį iš Bahurimų, apmėčiusį mane baisiais keiksmais tą dieną, kai ėjau į Mahanajimus. Betgi jam atėjus prie Jordano manęs pasitikti, aš prisiekiau jam VIEŠPAČIU: 'Kalaviju tavęs neužmušiu'. [9] Nūn tad nelaikyk jo nekaltu, nes esi išmintingas vyras. Tu žinosi, kaip su juo pasielgti ir nusiųsti jo žilą galvą į Šeolą kraujyje".

[10] Taigi Dovydas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. [11] Izraelio karaliumi Dovydas buvo per keturiasdešimt metų: Hebrone karaliavo septynerius metus ir Jeruzalėje trisdešimt trejus metus. [12] Saliamonas tad sėdėjo savo tėvo Dovydo soste, ir jo valdžia buvo įtvirtinta.

Adonijo mirtis

[13] Hagitos sūnus Adonijas atėjo pas Saliamono motiną Batšebą. "Ar tu ateini taikingai?" — ji paklausė. "Taikingai", — jis atsakė. [14] Tada jis tarė: "Turiu pas tave reikalą". "Kalbėk", — ji paliepė. [15] "Tu žinai, — jis kalbėjo, — kad karalystė man priklausė ir visas Izraelis tikėjosi, kad aš būsiu karaliumi. Bet karalystė perėjo mano broliui, nes ją VIEŠPATS jam skyrė. [16] O dabar aš turiu į tave vieną prašymą. Neatstumk manęs". "Sakyk", — ji tarė. [17]* Adonijas kalbėjo: "Prašyčiau pakalbėti su karaliumi Saliamonu, — juk jis tau nieko neatsakys, — kad duotų man žmona šunamietę Abišagą". [18] "Gerai, — atsakė Batšeba, — aš pakalbėsiu dėl tavęs su karaliumi".

[19] Batšeba tad nuėjo pas karalių Saliamoną pakalbėti dėl Adonijo. Karalius pakilo jos pasitikti ir jai nusilenkė. Tuomet jis at-

---

2,17.22-25 Abišaga buvo buvusi karaliaus Dovydo sugulovė (žr. 1 Kar 1,4). Jo įpėdinis Saliamonas paveldėjo savo tėvo haremą. Adonijas, prašydamas Abišagos sau žmona, grasino Saliamono sosto saugumui ir tapo įtartinu asmeniu (žr. 2 Sam 3,6-11; 16,22).

sisėdo savo soste ir paliepė pastatyti kitą sostą motinai karalienei. Ji atsisėdo jo dešinėje. [20] "Aš turiu į tave vieną mažutį prašymą, — ji tarė, — neatsisakyk man jį įvykdyti". "Prašyk, mano motina, — tarė jai karalius, — nes aš tavęs neatstumsiu". [21] Ji tarė: "Tebūna duota šunamietė Abišaga kaip žmona tavo broliui Adonijui". [22] Karalius Saliamonas savo motinai atsakė: "Kam gi prašai Adonijui šunamietės Abišagos? Prašyk jam ir karalystės! Juk jis yra mano vyresnysis brolis, ir kunigas Abjataras bei Zerujos sūnus Joabas yra jo pusėje". [23] Saliamonas prisiekė VIEŠPAČIU, tardamas: "Dievas man tai tepadaro ir tai teprideda, jei už šį sumanymą Adonijas neužmokės savo gyvastimi! [24] Todėl dabar, kaip gyvas VIEŠPATS, kuris paskyrė mane ir pasodino į mano tėvo Dovydo sostą, kuris, kaip buvo pažadėjęs, padarė man namus,* dar šiandien Adonijas bus nubaustas mirtimi!" [25] Karalius Saliamonas tad pasiuntė Jehojados sūnų Benają įvykdyti bausmę. Taip jis mirė.

Abjataro ir Joabo likimas

[26] O kunigui Abjatarui karalius tarė: "Eik į savo ūkį Anatote! Nors esi mirties vertas, bet šį kartą tavęs mirtimi nebausiu, nes nešei mano VIEŠPATIES Dievo Skrynią priešais mano tėvą Dovydą ir pakėlei visus sunkumus, kuriuos mano tėvas kentėjo. [27] Saliamonas tad pašalino Abjatarą iš VIEŠPATIES kunigo tarnybos, taip įvykdydamas VIEŠPATIES žodį, kurį jis buvo ištaręs apie Elio namus Šilo'e.

[28] Apie tai sužinojęs, Joabas nubėgo į VIEŠPATIES Padangtę ir laikėsi aukuro ragų. Mat Joabas buvo rėmęs Adoniją, nors Absalomo jis ir nebuvo rėmęs. [29] Kai Saliamonui buvo pranešta: "Joabas nubėgęs į VIEŠPATIES Padangtę ir yra ten šalia aukuro", Saliamonas pasiuntė Jehojados sūnų Benają, tardamas: "Eik, paguldyk jį!" [30] Benajas tad nuėjo į VIEŠPATIES Padangtę ir jam tarė: "Taip įsako karalius: 'Išeik!'" "Neišeisiu! — jis atsakė, — čia aš mirsiu!" Tada Benajas vėl pranešė karaliui: "Taip kalbėjo Joabas, ir taip jis man atsakė". [31] Karalius jam tarė: "Daryk kaip jis pasakė. Užmušk ir palaidok jį. Nuimk nuo manęs ir mano tėvo namų kaltę už kraują, kurį Joabas išliejo be reikalo. [32] Taip VIEŠ-

2,24 "... padarė man namus": sukūrė Saliamonui dinastiją.

PATS sugrąžins jo kraujo kaltę jam ant galvos, nes, mano tėvui nežinant, jis nužudė kalaviju du už save doresnius ir geresnius vyrus — Nero sūnų Abnerį, Izraelio kariuomenės vadą, ir Jetero sūnų Amasą, Judo kariuomenės vadą. 33 Tekrenta jų kraujo kaltė ant Joabo galvos ir galvos jo palikuonių amžinai, bet palaima iš VIEŠPATIES tebūna su Dovydu, jo palikuonimis, jo namais ir jo sostu amžinai". 34 Jehojados sūnus Benajas vėl nuėjo, parbloškė jį ir užmušė. Jis buvo palaidotas savo namuose dykumoje. 35 Kariuomenės vadu jo vietoje karalius paskyrė Jehojados sūnų Benają, o vietoje Abjataro karalius paskyrė kunigą Zadoką.

Šimejo mirtis

36 Tada karalius pasišaukė Šimejį. "Pasistatyk sau namus Jeruzalėje, — tarė jam, — ir ten gyvenk. Niekad ir niekur kitur neišeik! 37 Nes tą dieną, kai išeisi ir pereisi Kidrono slėnį, gali būti tikras, kad mirsi. Tavo kraujas kris tau ant galvos". 38 "Įsakymas teisingas, — atsakė Šimejis karaliui, — tavo tarnas taip darys, kaip mano viešpats karalius kalbėjo". Šimejis tad gyveno Jeruzalėje ilgą laiką.

39 Atsitiko, kad po trejeto metų du Šimejo vergai pabėgo pas Gato karalių Maakos sūnų Achišą. Kai buvo pranešta Šimejui: "Tavo vergai yra Gate", 40 Šimejis leidosi į kelionę. Pasibalnojęs asilą, nuvyko į Gatą pas Achišą ieškoti savo vergų. Iš Gato Šimejis sugrįžo su savo vergais. 41 Kai Saliamonui buvo pranešta, kad Šimejis buvo nuvykęs iš Jeruzalės į Gatą ir sugrįžęs, 42 karalius liepė pašaukti Šimejį ir jam tarė: "Argi aš neprisaikdinau tavęs VIEŠPAČIU ir neįspėjau tavęs, tardamas: 'Tą dieną, kai paliksi miestą ir bet kur nueisi, tikrai mirsi'? Argi tu man neatsakei: 'Įsakymas teisingas. Aš sutinku'? 43 Kodėl tad nesilaikei VIEŠPAČIUI duotos priesaikos ir įsakymo, kurį aš tau daviau?" 44 Be to, karalius Šimejui pridėjo: "Savo širdyje tu žinai visa pikta, kurį padarei mano tėvui Dovydui. Nūn VIEŠPATS sugrąžina tavo pikta tau pačiam ant galvos. 45 Bet karalius Saliamonas bus palaimintas, ir Dovydo sostas išliks VIEŠPATIES akivaizdoje amžinai!"

46 Tada karalius davė įsakymą Jehojados sūnui Benajui. Jis išėjo ir paguldė Šimejį. Taip jis mirė.

Dabar karalystė buvo saugi Saliamono rankose.

3

Saliamono išmintis

[1] Saliamonas tapo faraono, Egipto karaliaus,* žentu. Jis paėmė faraono dukterį žmona ir parvedė ją gyventi į Dovydo miestą, kol nepabaigs statyti savo rūmų, VIEŠPATIES Namų ir mūro sienų aplink Jeruzalę. [2] O žmonės vis dar atnašaudavo aukas aukštumų alkose,* nes VIEŠPATIES vardui Namai dar nebuvo pastatyti.

[3] Saliamonas mylėjo VIEŠPATĮ, elgdamasis pagal savo tėvo Dovydo įstatus, tačiau ir jis atnašaudavo aukas ir smilkalus aukštumų alkose. [4] Karalius vykdavo į Gibeoną atnašauti auką, nes ten buvo pagrindinė aukštumų alka. Ant to aukuro Saliamonas atnašaudavo tūkstantį deginamųjų aukų. [5] Gibeone VIEŠPATS pasirodė Saliamonui naktį sapne. "Prašyk, ko nori, kad tau duočiau", — tarė VIEŠPATS. [6] Saliamonas atsakė: "Tu parodei didelį gailestingumą savo tarnui, mano tėvui Dovydui, nes jis tavo akivaizdoje buvo tau ištikimas, teisus ir doros širdies. Tu irgi išlaikei jam šią didelę ištikimą meilę, duodamas jam sūnų sėdėti jo soste, kaip tai vyksta šiandien. [7] Taigi dabar, o VIEŠPATIE, mano Dieve, tu padarei savo tarną karaliumi mano tėvo Dovydo vietoje, nors aš esu tik jaunas vaikinas.* Dar nežinau nei kaip išeiti, nei kaip pareiti. [8] O tavo tarnas yra tautoje, kurią tu išsirinkai, gausioje tautoje, kuri dėl gausybės negali būti nei suskaičiuota, nei suskaityta. [9] Todėl suteik savo tarnui imlią širdį, kad galėtų valdyti tavo tautą ir suprastų, kas gera ir kas pikta. Juk kas kitaip gali valdyti šią tavo gausią tautą?"

[10] Saliamono prašymas rado malonę VIEŠPATIES akyse. [11] Dievas jam tarė: "Kadangi to tu prašei, — neprašei nei ilgo gyvenimo ir turtų sau, neprašei nei savo priešų gyvasties, bet prašei sau imlaus įžvalgumo, kad galėtumei žinoti, kas yra teisinga, — [12] dabar aš tau įvykdau, kaip prašei. Iš tikrųjų suteikiu tau išmintingą ir įžval-

---

3,1 Tapatybė faraono, kurio dukterį Saliamonas paėmė žmona, nėra žinoma.

3,2 "... atnašaudavo aukas aukštumų alkose": ilgainiui Jahvės, Sandoros Dievo garbinimas aukštumų alkose — šventovėse — buvo uždraustas karaliui Jošijui valdant (žr. 2 Kar 12,1-14). Pats karalius Saliamonas atnašavo aukas pagrindinėje Gibeono alkoje.

3,7 "... esu tik jaunas vaikinas": Saliamonas turbūt turėjo dvidešimt metų.

krą širdį. Tokio kaip tu nebuvo prieš tave ir toks kaip tu nekils po tavęs. [13] Suteiksiu tau taip pat ir ko neprašei — turtų ir garbės visam tavo gyvenimui. Joks kitas karalius tau neprilygs. [14] Be to, jei eisi mano keliais, laikydamasis mano įstatų ir įsakymų, kaip tavo tėvas Dovydas kad ėjo, suteiksiu tau ilgą gyvenimą".

[15] Tada Saliamonas pabudo: žiūri, tai buvo sapnas! Sugrįžęs į Jeruzalę, jis atsistojo priešais VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, atnašavo deginamųjų aukų, bendravimo atnašų ir iškėlė pokylį visiems savo dvariškiams.

Saliamono sprendimas

[16]* Tuo metu pas karalių atėjo dvi moterys paleistuvės ir jam prisistatė. [17] Viena moteris tarė: "Prašyčiau, mano viešpatie! Ši moteris ir aš gyvename tuose pat namuose. Jai esant namuose, aš pagimdžiau kūdikį. [18] Atsitiko, kad trečią dieną po to, kai aš pagimdžiau, ir ši moteris pagimdė. Mudvi buvome drauge. Kito žmogaus namuose su mumis nebuvo, tik mes dvi buvome namuose. [19] Naktį šios moters sūnus mirė, nes ji miegodama jį nugulė. [20] Atsikėlusi vidurnaktį, tavo tarnaitei miegant, ji paėmė mano sūnų iš mano pašonės ir pasiguldė jį sau prie krūtinės, o savo mirusį sūnų paguldė man prie krūtinės. [21] Kai aš rytą atsikėliau savo sūnaus žindyti, žiūriu, jis negyvas. Bet kai jį iš arčiau ryto metą apžiūrėjau, man buvo aišku, kad jis nebuvo tas sūnus, kurį buvau pagimdžiusi".

[22] Bet kita moteris prakalbėjo: "Ne! Šis yra mano sūnus — gyvasis, o negyvasis yra tavo!" O pirmoji kartojo: "Ne! Negyvasis sūnus yra tavo, o gyvasis sūnus yra mano!" Taip juodvi ginčijosi karaliaus akivaizdoje.

[23] Tada karalius tarė: "Viena sako: 'Šis yra mano sūnus — gyvasis', o kita sako: 'Tai netiesa! Tavo sūnus yra negyvasis, o mano sūnus — gyvasis'". [24] Karalius tad įsakė: "Atneškite man kalaviją". Atnešus karaliui kalaviją, [25] karalius tarė: "Padalykite gyvąjį vaiką į dvi dalis, duokite pusę vienai ir pusę kitai".

[26] Moteris, kurios sūnus buvo gyvasis berniukas, degdama meile savo sūnui, maldavo karaliaus. "Prašyčiau, mano viešpatie! — ji

3,16-28 Vienas iš garsiausių pasakojimų apie Saliamono išmintį.

šaukė, — duoti jai gyvąjį vaiką! Tik jo neužmuškite!" O kita reikalavo: "Tenebūna nei mano, nei tavo. Padalykite!" [27] Tada karalius atsakė: "Atiduokite pirmajai gyvąjį berniuką, — jis tarė, — neužmuškite jo! Ji yra jo motina".

[28] Visas Izraelis išgirdo apie tokį karaliaus nuosprendį. Visi jautė pagarbą karaliui, nes matė, kad jis turėjo Dievo išmintį teisingumą vykdyti.

4

Aukštieji Saliamono pareigūnai

[1] Dabar Saliamonas buvo karaliumi visam Izraeliui. [2] Jo aukštieji pareigūnai buvo šie:

kunigo Zadoko sūnus Azarijas — kunigas;
[3] Šišos sūnūs Elihorefas ir Ahijas — raštvedžiai;
Ahiludo sūnus Jehošafatas — kancleris;
[4] Jehojados sūnus Benajas vadovavo kariuomenei;
Zadokas ir Abjataras — kunigai;
[5] Natano sūnus Azarijas — valdytojų galva;
kunigo Natano sūnus Zabudas – kunigas ir karaliaus palydovas;
[6] Ahišaras — karaliaus dvaro prievaizdas;
ir Abdos sūnus Adoniramas — lažo prievaizdas.

[7]* Visam Izraeliui Saliamonas turėjo dvylika valdytojų. Karalių ir jo dvarą jie aprūpindavo maistu. Kiekvienas jų turėjo aprūpinti maistu po vieną mėnesį per metus. [8] Jų vardai buvo šie:

Ben–Huras Efraimo aukštumose;
[9] Ben–Dekeris Makaze, Šaalbimuose, Bet–Šemeše ir Elon–Bet–Hanane;
[10] Ben–Hesedas Arubotuose, — jis valdė Soko ir visą Hefero sritį;
[11] Ben–Abinadabas visame Nafat–Dore, — jo žmona buvo Saliamono duktė Tafata;

4,7-19 Naujos Saliamono administracinės sritys nesiderino su senosiomis giminių ribomis. Saliamono įvesta karalystės administracija išsilaikė, su nežymiais pakeitimais, per visą Izraelio ir Judo monarchijos istoriją. Ji buvo ir viena iš priežasčių, vedusių į maištą ir karalystės padalijimą po Saliamono mirties, nes Judo, paties karaliaus, giminė, atrodo, nebuvo apkrauta mokesčiais.

[12] Ahiludo sūnus Baanas Taanache, Megide ir visame Bet–Šeane, kuris yra šalia Zaretano žemiau Jezreelio, — nuo Bet–Šeano lig Abel–Meholos, iki pat kito Jokneamo šono;

[13] Ben–Geberis Ramot–Gileade, valdantis Manaso sūnaus Jairo gyvenvietes, esančias Gileade, taip pat ir Argobo sritį, esančią Bašane, — šešiasdešimt didelių miestų su mūro sienomis ir variniais vartų užkaiščiais;

[14] Ido sūnus Ahinadabas Mahanajimuose;

[15] Ahimaazas Naftalio giminėje. — Jis irgi buvo paėmęs žmona Saliamono dukterį — Basematą;

[16] Hušajo sūnus Baanas Ašero giminėje ir Bealote;

[17] Paruaho sūnus Jehošafatas Issacharo giminėje;

[18] Elos sūnus Šimejis Benjamino giminėje;

[19] Urio sūnus Geberis Gileado srityje, amoriečių karaliaus Sihono ir Bašano karaliaus Ogo žemėje. Be to, buvo vienas valdytojas Judo krašte.*

[20] Judas ir Izraelis buvo taip gausūs, kaip jūros smiltys. Jie valgė bei gėrė ir buvo patenkinti.

5

Kiekvienas gyveno po savo vynmedžiu

[1] Saliamono valdžia apėmė visas karalystes nuo Eufrato iki filistinų krašto, net iki pat Egipto ribos. Jos davė duoklę ir buvo Saliamonui pavaldžios per visą jo gyvenimą.

[2] Kasdienis Saliamono aprūpinimas maistu buvo trisdešimt korų* rinktinių miltų, šešiasdešimt korų rupių miltų, [3] dešimt penėtų jaučių, dvidešimt jaučių iš ganyklos, ir šimtas avių bei ožkų, neskaitant stirnų, gazelių, stirninų ir penėtų paukščių. [4] Nes jis valdė visą sritį į vakarus nuo Eufrato, visus karalius į vakarus nuo Eufrato, nuo Tifsaho iki Gazos, ir taikiai gyveno su visais aplinkiniais kaimynais.

4,19 "... vienas valdytojas Judo krašte": Judo kraštas buvo paties Saliamono giminės žemė. Taigi karaliaus žemė turėjo ypatingą administraciją, skirtingą nuo dvylikos sričių, turėjusių aprūpinti karalių ir jo dvarą maistu po vieną mėnesį per metus.

5,2 "... kor{ų}": kor{as}, arba homer{as}, didžiausias "maišas" — saikas miltams ir grūdams, maždaug 393 litrų.

[5]Per visą Saliamono gyvenimą Judas ir Izraelis, nuo Dano iki Beer–Šebos, gyveno saugiai, kiekvienas žmogus po savo vynmedžiu ir figa. [6] Saliamonas turėjo keturiasdešimt tūkstančių gardų savo kovos vežimų arkliams ir dvylika tūkstančių raitelių. [7] Anie valdytojai, kiekvienas per savo mėnesį, būdavo, aprūpina maistu Saliamoną ir visus, kurie ateidavo sėstis prie Saliamono stalo. Jie stengdavosi, kad nieko netrūktų. [8] Pagal savo pareigą, kiekvienas jų atgabendavo taip pat ir miežių bei šiaudų arkliams ir ristūnams į vietas, kur jie buvo laikomi.

Saliamono garsas

[9]* Be to, Dievas apdovanojo Saliamoną nepaprastai didele išmintimi ir įžvalgumu, — neaprėpiama širdimi, kaip neaprėpiamos yra pajūrio smiltys. [10] Saliamono išmintis tad viršijo išmintį visų rytiečių, ir išmintį viso Egipto. [11] Jis buvo išmintingesnis už visus žmones, išmintingesnis už Etaną Ezrahietį* ir už Maholo sūnus — Hemaną, Chalkolą ir Dardą. Jo garsas pasklido po visas kaimynų tautas. [12] Jis sudėjo tris tūkstančius patarlių, o jo dainų buvo tūkstantis ir penkios. [13] Jis galėdavo kalbėti apie medžius, nuo kedro, esančio Libane, iki izopo, augančio sienoje; jis galėdavo kalbėti apie gyvulius, paukščius ir žuvis. [14] Saliamono klausytis atvykdavo iš visų kraštų žmonės, siunčiami visų žemės karalių, išgirdusių apie jo išmintį.

Saliamonas ruošiasi statyti Šventyklą

[15] Tyro karalius Hiramas, išgirdęs, kad Saliamonas buvo pateptas karaliumi vietoje savo tėvo, nusiuntė savo dvariškius pas jį, nes buvo visad buvęs Dovydo bičiulis. [16] Saliamonas pasiuntė Hiramui tokį žodį: [17] "Tu žinai, kad mano tėvas negalėjo statyti Namų VIEŠPATIES, savo Dievo, vardui dėl jam grasinančių priešų, kol VIEŠPATS nebuvo jų padėjęs jam po kojų padais. [18] Betgi dabar VIEŠ-

---

5,9-14 Šv. Rašte išmintis turi glaudų ryšį su Saliamonu. Apskritai, išmintis siejama su Saliamonu, kaip įstatymdavystė su Moze ir psalmės su Dovydu. Žr. Pat 1,1; Koh 1,1.12.

5,11 "... už Etaną Ezrahietį": Etaną, tą Vietinį, t.y. garsųjį kanaanietį išminčių.

PATS, mano Dievas, suteikė man ramybę visur aplinkui. Nėra nei priešų, nei nelaimių. [19] Ketinu tad pastatyti Namus VIEŠPATIES, savo Dievo, vardui, kaip VIEŠPATS yra mano tėvui pasakęs: 'Tavo sūnus, kurį aš posodinsiu į tavo sostą vietoje tavęs, pastatys Namus mano vardui'. [20] Įsakyk tad, kad Libane man būtų kertami kedrai. Mano tarnai darbuosis su tavo tarnais, ir aš mokėsiu tau kokią tik nustatysi algą savo tarnams, nes tu žinai, kad niekas pas mus nemoka taip medžių kirsti, kaip sidoniečiai".*

[21] Saliamono žodžius išgirdęs, Hiramas labai apsidžiaugė. "Tebūna pašlovintas šiandien VIEŠPATS, — jis tarė, — kad davė Dovydui išmintingą sūnų šiai gausiai tautai valdyti!" [22] Hiramas pasiuntė Saliamonui žodį: "Aš gavau žinią, kurią man siuntei. Aš patieksiu tau visus kedro ir kipariso rąstus, kurių tau reikia. [23] Mano tarnai nugabens juos nuo Libano prie jūros, aš paliepsiu juos surišti jūroje į sielius ir nuplukdyti į vietą, kurią tu nurodysi. Ten paliepsiu juos išardyti, kad galėtum juos pasiimti. O tu, savo ruožtu, patieksi mano šeimynai maisto, kokį būsiu nurodęs". [24] Hiramas tad patiekė Saliamonui kedro ir kipariso rąstų, kiek tik jam reikėjo, [25] o Saliamonas, savo ruožtu, davė Hiramui dvidešimt tūkstančių korų kviečių kaip maistą jo šeimynai, ir dvidešimt korų rinktinio aliejaus. Toks buvo metinis Saliamono atsilyginimas Hiramui. [26] VIEŠPATS tad suteikė Saliamonui išminties, kaip buvo jam pažadėjęs. Tarp Hiramo ir Saliamono buvo taika, ir jiedu sudarė sandorą.

[27] Karalius Saliamonas uždėjo lažo tarnybą visam Izraeliui. Į lažo tarnybą paimtųjų buvo trisdešimt tūkstančių vyrų. [28] Jis siuntė juos į Libaną po dešimt tūkstančių kas mėnesį pamainomis taip, kad jie išbūdavo vieną mėnesį Libane, o du mėnesius namie. Adoniramas buvo lažo darbų prievaizdas. [29] Be to, Saliamonas turėjo ir septyniasdešimt tūkstančių nešikų bei aštuoniasdešimt tūkstančių akmenskaldžių kalnuose, [30] neskaitant trijų tūkstančių trijų šimtų pareigūnų, vadovavusių darbams ir prižiūrėjusių darbininkų pamainas.

5,20 "... sidoniečiai": taip yra vadinami finikiečiai. Jie iš savo dviejų miestų — Tyro ir Sidono — išvystė plačią jūrų prekybą. Vėliau jie įkūrė savo garsiausią nausėdiją — Kartaginą — šiaurės Afrikoje.

[31] Karaliaus įsakymu jie skaldė didžiulius rinktinio akmens luitus, kad Namams pamatai būtų padėti iš tašytų akmenų. [32] Juos tašė Saliamono statytojai, Hiramo statytojai ir Gebalo vyrai. Taip buvo paruošti Namų statybai rąstai ir akmenys.

6

Šventyklos statyba

[1]* Keturi šimtai aštuoniasdešimtaisiais metais po izraeliečių išėjimo iš Egipto žemės, Zivo mėnesį — tai yra antrą metų mėnesį, ketvirtaisiais savo karaliavimo metais Izraelyje, Saliamonas pradėjo statyti VIEŠPATIES Namus. Namai, Saliamono statomi VIEŠPAČIUI, buvo šešiasdešimties [2] uolekčių* ilgio, dvidešimties uolekčių pločio ir trisdešimties uolekčių aukščio. [3] Prieangis prieš Didžiąją Namų navą buvo dvidešimties uolekčių platumo, skersai Namų plotį, o jo ilgis Namų priekyje buvo dešimties uolekčių. [4] Langus Namams padarė įdubose, su rėmais. [5] Iš lauko pusės prie Namų sienos, aplinkui išorinę Namų sieną, supančią Didžiąją navą ir Vidinę šventovę, jis pastatė statinį su aukštais ir padarė visur aplinkui šoninius kambarius. [6] Apatinis aukštas buvo penkių uolekčių pločio, vidurinis šešių uolekčių pločio, ir tretysis septynių uolekčių pločio, nes aplinkui Namus iš lauko pusės jis padarė atsparas sienoje, kad sijos nebūtų įleistos į Namų sienas.

[7] Namus statant, buvo naudojami tik tašyti akmenys, atskelti skaldykloje. Nei plaktuko, nei kirvio, nei bet kokio kito geležinio įrankio nesigirdėjo Namuose juos statant.

[8] Įėjimas į vidurinį aukštą buvo dešiniajame Namų šone. Sraigtiniais laiptais buvo įeinama į vidurinio aukšto kambarius, o iš vidurinio aukšto į trečiojo aukšto kambarius. [9] Užbaigęs Namus statyti, Saliamonas apmušė Namus kedro sijomis ir lentomis. [10] Jis

---

6,1 Viešpaties Šventyklos statymas savo reikšme čia sugretinamas su tautos sukūrimu po išėjimo iš Egipto. Abiejų įvykių centras yra Dievas, kadaise išsirinkusis Izraelį savo tauta, kuris dabar išsirenka vietą, kur turi būti statomi jo Namai — Šventykla (žr. Įst 12,4-18.26). Metai nurodomi apvaliu skaičiumi — 480, kuris atitinka dvylika kartų. Ketvirtieji Saliamono karaliavimo metai — maždaug 968 m. prieš Kristų.

6,2-6 Uolektis: 45.7 cm.

pastatė statinį su aukštais palei visus Namus; kiekvienas aukštas buvo penkių uolekčių aukščio, prijungtas prie Namų kedrinėmis sijomis.

[11]* Tada atėjo Saliamonui VIEŠPATIES žodis: [12] "Dėl Namų, kuriuos statai: jeigu elgsiesi pagal mano įstatus, paklusi mano įsakams ir laikysiesi ištikimai visų mano įsakymų, tau įvykdysiu pažadą, kurį daviau tavo tėvui Dovydui. [13] Aš gyvensiu tarp Izraelio vaikų, ir niekad nepaliksiu savo tautos Izraelio".

Šventyklos apstatymas: Šventų Šventoji

[14] Saliamonas pabaigė statyti Namus. [15] Iš vidaus jis apmušė Namų sienas kedrinėmis lentomis. Namų vidaus sienas nuo aslos iki lubų jis apdengė medžiu. Jis išgrindė ir Namų aslą kipariso lentomis. [16] Už dvidešimties uolekčių nuo Namų galo jis pastatė kedrinių lentų pertvarą nuo aslos iki sijų ir taip padarė Vidinę šventovę — Šventų Šventąją. [17] Priekinė Namų dalis, tai yra Didžioji nava, buvo keturiasdešimties uolekčių. [18] Namų vidaus kedrų lentos buvo išraižytos moliūgų ir žiedų taurelių raižiniais. Visa apmušta kedru; akmens nesimatė niekur. [19] Pačioje Namų gilumoje jis įrengė Vidinę šventovę,* kad ten būtų padėta VIEŠPATIES Sandoros Skrynia. [20] Vidinės šventovės vidus buvo dvidešimties uolekčių ilgio, dvidešimties uolekčių pločio ir dvidešimties uolekčių aukščio. Jis aptraukė jos vidų grynu auksu ir pastatė ten kedro aukurą. [21] Saliamonas aptraukė Namų vidų grynu auksu, įdėjo auksines grandines į vidinės šventovės duris. Jis aptraukė vidinę šventovę auksu. [22] Po to jis aptraukė auksu visus Namus ir paauksavo net visą vidinės šventovės aukurą. Taip tad visi Namai buvo užbaigti.

6,11-13 Viešpaties žodis, pabaigus statybą, yra ženklas, kad Dievas priima darbą ir jam pritaria. Nepaisant to, Dievo pažado, duoto Dovydui ir jo palikuonims, įvykdymas priklausys nuo to, kaip Dovydo palikuonys laikysis Dievo įsakų ir įsakymų.

6,19 "... Vidinę šventovę": Šventų Šventoji — pati švenčiausia Dievo Namų dalis, skirta tik Viešpačiui. Čia gyvena jo Artumas tarsi soste tarp kerubų viršum Sandoros Skrynios (žr. 2 Kar 6,23-23; 2 Kr 3,10-13). Žr. Iš 25,18-22.

Sparnuotieji gyvūnai

[23] Vidinėje šventovėje jis padarė iš alyvos medžio du kerubus. Kiekvieno jų aukštis buvo dešimt uolekčių. [24] Vienas kerubo sparnas buvo penkių uolekčių, ir kitas kerubo sparnas buvo penkių uolekčių. Taigi sparnų ilgis nuo vieno sparno galo iki kito sparno galo buvo dešimt uolekčių. [25] Taip pat ir antrojo kerubo sparnų ilgis buvo dešimt uolekčių. Abu kerubai buvo to paties dydžio ir turėjo tokią pat išvaizdą: [26] vieno kerubo aukštis buvo dešimt uolekčių, ir antrasis kerubas buvo to paties aukščio.

[27] Kerubai buvo pastatyti vidiniame Namų kambaryje. Kerubų sparnai buvo taip išskleisti, kad vieno kerubo sparnas lietė vieną sieną ir antro kerubo sparnas lietė kitą sieną. O kiti du sparnai buvo Namų vidurio link, ir sparnas lietė sparną. [28] Ir kerubus jis paauksavo.

[29] Visur ant Namų sienų, iš vidaus ir iš lauko pusės, jis padarė kerubų, palmių ir žiedų taurelių įraižas. [30] Namų vidaus ir lauko aslą jis aptraukė auksu.

Durys

[31] Duris į Vidinę šventovę jis padarė iš alyvos medžio. Durų sąrama ir staktos buvo penkiašonės. [32] Dvigubosios durys buvo iš alyvos medžio. Ant jų jis padarė kerubų, palmių ir žiedų taurelių įraižas, aptraukė duris auksu ir paauksavo kerubus ir palmes. [33] Įėjimui į Didžiąją navą jis padarė panašias staktas iš alyvos medžio, keturkampes, [34]ir dvigubas duris iš kipariso. Kiekvienos durys buvo iš dviejų suveriamų dalių. [35] Ant jų jis padarė kerubų, palmių bei žiedų taurelių įraižas, aptraukdamas jas auksu, vienodai paskleistu ant įraižų. [36] Vidaus kiemo sieną jis pastatė iš trijų eilių tašytų akmenų ir vienos eilės kedro rąstų.

Šventyklos data

[37] Ketvirtaisiais metais, Zivo mėnesį, buvo padėti VIEŠPATIES Namų pamatai. [38] Vienuoliktaisiais metais, Bulo mėnesį, — tai yra aštuntą mėnesį, — Namai ir visos jų dalys buvo užbaigta taip, kaip buvo sumanyta. Taigi Saliamonas statė juos septynerius metus.

7

Saliamono rūmai

[1] O savo rūmus Saliamonas statė trylika metų, kol jo rūmai buvo visiškai užbaigti.

[2] Libano miško Rūmus jis pastatė ant keturių eilių kedrinių šulų, su tašytomis kedro medžio sijomis virš šulų. Rūmai buvo šimto uolekčių ilgio, penkiasdešimties uolekčių pločio ir trisdešimties uolekčių aukščio. [3] Kedro medžio lubos buvo suklotos sijų, laikomų keturiasdešimties penkių šulų, po penkiolika kiekvienoje eilėje. [4] Viename ir kitame gale buvo trys langų rėmų eilės su trim langų aukštais vienas priešais kitą. [5] Visų tarpdurių staktos buvo stačiakampės; tarpduriai buvo vieni priešais kitus, po tris abiejuose galuose.

[6]* Šulų salę jis padarė penkiasdešimties uolekčių ilgio ir trisdešimties uolekčių pločio. Priekyje buvo prieangis su šulais, o prieš juos uždanga.

[7] Jis padarė Sosto salę — Teismo salę, kurioje turėjo spręsti bylas. Ji buvo išmušta kedro medžiu nuo grindų lig lubų sijų.

[8] Namai kieme už salės, tarnavę jam kaip buveinė, buvo tokios pat statybos. Saliamonas taip pat pastatė ir rūmus, panašius į šią Salę, faraono dukteriai, kurią jis buvo vedęs.

[9] Visi šie pastatai, nuo pamatų iki stogo ir iš lauko iki pat didžiojo kiemo, buvo statomi iš rinktinių akmenų, nutašytų pagal mastą ir apdailintų pjūklais iš visų pusių. [10] Pamatai buvo iš didžiulių luitų rinktinio akmens — akmenys aštuonių ir dešimties uolekčių. [11] Ant jų buvo dedami rinktiniai akmenys, nutašyti pagal mastą, ir kedro rąstai. [12] Didysis kiemas buvo aptvertas aplinkui trimis eilėmis tašytų akmenų ir viena eile kedro rąstų. Taip buvo aptverti ir vidinis VIEŠPATIES Namų kiemas bei Namų prieangis.

7,6-12 Išsamus karaliaus rūmų ir administracinių pastatų statybos aprašas. Jie buvo pastatyti prie pat Šventyklos pietų pusėje.

Šventyklos apstatymas

[13]* Karalius Saliamonas pasiuntė pakviesti iš Tyro Hiramą. [14]Jis buvo vienos našlės iš Naftalio giminės sūnus, kurio tėvas, žmogus iš Tyro, buvo buvęs varkalys. Jis buvo apdovanotas išmintimi, gabumais ir įgūdžiais padirbti visokių daiktų iš vario. Atvykęs pas karalių Saliamoną, jis atliko jam visus darbus.

Varinės kolonos

[15]* Jis nuliejo iš vario du šulus. Pirmasis šulas buvo aštuoniolikos uolekčių aukščio, ir aplink jį apteko dvylikos uolekčių virvė. Toks buvo ir antrasis šulas. [16] Jis padarė dvi galvenas, nulietas iš vario, uždėti ant šulų viršaus. Viena galvena buvo penkių uolekčių aukščio, ir kita galvena buvo to paties aukščio. [17] Galvenos ant šulų viršaus buvo dengtos girliandų pynėmis. Po septynias vienai galvenai, ir po septynias kitai galvenai. [18] Jis šulus taip padarė, kad jie turėjo dvi granatmedžio obuolių eiles, aplink vienos galvenos pynių viršų, ant šulų esančioms galvenoms apdengti. Panašiai padarė ir su kita galvena. [19] Galvenos ant prieangio šulų buvo lelijos išvaizdos, keturių uolekčių aukščio; [20] tokios pat buvo ir galvenos ant dviejų šulų aukščiau ir šone iškilimo, esančio prie pynių. Aplink vieną galveną buvo eilėmis pridėta du šimtai granatmedžio obuolių; tiek pat jų buvo ir ant kitos galvenos. [21] Jis pastatė šulus Didžiosios navos prieangyje: vieną šulą pastatė dešinėje ir pavadino Jachinu, o kitą šulą pastatė kairėje ir pavadino Boazu. [22] Virš šulų buvo lelijos išvaizdos galvenos. Taip šulų darbai buvo užbaigti.

7,13-14 Amatininkas Hiramas iš Tyro buvo Tyro karaliaus Hiramo bendravardis. Žr. 2 Kr 2,13. Šiame tekste jis vadinamas Huram–Abi.

7,15-22 Prieangio priekyje buvo pastatyti du didžiuliai, nepritvirtinti, tuščiaviduriai šulai, vadinami Jachin{u} ir Boaz{u}. Jų vardai turbūt reiškia: "{Dievas} įkuria" ir "{Jis} ateina su jėga". Be abejo, patys šulai turėjo simbolinę reikšmę, pavyzdžiui, "Gyvybės medis", kuri nūdien lieka mums nežinoma. Apie šulų apeiginį vaidmenį žr. 2 Kar 11,14; 23,3.

Varinė jūra

[23]* Tada buvo nulieta jūra. Ji buvo apskrita, dešimties uolekčių nuo vieno briaunos krašto iki kito, ir penkių uolekčių aukščio. Trisdešimties uolekčių virvė buvo jos mastas aplinkui briauną. [24]Žemiau briaunos, visur aplinkui supdami jūrą, buvo moliūgų pavidalai, kiekvienas dešimties uolekčių dydžio. Moliūgų pavidalų buvo dvi eilės, nulietų tuo pačiu metu, kai jūra buvo liejama. [25] Ji stovėjo ant dvylikos jaučių: trys buvo atgręžti į šiaurę, trys atgręžti į vakarus, trys atgręžti į pietus ir trys atgręžti į rytus. Jūra buvo ant jų pastatyta. Jaučių užpakaliai buvo nugręžti į vidaus pusę. [26] Jūros storis buvo delno platumo, o jos briauna buvo padaryta kaip briauna taurės, tarsi lelijos žiedas. Joje tilpo du tūkstančiai batų.

Pastovai su ratais ir variniai praustuvai

[27] *Jis padarė ir dešimt varinių pastovų praustuvams. Kiekvienas pastovas buvo keturių uolekčių ilgio, keturių uolekčių pločio ir trijų uolekčių aukščio. [28] Pastovų sandara buvo tokia: jie turėjo įsprūdas, o įsprūdos buvo įrėmintos. [29] Įsprūdose buvo įraižyti liūtai, jaučiai ir kerubai. Ant rėmų, virš bei žemiau liūtų ir jaučių, buvo plakto metalo įvijos. [30] Kiekvienas pastovas turėjo keturis varinius ratus ir dvi varines ašis; ant jo keturių kampų buvo atramos praustuvui. Atramos po praustuvu buvo nulietos su įvijomis kiekviename šone. [31] Virš praustuvo kilo uolekties aukščio vainikas su apskritu piltuvu į pusantros uolekties gylio indą. Ir ant piltuvo buvo įraižų. Įsprūdos buvo keturkampės, ne apskritos. [32] Po įsprūdomis buvo keturi ratai. Ratų ašys buvo pastovuose. Kiekvieno rato aukštis buvo pusantros uolekties. [33] Ratų sandara buvo kaip pa-

---

7,23-26 Lietinė "Jūra" buvo didžiulis apskritas dubus indas, stovintis ant dvylikos jaučių. Joje tilpo 2000 batų — "kibirų". Vienas batas buvo lygus 39.3 litrams. Pasak 2 Kr 4,6 teksto, jūra tarnavo kunigams apsiplauti, tačiau sunku įsivaizduoti, kaip jie tai galėjo padaryti, nes jūros briauna buvo maždaug per du metrus aukščiau už aslą. Atrodo, kad jūra turėjo simbolinę reikšmę ("gyvastį duodantis vanduo"). Galima ją palyginti su Egipto šventyklų dirbtiniais ežerais. O jautis Artimųjų Rytų religijose buvo apvaisinimo ir jėgos simbolis. Dvylikos jaučių išdėstymas į keturias pasaulio šalis rodo į visuotinę Dievybės gyvastį.

7,27-39 Pastovai buvo išpuošti, vežimėliai dešimčiai praustuvų pastatyti.

prastai būna vežimų ratų sandara. Jų ašys, ratlankiai, stipinai ir stebulės — viskas buvo nulieta. [34]Keturiuose kiekvieno pastovo kampuose buvo atramos; pastovai ir atramos buvo iš vieno gabalo. [35] Prie pastovo viršaus buvo pusės uolekties aukščio apskrita juosta; pastovo viršus, jo šonai ir įsprūdos buvo iš to paties gabalo. [36]Ant jo paviršiaus, jo šonų ir įsprūdų, kur tik buvo laisvos vietos, Hiramas įraižė kerubus, liūtus ir palmes, su įvijomis visur aplinkui. [37] Taip jis padarė dešimt pastovų praustuvams. Visi buvo panašiai nulieti, to paties dydžio ir tos pačios išvaizdos.

[38] Tada jis padarė dešimt varinių praustuvų. Kiekviename praustuve tilpo keturiasdešimt batų, kiekvienas praustuvas buvo keturių uolekčių; ant visų dešimties pastovų buvo po praustuvą. [39]Penkis pastovus jis pastatė dešinėje Namų pusėje, o kitus penkis kairėje Namų pusėje. Jūrą jis padėjo dešinėje Namų pusėje, prie pietrytinio kampo.

Reikmenys: suvestinė

[40] Hiramas padarė ir puodų, ir bertuvių bei dubenų. Taip Hiramas pabaigė karaliui Saliamonui visus darbus VIEŠPATIES Namuose: [41] du šulus, du galvenų rutulius ant šulų; dvi girliandų pynes apdengti dviem galvenų rutuliams virš šulų; [42] keturis šimtus granatmedžio obuolių dviem girliandų pynėms, — po dvi eiles granatmedžio obuolių kiekvienai girliandų pynei, — dviem galvenų rutuliams ant šulų apdengti; [43] dešimt pastovų, dešimt praustuvų ant pastovų; [44]vieną jūrą ir dvylika jaučių po jūra.

[45] Puodai, bertuvės ir dubenys — visi reikmenys, kuriuos Hiramas padarė Saliamonui VIEŠPATIES Namams, buvo iš blizgančio vario. [46] Karalius nuliedino juos molio žemėje Jordano lygumoje tarp Sukotų ir Zaretano. [47] Dėl jų gausybės visus tuos reikmenis Saliamonas paliko nesvertus; vario svoris nebuvo nustatytas.

[48] Saliamonas padarė visus reikmenis VIEŠPATIES Namuose: aukurą iš aukso, stalą Artumo duonai padėti iš aukso, [49] žvakides — penkias dešinėje ir penkias kairėje — Vidinės šventovės priekyje iš gryno aukso; vainiklapius, lempas bei žirkles iš aukso; [50] taures, žnyples, dubenis šlakstymui, lėkštes smilkalams ir keptuves iš gryno aukso; vyrius durims vidinio Namų kambario — Šventų Šventosios — ir durims Didžiosios navos iš aukso.

[51] Taip buvo pabaigti visi darbai, kurių Saliamonas buvo ėmęsis VIEŠPATIES Namuose. Saliamonas įnešė savo tėvo Dovydo šventąsias dovanas — sidabrą, auksą ir reikmenis — ir padėjo jas į VIEŠPATIES Namų iždą.

8

Skrynia atnešama į Šventyklą

[1]* Saliamonui pašaukus, visi Izraelio seniūnai — visi giminių galvos ir izraeliečių protėvių namų vadai — susirinko pas karalių Saliamoną Jeruzalėje perkelti VIEŠPATIES Sandoros Skrynios iš Dovydo miesto, tai yra iš Ziono. [2] Visi Izraelio vyrai susirinko pas karalių Saliamoną į iškilmę, Etanimų mėnesį, tai yra septintą mėnesį. [3] Susirinkus visiems Izraelio seniūnams, kunigai pakėlė Skrynią nešti. [4] Jie nešė VIEŠPATIES Skrynią, Susitikimo palapinę ir visus Palapinėje buvusius šventuosius reikmenis. Kunigai ir levitai juos nešė. [5] Tuo tarpu karalius Saliamonas ir visa pas jį priešais Skrynią susirinkusi Izraelio bendrija atnašavo tokią daugybę avių ir jaučių, kad nebuvo įmanoma nei suskaityti, nei apskaičiuoti.

[6] Kunigai įnešė VIEŠPATIES Sandoros Skrynią į jos vietą po kerubų sparnais į vidinę Namų šventovę, Šventų Šventąją, [7] nes kerubai buvo išskleidę savo sparnus virš Skrynios vietos. Kerubai iš viršaus pridengė Skrynią ir jos kartis.* [8] Kartys taip kyšojo, kad jų galai matėsi iš šventos vietos priešais Vidinę šventovę. Bet iš lauko jų matyti nebuvo įmanoma. Jos ten tebėra iki šios dienos. [9] Skrynioje buvo tik dvi akmeninės plokštės, kurias į ją buvo įdėjęs Mozė prie Horebo, kai VIEŠPATS sudarė su izraeliečiais Sandorą po jų išėjimo iš Egipto žemės.

8,1-11 Sandoros skrynia atnešama į Šventyklą (žr. 2 Sam 6,12-15). Dovydo miestas, arba Zionas, buvo pietuose nuo Šventyklos — pietrytinėje miesto dalyje. Etanimų, arba Tišri, mėnuo buvo rudens mėnuo (rugsėjo — spalio mėnesių dalys). Taigi Šventyklos šventinimas buvo nukeltas vienuolika mėnesių (žr. 1 Kar 6,38) ir sujungtas su rudens Naujųjų metų švente, svarbia religine iškilme.

8,7 Apie kerubus, žr. 1 Kar 6,23-28. Skrynia buvo nešama ant karčių.

[10] Kunigams išėjus iš šventovės, debesis pripildė VIEŠPATIES Namus. [11] Kunigai nebegalėjo atlikti savo tarnybos dėl debesies, nes VIEŠPATIES šlovė pripildė VIEŠPATIES Namus. [12] Tada Saliamonas ištarė:

"VIEŠPATS pasirinko gyventi
neperžvelgiamoje tamsoje.*
[13] Nūn pastačiau tau didingus Namus —
vietą tau gyventi amžinai".

Saliamono kalba žmonėms

[14] Tada, visai Izraelio bendrijai stovint, karalius atsigręžė veidu į žmones ir palaimino visą Izraelio bendriją. [15] Jis tarė: "Tebūna palaimintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris savo ranka įvykdė, ką buvo pažadėjęs savo burna mano tėvui Dovydui, tardamas: [16] 'Nuo tos dienos, kai išvedžiau savo tautą Izraelį iš Egipto, neišsirinkau miesto nė iš vienos Izraelio giminės statybai Namų, kuriuose gyventų mano vardas. Betgi išsirinkau Dovydą valdyti savo tautai Izraeliui'. [17] Mano tėvas Dovydas svajojo pastatyti Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. [18] Bet mano tėvui VIEŠPATS tarė: 'Gerai darei, kad svajojai pastatyti Namus mano vardui. [19] Tačiau ne tu Namus pastatysi, bet iš tavęs gimęs tavo sūnus pastatys Namus mano vardui'. [20] Nūnai VIEŠPATS įvykdė padarytą pažadą: aš tapau savo tėvo Dovydo įpėdiniu, įžengiau į Izraelio sostą, kaip VIEŠPATS pažadėjo, ir pastačiau Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. [21] Ten aš paruošiau vietą Skryniai, kurioje yra VIEŠPATIES Sandora, jo sudaryta su mūsų protėviais, kai jis vedė juos iš Egipto žemės".

Saliamono malda

[22] Tada, visos Izraelio bendrijos akivaizdoje, Saliamonas atsistojo prieš VIEŠPATIES aukurą ir, pakėlęs rankas į dangų, [23] meldėsi: "O VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, kito Dievo kaip tu nėra nei danguje aukštai, nei žemėje po dangumi! Tu palaikai savo ištikimos

8,12 "... neperžvelgiamoje tamsoje": vidinė šventovė, Šventų Šventoji vieta, neturėjo langų ir buvo visiškai tamsi.

meilės sandorą su savo tarnais, kurie yra tau ištikimi visa širdimi. [24] Tu palaikei sandorą, sudarytą su mano tėvu Dovydu, šią dieną ranka įvykdei, ką burna buvai pažadėjęs. [25] Todėl dabar, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, įvykdyk mano tėvui, savo tarnui, ir tą pažadą, kurį jam davei, tardamas: 'Nestigs tau niekad mano akivaizdoje įpėdinio, sėdinčio Izraelio soste, jeigu tik tavo palikuonys bus atidūs savo keliui ir elgsis mano akivaizdoje taip, kaip tu elgeisi mano akivaizdoje'. [26] Užtat dabar, Izraelio Dieve, tebūna įvykdytas tavo pažadas, kurį davei mano tėvui, savo tarnui, Dovydui.

[27] Bet argi iš tikrųjų Dievas gyvens žemėje? Net dangus ir dangaus aukštybės negali tavęs sutalpinti. Kaip galėtų tai padaryti šie Namai, kuriuos aš pastačiau! [28] Pažvelk maloniai į savo tarno maldą ir prašymą, o VIEŠPATIE, mano Dieve, išgirsk šauksmą ir maldą, kuria tavo tarnas kreipiasi šiandien į tave. [29] Težvelgia dieną ir naktį tavo akys į šiuos Namus, į vietą, apie kurią tu sakei: 'Ten gyvens mano vardas!', kad išklausytum maldą, kai tavo tarnas melsis šioje vietoje. [30] Išgirsk maldavimus savo tarno ir maldavimus savo tautos Izraelio, kada tik melsis šioje vietoje. Išgirsk savo dangaus buveinėje, išklausyk ir atleisk!

[31] Kada tik žmogus nusidės artimui, turės duoti priesaiką, kai ateis ir prisieks prieš tavo aukurą šiuose Namuose, [32] tada išgirsk danguje ir nedelsk duoti savo tarnams nuosprendį, pasmerkdamas kaltąjį bei uždėdamas jam ant galvos bausmę už jo elgesį ir apgindamas teisųjį bei atlygindamas jam pagal jo teisumą.

[33]* Jeigu tavo tauta Izraelis būtų priešo nugalėta, nes ji tau nusidėjo, bet grįžtų vėl pas tave, šlovintų tavo vardą, siųstų tau maldą ir prašymą šiuose Namuose, [34] tada išklausyk danguje, atleisk savo tautos Izraelio nuodėmę ir sugrąžink juos vėl į kraštą, kurį davei jų protėviams.

[35] Jeigu dangus būtų uždarytas ir nebūtų lietaus dėl to, kad jie tau nusidėjo, ir tu juos baudi, bet jie melstųsi šioje vietoje, šlovintų tavo vardą ir gręžtųsi nuo savo nuodėmės, [36] tada išklausyk danguje ir atleisk savo tarnų, savo tautos Izraelio, nuodėmę, pamokydamas juos tikrojo kelio, kuriuo jie turi eiti. Suteik lietaus savo kraštui, kurį davei savo tautai kaip paveldą.

8,33-34.46-53 Šios nuorodos į izraeliečių tremtį yra vėlesni intarpai į Saliamono kalbą. Jos siejamos su Babilonijos tremtimi, kurią izraeliečiai išgyveno keturis šimtmečius vėliau.

[37] Jeigu krašte kiltų badas ar maras, jeigu ištiktų amaras ar miltligė, skėriai ar vikšrai, jeigu priešas apgultų juos kurioje nors krašto gyvenvietėje, — kokia tik bebūtų nelaimė ir kokia tik bebūtų liga, — [38] jeigu tuomet būtų kokia nors malda ar koks nors prašymas pavienio žmogaus ar visos tavo Izraelio tautos, pajutusių savo širdies nelaimę ir tiesiančių rankas šių Namų link, [39] tada išklausyk savo dangaus buveinėje, atleisk ir nedelsk veikti! Tik tu pažįsti visų žmonių širdis, suteik tad kiekvienam pagal jo elgesį. Žinodamas, kas yra kiekvieno žmogaus širdyje, taip elkis su jais, [40] kad jie garbintų tave per visą gyvenimą krašte, kurį tu davei mūsų protėviams.

[41] Panašiai, kai svetimtautis, nepriklausantis tavo tautai Izraeliui, ateis iš tolimos šalies dėl tavo vardo, [42] nes jis išgirs apie tavo didį vardą, galingą ranką ir pakeltą petį; kai jis ateis melstis šiuose Namuose, [43] tada išklausyk savo dangaus buveinėje ir suteik visa, ko tavęs svetimtautis prašo. Taip visos žemės tautos pažins tavo vardą bei garbins tave, kaip daro tavo tauta Izraelis, ir pripažins, kad tavo vardu yra vadinami Namai, kuriuos pastačiau.

[44] Kai tavo tauta eis į mūšį prieš savo priešą, kuriuo keliu tu juos besiųstum, ir jie melsis į VIEŠPATĮ, atsigręžę į miestą, kurį tu išsirinkai, ir Namus, kuriuos aš pastačiau tavo vardui, [45] tada išklausyk danguje jų maldą ir prašymą, palaikyk jų reikalą.

[46] O kai jie tau nusidės, juk nėra žmogaus, kuris nenusidėtų, ir tu, supykęs ant jų, atiduosi juos priešams, kad būtų išvesti belaisviais į jų kraštą, tolimą ar artimą, [47] tačiau jie krašte, į kurį buvo nuvesti, paims į širdį, atsivers ir maldaus tavęs savo priešų krašte, tardami: 'Mes nusidėjome, užsitraukėme kaltę, nedorai elgdamiesi', [48] sugrįš pas tave visa širdimi ir siela krašte priešų, išvedusių juos į nelaisvę, melsis į tave, atsigręžę į savo kraštą, kurį tu davei jų protėviams, ir į Namus, kuriuos aš pastačiau tavo vardui, [49] tada išklausyk savo dangaus buveinėje jų maldą ir prašymą, palaikyk jų reikalą [50] ir atleisk tau nusidėjusiai savo tautai visus jų nusikaltimus, kuriais jie tau nusikalto. Būk jiems gailestingas akivaizdoje tų, kurie išvedė juos į nelaisvę, kad būtų jiems gailestingi, [51] nes jie yra tavo paveldas ir tavo tauta, kurią tu išvedei iš Egipto, iš vidurio tos geležies lydyklos! [52] Tebūna atviros tavo akys prašymui tavo tarno ir prašymui tavo tautos Izraelio, išklausyk juos, kada tik jie tavęs šauksis. [53] Juk tu išskyrei juos iš visų žemės tautų būti tavo pavel-

du, kaip tu, Viešpatie DIEVE, pažadėjai per savo tarną Mozę, kai iš Egipto išvedei mūsų protėvius".

Saliamonas palaimina tautą

54 Pabaigęs šią visą maldą ir šį prašymą VIEŠPAČIUI, Saliamonas atsikėlė iš vietos priešais VIEŠPATIES aukurą, kur jis buvo atsiklaupęs į dangų ištiestomis rankomis. 55 Atsistojęs, jis palaimino visą Izraelio bendriją, garsiai tardamas:

56 "Tebūna palaimintas VIEŠPATS, kuris davė savo tautai Izraeliui ramybę, kaip buvo pažadėjęs. Nė vienas žodis neliko neįvykdytas iš visų jo dosnių pažadų, duotų per savo tarną Mozę. 57 Tebūna VIEŠPATS, mūsų Dievas, su mumis, kaip buvo su mūsų protėviais. Tenepalieka mūsų ir teneatmeta. 58 Tepalenkia mūsų širdis į save, kad eitume visais jo keliais ir laikytumės jo įsakymų, įstatų ir įsakų, duotų mūsų protėviams. 59 Tebūna šie mano žodžiai, kuriais aš meldžiausi VIEŠPATIES akivaizdoje, arti VIEŠPATIES, mūsų Dievo, dieną ir naktį, kad jis palaikytų savo tarną ir savo tautą Izraelį kasdienos reikaluose, 60 idant visos žemės tautos žinotų, kad tik VIEŠPATS yra Dievas ir kito nėra. 61 Būkite visa širdimi su Dievu, mūsų Dievu, elgdamiesi pagal jo įstatus ir laikydamiesi jo įsakymų, kaip šiandien".

Aukos Šventyklą šventinant

62 Tada karalius ir visas Izraelis atnašavo aukas VIEŠPATIES akivaizdoje. 63 Saliamonas atnašavo kaip bendravimo aukas VIEŠPAČIUI dvidešimt du tūkstančius jaučių ir šimtą dvidešimt tūkstančių avių. Taip karalius ir visi izraeliečiai pašventino VIEŠPATIES Namus. 64 Tą pačią dieną karalius pašventino kiemo vidurį, kuris buvo VIEŠPATIES Namų priekyje. Ten jis atnašavo deginamąsias aukas, grūdų atnašas ir riebiąsias bendravimo aukų dalis, nes varinis aukuras, stovintis VIEŠPATIES akivaizdoje, buvo per mažas sutalpinti deginamąsias aukas, grūdų atnašas ir riebiąsias bendravimo aukų atnašas.

65 Taigi Saliamonas ir su juo visas Izraelis — didžiulė bendrija, žmonės nuo Lebo–Hamato iki pat Egipto upės, tuo metu šventė iškilmę VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akivaizdoje per septynias die-

nas. [66] Aštuntą dieną jis paleido žmones eiti namo. Jie atsisveikino su karaliumi ir nuėjo į savo namus džiaugdamiesi, ir linksma širdimi dėl viso gerumo, kurį VIEŠPATS buvo padaręs savo tarnui Dovydui ir savo tautai Izraeliui.

9

Pažadas ir įspėjimas Saliamonui

[1] Kai Saliamonas buvo pabaigęs statyti VIEŠPATIES Namus ir karaliaus rūmus — visa, ką Saliamonas norėjo pastatyti, [2] VIEŠPATS pasirodė Saliamonui antrąkart, kaip jis buvo jam pasirodęs Gibeone. [3] VIEŠPATS jam tarė: "Aš išklausiau tavo maldos ir tavo prašymo, su kuriuo kreipeisi į mane, pašventinau šiuos Namus, kuriuos tu pastatei, ir suteikiau jiems savo vardą amžinai. Visad ten bus mano akys ir mano širdis. [4] O tu, jeigu elgsiesi mano akivaizdoje, kaip tavo tėvas Dovydas elgėsi, nuoširdžiai ir dorai, vykdydamas visa, ką tau įsakiau, ir laikydamasis mano įstatų ir įsakų, [5] tada aš padarysiu tavo karališką sostą Izraelyje amžiną, kaip aš pažadėjau tavo tėvui Dovydui, tardamas: 'Nestigs tau įpėdinio, sėdinčio Izraelio soste'.

[6] O jei tu ar tavo palikuonys nusigręšite nuo manęs ir nesilaikysite mano įsakymų bei įstatų, kuriuos aš jums daviau, bet eisite ir tarnausite kitiems dievams, juos garbindami, [7] tada aš išrausiu Izraelį iš žemės, kurią jiems daviau, ir Namus, kuriuos pašvenčiau savo vardui, atmesiu nuo savo veido. Izraelis taps patarle ir pajuoka visoms tautoms. [8] Šie Namai taps griuvėsių krūva, visi praeiviai apstulbs ir švilps. Jie klaus: 'Kodėl taip padarė VIEŠPATS šiam kraštui ir šiems Namams?' [9] Jiems bus atsakyta: 'Kadangi jie paliko VIEŠPATĮ, savo Dievą, kuris išvedė jų protėvius iš Egipto žemės, ir priėmė kitus dievus, garbindami juos ir jiems tarnaudami, todėl VIEŠPATS užtraukė ant jų šią nelaimę'".

Saliamono derybos su Hiramu

[10]* Baigiantis dvidešimčiai metų, per kuriuos Saliamonas pastatė dvejus namus, — VIEŠPATIES Namus ir karaliaus rūmus, — [11] kurių statymui Tyro karalius Hiramas parūpino Saliamonui kedro ir kipariso medžio bei aukso, kiek jis norėjo, už tai Saliamonas davė Hiramui dvidešimt miestų Galilėjos srityje. [12] Bet kai Hiramas atvyko iš Tyro apžiūrėti miestų, kuriuos Saliamonas buvo jam davęs, jais Hiramas nebuvo patenkintas. [13] "Mano broli, — jis tarė, — kokie tie miestai, kuriuos tu man davei?" Todėl jie ir vadinami Kabulo žeme iki šios dienos. [14] Tačiau Hiramas buvo atsiuntęs karaliui šimtą dvidešimt talentų aukso.*

Lažo darbai Saliamono statybai

[15] Tokia yra ataskaita karaliaus Saliamono įvesto lažo darbų, jam statant VIEŠPATIES Namus, savo paties rūmus, Milo'ą* bei Jeruzalės sieną, įtvirtinant Hazorą, Megidą ir Gezerį. [16] Egipto faraonas buvo atžygiavęs, paėmęs Gezerį ir sunaikinęs jį ugnimi. Išžudęs mieste gyvenusius kanaaniečius, jis atidavė jį kaip kraitį savo dukteriai, Saliamono žmonai. [17] Saliamonas tad įtvirtino Gezerį, Žemutinį Bet–Horoną, [18] Baalatą, Tamarą Judo dykumoje, [19] ir visus Saliamono sandėlių miestus, miestus savo kovos vežimų bei miestus raitelių — visa, ką Saliamono širdis užsimanė pastatyti Jeruzalėje, Libane ir visose savo valdose. [20] Visus neizraeliečius gyventojus, išlikusius iš amoriečių, hetitų, perizitų, hivitų ir jebusitų, — [21] krašte dar buvo išlikę jų palikuonių, kurių izraeliečiai nepajėgė visiškai išnaikinti, — Saliamonas pajungė vergo lažui iki šios dienos. [22] Bet izraeliečių vergo lažui Saliamonas nepajungė nė vieno, nes jie buvo jo kareiviai, palydovai, tarnautojai, pareigūnai ir jo karo vežimų bei raitelių vadai.

9,10-14 Pasakojimas apie "Kabul(o)" vardo kilmę. Žodžio "Kabul(as)" prasmė nėra žinoma. Spėliojama, jog norėta pasakyti, kad šie miestai yra "kaip niekas", t.y. menkos vertės.

9,14 "... šimtą dvidešimt talentų aukso": vienas talentas svėrė 34.02 kg.

9,15 "... Milo('ą)": turbūt reiškia "pripildymą", t.y. iš žemių supiltą pylimą — dirbtinę pakylą pietuose nuo Šventyklos. Milo'ą statyti pradėjo Dovydas (žr. 2 Sam 5,9). Žr. 1 Kar 9,24; 11,27.

[23]* Šie buvo vyriausieji pareigūnai, kurie vadovavo Saliamono darbams ir prižiūrėjo žmones, atliekančius darbą. Jų buvo penki šimtai penkiasdešimt.

[24] Kai tik faraono duktė persikėlė iš Dovydo miesto į rūmus, kuriuos Saliamonas buvo jai pastatęs, jis pastatė Milo'ą.

[25]* Tris kartus per metus Saliamonas atnašaudavo deginamąsias aukas bei bendravimo atnašas ant aukuro, kurį jis pastatė VIEŠPAČIUI, atnašaudamas su jomis smilkalus VIEŠPATIES akivaizdoje. Ir Namus jis prižiūrėjo.

[26]* Karalius Saliamonas pastatė laivyną Ezion–Gebere, kuris yra arti Elotų ant Nendrių jūros kranto, Edomo krašte. [27] Hiramas išsiuntė su tuo laivynu savo tarnų, prityrusių jūroje jūreivių, drauge su Saliamono vyrais. [28] Jie nuvyko į Ofyrą, pargabeno iš ten penkis šimtus dvidešimt talentų aukso ir įteikė jį karaliui Saliamonui.

10

Šebos karalienė lanko Saliamoną

[1] Kai Šebos karalienė* išgirdo apie Saliamono garsą, VIEŠPATIES vardo garso dėka, ji atvyko jo išmėginti sunkiais klausimais. [2] Ji atvyko į Jeruzalę su didžiule palyda, su kupranugariais, apkrautais kvepalais, dideliu aukso kiekiu ir brangakmeniais. Atvykusi pas Saliamoną, ji išsakė jam visa, kas gulėjo jai ant širdies. [3] Saliamonas atsakė į visus jos klausimus. Nebuvo dalyko, kurio karalius nebūtų žinojęs, ir klausimo, į kurį jis nebūtų galėjęs jai atsakyti. [4] Matydama visą Saliamono išmintį, rūmus, kuriuos buvo pastatęs, [5] jo stalo valgius bei aplink jį sėdinčius dvariškius, paslaugas ir ap-

9,23 Jų sąrašo — vardų — tekste nėra.

9,25 Izraelio senovėje karalius reikšdavosi ir kunigo tarnyboje.

9,26-28 Pirmoji užuomina apie Izraelio prekybinį laivyną. Nendrių jūros vardu ženklinama Aqabos įlanka. Kur buvo Ofyras nėra žinoma; spėjama, kad jis buvo pietinėje Arabijoje. Iškasenos iš Ezion–Gebero liudija, kad ten būta vario lydyklų.

10,1 "... Šebos karalienė": Šeba per šimtmečius buvo vadovaujanti karalystė šiuolaikėje Jemeno teritorijoje. Moterys valdovės arabų kraštuose yra žinomos iš VIII prieškristinio amžiaus asirų įrašų.

darą jo tarnų, jo vyno padavėjus ir deginamąsias aukas, kurias jis atnašavo VIEŠPATIES Namuose, Šebos karalienė neteko žado.

[6] Ji tad karaliui tarė: "Kalbos, kurias girdėjau savo šalyje apie tavo darbus ir išmintį, buvo teisingos, [7] bet aš kalbomis netikėjau, kol pati neatvykau ir savo akimis nepamačiau. Tikėk manim, man nė pusės tiesos nebuvo pasakyta. Tavo išmintis ir gerovė smarkiai viršija kalbas, kurias buvau girdėjusi. [8] Laimingos tavo žmonos!* Laimingi tavo dvariškiai, nuolat tau tarnaujantys ir tavo išmintį girdintys! [9] Tebūna palaimintas VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris parodė tau savo malonę, pasodindamas tave į Izraelio sostą! Iš amžinos meilės Izraeliui padarė VIEŠPATS tave karaliumi vykdyti teisingumą ir teisumą".

[10] Tada ji apdovanojo karalių šimtu dvidešimčia talentų aukso, dideliu kiekiu kvepalų ir brangakmenių. Daugiau niekad nebuvo atgabenta tiek daug kvepalų, kiek Šebos karalienė padovanojo karaliui Saliamonui.

[11]* Be to, Hiramo laivynas, gabenęs auksą iš Ofyro, atgabeno iš Ofyro didelį kiekį almugo medžio ir brangakmenių. [12] Almugo medieną karalius panaudojo VIEŠPATIES Namams ir karaliaus rūmams išpuošti, taip pat giesmininkų lyroms ir arfoms. Tokio almugo medžio daugiau nebuvo nei atgabenta, nei matyta iki šios dienos.

[13]* O karalius Saliamonas savo ruožtu davė Šebos karalienei visa, ko ji norėjo ir ko ji prašė. Be to, Saliamonas apdovanojo ją iš savo karališko dosnumo. Tada ji sugrįžo drauge su savo dvariškiais į savo šalį.

10,8 "Laimingos tavo žmonos!": hebraiškajame tekste skaitome: "Laimingi tavo vyrai!" Senieji vertimai, graikiškasis ir siriškasis, verčia "Laimingos tavo žmonos!", nes tolesniame sakinyje minimi dvariškiai yra vyrai.

10,11-12 Almugo medžio šiuolaikiniai botanikai nežino. Almug(as) yra nežinomas medis. Atrodo, kad jis buvo kvepiantis, nes vertimuose vartojami kvepiančių medžių atitikmenys.

10,13 Pasak etiopų padavimų, Šebos karalienė norėjusi iš Saliamono savo sostui įpėdinio ir tikėjosi sukurti Dovydo dinastiją Etiopijai.

Saliamono turtai

[14] Auksas, kurį Saliamonas gaudavo kas metai, svėrė šešis šimtus šešiasdešimt šešis aukso talentus, [15] neskaitant to, kuris ateidavo iš pirklių, prekybos tinklo, ir visų Arabijos karalių bei krašto valdytojų. [16] Karalius Saliamonas padarė du šimtus didžiulių skydų iš plakto aukso; į kiekvieną skydą suėjo šeši šimtai auksinių šekelių. [17] Jis padarė ir tris šimtus priedangos skydų iš plakto aukso; į kiekvieną priedangos skydą suėjo trys minos. Karalius padėjo juos Libano miško rūmuose.

[18] Karalius taip pat padarė šaunų sostą iš dramblio kaulo ir jį aptraukė geriausiu auksu. [19] Į sostą vedė šeši laiptai, sostas turėjo nugarą su apskritu viršumi ir atramas prie kiekvieno sėdynės šono. Du liūtai stovėjo šalia atramų, [20] o dvylika liūtų stovėjo ant šešių laiptų, po šešis kiekviename šone. Niekad nieko panašaus nebuvo padaryta jokioje karalystėje.

[21] Be to, visos Saliamono taurės buvo auksinės, o visi Libano miško rūmų indai buvo iš gryno aukso. Sidabrinių indų nebuvo. Saliamono dienomis sidabras buvo nieku laikomas. [22] Mat karalius turėjo Taršišo laivus jūroje drauge su Hiramo laivynu. Kartą per trejus metus Taršišo laivai* parplaukdavo, atgabendami aukso, sidabro, dramblio kaulų, beždžionių ir povų.

[23] Taip karalius Saliamonas viršijo turtais ir išmintimi visus žemės karalius. [24] Visas pasaulis ieškojo Saliamono veido, norėdamas išgirsti išmintį, kurią Dievas buvo įdėjęs jam į širdį. [25] Kiekvienas jų atgabendavo savo metinę duoklę — sidabro ir aukso daiktų, drabužių, ginklų ir prieskonių, arklių ir mulų.

Saliamono karo vežimai ir kavalerija

[26] Saliamonas sutelkė kovos vežimus ir raitelius. Jis turėjo tūkstantį keturis šimtus karo vežimų ir dvylika tūkstančių arklių, kuriuos jis paskirstė į kovos vežimų miestus ir prie karaliaus Jeruza-

---

10,22 "... Taršišo laivai": laivai, tinkami plaukti per vandenynus. Taršiš{as} buvo finikiečių nausėdija šiuolaikinėje Ispanijoje.

lėje. 27 Karalius padarė sidabrą taip apstų Jeruzalėje kaip akmenis ir kedrus, taip apsčius kaip sikomoro medžiai Šefeloje.* 28 Saliamono arkliai buvo gabenami iš Egipto ir Kuės.* Karaliaus pirkliai juos pirkdavo iš Kuės nustatyta kaina. 29 Vežimas, atgabentas iš Egipto, kainavo šešis šimtus sidabrinių šekelių, o arklys šimtą penkiasdešimt. O per karaliaus pirklius savo ruožtu buvo galima juos išgabenti visiems hetitų karaliams ir Aramo karaliams.

11

Saliamono nuodėmės

1* Karalius Saliamonas mylėjo daug svetimtaučių moterų. Ne tik faraono dukterį, bet ir moabiečių, amoniečių, edomiečių, sidoniečių ir hetitų moteris, 2 iš tų tautų, apie kurias VIEŠPATS buvo pasakęs izraeliečiams: "Niekas iš jūsų nesijungs su jais, niekas iš jų nesijungs su jumis, nes jie tikrai nugręš jūsų širdis sekti jų dievus". Prie jų Saliamonas prilipo su meile. 3 Tarp Saliamono žmonų buvo septyni šimtai didžiūnių ir trys šimtai sugulovių. Žmonos nugręžė jo širdį.

4 Saliamonui pasenus, jo žmonos nugręžė jo širdį sekti kitus dievus, ir jo širdis nebuvo ištikima VIEŠPAČIUI, jo Dievui, kaip buvo jo tėvo Dovydo širdis. 5 Saliamonas sekė sidoniečių deivę Aštartę ir amoniečių pasibjaurėjimą Milkomą. 6 Taigi Saliamonas darė, kas buvo pikta VIEŠPATIES akyse ir ištikimai VIEŠPATIES nesekė, kaip jo tėvas kad darė. 7 Tada Saliamonas į rytus nuo Jeruzalės ant kalno pastatė aukštumų alką Chemošui, Moabo pasibjaurėjimui, ir Molechui, amoniečių pasibjaurėjimui. 8 Tą patį jis padarė visoms savo svetimtautėms žmonoms, atnašavusioms smilkalus ir aukas savo dievams.

10,27 "... Šefeloje": Judo kalnų papėdėse.

10,28 "... iš Egipto ir Kuės": iš Kilikijos, Mažosios Azijos pietvakarinėje pusėje.

11,1-3.7 Saliamono iškilimą, jo pamaldumą ir išmintį, administracinius gabumus ir turtus, karalystės išsiplėtimą, jam rodomą tarp Artimųjų Rytų valdovų pagarbą, jo taikos karalystę ir, svarbiausia, draugystę su Dievu, aptemdė Saliamono mišrių vedybų nuodėmės su daugybe pagonių moterų ir kitų dievų garbinimas (žr. Iš 34,11-16; Įst 7,1-5).

9 VIEŠPATS supyko ant Saliamono, nes jo širdis nusigręžė nuo VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, kuris buvo jam du kartus pasirodęs. 10 Nors buvo jam įsakęs šiuo reikalu, kad nesektų kitų dievų, bet jis nesilaikė, ką VIEŠPATS buvo jam įsakęs. 11 Todėl VIEŠPATS Saliamonui tarė: "Kadangi tu taip norėjai, nesilaikei mano sandoros ir įstatų, kuriuos tau daviau, aš tikrai atplėšiu nuo tavęs karalystę ir atiduosiu ją vienam iš tavo tarnų. 12 Bet tavo tėvo Dovydo dėlei to nedarysiu tavo dienomis. Iš tavo sūnaus rankos ją atplėšiu. 13 Betgi visos karalystės neatplėšiu, dėlei savo tarno Dovydo ir dėlei Jeruzalės, kurią išsirinkau. Tavo sūnui duosiu vieną giminę".

Saliamono priešai

14 VIEŠPATS tad sužadino prieš Saliamoną priešą — Hadadą Edomietį, iš karališkos šeimos Edome. 15 Anksčiau, Dovydui užėmus Edomą, kariuomenės vadas Joabas, nužygiavęs palaidoti žuvusiųjų, išžudė Edome visus vyriškius. 16 Mat Joabas ir visas Izraelis ten prabuvo šešis mėnesius, kol išžudė Edome visus vyriškius. 17 Bet Hadadas drauge su keletu edomiečių, savo tėvo tarnų, išsigelbėjo ir pabėgo į Egiptą. Tuomet Hadadas buvo mažas berniukas. 18 Pakilę iš Midjano, jie atėjo į Paraną ir pasiėmė su savimi iš Parano daugiau vyrų. Taip jie atėjo į Egiptą, pas faraoną, Egipto karalių. Jis davė Hadadui namus, paskyrė jam išlaikymą ir dovanojo jam ūkį. 19 Hadadas įgijo tokią didelę malonę faraono akyse, kad jis davė jam žmona savo svainę, karalienės Tahpenes seserį. 20 Tahpenes sesuo pagimdė jo sūnų Genubatą, kurį Tahpenes augino faraono rūmuose. Taigi Genubatas buvo faraono rūmuose tarp faraono vaikų. 21 Kai Hadadas Egipte išgirdo, kad Dovydas užmigo su savo protėviais ir kariuomenės vadas Joabas numirė, Hadadas tarė faraonui: "Leisk man išvykti, noriu keliauti į savo šalį". 22 "O ko tau pas mane trūksta, — atsakė faraonas, — kad ūmai panorai keliauti į savo šalį?" "Nieko, — tarė Hadadas, — bet, nepaisant to, leisk man keliauti!"

23 Kitas priešas, Dievo pažadintas prieš Saliamoną, buvo Eljados sūnus Rezonas, kuris buvo pabėgęs nuo savo šeimininko Zobos karaliaus Hadadezerio. 24 Jis, subūręs prie savęs vyrų, tapo gaujos vadu po Dovydo žudynių. Nuėję į Damaską ir ten įsikūrę, jie padarė jį Damaske karaliumi. 25 Jis buvo Izraelio priešas per visas Salia-

mono dienas, darydamas žalą kaip Hadadas. Izraelį jis niekino ir Arame karaliavo.

Jeroboamo maištas

[26]* Nebato sūnus Jeroboamas, eframietis iš Zeredos, sūnus vienos našlės, kurios vardas buvo Zerua, buvo Saliamono tarnyboje. Jis pakėlė ranką prieš karalių. [27] Tokia buvo priežastis, dėl kurios jis pakėlė ranką prieš karalių: Saliamonas statė Milo'ą ir taisė spragą savo tėvo Dovydo miesto sienoje. [28] O tas Jerobomas buvo labai sugebąs vyras. Saliamonas, pamatęs, kad šis jaunas vyras yra pajėgus, paskyrė jį vadovauti visiems Juozapo namų lažo darbams.

[29] Atsitiko, kad kartą tuo metu Jeroboamas ėjo iš Jeruzalės, ir šilonietis pranašas Ahijas pasitiko jį kelyje. Ahijas buvo apsivilkęs nauju drabužiu. Jiedviem esant vieniems laukuose, [30] Ahijas pačiupo naująjį drabužį, kurį vilkėjo, ir suplėšė jį į dvylika gabalų. [31] "Imk sau dešimt gabalų, — jis tarė Jeroboamui, — nes taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Tikėk manimi, aš išplėšiu iš Saliamono rankos karalystę ir duosiu tau dešimt giminių. [32] Dėlei mano tarno Dovydo ir dėlei Jeruzalės, dėlei miesto, kurį išsirinkau iš visų Izraelio giminių, jam liks viena giminė. [33] Dešimt duosiu tau, nes jis paliko mane, garbino sidoniečių deivę Aštartę, Moabo dievą Chemošą bei amoniečių dievą Milkomą, ir nėjo mano keliais, nedarė, kas dora mano akyse, ir nesilaikė mano įstatų bei įsakų, kaip darė jo tėvas Dovydas. [34]Nepaisant to, visos karalystės iš jo neatimsiu, bet laikysiu jį karaliumi per visas jo gyvenimo dienas dėlei mano tarno Dovydo, kurį išsirinkau ir kuris laikėsi mano įsakymų ir įstatų. [35] Bet iš jo sūnaus rankos karalystę atimsiu ir tau ją, tas dešimt giminių, atiduosiu. [36] Jo sūnui duosiu vieną giminę, kad mano tarnas Dovydas visad turėtų žibintą* priešais mane Jeruzalėje, mieste, kurį išsirinkau savo vardo buveine. [37] Nūnai tave paimsiu, kad valdytumei visa, kaip tavo širdis trokšta. Tu būsi Izrae-

11,26-40 Didžiausias pavojus, maištas Saliamono karalystės viduje, kilo iš Nebato sūnaus Jeroboamo pusės. Pranašas Ahijas tikėjosi, kad Jeroboamas bus ištikimesnis Izraelio Dievui už Saliamoną.

11,36 "... žibintą": Dovydo dinastijos išlikimo simbolį.

lio karaliumi. [38] Jeigu tu būsi klusnus visame, ką tau įsakau, eisi mano keliais ir darysi, kas dora mano akyse, laikydamasis mano įstatų ir įsakymų, kaip darė mano tarnas Dovydas, aš būsiu su tavimi, pastatysiu tau tvirtus namus,* kaip pastačiau Dovydui, ir atiduosiu tau Izraelį. [39] Už tą nuodėmę pažeminsiu Dovydo palikuonis, bet ne amžinai'".

[40]* Todėl Saliamonas bandė Jeroboamą užmušti, bet Jeroboamas skubiai pabėgo į Egiptą, pas Egipto karalių Šišaką, ir prabuvo Egipte iki Saliamono mirties.

Saliamono valdymo galas

[41] Kita Saliamono veikla — visa, ką jis darė ir jo išmintis — argi nėra aprašyta Saliamono darbų knygoje? [42] Jeruzalėje Saliamonas valdė visą Izraelį keturiasdešimt metų. [43] Saliamonas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo tėvo Dovydo mieste. Jo vietoje tapo karaliumi jo sūnus Rehabeamas.

B. JUDAS IR IZRAELIS IKI AHABO VALDYMO

12

Sueiga prie Šechemo

[1] Rehabeamas nuvyko į Šechemą,* nes visas Izraelis buvo suėjęs į Šechemą paskelbti jį karaliumi. [2] Nebato sūnus Jeroboamas sužinojo apie tai dar Egipte. Mat Jeroboamas buvo pabėgęs nuo karaliaus Saliamono ir apsigyvenęs Egipte. [3] Buvo pasiųsti žmonės jo pašaukti. Jeroboamas ir visa Izraelio sueiga atėjo ir kalbėjo Reha-

11,38 "... pastatysiu tau tvirtus namus": dinastiją.

11,40 Atrodo, kad Egipto karalius Šišakas buvo mažiau palankus Saliamonui negu faraonas, kuris buvo davęs savo dukterį Saliamonui žmona.

12,1 Šechemas tuo metu buvo pagrindinis šiaurinių giminių centras (žr. Joz 24,1.32). Kadaise čia buvo atnaujinta Sandora ir pastatytas paminklinis liudijimo akmuo (žr. Joz 24,25-27). Čia Rehabeamas turėjo būti patvirtintas karaliumi, gaudamas visų Izraelio giminių pripažinimą.

beamui: [4] "Tavo tėvas uždėjo mums sunkų jungą. Nūn tad palengvink savo tėvo kietą lažą ir jo mums uždėtąjį sunkų jungą, ir mes tau tarnausime". [5] Rehabeamas jiems atsakė: "Eikite, ir po trijų dienų pas mane sugrįžkite".

Žmonėms nuėjus, [6] karalius Rehabeamas tarėsi su seniūnais, tarnavusiais jo tėvui Saliamonui dar jam gyvam esant, tardamas: "Kaip jūs man patariate šiems žmonėms atsakyti?" [7] Jie kalbėjo jam, tardami: "Jeigu tu šiandien būsi šios tautos tarnas ir jiems tarnausi, jeigu atsakysi jiems maloniais žodžiais, tuomet jie bus tavo tarnai amžinai". [8] Rehabeamas seniūnų duoto patarimo nepaisė, bet tarėsi su jaunais vyrais, kurie buvo su juo augę ir dabar jam tarnavo. [9] Jų klausė: "Ką jūs man patariate atsakyti tautai, kuri man sako: 'Palengvink jungą, kurį mums uždėjo tavo tėvas'?" [10] Jaunieji vyrai, drauge su juo augusieji, jam atsakė: "Tautai, kuri tavęs prašo: 'Tavo tėvas uždėjo mums sunkų jungą, bet tu turi jį palengvinti', turi taip kalbėti: 'Mano mažylis pirštas yra storesnis už mano tėvo juosmenį. [11] Kad mano tėvas jums sunkų jungą uždėjo, tai prie to jungo aš dar pridėsiu. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais'".*

[12] *Jeroboamas ir visi žmonės sugrįžo pas Rehabeamą trečią dieną kaip karalius buvo sakęs: "Sugrįžkite trečią dieną". [13] Žmonėms karalius atsakė aštriai, nepaisydamas patarimo, kurį jam buvo davę seniūnai. [14] Bet sekdamas jaunųjų vyrų patarimu, jiems tarė: "Mano tėvas jūsų jungą padarė sunkų, bet aš prie to jungo dar pridėsiu. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais". [15] Karalius neišklausė žmonių, nes taip buvo VIEŠPATIES skirta, idant jis įvykdytų žodį, kurį VIEŠPATS buvo ištaręs per Ahiją Šilonietį Nebato sūnui Jeroboamui.

12,11 "... plaksiu jus skorpionais": spygliuotais rimbais.

12,12-15 Sekdamas savo jaunųjų tarybos patarimą, Rehabeamas sėjo vėją ir sukėlė audrą. Įkvėptojo autoriaus laikysena (žr. 15–ąją eilutę) yra paaiškinta 1 Kar 11,33 tekste.

[16] Kai visas Izraelis pamatė, kad karalius nenorėjo jų išklausyti, žmonės, karaliui atsakydami, tarė:

"Kokia mums dalis Dovyde?*
Nėra paveldo Išajo sūnuje!
Izraeli, į savo palapines!
Nūn, Dovydai, žiūrėk savo namų!"

Visas Izraelis nuėjo į savo palapines. [17] Bet Rehabeamas ir toliau valdė izraeliečius, gyvenančius Judo miestuose.

[18] Karalius Rehabeamas pasiuntė Adoramą, tuomet buvusį lažo darbų vykdytoju, bet visas Izraelis užmušė jį akmenimis. Tada karalius paskubomis šoko į savo vežimą ir pabėgo į Jeruzalę. [19] Taip Izraelis ir kėlė maištą prieš Dovydo namus iki šios dienos.

Politinis lūžis

[20] Kai visas Izraelis išgirdo, kad Jeroboamas yra sugrįžęs, jie išsiuntė žmones pašaukti jį į sueigą, ir padarė jį viso Izraelio karaliumi. Tik Dovydo giminė liko ištikima Dovydo namams.

[21] Sugrįžęs į Jeruzalę, Rehabeamas sutelkė visus Judo namus ir Benjamino giminę — šimtą aštuoniasdešimt tūkstančių rinktinių kareivių — kovoti su Izraeliu ir sugrąžinti karalystę Saliamono sūnui Rehabeamui. [22] Bet Dievo vyrui Šemajui atėjo Dievo žodis: [23] "Sakyk Judo karaliui Rehabeamui, visiems Judo namams ir likusiems tautos žmonėms: [24] 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: nežygiuosite kovoti su savo giminėmis izraeliečiais. Tegrįžta kiekvienas į savo namus, nes tai aš padariau!'" Jie tad paklausė VIEŠPATIES žodžio ir sugrįžo namo pagal VIEŠPATIES žodį.

12,16 "Kokia mums dalis Dovyde?": net Dovydui valdant, kai kurios giminės norėjo pasitraukti (žr. 2 Sam 20,1). Rehabeamo elgesys paaštrino nepasitenkinimą, kurį buvo sukėlęs Saliamono įvestas lažas. Be to, Saliamonui valdant, Judo giminė turėjo daug lengvatų ir nuo lažo mažiau kentėjo. Užtat šiaurinės giminės ir skundėsi, kad joms nėra dalies Dovyde. Saliamono karalystės politinis lūžis sukūrė dvi izraeliečių karalystes: pietinę — Judo karalystę, arba Judą, ir šiaurinę — Izraelio karalystę, arba Izraelį. Vardas "Izraelis" po karalystės padalijimo turi ne tik religinę prasmę, bet ir politinę.

Religinė pervarta

[25] Jeroboamas įtvirtino Šechemą Efraimo aukštumose ir ten gyveno. Iš ten išsikėlęs, jis įtvirtino Penuelį. [26]* Širdyje Jeroboamas baiminosi: "O jei karalystė ims ir sugrįš Dovydo namams! [27] Jei ši tauta ir toliau eis atnašauti aukų VIEŠPAČIUI Jeruzalėje, šios tautos žmonių širdys vėl sugrįš pas jų valdovą Judo karalių Rehabeamą. Mane jie nužudys ir sugrįš pas Judo karalių Rehabeamą!" [28] Pasitaręs, karalius padarė du auksinius veršius. Žmonėms jis tarė: "Gana ilgai ėjote į Jeruzalę. Izraeli, štai tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto žemės!" [29]* Vieną jų pastatė Bet–Elyje, o kitą padėjo į Daną. [30] Tai nuvedė į nuodėmę, nes žmonės ėjo į Bet–Elį ir Daną šių veršių pagarbinti. [31] Jis statė ir šventyklas aukštumų alkose bei skyrė kunigus iš žmonių, kurie nebuvo kilę iš Levio giminės. [32] Jeroboamas įvedė iškilmę* aštuntojo mėnesio penkioliktą dieną, panašią į iškilmę Judo žemėje, ir atnašavo aukas ant aukuro. Taip jis darė Bet–Elyje, atnašaudamas savo padarytiems veršiams. Į Bet–Elį paskyrė kunigus aukštumų šventovių, kurias jis buvo pastatęs. [33] Penkioliktą dieną aštuntojo mėnesio, — to mėnesio, kuriame savo širdyje jis buvo sumanęs įvesti iškilmę izraeliečiams, Jeroboamas palipo atnašauti aukos ant aukuro, kurį buvo pastatęs Bet–Elyje.

12,26-32 Jeroboamas baiminosi, kad padalyta karalystė centrinės Šventyklos, buvusios Jeruzalėje, dėka vėl netaptų viena. Norėdamas užbėgti tam už akių, jis skatino kurti aukštumų alkas ir skyrė joms netikrus kunigus. Auksiniai veršiai, pastatyti dviejose karalystės šventyklose — Bet–Elyje ir Dane, nors ir buvo pagaminti kaip nematomos Dievybės, Sandoros Dievo simboliai, ilgainiui tapo stabais ir nuvedė į stabų garbinimą. Taip Jeroboamas įvedė Izraelį į nuodėmę ir savo religine pervarta užantspaudavo ir savo dinastijos žūtį (žr. 1 Kar 13,34; 14,7-14).

12,29 Bet–Elis ir Danas — svarbūs atskiros Izraelio karalystės miestai prie pietinės ir šiaurinės sienos. Vienas ir kitas buvo susijęs su izraeliečių protėviais (žr. Pr 12,8; 13,3; 18,10-12; 25,1-16; Ts 18,1-31).

12,32 "... iškilmę..., panašią į iškilmę Judo žemėje": naujoji Bet–Elio šventykla, kaip ir Saliamono Šventykla Jeruzalėje, buvo pašventinta Palapinių iškilmės metu.

13

Pranašas pasmerkia Bet–Elio aukurą

Jeroboamui stovint prie aukuro atnašauti smilkalų, [1]* į Bet–Elį atėjo iš Judo, VIEŠPATIES liepiamas, vienas Dievo vyras. [2] VIEŠPATIES įsakymu jis pasmerkė aukurą, tardamas: "Aukure, aukure! — taip kalbėjo VIEŠPATS, — 'Dovydo namams gims sūnus, vardu Jošijas. Jis atnašaus ant tavęs aukštumų alkų kunigus, deginančius ant tavęs smilkalus. Ant tavęs bus deginami žmonių kaulai'". [3] Tą pačią dieną jis davė ženklą, tardamas: "Toks yra ženklas, kad VIEŠPATS kalbėjo: 'Šis aukuras bus sugriautas ir ant jo esantys pelenai išžarstyti'". [4] Karalius Jeroboamas, išgirdęs, kaip Dievo vyras pasmerkė Bet–Elio aukurą, ištiesė ranką nuo aukuro, tardamas: "Suimkite jį!" Bet ištiestoji į Dievo vyrą ranka sustingo, ir Jeroboamas nebegalėjo jos į save palenkti. [5] Be to, ir aukuras sugriuvo, ir pelenai buvo išžarstyti pagal ženklą, kurį VIEŠPATIES įsakymu buvo davęs Dievo vyras. [6] "Prašau maldauti VIEŠPATIES, tavo Dievo, malonės, — karalius tarė Dievo vyrui, — ir melstis už mane, kad ranka man būtų sugrąžinta". Dievo vyras maldavo VIEŠPATĮ, ir karalius vėl galėjo sulenkti savo ranką. Ji tapo tokia, kokia buvo pirma. [7] Tada karalius kalbino Dievo vyrą: "Eikš su manimi į namus ir atsigaivink. Tau dovaną duosiu". [8] Bet Dievo vyras karaliui atsakė: "Nors man duotumei pusę savo karalystės, su tavimi neisiu. Šioje vietoje nevalgysiu duonos ir negersiu vandens,* [9] nes taip man buvo VIEŠPATIES liepta: 'Nei duonos valgysi, nei vandens gersi, nei keliu, kuriuo atėjai, grįši'". [10] Dievo vyras tad nuėjo kitu keliu. Keliu, kuriuo į Bet–Elį buvo atėjęs, negrįžo.

13,1-34 Pranašai pasmerkė Jeroboamą ir jo religines reformas. Šiame skyriuje yra dvi tikros nuorodos į pasakojimo datą: 1) Izraelio karalystė buvo vadinama Samarija (žr. 32–ąją eilutę) tik po jos sunaikinimo 721 m. prieš Kristų (žr. 2 Kar 17,24); 2) Jošijas (žr. 2–ąją eilutę) žuvo mūšyje prie Megido perėjos 609 m. prieš Kristų. Įkvėptasis autorius, rašydamas maždaug 600 m. prieš Kristų, įvertina Jeroboamo karaliavimą (931–910 m. prieš Kristų) pagal jo neištikimybę Sandoros su Dievu reikalavimams.

13,8.32 "Valgyti duonos, ar gerti vandens" Izraelio karalystėje reiškė priimti Jeroboamo religinę pervartą.

Dievo vyras ir pranašas

[11] Bet–Elyje gyveno senas pranašas. Atėję jo sūnūs, jam papasakojo visa, ką Dievo vyras tą dieną buvo padaręs Bet–Elyje. Jie pakartojo savo tėvui ir žodžius, kuriuos jis buvo pasakęs karaliui. [12] "Kuriuo keliu jis nuėjo?", — paklausė tėvas. Jo sūnūs parodė jam kelią, kuriuo buvo nuėjęs iš Judo atėjusis Dievo vyras. [13] Tada jis savo sūnums tarė: "Pabalnokite man asilą". Jie tad pabalnojo jam asilą, ir pranašas, jį užsėdęs, [14] išjojo paskui Dievo vyrą. Suradęs jį sėdintį po ąžuolu, paklausė: "Ar tu esi tas Dievo vyras, kuris atėjo iš Judo?" Jis atsakė: "Taip, tai aš". [15] "Eikš su manimi, — tarė jam pranašas, — ir ko nors užvalgyk". [16] Bet jis atsakė: "Aš negaliu su tavimi nei grįžti, nei pas tave užeiti. Šioje vietoje aš nevalgysiu duonos ir negersiu vandens, [17] nes man buvo VIEŠPATIES liepta: 'Nei duonos valgysi, nei vandens gersi, nei keliu, kuriuo atėjai, grįši'. [18] "Ir aš esu pranašas, kaip ir tu, — kalbėjo jam pranašas, — man VIEŠPATIES įsakymu tarė angelas: 'Parvesk jį atgal su savimi į namus duonos pavalgyti ir vandens atsigerti'". Bet pranašas jam melavo. [19] Tada Dievo vyras sugrįžo su juo, ir jo namuose valgė duonos ir gėrė vandens.

[20] Jiems sėdint prie stalo, VIEŠPATIES žodis atėjo jį atgal parvedusiam pranašui. [21] Atėjusiam iš Judo Dievo vyrui jis paskelbė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Kadangi neklausei VIEŠPATIES žodžio ir nesilaikei įsakymo, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, buvo tau davęs, [22] bet sugrįžai ir valgei duonos bei gėrei vandens vietoje, apie kurią tau sakiau: 'Ten nevalgysi duonos ir negersi vandens',* todėl tavo kūnas niekad nepasieks tavo protėvių kapo'".

[23] Dievo vyrui pavalgius duonos ir atsigėrus vandens, jam buvo pabalnotas jį parvedusio pranašo asilas, [24] ir jis leidosi į kelionę. Kelyje jį užpuolė liūtas ir sudraskė. Jo kūnas liko tysoti ant kelio, o šalia lavono stovėjo asilas ir tupėjo liūtas. [25] Eidami pro šalį, žmonės matė ant kelio tysantį lavoną ir šalia tupintį liūtą. Nuėję į miestą, kuriame gyveno senasis pranašas, apie tai pasakojo. [26] Dievo vyrą atgal parvedęs pranašas, tai išgirdęs, tarė: "Tai Dievo vyras, kuris nepaisė Dievo žodžio. Užtat VIEŠPATS ir atidavė jį liūtui, kuris jį sudraskė ir užmušė pagal jam duotą VIEŠPATIES žodį". [27] Savo sūnums pranašas tarė: "Pabalnokite man asilą". Pabalnojus asilą, [28] jis išjojo ir surado ant kelio tysantį kūną su asilu ir liūtu

prie lavono. Liūtas lavono neėdė ir asilo nedraskė. [29] Pranašas paėmė Dievo vyro kūną ir, užkėlęs ant asilo, pargabeno jį į miestą apraudoti ir palaidoti. [30] Kūną paguldė į savo paties kapą. Raudodami, jį apverkė: "Ai, mano broli!" [31] Dievo vyrą palaidojęs, pranašas savo sūnums tarė: "Kai mirsiu, mane palaidokite kape, kuriame yra palaidotas Dievo vyras, mano kaulus paguldykite šalia jo kaulų, [32] nes žodis, kurį jis paskelbė VIEŠPATIES įsakymu prieš Bet–Elio aukurą ir prieš visas aukštumų šventoves, esančias Samarijoje, tikrai įvyks".

[33] Jeroboamas net po šio įvykio negrįžo iš savo nedoro kelio, bet ir toliau skyrė kunigus aukštumų šventovėms iš eilinių žmonių. Kas tik norėjo būti kunigu buvo pašventinamas aukštumų šventovėms. [34] Taip Jeroboamo namai užsitraukė nuodėmę, už kurią turėjo būti sunaikinti ir nušluoti nuo žemės veido.

14

Jeroboamo sūnaus Abijo mirtis

[1]* Tuo metu susirgo Jeroboamo sūnus Abijas. [2] Jeroboamas savo žmonai tarė: "Eikš, persirenk, kad nebūtumei pažinta, kad esi Jeroboamo žmona, ir nueik į Šilo'ą. Pranašas Ahijas ten gyvena. Tas, kuris numatė, kad aš būsiu šios tautos karaliumi. [3] Paimk su savimi dešimt duonos kepalų, keletą tešlainių bei ąsotį medaus ir nueik pas jį. Jis tau pasakys, kas nutiks berniukui". [4] Jeroboamo žmona taip ir padarė. Ji leidosi kelionėn į Šilo'ą ir nuėjo prie Ahijo namų. Ahijas nebegalėjo matyti, nes senatvė buvo aptemdžiusi jam akis, [5] bet VIEŠPATS Ahijui buvo pasakęs: "Žiūrėk, Jeroboamo žmona ateina pas tave pasiteirauti apie savo sūnų, nes jis serga. Taip ir taip su ja kalbėsi. Ji ateis persirengusi".

[6] Išgirdęs jos žingsnius, kai ji ėjo pro duris, Ahijas tarė: "Įeik, Jeroboamo žmona. Kam apsimeti esanti kita? Aš turiu tau perduoti karčią žinią. [7] Eik ir pasakyk Jeroboamui: 'Taip kalbėjo VIEŠ-

---

14,1-16 Pranašas Ahijas, kuris kadaise buvo drąsinęs Jeroboamą kelti maištą prieš Saliamoną (žr. 1 Kar 11,29-31), dabar Jeroboamą pasmerkia. Įkvėptasis autorius žinojo, kad Jeroboamo namų — dinastijos — istorija buvo pernelyg trumpa (žr. 1 Kar 15,25-30), kad visa šiaurinė karalystė žlugo 721 m. prieš Kristų (žr. 15–ąją eilutę). Šiuos niūrius įvykius jis aiškina, atsižvelgdamas į religinį tautos supuvimą (žr. 9–ąją ir 16–ąją eilutę).

PATS, Izraelio Dievas: aš iškėliau tave iš tautos ir padariau tave savo tautos Izraelio valdovu; [8] aš atplėšiau karalystę iš Dovydo namų ir tau ją atidaviau. Bet tu nebuvai kaip mano tarnas Dovydas, kuris laikėsi mano įsakymų ir sekė mane visa širdimi, darydamas tik tai, kas dora mano akyse. [9] Tu elgeisi nedoriau už visus prieš tave buvusius, tu ėmei ir pasidarei sau kitų dievų ir lietinių atvaizdų man į pyktį vesti. Tu numetei mane sau per petį. [10] Todėl aš užtrauksiu nelaimę Jeroboamo namams, išrausiu iš Jeroboamo šeimos visus vyriškius — vergą ir laisvą Izraelyje — ir švariai iššluosiu Jeroboamo namus, kaip mėšlas kad yra iššluojamas. [11] Kas iš Jeroboamo šeimos mirs mieste, tą šunys suės, o kas mirs atvirame lauke, tą padangių paukščiai suris, nes VIEŠPATS kalbėjo'. [12] Leiskis tad į kelionę, grįžk į savo namus. Kai tik įkelsi į miestą koją, mirs tavo vaikas. [13] Visas Izraelis jį apraudos ir palaidos. Vien jis iš Jeroboamo šeimos bus nuneštas į kapą, nes tik jame VIEŠPATS, Izraelio Dievas, gali rasti šį tą gero. [14] Be to, VIEŠPATS paskirs Izraeliui karalių, kuris padarys Jeroboamo namams galą!

[15] VIEŠPATS tol plaks Izraelį, kol jis nesvyruos, kaip svyruoja nendrė vandenyje. Jis išraus Izraelį iš šios geros žemės, duotos jų protėviams, ir išblaškys juos anapus {Eufrato} upės, nes jie, darydamiesi sau šventuosius stulpus,* supykdė VIEŠPATĮ. [16] Jis paliks Izraelį už Jeroboamo nuodėmes, kuriomis jis nusidėjo ir įvedė Izraelį į nuodėmę'.

[17] Jeroboamo žmona pakilo ir leidosi į kelionę. Ji parėjo į Tirzą.* Vos jai peržengus namų slenkstį, berniukas mirė. [18] Jį laidojo visas Izraelis ir jo raudojo pagal VIEŠPATIES žodį, ištartą per savo tarną pranašą Ahiją.

[19] O kiti Jeroboamo darbai, kaip jis kariavo ir kaip jis valdė, yra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. [20] Jeroboamas valdė dvidešimt dvejus metus. Tada jis užmigo su savo protėviais, o jo vietoje pradėjo karaliauti jo sūnus Nadabas.

14,15 "... šventuosius stulpus": šventieji stulpai buvo kanaaniečių vaisingumo deivės Ašeros simboliai. Ašera buvo didelė pagunda izraeliečiams. Ji minima bent keturiasdešimt kartų hebraiškajame Šv. Rašte.

14,17 "... į Tirzą": Tirza buvo tapusi Jeroboamo sostinė — buveinė po išsikėlimo iš Šechemo (žr. 1 Kar 12,25; 15,33). Vėliau Izraelio karaliai pasistatė naują sostinę — Samariją (žr. 1 Kar 16,24).

Rehabeamo karaliavimas

[21] Tuo tarpu Saliamono sūnus Rehabeamas tapo Judo karaliumi. Rehabeamas buvo keturiasdešimt vienerių metų, kai pradėjo karaliauti. Jis karaliavo septyniolika metų Jeruzalėje — mieste, kurį VIEŠPATS buvo išsirinkęs iš visų Izraelio giminių duoti buveinę savo vardui. Jo motinos vardas buvo Naama Amonietė.

[22] Judas darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. Savo nuodėmėmis jie pykdė jį net labiau negu tai buvo darę jų protėviai. [23] Ir jie statėsi aukštumų alkas, akmenis ir šventuosius stulpus ant kiekvienos kalvos ir po kiekvienu lapuotu medžiu. [24] Krašte buvo ir vyriškių šventovės kekšių. Judas kartojo visas pasibjaurėtinas apeigas tautų, kurias VIEŠPATS buvo pašalinęs iš kelio izraeliečiams.

[25] Penktaisiais karaliaus Rehabeamo metais Egipto karalius Šišakas užpuolė Jeruzalę. [26] Jis pagrobė ir VIEŠPATIES Namų turtus, ir karaliaus rūmų turtus. Viską paėmė. Jis pagrobė net ir Saliamono padarytus auksinius skydus. [27] Užtat vietoje jų karalius Rehabeamas padarė varinius skydus ir patikėjo juos rankoms sargybos pareigūnų, saugančių karaliaus rūmų duris. [28] Kada tik karalius eidavo į VIEŠPATIES Namus, vyrai juos nešdavosi ir po to sugrąžindavo į sargybinę.

[29] Kiti Rehabeamo darbai — visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [30] Tarp Rehabeamo ir Jeroboamo nuolat vyko karas. [31] Rehabeamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste. Jo motinos vardas buvo Naama Amonietė. Sūnus Abijamas tapo karaliumi jo vietoje.

15

Abijamo karaliavimas Judo karalystėje

[1] Aštuonioliktaisiais karaliaus Nebato sūnaus Jeroboamo metais Abijamas tapo Judo karaliumi. [2] Jeruzalėje jis karaliavo trejus metus; jo motina buvo Abišalomo duktė, vardu Maaka. [3] Jis kartojo visas nuodėmes, kurias jo tėvas buvo prieš jį daręs; VIEŠPAČIUI, savo Dievui, jis nebuvo nuoširdus, kaip jo tėvas Dovydas. [4] Nepaisant to, Dovydo dėlei VIEŠPATS, jo Dievas, davė jam žibintą Jeruzalėje, pažadindamas jam įpėdinį ir apsaugodamas Jeruzalę,

[5]nes Dovydas buvo daręs, kas dora VIEŠPATIES akyse, ir per visas savo gyvenimo dienas nebuvo nukrypęs nuo viso, ką jis buvo jam įsakęs, išskyrus atsitikimą su Uriju Hetitu. [6] Karas, prasidėjęs tarp Rehabeamo ir Jeroboamo, tęsėsi per visas jo gyvenimo dienas. [7]Kiti Abijamo darbai — visa, ką jis darė, argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? Tarp Abijamo ir Jeroboamo vyko karas. [8] Abijamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Asa tapo karaliumi tėvo vietoje.

Asos karaliavimas Judo karalystėje

[9] Dvidešimtaisiais Izraelio karaliaus Jeroboamo metais Asa tapo Judo karaliumi. [10] Jeruzalėje jis karaliavo keturiasdešimt vienerius metus; jo motina buvo Abišalomo duktė, vardu Maaka. [11]Asa darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, kaip jo tėvas Dovydas kad buvo daręs. [12] Iš krašto jis išvarė šventovės kekšius ir pašalino visus, protėvių padarytus stabus. [13] Be to, jis pašalino savo motiną Maaką iš motinos karalienės vietos,* nes ji buvo padariusi pasibjaurėtiną atvaizdą Ašerai.* Asa nuvertė jos pasibjaurėtiną atvaizdą ir jį sudegino Kidrono slėnyje. [14] Betgi aukštumų alkos nebuvo išnaikintos. Nepaisant to, Asa buvo nuoširdus su VIEŠPAČIU, savo Dievu, per visas savo dienas. [15] Į VIEŠPATIES Namus jis įnešė savo tėvo įžadu pašventintas atnašas ir savo paties įžadu pašventintas atnašas — sidabrą, auksą bei įvairius reikmenis.

[16] Karas tarp Asos ir Izraelio karaliaus Baašos vyko per visas jų dienas. [17] Izraelio karalius Baaša, atžygiavęs prieš Judą, įtvirtino Ramą, norėdamas užkirsti kelią žmonėms išeiti ar įeiti pas Judo karalių Asą. [18]* Tada Asa, paėmęs visą sidabrą ir auksą, — liku-

---

15,13 "... iš motinos karalienės vietos": Judo karalystėje, kaip ir kitose Artimųjų Rytų karalystėse, karalienė motina užėmė ypatingą garbės vietą karaliaus dvare. Ji buvo vadinama Didžiąja Dama. "... atvaizdą Ašerai": tai buvo stulpas apvaisinimo deivės Ašeros simbolis. Asa valdė Judo karalystę 911–870 m. prieš Kristų.

15,18-22 Judo karalius Asa nuolat kariavo su šiaurine Izraelio karalyste ir papirko Aramo — Sirijos — karalių Ben–Hadadą pereiti į savo pusę. Ben–Hadadas I, trečias Rezono įpėdinis, buvo išsilaisvinęs iš izraeliečių jungo Saliamono valdymo metu ir tapęs Aramo — Sirijos — karaliumi (žr. 1 Kar 11,23-24).

sius VIEŠPATIES Namų ir karaliaus rūmų ižde, — juos patikėjo savo pareigūnams. Karalius Asa pasiuntė juos Aramo karaliui Ben–Hadadui, Heziono sūnaus Tabrimono sūnui, viešpatavusiam Damaske, tardamas: [19] "Tebūna tarp manęs ir tavęs sąjunga, kaip buvo tarp mano tėvo ir tavo tėvo. Štai siunčiu tau sidabro ir aukso dovaną. Imk ir nutrauk sąjungą su Izraelio karaliumi Baaša, kad jis atsitrauktų nuo manęs". [20] Ben–Hadadas paklausė karaliaus Asos. Pasiuntęs savo kariuomenės vadus prieš Izraelio miestus, jis užėmė Ijoną, Daną, Abel–Bet–Maaką ir visus Chinerotus su visa Naftalio žeme. [21] Išgirdęs apie tai Baaša, nustojo tvirtinęs Ramą ir pasiliko Tirzoje. [22] Tada karalius Asa sutelkė visą Judą, be išimties, ir jie nunešė akmenis ir rąstus, iš kurių Rama turėjo būti įtvirtinta. Jais karalius Asa įtvirtino Benjamino Gebą ir Mizpą.

[23] O visi kiti Asos darbai — visi jo žygdarbiai, visa, ką jis nuveikė, ir miestai, kuriuos jis įtvirtino — argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? Betgi senatvėje jis kentėjo nuo kojų ligos. [24] Asa užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais savo tėvo Dovydo mieste. Jo sūnus Jehošafatas tapo karaliumi jo vietoje.

Nadabo karaliavimas Izraelyje

[25]* Jeroboamo sūnus Nadabas tapo Izraelio karaliumi antraisiais Judo karaliaus Asos metais ir karaliavo Izraelyje dvejus metus. [26] Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, eidamas savo tėvo pėdomis ir darydamas nuodėmę, į kurią jis buvo įvedęs Izraelį.

[27] Ahijo sūnus Baaša, iš Issacharo namų, surengė prieš jį sąmokslą. Baaša užmušė jį prie filistinų Gibetono, kai Nadabas ir visas Izraelis buvo apgulę Gibetoną. [28] Taigi Baaša nužudė Nadabą trečiaisiais Judo karaliaus Asos metais ir jo vietoje tapo karaliumi. [29] Vos tapęs karaliumi, jis išžudė visus Jeroboamo namus ir nepaliko Jeroboamui nė gyvos dvasios, bet jį visiškai sunaikino, — pagal VIEŠPATIES žodį, kurį jis buvo kalbėjęs per savo tarną Ahiją

15,25-32 Su Izraelio karaliaus Nadabo nužudymu prasideda Izraelio karalių žudymai, įkvėptojo autoriaus aiškinami kaip bausmės už neištikimybę Sinajaus Sandorai (žr. 29-30 eilutes; 1 Kar 14,1-16). Nadabas valdė šiaurinę karalystę — Izraelį 910–909 m. prieš Kristų.

Šilonietį, — 30 už nuodėmes, kurias Jeroboamas buvo padaręs ir įtraukęs Izraelį į nuodėmę, supykdydamas jomis VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą.

31 O kiti Nadabo darbai — visa, ką jis darė, argi nėra jie aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? 32 Tarp Asos ir Izraelio karaliaus Baašos vyko karas per visas jų dienas.

33 Trečiaisiais Judo karaliaus Asos metais, Ahijo sūnus Baaša tapo karaliumi Tirzoje visam Izraeliui ir karaliavo dvidešimt ketverius metus. 34 Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, eidamas Jeroboamo pėdomis ir darydamas nuodėmę, į kurią jis buvo įvedęs Izraelį.

16

Baašos karaliavimas Izraelio karalystėje

1 VIEŠPATIES žodis prieš Baašą atėjo Hananio sūnui Jehui: 2 "Aš pakėliau tave iš dulkių ir padariau tave savo tautos Izraelio vadu, bet tu ėjai Jeroboamo pėdomis ir vedei mano tautą Izraelį į nuodėmę, pykindamas mane jų nuodėmėmis, 3 žiūrėk tad, aš nušluosiu Baašą bei jo namus ir padarysiu tavo namus kaip Nebato sūnaus Jeroboamo. 4 Kas tik iš Baašos šeimos mirs mieste, šunys suės, o kas tik mirs atvirame lauke, paukščiai suris".

5 O kiti Baašos darbai, ką jis darė, ir jo žygdarbiai, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? 6 Baaša užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Tirzoje, o jo vietoje jo sūnus Ela tapo karaliumi. 7 Be to, VIEŠPATIES žodis atėjo per pranašą Hananio sūnų Jehų prieš Baašą ir jo namus ne vien dėl viso pikta, kurį jis darė VIEŠPATIES akyse, kad pykintų jį savo rankų darbu, būdamas panašus į Jeroboamo namus, bet ir dėl to, kad juos sunaikino.

Elos karaliavimos Izraelio karalystėje

8 Dvidešimt šeštaisiais Judo karaliaus Asos metais Baašos sūnus Ela tapo Izraelio karaliumi Tirzoje — karaliavo dvejus metus. 9 Jo dvariškis Zimris, pusės raitelių vadas, surengė prieš jį sąmokslą, kai jis buvo Tirzoje visiškai pasigėręs Tirzos rūmų

prievaizdos Arzos namuose. [10] Zimris įėjo, parbloškė jį ir užmušė dvidešimt septintaisiais Judo karaliaus Asos metais ir tapo karaliumi jo vietoje.

[11] Pradėjęs karaliauti ir vos spėjęs atsisėsti į sostą, jis išžudė visus Baašos namus, nepalikdamas jam nė vieno vyriškio iš jo giminių ar iš jo bičiulių. [12] Taip Zimris sunaikino visus Baašos namus pagal žodį, kurį VIEŠPATS buvo ištaręs per pranašą Jehų, [13] už visas Baašos nuodėmes ir už jo sūnaus Elos nuodėmes, kuriomis jie patys buvo nusidėję ir įtraukę Izraelį į nuodėmę, pykindami VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, savo stabais.

[14] O kiti Elos darbai — visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje?

Zimrio karaliavimas Izraelio karalystėje

[15] Dvidešimt septintaisiais Judo karaliaus Asos metais Zimris karaliavo Tirzoje septynias dienas. Tuo metu kariuomenė buvo apgulusi filistinų miestą Gibetoną. [16] Kareiviai stovykloje išgirdo: "Zimris surengė sąmokslą ir nužudė karalių!" Todėl tą pačią dieną stovykloje visas Izraelis padarė kariuomenės vadą Omrį Izraelio karaliumi. [17] Tada Omris ir visas Izraelis su juo pasitraukė nuo Gibetono ir apgulė Tirzą. [18] Zimris, matydamas, kad miestas bus paimtas, nuėjo į karaliaus rūmų bokštą ir susidegino su karaliaus rūmais. Taip jis mirė [19] už nuodėmes, kuriomis nusidėjo, darydamas, kas nedora VIEŠPATIES akyse, eidamas Jeroboamo pėdomis, ir už nuodėmes, kurias padarė, vesdamas Izraelį į nuodėmę.

[20] O kiti Zimrio darbai ir sąmokslas, kurį jis surengė, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje?

[21]* Tada Izraelio žmonės pasidalijo į dvi dalis. Pusė žmonių norėjo Ginato sūnų Tibnį padaryti karaliumi, o kita pusė rėmė Omrį. [22] Omrį rėmę žmonės buvo stipresni už Ginato sūnų Tibnį rėmusius žmones. Taip Tibnis mirė, o Omris tapo karaliumi.

16,21-28 Omris buvo sumanus ir svarbus Izraelio karalius. Tai liudija Artimųjų Rytų archeologija. Įrašai paminkliniame akmenyje, kurį įprasta vadinti Moabietišku akmeniu, liudija, kad Omris pavergė Moabą; Asirijos archyvinė medžiaga vadina Izraelį "Omrio namų kraštu" net po to, kai Omrio dinastija jau buvo pasitraukusi iš istorijos. Įkvėptasis autorius domisi bemaž tik

Omrio karaliavimas Izraelio karalystėje

[23] Omris pradėjo karaliauti trisdešimt pirmaisiais Judo karaliaus Asos metais ir karaliavo dvylika metų. Tirzoje jis karaliavo šešerius metus.

[24] Jis nupirko Samarijos kalvą iš Šemero už du sidabrinius talentus, kalvą įtvirtino ir miestą, kurį pastatė, pavadino Samarija, kalvos savininko Šemero vardu.

[25] Omris darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ir elgėsi nedoriau už visus savo pirmtakus. [26] Jis ėjo Nebato sūnaus Jeroboamo keliu visais atžvilgiais ir kartojo jo nuodėmes, kuriomis jis įtraukė į nuodėmę Izraelį, pykindamas VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, jo stabais.

[27] O kiti Omrio įvykdyti darbai ir jo atlikti žygdarbiai, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [28] Omris užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje, o jo vietoje jo sūnus Ahabas tapo karaliumi.

Ahabo karaliavimas Izraelio karalystėje

[29]* Trisdešimt aštuntaisiais Judo karaliaus Asos metais Omrio sūnus Ahabas tapo Izraelio karaliumi. Omrio sūnus Ahabas valdė Izraelį Samarijoje dvidešimt dvejus metus. [30] Omrio sūnus Ahabas darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, daugiau už bet kurį savo pirmtaką.

[31] Negana jam buvo kartoti Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmes, jis paėmė žmona sidoniečių karaliaus Etbaalo dukterį Jezabelę ir pradėjo garbinti Baalą ir jam tarnauti. [32] Baalui jis padirbo aukurą Baalo šventykloje, kurią jis buvo pastatęs Samarijoje. [33] Ahabas padarė ir šventąjį stulpą. Ahabas padarė daugiau VIEŠPAČIUI, Iz-

---

religiniais reikalais ir Omrio nuopelnų, išskyrus Samarijos — naujos sostinės — pastatymą, nemini. Omris yra pasmerkiamas, nes jis savo sūnui davė finikiečių (sidoniečių) karaliaus dukterį Jezabelę. Tai buvo geras politinis ėjimas, bet atnešė didelę žalą Izraelio religijai.

16,29-34 Ahabo karaliavimas aprašomas išsamiau, nes nešė religinius lūžius ir pervartas (žr. 1 Kar 17,1-22,40).

raelio Dievui, supykinti negu bet kuris iš prieš jį buvusių Izraelio karalių. [34]* Jo dienomis Hielis iš Bet–Elio atstatė Jerichą. Dėdamas jo pamatus, jis neteko savo pirmagimio sūnaus Abiramo, ir, įstatydamas vartus į jų vietą, jis neteko savo jauniausio sūnaus Segubo, kaip VIEŠPATS buvo kalbėjęs per Nuno sūnų Jozuę.

C. PASAKOJIMAI APIE PRANAŠUS

17

Elijas pranašauja sausrą

[1]* Tišbietis Elijas, iš Tišbės Gileade, tarė Ahabui: "Kaip gyvas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuriam aš tarnauju, šiais metais nebus nei rasos, nei lietaus, nebent aš duosiu žodį".

[2] Elijui atėjo VIEŠPATIES žodis, tardamas: [3] "Eik iš čia, pasuk į rytus ir pasislėpk prie Cherito upelio, rytuose nuo Jordano. [4] Atsigersi iš upelio, o aš paliepiau varnams ten tave maitinti". [5] Jis tad leidosi į kelionę vykdyti, ką VIEŠPATS jam buvo įsakęs. Nuėjęs, gyveno prie Cherito upelio, į rytus nuo Jordano. [6] Varnai atnešdavo jam duonos ir mėsos kas rytą ir kas vakarą, o iš upelio jis atsigerdavo.

16,34 Vaikų kūnai buvo palaidoti po pamatais ir vartais, norint garantuoti pastatams palaimą. Tokias apeigas įkvėptasis autorius laiko pasibjaurėtinomis. Žr. Joz 6,26.

17,1 Kanaano — Finikijos — dievas Baalas (žr. 1 Kar 16,31-32) žemdirbių religijoje buvo laikomas dievu, kuris valdo lietų. Elijas Tišbietis norėjo parodyti, kad jo Dievas Jahvė, Izraelio Dievas, iš tikrųjų yra lietaus viešpats. Elijas Tišbietis buvo vienas iš svarbiausių asmenų — pranašų — Senojo Testamento istorijoje. Jo vardas "El–i–Jah" reiškia "Dievas–mano–{yra}Jahvė". Elijas sėkmingai gynė Jahvės, Sandoros Dievo, pažinimą ir garbinimą nuo įtaigių Baalo garbinimo apeigų, kurias buvo įvedusi Ahabo žmona Jezabelė iš Tyro. Pasakojimas apie Eliją apima grumtynes su Baalo garbintojais, stebuklų pasakojimus, karalių pasmerkimą ir paruošimą pranašo Elijo eschatologinei užduočiai: liudyti "Viešpaties dieną". Žr. Mal 3,23-24; Mt 17,10-13; Lk 1,17.

Miltų ir aliejaus stebuklas

[7] Ilgainiui upelis išdžiūvo, nes nebuvo krašte lietaus. [8] Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Elijui, tardamas: [9] "Tuojau pat eik į Sidono Zarefatą* ir ten pasilik. Vienai tenykštei našlei įsakiau tave maitinti". [10] Jis tad leidosi į kelionę ir atėjo į Zarefatą. Priėjęs miesto vartus, jis pamatė ten našlę, berenkančią malkas. Ją pasišaukęs, tarė: "Prašyčiau atnešti man truputį vandens inde atsigerti". [11] Jai einant atnešti, jis šūktelėjo iš paskos, tardamas: "Atnešk man kąsnį duonos rankoje". [12] "Kaip gyvas tavo VIEŠPATS, — ji atsakė, — aš nieko kepto neturiu, vien tik saują miltų puode ir truputį aliejaus ąsotyje. Štai dabar rankioju pagalius, kad grįžusi namo tai paruoščiau sau ir sūnui. Suvalgysime ir po to mirsime". [13] "Nebijok, — tarė jai Elijas, — eik ir daryk kaip sakei. Bet pirma padaryk paplotėlį ir jį atnešk man, o po to paruošk ką nors sau ir savo sūnui. [14] Nes VIEŠPATS, Izraelio Dievas, taip kalbėjo: 'Miltai puode neišseks, nei aliejaus ąsotyje nepritrūks iki tos dienos, kurią VIEŠPATS atsiųs žemei lietaus'". [15] Nuėjusi, ji padarė kaip Elijas buvo pasakęs. Ji pati ir jis bei visa jos šeimyna turėjo maisto ilgą laiką. [16] Miltai puode neišseko, nei aliejaus ąsotyje nepritrūko, kaip VIEŠPATS buvo kalbėjęs per Eliją.

Našlės sūnus prikeliamas iš numirusių

[17] Atsitiko po šių įvykių, kad sūnus tos moters — namų šeimininkės — susirgo. Jis vis blogėjo, kol pagaliau nustojo alsuoti. [18]* Tada ji Elijui tarė: "Ką pikta, Dievo tarne, aš tau padariau, kad tu pas mane turėjai ateiti man kaltę priminti ir mano sūnų nužudyti?" [19] Bet jis atsakė jai: "Duok man savo sūnų". Paėmęs jį nuo

---

17,9 "... Zarefatą": vietovė Finikijos pajūryje, už karaliaus Ahabo karalystės ribų.

17,18 Moteris savo nelaimę priskiria Elijo apsilankymui: Dievo vyras, jos mintijimu, yra tarsi liudytojas, kurio artume išryškėja slaptos ir nesąmoningos nuodėmės, reikalaujančios bausmės.

jos rankų, nusinešė jį į viršutinio aukšto kambarį, kur jis gyveno, ir paguldė ant savo lovos. [20] "VIEŠPATIE, mano Dieve, — jis šaukėsi VIEŠPATIES, — argi tu net šiai našlei, pas kurią esu svečias, atsiuntei nelaimę, užmušdamas jos sūnų?" [21] Tada jis atsigulė ant vaiko tris kartus ir šaukėsi VIEŠPATIES, tardamas: "VIEŠPATIE, mano Dieve, maldauju, tesugrįžta šio vaiko gyvastis į jo kūną!" [22] VIEŠPATS išgirdo Elijo maldavimą, vaiko gyvastis sugrįžo į jį, ir jis atgijo. [23] Paėmęs vaiką, Elijas nunešė jį iš viršutinio aukšto kambario žemyn į seklyčią ir atidavė jį motinai, tardamas: "Žiūrėk, tavo sūnus yra gyvas". [24] "Dabar aš tikrai žinau, kad esi Dievo vyras, — atsakė moteris Elijui, — ir kad VIEŠPATIES žodis eina iš tavo burnos".

18

Elijas ir Baalo pranašai

[1]* Daug vėliau, trečiaisiais {sausros} metais, Elijui atėjo VIEŠPATIES žodis, tardamas: "Eik ir pasirodyk Ahabui. Aš atsiųsiu žemei lietaus". [2] Elijas tad nuėjo pas Ahabą.

Samarijoje buvo didelis badas. [3] Ahabas pasišaukė rūmų valdytoją Obadiją. {Obadijas laikė VIEŠPATĮ didelėje pagarboje. [4] Kai Jezabelė žudė VIEŠPATIES pranašus, Obadijas buvo paėmęs šimtą pranašų, paslėpęs juos po penkiasdešimt olose ir aprūpinęs duona ir vandeniu.] [5] Ahabas Obadijui tarė: "Pereik per kraštą, nueik prie visų vandens šaltinių ir visų srovių. Galbūt rasime šiek tiek žolės arkliams ir mulams išgelbėti, idant neliktume be gyvulių". [6] Norėdami išžvalgyti kraštą, jiedu išsiskyrė: Ahabas ėjo atskirai vienu keliu, o Obadijas ėjo atskirai kitu keliu.

18,1-6 Sausra baigiasi. Elijas kelia klausimą: kuris Dievas gali sulaikyti lietų ir duoti lietaus? Jahvė — Sandoros Viešpats ar didysis Baalas? Jau pats Elijo vardas — hebraiškai "Elijah" — "Jahvė {yra} mano Dievas" skelbia jo tikėjimą. "Obadijas" reiškia "Jahvės tarnas". Jezabelė buvo persekiojusi Jahvės, Sandoros Viešpaties, pranašus.

7* Obadijui keliaujant, ūmai jį pasitiko Elijas. Atpažinęs jį, Obadijas puolė kniūpsčias ir tarė: "Ar tai tu, mano viešpatie Elijau?" 8 "Taip, tai aš, — atsakė jam, — eik ir pasakyk savo valdovui, kad Elijas yra čia!" 9 "Kuo aš tau nusidėjau, kad tu atiduodi savo tarną į rankas Ahabui, kad mane užmuštų? 10 Kaip gyvas VIEŠPATS, tavo Dievas, nėra jokios tautos ar karalystės, į kurią mano valdovas nebūtų siuntęs tavęs ieškoti. Kai atsakydavo: 'Čia jo nėra', jis reikalaudavo iš tos karalystės ar tautos priesaikos, kad tavęs nesurado. 11 Betgi nūn sakai: 'Eik ir pasakyk savo valdovui, kad Elijas yra čia'. 12 Kai tik paeisiu nuo tavęs, VIEŠPATIES dvasia nuneš tave nežinia kur. Taigi, kai aš nuėjęs pranešiu Ahabui, o jis negalės tavęs surasti, mane jis užmuš, nors aš, tavo tarnas, VIEŠPATĮ laikiau pagarboje nuo jaunystės. 13 Mano viešpačiui tikrai buvo pranešta, ką aš padariau, Jezabelei žudant VIEŠPATIES pranašus, kaip aš paslėpiau šimtą VIEŠPATIES pranašų po penkiasdešimt vienoje oloje ir aprūpinau juos duona ir vandeniu. 14 O dabar tu sakai: 'Eik ir pasakyk savo valdovui: Elijas yra čia!' Juk jis tikrai mane užmuš". 15 Elijas tarė: "Kaip gyvas Galybių VIEŠPATS, kuriam aš tarnauju, šiandien tikrai aš jam pasirodysiu".

Elijas ir Ahabas

16 Obadijas tad nuėjo Ahabo pasitikti ir jam pranešė, o Ahabas atėjo Elijo pasitikti. 17* Ahabas, pamatęs Eliją, jam tarė: "Ar tai tu, kuris vargini Izraelį?" 18 "Ne aš Izraelį varginau, — atsikirto Elijas, — bet varginai tu ir tavo tėvo namai, nes atmetėte VIEŠPATIES įsakymus ir ėjote paskui Baalą. 19 Užtat pasiųsk surinkti visą Izraelį pas mane ant Karmelio kalno drauge su keturiais šimtais penkiasdešimt Baalo pranašų ir keturiais šimtais Ašeros pranašų, valgančių prie Jezabelės stalo".

18,7-16 Ahabas buvo ieškojęs Elijo visur, norėdamas jį sugauti. Dabar pats pranašas savo noru sutinka pasirodyti Ahabui.

18,17-19 Elijas pareiškia, kad Ahabas, nepripažindamas Sandoros Viešpaties ir leisdamas savo žmonai Jezabelei plėsti Baalo religiją Izraelyje, yra kaltas dėl sausros. Deivė Ašera buvo laikoma Baalo žmona.

Auka ant Karmelio kalno

[20] Ahabas tad išsiuntė žmones pašaukti visus izraeliečius ir surinko pranašus ant Karmelio kalno. [21] Tada Elijas priėjo prie visų žmonių ir tarė: "Kaip ilgai jūs šlubuosite tarp dviejų pažiūrų? Jeigu VIEŠPATS yra Dievas, sekite paskui jį; bet jeigu Baalas, tuomet sekite jį!" Žmonės neatsakė jam nė žodžio. [22] Tada Elijas tarė žmonėms: "Aš, vien tik aš, likau VIEŠPATIES pranašas, o Baalo pranašų yra keturi šimtai penkiasdešimt vyrų. [23] Tebūna duota mums du jautukai. Teišsirenka jie sau vieną jautuką, tesukapoja į gabalus ir tepadeda ant malkų, bet ugnies teneužkuria. O aš paruošiu kitą jautuką ir padėsiu jį ant malkų, bet ugnies neužkursiu. [24] Tada jūs šaukite savo dievą vardu, o aš šauksiu VIEŠPATĮ vardu. Sutarkime: Dievas, kuris atsakys ugnimi, yra iš tikrųjų Dievas". Visi žmonės atsakė: "Gerai pasakyta!"

[25] Elijas Baalo pranašams tarė: "Išsirinkite sau vieną jautuką ir pirmi paruoškite jį, nes jūsų yra daugiau. Tada šaukite savo dievą vardu, bet ugnies nekurkite". [26] Jie tada, paėmę jiems duotą jautuką, jį paruošė ir šaukė Baalą vardu nuo ryto iki vidudienio, tardami: "Baalai, išklausyk mūsų!" Bet nebuvo jokio garso, niekas neatsakė. Klupčiodami jie šoko* apie pastatytą aukurą. [27] Atėjus vidudieniui, Elijas iš jų tyčiojosi, sakydamas: "Šaukite garsiau! Juk jis yra dievas! Arba jis yra užsisvajojęs, arba paėjėjęs į pakelę,* arba keliauja, arba galbūt užmigęs ir turi būti pažadintas". [28] Jie tad garsiai šaukė ir, pagal savo paprotį, čaižė save kalavijais ir ietimis, kol apsipylė krauju. [29] Vidudieniui praėjus, jie vis dar šėlo, pranašaudami pagavoje iki pat aukos atnašavimo. Vis dar nebuvo jokio garso ir nebuvo, kas atsakytų ar išklausytų.

[30] Tada Elijas tarė visiems žmonėms: "Ateikite arčiau prie manęs". Visi žmonės priėjo arčiau prie jo. Jis atstatė VIEŠPATIES aukurą, kuris buvo nuverstas. [31] Elijas paėmė dvylika akmenų pagal skaičių giminių sūnų Jokūbo, kuriam buvo atėjęs Dievo žodis: "Tavo vardas bus Izraelis", [32] ir iš tų akmenų jis pastatė aukurą

18,26 "... klupčiodami jie šoko": pirma lenkdami vieną kelią, o paskui ir kitą. Žr. Ps 26,6-7.

18,27 "... paėjėjęs į pakelę": turbūt eufemizmas, reiškiantis paėjėjo nusilengvinti.

VIEŠPATIES vardui. Tada jis iškasė aplink aukurą griovį, kuriame buvo galima du saikus grūdų pasėti. [33] Po to jis sudėjo malkas, sukapojo į gabalus jautuką ir uždėjo ant malkų. Jis tarė: "Pripilkite keturis ąsočius vandens ir užpilkite jį ant deginamosios aukos ir ant malkų". [34] Vėl tarė: "Padarykite tai dar kartą", ir tai jie padarė antrą kartą. "Padarykite tai trečią kartą", — jis tarė, ir tai jie padarė trečią kartą. [35] Vanduo bėgo visur aplink aukurą, net griovys buvo pilnas vandens.

[36] Atėjus metui atnašauti auką, pranašas Elijas priėjo ir tarė: "VIEŠPATIE, Dieve Abraomo, Izaoko ir Izraelio, šią dieną tebūna žinoma, kad tu esi Izraelio Dievas, kad aš esu tavo tarnas ir, kad aš visus tuos dalykus padariau tavo įsakymu. [37] Atsakyk man VIEŠPATIE! Atsakyk man, kad ši tauta žinotų, jog tu, VIEŠPATIE, esi Dievas, jog tu vėl susigrąžini jų širdis". [38] Tada nužengė VIEŠPATIES ugnis ir sudegino deginamąją auką, malkas, akmenis ir žemes. Ji sugėrė ir griovyje buvusį vandenį. [39] Tai matydami, visi žmonės puolė kniūpsčia, šaukdami: "VIEŠPATS yra Dievas! Tik VIEŠPATS yra Dievas!" [40] Elijas jiems tarė: "Čiupkite Baalo pranašus! Nė vienam neleiskite pabėgti!" Jie buvo suimti. Nuvaręs juos žemyn prie Kišono upelio, Elijas ten juos nužudė.*

Baigiasi sausra

[41]* Elijas tarė Ahabui: "Pakilk, valgyk ir gerk, nes atūžia smarkus lietus. [42] Ahabas tad nuėjo pavalgyti ir atsigerti. Tuo tarpu Elijas, užkopęs į Karmelio viršūnę, atsisėdo ant žemės ir priglaudė savo veidą prie kelių. [43] Savo tarnui jis paliepė: "Pakopk ir pasižvalgyk Jūros link". Palypėjęs tarnas pasižvalgė ir pranešė: "Nieko

---

18,40 "... juos nužudė": tuomet izraeliečiai, o vėliau ir įkvėptasis autorius, grumtynes tarp Baalo ir Viešpaties laikė grumtynėmis tarp gyvenimo ir mirties.

18,41-46 "... Pakilk,valgyk ir gerk"... reiškė: nutrauk pasninką, kurio buvo laikomasi apeigų metu. Sausros galas buvo ženklas, kad Jahvė, o ne Baalas, valdo dangų ir lemia izraeliečių likimą. "Jezreel(is)" buvo antroji Ahabo sostinė. Elijas nubėgo maždaug 30 km didžiai džiaugdamasis pirma Ahabo vežimo, skelbdamas vispusišką Jahvės — Sandoros Viešpaties — pergalę prieš Baal(us).

nėra!" Septynis kartus Elijas liepė: "Vėl nueik!" [44] Septintą kartą tarnas pranešė: "Žiūrėk, mažas debesėlis, nedidesnis už žmogaus ranką, kyla nuo Jūros". Tada Elijas tarė: "Eik ir sakyk Ahabui: 'Kinkyk savo vežimą ir leiskis žemyn, kad lietus tavęs neužkluptų'". [45] Už valandėlės dangus apsiniaukė juodais debesimis, papūtė vėjas ir pradėjo smarkiai lyti. Ahabas, įlipęs į savo vežimą, nuvažiavo Jezrėelio link. [46] Bet VIEŠPATIES ranka atėjo ant Elijo. Prisijuosęs drabužius prie juosmens, jis bėgo pirma Ahabo iki pat Jezrėelio.

19

Kelionė į Horebą

[1] Kai Ahabas papasakojo Jezabelei visa, ką Elijas buvo padaręs ir kaip jis buvo išžudęs visus jos pranašus kalaviju, [2] Jezabelė nusiuntė pasiuntinį pas Eliją, tardama: "Tai man tepadaro dievai ir darteprideda, jeigu šiuo laiku rytoj nepadarysiu su tavo gyvastimi, kaip buvo padaryta su kiekvieno iš jų gyvastimi". [3] Išsigandęs, gelbėdamas savo gyvybę, jis tučtuojau pabėgo. Pasiekęs Judo Beer–Šebą, jis paliko ten savo tarną, [4] o pats pakeliavo vieną dieną į dykumą. Priėjęs kadagį, jis po juo atsisėdo ir šaukėsi mirties. "Gana! — jis šaukė, — nūn, VIEŠPATIE, imk mano gyvastį, nes aš nesu geresnis už savo protėvius".

[5] Elijas ten atsigulė po kadagiu ir užmigo. Staiga jį palietė angelas ir jam tarė: "Kelkis ir valgyk!" [6] Jis apsižvalgė. Žiūri, prie galvos žaizdre keptas paplotis ir ąsotis vandens. [7] VIEŠPATIES angelas atėjo antrą kartą ir, palietęs jį, tarė: "Kelkis ir valgyk, kitaip kelionė bus tau per sunki". [8]* Atsikėlęs, pavalgė ir atsigėrė. Tuo maistu pasistiprinęs, jis ėjo keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų iki pat Dievo kalno, Horebo. [9] Ten, įlindęs į olą, joje praleido naktį.

19,8-19 Verta šiuos Dievo apsireiškimus Elijui palyginti su apsireiškimais Mozei (žr. Iš 19,1-23; 33,1-23; 34,5) ant to paties Horebo — Sinajaus — kalno. Nors įvairūs gamtos reiškiniai — vėjas, audra, žemės drebėjimas, ugnis (žr. Iš 19,18-19) — priverčia žmogų susimąstyti, išgyventi savo ribotumą ir kelti būties klausimus apie Dievo artumą, jie nėra pats Dievo artu-

Susitikimas su Dievu

Tada VIEŠPATIES žodis atėjo jam, tardamas: "Ką čia veiki, Elijau?" [10] Jis atsakė: "Aš degu uolumu dėl VIEŠPATIES, Galybių Dievo, nes izraeliečiai atmetė tavo Sandorą, nuvertė tavo aukurus ir išžudė tavo pranašus kalaviju. Tik aš vienas likau, ir jie nori man gyvastį atimti".

[11] "Išeik laukan, — jis pašaukė, — ir stovėk ant kalno prieš VIEŠPATĮ, nes VIEŠPATS praeis". Pūtė didelis vėjas, jis buvo toks stiprus, kad skaldė kalnus ir trupino į gabalus uolas prieš VIEŠPATĮ, bet VIEŠPATIES nebuvo vėjyje. Po vėjo — žemės drebėjimas, bet VIEŠPATIES nebuvo žemės drebėjime. [12] Po žemės drebėjimo — ugnis, bet VIEŠPATIES nebuvo ugnyje. O po ugnies — švelnios tylos balsas. [13] Jį išgirdęs, Elijas apgaubė veidą skraiste ir išėjęs atsistojo prie olos angos. Tada kreipėsi į jį balsas: "Ką čia veiki, Elijau?" [14] Jis atsakė: "Aš degu uolumu dėl VIEŠPATIES, Galybių Dievo, nes izraeliečiai atmetė tavo Sandorą, nuvertė tavo aukurus ir išžudė tavo pranašus kalaviju. Tik aš vienas likau, ir jie trokšta man gyvastį atimti".

[15] VIEŠPATS jam tarė: "Grįžk keliu, kuriuo atėjai, į Damasko dykumą.* Ten nuėjęs, patepsi Hazaelį Aramo karaliumi. [16] Patepk ir Nimšio sūnų Jehu'ą Izraelio karaliumi, o Šafato sūnų Elišą iš Abel–Meholos patepk pranašu savo vietoje. [17] Kas tik pabėgs nuo Hazaelio kalavijo, tą Jehu'as užmuš, o kas tik pabėgs nuo Jehu'o kalavijo, tą Eliša užmuš. [18] Aš paliksiu Izraelyje tik septynis tūkstančius* — visus tuos, kurių keliai nesiklaupė Baalui ir kurių lūpos jo nebučiavo".

---

mas, tolygūs "švelnios tylos balsui", apreiškiančiam Dievo dvasiškumą. Pranašo Elijo užduotis buvo atkurti Sandorą ir atgaivinti tikrą tikėjimą, todėl nenuostabu, kad jis sugrįžo prie Horebo — Sinajaus — kalno, kur Sandora buvo apreikšta Mozei ir per jį izraeliečių tautai (žr. Iš 3,1-4.17; 33,18-34,9). Mozė ir Elijas pasirodė su Kristumi atsimainymo metu (žr. Mt 17,1-9; Mk 9,1-7; Lk 9,28-36).

19,15 "... į Damasko dykumą": į nūdienę Sirijos dykumą.

19,15-17 Pats Elijas įvykdė tik trečiąją jam pavestą užduotį, paskirdamas Elišą pranašu (žr. 19-21 eilutes). Elišai buvo pavesta atlikti pirmąją užduotį asmeniškai (žr. 2 Kar 8,7-19), o antrąją per įgaliotinį (žr. 2 Kar 9,1-10).

19,18 "... tik septynis tūkstančius": pranašų knygose šie septyni tūkstančiai yra vadinami "teisiuoju likučiu". Žr. Am 5,15; Iz 10,20; 11,11.

Elišos pašaukimas

[19]* Iš ten iškeliavęs, Elijas rado Šafato sūnų Elišą beariantį. Buvo ariama dvylika jungų jaučių, o jis buvo su dvyliktuoju. Elijas, eidamas pro jį, užmetė jam savo skraistę. [20] Palikęs jaučius, jis bėgo paskui Eliją, sakydamas: "Prašau leisti man pabučiuoti tėvą ir motiną, tada aš tave seksiu". "Eik, grįžk! — atsakė Elijas, — argi aš tau ką padariau?" [21] Eliša sugrįžo nuo jo ir, paėmęs jungą jaučių, juos papjovė. Naudodamas pakinktus kaip malkas, jis išvirė jų mėsą ir davė ją žmonėms valgyti. Tada jis paliko, sekė Eliją ir tapo jo tarnas.

20

Samarijos apgula

[1]* Aramo karalius Ben–Hadadas sutelkė visą savo kariuomenę ir, lydimas trisdešimt dviejų karalių, drauge su raiteliais ir kovos vežimais atžygiavo į Samariją, ją užpuolė ir apgulė. [2] Pas karalių Ahabą į miestą jis siuntė pasiuntinius [3] jam pasakyti: "Taip kalbėjo Ben–Hadadas: 'Tavo sidabras ir tavo auksas yra mano, taip pat ir tavo gražiosios žmonos bei vaikai yra mano'". [4] Izraelio karalius jam atsakė: "Mano viešpatie karaliau, yra kaip tu pasakei! Aš ir visa, ką aš turiu, tavo". [5] Bet pasiuntiniai vėl atėjo, tardami: "Taip kalbėjo Ben–Hadadas: 'Aš siunčiau tau pasakyti, kad turi man atiduoti savo sidabrą ir auksą, savo žmonas ir vaikus. [6] Vis dėlto aš pasiųsiu pas tave savo tarnus rytoj maždaug šiuo laiku, jie iškrės tavo rūmus bei namus tavo dvariškių, paims visa, ką tu vertini, ir išneš'".

[7] Tada Izraelio karalius sušaukė visus krašto seniūnus ir tarė: "Tik pagalvokite! Žiūrėkite patys, kaip tas žmogus nori mus pražudyti! Juk kai jis reikalavo iš manęs mano žmonų ir vaikų, mano

---

19,19-21 Elijo veiksmas, savo skraistės užmetimas Elišai ant pečių, liudijo dievišką pašaukimą dalyvauti pranašiškoje užduotyje. O Elišos veiksmas, savo jaučių jungo sunaikinimas, liudijo jo skubų ir vispusišką atsidavimą pranašo užduočiai rūpintis Dievo garbe.

20,1-6 Be abejo, karaliai šiame tekste, kaip dažnai Šv. Rašte, buvo mažų nepriklausomų miestų su keletu sau pavaldžių gyvenviečių valdovai.

sidabro ir mano aukso, aš neatsisakiau". [8] Visi seniūnai ir žmonės jam sakė: "Neklausyk ir nesutik!" [9] Ben–Hadado pasiuntiniams tad jis tarė: "Pasakykite mano viešpačiui karaliui: 'Visa, ko tu iš pradžių reikalavai iš savo tarno, aš padarysiu. Bet šio dalyko padaryti negaliu'". Pasiuntiniai išėjo ir tai jam pranešė. [10] Po to Ben–Hadadas pasiuntė šį žodį: "Tai tepadaro man dievai ir dar teprideda, jei pakaks Samarijoje dulkių kiekvienam mano vyrų bent po saują pasiimti". [11]* "Pasakykite jam, — atsakė Izraelio karalius, — tenesigiria žmogus, kuris kalaviją dar tik juosiasi, kaip tas, kuris nusijuosia". [12] Ben–Hadadas su kitais karaliais gėrė palapinėse, kai išgirdo šį atsakymą. "Pasiruoškite pulti!" — jis įsakė savo vyrams. Jie pasiruošė pulti miestą.

Izraelio pergalė

[13] Tada vienas pranašų, priėjęs prie Izraelio karaliaus Ahabo, tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Ar matei šią didelę kariuomenę? Štai šiandien aš ją atiduosiu į tavo rankas ir tu žinosi, kad aš esu VIEŠPATS'". [14] Ahabas klausė: "Per ką tai įvyks?" Pranašas atsakė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Per sričių valdytojų apsaugos vaikinus'". Ahabas klausė: "Kas pradės mūšį?" "Tu", — atsakė pranašas.

[15] Tada Ahabas surinko sričių valdytojų apsaugos vaikinus, — jų buvo du šimtai trisdešimt du. O po jų, apžiūrėjo visus izraeliečius, — septynis tūkstančius.

[16] Jie išėjo vidudienį, o tuo tarpu Ben–Hadadas buvo visiškai pasigėręs palapinėje, jis ir trisdešimt du karaliai, jo sąjungininkai. [17] Sričių valdytojų apsaugos vaikinai išėjo pirmieji. Ben–Hadadas buvo išsiuntęs žvalgus, jie jam pranešė: "Keletas vyrų išėjo iš Samarijos". [18] Jis tarė: "Jei jie išėjo taikingai pasiduoti, juos gyvus paimkite; jei jie išėjo kovoti, vis tiek juos gyvus paimkite".

[19] Bet jie, sričių valdytojų vaikinai ir juos sekusi kariuomenė, jau buvo išžygiavę iš miesto [20] ir kiekvienas guldė savo priešą. Aramėjai bėgo, o Izraelis juos vijosi. Ir Aramo karalius Ben–Hadadas pabėgo raitas kartu su kitais raiteliais. [21] Išžygiavęs Izraelio karalius puolė arklius bei kovos vežimus ir ištiko aramėjus didele pergale.

20,11 Ahabas cituoja patarlę, kad nedera prieš mūšį girtis pergale, nes dar nėra aišku, kas laimės mūšį.

[22] Tada pranašas, priėjęs prie Izraelio karaliaus, jam tarė: “Eik, stiprink savo pajėgas ir gerai apsvarstyk, ką turi daryti, nes pavasarį Aramo karalius atžygiuos prieš tave”.

[23] O Aramo karaliaus dvariškiai jam kalbėjo: “Jų Dievas yra kalnų Dievas. Užtat jie ir buvo už mus stipresni. Bet jei kovosime su jais lygumoje, mes tikriausiai būsime už juos stipresni. [24] Be to, štai ką turi daryti: atstatyk karalius ir jų vietoje paskirk valdytojus.* [25] Sutelk sau tokio pat dydžio kariuomenę, kokią praradai, arklį vietoje arklio, kovos vežimą vietoje kovos vežimo. Tada kovosime su jais lygumoje, ir tikriausiai mes būsime už juos stipresni”. Jis priėmė jų patarimą ir taip padarė.

Pergalė prie Afeko

[26] Pavasarį Ben–Hadadas sutelkė aramėjus ir atžygiavo į Afeką kovoti su Izraeliu. [27] Ir izraelięčiai buvo pašaukti prie ginklų, aprūpinti maistu, ir išėjo prieš juos į mūšį. Pasistatę stovyklą priešais aramėjus, izraeliečiai atrodė tarsi dvi ožkų kaimenės, o tuo tarpu aramėjai pripildė visą kraštą. [28] Tada Dievo vyras, priėjęs prie Izraelio karaliaus, tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: kadangi aramėjai sakė: ‘VIEŠPATS yra kalnų Dievas, bet ne lygumų Dievas’, todėl aš atiduosiu šią visą kariuomenę tau į rankas, ir tu žinosi, kad aš esu VIEŠPATS”.

[29] Jie buvo stovyklose vieni priešais kitus septynias dienas. Septintą dieną prasidėjo mūšis. Vieną dieną izraeliečiai užmušė šimtą tūkstančių aramėjų pėstininkų. [30] Likusieji subėgo į Afeko miestą, kurio siena užgriuvo ant dvidešimt septynių tūkstančių išlikusių vyrų.

Ir Ben–Hadadas pabėgo ir pasislėpė mieste. [31] Jo tarnai jam kalbėjo: “Žiūrėk, mes girdėjome, kad Izraelio namų karaliai yra gailestingi karaliai. Prašom leisti mums užsidėti ant strėnų ašutines bei virves apie galvas ir pasiduoti Izraelio karaliui. Galbūt jis pasigailės tavo gyvasties”. [32] Jie tad, apsijuosę strėnas ašutinėmis ir apvyniojęę galvas virvėmis, išėjo pas Izraelio karalių ir tarė: “Tavo tarnas Ben–Hadadas sako: ‘Prašau pasigailėti mano gyvasties’ ”. O

20,24 “... paskirk valdytojus”: patyrusius kariškius.

jis atsakė: "Ar jis dar gyvas? Jis yra mano brolis". 33 Laikydami tai geru ženklu, vyrai skubiai pasigavo iš jo žodį, tardami: "Taip, Ben–Hadadas yra tavo brolis". "Eikite ir jį atveskite", — paliepė jis. Ben–Hadadas tad išėjo pas jį, ir jis pasisodino jį į savo vežimą. 34 Ben–Hadadas jam tarė: "Aš sugrąžinsiu miestus, kuriuos mano tėvas paėmė iš tavo tėvo, o tu gali įkurti sau turgavietes Damaske, kaip mano tėvas darė Samarijoje". "Aš savo ruožtu, — atsakė Ahabas, — su tokia sandora paleisiu tave namo". Jis tad sudarė su juo sandorą ir jį paleido.

Pranašas pasmerkia Ahabo poelgį

35 Vienas vyras, pranašų mokinys, VIEŠPAČIUI įsakius, tarė savo bičiuliui: "Eikš, suduok man!" Bet tas vyras atsisakė jį užgauti. 36 Jis tarė jam: "Kadangi tu VIEŠPATIES žodžio nepaklausei, žiūrėk tad, kai tik nuo manęs pasitrauksi, sudraskys tave liūtas". Ir, jam nuėjus, pasitiko jį liūtas ir jį sudraskė. 37 Tada jis, sutikęs kitą vyrą, tarė: "Eikš, suduok man!" Tas vyras sudavė jam smūgį ir jį sužeidė. 38 Dabar pranašas nuėjo ir, prisidengęs tvarsčiu akis, laukė palei kelią karaliaus. 39 Karaliui praeinant, jis šaukė karaliui ir sakė: "Tavo tarnas pateko į mūšio sūkurį. Ūmai vienas kareivis atvedė pas mane vyrą ir tarė: 'Saugok šį vyrą! Jeigu jis dingtų be žinios, tavo gyvybė bus už jo gyvybę, arba turėsi užmokėti sidabrinį talentą'.* 40 Tavo tarnui esant užsiėmusiam šen bei ten, jis pradingo". Izraelio karalius jam atsakė: "Tu turi savo nuosprendį. Tu pats nusprendei". 41 Tada jis skubiai nusiėmė tvarstį sau nuo akių. Izraelio karalius atpažino jį kaip vieną iš pranašų. 42 Jis jam tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Kadangi tu išlaisvinai žmogų, kuris buvo paskyręs tave sunaikinti,* todėl tavo gyvybė bus už jo gyvybę ir tavo tauta už jo tautą'". 43 Izraelio karalius, prislėgtas ir niūrus, leidosi namų link ir parvyko į Samariją.

20,39 "... sidabrinį talentą": maždaug 34.2 kg — tomis dienomis milžiniška bauda.

20,42 "... paskyręs tave sunaikinti": religinis semitinių tautų karybos veiksmas. Žr. Joz 6,17; 1 Sam 15,3.

21

Nabotas atsisako parduoti vynuogyną

1* Po to praėjo šiek tiek laiko. Kadangi Nabotas Jezreelietis turėjo vynuogyną Jezreelyje šalia Samarijos karaliaus Ahabo rūmų, 2 Ahabas kalbėjo Nabotui: "Duok man savo vynuogyną, kad galėčiau turėti sau daržą, nes jis yra kaip tik šalia mano rūmų. Už jį tau duosiu geresnį vynuogyną arba, jeigu tau patinka, sumokėsiu jo kainą pinigais". 3 Bet Nabotas Ahabui atsakė: "Saugok Dieve! VIEŠPATS draudžia man duoti tau protėvių paveldą". 4 Ahabas parėjo namo prislėgtas ir niūrus dėl atsakymo, kurį jam buvo davęs Nabotas Jezreelietis: "Aš neatiduosiu tau, ką esu paveldėjęs iš savo tėvų". Atsigulęs į savo lovą, nugręžė veidą į sieną ir nieko nevalgė.

Ahabas ir Jezabelė

5* Jo žmona Jezabelė atėjo pas jį ir klausė: "Kodėl esi taip prislėgtas, kad net valgyti nenori?" 6 Jis tad jai papasakojo: "Kadangi aš kalbėjau su Nabotu Jezreeliečiu ir jam sakiau: 'Parduok man savo vynuogyną už pinigus, arba, jeigu tau patinka, duosiu tau už jį kitą vynuogyną', bet jis atsakė: 'Aš savo vynuogyno tau neduosiu!'" 7 Jo žmona Jezabelė jam tarė: "Nūn yra tau metas pasirodyti Izraelio karaliumi. Kelkis, ko nors pavalgyk ir būk linksmas. Aš tau duosiu Naboto Jezreeliečio vynuogyną".

21,1-4 Nabotas negalėjo atsisakyti savo protėvių paveldo, nes tikėjimo kraitis — teisėtvarka ir religiniai papročiai — reikalavo, kad protėvių paveldas amžinai liktų šeimos nuosavybė (žr. Kun 25,10. 13-17.23-24.34). Ahabas buvo "prislėgtas ir niūrus", nes žinojo, kad, remiantis teisėtvarka ir religiniais papročiais, Nabotas buvo teisus.

21,5-7 Jezabelė nejautė jokios pagarbos Izraelio tikėjimo kraičiui.

Nabotas nužudomas

8* Parašiusi laiškus Ahabo vardu, juos užantspaudavo jo žiedu ir pasiuntė seniūnams bei didikams, gyvenusiems su Nabotu jo mieste. 9 Laiškuose ji rašė: "Paskelbkite pasninką ir pasodinkite Nabotą pirmoje sueigos vietoje. 10 Priešais jį pasodinkite du vyrus — niekšus, tepaliudija jie prieš jį, tardami: 'Tu keikei Dievą ir karalių'. Tada išveskite jį ir užmuškite akmenimis". 11 Miesto vyrai — seniūnai ir didikai, gyvenusieji mieste — darė, kaip Jezabelė buvo jiems nurodžiusi. 12 Jie paskelbė pasninką ir pasodino Nabotą pirmoje sueigos vietoje. 13 Tada atėjo tie du niekšai ir atsisėdo priešais jį. Niekšai žmonių akivaizdoje paliudijo prieš Nabotą, tardami: "Nabotas keikė Dievą ir karalių". Nabotas tad buvo išvestas už miesto ir užmuštas akmenimis. 14 Tada jie pasiuntė žodį Jezabelei: "Nabotas buvo užmuštas akmenimis. Jis mirė".

15 Vos išgirdusi, kad Nabotas buvo užmuštas akmenimis ir buvo miręs, Jezabelė tarė Ahabui: "Nueik ir paimk sau Naboto Jezreeliečio vynuogyną, kurį jis atsisakė parduoti tau už pinigus, nes Naboto nebėra gyvo. Jis miręs". 16 Vos sužinojęs, kad Nabotas yra miręs, Ahabas nuėjo pasiimti Naboto Jezreeliečio vynuogyno.

Elijas paskelbia Dievo nuosprendį

17 Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Elijui, tardamas: 18 "Nueik pasitikti Izraelio karaliaus Ahabo, viešpataujančio Samarijoje. Žiūrėk, jis Naboto vynuogyne, į kurį yra atėjęs jo pasiimti. 19* Jam sakysi: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: užmušei ir dabar pasisavini!' Jam pasakysi: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: toje vietoje, kurioje šunys laižė Naboto kraują, šunys laižys ir tavo kraują'".

21,8-14 Pasninkas būdavo iškilmingos sueigos dalis, kai reikėdavo svarstyti rimtą, tikėjimo bendriją liečiantį reikalą (žr. Ts 20,26; 1 Sam 7,6; 14,24). "Sodinti Nabotą pirmoje sueigos vietoje" turbūt reiškia, kad jis turėjo sueigai vadovauti. Apie du liudytojus ir užmušimo akmenimis bausmę žr. Įst 17,5-6; 19,15. "Nabotas keikė Dievą ir karalių", palygink Iš 22,28; Kun 24,10-16.

21,19 Ahabo atsakymas į šį Dievo nuosprendį yra aprašytas 27–ojoje eilutėje, o nuosprendžio padariniai 28-29 eilutėse ir 2 Kar 9,21-26 skaitinyje.

[20]* Ahabas Elijui tarė: “Mane suradai, mano prieše?” “Taip, aš suradau tave, — jis atsakė, — kadangi esi parsidavęs daryti, kas nedora VIEŠPATIES akyse, [21] tikėk manimi, užtrauksiu tau nelaimę. Nusikratysiu tavimi, Izraelyje atkirsiu nuo Ahabo vyriškius — vergus ir laisvuosius. [22] Pasielgsiu su tavo namais, kaip pasielgiau su Nebato sūnaus Jeroboamo namais ir Ahijo sūnaus Baašos namais dėl to, kad pykdei mane, vesdamas Izraelį į nuodėmę. [23] VIEŠPATS kalbėjo taip pat ir apie Jezabelę: ‘Šunys ės Jezabelę Jezreelio lauke’. [24] Kas tik iš Ahabo mirs mieste, tą šunys suės, o kas tik iš jo šeimos mirs atvirame lauke, tą padangių paukščiai suris”.

[25] {Iš tikrųjų, niekad nebuvo kito tokio kaip Ahabas, kuris būtų buvęs taip parsidavęs daryti, kas nedora VIEŠPATIES akyse, savo žmonos Jezabelės skatinamas. [26] Jis elgėsi pasibjaurėtinai, eidamas paskui stabus, kaip buvo darę amoriečiai, kuriuos Dievas išvarė prieš izraeliečius.}

Ahabas daro atgailą

[27] Išgirdęs šiuos žodžius, Ahabas perplėšė savo drabužius ir apsivilko ašutine ant nuogo kūno. Jis pasninkavo, miegojo apsivilkęs ašutine ir vaikštinėjo prislėgtas. [28] Tada VIEŠPATIES žodis atėjo Elijui Tišbiečiui: “Ar matei, kaip Ahabas nusižemino prieš mane? Kadangi jis nusižemino prieš mane, aš neužtrauksiu nelaimės jo dienomis. Ant jo namų užtrauksiu nelaimę jo sūnaus dienomis”.

21,20-26 Šiose eilutėse įkvėptasis Karalių knygų redaktorius iš Judo karalystės, vietoje paruošiančių Elijo žodžių, esančių 19–ojoje eilutėje, duoda išsamią ir galutinę ištarmę visai Ahabo šeimai tais pačiais žodžiais, kaip ir Jeroboamo (žr. 1 Kar 14,9-11) ir Baašos (žr. 1 Kar 16,2-4) šeimoms. Ši ištarmė atspindi vėlesnį teologinį Izraelio karalių vertinimą. Jo tiesiogiai nesąlygoja nusikaltimas Nabotui, bet Ahabo ir Jezabelės stabų garbinimas. Elijo ištarmės įvykdymas yra aprašomas 2 Kar 9,36-37.

22

Žygis prieš Ramot-Gileadą

1* Treji metai praėjo be karo tarp Aramo ir Izraelio. 2 Bet trečiais metais Judo karalius Jehošafatas atvyko pas Izraelio karalių. 3 Izraelio karalius tarė savo dvariškiams: "Argi jūs nežinote, kad Ramot–Gileadas mums priklauso, o tačiau mes nieko nedarome, kad jį atsiimtume iš Aramo karaliaus rankos". 4 Jis klausė Jehošafato: "Ar žygiuosi su manimi į mūšį prie Ramot–Gileado?" "Aš darysiu, ką tu darysi, — atsakė Jehošafatas, — mano kareiviai yra tavo kareiviai, mano arkliai yra tavo arkliai".

Netikri pranašai žada pergalę

5* Bet Jehošafatas dar paprašė Izraelio karalių: "Pirma prašyčiau atsiklausti VIEŠPATIES žodžio". 6 Tada Izraelio karalius, surinkęs pranašus, apie keturis šimtus vyrų, jiems tarė: "Ar man žygiuoti į mūšį prieš Ramot- Gileadą, ar susilaikyti?" "Žygiuok, — jie atsakė, — nes VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas". 7 Bet Jehošafatas paklausė: "Ar nėra čia jokio kito pranašo, kurio galėtume atsiklausti?" 8 Izraelio karalius Jehošafatui atsakė: "Dar yra vienas, per kurį mes galėtume atsiklausti VIEŠPATIES — Imlos sūnus Mikajas, bet aš jo nekenčiu, nes jis nepranašauja man niekad gero, vien tik nelaimę". "Tenekalba taip karalius", — tarė Jehošafatas. 9 Tada Izraelio karalius pasišaukė vieną pareigūną ir jam įsakė: "Tučtuojau atvesk Imlos sūnų Mikają".

10 Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas sėdėjo kiekvienas savo soste, apsirengę karališkais drabužiais, klojimo aikštėje prie

---

22,1-4 Trejų taikos metų laikotarpiu Aramas, Sirija, ir Izraelis buvo sudarę karinę sąjungą ir sėkmingai kovoję, drauge su kitais sąjungininkais, prieš Asiriją prie Qarqaro (853 m. prieš Kristų). Abi karalystės išliko nepriklausomos. Dabar Ahabas sudarė sąjungą su Judo karaliumi Jehošafatu, duodamas dukterį Ataliją žmona Judo karaliaus sūnui (žr. 2 Kar 8,18.26), nes buvo susipykęs su Aramo karaliumi dėl Ramot–Gileado miesto (žr. 1 Kar 4,13; Įst 4,43).

22,5-12 Reikalas pasiklausti savo dievo, ar eiti į karą, buvo plačiai jaučiamas senovėje (žr. 1 Sam 23,2).

įėjimo į Samarijos vartus, o visi pranašai pranašavo jų akivaizdoje. [11]Chenaanos sūnus Zedekijas pasidarė sau geležinius ragus ir tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Su jais badysi aramėjus, kol jie bus sunaikinti'". [12] Visi pranašai pranašavo panašiai ir sakė: "Žygiuok prieš Ramot–Gileadą ir būk sėkmingas! VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas!"

Pranašas Mikajas pranašauja pralaimėjimą

[13] Pasiuntinys, kuris buvo nuėjęs pašaukti Mikają, jam kalbėjo: "Žiūrėk, pranašų žodžiai yra vieningai palankūs karaliui. Tebūna tavo žodis panašus į jų visų žodį. Kalbėk palankiai!" [14] "Kaip gyvas VIEŠPATS, — atsakė Mikajas, — kalbėsiu tik tai, ką VIEŠPATS man sako".

[15] Jam atėjus pas karalių, karalius paklausė: "Mikajau, ar žygiuosime prieš Ramot–Gileadą į mūšį, ar susilaikysime?" "Žygiuok ir būk sėkmingas, — jis atsakė, — VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas". [16] Bet karalius jam tarė: "Kiek kartų turiu tave prisaikdinti, kad sakytum man tiesą VIEŠPATIES vardu?" [17] Tada Mikajas tarė:

"Aš mačiau visą Izraelį,
išblaškytą kalnuose, kaip avis be piemens.
O VIEŠPATS kalbėjo: 'Jie neturi šeimininko;
teeina kiekvienas į savo namus ramybėje'".

[18] "Argi aš tau nesakiau, — tarė Izraelio karalius Jehošafatui, — kad jis nepranašaus apie mane nieko palankaus, bet tik nelaimę?"

[19]* Mikajas tęsė: "Todėl klausykis VIEŠPATIES žodžio: aš mačiau VIEŠPATĮ, sėdintį savo soste, visai dangaus galybei stovint šalia jo dešinėje ir kairėje. [20] VIEŠPATS paklausė: 'Kas sugundys Ahabą žygiuoti ir žūti prie Ramot–Gileado?' Tada vienas kalbėjo vienaip, o kitas kitaip, [21] kol nepriėjo viena dvasia ir, atsistojusi prieš

22,19-23 Ši epizodas danguje yra unikumas ankstyvosiose Šv. Rašto knygose. "Melagė dvasia" priklauso nuo Viešpaties. Palygink su "piktąja dvasia" 1 Sam 16,14 skaitinyje, ir su šėtonu Zch 3,1-2; Job 1-2 skaitiniuose.

VIEŠPATĮ, tarė: 'Aš jį sugundysiu'. [22] 'Kaip?' — paklausė VIEŠPATS. Ji atsakė: 'Išeisiu ir būsiu melagė dvasia visų jo pranašų burnoje'. Tada VIEŠPATS tarė: 'Tu jį suviliosi, ir tau pasiseks. Išeik ir padaryk!' [23] Taigi štai VIEŠPATS įdėjo melagę dvasią į šių visų tavo pranašų burną, nes iš tikrųjų VIEŠPATS kalbėjo tau apie nelaimę".

[24] Po to Chenaanos sūnus, priėjęs prie Mikajo, davė jam į žandą ir tarė: "Kuriuo keliu VIEŠPATIES dvasia perėjo iš manęs su tavimi kalbėti?" [25] Mikajas atsakė: "Sužinosi tą dieną, kai bandysi pasislėpti, eidamas iš kambario į kambarį". [26] Tada Izraelio karalius įsakė: "Imkite Mikają ir perduokite jį miesto valdytojui Amonui ir karaliaus sūnui Joašui. [27] Sakykite: 'Taip kalbėjo karalius: uždarykite šį vyrioką į kalėjimą ir maitinkite jį tik duona ir vandeniu, kol aš ramybėje* sugrįšiu'". [28] Mikajas tarė: "Jeigu ramybėje* sugrįši, VIEŠPATS nekalbėjo per mane". Ir jis pridėjo: "Klausykitės jūs, visos tautos!"...

Ahabas žūva prie Ramot–Gileado

[29] Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas tad nužygiavo į Ramot–Gileadą. [30]* Jehošafatui Izraelio karalius tarė: "Eidamas į mūšį, aš būsiu persirengęs, bet tu vilkėk savo drabužiais". Taigi Izraelio karalius persirengė ir išėjo į mūšį. [31] O Aramo karalius buvo įsakęs trisdešimt dviem savo kovos vežimų vadams: "Nekovokite nė su vienu menku ar stipriu, bet tiktai su Izraelio karaliumi". [32] Pamatę Jehošafatą, kovos vežimų vadai sau tarė: "Tai tikrai yra Izraelio karalius". Jie tad pasisuko prieš jį kovoti. Bet Jehošafatui surikus savo kovos šūkį, [33] kovos vežimų vadai pamatė, kad jis nėra Izraelio karalius, ir liovėsi jį persekioti. [34] Tačiau vienas vyras įtempė iš akies savo lanką ir pataikė netyčiomis į Izraelio karalių tarp šarvų sandūrų. Jis tad savo vežėjui tarė: "Suk atgal ir išvežk mane iš mūšio, nes esu sužeistas". [35] Mūšis siautė visą dieną, o karalius stovėjo paremtas kovos vežime atgręžtas į aramėjus.

22,27-28 "... ramybėje": pergalingas, arba saugiai.
22,30 Ahabo persirengimas atspindi jo baimę, kad Mikajo žodis gali būti tikrai žodis iš Dievo.

Kraujas iš žaizdos tekėjo į kovos vežimo įdubą; vakarop jis numirė. [36] Saulei leidžiantis pasigirdo stovykloje: "Kiekvienas į savo miestą! Kiekvienas į savo kraštą!"

[37] Karalius mirė ir buvo parvežtas į Samariją; karalius buvo palaidotas Samarijoje. [38] Kovos vežimas buvo nuplautas prie Samarijos tvenkinio; šunys laižė jo kraują ir kekšės plovėsi,* pagal žodį, kurį buvo ištaręs VIEŠPATS.

[39] Kiti Ahabo darbai — visa, ką jis darė: pastatyti dramblio kaulo rūmai* ir visi miestai, kuriuos jis įkūrė, argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. [40] Ahabas užmigo su savo protėviais ir jo sūnus Ahazijas tapo karaliumi jo vietoje.

Jehošafato karaliavimas Judo karalystėje

[41] Asos sūnus Jehošafatas tapo Judo karaliumi ketvirtaisiais Izraelio karaliaus Ahabo metais. [42] Jehošafatas buvo trisdešimt penkerių metų, kai pradėjo karaliauti, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt penkerius metus. Jo motinos vardas buvo Azuba, Šilhio duktė. [43] Viskuo jis artimai sekė savo tėvo pėdomis ir nuo jų nenukrypo, darydamas, kas dora VIEŠPATIES akyse. [44] Tačiau aukštumų alkos nebuvo išnaikintos; žmonės vis dar aukodavo atnašas ir atnašaudavo smilkalus aukštumų alkose. [45] Be to, padarė taiką su Izraelio karaliumi.

[46] O kiti Jehošafato darbai, jo parodyta drąsa ir kaip jis kariavo, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [47] Jis išnaikino liekanas šventovių kekšių, kurie dar buvo užsilikę krašte jo tėvo Asos dienomis.

[48]* Edome nebuvo karaliaus, bet laikinas valdytojas. [49] Jehošafatas pastatė Taršišo laivų plaukti į Ofyrą aukso, bet jie neplaukė, nes laivai buvo sunaikinti Ezion–Gebere. [50] Ahabo sūnus Ahazijas

---

22,38 "... kekšės plovėsi": Baalo religija reiškėsi lytinėmis apeigomis. Kekšiai ir kekšės buvo aukštumų alkose.

22,39 "... dramblio kaulo rūmai": karaliaus rūmai Samarijoje, išpuošti dramblio kaulu, įstatytu į išraižytą baldų paviršių. Tai nūdien liudija archeologinės iškasenos. Žr. 1 Kar 10,22; Am 3,15; 6,4; Ps 45,8.

22,48-50 Jehošafatas valdė Edomą. Norėdamas pamėgdžioti Saliamono prekybą, jis statė Taršišo laivus, t.y. laivus, tinkamus tolimoms kelionėms per jūras.

pasiūlė Jehošafatui: "Teplaukia laivuose mano tarnai drauge su tavo tarnais", bet Jehošafatas nesutiko. [51] Jehošafatas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais jo tėvo Dovydo mieste, o jo sūnus Jehoramas tapo karaliumi jo vietoje.

Izraelio karalius Ahazijas ir pranašas Elijas

[52] Ahabo sūnus Ahazijas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje septynioliktaisiais Judo karaliaus Jehošafato metais, ir karaliavo Izraelyje dvejus metus. [53] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, ėjo savo tėvo bei motinos pėdomis ir pėdomis Nebato sūnaus Jeroboamo, įtraukusio Izraelį į nuodėmę. [54] Jis tarnavo Baalui ir jį garbino; jis pykdė VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, lygiai kaip buvo daręs jo tėvas.

ANTROJI KARALIŲ KNYGA

D. IZRAELIO IR JUDO KARALYSTĖS

1

Ahazijas teiraujasi pas Baal–Zebubą

1 Ahabui mirus, Moabas sukilo prieš Izraelį. 2 Ahazijas nukrito pro turėklus nuo savo rūmų viršutinio aukšto Samarijoje ir susižeidė. Jis tad išsiuntė pasiuntinius, duodamas jiems nurodymus: "Nueikite pas Ekrono dievą Baal–Zebubą* pasiteirauti, ar aš išgysiu iš šios negalios". 3 O VIEŠPATIES angelas Elijui Tišbiečiui kalbėjo: "Eik ir, pasitikęs Samarijos karaliaus pasiuntinius, jiems sakyk: "Nejaugi nėra Dievo Izraelyje, kad einate teirautis pas Ekrono dievą Baal–Zebubą? 4 Todėl taip VIEŠPATS kalbėjo: 'Iš lovos, į kurią atsigulei, neišlipsi, bet turėsi mirti'". Tai pasakęs, Elijas nuėjo.

5 Pasiuntiniams sugrįžus, Ahazijas klausė: "Kodėl grįžote?" 6 Šie jam atsakė: "Mus pasitiko vienas vyras ir mums tarė: 'Grįžkite pas karalių, kuris jus išsiuntė, ir jam pasakykite: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: nejaugi nėra Dievo Izraelyje, kad tu turi siųsti žmones teirautis pas Ekrono dievą Baal–Zebubą? Užtat iš lovos, į kurią at-

---

1,2 "... Baal–Zebubą": izraeliečiai filistinų dievą Baal–Zebul{ą}, t.y. Princą Baalą, pajuokdami vadino Baal–Zebub{u}, t.y. Musių Baalu. Tai liudija ir Naujasis Testamentas Mt 10,25 ir Lk 11,15 tekste. Ilgainiui Baal–Zebub{as} buvo susietas su araméjišku žodžiu "Baaldebaba", kuris reiškė "priešą", suteikiant senam filistinų dievo vardui "velnio", arba "šėtono", reikšmę.

sigulei, tu neišlipsi, bet turėsi mirti"". [7] "Kaip atrodė, — klausė jų, — tas vyras, kuris atėjo jūsų pasitikti ir visa tai jums pasakė?" [8] "Apsivilkęs gauruotu drabužiu* ir apsijuosęs odiniu diržu", — jie atsakė. Jis ištarė: "Tai Elijas Tišbietis".

[9] Tada karalius pasiuntė pas jį penkiasdešimtininką su jo penkiasdešimtimi vyrų. Penkiasdešimtininkas užkopė pas Eliją, sėdintį ant kalvos viršūnės, ir jam tarė: "O Dievo vyre, karalius įsako: 'Nulipk!'" [10]* Elijas penkiasdešimtininkui atsakė: "Jeigu aš esu Dievo vyras, tenužengia ugnis iš dangaus ir tesuryja tave ir tavo penkiasdešimtį". Ugnis nužengė iš dangaus ir surijo jį drauge su jo penkiasdešimtimi. [11] Karalius pasiuntė pas jį kitą penkiasdešimtininką su jo penkiasdešimtimi vyrų. Užkopęs pas jį, kreipėsi: "O Dievo vyre, taip kalbėjo karalius: 'Tuojau pat nulipk!'". [12]* Elijas jam atsakė: "Jeigu aš esu Dievo vyras, tenužengia ugnis iš dangaus tesuryja tave ir tavo penkiasdešimtį". Ugnis nužengė iš dangaus ir surijo jį drauge su jo penkiasdešimtimi.

Karaliaus mirtis

[13] Tada karalius pasiuntė trečią penkiasdešimtininką su jo penkiasdešimtimi. Tretysis penkiasdešimtininkas užkopė ir priėjęs puolė ant kelių prieš Eliją. "O Dievo vyre, — tarė, — tebūna brangi tavo akyse mano gyvastis ir gyvastis šių penkiasdešimties tavo tarnų. [14] Štai ugnis nužengė iš dangaus ir prarijo anuos du pirmuosius penkiasdešimtininkus su jų vyrais. Nūn maldauju tavęs, tebūna brangi tavo akyse mano gyvastis". [15] Tada VIEŠPATIES angelas tarė Elijui: "Lipk žemyn su juo. Jo nebijok". Elijas tad atsikėlė ir nulipo su juo žemyn pas karalių. [16] Jam tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Kadangi tu siuntei teirautis pasiuntinius pas Ekrono dievą

1,8 "Apsivilkęs gauruotu drabužiu...": gauruotas drabužis buvo atsiskyrėlio ir pranašo ženklas. Jonas Krikštytojas vilkėjo tokiu drabužiu. Žr. Mt 3,4; Mk 1,6.

1,10.12 "Jeigu aš esu Dievo vyras, tenužengia ugnis iš dangaus {t.y. iš Dievo}...": hebrajų kalba "Dievo vyras" — "iš 'Elohim" ir "ugnis iš dangaus {t.y. iš Dievo}" — "eš min hašamajim" panašiu skambesiu sudaro žodžių žaismą. Pasakojimu buvo norima iškelti pranašo orumą ir galybę Dievo, kuriam tarnavo pranašas. Gailestingumas, Dievo rodomas ir nedorėliams, aprašomas Išm 11,17-12,22 skaitinyje. Pranašas Elijas žinojo apie Dievo gailestingumą. Žr. 1 Kar 21,28-29.

Baal–Zebubą, lyg nebūtų Dievo Izraelyje, todėl iš lovos, į kurią atsigulei, neišlipsi, bet turėsi mirti". Ahazijas mirė pagal Dievo žodį, ištartą per Eliją. [17] {Jo brolis} Jehoramas* tapo karaliumi jo vietoje antraisiais Judo karaliaus Jehoramo, Jehošafato sūnaus, metais, nes Ahazijas neturėjo sūnaus. [18] O kiti Ahazijo darbai argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje?

2

Elijas ir Eliša

[1] Kai VIEŠPATS ruošėsi paimti Eliją viesulu į dangų, Elijas ir Eliša ėjo iš Gilgalo.* [2] Elijas tarė Elišai: "Prašyčiau pasilikti čia, nes VIEŠPATS mane pasiuntė eiti iki pat Bet–Elio". "Kaip gyvas VIEŠPATS, ir kaip gyvas esi tu, — atsakė Eliša, — nuo tavęs nesiliksiu". Jiedu tad atėjo į Bet–Elį. [3] Pranašų mokiniai, buvę Bet-Elyje, išėjo pas Elišą ir jį klausė: "Ar žinai, kad VIEŠPATS paims nuo tavęs šiandien tavo šeimininką?" "Taip, žinau. Tylėkite!" — jis atsakė.

[4] Elijas jam tarė: "Eliša, prašyčiau pasilikti čia, nes VIEŠPATS pasiuntė mane į Jerichą". Bet jis atsakė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, ir kaip gyvas esi tu, nuo tavęs nesiliksiu". Jiedu tad nuėjo į Jerichą. [5] Pranašų mokiniai, buvę Jeriche, priėję prie Elišos, jį klausė: "Ar žinai, kad VIEŠPATS paims nuo tavęs šiandien tavo šeimininką?" "Taip, žinau. Tylėkite!" — jis atsakė.

[6] Tada Elijas jam tarė: "Prašyčiau pasilikti čia, nes VIEŠPATS pasiuntė mane eiti prie Jordano". "Kaip gyvas VIEŠPATS, ir kaip gyvas esi tu, — atsakė Eliša, — nuo tavęs nesiliksiu". Jiedu tad ėjo toliau. [7] Juos sekė penkiasdešimt vyrų iš pranašų mokinių. Jiedviem sustojus prie Jordano, ir jie sustojo atokiau nuo jų. [8] Elijas paėmė savo skraistę ir, ją susukęs, sudavė ja į vandenį. Vanduo persiskyrė į dešinę ir į kairę jiedviem pereiti sausa žeme.

1,17 "... Jehoram{as}": 2 Kar knygoje vardas Jehoramas, arba Joramas, yra dažnas. Juo ženklinama ir Judo karalius, Jehošafato sūnus bei įpėdinis (848–841 m. prieš Kristų), ir Izraelio karalius (852–841 m. prieš Kristų).

2,1 "... iš Gilgalo": ši vietovė yra maždaug 11 km nuo Bet–Elio ir yra skirtinga nuo Gilgalo, minimo Įst 11,30 tekste, esančio netoli Šechemo, bei Gilgalo, kurį aprašo Joz 4-5 skyriai, esančio prie Jericho.

Eliša – Elijo įpėdinis

[9] Jiems perėjus, Elijas tarė Elišai: "Sakyk man, ką galiu tau padaryti, kol nesu nuo tavęs paimtas". "Prašyčiau leisti man paveldėti tavo dvasios dvigubą dalį",* — atsakė Eliša. [10] "Sunkaus dalyko iš manęs prašai", — tarė Elijas. "Jeigu matysi mane, kai būsiu nuo tavęs paimamas, tau bus šitai suteikta, o jeigu nematysi, tai nebus tau suteikta". [11] Jiems einant toliau ir besikalbant, staiga juodu perskyrė ugnies vežimas ir ugningi žirgai. Elijas pakilo viesule į dangų. [12] Eliša, tai matydamas, sušuko: "Tėve, tėve! Izraelio kovos vežimai ir raiteliai!"* Nebegalėdamas daugiau jo matyti, jis griebė savo drabužius ir perplėšė juos į dvi dalis.

[13] Tada jis pakėlė nukritusią Elijo skraistę ir, sugrįžęs prie Jordano kranto, sustojo. [14] Paėmęs nukritusią Elijo skraistę, sudavė ja į vandenį, tardamas: "Kur yra VIEŠPATS, Elijo Dievas?" Ir jam sudavus į vandenį, vanduo persiskyrė į dešinę bei į kairę, ir jis perėjo. [15] Pranašų mokiniai, buvę kitoje pusėje — Jeriche, tai pamatę pareiškė: "Elijo dvasia pasilieka su Eliša!" Atėję jo pasitikti, nusilenkė jam, puldami kniūpsčia. [16]* "Nūn štai, — jie tarė jam, — tavo tarnai turi penkiasdešimt stiprių vyrų. Prašom leisti jiems eiti ieškoti tavo šeimininko. Galbūt VIEŠPATIES dvasia jį pagavusi numetė kur ant kalno ar į kokį nors slėnį". "Nesiųskite jų!" — jis atsakė. [17] Betgi jie tol jį primygtinai ragino, kol jis pasakė: "Siųskite juos!" Jie tada išsiuntė penkiasdešimt vyrų, kurie ieškojo Elijo tris dienas, bet jo nesurado. [18] Jiems sugrįžus pas Elišą, jam tebesant Jeriche, jis jiems tarė: "Argi jums nesakiau: 'Neikite'".

2,9 "... tavo dvasios dvigubą dalį": kaip pirmagimis sūnus paveldėdavo dvigubą tėvo nuosavybės dalį (žr. Įst 21,17), taip Eliša nori paveldėti, kaip dera svarbiausiam pranašo mokiniui, iš Elijo jo pranašystės dvigubą dalį. Sk 11,17,25 tekste Dievas suteikia kitiems Mozės pranašystės dvasios.

2,12 "Tėve, tėve!": pranašų mokiniai duodavo šį titulą savo būrių galvoms (žr. 2 Kar 6,21; 8,9). "Izraelio kovos vežimai ir raiteliai": pranašas Elijas buvo veiksmingesnis už Izraelio kovos vežimus ir kavaleriją ginant Sandoros tikėjimą. Izraelio karalius Joašas ženklina tuo pačiu titulu patį Elišą (žr. 2 Kar 13,14).

2.16-18 Bevaisis ieškojimas liudija, kad Elijo nebėra šiame pasaulyje. Kas su juo nutiko, lieka paslaptis, kurios Eliša nepaaiškina. Tekstas neteigia, kad Elijas nemirė, nors tokia išvada iš tikrųjų buvo padaryta. Apie antrąjį Elijo atėjimą rašo Mal 3,23-24.

Du Elišos stebuklai.

[19] Kartą miesto gyventojai Elišai skundėsi: "Štai miestas yra maloni vieta gyventi, kaip mano viešpats pats matai, bet vanduo yra blogas ir žemė nederlinga". [20] "Atneškite man naują dubenį, — jis paliepė, — įdėkite į jį druskos". Jie jį atnešė jam. [21] Tada, nuėjęs prie vandens šaltinio, jis subėrė į jį druską ir tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Aš padarau šį vandenį sveiką. Iš jo nekils daugiau nei mirtis, nei netektis'". [22] Vanduo liko sveikas iki šios dienos pagal Elišos ištartą žodį.

[23]* Iš ten jis ėjo į Bet–Elį. Jam einant keliu, keletas paauglių išbėgo iš miesto ir ėmė iš jo tyčiotis, šūkaudami: "Plikagalvi, nešdinkis! Plikagalvi, nešdinkis!" [24] Atsigręžęs, jis pasižiūrėjo ir prakeikė juos VIEŠPATIES vardu. Dvi meškos, atėjusios iš miško, sudraskė keturiasdešimt du paauglius. [25] Iš čia jis leidosi eiti į Karmelio kalną, o iš ten sugrįžo į Samariją.

3

Jehoramo karaliavimas Izraelio karalystėje

[1]* Aštuonioliktaisiais Judo karaliaus Jehošafato metais Ahabo sūnus Jehoramas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir karaliavo dvylika metų. [2] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, bet

---

2,23-24 Šis pasakojimas, panašiai kaip ir pasakojimas apie Eliją bei penkiasdešimtininkus (žr. 2 Kar 1,9-12), siekia pabrėžti ir išreikšti žmonių pagarbą pranašui ir jo pašaukimui: pranašas turi dievišką galią išgelbėti ir sunaikinti. Žmonės, pripažįstantys pranašo pasiuntinybę, patiria palaimą, o žmonės, kurie tyčiojasi iš Dievo vyro, kenčia netektį. Nei visi įkvėptieji autoriai, nei šiuolaikiniai autoriai nesiryžtų tokiu pasakojimu pabrėžti ir išreikšti žmonių pagarbą pranašui.

3,1 Karalių seka tarp Ahabo ir Izraelio Jehu'o gali būti šitaip atkurta: Judo Jehošafatas gyveno šiek tiek ilgiau už Ahabą, todėl Izraelio Ahazijas buvo jo bendralaikis. Judo Jehoramas tapo savo tėvo Jehošafato įpėdiniu, tebesant gyvam Izraelio Ahazijui. Izraelio Jehoramas, arba Joramas, tapo karaliumi vietoje savo brolio Ahazijo antraisiais Judo Jehoramo metais (žr. 2 Kar 1,17). Šie du Jehoramai buvo bendralaikiai bemaž per visą savo karaliavimą. Izraelio Jehu'as nužudė abiejų karalysčių valdovus (žr. 2 Kar 9,1-29).

ne tiek, kiek jo tėvas ir motina, nes jis pašalino akmeninį Baalo stulpą, kurį buvo padaręs jo tėvas. 3 Nepaisant to, jis tvirtai laikėsi nuodėmės, į kurią Nebato sūnus Jeroboamas buvo įvedęs Izraelį, ir jos neatsisakė.

Izraelio ir Judo žygis prieš Moabą

4* Moabo karalius buvo avių augintojas. Izraelio karaliui jis duodavo šimtą tūkstančių ėriukų ir šimto tūkstančių avinų vilnos duoklę. 5 Bet, Ahabui mirus, Moabo karalius sukilo prieš Izraelio karalių. 6 Karalius Jehoramas tad nedelsdamas leidosi į žygį iš Samarijos ir pašaukė prie ginklų visą Izraelį. 7 Žygio metu jis pasiuntė žodį Judo karaliui Jehošafatui: "Moabo karalius sukilo prieš mane. Ar žygiuosi su manimi į mūšį prieš Moabą?" "Žygiuosiu, — jis atsakė, — darysiu, ką tu darai: mano kareiviai yra tavo kareiviai, mano arkliai yra tavo arkliai". 8 Dar jis paklausė: "Kuriuo keliu žygiuosime?" Jehoramas atsakė: "Keliu per Edomo tyrlaukius".

9* Izraelio karalius, Judo karalius ir Edomo karalius leidosi į žygį. Žygiavę septynias dienas, jie apėjo {Mirties jūros galą}. Kariuomenei ir jų gyvuliams pritrūko vandens. 10 Tada Izraelio karalius aimanavo: "Deja! VIEŠPATS sušaukė šiuos tris karalius tam, kad juos atiduotų Moabui į rankas". 11 Bet Jehošafatas klausė: "Argi čia nėra VIEŠPATIES pranašo, per kurį galėtume VIEŠPATIES pasiteirauti?" Vienas Izraelio karaliaus dvariškių atsakė: "Šafato sūnus Eliša — tas, kuris pildavo vandenį Elijui ant rankų,* yra čia". 12 "Jis turi VIEŠPATIES žodį", — tarė Jehošafatas. Pas Elišą tad nuėjo ir Izraelio karalius, ir Jehošafatas, ir Edomo karalius. 13* Eliša Izraelio karaliui tarė: "Ko tau reikia iš manęs? Eik pas savo tėvo pranašus, ar pas savo motinos pranašus". Bet Izraelio ka-

---

3,4-8 Garsusis archeologinis radinys — Moabo akmuo, užtiktas 1868 metais, aprašo karą Moabo karaliaus Mešos požiūriu.

3,9-12 Buvo sutarta Moabą pulti iš pietų per Edomą. Tuo metu Edomo karalius buvo Judo karaliaus vasalas (žr. 1 Kar 22,47).

3,11 "... pildavo vandenį Elijui ant rankų": Eliša patarnaudavo savo mokytojui Elijui.

3,13-20 Posakis "Eik pas savo tėvo pranašus, ar pas savo motinos pranašus", t.y. pas Baalo pranašus, liudija, kad Jehoramas buvo Jezabelės sūnus.

ralius jam sakė: "Nekalbėk taip, nes VIEŠPATS sušaukė šiuos tris karalius tam, kad atiduotų juos Moabui į rankas!" [14] "Kaip gyvas Galybių VIEŠPATS, kuriam tarnauju, — atsakė Eliša, — jeigu negerbčiau Judo karaliaus Jehošafato, nei į tave pažiūrėčiau, nei tavęs pastebėčiau. [15] Nūn atveskite man arfininką".*

Arfininkui grojant, Elišai atėjo VIEŠPATIES galia, [16] ir jis tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Ši upės vaga* bus pilna tvenkinių'. [17] Nes taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Nematysite nei vėjo, nematysite nei lietaus, tačiau upės vaga bus pilna vandens. Atsigersite ir jūs patys, ir jūsų galvijai, ir nešuliniai gyvuliai'. [18] Tai dar tik mažmožis VIEŠPATIES akyse, nes jis atiduos jums į rankas Moabą. [19] Nugalėsite visus įtvirtintus miestus ir visus prabangius miestus, iškirsite visus vaismedžius, užversite visus vandens šaltinius ir derlingas dirvas primėtysite akmenų". [20] Kitą dieną rytmetinės aukos metu staiga pradėjo tekėti vanduo iš Edomo pusės. Vanduo aptvindė kraštą.

[21] Tuo tarpu visi moabiečiai buvo išgirdę, kad anie karaliai atžygiuoja prieš juos į karą. Visi pajėgūs prisisegti kalaviją — nuo jauniausio iki seniausio — buvo pašaukti ir buvo gretose prie sienos. [22] Anksti rytą jiems sukilus ir saulei apšvietus vandens paviršių, moabiečiams iš tolo vanduo atrodė raudonas kaip kraujas.* [23] "Tai yra kraujas!" — jie sakė. "Anie karaliai kovojo tarp savęs ir išžudė vienas kitą. Nūn prie grobio, Moabai!"

[24] Bet, jiems pasiekus Izraelio stovyklą, izraeliečiai pakilo ir puolė moabiečius, o jie ėmė nuo jų bėgti. Izraeliečiai, puldami moabiečius, veržėsi priekin, [25] ir sunaikino miestus. Kiekvienas vyras metė po akmenį į kiekvieną derlingą lauką, kol jis pasidarė nusėtas akmenimis. Jie užvertė kiekvieną vandens šaltinį ir nukirto visus vaismedžius. Kir–Hareseto* akmeninės sienos tik tol laikėsi,

---

3,14 "... atveskite man arfininką": pažodžiui "grojantį..." Muzika buvo naudojama dvasios pagavai sukelti (žr. 1 Sam 10,5-6; 19,20-24).

3,16 "... upės vaga": dauguma Palestinos upių yra vadinamos "wadi", t.y. upės vaga. Liūties metu wadi prisipildo vandens. Upės vaga šiame skaitinyje turbūt buvo Zeredo upelis (žr. Įst 2,13).

3,22 "... raudonas kaip kraujas": atmušantis raudoną Edomo smiltainį ryto saulės spindesyje.

3,25 "... Kir–Hareset{o}...": šiuolaikinis Kerak{as}, į rytus nuo Mirties jūros. Žr. Iz 16,7.11; Jer 48,31.36.

kol svaidytojai jo neapgulė ir nepuolė. [26] Moabo karalius, pamatęs, kad mūšis eina jo nenaudai, pasiėmė septynis šimtus kalavijais ginkluotų vyrų ir bandė prasilaužti pro Edomo karalių, bet jiems nepavyko. [27]* Tada jis paėmė savo pirmagimį sūnų, kuris turėjo būti jo įpėdinis, ir atnašavo jį kaip deginamąją auką ant miesto sienos. Toks didelis pyktis apėmė Izraelį, kad jie nuo jo atsitraukė ir sugrįžo į savo kraštą.

4

Našlės aliejaus ąsotis

[1] Viena moteris, vieno pranašų mokinių žmona, skundėsi Elišai: "Mano vyras, tavo tarnas, mirė. Tu žinai, kad tavo tarnas bijojo VIEŠPATIES, tačiau dabar atėjo jo skolintojas paimti mano dviejų vaikų sau vergais".* [2] Eliša jai tarė: "Kuo galiu tau padėti? Pasakyk man, ką tu turi namie? "Tavo tarnaitė neturi nieko kito namie, tik ąsotį aliejaus", — ji atsakė. [3] "Nueik, — jis tarė, — ir pasiskolink indų iš visų savo kaimynų — tuščių indų — kiek tik gali. [4] Tada sugrįžk, užsidaryk duris. Kai tu ir tavo vaikai būsite viduje, pilk {aliejų} į tuos visus indus, ir kiekvieną, kai bus pripiltas, padėk į šalį".

[5] Ji nuėjo ir, įėjusi su vaikais į vidų, užsidarė duris. Jie padavinėjo jai indus, o ji pylė. [6] Kai indai buvo pilni, savo sūnui tarė: "Atnešk kitą indą". "Daugiau indų nebėra", — jis jai atsakė. Ir aliejus liovėsi bėgęs. [7] Nuėjusi papasakojo Dievo vyrui, ir jis tarė: "Eik, parduok aliejų ir apmokėk skolas. O iš to, kas liks, tu ir tavo vaikai galite gyventi".

3,27 Daug kur senovės religijose žmonės buvo aukojami dievams kaip kruvina atnaša. Tokia auka buvo žinoma ir Izraelio bei Judo karalysčių žmonėms (žr. Iš 22,29-30; Ts 11,30-31.39; 1 Kar 16,34), nors jie ir žinojo, kad tai nėra gera Dievo akyse (žr. Pr 22,12; Iš 34,20; Įst 18,10). Moabo karalius, ištiktas didelio pavojaus, atnašavo savo dievui — turbūt Chemošui — savo pirmagimį sūnų. Izraeliečiai buvo taip apstulbinti ir baimės apimti, kad jie neteko drąsos tęsti kovą su moabiečiais ir sugrįžo į savo šalį.

4,1 "... skolintojas paimti mano dviejų vaikų sau vergais": hebrajų teisėtvarka leido paimti vaikus vergais už skolą (žr. Iš 21,7). Ilgainiui Judo karalystėje šis įstatas buvo šiek tiek sušvelnintas (žr. Įst 15,12-18; Kun 25,39-46). Palygink su Jer 34,8-16.

Eliša ir Šunamo moteris

[8] Vieną dieną Eliša ėjo per Šunamą. Ten gyvenusi žymi moteris primygtinai kvietė jį pas save pietų. Po to, kada tik jis eidavo tuo keliu, užeidavo ten pietų. [9] Kartą ji tarė savo vyrui: "Žiūrėk, aš esu tikra, kad jis yra šventas Dievo vyras. Kadangi jis nuolat praeina mūsų keliu, [10] įrenkime jam ant stogo mažą kambarį su sienomis, padėkime ten jam lovą, stalą, kėslą ir lempą, kad galėtų apsistoti, kada tik pas mus užeis".

[11] Vieną dieną ten užėjęs, jis palypėjo į tą kambarį ir atsigulė. [12] Savo tarnui Gehaziui Eliša tarė: "Pašauk tą šunamietę". Jis pašaukė ją ir, jai atsistojus prieš Elišą, [13] jis tarė Gehaziui: "Prašyčiau jai sakyti: 'Štai dėl mūsų tu pakėlei tiek daug vargo. Ką galime mes tau padaryti? Gal nori, kad pasakytume gerą žodį karaliui tavo labui, ar kariuomenės vadui?'" Ji atsakė: "Aš gyvenu tarp savo žmonių".

[14] "Ką tad galima dėl jos padaryti?" — jis klausė. Gehazis atsakė: "Na, ji neturi sūnaus, ir jos vyras senas". [15] "Pašauk ją", — tarė Eliša. Tarnui ją pašaukus, ji atsistojo prie durų. [16] "Šiuo laiku kitais metais, — jis tarė jai, — glamonėsi sūnų". Ji atsakė: "Prašyčiau, mano viešpatie, o Dievo vyre, neapgaudinėti savo tarnaitės".

[17] Moteris tapo nėščia ir pagimdė sūnų tuo pačiu laiku kitais metais, kaip Eliša buvo jai pažadėjęs.

[18] Vaikas paaugo. Vieną dieną jis nuėjo pas tėvą tarp pjovėjų. [19] Ūmai jis ėmė tėvui skųstis: "Ai, mano galva, mano galva!" Tarnui tėvas paliepė: "Parnešk jį motinai". [20] Paėmęs, tarnas parnešė jį pas motiną. Vaikas buvo su ja iki vidudienio ir numirė ant jos kelių. [21] Užnešusi laiptais į viršų, ji paguldė jį ant Dievo vyro lovos, uždarė duris, palikdama jį viduje ir išėjo. [22] Tada ji pašaukė savo vyrą, tardama: "Prašau atsiųsti man tarną su asile. Aš turiu skubiai nukakti pas Dievo vyrą ir sugrįžti". [23] Jis klausė: "Kodėl šiandien pas jį eini? Juk nei jaunatis, nei šabas".* Ji tarė: "Lik sveikas!"

4,23 "Juk nei jaunatis, nei šabas?": švenčių dienos buvo laikomos palankesnės ieškoti malonės pas pranašą.

[24] Pabalnojus jai asilę, ji savo tarnui tarė: "Varyk pirmyn gyvulį! Nelėtink dėl manęs, nebent aš tau pasakysiu!" [25] Ji tad leidosi į kelionę ir atvyko pas Dievo vyrą ant Karmelio kalno.

Pamatęs iš tolo ją atjojant, Dievo vyras tarė savo tarnui Gehaziui: "Žiūrėk, šunamietė čia! [26] Nubėk tuojau jos pasitikti ir paklausk ją: 'Kaip tau einasi? Kaip einasi tavo vyrui? Kaip einasi tavo vaikui?'" Ji atsakė: "Gerai!" [27] Bet kai atėjo prie Dievo vyro ant Karmelio kalno, ji apkabino jam kojas. Gehazis priėjo ją pastumti į šalį, bet Dievo vyras tarė: "Netrukdyk jai, nes ji kenčia kartų sielvartą. Nuo manęs tai VIEŠPATS paslėpė ir man nepasakė". [28] Tada ji prakalbėjo: "Argi aš prašiau iš savo viešpaties sūnaus? Argi aš nesakiau: 'Neapgaudinėk manęs!'?"

[29] Jis tarė Gehaziui: "Susijuosk drabužius per juosmenį, paimk į ranką mano lazdą, ir eik. Jeigu ką nors sutiksi, nesveikink,* ir jeigu kas nors tave sveikins, neatsakyk. Uždėk mano lazdą berniukui ant veido". [30] Bet berniuko motina tarė: "Kaip gyvas VIEŠPATS ir kaip gyvas esi tu, be tavęs aš neisiu". Jis tad pakilo ir ėjo paskui ją.

[31] Gehazis, nuėjęs pirma jų, uždėjo lazdą ant veido berniukui, bet nebuvo nei jokio garso, nei jokio gyvybės ženklo. Jis sugrįžo jo pasitikti ir pasakyti: "Berniukas neatsibudo". [32] Eliša atėjo į namus. Žiūri, ten ant jo lovos guli berniukas — negyvas. [33] Įėjęs uždarė duris ir, palikęs abu už durų, meldėsi į VIEŠPATĮ. [34] Po to įlipo į lovą ir atsigulė ant vaiko. Jis uždėjo savo burną jam ant burnos, savo akis jam ant akių ir savo rankas jam ant rankų. Elišai gulint išsitiesus ant jo, vaiko kūnas sušilo. [35] Jis nulipo, perėjo kartą skersai ir išilgai kambario, po to vėl įlipo ir išsitiesė ant jo. Tada berniukas nusičiaudėjo* septynis kartus, ir atvėrė akis. [36] Eliša pasišaukė Gehazį ir tarė: "Pašauk šunamietę". Jis tad ją pašaukė. Jai atėjus pas Elišą, jis tarė: "Pasiimk savo sūnų". [37] Priėjusi, ji puolė jam prie kojų, nusilenkdama iki žemės. Tada pasiėmė savo sūnų ir išėjo.

4,29 "... nesveikink (jo)": susitikimas ir pasisveikinimas Artimuosiuose Rytuose užima daug laiko. Skubus reikalas reikalauja to atsisakyti. Ir pats Viešpats Jėzus patarė savo mokiniams panašiai elgtis. Žr. Lk 10,4.

4,35 "... berniukas nusičiaudėjo": Dievas įkvėpė gyvybės alsavimą į berniuko lavoną (žr. Pr 2,7); čiaudėjimas rodo, kad gyvybė yra sugrįžusi.

Nuodingas viralas

[38] Elišai sugrįžus į Gilgalą, krašte buvo badas. Pranašų būriui sėdint prieš Elišą, jis savo tarnui tarė: "Užkaisk didįjį puodą ir išvirk kokio nors viralo pranašų būriui". [39] Vienas jų nuėjo į laukus parinkti žolių. Užtikęs laukinį vynmedį, priskynė nuo jo pilną skraistę laukinių vaisių. Parėjęs, supjaustė juos į viralo puodą, nes jie nežinojo, kas tai yra. [40] Viralą pylė vyrams valgyti. Bet jie, vos paragavę viralo, ėmė šaukti: "O Dievo vyre, puode mirtis!" Viralo negalėjo valgyti. [41] Tada Eliša tarė: "Atneškite miltų". Jis subėrė juos į puodą, tardamas: "Pilk žmonėms, tevalgo". Puode nebebuvo nieko kenksmingo.

Duonos padauginimas

[42] Vienas vyras atėjo iš Baal-Šališos ir atnešė Dievo vyrui duonos iš pirmienų — dvidešimt miežinės duonos kepalų ir savo maiše šviežių javų varpų. "Duok ją žmonėms, — Eliša tarė, — tevalgo". [43] Bet jo tarnas atsakė: "Kaipgi aš galiu ją padalyti šimtui žmonių?" Eliša tad pakartojo: "Duok ją žmonėms, tevalgo, nes taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Jie privalgys, ir dar liks'". [44] Jis tad duoną išdalijo, jie privalgė, ir dar liko pagal VIEŠPATIES žodį.

5

Pagydomas didžiūnas Naamanas

[1]* Aramo karaliaus kariuomenės vadas Naamanas buvo svarbus vyras savo valdovui ir labai jo vertinamas, nes VIEŠPATS per jį buvo suteikęs Aramui pergalę. Betgi vyras, nors ir didelis galiūnas, kentėjo nuo raupsų. [2] Kartą, vieno užpuolio metu, aramėjai paėmė iš Izraelio į nelaisvę jauną mergaitę, ir ji tapo Naamano žmonos

5,1-7 Nei Aramo karaliaus, nei Izraelio karaliaus vardai nėra minimi. Pasakojimo fonas rodo, kad tuo metu aramėjai buvo galingesni. Dešimt sidabrinių talentų svėrė maždaug 340 kg, o šeši tūkstančiai auksinių šekelių — maždaug 66 kg. Taigi didoka suma!

tarnaitė. [3] "Kadgi mano šeimininkas nueitų pas pranašą Samarijoje, — ji kalbėjo savo šeimininkei, — jis išgydytų jo raupsus". [4] Naamanas tad nuėjo pas savo valdovą ir papasakojo, ką mergaitė iš Izraelio buvo sakiusi. [5] "Keliauk, — tarė Aramo karalius, — aš pasiųsiu kartu laišką Izraelio karaliui".

Naamanas, pasiėmęs su savim dešimt sidabrinių talentų, šešis tūkstančius auksinių šekelių ir dešimt drabužių pakaitų, leidosi į kelionę. [6] Izraelio karaliui jis nunešė laišką, šitokio turinio: "Nūn kai šis laiškas pasieks tave, žinok, kad aš pasiunčiau pas tave savo tarną Naamaną, kad jį išgydytumei nuo raupsų". [7] Kai Izraelio karalius perskaitė tą laišką, jis perplėšė savo drabužius ir sušuko: "Argi aš Dievas skirti mirtį ir duoti gyvybę, kad šis bičiulis siunčia man žodį išgydyti žmogų nuo raupsų? Supraskite! Patys galite matyti, kad jis ieško prie manęs priekabių".

[8] Bet kai Dievo vyras Eliša išgirdo, kad Izraelio karalius perplėšė savo drabužius, jis pasiuntė jam žodį: "Kodėl tu perplėšei savo drabužius? Teateina jis pas mane ir sužinos, kad yra pranašas Izraelyje". [9] Taigi Naamanas atvyko su savo žirgais bei vežimais ir sustojo prie Elišos namų durų. [10] Eliša nusiuntė pasiuntinį jam pasakyti: "Eik ir nusimaudyk Jordano upėje septynis kartus, tavo kūnas išgis, ir tu būsi švarus". [11] Bet Naamanas pyktelėjo ir nuėjo sau. "Aš maniau, — tarė, — kad jis tikrai išeis pas mane, atsistos, šauksis VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo, pamojuos ranka virš tos vietos ir išgydys nuo raupsų! [12] Argi Damasko upės — Abana ir Farparas — nėra geresnės už visus Izraelio vandenis? Nejau negalėčiau jose nusimaudyti ir būti švarus?"* Įtūžęs, jis apsisuko ir nuėjo. [13] Betgi tarnai, priėję prie jo, kalbėjo jam: "Tėve, — jie sakė, — jei pranašas būtų įsakęs tau ką nors nepaprasta padaryti, ar tu nebūtumei to daręs? Tuo labiau, kada jis tau pasakė: 'Nusimaudyk ir būsi švarus'?" [14]* Jis tad nukeliavo ir pasinėrė septynis kartus Jordano upėje, pagal Dievo vyro žodį, jo kūnas tapo kaip mažo berniuko, ir jis pasidarė švarus.

5,12 "Nejau negalėčiau jose nusimaudyti ir būti švarus?": drumzlini Jordano vandenys neprilygsta švariems Damasko kalnų šaltinių vandenims.

5,14 Naujajame Testamente yra daugiau raupsų ar kitokių ligų išgydymo pavyzdžių (žr. Mt 8,2-3; Mk 1,40-42; Lk 5,12-13; palygink Mt 11,5; Lk 7,22).

[15] Tada jis, sugrįžęs pas Dievo vyrą su visa savo palyda, atsistojo priešais Elišą ir tarė: "Dabar žinau, kad nėra Dievo visoje žemėje, išskyrus Izraelį. Prašyčiau tad priimti dovaną iš savo tarno". [16] Bet Eliša atsakė: "Kaip gyvas VIEŠPATS, kuriam tarnauju, aš neimsiu!" Jis primygtinai ragino jį priimti, bet šis atsisakė. [17] Tada Naamanas tarė: "Jeigu ne, tai prašyčiau, kad tavo tarnui būtų duota žemės, kiek gali panešti du mulai,* nes tavo tarnas niekad daugiau nebedarys deginamosios aukos ir nebeatnašaus aukos jokiam kitam dievui, išskyrus VIEŠPATĮ. [18] Betgi VIEŠPATS teatleidžia tavo tarnui šiuo atveju: kai mano valdovas įeina, remdamasis ant mano rankos, į Rimono šventyklą ten jį pagarbinti žemai nusilenkdamas, tada ir aš Rimono šventykloje turiu žemai nusilenkti. Prašau teatleidžia VIEŠPATS tavo tarnui šiuo atveju". [19] Eliša jam tarė: "Eik ramybėje".*

Bet, Naamanui dar netoli tenukeliavus, [20] Dievo vyro Elišos tarnas Gehazis sau sakė: "Štai mano šeimininkas paleido tą aramėją Naamaną, neimdamas iš jo, ką jis buvo atnešęs! Kaip gyvas VIEŠPATS, aš bėgsiu jam iš paskos ir iš jo šį tą paimsiu". [21] Gehazis tad nuskubėjo paskui Naamaną. Pamatęs jį bėgantį iš paskos, Naamanas iššoko iš vežimo jo pasitikti ir tarė: "Ar viskas gerai?" [22] "Taip, — atsakė Gehazis, — bet mano šeimininkas pasiuntė mane tau pasakyti: 'Du pranašų būrio mokiniai ką tik atėjo pas mane iš Efraimo aukštumų. Prašyčiau duoti jiems vieną sidabrinį talentą ir dvi drabužių pamainas'". [23] "Prašau paimti du talentus!" — tarė Naamanas ir įtikinėjo jį. Įvyniojęs du sidabrinius talentus į du maišus kartu su dviem drabužių pamainomis, jis padavė juos nešti dviem savo tarnams. Jie nešė juos, eidami pirma Gehazio. [24] Atėjęs prie tvirtovės, jis paėmė iš jų maišus ir pasidėjo namuose. Tada jis paleido vyrus, ir jie nuėjo savo keliu.

[25] Įėjęs į vidų, jis atsistojo priešais savo šeimininką. Eliša jo paklausė: "Kurgi buvai, Gehazi?" Jis atsakė: "Tavo tarnas nebuvo niekur išėjęs". [26] Tada Eliša jam tarė: "Argi aš nebuvau su tavimi

5,17 "... žemės, kiek gali panešti du mulai": Naamanas prašė izraeliečių žemių, norėdamas pastatyti aukurą Izraelio Dievui Aramo — Sirijos — krašte.

5,19 "Eik ramybėje!": Eliša supranta Naamano būklę, kuris, nors būdamas Izraelio Dievo garbintojas tikėjimu ir gyvenimu, turi tarnauti savo šeimininkui — karaliui, garbinančiam pagoniškoje Rimono šventykloje.

dvasia, kai išlipo vyras iš vežimo tavęs pasitikti? Argi dabar yra metas imti pinigus ir drabužius, alyvmedžių sodus ir vynuogynus, avis ir jaučius, vergus ir verges? 27 Todėl Naamano raupsai amžinai prilips tau ir tavo palikuonims". Ir Gehazis nuėjo raupsuotas kaip sniegas.

6

Kirvis Jordano upėje

1 Kartą pranašų mokiniai Elišai tarė: "Žiūrėk, vieta, kurioje gyvename tavo akivaizdoje, yra mums per ankšta. 2 Prašom leisti nueiti mums prie Jordano, kiekvienam paimti iš ten po rąstą ir statytis sau vietą gyventi". "Eikite", — jis atsakė. 3 Tada vienas jų tarė: "Prašytume, kad eitum kartu su savo tarnais". "Taip, eisiu", — jis atsakė ir 4 juos palydėjo. Atėję prie Jordano, jie kirto medžius. 5 Vienam jų kertant rąstą, jo geležinis kirvis nusmuko į vandenį. Jis sušuko: "Ai, viešpatie! Jis buvo skolintas". 6 "Kur jis įkrito?" — klausė Dievo vyras. Jis parodė jam tą vietą. Nusikirtęs lazdą, įmerkė ją ten į vandenį ir iškėlė geležį į paviršių. 7 "Paimk", — Eliša tarė. Jis ištiesė ranką ir paėmė.

Aramėjų pasalos

8 Aramo karalius karo metu su Izraeliu, būdavo, tariasi su savo pareigūnais. "Mes statysimės stovyklą tokioje ir tokioje vietoje", — jis tardavo. 9 Bet Dievo vyras duodavo žinią Izraelio karaliui: "Saugokis! Neik pro tą vietą, nes aramėjai ten turi stovyklą". 10 Taigi Izraelio karalius duodavo žinią tai vietai, apie kurią jam buvo kalbėjęs Dievo vyras. Ne kartą jis tokią vietą įspėjo, ir jie būdavo budrūs.

11 Todėl Aramo karalius, apimtas didelio nerimo, sušaukė savo pareigūnus ir jiems tarė: "Sakykite man! Kas iš mūsų yra Izraelio karaliaus pusėje?" 12 "Nė vienas, mano viešpatie karaliau, — tarė vienas pareigūnų, — Eliša, tas Izraelio pranašas, pasako Izraelio karaliui net žodžius, kuriuos tu ištari savo miegamajame". 13 "Eikite ir sužinokite, kur jis yra, — jis paliepė, — kad galėčiau pasiųsti vyrus jį suimti". Jam buvo pranešta: "Eliša yra Dotane". 14 Ten jis

išiuntė raitelius bei kovos vežimus ir dideles pajėgas. Nužygiavę nakčia, jie apsupo miestą.

15 Kai rytą, anksti atsikėlęs, Dievo vyro tarnas išėjo, žiūri, kariuomenė su raiteliais ir kovos vežimais visur aplink miestą. "Ai, šeimininke, — klausė jo tarnas, — ką darysime?" 16 Jis atsakė: "Nebijok, nes mūsų pusėje yra daugiau, negu jų pusėje". 17 Tada Eliša meldėsi, tardamas: "O Viešpatie, atmerk jam akis, kad pamatytų!" VIEŠPATS atmerkė tarnui akis, ir jis matė, kad kalvos visur aplink Elišą buvo pilnos raitelių ir ugninių vežimų. 18 Aramėjams lipant nuo kalvų prieš jį, Eliša meldėsi į VIEŠPATĮ, tardamas: "Maldauju, ištik šiuos žmones apakinančia šviesa". Ir jis ištiko juos apakinančia šviesa, kaip Eliša buvo prašęs.

19 Eliša jiems tarė: "Tai nei kelias tas, tai nei miestas tas. Eikite paskui mane, aš nuvesiu jus pas vyrą, kurio ieškote". Ir jis vedė juos į Samariją.

20 Jiems vos įėjus į Samariją, Eliša tarė: "O VIEŠPATIE, atmerk akis šiems vyrams, kad jie matytų". VIEŠPATS atmerkė jiems akis, ir jie pamatė, kad yra atsidūrę Samarijos viduje. 21 O Izraelio karalius, juos pamatęs, Elišos klausė: "Tėve, ar man juos užmušti? Ar man juos užmušti?" 22 "Ne, neužmušk", — jis atsakė. "Nejaugi savo kalaviju ir lanku* tu paėmei tuos, kuriuos nori užmušti. Verčiau duok jiems duonos ir vandens. Tepavalgo ir teatsigeria, o po to tegrįžta pas savo valdovą". 23* Taigi jis suruošė jiems dosnias vaišes ir, jiems pavalgius ir atsigėrus, paleido juos, ir jie sugrįžo pas savo valdovą. Aramėjų gaujos daugiau nebėjo į Izraelio kraštą.

6,22 "Nejaugi savo kalaviju ir lanku tu paėmei...": kadangi karalius nežudydavo jam pasidavusių belaisvių, jis neturėtų žudyti belaisvių, paimtų Dievo galybe.

6,23 Aramėjai buvo arba taip patenkinti karaliaus svetingumu, arba taip išgąsdinti pranašo jėgos, kad liovėsi kovoję.

Samarijos apgula

[24] Praėjus šiek tiek laiko, Aramo karalius Ben–Hadadas pašaukė prie ginklų visą savo kariuomenę ir, nužygiavęs į Samariją, ją apgulė. [25]* Kadangi apgula tęsėsi, Samarijoje kilo toks nuožmus badas, kad asilo galva buvo parduodama už aštuoniasdešimt sidabrinių šekelių, o ketvirtis kabo balandžio išmatų — už penkis sidabrinius šekelius. [26] Kartą, karaliui vaikščiojant ant miesto sienos, viena moteris jam sušuko: "Gelbėk, mano viešpatie karaliau!" [27] "Neprašyk manęs!" — jis atkirto. "VIEŠPATS tau tepadeda! Iš kurgi aš galiu tau pagalbos paimti? Nuo klojimo aslos, ar iš vynuogių spaudyklos?" [28] Visgi karalius jos paklausė: "O kas tave slegia?" Ji atsakė: "Ši moteris man sakė: 'Duok savo sūnų. Šiandien mes jį suvalgysime, o rytoj mano sūnų valgysime'. [29] Taigi išvirėme mano sūnų ir jį suvalgėme. Kitą dieną aš jai sakiau: 'Duok savo sūnų, ir jį suvalgykime'. Bet ji paslėpė savo sūnų". [30] Karalius, išgirdęs šiuos moters žodžius, perplėšė savo drabužius. Kadangi jis vaikščiojo ant miesto sienos, žmonės galėjo matyti, kad jis vilkėjo ašutinę ant kūno po drabužiu. [31]* Jis sušuko: "Tai tepadaro man Dievas ir dar teprideda, jeigu šiandien Šafato sūnaus Elišos galva pasiliks jam ant pečių!" [32] Karalius išsiuntė vieną savo vyrų.

Tuo tarpu Eliša sėdėjo savo namuose, ir seniūnai sėdėjo drauge su juo. Dar pasiuntiniui neatėjus, Eliša seniūnams tarė: "Ar jūs nematote, kad tas žmogžudys pasiuntė žmogų man galvos nukirsti? Žiūrėkite tad, kad pasiuntiniui atėjus, uždarytumėte duris ir laikytumėte uždarytas. Argi nesigirdi jo šeimininko kojų žingsniai jam už nugaros?" [33] Dar jam su jais tebekalbant, karalius atėjo pas jį ir tarė: "Iš VIEŠPATIES yra ši nelaimė! Ko daugiau tad aš galiu tikėtis iš VIEŠPATIES?"

6,25 Šios kainos buvo nepaprastai didelės. Apie bado padarinius žr. Įst 28,54-57; Rd 2,20; 4,10.

6,31 Kodėl karalius kaltino pranašą Elišą, nėra paaiškinama, nes, pasak 8-23 eilutes, karalius ir pranašas buvo taikoje.

7

[1] Bet Eliša tarė: "Klausykite VIEŠPATIES žodžio! 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: šiuo laiku rytoj rinktinių miltų saikas bus parduodamas už šekelį, o du miežių saikai už šekelį prie Samarijos vartų'".* [2] Tada pareigūnas, ant kurio rankos karalius rėmėsi, atsakė Dievo vyrui: "Net jeigu VIEŠPATS ir langus danguje padarytų, argi tai galėtų įvykti?" Bet jis atkirto: "Tai savo akimis tu matysi, bet to nevalgysi".

Raupsuoti vyrai už miesto vartų

[3] Už miesto vartų buvo keturi raupsuoti vyrai. Jie tarėsi: "Kam gi turime, mirties laukdami, čia sėdėti? [4] Jeigu nutarsime eiti į miestą, ten turėsime mirti, nes mieste siaučia badas. O jeigu čia sėdėsime, irgi turėsime mirti. Tad imkime ir perbėkime į aramėjų stovyklą. Jeigu jie pasigailės mūsų, būsime gyvi, o jeigu mus užmuš, mirsime". [5] Temstant, jie pakilo eiti į aramėjų stovyklą. Atėję į aramėjų stovyklos pakraštį, žiūri, čia nėra nė vieno žmogaus. [6] Mat VIEŠPATS buvo padaręs, kad aramėjų kariuomenė girdėtų bildesį kovos vežimų ir bildesį raitelių — ūžesį milžiniškos kariuomenės. Jie vieni kitiems sakė: "Tikėk manim, Izraelio karalius pasisamdė hetitų karalius ir Egipto karalius prieš mus kovoti!" [7] Jie tad temstant skubiai davė į kulnis, palikdami savo palapines, arklius bei asilus — visą stovyklą, kaip ji buvo, ir bėgo, gelbėdami savo gyvastį.

[8] Atėję į stovyklos pakraštį, anie raupsuotieji įėjo į vieną palapinę, valgė ir gėrė. Tada, išnešę iš jos sidabrą, auksą ir drabužius paslėpė. Vėl sugrįžę įėjo į kitą palapinę, išnešė iš jos daiktus ir paslėpė. [9] Tada jie sakė vienas kitam: "Mes negerai elgiamės. Ši diena yra geros naujienos diena. Jeigu tylėsime ir lauksime ryto šviesos, užsitrauksime kaltę. Eikime ir praneškime karaliaus rūmams". [10] Jie tad nuėję, pasišaukė miesto vartų sargus ir jiems pa-

---

7,1 "... prie ... vartų": miesto vartai buvo pagrindinė prekyvietė senovės Artimųjų Rytų sienomis įtvirtintuose miestuose.

pasakojo: “Mes buvome nuėję į aramėjų stovyklą. Žiūrime, ten nesimato ir nesigirdi jokio žmogaus. Nėra nieko, išskyrus pririštus arklius bei asilus ir paliktas palapines”. 11 Tada miesto vartų sargai tai paskelbė, ir žinia buvo perduota karaliaus rūmams. 12 Nors buvo naktis, bet karalius atsikėlė. Savo dvariškiams jis kalbėjo: “Aš pasakysiu jums, ką aramėjai yra paruošę prieš mus. Žinodami, kad kenčiame badą jie išėjo iš stovyklos pasislėpti laukuose, manydami: ‘Kai jie išeis iš miesto, mes juos gyvus paimsime ir į jų miestą įeisime’”. 13 Tačiau vienas iš dvariškių pasiūlė: “Tepaima vyrai penketą iš likusių mieste arklių, — juk čia likusieji vis vien patirs likimą visos Izraelio daugybės, kuri jau yra žuvusi. Pasiųskime juos ir ištirkime”.

Samarijos apgula baigiasi

14 Paruošus du kovos vežimus ir arklius, karalius išsiuntė juos paskui aramėjų kariuomenę, tardamas: “Leiskitės į žygį ir ištirkite!” 15 Jie sekė paskui aramėjus iki pat Jordano. Žiūri, visas kelias pilnas drabužių ir reikmenų, kuriuos aramėjai skubėdami buvo išmėtę. Pasiuntiniams sugrįžus ir papasakojus karaliui, 16 žmonės išėjo ir apiplėšė aramėjų stovyklą. Taigi rinktinių miltų saikas buvo parduodamas už šekelį, o du miežių saikai už šekelį, pagal VIEŠPATIES žodį. 17 Pareigūną, ant kurio rankos rėmėsi, karalius buvo paskyręs vadu prie miesto vartų. Minia jį sumindžiojo vartuose, kaip buvo pasakęs Dievo vyras, kai karalius buvo pas jį nuėjęs. 18 Mat kai Dievo vyras karaliui sakė: “Du miežių saikai bus parduodami už šekelį, o rinktinių miltų saikas už šekelį maždaug šiuo metu rytoj prie Samarijos vartų”, 19 pareigūnas Dievo vyrui atsakė, tardamas: “Net jeigu VIEŠPATS ir langus danguje padarytų, argi tai galėtų įvykti?” O Eliša buvo atkirtęs: “Tai savo akimis tu matysi, bet to nevalgysi!” 20 Taip jam iš tikrųjų atsitiko. Žmonės jį sumindžiojo vartuose, ir jis mirė.

8

Pabaiga pasakojimo apie šunamietę

[1] Eliša moteriai, kurios sūnų buvo atgaivinęs, kartą kalbėjo: "Pasiruošk! Keliauk su savo šeima ir apsigyvenk kur nors kitur, nes VIEŠPATS paskelbė kraštui septynerių metų badą". [2] Moteris tad pasiruošė ir darė kaip Dievo vyras buvo sakęs. Iškeliavo su savo šeima ir gyveno filistinų krašte septynerius metus. [3] Pasibaigus septyneriems metams, moteris sugrįžo iš filistinų krašto ir atėjo pas karalių reikalauti savo namų ir lauko. [4] O karalius kalbėjosi su Dievo vyro tarnu Gehaziu. Jis sakė: "Prašau man papasakoti apie visus Elišos atliktus nuostabius darbus". [5] Jam pasakojant karaliui, kaip Eliša sugrąžino mirusiam gyvastį, žiūri, ta moteris, kurios sūnų Eliša buvo atgaivinęs, reikalauja iš karaliaus savo namų ir lauko. "Mano viešpatie karaliau, — tarė Gehazis, — čia yra ta moteris, ir šis yra jos sūnus, kurį Eliša atgaivino". [6] Karalius moterį klausinėjo, ir ji papasakojo jam. Karalius tad paskyrė vieną pareigūną,* tardamas: "Sugrąžink jai visą jos nuosavybę ir visas pajamas iš jos ūkio nuo to laiko, kai ji paliko kraštą, iki dabar".

Eliša ir Damasko karaliai

[7]* Eliša nuvyko į Damaską tuo metu, kai Aramo karalius Ben-Hadadas sirgo. Kai jam buvo pranešta: "Dievo vyras yra čia atėjęs", [8] karalius tarė Hazaeliui: "Pasiimk dovaną ir nueik Dievo vyro pasitikti. Pasiteirauk VIEŠPATIES per jį, ar aš iš šios ligos išgysiu". [9] Tad Hazaelis, pasiėmęs kaip dovaną visokių Damasko gėrybių, kiek keturiasdešimt kupranugarių galėjo panešti, nuėjo jo

---

8,6 "... vieną pareigūną": pažodžiui hebrajų kalba "eunuchą".

8,7-15 Eliša kursto Aramo — Sirijos, karalystėje revoliuciją. Elijas įvykdė tik vieną iš trijų — tretįjį — jam Dievo prie Horebo duotų įsakų (žr. 1 Kar 19,15-16). Dabar Eliša imasi vykdyti pirmąjį Elijui Dievo duotą įsaką. Įsako fone glūdi mintis, kad Izraelis turėjo būti nubaustas už savo nuodėmes ir kad Hazaeliui buvo skirta tai padaryti. Elišai dėl to buvo skaudu (žr. 11-12 eilutes), bet, nepaisant to, jis jautė, kad turi vykdyti Dievo valią. Palygink su Oz 14,1-9.

pasitikti. Atėjęs ir atsistojęs prieš jį, tarė: "Tavo sūnus Aramo karalius Ben–Hadadas atsiuntė mane pas tave, tardamas: 'Ar pagysiu aš iš šios ligos?'" [10] Eliša jam tarė: "Eik ir jam pasakyk: 'Tu tikrai pagysi'. Tačiau VIEŠPATS yra man apreiškęs, kad jis tikrai mirs". [11] Eliša, įbedęs akis, įdėmiai į jį žiūrėjo, kol jam pasidarė nesmagu. Tada Dievo vyras pravirko. [12] "Kodėl mano viešpats verkia?" — klausė Hazaelis. "Verkiu, — jis atsakė, — nes žinau žalą, kurią tu padarysi izraeliečiams: sudeginsi jų tvirtoves, išžudysi kalaviju jų jaunus vyrus, ištaškysi jų mažylius ir perskrosi jų nėščias moteris". [13] "Betgi, — klausė Hazaelis, — kaip gali tavo tarnas, toks šuo kaip aš,* įvykdyti tokį svarbų darbą?" Eliša atsakė: "Tave VIEŠPATS man parodė Aramo karaliumi".

[14] Hazaelis paliko Elišą ir parėjo pas savo valdovą Ben–Hadadą. "Ką tau pasakė Eliša?" — jį klausė Ben–Hadadas. Jis atsakė: "Jis man pasakė, kad tu tikrai pagysi". [15] Bet kitą dieną Hazaelis paėmė antklodę ir, sumirkęs ją vandeniu, užklojo karaliui ant veido. Taip Ben–Hadadas mirė, o Hazaelis tapo karaliumi jo vietoje.

Jehoramo karaliavimas Judo karalystėje

[16]* Penktaisiais Izraelio karaliaus Ahabo sūnaus Joramo metais — Jehošafatas buvo buvęs Judo karaliumi — Judo karalius Jehošafato sūnus Jehoramas pradėjo karaliauti. [17] Jis buvo trisdešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo aštuonerius metus Jeruzalėje. [18] Jis ėjo Izraelio karalių keliais, kaip buvo darę Ahabo namai, nes Ahabo duktė buvo jo žmona. Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. [19] Tačiau VIEŠPATS nenorėjo sunaikinti Judo dėl savo tarno Dovydo, kadangi jis buvo pažadėjęs amžinai išlaikyti žiburį* jam ir jo palikuonims.

8,13 "... tavo tarnas, toks šuo kaip aš": Hazaelis dedasi esąs nevertas tokios užduoties (žr. 1 Sam 24,14; 2 Sam 9,8), nekreipdamas dėmesio į nusikaltimus, kuriuos jis padarys užgrobęs karaliaus sostą. Žr. 12–ąją eilutę.

8,16 Judo Jehoramas tapo karaliumi vietoje savo tėvo Jehošafato, Izraelio Ahazijui valdant. Jis valdė Judo karalystę 848–841 m. prieš Kristų.

8,19 "... amžinai išlaikyti žiburį...": žiburys — Dovydo dinastijos amžinumo ženklas. Žr. 2 Sam 21,17; 1 Kar 11,36; 15,4.

[20] Jo dienomis Edomas pakėlė maištą prieš Judo valdžią ir pastatė sau karalių. [21] Tada Joramas persikėlė į Zairą su visais savo kovos vežimais. Pakilęs į žygį nakčia, jis puolė jį apsupusius edomiečius ir jo kovos vežimų vadus. Bet jo kariuomenė pabėgo į savo namus. [22] Iki šios dienos Edomas maištavo prieš Judo valdžią. Taip pat ir Libna sukilo tuo pačiu metu.

[23] O kiti Joramo darbai — visa, ką jis padarė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [24] Joramas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste. Jo sūnus Ahazijas tapo karaliumi jo vietoje.

Ahazijo karaliavimas Judo karalystėje

[25]* Dvyliktaisiais Izraelio karaliaus Ahabo sūnaus Joramo metais Judo karaliaus Jehoramo sūnus tapo karaliumi. [26] Ahazijas buvo dvidešimt dvejų metų, kai pradėjo karaliauti, ir karaliavo vienerius metus Jeruzalėje. Jo motinos vardas buvo Atalija, Izraelio karaliaus Omrio dukraitė. [27] Ir Ahazijas ėjo Ahabo namų keliu, darydamas, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip Ahabo namai buvo elgęsi, nes jis buvo Ahabo namų žentas.

[28] Jis žygiavo su Ahabo sūnumi Joramu į mūšį prieš Aramo karalių Hazaelį prie Ramot–Gileado, bet aramėjai Joramą nugalėjo. [29] Karalius Joramas pasitraukė į Jezreelį gydytis žaizdų, kuriomis kovojant prieš Aramo Hazaelį prie Ramos aramėjai buvo jį ištikę. Judo karalius Jehoramo sūnus Ahazijas nuvyko į Jezreelį aplankyti Ahabo sūnaus Joramo, nes jis buvo sužeistas.

8,25-29 Judo Ahazijas buvo skirtingas asmuo nuo Izraelio Ahazijo (žr. 2 Kar 1,2-18; 1 Kar 22,40.51-53). Panašiai kaip Ahabas, Joramas prašė pagalbos iš Judo karaliaus. Ahazijo apsilankymas pas Joramą buvo pradžia tragiškų įvykių, aprašomų tolesniame skyriuje. Ir "Rama", ir "Ramot–Gileadas" ženklina tą patį miestą Transjordanijoje.

9

Elišos mokinys patepa Izraelio karaliumi Jehu'a

[1]* Tada pranašas Eliša, pasišaukęs vieną iš pranašų mokinių, jam tarė: "Pasiruošk kelionei! Paimk su savimi šį aliejaus ąsotį ir eik į Ramot–Gileadą. [2] Ten nuėjęs, surask Nimšio sūnaus Jehošafato sūnų Jehu'ą. Įėjęs paliepk jam atsikelti ir palikti savo bičiulius, nusivesk į nuošalų kambarį. [3] Paėmęs ąsotį aliejaus, išpilk jam jį ant galvos, tardamas: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Aš patepu tave Izraelio karaliumi". Po to, atidaręs duris, bėk! Nedelsk!'" [4] Jaunuolis, pranašo tarnas, tad iškeliavo į Ramot–Gileadą. [5] Atėjęs, žiūri, kariuomenės vadai tariasi. Jis tarė: "Vade, aš turiu tau žinią!" "Kuriam iš mūsų?" — paklausė Jehu'as. "Tau, vade". [6] Jehu'as tad atsikėlė ir įėjo į vidų. Jaunuolis išpylė aliejų jam ant galvos ir tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Aš patepu tave karaliumi VIEŠPATIES tautai — Izraeliui. [7] Tu sunaikinsi savo valdovo Ahabo namus. Taip aš atkeršysiu Jezabelei už kraują savo tarnų pranašų ir už kraują visų VIEŠPATIES tarnų. [8] Visi Ahabo namai žus. Aš nukirsiu nuo Ahabo visus vyriškius — vergus ir laisvus — Izraelyje. [9] Su Ahabo namais elgsiuosi, kaip pasielgiau su Nebato sūnaus Jeroboamo namais ir kaip pasielgiau su Ahijo sūnaus Baašos namais. [10] Šunys ės Jezabelę Jezreelio laukuose, nebus kam palaidoti'". Tada, atidaręs duris, jis nubėgo.

Jehu'as paskelbiamas karaliumi

[11] Jehu'ui sugrįžus pas savo valdovo pareigūnus, šie klausinėjo: "Ar viskas gerai? Ko tas kvaiša* buvo atėjęs pas tave?" Jiems jis tarė: "Jūs žinote tą vyrioką ir jo šneką!" [12] "Tu meluoji!" — jie šūkavo. "Prašytume pasakyti mums!" Tada jis tarė: "Taip ir taip jis man kalbėjo: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: "Aš patepu tave Izraelio

---

9,1-17 Eliša įvykdo antrąjį dar neįvykdytą įsaką, duotą Elijui ant Sinajaus kalno (žr. 2 Kar 8,7-15).

9,11 "... tas kvaiša": hebrajų kalba "mešūg'a", o žemaičių tarme "mišugena". Apskritai, toks buvo žmonių požiūris į pranašus. Žr. Oz 9,7; Jert 29,26. Nors žodis pats savaime nėra užgaulus, bet buvo vartojamas kaip pasityčiojimas. Taip daro ir Jehu'as.

karaliumi"". [13]* Visi paskubomis nusiėmė skraistes, suklojo jam po kojų ant plikų laiptų, pūtė ragą ir paskelbė: "Jehu'as yra karalius!" [14]Taip Nimšio sūnaus Jehošafato sūnus Jehu'as surengė sąmokslą prieš Joramą.

Joramas ir visas Izraelis buvo budėję prie Ramot–Gileado prieš Aramo karalių Hazaelį. [15] Bet karalius Joramas buvo sugrįžęs į Jezrėelį gydytis žaizdų, kuriomis jį buvo ištikę aramėjai mūšyje su Aramo karaliumi Hazaeliu.

Jehu'as tarė: "Jeigu toks yra jūsų noras, neleiskite tad niekam ištrūkti iš miesto, nueiti į Jezrėelį ir apie tai pranešti". [16] Tada Jehu'as, įlipęs į savo kovos vežimą, leidosi į Jezrėelį, nes ten sirgo Joramas. Judo karalius Ahazijas buvo atvykęs Joramo aplankyti.

[17] Sargybinis stovėjo bokšte Jezrėelyje. Pastebėjęs artėjantį Jehu'o būrį, jis sušuko: "Matau būrį!" Jehoramas tarė: "Pasiųsk raitelį jų pasitikti. Tepaklausia: 'Ar viskas gerai?'" [18] Taigi raitelis, nujojęs jo pasitikti, tarė: "Taip kalbėjo karalius: 'Ar viskas gerai?'" Jehu'as atsakė: "Koks tau reikalas rūpintis, ar viskas gerai? Rikiuokis paskui mane!" Sargybinis pranešė: "Pasiuntinys juos pasiekė, bet nebegrįžta". [19] Tada jis išsiuntė kitą raitelį. Pasiekęs juos, jis tarė: "Taip kalbėjo karalius: 'Ar viskas gerai?'" "Koks tau reikalas rūpintis, ar viskas gerai? — atsakė Jehu'as, — rikiuokis paskui mane!" [20] Sargybinis pranešė: "Jis pasiekė juos, bet nebegrįžta. Važiavimo būdas atrodo tarsi važiavimas Nimšio sūnaus Jehu'o. Paprastai jis važiuoja kaip pasiutęs!"

[21] Jehoramas įsakė: "Pakinkyk kovos vežimą!" Vežimas buvo pakinkytas. Tada Izraelio karalius Jehoramas ir Judo karalius Ahazijas, kiekvienas savo kovos vežimu, išvažiavo pasitikti Jehu'o. Jie susitiko prie Naboto Jezrėeliečio lauko. [22] Pamatęs Jehu'ą, Jehoramas paklausė: "Ar viskas gerai, Jehu'ai?" Bet Jehu'as atsakė: "Kaip gali būti viskas gerai, jei tavo motina Jezabelė tęsia savo nesuskaitomus kekšavimo ir žyniavimo darbus?"* [23] Jehoramas apsuko arklius ir bėgo, šaukdamas Ahazijui: "Išdavystė, Ahazijau!" [24] Jehu'as įtempė savo lanką ir pataikė Jehoramui į tarpumentį, —

9,13 Panašiai minia pagerbė ir Jėzų karališka garbe. Žr. Mt 21,8 ir par.
9,22 "... savo nesuskaitomus kekšavimo ir žyniavimo darbus": siejamus su svetimų dievų garbinimu.

strėlė pervėrė jam širdį, — ir jis sukniubo savo vežime. 25 Jehu'as savo pareigūnui Bidkariui paliepė: "Iškelk jį ir įmesk į Naboto Jezrėeliečio lauką. Atsimeni, kai tu ir aš jojome vienas šalia kito paskui jo tėvą Ahabą, VIEŠPATS paskelbė jam šią ištarmę: 26 'Už Naboto kraują ir jo vaikų kraują, kurį mačiau vakar — tai VIEŠPATIES žodis — aš atlyginsiu tau tame pačiame lauke — tai VIEŠPATIES žodis'. Tad iškelk jį ir išmesk tame lauke pagal VIEŠPATIES žodį".

Ahazijo mirtis

27 Tai pamatęs, Judo karalius Ahazijas gelbėjosi bėgdamas keliu Bet-Hagano link. Jehu'as jį vijosi, šaukdamas: "Ir jį nušaukite!" Jis buvo pašautas savo kovos vežime ant Guro šlaito netoli Ibleamo. Nubėgęs į Megidą, ten numirė. 28 Jo tarnai pargabeno jį vežimu į Jeruzalę ir palaidojo jo kape Dovydo mieste su jo protėviais. 29 Ahazijas buvo tapęs Judo karaliumi vienuoliktaisiais Ahabo sūnaus Joramo metais.

Jezabelės mirtis

30 Jehu'as atvyko į Jezrėelį. Jezabelė, apie tai išgirdusi, pasidažė blakstienas, dailiai susišukavo plaukus ir žiūrėjo pro langą. 31 Jehu'ui įeinant pro vartus, ji tarė: "Ar viskas gerai, Zimri, savo valdovo žudike?" 32 Akį užmetęs į langą, jis paklausė: "Kas eina su manimi? Kas?" Du ar trys pareigūnai nužvelgė jį pro langą. 33 "Meskite ją žemyn!" — jis tarė. Jie tad numetė ją. Jos krauju buvo aptaškyta siena ir arkliai. Jehu'as pervažiavo per jos kūną.

34 Įėjęs į vidų, jis valgė ir gėrė. "Prašau pasirūpinti ta prakeikta moterimi ir ją palaidoti, — jis tarė, — nes ji yra karaliaus duktė". 35 Bet, nuėję jos laidoti, jie rado tik jos kaukolę, kojas ir rankų galūnes. 36 Kai jie sugrįžo ir jam pranešė, jis tarė: "Tai VIEŠPATIES žodis, kurį jis tarė per savo tarną Eliją Tišbietį: 'Jezrėelio lauke šunys ės Jezabelės kūną. Jezabelės lavonas bus tarsi mėšlas žemei Jezrėelio lauke, ir niekas nebegalės pasakyti: tai Jezabelė'".

10

Ahabo palikuonių išžudymas

[1] Ahabas turėjo septyniasdešimt palikuonių* Samarijoje. Jehu'as tad parašė laiškus ir pasiuntė juos į Samariją Jezreelio didžiūnams ir seniūnams bei Ahabo vaikų globėjams. Jis rašė: [2] "Nūn, kai šis laiškas jus pasieks, kadangi jūsų valdovo sūnūs yra su jumis ir jūs turite taip pat kovos vežimų ir arklių, įtvirtintą miestą ir ginklų, [3] išsirinkite geriausią ir tinkamiausią iš jūsų valdovo sūnų, pasodinkite jį į jo tėvo sostą ir kovokite už savo valdovo namus!" [4] Bet jie buvo siaubo apimti. "Žiūrėkite, — jie sakė, — du karaliai negalėjo prieš jį atsilaikyti, tad kaip galime mes atsispirti?" [5] Rūmų prižiūrėtojas ir miesto valdytojas drauge su seniūnais ir globėjais pasiuntė Jehu'ui šį žodį: "Mes esame tavo tarnai; darysime, ką tik tu mums sakysi. Mes karaliumi nė vieno nestatysime; daryk, kaip geriau tau atrodo".

[6] Jis parašė jiems antrą laišką. Jame rašė: "Jeigu esate mano pusėje ir pasirengę manęs klausyti, paimkite galvas* vyrų, sūnų jūsų valdovo, ir ateikite rytoj šiuo laiku pas mane į Jezreelį". O karaliaus sūnūs — septyniasdešimt iš viso — buvo pas miesto didikus, kurie juos augino. [7] Kai juos pasiekė laiškas, jie paėmė karaliaus sūnus ir juos visus septyniasdešimt nužudė. Sudėję jų galvas į pintines, nusiuntė jam į Jezreelį. [8] Kai atėjo pasiuntinys ir jam pranešė: "Karaliaus sūnų galvos yra atneštos", jis įsakė: "Sudėkite jas iki ryto į dvi krūvas prie miesto vartų įėjimo". [9] Rytą jis išėjo ir, atsistojęs ten, tarė visiems žmonėms: "Jūs nekalti. Tiesa, aš suruošiau sąmokslą prieš savo valdovą ir jį nužudžiau, tačiau kas šiuos visus paguldė? [10] Žinokite tad, kad nė vienas žodis, kurį VIEŠPATS yra ištaręs prieš Ahabo namus, neliks neįvykdytas. VIEŠPATS įvykdė visa, ką jis buvo paskelbęs per savo tarną Eliją". [11] Tada Jehu'as

---

10,1 "... septyniasdešimt palikuonių": įprastinis skaičius visiems šeimos palikuonims ženklinti. Žr. Pr 46,27; Ts 8,30; 9,2; 12,14. Čia šiuo skaičiumi ženklinami Ahabo sūnūs ir vaikaičiai.

10,6 "... paimkite galvas vyrų": hebraiškas žodis "roš" reiškia ir "vadą", ir "galvą". Didikai ir seniūnai pasinaudoja nuožmiąja dviprasmiškumo puse. Užtat Jehu'as atsakomybę už žudynes suverčia jiems.

išžudė visus, išlikusius Jezreelyje iš Ahabo namų, — visus jo didikus, jo artimus bičiulius ir kunigus, — nepalikdamas nė vieno gyvo.

Judo karaliaus Ahazijo giminės

[12] Tada jis leidosi kelionėn į Samariją. Pakeliui, prie Bet–Eked–haRojimų, [13] Jehu'as aptiko Judo karaliaus gimines. Jis klausė: "Kas jūs esate?" "Mes esame Ahazijo giminės, — jie atsakė, — atėjome aplankyti karaliaus sūnų ir karalienės motinos sūnų". [14] Jehu'as įsakė: "Suimkite juos gyvus!" Suėmus juos gyvus, jie buvo nužudyti — keturiasdešimt du iš viso — prie Bet–Ekedo vandens talpyklos. Nė vieno jų nepasigailėjo.

Jehu'as ir Jehonadabas

[15] Iš ten iškeliavęs, jis sutiko Rechabo sūnų Jehonadabą,* ateinantį jo pasitikti. Pasveikinęs jį, jam tarė: "Ar tavo širdis yra taip man atsidavusi, kaip mano širdis yra tau atsidavusi?" "Taip, yra!" — atsakė Jehonadabas. "Jeigu taip yra, — tarė Jehu'as, — duok man ranką". Taigi jis padavė jam ranką. Jehu'as įkėlė jį pas save į vežimą. [16] "Eikš su manimi, — jis tarė, — ir pamatyk mano uolumą dėl VIEŠPATIES". Ir pasodino jį savo vežime. [17] Atvykęs į Samariją, Jehu'as žudė visus, kurie buvo išlikę Samarijoje iš Ahabo namų, kol juos išnaikino, įvykdydamas žodį, kurį VIEŠPATS buvo davęs Elijui.

Baalo šventyklos ir sekėjų sunaikinimas

[18]* Tada Jehu'as, surinkęs visus žmones, jiems tarė: "Ahabas tarnavo Baalui tik šiek tiek, Jehu'as jam tarnaus kur kas daugiau.

10,15 "... Jehonadabą": Rechabo sūnus Jehonadabas buvo Rechabo klano — rechabiečių vadas. Rechabiečiai tvirtai laikėsi dykumos gyvenimo būdo, būdami įsitikinę, kad tik taip galima deramai garbinti Sandoros Dievą (žr. 1 Kr 2,55; Jer 35). Ir naziritai buvo į juos panašūs, bet jie nesudarė atskiro klano (žr. Ts 13,4-5; Am 2,11-12; Sk 6,1-21).

10,18-27 Baalo pranašų, kunigų ir garbintojų žudynėmis Jehu'as sekė Elijo pavyzdžiu (žr. 1 Kar 18,40).

[19]Nūn tad pašaukite pas mane visus Baalo pranašus, visus jo garbintojus ir visus jo kunigus. Tenetrūksta nė vieno, nes Baalui aš turiu atnašauti didelę auką. Kas neateis, neliks gyvas!" Bet Jehu'as elgėsi klastingai, norėdamas sunaikinti Baalo garbintojus. [20]"Švęskite iškilmingą sueigą Baalui", — įsakė Jehu'as. Sueiga buvo paskelbta. [21]Jehu'ui išsiuntus žodį visam Izraeliui, atėjo visi Baalo garbintojai. Neliko nė vieno, kuris nebūtų atėjęs. Jie rinkosi į Baalo šventyklą ir pripildė Baalo šventyklą nuo sienos iki sienos. [22]Tada Jehu'as drabužių prižiūrėtojui tarė: "Išduok drabužius visiems Baalo garbintojams". Jis išdalijo jiems drabužius. [23]Įėjęs į Baalo šventyklą su Rechabo sūnumi Jehonanabu, Jehu'as Baalo garbintojams tarė: "Rūpestingai peržiūrėkite, kad tarp jūsų nebūtų jokio VIEŠPATIES garbintojo, bet būtų vien tik Baalo garbintojai". [24]Tada jie pradėjo atnašauti aukas ir deginamąsias atnašas.

O Jehu'as buvo pastatęs lauke savo aštuoniasdešimt vyrų ir buvo jiems pasakęs: "Jei kas leistų pabėgti kuriam nors iš vyrų, kuriuos aš atiduodu į jūsų rankas, turės atsakyti savo gyvybe už jo gyvybę". [25]Vos pabaigus atnašauti deginamąją auką, Jehu'as įsakė sargams ir pareigūnams: "Ateikite ir juos išžudykite! Teneištrūksta nė vienas!" Jie tad išžudė juos kalaviju, palikdami ten gulėti. Tada jie įėjo į Baalo šventyklą ir, [26]išnešę Baalo šventyklos šventąjį stulpą, jį sudegino. [27]Jie nuvertė Baalo aukurą ir nugriovė Baalo šventyklą, paversdami ją išviete iki šios dienos.

Jehu'o karaliavimas Izraelio karalystėje

[28]Taip Jehu'as išrovė Baalą iš Izraelio. [29]Tačiau Jehu'as nesitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis Izraelį įvedė į nuodėmę, būtent nuo auksinių veršių Bet–Elyje ir Dane. [30]VIEŠPATS tarė Jehu'ui: "Kadangi tu gerai pasielgei ir padarei, kas dora mano akyse, įvykdydamas Ahabo namams visa, kas buvo prieš juos mano širdyje, keturios tavo sūnų kartos sėdės Izraelio soste". [31]Bet Jehu'as nesirūpino laikytis VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, mokymo visa širdimi, nuo nuodėmių, kuriomis Jeroboamas įvedė Izraelį į nuodėmę, jis nepasitraukė.

[32]Tomis dienomis VIEŠPATS pradėjo genėti Izraelį. Visoje Izraelio žemėje Hazaelis nedavė ramybės izraeliečiams: [33]rytuose nuo Jordano, visame Gileado krašte — Gado, Reubeno ir Manaso

giminių žmonėms — nuo Aroerio, prie Arnono slėnio, iki Gileado ir Bašano.

[34] O kiti Jehu'o darbai — visa, ką jis darė, ir visi jo žygdarbiai, argi nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [35] Taigi Jehu'as užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje. Jo sūnus Jehoahazas tapo karaliumi jo vietoje. [36] Jehu'as valdė Izraelį dvidešimt aštuonerius metus.

11

Atalija valdo Judo karalystę

[1]* Ahazijo motina Atalija, sužinojusi, kad jos sūnus mirė, nedelsdama išžudė visus karališkosios šeimos palikuonis. [2] Bet karaliaus Joramo duktė Jehošeba,* Ahazijo sesuo, paėmusi Ahazijo sūnų Joašą,* vogčiomis išnešė jį iš tos vietos, kur buvo žudomi karaliaus sūnūs, ir paliko jį bei jo auklę viename miegamajame. Taip ji paslėpė jį nuo Atalijos, ir jis nebuvo nužudytas. [3] Su ja jis išbuvo šešerius metus, paslėptas VIEŠPATIES Namuose, o Atalija valdė kraštą.

[4] Bet septintais metais Jehojada pasišaukė karitų* ir palydos sargybinių šimtininkus, ir įsakė jiems sueiti pas jį į VIEŠPATIES Namus. Sudaręs su jais sandorą, prisaikdino juos VIEŠPATIES Namuose ir parodė karaliaus sūnų. [5] "Štai ką jūs turite padaryti, —

11,1-21 Jehu'ui bandant sunaikinti Ahabo palikuonis ir pašalinti Baalo garbinimą iš Izraelio karalystės, Judo karalystės sostą užgrobė viena Ahabo palikuonė ir Baalo garbintoja — Atalija. Ji buvo Judo karaliaus Jehoramo žmona, Ahabo ir Jezabelės duktė, Omrio vaikaitė. Tapusi našle, ji karaliavo Jeruzalėje 841–835 m. prieš Kristų.

11,2 "... Jehošeba": ji buvo vyriausiojo kunigo Jehojados žmona. Žr. 1 Kr 22,11. "... Joašą": jis buvo Atalijos vaikaitis. Būdamas paslėptas Jahvės — Viešpaties — Šventykloje, jis buvo mokomas Viešpaties kelių.

11,4-7 "... karitų": karitai buvo samdyti svetimšaliai kareiviai. Turbūt jų vardas turi ryšį su žodžiu, ženklinančiu cheretitus (žr. 1 Sam 30, 14; 2 Sam 8,16-18). Sąmokslui prieš Ataliją vadovavo Jehojada. Karaliaus apsaugos tarnybą ėjo trys kuopos, kiekviena jų kas trečią savaitę. Atrodo, kad šiokiadieniais vienas kuopos trečdalis eidavo tarnybą prie Šventyklos, o kiti du trečdaliai karaliaus rūmuose. Šabo dieną buvo daroma priešingai. Jehojada pasinaudo-

jiems įsakė, — vienas jūsų trečdalis, baigiančių tarnybą šabo dieną, liks rūmų sargyboje, [6] kitas trečdalis bus pastatytas prie Suro vartų, o dar kitas trečdalis bus prie vartų už palydos sargybinių. Jūs būsite Namų sargyboje iš visų pusių. [7] O kiti du jūsų būriai — visi, kurie šią savaitę nėra tarnyboje, saugos VIEŠPATIES Namus karaliaus apsaugai. [8] Jūs apsupsite karalių iš visų pusių, kiekvienas su ginklais rankoje, ir, kas tik artintųsi prie gretų, turi būti užmuštas. Būkite su karaliumi, ką tik jis bedarytų!"

[9] Šimtininkai padarė visa, kaip kunigas Jehojada įsakė. Kiekvienas atvedė savo vyrus, — tuos, kurie buvo tarnyboje tą šabą, ir tuos, kurie nebuvo tarnyboje tą šabą, — ir atėjo pas kunigą Jehojadą. [10] Kunigas įteikė šimtininkams karaliaus Dovydo ietis ir skydus, kurie buvo VIEŠPATIES Namuose. [11] Palydos sargybiniai, kiekvienas vyras su ginklais rankoje, sustojo nuo pietinės Namų pusės iki šiaurinės Namų pusės, aplink aukurą ir Namus, karaliui apsaugoti iš visų pusių. [12] Tada Jehojada atvedė karaliaus sūnų, uždėjo jam vainiką ir padavė valdžios ženklus.* Jis buvo paskelbtas karaliumi ir pateptas, jiems plojant ir šaukiant: "Tegyvuoja karalius!"

[13] Atalija, išgirdusi palydos sargybinių ir žmonių šauksmus, nuėjo prie žmonių į VIEŠPATIES Namus. [14] Apsižvalgė, žiūri, karalius pagal paprotį stovi prie šulo, vadai bei trimitininkai šalia karaliaus, o šalies žmonės* džiūgauja ir pučia trimitus. Atalija perplėšė savo drabužius ir ėmė šaukti: "Išdavystė! Išdavystė!" [15] Tada kunigas Jehojada kariuomenės pareigūnams — šimtininkams — davė įsakymą, tardamas: "Išveskite ją laukan pro gretas ir, jei kas ją sektų, ištikite jį kalaviju". Mat kunigas sakė: "VIEŠPATIES Namuo-

---

jo šabo dienos tvarka: jis įsakė dviem kuopos trečdaliams pradėti tarnybą Šventykloje kaip paprastai, o trečiajam pasilikti Šventykloje. Taip Atalija buvo palikta rūmuose be apsaugos, o Šventykloje buvo sutelkta visa kuopa. Be to, ir kitos dvi kuopos turėjo rūpintis Šventyklos ir jaunojo karaliaus apsauga.

11,12 "... valdžios ženklus": hebrajų kalba "berit" — "sandorą", arba "liudijimą", t.y. Sandoros su Dievu įsakymų nuorašą. Kai kurių nuomone, šiuo žodžiu ženklinama "antrankovis" — karališkos valdžios ženklas.

11,14 "... šalies žmonės": hebrajų kalba "'am haarez", t.y. "krašto tauta", arba Judo karalystės "kaimo" gyventojai, ištikimi Sandorai su Dievu. Sostinės gyventojai buvo persiėmę pagoniškais papročiais ir stabų garbinimu. Žr. 2 Kar 23,35; 25,19.

se ji neturi būti užmušta". [16] Jie tad išvedė ją jėga. Ji buvo nužudyta, kai ėjo į karaliaus rūmus pro arklių vartus.

[17] O Jehojada sudarė sandorą tarp VIEŠPATIES ir karaliaus bei tautos, kad jie būtų VIEŠPATIES tauta. O kitą sandorą — tarp karaliaus ir tautos. [18] Tada visi šalies žmonės, nuėję į Baalo šventyklą, ją nugriovė, jo aukurus ir statulas sutrupino, o Baalo kunigą Mataną užmušė priešais aukurus. Pastatęs sargybinius VIEŠPATIES Namuose, kunigas Jehojada [19] su šimtininkais, karitais, palydos sargybiniais ir visos šalies žmonėmis palydėjo karalių iš VIEŠPATIES Namų į karaliaus rūmus pro palydos sargybinių vartus, ir karalius sėdosi į sostą. [20] Visos šalies žmonės džiūgavo, ir miestas liko ramus. O Atalija buvo nužudyta kalaviju prie karaliaus rūmų.

[21] Jehoašas buvo septynerių metų, kai tapo karaliumi.

12

Jehoašo karaliavimas Judo karalystėje

[1]* Jehoašas buvo septynerių metų, kai tapo karaliumi. [2] Septintaisiais Jehu'o metais Jehoašas pradėjo karaliauti ir karaliavo Jeruzalėje keturiasdešimt metų. Jo motina buvo vardu Zibja iš Beer–Šebos. [3] Per visas savo dienas Jehoašas darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, nes jį buvo mokęs kunigas Jehojada. [4] Tačiau aukštumų alkos nebuvo išnaikintos, žmonės ir toliau alkose atnašavo aukas ir degino smilkalus.

[5] Kunigams Jehoašas tarė: "Visus VIEŠPATIES Namuose atnašautų šventųjų įplaukų pinigus — surašymo mokestį, asmeninio išpirkimo kainą ir bet kokias lėšas, savo noru atnašautas VIEŠPATIES Namuose, — [6] tepaima kunigai sau, kiekvienas iš savo geradarių. Savo ruožtu jie turi pataisyti Namus, kada tik iškyla reikalas juos taisyti".

12,1-21 Jehoašas, arba Joašas, karaliavo ilgą laiką: maždaug 835-796 m. prieš Kristų. Jo karaliavimą sunkino Šventyklos remontas ir aramėjų invazija. Pasak 2 Kr 24,23-27, Joašas buvo nužudytas už tai, kad ilgainiui tapo neištikimas Sandoros su Dievu reikalavimams.

[7] Bet dvidešimt trečiaisiais karaliaus Jehoašo metais buvo pastebėta, kad Namuose kunigai reikalingų pataisymų nebuvo darę. [8] Todėl karalius Jehoašas pasišaukė kunigą Jehojadą bei kitus kunigus ir juos paklausė: "Kodėl jūs Namų netaisote? Užtat nebepriimkite daugiau pinigų iš savo geradarių, bet perduokite juos Namams taisyti". [9] Kunigai sutiko daugiau nebepriiminėti pinigų iš žmonių ir nebūti atsakingi už Namų taisymą.

[10] Tada kunigas Jehojada paėmė vieną skrynią ir, išgręžęs skylę jos dangtyje, padėjo ją šalia aukuro, dešinėje pusėje, pro kur įeinama į VIEŠPATIES Namus. Kunigai — slenksčio sargai — įdėdavo į ją visus pinigus, atneštus į VIEŠPATIES Namus. [11] Kada tik jie pastebėdavo, kad skrynioje yra daug pinigų, ateidavo karaliaus raštininkas ir vyriausiasis kunigas, suskaičiuodavo VIEŠPATIES Namuose buvusius pinigus ir supildavo juos į maišus. [12] Suskaičiavus, pinigai būdavo paduodami į rankas darbų prižiūrėtojų, kurie buvo atsakingi už VIEŠPATIES Namus. O šie savo ruožtu išmokėdavo dailidėms ir statytojams, dirbantiems VIEŠPATIES Namuose, [13] mūrininkams ir akmenkaliams, pirkdavo medį bei skaldytą akmenį VIEŠPATIES Namams taisyti ir apmokėdavo visas Namų taisymo išlaidas. [14] Bet iš sidabro nei dubenys, nei žnyplės, nei šlakstyklės, nei trimitai — jokie indai iš aukso ar sidabro — nebuvo dirbami VIEŠPATIES Namuose už pinigus, atneštus į VIEŠPATIES Namus, [15] nes tai buvo duodama darbų prižiūrėtojams tik VIEŠPATIES Namams taisyti. [16] Be to, vyrai, į kurių rankas buvo paduodami pinigai darbininkams apmokėti, nebuvo tikrinami, nes jie sąžiningai elgėsi.

[17] Pinigai atnašų už kaltę ir pinigai atnašų už nuodėmę nebuvo nešami į VIEŠPATIES Namus; jie priklausė kunigams.

[18] Tuo metu Aramo karalius Hazaelis, pakilęs į žygį, užpuolė Gatą ir jį paėmė. Hazaelis pasisuko žygiuoti ir prieš Jeruzalę. [19] O Judo karalius Jehoašas, paėmęs visas įžado dovanas, atnašautas jo protėvių Jehošafato, Jehoramo, Ahazijo bei savo paties, ir visą auksą, rastą VIEŠPATIES Namų ir karaliaus rūmų ižduose, išsiuntė juos Aramo karaliui Hazaeliui. Tada Hazaelis pasitraukė nuo Jeruzalės.

[20] O kiti Joašo darbai — visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [21] Jo dvariškiai sukilo ir, suruošę sąmokslą, nužudė Joašą Milo rūmuose, prie kelio, einančio žemyn

į Silą. [22] Šimeato sūnus Jozakaras ir Šomero sūnus Jehozabadas — jo dvariškiai — jį nužudė. Jis mirė ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste, o jo sūnus Amazijas tapo karaliumi jo vietoje.

13

Jehoahazo karaliavimas Izraelio karalystėje

[1] Dvidešimt trečiaisiais Judo karaliaus Ahazijo sūnaus Joašo metais Jehu'o sūnus Jehoahazas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje, ir karaliavo septyniolika metų. [2] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kartodamas Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmes, kuriomis jis įtraukė į nuodėmę Izraelį. Nuo jos nepasitraukė. [3] VIEŠPATS taip užsidegė pykčiu ant Izraelio, kad juos dažnai atidavinėjo Aramo karaliui Hazaeliui ir Hazaelio sūnui Ben–Hadadui. [4] Bet Jehoahazas maldavo VIEŠPATĮ, ir VIEŠPATS jį išklausė, nes jis matė Izraelio priespaudą ir kaip Aramo karalius buvo juos nukamavęs. [5] VIEŠPATS davė Izraeliui gelbėtoją, ir jie išsilaisvino iš Aramo. Izraeliečiai gyveno savo namuose kaip anksčiau. [6] Tačiau nuo Jeroboamo namų nuodėmių, kuriomis jis įtraukė Izraelį į nuodėmę, jie nesitraukė, bet atkakliai toliau jas darė. Net šventasis stulpas* stovėjo Samarijoje. [7] Iš tikro Jehoahazui nebebuvo likę kareivių, išskyrus penkiasdešimt raitelių, dešimt kovos vežimų ir dešimt tūkstančių pėstininkų, nes Aramo karalius buvo sunaikinęs juos ir sutrypęs kaip dulkes po kojomis.

[8] O kiti Jehoahazo darbai — visa, ką jis darė, ir jo žygdarbiai, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [9] Jehoahazas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje, o jo sūnus Joašas tapo karaliumi jo vietoje.

13,6 "... šventasis stulpas": deivės Ašeros simbolis. Žr. Iš 34,13 paaiškinimą.

Jehoašo karaliavimas Izraelio karalystėje

[10] Trisdešimt septintaisiais Judo karaliaus Joašo metais Jehoahazo sūnus tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir karaliavo šešiolika metų. [11] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nepasitraukė nuo visų Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įvedė į nuodėmę Izraelį, bet atkakliai jas darė.

[12]* O kiti Joašo darbai — visa, ką jis darė, jo žygdarbiai kare su Judo karaliumi Amaziju, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [13] Joašas užmigo su savo protėviais, ir Jeroboamas* atsisėdo į jo sostą. Joašas buvo palaidotas Samarijoje su Izraelio karaliais.

Pranašo Elišos mirtis

[14] Elišai susirgus mirtina liga, Izraelio karalius Joašas nuėjo jo aplankyti. "Mano tėve, mano tėve,* — kalbėjo verkdamas jo, — Izraelio kovos vežimai ir jo raiteliai!" [15] Eliša jam tarė: "Paduok lanką ir strėlių". Jis padavė lanką ir strėlių. [16]* "Įtempk lanką!" — jis tarė Izraelio karaliui. Jam įtempus lanką, Eliša uždėjo savo rankas karaliui ant rankų [17] ir tarė: "Atidaryk langą į rytų pusę!" Jis atidarė langą. Eliša paliepė: "Šauk!" Jis iššovė. Tada Eliša tarė: "Strėlė VIEŠPATIES pergalės, strėlė pergalės prieš Aramą! Tu visiškai sutriuškinsi aramėjus prie Afeko". [18] Jis tęsė: "Nūn paimk strėles". Karalius paėmė. "Duok jomis į žemę!" — jis tarė Izraelio karaliui. Sudavęs tris kartus, jis sustojo. [19] Dievo vyras ant jo supyko ir tarė: "O kad būtumei sudavęs penketą ar šešetą kartų! Tu būtumei visiškai sunaikinęs Aramą, dabar gi tik tris kartus Aramą tenugalėsi".

13,12-13 Joašo karaliavimo užsklanda pakartojama 2 Kar 14,15-16 tekste.

13,13 "... Jeroboamas": šis Jeroboamas yra Jeroboamas II, skirtingas nuo Jeroboamo I, kuris minimas 11–oje eilutėje.

13,14 "Mano tėve, mano tėve!": karalius pareiškia tokius pat jausmus, kaip kadaise Eliša pareiškė Elijui. Pranašų mokiniai duodavo šį titulą savo būrių galvoms (žr. 2 Kar 6,21; 8,9). "... Izraelio kovos vežimai ir jo raiteliai!": pranašas Eliša buvo veiksmingesnis už Izraelio kovos vežimus ir kavaleriją ginant Sandoros bendrijos tikėjimą. Žr. 2 Kar 2,12.

13,16-19 Simboliški veiksmai, panašūs į veiksmus kitose knygose: žr. Iš 17,8-13; Joz 8,18-29; Ez 4,1-15.

[20] Eliša mirė ir buvo palaidotas. Tuo metu moabiečių gaujos užpuldinėdavo kraštą metų pradžioje. [21] Kartą laidojant vieną vyrą, žmonės pastebėjo tokią gaują. Jie įmetė jo kūną į Elišos kapą. Vos tik tas mirusis vyras palietė Elišos kaulus, jis atgijo ir atsistojo ant kojų.

[22] Aramo karalius Hazaelis engė Izraelį per visas Jehoahazo dienas. [23] Bet VIEŠPATS buvo jiems maloningas ir gailestingas, atsigręžė į juos dėl savo sandoros su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu. Iki šiol jis nenorėjo jų sunaikinti ar atstumti nuo savo veido.

[24] Aramo karaliui Hazaeliui mirus, jo sūnus Ben-Hadadas tapo karaliumi jo vietoje. [25] Tada Jehoahazo sūnus Jehoašas vėl atėmė iš Hazaelio sūnaus Ben-Hadado miestus, paimtus kare prieš jo tėvą Jehoahazą. Tris kartus Joašas jį nugalėjo ir atgavo Izraelio miestus.

14

Amazijo karaliavimas Judo karalystėje

[1]* Antraisiais Izraelio karaliaus Jehoahazo sūnaus Joašo metais Judo karalius Joašo sūnus Amazijas pradėjo karaliauti. [2] Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt devynerius metus. Jo motinos vardas buvo Jehoadina iš Jeruzalės. [3] Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, tačiau ne kaip jo protėvis Dovydas. Visur jis elgėsi, kaip buvo elgęsis jo tėvas Joašas. [4] Tačiau aukštumų alkos nebuvo išnaikintos, žmonės ir toliau ten atnašavo aukas ir degino smilkalus. [5] Kai karalystė buvo tvirtai jo rankoje, jis nubaudė mirtimi dvariškius, kurie buvo nužudę jo tėvą karalių. [6] Betgi žudikų vaikų mirtimi jis nenubaudė pagal tai, kas parašyta Mozės Mokymo knygoje,* kur VIEŠPATS įsakė: "Tėvai nebus baudžiami mirtimi už vaikus, nei vaikai bus baudžiami mirtimi už tėvus. Žmogus turi būti baudžiamas tik už savo nuodėmes".

14,1 Izraelio Joašo (arba Jehoašo) ir Judo Joašo (arba Jehoašo) karaliavimas sutapo maždaug dvejais metais.

14,6 "... Mozės mokymo knygoje": žr. Įst 24,16; palygink Jer 31,29-30; Ez 18,2-4.20. Ankstyvesni požiūriai užtinkami Iš 20,5; Įst 5,9-10; Joz 7,24-25; 1 Kar 21,21.

[7] Jis užmušė dešimt tūkstančių edomiečių Druskos slėnyje* ir paėmė antpuoliu Selą.* Ją pavadino Joktė–Eliu, kaip ir iki šiol vadinama. [8]* Tada Amazijas nusiuntė pasiuntinius pas Izraelio karalių Jehu'o sūnaus Jehoahazo sūnų Jehoašą, tardamas: "Eikš, susitikime akis į akį". [9] Izraelio karalius Jehoašas Judo karaliui Amazijui atsakė, tardamas: "Libano usnis pasiuntė žodį Libano kedrui, tardama: 'Duok savo dukterį mano sūnui žmona'. Bet Libano laukinis žvėris, eidamas pro šalį, sutrypė usnį. [10] Iš tikrųjų tu nugalėjai Edomą, ir tavo širdis yra pasipūtusi. Džiaukis savo garbe ir sėdėk namie! Kam gi turėtum ieškoti nelaimės, kad tu pats kristum ir Judą su savimi nutemptum?"

[11] Amazijas nenorėjo klausyti. Izraelio karalius Jehoašas tad išžygiavo. Jis ir Judo karalius Amazijas susitiko akis į akį mūšyje prie Bet–Šemešo Judo karalystėje. [12] Judą Izraelis nugalėjo. Visi išbėgiojo į savo namus. [13] Izraelio karalius Jehoašas paėmė į nelaisvę Judo karalių Ahazijo sūnaus Jehoašo sūnų Amaziją. Atžygiavęs į Jeruzalę, pralaužė Jeruzalės sienoje keturių šimtų uolekčių spragą nuo Efraimo vartų iki Kampo vartų. [14] Pasigrobęs visą auksą ir sidabrą, visus reikmenis, rastus VIEŠPATIES Namuose bei karaliaus rūmų iždųose, ir įkaitus,* jis sugrįžo į Samariją.

[15] O kiti Jehoašo darbai — visa, ką jis darė, jo žygdarbiai ir jo karas su Judo karaliumi Amaziju, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [16] Jehoašas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Samarijoje su Izraelio karaliais, o jo sūnus Jeroboamas tapo karaliumi jo vietoje.

[17] Judo karaliaus Joašo sūnus Amazijas gyveno penkiolika metų po Izraelio karaliaus Jehoahazo sūnaus Jehoašo mirties. [18] O kiti Amazijo darbai argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [19] Sąmokslas prieš jį buvo surengtas Jeruzalėje, todėl jis pabėgo į Lachišą. Bet sąmokslininkai nusivijo į Lachišą ir ten jį užmušė. [20] Pargabentas ant arklių, jis buvo palaidotas su savo protėviais

---

14,7 "... Druskos slėnyje ... Selą": Druskos slėnis — žemuma pietuose nuo Negyvosios jūros, o Sela — vietovė edomiečių žemėje.

14,8-10 Apskritai, pasakėčia norima pasakyti, kad varginga žolė — usnis bandė save sulyginti su šauniu medžiu — kedru, ir buvo sutrypta. Jehoašas save laiko ir kedru, ir laukiniu žvėrimi.

Dovydo mieste. [21] Tada visi Judo žmonės paėmė šešiolikmetį Azariją* ir pastatė jį karaliumi jo tėvo Amazijo vietoje. [22] Jis atstatė Elatą ir sugrąžino jį Judui po to, kai karalius Amazijas užmigo su savo protėviais.

Jeroboamo II karaliavimas Izraelio karalystėje

[23]* Penkioliktaisiais Judo karaliaus Joašo sūnaus Amazijo metais Izraelio karalius Joašo sūnus Jeroboamas tapo karaliumi Samarijoje keturiasdešimt vieneriems metams. [24] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nepasitraukė nuo visų Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įvedė Izraelį į nuodėmę. [25] Per jį sugrįžo Izraelio žemė nuo Lebo–Hamato iki Arabos jūros pagal VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, pažadą, kurį jis buvo davęs per savo tarną pranašą Amitajo sūnų Joną iš Gat–Heferio. [26] Nes VIEŠPATS matė, kad Izraelio būklė buvo iš tikro labai karti, nebuvo likę nė vieno — vergo ar laisvo, nebuvo nė vieno Izraeliui padėti. [27] Kadangi VIEŠPATS nebuvo nusprendęs išdildyti Izraelio vardo iš po dangaus, dėl to jis išgelbėjo juos per Joašo sūnų Jeroboamą.

[28] O kiti Jeroboamo darbai — visa, ką jis darė, jo žygdarbiai, kaip jis kovojo ir kaip jis atgavo Izraeliui Damaską ir Hamatą, kurie priklausė Judui, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [29] Jeroboamas užmigo su savo protėviais Izraelio karaliais, ir jo sūnus Zecharijas tapo karaliumi jo vietoje.

14,14 "... įkaitus": atrodo, kad karaliui buvo grąžinta laisvė, jo vietoje buvo paimti įkaitai.

14,21 "... šešiolikmetį Azariją": Azarijas vadinamas ir Uziju. Žr. 2 Kr 26,1.

14,23-29 Jeroboamo II valdymas buvo ilgas ir našus (783-743 m. prieš Kristų). Jį rėmė pranašas Amitajo sūnus Jona, kurio vardas vėliau buvo duotas pagrindiniam pranašo Jonos knygos veikėjui (žr. Jon 1,1). Palygink Amoso ir Ozėjo laikyseną Jeroboamo atžvilgiu (žr. Am 7,11; Oz 1,4-5; 10,7.15; 13,16). Jeroboamas II atstatė Dovydo ir Saliamono laikų izraeliečių imperiją.

15

Azarijo (Uzijo) karaliavimas Judo karalystėje

[1]* Dvidešimt septintaisiais Izraelio karaliaus Jeroboamo metais tapo karaliumi Judo karaliaus Amazijo sūnus Azarijas. [2] Jis buvo šešiolikos metų, kai pradėjo karaliauti, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt dvejus metus. Jo motinos vardas buvo Jekolija iš Jeruzalės. [3] Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs jo tėvas Amazijas. [4] Nepaisant to, aukštumų alkos nebuvo išnaikintos, žmonės ir toliau alkose atnašavo aukas ir degino smilkalus. [5] VIEŠPATS ištiko karalių liga, — jis buvo raupsuotas iki pat mirties ir gyveno atskirame name. Karaliaus sūnus Jotamas rūpinosi rūmais ir valdė krašto žmones.

[6] O kiti Azarijo darbai — visa, ką jis darė, argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [7] Azarijas užmigo su savo protėviais, ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste, o jo sūnus Jotamas tapo karaliumi jo vietoje.

Zecharijo karaliavimas Izraelio karalystėje

[8]* Trisdešimt aštuntaisiais Judo karaliaus Azarijo metais Jeroboamo sūnus Zecharijas buvo Izraelio karaliumi Samarijoje šešis mėnesius. [9] Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo darę jo protėviai. Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įtraukė Izraelį į nuodėmę, neatsisakė. [10] Jabešo sūnus Šalumas surengė prieš jį sąmokslą. Užpuolęs viešai jį nužudė ir jo vietoje tapo karaliumi.

[11] O kiti Zecharijo darbai yra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. [12] Toks buvo VIEŠPATIES pažadas, duotas Jehu'ui:

15,1-7 Azarijo, vadinamo ir Uziju, karaliavimas buvo ilgas ir sėkmingas, panašus į Izraelio karaliaus Jeroboamo II karaliavimą. Žr. 2 Kar 14, 23-27; 2 Kr 26,6-15. Kadangi jis susirgo raupsais, ilgainiui Jotamas tapo karalystės regentu. Žr. Iz 6,1 apie Azarijo (Uzijo) mirtį 742 m. prieš Kristų.

15,8-12 Zecharijas buvo paskutinis Izraelio Jehu'o dinastijos karalius. Žr. 2 Kar 10,30. Jo nužudymas pradėjo pervartas Izraelio karalystėje.

"Tavo palikuonys sėdės Izraelio soste iki ketvirtosios kartos". Taip ir įvyko.

Šalumo karaliavimas Izraelio karalystėje

[13] Jabešo sūnus Šalumas tapo karaliumi trisdešimt devintaisiais Judo karaliaus Uzijo metais, ir karaliavo vieną mėnesį Samarijoje. [14] Gadžio sūnus Menahemas, atžygiavęs iš Tirzos į Samariją, užpuolė Jabešo sūnų Šalumą ir, jį nukovęs, tapo karaliumi jo vietoje.

[15] O kiti Šalumo darbai ir jo surengtas sąmokslas yra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje. [16] Tuo metu, žygiuodamas iš Tirzos, Menahemas užpuolė Tifsahą ir visus miesto bei visos jo srities gyventojus. Kadangi jie nenorėjo pasiduoti, jis išžudė žmones ir perskrodė visas nėščias moteris.

Menahemo karaliavimas Izraelio karalystėje

[17] Trisdešimt devintaisiais Judo karaliaus Azarijo metais Gadžio sūnus Menahemas tapo Izraelio karaliumi. Samarijoje jis karaliavo dešimt metų. [18] Jis darė, kas buvo nedora Viešpaties akyse, per visas savo dienas nepasitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įvedė Izraelį į nuodėmę.

[19]* Asirijos karalius Pulas įsiveržė į kraštą. Menahemas davė Pului tūkstantį sidabrinių talentų, kad padėtų jam įtvirtinti karališką valdžią. [20] Menahemas apdėjo mokesčiais Izraelį: kiekvienas pasiturintis žmogus turėjo mokėti Asirijos karaliui penkiasdešimt sidabrinių šekelių duoklės. Asirijos karalius tad pasitraukė ir krašte nepasiliko. [21] O kiti Menahemo darbai — visa, ką darė, argi jie nėra aprašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje? [22] Menahemas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Pekahjas tapo karaliumi jo vietoje.

15,19-20 "Pulas" buvo Asirijos karalių valdžios titulas, panašiai kaip "faraonas", "caras", "kaizeris"... Tiglat–Pileseras pradėjo veržtis į Vakarus, į Palestiną, 734 m. prieš Kristų. Izraelis tada tapo Asirijos vasalu. Norint sukaupti 1000 sidabro talentų, reikėjo apmokestinti 60000 pasiturinčių krašto gyventojų po 50 šekelių (maždaug 1/2 kg sidabro).

Pekahjo karaliavimas Izraelio karalystėje

[23] Penkiasdešimtaisiais Judo karaliaus Azarijo metais Menahemo sūnus Pekahjas tapo karaliumi Samarijoje ir valdė dvejus metus. [24] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nesitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įvedė Izraelį į nuodėmę. [25] Remalijo sūnus Pekahas, jo pareigūnas, surengė prieš jį sąmokslą ir užpuolė jį karaliaus rūmuose Samarijoje. Su juo buvo penkiasdešimt gileadiečių drauge su vyrais iš Argobo ir Arjės. Jis nužudė Pekahją ir tapo karaliumi jo vietoje.

[26] O kiti Pekahjo darbai — visa, ką jis darė, yra užrašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje.

Pekaho karaliavimas Izraelio karalystėje

[27] Penkiasdešimt antraisiais Judo karaliaus Azarijo metais Remalijo sūnus Pekahas tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir valdė dvidešimt metų. [28] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nesitraukė nuo Nebato sūnaus Jeroboamo nuodėmių, kuriomis jis įvedė Izraelį į nuodėmę.

[29] Izraelio karaliaus Pekaho dienomis Asirijos karalius Tiglat--Pileseras atžygiavo ir paėmė Ijoną, Abel–Bet–Maaką, Janohą, Kedešą, Hazorą — Gileadą, Galilėją ir visą Naftalio sritį, — o gyventojus išvarė į Asiriją. [30]* Tada Hošeos sūnus Ela surengė sąmokslą prieš Remalijo sūnų Pekahą ir užpuolęs jį nužudė. Hošea tapo karaliumi jo vietoje dvidešimtaisiais Uzijo sūnaus Jotamo metais. [31] O kiti Pekaho darbai — visa, ką jis darė, yra užrašyti Izraelio karalių Metraščių knygoje.

Jotamo karaliavimas Judo karalystėje

[32] Antraisiais Izraelio karaliaus Remalijo sūnaus Pekaho metais Judo karaliaus sūnus Jotamas tapo karaliumi. [33] Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. Jo motina buvo Zadoko duktė, vardu Jeruša. [34] Jis darė, kas

15,30 Tiglat–Pileseras giriasi savo Metraščiuose, kad padėjęs Hošeai nuversti Pekahą. Tada Hošea pradėjo laikytis proasiriškos linijos.

buvo gera VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo tėvas Uzijas. [35]Betgi aukštumų alkos nebuvo išnaikintos, žmonės ir toliau alkose atnašavo aukas ir degino smilkalus. Jis pastatė VIEŠPATIES Namų Aukštutinius vartus.*

[36] O kiti Jotamo darbai — visa, ką jis darė, argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [37] Jo dienomis VIEŠPATS pradėjo kurstyti Aramo karalių Reziną ir Remalijo sūnų Pekahą prieš Judą. [38]Jotamas užmigo su savo protėviais, ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo, savo protėvio, mieste, o jo sūnus Ahazas tapo karaliumi jo vietoje.

16

Ahazo karaliavimas Judo karalystėje

[1]* Septynioliktaisiais Remalijo sūnaus Pekaho metais Judo karaliaus Jotamo sūnus Ahazas tapo karaliumi. [2] Ahazas buvo dvidešimties metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. Jis nedarė, kas buvo dora VIEŠPATIES, savo Dievo, akyse, kaip buvo daręs jo protėvis Dovydas, [3] bet ėjo Izraelio karalių pėdomis. Net savo sūnų pervedė per ugnį pagal pasibjaurėtiną paprtį tautų, kurias VIEŠPATS buvo pašalinęs izraeliečiams iš kelio. [4] Be to, jis atnašavo aukas ir degino smilkalus aukštumų alkose — ant kalvų ir po kiekvienu lapuotu medžiu.

[5] Tada Aramo karalius Rezinas ir Izraelio karalius Remalijo sūnus Pekahas atžygiavo į Jeruzalę kariauti. Jie apgulė Ahazą, bet nepajėgė jo nugalėti. [6] Tuo metu Edomo karalius atgavo Elatą Edomui, išvarydamas iš jo Judo žmones. Edomiečiai atėjo į Eilatą ir gyvena ten iki šios dienos. [7]* Ahazas išsiuntė pasiuntinius pas Asi-

---

15,35 "... VIEŠPATIES Namų Aukštutinius vartus": Jer 20,2; Ez 9,2 tekste jie vadinami Benjamino vartais.

16,1-4 Įkvėptasis autorius, Deuteronomistas, paprastai smerkia Ahazą labiau, negu kitus Judo karalius. Ahazas atgaivino kruvinas žmonių aukas.

16,7-9 Ahazas nekreipė dėmesio į pranašo Izaijo patarimą (žr. Iz 7,4. 16-17; 8,4-8) ir paprašė Asirijos karalių Tiglat–Pileserą jį ginti nuo Aramo, Sirijos, ir Izraelio, pasiųsdamas jam dovaną. Asirijos karalius džiaugėsi gavęs atlyginimą už tai, ką jis pats ruošėsi daryti — paėmė Damaską ir nuniokojo Izraelį.

rijos karalių Tiglat-Pileserą, tardamas: "Aš esu tavo tarnas ir tavo sūnus. Ateik ir išgelbėk mane iš nagų Aramo karaliaus ir iš nagų Izraelio karaliaus, kurie mane puola". [8] Ahazas paėmė sidabrą ir auksą, buvusius VIEŠPATIES Namuose bei karaliaus rūmų ižduose, ir nusiuntė kaip dovaną Asirijos karaliui. [9]* Asirijos karalius jo prašymą patenkino. Atžygiavęs prieš Damaską, Asirijos karalius jį paėmė. Jo gyventojus ištrėmė į Kirą, o Reziną nužudė.

[10] Karalius Ahazas, nuvykęs į Damaską pasveikinti Asirijos karaliaus Tiglat-Pilesero, pamatė Damasko aukurą. Karalius Ahazas pasiuntė kunigui Urijui aukuro pavyzdį ir išsamų brėžinį, kaip jį padaryti. [11] Kunigas Urijas statė aukurą lygiai taip, kaip jam karalius Ahazas buvo nurodęs iš Damasko. Prieš karaliui Ahazui parvykstant iš Damasko, kunigas Urijas užbaigė jį statyti. [12] Sugrįžęs iš Damasko, karalius apžiūrėjo aukurą. Po to, palypėjęs prie jo, karalius [13] atnašavo savo deginamąją auką bei grūdų atnašą, išliejo savo geriamąją atnašą ir pašlakstė aukurą savo bendravimo atnašų krauju. [14] O varinį aukurą, buvusį VIEŠPATIES akivaizdoje, jis pastūmė iš jo vietos Namų priekyje, — vietos tarp naujojo aukuro ir VIEŠPATIES Namų, — ir pastatė jį savo aukuro šiauriniame šone. [15] "Ant šio didžiojo aukuro, — karalius Ahazas įsakė kunigui Urijui, — atnašauk ir ryto deginamąją auką, ir vakaro javų atnašą, ir karaliaus deginamąją auką ir jo javų atnašą drauge su visų krašto žmonių deginamomis aukomis, jų javų atnašomis ir jų geriamomis atnašomis. Ant jo turi pašlakstyti kraują visų deginamųjų aukų ir kraują visų aukų, o apie varinį aukurą aš nuspręsiu".* [16] Kunigas Urijas darė visa, kaip karalius Ahazas įsakė.

[17] Karalius Ahazas nuėmė įsprūdas nuo pastovų ir nukėlė nuo jų praustuvus. Jis nukėlė varinę jūrą nuo varinių jaučių ir padėjo ją ant akmeninės aslos. [18] Pagerbdamas Asirijos karalių, jis pašalino iš VIEŠPATIES Namų pakylą, pastatytą Namuose karaliaus sostui, ir įėjimą iš lauko,* padarytą karaliui.

16,9 Tikslios 2 Kar 16-20 įvykių datos: Damasko kritimas (žr. 2 Kar 16,9) 732 m. prieš Kristų, Samarijos kritimas (žr. 2 Kar 18,9-11) 721 m. prieš Kristų ir Senacheribo invazija (žr. 2 Kar 18,13) 701 m. prieš Kristų.

16,15 "... apie varinį aukurą aš nuspręsiu": arba "varinis aukuras bus mano nuožiūrai", t.y. žyniavimui.

16,18 "... pakylą ... įėjimą iš lauko...": hebrajų karaliaus nepriklausomumo ženklas.

[19] O kiti Ahazo darbai — visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? Ahazas užmigo su savo protėviais, ir buvo palaidotas su savo protėviais Dovydo mieste, o jo sūnus Hezekijas tapo karaliumi jo vietoje.

17

Hošeos karaliavimas Izraelio karalystėje

[1]* Dvyliktaisiais Judo karaliaus Ahazo metais Elos sūnus Hošea tapo Izraelio karaliumi Samarijoje ir valdė devynerius metus. [2] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, nors ne tokiu mastu, kaip pirma jo buvusieji Izraelio karaliai. [3] Prieš jį atžygiavo Asirijos karalius Šalmaneseras.* Hošea tapo jam pavaldus ir mokėjo duoklę. [4]* Asirijos karalius pagavo Hošeą sąmokslaujant, nes jis buvo siuntęs pasiuntinius pas Egipto karalių So'ą ir nemokėjęs duoklės Asirijos karaliui, kaip jis kasmet darydavo. Asirijos karalius tad jį suėmė ir uždarė į kalėjimą.

Samarijos kritimas

[5] Asirijos karalius tada įsiveržė į visą kraštą ir, atžygiavęs į Samariją, trejus metus laikė ją apgultą. [6] Devintaisiais Hošeos metais Asirijos karalius* paėmė Samariją, ištrėmė izraeliečius į Asiriją ir apgyvendino juos Halahe prie Haboro, Gozano upės, ir Medijos miestuose.

17,1-41 Šiaurinės karalystės, Izraelio, galas ir katastrofos priežastys. Samariečių kilmė.

17,3.5 Tai buvo Šalmaneseras V (727-722 m. prieš Kristų).

17,4-5 Hošea susigundė dėtis su Egiptu į sąmokslą (žr. Oz 7,11). Palikęs sostinę, jis išskubėjo maldauti pasigailėjimo, bet tapo uždarytas į kalėjimą. Samarijos apgula tęsėsi trejus metus.

17,6 Tuo tarpu Šalmaneseras mirė ir jo vietoje Asirijos imperatoriumi tapo Sargonas II (žr. Iz 20,1). Paėmęs miestą, jis ištrėmė gyventojus į tolimas Asirijos vietoves. 721 m. prieš Kristų iš istorijos dingo Izraelio, šiaurinė izraeliečių, karalystė.

Pastabos apie Izraelio galą

[7]* Tai įvyko todėl, kad izraeliečiai buvo nusidėję VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kuris buvo išvedęs juos iš Egipto žemės, iš po faraono, Egipto karaliaus, rankos. Jie buvo garbinę kitus dievus [8] ir elgęsi pagal įstatus tautų, kurias VIEŠPATS išvarė izraeliečiams nuo kelio, ir įstatus, kuriuos Izraelio karaliai buvo įvedę. [9] Izraeliečiai nusikalto VIEŠPAČIUI, savo Dievui, nedorais darbais: jie statėsi aukštumų alkas visose savo gyvenvietėse, nuo sargybos bokštų iki įtvirtintų miestų; [10] jie pasistatė paminklinius akmenis ir šventuosius stulpus ant kiekvienos aukštos kalvos ir po kiekvienu lapuotu medžiu. [11] Ten, visose aukštumų alkose, jie degino smilkalus, kaip darė tautos, kurias VIEŠPATS jiems ateinant buvo išvaręs į tremtį. Jie darė nedorus darbus, pykindami VIEŠPATĮ, [12] ir garbino stabus, apie kuriuos VIEŠPATS buvo jiems pasakęs: "Jūs to nedarysite!"

[13] VIEŠPATS įspėjo Izraelį ir Judą per kiekvieną pranašą ir kiekvieną regėtoją, tardamas: "Gręžkitės nuo savo nedorų kelių ir laikykitės mano įsakymų ir mano įstatų viso mokymo, kurį daviau jūsų protėviams ir siunčiau jums per savo tarnus pranašus". [14] Bet jie nenorėjo klausyti, buvo kietasprandžiai, kaip buvo buvę jų protėviai, kurie netikėjo VIEŠPAČIU, savo Dievu. [15] Jie paniekino jo įstatus bei jo sandorą, sudarytą su jų protėviais, ir jiems duotus įspėjimus. Jie ėjo paskui melagingus stabus ir tapo melagiai, jie sekė aplinkines tautas, nors VIEŠPATS buvo uždraudęs jiems elgtis, kaip jos elgėsi. [16] Jie atmetė visus VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymus, pasidarė lietinius stabus — du veršius, pasidirbo šventąjį stulpą, garbino dangaus galybes ir tarnavo Baalui. [17] Savo sūnus ir dukteris jie vedė per ugnį, užsiėmė būrimu bei kerėjimais, parsidavė daryti, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, jį pykindami. [18] Užtat VIEŠPATS labai supyko ant Izraelio ir atstumė juos nuo savo veido. Tepasiliko vien tik Judo giminė.

17,7-18 Šios eilutės yra vienos svarbiausių 1-2 Karalių knygų skaitinių, nes padeda suprasti teologinį ir dorovinį Deuteronomistinės istorijos autoriaus požiūrį. Jis izraeliečius laiko nusidėjėliais supykusio Dievo rankose (žr. 18–ąją eilutę) ir už tremtį kaltina Izraelį, o ne Asiriją. Politinis žaidimas su Egiptu ir Asirija, anot įkvėptojo autoriaus, buvo be vertės. Izraelis galėjo būti išgelbėtas tik teisinga laikysena Sandoros Dievo atžvilgiu, bet Izraelis nepaėmė į širdį Sandoros Dievo pranašų žodžių.

[19] Net Judas nesilaikė VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymų, bet sekė įstatus, kuriuos Izraelis buvo įvedęs. [20] VIEŠPATS atmetė visus Izraelio palikuonis. Jis vargino juos, atiduodamas į plėšikų rankas, kol pagaliau juos atstūmė nuo savo veido.

[21] Kai VIEŠPATS atplėšė Izraelį nuo Dovydo namų, Nebato sūnus Jeroboamas buvo pastatytas karaliumi. Jeroboamas atitolino Izraelį nuo VIEŠPATIES ir įtraukė juos į didelę nuodėmę. [22] Izraeliečiai toliau darė visas Jeroboamo padarytas nuodėmes, ir nuo jų jie nesitraukė. [23] Galop VIEŠPATS atstūmė juos nuo savo veido, kaip jis buvo kalbėjęs per savo tarnus pranašus. Izraeliečiai buvo ištremti iš savo žemės į Asiriją iki šios dienos.

Samariečių kilmė

[24]* Asirijos karalius atgabeno žmonių iš Babilono, Kutos, Avos, Hamato ir Sefarvajimų ir apgyvendino juos Samarijos miestuose vietoje izraeliečių. Jie pradėjo valdyti Samariją ir kurtis jos miestuose. [25] Iš pradžių, kurdamiesi ten gyventi, jie VIEŠPATIES negarbino. Užtat VIEŠPATS paleido ant jų liūtų, kurie kai kuriuos jų sudraskė. [26] Asirijos karaliui buvo pranešta: "Tautos, kurias ištrėmei ir apgyvendinai Samarijos miestuose, nežino to krašto Dievo įsakų. Užtat jis paleido prieš juos liūtus. Štai jie žudo juos už tai, kad jie nežino to krašto Dievo įsakų".

[27] Asirijos karalius įsakė, tardamas: "Nusiųskite ten vieną iš kunigų, kuriuos iš ten buvote ištrėmę. Tegu nueina ir ten gyvena, temoko juos to krašto Dievo įsakų". [28] Taigi vienas kunigų, ištremtų iš Samarijos, parvyko ir gyveno Bet-Elyje. Jis mokė juos, kaip garbinti VIEŠPATĮ.

17,24-28 Paties Sargono II įrašai patvirtina jo elgesį su užkariautaisiais kraštais: "{Miestus} atstačiau ir apgyvendinau tirščiau, negu jie buvo anksčiau apgyvendinti. Žmones, paimtus iš anksčiau užkariautų kraštų, ten apgyvendinau". Vežti žmones iš gimtųjų kraštų į tremtį žmoniją išmokė nuožmioji Asirijos imperija. Izraelio kraštas po Sargono II trėmimų buvo vadinamas ne Izraeliu, bet Samarija, o gyventojai — samariečiais.

[29]* Betgi kiekviena tauta ir toliau darėsi savo dievus ir statė juos aukštumų alkose, kurias buvo pasistatę Samarijos žmonės. Taip darė visos tautos miestuose, kuriuose gyveno. [30] Babilono žmonės pasidirbo Sukot–Benotą, Kuto žmonės pasidirbo Nergalą, Hamato žmonės pasidirbo Ašimą. [31] Avitai pasidirbo Nibhazą ir Tartaką, sefarvajitai degino savo vaikus kaip auką Adramelechui ir Anamelechui, Sefarvajimų dievams. [32] Jie garbino ir VIEŠPATĮ, bet paskyrė sau aukštumų alkų kunigais visokius žmones iš savųjų, kad atliktų jiems apeigas aukštumų alkose. [33] Taigi jie garbino VIEŠPATĮ, bet tarnavo taip pat ir savo dievams pagal įsakus tautų, iš kurių jie buvo ištremti. [34] Iki šios dienos jie tebesilaiko savo senų įsakų.

Jie VIEŠPATIES deramai negarbina ir nesilaiko įstatų ir įsakų — mokymo ir įsakymo, duotų palikuonims Jokūbo, kuriam buvo duotas Izraelio vardas. [35] O VIEŠPATS buvo sudaręs su jais sandorą ir įsakęs jiems, tardamas: "Kitų dievų negarbinsite, jiems nesilenksite, jiems netarnausite, neatnašausite jiems aukų. [36] Garbinsite vien tik VIEŠPATĮ, savo Dievą, kuris išvedė jus iš Egipto žemės didžia galybe ir pakelta ranka, tik jam vienam lenksitės ir tik jam vienam atnašausite aukas. [37] Visų įstatų ir įsakų, mokymo ir įsakymo, kuriuos jis užrašė jums, per visas savo dienas ištikimai laikysitės. Kitų dievų negarbinkite ir [38] neužmirškite sandoros, kurią aš su jumis sudariau. Kitų dievų negarbinkite, [39] bet garbinkite VIEŠPATĮ, savo Dievą. Jis išgelbės jus iš visų jūsų priešų rankos". [40] Tačiau jie nenorėjo klausyti ir elgėsi pagal savo senuosius įsakus.

[41] Taigi tos tautos garbino VIEŠPATĮ, bet tarnavo ir savo stabams. Iki šios dienos jų vaikai ir jų vaikų vaikai tebedaro, kaip darė jų protėviai.

17,29-34a Taip Sandoros Dievo, Jahvės, garbinimas buvo užterštas įvairiomis pagoniškomis apeigomis. Samariečiai buvo laikomi religiniais nevykėliais: maišyto kraujo, maišytos religijos, maišytų religinių papročių bei apeigų (Ezd 4,1-3). Panaši laikysena ryški ir Naujojo Testamento laikotarpiu (žr. Lk 10,33; 17,16-18; Jn 4,9; 8,48).

E. JUDO KARALYSTĖ PO 721 M. PRIEŠ KRISTŲ

18

Įvadas į Hezekijo karaliavimą Jeruzalėje

[1]* Trečiaisiais Izraelio karaliaus Elos sūnaus Hošeos metais Judo karaliaus sūnus Hezekijas tapo karaliumi. [2] Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt devynerius metus. Jo motina buvo Zecharijo duktė, vardu Abi. [3] Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs jo protėvis Dovydas. [4] Jis išnaikino aukštumų alkas, sutrupino paminklinius akmenis ir nukirto šventąjį stulpą.* Varinį žaltį, kurį Mozė buvo padirbęs, sudaužė į gabalus, nes iki tų dienų izraeliečiai degindavo jam smilkalus. Jis buvo vadinamas Nehuštanu.* [5] Hezekijas pasitikėjo tik VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu. Panašaus į jį nebuvo tarp visų Judo karalių nei po jo, nei pirma jo. [6] Jis buvo ištikimai atsidavęs VIEŠPAČIUI. Hezekijas niekad nepasitraukė nuo VIEŠPATIES, bet laikėsi įsakymų, kuriuos VIEŠPATS buvo davęs per Mozę. [7] VIEŠPATS buvo su juo, ką tik jis imdavosi daryti, jam sekėsi. Jis pakėlė maištą prieš Asirijos karalių ir jam netarnavo; [8] jis padarė sau pavaldžius filistinų sargybos bokštus ir įtvirtintus miestus iki pat Gazos ir jos žemių.

Samarijos kritimas: santrauka

[9] Ketvirtaisiais karaliaus Hezekijo metais, — tai buvo Izraelio karaliaus Elos sūnaus Hošeos septintieji metai, — Asirijos karalius Šalmaneseras atžygiavo prieš Samariją ir ją apgulė.* [10] Tretiems

---

18,1-20,21 Hezekijo karaliavimas. Hezekiją įkvėptasis Deuteronomistinės istorijos autorius labai vertina ir jo valdymui skiria daug vietos. Be to, jo karaliavimas buvo svarbus ir politiniams įvykiams, ir Senacheribo invazijai (žr. 2 Kar 18,13), ir pranašo Izaijo veiklai (žr. 2 Kar 19,2).

18,4 "... šventąjį stulpą": deivės Ašeros simbolį. "Varinį žaltį <...> ... Nehuštan(u)": žr. Sk 21,6-9. Šis varinis žaltys, be abejo, turėjo aibę neigiamų bruožų, nes žaltys buvo vienas iš Baalo simbolių.

18,9 "... Šalmaneseras atžygiavo prieš Samariją ir ją apgulė": žr. 2 Kar 16,9 paaiškinimą.

metams baigiantis, ją paėmė. Šeštaisiais Hezekijo metais, — tai buvo devintieji Izraelio karaliaus Hošeos metai, — Samarija buvo paimta. [11] Asirijos karalius ištrėmė izraeliečius į Babiloniją, apgyvendino juos Halahe prie Hobaro, Gozano upės, ir Medijos miestuose. [12] Tai įvyko dėl to, kad jie neklausė VIEŠPATIES, savo Dievo, balso, ir sulaužė jo sandorą, visai nepaisydami ir nevykdydami, ką Mozė buvo įsakęs.

Senacheribo invazija

[13]* Keturioliktaisiais karaliaus Hezekijo metais Asirijos karalius Senacheribas* išsirengė į žygį prieš visus Judo įtvirtintus miestus ir juos paėmė. [14] Judo karalius Hezekijas nusiuntė Asirijos karaliui į Lachišą šį žodį: "Aš nusikaltau. Palik mane. Kokią tik man duoklę uždėsi, aš nešiu". Asirijos karalius pareikalavo iš Judo karaliaus Hezekijo trijų tūkstančių talentų sidabro ir trisdešimties talentų aukso. [15] Hezekijas atidavė jam visą sidabrą, buvusį VIEŠPATIES Namuose ir karaliaus rūmų iždųose. [16] Tuo metu Hezekijas nulupo auksą nuo VIEŠPATIES Namų durų ir nuo durų staktų, kurias pats Judo karalius buvo aptraukęs auksu, ir atidavė jį Asirijos karaliui.

[17]* Asirijos karalius pasiuntė Tartaną, Rab–Sarį ir Rab–Šakę iš Lachišo pas karalių Hezekiją į Jeruzalę su stipriomis pajėgomis. Jie leidosi į žygį ir, atžygiavę į Jeruzalę, nuėjo ir išsirikiavo mūšiui prie Aukštutinio tvenkinio vandentiekio ant kelio į Velėtojo lauką. [18] Jiems pašaukus karalių, pas juos išėjo rūmų valdytojas Hilkijo sūnus Eljakimas, raštvedys Šebna ir metraštininkas Asafo sūnus Joahas.

[19] Rab–Šakė į juos kreipėsi: "Prašom pasakyti Hezekijui: 'Taip kalbėjo didysis karalius, Asirijos karalius: "Kuo tu pasitiki, kad jautiesi toks tikras? [20] Nejau manai, kad tušti žodžiai gali atstoti karybą ir jėgą kare! Taigi kuo dabar pasitiki, kad sukilai prieš mane?

18,13 "... Senacheribas": Asirijos karaliaus Sargono II įpėdinis. Jis kariavo prieš Judo karalystę.

18,13-20,11 Pakartojama Iz 36,1-38,8.21.22 tekstas.

18,17 Trys Asirijos karaliaus pareigūnai: Tartan(as) — generolas, Rab–Sar(is) — vyriausiasis eunuchas ir Rab–Šakė — vyriausiasis karaliaus dvariškis.

21 Pasižiūrėk, tas Egiptas — lazda, kuria pasitiki, — yra iš tikrųjų palūžusi nendrė, perverianti ranką kiekvienam, kuris ja remiasi. Toks yra faraonas, Egipto karalius, visiems, kurie juo pasitiki. 22 O jeigu man jūs sakysite: 'VIEŠPAČIU, savo Dievu, mes pasitikime', argi jis nėra tas, kurio aukštumų šventoves ir aukurus Hezekijas išnaikino, įsakydamas Judo karalystei ir Jeruzalei garbinti tik prie šio aukuro? 23 Dabar gi, eikš lažybų su mano valdovu, Asirijos karaliumi: 'Aš duosiu tau du tūkstančius žirgų, jeigu susirasi jiems šitiek raitelių'. 24 Kaipgi tu gali priversti pasitraukti šį vieną iš mažiausių mano valdovo tarnų? Atseit, tu pasitiki, kad kovos vežimų ir raitelių duos Egiptas! 25 Be to, argi aš be VIEŠPATIES atėjau į šią vietą jos nusiaubti? Pats VIEŠPATS man įsakė: 'Žygiuok į tą kraštą ir jį nusiaubk!'"

26 Tuomet Hilkijo sūnus Eljakimas, Šebna ir Joahas kreipėsi į Rab–Šakę: "Prašom kalbėti su savo tarnais aramėjiškai.* Mes suprantame. Nekalbėki mums Judo žmonių kalba,* ant mūrų sėdintiems žmonėms girdint". 27 Bet Rab–Šakė atsakė jiems: "Nejaugi manai, kad mano valdovas siuntė mane, kad pasakyčiau šiuos dalykus vien tavo valdovui ir tau? Priešingai, argi jis nesiuntė manęs tam, kad pasakyčiau tai ir žmonėms, sėdintiems ant mūrų, kurie turės kartu su jumis valgyti savo pačių išmatas ir gerti savo šlapumą?"

28 Po to Rab–Šakė pažengė į priekį ir sušuko garsiu balsu Judo žmonių kalba: "Klausykite didžiojo karaliaus, Asirijos karaliaus žodžių! 29 Taip kalbėjo karalius: 'Nesiduokite Hezekijo mulkinami, nes jūsų iš mano rankos išgelbėti jis negali! 30 Neleiskite Hezekijui, kad jus suvedžiotų pasitikėti VIEŠPAČIU, sakydamas: "VIEŠPATS tikrai išgelbės mus! Šis miestas nebus atiduotas į rankas Asirijos karaliui". 31 Neklausykite Hezekijo, nes taip kalbėjo Asirijos karalius: "Susitaikykite su manimi ir pasiduokite! Tada kiekvienas jūsų galės valgyti nuo savo paties vynmedžio bei nuo savo paties figos ir galės gerti vandens iš savo talpyklos, 32 kol aš ateisiu ir perkelsiu jus į kraštą, panašų į jūsiškį, — grūdų ir vyno kraštą, duonos

---

18,26 "... aramėjiškai": po tremties Babilonijoje (587-538 m. prieš Kristų) aramėjų kalba tapo šnekamąja žydų kalba Palestinoje. "... Judo žmonių kalba": hebrajų kalba, kurią ilgainiui pakeitė aramėjų kalba.

ir vynuogynų kraštą, alyvmedžių aliejaus ir medaus kraštą, — kad išliktumėte gyvi ir nemirtumėte. Neklausykite Hezekijo, kai suvedžioja jus, sakydamas: 'VIEŠPATS išgelbės mus!' [33] Argi bent vienas tautų dievų išgelbėjo savo kraštą nuo Asirijos karaliaus rankų? [34] Kur yra Hamato ir Arpado dievai? Kur yra dievai Sefarvajimų, Henos ir Ivos? Ar jie išgelbėjo nuo mano rankų Samariją? [35] Kuris gi šių kraštų dievų yra kada nors išgelbėjęs savo kraštą nuo mano rankų? Taigi nejau VIEŠPATS išgelbėtų Jeruzalę iš mano rankos' ".

[36] Bet žmonės tylėjo, nesakydami nė žodžio jam, nes karaliaus įsakymas buvo: "Neatsakykite jam!" [37] Tada Hilkijo sūnus Eljakimas, rūmų valdytojas, raštvedys Šebna ir metraštininkas Asafo sūnus Joahas, nuėjo pas Hezekiją perplėštais drabužiais ir pranešė jam, ką Rab–Šakė buvo pasakęs.

19

Hezekijas ir pranašas Izaijas

[1] Tai išgirdęs, karalius Hezekijas perplėšė savo drabužius, apsivilko ašutine ir nuėjo į VIEŠPATIES Namus. [2] O rūmų valdytoją Eljakimą, raštvedį Šebną ir kunigijos seniūnus, apsivilkusius ašutine, pasiuntė pas Amozo sūnų Izaiją. [3] "Taip kalbėjo karalius, — jie tarė jam, — ši diena yra nelaimės, bausmės ir gėdos diena. Kūdikiams atėjo metas gimti, bet nėra jėgų juos pagimdyti! [4] Teišgirsta VIEŠPATS, tavo Dievas, visus žodžius Rab–Šakės, kurį jo valdovas, Asirijos karalius, atsiuntė įžeisti gyvąjį Dievą! Tenubaudžia jį VIEŠPATS, tavo Dievas, už žodžius, kuriuos girdėjo! Sukalbėk maldą už likutį, kuris yra čia".

[5] Atėjusiems pas Izaiją karaliaus Hezekijo dvariškiams [6] Izaijas tarė: "Pasakykite savo valdovui: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: "Neišsigąsk girdėtų žodžių, kuriais Asirijos karaliaus tarnai mane užgauliojo. [7] Tikėk manimi, įkvėpsiu aš jam tokią dvasią, kad jis, išgirdęs gandus, grįš į savo kraštą. Padarysiu, kad savo krašte jis kris nuo kalavijo'"".

Rab–Šakė sugrįžta pas savo valdovą
Senacheribo laiškas Hezekijui

8 Sugrįžęs Rab–Šakė rado savo valdovą kovojantį prieš Libną. Mat jis jau žinojo, kad karalius buvo palikęs Lachišą. 9 Tuo tarpu karalius gavo žinią apie Etiopijos karalių: "Jis pakilo karo žygiui prieš tave". Išgirdęs apie tai, jis vėl siuntė pasiuntinius pas Hezekiją, kad pasakytų: 10 "Taip kalbėsite Judo karaliui Hezekijui: 'Nesiduok savo Dievo, kuriuo pasitiki, apgaunamas, esą Jeruzalė Asirijos karaliaus rankose neatsidurs. 11 Štai tu pats esi girdėjęs, ką Asirijos karaliai padarė su kitais kraštais, visiškai juos sunaikindami. O tu būsi išgelbėtas? 12 Argi tautas, kurias sunaikino mano protėviai — Gozaną, Haraną, Rezefą ir Edeno žmones Telesare — gynė jų dievai? 13 Kur nūnai karalius Hamato ir karalius Arpado, ir karalius Sefarvajimų miesto, ir karalius Henos, ir karalius Ivos?'"

14 Hezekijas paėmė laišką iš pasiuntinių rankos ir jį perskaitė. Tada, palipęs į VIEŠPATIES Namus, jį išskleidė VIEŠPATIES akivazdoje. 15 Hezekijas meldėsi į VIEŠPATĮ, tardamas: "VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, virš kerubų soste sėdintis, tu, tik tu vienas, esi visų žemės karalysčių Dievas. Tu padarei dangų ir žemę. 16 Palenk savo ausį, VIEŠPATIE, ir išklausyk! Atverk savo akis, VIEŠPATIE, ir pamatyk! Išgirsk Senacheribo visus žodžius laiško, kurį jis atsiuntė pasityčioti iš gyvojo Dievo. 17 Iš tikrųjų, VIEŠPATIE, Asirijos karaliai nusiaubė tautas ir jų kraštus, 18 sumetė jų dievus į ugnį, nors jie buvo ne dievai, bet žmogaus rankų padaras, — medis ir akmuo — ir taip juos sunaikino. 19 Nūnai, VIEŠPATIE, mūsų Dieve, gelbėk mus, maldauju, iš jo rankos, idant visos žemės karalystės žinotų, kad tu tik vienas, o VIEŠPATIE, esi Dievas!"

Pranašas Izaijas užtaria

20 Tada Amozo sūnus Izaijas atsiuntė Hezekijui šitokį žodį: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, atsakydamas į tavo maldą išgelbėti nuo Asirijos karaliaus Senacheribo: 'Aš girdėjau!' 21* Šis yra žodis, kurį VIEŠPATS jam tarė:

"Niekina tave, tyčiojasi iš tavęs
mergelė, Ziono dukra;*
kraipo galvą už tavo nugaros dukra Jeruzalė.*
22 Ką tu įžeidei ir kam piktžodžiavai,
prieš ką pakėlei savo balsą, įžūliomis akimis žvelgei?
— Prieš Izraelio Šventąjį!

23 Per savo pasiuntinius tyčiojeisi iš Viešpaties
ir sakei: 'Savųjų vežimų aibe
kalnų viršūnes pasiekiau,
pačias Libano atšlaites;
iškirtau jo aukštuosius kedrus,
puošniuosius kiparisus;
pasiekiau aukščiausią viršūnę,
jos miško patį tankumyną.
24 Kasiau šulinius
ir gėriau vandenį svetimuose kraštuose;
savo kojų padais
išdžiovinau visas Egipto upes'.

25 Argi tu negirdėjai,
kad tai esu patvarkęs nuo senų laikų?
Tai, ką esu nulėmęs nuo senovės dienų,
dabar įvykdžiau!
Dėl to tvirčiausius miestus tu sugriauti galėjai,
griuvėsių krūvomis juos paversti.
26 Bejėgiai buvo jų gyventojai,
išgąsčio ir gėdos apimti,
tarsi žolės laukuose,
kaip gležna žaluma,
lyg žolė ant stogų pučiant rytų vėjui.

19,21 "... mergelė, Ziono dukra...dukra Jeruzalė": švelnios meilės žodžiai mylimajai.

19,21-31: 21-28 eilutėse — Dievo žodis Senacheribui; 29-31 eilutėse — Dievo žodis Jeruzalei. Senacheribas įamžino savo žygį į Finikiją, Filistiją ir Judo karalystę išsamiu aprašu, kuris papildo 2 Kar 18-19 pasakojimą.

[27] Ar ilsies tu, ar ateini, ar išeini,
ar esi įniršęs ant manęs —
viską žinau!
[28] Todėl, kad niršai ant manęs,
ir tavo įtūžimas pasiekė mano ausis,
įversiu savo kablį tau į šnerves,
pažabosiu savo žąslais tau nasrus.
Tuo pačiu keliu, kuriuo čia atėjai,
tave atgal parvarysiu".

Ženklas Hezekijui

[29] "Hezekijau, šis tau bus ženklas:* 'Šiais metais valgysi, ką duos atolas, kitais — kas užaugs nesėta, o trečiaisiais metais vėlei sėsite ir pjausite, veisite vynuogynus ir gardžiuositės jų vaisiais! [30] Judo namų likučiai įleis vėlei žemėn šaknis, vėlei neš vaisius aukštai šakose, [31] nes iš Jeruzalės sklis likutis, nuo Ziono kalno išlikusieji. Uolumas Galybių VIEŠPATIES tai padarys!'

[32] Todėl taip kalbėjo VIEŠPATS apie Asirijos karalių: 'Į šį miestą jis neįsiverš, nė vienos strėlės į jį nepaleis, nei dengdamasis skydu jo nepuls, nei apgulos pylimo aplink jį nesupils. [33] Keliu, kuriuo atėjo, išsinešdins, neįsiveržęs į šį miestą. Tai VIEŠPATIES žodis! [34] Nes aš apginsiu šį miestą dėl savęs ir dėl savo tarno Dovydo'".

Senacheribas pasitraukia

[35]* Tą pačią naktį VIEŠPATIES angelas, atėjęs į asirų stovyklą, užmušė šimtą aštuoniasdešimt penkis tūkstančius vyrų. Išaušus

---

19,29 "... ženklas": arba priežodžiu tapęs posakis: "Gerovė lydi nelaimę", arba patvirtina, kad po dvejų metų gyvenimas grįš į įprastas vėžes.

19,35 Graikų istorikas Herodotas V a. prieš Kristų užsimena apie asirų pralaimėjimą prie Egipto sienos. Jo žiniomis, asirai pralaimėjo dėl to, kad pelės sugraužė jų lankų temples ir kitus odinius kareivių reikmenis. Pelės gali užkrėsti maru (žr. 1 Sam 6,4-5). Maro epidemiją įkvėptasis autorius susieja su Dievo angelu — galutine priežastimi. Šv. Rašto žmogiškieji autoriai antrinių priežasčių — gamtos ir istorijos veiksnių — neskiria nuo pradinės priežasties — Dievo.

rytui, žiūri, visur guli lavonai. [36] Asirijos karalius Senacheribas pasitraukė ir, sugrįžęs namo, gyveno Ninevėje. [37]* Vieną dieną, jam meldžiantis savo dievo Nisrocho šventykloje, jo sūnūs Adramelechas ir Šarezeras nužudė jį kalaviju ir pabėgo į Ararato kraštą. Jo sūnus Esar–Hadonas tapo karaliumi jo vietoje.

20

Hezekijo liga ir išgijimas

[1] Tomis dienomis Hezekijas sunkiai susirgo ir buvo arti mirties. Atėjęs pas jį Amozo sūnus pranašas Izaijas jam tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Sutvarkyk savo reikalus, nes mirsi. Tu nebeišgysi'". [2] Hezekijas nusigręžė veidu į sieną ir meldėsi į VIEŠPATĮ: [3] "Nūn atsimink, VIEŠPATIE, maldauju tavęs, kaip ištikimai ir nuoširdžiai elgiausi tavo akivaizdoje, darydamas tai, kas gera tavo akyse!" Ir Hezekijas graudžiai apsiverkė. [4] Izaijui dar neišėjus iš vidurinio kiemo, jam atėjo VIEŠPATIES žodis: [5] "Grįžk ir pasakyk mano tautos vadui Hezekijui: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS, tavo protėvio Dovydo Dievas: aš girdėjau tavo maldą, mačiau tavo ašaras. Tikėk manimi, aš tave pagydysiu. Trečią dieną tu nukilsi į VIEŠPATIES Namus. [6] Prie tavo gyvenimo pridėsiu penkiolika metų, tave ir šį miestą išlaisvinsiu iš Asirijos karaliaus rankos. Dėl savęs ir dėl savo tarno Dovydo apginsiu šį miestą'". [7] Tada Izaijas tarė: "Atneškite figų šuteklį. Teatneša jį ir teuždeda ant išbėrimo, kad jis išgytų".

[8] O Hezekijas Izaiją paklausė: "Koks bus ženklas, kad VIEŠPATS mane pagydys ir kad aš nukilsiu trečią dieną į VIEŠPATIES Namus?" [9] Izaijas tarė: "Šis yra ženklas tau iš VIEŠPATIES, kad VIEŠPATS padarys, ką yra pažadėjęs. Ar nori, kad šešėlis paeitų pirmyn dešimt pakopų, ar kad sugrįžtų atgal dešimt pakopų?" [10] "Lengva šešėliui pailgėti dešimčia pakopų, — atsakė Hezekijas, — verčiau tesugrįžta šešėlis dešimčia pakopų". [11] Tad pranašas Izaijas šaukėsi VIEŠPATIES, ir jis sugrąžino atgal šešėlį dešimčia pakopų, kuriomis saulė buvo nusileidusi ant Ahazo laiptų.

19,37 Apie Senacheribo nužudymą rašo ir nešventraštiniai šaltiniai. Tai įvyko 681 m. prieš Kristų, praėjus dvidešimčiai metų po jo žygio į Jeruzalę.

Pasiuntiniai iš Babilono

12* Tuo metu Babilono karalius Baladano sūnus Merodach--Baladanas,* išgirdęs apie Hezekijo ligą, atsiuntė pasiuntinius su laiškais ir dovana Hezekijui. 13 Hezekijas dėl to apsidžiaugė ir pasiuntiniams aprodė visą savo iždą — sidabrą, auksą, prieskonių ir rinktinio aliejaus atsargas, ginklų sandėlius, — visa, kas buvo jo iždųose. Neliko nieko nei jo rūmuose, nei visoje jo karalystėje, ko Hezekijas nebūtų jiems parodęs. 14 Tada pas karalių Hezekiją atėjo pranašas Izaijas ir jį paklausė: "Ką tau tie vyrai sakė? Iš kur jie pas tave atėjo?" Hezekijas atsakė: "Jie atėjo iš tolimo krašto, iš Babilono". 15 "Ką jie pamatė tavo rūmuose", — Izaijas toliau klausė. Hezekijas atsakė: "Jie matė visa, kas tik yra mano rūmuose. Neliko nieko mano turtų iždųose, ko nebūčiau jiems parodęs".

16 Tada pranašas Izaijas tarė Hezekijui: "Klausykis VIEŠPATIES žodžio: 17 'Tikėk manim, ateina dienos, kai visa, kas yra tavo rūmuose, ir visa, ką tavo protėviai yra sukaupę iki šios dienos, bus išgabenta į Babiloną. Nebus nieko palikta, — taip kalbėjo VIEŠPATS. 18 Ir iš tavųjų palikuonių, gimusių iš tavęs, kai kurie bus paimti. Jie bus eunuchai Babilono karaliaus rūmuose!'" 19 Hezekijas atsakė Izaijui: "VIEŠPATIES žodis, kurį man pasakei, yra palankus". Mat jis sau pagalvojo: "Kodėl gi ne, jei mano dienomis bus ramu ir saugu". 20 O kiti Hezekijo darbai, visi jo žygdarbiai, ir kaip jis padarė tvenkinį bei vandentiekį,* ir kaip jis atvedė vandenį į miestą, argi tai nėra aprašyta Judo karalių Metraščių knygoje? 21 Hezekijas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Manasas tapo karaliumi jo vietoje.

20,12-19 Pakartojama Iz 39,1-8 tekstas. Izaijas buvo priešingas sąmokslui.

20,12 "... Baladano sūnus Merodach–Baladanas": asirų kalba "Marduk–Apal–Iddina", t.y. "Marduk{as} davė man sūnų". Būdamas Babilonijos provincijos karaliumi, jis rengė sąmokslą prieš Asiriją. Maždaug 703 m. prieš Kristų jis bandė įtraukti į sąmokslą prieš Asiriją ir Hezekiją.

20,20 "... tvenkinį ir vandentiekį": nūdien šį tvenkinį ir vandentiekį Jeruzalės gyventojai vadina Siloamo tvenkiniu ir Hezekijo tuneliu. Nuo Gihono šaltinio Kidrono slėnio šiaurėje už miesto sienų Hezekijas pasirūpino iškasti tunelį, kad vanduo patektų į požeminį tvenkinį, esantį daugiau kaip už 500 m, priešingame kalvos šone, pietinėje įtvirtinto miesto dalyje. Beveik visą tunelį galima pereiti nepasilenkus. Jis yra siauras ir vingiuotas. Susitikus su einančiu priešinga kryptimi, sunku prasilenkti.

21

Manaso karaliavimas Judo karalystėje

[1]* Manasas buvo dvylikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt penkerius metus. Jo motinos vardas buvo Hefziba. [2] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, sekdamas bjauriuosius nusikaltimus tautų, kurias VIEŠPATS buvo nuvaręs nuo kelio izraeliečiams. [3] Jis atkūrė aukštumų alkas, kurias jo tėvas Hezekijas buvo sunaikinęs, atstatė aukurus Baalui ir padarė šventąjį stulpą, kaip buvo padaręs Izraelio karalius Ahabas. Jis garbino visas dangaus galybes ir joms tarnavo. [4] Jis statė aukurus VIEŠPATIES Namuose, apie kuriuos VIEŠPATS buvo pasakęs: "Jeruzalėje aš apgyvendinsiu savo vardą". [5] Visoms dangaus galybėms jis statė aukurus abiejuose Namų kiemuose. [6] Savo sūnų jis pervedė per ugnį, užsiėmė kerėjimais ir būrimu, tarėsi su dvasiomis ir raganiais. Be paliovos darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse jam supykinti. [7] Ašeros drožinį, kurį buvo padaręs, pastatė Namuose, apie kuriuos VIEŠPATS Dovydui ir jo sūnui Saliamonui kalbėjo: "Šiuose Namuose ir Jeruzalėje, kurią esu išsirinkęs iš visų Izraelio giminių, aš apgyvendinsiu savo vardą amžinai. [8] Ateityje neleisiu daugiau Izraeliui pajudinti kojos iš žemės, kurią daviau jų protėviams, jei tik jie ištikimai laikysis viso, ką jiems įsakiau, ir viso mokymo, kurį jiems davė mano tarnas Mozė". [9] Bet jie neklausė, ir Manasas suvedžiojo juos daryti daugiau pikta už tautas, kurias VIEŠPATS buvo sunaikinęs izraeliečių atėjimo metu.

[10]* Per savo tarnus pranašus VIEŠPATS kalbėjo: [11] "Kadangi Judo karalius Manasas padarė šiuos bjaurius nusikaltimus, — nedorumu pralenkė visa, ką pirm jo padarė amoriečiai, — kadangi jis vedė ir Judą į nuodėmę su savo stabais, [12] tikrai taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: 'Štai Jeruzalei ir Judui atvedu tokią nelaimę,

---

21,1-26 Pasak įkvėptojo Deuteronomistinio istoriko ir teologo, tai buvęs Judo karalystės atkritimo nuo Dievo ir nedorumo laikotarpis. Hezekijo reformų padarinius karaliai Manasas ir Amonas sunaikino. Šiek tiek skirtingai šį laikotarpį vertina kitas Senojo Testamento istorikas ir teologas — Kronikininkas. Žr. 2 Kr 33.

21,10-15 Šis skaitinys buvo parašytas po Jeruzalės sunaikinimo 587 m. prieš Kristų. Už Jeruzalės sunaikinimą ir Judo karalystės žūtį kaltinamas Manasas.

kad net ausys spengs kiekvienam, kas tik apie ją išgirs. [13] Panaudosiu Jeruzalei tą pačią matavimo virvę,* kaip Samarijai ir tą patį pasvarą,* kaip Ahabo namams, taip šluostysiu Jeruzalę, kaip yra šluostoma lėkštė, trinant ir apverčiant. [14] Atmesiu savo paties paveldo likutį ir atiduosiu juos į rankas jų priešams. Jie taps auka ir grobis visiems savo priešams, [15] nes darė, kas yra nedora mano akyse ir mane vedė į pyktį nuo dienos, kai jų protėviai išėjo iš Egipto, iki šios dienos'".

[16]* Be to, Manasas išliejo tiek daug nekalto kraujo, kad jis pripildė kraujo Jeruzalę iki kraštų, neminint jo nuodėmės, kuria jis įvedė Judą į nuodėmę — daryti, kas nedora VIEŠPATIES akyse.

[17] O kiti Manaso darbai — visa, ką darė, ir jo padaryta nuodėmė, argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [18] Manasas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo rūmų sode — Uzos sode. Jo sūnus Amonas tapo karaliumi jo vietoje.

Amono karaliavimas Judo karalystėje

[19] Amonas buvo dvidešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi, ir dvejus metus karaliavo Jeruzalėje. Jo motina buvo Haruzo duktė, vardu Mešulemeta iš Jotbos. [20] Jis darė, kas nedora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo tėvas Manasas. [21] Visur jis ėjo keliu, kuriuo buvo ėjęs jo tėvas, tarnavo stabams, kuriems buvo tarnavęs jo tėvas, ir juos garbino. [22] VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, jis paliko ir VIEŠPATIES keliu nėjo. [23] Amono dvariškiai surengė prieš jį sąmokslą ir nužudė karalių savo rūmuose. [24] Bet šalies žmonės užmušė visus sąmokslo prieš karalių Amoną dalyvius, ir jo vietoje pastatė karaliumi jo sūnų Jošiją.

[25] O kiti Amono darbai, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [26] Jis buvo palaidotas savo kape Uzos sode, o jo sūnus Jošijas tapo karaliumi jo vietoje.

21,13 "... matavimo virvę ... pasvarą": paprastai matavimo virvė ir pasvaras yra statybos įrankiai, bet šiuo atveju, Jahvės — Sandoros Dievo — rankose, jie padės sunaikinti. Judo karalystės likimas yra panašus į Samarijos likimą. Žr. Iz 34,11; Rd 2,8; Am 7,7-9.

21,16 Manasas persekiojo Sandoros su Dievu sekėjus ir suvarė juos į pogrindį. Pasak legendos, pranašas Izaijas buvo Manaso persekiojimo auka.

22

Jošijas ir Sandoros su Dievu atnaujinimas

1* Jošijas buvo aštuonerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo trisdešimt vienerius metus Jeruzalėje. Jo motina buvo Adajo duktė, vardu Jedida iš Bozkato. 2 Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, ir visada ėjo savo protėvio Dovydo pėdomis, nenukrypdamas nei į dešinę, nei į kairę.

3 Aštuonioliktaisiais karaliaus Jošijo metais* karalius pasiuntė raštininką Mešulamo sūnaus Azalijo sūnų Šafaną* į VIEŠPATIES Namus, tardamas: 4 "Nueik pas vyriausiąjį kunigą Hilkiją ir paliepk jam pasverti visą VIEŠPATIES Namuose sukauptą sidabrą, kurį slenksčio sargai yra surinkę iš žmonių. 5 Tepaduoda jį į rankas darbų prižiūrėtojams, atsakingiems už VIEŠPATIES Namus, o jie savo ruožtu teapmoka VIEŠPATIES Namuose darbininkams, taisantiems Namus, 6 — ir dailidėms, ir statytojams, ir mūrininkams. Tepanaudoja jį pirkti medžiui ir skaldytam akmeniui Namams taisyti. 7 Tačiau ataskaitos už jiems perduotą sidabrą tenebūna reikalaujama, nes jie sąžiningai elgiasi".

Atrandama Mokymo knyga

8* Vyriausiasis kunigas Hilkijas raštininkui Šafanui tarė: "Radau Mokymo knygą VIEŠPATIES Namuose". Hilkijas padavė knygą Šafanui, ir jis ją perskaitė. 9 Tada raštininkas Šafanas, nuėjęs pas karalių, pranešė karaliui: "Tavo tarnai išpylė VIEŠPATIES Namuose rastą sidabrą ir padavė jį į rankas darbų prižiūrėtojams, atsakin-

---

22,1-20 Jošijo karaliavimo pradžia, Dievo Namų — Šventyklos — atnaujinimas ir Mokymo knygos — Mozės Įstatymo atradimas. Jošijas yra įkvėptojo Deuteronomistinio autoriaus mėgstamas karalius už jo religinę reformą (žr. 2 Kar 23).

22,3 "Aštuonioliktaisiais karaliaus Jošijo metais": 621 m. prieš Kristų. "... Šafan[ą]": lietuvių kalba "Kiškį". Jis buvo vienos svarbios šeimos galva, karaliaus raštininkas, rastos Mokymo, Mozės Įstatymo, knygos globėjas ir skaitytojas (žr. 2 Kr 34,8-9.15-20). Jis ir jo sūnūs rėmė Jošijo reformą ir pranašą Jeremiją. Žr. Jer 26,24.

22,8-10 Mokymo knyga, ritinys, hebraiškai "Tora", arba Mozės Įstatymo knyga. Daug istorikų šį radinį laiko pradine Pakartoto Įstatymo knygos šerdimi (žr. Įvadą į Pakartoto Įstatymo knygą).

giems už VIEŠPATIES Namus". [10] Be to, raštininkas Šafanas karaliui pasakė: "Kunigas Hilkijas man davė knygą". Šafanas ją karaliui garsiai perskaitė.

[11]* Išklausęs Mokymo knygos žodžius, karalius perplėšė savo drabužius. [12] Karalius įsakė kunigui Hilkijui, Šafano sūnui Ahikamui, Mikajo sūnui Achborui, raštininkui Šafanui ir karaliaus tarnui Asajui, tardamas: [13] "Eikite pasiteirauti VIEŠPATIES mano labui, žmonių labui ir viso Judo labui apie šios atrastos knygos žodžius, nes VIEŠPATS iš tikrųjų turi nesitverti iš pykčio ant mūsų už tai, kad mūsų protėviai neklausė šios knygos žodžių vykdyti visa, kas apie mus yra parašyta".

Teiraujamasi pas pranašę Huldą

[14] Taigi kunigas Hilkijas, Ahikamas, Achboras, Šafanas ir Asajas nuėjo pas pranašę Huldą, drabužinės prižiūrėtojo Harhaso sūnaus Tikvos sūnaus Šalumo žmoną. Ji gyveno Jeruzalėje, Mišnės dalyje. Ten jos teiravosi. [15] Ji jiems pareiškė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas! Pasakykite vyrui, kuris atsiuntė jus pas mane: [16] 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: iš tikrųjų šiai vietai ir jos gyventojams atsiųsiu nelaimę pagal visus žodžius knygos, kurią Judo karalius perskaitė. [17] Už tai, kad jie paliko mane ir degino smilkalus kitiems dievams, pykindami mane visais savo rankų darbais, degu pykčiu ant šios vietos, ir jis nebus užgesintas'. [18] Bet Judo karaliui, siuntusiam jus pasiteirauti VIEŠPATIES, taip sakykite: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas: o dėl žodžių, kuriuos girdėjai... — [19] kadangi tavo širdis nusigando, ir tu nusižeminai prieš VIEŠPATĮ, išgirdęs, kad aš nutariau paversti šią vietą su jos gyventojais siaubu ir prakeikimu, ir kadangi tu perplėšei savo drabužius, verkdamas mano akivaizdoje, išgirdau ir aš tave. Tai VIEŠPATIES žodis! [20] Todėl, tikėk manimi, surinksiu tave pas tavo protėvius, ir tu būsi paimtas į savo kapą ramybėje. Tavo akys nematys nelaimės, kurią aš atvesiu šiai vietai'".

Jie tad parnešė karaliui šį atsakymą.

22,11-13 Karaliaus Jošijo išgąstis ir nuoroda į Dievo pyktį liudija, kad atrastoji Mokymo knyga buvo Pakartoto Įstatymo skaitiniai: žr. Įst 6,13-15; 28,15-24.

23

Mokymo knygos skaitymas ir Sandoros atnaujinimas

[1]* Karaliui pašaukus, pas jį susirinko visi Judo ir Jeruzalės seniūnai. [2] Karalius nuėjo į VIEŠPATIES Namus, kartu su juo nuėjo visi Judo žmonės, visi Jeruzalės gyventojai, kunigai, pranašai — visi žmonės, jauni ir seni. Visiems girdint, jis perskaitė jiems visą VIEŠPATIES Namuose atrastą sandoros knygą. [3] Karalius stovėjo prie šulo ir padarė sandorą VIEŠPATIES akivaizdoje sekti VIEŠPATĮ, laikantis jo įsakymų, įsakų ir įstatų, visa širdimi ir visu gyvasčiu, vykdant įrašytus šioje knygoje šios sandoros žodžius. Visi žmonės įsipareigojo sandorai.

Religinė reforma Judo karalystėje

[4] Tada karalius įsakė vyriausiajam kunigui Hilkijui, jo pavaduotojams kunigams ir slenksčio sargams išnešti iš VIEŠPATIES Namų visus reikmenis, padarytus Baalui, Ašerai ir visoms dangaus galybėms. Sudeginus juos už Jeruzalės sienų Kidrono atšlaitėse, paliepė jų pelenus nunešti į Bet–Elį. [5] Jis panaikino netikrus kunigus, kurie buvo Judo karalių paskirti deginti smilkalus aukštumų alkose* prie Judo miestų ir Jeruzalės apylinkėse, taip pat ir tuos, kurie degino smilkalus Baalui, saulei, mėnuliui, žvaigždynams ir visoms dangaus galybėms. [6] Išnešęs iš VIEŠPATIES Namų Ašeros drožinį į Kidrono slėnį už Jeruzalės sienų, sudegino jį Kidrono

---

23,1-3 Sandoros atnaujinimas buvo ne tik religinė reforma, bet ir politinės nepriklausomybės nuo Asirijos paskelbimas. Asirija dabar gyveno paskutines savo galingos imperijos dienas. Sostinė Ninevė buvo babiloniečių sunaikinta 612 m. prieš Kristų. Sandoros — sutarties — tarp Jahvės ir jo tautos idėja yra viena iš svarbiausių Senojo Testamento pradų. Žr. Iš 24,7-9; Įst 29,1; Jer 11,3-4; 30,22 ir t.t.

23,5 "... aukštumų alkose": aukštumų alkos, hebraiškai "bamot", buvo pamaldų vietos ant kalvų su žaliais medžiais bei lapuotais ąžuolais ir ant dirbtinių pakylų miestuose ar šalia miestų. Savo kilme jos buvo kanaaniečių šventovės. Izraeliečiai, atėję į Kanaaną, perėmė šias šventoves Jahvei, Sandoros Dievui, garbinti. Ilgainiui jos tapo religinio susiliejimo, sinkretizmo, židiniais.

slėnyje, sutrynė į dulkes ir jos dulkes išbarstė ant paprastų žmonių kapų. [7] Jis nugriovė šventųjų kekšių butus,* buvusius VIEŠPATIES Namuose toje vietoje, kur moterys audė Ašerai aprangą.

[8] Visus Judo miestų kunigus sutelkė į Jeruzalę ir užteršė nuo Gebos iki Beer–Šebos aukštumų alkas, kuriose kunigai buvo deginę smilkalus. Jis nugriovė ir vartų aukštumų alkas, buvusias prie įėjimo į miesto valdytojo Jehošuos vartus, prie miesto vartų kairiojo šono. [9] Tačiau Jeruzalėje aukštumų alkų kunigai prie aukuro neidavo, bet neraugintą duoną valgydavo tarp savųjų. [10] Buvusį Ben–Hinomo slėnyje Tofetą* jis užteršė, kad nė vienas daugiau nebevestų savo sūnaus ar dukters per ugnį kaip auką Molechui. [11] Jis pašalino Judo karalių saulei pastatytus žirgus, stovėjusius prie VIEŠPATIES Namų įėjimo, netoli eunucho Natan–Melecho buto, buvusio didžiajame pastate,* o saulės vežimus sudegino. [12] Aukurus, buvusius ant stogo prie Ahazo viršutinio aukšto, kuriuos buvo padarę Judo karaliai, ir aukurus, kuriuos buvo padaręs Manasas abiejuose VIEŠPATIES Namų kiemuose, nugriovė. Skubiai juos iš ten pašalinęs, jų skeveldras išmetė į Kidrono slėnį. [13] Karalius užteršė Izraelio karaliaus Saliamono pastatytas aukštumų alkas, kurios buvo priešais Jeruzalę į pietus nuo Blogo elgesio kalno, sidoniečių stabui Ašerai, Moabo stabui Chemošui ir amoniečių stabui Milkomui. [14] Sutrupinęs jų akmenis ir nukirtęs šventuosius stulpus, jų vietas apdėjo žmonių kaulais.

Religinė reforma buvusioje Izraelio karalystėje

[15] Be to, Bet–Elio aukurą — aukštumų alką, pastatytą Nebato sūnaus Jeroboamo, įtraukusio Izraelį į nuodėmę, jis išardė: ir tą aukurą, ir tą aukštumų vietą. Jis sudegino tą aukštumų alką, pavertė ją dulkėmis; sudegino ir šventąjį stulpą.

23,7 "... šventųjų kekšių butus": religinės pagonių apeigos turėjo lytinį pobūdį. Karaliaus dvarui supagonėjus, pagonių apeigos skverbėsi ir į Jeruzalės Šventyklą.

23,10 "... Tofetą": vieta Ben–Hinomo slėnyje prie Jeruzalės su aukuru kruvinai vaikų aukai pagonių dievui Molechui. Žr. Kun 18,21.

23,11 "... didžiajame pastate": į vakarus nuo Šventyklos. Žr. 1 Kr 26,18.

[16] Apsidairęs, Jošijas pamatė ant kalvos kapus. Jis pasiuntė atnešti iš kapų kaulų ir, sudeginęs juos ant aukuro, jį užteršė pagal VIEŠPATIES žodį, kurį paskelbė Dievo vyras, kai Jeroboamas stovėjo prie aukuro iškilmių dieną. Apsižvalgęs, karalius pamatė Dievo vyro kapą, kuris buvo išpranašavęs šiuos dalykus. [17] Jis paklausė: "Kieno yra tas antkapis, kurį matau?" Miesto žmonės jam paaiškino: "Tai kapas Dievo vyro, kuris atėjo iš Judo ir pranašavo dalykus, kuriuos tu padarei Bet–Elio aukurui". [18] "Palikite jį ramybėje, — tarė karalius, — tenejudina niekas jo kaulų". Jie tad paliko jo kaulus nepaliestus drauge su kaulais iš Samarijos atėjusio pranašo.

[19] Be to, Jošijas sunaikino ir visas alkas aukštumų vietose, buvusias Samarijos miestuose, kurias, pykindami VIEŠPATĮ, buvo pastatę Izraelio karaliai. Su jomis jis darė lygiai taip, kaip buvo padaręs Bet–Elyje. [20] Ant aukurų jis išžudė visus ten buvusius aukštumų alkų kunigus, ant jų degino žmonių kaulus. Po to jis sugrįžo į Jeruzalę.

Išėjimo iškilmių šventimas

[21] Karalius įsakė visiems žmonėms: "Švęskite VIEŠPATIES, savo Dievo, Perėjimą, kaip įsakyta sandoros knygoje". [22] Iš tikrųjų Perėjimo auka tokiu būdu nebuvo švęsta nuo dienų teisėjų, valdžiusių Izraelį, ir per visas Izraelio karalių ar Judo karalių dienas. [23] Tik aštuonioliktaisiais karaliaus Jošijo metais Perėjimo auka buvo švęsta tokiu būdu VIEŠPAČIUI Jeruzalėje.

Įvairios pastabos apie reformą

[24] Be to, Jošijas išnaikino vėlių šaukėjus ir žynius, šeimų dievukus* ir stabus bei visus, buvusius Judo krašte ir Jeruzalėje bjaurius dalykus, idant įvykdytų mokymo žodžius, užrašytus knygoje, kurią kunigas Hilkijas rado Dievo Namuose. [25] Prieš jį nebuvo kito karaliaus, kaip jis, atsidavusio VIEŠPAČIUI visa savo širdimi, visa savo gyvastimi, ir visomis savo jėgomis, pagal visą Mozės mokymą, nei po jo nekilo nė vienas kaip jis.

23,24 "... šeimų dievukus": terafim{us}. Žr. Pr 31,19.

[26] Tačiau VIEŠPATS nenusigręžė nuo savo smarkaus pykčio, užsidegusio ant Judo iš apmaudo, kurį jam buvo sukėlę visi Manaso darbai. [27] VIEŠPATS tarė: "Pavarysiu ir Judą nuo savo veido, kaip pavariau Izraelį. Atmesiu miestą — Jeruzalę, kurią išsirinkau, ir Namus, apie kuriuos sakiau: 'Ten gyvens mano vardas!'"

Jošijo karaliavimo galas

[28] O kiti Jošijo darbai ir visa, ką jis darė, argi nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [29] Jo dienomis Egipto karalius faraonas Neko'as leidosi į žygį prieš Asirijos karalių Eufrato upės link. Karalius Jošijas išžygiavo užkirsti jam kelią, bet kai susidūrė su juo mūšyje prie Megido, buvo užmuštas. [30] Jo tarnai vežė jį negyvą iš Megido ir, parvežę į Jeruzalę, palaidojo jo paties kape. Šalies žmonės* paėmė Jehoahazą ir, patepę jį, padarė karaliumi jo tėvo vietoje.

Jehoahazo karaliavimas Judo karalystėje

[31] Jehoahazas buvo dvidešimt trejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius Jeruzalėje. Jo motina buvo Jeremijo duktė, vardu Hamutala, iš Libnos. [32] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo darę jo protėviai. [33] Faraonas Neko'as uždarė jį į kalėjimą Ribloje, Hamato krašte, kad daugiau Jeruzalėje jis nebekaraliautų, ir uždėjo kraštui šimto sidabro talentų ir vieno aukso talento duoklę. [34] Jošijo karaliaus sūnų Eljakimą faraonas Neko'as paskyrė karaliumi vietoje jo tėvo Jošijo, pakeisdamas jo vardą į Jehojakimą. O Jehoahazą paėmė su savimi į Egiptą, kur jis mirė.

[35] Jehojakimas davė faraonui sidabro ir aukso, bet turėjo apdėti mokesčiais kraštą, kad įvykdytų faraono reikalavimą. Jis išreikalavo sidabrą ir auksą iš šalies žmonių,* iš kiekvieno pagal faraonui Neko'ui duodamų mokesčių dydį.

23,30.35 "Šalies žmonės": šiuo laikotarpiu posakis "šalies žmonės" ženklino smulkią bajoriją; ilgainiui jis pradėjo ženklinti "beturčius".

Jehojakimo karaliavimas Judo karalystėje

[36] Jehojakimas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. Jo motina buvo Pedajo duktė, vardu Zebida, iš Rumos. [37] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo darę jo protėviai.

24

[1]* Jo dienomis Babilono karalius Nebukadnezaras įsiveržė, ir Jehojakimas buvo jam pavaldus trejus metus. Po to jis vėl sukilo. [2] VIEŠPATS paleido prieš jį gaujas kaldėjų, aramėjų, ir amoniečių, paleido juos prieš Judą jam sunaikinti pagal žodį, kuriuo VIEŠPATS buvo grasinęs per savo tarnus pranašus. [3] Tikrai visa tai ištiko Judą VIEŠPATIES įsakymu pašalinti juos iš savo akių už Manaso nuodėmes — už visa, ką jis buvo padaręs, — [4] taip pat ir už nekaltą kraują, kurį jis buvo išliejęs ir pripildęs Jeruzalę nekaltųjų kraujo. To VIEŠPATS nebenorėjo atleisti.

[5] O kiti Jehojakimo darbai — visa, ką darė, argi jie nėra aprašyti Judo karalių Metraščių knygoje? [6] Jehojakimas užmigo su savo protėviais, ir jo sūnus Jehojachinas tapo karaliumi jo vietoje. [7] Egipto karalius daugiau nebedrįso eiti iš savo žemės, nes Babilono karalius buvo perėmęs visa, kas priklausė Egipto karaliui, nuo Egipto upės iki Eufrato upės.

Įvadas į Jehojachino karaliavimą

[8]* Jehojachinas buvo aštuoniolikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius Jeruzalėje. Jo motina buvo Elnatano duktė, vardu Nehušta, iš Jeruzalės. [9] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs jo tėvas.

24,1-7 Kaldėjai, arba neobabiloniečiai, nugalėjo asirus ir egiptiečius Karkemišo mūšyje 605 m. prieš Kristų (žr. Jer 46,2). Judo karalystė išsilaisvino iš egiptiečių įtakos, bet tapo pavaldi kaldėjams, ir po trejų metų sukilo.

24,8 Jehojachinas karaliavo tris mėnesius 597 m. prieš Kristų.

Pirmoji tremtis

10* Tuo metu Babilono karaliaus Nebukadnezaro pajėgos užpuolė Jeruzalę, ir miestas buvo apgultas. 11 Jo pajėgoms apgulus miestą, pats Babilono karalius Nebukadnezaras atvyko prie miesto. 12 Tada Judo karalius Jehojachinas, drauge su savo motina, dvariškiais, vadais ir pareigūnais, pasidavė Babilono karaliui. Aštuntaisiais savo karaliavimo metais Babilono karalius paėmė jį į nelaisvę.

13 Babilono karalius išgabeno iš ten visus VIEŠPATIES Namų turtus bei karaliaus rūmų turtus, sukapojo VIEŠPATIES Namuose visus auksinius reikmenis, kuriuos Izraelio karalius Saliamonas buvo padaręs, — visa, kaip VIEŠPATS buvo įspėjęs. 14 Jis išvarė į tremtį visą Jeruzalę: visus didžiūnus, visus kariškius — dešimt tūkstančių belaisvių, — visus amatininkus ir kalvius. Liko tik beturčiai krašte. 15 Jis išvarė Babilonan į tremtį Jehojachiną, paėmė į nelaisvę iš Jeruzalės į Babiloną karaliaus motiną, karaliaus žmonas, jo pareigūnus ir rinktinius krašto žmones. 16 Visi pajėgūs vyrai, septyni tūkstančiai, visi galiūnai, apmokyti karui, ir tūkstantis amatininkų bei kalvių buvo atvaryti belaisviais į Babiloną. 17 Jehojachino vietoje Babilono karalius paskyrė Jehojachino dėdę Matanją ir jo vardą pakeitė į Zedekiją.

Zedekijo karaliavimas Judo karalystėje

18 Zedekijas buvo dvidešimt vienerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. Jo motina buvo Jeremijo duktė, vardu Hamutala, iš Libnos. 19 Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip Jehojakimas buvo daręs. 20 Iš tikrųjų Jeruzalė ir Judas taip įpykino VIEŠPATĮ, kad jis išvarė juos iš savo artumo.

Zedekijas sukilo prieš Babilono karalių.

24,10-17 Jehojachinas tuojau pat pasidavė Nebukadnezarui — 597 m. kovo 16 d., septintaisiais Nebukadnezaro valdymo metais, remiantis babiloniečių šaltiniais. Pasak 14–osios eilutės, 10000 belaisvių buvo išvaryti į tremtį, o pasak 16–osios eilutės — 7000. Turbūt tai yra tik vyrų skaičius, neskaitant moterų ir vaikų. Jeremijas mini tik 3023 žmones (žr. Jer 52,28). Archeologiniai radiniai iš Babilonijos turi užuominų apie tremtinį karalių — Jehojachiną — ir jo penkis sūnus (žr. taip pat 1 Kr 3,17-18).

25

[1]* Devintaisiais Zedekijo karaliavimo metais,* dešimtojo mėnesio dešimtą dieną, Babilono karalius Nebukadnezaras atžygiavo su visa savo kariuomene prieš Jeruzalę. Ją apsupę, statė aplink miestą apgulos pylimus. [2] Miestas buvo apgulos būklėje iki vienuoliktųjų karaliaus Zedekijo metų. [3] Ketvirtojo mėnesio devintą dieną,* mieste įsigalėjus nuožmiam badui ir beturčiams nebeturint maisto, [4] buvo pralaužtos miesto sienos. Tada karalius ir visi jo kareiviai pabėgo iš miesto nakčia pro vartus tarp dvigubos sienos prie karaliaus sodo.* Nors kaldėjai buvo visur aplink miestą, karalius leidosi keliu Arabos link.* [5] Bet kaldėjų pajėgos vijosi karalių ir pasivijo jį Jericho lygumose. Visa jo kariuomenė, pabėgusi nuo jo, išsisklaidė. [6] Karalius buvo suimtas ir nuvestas į Riblą pas Babilono karalių, kuris padarė jam teismą. [7] Nužudžius Zedekijo sūnus jo akyse, Zedekijui buvo išluptos akys. Apkausčius jį vario grandinėmis, jis buvo nuvarytas į Babiloną.

Jeruzalės sunaikinimas ir antroji tremtis

[8] Aštuntą mėnesį, septintą mėnesio dieną, — tai buvo devynioliktieji Babilono karaliaus Nebukadnezaro metai, — Nebuzaradanas, karaliaus asmens sargybos vadas ir Babilono karaliaus pareigūnas, atvyko į Jeruzalę. [9] Jis sudegino VIEŠPATIES Namus, karaliaus rūmus ir visus Jeruzalės namus: sunaikino kiekvieno didžiūno namus. [10] Tada kaldėjų pajėgos, buvusios su sargybos vadu,

---

25,1-30 Šis skyrius turi daug bendro su Jer 39 ir 52 skyriais. Žr. paaiškinimus Jeremijo knygoje.

25,1 "Devintaisiais Zedekijo karaliavimo metais...": 589 m. gruodžio mėnesį.

25,3 "Ketvirtojo mėnesio": 587 m. birželio–liepos. Hebraiškasis tekstas metų nemini. Žr. Jer 52,6.

25,4 "... prie karaliaus sodo": karaliaus sodas buvo už miesto sienų, Kidrono slėnyje. "... Arabos link": Araba yra lygūs tyrai Jordano upės deltoje, į pietus nuo Jericho.

išardė iš visų pusių Jeruzalės sienas. [11] Likučius žmonių, pasilikusių mieste, perbėgėlius* — žmones, perėjusius pas Babilono karalių, — visus gyventojų likučius karaliaus asmens sargybos vadas Nebuzaradanas išvarė į tremtį. [12] Bet kai kuriuos krašto šalies žmones Nebuzaradanas paliko dirbti vynuogynuose ir žemei arti.

[13] Varinius šulus, buvusius VIEŠPATIES Namuose, pastovus ir varinę jūrą, buvusią VIEŠPATIES Namuose, kaldėjai sudaužė ir visą varį išgabeno į Babiloną. [14] Jie išgabeno ir puodus, grandiklius, žnyples, samčius ir visus varinius reikmenis, vartojamus pamaldose. [15] Sargybos vadas išgabeno keptuves ir šlakstymo dubenis, auksinius ir sidabrinius. [16] Abiejų šulų, jūros ir Saliamono padarytų pastovų — šių visų daiktų — vario nebuvo įmanoma pasverti. [17] Vieno šulo aukštis buvo aštuoniolika uolekčių. Viršuje jis turėjo varinę galveną; galvenos aukštis buvo trys uolektys, o aplink galveną buvo pinučiai su granatmedžio obuoliais, padarytais iš vario. Antrasis šulas turėjo tokią pat galveną su pinučiais.

[18] Sargybos vadas paėmė ir vyriausiąjį kunigą Serają, pavaduotoją kunigą Zefaniją bei trejetą slenksčio sargų. [19] O iš miesto jis paėmė vadovavusį kareiviams dvariškį bei penkis karaliaus tarybos patarėjus, užsilikusius mieste, kariuomenės vado raštininką, vadovavusį šalies žmonių pašaukimui prie ginklų, ir šešiasdešimt mieste buvusių paprastų vyrų. [20] Paėmęs šiuos žmones, sargybos vadas Nebuzaradanas nuvarė juos pas Babilono karalių į Riblą. [21] Babilono karalius įsakė juos užmušti, nubaudžiant mirtimi Ribloje, Hamato krašte. Taip Judas tapo ištremtas iš savo žemės.

Judo valdytojas Gedalijas

[22] Babilono karalius Nebukadnezaras paskyrė Šafano sūnaus Ahikamo sūnų Gedaliją valdyti žmones, kuriuos jis buvo palikęs Judo krašte. [23] Kariškių vadai ir jų vyrai, išgirdę, kad Babilono karalius buvo paskyręs Gedaliją valdytoju, atėjo į Mizpą pas Gedaliją drauge su Netanijo sūnumi Išmaeliu, Kareaho sūnumi Johananu, Tanhumeto Netofatiečio sūnumi Seraju bei Maakatiečio sūnumi ir

25,11 "... perbėgėlius": turbūt jie buvo asmenys, vadovavęsi Jeremijo patarimu. Žr. Jer 38,2-3.

jų vyrais. [24] O Gedalijas prisiekė jiems ir jų vyrams. "Nebijokite kaldėjų pareigūnų, — sakė jiems, — pasilikite krašte, tarnaukite Babilono karaliui, ir bus jums gerai". [25] Bet septintą mėnesį Elišamos sūnaus Netanijo sūnus Išmaelis, kilęs iš karališkos šeimos, atėjo su dešimčia vyrų, užpuolė Gedaliją ir jį nužudė drauge su buvusiais pas jį Mizpoje Judo žmonėmis ir kaldėjais. [26] Tada visi žmonės, seni ir jauni, drauge su kariškių vadais leidosi eiti į Egiptą, nes kaldėjų jie bijojo.

Jehojachinas paleidžiamas iš kalėjimo

[27] Trisdešimt septintaisiais Judo karaliaus Jehojachino metais, dvyliktą mėnesį, dvidešimt septintą mėnesio dieną Babilono karalius Evil–Merodachas,* pirmaisiais savo karaliavimo metais, Judo karalių Jehojachiną paleido iš kalėjimo. [28] Su juo maloniai kalbėjo ir davė jam krėslą aukštesnį už visus krėslus karalių, buvusių pas jį Babilone. [29] Jehojachinas tad nusivilko kalėjimo drabužius. Visas savo gyvenimo dienas jis valgė prie karaliaus stalo. [30] O jo išlaikymą karalius užtikrino, diena po dienos, visą jo likusį gyvenimą.

25,27 "... Evil–Merodachas": Nebukadnezaro sūnus ir įpėdinis tapo karaliumi 562 m. prieš Kristų — 37–aisiais Jehojachino tremties metais.

KRONIKŲ KNYGOS

Iš pradžių dvi Kronikų knygos, kartu su Ezros ir Nehemijo knygomis, savo stiliumi ir teologiniu požiūriu, priklausė vienam ir tam pačiam istoriniam veikalui. Šis jungtinis Kronikų veikalas sudaro Dievo įkvėptųjų Raštų hebrajų kalba pabaigą. Graikiškasis Septuagintos vertimas 1–ąją Kronikų (1 Kr) ir 2–ąją Kronikų (2 Kr) knygas sieja su Samuelio ir Karalių knygomis ir vadina "Paraleipomena" vardu — tai yra Samuelio ir Karalių knygose "Praleisti dalykai". Tačiau Kronikų knygos nėra vien tik Samuelio ir Karalių knygų istorijos papildymas.

Palyginus Kronikų ir Samuelio bei Karalių istoriją, išryškėja stebinantys tikėjimo akiračių skirtumai ir įkvėptojo autoriaus tikslo savitumas. Kronikų knygos gana išsamiai pasakoja apie Sandoros bendrijos šešių šimtmečių laikotarpį nuo Sauliaus karaliavimo iki grįžimo iš Babilonijos tremties. Šiuolaikiniam istorijos mokslui būdinga vadovautis dalykišku tikslumu ir bešališku įvykių vertinimu, ieškant išliekamosios politinės, ekonominės bei karinės įvykių reikšmės. Šventraštiniam istorikui dažniausiai rūpėjo ne tiek tikslus bei išsamus kurio nors įvykio aprašas, kiek įvykio prasmė tikėjimo bendrijai. Jo tikslas buvo atskleisti gyvojo Dievo užmojį ir veiklą Sandoros bendrijos istorijoje ir žmogaus gyvenime. Užtat įkvėptojo autoriaus veikalas ir yra vadinamas "šventąja istorija", nes joje vyrauja atvirybė dieviškajai, arba antgamtinei, įvykių svarbai. Kronikų knygų žmogiškojo autoriaus vardas mums nėra žinomas. Įprasta jį vadinti Kronikininku, nes hebraiškai jo veikalas yra vadinamas "Dibre haJamim", t.y. Kronikomis.

Kronikininko istorija iš esmės yra įkvėpta Izraelio — Sandoros bendrijos — peržiūra. Rašydamas V a. prieš Kristų, Kronikininkas turėjo prieš akis potremtinę Izraelio, Sandoros bendrijos, būklę. Izraelio politinė didybė buvo žlugusi. Ilgametė tremtis Babilonijoje ir sugrįžimas į savo nuniokotą kraštą rodė, kad Izraelis nebuvo Dievo pašauktas būti politine galybe, bet Dievo surinkimu — Sandoros bendrija Dievui garbinti. Dievas surinko sau bendriją, kuri yra "kunigiška tauta ir šventa tauta", tai yra tauta, kurios gyvenimas yra tarnyba Dievui — liturgija. Kunigiškoji tauta buriasi Šventykloje, kur kunigija turi nepamainomą vaidmenį Dievo garbinimo liturgijoje. Liturginis domesys yra pagrindinis Kronikininko istorijos bruožas.

Deuteronomistui buvo būdinga Dovydą aprašyti kaip iškiliausią karalių su žmogiškomis silpnybėmis ir pranašumais, padariusiais jį nemarų savo tautoje. O Kronikininkas savo istorijoje politine Dovydo sėkme nesidomi. Tiesa, jis pabrėžia mesijinę Dovydo sandorą su Dievu (žr. 1

Kr 17 ir 2 Sam 7,8-16), garantavusią Dovydo dinastijos tąsą. Tačiau Kronikininkui kur kas labiau rūpi Dovydo vaidmuo Izraelio — Sandoros bendrijos — liturgijoje. Dovydas, anot Kronikininko, yra asmuo, kuris subūrė Izraelį į bendriją Dievui garbinti; Dovydas buvo tas, kuris padarė Jeruzalę, šventąjį miestą, savo religine sostine; Dovydas buvo tas, kuris sumanė statyti Šventyklą pagal paties Jahvės — Sandoros Dievo — jam tiesiogiai duotą planą (1 Kr 28,1-19); Dovydas buvo tas, kuris įvedė muziką bei psalmes į Šventyklos pamaldas ir paskirstė kunigijai pareigas. Taigi Kronikininkas apvelka Dovydą šventumo skraiste, paslėpdamas jo žmogiškumą. Kronikininko požiūriu, Dovydo karaliavimas buvo idealus. Juo gyventi turi Sandoros bendrija — surinkimas Dievui garbinti.

Atrodo, kad iš pradžių Ezros ir Nehemijo knygos buvo tęsinys Kronikininko veikalo, kuris prasideda su 1–ąja ir 2–ąja Kronikų knyga. Net spėliojama, kad pats Ezra galėjo būti Kronikininkas. Šiaip ar taip, Kronikininko hebrajų kalba ir jo religinis bei politinis akiračiai atspindi maždaug 400–ųjų m. prieš Kristų foną.

Kronikininkas, rašydamas savo istoriją, naudojosi šaltiniais. Be kanoniškųjų Pradžios, Išėjimo, Skaičių, Jozuės bei Rutos, ir ypač Samuelio ir Karalių knygų, jis cituoja daugelį šaltinių, kurie nepasiekė mūsų laikų. Pavyzdžiui, Izraelio karalių knygas, arba Izraelio ir Judo karalių knygas, Regėtojo Gado istoriją, Karalių knygų aiškinimus ir kt. Kartkartėmis Kronikininkas perima pažodžiui skaitinius iš 1 Sam 15-1 Kar 2 — Deuteronomistinės istorijos, o kartkartėmis nekreipia dėmesio į skaitinio požiūrį Deuteronomistinėje istorijoje, bet perimtą medžiagą taiko savo požiūriui. Kronikininkui rūpėjo perduoti dabarties kartai praeities prasmę. Tam tikslui jis atrinko medžiagą apie Sandoros bendrijos praeitį, turinčią raiškią ir įtaigią prasmę savo dabarties kartai, pasverdamas savo rašomos istorijos požiūriu.

1 Kronikų knygos metmenys:

A. Genealoginiai sąrašai 1,1-9,34
   Nuo Adomo iki Izraelio
   Judo giminė
   Dovydo namai
   Pietinės giminės
   Transjordanijos giminės
   Levio giminė
   Šiaurinės giminės
   Benjaminas ir Jeruzalė
B. Dovydo istorija 9,35-29,30

PIRMOJI KRONIKŲ KNYGA

A. GENEALOGINIAI SĄRAŠAI

NUO ADOMO IKI IZRAELIO

Trijų tautų grupuočių kilmė

1* Adomas, Setas, Enošas; 2 Kenanas, Mahalalelis, Jaredas; 3 Enochas, Metušelahas, Lamechas; 4 Nojus, Šemas, Hamas ir Jafetas.

Jafetitai

5 Jafeto palikuonys: Gomeras, Magogas, Madajis, Javanas, Tubalis, Mešechas ir Tyras. 6 Gomero palikuonys: Aškenazas, Difatas ir Togarma. 7 Javano palikuonys: Eliša, Taršišas, Kitimai ir Rodanimai.

Hamitai

8 Hamo palikuonys: Kušas, Mizrajimas, Putas ir Kanaanas. 9 Kušo palikuonys: Seba, Havila, Sabta, Raama ir Sabteka. Raamos palikuonys: Šeba ir Dedanas. 10 Kušui gimė Nimrodas. Jis buvo pirmasis galiūnas žemėje.

1,1-9,34 Kronikininkas imasi atpasakoti remdamasis savo požiūriu Dievo tautos istoriją nuo pradžios iki pat savo laikų. Kadangi pagrindinį dėmesį skiria Dovydo istorijai ir dovydiškajai Judo dinastijai, jis vien genealoginių sąrašų suvestine pasakoja apie laikotarpį prieš Sauliaus karaliavimą X a. prieš Kristų. Genealogija — kilmės knyga — jo požiūriu padeda pajusti, kad istorija yra Dievo staklės. Iš rasių ir tautų įvairovės Jahvė, Sandoros Dievas, audžia sau Tautą ir dovydiškąjį Mesiją. Kronikininko genealogijų šaltiniai daugiausia yra kanoniškieji Raštai — Penkiaknygė, kuri jo laikais jau buvo nūdienės formos. Kronikininkas praleidžia visas tautas, kilusias iš pirmųjų tėvų, ir sutelkia visą dėmesį į semitą Abraomą, o vėliau į jo sūnus — Izaoką ir Izraelį. Izraelis yra kitas Jokūbo vardas.

[11] Mizrajimui gimė ludimai, anamimai, lehabimai, naftuhimai, [12]patrusimai, kasluhimai ir kaftorimai, iš kurių kilo filistinai.

[13] Kanaanui gimė jo pirmagimis Sidonas ir Hetas; [14] ir jebusitai, amoriečiai, girgašitai, [15] hivitai, arkitai, sinitai, [16] arvaditai, zemaritai ir hamatitai

Semitai

[17] Šemo palikuonys: Elamas, Asšuras, Arpachsadas, Ludas, Aramas, Uzas, Hulas, Geteris ir Mešechas. [18] Arpachsadui gimė Šelahas, Šelahui gimė Eberas. [19] Eberui gimė du sūnūs: vienas vardu Pelegas, {nes jo dienomis buvo padalyta žemė}, o jo brolio vardas buvo Joktanas. [20] Joktanui gimė Almodadas, Šelefas, Hazarmavetas, Jerahas, [21] Hadoramas, Uzalis, Dikla, [22] Ebalis, Abimaelis, Šeba, [23] Ofyras, Havila ir Jobabas. Visi šie buvo Joktano palikuonys.

Nuo Šemo iki Abraomo

[24] Šemas, Arpachsadas, Šelahas; [25] Eberis, Pelegas, Reu'as; [26] Serugas, Nahoras, Terahas; [27] Abramas, tai yra Abraomas. [28] Abraomo palikuonys: Izaokas ir Išmaelis. Jų palikuonys yra šie:

Išmaelitai

[29] Išmaelio pirmagimis Nebajotas; tada Kedaras, Adbėelis, Mibsamas, [30] Mišma, Duma, Masa, Hadadas, Tema, [31] Jeturas, Nafišas ir Kedma. Šie buvo Išmaelio palikuonys.

[32] Abraomo sugulovės Keturos palikuonys: ji pagimdė Zimraną, Jokšaną, Medaną, Midjaną, Išbaką ir Šuahą. Jokšano palikuonys: Šeba ir Dedanas. [33] Midjano palikuonys: Efa, Eferis, Hanochas, Abida ir Eldaa. Visi šie buvo Keturos palikuonys.

Izaokas ir Esavas

[34] Abraomui gimė Izaokas. Izaoko palikuonys: Esavas ir Izraelis. [35] Esavo palikuonys: Elifazas, Reuelis, Jeušas, Jalamas. [36] Elifazo palikuonys: Temanas, Omaras, Zefis, Gatamas, Kenazas, Timna ir Amalekas. [37] Reuelio palikuonys: Nahatas, Zerahas, Šama ir Miza.

Seiro palikuonys

[38] Seiro* palikuonys: Lotanas, Šobalas, Zibeonas, Ana, Dišonas, Ezeris ir Dišanas. [39] Lotano palikuonys: Horis ir Homamas; Lotano sesuo buvo Timna. [40] Šobalo palikuonys: Aljanas, Manahatas, Ebalas, Šefis ir Onamas. Zibeono palikuonys: Aja ir Ana. [41] Anos palikuonis: Dišonas. Dišono palikuonys: Hamranas, Ešbanas, Itranas ir Cheranas. [42] Ezerio palikuonys: Bilhanas, Zaavanas ir Jaakanas. Dišano palikuonys: Uzas ir Aranas.

Edomo karaliai

[43] Karaliai, kurie viešpatavo Edomo krašte, izraeliečiams dar neturint jokio karaliaus, buvo šie: Beoro sūnus Bela; jo miesto vardas buvo Dinhaba. [44] Belai mirus, Zeraho sūnus Jobabas iš Bozros tapo karaliumi jo vietoje. [45] Jobabui mirus, jo vietoje tapo karaliumi Hušamas iš temaniečių šalies. [46] Hušamui mirus, Bedado sūnus Hadadas jo vietoje tapo karaliumi. Jis nugalėjo midjaniečius Moabo lygumoje; jo miesto vardas buvo Avitas. [47] Hadadui mirus, jo vietoje tapo karaliumi Samla iš Masrekos. [48] Samlai mirus, jo vietoje tapo karaliumi Saulius iš Rehobotų prie upės. [49] Sauliui mirus, Achboro sūnus Baal–Hananas tapo karaliumi jo vietoje. [50] Baal–Hananui mirus, Hadadas tapo karaliumi jo vietoje. Jo miesto vardas buvo Pai, o jo žmonos vardas buvo Mehetabelė. Ji buvo Mezahabos dukters Matredos duktė. [51] Mirus Hadadui...

Edomo klanai: Timnos, Alvos, Jeteto, [52] Oholibamos, Elos, Pinono, [53] Kenazo, Temano, Mibzaro, [54] Magdielio ir Iramo. Šie buvo Edomo klanai.

1,38 "... Seiro palikuonys": Seir{as} yra kitas Izaoko pirmagimio sūnaus Esavo vardas (žr. 35–ąją eilutę); arba Edom{as} (žr. 43–ąją eilutę).

2

JUDO GIMINĖ

Izraelio (Jokūbo) sūnūs

[1] Izraelio sūnūs yra šie: Reubenas, Simeonas, Levis, Judas, Issacharas, Zebulunas, [2] Danas, Juozapas, Benjaminas, Naftalis, Gadas ir Ašeras.

Judo palikuonys

[3]* Judo sūnūs: Eras, Onanas ir Šela. Šie trys jam gimė iš kanaanietės Bat–Šuos. Judo pirmagimis Eras buvo nedoras VIEŠPATIES akyse, ir jis nubaudė jį mirtimi. [4] Judo marti Tamara jam pagimdė Perezą ir Zerahą. Iš viso Judas turėjo penkis sūnus.

[5] Perezo sūnūs: Hezronas ir Hamulas.

[6] Zeraho sūnūs: Zimris, Etanas, Hemanas, Kalkolis ir Dara. Penki iš viso.

[7] Zimrio sūnus Karmis. Karmio sūnus Acharas, kuris nusižengė pasiimdamas sunaikinti skirtus daiktus* ir todėl užtraukė nelaimę Izraeliui. [8] Etano sūnus Azarijas.

Dovydo protėviai

[9] Hezronui gimę sūnūs buvo Jerahmėelis, Ramas ir Chelubajis.*

[10]* Ramui gimė Aminadabas, o Aminadabui gimė Nahšonas, Judo sūnų vadas. [11] Nahšonui gimė Salma, Salmai gimė Boazas,

---

2,3-4,23 Kronikininkas deda Judo giminės kur kas išsamesnę už kitų giminių genealogiją, nes jo dėmesio centre yra karalius Dovydas iš Judo giminės. Be to, Kronikininko amžiuje Dievo tautą sudarė bemaž vieni Judo žmonės — judėjai.

2,7 "... sunaikinti skirtus daiktus": šventojo karo papročiu karo grobis turėjo būti "pašvęstas" sunaikinant. Šventojo karo paprotys draudė karo metu ką nors sau pasigrobti.

2,9 "... Chelubajis": Kalebo vardo variantas (žr. 18,42 eilutes), skirtingas nuo Chelub[o] (žr. 1 Kr 4,11).

2,10-17 Tiesioginiai Dovydo protėviai. Panašus sąrašas duodamas Rut 4,19-23 tekste. Abu sąrašai, nors ir nepriklausomi, bet turi bendrą šaltinį.

[12]Boazui gimė Obedas, Obedui gimė Išajis. [13] Išajui gimė jo pirmagimis Eliabas, antras sūnus Aminadadas, trečias Šimea, [14] ketvirtas Netanelis, penktas Radajis, [15] šeštas Ozemas ir septintas Dovydas. [16] Jų seserys buvo Zeruja ir Abigailė. Zerujos sūnūs: Abišajis, Joabas ir Asahelis — trys. [17] Abigailė pagimdė Amasą. Amasos tėvas buvo Jeteris Išmaelitas.

Kalebas

[18]* Hezrono sūnus Kalebas turėjo vaikų iš savo žmonos Azubos ir Jerijotės. Jos sūnūs buvo šie: Ješeris, Šobabas ir Ardonas. [19]Azubai mirus, Kalebas vedė Efratą, kuri pagimdė jam Hurą. [20] Hurui gimė Uris, o Uriui gimė Bezalelis.

[21] Po to Hezronas suėjo su Gileado tėvo Machiro dukterimi, kurią jis vedė, būdamas šešiasdešimties metų, ir ji pagimdė jam Segubą. [22] Segubui gimė Jairas, turėjęs dvidešimt tris miestus Gileado krašte. [23] Bet Gešuras ir Aramas atėmė iš jų Havot–Jairą, Kenatą su jiems pavaldžiomis gyvenvietėmis — šešiasdešimt miestų. Visi šie buvo Gileado tėvo Machiro palikuonys. [24] Po Hezrono mirties Kaleb–Efratoje, Hezrono žmona Abija pagimdė jam Tekoos tėvą Ašhurą.

Jerahmėelis

[25]* Hezrono pirmagimio sūnaus Jerahmėelio sūnūs: jo pirmagimis Ramas, Buna, Orenas, Ozemas ir Ahijas. [26] Jerahmėelis turėjo ir kitą žmoną, vardu Atara. Ji buvo Onamo motina. [27] Ramo, Jerahmėelio pirmagimio, sūnūs: Maazas, Jaminas ir Ekeris. [28] Onamo sūnūs: Šamajis ir Jada. Šamajo sūnūs: Nadabas ir Abišuras. [29] Abišuro žmonos vardas buvo Abihailė; ji pagimdė jam Ahbaną ir Molidą. [30] Nadabo sūnūs: Seledas ir Apajimas. Seledas mirė bevaikis. [31] Apajimo sūnus Išis. Išio sūnus Šešanas. Šešano sūnus Ahlajis.

2,18-24 Kalebo palikuonys. 1 Kr 4,15 tekste, kaip dažnai Penkiaknygėje (žr. Sk 13,6; 14,6.30; 26,65 ir t.t.), Kalebas yra vadinamas Jefūnės sūnumi. Šiame tekste jis vadinamas Hezrono sūnumi turbūt dėl to, kad Kronikininko laikais Kalebo palikuonys buvo laikomi Hezrono klano dalimi.

2,25-41 Jerahmėelitų klanas turėjo savo gyvenvietes Judo Negebe. Negebas yra pietinė Kanaano, arba Palestinos, dalis.

[32]Jados, Šamajo brolio, sūnūs: Jeteris ir Jonatanas. Jeteris mirė bevaikis. [33] Jonatano sūnūs: Peletas ir Zaza. Šie buvo Jerahmėelio palikuonys.

[34] Šešanas sūnų neturėjo, tik dukteris. Bet Šešanas turėjo egiptietį vergą, vardu Jarką. [35] Šešanas tad davė savo dukterį savo vergui Jarkai žmona, ir ji pagimdė jam Atajį. [36] Atajui gimė Natanas, ir Natanui gimė Zabadas. [37] Zabadui gimė Eflalis, ir Eflaliui gimė Obedas. [38] Obedui gimė Jehu'as, ir Jehu'ui gimė Azarijas. [39] Azarijui gimė Helezas, ir Helezui gimė Eleasa. [40] Eleasai gimė Sismajis, ir Sismajui gimė Šalumas. [41] Šalumui gimė Jekamijas, ir Jekamijui gimė Elišama.

Antroji Kalebo genealogija

[42]* Jerahmėelio brolio Kalebo sūnūs: jo pirmagimis Meša; jis buvo Zifo tėvas. Hebrono tėvo Marešos sūnūs. [43] Hebrono sūnūs: Korahas, Tapuahas, Rekemas ir Šema. [44] Šemai gimė Jorkeamo tėvas Rahamas, ir Rekemui gimė Šamajis. [45] Šamajo sūnus Maonas. Maonui gimė Betzuras. [46] Kalebo sugulovė Efa pagimdė Haraną, Mozą ir Gazezą. Haranui gimė Gazezas. [47] Jahdajo sūnūs: Regemas, Jotamas, Gešanas, Peletas, Efa ir Šaafas. [48] Kalebo sugulovė Maaka pagimdė Šeberį ir Tirhaną. [49] Ji pagimdė ir Šaafą, Madmanos tėvą, bei Ševą, Machbenos ir Gibeos tėvą. Achsa buvo Kalebo duktė. [50]* Šie buvo Kalebo palikuonys.

Huras

Huro, Efratos pirmagimio, sūnūs: Šobalas, Kirjat–Jearimų tėvas, [51] Salma, Betliejaus tėvas, ir Harefas, Bet–Gaderio tėvas. [52] Šobalo, Kirjat–Jearimų tėvo, sūnūs buvo Haroė, pusė Menuhotų, [53] ir Kirjat — Jearimų klanai: itritai, putitai, šumatitai ir mišraitai. Iš šių kilo zoratitai ir eštaolitai. [54] Salmos palikuonys: Betliejus, netofatitai, Atrot–Bet–Joabas, pusė manatatitų, zoritai. [55] Taip pat ir raštininkų šeimos, gyvenusios Jabeze: tiratitai, šimeatitai ir sukatitai. Jie buvo kenitai, kilę iš Hamato, Rechabo tėvo namų.

2,42-49 Šis tekstas yra Kalebo klano palikuonių sąrašas iš prieštremtinio laikotarpio. Kalebo klanas turėjo savo gyvenvietes pietinėje Judo dalyje.

2,50-55 Huritų klanas turėjo savo gyvenvietes į pietus ir vakarus nuo Jeruzalės ir buvo giminingas Kalebo klanui.

DOVYDO NAMAI

3

Dovydo sūnūs

[1] Dovydo sūnūs, gimę jam Hebrone, buvo šie: pirmagimis Amnonas iš Ahinoamos Jezreelietės; antras Danielis* iš Abigailės Karmelietės; [2] trečias Absalomas, Gešuro karaliaus Talmajo dukters Maakos sūnus; ketvirtas Adonijas, Hagitos sūnus; [3] penktas Šepatijas iš Abitalės; šeštas Itreamas iš žmonos Eglos. [4] Šeši jam gimė Hebrone, kur jis karaliavo septynerius metus ir šešis mėnesius. O Jeruzalėje jis karaliavo trisdešimt trejus metus. [5] Jeruzalėje jam gimę buvo šie: Šimea,* Šobabas, Natanas ir Saliamonas — keturi iš Amielio* dukters Bat–Šuos;* [6] Ibharas, Elišama, Elifeletas, [7] Nogahas, Nefegas, Jafija, [8] Elišama, Eljada ir Elifeletas — devyni.

[9] Visi šie buvo Dovydo sūnūs, neskaitant sugulovių sūnų. Tamara buvo jų sesuo.

Judo karaliai

[10] Saliamono palikuonys: Rehabeamas; jo sūnus Abijas, jo sūnus Asa, jo sūnus Jehošafatas, [11] jo sūnus Joramas, jo sūnus Ahazijas, jo sūnus Joašas, [12] jo sūnus Amazijas, jo sūnus Azarijas, jo sūnus Jotamas, [13] jo sūnus Ahazas, jo sūnus Hezekijas, jo sūnus Manasas, [14] jo sūnus Amonas, jo sūnus Jošijas.

[15] Jošijo sūnūs: pirmagimis Johananas, antras Jehojakimas, trečias Zedekijas, ketvirtas Šalumas.* [16] Jehojakimo palikuonys: jo sūnus Jehonijas, jo sūnus Zedekijas.

3,1 "... Danielis": 2 Sam 3,3 tekste jis yra vadinamas Chileab(u).

3,5 "... Šimea": 2 Sam 5,14 tekste jis vadinamas Šamua; "... Amielio": 2 Sam 11,3 jis vadinamas Eliamu; "... Bat–Šuos": Bat–Šebos vardo variantas.

3,15 "... Šalumas": kitas Jehoahazo, Jošijo įpėdinio, vardas. Žr. Jer 22,11.

Dovydo dinastija po tremties

[17]* Kalinio Jehonijo sūnūs: jo sūnus Šealtielis, [18] Malchiramas, Pedajas, Šenazaras,* Jekamijas, Hošama ir Nedabijas. [19] Pedajo sūnūs: Zerubabelis* ir Šimejis. Zerubabelio sūnūs: Mešulamas ir Hananijas, — Šelomitė buvo jų sesuo; — [20] Hašuba, Ohelis, Berechijas, Hasadijas ir Jušab–Hesedas — penki. [21] Hananijo sūnūs Pelatijas; jo sūnus Ješajas, jo sūnus Refajas, jo sūnus Arnanas, jo sūnus Obadijas, jo sūnus Šekanijas. [22] Šekanijo sūnūs buvo Šemijas, Hatušas, Igalis, Barijahas, Nearijas ir Šafatas — šeši. [23] Nearijo sūnūs Elioenajis, Hizkijas ir Azrikamas — trys. [24] Elioenajo sūnūs: Hodavijas, Eljašibas, Pelajas, Akubas, Johananas, Delajas ir Ananis — septyni.

PIETINĖS GIMINĖS

4

Judas, Šobalas

[1]* Judo sūnūs: Perezas, Hezronas, Karmis, Huras ir Šobalas. [2]Šobalo sūnui Reajui gimė Jahatas, Jahatui gimė Ahumajis ir Lahadas. Šie buvo zoratitų klanai.

3,17-24 Karaliaus Jehonijo palikuonys iki Kronikininko laikų. Skiriant vienai kartai dvidešimt penkerius metus, dešimt kartų tarp Jehonijo ir Aananio (paskutinio vardo sąraše), galėtume pastarojo gimtadienį datuoti 405 m. prieš Kristų. Šie duomenys yra svarbūs nustatant apytikrę Kronikininko veikalo datą.

3,18 "... Šenazaras": spėjama, kad jis yra Ezros knygos Šešbazaras (žr. (Ezd 1,8.11; 5,14-17), Judo princas, kuris buvo žydas Judo provincijos valdytojas po Babilonijos tremties. Abu vardo variantai turbūt kilo iš babiloniško vardo "Sin–ab–ussar", kuris reiškia "{Dieve} Sin, globok {mūsų} tėvą".

3,19 "... Zerubabelis": čia vis vadinamas Pedajo sūnumi, nors kitur (žr. Ag 1,12.14; 2,2.23; Ezd 3,2.8; 5,2; Neh 12,1) jis vadinamas Šealtielio sūnumi. Turbūt tai daroma todėl, kad jis buvo Šealtielio įpėdinis, tapdamas Dovydo namų galva.

4,1-43 Judo ir Simeono giminių palikuonys. Įkvėptasis autorius padaro genealoginę iškylą į žilą Judo ir Simeono giminių senovę (palygink su Joz 15 ir 19 skyriais). Šios dvi giminės buvo labai artimos (žr. Pr 29,33.35). Ilgainiui Simeono giminė ištirpo Judo giminėje.

Huras

[3] Etamo tėvo {sūnūs} buvo šie: Jezrėelis, Išma ir Idbašas. Jų sesers vardas buvo Hazelelponė, [4] Penuelis buvo Gedoro tėvas ir Ezeris Hušos tėvas. Šie buvo Huro sūnūs, Efratos pirmagimio, Betliejaus tėvo.

Asšuras

[5] Tekoos tėvas Asšuras turėjo dvi žmonas: Helą ir Naarą. [6] Naara pagimdė jam Ahuzamą, Heferį, Temenį ir Haahaštarį. Šie buvo Naaros sūnūs. [7] Helos sūnūs buvo šie: Zeretas, Izharas ir Etnanas. [8] Kozui gimė Anubas, Zobeba ir Harumo sūnaus Aharhelio klanai. [9] Jabezas buvo labiau gerbiamas, negu jo broliai; jo motina pavadino jį Jabezu: "Kadangi, — ji tarė, — aš pagimdžiau jį skausme". [10] Jabezas šaukėsi į Izraelio Dievą: "Jeigu tu tikrai mane laimini, — jis tarė, — išplėsk mano žemes, tebūna tavo ranka su manimi, apsaugok mane nuo žalos, neleisk nelaimei mane slėgti!" Ir Dievas davė, ko jis prašė.

Kalebas

[11] Chelubui, Šuho broliui, gimė Mehiras, kuris buvo Eštono tėvas. [12] Eštonui gimė Bet–Rafa, Pasehas ir Nahašo miesto tėvas Tehina. Šie buvo Rekos vyrai.

[13] Kenazo sūnūs: Otnielis ir Serajas, o Otnielio sūnūs: Hatatas ir Meonotajis. [14] Meonotajui gimė Ofra; o Serajui gimė Joabas, tėvas Meistrų slėnio, {Ge–Harašimų}, taip vadinamojo, nes jo žmonės buvo amatininkai.

[15] Jefūnės sūnaus Kalebo sūnūs: Iru'as, Ela ir Naamas; o Elos sūnus Kenazas.

[16] Jehalelelio sūnūs: Zifas, Zifa, Tirija ir Asarelis.

[17] Ezros sūnūs: Jeteris, Meredas, Eferis ir Jalonas. {Šie yra sūnūs faraono dukters Bitijos, kurią Meredas buvo vedęs.}* Ji pastojo ir pagimdė Mirjamą, Šamajį ir Eštemoos tėvą Išbahą. [18] O jo judėja žmona pagimdė Gedoro tėvą Jeredą, Soko'o tėvą Heberį ir Zanoaho tėvą Jekutielį.

4,17 Šis intarpas yra perkeltas iš tolesnės, t.y. 18–osios eilutės.

[19] Hodijo žmonos, Nahamo sesers, sūnūs buvo tėvai garmitų Keilos ir maakatitų Eštemoos.
[20] Šimono sūnūs: Amnonas, Rina, Ben–Hananas ir Tilonas. Išio sūnūs: Zohetas ir Ben–Zohetas.

Šela

[21] Judo sūnaus Šelos palikuonys: Eras, Lekos tėvas, Laada, Marešos tėvas, ir drobės gamintojų klanai Bet–Ašbeoje; [22] taip pat Jokimas ir Kozebos vyrai, ir Joašas, ir Sarafas, kurie nuėjo užkuriais į Moabą, bet sugrįžo į Lehemą. (Tie yra senovės įvykiai.) [23] Šie buvo puodžiai ir gyveno Netajimuose ir Gederoje. Jie ten, dirbdami karaliui, turėjo buveinę.

Simeonas

[24] Simeono sūnūs: Nemuelis, Jaminas, Jaribas, Zerahas, Šaulas, [25] jo sūnus Šalumas, jo sūnus Mibsamas, jo sūnus Mišma. [26] Mišmos sūnūs: jo sūnus Hamuelis, jo sūnus Zakuras, jo sūnus Šimejis. [27] Šimejis turėjo šešiolika sūnų ir šešias dukteris, bet jo broliai neturėjo daug vaikų. Apskritai jų klanas nesidaugino kaip judėjai. [28] Jie gyveno Beer–Šeboje, Moladoje, Hazar–Šuale, [29] Bilhoja, Ezeme, Tolade, [30] Betuelyje, Hormoje, Ziklage, [31] Bet–Markabote, Hazar–Susimuose, Bet–Birėje ir Šaarimuose. Šie buvo jų miestai, kol Dovydas tapo karaliumi. [32] O jų gyvenvietės buvo Etamas, Ainas, Rimonas, Tochenas ir Ašanas — penki miestai, [33] drauge su šiems miestams pavaldžiais aplinkiniais kaimais iki pat Baalo. Tokios buvo jų gyvenvietės.

Įtraukti į jų kilmės sąrašą buvo: [34] Mešobabas, Jamlechas, Amazijo sūnus Joša, [35] Joelis, Asielio sūnaus Serajo sūnaus Josibijo sūnus Jehu'as, [36] Elioenajis, Jaakoba, Ješohajas, Asajas, Adielis, Jesimielis, Benajas, [37] Šemajo sūnaus Šimrio sūnaus Jedajo sūnaus Alono sūnaus Šifio sūnus Ziza — [38] šie minimi vardais buvo savo šeimų vadai ir protėvių namuose; jų klanai labai išaugo. [39] Užtat, ieškodami savo kaimenėms ganyklų, jie kėlėsi Gedoro apylinkių link,* į rytinį slėnio galą. [40] Čia jie rado vešlių, gerų ganyklų; vieta buvo labai plati, rami ir taikinga. Pirmieji jos gyventojai priklausė

4,39 "... Gedor(o) apylinkių link": graikiškajame vertime "Gerar(o) apylinkių link".

hamitams. [41] Šie Simeono giminės žmonės, įtrauktieji į sąrašą vardais, atsikėlė čia Judo karaliaus Hezekijo dienomis, užpuolė jų palapines ir ten užtiktus meunimus ir atsikratę jų iki šios dienos apsigyveno jų vietoje, nes ten jų kaimenėms buvo ganyklų. [42] O kai kurie jų — penki šimtai Simeono giminės vyrų — nukilo į Seiro kalnus, vedami Išio sūnų Pelatijo, Nearijo, Refajo ir Uzielio, [43] ir, sunaikinę išlikusius Amaleko bėglius, ten gyvena iki šios dienos.

TRANSJORDANIJOS GIMINĖS

5

Reubenas

[1]* Izraelio pirmagimio Reubeno sūnūs. [Jis buvo pirmagimis, bet, jam suteršus savo tėvo lovą,* jo pirmagimystė buvo atiduota Izraelio sūnaus Juozapo sūnums. Taigi jis kilmės sąraše nėra laikomas pirmagimiu. [2] Nors Judas tapo iškilus tarp brolių ir iš jo kilo valdovas, tačiau pirmagimystė priklausė Juozapui.] [3] Izraelio pirmagimio Reubeno sūnūs: Hanochas, Palu'as, Hezronas ir Karmis. Joelio palikuonys

[4] Joelio sūnūs: jo sūnus Šemajas, jo sūnus Gogas, jo sūnus Šimejis, [5] jo sūnus Mika, jo sūnus Reajas, jo sūnus Baalas, [6] jo sūnus Beera, — Asirijos karalius Tiglat–Pilneseras* jį išvarė į tremtį, — jis buvo Reubeno giminės vadas. [7] Jo giminaičiai, priklausę jo klanams, įtraukiant juos į kilmės sąrašus pagal jų palikuonis, buvo: galva Jeielis ir Zecharijas, [8] ir Joelio sūnaus Šemos sūnaus Azazo sūnus Bela. Reubeno giminės žmonės apsigyveno Aroeryje ir iki pat Nebo bei Baal–Meono. [9] Rytuose jie kūrėsi iki pat dykumos pakraščio šiapus Eufrato, nes jų galvijai buvo padaugėję Gileado krašte. [10] O Sauliaus dienomis jie kariavo prieš hagritus. Juos nugalėję jie užėmė jų palapines visoje srityje į rytus nuo Gileado.

5,1-26 Reubeno, Gado giminių ir pusės Manaso giminės palikuonys į rytus nuo Jordano upės.

5,1 "... jam suteršus savo tėvo lovą": Reubenas suėjo su tėvo antrine žmona Bilha.

5,6 "... Tiglat–Pilneseras": skirtingai rašomas Tiglat–Pilesero III vardas.

Gadas

[11] Šalia jų Bašano krašte iki pat Salekos gyveno Gado sūnūs: [12] Joelis — galva, Šafamas — pavaduotojas, Janajis ir Šafatas Bašane. [13] O jų giminaičiai pagal klanus: Michaelis, Mešulamas, Šeba, Jorajis, Jakanas, Zia ir Eberis — septyni. [14] Šie buvo Buzo sūnaus Jehdo'o sūnaus Ješišajo sūnaus Michaelio sūnaus Gileado sūnaus Jaroaho sūnaus Hurio Abihailo sūnūs. [15] Gunio sūnaus Abdielio sūnus Ahis buvo jų klano galva, [16] ir jie gyveno Gileade, Bašane bei jam pavaldžiose vietose ir visose Šarono ganyklose iki jų ribų. [17] Visi jie buvo įtraukti į kilmės sąrašus Judo karaliaus Jotamo dienomis ir Izraelio karaliaus Jeroboamo dienomis.

[18]* Reubeno giminė, Gado giminė ir pusė Manaso giminės turėjo narsių kareivių, pajėgių nešioti skydą ir kalaviją, įtempti lanką, apmokytų karui — keturiasdešimt keturis tūkstančius septynis šimtus šešiasdešimt, tinkamų karo tarnybai. [19] Jie kariavo su hagritais — Jeturu, Nafišu ir Nodabu. [20] Prieš juos jie buvo pergalingi. Hagritai ir visi su jais buvusieji buvo atiduoti jiems į rankas, nes jie mūšyje šaukėsi Dievo, ir jis išklausė jų, nes jie pasitikėjo juo. [21] Kartu su šimtu tūkstančių belaisvių jie paėmė ir jų galvijus: penkiasdešimt tūkstančių jų kupranugarių, du šimtus penkiasdešimt tūkstančių avių ir du tūkstančius asilų. [22] Daug buvo kritę ir mūšyje, nes tai buvo Dievo karas. Jie likosi gyventi jų žemėje iki tremties.

Pusė Manaso giminės

[23] Pusės Manaso giminės palikuonys gyveno krašte nuo Bašano iki Baal-Hermono, Seniro ir Hermono kalno. Jie buvo labai gausūs. [24] Jų klanų galvos buvo šie: Eferis, Išis, Elielis, Azrielis, Jeremijas, Hodavijas ir Jahdielis — narsūs kareiviai, garsūs vyrai, savo klanų galvos. [25] Bet jie nusižengė savo protėvių Dievui ir kekšavo su dievais krašto tautų, kurias Dievas buvo prieš juos išnaikinęs.

5,18-22 Šiame pasakojime apie rytinių giminių karus Dievo tautos didybė išreiškiama karine galybe.

[26] Užtat Izraelio Dievas sukurstė Asirijos karaliaus Pulo dvasią* — Asirijos karaliaus Tilgat–Pilnesero dvasią — ir ištrėmė juos, būtent: Reubeno giminę, Gado giminę ir pusę Manaso giminės, nuvarydamas juos į Halahą, Haborą, Harą ir prie Gozano upės, kur jie pasiliko iki šios dienos.

LEVIO GIMINĖ

Vyriausiųjų kunigų kilmė

[27]* Levio sūnūs: Geršomas, Kohatas ir Meraris. [28] Kohato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis. [29] Amramo sūnūs: Aaronas, Mozė ir Mirjama. Aarono sūnūs: Nadabas, Abihu'as, Eleazaras ir Itamaras. [30]* Eleazarui gimė Finehas, Finehui gimė Abišua, [31] Abišuai gimė Bukis, Bukiui gimė Uzis, [32] Uziui gimė Zerahijas, Zerahijui gimė Merajotas, [33] Merajotui gimė Amarijas, Amarijui gimė Ahitubas, [34] Ahitubui gimė Zadokas, Zadokui gimė Ahimaazas, [35] Ahimaazui gimė Azarijas, Azarijui gimė Johananas [36] ir Johananui Azarijas, tarnavęs kunigu Namuose, kuriuos Saliamonas pastatė Jeruzalėje. [37] Azarijui gimė Amarijas, Amarijui gimė Ahitubas, [38] Ahitubui gimė Zadokas, Zadokui gimė Šalumas, [39] Šalumui gimė Hilkijas, Hilkijui gimė Azarijas, [40] Azarijui gimė Serajas, Serajui gimė Jehozadakas; [41] Jehozadakas išėjo į tremtį, kai VIEŠPATS per Nebukadnezarą išsiuntė Judą ir Jeruzalę į tremtį.

5,26 "... Pulo dvasią": Asirijos karaliaus Tiglat–Pilesero titulas. Jis valdė Asiriją 745-727 m. prieš Kristų.

5,27-6,66 Levio giminė. Sąraše skiriama ypatingas dėmesys Levio sūnui Kohatui, nes iš jo kilo aaroniškieji kunigai (1 Kr 28-41) ir vadovaujančioji Šventyklos giesmininkų grupė (1 Kr 6,18-23).

5,30-41 Ikitremtinių kunigų kilmės sąrašas. Panašus, bet trumpesnis, sąrašas šiek tiek skirtingas duodamas Ezd 7,1-5 skaitinyje.

6

Levio giminės kilmė

[1]* Levio sūnūs: Geršomas, Kohatas ir Meraris. [2] Geršomo sūnų vardai yra šie: Libnis ir Šimejis. [3] Kohato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis. [4] Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis.

Tie buvo Levio giminės klanai pagal jų protėvius.

[5] Geršomo: jo sūnus Libnis, jo sūnus Jahatas, jo sūnus Zima, [6] jo sūnus Joahas, jo sūnus Ido'as, jo sūnus Zerahas, jo sūnus Jeaterajis.

[7] Kohato palikuonys buvo: jo sūnus Aminadabas, jo sūnus Korahas, jo sūnus Asiras, [8] jo sūnus Elkana, jo sūnus Ebjasafas, jo sūnus Asiras, [9] jo sūnus Tahatas, jo sūnus Urielis, jo sūnus Uzijas ir jo sūnus Šaulas. [10] Elkanos sūnūs: Amasajis ir Ahimotas; [11] jo sūnus Elkana, jo sūnus Zofajis, jo sūnus Nahatas, [12] jo sūnus Eliabas, jo sūnus Jerohamas, jo sūnus Elkana. [13] Samuelio sūnūs: jo pirmagimis Joelis ir jo antrasis Abijas.

[14] Merario palikuonys buvo: Mahlis, jo sūnus Libnis, jo sūnus Šimejis, jo sūnus Uza, [15] jo sūnus Šimea, jo sūnus Hagijas ir jo sūnus Asajas.

Giesmininkai

[16]* Šie yra vyrai, Dovydo paskirti vadovauti giesmės tarnybai VIEŠPATIES Namuose nuo to laiko, kai Skrynia rado ten nuolatinę buveinę. [17] Kol Saliamonas statė VIEŠPATIES Namus Jeruzalėje, jie tarnavo giesme prieš Padangtę Susitikimo palapinėje, atlik-

---

6,1-66 Levitų kilmės sąrašas — knyga. Levitai buvo kadaise karinga giminė (žr. Pr 49,5-7). Ji tapo kunigišku luomu Izraelio tautoje (žr. Įst 33,8-10; Ts 17,9-13; 18,19). Levitai, kilę iš Zadoko šeimos, davė vyriausiuosius kunigus (žr. 8-ąją eilutę; palygink 2 Sam 8,17). Čia jų kilmės sąrašas baigiasi Babilonijos tremtimi (palygink Pr 46,11; Iš 6,18-19; Sk 26,59-60).

6,16-32 Levitų choro tarnybos kilmė potremtinėje Šventykloje Kronikininko dienomis čia susiejama su Dovydu, panašiai kaip visi Penkiaknygės įstatymai susiejami su Moze. Giesmininkai Hemanas, Korahas, Asafas ir Etanas buvo žymūs chorvedžiai. Žr. Pss 73-83; 88-89.

6,16-48 Aaroniškieji levitai pirmavo Šventyklos tarnyboje. Kiti levitai atliko pagalbinę tarnybą, pavyzdžiui, giedojimą, rūpinosi tvarka ir pan.

dami savo pareigas, kaip buvo jiems nustatyta. [18] Paskirtieji vadovauti, tarnavę drauge su savo sūnumis, buvo šie:

iš Kohato sūnų: giesmininkas Hemanas, sūnus Joelio, sūnus Samuelio, [19] sūnus Elkanos, sūnus Jerohamo, sūnus Elielio, sūnus Toaho, [20] sūnus Zufo, sūnus Elkanos, sūnus Mahato, sūnus Amasajo, [21] sūnus Elkanos, sūnus Joelio, sūnus Azarijo, sūnus Zefanijo, [22] sūnus Tahato, sūnus Asiro, sūnus Ebjasafo, sūnus Koraho, [23] sūnus Izharo, sūnus Kohato, sūnus Levio, sūnus Izraelio.

[24] Jo giminaitis Asafas, stovėjęs jo dešinėje, būtent Asafas, sūnus Berechijo, sūnus Šimeos, [25] sūnus Michaelio, sūnus Baasejo, sūnus Malchijo, [26] sūnus Etnio, sūnus Zeraho, sūnus Adajo, [27] sūnus Etano, sūnus Zimos, sūnus Šimejo, [28] sūnus Jahato, sūnus Geršomo, sūnus Levio.

[29] Sūnūs jų brolio Merario, stovėję kairėje buvo: Etanas, sūnus Kišio, sūnus Abdio, sūnus Malucho, [30] sūnus Hašabijo, sūnus Amazijo, sūnus Hilkijo, [31] sūnus Amzio, sūnus Banio, sūnus Šemero, [32] sūnus Mahlio, sūnus Mušio, sūnus Merario, sūnus Levio.

Kiti levitai

[33] O jų broliai levitai buvo paskirti visai kitai Padangtės — Dievo Namų tarnybai. [34] Betgi Aaronas ir jo sūnūs atnašavo aukas ant deginamųjų aukų aukuro bei ant smilkalų aukuro, eidami Šventų šventosios tarnybą, darydami atlyginimą už Izraelį pagal visa, ką Dievo tarnas Mozė buvo įsakęs. [35] Aarono sūnūs buvo šie: jo sūnus Eleazaras, jo sūnus Finehas, so sūnus Abišua, [36] jo sūnus Bukis, jo sūnus Uzis, jo sūnus Zerahijas, [37] jo sūnus Merajotas, jo sūnus Amarijas, jo sūnus Ahitubas, [38] jo sūnus Zadokas, jo sūnus Ahimaazas.

Aaronitų gyvenvietės

[39]* Šios buvo vietovės pagal jų gyvenvietes jiems skirtoje žemėje: Kohato klanų Aarono palikuonims — jiems teko pirmasis burtų metimas — [40] buvo paskirta Judo krašte Hebronas ir aplinkinės ganyklos, [41] o miesto laukai ir jam priklausantys kaimai buvo duoti Jefūnės sūnui Kalebui. [42] Aarono palikuonims buvo paskirti prieglaudos miestai: Hebronas ir Libna su ganyklomis, Jatiras ir Eštemoa su ganyklomis, [43] Hilenas su ganyklomis, Debiras su

---

6,39-66 Apie levitų teises jiems paskirtuose miestuose žr. Joz 21,1 paaiškinimą.

ganyklomis, [44] Ašanas su ganyklomis ir Bet–Šemešas su ganyklomis. [45] Taip pat ir iš Benjamino giminės buvo paskirta Geba su ganyklomis, Alametas su ganyklomis ir Anatotas su ganyklomis. Iš viso per visus klanus jie turėjo trylika miestų.

Kitų levitų miestai

[46] Kitiems Kohato palikuonims buvo duota burtų keliu dešimt miestų iš Efraimo giminės, iš Dano giminės ir iš pusės Manaso giminės. [47] Geršomo palikuonims pagal jų klanus buvo skirta trylika miestų iš Issacharo, Ašero, Naftalio ir Manaso Bašane giminių. [48] Merario palikuonims pagal jų klanus buvo skirta dvylika miestų iš Reubeno, Gado ir Zebuluno giminių. [49] Taip izraeliečiai davė levitams ir miestus, ir ganyklas. [50] Jie davė jiems burtų keliu miestus, minimus vardais, iš Judo giminės, taip pat ir iš Simeono giminės, ir iš Benjamino giminės.

[51] Ir Efraimo giminės miestai buvo priskirti kai kurių Kohato palikuonių klanų žemei. [52] Jiems buvo duoti prieglaudos miestai: Šechemas su ganyklomis Efraimo aukštumose, Gezeris su ganyklomis, [53] Jokmeamas su ganyklomis, Bet–Horonas su ganyklomis, [54] Aijalonas su ganyklomis ir Gat–Rimonas su ganyklomis, [55] o iš pusės Manaso giminės: Aneras su ganyklomis, Bileamas su ganyklomis. Tiek buvo duota likusiems Kohato palikuonių klanams.

[56] Geršomo palikuonims iš pusės Manaso giminės: Golanas Bašane su ganyklomis ir Aštarotas su ganyklomis; [57] iš Issacharo giminės: Kedešas su ganyklomis, Deberatas su ganyklomis, [58] Ramotas su ganyklomis ir Anemas su ganyklomis; [59] iš Ašero giminės: Mašalas su ganyklomis, Abdonas su ganyklomis, [60] Hukokas su ganyklomis ir Rehobas su ganyklomis; [61] iš Naftalio giminės: Kedešas Galilėjoje su ganyklomis, Hamonas su ganyklomis ir Kirjataimai su ganyklomis.

[62] Likusiems Merario palikuonims iš Zebuluno giminės: Rimono'as su ganyklomis, Taboras su ganyklomis [63] ir anapus Jordano nuo Jericho, rytinėjo Jordano pusėje, iš Reubeno giminės: Bezeris stepėje su ganyklomis, Jahza su ganyklomis, [64] Kedemotas su ganyklomis ir Mefaatas su ganyklomis [65] ir iš Gado giminės: Ramotai Gileade su ganyklomis, Mahanajimai su ganyklomis, [66] Hešbonas su ganyklomis ir Jazeris su ganyklomis.

ŠIAURINĖS GIMINĖS

7

Issacharo palikuonys

1* Issacharo sūnūs: Tola, Pua, Jašubas ir Šimronas — keturi. 2 Tolos sūnūs buvo Uzis, Refajas, Jerielis, Jahmajis, Ibsamas ir Šemuelis — savo Tolos klanų galvos, narsūs savo kartų kareiviai. Dovydo dienomis jų buvo suskaičiuota dvidešimt du tūkstančiai šeši šimtai. 3 Uzio sūnus buvo Izrahijas. O Izrahijo sūnūs buvo Michaelis, Obadijas, Joelis ir Išijas — penki. Visi jie buvo klanų galvos. 4 Su jais, pagal jų kartas ir protėvių namus, buvo trisdešimt šeši tūkstančiai kareivių gretose, nes jie turėjo daug žmonų ir sūnų. 5 Jų giminaičių, priklausančių visiems Issacharo klanams, iš viso buvo aštuoniasdešimt septyni tūkstančiai į kilmės sąrašą įtrauktų narsių kareivių.

Benjamino palikuonys

6 Benjamino* sūnūs: Bela, Becheris ir Jediaelis — trys. 7 Belos sūnūs buvo Ezbonas, Uzis, Uzielis, Jerimotas ir Iris — penki. Jie buvo savo protėvių namų galvos ir narsūs kareiviai. Į jų kilmės sąrašus buvo įtraukti dvidešimt du tūkstančiai trisdešimt keturi. 8 Becherio sūnūs buvo Zemira, Joašas, Eliezeris, Elioenajis, Omris, Jeremotas, Abijas, Anatotas ir Alemetas. Visi jie buvo Becherio sūnūs. 9 Į jų kilmės sąrašus buvo įtraukti pagal jų klanus, kaip protėvių namų galvos, narsūs vyrai, dvidešimt tūkstančių du šimtai. 10 Jediaelio sūnus buvo Bilhanas, o Bilhano sūnūs: Jeušas, Benjaminas, Ehudas, Chenaana, Zetanas, Taršišas ir Ahišaharas. 11 Visi šie buvo Jediaelio sūnūs, jų klanų galvos, narsūs kareiviai — septyniolika tūkstančių, tinkami karo tarnybai.... 12 Šupimas ir Hupimas buvo Iro sūnūs; Hušimas buvo Ahero sūnus.

7,1-40 Šio skyriaus duomenys buvo paimti iš įvairių šaltinių, kurie nėra žinomi. Skaičiai, susiję su Issacharo, Benjamino ir Ašero giminėmis, rodo į duomenis, paimtus iš nūdien nežinomų gyventojų surašymų. Žr. Sk 1 ir 26 skyrius.

7,6-12 Benjamino giminės kilmės sąrašas pasirodo ir tolesniame skyriuje. Žr. 1 Kr 8. Požiūris yra skirtingas: klanai rikiuojami pagal gyvenamąsias vietas.

Naftalio palikuonys

[13] Naftalio sūnūs: Jahzielis, Gunis, Jezeris ir Šalumas. Jie buvo Bilhos palikuonys.

Manaso palikuonys

[14] Manaso sūnūs: Asrielis, kurį jam pagimdė sugulovė aramėja; ji pagimdė Gileado tėvą Machirą. [15] Machiras paėmė žmonas Hupimui ir Šupimui, o jo sesers vardas buvo Maaka.

Antrojo sūnaus vardas buvo Zelofehadas, bet Zelofehadas turėjo tik dukteris. [16] Machiro žmona Maaka pagimdė sūnų, kurį ji pavadino Perešo vardu; jo brolio vardas buvo Šerešas, kurio sūnūs buvo Ulamas ir Rakemas. [17] Ulamo sūnus buvo Bedanas. Šie buvo Manaso sūnaus Machiro sūnaus Gileado palikuonys. [18] O jo sesuo Hamolecheta pagimdė Išhodą, Abiezerį ir Mahlą. [19] Šemidos sūnūs buvo Ahjanas, Šechemas, Likhis ir Aniamas.

Efraimo palikuonys

[20] Efraimo sūnūs: Šutelahas, jo sūnus Beredas, jo sūnus Tahatas, jo sūnus Eleada, jo sūnus Tahatas, [21] jo sūnus Zabadas, jo sūnūs Šutelahas ir Ezeris, ir Eleadas, kuriuos Gato vyrai — vietiniai gyventojai — užmušė, nes jie buvo nuėję pagrobti jų galvijų. [22] Efraimas, jų tėvas, raudojo daug dienų, ir jo broliai atėjo jo paguosti. [23] Jis suėjo su savo žmona, ji pastojo ir pagimdė sūnų; jis pavadino jį vardu Berija,* nes nelaimė buvo užgulusi jo namus. [24] Jis turėjo dukterį Šeerą; ji pastatė ir aukštutinį bei žemutinį Bet–Horoną, ir Uzen–Šeerą. [25] Jo sūnus Refahas, jo sūnus Rešefas, jo sūnus Telahas, jo sūnus Tahanas, [26] jo sūnus Ladanas, jo sūnus Amihudas, jo sūnus Elišama, [27] jo sūnus Nunas, jo sūnus Jozuė.

[28] Jų nuosavybė ir gyvenvietės buvo Bet–Elis ir jam pavaldūs miestai — rytų link Naaranas, o vakarų link Gezeris ir jam pavaldūs miestai, Šechemas ir jam pavaldūs miestai iki pat Ajos ir jai pavaldžių miestų. [29] Be to, palei Manaso giminės ribas Bet–Šanas ir jam pavaldūs miestai, Taanachas ir jam pavaldūs miestai bei Doras ir jam pavaldūs miestai. Šiuose gyveno Izraelio sūnaus Juozapo sūnūs.

7,23 "... Berija": vardas siejamas su žodžiu "bera'ah", t.y. "nelaimėje".

Ašero palikuonys

[30] Ašero sūnūs: Imna, Išva, Išvis, Berija ir jų sesuo Seraha. [31] Berijos sūnūs Heberis ir Malchielis, kuris buvo Birzaito tėvas. [32] Heberui gimė Jafletas, Šomeras, Hotamas ir jų sesuo Šua. [33] Jafleto sūnūs: Pasachas, Bimhalas ir Ašvatas. Šie yra Jafleto sūnūs. [34] Šemero sūnūs: Ahia, Rohga, Jehuba ir Aramas. [35] Jo brolio Helemo sūnūs: Zofahas, Imna, Šelešas ir Amalis. [36] Zofaho sūnūs: Suahas, Harneferis, Šualis, Beris, Imra, [37] Bezeris, Hodas, Šama, Šilša, Itranas ir Beera. [38] Jeterio sūnūs: Jefūnė, Pispa ir Ara. [39] Ulos sūnūs: Arahas, Hanielis ir Rizija. [40] Visi jie buvo Ašero vyrai, klanų galvos, rinktiniai narsūs kareiviai, vadų galvos. Skaičius vyrų, įtrauktų į kilmės sąrašą karo tarnybai, buvo dvidešimt šeši tūkstančiai.

BENJAMINAS IR JERUZALĖ

8

Benjamino kilmės įrašas

[1]* Benjaminui gimė jo pirmagimis Bela, antras sūnus Ašbelis, trečias Aharahas, [2] ketvirtas Noha ir penktas Rafa. [3] Bela turėjo sūnų: Adarą, Gerą, Ahihudą, [4] Abišuą, Naamaną, Ahoahą, [5] Gerą, Šefufaną ir Huramą.

Geboje

[6] Šie buvo Ehudo sūnūs. Jie buvo Gebos gyventojų klanų galvos ir buvo ištremti į Manahatą: [7] Naamanas, Ahijas ir Gera, tai yra Heglamas, kuriam gimė Uza ir Ahihudas.

8,1-40 Antras ir skirtingas Banjamino giminės kilmės sąrašas. Čia skiriamas ypatingas dėmesys Sauliaus klanui (žr. 33-40 eilutes). Saulius, nors Kronikininko ir nemėgstamas (žr. 1 Kr 10,13-14), buvo pirmas Izraelio karalius ir Dovydo pirmtakūnas.

Moabe

[8] Šaharajimui gimė sūnų Moabo lygumoje po to, kai jis atleido savo žmonas Hušimą ir Baarą. [9] Iš žmonos Hodešos jam gimė sūnūs: Jobabas, Zibja, Meša, Malkamas, [10] Jeuzas, Sachja ir Mirma. Šie buvo jo sūnūs, klanų galvos.

Ono'e, Lode ir Aijalone

[11] Ir iš Hušimos jam gimė Ahitubas ir Elpaalis. [12] Elpaalio sūnūs: Eberas, Mišamas, Šemedas, — jis pastatė Ono'ą ir Lodą su jam pavaldžiais miestais, — [13] Beriją ir Šėmą, — jie buvo Aijalono gyventojų klanų vadai, privertę bėgti Gato gyventojus, — [14] Ahio'ą, Šašaką ir Jeremotą.

[15] Zebadijas, Aradas, Ederis, [16] Michaelis, Išpa ir Joha buvo Berijos sūnūs.

[17] Zebedijas, Mešulamas, Hizkis, Haberas, [18] Išmerajis, Izlija ir Jobabas buvo Elpaalio sūnūs.

[19] Jakimas, Zichris, Zabdis, [20] Elienajis, Ziletajis, Elielis, [21] Adajas, Berajas ir Šimratas buvo Šimejo sūnūs.

[22] Išpanas, Eberas, Elielis, [23] Abdonas, Zichrism Hananas, [24] Hananijas, Elamas, Antotijas, [25] Ifdejas ir Penuelis buvo Šašako sūnūs.

[26] Šamšerajis, Šeharijas, Atalijas, [27] Jaarešijas, Elijas ir Zichris buvo Jerohamo sūnūs.

[28] Šie buvo klanų galvos — vadai savo kartų. Šie gyveno Jeruzalėje.

Gibeone

[29] Gibeone gyveno Gibeono įkūrėjas Jeielis. Jo žmonos vardas buvo Maaka. [30] Jo pirmagimis sūnus buvo Abdonas, po to Zuras, Kišas, Baalas, Nadabas, [31] Gedoras, Ahio'as, Zecheris [32] ir Miklotas, kuriam gimė Šimea. Ir šie taip pat gyveno šalia savo giminių Jeruzalėje, kartu su giminėmis.

Sauliaus klanas

[33] Nerui gimė Kišas, Kišui Saulius, Sauliui Jonatanas, Malchišua, Abinadabas ir Eš–Baalas. [34] Jonatano sūnus buvo Merib–Baalas, o Merib–Baalui gimė Mika. [35] Mikos sūnūs: Pitonas, Melechas,

Tarea ir Ahazas. [36] Ahazui gimė Jehoada; Jehoadai gimė Alemetas, Azmavetas ir Zimris; Zimriui gimė Moza. [37] Mozai gimė Binea; jo sūnus buvo Rafa, jo sūnus Eleasa, jo sūnus Azelis. [38] Azelis turėjo šešis sūnus, jų vardai yra šie: Azrikamas, Bocheru'as, Išmaelis, Šearijas, Obadijas ir Hananas. Šie visi buvo Azelio sūnūs.

[39] Jo brolio Ešeko sūnūs: Ulamas, jo pirmagimis, antras Jeušas ir trečias Elifetas. [40] Ulamo palikuonys buvo narsūs kareiviai, lankininkai, turėjo daug vaikų ir vaikaičių — šimtą penkiasdešimt. Visi šie buvo Benjamino giminės žmonės.

9

Jeruzalė — šventasis Izraelio miestas

[1]* Taip visas Izraelis buvo įtrauktas į kilmės sąrašus, kurie buvo užrašyti į Izraelio Karalių knygą. Ir Judo gyventojai buvo ištremti į Babiloniją už neištikimybę.

[2] Pirmieji, sugrįžę į savo nuosavybę vėl kurtis savo miestuose, buvo paprasti izraeliečiai, kunigai, levitai ir Šventyklos tarnai. [3] Kai kurie iš Judo giminės palikuonių, kai kurie iš Benjamino giminės palikuonių ir kai kurie iš Efraimo bei Manaso giminių palikuonių apsigyveno Jeruzalėje.

Iš Judo giminės

[4] Utajis, sūnus Amihudo, sūnus Omrio, sūnus Imrio, sūnus Banio, — vienas iš Judo sūnaus Perezo sūnų. [5] Iš šelaniečių buvo pirmagimis Asajas ir jo sūnūs. [6] Iš Zeraho palikuonių buvo Jeuelis ir jų giminaičiai, šeši šimtai devyniasdešimt.

Iš Benjamino giminės

[7] Iš Benjamino giminės palikuonių: Salu'as, sūnus Mešulamo, sūnus Hodavijo, sūnus Hasenuos; [8] Ibnejas, sūnus Jerohamo; Ela, sūnus Uzio, sūnus Mikrio; ir Mešulamas, sūnus Šefatijo, sūnus Reuelio, sūnus Ibnijo; [9] ir jų giminaičiai pagal jų šeimas, devyni šimtai penkiasdešimt šeši. Visi šie vyrai buvo savo klanų galvos.

9,1-34 Jeruzalės gyventojai po Babilonijos tremties. Panašus sąrašas su daugeliu skirtingų vardų yra Nehemijo knygoje (žr. Neh 11,3-24).

Iš kunigų

[10] Iš kunigų: Jedajas, Jehojaribas, Jachinas, [11] ir Azarijas, sūnus Hilkijo, sūnus Zadoko, sūnus Merajoto, sūnus Ahitubo, vyriausias Dievo Namų pareigūnas; [12] ir Adajas, sūnus Jerohamo, sūnus Pašhuro, sūnus Malchijo ir Maasajis, sūnus Adielio, sūnus Jahseros, sūnus Mešulamo, sūnus Mešilemito, sūnus Imerio; [13] be to, jų giminaičiai, klanų galvos, tūkstantis septyni šimtai šešiasdešimt, stiprūs atlikti Dievo Namų tarnybos darbus.

Iš levitų

[14] Iš levitų: Šemajas, sūnus Hasšubo, sūnus Azrikamo, sūnus Hašabijo — vienas iš Merario sūnų; [15] ir Bakbakaras, Herešas, Galalas, ir Matanija, sūnus Mikos, sūnus Zichrio, sūnus Asafo, [16] ir Obadijas, sūnus Šemajo, sūnus Galalo, sūnus Jedutuno, ir Berachijas, sūnus Asos, sūnus Elkanos, gyvenusio netofatiečių kaimuose.

Vartų sargai

[17]* Vartų sargai buvo: Šalumas, Akubas, Talmonas, Ahimanas; jų giminaitis Šalumas buvo galva [18] iki šiol Karaliaus vartuose rytų pusėje. Šie buvo levitų stovyklos vartų sargai.

[19] Šalumas, sūnus Korės, sūnus Ebjasafo, sūnus Koraho, ir jo klano giminaičiai — Koraho žmonės — turėjo jiems skirtą pareigą būti Padangtės slenksčio sargais, kaip jų protėviai buvo sargais įėjimo į VIEŠPATIES stovyklą. [20] Seniau Eleazaro sūnus Finehas buvo jų vadas — tebūna su juo VIEŠPATS! [21] Mešelemijo sūnus Zecharijas buvo sargas prie įėjimo į Susitikimo palapinę. [22] Iš viso išrinktų vartų sargais prie slenksčių buvo du šimtai dvylika. Jie buvo įtraukti į kilmės sąrašus savo kaimuose. Dovydas ir regėtojas Samuelis patvirtino juos atsakingai tarnybai. [23] Taigi jie ir jų palikuonys, būdami sargais, sergėjo VIEŠPATIES Namų vartus, tai yra

---

9,17-34 Šiame skaitinyje teigiama, kad Dovydas, Samuelio padedamas, nustatė Šventyklos apeigas ir jos darbuotojų pareigas, galiojusias ir po Babilonijos tremties. Dovydas Šventyklos nepastatė (žr. 1 Kar 6-7). Jo valdymo laikais buvo naudojama Susitikimo palapinė — Padangtė. Taigi iš tikrųjų Dovydas tvarkė Padangtės apeigas ir jos darbuotojų pareigas.

Padangtės namus. [24] Vartų sargai buvo pastatyti prie visų keturių šonų — rytų, vakarų, šiaurės ir pietų. [25] Jų giminaičiai, gyvenę kaimuose, buvo įpareigoti padėti jiems kartkartėmis septynias dienas, [26] tuo tarpu keturi vyriausieji vartų sargai budėjo nuolat. Šie buvo levitai ir buvo atsakingi už Dievo Namų kambarius bei turtus. [27] Naktį jie praleisdavo Dievo Namų aplinkoje, nes jie buvo atsakingi už sargybą ir turėjo pareigą juos kas rytą atidaryti.

[28] Vieni iš jų buvo atsakingi už apeiginius reikmenis, nes jie turėdavo juos suskaičiuoti, kai jie būdavo atnešami ir išnešami. [29] Kiti iš jų buvo paskirti rūpintis baldais, visais šventaisiais reikmenimis, ir rinktiniais miltais, vynu, smilkalais bei kvepalais. [30] Kai kurie iš kunigų klano paruošė kvepalų mišinį. [31] Matitijas, vienas iš levitų, — jis buvo Šalumo Korahito pirmagimis, — buvo atsakingas už plokštainių kepimą. [32] Kai kurie ir iš Kohato giminaičių buvo atsakingi kas šabą už artumo duonos išdėliojimą eilėmis.

Giesmininkai

[33] Be to, šie buvo giesmininkai, levitų klanų galvos. Jie gyveno šventyklos kambariuose, laisvi nuo kitos tarnybos, nes jie ėjo pareigas dieną ir naktį. [34] Šie buvo levitų klanų galvos pagal jų palikuonis; jie gyveno Jeruzalėje.

B. DOVYDO ISTORIJA

Sauliaus kilmės sąrašas

[35]* Gibeone gyveno Gibeono įkūrėjas Jeielis. Jo žmonos vardas buvo Maaka. [36] Abdonas buvo jo pirmagimis sūnus, po to Zuras, Kišas, Baalas, Neras, Nadabas, [37] Gedoras, Ahio'as, Zecharijas ir Miklotas. [38] Miklotui gimė Šimemamas. Jie gyveno šalia savo giminių Jeruzalėje, kartu su giminėmis. [39] Nerui gimė Kišas, Kišui Saulius, Sauliui Jonatanas, Malchišua, Abinadabas ir Eš–Baalas.

9,35-44 Kronikininkas pakartoja Sauliaus šeimos kilmės sąrašą kaip įžangą į tolesnį skyrių.

40 Jonatano sūnus buvo Merib–Baalas. Merib–Baalui gimė Mika. 41 Mikos sūnūs: Pitonas, Melechas, Takrea ir Ahazas. 42 Ahazui gimė Jara ir Jarai Alemetas, Azmavetas ir Zimris. Zimriui gimė Moza. 43 Mozai gimė Binea; jo sūnus buvo Refajas, jo sūnus Eleasa, jo sūnus Azelis. 44 Azelis turėjo šešis sūnus, jų vardai yra šie: Azrikamas, Bocheru'as, Išmaelis, Šearijas, Obadijas ir Hananas. Šie buvo Azelio sūnūs.

10

Sauliaus mirtis ir laidotuvės

1 Filistinai kariavo su Izraeliu. Mūšyje Izraeliečiai bėgo nuo filistinų. Daug jų krito nukauti ant Gilboos kalno. 2 Saulių ir jo sūnus filistinai pasivijo. Filistinams nukovus Sauliaus sūnus Jonataną, Abinadabą ir Malchišuą, 3 mūšis šėlo aplink Saulių. Lankininkai jį aptiko, ir jis buvo lankininkų sužeistas. 4 "Išsitrauk iš makšties kalaviją ir perdurk juo mane, — savo ginklanešiui tarė Saulius, — kad atėję šie neapipjaustytieji iš manęs nesityčiotų". Bet jo ginklanešys atsisakė tai padaryti, nes buvo klaiko apimtas. Tada Saulius paėmė kalaviją ir pats ant jo pasivėrė. 5 Matydamas Saulių negyvą, ir ginklanešys puolė ant savo kalavijo ir mirė. 6 Taip mirė Saulius ir jo trys sūnūs; taip vienu smūgiu pražuvo visi jo namai. 7 Kai visi Izraelio vyrai, buvę slėnyje, pamatė, kad izraeliečiai buvo pabėgę ir Saulius bei jo sūnūs žuvę, tai ir jie, palikę savo miestus, pabėgo. Tada filistinai atėjo ir juose įsikūrė.

8 Kitą dieną filistinai, atėję apiplėšti nukautųjų, rado Saulių ir jo sūnus, kritusius ant Gilboos kalno. 9 Apiplėšę jį, paėmė jo galvą bei jo ginklus ir nusiuntė juos per pasiuntinius į visą filistinų kraštą paskelbti gerą žinią savo stabams ir žmonėms. 10 Jo ginklai buvo padėti jų dievų šventykloje, o jo galva pamauta ant baslio Dagono šventykloje.

11 Kai Jabeš–Gileado gyventojai išgirdo visa, ką filistinai buvo padarę Sauliui, 12 visi jų narsuoliai leidosi į kelionę ir, paėmę Sauliaus kūną bei kūnus jo sūnų, atgabeno juos į Jabešą. Jie palaidojo jų kaulus Jabeše po ąžuolu ir pasninkavo septynias dienas.

[13]* Taip Saulius mirė už savo neištikimybę. Jis buvo neištikimas VIEŠPAČIUI, nesilaikydamas VIEŠPATIES įsakymo. Be to, jis ieškojo dvasių šaukėjos patarimo. [14] Kad jis neieškojo VIEŠPATIES patarimo, tai VIEŠPATS jį užmušė ir perdavė karalystę Išajo sūnui Dovydui.

11

Dovydas patepamas karaliumi

[1]* Tada visas Izraelis suėjo pas Dovydą Hebrone ir tarė: "Štai esame tavo kūnas ir kraujas. [2] Net anksčiau, dar Sauliui esant karaliumi, tu išvesdavai ir parvesdavai Izraelį iš visų jo mūšių. VIEŠPATS, tavo Dievas, tau pasakė: 'Tu ganysi mano tautą Izraelį, tu būsi mano tautos Izraelio vadas'". [3] Taigi visi Izraelio seniūnai suėjo Hebrone pas Dovydą, ir Dovydas sudarė su jais sandorą Hebrone VIEŠPATIES akivaizdoje. Jie patepė Dovydą Izraelio karaliumi pagal VIEŠPATIES žodį, duotą per Samuelį.

Žygis į Jeruzalę

[4] Tada Dovydas ir visas Izraelis leidosi į žygį prieš Jeruzalę, tai yra Jebus, kur gyveno krašto gyventojai jebusitai. [5] Jebuso gyventojai Dovydui sakė: "Čia tu niekad neįeisi!" Bet Dovydas Ziono tvirtovę paėmė. Nūdien ji yra Dovydo miestas. [6] Dovydas buvo pareiškęs: "Kas pirmasis nukaus jebusitą, tas bus vadas ir didžiūnas. Zerujos sūnus Joabas užkopė pirmasis ir tapo vadu.

[7] Dovydas įsikūrė gyventi tvirtovėje, todėl ji buvo pavadinta Dovydo miestu. [8] Jis įtvirtino aplinką iš visų pusių, nuo Milo aplinkui, o Joabas atstatė kitas miesto dalis. [9] Dovydas darėsi vis galingesnis ir galingesnis, nes Galybių VIEŠPATS buvo su juo.

10,13-14 Kronikininkas Sauliaus tragišką galą sieja su jo neištikimybe Jahvei, Sandoros Viešpačiui. Saulius buvo nepaklusęs Viešpaties įsakymui, duotam per pranašą Samuelį (žr. 1 Sam 15,3-9), ir buvo ieškojęs dvasių šaukėjos patarimo (žr. 1 Sam 28,6-19). Tai prieštaravo Mozės įstatams prieš nekromantiją (žr. Įst 18,10-11).

11,1-3 Iš tikrųjų šiaurinių giminių susivienijimas su Dovydu įvyko tik po keleto metų po Sauliaus mirties. Įkvėptojo Kronikų autoriaus teologiniu požiūriu, Dovydas buvo karalius, kuris surinko Izraelio gimines apie Jahvę, Sandoros Dievą.

Dovydo galiūnai

[10] Šie buvo vadai Dovydo galiūnų, davusių jam didelę paramą jo karalystėje drauge su visu Izraeliu ir padėjusių jam tapti karaliumi pagal VIEŠPATIES žodį Izraeliui.

[11] Dovydo galiūnų šąrašas yra šis: Hachmonio sūnus Jašobeamas buvo Trejeto* vadas. Pakėlęs savo ietį prieš tris šimtus, juos nukovė vienu metu. [12] Po jo tarp galiūnų Trejeto buvo Dodo'o Ahohito sūnus Eleazaras. [13] Jis buvo su Dovydu prie Pas–Damimų, kai ten filistinai buvo susitelkę mūšiui. Ten buvo dirvos sklypas, pilnas miežių. Žmonėms traukiantis nuo filistinų, [14] jis ir Dovydas pasipriešino šio sklypo viduryje ir jį apgynę nugalėjo filistinus. Taip VIEŠPATS išgelbėjo juos didele pergale.

[15] Trys iš Trisdešimties vadų nuėjo tarp uolų pas Dovydą prie Adulamo olos, kai filistinai buvo pasistatę stovyklą Refajimų slėnyje. [16] Tuo metu Dovydas buvo kalnų tvirtovėje, o filistinų įgula buvo Betliejuje. [17] Dovydas ilgesingai prasitarė: "O, kad turėčiau bent gurkšnį vandens iš Betliejaus talpyklos — iš tos prie vartų!" [18] Tada Trejetas prasiveržė pro filistinų įgulą ir, pasėmę vandens iš talpyklos prie Betliejaus vartų, parnešė jį Dovydui. Bet Dovydas nenorėjo jo gerti; išliejo jį kaip atnašą VIEŠPAČIUI. [19] "Gink, Dieve, — jis tarė, — jei kitaip elgčiausi! Kaip aš galiu gerti šių vyrų kraują? Juk jie parnešė jį, savo gyvybę į pavojų statydami". Užtat jis nenorėjo vandens gerti. Tokie buvo šių galiūnų žygdarbiai.

[20] Joabo brolis Abišajis buvo Trisdešimties* galva. Kartą savo ietimi jis kovojo prieš tris šimtus ir juos nukovęs laimėjo sau vardą šalia Trejeto. [21] Jis buvo dvigubai garsesnis už bet kurį iš Trisdešimties ir tapo jų vadu, tačiau Trejetui jis neprilygo.

[22] Jehojados sūnus Benajas buvo narsus vyras iš Kabzėelio, atlikęs didelius žygdarbius. Jis nukovė du Moabo Arielio sūnus. Kartą

11,11-14 Dovydo galiūnų Trejetas. Kronikininkas vardais mini tik du: Jašobeamą ir Eleazarą. Pasak 2 Sam 23,8-12, Dovydo Trejetui priklausė Jošeb–Baššebetas, Eleazaras ir Šama. Pirmojo vardas turbūt buvo perrašinėtojų bandymas taisyti vardą "Iš–Baal(as)", t.y. "Baalo vyras" į "Iš–Bošet", t.y. "Gėdos vyrą".

11,20 "... Trisdešimties": Dovydo trisdešimties galiūnų sąrašas yra 26-47 eilutėse. Sąrašas, esantis 2 Sam 23,8-39 skaitinyje, dažnai skiriasi vardais ir vardų rašymu.

snieguotą dieną, nusileidęs į duobę, jis užmušė liūtą. 23 Be to, jis nukovė vieną egiptietį, penkių uolekčių ūgio milžiną. Nors egiptietis turėjo rankoje ietį kaip audėjo riestuvą, tačiau Benajas išėjo prieš jį su vėzdu ir, išplėšęs ietį iš egiptiečio rankos, jį nukovė jo paties ietimi. 24Tokie buvo Jehojados sūnaus Benajo žygdarbiai, ir jis laimėjo vardą šalia Trejeto galiūnų. 25 Jis buvo garsus Trisdešimties būryje, tačiau Trejetui neprilygo. Dovydas paskyrė jį savo asmens sargybos vadu.

26 Kariškiai galiūnai buvo šie:

Asahelis, Joabo brolis;
Elhananas, sūnus Dodo'o iš Betliejaus;
27 Šamotas iš Harodo;
Helezas Pelonitas;
28 Ira, sūnus Ikešo iš Tekoos;
Abiezeris iš Anatoto;
29 Sibekajis Hušatitas;
Ilajis Ahotitas;
30 Maharajis iš Netofato;
Heledas, sūnus Baabos iš Netofato;
31 Itajis, sūnus Ribajo iš Benjamino Gibeos;
Benajas iš Piratono;
32 Hurajis iš Gaašo slėnių;
Abielis Arbatitas;
33 Azmavetas iš Baharumų;
Eljahba iš Šaalbono;
34 Hašemas Gizonitas;
Jonatanas, sūnus Šagės Hararito;
35 Ahiamas, sūnus Sacharo Hararito;
Elifalis, sūnus Uro;
36 Heferis Mecheretitas;
Ahijas Pelonitas;
37 Hezro'as iš Karmelio;
Naarajis, sūnus Ezbajo;
38 Joelis, Natano brolis;
Mibharas, Hagrio sūnus;
39 Zelekas Amonietis;
Naharajis iš Beerotų, — Zerujos sūnaus Joabo ginklanešys;

40 Ira iš Jatiro;
Garebas Itritas;
41 Urijas Hetitas;
Zabadas, sūnus Ahlajo;
42 Adina, sūnus Šizos Reubenito, — Reubeno giminės galva ir Trisdešimties vadas;
43 Hananas, sūnus Maakos;
Jošafatas Mitnitas;
44 Uzijas Ašteratitas;
Šama ir Jeielis, sūnūs Hotamo Aroerito;
45 Jediaelis, sūnus Šimrio ir
jo brolis Joha Tizitas;
46 Elielis Mahavitas; ir
Jeribajis bei Jošavijas, sūnūs Elnaamo; ir
Itma Moabietis;
47 Elielis, Obedas ir Jaasielis Mezobaitas.

12

Ankstyvieji Dovydo sekėjai

1* Šie buvo vyrai, atėję pas Dovydą į Ziklagą, dar jam slapstantis nuo Kišo sūnaus Sauliaus, kurie buvo tarp galiūnų, jam padėjusių kare. 2 Jie buvo ginkluoti lankais, galėjo ir dešine ir kaire ranką laidyti mėtykle akmenis ar šauti lanku strėles; jie buvo iš Sauliaus giminaičių, iš Benjamino giminės. 3 Ahiezeris, vadas, drauge su Joašu, — abu Šemajo iš Gibeos sūnūs; taip pat Jezielis ir Peletas, Azmaveto sūnūs; Beraka, Jehu'as iš Anatoto, 4 Išmajas iš Gibeono, galiūnas iš Trisdešimties ir vienas Trisdešimties vadų; 5 Jeremijas, Jahazielis, Johananas, Jozabadas iš Gederos, 6 Elizaijis, Jerimotas, Bealijas, Šemarijas, Šepatijas Harifitas; 7 Elkana, Isšijas, Azarelis, Joezeris ir Jašobemas — Koraho žmonės; 8 ir Joela bei Zebadijas, sūnūs Jerohamo iš Gedoro.

12,1-40 Dovydo kariuomenės aprašas. Dovydas buvo žavi asmenybė — patraukė prie savęs daug pajėgių asmenų. Kronikininkas susieja jį su praeitimi istorinėmis užuominomis ir jį idealizuoja. Dovydas — idealus Dievo tautos karalius.

[9] Ir iš Gado giminės žmonių perėjo pas Dovydą sekti jį į dykumos tvirtovę. Jie buvo narsūs galiūnai, patyrę kareiviai, ginkluoti skydu ir ietimi, išvaizda tarsi liūtai, vikrumu tarsi gazelės kalnuose. [10] Ezeris buvo vadas, Obadijas antras, Eliabas trečias, [11] Mišmana ketvirtas, Jeremijas penktas, [12] Atajis šeštas, Elielis septintas, [13] Johananas aštuntas, Elzabadas devintas, [14] Jeremijas dešimtas, Machbanajis vienuoliktas. [15] Šie Gado giminės vyrai buvo kariuomenės galvos. Mažieji buvo lygiajėgiai šimtui, o stiprieji — tūkstančiui. [16] Tai buvo vyrai, kurie pirmąjį mėnesį perbrido Jordaną, kai jis buvo išsiliejęs iš savo krantų, ir privertė bėgti visus slėnio gyventojus į rytus ir vakarus.

[17] Pas Dovydą į tvirtovę atėjo ir iš Benjamino bei Judo giminių. [18] Išėjęs jų pasitikti, Dovydas kreipėsi į juos, tardamas: "Jeigu ateinate pas mane taikiu tikslu man padėti, parodysiu jums gerą širdį, bet jeigu ateinate išduoti mane priešams, nors mano rankos nėra padariusios jokio smurto, temato tai mūsų protėvių Dievas ir teduoda nuosprendį". [19] Tada dvasia apgaubė Amasajį, Trisdešimties vadą, ir jis tarė:

> "Mes esame tavo, Dovydai;
> ir su tavimi, Išajo sūnau!
> Ramybė, ramybė tau,
> ramybė tam, kuris tau padeda!
> Tavo Dievas yra tas,
> kuris tau padeda..."

Tada Dovydas, juos priėmęs, pastatė juos tarp savo pajėgų vadų.

[20] Ir iš Manaso giminės perbėgo pas Dovydą, kai jis atžygiavo su filistinais į mūšį su Sauliumi. Tačiau filistinams jis nepadėjo, nes jų valdovai pasitarė ir jį atleido, sakydami: "Jis pereis pas savo šeimininką Saulių mūsų galvų kaina". [21] Jam žygiuojant į Ziklagą, pas jį perbėgo šie Manaso giminės vyrai: Adnahas, Jozabadas, Jediaelis, Michaelis, Jozabadas, Elihu'as ir Ziletajis, Manaso klanų galvos. [22] Jie padėjo Dovydui prieš užpuolikų gaują, nes visi jie buvo narsūs vyrai ir kariškių vadai. [23] Iš tikrųjų diena po dienos žmonės vis ėjo pas Dovydą jam padėti, kol ten išaugo didžiulė stovykla, tarsi Dievo stovykla.

Dovydo pajėgų sąrašas

[24] Šie yra skaičiai būrių ginkluotų vyrų, atėjusių pas Dovydą į Hebroną, perduoti jam Sauliaus karalystę pagal VIEŠPATIES žodį:
[25] Judo giminės, nešiojusių skydą ir ietį, šeši tūkstančiai aštuoni šimtai kaip reikiant ginkluotų vyrų.
[26] Iš Simeono giminės, narsių kareivių, septyni tūkstančiai šimtas.
[27] Levio giminės keturi tūkstančiai šeši šimtai; [28] Jehojada, Aarono namų vadas ir su juo trys tūkstančiai septyni šimtai; [29] Zadokas, jaunas narsus vyras, su savo klanu — dvidešimt trim pareigūnais.
[30] Iš Benjamino žmonių, Sauliaus giminių, trys tūkstančiai, kurių daugumas iki šiol buvo likę ištikimi Sauliaus namams.
[31] Iš Efraimo giminės dvidešimt tūkstančių aštuoni šimtai narsių vyrų, išgarsėjusių savo klanuose; [32] iš pusės Manaso giminės aštuoniolika tūkstančių, pagal vardus paskirtų eiti ir pastatyti Dovydą karaliumi.
[33] Iš Issacharo giminės vyrų, kurie suprato laiko ženklus ir žinojo, ką turi Izraelis daryti, du šimtai vadų, o visi jų giminaičiai jų įsakymu.
[34] Iš Zebuluno giminės penkiasdešimt tūkstančių užgrūdintų kareivių, ginkluotų mūšiui su visokiais karo ginklais, padėti Dovydui iš visos širdies.
[35] Iš Naftalio giminės tūkstantis vadų drauge su trisdešimt septyniais tūkstančiais vyrų, ginkluotų skydu ir ietimi.
[36] Iš Dano giminės dvidešimt aštuoni tūkstančiai šeši šimtai vyrų, apginkluotų stoti į kovos rikiuotę.
[37] Iš Ašero giminės keturiasdešimt tūkstančių užgrūdintų kareivių, pasiruošusių kovai.
[38] Iš anapus Jordano Reubeno ir Gado giminių bei pusės Manaso giminės šimtas dvidešimt tūkstančių ginkluotų įvairiais karo ginklais.
[39] Visi šie kareiviai atžygiavo į Hebroną kautynių rikiuotėje, visa širdimi norėdami pastatyti Dovydą viso Izraelio karaliumi. Panašiai visas likusis Izraelis buvo vienos širdies padaryti Dovydą karaliumi. [40] Tenai jie pasiliko su Dovydu tris dienas valgydami ir gerdami, nes jų giminės buvo juos aprūpinę. [41] Taip pat ir jų kai-

mynai atėjo net iš Issacharo, Zebuluno ir Naftalio, ant asilų, kupranugarių, mulų ir jaučių gabendami maistą, gausias atsargas miltų, figų plokštainių, razinų plokštainių, vyno, aliejaus, galvijų ir avių, nes Izraelyje buvo daug džiaugsmo.

13

Skrynia parnešama iš Kirjat–Jearimų

[1] Tada Dovydas pasitarė su tūkstantininkais ir šimtininkais; iš tikrųjų su visais vadais. [2] Visai Izraelio bendrijai Dovydas tarė: "Jeigu jums atrodo gera ir jeigu tokia yra VIEŠPATIES, mūsų Dievo, valia, pasiųskime žodį visur mūsų likusioms giminėms per visas Izraelio žemes, įskaitant kunigus ir levitus miestuose su ganyklomis, kad jie sueitų pas mus. [3] Tada vėl parsineškime savo Dievo Skrynią, nes per visas Sauliaus dienas mes nekreipėme į ją dėmesio". [4] Visa bendrija sutiko tai padaryti, nes šis reikalas patiko visiems žmonėms.

[5] Dovydas tad sušaukė visą Izraelį nuo Šihoro* Egipte iki Lebo–Hamato* parnešti Dievo Skrynią iš Kirjat–Jearimų. [6] Dovydas ir visas Izraelis nukilo į Baalą – Kirjat–Jearimus, priklausančius Judui, parnešti iš ten Dievo Skrynią, vadinamą jo vardu "VIEŠPATS, sėdintis kerubų soste". [7] Jie gabeno Dievo Skrynią naujame vežime iš Abinadabo namų, Uza ir Ahio'as valdė vežimą, [8] o Dovydas ir visas Izraelis šoko Dievo akivaizdoje visomis jėgomis giedojo, pritardami lyromis, arfomis, būgneliais su žvangučiais, cimbolais ir trimitais.

[9] Jiems pasiekus Chidono* klojimą, Uza ištiesė ranką paremti Skrynią, nes jaučiai kluptelėjo. [10] VIEŠPATS užpyko ant Uzos ir ištiko jį mirtimi, nes jis padėjo ranką ant Skrynios. Ten Dievo aki-

13,5 "... nuo Šihoro Egipte": rytinė Nilo deltos šaka; "iki Lebo–Hamato": miestas pietinėje Sirijoje.

13,9 "... Chidono": 2 Sam 6,6 tekste, Nodan{o}.

vaizdoje jis mirė. [11] Dovydas susirūpino dėl to, kad VIEŠPATS buvo prasiveržęs ant Uzos. Užtat ta vieta ir yra iki šios dienos vadinama Perez–Uza*.

[12] Tą dieną Dovydas pajuto Dievo baimę. "Kaip aš galiu parsinešti Dievo Skrynią?" — jis tarė. [13] Dovydas tad nepargabeno Skrynios su savimi į Dovydo miestą, bet nukreipė ją į Obed–Edomo Gatiečio namus. [14] Dievo Skrynia išbuvo Obed–Edomo šeimos namuose tris mėnesius, ir VIEŠPATIES palaima lydėjo Obed–Edomo šeimyną bei visa, ką jis turėjo.

14

Dovydas Jeruzalėje

[1] Tuo tarpu Tyro karalius Hiramas atsiuntė pasiuntinius pas Dovydą su kedro rąstais, mūrininkais ir dailidėmis pastatyti jam rūmus. [2] Dabar Dovydas suvokė, kad VIEŠPATS buvo pastatęs jį Izraelio karaliumi ir kad jo karalystė buvo taip labai išaukštinta dėl jo tautos Izraelio.

[3] Dovydas vedė dar kitas žmonas ir Dovydui gimė daugiau sūnų ir dukterų. [4] Vardai vaikų, gimusių jam Jeruzalėje, yra šie: Šamua, Šobabas ir Natanas; Saliamonas, [5] Ibharas, Elišua ir Elpeletas; [6] Nogahas, Nefegas ir Jafija; [7] Elišama, Beeljada ir Elifeletas,

Karai su filistinais

[8]* Kai filistinai išgirdo, kad Dovydas buvo pateptas viso Izraelio karaliumi, visi sutartinai pakilo į žygį jo ieškoti. Bet Dovydas, apie tai išgirdęs, išžygiavo jiems pasipriešinti. [9] Filistinai buvo

---

13,11 "... Perez–Uza": hebraiškas vietovės vardas, lietuviškai: "Proveržis ant Uzos". Hebrajų kalba žaidžiama žodžiais: "paraz", t.y. "prasiveržė", arba "pratrūko {pykčiu}", ir "Perez–Uzra", t.y. "Proveržis ant Uzos", arba "Pratrūkimas {pykčiu} ant Uzos".

14,8-17 Įkvėptajam autoriui svarbu pabrėžti, jog filistinai pradėjo karą, sužinoję, kad Dovydas buvo tapęs "viso Izraelio karaliumi". Refajimų slėnis yra į pietvakarius nuo Jeruzalės, ant senosios ribos tarp Judo ir Benjamino giminių. Baal–Perazimai turėjo būti kur nors Refajimų slėnyje netoli Jeruzalės.

atžygiavę ir plėšikavo Refajimų slėnyje. 10 Tada Dovydas teiravosi Dievo, klausdamas: "Ar aš turiu priešintis filistinams? Ar atiduosi man juos į rankas?" VIEŠPATS jam atsakė: "Žygiuok! Aš atiduosiu juos tau į rankas". 11 Jis tad nužygiavo į Baal–Perazimus. Ten juos Dovydas nugalėjo. "Dievas prasiveržė pro mano priešus mano ranka, kaip vanduo prasiveržia {pro užtvanką}", — tarė Dovydas. Todėl ta vieta yra vadinama Baal–Perazimais. 12 Filistinai buvo palikę ten savo dievus. Dovydas įsakė juos sudeginti.

13 Dar kartą filistinai įsiveržė į slėnį, 14 ir vėl Dovydas Dievo teiravosi. Dievas jam atsakė: "Nesivyk jų, bet apeik juos ir stok į mūšį su jais priešais balzamo medžius. 15 Kai išgirsi žygio ūžesį balzamo medžių viršūnėse, tada pradėk mūšį, nes Dievas eis pirma tavęs filistinų kariuomenės sunaikinti". 16 Dovydas darė, kaip Dievas jam buvo įsakęs. Jie sutriuškino filistinus nuo Gibeono iki pat Gezerio.

17 Dovydo garsas pasklido po visus kraštus, ir VIEŠPATS padarė, kad jo bijotų visos tautos.

15

Pasiruošimas pernešti Skrynią

1 Dovydas statėsi rūmus Dovydo mieste ir pastatė palapinę, parengdamas vietą Dievo Skryniai. 2 Tada Dovydas įsakė, kad levitai turi nešti Dievo Skrynią, nes VIEŠPATS buvo išrinkęs juos nešti Skrynią ir jam amžinai tarnauti. 3 Dovydas sušaukė visą Izraelį į Jeruzalę pernešti Dievo Skrynią į jos vietą, kurią jis buvo parengęs. 4 Dovydas surinko visus Aarono palikuonis ir levitus:

5 iš Kohato sūnų: Urielį, jų didžiūną, su šimtu dvidešimčia jo giminaičių;

6 iš Merario sūnų: Asają, jų didžiūną, su šimtu dvidešimčia jo giminaičių;

7 iš Geršomo sūnų: jų didžiūną Joelį, su šimtu trisdešimčia jo giminaičių;

8 iš Elizafano sūnų: jų didžiūną Šemają, su dviem šimtais jo giminaičių;

9 iš Hebrono sūnų: jų didžiūną Elielį, su aštuoniasdešimčia jo giminaičių;

[10] iš Uzielio sūnų: jų didžiūną Aminadabą, su šimtu dvylika giminaičių.

[11] Dovydas pasišaukė kunigus Zadoką bei Abjatarą ir levitus Urielį, Asają, Joelį, Šemają, Elielį ir Aminadabą. [12] Jis jiems tarė: "Jūs esate levitų klanų galvos. Jūs ir jūsų broliai pasišventinkite, kad galėtumėte pernešti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, Skrynią į vietą, kurią aš esu jai parengęs. [13] Kadangi jūs nenešėte jos pirmą kartą, VIEŠPATS prasiveržė ant mūsų, nes mes jam deramos pagarbos neparodėme". [14] Taigi kunigai ir levitai pasišventino, rengdamiesi pernešti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, Skrynią. [15] Levitai nešė Dievo Skrynią ant pečių su kartimis, kaip Mozė buvo įsakęs pagal VIEŠPATIES žodį.

[16] Dovydas įsakė levitų didžiūnams paskirti savo brolius giesmininkais, kad giedotų džiaugsmo giesmes, pritariant muzikos instrumentams — arfoms, lyroms ir cimbolams. [17] Todėl levitai paskyrė Hemaną, Joelio sūnų, o iš jo brolių Berechijo sūnų Asafą; iš Merario sūnų, jų brolių, Kušajo sūnų Etaną. [18] Ir drauge su jais jų antrosios klasės brolius: Zechariją, Jaazielį, Šemiramotą, Jehielį, Unį, Eliabą, Benają, Maaseją, Matitiją, Elifelehu'ą, Mikneją, Obed-Edomą ir Jeielį. [19] Giesmininkai Hemanas, Asafas ir Etanas turėjo skambinti bronziniais cimbolais; [20] Zecharijas, Uzielis, Šemiramotas, Jehielis, Unis, Eliabas, Maasejas ir Benajas turėjo groti arfomis pagal "alamotą";* [21] bet Matitijas, Elifelehu'as, Miknejas, Obed-Edomas, Jeielis ir Azazijas turėjo vesti giedojimą lyromis pagal "šeminitą".* [22] Chenanijas, būdamas levitų giesmės didžiūnas, vadovavo giedojimui, nes buvo išmanus ir įgudęs. [23] Berechijas ir Elkana turėjo būti vartų sargai prie Skrynios. [24] Kunigai — Šebanijas, Jošafatas, Netanelis, Amasajis, Zecharijas, Benajas ir Eliezeris turėjo pūsti trimitus priešais Dievo Skrynią. Ir Obed-Edomas bei Jehijas turėjo būti vartų sargai prie Skrynios.

15,20 "... pagal alamotą": muzikinė nuoroda. Pažodžiui šis žodis reiškia "jaunas moteris". Žr. Ps 46,1. Čia "amalot" verčiama "Mergelių melodija". Turbūt turima galvoje moterišką soprano balsą.

15,21 "... pagal šeminitą": muzikinė nuoroda. Pažodžiui "pagal aštuntinę". Turbūt tai reiškia boso balsą. Žr. Ps 6,1; 12,1. Čia hebraiškasis žodis "šeminit{a}" verčiamas "oktava".

Skrynia pernešama į Jeruzalę

[25] Taigi Dovydas, Izraelio seniūnai ir tūkstantininkai, džiūgaudami nuėjo pernešti VIEŠPATIES Sandoros Skrynios iš Obed–Edomo namų. [26] Kadangi Dievas padėjo nešantiems VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, buvo atnašauta septyni jaučiai ir septyni avinai. [27] Dovydas bei visi levitai, nešantys Skrynią, ir giesmininkai bei giesmininkų giesmių didžiūnas Chenanijas vilkėjo plonos drobės skraistėmis. Dovydas vilkėjo ir lininį efodą. [28] Taip visas Izraelis pernešė VIEŠPATIES Sandoros Skrynią, lydėdami šauksmais, rago gaudesiu, trimitais ir cimbolais, grodami arfomis ir lyromis.

[29] VIEŠPATIES Sandoros Skryniai pasiekus Dovydo miestą, Sauliaus duktė Michalė, žiūrėdama pro langą, pamatė karalių Dovydą šokinėjantį ir šokantį. Savo širdyje ji pajuto jam panieką.

16

[1] Dievo Skrynią įnešus ir padėjus palapinėje, kurią Dovydas buvo jai pastatęs, buvo atnašautos deginamosios aukos ir bendravimo atnašos. [2] Pabaigęs atnašauti deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas, Dovydas palaimino žmones VIEŠPATIES vardu [3] ir padalijo visiems izraeliečiams, — kiekvienam vyrui ir kiekvienai moteriai, po kepalą duonos, po gabalą jautienos ir po razinų plokštainį.

Levitų Skrynios tarnyba

[4]* Be to, jis paskyrė iš levitų tarnus prie Skrynios, kad šauktųsi, dėkotų ir šlovintų VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą. [5] Asafas buvo jų galva, Zecharijas jo pavaduotojas, Jeielis, Šemiramotas, Jehielis, Matitijas, Eliabas, Benajas, Obed–Edomas ir Jeielis, su arfomis ir lyromis; Asafas turėjo skambinti cimbolais, [6] o kunigai Benajas ir Jehazielis buvo nuolatiniai Sandoros Dievo Skrynios trimitininkai.

16,4-7 Įkvėptasis autorius susieja giedojimo pradžią Šventyklos pamaldose su Skrynios perkėlimu į Dovydo jai pastatytą palapinę Jeruzalėje. Pasak jo, visa Šventyklos liturgija turi savo ištaką Dovydo amžiuje ir atitinka visus Mozės Mokymo nuostatus, užrašytus Kunigiškojo autoriaus Penkiaknygėje.

[7] Tuomet Dovydas pirmą kartą pavedė Asafui ir jo broliams duoti šlovę VIEŠPAČIUI.

[8]* "Dėkokite VIEŠPAČIUI,
šaukitės jo vardo,
skelbkite jo darbus tautoms!
[9] Giedokite jam,
šlovinkite jį giesme,
pasakokite apie jo nuostabius darbus!

[10] Didžiuokitės jo šventu vardu;
tedžiūgauja širdis tų,
kurie ieško VIEŠPATIES.
[11] Pasitikėkite VIEŠPAČIU ir jo galybe,
be paliovos jo veido ieškokite!

[12] Atsiminkite, kokius nuostabius darbus
jis yra padaręs,
kokius ženklus ir kokius nuosprendžius
jis yra davęs,
[13] jūs, Izraelio, jo tarno, palikuonys,
Jokūbo vaikai,
jo išrinktieji!
[14] Jis, VIEŠPATS, yra mūsų Dievas;
visoje žemėje galioja jo žodžiai.
[15] Atsiminkite per amžius jo sandorą,
pažadą, duotą tūkstančiui kartų,
[16] sandorą, kurią jis sudarė su Abraomu,
prisiekė Izaokui,
[17] ir patvirtino įstatu Jokūbui —
Izraeliui, kaip amžiną sandorą,
tardamas: [18] 'Tau duosiu Kanaano kraštą,
kaip jums paskirtą paveldą'.

16,8-36 Šios psalmės šaltiniai: Ps 105,1-15 (8-22 eilutės); Ps 96,1-13 (23-33 eilutės); Ps 106,1.47-48 (34-36 eilutės).

[19] Tada buvote negausūs, tik saujelė,
tiktai pakeliui,
[20] klajodami iš tautos į tautą,
iš vienos karalystės į kitą.
[21] Niekam jis neleido jų engti,
dėlei jų barė karalius,
[22] tardamas: 'Nelieskite mano pateptųjų,
neužgaukite mano pranašų!'

[23] Giedokite VIEŠPAČIUI, visa žemė,
skelbkite jo pergalę per dienų dienas!
[24] Pasakokite apie jo šlovę tautose,
apie jo nuostabius darbus visiems žmonėms.
[25] Nes didis yra VIEŠPATS
ir be galo šlovintinas; šiurpulingesnis, negu visi kiti die
[26] Nes visi tautų dievai yra tik stabai,
o VIEŠPATS padarė dangų.
[27] Jo priekyje eina garbė ir didybė;
jo buveinėje yra jėga ir džiaugsmas.

[28] Pripažinkite VIEŠPAČIUI, tautų šeimos,
pripažinkite VIEŠPAČIUI garbę ir jėgą!
[29] Teikite VIEŠPAČIUI jo vardo garbę,
imkite atnašą ir eikite pas jį,
garbinkite VIEŠPATĮ šventą ir didį!
[30] Drebėk prieš jį, visa žeme!
Iš tikro tvirtai stovi pasaulis;
niekad nebus pajudintas.
[31] Tesilinksmina dangus, tedžiūgauja žemė,
tesako tautos: 'VIEŠPATS yra karalius!'
[32] Jūra ir visa, kas joje, teūžauja,
laukai ir visa, kas juose, tedžiūgauja!
[33] Visi miško medžiai iš džiaugsmo
teošia VIEŠPAČIUI,
nes jis ateina valdyti žemės.
[34] Dėkokite VIEŠPAČIUI, nes jis geras;
nes amžina jo ištikima meilė!

[35] Sakykite: 'Gelbėk mus, Dieve, mūsų išganytojau!
Surink mus ir išlaisvink mus iš tautų,
kad dėkotume tavo šventajam vardui
ir džiūgautume tavo šlovėje.
[36] Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas,
nuo amžių per amžius!"

Tada visi žmonės tarė: "Amen!" ir šlovino VIEŠPATĮ.

[37] Dovydas paliko ten prie VIEŠPATIES Sandoros Skrynios Asafą bei jo brolius nuolatinei tarnybai prie Skrynios pagal kasdienius nuostatus, [38] taip pat ir Obed–Edomą drauge su jo šešiasdešimt aštuoniais broliais. Jedutuno sūnus Obed–Edomą ir Hosą paliko vartų sargais.

[39] Bet kunigui Zadokui ir jo broliams kunigams jis įsakė, kad jie pasiliktų prie VIEŠPATIES Padangtės, kuri buvo aukštumų alkoje Gibeone,* [40] atnašauti VIEŠPAČIUI nuolatines ryto ir vakaro deginamąsias aukas ant deginamųjų atnašų aukuro pagal visa, kas įsakyta Izraeliui VIEŠPATIES duotame įstatyme. [41] Su jais buvo Hemanas, Jedutunas ir kiti rinktiniai vyrai, pagal vardus paskirti išreikšti padėką VIEŠPAČIUI, nes jo ištikima meilė yra amžina. [42] Hemanas ir Jedutunas turėjo su savimi trimitus bei cimbolus groti ir muzikos instrumentus šventajai giesmei pritarti. O Jedutuno sūnūs buvo paskirti vartų sergėti.

[43] Tada visi žmonės išsiskirstė, kiekvienas į savo namus; ir Dovydas nuėjo namo savo šeimynos palaiminti.

16,39 "... prie VIEŠPATIES Padangtės, kuri buvo aukštumų alkoje Gibeone": Gibeono aukštumų alka turbūt užėmė Šilo'o šventovės vietą po to, kai filistinai pagrobė Skrynią. Saliamono laikais ji buvo pagrindine aukštumų alka (žr. 1 Kar 3,4–15). Kronikininkas jos buvimą pateisina, nes ją laiko Padangte, t.y. Dykumos palapine. Taigi jis padalija kulto personalą tarp Padangtės aukštumų alkoje prie Gibeono ir naujosios Skrynios šventovės Jeruzalėje.

17

Natano pranašavimas

1* Atsitiko, kad Dovydui įsikūrus savo rūmuose, pranašui Natanui Dovydas tarė: "Žiūrėk, aš gyvenu kedro rūmuose, o VIEŠPATIES Sandoros Skrynia yra po palapinės dangomis". 2 "Daryk visa, ką turi širdyje, — Natanas atsakė Dovydui, — nes Dievas yra su tavimi".

3 Bet tą pačią naktį Dievo žodis atėjo Natanui, tardamas: 4 "Eik ir sakyk mano tarnui Dovydui: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: Namų* man gyventi tu nestatysi. 5 Juk aš negyvenau Namuose nuo to laiko, kai išvedžiau Izraelį iki šios dienos, bet ėjau iš palapinės į palapinę ir iš vienos Padangtės į kitą. 6 Klajodamas kartu su visu Izraeliu, ar aš prikaišiojau kuriam nors Izraelio teisėjų, kuriems įsakiau ganyti mano tautą, klausdamas: "Kodėl nepastatėte man kedro Namų?"' 7 Dabar tad pasakyk mano tarnui Dovydui: 'Taip kalbėjo Galybių VIEŠPATS: aš paėmiau tave iš ganyklų, nuo avių kaimenės, būti mano tautos Izraelio valdovu; 8 aš buvau su tavimi visur, kur tik ėjai, ir sunaikinau visus tavo priešus tau iš kelio. Be to, aš padarysiu tavo vardą taip garsų, kaip vardą didžiūnų žemėje. 9 O savo tautai Izraeliui paskirsiu vietą ir pasodinsiu juos tvirtai, idant joje saugiai gyventų ir nebebūtų varginami. Nedori žmonės daugiau jų nebeengs, kaip praeityje 10 nuo to laiko, kai paskyriau savo tautai Izraeliui teisėjus. Aš duosiu tau ramybę nuo visų tavo priešų'.

Be to, aš tau pareiškiu, kad VIEŠPATS pastatys tau namus:* 11 'Kai pasibaigs tavo dienos ir nueisi savo protėvių keliu, aš pakel-

---

17,1-27 Kronikininkas perima Natano pranašystę bemaž pažodžiui (žr. 2 Sam 7). Jam yra ji raktinis skaitinys, nes jo turinys apima Dievo sandorą su Dovydu ir Dovydo dinastijos pastovumą kaip mesijinio pažado įsikūnijimą. Pasak jo, Dievo pažadas Dovydui visų pirma taps tikrove viename iš Dovydo sūnų — Saliamone (žr. 11-ąją eilutę); be to, Kronikininkas nutyli apie Dovydo įpėdinių blogo elgesio galimybę.

17,3-27 Šiame skaitinyje kelis sykius pasirodo žodis "namai", rašomas didžiąja raide "Namai", arba mažąja "namai". Didžiąja raide "Namai" ženklina Jeruzalės Šventyklą, o mažąja raide "namai" — Dovydo dinastiją. Žr. 2 Sam 7 skyriaus paaiškinimus.

siu tavo vietoje įpėdinį, vieną iš tavo sūnų, ir padarysiu tvirtą jo karalystę. [12] Jis pastatys man Namus, o aš palaikysiu jo sostą amžiną. [13] Aš būsiu jam tėvas, o jis bus man sūnus, bet savo ištikimos meilės nuo jo neatimsiu, kaip atėmiau ją nuo tavo pirmtakūno. [14] Aš įsodinsiu jį savo Namuose bei savo karalystėje amžinai, kad jo sostas būtų tvirtas amžinai".

[15] Visus šiuos žodžius ir visą šį regėjimą Natanas tiksliai perdavė Dovydui.

Dovydo malda

[16] Tada Dovydas nuėjo ir atsisėdo VIEŠPATIES akivaizdoje, tardamas: "Kas aš, VIEŠPATIE Dieve, ir kas mano namai, kad tu mane taip toli atvedei? [17] Bet ir tai buvo per maža tavo akyse, Dieve, nes tu esi kalbėjęs apie savo tarno namus ir tolimoje ateityje. Tu laikai mane įžymiu žmogumi, VIEŠPATIE Dieve. [18] Ką daugiau gali Dovydas pridėti prie tavo tarno pagerbimo? Tu savo tarną pažįsti! [19] Tu, VIEŠPATIE, savo širdies polėkiu padarei savo tarnui nepaprastą daiktą ir apreiškei šiuos nepaprastus darbus. [20] VIEŠPATIE, nėra nė vieno kaip tu, nėra kito Dievo, išskyrus tave, kaip mes visad esame girdėję. [21] Ar yra kita tauta kaip Izraelis, tokia ypatinga žemėje tauta, kurios Dievas atėjo atpirkti kaip savo tautos, laimėdamas sau vardą dideliais ir nuostabiais darbais, pašalindamas tautas nuo kelio savo tautai, kurią atpirkai iš Egipto? [22] Tu pasidarei savo tautą Izraelį amžinai ypatingą tautą; ir tu, VIEŠPATIE, tapai jų Dievas.

[23] Dabar tad, VIEŠPATIE, tebūna amžinai tvirtas tavo pažadas, kurį apreiškei apie savo tarną bei jo namus, ir padaryk, ką esi pažadėjęs. [24] Tebūna jis tvirtas, kad tavo vardas būtų amžinai šlovinamas, šiais žodžiais: 'Galybių VIEŠPATS yra Izraelio Dievas'. Tebūna tvirti tavo tarno namai tavo akivaizdoje! [25] Dėl to, kad tu, mano Dieve, apreiškei savo tarnui, jog pastatysi jam namus, tavo tarnas išdrįso į tave taip melstis. [26] Taip, VIEŠPATIE, tu tikrai esi Dievas, ir tu padarei savo tarnui šį dosnų pažadą. [27] Negana to! Tu teikeisi palaiminti savo tarno namus, kad jie būtų amžinai tavo akivaizdoje. Kadangi tu, VIEŠPATIE, juos palaiminai, jie bus palaiminti amžinai".

18

Dovydo karai

[1]* Po kiek laiko, Dovydas nugalėjo filistinus ir juos pavergė. Jis atėmė iš filistinų Gatą ir jam pavaldžias gyvenvietes. [2] Jis užkariavo Moabą. Moabiečiai tapo jam pavaldūs ir davė jam duoklę.

[3] Dovydas nugalėjo Zoba-Hamato karalių Hadadezerį, kai jis žygiavo pastatyti savo pergalės paminklo prie Eufrato upės. [4] Dovydas paėmė iš jo tūkstantį kovos vežimų, septynis tūkstančius raitelių ir dvidešimt tūkstančių pėstininkų. Bet Dovydas įsakė visus kovos vežimų arklius suluošinti, išskyrus vieną šimtą, kuriuos jis pasiliko sau. [5] Damasko aramėjams atžygiavus Zobos karaliui Hadadezeriui į pagalbą, Dovydas nukovė dvidešimt du tūkstančius aramėjų. [6] Tada Dovydas įrengė Damasko Arame įgulas, aramėjai tapo pavaldūs Dovydui ir davė jam duoklę. Be to, VIEŠPATS suteikė Dovydui pergalę visur, kur tik jis ėjo.

[7] Dovydas paėmė auksinius skydus, kuriuos nešiojo Hadadezerio palyda, ir juos pargabeno į Jeruzalę. [8] Iš Hadadezerio miestų Tibhato ir Kuno Dovydas paėmė didelį kiekį vario. Saliamonas iš jo padirbo varinę jūrą, šulus ir varinius reikmenis.

[9] Hamato karalius Tou, išgirdęs, kad Dovydas nugalėjo visą Zobos karaliaus Hadadezerio kariuomenę, [10] nusiuntė savo sūnų Hadoramą pas karalių Dovydą palinkėti jam sveikatos ir pasveikinti, nes Dovydas buvo kariavęs su Hadadezeriu ir jį nugalėjęs. O Hadadezeris buvo dažnai su Tou kariavęs. Jis nusiuntė Dovydui ir įvairių auksinių, sidabrinių ir varinių dalykų. [11] Ir juos karalius Dovydas paskyrė VIEŠPAČIUI kartu su auksu ir sidabru, paimtais iš visų tautų — iš Edomo, Moabo, amoniečių, filistinų ir Amaleko.

18,1-12 Iš gana išsamios Dovydo dvaro istorijos – 2 Sam 9-1 Kar 2 – Kronikininkas praleidžia visa, kas galėtų sutepti karaliaus ar jo šeimos gerą vardą — žudynes, intrigas bei maištus — ir pamini tik karaliaus pergales, pabrėždamas, kad Dovydui Dievas neleido statyti Šventyklos (žr. 1 Kr 17,4-13), nes jis buvo daug kariavęs (žr. 1 Kr 22,8; 28,3). Tačiau karo grobis turėjo padengti Šventyklos statybos išlaidas (žr. šio skyriaus 7-8.10-11 eilutes; 1 Kr 29,2-5).

[12] Ir Zerujos sūnus Abišajis nugalėjo aštuoniolika tūkstančių edomiečių Druskos slėnyje. [13] Edome jis įrengė įgulas, ir visi edomiečiai tapo pavaldūs Dovydui. VIEŠPATS suteikė Dovydui pergalę visur, kur tik jis ėjo.

Dovydo pareigūnai

[14] Taigi Dovydas buvo viso Izraelio karaliumi. Dovydas vykdė tikrą teisingumą visiems savo žmonėms. [15] Zerujos sūnus Joabas buvo kariuomenės vadas; Ahiludo sūnus Jehošafatas buvo kancleris; [16] Ahitubo sūnus Zadokas ir Abjataro sūnus Ahimelechas buvo kunigai; Šavša buvo raštvedys; [17] Jehojados sūnus Benajas vadovavo cheretitams ir peletitams; o Dovydo sūnūs buvo vyriausi pareigūnai* karaliaus tarnyboje.

19

Įžeidžiami Dovydo pasiuntiniai

[1]* Po kiek laiko mirė amoniečių karalius Nahašas, ir jo sūnus tapo karaliumi jo vietoje. [2] Dovydas sau sakė: "Aš turiu būti ištikimai geras Nahašo sūnui Hanūnui, nes jo tėvas buvo man ištikimai geras". Dovydas tad išsiuntė pasiuntinius pareikšti užuojautą dėl jo tėvo. [3] Dovydo dvariškiams atvykus į amoniečių kraštą pas Hanūną jo paguosti, amoniečių didžiūnai Hanūnui kalbėjo: "Nejau tu manai, kad Dovydas pas tave atsiuntė guodėjus, norėdamas tavo tėvą pagerbti? Argi jo dvariškiai neatėjo pas tave ištirti, kelti maištą ir iššnipinėti kraštą?" [4] Hanūnas tad suėmė Dovydo dvariškius ir, nuskutęs jiems barzdas bei nukirpęs pusę jų drabužių iki šlaunų, išsiuntė atgal. [5] Ir jie išvyko. Kai Dovydui buvo apie tuos vyrus pranešta, jis nusiuntė kitus jų pasitikti, nes tie vyrai jautėsi labai įžeisti. Karalius paliepė: "Pabūkite Jeriche, kol jums ataugs barzdos. Tada sugrįžkite".

18,17 "... Dovydo sūnūs buvo vyriausi pareigūnai": pasak 2 Sam 8,18, jie buvo kunigai, bet Kronikininko laikais kunigai turėjo būti kilę tik iš Aarono palikuonių. Šis pokytis Kronikininko veikale yra būdingas bruožas.

19,1-19 Tęsiamas Dovydo karo žygių aprašas. Kronikininko šaltinis — 2 Sam 10 skyrius.

Pirmasis žygis prieš amoniečius

6 Amoniečiai suprato, kad jie užsitraukė Dovydo pyktį. Hanūnas ir amoniečiai pasiuntė tūkstantį sidabrinių talentų pasamdyti kovos vežimų ir raitelių iš Aram-Naharajimų, iš Aram-Maakos ir iš Zobos. 7 Jie pasamdė trisdešimt du tūkstančius kovos vežimų ir Maakos karalių su jo kariuomene. Jis atžygiavo ir pasistatė stovyklą priešais Medebą. Ir amoniečiai buvo pašaukti prie ginklų iš savo miestų, ir jie atėjo kovoti. 8 Tai sužinojęs, Dovydas pasiuntė Joabą ir visą kariuomenę su galiūnais. 9 Amoniečiai išėjo ir sustojo į kovos gretas prie įėjimo į miestą, o atėjusieji karaliai buvo atskirai atvirame lauke.

10 Joabas matė, kad kovos rikiuotė buvo prieš jį ir iš priekio, ir už nugaros. Jis tad, surinkęs būrį iš rinktinių Izraelio vyrų, išrikiavo juos prieš aramėjus, 11 o likusius kareivius, pavedęs vadovauti savo broliui Abišajui, surikiavo į kovos rikiuotę prieš amoniečius. 12 Jis tarė: "Jeigu aramėjai bus stipresni už mane, tu ateisi į pagalbą, bet jeigu amoniečiai bus stipresni už tave, aš ateisiu tau padėti. 13 Būk narsus! Būkime ryžtingi dėlei savo tautos ir dėlei mūsų Dievo miestų! Tedaro VIEŠPATS, kas yra gera jo akyse!" 14 Taigi Joabas ir su juo buvusieji kareiviai žengė pirmyn į mūšį su aramėjais. Tie nuo jo bėgo. 15 Amoniečiai, matydami, kad aramėjai bėga, irgi bėgo nuo Joabo brolio Abišajo, traukdamiesi į miestą. Tada Joabas sugrįžo į Jeruzalę.

Pergalė prieš amoniečius

16 Aramėjai, matydami, kad jie buvo Izraelio nugalėti, išsiuntė pasiuntinius atvesti aramėjus, gyvenusius anapus Eufrato. Jų vadas buvo Hadadezerio kariuomenės vadas Šofachas. 17 Apie tai buvo pranešta Dovydui. Jis, sutelkęs visą Izraelį, perėjo Jordaną, nužygiavo jų link ir išsirikiavo mūšiui prieš juos. Dovydui išsirikiavus mūšiui su aramėjais, jie kovojo su juo. 18 Bet aramėjai buvo priversti bėgti nuo Izraelio. Dovydas nukovė septynis tūkstančius aramėjų kovos vežimų vežėjų ir keturiasdešimt tūkstančių pėstininkų. Nukovė taip pat ir jų kariuomenės vadą Šofachą. 19 Hadadezeriui pavaldūs karaliai, pamatę, kad jie buvo Izraelio nugalėti, padarė taiką su Dovydu ir tapo jam pavaldūs. Po to aramėjai nebenorėjo daugiau amoniečių gelbėti.

20

Antrasis žygis prieš amoniečius

[1] Pavasarį, kada karaliai paprastai eina į karo žygį, Joabas, išvedęs kariuomenę, nuniokojo amoniečių kraštą, nuėjo ir apgulė Rabą. Bet Dovydas pasiliko Jeruzalėje. Paėmęs Rabą, Joabas ją sunaikino. [2] Dovydas nuėmė vainiką nuo jų karaliaus galvos. Paaiškėjus, kad vainikas sveria auksinį talentą ir turi brangakmenį, jis buvo uždėtas Dovydui ant galvos. Jis išgabeno iš miesto ir labai daug grobio. [3] Išvaręs jo gyventojus, jis pristatė juos dirbti su pjūklais, geležiniais kapliais ir kirviais. Taip Dovydas padarė su visais amoniečių miestais. Tada Dovydas ir visa kariuomenė sugrįžo į Jeruzalę.

Įvairūs žygdarbiai prieš filistinus

[4] Po to kilo karas su filistinais prie Gezerio. Tuomet Sibekajis Hušatitas nukovė Sipajį, kuris buvo vienas iš milžinų* palikuonių. Jie buvo nugalėti. [5] Vėl buvo karas su filistinais. Jairo sūnus Elhananas nukovė Galijoto Gatiečio brolį Lahmį,* kurio ieties kotas buvo kaip audėjų riestuvas. [6] Dar kartą buvo karas prie Gato. Ten gyveno milžinas* vyras, kuris turėjo dvidešimt keturis pirštus, po šešis pirštus ant kiekvienos rankos ir po šešis pirštus ant kiekvienos kojos. Ir jis buvo kilęs iš milžinų.* [7] Kai jis tyčiojosi iš Izraelio, Dovydo brolio Šimeos sūnus Jonatanas jį nukovė. [8] Šie buvo kilę iš milžinų* Gate. Jie krito nuo Dovydo ir jo vyrų rankos.

20,4-8 "... milžinų {palikuonys}": hebraiškai "Refajimų", t.y. legendinių senovės Kanaano gyventojų palikuonys.

20,5 "... Elhananas nukovė Galijoto Gatiečio brolį Lahmį": Kronikininkas taip išsprendžia susidariusį neaiškumą tarp 1 Sam 17,49-51, — Dovydas užmušė Galijotą, — ir 2 Sam 21,19, — Elhananas užmušė Galijotą.

21

Dovydo tautos surašymas

[1]* Šėtonas pakilo prieš Izraelį ir pakurstė Dovydą suskaičiuoti Izraelio žmones. [2] Taigi Dovydas tarė Joabui ir kariuomenės vadams: "Eikite, suskaičiuokite Izraelio žmones nuo Beer-Šebos iki Dano ir praneškite man, kad žinočiau jų skaičių". [3] Bet Joabas atsakė: "Tepadaugina VIEŠPATS savo tautos skaičių šimteriopai! Mano viešpatie karaliau, argi nėra jie visi mano valdovo pavaldiniai? Kam gi to reikia mano viešpačiui? Kodėl jis turėtų užtraukti Izraeliui kaltę?" [4] Tačiau karaliaus įsakymas Joabui nusvėrė. Joabas tad išvyko ir, apėjęs visą Izraelį, sugrįžo į Jeruzalę. [5] Joabas pranešė Dovydui žmonių skaičių. Visame Izraelyje buvo vienas milijonas šimtas tūkstančių vyrų, pajėgių imtis kalavijo, o Jude keturi šimtai septyniasdešimt tūkstančių vyrų, pajėgių imtis kalavijo. [6] Bet Levio ir Benjamino giminių jis neįtraukė į skaičių, nes karaliaus įsakymas Joabui kėlė pasibaisėjimą. [7] Šis dalykas Dievo akyse buvo nemalonus, ir už tai jis ištiko Izraelį.

Maras ir Dievo gailestingumas

[8] Dovydas tarė Dievui: "Aš sunkiai nusidėjau, tai darydamas, bet dabar atleisk, maldauju, savo tarno kaltę, nes aš pasielgiau labai neišmintingai". [9] VIEŠPATS kalbėjo Dovydo regėtojui Gadui, tardamas: [10] "Eik ir sakyk Dovydui: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: tau siūlau tris bausmes, pasirink vieną iš jų, ir aš ja tave ištiksiu'" [11] Taigi Gadas, nuėjęs pas Dovydą, jam tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Rinkis, ką nori: [12] arba badą per trejus metus, arba trijų mėnesių

21,1 "šėtonas...": hebraiškasis žodis "šatan(as)" reiškia "priešą", arba "kaltintoją"... Šiame tekste šis žodis pakeičia 2 Sam 24,1 teksto "VIEŠPATIES pyktį". Žodžio pakeitimas atspindi teologinį potremtinio Izraelio požiūrį, kad blogio tiesiogiai priskirti Dievui negalima. Anksčiau hebraiškasis žodis "šėtonas" ženklino "priešą" arba, ypač teisme, "kaltintoją", t.y. prokurorą (žr. Job 1,6-12; 2,1-7; Zch 3,1-2). Čia, kaip ir vėlesniame judaizme (žr. Išm 2,24) bei Naujajame Testamente, "šėtonas", arba "velnias" (iš graikų kalbos "diabolos", t.y. tas/tai, kas padalija), ženklina piktąją dvasią, gundančią žmogų daryti pikta.

bėgimą nuo priešininkų, su priešų kalaviju nuolat tau prie nugaros, arba tris dienas VIEŠPATIES kalavijo: krašte maro, naikinančio visoje Izraelio žemėje VIEŠPATIES angelo'. Nūn pasvarstyk, kokį atsakymą turiu parnešti tam, kuris mane atsiuntė". [13] Tada Dovydas tarė Gadui: "Aš labai kenčiu! Leisk, maldauju, man pulti į VIEŠPATIES rankas, nes jo gailestingumas yra labai didelis, bet neleisk man įpulti į žmonių rankas".

[14] Taigi VIEŠPATS siuntė Izraeliui marą, ir Izraelyje krito septyniasdešimt tūkstančių žmonių. [15] Dievas pasiuntė ir į Jeruzalę angelą jos sunaikinti, bet kai tas ėmėsi ją naikinti, VIEŠPATS pažvelgė į ją ir pagailėjo tokios nelaimės ištiktos. Naikinančiajam angelui jis tarė: "Gana! Sulaikyk ranką!" VIEŠPATIES angelas tuomet stovėjo prie Ornano Jebusito* klojimo. [16] Pakėlęs akis, Dovydas pamatė VIEŠPATIES angelą, stovintį tarp dangaus ir žemės, o jo rankoje iš makšties ištrauktas kalavijas ir ištiestas virš Jeruzalės. Tada Dovydas ir seniūnai, apsivilkę ašutine, puolė kniūpsti. [17] O Dovydas tarė Dievui: "Argi ne aš vienas daviau įsakymą suskaičiuoti žmones? Aš vienas esu kaltas ir baisiai nedorai pasielgiau. Bet šie, tavo kaimenė, ką jie padarė? Maldauju, VIEŠPATIE, mano Dieve, tekrinta tavo ranka ant manęs ir mano tėvo namų, bet apsaugok savo tautą nuo maro!"

Pastatomas aukuras

[18] Tada VIEŠPATIES angelas paliepė Gadui pasakyti Dovydui, kad jis nueitų ir pastatytų aukurą Ornano Jebusito klojime. [19] Dovydas tad nuėjo pagal Gado žodį, kurį jis buvo perdavęs jam VIEŠPATIES vardu. [20] Ir Ornanas atsigręžė, ir pamatė angelą; su juo buvę jo keturi sūnūs pasislėpė. Ornanas toliau kūlė kviečius. [21] Dovydas atėjo pas Ornaną. Ornanas pakėlė akis ir pamatė Dovydą. Išėjęs iš klojimo, jis puolė kniūpsčia ant žemės prie Dovydo kojų. [22] Dovydas Ornanui tarė: "Parduok man klojimo vietą, kad galėčiau pastatyti ant jo aukurą VIEŠPAČIUI. Parduok jį man už visą kainą, idant maras būtų nugręžtas nuo žmonių". [23] Ornanas Dovydui atsakė: "Imk jį. Tedaro viešpats karalius, kas gera jo akyse! Štai aš duodu jaučius deginamajai aukai, kūlimo vežėčias malkoms ir

21,15 "... Ornano Jebusito": Araunos, anot 2 Sam 24,16-24 teksto.

kviečių grūdų atnašai. Visa tai dovanoju!" [24] "Ne, — Dovydas tarė Ornanui, — aš turiu juos pirkti už visą kainą. Aš neatnašausiu VIEŠPAČIUI, kas tau priklauso, ir neaukosiu deginamųjų atnašų, kurios man nieko nekainuoja". [25] Taigi Dovydas užmokėjo šešis šimtus sidabrinių šekelių pagal svorį* už vietą. [26] Ten Dovydas pastatė VIEŠPAČIUI aukurą ir atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas. Jis šaukėsi VIEŠPATIES, o jis atsakė ugnimi iš dangaus ant deginamosios aukos aukuro. [27] VIEŠPATS įsakė angelui sugrąžinti savo kalaviją į makštį.

[28] Tuomet Dovydas, matydamas, kad VIEŠPATS prie Ornano Jebusito klojimo jo išklausė, ten atnašavo savo aukas. [29] Mat tuomet VIEŠPATIES Padangtė, kurią Mozė buvo padaręs dykumoje, ir deginamosios aukos aukuras buvo Gibeono aukštumų alkoje. [30] Bet Dovydas negalėjo nueiti prie jos VIEŠPATIES pagarbinti, nes VIEŠPATIES angelo kalavijo baimė buvo jį apėmusi.

22

Pasiruošimas statyti Šventyklą

[1] Todėl Dovydas tarė: "Čia bus VIEŠPATIES Dievo Namai, ir čia bus Izraeliui deginamosios atnašos aukuras.

[2]* Dovydas įsakė visiems svetimtaučiams, gyvenusiems Izraelyje, susirinkti į Jeruzalę, ir paskyrė juos akmenskaldžiais skaldyti ir tašyti akmenis Dievo Namų statybai. [3] Dovydas atidėjo taip pat daug geležies vartų durų vinims bei sąsagoms ir tiek daug vario, kad nebuvo įmanoma jo pasverti, [4] ir kedro rąstų be skaičiaus. Sidoniečiai ir tyriečiai atgabeno Dovydui daug kedro rąstų.

21,25 "... šešis šimtus sidabrinių šekelių pagal svorį": dabar būtų maždaug $10000, t.y. 40000 Lt. Pasak 2 Sam 24,24, Dovydas mokėjo kuklią penkiasdešimties šekelių sumą, maždaug $20, t.y. 80 Lt., už Ornano klojimą. Kronikininkas kainą pakelia, nes nori pabrėžti, kad vieta būsimai Šventyklai buvo kur kas vertesnė.

22,2-5 Pasak 1 Kar 5,15-32, Saliamonas sukaupė medžiagas Šventyklos statybai, nors Dovydas ir buvo norėjęs tai padaryti (žr. 1 Kar 5,17-20. Tačiau Kronikininkas nori Dovydą, idealųjį Izraelio karalių, glaudžiau susieti su švenčiausia Izraelio vieta — Jeruzalės Šventykla.

[5] Mat Dovydas sau sakė: "Mano sūnus Saliamonas yra dar jaunas ir be patirties, o Namai, kuriuos reikia pastatyti, turi būti taip didingi, kad garsėtų ir būtų šlovinami visuose kraštuose. Tad aš jam paruošiu. Taigi Dovydas atidėjo daug medžiagų statybai prieš savo mirtį. [6] Tada jis pasišaukė savo sūnų Saliamoną ir įsakė jam pastatyti Namus VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. [7] "Mano sūnau, — Dovydas tarė Saliamonui, — aš pats turėjau širdyje pastatyti Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, garbei. [8] Bet atėjo man VIEŠPATIES žodis, tardamas: 'Daug kraujo išliejai ir ilgai kariavai. Mano vardui Namų tu nestatysi, nes esi išliejęs daug kraujo ant žemės mano akivaizdoje. [9] Štai gims tau sūnus. Jis bus taikingas žmogus. Aš duosiu jam ramybę nuo priešų iš visų pusių, nes jo vardas bus Saliamonas,* ir jo dienomis duosiu Izraeliui taiką ir ramybę. [10] Jis pastatys Namus mano vardui; jis bus man sūnus, o aš būsiu jam tėvas ir padarysiu amžiną Izraelyje jo karališkąjį sostą'. [11] Nūn, mano sūnau, tebūna VIEŠPATS su tavimi, kad būtumei sėkmingas statydamas VIEŠPATIES, tavo Dievo, Namus, kaip jis apie tave yra kalbėjęs. [12] Tik tesuteikia tau VIEŠPATS, pavesdamas tau valdyti Izraelį, įžvalgos ir supratimo, kad laikytumeisi VIEŠPATIES, tavo Dievo, mokymo. [13] Tik tuomet tu būsi sėkmingas, jei rūpestingai vykdysi įstatus ir įsakus, kuriuos VIEŠPATS davė Izraeliui per Mozę. Būk stiprus ir ryžtingas! Nebijok ir nenusimink! [14] Žiūrėk, nesigailėdamas pastangų, atidėjau VIEŠPATIES Namams šimtą tūkstančių talentų aukso, vieną milijoną talentų sidabro,* o vario ir geležies tiek daug, kad jų neįmanoma pasverti. Atidėjau taip pat ir rąstų, ir akmens. Tu prie jų dar pridėsi. [15] Be to, tu turi gausybę darbininkų: akmenskaldžių, mūrininkų, dailidžių ir be skaičiaus visokių amatininkų, įgudusių apdirbti [16] auksą, sidabrą, varį ir geležį".

22,9 "... Saliamonas": hebraiškai "šelomo". Hebraiškasis žodis "šalom" reiškia "taiką", arba "ramybę". Čia Saliamonas — taikingas žmogus — priešpastatomas Dovydui — dideliam karvedžiui. Kronikininko požiūriu, tai padarė Dovydą apeigiškai netinkamą statyti Šventyklą.

22,14 "... šimtą tūkstančių talentų aukso, vieną milijoną talentų sidabro": maždaug 3,775 tonų aukso ir 37,750 tonų sidabro. Skaičiais norima pabrėžti auksu ir sidabru neįkainojamą Šventyklos vertę. Kur kas kuklesni skaičiai duodami 1 Kar 9,14.28; 10,10.14.

Dovydo įsakymas didžiūnams

[17] Dovydas įsakė taip pat ir Izraelio didžiūnams padėti jo sūnui Saliamonui, tardamas: [18] "Ar VIEŠPATS, jūsų Dievas, nėra su jumis? Ar jis nesuteikė jums iš visų pusių ramybės? Juk jis atidavė man į rankas krašto gyventojus, ir kraštas tapo pavaldus VIEŠPATIES akivaizdoje ir jo tautos akivaizdoje. [19] Nūn tad ryžkitės širdimi ir gyvastimi ieškoti VIEŠPATIES, savo Dievo. Eikite ir statykite VIEŠPATIES Dievo šventovę, kad VIEŠPATIES Sandoros Skrynia ir šventieji Dievo reikmenys būtų įnešti į Namus, pastatytus VIEŠPATIES vardui".

23

Levitų grupės

[1]* Dovydas, pasenęs ir pasiekęs žilos senatvės, pastatė savo sūnų Saliamoną Izraelio karaliumi. [2] Po to jis sušaukė visus Izraelio vadus, kunigus ir levitus.

[3] Levitai, turintys trisdešimt metų ir vyresni, buvo suskaičiuoti. Iš viso jų buvo trisdešimt aštuoni tūkstančiai. [4] "Iš šių, — tarė Dovydas, — dvidešimt keturi tūkstančiai vadovaus VIEŠPATIES Namų tarnybai, šeši tūkstančiai bus pareigūnai ir teisėjai, [5] keturi tūkstančiai bus vartų sargai ir keturi tūkstančiai šlovins VIEŠPATĮ instrumentais, kuriuos aš sumaniau šlovės giesmėms". [6] Dovydas padalijo juos į būrius pagal Levio sūnus — Geršoną, Kohatą ir Merarį.

[7] Geršono žmonės buvo Ladanas ir Šimejis. [8] Ladano sūnūs: Jehielis — galva, Zetamas ir Joelis — trys iš viso. [9] Šimejo sūnūs: Šelomotas, Hazielis ir Haranas — trys iš viso. Šie buvo Ladano klanų galvos. [10] Ir Šimejo sūnūs: Jahatas, Zina, Jeušas ir Berija. Šie keturi buvo Šimejo sūnūs. [11] Jahatas buvo galva, o Ziza pavaduotojas; Jeušas ir Berija neturėjo daug vaikų, todėl jie buvo paskaičiuoti vienu klanu.

23,1-32 Dovydo amžiuje nebuvo ypatingų levitų grupių, bet Kronikininko dienomis — daugiau negu po penkių šimtmečių — jos buvo labai svarbios. Todėl įkvėptasis autorius susieja jas su Dovydu.

[12] Kohato sūnūs: Amramas, Izharas, Hebronas ir Uzielis — keturi iš viso. [13] Amramo sūnūs: Aaronas ir Mozė. Aaronas buvo atskirtas pašventinti švenčiausiems dalykams, kad jis ir jo sūnūs amžinai degintų atnašas VIEŠPATIES akivaizdoje, jam tarnautų ir laimintų amžinai jo vardu. [14] Mozė, Dievo žmogus, ir jo sūnūs buvo įskaičiuoti į Levio giminę. [15] Mozės sūnūs: Geršomas ir Eliezeris. [16] Geršomo sūnus Šebuelis — galva. [17] Eliezerio sūnus Rehabijas — galva; Eliezeris kitų sūnų neturėjo, bet Rehabijas turėjo labai daug sūnų. [18] Izharo sūnus Šelomitas — galva. [19] Hebrono sūnūs: Jerijas — galva, antras Amarijas, trečias Jahazielis ir ketvirtas Jekamemas. [20] Uzielio sūnūs: Mika — galva ir antras Isšijas.

[21] Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis. Mahlio sūnūs: Eleazaras ir Kišas. [22] Eleazaras mirė neturėdamas sūnų, vien tik dukteris; jų giminaičiai, Kišo sūnūs, jas vedė. [23] Mušio sūnūs: Mahlis, Ederis ir Jerimotas — trys iš viso.

[24] Šie buvo Levio sūnūs pagal jų klanus, su klanų vadais, kai jie buvo suskaičiuoti pavieniui vardais nuo dvidešimties metų ir vyresni, kurie turėjo atlikti VIEŠPATIES Namų tarnybos darbus. [25] Mat Dovydas sakė: "VIEŠPATS, Izraelio Dievas, suteikė savo tautai ramybę ir padarė Jeruzalę savo amžina buveine. [26] Todėl levitams nebereikia daugiau nešti Padangtės ir kitų daiktų, reikalingų jos tarnybai", — [27] pagal paskutinius Dovydo įsakymus, levitai buvo suskaičiuoti nuo dvidešimties metų ir vyresni, — [28] "bet nuo šiol jų pareiga bus padėti Aarono palikuonims VIEŠPATIES Namų tarnyboje, prižiūrint kiemus ir kambarius, valant viską, kas šventa, ir atliekant darbus VIEŠPATIES Namams. [29] Jie rūpinsis taip pat Artumo duonos eilėmis, rinktiniais miltais grūdų atnašais, nerauginto duonos plokštainiais, keptąja atnaša, su aliejumi maišyta atnaša ir visais kiekio bei dydžio matais. [30] Be to, jie turės dalyvauti kas rytą dėkojant ir šlovinant VIEŠPATĮ, panašiai ir kas vakarą; [31] ir kada tik bus atnašaujamos deginamosios aukos šabais, jaunatimis ir šventėmis, jų turės visuomet būti VIEŠPATIES akivaizdoje toks skaičius, koks yra jiems nustatytas. [32] Taip pat jie prižiūrės Susitikimo palapinę bei šventovę ir padės savo giminaičiams Aarono palikuonims VIEŠPATIES Namų tarnyboje".

24

Kunigų grupės

[1] Šios buvo Aarono palikuonių grupės. Aarono sūnūs: Nadabas, Abihu'as, Eleazaras ir Itamaras. [2] Nadabas ir Abihu'as mirė dar tėvui gyvam esant ir neturėjo sūnų, todėl tik Eleazaras ir Itamaras tapo kunigais. [3] Kartu su Zadoku iš Eleazaro palikuonių ir Ahimelechu, iš Itamaro palikuonių Dovydas paskirstė kunigiškosios tarnybos pareigas. [4] Kadangi buvo rasta daugiau klano vadų tarp Eleazaro palikuonių, negu tarp Itamaro palikuonių, jie padalijo Eleazaro palikuonis šešiolikai klano vadų, o Itamaro palikuonis į aštuonis klanus. [5] Jiems buvo padalyta burtų keliu, visiems vienodai, nes jie visi buvo šventovės pareigūnai ir Dievo pareigūnai tarp palikuonių Eleazaro ir palikuonių Itamaro. [6] Raštininkas Netanelio sūnus Šemajas, vienas iš levitų, karaliaus akivaizdoje įtraukė į sąrašą ir pareigūnus, ir kunigą Zadoką, ir Abjataro sūnų Ahimelechą, ir galvas kunigų klanų bei levitų klanų, įrašydamas du klanus Eleazarui už kiekvieną įrašytą Itamarui.

[7] Pirmas burtų metimas teko Jehojaribui, antras Jedajui, [8] trečias Harimui, ketvirtas Seorimui, [9] penktas Malchijui, šeštas Mijaminui, [10] septintas Hakozui, aštuntas Abijui,* [11] devintas Ješuai, dešimtas Šekanijui, [12] vienuoliktas Eljašibui, dvyliktas Jakimui, [13] tryliktas Hupai, keturioliktas Ješebeabui, [14] penkioliktas Bilgai, šešioliktas Imeriui, [15] septynioliktas Heziriui, aštuonioliktas Hapizezui, [16] devynioliktas Petahijui, dvidešimtas Jehezkeliui, [17] dvidešimt pirmas Jachinui, dvidešimt antras Gamuliui, [18] dvidešimt trečias Delajui, dvidešimt ketvirtas Maazijui.

[19] Tokia buvo jų tarnybos nustatyta eilė, kai jie atlikdavo pareigas VIEŠPATIES Namuose pagal jiems duotus jų tėvo Aarono įsakus, kaip VIEŠPATS, Izraelio Dievo, buvo jam įsakęs.

24,10 "... aštuntas Abijui": Jono Krikštytojo tėvas Zacharijas buvo iš šios Abijo eilės.

Kiti levitai

[20] Iš likusiųjų Levio sūnų buvo Šubaelis iš Amramo palikuonių ir Jehdejas. [21] Iš Rehabijo—Rehabijo sūnus Isšajas — vadas. [22] Iš Izharo palikuonių Šelomotas; iš Šelomoto sūnų Jahatas. [23] Hebrono sūnūs: Jerijas — vadas, antras Amarijas, trečias Jahazielis, ketvirtas Jekameamas. [24] Uzielio sūnus Mika; iš Mikos sūnų Šamiras. [25] Mikos brolis Isšajas; iš Isšajo sūnų: Zecharijas. [26] Merario sūnūs: Mahlis ir Mušis. Jaazajo sūnus Beno. [27] Merario sūnūs iš jo sūnaus Jaazajo: Šohamas, Zakuras ir Ibris. [28] Iš Mahlio Eleazaras. Jis neturėjo sūnų. [29] Iš Kišo — Kišo sūnus: Jerahmėelis. [30] Mušio sūnūs: Mahlis, Ederis ir Jerimotas. Šie buvo levitų sūnūs pagal jų klanus. [31] Tokiu pat būdu, kaip jų giminės, Aarono palikuonys ir šie klanų vadai, vyresni ir jaunesni, metė burtus akivaizdoje karaliaus Dovydo, Zadoko, Ahimelecho ir kunigų bei levitų klanų galvų.

25

Giesmininkai

[1]* Dovydas ir kariuomenės pareigūnai padalijo tarnybai ir Asafo, Hemano ir Jedutuno palikuonis, kad pranašautų,* lydimi lyrų, arfų ir cimbolų. Sąrašas vyrų, atlikusių šią užduotį pagal jų tarnybą, buvo:

[2] Iš Asafo sūnų: Zakuras, Juozapas, Netanijas ir Asarela — Asafo sūnūs, Asafo vadovaujami, pranašavo karaliaus įsakymu.

[3] Iš Jedutuno. Jedutuno sūnūs: Gedalijas, Zeris, Ješajas, Šimejis, Hašabijas ir Matitijas — iš viso šeši; jie, vadovaujami savo tėvo Jedutuno, pranašavo lydimi lyrų, dėkodami ir šlovindami VIEŠPATĮ.

[4] Iš Hemano. Hemano sūnūs: Bukijas, Matanijas, Uzielis, Šebuelis, Jerimotas, Hananijas, Hananis, Eliata, Gidaltis, Romamti—

25,1-31 Giesmininkai, panašiai kaip dvidešimt keturi kunigų tarnybos skyriai, suskirstomi į dvidešimt keturis tarnybos skyrius su trim garbingais vadovais — Asafu, Jedutunu ir Hemanu. Čia Jedutunas užima kai kurių sąrašų Etano vietą. Pasak 1 Kr 23,5, giesmininkų skaičius buvo keturi tūkstančiai; šiame tekste (žr. 7–ąją eilutę) tik "du šimtai aštuoniasdešimt aštuoni" (24x12).

25,1.5 "... kad pranašautų"; "karaliaus regėtojo Hemano...": regėtojai vartodavo muziką ar giesmę kaip foną pranašavimui (žr. 2 Kar 3,15; 1 Sam 10,5).

Ezeris, Jošbekaša, Malotis, Hotiras ir Mahaziotas. [5] Visi šie buvo karaliaus regėtojo Hemano* sūnūs, pagal Dievo pažadą jį išaukštinti, nes Dievas buvo davęs Hemanui keturiolika sūnų ir tris dukteris. [6] Visi jie, tėvo vadovaujami, kartu su Asafu, Jedutunu ir Hemanu, giedojo VIEŠPATIES Namuose, palydint cimbolams, arfoms ir lyroms Dievo Namų tarnyboje. [7] Iš viso su jų broliais, parengtais giedoti VIEŠPAČIUI, — visų įgudusių giesmininkų, — buvo du šimtai aštuoniasdešimt aštuoni. [8] Burtai buvo mesti dėl tarnybos pamainų, jauniems ir senesniems, įgudusiems giesmininkams, kaip ir mokiniams.

[9] Pirmas burtų metimas teko Asafo Juozapui;
antras Gedalijui, jam ir jo broliams bei sūnums — dvylikai;
[10] trečias Zakurui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[11] ketvirtas Izriui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[12] penktas Netanijui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[13] šeštas Bukijui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[14] septintas Jesarelai, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[15] aštuntas Ješajui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[16] devintas Matanijui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[17] dešimtas Šimejui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[18] vienuoliktas Azareliui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[19] dvyliktas Hašabijui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[20] tryliktas Šubaeliui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[21] keturioliktas Matitijui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[22] penkioliktas Jeremotui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[23] šešioliktas Hananijui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[24] septynioliktas Jošbekašai, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[25] aštuonioliktas Hananiui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[26] devynioliktas Maločiui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[27] dvidešimtas Eliatai, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[28] dvidešimt pirmas Hotiriui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[29] dvidešimt antras Gidalčiui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[30] dvidešimt trečias Mahaziotui, jo sūnums ir broliams — dvylikai;
[31] dvidešimt ketvirtas Romamti-Ezeriui, jo sūnums ir broliams — dvylikai.

26

Vartų sargai

[1]* Vartų sargų tarnybos skyriai. Iš Koraho žmonių buvo Korės sūnus Mešelemijas, vienas iš Abiasafo sūnų. [2] Mešelemijo sūnūs: pirmagimis Zecharijas, antras Jediaelis, trečias Zebadijas, ketvirtas Jatnielis, [3] penktas Elamas, šeštas Jehonanas, septintas Eliehoenajis. [4] Obed–Edomo sūnūs: pirmagimis Šemajas, antras Jehozabadas, trečias Joahas, ketvirtas Sacharas, penktas Netanelis, [5] šeštas Amielis, septintas Issacharas, aštuntas Peuletajis; nes VIEŠPATS jį laimino. [6] Ir jo sūnui Šemajui gimė sūnūs, kurie valdė savo klanus, nes jie buvo galiūnai. [7] Šemajo sūnūs: Otnis, Refaelis, Obedas ir Elzabadas, kurio broliai — Elihu'as ir Šemachijas — buvo stiprūs vyrai. [8] Visi šie, — Obed–Edomo sūnūs su jų sūnumis ir broliais, — buvo pajėgūs vyrai, parengti tarnybai; iš viso šešiasdešimt du iš Obed–Edomo. [9] Mešelemijas turėjo sūnų ir brolių — pajėgių vyrų — aštuoniolika.

[10] Hosa, vienas Merario palikuonių, turėjo sūnų: Šimrį — vadą, — nors jis nebuvo pirmagimis, jo tėvas pastatė jį galva, — [11] antrą Hilkiją, trečią Tebaliją, ketvirtą Zechariją. Iš viso Hosos sūnų ir brolių buvo trylika.

[12]* Šie vartų sargų skyriai, atskirti pagal jų vadus, turėjo pareigą, lygiai kaip jų broliai, pamainomis tarnauti VIEŠPATIES Namuose. [13] Burtai buvo mesti kiekvieniems vartams tuo pačiu būdu, nepaisant ar klanas buvo mažas, ar didelis. [14] Burtai dėl rytinių vartų teko Šelemijui. Tada jie metė burtus jo sūnui Zecharijui, gudriam patarėjui; jam pagal burtus teko šiauriniai vartai; [15] Obed–Edomui pietiniai vartai, o jo sūnums buvo paskirtas sandėlis. [16] Šupimui ir Hosai vakariniai vartai su Šalecheto vartais ant atšlaitės kelio.

26,1-32 Kronikininkas užbaigia aprašyti levitų padalas Šventyklos tarnyboje. Žr. 1 Kr 9,17-27; 15,23-24; 16,37-42.

26,12-19 Kronikininkas aprašo savo laikų Šventyklą, minėdamas rytinį, šiaurinį, pietinį bei vakarinį jos šoną ir vartus. Vienus vartus mini vardu (žr. 16–ąją eilutę).

Kiekvienoje sargyboje buvo: [17] prie rytinių — šeši levitai kasdien; prie šiaurinių — keturi kasdien; prie pietinių — keturi kasdien; prie sandėlio po du; [18] kolonadai vakaruose buvo keturi prie kelio ir du prie kolonados. [19] Šie buvo vartų sargų skyriai iš Koraho palikuonių ir Merario palikuonių.

Kitos levitų pareigos

Iždų priežiūra

[20] Ahijas, iš levitų, prižiūrėjo Dievo Namų iždus ir įžado atnašų iždus. [21] Ladano sūnūs, Ladanui priklausantys Geršono palikuonys; Ladano Geršonito klanų galvos — Jehielitai.

[22] Jehielio sūnūs Zetamas ir jo brolis Joelis, tvarkė VIEŠPATIES Namų iždus. [23] Iš Amramo, Izharo, Hebrono ir Uzielio žmonių [24] Mozės sūnaus Geršomo sūnus Šebuelis buvo vyriausias iždų valdytojas. [25] Jo broliai: iš Eliezerio jo sūnus Rehabijas, jo sūnus Ješajas, jo sūnus Joramas, jo sūnus Zichris, jo sūnus Šelomotas. [26] Šis Šelomotas ir jo broliai valdė visus iždus įžado atnašų, kurias buvo atnašavę karalius Dovydas, klanų vadai, tūkstantininkai bei šimtininkai ir kiti kariuomenės pareigūnai. [27] Iš grobio, paimto karuose, jie buvo skyrę atnašų VIEŠPATIES Namams išlaikyti. [28] Taip pat ir visa, ką buvo atnašavęs regėtojas Samuelis, Kišo sūnus Saulius, Nero sūnus Abneris ir Zerujos sūnus Joabas — visos jų skirtos atnašos buvo Šelomoto ir jo brolių prižiūrimos.

Valdininkai ir teisėjai

[29]* Iš Izharo žmonių Chenanijas ir jo sūnūs buvo paskirti Izraeliui valdininkų ir teisėjų pareigoms, nesusijusioms su šventove. [30] Iš Hebrono žmonių Hašabijas ir jo broliai — tūkstantis septyni šimtai sumanių vyrų, — prižiūrėjo Izraelį vakariniame Jordano šone visuose VIEŠPATIES reikaluose ir karaliaus tarnyboje. [31] Tarp Hebrono žmonių Jerijas buvo hebronitų galva. Keturiasdešimtaisiais

26,29-32 Levitų, paskirtų pareigoms šalia šventovės, užduotis buvo rūpintis visos tautos religiniais reikalais.

karaliaus Dovydo valdymo metais buvo padarytas kilmės bei klanų tyrinėjimas ir buvo rasta tarp jų įžymių pareigūnų Gileado Jazere. [32] Jį ir jo brolius — du tūkstančius septynis šimtus sumanių vyrų — klanų galvas — karalius Dovydas paskyrė Reubeno bei Gado giminių ir pusės Manaso giminės žmonėms valdyti ir tvarkyti viską, kas siejasi su Dievo ir karaliaus reikalais.

27

Kariuomenės pareigūnai

[1]* Šis yra skaičius Izraelio žmonių — klanų galvų, tūkstantininkų ir šimtininkų bei kitų pareigūnų, buvusių karaliaus tarnyboje ryšiams su būriais, budinčiais mėnesio pamainomis per visus metų mėnesius. Kiekviename būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai vyrų.

[2] Zabdielio sūnus Jašobeamas vadovavo pirmajam būriui pirmą mėnesį; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai. [3] Jis buvo Perezo palikuonis ir buvo galva visų kariuomenės pareigūnų pirmą mėnesį.

[4] Dodajis Ahohietis vadovavo antrojo mėnesio būriui; Miklotas buvo vyriausias jo būrio pareigūnas. Jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

[5] Trečias vadas, trečiajam mėnesiui, buvo kunigo Jehojados sūnus Benajas kaip galva; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai. [6] Tai yra tasai Benajas, kuris buvo Trisdešimties galiūnas ir vadovavo Trisdešimčiai; jo sūnus Amizabadas vadovavo jo būriui.

[7] Joabo brolis Asahelis buvo ketvirtas, ketvirtajam mėnesiui, ir po jo — jo sūnus Zebadijas; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

[8] Penktas vadas, penktajam mėnesiui, buvo Šamhutas Hizrahitas; jo būryje buvo dvidešimt penki tūkstančiai.

27,1-15 Šis kariuomenės pareigūnų sąrašas yra ir panašus, ir skiriasi nuo Dovydo galiūnų sąrašo, esančio 1 Kr 11,10-47. Be abejo, šis schematiškas kariuomenės aprašymas yra dirbtinis ir perdėtas — 12 x 24000 = 288000 vyrų! — nebent hebraiškasis žodis "'elef", reiškiantis "tūkstantį", vartojamas ženklinti mažesniam kariuomenės daliniui. Žr. 1 Kr 12,25-38.

9 Šeštas, šeštajam mėnesiui, buvo Ira Tekoietis; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

10 Septintas, septintam mėnesiui, buvo Helezas Pelonitas iš Efraimo giminės; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

11 Aštuntas, aštuntam mėnesiui, buvo Sibekajis Hušatitas iš Zeraho klano; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

12 Devintas, devintam mėnesiui, buvo Abiezeris iš Anatoto, Benjamino giminės; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

13 Dešimtas, dešimtam mėnesiui, buvo Maharajis Netofatitas iš Zeraho kalno; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

14 Vienuoliktas, vienuoliktam mėnesiui, buvo Benajas iš Piratono, Efraimo giminės; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

15 Dvyliktas, dvyliktam mėnesiui, buvo Heldajis Neofatitas iš Otnielio klano; jo būryje buvo dvidešimt keturi tūkstančiai.

Giminių galvos

16 Izraelio giminėms vadovavo:
Reubeno giminės žmonių vyriausias vadas buvo Zichrio sūnus Eliezeris; Simeono giminės žmonių — Maakos sūnus Stefatijas;
17 Levio–Kemuelio sūnus Hašabijas; Aarono – Zadokas;
18 Judo – Elihu'as, vienas iš Dovydo brolių;
Issacharo – Michaelio sūnus Omris;
19 Zebuluno – Obadijo sūns Išmajas;
Naftalio – Azrielio sūnus Jerimotas;
20 Efraimo giminės žmonių — Azazijo sūnus Hošea;
pusės Manaso giminės — Pedajo sūnus Joelis;
21 pusės Manaso giminės Gileade — Zecharijo sūnus Ido'as;
Benjamino — Abnerio sūnus Jaasielis;
22 Dano — Jerohamo sūnus Azarelis;
Šie buvo Izraelio giminių vadai.

Nebaigtas surašymas

23 Dovydas neskaičiavo tų, kurie buvo dvidešimties metų ar jaunesni, nes VIEŠPATS buvo pažadėjęs padaryti Izraelį taip gausų, kaip dangaus žvaigždes. 24 Zerujos sūnus Joabas buvo pradėjęs juos

skaičiuoti, bet nebaigė. Tačiau pyktis ištiko Izraelį už tai, ir skaičius nebuvo įtrauktas į karaliaus Dovydo Metraščius.

Prižiūrėtojai

[25] Karališkuosius iždus prižiūrėjo Adielio sūnus Azmavetas. Iždus krašte — miestų, kaimų ir tvirtovių — prižiūrėjo Uzijo sūnus Jonatanas. [26] Laukų darbus, žemdirbius, prižiūrėjo Chelubo sūnus Ezris. [27] Vynuogynus prižiūrėjo Šimejis iš Ramos, o vynuogynų gaminius vyno rūsiuose tvarkė Zabdis Šifmitas. [28] Alyvmedžius ir sikomorų medžius Šefeloje prižiūrėjo Baal-Hananas Gederietis. Aliejaus sandėlius tvarkė Joašas. [29] Galvijų bandomis, kurios ganėsi Šarono lygumoje, rūpinosi Šitrajis Šaronietis, o galvijų bandomis, kurios ganėsi slėniuose, rūpinosi Adlajo sūnus Šafatas. [30] Kupranugarius prižiūrėjo Obilas Išmaelitas; asiles prižiūrėjo Jehdejas Meronotitas. Avių kaimenėmis rūpinosi Jazizas Hagritas. [31] Visi šie buvo karaliaus Dovydo nuosavybės prižiūrėtojai.

Karaliaus patarėjai

[32] Dovydo dėdė Jonatanas, išmintingas žmogus ir raštininkas, buvo patarėjas. Hachmonio sūnus Jahielis auklėjo Dovydo sūnus. [33] Ahitofelis buvo karaliaus patarėjas, o Hušajis Archietis buvo karaliaus bičiulis. [34] Po Ahitofelio* atėjo Benajo sūnus Jehojada ir Abjataras. Joabas buvo Dovydo kariuomenės vadas.

28

Sueiga Jeruzalėje

[1] Dovydas pašaukė sueiti į Jeruzalę visus Izraelio pareigūnus — giminių galvas, vadus būrių, buvusių karaliaus tarnyboje, tūkstantininkus ir šimtininkus, visus karaliaus nuosavybės bei galvijų prižiūrėtojus ir savo sūnus, — drauge su dvariškiais, galiūnais ir vi-

27,34 "Po Ahitofelio...": po jo savižudystės (žr. 2 Sam 17,23). Tada Jehojada tapo karaliaus patarėju jo vietoje. Abjataras buvo kunigas.

sais turtingais vyrais. [2] Karalius atsistojo ir tarė: "Mano broliai, mano tauta, klausykitės manęs! Aš buvau sumanęs pastatyti poilsio Namus VIEŠPATIES Sandoros Skryniai, mūsų Dievui pakoją.* [3] Bet Dievas tarė man: 'Tu nestatysi Namų mano vardui, nes esi kovotojas ir esi išliejęs kraujo'. [4] Tačiau VIEŠPATS, Izraelio Dievas, išsirinko mane iš visų mano protėvių namų būti Izraelio karaliumi amžinai. Juk jis išsirinko Judą valdovu, o iš Judo namų mano tėvo namus; ir iš mano tėvo sūnų jis rado malonumą padaryti mane viso Izraelio karaliumi. [5] O iš visų mano sūnų, — nes VIEŠPATS man daug sūnų davė, — jis išsirinko mano sūnų Saliamoną sėdėti VIEŠPATIES karalystės, Izraelio, soste. [6] Be to, jis man pasakė: 'Tavo sūnus Saliamonas yra tas, kuris pastatys man Namus ir mano kiemus, nes aš išsirinkau jį būti man sūnumi ir aš būsiu jam tėvas. [7] Aš padarysiu jo karalystę amžiną, jei jis ir toliau taip ryžtingai laikysis mano įstatymų ir įsakų, kaip jis dabar daro. [8] Nūn tad viso Izraelio, Dievo bendrijos akivaizdoje, ir mūsų Dievui girdint, aš jus skatinu laikytis ir atsiduoti visiems VIEŠPATIES, savo Dievo, įsakymams, idant valdytumėte šį gerą kraštą ir paliktumėte jį kaip amžiną paveldą savo vaikams.

[9] O tu, mano sūnau Saliamonai, pažink savo tėvo Dievą ir tarnauk jam visa širdimi ir visa gyvastimi, nes VIEŠPATS tiria kiekvieną širdį ir supranta kiekvieną norą bei mintį. Jeigu ieškosi jo, jis leis tau save surasti; bet jeigu paliksi jį, jis atmes tave amžinai. [10] Būk tad atidus, nes VIEŠPATS išsirinko tave pastatyti šventovės Namus. Būk ryžtingas ir imkis darbo!"

Dovydas duoda Saliamonui Šventyklos projektą

[11] Tada Dovydas įteikė savo sūnui Saliamonui brėžinį Šventyklos prieangio, jos sandėlių ir iždų, jos aukštutinių kambarių bei jos vidaus kambarių ir kambario malonės sosto Skryniai. [12] Be to, ir

---

28,2 "... Sandoros Skryniai, mūsų Dievui pakoją": nematomas Viešpats, bet sėdintis soste ant kerubų, buvo susietas su Sandoros Skrynia Šilo'e, o vėliau Jeruzalės Šventykloje. Skrynia buvo jo pakoja žemėje: žr. Pss 99,5; 132,7. "Malonės sostas" (1 Kr 28,11) ir "vežimas su kerubais" (žr. 1 Kr 28,18) atspindi skirtingas aplinkybes potremtinės tikėjimo bendrijos, turinčios tik tuščią Skrynios vietą Šventykloje. Pati Skrynia buvo dingusi Šventyklos sunaikinimo metu 587 m. prieš Kristų.

brėžinį viso, ką jis sumanė per {Dievo} dvasią: VIEŠPATIES Namų kiemams, visiems Dievo Namus supantiems kambariams bei sandėliams ir įžado atnašų sandėliams; [13] kunigų bei levitų padaloms, visiems VIEŠPATIES Namų tarnybos darbams ir visiems VIEŠPATIES Namų tarnybos reikmenims. [14] Jis nurodė svorį aukso visų apeigų visiems auksiniams reikmenims, svorį sidabro visų apeigų visiems sidabriniams reikmenims; [15] panašiai ir svorį auksinių žvakidžių bei jų lempų, svorį aukso kiekvienai žvakidei ir jos lempoms, svorį sidabro žvakidei ir jos lempoms pagal kiekvienos žvakidės paskirtį. [16] Jis nurodė svorį aukso kiekvienam Artumo duonos eilių stalui ir sidabro sidabriniams stalams; [17] ir gryno aukso, naudotino šakutėms, dubenims bei ąsočiams; ir svorį aukso kiekvienam auksiniam dubeniui ir kiekvienam sidabriniam dubeniui; [18] ir svorį gryniausio aukso, naudotino smilkalų aukurui ir pavyzdžiui vežimo su kerubais,* išskleistais sparnais uždengti VIEŠPATIES Sandoros Skryniai.

[19]* Jis buvo tiksliai užrašęs brėžinio nurodymus, nes jį vedė VIEŠPATIES ranka.

[20] Dovydas dar kalbėjo savo sūnui Saliamonui: "Būk stiprus ir ryžtingas! Imkis darbo! Nebijok ir nenusimink, nes VIEŠPATS Dievas, mano Dievas, yra su tavimi. Jis neatmes ir nepaliks tavęs, kol nebus užbaigti visi darbai VIEŠPATIES Namų tarnybai. [21] Štai kunigų ir levitų padalos yra parengtos visai Dievo Namų tarnybai. Visuose darbuose su tavimi bus norintys padėti vyrai, turintys išminties ir įgūdžių visokioms užduotims. Taip pat ir pareigūnai, ir visi žmonės darys visa, ką tu įsakysi".

29

Aukos Šventyklos statybai

[1] Karalius Dovydas kalbėjo visai sueigai: "Mano sūnus Saliamonas, kurį vieną Dievas išsirinko, yra jaunas ir be patirties, nors užduotis yra didelė. Juk šventykla nėra žmogui, bet VIEŠPAČIUI

28,18 "... pavyzdžiui vežimo su kerubais": šio įvaizdžio kilmė turbūt sietina su Ez 1,4-24; 10,1-22.

28,19 Pasak Kronikininko, Dovydas gavo iš Dievo planus Šventyklos statybai, kaip kadaise Mozė buvo gavęs iš Dievo planus Padangtei (žr. Iš 25).

Dievui. [2] Už tat aš atidėjau dėl savo Dievo Namų, kiek pajėgiau, aukso auksiniams daiktams, sidabro sidabriniams daiktams, vario variniams daiktams, geležies geležiniams daiktams, medžio mediniams daiktams, didelį kiekį onikso akmens ir akmenų inkrustuoti, rubinų, įvairiaspalvių akmenų — visokių brangakmenių ir gausybę marmuro. [3] Bet nūn, kadangi gėriuosi savo Dievo Namais, šalia viso, ką esu atidėjęs šventiesiems Namams, duodu savo Dievo Namams savo aukso bei sidabro sankaupas: [4] tris tūkstančius auksinių — Ofyro aukso — talentų ir septynis tūkstančius gryniausio sidabro talentų Namų sienoms aptraukti [5] ir visiems meistrų darbams atlikti, auksą daiktams iš aukso ir sidabrą sidabriniams daiktams. O dabar, kas, atsiduodamas VIEŠPAČIUI, šiandien su noru aukos?

[6] Tada klanų vadai, giminių vadai, tūkstantininkai bei šimtininkai ir visi karaliaus darbų prižiūrėtojai laisva valia įteikė savo atnašas, [7] duodami Dievo Namų tarnybai penkis tūkstančius auksinių talentų ir dešimt tūkstančių auksinių darikų,* dešimt tūkstančių sidabrinių talentų, aštuoniolika tūkstančių varinių talentų ir šimtą tūkstančių geležinių talentų. [8] Kas tik turėjo brangakmenių, per Jehielio Geršonito rankas, juos atidavė VIEŠPATIES Namų iždui. [9] Žmonės džiaugėsi savo laisva valia duotomis atnašomis, nes jie buvo atnašavę iš visos širdies. Ir karalius Dovydas tuo labai džiaugėsi.

Dovydo padėkos malda

[10]* Tada Dovydas pašlovino VIEŠPATĮ visos bendrijos akivaizdoje. Dovydas tarė:

“Būk pašlovintas, VIEŠPATIE,
Izraelio, mūsų tėvo, Dieve,
nuo amžių per amžius!
[11] O VIEŠPATIE, tavo yra didybė,
galybė, grožybė, pergalė ir šlovė.
Taip, nes tau priklauso visa,
kas danguje ir žemėje.

29,7 “... darikų”: persų imperijos piniginis vienetas, tolygus talentui.
29,10-19 Dovydo atsisveikinimo malda. Žr. 1 Kr 16,8-36.

O VIEŠPATIE, tau priklauso karalystė,
tu išsiaukštinai save kaip visatos galva.
12 Tu daliji turtus ir garbę,
tu visa valdai.
Tavo rankoje jėga ir galybė,
tavo galioje kiekvieną
išaukštinti ir stiprinti.
13 Už tai, mūsų Dieve,
mes tau dėkojame ir šloviname
tavo garbingą vardą.

14 Betgi kas esu aš, ir kas yra mano tauta, kad mes galime daryti šią laisvos valios atnašą? Juk visa iš tavęs ateina, o mes duodame tau tik tai, ką iš tavo rankos esame gavę. 15 Juk tavo akivaizdoje mes esame kaip praeiviai, tik tavo svečiai, kaip visi mūsų tėvai. Mūsų dienos žemėje yra tarsi šešėlis, išnykstantis be vilties. 16 VIEŠPATIE, mūsų Dieve, visa ši gausybė, kurią atidėjome statyti tau Namus, tavo šventajam vardui, yra iš tavo rankos ir tau priklauso. 17 Aš žinau, mano Dieve, kad tu tikrini širdį ir mėgsti dorumą. Dora širdimi noriai atnašavau visus šiuos dalykus; ir nūn pamačiau tavo žmones, čia esančius, tau atnašaujant su noru ir su džiaugsmu. 18 VIEŠPATIE, Dieve Abraomo, Izaoko ir Izraelio, mūsų protėvių, palaikyk tokį jausmą ir tokias mintis savo tautos žmonių širdyse amžinai, ir kreipk į save jų širdis. 19 Suteik mano sūnui Saliamonui, kad visa širdimi laikytųsi tavo įsakymų, pamokymų ir įsakų, kad juos visus vykdytų, kad pastatytų šventyklą, kuriai esu atidėjęs medžiagas".

20 Tada Dovydas kreipėsi į visą bendriją: "šlovinkite VIEŠPATĮ, savo Dievą!" Ir visa bendrija pašlovino VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, nulenkdama galvas ir parpuldama kniūpsčia prieš VIEŠPATĮ ir karalių. 21 Kitą dieną jie atnašavo aukas ir deginamąsias atnašas VIEŠPAČIUI: tūkstantį jaučių, tūkstantį avinų ir tūkstantį ėriukų, kartu su savo liejamomis atnašomis ir gausybe aukų visam Izraeliui. Tą dieną buvo valgoma ir geriama VIEŠPATIES akivaizdoje su dideliu džiaugsmu.

Saliamonas tampa karaliumi

Dovydo mirtis

[22] Jie antrą kartą* paskelbė Dovydo sūnų Saliamoną karaliumi, patepdami jį VIEŠPATIES akivaizdoje valdovu, o Zadoką kunigu. [23] Po to Saliamonas atsisėdo į VIEŠPATIES sostą, tapdamas karaliumi vietoj savo tėvo Dovydo. Jis buvo sėkmingas, ir jam pakluso visas Izraelis. [24] Visi vadai ir galiūnai, taip pat ir visi kiti karaliaus Dovydo sūnūs padavė ranką, pareikšdami ištikimybę, karaliui Saliamonui. [25] VIEŠPATS didžiai išaukštino Saliamoną viso Izraelio akyse ir suteikė jam tokią karališką garbę, kokios prieš jį nė vienas Izraelio karalius nebuvo turėjęs.

[26] Taip tad Išajo sūnus Dovydas valdė visą Izraelį. [27] Jis buvo Izraelio karaliumi keturiasdešimt metų: septynerius metus karaliavo Hebrone ir trisdešimt trejus Jeruzalėje. [28] Jis numirė žiloje senatvėje, turtingas ir garbingas, ir jo sūnus Saliamonas tapo karaliumi jo vietoje.

[29] Karaliaus Dovydo darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, žiūrėk, jie yra aprašyti regėtojo Samuelio kronikose, pranašo Natano kronikose, ir regėtojo Gado kronikose [30] kartu su pasakojimais apie visą jo karaliavimą bei žygdarbius ir įvykius, kuriuos patyrė ir jis, ir Izraelis, ir visos kitos žemės karalystės.

29,22 "... antrą kartą": apie pirmąjį kartą yra užuomina 1 Kr 23,1. Čia kalbama apie iškilmingą ir viešą Saliamono pripažinimą karaliumi, patvirtinant ankstesnį Dovydo paskyrimą.

ANTROJI KRONIKŲ KNYGA

Antroji Kronikų knyga tęsia Izraelio, Sandoros bendrijos, istoriją nuo Saliamono įžengimo į Dovydo sostą. Apie Saliamono karaliavimą pasakoja Kronikininko požiūriu. Saliamonas laikomas idealiu karaliumi, tik Dovydas tėra už jį pranašesnis. Išsamiai aprašomi Šventyklos statymas ir Saliamono dvaro didingumas, tyliai praeinama pro pragaištingas jo valdymo ydas. Visa tai derinasi su Kronikininko užmoju pabrėžti Šventyklos ir Dievo garbinimo svarbą Sandoros bendrijai — Izraeliui. Jis siekia parodyti savo skaitytojams nuostabų Dievo buveinės žėresį bei liturginį aukos, maldos ir šlovinimo giesmės didingumą. Judo karaliai vertinami pagal jų laikyseną Šventyklos ir Dievo garbinimo liturgijos atžvilgiu. Potremtinė Sandoros bendrija turi vienytis, garbindama vieną tikrąjį Dievą Jeruzalės Šventykloje, kurią pastatė Dovydas ir Saliamonas.

Rašydamas apie padalytos karalystės laikotarpį, Kronikininkas skiria bemaž visą dėmesį Judo karalystei, palikdamas nuošaliai šiaurinę karalystę — Izraelį. Tai yra reikšminga. Jo požiūriu, šiaurinės Izraelio giminės yra religinėje schizmoje, nes jie garbino Jahvę, Sandoros Dievą, ne Jeruzalės Šventykloje, bet kitoje vietoje. Kronikininkas net nemini svarbiųjų Jahvės šventyklų Dane ir Bet-Elyje, tarsi jų nebūtų buvę. Nepaisant šios religinės schizmos, Kronikininkas kalba apie "visą Izraelį". Šiuo posakiu Kronikų knygose jis vadina Sandoros tautą keturiasdešimt devynis kartus. Jam svarbu, kad izraeliečiai "visa Izraelio bendrija" būtų vieninga, garbinanti Jahvę, Sandoros Dievą, tik jo Šventykloje, kuri yra Jeruzalėje. Užtat jis labai gerbia karalius Hezekiją ir Jošiją, nes jie, šiaurinei karalystei — Izraeliui — žlugus, bandė įvesti šiaurines Izraelio gimines į Judo karalystę.

Baigiantis V a. prieš Kristų, Kronikininko laikais, "šalies žmonės" buvo visų giminių, įskaitant ir Judo, palikuonys, kurie nebuvo ištremti į Babiloniją. Jie buvo susimaišę su svetimtaučiais ir sukūrę religiją, kuri

pernelyg skyrėsi nuo judaizmo, išsivysčiusio Babilonijos tremties metu. Todėl religinis ir politinis bendravimas tarp sugrįžusiųjų iš tremties ir "šalies žmonių", anot Kronikininko, buvo neįmanomas. Tai jis akivaizdžiai aprašo paskutinėje savo veikalo dalyje — Ezros ir Nehemijo knygose.

2 Kronikų knygos metmenys:

A.	Saliamono karaliavimas	1,1-9,31
B.	Monarchija prieš Hezekiją	10,1-27,9
C.	Hezekijo ir Jošijo reformos	28,1-35,27
D.	Karalystės galas	36,1-23

ANTROJI KRONIKŲ KNYGA

A. SALIAMONO KARALIAVIMAS

1

Dievas suteikia Saliamonui išmintį

1 Dovydo sūnus Saliamonas įsitvirtino savo karalystėje. VIEŠPATS, jo Dievas, buvo su juo, ir darė jį vis iškilesnį. 2 Saliamonas sušaukė visą Izraelį — tūkstantininkus ir šimtininkus, teisėjus ir visus viso Izraelio vadus bei klanų galvas. 3 Tada Saliamonas, lydimas visos su juo buvusios bendrijos, nuėjo į Gibeono aukštumų alką, nes ten buvo Dievo Susitikimo palapinė, kurią VIEŠPATIES tarnas Mozė buvo padaręs dykumoje. {4 Bet Dievo Skrynią Dovydas buvo pargabenęs iš Kirjat–Jearimų į vietą, kurią Dovydas buvo jai prirengęs; jis buvo pastatęs jai palapinę Jeruzalėje.} 5 Be to, ten, VIEŠPATIES Padangtės priekyje, buvo ir varinis aukuras,* kurį buvo padaręs Huro sūnaus Urio sūnus Bezalelis. Ten Saliamonas ir bendrija teiravosi VIEŠPATIES. 6 Ten Saliamonas palipo VIEŠPATIES akivaizdoje prie varinio aukuro, stovėjusio prie Susitikimo palapinės, ir atnašavo ant jo tūkstantį deginamųjų aukų.

1,5 "...Padangtės priekyje, buvo ir varinis aukuras": Kronikininkas pateisina Saliamono deginamųjų aukų atnašavimą Gibeono aukštumų alkoje. Jis vaizduoja Viešpaties Padangtę, t.y. Mozės Susitikimo palapinę, ir Mozės įsakymu padirbtą varinį aukurą (žr.Iš 31,1-9), tebesantį Gibeone po to, kai Dovydas buvo pernešęs iš ten Sandoros Skrynią į naują palapinę Jeruzalėje (žr. 1 Kr 15,1.25; 16,1). Bezalelio padirbtas aukuras buvo iš akacijos medžio, aptrauktas variu (žr. Iš 27,1-2). Vėliau Saliamonas pastatė Jeruzalės Šventykloje aukurą iš vario (žr. 2 Kr 4,1).

[7] Tą naktį Dievas pasirodė Saliamonui ir tarė: "Prašyk, ko nori, kad tau duočiau". [8] Saliamonas tarė Dievui: "Tu parodei didelę ir ištikimą meilę mano tėvui Dovydui ir padarei mane jo vietoje karaliumi. [9] Nūn, VIEŠPATIE Dieve, tebūna įvykdytas tavo pažadas mano tėvui Dovydui, nes esi pastatęs mane karaliumi tautos, kuri yra taip gausi, kaip dulkės žemėje. [10] Nūn tad suteik man išminties ir žinojimo, kaip vesti šią tautą, nes kitaip kas pajėgs valdyti šią tavo didelę tautą?" [11] Dievas Saliamonui atsakė: "Kadangi tai yra tavo širdyje, ir tu neprašei nuosavybės, turtų, garbės ar savo priešų gyvasčio ir neprašei net ilgo gyvenimo, bet prašei sau išminties ir žinojimo, kad pajėgtum valdyti mano tautą, kurios karaliumi tave esu pastatęs, [12] tai duodu tau išmintį ir žinojimą. Duosiu tau taip pat ir turtų, ir nuosavybės, ir garbės tiek, kiek nė vienas pirm tavęs buvusių karalių nėra turėjęs ir nė vienas po tavęs neturės".

Saliamono turtai

[13] Iš aukštumų alkos Gibeone, iš Susitikimo palapinės, Saliamonas grįžo į Jeruzalę ir valdė Izraelį. [14] Jis sutelkė sau kovos vežimų bei raitelių; jis turėjo keturiolika tūkstančių kovos vežimų ir dvidešimt keturis tūkstančius arklių, kuriuos jis išdėstė kovos vežimų miestuose ir prie karaliaus Jeruzalėje. [15] Karalius padarė sidabrą ir auksą taip įprastus Jeruzalėje, kaip akmenis, ir kedrus taip apsčius, kaip sikamoro medžius Šefeloje. [16]* Saliamono arkliai buvo įvežami iš Egipto ir Kuės. Iš Kuės karaliaus pirkliai juos pirkdavo rinkos kaina. [17] Kovos vežimas, įvežtas iš Egipto, kainuodavo šešis šimtus sidabrinių šekelių, o arklys šimtą penkiasdešimt. Juos savo ruožtu jie pristatydavo visiems hetitų karaliams ir visiems Aramo karaliams.

Pasiruošimas statyti Šventyklą

[18] Tada Saliamonas nutarė statyti VIEŠPATIES vardui Namus ir sau karališkus rūmus.

1,16 Atrodo, kad arkliai buvo perkami iš Kuės, o kovos vežimai iš Egipto. Kai kurie aiškintojai Kronikininko duomenų šaltiniu laiko 1 Kar 10,28-29 skaitinį ir teigia, kad vietoje "iš Egipto", t.y. iš "Mizrajim", reikia skaityti iš "Muzur". Muzur{as} buvo kalnų sritis į šiaurę nuo Kilikijos.

2

[1] Saliamonas pašaukė septyniasdešimt tūkstančių vyrų nešti akmenis ir aštuoniasdešimt tūkstančių vyrų skaldyti akmenis kalnuose drauge su trimis tūkstančiais šešiais šimtais prižiūrėtojų. [2] Be to, jis davė žinią Tyro karaliui Huramui: "Kadaise tu padėjai mano tėvui Dovydui ir siuntei jam kedro rąstų, kad pasistatytų sau rūmus gyventi. [3] Štai aš ketinu statyti Namus VIEŠPATIES, savo Dievo, vardui. Aš jam pašvęsiu juos kvepiančių smilkalų atnašavimui jo akivaizdoje, nuolatinei Artumo duonos eilių atnašai, deginamosioms ryto ir vakaro aukoms šabo, jaunaties ir nustatytų VIEŠPATIES, mūsų Dievo, iškilmių dienomis, kaip Izraelis yra amžinai įpareigotas. [4] Namai, kuriuos noriu pastatyti, bus didingi, nes mūsų Dievas yra didingesnis už visus dievus. [5] Bet kas iš tikrųjų gali pastatyti jam Namus? Juk nei dangus, nei dangaus aukštybės negali jo apimti! Kas gi aš, kad galėčiau pastatyti jam Namus, nebent kaip vietą smilkalams atnašauti jo akivaizdoje? [6] Nūn tad atsiųsk man išmintingą vyrą, įgudusį apdirbti auksą, sidabrą, varį bei geležį ir violetinės, tamsiai raudonos bei mėlynos spalvos medžiagas, mokantį daryti įraižas, kad dirbtų su amatininkais, kuriuos man parūpino mano tėvas Dovydas čia Judo karalystėje ir Jeruzalėje. [7] Atsiųsk man taip pat ir kedro, kipariso ir algumo medžio sienojų iš Libano, nes žinau, kad tavo tarnai yra įgudę kirsti medžius Libane. Mano tarnai padės tavo tarnams [8] aprūpinti mane daugybe rąstų, nes Namai, kuriuos noriu statyti, bus didingi ir nuostabūs. [9] Žiūrėk, aš parūpinsiu tavo tarnams, miško kirtėjams, kertantiems medžius, dvidešimt tūkstančių korų* grūstų kviečių, dvidešimt tūkstančių korų miežių, dvidešimt tūkstančių batų* vyno ir dvidešimt tūkstančių batų aliejaus".

[10] Tyro karalius Huramas nusiuntė Saliamonui tokį rašytą žodį: "Kadangi VIEŠPATS myli savo tautą, jis pastatė tave jų karaliumi". [11] Huramas tęsė: "Tebūna pagarbintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris padarė dangų ir žemę, kuris davė karaliui Dovydui išmintingą sūnų, apdovanotą įžvalgiu protu bei supratimu, kaip statyti Namus VIEŠPAČIUI ir karališkus rūmus sau.

2,9 "...korų ... batų": koras maždaug 393 litrai; batas maždaug 39,1 litrai.

[12] Nūn aš siunčiu savo meistrą Huram–Abį, įgudusį ir protingą vyrą [13] sūnų vienos Dano giminės dukterų;* jo tėvas buvo tyrietis. Jis yra įgudęs apdirbti ir auksą, sidabrą, varį, geležį, akmenį bei medį, ir violetinės, mėlynos ir tamsiai raudonos spalvos verpalus bei ploną drobę, ir su tavo amatininkais ir amatininkais mano viešpaties, tavo tėvo Dovydo, daryti visokias įraižas bei sumanyti visa, kas tik bus iš jo reikalaujama, su tavo amatininkais ir amatininkais mano viešpaties, tavo tėvo Dovydo. [14] Dabar gi tesiunčia mano viešpats savo tarnams kviečius, miežius, vyną ir aliejų, kuriuos jis yra pažadėjęs. [15] Mes nukirsime Libane tiek medžių, kiek tau reikia, ir atplukdysime juos tau kaip sielius per jūrą į Jafą. Į Jeruzalę tu juos nugabensi".

[16] Po to Saliamonas padarė visų Izraelio krašte gyvenusių svetimtaučių surašymą, panašų į surašymą, kurį buvo daręs jo tėvas Dovydas, ir buvo jų rasta šimtas penkiasdešimt tūkstančių šeši šimtai. [17] Iš jų septyniasdešimt tūkstančių buvo paskirti nešikais ir aštuoniasdešimt tūkstančių akmenskaldžiais kalnuose, o trys tūkstančiai prižiūrėtojais, kad žmonės dirbtų.

3

Šventyklos statymas

[1] Tada Saliamonas pradėjo statyti Namus VIEŠPAČIUI Jeruzalėje ant Morijos kalno,* kur VIEŠPATS buvo pasirodęs jo tėvui Dovydui, toje vietoje, kurią buvo nurodęs Dovydas, ant Ornano Jebusito klojimo. [2] Jis pradėjo statyti savo karaliavimo ketvirtaisiais metais antrojo mėnesio antrąją dieną. [3] Šie buvo Saliamono nustatyti Dievo Namų matmenys: ilgis, uolektimis pagal senovinį matą, šešiasdešimt uolekčių, ir plotis dvidešimt uolekčių. [4] Prieangis

---

2,13 "...sūnų vienos Dano giminės dukterų": ji buvo našlė iš Naftalio giminės (žr. 1 Kar 7,14). Dano giminės žmonės buvo įsikūrę Naftalio žemės šiaurėje (žr. Ts 18,27-31). Ir Bezalelio padėjėjas buvo iš Dano giminės (žr. Iš 31,6).

3,1 "...ant Morijos kalno": kalva Morijos žemėje (žr. Pr 22,2). Ši yra vienintelė vieta Šv. Rašte, kur Šventyklos kalnas yra sutapatinamas su vieta, kurioje Abraomas turėjo paaukoti savo sūnų Izaoką. Nūdien toje vietoje stovi Uolos kupolo mečetė, viena iš garbingiausių islamo šventovių.

priešais Namų Navą buvo dvidešimties uolekčių ilgio ir Namų pločio; jo aukštis buvo šimtas dvidešimt uolekčių. Jo vidus buvo paauksuotas grynu auksu. [5] Didžiąją Navą Saliamonas apmušė kipariso medžiu, aptraukė ją grynu auksu ir išpuošė palmių įraižomis bei vainikais. [6] Jis nusagstė pastatą brangakmenių įtvarais. {Auksas buvo ir Parvajimų.} [7] Namus jis apmušė auksu — jų sijas, slenksčius, sienas ir duris; įraižė kerubus ant sienų.

[8] Jis padarė Šventų šventąją: jos ilgis buvo tolygus Namų pločiui — dvidešimt uolekčių, o jos plotis buvo dvidešimt uolekčių, ir apmušė ją šešiais šimtais talentų gryno aukso. [9] Vinių svoris buvo penkiasdešimt auksinių šekelių. Panašiai jis apmušė auksu viršutinius kambarius.

[10] Šventų šventojoje jis padarė du drožtus kerubus ir juos paauksavo. [11] Išskleisti kerubų sparnai buvo dvidešimties uolekčių: vienas sparnas, liečiantis vieną Namų sieną, penkių uolekčių ilgio, ir kitas sparnas, liečiantis kito kerubo sparną, penkių uolekčių ilgio; [12] vienas sparnas kito kerubo, liečiantis kitą Namų sieną, penkių uolekčių ilgio, ir jo kitas sparnas, liečiantis pirmojo kerubo sparną, penkių uolekčių ilgio. [13] Taigi sparnai šių kerubų buvo išskleisti dvidešimt uolekčių; kerubai stovėjo ant kojų, atsigręžę į Navą. [14] Saliamonas pagamino užuolaidą* iš mėlynos, violetinės bei tamsiai raudonos spalvos verpalų ir plonos drobės su joje išsiuvinėtais kerubais.

[15] Priešais Namus jis padarė du trisdešimt penkių uolekčių šulus; galvenos jų viršūnėje buvo penkių uolekčių. [16] Jis padirbo vėrinio išvaizdos vainikų ir uždėjo ant šulų viršaus; padarė šimtą granatmedžio obuolių ir uždėjo juos ant vainikų. [17] Šulus pastatė priešais Šventyklą priekyje, vieną dešinėje, o kitą kairėje. Dešinysis buvo pavadintas Jachinu, o kairysis Boazu.

3,14 "...užuolaidą": uždanga prie įėjimo į Šventų šventąją, lygiai kaip ir Mozės pastatytoje Susitikimo palapinėje (Iš 26,31-32). Saliamono Šventykla toje vietoje turėjo duris (žr. 1 Kar 6,31). Atrodo, kad ten buvo užuolaida Kronikininko amžiaus Šventykloje, kaip ir Herodo Šventykloje (žr. Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45).

4

[1] Jis padarė varinį aukurą dvidešimties uolekčių ilgio, dvidešimties uolekčių pločio ir dešimties uolekčių aukščio. [2] Jis nuliejo Jūrą. Ji buvo apskrita, dešimt uolekčių nuo vieno krašto lig kito, penkių uolekčių aukščio, o jos apskritimo ilgis buvo trisdešimt uolekčių. [3] Po ja buvo jaučių pavidalai,* dešimties uolekčių dydžio, supantys Jūrą; jaučių, nulietų tuo pačiu liejimu, buvo dvi eilės. [4] Jūra stovėjo ant dvylikos jaučių: trys buvo atgręžti į šiaurę, trys buvo atgręžti į vakarus, trys atgręžti į pietus ir trys atgręžti į rytus. Jūra buvo ant jų pastatyta; jaučių užpakaliai buvo nugręžti į vidaus pusę. [5] Jos storis buvo delno platumo, o jos briauna buvo padaryta kaip briauna taurės, tarsi lelijos žiedo vainiklapiai; joje tilpo du tūkstančiai batų.

[6] Jis padarė dešimt praustuvų ir pastatė penkis dešiniame šone ir penkis kairiame plovimui. Juose buvo skalaujamos deginamosioms aukoms skirtos atnašų dalys, o Jūra buvo skirta kunigams apsiplauti. [7] Jis padarė dešimt žvakidžių iš aukso, kaip įsakyta, ir pastatė jas Navoje, penkias dešiniame šone ir penkias kairiame. [8] Jis padarė dešimt stalų ir pastatė juos Navoje, penkis dešiniame šone ir penkis kairiame. Jis padarė šimtą auksinių dubenų šlakstymui. [9] Jis pastatė kunigų kiemą, didįjį kiemą ir padarė duris didžiajam kiemui; duris aptraukė variu. [10] Jūrą pastatė dešiniame šone, prie pietrytinio Namų kampo.

[11] Huramas padarė taip pat ir puodų, bertuvių bei dubenų. Taip Huramas užbaigė darbą, kurį jis turėjo atlikti karaliui Saliamonui VIEŠPATIES Namuose: [12] du šulus, du rutulius ir dvi galvenas šulų viršūnėms; du vainikus apdengti dviem galvenų rutuliams ant šulų viršūnių; [13] keturis šimtus granatmedžio obuolių dviem vainikais, po dvi eiles granatmedžio obuolių kiekvienam vainikui, apdengti dviem galvenų rutuliams ant šulų viršūnių. [14] Jis padarė pastovus, praustuvus ant pastovų, [15] Jūrą ir dvylika jaučių po ja. [16] Puodai, bertuvės, šakės ir visi reikmenys, Huram–Abio padaryti

---

4,3 "...jaučių pavidalai": 1 Kar 7,24 tekstas šią dvigubą puošmenų eilę vadina "moliūgų pavidalai(s)". Atrodo, kad įkvėptasis 1 Karalių knygos autorius vengė naudoti "jaučius" dėl Šiaurinės karalystės — Izraelio — auksinių veršių Dane ir Bet–Elyje garbinimo.

karaliui Saliamonui VIEŠPATIES Namams, buvo iš blizgančio vario. [17] Karalius nuliedino juos molinėje žemėje Jordano lygumoje tarp Sukotų ir Zaredos. [18] Saliamonas padarė šių reikmenų tiek daug, kad vario svorio negalima buvo nustatyti.

[19] Saliamonas padarė visus Dievo Namuose buvusius reikmenis: auksinį aukurą, stalus Artumo duonai, [20] žvakides ir lempas iš gryno aukso, kad degtų, kaip įsakyta, prieš Vidinę šventovę; [21] vainiklapius, lempas bei reples iš gryno aukso; [22] žnyples, dubenis šlakstymui, samčius ir keptuves iš gryno aukso. [23] O įėjimui į Namus durys į vidinę dalį Namų — į Šventų šventąją — ir Namų Navos durys buvo iš aukso.

5

Skrynia atnešama į Šventyklą

[1] Taip buvo užbaigti visi darbai, kurių Saliamonas buvo ėmęsis VIEŠPATIES Namuose. Saliamonas įnešė savo tėvo šventąsias atnašas — sidabrą, auksą, reikmenis — ir padėjo jas Dievo Namų iždе.

[2] Tada Saliamonas sušaukė Izraelio seniūnus — giminių galvas ir izraeliečių klanų vadus — į Jeruzalę atnešti VIEŠPATIES Sandoros Skrynią iš Dovydo miesto {tai yra iš Ziono}.

[3] Visi izraeliečiai suėjo pas karalių septintojo mėnesio Iškilmių metu*. [4] Suėjus visiems Izraelio seniūnams, levitai* paėmė nešti Skrynią. [5] Jie nešė Skrynią, Susitikimo palapinę ir visus Padangtėje buvusius šventuosius reikmenis; nešė juos levitai kunigai. [6] Tuo tarpu karalius Saliamonas ir visa Izraelio bendrija, susirinkusi pas jį priešais Skrynią, paaukojo tokią daugybę avių ir jaučių, kad nebuvo įmanoma nei jų suskaičiuoti, nei jų vertės nustatyti. [7] Kunigai atnešė VIEŠPATIES Sandoros Skrynią į jos vietą vidinėje Namų šventovėje — į Šventų šventąją, po kerubų sparnais. [8] Kerubai buvo taip išskleidę sparnus virš vietos, skirtos Skryniai, kad kerubai uždengė iš viršaus Skrynią ir jos kartis. [9] Kartys kyšojo iš

5,3 "...septintojo mėnesio Iškilmių metu": tai yra Palapinių šventės metu.
5,4 "...levitai": lygiagretis skaitinys 1 Kar 8,3 vietoje levitų turi "kunigus". Žr. 2 Kr 5,5. Čia Deuteronomistinis autorius juos vadina "kunigais levitais"; panašiai ir 2 Kr 23,18; 30,27.

Skrynios ir jų galai tebuvo matyti nuo vidinės šventovės priekio. Iš lauko jų nesimatė. Ten ji likosi iki šios dienos.* [10] Skrynioje buvo tik dvi lentelės, kurias buvo įdėjęs Mozė prie Horebo, kur VIEŠPATS sudarė Sandorą su izraeliečiais po jų išėjimo iš Egipto

Dievo šlovės apsireiškimas

[11] Kunigams išėjus iš šventovės, — nes visi dalyvaujantys kunigai buvo save pašventinę, nepaisant padalų eilės, — [12] visi levitai giesmininkai: Asafas, Hemanas ir Jedutunas, jų sūnūs bei broliai, apsirengę plonos drobės apdarais, laikydami cimbolus, arfas ir lyras, stovėjo į rytus nuo aukuro su šimtu dvidešimčia kunigų, pučiančių trimitus. [13] Trimitininkai ir giesmininkai įsitraukė sutartinai į šlovės ir padėkos giesmę VIEŠPAČIUI. Didėjant trimitų, cimbolų ir kitų muzikos instrumentų garsams VIEŠPATIES šlovei, —

"nes jis yra geras,
nes jo ištikima meilė amžina", —

Namai, VIEŠPATIES Namai, buvo pripildyti debesies. [14] Per tą debesį kunigai nebegalėjo užsibūti ir atlikti tarnybos, nes VIEŠPATIES šlovė pripildė Dievo Namus.

6

[1]* Tada Saliamonas pareiškė:

"VIEŠPATS nori gyventi tamsiame debesyje.
[2] Pastačiau tau didingus Namus,
amžiną buveinę tau gyventi".

5,9 "Ten ji {Skrynia} likosi iki šios dienos": Kronikininkas tai nurašė iš savo šaltinio (žr. 1 Kar 8,8), nepagalvodamas, kad Skrynia buvo dingusi babiloniečiams sunaikinus Jeruzalę (žr. 2 Mak 2,4-8).

6,1-42 Šis visas skyrius su mažomis išimtimis yra paimtas iš 1 Kar 8,12-52 skaitinio. Varinė pakyla (žr. 13-ąją eilutę) buvo vieta Saliamonui atsiklaupti. 41-42 eilutės, paimtos iš Ps 132,8-10 ir pritaikytos šiai ypatingai progai, rodo idealizuotą Saliamoną kaip pamaldų ir šventą vyrą, tačiau primena skaitytojui, kad Dovydas kur kas svarbesnis asmuo. Dievo "pateptasis" 42-oje eilutėje yra pats Saliamonas.

[3] Po to, visai Izraelio bendrijai stovint, karalius atsigręžė ir palaimino visą Izraelio bendriją. [4] Jis tarė: "Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, Izraelio Dievas, kuris savo ranka įvykdė, ką savo lūpomis pažadėjo mano tėvui Dovydui, tardamas: [5] 'Nuo tos dienos, kurią išvedžiau savo tautą iš Egipto žemės, niekad neišsirinkau tarp Izraelio giminių miesto, kuriame būtų pastatyti Namai mano vardui, nei išsirinkau žmogaus savo tautos valdovu. [6] Bet išsirinkau Jeruzalę, kad ten gyventų mano vardas, ir išsirinkau Dovydą būti mano tautos Izraelio karaliumi'. [7] Mano tėvas Dovydas širdyje geidė pastatyti Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. [8] Bet VIEŠPATS mano tėvui Dovydui pasakė: 'Gerai darai, norėdamas pastatyti Namus mano vardui. Gerai darai, kad to nori. [9] Tačiau Namų tu nestatysi, bet tavo sūnus, gimęs tau, pastatys Namus mano vardui'. [10] O dabar VIEŠPATS įvykdė pažadą, kurį buvo davęs, nes aš esu savo tėvo Dovydo vietoje ir sėdžiu Izraelio soste, kaip VIEŠPATS pažadėjo, aš esu pastatęs Namus VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardui. [11] Ten aš padėjau Skrynią, kurioje yra VIEŠPATIES Sandora, sudaryta su Izraelio tauta".

Saliamono malda už save

[12] Tada Saliamonas, stovėdamas prieš VIEŠPATIES aukurą visos Izraelio bendrijos akivaizdoje, išskėtė rankas. [13] Saliamonas buvo padaręs varinę pakylą penkių uolekčių ilgio, penkių uolekčių pločio, trijų uolekčių aukščio ir pastatęs ją didžiojo kiemo viduryje. Jis ant jos stovėjo. Tada jis suklupo ant kelių visos Izraelio bendrijos akivaizdoje ir, pakėlęs rankas į dangų, [14] tarė: "VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, nėra kito Dievo kaip tu nei danguje, nei žemėje. Tu laikaisi sandoros ir rodai ištikimą meilę savo tarnams, kurie tavo akivaizdoje elgiasi dorai iš visos širdies. [15] Tu savo tarnui, mano tėvui Dovydui, įvykdei, ką buvai pažadėjęs. Iš tikrųjų, ką tu pažadėjai savo lūpomis, šią dieną įvykdei savo ranka. [16] Dabar tad, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, įvykdyk savo tarnui, mano tėvui Dovydui, ir tą pažadą, kurį jam davei, tardamas: 'Nestigs tau niekad mano akivaizdoje palikuonio, sėdinčio Izraelio soste, jeigu tik tavo vaikai bus atidūs savo keliui ir eis mano mokymo taku, kaip tu ėjai mano akivaizdoje'. [17] Dabar tad, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, tebūna patvirtintas pažadas, kurį davei savo tarnui, mano tėvui Dovydui. [18] Bet

argi iš tikrųjų Dievas gyvens žemėje su mirtingaisiais? Net dangus ir dangaus aukštybės negali tavęs sutalpinti. Kaipgi galėtų tai padaryti šie Namai, kuriuos aš pastačiau! [19] Tačiau atsižvelk į savo tarno maldą ir prašymą, O VIEŠPATIE, mano Dieve, išgirsdamas šauksmą ir maldą, kuria tavo tarnas meldžiasi į tave. [20] Tebūna atviros tavo akys dieną ir naktį šiems Namams — buveinei, kurioje tu apgyvendinai savo vardą, kad išklausytum maldą, kai tavo tarnas melsis šioje vietoje".

Saliamonas meldžiasi už tautą

[21] "Girdėdamas maldavimus, kada tik tavo tarnas ir tavo tauta Izraelis šioje vietoje šauksis į tave, išklausyk savo dangaus buveinėje, išklausyk ir atleisk.

[22] Kada tik žmogus nusidės artimui ir turės duoti priesaiką, kai ateis ir prisieks prieš tavo aukurą šiuose Namuose, [23] tada išgirsk danguje ir nedelsk duoti savo tarnams nuosprendį, kaltąjį pasmerkdamas bei uždėdamas jam ant galvos bausmę už jo elgesį, o teisųjį apgindamas bei atlygindamas jam pagal jo teisumą.

[24] Jeigu tavo tauta Izraelis būtų priešo nugalėta, nes ji buvo tau nusidėjusi, bet sugrįžtų pas tave, išpažintų tavo vardą, siųstų maldą ir prašymą į tave šiuose Namuose, [25] tada išklausyk danguje, atleisk savo tautos Izraelio nuodėmę ir parvesk juos atgal į žemę, kurią davei jiems ir jų protėviams.

[26] Jeigu dangus būtų uždarytas ir nebūtų lietaus dėl to, kad jie yra tau nusidėję, bet visgi jie melstųsi šioje vietoje, išpažintų tavo vardą, gręžtųsi nuo savo nuodėmės, nes tu juos vargini, [27] tada išklausyk danguje ir atleisk savo tarnų, savo Izraelio tautos, nuodėmę, pamokydamas juos tikrojo kelio, kuriuo jie turėtų eiti. Suteik lietaus savo kraštui, kurį esi davęs savo tautai kaip paveldą.

[28] Taip pat jeigu krašte kiltų badas, jei ištiktų maras, amaras ar miltligė, skėriai ar vikšrai, jeigu priešai apgultų juos kurioje nors jų krašto gyvenvietėje, — bet kokioje nelaimėje ir bet kokioje ligoje, — [29] tuomet kokia tik malda ir koks tik prašymas kiltų iš pavienio, ar iš visos tavo tautos Izraelio, taip pajutusio savo nelaimę ir savo skausmą, kad tiestų rankas šių Namų link, [30] tada išklausyk danguje, savo dangaus buveinėje, ir atleisk. Elkis su kiekvienu pagal jo elgesį, žinodamas, kas yra žmogaus širdyje, —

nes tik tu pažįsti širdį visų žmonių, — [31] kad jie garbintų tave per visas gyvenimo dienas, gyvendami krašte, kurį davei jų protėviams.

[32] Panašiai, kai svetimtautis, nepriklausantis tavo tautai Izraeliui, ateitų iš tolimos šalies, vedamas tavo didžio vardo, galingos rankos ir pakelto peties, ir melstųsi prie šių Namų, [33] tada išklausyk savo dangaus buveinėje ir suteik, ko tik svetimtautis prašo, idant visos žemės tautos pažintų tavo vardą ir garbintų tave, kaip daro tavoji tauta Izraelis, ir žinotų, kad tavo vardu yra vadinami šie Namai, kuriuos pastačiau.

[34] Kai tavo tauta eis į žygį prieš savo priešą, kad kokiu keliu tu juos siųstum, ir jie melsis į VIEŠPATĮ, atsisukę į miestą, kurį tu išsirinkai, ir į Namus, kuriuos tavo vardui pastačiau, [35] tada išklausyk danguje jų maldą ir prašymą, palaikyk jų reikalą.

[36] Kai jie tau nusidės, juk nėra žmogaus, kuris nenusidėtų, ir tu, ant jų supykęs, atiduosi juos priešui, kad būtų išvesti toli ar arti į priešo kraštą, [37] tuomet, jeigu jie krašte, į kurį buvo išvesti, paims į širdį, atsivers ir maldaus tavęs savo nelaisvės šalyje, sakydami: 'Mes nusidėjome, užsitraukėme kaltę, nedorai elgėmės', [38] jeigu jie grįš pas tave visa širdimi ir visa gyvastimi savo nelaisvės krašte, į kurį jie buvo išvesti, ir melsis atsigręžę į kraštą, kurį tu davei jų protėviams, į miestą, kurį esi išsirinkęs, ir į Namus, kuriuos pastačiau tavo vardui, [39] tada išklausyk savo dangaus buveinėje jų maldą ir prašymus, palaikyk jų reikalą ir atleisk tau nusidėjusiems savo žmonėms. [40] Dabar tad, mano Dieve, tavo akys tebūna atviros ir tavo ausys atidžios maldai iš šios vietos!

[41] Nūn tad, VIEŠPATIE Dieve, pakilk
ir ženk, tu ir tavo galingoji Skrynia,
į savo poilsio vietą.
Išganymu teapsivelka
tavo kunigai, VIEŠPATIE Dieve;
tavo gerumu tesidžiaugia
tau ištikimieji, VIEŠPATIE Dieve.
[42] VIEŠPATIE Dieve, neatmesk savo pateptojo,
atsimink savo ištikimą meilę savo tarnui Dovydui!"

7

Šventyklos pašventinimas

[1] Saliamonui pabaigus maldą, ugnis nužengė iš dangaus ir sudegino deginamąją atnašą ir aukas. VIEŠPATIES šlovė pripildė Namus. [2] Kunigai negalėjo įeiti į VIEŠPATIES Namus, nes VIEŠPATIES šlovė buvo pripildžiusi VIEŠPATIES Namus. [3] Visi izraeliečiai, pamatę nužengiant ugnį ir VIEŠPATIES šlovę į Namus, puolė kniūpsti ant žemės ir, garbindami ir dėkodami VIEŠPAČIUI, tarė:

> "Nes jis yra geras,
> nes amžina yra jo ištikima meilė".

[4] Tada karalius ir visi žmonės atnašavo aukas VIEŠPATIES akivaizdoje. [5] Karalius atnašavo aukoms dvidešimt du tūkstančius jaučių ir šimtą dvidešimt tūkstančių avių. Taip karalius ir visi žmonės pašventino Dievo Namus. [6] Kunigai stovėjo savo tarnybos vietose, taip darė ir levitai, laikydami VIEŠPATIES giesmės instrumentus, kuriuos karalius Dovydas buvo parūpinęs reikšti "Padėką VIEŠPAČIUI, nes amžina yra jo ištikima meilė!" ir giedodami Dovydo sukurtas giesmes. Jiems priešpriešiais pūtė trimitus kunigai, tuo tarpu visas Izraelis stovėjo.

[7] Saliamonas pašventino vidurį kiemo, kuris buvo priešais VIEŠPATIES Namus, nes ten jis atnašavo deginamąsias aukas ir bendravimo atnašų taukus, o Saliamono padirbtas varinis aukuras negalėjo sutalpinti deginamųjų aukų, javų atnašų ir riebiųjų bendravimo atnašų dalių.

[8] Tuo metu Saliamonas šventė septynių dienų Iškilmes,* ir su juo visas Izraelis — didžiulė bendrija nuo Lebo–Hamato iki Egip-

---

7,8-10 "Iškilmės" — Palapinių šventė buvo švenčiama septintojo mėnesio penkioliktą dieną su iškilminga oktava, trukusia iki dvidešimt antros dienos imtinai (žr. Kun 23,33-36; Sk 29,12-35). Taigi žmonės paleidžiami eiti namo dvidešimt trečią dieną (žr. 10–ąją eilutę). Aukuro ir Šventyklos pašventinimo iškilmės (žr. 8–ąją eilutę) truko septynias dienas prieš Palapinių šventę — Iškilmes nuo septinto mėnesio keturioliktos dienos. Pasak 1 Kar 8,65-66, žmonės buvo paleisti eiti namo, šioms septynioms dienoms pasibaigus.

to upės. 9* Aštuntą dieną buvo švenčiama iškilminga sueiga,* nes jie buvo šventę aukuro pašventinimą septynias dienas ir septynių dienų Iškilmes.* 10 Dvidešimt trečiąją septintojo mėnesio dieną jis paleido į savo namus žmones, džiūgaujančius ir smagiai nusiteikusius dėl gerumo, kurį VIEŠPATS buvo parodęs ir Dovydui, ir Saliamonui, ir savo Izraelio tautai.

Viešpats apsireiškia ir įspėja

11 Taip Saliamonas užbaigė statyti VIEŠPATIES Namus ir karaliaus rūmus. Visa, ką Saliamonas buvo sumanęs savo širdyje padaryti VIEŠPATIES Namuose ir savo rūmuose, jis sėkmingai užbaigė.

12 Tada VIEŠPATS pasirodė Saliamonui naktį ir jam tarė: "Aš išklausiau tavo maldos ir išsirinkau šią buveinę sau, kad ji būtų aukos Namai. 13 Kai taip uždarysiu dangų, kad nebus lietaus, ar įsakysiu skėriams nuniokoti kraštą, ar atsiųsiu marą į savo tautą, 14 jeigu mano tauta, vadinama mano vardu, nusižemins, melsis, ieškos mano veido ir nusigręš nuo savo nedorų kelių, aš išgirsiu savo dangaus buveinėje, atleisiu jų nuodėmes ir atgaivinsiu jų kraštą. 15 Dabar tad mano akys bus atviros ir mano ausys bus atidžios maldoms iš šios buveinės. 16 Juk dabar aš išsirinkau ir pašvenčiau šiuos Namus, kad juose amžinai būtų mano vardas. Visad ten bus mano akys ir mano širdis! 17 O tu, jeigu taip elgsiesi mano akivaizdoje, kaip elgėsi tavo tėvas Dovydas, ir, laikydamasis mano įstatų ir įsakų, darysi visa, ką esu tau įsakęs, 18 aš padarysiu tavo karališką sostą tvirtą, kaip esu padaręs sandorą su tavo tėvu Dovydu, tardamas: 'Nestigs tau niekad palikuonio, valdančio Izraelį'.

19 Bet jeigu nusigręšite ir paliksite mano įstatus ir įsakymus, kuriuos jums daviau, eisite ir tarnausite kitiems dievams, garbinsite juos, 20 tada išrausiu žmones iš krašto, kurį esu jiems davęs, ir šiuos Namus, kuriuos aš pašvenčiau savo vardui, išmesiu iš akių ir paversiu juos pajuokos patarle ir priežodžiu visose tautose. 21 O prie šių Namų, kadaise taip didingų, kiekvienas praeivis baisėsis ir klaus: 'Kodėl VIEŠPATS taip pasielgė su šiuo kraštu ir šiais Namais?' 22 Bus atsakoma: 'Kadangi jie paliko VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, kuris išvedė juos iš Egipto, ir prisirišo prie kitų dievų, juos garbindami ir jiems tarnaudami, todėl jis atsiuntė jiems šias visas nelaimes'".

8

Viešieji darbai

[1] Baigiantis dvidešimčiai metų, per kuriuos Saliamonas buvo pastatęs VIEŠPATIES Namus ir savo paties rūmus, [2] Saliamonas atstatė ir miestus, kuriuos jam buvo davęs Huramas,* ir juose apgyvendino izraeliečius.

[3] Saliamonas padarė žygį prieš Hamat–Zobą ir ją paėmė. [4] Jis įtvirtino Tadmorą dykumoje* ir visus įgulų miestus, kuriuos buvo pastatęs Hamate. [5] Jis atstatė Aukštutinį Bet–Horoną ir Žemutinį Bet–Horoną, įtvirtino miestus sienomis, vartais ir velkėmis. [6] Taip pat Baalatą bei visus Saliamono įgulų miestus, visus kovos vežimų miestus, visus raitelių miestus ir viską, ką tik Saliamonas norėjo pastatyti Jeruzalėje bei Libane ir visose savo valdose. [7] Visus žmones, išlikusius iš hetitų, amoriečių, perizitų, hivitų ir jebusitų, kurie nebuvo kilę iš Izraelio, [8] tai yra iš jų palikuonių, dar likusių krašte, kurių izraeliečiai nebuvo sunaikinę, Saliamonas pašaukė į lažo darbus, kaip dar tebėra nūdien. [9] Bet Saliamonas nepadarė vergais savo darbams nė vieno izraeliečio, nes jie tapo kareiviais ir vadais jo pareigūnų, vadais jo kovos vežimų ir vadais jo raitelių. [10] Šie buvo karaliaus Saliamono pareigūnų galvos, vadovavę darbams ir prižiūrėję žmones; jų buvo du šimtai penkiasdešimt.

Saliamono pamaldumas

[11] Saliamonas perkėlė faraono dukterį iš Dovydo miesto į rūmus, kuriuos jis buvo jai pastatęs, nes jis sakė sau: "Jokia mano

---

8,2 "...miestus, kuriuos jam buvo davęs Huramas": anot 1 Kar 9,10-14, Saliamonas buvo užleidęs tuos miestus kaip atlyginimą už statybos medžiagas ir auksą, gautą iš Tyro. Bet kadangi Huramas nebuvo jais patenkintas, jis sugrąžino juos Saliamonui.

8,4 "...Tadmorą dykumoje": ši vietovė vėliau buvo pavadinta Palmyra. Palmyra tapo svarbus karavanų miestas Sirijos dykumoje. Lygiagretis skaitinys 1 Kar 9,18 tekste miestą vadina Tamar{a} ir laiko jį buvus pietinėje Judo karalystės dalyje. Žr. Ez 47,19; 48,28. Saliamonas galėjo įtvirtinti ir "Tadmorą dykumoje", norėdamas šį miestą geriau apginti nuo aramėjų užpuolimų.

žmona negyvens Izraelio karaliaus Dovydo rūmuose, nes vietos, kur atėjo VIEŠPATIES Skrynia, yra šventos".

[12] Tuo metu Saliamonas atnašavo VIEŠPAČIUI deginamąsias aukas ant VIEŠPATIES aukuro, kurį jis buvo pastatęs priešais Prieangį, [13] kaip reikalavo kasdienė pareiga pagal Mozės įsakymą šabams, jaunatims ir trims metinėms Iškilmėms — Neraugintos duonos iškilmėms, Savaičių iškilmėms ir Palapinių iškilmėms. [14] Sekdamas savo tėvo Dovydo įsaką, jis paskyrė kunigų eilę jų tarnybai, levitus jų užduočiai giesme šlovinti ir tarnauti kunigų priežiūroje, kaip reikalavo kasdienės pareigos, ir vartų sargus pagal jų eilę prie kiekvienų vartų, nes taip buvo įsakęs Dievo žmogus Dovydas. [15] Nebuvo nukrypta jokiu požiūriu nuo to, ką karalius buvo įsakęs ar dėl kunigų ir levitų šiuose visuose dalykuose, ar dėl sandėlių.

[16] Taip buvo sėkmingai atlikti visi Saliamono darbai nuo tos dienos, kada buvo padėti VIEŠPATIES Namų pamatai, iki VIEŠPATIES Namai buvo visiškai užbaigti.

Saliamono dvaro didingumas

[17] Tada Saliamonas nuvyko į Ezion–Geberį ir Elotą Edomo krašto jūros pakrantėje. [18] Huramas per savo tarnus atsiuntė jam laivų ir patyrusių jūreivių. Jie nukeliavo drauge su Saliamono tarnais į Ofyrą ir pargabeno iš ten Saliamonui keturis šimtus talentų aukso.

9

[1]* Kai Šebos karalienė išgirdo apie Saliamono garsą, išmėginti jį sunkiais klausimais ji atvyko į Jeruzalę su labai gausia palyda ir kupranugariais, apkrautais kvepalais, dideliu aukso kiekiu ir brangakmeniais. Atvykusi pas Saliamoną, ji kalbėjosi su Saliamonu

---

9,1-31 Žr. 1 Kar 10,1-28 paaiškinimus.

apie viską, kas tik gulėjo jai ant širdies. [2] Saliamonas atsakė į visus jos klausimus. Nebuvo dalyko, kurio Saliamonas nebūtų žinojęs, nei klausimo, į kurį jis nebūtų galėjęs atsakyti. [3] Pamačiusi Saliamono išmintį, rūmus, kuriuos buvo pastatęs, [4] jo stalo valgius, jo dvariškių patalpas, jo tarnų paslaugas ir apdarą, jo vyno padavėjus bei jų apdarą ir jo atnašautas deginamąsias aukas VIEŠPATIES Namuose, ji neteko žado.

[5] Ji tad karaliui sakė: "Kalbos, kurias girdėjau savo šalyje apie tavo darbus ir išmintį buvo teisingos, [6] bet aš kalbomis netikėjau, kol neatvykau ir pati savo akimis nepamačiau. Tikėk manimi, man nė pusė tiesos nebuvo pasakyta apie tavo didelę išmintį. Tu perdėm viršiji kalbas, kurias buvau girdėjusi. [7] Laimingi tavo žmonės!* Laimingi tavo dvariškiai, kurie visad tau tarnauja ir tavo išmintį girdi! [8]* Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, tavo Dievas, kuriam tu taip patikai, kad jis pasodino tave savo soste karaliumi VIEŠPAČIUI, tavo Dievui. Kadangi tavo Dievas pamilo Izraelį ir norėjo padaryti jį saugų amžinai, jis padarė tave jų karaliumi, kad vykdytumei teisingumą ir teisumą".

[9] Ji apdovanojo karalių šimtu auksinių talentų ir dideliu kiekiu kvepalų bei brangakmenių. Nebuvo tokių kitų kvepalų kaip tie, kuriuos Šebos karalienė įteikė karaliui Saliamonui.

[10] Be to, Huramo tarnai ir Saliamono tarnai, kurie pargabeno aukso iš Ofyro, pargabeno taip pat algumo medžio* ir brangakmenių. [11] Iš algumo medžio karalius padarė laiptus VIEŠPATIES Namams ir karaliaus rūmams, taip pat ir lyras bei arfas giesmininkams. Panašių į juos nebuvo prieš tai matyta Judo krašte.

9,7 "Laimingi tavo žmonės!": arba "Laimingi tavo vyrai!" Senieji vertimai, graikiškasis ir siriškasis lygiagretį tekstą, Kronikininko šaltinį — 1 Kar 10,8 verčia "Laimingos tavo žmonos!", nes tolesniame sakinyje minimi dvariškiai yra vyrai.

9,8 Pridėdamas šiuos žodžius prie medžiagos, imtos iš 1 Kar 10,1-28, Kronikininkas pabrėžia, kad Jahvė, Sandoros Dievas, yra tikrasis Izraelio karalius, nepaisant kad ir koks didingas būtų jo žmogiškasis atstovas.

9,10 "...algumo medžio": šiuolaikiniai botanikai algumo medžio nežino. Atrodo, kad jis buvo kvepiantis, nes vertimuose vartojami kvepiančių medžių atitikmenys.

[12] O karalius Saliamonas savo ruožtu įvykdė kiekvieną Šebos karalienės norą, viršydamas tai, ką ji buvo atgabenusi karaliui. Tada ji drauge su dvariškiais sugrįžo į savo šalį.

Saliamono turtai

[13] Auksas, kurį Saliamonas gaudavo kas metai, svėrė šešis šimtus šešiasdešimt šešis auksinius talentus, [14] neskaitant to, kuris ateidavo iš verteivų ir pirklių. Ir iš visų Arabijos karalių bei sričių valdytojų ateidavo aukso ir sidabro Saliamonui. [15] Karalius Saliamonas padarė du šimtus didelių skydų iš plakto aukso; į kiekvieną didelį skydą suėjo šeši šimtai auksinių šekelių. [16] Jis padarė tris šimtus priedangos skydų iš plakto aukso; į kiekvieną priedangos skydą suėjo trys šimtai auksnių šekelių. Juos karalius padėjo į Libano miško Rūmus.* [17] Karalius padarė ir didelį sostą iš dramblio kaulo ir jį aptraukė geriausiu auksu. [18] Į sostą vedė šeši laiptai. Sostas turėjo auksinę pakoją, pritvirtintą prie sosto; prie abiejų sėdynės šonų buvo atramos rankoms. Du liūtai stovėjo šalia atramų rankoms, [19] o dvylika liūtų stovėjo ant šešių laiptų, po šešis viename ir kitame šone. Niekad nieko panašaus į jį nebuvo padaryta jokioje kitoje karalystėje. [20] Be to, visos Saliamono taurės buvo iš aukso, ir visi Libano miško Rūmų indai buvo iš gryno aukso. Sidabras buvo nieku laikomas Saliamono dienomis. [21] Mat karaliaus laivai nuplaukdavo į Taršišą su Huramo tarnais. Kartą per trejus metus Taršišo laivai parplaukdavo, atgabendami aukso, sidabro, dramblio kaulo, beždžionių ir povų.

[22] Taip karalius Saliamonas viršijo visus žemės karalius turtais ir išmintimi. [23] Visi žemės karaliai ieškojo Saliamono veido, norėdami išgirsti jo išmintį, kurią Dievas buvo įdėjęs į jo širdį. [24] Kiekvienas jų atgabendavo savo duoklę — daiktų iš sidabro ir aukso, drabužių, ginklų, kvepalų, arklių, mulų — taip vyko metai po metų.

[25] Saliamonas turėjo keturis tūkstančius gardų arkliams bei kovos vežimams ir dvylika tūkstančių arklių, kuriuos jis išdėstė kovos vežimų miestuose ir prie karaliaus Jeruzalėje. [26] Jis valdė vi-

---

9,16 "...Libano miško Rūmus": oficialus karališkųjų rūmų vardas.

sus karalius nuo Eufrato iki filistinų žemės ir Egipto ribos. [27] Karalius padarė sidabrą taip apstų Jeruzalėje, kaip akmenis, ir kedro medį taip apstų, kaip sikomoro medžiai Šefeloje. [28]* Saliamonui arkliai buvo atgabenami iš Egipto ir visų kraštų.

[29] O kiti Saliamono darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, argi nėra aprašyti pranašo Natano kronikoje, Ahijo Šilonito pranašystėje ir regėtojo Ido'o regėjimuose apie Nebato sūnų Jeroboamą? [30] Saliamonas valdė Jeruzalėje visą Izraelį keturiasdešimt metų. [31] Saliamonas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo tėvo Dovydo mieste, ir jo sūnus Rehabeamas tapo karaliumi jo vietoje.

B. MONARCHIJA PRIEŠ HEZEKIJĄ

10

Karalystės padalijimas

[1] Rehabeamas nuvyko į Šechemą, nes ten visas Izraelis* buvo suėjęs paskelbti jį karaliumi. [2] Išgirdęs apie tai Nebato sūnus Jeroboamas, — jis buvo Egipte, nes buvo pabėgęs nuo karaliaus Saliamono, — sugrįžo iš Egipto. [3] Jis buvo pašauktas į sueigą. Taigi Jeroboamas ir visas Izraelis atėjo ir kalbėjo Rehabeamui: [4] "Tavo tėvas uždėjo mums sunkų jungą. Nūn tad palengvink savo tėvo kietą lažą ir mums jo uždėtą sunkųjį jungą, ir mes tau tarnausime". [5] Jis atsakė jiems: "Ateikite pas mane vėl po trijų dienų".

Žmonėms nuėjus, [6] karalius Rehabeamas tarėsi su seniūnais, kurie buvo tarnavę jo tėvui dar jam gyvam esant, klausdamas: "Kaip jūs man patariate atsakyti šiems žmonėms?" [7] Atsakydami jie kalbėjo: "Jei būsi geras šiems žmonėms ir patenkinsi juos, maloniai su jais kalbėdamas, tada jie bus tavo tarnai amžinai". [8] Jis seniūnų

9,28 Žr. 2 Kr 1,16-17 paaiškinimą.

10,1 "...visas Izraelis": kaip ir Kronikininko šaltinyje (žr. 1 Kar 12,1) turima omenyje šiaurines gimines, atskiras nuo Judo ir Benjamino giminių.

duoto patarimo nepaisė, bet tarėsi su tais jaunais vyrais, kurie buvo su juo augę ir dabar jam tarnavo. [9] Jų tad paklausė: "Ką jūs man patariate sakyti žmonėms, kurie yra man pasakę: 'Palengvink jungą, kurį tavo tėvas mums uždėjo?'" [10] Jaunieji vyrai, kartu su juo augusieji, jam atsakė: "Taip turi kalbėti žmonėms, kurie tau sakė: 'Tavo tėvas padarė mūsų jungą sunkų, bet tu turi jį mums palengvinti'. Pasakyk jiems: 'Mano mažylis pirštas yra storesnis už mano tėvo juosmenį. [11] Taigi mano tėvas uždėjo jums sunkų jungą, o aš dar pridėsiu prie jūsų jungo. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais'". [12] Jeroboamas ir visi žmonės sugrįžo pas Rehabeamą trečią dieną, kaip karalius buvo pasakęs: "Ateikite pas mane vėl po trijų dienų". [13] Jiems karalius davė aštrų atsakymą. Karalius Rehabeamas seniūnų patarimo nepaisė. [14] Kalbėdamas jiems pagal jaunųjų vyrų patarimą, tarė: "Mano tėvas jūsų jungą padarė sunkų, bet aš prie to dar pridėsiu. Mano tėvas plakė jus botagais, o aš plaksiu jus skorpionais". [15] Taigi karalius žmonių neklausė, nes taip buvo Dievo skirta, kad VIEŠPATS įvykdytų savo žodį, kurį jis buvo ištaręs per Ahiją Šilonietį Nebato sūnui Jeroboamui.

[16] Kai visas Izraelis pamatė, kad karalius nenorėjo jų klausyti, žmonės, karaliui atsakydami, tarė:

"Kokia mums dalia, Dovyde?
Nėra mums paveldo Išajo sūnuje!
Izraeli, visi į savo palapines!
Nūn, Dovydai, žiūrėk savo namų!"

Taigi visas Izraelis sugrįžo į savo namus. [17] Bet Rehabeamas ir toliau valdė izraeliečius, gyvenančius Judo miestuose. [18] Kai karalius nusiuntė Hadoramą, tuomet buvusį lažo darbų vykdytoju, izraeliečiai užmušė jį akmenimis. Tada karalius Rehabeamas paskubomis įšoko į savo kovos vežimą bėgti į Jeruzalę. [19] Taip Izraelis ir maištavo prieš Dovydo namus iki šios dienos.

11

[1] Sugrįžęs į Jeruzalę, Rehabeamas sutelkė Judo namus ir Benjamino giminę — šimtą aštuoniasdešimt tūkstančių rinktinių kareivių — kovoti su Izraeliu ir sugrąžinti karalystę Rehabeamui. [2] Bet Dievo vyrui Šemajui atėjo Dievo žodis: [3] "Sakyk Saliamono sūnui Judo karaliui Rehabeamui ir visam Izraeliui Judo ir Benjamino giminėse: [4] 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: jūs nežygiuosite kovoti prieš savo gimines. Tegrįžta visi į savo namus, nes tai aš padariau'". Jie tad paklausė VIEŠPATIES žodžio ir susilaikė nuo žygio prieš Jeroboamą.

Rehabeamo darbai

[5]* Rehabeamas gyveno Jeruzalėje ir statė miestus Judo gynybai. [6] Jis įtvirtino Betliejų, Etamą, Tekoą, [7] Bet–Zūrą, Soko'ą, Adulamą, [8] Gatą, Marešą, Zifą, [9] Adorajimus, Lachišą, Azeką, [10] Zorą, Aijaloną ir Hebroną. Tie buvo įtvirtinti Judo ir Benjamino miestai. [11] Po to jis sustiprino tvirtoves, paskyrė joms vadus ir įtaisė maisto, aliejaus ir vyno sandėlius. [12] Visuose miestuose jis įtaisė didelių skydų bei iečių sandėlį ir juos nepaprastai įtvirtino. Taip Judas ir Benjaminas likosi jo valdžioje.

Pabėgėliai iš šiaurės

[13]* Kunigai ir levitai, gyvenę visame Izraelyje, susirinko pas jį iš visų savo žemių. [14] Levitai buvo palikę jiems paskirtas ganyklas bei savo nuosavybę ir suėję į Judą ir Jeruzalę, nes Jeroboamas ir jo sūnūs neleido jiems tarnauti kunigais VIEŠPAČIUI, [15] paskirdamas savo kunigus aukštumų alkoms, satyrams ir veršiams, kuriuos

---

11,5-12 Atrodo, kad Rehabeamas ėmėsi tvirtinti Judo karalystę po faraono Šišako invazijos (maždaug 918 m. prieš Kristų). Įtvirtinti miestai buvo gynybinio pobūdžio ne tik nuo Egipto, bet ir nuo Edomo bei Filistijos.

11,13-17 Anot Kronikininko, Jeroboamo schizma sukėlė kunigų, levitų ir pasauliečių kilnojimąsi į Jeruzalę kaip vienintelę teisėtą Šventyklą. Toks kilnojimasis tikrai įvyko po Samarijos — Izraelio — žlugimo dviem šimtmečiais vėliau. Samarija buvo Asirijos sunaikinta 721 m. prieš Kristų.

jis buvo pasidaręs. [16] Paskui juos iš visų Izraelio giminių ėjo į Jeruzalę atnašauti aukos VIEŠPAČIUI, savo protėvių Dievui, visi tie, kurie buvo pasiryžę širdimi ieškoti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo. [17] Taip jie sustiprino Judo karalystę ir parėmė Saliamono sūnų Rehabeamą trejus metus, nes jie ėjo Dovydo ir Saliamono keliu trejus metus.

Rehabeamo šeima

[18] Rehabeamas vedė Dovydo sūnaus Jerimoto dukterį Mahalatą ir Išajo sūnaus Eliabo dukterį Abihailę. [19] Ji pagimdė jam sūnus: Jeušą, Šemariją ir Zahamą. [20] Po jos jis vedė Absalomo dukterį Maaką, kuri jam pagimdė Abiją, Atajį, Zizą ir Šelomitą. [21] Rehebeamas Absalomo dukterį Maaką mylėjo labiau už kitas žmonas ir suguloves. {Jis buvo vedęs aštuoniolika žmonų ir turėjo šešiasdešimt sugulovių; jam gimė dvidešimt aštuoni sūnūs ir šešiasdešimt dukterų.} [22]* Rehabeamas paskyrė Maakos sūnų Abiją vyriausia galva ir vadu tarp jo brolių, nes ketino padaryti jį karaliumi. [23] Jis elgėsi protingai, išskirstydamas visus savo sūnus per visas Judo ir Benjamino sritis bei po visus įtvirtintus miestus, kur aprūpino juos gausiomis maisto atsargomis ir surado jiems žmonas.

12

Rehabeamo neištikimybė

[1] Kai Rehabeamo karalystė buvo įtvirtinta ir Rehabeamas tapo galingas, jis paliko VIEŠPATIES mokymą, su juo ir visas Izraelis.* [2] Atsitiko, kad penktaisiais karaliaus Rehabeamo metais Egipto karalius Šišakas padarė žygį prieš Jeruzalę, nes jie buvo nusižengę VIEŠPAČIUI. [3] Jis atžygiavo su tūkstančiu dviem šimtais kovos vežimų ir šešiasdešimčia tūkstančių raitelių. Nesuskaičiuojama ka-

---

11,22 Rehabeamas, kaip ir Dovydas, išsirinko savo įpėdiniu mėgstamos žmonos sūnų, nepaisydamas pirmagimystės teisių.

12,1 "...visas Izraelis": Judo karalystė. Žr. 1 Kr 11,1-4.

12,3 "...sukitai": svetimšaliai samdyti kareiviai Egipto kariuomenėje.

riuomenė atžygiavo su juo iš Egipto — libijiečiai, sukitai* ir etiopai. [4] Šišakas paėmė įtvirtintus Judo miestus ir atėjo iki pat Jeruzalės. [5] Tada pas Rehabeamą ir Judo didžiūnus, susirinkusius į Jeruzalę dėl Šišako, atėjo pranašas Šemajas ir tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Jūs palikote mane, aš palieku jus Šišakui'". [6] Tada Izraelio didžiūnai ir karalius nusižemino ir sakė: "VIEŠPATS yra teisus". [7] Kai VIEŠPATS pamatė, kad jie nusižemino, VIEŠPATIES žodis atėjo Šemajui, tardamas: "Kadangi jie nusižemino, jų nesunaikinsiu, bet suteiksiu jiems šiokią tokią išeitį, ir mano pyktis nebus išlietas ant Jeruzalės per Šišaką. [8] Bet jie bus jo tarnais, kad žinotų skirtumą, ką reiškia tarnauti man, ir ką reiškia tarnauti žemės karalystėms".

[9] Taigi Egipto karalius Šišakas užpuolė Jeruzalę ir pagrobė Namų turtus bei karaliaus rūmų turtus. Viską išgabeno. Jis pagrobė ir auksinius skydus, kuriuos buvo padaręs Saliamonas. [10] Užtat vietoje jų karalius Rehabeamas padarė skydus iš vario ir patikėjo juos sargybos pareigūnams, saugantiems įėjimą į karaliaus rūmus. [11] Kada tik karalius eidavo į VIEŠPATIES Namus, sargybiniai, jais nešini, eidavo kartu, ir po to sugrąžindavo į sargybos būstą.

Rehabeamo karaliavimo suvestinė

[12] Kadangi jis nusižemino, VIEŠPATIES įniršis buvo nuo jo nugręžtas, ir VIEŠPATS visiškai jo nesunaikino. Be to, Jude buvo ir gerų dalykų. [13] Taigi karalius Rehabeamas įsitvirtino Jeruzalėje ir karaliavo. Rehabeamas buvo keturiasdešimt vienerių metų, kai pradėjo karaliauti. Jis karaliavo septyniolika metų Jeruzalėje — mieste, kurį VIEŠPATS buvo išsirinkęs iš visų Izraelio giminių įkurti ten buveinę savo vardui. Jo motinos vardas buvo Naama Amonietė. [14] Jis darė, kas nedora, nes širdimi neieškojo VIEŠPATIES.

[15] Rehabeamo darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, argi jie nėra aprašyti pranašo Šemajo ir regėtojo Ido'o kronikose pagal kilmės sąrašą? Tarp Rehabeamo ir Jeroboamo nuolat vyko karai. [16] Rehabeamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste, ir jo sūnus Abijas tapo karaliumi jo vietoje.

13

Karas tarp Abijo ir Jeroboamo

[1] Aštuonioliktaisiais karaliaus Jeroboamo metais, Abijas tapo Judo karaliumi. [2] Jeruzalėje jis karaliavo trejus metus. Jo motina buvo Urielio iš Gebos duktė, vardu Mikaja.

Tarp Abijo ir Jeroboamo kilo karas. [3] Abijas stojo į mūšį su narsuolių kariuomene, keturiais šimtais tūkstančių rinktinių vyrų, tuo tarpu Jeroboamas išsirikiavo prieš jį kautynėms su aštuoniais šimtais tūkstančių rinktinių narsuolių vyrų. [4]* Tada Abijas atsistojo ant Zemarajimų kalno šlaito, Efraimo aukštumose, ir tarė: "Klausykitės manęs, Jeroboamai ir visas Izraeli! [5] Argi nėra jums žinoma, kad VIEŠPATS, Izraelio Dievas, druskos sandora* yra davęs Izraelio karalystę Dovydui amžinai, jam ir jo sūnums druskos sandora? [6] Tačiau Nebato sūnus Jeroboamas, buvęs Dovydo sūnaus Saliamono tarnyboje, sukėlė maištą prieš savo valdovą. [7] Niekam tikę vyrai ir niekšai susibūrė apie jį ir apgalėjo Saliamono sūnų Rehabeamą. Rehabeamas buvo nepatyręs ir bailus, negalėjo jiems prilygti.

[8] Betgi nejau dabar jūs manote, kad galite prilygti VIEŠPATIES karalystei, kurią jis valdo per Dovydo sūnų rankas, tik dėl to, kad jūsų yra didelė minia ir kad jūs turite pas save auksinius veršius, kuriuos Jeroboamas padarė jums dievais! [9] Argi jūs neišvarėte VIEŠPATIES kunigų, Aarono sūnų bei levitų, argi nepasidarėte sau kunigų, kaip daro kitų kraštų tautos? Kas tik ateina su jautuku iš bandos ir septyniais avinais, norėdamas būti pašventintas, tampa kunigu tų, kas nėra dievai! [10] O mums VIEŠPATS yra mūsų Dievas, mes jo nepalikome. Kunigai, kurie yra Aarono sūnūs, tarnauja VIEŠPAČIUI, ir levitai atlieka savo tarnybą. [11] Jie atnašauja deginamąsias aukas ir degina kvapiuosius smilkalus VIEŠPAČIUI kas rytą ir kas vakarą, išdėsto Artumo duoną ant švaraus stalo ir uždega kas vakarą auksinės žvakidės lempas. Mes laikomės VIEŠ-

---

13,4-12 Ši kalba yra įkvėptojo autoriaus kūrinys. Kronikininkas nori pabrėžti, kad šis karas buvo ne politinis, bet religinis. Pasakojimas yra geras Kronikininko amžiaus levitų pamokslo pavyzdys. Praeities įvykiai naudojami kaip pamoka dabarčiai.

13,5 "...druskos sandora": nesulaužoma sutartis. Žr. Kun 2,13.

PATIES, savo Dievo, įsako, tuo tarpu jūs palikote jį. [12] Žiūrėkite, Dievas yra su mumis, mūsų priekyje, ir jo kunigai su trimitais yra pasiruošę pašaukti į kovą prieš jus. Izraeliečiai, nekovokite prieš VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, nes sėkmė jūsų nelydės!"

Mūšio padariniai

[13] Tuo tarpu Jeroboamas buvo pasiuntęs pasalą apeiti juos ir užklupti iš užnugario. Taigi jo pajėgos buvo priešais Judą ir pasala jiems už nugaros. [14] Kai Judas apsisuko, žiūri, juos puola ir iš priekio, ir iš užnugario. Jie tad šaukėsi VIEŠPATIES, kunigai ėmė pūsti trimitus, [15] o Judo vyrai sukėlė kovos šauksmus. Judo vyrams keliant kovos šauksmus, Dievas nugalėjo Jeroboamą ir visą Izraelį, stovėjusį prieš Abiją ir Judą. [16] Izraeliečiai bėgo nuo Judo, nes Dievas atidavė juos į jų rankas. [17] Abijas ir jo kariuomenė ištiko juos kraujo praliejimu, penki šimtai rinktinių Izraelio vyrų krito nukauti. [18] Taigi izraeliečiai tą kartą buvo sutriuškinti, o Izraelio žmonės mūšį laimėjo, nes jie pasitikėjo VIEŠPAČIU, savo protėvių Dievu. [19] Abijas vijosi Jeroboamą ir paėmė jo miestus:* Bet-Elį su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis, Ješaną su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis ir Efroną su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis. [20] Abijo dienomis Jeroboamas nebeįstengė vėl sutelkti pajėgų. Galop VIEŠPATS ištiko jį liga, ir jis mirė. [21] Tuo tarpu Abijas tapo galingas; jis vedė keturiolika žmonų ir jam gimė dvidešimt du sūnūs bei šešiolika dukterų.

Abijo mirtis

[22] O kiti Abijo darbai, jo elgesys ir žygdarbiai, yra aprašyti pranašo Ido'o kronikoje. [23] Abijas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Asa tapo karaliumi jo vietoje. Jo dienomis kraštas dešimt metų turėjo ramybę.

13,19 "...paėmė jo miestus": karas tarp Judo ir Izraelio tęsėsi toliau. Kai kurie miestai ėjo iš vienų rankų į kitas. Žr. 2 Kr 15,8; 16,1-6; 17,2; 1 Kar 15,16-23.

14

Asa pertvarko Judo karalystę

[1] Asa darė, kas buvo gera ir dora VIEŠPATIES, jo Dievo, akyse. [2] Jis pašalino pagonių aukurus ir aukštumų alkas, sudaužė šventuosius akmenis ir nukirto šventuosius stulpus. [3] Jis įsakė Judui ieškoti VIEŠPATIES, jų protėvių Dievo, ir laikytis mokymo bei įsakymo. [4] Jis pašalino ir iš visų Judo miestų aukštumų alkas ir smilkalų aukurus. Jam valdant, karalystė turėjo ramybę. [5] Kraštui turint ramybę, jis atstatė įtvirtintus miestus Jude. Tais metais niekas su juo nekariavo, nes VIEŠPATS buvo jam suteikęs ramybę. [6] Judui jis buvo taręs: "Atstatykime tuos miestus, apsupkime juos mūrais, gynybos bokštais, vartais ir velkėmis. Kraštas tebėra mūsų žinioje, nes mes ieškojome VIEŠPATIES, savo Dievo; mes jo ieškojome, ir jis suteikė mums visur aplinkui ramybę". Jie tad statė ir juos lydėjo sėkmė.

[7] Asa turėjo trijų šimtų tūkstančių kariuomenę iš Judo vyrų, ginkluotų dideliais skydais bei ietimis, ir du šimtus aštuoniasdešimt tūkstančių Benjamino vyrų, kurie nešė priedangos skydus ir buvo lankininkai. Jie visi buvo narsūs kareiviai

Etiopų invazija

[8]* Etiopas Zerahas išžygiavo prieš juos su milijono vyrų kariuomene ir trim šimtais kovos vežimų. Jam pasiekus Marešą, [9] Asa išėjo prieš jį, ir gretos buvo surikiuotos mūšiui Zefatos slėnyje prie Marešos. [10] Tada Asa šaukėsi VIEŠPATIES, savo Dievo, ir tarė: "VIEŠPATIE, nėra kito tokio, kaip tu padėti bejėgiams prieš galiūnus. Padėk mums, VIEŠPATIE, mūsų Dieve, nes mes tavimi pasitikime ir tavo vardu išėjome prieš šią minią. VIEŠPATIE, tu esi mūsų Dievas! Neleisk jokiam mirtingajam savęs nugalėti!" [11] VIEŠPATS nugalėjo etiopus, išsirikiavusius prieš Asą ir Judą. Etiopai bėgo. [12] O Asa ir su juo buvusi kariuomenė juos vijosi iki pat Geraros. Etio-

---

14,7-14 Etiopų invazija į Judo karalystę yra minima tik 1–oje Kronikų knygoje. Zerahas istorikams nėra žinomas. Jis galėjo būti egiptiečių kariuomenės samdinių iš Etiopijos vadas, faraono Šišako paliktas vadovauti Egipto įguloms Geraros srityje. Skaičiai, be abejo, yra perdėti.

pai krito, kol nė vieno jų neliko gyvo. Jie buvo sutriuškinti VIEŠPATIES ir jo kariuomenės.

Buvo paimta labai daug grobio. [13] Visi miestai Geraros apylinkėse buvo nuniokoti, nes juos buvo apėmęs VIEŠPATIES klaikas. Visi miestai buvo apiplėšti, nes juose buvo daug grobio. [14] Jie užpuolė ir palapines galvijų augintojų, paimdami daug avių bei ožkų ir kupranugarių. Po to jie sugrįžo į Jeruzalę.

15

Religinė Asos reforma

[1] Ant Odedo sūnaus Azarijo nužengė Dievo dvasia. [2] Išėjęs pasitikti Asos, jis tarė: "Klausykitės manęs, Asa ir visas Judai su Benjaminu! VIEŠPATS yra su jumis, kai jūs esate su juo. Jeigu jo ieškosite, jis leisis jūsų surandamas, bet jeigu paliksite jį, jis paliks jus. [3] Daug dienų Izraelis gyveno be tikrojo Dievo, be kunigo, be mokytojo, be mokymo. [4] Bet kai jie savo varguose atsigręžė į VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, ir jo ieškojo, jis leidosi jų surandamas. [5] Tais laikais joks pakeleivis nebuvo saugus, nes buvo daug sąmyšio tarp visų kraštų gyventojų. [6] Tauta naikino tautą, miestas naikino miestą, nes Dievas sukėlė jiems visokių bėdų. [7] Būkite drąsūs ir nenuleiskite rankų, nes bus atlyginimas už jūsų triūsą".

[8] Išgirdęs šiuos žodžius ir pranašo Odedo pranašystę, Asa įsidrąsino, pašalino bjauriuosius stabus iš viso Judo ir Benjamino krašto bei iš visų miestų, kuriuos jis buvo paėmęs Efraimo aukštumose, ir atnaujino VIEŠPATIES aukurą, stovėjusį priešais VIEŠPATIES Namų Prieangį. [9] Jis sušaukė visus Judo bei Benjamino žmones ir visus, tarp jų gyvenančius Efraimo, Manaso ir Simeono žmones, nes daugelis iš Izraelio buvo perbėgę pas jį, kai pamatė, kad su juo buvo VIEŠPATS, jo Dievas. [10]* Jie susirinko į Jeruzalę penkioliktųjų Asos karaliavimo metų trečią mėnesį [11] ir paaukojo tą

15,10-15 Aprašydamas Sandoros apeigas trečiajame pavasarį prasidedančių metų mėnesyje, Kronikininkas pabrėžia Savaičių — Sekminių — iškilmių reikšmę. Tai buvo iškilmingas atnaujinimas tautos Sandoros su Dievu prie Sinajaus kalno. Žr. Iš 19; Kun 23,16. Ši šventė yra krikščionių Sekminių fonas — krikščionių Bendrijos gimtadienio šaknys.

dieną dalį parsinešto grobio: septynis šimtus jaučių ir septynis tūkstančius avių. [12] Tada jie įėjo į sandorą ieškoti VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo, visa širdimi ir visa gyvastimi. [13] O jeigu kas nenorėtų ieškoti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, ar būtų mažas ar didelis, vyras ar moteris, turėjo būti nubaustas mirtimi. [14] Jie padarė priesaiką VIEŠPAČIUI galingu balsu, džiausmingu šauksmu, trimitais ir avinų ragais. [15] Visas Izraelis džiūgavo prisiekdami, nes jie prisiekė visa širdimi ir ieškojo VIEŠPATIES su tokiu atsidavimu, kad jis leidosi surandamas. VIEŠPATS suteikė jiems visišką taiką.

[16] Karalius Asa net savo motiną Maaką pašalino iš motinos karalienės vietos, nes ji buvo padariusi pasibjaurėtiną atvaizdą deivei Ašerai. Asa nukirto jos bjaurųjį atvaizdą, sutrynė į dulkes ir sudegino Kidrono slėnyje. [17] Betgi aukštumų alkos nebuvo pašalintos iš Izraelio. Nepaisant to, Asos širdis buvo ištikima per visas jo dienas. [18] Jis padėjo į Dievo Namus ir savo tėvo įžadų atnašas, ir savo įžadų atnašas — sidabrą, auksą bei įvairius reikmemis. [19] Iki trisdešimt penktųjų Asos karaliavimo metų nebebuvo daugiau karo.

16

Karas su Izraeliu

[1] Trisdešimt šeštaisiais karaliaus Asos metais, Izraelio karalius Baaša, atžygiavęs prieš Judą, įtvirtino Ramą, norėdamas užkirsti kelią išeiti ar įeiti į Judo karaliaus Asos žemę. [2] Tada Asa paėmė sidabrą ir auksą iš VIEŠPATIES Namų ir karaliaus rūmų iždų ir nusiuntė juos Aramo karaliui Ben–Hadadui, karaliavusiam Damaske, tardamas: [3] "Tebūna tarp manęs ir tavęs tokia sąjunga, kokia buvo tarp mano tėvo ir tavo tėvo. Štai aš atsiunčiu tau sidabro ir aukso. Imk ir nutrauk savo sąjungą su Izraelio karaliumi Baaša, idant jis atsitrauktų nuo manęs". [4] Ben–Hadadas sutiko su karaliaus Asos prašymu ir pasiuntė savo kariuomenės vadus prieš Izraelio miestus. Jie sunaikino Ijoną, Daną, Abel–Majimus ir visus Naftalio įgulų miestus. [5] Baaša, apie tai išgirdęs, liovėsi tvirtinti Ramą, nutraukdamas ten darbus. [6] Tada karalius Asa sutelkė visą Judą, ir visi Ramos akmenys bei rąstai, kuriais Baaša buvo statęs, buvo nunešti. Jis panaudojo juos Gebai ir Mizpai įtvirtinti.

Hananio pranašystė

[7] Tuo metu regėtojas Hananis atėjo pas Judo karalių Asą ir jam tarė: "Kadangi tu pasitikėjai Aramo karaliumi, o VIEŠPAČIU, savo Dievu, nepasitikėjai, todėl Aramo karaliaus* kariuomenė išslys tau iš rankų. [8] Argi etiopai ir libijiečiai nebuvo didžiulė kariuomenė su nepaprastai daug kovos vežimų ir raitelių? Tačiau jis atidavė tau juos į rankas, kadangi pasitikėjai VIEŠPAČIU, [9] nes VIEŠPATIES akys apmato visą žemę ir sustiprins tuos, kurie yra su juo visa širdimi. Dabar tu neprotingai pasielgei, todėl nuo šiol būsi karų varginamas".

[10] Asa supyko ant regėtojo ir taip įtūžo, kad kalėjime jį įrakino į trinką. Tuo pačiu metu Asa žiauriai pasielgė ir su kai kuriais kitais žmonėmis.

Asos karaliavimo galas

[11] O Asos darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, yra aprašyti Judo ir Izraelio karalių Metraščių knygoje. [12] Trisdešimt devintaisiais savo karaliavimo metais Asa susirgo kojų liga. Jo liga buvo sunki, tačiau net ligoje jis neieškojo VIEŠPATIES, bet kreipėsi į gydytojus. [13] Asa užmigo su savo protėviais, mirdamas keturiasdešimt pirmaisiais savo karaliavimo metais. [14] Jis buvo palaidotas kape, kurį buvo sau išsikasęs Dovydo mieste. Jis buvo paguldytas į karstą, kurį buvo pripildęs visokių kvepalų, maišytų su aliejais. Jo garbei buvo parengtas didžiulis laidotuvių laužas.*

17

Jehošafato uolumas

[1] Jo sūnus Jehošafatas, tapęs jo vietoje karaliumi, pradėjo stiprintis prieš Izraelį, [2] išdėstydamas ginkluotas pajėgas visuose įtvirtintuose Judo miestuose ir įvesdamas įgulas Judo krašte bei Efrai-

16,7 "...Aramo karaliaus...": turbūt "Izraelio karaliaus..."? Asos santykiai su Aramu buvo draugiški.

16,14 "...laidotuvių laužas": ne lavonui, bet kvepalams sudeginti laidojant karalius, mirusius taikoje su Dievu ir žmonių mylimus. Žr. Jer 36,5.

mo miestuose, kuriuos jo tėvas Asa buvo užėmęs. [3] VIEŠPATS buvo su Jehošafatu,* nes jis ėjo savo tėvo ankstesnėmis pėdomis ir nesikreipė į Baalus, [4] bet garbino savo tėvo Dievą, vykdydamas jo įsakymus, ir nesielgė, kaip Izraelis elgėsi. [5] Užtat VIEŠPATS sustiprino jo rankose karalystę, ir visas Judas davė Jehošafatui duoklę. Jis turėjo apsčiai turtų ir buvo vertas garbės. [6] Jo širdis buvo drąsi VIEŠPATIES keliuose. Be to, jis pašalino iš Judo aukštumų alkas ir Ašeros stulpus.

[7] Trečiaisiais savo karaliavimo metais jis pasiuntė savo pareigūnus — Ben–Hailį, Obadiją, Zechariją, Netanelį ir Mikają — mokyti Judo miestuose. [8] Su jais pasiuntė levitus Šemają, Netaniją, Zebadiją, Asahelį, Šemiramotą, Jehonataną, Adoniją, Tobiją ir Tob–Adoniją. Juos lydėjo kunigai Elišama ir Jehoramas. [9] Jie mokė visame Jude, turėdami su savimi VIEŠPATIES mokymo knygą. Jie apėjo visus Judo miestus, mokydami žmones.

[10] VIEŠPATIES klaikas taip apėmė visas aplinkinių kraštų karalystes, kad jos nėjo į karą su Jehošafatu. [11] Kai kurie filistinai atnešė Jehošafatui dovanų ir sidabro kaip duoklę. Taip pat ir arabai atvarė kaimenių — septynis tūkstančius septynis šimtus avinų ir septynis tūkstančius septynis šimtus ožių. [12] Jehošafatas darėsi vis galingesnis ir galingesnis, statydamas tvirtoves bei sandėlių miestus Jude. [13] Judo miestuose jis įvykdė daug darbų.

Jehošafato kariuomenė

Ir Jeruzalėje jis turėjo kareivių, narsių vyrų. [14]* Šis buvo jų sąrašas pagal jų klanus. Iš Judo tūkstantininkų vadai: Adnas su trim šimtais tūkstančių narsių kareivių; [15] po jo buvo vadas Jehohananas su dviem šimtais tūkstančių, [16] o po jo Zichrio sūnus Amasijas, savanoris VIEŠPATIES tarnybai, su dviem šimtais tūkstančių narsių kareivių. [17] Iš Benjamino: Eljada, narsus vyras, su dviem šimtais tūkstančių ginkluotų lankais ir priedangos skydais, [18] o po jo Jeho-

---

17,3 "...VIEŠPATS buvo su Jehošafatu": Jehošafatas drauge su Hezekiju ir Jošiju buvo vienas iš Kronikininko mėgstamų Judo karalių.

17,14-19 Kad ir perdėti skaičiai, duomenys apie Jehošafato kariuomenę yra patikimi. Jis turėjo reguliarią kariuomenę, šaukiamą iš klanų, padalytą į pulkus, kuriuose kareiviai iš Judo ir Benjamino buvo atskirai rikiuojami. Skaičių "tūkstančiai" turbūt ženklina vienetus, kurių dydis mums nėra žinomas.

zabadas su šimtu tūkstančių vyrų. [19] Šie buvo karaliaus tarnyboje, neskaitant tų, kuriuos karalius buvo išdėstęs įtvirtintuose miestuose visame Jude.

18

Sąjunga su Izraeliu

[1] Taigi Jehošafatas didžiavosi turtais ir garbe. Jis susigiminiavo su Ahabu vedybomis.* [2] Praslinkus keletui metų, jis nuvyko pas Ahabą į Samariją. Ahabas papjovė apsčiai avių bei jaučių jam ir žmonėms, kurie buvo su juo, ir prikalbino jį eiti į žygį prieš Ramot–Gileadą. [3] Izraelio karalius Ahabas tarė Judo karaliui Jehošafatui: "Ar žygiuosi su manimi į Ramot–Gileadą?" Jis atsakė jam: "Aš esu su tavimi. Mano žmonės yra tavo žmonės. Mes būsime su tavimi mūšyje".

Netikri pranašai ir Imlos sūnus Mikajas

[4] Bet Jehošafatas Izraelio karaliui patarė: "Tučtuojau paieškok žodžio iš VIEŠPATIES". [5] Izraelio karalius tad surinko pranašus, keturis šimtus, ir jų klausė: "Ar mums žygiuoti ir pulti Ramot–Gileadą, ar aš turiu susilaikyti?" Jie atsakė: "Žygiuok, nes Dievas atiduos jį karaliui į rankas". [6] Betgi Jehošafatas paklausė: "Ar nėra čia dar kito VIEŠPATIES pranašo, kad galėtume pasiteirauti?" [7] Izraelio karalius atsakė Jehošafatui: "Dar yra vienas vyras, per kurį galėtume VIEŠPATIES pasiteirauti, Imlos sūnus Mikajas, bet aš jo nekenčiu, nes jis nepranašauja apie mane niekad gera, bet visuomet nelaimę". "Tenekalba taip karalius", — atsakė Jehošafatas. [8] Tada Izraelio karalius, pasišaukęs pareigūną, jam tarė: "Tuojau pat atvesk Imlos sūnų Mikają".

[9] Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas sėdėjo kiekvienas savo soste, apsirengę karališkais drabužiais, ant klojimo aslos prie įėjimo į Samarijos vartus, o visi pranašai pranašavo jų akivaizdoje. [10] Chenaanos sūnus Zedekijas, pasidaręs sau geležinius

---

18,1 "...susigiminiavo su Ahabu vedybomis": Jehošafato sūnus Jehoramas vedė Ataliją, Ahabo dukterį. Žr. 2 Kar 8,18.

ragus, tarė: “Taip kalbėjo VIEŠPATS: ‘Su šiais badysi aramėjus, kol jie bus pribaigti’”. 11 Visi pranašai tą patį pranašavo, tardami: “Žygiuok prieš Ramot–Gileadą ir būk pergalingas! VIEŠPATS atiduos jį karaliui į rankas”.

12* O pasiuntinys, kuris buvo atėjęs pašaukti Mikajo, kalbėjo jam, tardamas: “Žiūrėk, pranašų žodžiai yra vieningai palankūs karaliui. Tebūna tavo žodis kaip jų visų. Kalbėk palankiai!” 13 “Kaip gyvas VIEŠPATS, — atsakė Mikajas, — ką mano Dievas sako, tai kalbėsiu”. 14 Jam atėjus pas karalių, karalius jam tarė: “Mikajau, ar mums žygiuoti į Ramot–Gileadą mūšiui, ar aš turiu susilaikyti?” “Žygiuok ir būk pergalingas, — jis atsakė, — jie bus atiduoti tau į rankas”. 15 Bet karalius jam tarė: “Kiek kartų turiu tave prisaikdinti, kad sakytum man vien tiesą VIEŠPATIES vardu?” 16 Tada Mikajas tarė:

“Aš mačiau visą Izraelį,
išblaškytą kalnuose, kaip avis be piemens.
O VIEŠPATS kalbėjo: ‘Jie neturi šeimininko;
teeina kiekvienas į savo namus ramybėje!’”

17 “Argi aš nesakiau, — tarė Izraelio karalius Jehošafatui, — kad jis nepranašaus apie mane nieko palankaus, bet tik nelaimę?” 18 Mikajas tęsė: “Todėl klausykitės VIEŠPATIES žodžio! Aš mačiau VIEŠPATĮ, sėdintį savo soste, visai dangaus galybei stovint šalia jo dešinėje ir kairėje. 19 VIEŠPATS paklausė: ‘Kas sugundys Izraelio karalių Ahabą, kad jis žygiuotų ir žūtų prie Ramot–Gileado?’ Tada vienas kalbėjo vienaip, o kitas kitaip, 20 kol nepriėjo viena dvasia ir atsistojo prieš VIEŠPATĮ, tardama: ‘Aš jį sugundysiu’. ‘Kaip?’ — paklausė VIEŠPATS. 21 Ji atsakė: ‘Išeisiu ir būsiu melage dvasia visų jo pranašų burnoje’. Tada VIEŠPATS tarė: ‘Tu jį suviliosi, ir tau pasiseks. Eik ir taip padaryk!’ 22 Taigi, tikėkite manimi, VIEŠPATS įdėjo melagę dvasią į burną visiems šiems tavo pranašams, nes pats VIEŠPATS kalbėjo tau apie nelaimę”.

23 Chenaanos sūnus Zedekijas, priėjęs prie Mikajo, kirto jam per žandą, ir tarė: “Kuriuo keliu perėjo VIEŠPATIES dvasia iš

18,12,22 Žr. 1 Kar 22,19-23 paaiškinimą.

manęs tau kalbėti?" [24] Mikajas atsakė: "Sužinosi tą dieną, kai bandysi pasislėpti, eidamas iš kambario į kambarį". [25] O Izraelio karalius įsakė: "Imkite Mikają ir sugrąžinkite jį miesto valdytojui Amonui ir karaliaus sūnui Joašui. [26] Sakykite: 'Taip kalbėjo karalius: įmeskite šį vyrioką į kalėjimą ir maitinkite jį tik duona ir vandeniu, kol aš ramybėje sugrįšiu'". [27] Mikajas tarė: "Jeigu ramybėje sugrįši, VIEŠPATS per mane nekalbėjo!" Jis dar pridėjo: "Klausykitės, tautos, jūs visos!"*

Ahabo mirtis

[28] Izraelio karalius ir Judo karalius Jehošafatas leidosi į žygį prieš Ramot–Gileadą. [29] Izraelio karalius tarė Jehošafatui: "Eidamas į mūšį, aš būsiu persirengęs, o tu vilkėk savo drabužiais". Taigi Izraelio karalius persirengė ir išėjo į mūšį. [30] O Aramo karalius buvo įsakęs savo kovos vežimų vadams: "Nekovokite nė su vienu menku ar stipriu, bet tiktai su Izraelio karaliumi". [31] Kovos vežimų vadai, pamatę Jehošafatą, pamanė: "Tai Izraelio karalius!" Jie tad pasisuko prieš jį kovoti. Bet Jehošafatas sušuko, ir VIEŠPATS jam padėjo. Nuo jo Dievas juos nuvedė, [32] nes kovos vežimų vadai liovėsi jį vytis, kai pamatė, kad jis ne Izraelio karalius. [33] Bet vienas vyras įtempė iš akies lanką ir pataikė netyčiomis į Izraelio karalių tarp šarvų sandūrų. Jis tad savo vežimo vežėjui paliepė: "Suk atgal ir vežk mane iš mūšio! Esu sužeistas!" [34] Mūšis siautė visą dieną. Izraelio karalius stovėjo palaikomas savo kovos vežime, atsigręžęs į aramėjus, iki vakaro. Jis numirė, saulei leidžiantis.

19

Pranašas išbara Jehošafatą

[1] Judo karalius Jehošafatas saugiai sugrįžo į savo rūmus Jeruzalėje. [2] Regėtojas Hananio sūnus Jehu'as,* išėjęs jo pasitikti, tarė jam:

18,27 "Klausykitės, tautos, jūs visos!": ši citata priskiria Imlos sūnui Mikajui pirmuosius Mikėjo iš Morešeto pranašystės žodžius. Žr. Mch 1,2.

19,2 "...regėtojas Hananio sūnus Jehu'as": skirtingas nuo Hananio sūnaus Jehu'o, pranašavusio Baašai bemaž 50 metų anksčiau. Žr 1 Kar 16,1.

"Argi tau dera padėti nedorėliams ir mylėti tuos, kurie nekenčia VIEŠPATIES? Už tai užsitraukei VIEŠPATIES pyktį. [3] Tačiau tu padarei ir gera, kadangi išnaikinai krašte šventuosius stulpus ir širdimi ieškojai Dievo".

Jehošafatas paskiria teisėjus

[4]* Jehošafatas gyveno Jeruzalėje, bet nuolat vykdavo pabūti su žmonėmis nuo Beer–Šebos iki Efraimo aukštumų, ir sugrąžino juos pas VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą. [5] Jis paskyrė teisėjus krašte, visuose įtvirtintuose Judo miestuose — kiekviename mieste be išimties. [6] Teisėjus jis įpareigojo: "Žiūrėkite, ką darote, nes jūs teisiate ne žmonių vardu, bet VIEŠPATIES vardu. Jis su jumis duoda nuosprendį. [7] Užtat tebūna su jumis VIEŠPATIES baimė. Elkitės rūpestingai, nes VIEŠPATYJE, mūsų Dieve, nėra jokio neteisingumo, ar šališkumo, ar kyšių ėmimo".

[8] Be to, Jeruzalėje Jehošafatas paskyrė keletą levitų, kunigų ir Izraelio klanų galvų teisti VIEŠPATIES vardu ir spręsti bylas tarp Jeruzalės gyventojų. [9] Juos taip įpareigojo: "Turite elgtis su baime VIEŠPATIES, su atsidavimu ir iš visos širdies. [10] Kiekvienoje byloje, kurią jūsų giminės, gyvenantys savo miestuose, pateikia jums spręsti, — ar tai būtų apie kraujo kaltę, apie mokymą ar įsakymą, apie įstatus ar įsakus, — pamokysite juos, kad jie neužsitrauktų kaltės VIEŠPATIES akivaizdoje, ir jo pyktis nekristų ant jūsų ir jūsų giminių. Taip elkitės, ir kaltės neužsitrauksite. [11] Žiūrėkite, vyriausias kunigas Amarijas yra viršesnis už jus visuose VIEŠPATIES dalykuose, o Išmaelio sūnus Zebadijas, Judo namų valdytojas, yra viršesnis už jus visuose karaliaus dalykuose. Levitai tarnaus jums pareigūnais. Elkitės ryžtingai! VIEŠPATS bus su tuo, kuris yra geras!"

19,4-11 Jehošafatas padarė teismų reformą, norėdamas sustiprinti Judo karalystę. Reforma vyko dviem plotmėmis: aiškinant Mozės Mokymą, įsakymus, įstatus bei įsakus, ir paskiriant dorus teisėjus. Šalia sričių teismų Jehošafatas įvedė vyriausią teismą Jeruzalėje.

20

Šventas karas

[1]* Po to moabiečiai, amoniečiai ir drauge su jais būrys meunitų, atėjo kariauti su Jehošafatu. [2] Jehošafatui buvo pranešta: "Didelė kariauna ateina prieš tave iš Edomo, iš anapus jūros. Jie jau pasiekė Hazazon–Tamarą, tai yra En–Gedį". [3] Baimės apimtas Jehošafatas skubėjo prašyti VIEŠPATIES pagalbos ir visam Judui paskelbė pasninką. [4] Judas susirinko prašyti VIEŠPATIES pagalbos; ieškoti VIEŠPATIES žmonės suėjo iš kiekvieno Judo miesto.

Jehošafato malda

[5] Jehošafatas stovėjo Judo ir Jeruzalės bendrijoje, VIEŠPATIES Namuose, priešais naująjį kiemą. [6] Jis tarė: "VIEŠPATIE, mūsų protėvių Dieve, argi tu nesi Dievas danguje? Argi tu nevaldai visų tautų karalysčių? Tavo rankoje yra galybė ir jėga. Niekas negali tau priešintis. [7] Argi ne tu, mūsų Dieve, išvarei šio krašto gyventojus savo tautos Izraelio akivaizdoje ir atidavei jį amžinai savo bičiulio Abraomo palikuonims? [8] Jame jie yra įsikūrę, jame jie yra pastatę šventovę tavo vardui, tardami: [9] 'Jei nelaimė mus ištiktų — ar baudžiantis kalavijas, ar maras, ar badas, mes rinksimės prie šių Namų ir prie tavęs, nes tavo vardas yra šiuose Namuose, ir šauksimės tavęs savo nelaimėje, tu išklausysi ir išgelbėsi'. [10] Dabar štai Amono ir Moabo bei Seiro aukštumų žmonės, į kurių žemę neleidai veržtis Izraeliui, kai izraeliečiai išėjo iš Egipto žemės, bet praėjo pro juos ir jų nesunaikino, [11] štai žmonės atsilygina mums, ateidami išvaryti mus iš tavo nuosavybės, kurią esi mums davęs paveldėti. [12] Mūsų Dieve, argi tu jų nenubausi? Juk mes esame bejėgiai prieš šią mūsų užpulti ateinančią didžiulę kariauną! Mes nežinome ką daryti, bet mūsų akys į tave žvelgia".

20,1-30 Šis pasakojimas gali būti susietas su pasakojimu apie Judo ir Izraelio žygį prieš Moabą per Edomo teritoriją (žr. 2 Kar 3,4-27). 20,26 "...Berakos slėnyje": "beraka" hebrajų kalba reiškia "palaiminimą". Taigi "Palaiminimo slėnyje".

Levitas pranašauja pergalę

[13] Tuo tarpu visas Judas stovėjo prieš VIEŠPATĮ drauge su savo mažyliais, savo žmonomis ir savo vaikais. [14] Tada VIEŠPATIES dvasia atėjo sueigos viduryje ant Matanijo sūnaus Jeielio sūnaus Benajo sūnaus Zecharijo sūnaus Jahazielio, vieno levito iš Asafo sūnų. [15] Jis tarė: "Dėmesio, visas Judai ir Jeruzalės gyventojai, ir karaliau Jehošafatai, taip jums VIEŠPATS kalbėjo: 'Nebijokite ir nedrebėkite dėl šios didžiulės kariaunos, nes mūšis yra Dievo, o ne jūsų. [16] Rytoj išeikite prieš juos, jiems atžygiuojant Zizo šlaitu. Užtiksite juos slėnio gale Jeruelio tyrų link. [17] Ne jums kovoti šiame mūšyje! Būkite pasiruošę, laukite ir liudykite pergalę VIEŠPATIES, kuris yra su jumis, Judai ir Jeruzale! Nebijokite ir nedrebėkite! Išeikite prieš juos rytoj! VIEŠPATS bus su jumis!'"

[18] Tada Jehošafatas parpuolė kniūpsčias ant žemės, ir visas Judas bei visi Jeruzalės gyventojai puolė kniūpsti prieš VIEŠPATĮ, pagarbindami VIEŠPATĮ. [19] O levitai iš Kohato žmonių ir Koraho žmonių atsistoję pašlovino VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, giedodami iš visų jėgų.

Viešpaties pergalė

[20] Kitą rytą anksti jie pakilo ir išskubėjo į Tekoos tyrus. Jiems išeinant, Jehošafatas stabtelėjo ir tarė: "Klausykitės manęs, Judai ir Jeruzalės gyventojai! Pasitikėkite VIEŠPAČIU, savo Dievu, ir būsite tvirti! Pasitikėkite jo pranašais, ir sėkmė jus lydės!" [21] Pasitaręs su žmonėmis, jis paskyrė VIEŠPAČIUI giesmininkus, kurie šventais apdarais apsirengę turėjo eiti pirma kariuomenės, jį šlovindami giesme:

> "Dėkokite VIEŠPAČIUI,
> nes amžina yra jo ištikimoji meilė!"

[22] Vos jiems pradėjus savo džiugią šlovės giesmę, VIEŠPATS suruošė pasalas Amono ir Moabo vyrams bei Seiro aukštumų gyventojams, atžygiavusiems prieš Judą, ir jie sumišo. [23] Amono ir Moabo vyrai užpuolė Seiro aukštumų gyventojus ir juos visiškai sunaikino. Susidoroję su Seiro gyventojais, jie pradėjo vieni kitus naikinti.

[24] Kai Judas pasiekė vietą, iš kurios matėsi tyrai, ieškodami tos kariaunos, jie matė tik lavonus, gulinčius ant žemės, nė vienas jų nebuvo išlikęs. [25] Jehošafatas ir jo kariuomenė, atėję paimti grobio, rado daugybę galvijų, aprangos, drabužių ir brangių daiktų. Jie tiek pasiėmė, kiek galėjo panešti. Imdami grobį, jie užtruko tris dienas, nes jo buvo labai daug. [26] Ketvirtą dieną jie padarė sueigą Berakos* slėnyje, kur jie pašlovino VIEŠPATĮ. Todėl to vieta ir yra vadinama Berakos slėniu iki šios dienos. [27] Po to visi Judo ir Jeruzalės žmonės su Jehošafatu priekyje, švęsdami džiugią pergalę, kurią VIEŠPATS buvo suteikęs jiems prieš priešus, pasisuko Jeruzalės link. [28] Jie parėjo į Jeruzalę, į VIEŠPATIES Namus, lydimi arfų, lyrų ir trimitų. [29] Dievo klaikas apėmė visų kraštų karalystes, kai jie išgirdo, kad VIEŠPATS buvo kovojęs prieš Izraelio priešus. [30] Jehošafato karalystėje buvo ramu, nes jo Dievas davė jam taiką iš visų pusių.

Kiti Jehošafato darbai

[31] Jehošafatas karaliavo Jude. Jis buvo trisdešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo dvidešimt penkerius metus Jeruzalėje. Jo motina buvo Šilhio duktė, vardu Azuba. [32] Jis ėjo savo tėvo Asos pėdomis ir nuo jų nenukrypo, darydamas, kas dora VIEŠPATIES akyse. [33] Tačiau aukštumų alkos nebuvo pašalintos, ir žmonės dar nebuvo palenkę širdies savo protėvių Dievui. [34] O kiti Jehošafato darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, yra aprašyti Hananio sūnaus Jehu'o kronikoje, kuri yra įterpta į Izraelio Karalių knygą.

Nesėkminga prekybinė sąjunga

[35] Po to Judo karalius Jehošafatas susidėjo su Izraelio karaliumi Ahaziju, kuris nedorai elgėsi. [36] Jis susidėjo su juo statytindamas laivus keliauti į Taršišą. Laivus jiedu statė Ezion–Gebere. [37] Tada Dodavahu'o iš Marešos sūnus Eliezeris pranašavo Jehošafatui, tardamas: "Kadangi susidėjai su Ahaziju, VIEŠPATS sunaikins, ką tu esi padaręs". Laivai buvo sunaikinti, ir jie nebegalėjo keliauti į Taršišą.

21

[1] Jehošafatas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Jehoramas tapo karaliumi jo vietoje. [2] Jo broliai, Jehošafato sūnūs, buvo Azarijas, Jehielis, Zecharijas, Azarijahu, Michaelis ir Šefatijas. Jie visi buvo Judo karaliaus Jehošafato sūnūs. [3] Jiems tėvas davė daug dovanų, sidabrinių, auksinių ir brangių daiktų, kartu su įtvirtintais Judo miestais, bet karalystę pavedė Jehoramui, nes jis buvo pirmagimis.

Nedori Jehoramo darbai

[4] Jehoramas, paėmęs į savo rankas tėvo karalystę ir įsitvirtinęs, nužudė kalaviju visus savo brolius ir kai kuriuos Izraelio didžiūnus. [5] Tapdamas karaliumi, Jehoramas buvo trisdešimt dvejų metų. Jeruzalę valdė aštuonerius metus. [6] Jis ėjo Izraelio karalių pėdomis, kaip buvo darę Ahabo namai, nes viena Ahabo dukterų buvo jo žmona,* darydamas, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. [7] Tačiau VIEŠPATS Dovydo namų sunaikinti nenorėjo dėl sandoros, kurią buvo padaręs su Dovydu, pažadėdamas jam ir jo palikuonims duoti amžiną žiburį.

[8] Jam valdant, Edomas sukilo prieš Judo valdžią ir pasistatė savo karalių. [9] Tada Jehoramas perėjo sieną drauge su savo pareigūnais ir visais kovos vežimais. Jis atsikėlė naktį ir puolė edomiečius, apsupusius jį ir kovos vežimų vadus. [10] Edomas ir toliau kėlė maištą prieš Judo valdžią iki pat šios dienos. Tuo metu ir Libna sukilo prieš jo valdžią, nes jis buvo palikęs VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą.

[11] Be to, jis statė aukštumų alkas Judo kalnuose, vedė Jeruzalės gyventojus į stabų garbinimą ir suvedžiojo Judą. [12] Jam atėjo laiškas iš pranašo Elijo* su žinia: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, tavo tė-

---

21,6 "...viena Ahabo dukterų buvo jo žmona": Atalija. 2 Kr 22,2 tekste ir 2 Kar 8,26 tekste — jo šaltinyje — ji vadinama Omrio dukterimi. Tai turbūt yra suprastinta vaikaitės prasme.

21,12 "...iš pranašo Elijo": Kronikininkas pamini šį šiaurinės Izraelio karalystės pranašą tik vieną kartą. Elijas buvo dingęs prieš Izraelio Jehoramui įžengiant

vo Dovydo Dievas: 'Kadangi nėjai savo tėvo Jehošafato pėdomis, ar Judo karaliaus Asos pėdomis, [13] bet ėjai Izraelio karalių keliu, vesdamas Judą ir Jeruzalės gyventojus į stabų garbinimą, kaip Ahabo namai vedė Izraelį į stabų garbinimą, ir net nužudei iš tavo tėvo namų savo brolius, kurie buvo geresni už tave, [14] štai VIEŠPATS ištiks skaudžia rykšte tavo tautą, tavo vaikus, tavo dukteris ir visas tavo valdas. [15] O tu kentėsi sunkią vidurių ligą, kol diena po dienos nuo ligos išeis tavo viduriai'".

Paskutiniai Jehoramo metai

[16] VIEŠPATS sukurstė filistinų neapykantą ir arabus, etiopų kaimynus, prieš Jehoramą. [17] Jie padarė žygį prieš Judą, įsiveržė į jį ir pagrobė visą nuosavybę, rastą karaliaus rūmuose, kartu su jo vaikais ir žmonomis. Jam buvo paliktas tik vienas sūnus — Jehoahazas, pats jauniausias.

[18] Po to VIEŠPATS ištiko jį nepagydoma vidurių liga. [19] Su laiku, baigiantis dvejiems metams, nuo ligos išėjo jo viduriai, ir jis numirė nuožmia mirtimi. Jo tauta nesurengė jam laidotuvių laužo, kaip buvo dariusi jo protėviams. [20] Jis buvo trisdešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi. Jeruzalėje karaliavo aštuonerius metus. Jis iškeliavo niekam nesigailint ir buvo palaidotas Dovydo mieste, bet ne karalių kapuose.

22

Ahazijo karaliavimas

[1] Jeruzalės gyventojai pasistatė jo vietoje karaliumi jauniausią jo sūnų Ahaziją, nes visi vyresnieji sūnūs buvo išžudyti kariaunos, kuri buvo įsiveržusi į stovyklą drauge su arabais. Taip nutiko, kad Jehoramo sūnus Ahazijas tapo Judo karaliumi. [2] Ahazijas buvo keturiasdešimt dvejų metų, kai pradėjo karaliauti, ir Jeruzalėje karaliavo vienus metus. Jo motina buvo Omrio dukraitė, vardu Atalija. [3] Ir jis ėjo Ahabo namų keliu, nes jo motina patardavo jam nedo-

į Judo sostą (žr. 2 Kar 2; 3,1) ir taip pat prieš Jehoramą (žr. 2 Kar 8,16). Kronikininkas, atrodo, turėjo apie Eliją apokrifinį, mums nežinomą šaltinį.

rai elgtis. [4] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip Ahabo namai buvo darę, nes po tėvo mirties, jo pražūčiai jie tapo jo patarėjais.

[5] Be to, sekdamas jų patarimu, jis palydėjo Izraelio karalių Ahabo sūnų Jehoramą į mūšį prieš Aramo karalių Hazaelį prie Ramot–Gileado. Ten Joramas buvo aramėjų sužeistas. [6] Jis sugrįžo į Jezrėelį gydytis žaizdų, gautų kovoje su Aramo karaliumi Ramoje. Judo karaliaus Jehoramo sūnus Ahazijas nuvyko į Jezrėelį aplankyti sergančio Ahabo sūnaus Joramo.

[7] Betgi buvo Dievo skirta, kad Ahazijo pražūtis ateitų jam atvykus Joramo aplankyti. Apsilankymo metu jis išėjo su Jehoramu pasitikti Nimšio sūnaus Jehu'o, kurį VIEŠPATS buvo patepęs sunaikinti Ahabo namus. [8] Vykdydamas Ahabo namams teismą, Jehu'as netikėtai susidūrė su Judo pareigūnais bei Ahazijo brolių sūnumis, tarnavusiais Ahazijui, ir juos nužudė. [9]* Tada jis pasiuntė ieškoti ir paties Ahazijo. Suradus Ahaziją pasislėpusį Samarijoje, jis buvo atvestas pas Jehu'ą ir nužudytas. Jis buvo palaidotas, nes buvo sakoma: "Jis yra vaikaitis Jehošafato, ieškojusio VIEŠPATIES visa širdimi". Ahazijo namuose nebeliko nė vieno pajėgaus valdyti karalystę.

Atalija užgrobia Dovydo sostą

[10] Ahazijo motina Atalija, sužinojusi, kad jos sūnus mirė, nedelsdama ėmė naikinti visą karališką Judo namų šeimą. [11] Bet karaliaus duktė Jehošabeta, vogčiomis paėmusi Ahazijo sūnų Joašą iš būrio karaliaus vaikų, kai jie buvo žudomi, paslėpė jį kartu su aukle viename miegamajame. Taip Jehošabeta, karaliaus Jehoramo duktė ir kunigo Jehojados žmona — ji buvo Ahazijo sesuo, — laikė jį paslėptą nuo Atalijos, ir jis nebuvo nužudytas. [12] Šešerius metus jis išbuvo pas juos, paslėptas Dievo Namuose, o Atalija valdė kraštą.

22,9 Šio pasakojimo apie Ahazijo mirtį Kronikininkas nepaėmė iš 2 Kar 9,27-28 teksto. Jis yra perdėm skirtingas.

23

Joašo įžengimas į Dovydo sostą ir Atalijos mirtis

1* Septintaisiais metais Jehojada ryžosi veikti ir sudarė sandorą su šimtininkais: su Jerohamo sūnumi Azariju, Jehohanano sūnumi Išmaeliu, Obedo sūnumi Azariju, Adajo sūnumi Maaseju ir Zichrio sūnumi Elišafatu. 2 Jie perėjo visą Judą, telkdami levitus iš visų Judo miestų ir Izraelio klanų galvas. Suėjus jiems į Jeruzalę, 3 visa bendrija sudarė sandorą su karaliumi Dievo Namuose. Jehojada jiems tarė: "Štai karaliaus sūnus! Jis turi būti karaliumi, kaip VIEŠPATS pažadėjo Dovydo sūnums. 4 Štai ką jūs turite daryti: vienas jūsų trečdalis, kunigai ir levitai, tą šabą pradėsiantys tarnybą, bus vartų sargais, 5 kitas trečdalis saugos karaliaus rūmus, tretysis trečdalis stovės prie Pamato vartų, o visi žmonės bus VIEŠPATIES Namų kiemuose. 6 Neleiskite niekam eiti į VIEŠPATIES Namus, išskyrus kunigus ir tarnyboje esančius levitus. Jie gali įeiti, nes yra pašventinti, bet visi kiti žmonės turi laikytis VIEŠPATIES nurodymų. 7 Levitai turi apstoti iš visų pusių karalių, kiekvienas su savo ginklu rankoje; kas tik bandytų eiti į Namus, turi būti užmuštas. Lydėkite karalių, kur tik jis beeitų".

8 Levitai ir visas Judas padarė visa, kaip kunigas Jehojada buvo įsakęs. Kiekvienas atvedė savo vyrus, turėjusius tą šabą pradėti tarnybą su tais, kurie turėjo tą šabą užbaigti tarnybą, nes kunigas Jehojada neatleido tarnybos padalų. 9 Kunigas Jehojada išdalijo šimtininkams Dievo Namuose laikomas karaliaus Dovydo ietis, skydus ir priedangos skydus. 10 O visus vyrus išdėstė saugoti karalių, kiekvieną su paruoštu ginklu rankoje, nuo pietinio Namų šono iki šiaurinio Namų šono, aplink aukurą ir Namus. 11 Tada buvo atvestas karaliaus sūnus, uždėtas jam vainikas ir paduoti valdžios ženklai. Jis buvo paskelbtas karaliumi. Jehojada ir jo sūnūs, patepę jį, sušuko: "Tegyvuoja karalius!"

23,1-21 Kronikininkas perversmą (žr. 2 Kar 11 skaitinio), padarytą kariškiams padedant, vaizduoja kaip kunigiškos, bemaž liturginės, tarnybos įvykį. Kronikininkas pabrėžia Dievo Sandoros su Dovydu reikšmę (žr. 3-ąją eilutę). Jehojados reforma, anot Kronikininko, buvo Dovydo įvestos tvarkos sugrąžinimas.

[12] Atalija, išgirdusi žmonių ir palydos sargybinių ūžesį ir sveikinimo šūksmus karaliui, atėjo pas žmones į VIEŠPATIES Namus. [13] Apsižvalgiusi, žiūri, karalius stovi prie savo šulo* įėjime, vadai ir trimitininkai šalia karaliaus, visi šalies žmonės džiūgaudami pučia trimitus ir giesmininkai su savo muzikos instrumentais užveda giesmes. Atalija perplėšė savo drabužius ir šaukė: "Išdavimas! Išdavimas!" [14] Tada kunigas Jehojada pašaukė šimtininkus, vadovavusius kareiviams, jiems tardamas: "Išveskite ją pro gretas! Jeigu kas bandytų ją sekti, težūva nuo kalavijo!" Mat kunigas buvo pasakęs: "Ji neturi būti nubausta mirtimi VIEŠPATIES Namuose". [15] Jie tad padarė taką ir, jai priėjus karaliaus rūmų įėjimą į Arklio vartus, ten ji buvo nužudyta.

Jehojados reforma

[16] Tada Jehojada sudarė sandorą tarp savęs ir žmonių bei karaliaus, pasišvęsdami būti VIEŠPATIES tauta. [17] Po to visi žmonės, nuėję į Baalo šventyklą, nugriovė ją, sudaužė jo aukurus bei atvaizdus ir užmušė priešais aukurus Baalo kunigą Mataną. [18] Jehojada VIEŠPATIES Namais rūpintis pavedė levitams kunigams, kuriuos Dovydas buvo paskirstęs rūpintis VIEŠPATIES Namais ir atnašauti deginamąsias aukas VIEŠPAČIUI su džiūgavimu ir giesmėmis, kaip įsakyta Mozės mokyme ir pagal Dovydo nurodymus. [19] Jis pastatė vartų sargus prie VIEŠPATIES Namų vartų, kad nė vienas, tapęs bet kokiu būdu nešvarus, neįeitų. [20] Paėmęs šimtininkus, kilmingus vyrus, tautos valdytojus ir šalies žmones, jis palydėjo karalių iš VIEŠPATIES Namų į karaliaus rūmus pro Aukštutinius vartus. Jie pasodino karalių į valdovo sostą. [21] Visi šalies žmonės džiūgavo, ir mieste buvo ramu, nors Atalija ir buvo nužudyta kalaviju.

23,13 "...prie savo šulo": karalius turėjo ypatingą vietą Šventyklos rytiniuose vartuose kiemo, kuriame buvo deginamųjų atnašų aukuras. Karalius stovėdavo šioje vietoje iškilmių ar šabo dienomis įsakytų aukų bei savo įžado atnašų metu. Žr. 2 Kar 11,4; taip pat Ez 46,1-8.

24

Taisoma Jeruzalės Šventykla

[1] Joašas buvo septynerių metų, kai tapo karaliumi. Jeruzalėje jis karaliavo keturiasdešimt metų. Jo motina buvo vardu Zibja iš Beer–Šebos. [2] Joašas darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse per visas kunigo Jehojados dienas. [3] Jehojada apvesdino jį su dviem žmonomis, ir jam gimė sūnų ir dukterų.

[4] Praėjus šiek tiek laiko, Joašui atėjo į širdį pataisyti VIEŠPATIES Namus. [5] Sukvietęs kunigus ir levitus, jiems tarė: "Eikite į Judo miestus ir kasmet visame Izraelyje padarykite rinkliavą* savo Dievo Namams atnaujinti. Tai turite skubiai daryti!" Bet levitai to daryti nesiskubino. [6] Karalius tad pasišaukė Jehojadą, galvą, ir jam tarė: "Kodėl nereikalavai, kad levitai parneštų iš Judo ir Jeruzalės Mozės, VIEŠPATIES tarno, Izraelio bendrijai uždėtą Sandoros palapinės mokestį?" [7] Mat tos nedoros moters Atalijos vaikai buvo apleidę VIEŠPATIES Namus ir net buvo atidavę visus VIEŠPATIES Namams pašvęstus daiktus Baalams.

[8] Karalius tad įsakė, kad būtų padaryta dėžė ir pastatyta lauke prie VIEŠPATIES Namų vartų. [9] Judui ir Jeruzalei buvo paskelbta atnešti VIEŠPAČIUI mokestį, kurį Dievo tarnas Mozė buvo Izraeliui uždėjęs dykumoje. [10] Visi pareigūnai ir visi žmonės mielai nešė ir metė jį į dėžę, kol ją pripildydavo. [11] Kada tik dėžę levitai nunešdavo pas karaliaus pareigūnus ir jie pamatydavo, kad joje yra daug pinigų, tada ateidavo karaliaus raštininkas bei vyriausiojo kunigo atstovas ir, ištuštinę dėžę, ją sugrąžindavo į vietą. Taip buvo daroma diena po dienos ir buvo surinkta daug pinigų. [12] Karalius ir Jehojada paduodavo pinigus tiems, kurie prižiūrėjo darbus, susijusius su VIEŠPATIES Namais, o jie samdė mūrininkus bei dailides VIEŠPATIES Namams atnaujinti ir geležies bei vario meistrus VIEŠPATIES Namams taisyti. [13] Darbininkai uoliai triūsė, atnauji-

---

24,5 "...padarykite rinkliavą": anot 2 Kar 12,5, patys atnešė pinigų Šventyklai. Atrodo, iš dalies tai buvo geranoriška atnaša. Kronikininko laikais (žr. Neh 10,32) buvo nustatytas "galvos" mokestis Šventyklai išlaikyti (žr. 2 Kr 34,9), remiantis Iš 30,12-16 tekstu. Šis įstatas galiojo ir Naujojo Testamento laikais (žr. Mt 17,24-25).

nimo darbai jų rankose sparčiai ėjo į priekį. Dievo Namai buvo atstatyti į pirmykštį būvį ir pataisyti. [14] Pabaigę, likusius pinigus jie sugrąžino karaliui ir Jehojadai. Jie buvo paversti reikmenimis VIEŠPATIES Namams: tarnybos ir deginamųjų atnašų reikmenimis, samčiais ir auksiniais bei sidabriniais indais. Deginamosios aukos buvo atnašaujamos VIEŠPATIES Namuose nuolat per visą Jehojados gyvenimą. [15] Jehojada mirė, sulaukęs žilos senatvės. Jis mirė, būdamas šimto trisdešimties metų. [16] Jis buvo palaidotas Dovydo mieste tarp karalių, nes buvo padaręs daug gera Izraelyje ir Dievui, ir jo Namams.

Joašo saulėlydis ir mirtis

[17] Jehojadai mirus, Judo didžiūnai atėjo pas karalių, žemai jam lenkdamiesi, ir karalius jų klausė.* [18] VIEŠPATIES, jų protėvių Dievo, Namai buvo apleisti. Buvo tarnaujama šventiesiems stulpams ir stabams. Dėl šios jų kaltės Judą ir Jeruzalę ištiko pyktis. [19] Betgi jis siuntė tarp jų pranašus parvesti juos pas VIEŠPATĮ. Šie įspėjo juos, bet jie nenorėjo jų klausyti.

[20] Dievo dvasia apvaldė kunigo Jehojados sūnų Zechariją. Jis palypėjo į savo pakylą virš žmonių ir jiems tarė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS: 'Kodėl jūs nusižengiate VIEŠPATIES įsakymams savo pražūčiai? Kadangi jūs palikote VIEŠPATĮ, ir jis paliko jus!'" [21] Bet prieš jį buvo surengtas sąmokslas ir, karaliaus įsakymu, jis buvo užmuštas akmenimis, VIEŠPATIES Namų kieme. [22] Karalius Joašas neprisiminė ištikimybės, kurią buvo jam parodęs Zecharijo tėvas Jehojada, bet nužudė jo sūnų. Mirdamas, Zecharijas tarė: "Temato tai VIEŠPATS ir teatlygina!"

[23] Baigiantis metams, Aramo kariuomenė surengė prieš jį žygį. Atžygiavę į Judą ir Jeruzalę, jie sunaikino visus žmonių didžiūnus, o visą paimtą grobį pasiuntė Damasko karaliui. [24] Nors Aramo kariuomenė buvo atėjusi su nedaugeliu vyrų, bet VIEŠPATS atidavė jiems į rankas didžiulę kariuomenę, nes jie buvo palikę VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą. Taip jie padarė Joašui teismą.

24,17 "...karalius jų klausė": atrodo, kad Joašas atsisakė kunigiškųjų patarėjų ir pradėjo remtis pasauliečiais.

25 Kai aramėjai nuo jo atsitraukė, palikę jį sunkiai sužeistą, jo dvariškiai surengė prieš jį sąmokslą ir, keršydami už kunigo Jehojados sūnaus kraują, nužudė jį lovoje. Taip jis mirė. Jie palaidojo jį Dovydo mieste, bet karalių kapuose jo nelaidojo. 26 Vyrai, kurie surengė prieš jį sąmokslą, buvo šie: Šimeato Amoniečio sūnus Zabadas ir Šimrito Moabiečio sūnus Jehozabadas. 27 Apie jo sūnus, apie daugelį pranašavimų jam, ir Dievo Namų atstatymą yra aprašyta Karalių knygos aiškinime. Joašo sūnus Amazijas tapo karaliumi jo vietoje.

25

Karo žygis į Edomą

1 Amazijas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje dvidešimt devynerius metus. Jo motina buvo vardu Jehoadana iš Jeruzalės. 2 Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, bet ne visa širdimi. 3 Vos įtvirtinęs savo karališką valdžią, jis nubaudė mirtimi dvariškius, nužudžiusius jo tėvą karalių. 4 Betgi jų vaikų mirtimi nebaudė, nes jis elgėsi pagal tai, kas parašyta mokyme, Mozės knygoje, kaip VIEŠPATS įsakė: "Tėvai nebus baudžiami mirtimi už vaikus, nei vaikai bus baudžiami mirtimi už tėvus, bet kiekvienas bus baudžiamas mirtimi už savo paties nuodėmę".

5 Amazijas, sutelkęs Judą, paskirstė visus Judo ir Benjamino vyrus pagal klanus tūkstantininkams ir šimtininkams. Suskaičiavęs visus nuo dvidešimties metų ir vyresnius, jis rado, kad jų buvo trys šimtai tūkstančių rinktinių vyrų, tinkamų karinei tarnybai, pajėgių valdyti ietį ir skydą. 6 Be to, jis pasamdė iš Izraelio šimtą tūkstančių narsių kareivių už šimtą sidabrinių talentų. 7 Bet pas jį atėjęs Dievo vyras tarė: "Karaliau, neleisk Izraelio kariuomenei žygiuoti su tavimi, nes VIEŠPATS nėra su Izraeliu — su tais visais Efraimo žmonėmis. 8 Verčiau žygiuok vienas ir susidorok! Būk ryžtingas kovoje, kitaip Dievas paguldys tave priešo akivaizdoje, nes Dievas turi galybę padėti ar paguldyti". 9 O Amazijas Dievo vyrui tarė: "Bet ką daryti su tuo šimtu talentų, kuriuos esu davęs Izraelio kariuomenei?" Dievo žmogus atsakė: "VIEŠPATS turi iš ko tau kur kas daugiau duoti". 10 Tuomet Amazijas atleido kareivius, atėjusius pas

jį iš Efraimo, įsakydamas jiems eiti namo. Bet jie buvo ant Judo už tai labai supykę ir į namus sugrįžo iniršio apimti.

[11] Amazijas susikaupė drąsiam žygiui ir, vedinas savo kariuomene, nužygiavo į Druskos slėnį. Jis nukovė dešimt tūkstančių Seiro vyrų. [12] Judo vyrai kitą dešimt tūkstančių paėmė į nelaisvę gyvų ir, užvedę juos ant Selos viršūnės, nustūmė žemyn. Jie visi suknežo. [13] Tuo tarpu samdytieji kareiviai, kuriuos Amazijas buvo atgal išsiuntęs ir neleidęs jiems eiti su juo į mūšį, užpuolė Judo miestus nuo Samarijos iki Bet-Horono, nužudydami juose tris tūkstančius gyventojų ir paimdami daug grobio.

Amazijo neištikimybė

[14] Amazijas, grįždamas su pergale prieš edomiečius, parsigabeno Seiro žmonių dievus ir, pasistatęs juos kaip savo dievus, garbino, atnašaudamas jiems aukas. [15] VIEŠPATS, užsidegęs pykčiu ant Amazijo, nusiuntė pas jį pranašą ir jam tarė: "Kodėl garbini tautos dievus, negalėjusius išgelbėti savo tautos iš tavo rankos?" [16] Tačiau pranašui dar tebekalbant, karalius jam tarė: "Argi mes paskyrėme tave patarėju karaliui? Liaukis! Kam gi turėtumei būti užmuštas?" Pranašas tad liovėsi, bet pratarė: "Aš žinau, kad VIEŠPATS apsisprendė tave sunaikinti, kadangi tu taip elgiesi ir nekreipi dėmesio į mano patarimą".

Nesėkmingas Amazijo žygis prieš Izraelį

[17] Pasitaręs tad Judo karalius Amazijas pasiuntė Izraelio karaliui Jehu'o sūnaus Jehoahazo sūnui Joašui tokį žodį: "Eikš, susitikime akis į akį!" [18] Izraelio karalius Joašas atsakė Judo karaliui Amazijui tokiu žodžiu: "Libano usnis pasiuntė žodį Libano kedrui, tardama: 'Duok savo dukterį mano sūnui žmona'. Bet Libano laukinis žvėris, eidamas pro šalį, sutrypė tą usnį. [19] Tu sakai: 'Žiūrėk, nugalėjau Edomą', ir tavo širdis nori daugiau garbės. Nūn sėdėk namie! Kam gi turėtumei ieškoti nelaimės, kad tu pats žūtum ir Judą su savimi nutemptum?"

[20] Amazijas nenorėjo klausyti. Tai buvo iš Dievo, idant atiduotų juos už tai, kad jie garbino Edomo dievus. [21] Izraelio karalius Joašas tad atžygiavo. Jis ir Judo karalius Amazijas susitiko vienas

su kitu mūšyje prie Bet–Šemešo Judo karalystėje. [22] Judas buvo Izraelio nugalėtas. Visi išbėgiojo į savo namus. [23] Izraelio karalius Joašas paėmė Judo karalių Ahazijo sūnaus Joašo sūnų Amaziją į nelaisvę prie Bet–Šemešo. Nugabenęs jį į Jeruzalę, jis pralaužė Jeruzalės sienoje keturių šimtų uolekčių spragą nuo Efraimo vartų iki Kampo vartų. [24] Tada su visu auksu ir sidabru bei visais reikmenimis, rastais Dievo Namuose, su Obed–Edomu* ir su karaliaus rūmų iždu bei įkaitais jis sugrįžo į Samariją.

Amazijo mirtis

[25] Judo karalius Joašo sūnus Amazijas gyveno penkiolika metų po Izraelio karaliaus Jehoahazo sūnaus Joašo mirties. [26] O kiti Amazijo darbai, nuo pirmojo iki paskutinio, argi jie nėra aprašyti Judo ir Izraelio karalių knygoje? [27] Nuo to laiko, kai Amazijas pasitraukė nuo VIEŠPATIES, buvo surengtas prieš jį sąmokslas Jeruzalėje. Užtat jis pabėgo į Lachišą. Bet buvo pasiųsti vyrai jo vytis, ir jie ten nužudė jį. [28] Pargabenus jį ant arklių, jis buvo palaidotas su savo protėviais Judo mieste.*

26

Uzijas tampa karaliumi

[1] Tada visi Judo žmonės paėmė Uziją, kuris buvo tik šešiolikmetis, ir paskelbė jį karaliumi, jo tėvo Amazijo įpėdiniu. [2] Jis atstatė Elotą ir sugrąžino jį Judui po to, kai karalius Amazijas užmigo su savo protėviais. [3] Uzijas buvo šešiolikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt dvejus metus. Jo motina buvo vardu Jekolija iš Jeruzalės. [4] Jis darė, kas buvo dora

---

25,24 "...su Obed–Edomu": turbūt šis asmuo buvo edomiečių religijos kunigas (žr. 14–ąją eilutę); tokiu vardu vadinosi ir vienas iš levitų šeimos vartų sargas (žr. 1 Kr 15,18; 26,12-15).

25,28 "...Judo mieste": 2 Kar 14,20 tekste, "Dovydo mieste". Kronikininkas šiuo pakeitimu ženklina Jeruzalę, Judo karalystės sostinę.

VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo tėvas Amazijas. [5] Jis buvo pasišventęs ieškoti Dievo, kol buvo gyvas Zecharijas,* mokęs jį bijoti Dievo. Kol jis ieškojo VIEŠPATIES, Dievas jam teikė sėkmę.

Uzijo karinė jėga

[6] Jis, išėjęs į karo žygį su filistinais, išgriovė Gato sienas, Jabnės sienas bei Ašdodo sienas ir statė miestus Ašdodo ir Filistijos srityje. [7] Dievas jam padėjo prieš filistinus, prieš arabus, gyvenusius Gur–Baale, ir prieš meunitus. [8] Amoniečiai mokėjo jam duoklę, ir jo garsas pasiekė net Egipto sienas, nes jis darėsi vis galingesnis ir galingesnis. [9] Be to, Uzijas pastatė Jeruzalėje bokštus prie Kampo vartų, prie Slėnio vartų bei prie Kertės ir juos įtvirtino. [10] Jis statė bokštus tyruose ir iškasė daug vandens talpyklų, nes turėjo daug galvijų. Jis turėjo artojų ir Šefeloje, ir lygumoje, vynuogių augintojų ir kalnuose, ir derlinguose laukuose, nes jis mylėjo žemę.

[11] Uzijas turėjo ir kariškai parengtą kariuomenę, padalytą pagal pašauktųjų prie ginklo skaičių į būrius, mokomus raštininko Jeielio ir pareigūno Maasejo, vadovaujant Hananijui, vienam iš karaliaus didžiūnų. [12] Klanų galvų, galiūnų, iš viso buvo du tūkstančiai šeši šimtai. [13] O jų žinioje buvo trijų šimtų septynių tūkstančių penkių šimtų kariškai parengtų vyrų kariuomenė, galinga jėga padėti karaliui kovoti su priešais. [14] Uzijas aprūpino juos, visą kariuomenę, skydais, ietimis, šalmais, šarvais, lankais ir svaidyklėmis. [15] Jeruzalėje jis pastatė sumaniai sugalvotų įtaisų ant gynybos bokštų ir mūrų sienos kampų strėlėms ir dideliems akmenims leisti. Taigi jo garsas pasklido toli ir plačiai, nes tapti galingam jam buvo nuostabiai pagelbėta.

26,5 "...kol buvo gyvas Zecharijas": apie šį asmenį nieko daugiau nėra žinoma. Užuominos pobūdis liudija jį buvus pamaldų pasaulietį, o ne kunigą. Žr. 2 Kr 29,1. Atrodo, kad Zecharijas Uzijui buvo toks pat patarėjas, kaip Jehojada buvo buvęs Joašui.

Išdidumas ir pragaištis

[16] Tapus galingam, jo širdis pasidarė taip išdidi, kad nuvedė jį į pragaištį. Jis nusižengė VIEŠPAČIUI, savo Dievui, įeidamas į VIEŠPATIES Namus atnašauti smilkalų ant smilkalų aukuro. [17] Bet kunigas Azarijas, lydimas aštuoniasdešimties drąsių VIEŠPATIES kunigų, įėjo paskui jį [18] ir pasipriešino karaliui Uzijui, sakydami: "Uzijau, tau nėra leista atnašauti smilkalus VIEŠPAČIUI, bet tik Aarono palikuonims kunigams, kurie yra pašventinti atnašauti smilkalus. Išeik iš šventovės, nes tu esi nusižengęs. Tai garbės iš VIEŠPATIES Dievo tau neatneš". [19] Uziją, laikantį rankoje smilkytuvą ir pasiruošusį atnašauti smilkalus, apėmė įtūžis. Jam širstant ant kunigų, VIEŠPATIES Namuose šalia smilkalų aukuro kunigų akivaizdoje jo kaktos odą išbėrė raupsai. [20] Kai vyriausiasis kunigas Azarijas ir kiti kunigai atsisuko į jį, žiūri, jo kakta raupsuota. Jie tad jį iš ten skubiai išvedė. Ir jis pats skubinosi išeiti, nes VIEŠPATS jį ištiko liga. [21] Karalius Uzijas liko raupsuotas iki pat mirties. Dėl to jis gyveno atskirame name kaip raupsuotasis ir buvo atskirtas nuo VIEŠPATIES Namų. Todėl jo sūnus Jotamas rūpinosi karaliaus rūmais ir valdė šalies žmones.

[22] Kitus Uzijo darbus, nuo pirmojo iki paskutinio, aprašė Amozo sūnus pranašas Izaijas. [23] Uzijas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas su jais lauke šalia karalių kapų, nes buvo sakoma: "Jis buvo raupsuotas". Jo sūnus Jotamas tapo karaliumi jo vietoje.

27

Jotamo karaliavimas

[1] Jotamas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. Jo motina buvo Zadoko duktė, vardu Jerusa. [2] Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip jo tėvas buvo daręs, tik į VIEŠPATIES šventovę jis nėjo. Bet žmonės vis dar nedorai elgėsi.

[3] Jis pastatė Aukštutinius VIEŠPATIES Namų vartus ir daug statė ant Ofelio sienos.* [4] Be to, jis statė miestus Judo aukštumose, tvirtoves ir gynybos bokštus ant miškingų kalvų. [5] Jis kovojo su amoniečių karaliumi ir jį nugalėjo. Amoniečiai tais metais davė jam šimtą sidabrinių talentų, dešimt tūkstančių korų kviečių ir dešimt tūkstančių korų miežių. Amoniečiai mokėjo jam tą pačią sumą antrais ir trečiais metais. [6] Taigi Jotamas tapo galingas, nes ryžtingai tvarkė savo kelius VIEŠPATIES, savo Dievo, akivaizdoje.

[7] O kiti Jotamo darbai, visi jo karai ir jo elgesys yra aprašyti Izraelio ir Judo Karalių knygoje. [8] Jis buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje šešiolika metų. [9] Jotamas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas Dovydo mieste. Jo sūnus Ahazas tapo karaliumi jo vietoje.

C. HEZEKIJO IR JOŠIJO REFORMOS

28

Ahazo stabų garbinimas

[1] Ahazas buvo dvidešimties metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo šešiolika metų Jeruzalėje. Jis nedarė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, kaip buvo daręs jo protėvis Dovydas, [2] bet ėjo Izraelio karalių pėdomis. Jis padarė net lietinius atvaizdus Baalams, [3] degino smilkalus Ben–Hinomo slėnyje* ir pervedė per ugnį savo sūnus bjauriu papročiu tautų, kurias VIEŠPATS buvo išvaręs, ateinant izraeliečiams. [4] Jis atnašavo aukas ir degino smilkalus aukštumų alkose, ant kalvų ir po kiekvienu lapuotu medžiu.

27,3 "...ant Ofelio sienos": Ofeliu buvo vadinama senosios Jeruzalės dalis — miesto gynybos įtvirtinimai.

28,3 "...Ben–Hinomo slėnyje": pietiniame Jeruzalės šone. Šiauries rytų miesto kampe jis susijungia su Kidrono slėniu. Jeremijo dienomis jame buvo tofetas (žr. Jer 7,31-32) — vieta, kurioje buvo aukojami kūdikiai (žr. 2 Kar 23,10). Ilgainiui vardas "Ge Ben–Hinnom", t.y. "Slėnis sūnaus Hinomo", buvo suprastintas į "Ge–Hinnom", t.y. "Gehenna".

Karas su Sirijos ir Efraimo sąjunga

[5] Todėl VIEŠPATS, jo Dievas, atidavė jį Aramo karaliui į rankas. Aramėjai jį nugalėjo ir, paėmę į nelaisvę daugybę jo žmonių, nuvarė juos į Damaską. Jis buvo atiduotas į rankas ir Izraelio karaliui, kuris jį nugalėjo, praliedamas daug kraujo. [6] Remalijo sūnus Pekahas per vieną dieną nukovė šimtą dvidešimt tūkstančių karių, — visi jie buvo narsūs vyrai, — nes jie buvo palikę VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą. [7] O Zichris, Efraimo galiūnas, nukovė karaliaus sūnų Maaseją, rūmų valdytoją Azrikamą ir pirmąjį valdžia po karaliaus Elkaną.

[8] Izraeliečiai paėmė į nelaisvę du šimtus tūkstančių savo giminaičių, įskaitant žmonas, sūnus ir dukteris. Jie paėmė iš jų ir labai daug grobio, kurį nugabeno į Samariją. [9] Ten buvo VIEŠPATIES pranašas, vardu Odedas. Išėjęs pasitikti grįžtančios į Samariją kariuomenės, Odedas jiems tarė: "Tikėkite manimi, kadangi VIEŠPATS, jūsų protėvių Dievas, buvo supykęs ant Judo, jis atidavė juos į rankas jums, bet jūs skerdėte juos tokiu įtūžimu, kad jis pasiekė dangų. [10] Dabar jūs ketinate padaryti Judo ir Jeruzalės žmones sau vergais ir vergėmis! Bet, tiesą sakant, argi jūs patys nesate nusikaltę VIEŠPAČIUI, savo Dievui? [11] Dabar tad paklausykite manęs ir paleiskite belaisvius, paimtus iš savo giminaičių, kitaip jus ištiks VIEŠPATIES pykčio liepsna". [12] Be to, ir kai kurie Efraimo žmonių galvos — Johanano sūnus Azarijas, Mešilemoto sūnus Berechijas, Šalumo sūnus Jehizkijas bei Hadlajo sūnus Amasa — pakilo prieš grįžtančiuosius iš žygio [13] ir jiems tarė: "Belaisvių į čia neveskite, nes jūs ketinate užtraukti mums kaltę prieš VIEŠPATĮ, pridėdami tai prie mūsų nuodėmių ir kaltės. Juk mūsų kaltė jau yra gana didelė ir pykčio liepsna gresia Izraeliui". [14] Kareiviai tad paliko belaisvius ir grobį pareigūnams bei visai bendrijai. [15] Tuomet ką tik minėtieji vyrai, paėmę belaisvius, aprengė nuoguosius apdarais iš grobio, apvilko juos drabužiais, apavė jų kojas sandalais, davė jiems pavalgyti bei atsigerti ir patepė juos aliejumi, užsodinę ant asilų silpnuosius, nuvedė juos visus pas jų giminaičius į Jerichą, palmių miestą. Tai padarę, jie sugrįžo į Samariją.

Ahazas prašo Asiriją į pagalbą

[16] Tuo pačiu metu karalius Ahazas išsiuntė pasiuntinius į Asiriją, prašydamas sau pagalbos. [17] Mat ir edomiečiai vėl buvo įsiveržę, sumušę Judą ir paėmę belaisvių. [18] Ir filistinai užpuldinėjo miestus Šefeloje ir Judo Negebe. Jie buvo užėmę Bet–Šemešą, Aijaloną, Gederotus, Soko'ą su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis, Timną su jai pavaldžiomis gyvenvietėmis bei Gimzo'ą su jam pavaldžiomis gyvenvietėmis ir juose apsigyvenę. [19] Taip VIEŠPATS nužemino Judą už Ahazą, Izraelio karalių,* nes Jude jis buvo elgęsis nepadoriai ir buvęs neištikimas VIEŠPAČIUI. [20] Užtat Asirijos karalius Tilgat–Pilneseras* atžygiavo prieš jį ir, užuot jam padėjęs, jį nuengė. [21] Nors Ahazas ir apiplėšė VIEŠPATIES Namus, karaliaus rūmus bei pareigūnų namus, mokėdamas duoklę Asirijos karaliui, tai nieko nepadėjo.

Ahazas atsimeta nuo Sandoros Dievo

[22] Savo vargų metu šis karalius Ahazas net dar labiau nusižengė VIEŠPAČIUI, [23] atnašaudamas aukas Damasko dievams, kurie buvo jį nugalėję, nes jis manė: "Kadangi Aramo karalių dievai jiems padėjo, aš atnašausiu jiems aukas, kad jie ir man padėtų". Bet jie tapo pražūtimi jam ir visam Izraeliui. [24] Ahazas surinko Dievo Namų reikmenis ir sukapojo juos. Jis uždarė Dievo Namų duris ir pasistatė sau aukurų kiekviename Jeruzalės kampe. [25] Visuose Judo miestuose jis padarė aukštumų alkas smilkalams atnašauti kitiems dievams, vesdamas į pyktį VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą.

[26] O kiti Ahazo darbai ir visi jo žygiai, nuo pirmojo iki paskutinio, yra aprašyti Judo ir Izraelio Karalių knygoje. [27] Ahazas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas mieste — Jeruzalėje. Betgi į Izraelio karalių kapus jis nebuvo nuneštas. Jo sūnus Hezekijas tapo karaliumi jo vietoje.

28,19 "...už Ahazą, Izraelio karalių": padalytos karalystės laikotarpiu "Izraelio karalius" ženklino šiaurinės karalystės, Izraelio, karalių. Graikiškasis Septuagintos vertimas pakeičia "...už Ahazą, Judo karalių".

28,20 "...Tilgat–Pilneseras": skirtingai rašomas Tiglat–Pilesero, Asirijos karaliaus, vardas.

29

Hezekijo reformos

[1] Hezekijas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo dvidešimt devynerius metus Jeruzalėje. Jo motina buvo Abija, Zecharijo duktė. [2] Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse, lygiai kaip buvo daręs protėvis Dovydas.

[3] Pirmaisiais savo karaliavimo metais, pirmąjį mėnesį, jis atidarė VIEŠPATIES Namų duris ir juos pataisė. [4] Pasišaukęs kunigus ir levitus, jis sutelkė juos rytinėje aikštėje ir jiems tarė: [5] "Levitai, klausykitės manęs! Pašventinkite save, pašventinkite VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus ir išneškite purvą iš šventovės. [6] Mūsų protėviai buvo neištikimi ir darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES, mūsų Dievo, akyse. Paliko jį, nugręžė savo veidus nuo šventosios VIEŠPATIES buveinės, atsukdami jai nugarą. [7] Jie ir Prieangio duris uždarė, ir lempas užgesino; jie atsisakė atnašauti smilkalus ir daryti deginamąsias aukas šventovėje Izraelio Dievo garbei. [8] Todėl VIEŠPATIES pyktis ištiko Judą ir Jeruzalę; jis padarė juos reginiu klaiko, nustebimo ir pajuokos, kaip jūs savo akimis matote. [9] Mūsų tėvai krito nuo kalavijo, o mūsų sūnūs, dukterys ir žmonos yra už tai nelaisvėje. [10] Dabar aš širdimi noriu sudaryti sandorą su VIEŠPAČIU, Izraelio Dievu, kad jo pykčio liepsna būtų nuo mūsų nugręžta. [11] Mano sūnūs, nebebūkite daugiau apsileidę, nes jus VIEŠPATS išsirinko būti savo Artume, kad jam tarnautumėte kaip jo tarnai, aukodami atnašas". [12] Tada pakilo levitai — Amasajo sūnus Mahatas ir Azarijo sūnus Joelis iš Kohato palikuonių; iš Merario palikuonių: Abdijo sūnus Kišas ir Jehalėlelio sūnus Azarijas; iš Geršono palikuonių: Zimos sūnus Joahas ir Joaho sūnus Edenas; [13] iš Elizafano sūnų: Šimris ir Jeuelis; iš Asafo sūnų: Zecharijas ir Matanijas; [14] iš Hemano sūnų: Jehuelis ir Šimejis; ir iš Jedutuno sūnų: Šemajas ir Uzielis. [15] Surinkę savo brolius, jie save pašventino ir nuėjo, kaip karalius buvo įsakęs, valyti VIEŠPATIES Namų, laikydamiesi VIEŠPATIES įstatų.

16 Kunigai įėjo į VIEŠPATIES Namus jų valyti. Jie išnešė visus nešvarius daiktus, rastus VIEŠPATIES Namuose, į VIEŠPATIES Namų kiemą, o levitai, paėmę iš jų, nunešė juos į Kidrono slėnį. 17 Pirmą mėnesio dieną jie pradėjo pašventinimo darbus ir aštuntą mėnesio dieną pasiekė VIEŠPATIES Prieangį. Jie šventino VIEŠPATIES Namus aštuonias dienas, ir pirmojo mėnesio šešioliktą dieną darbai buvo užbaigti. 18 Tada jie įėjo pas karalių Hezekiją ir jam tarė: "Išvalėme visus VIEŠPATIES Namus, deginamosios aukos aukurą bei visus jo reikmenis ir stalą Artumo duonos eilėms bei visus jo reikmenis. 19 Visus reikmenis, kuriuos karalius Ahazas buvo subjauroję̨s savo karaliavimo metu, mes atstatėme ir pašventinome. Štai jie sudėti priešais VIEŠPATIES aukurą".

Šventyklos atšventinimo apeigos

20 Tada karalius Hezekijas nedelsdamas sušaukė visus miesto didžiūnus ir nuėjo į VIEŠPATIES Namus. 21 Buvo atvesti septyni jaučiai, septyni avinai, septyni avinėliai ir septyni ožiai atnašai už karalystės, šventovės ir Judo nuodėmę. Jis įsakė kunigams, Aarono palikuonims, atnašauti juos ant VIEŠPATIES aukuro. 22 Jaučiai buvo papjauti. Kunigai, paėmę jų kraują, pašlakstė juo aukurą. Avinai buvo papjauti, ir jų kraujas buvo iššlakstytas ant aukuro. Ir avinėliai buvo papjauti, ir jų kraujas buvo iššlakstytas ant aukuro. 23 Tada ožiai atnašai už nuodėmę buvo atvesti pas karalių ir bendriją. Visi uždėjo ant jų rankas. 24 Kunigai, juos papjovę, atnašavo auką už nuodėmę jų krauju ant aukuro, kad atlygintų už visą Izraelį, nes karalius buvo pasakęs: "Deginamoji atnaša ir auka už nuodėmę yra už visą Izraelį".

25 Jis paskyrė levitams vietas VIEŠPATIES Namuose su cimbolais, arfomis ir lyromis, kaip Dovydas ir karaliaus regėtojas Gadas bei pranašas Natanas buvo nurodę, nes įsakas buvo VIEŠPATIES perduotas per pranašus. 26 Levitams atsistojus į vietas su Dovydo muzikos instrumentais ir kunigams su trimitais, 27 Hezekijas įsakė atnašauti deginamąją auką ant aukuro. Pradėjus deginamąją auką, pasigirdo ir VIEŠPATIES giesmė bei trimitai, lydimi Izraelio karaliaus Dovydo muzikos instrumentų. 28 Visa bendrija parpuolė kniūpsčia, aidėjo giesmė ir gaudė trimitai. Visa tai tęsėsi, kol nepasibaigė deginamoji auka. 29 Pasibaigus deginamajai aukai, karalius ir visi ten

su juo buvusieji pagarbindami parpuolė kniūpsčia. [30] Karalius Hezekijas ir didžiūnai įsakė levitams šlovinti VIEŠPATĮ Dovydo žodžiais ir regėtojo Asafo giesmėmis. Džiaugsmingai pašlovinę giesme, jie žemai nusilenkė ir parpuolė kniūpsčia.

Vėl vyksta garbinimo pamaldos

[31] Tada Hezekijas tarė: "Dabar, kai jūs esate pašventinę save VIEŠPAČIUI,* eikite arčiau ir atnašaukite aukas ir padėkos atnašas VIEŠPATIES Namams". Bendrija sunešė aukų ir padėkos atnašų; visi geros širdies žmonės atgabeno deginamųjų atnašų. [32] Bendrijos atgabentų deginamųjų atnašų skaičius buvo septyniasdešimt jaučių, šimtas avinų ir du šimtai ėriukų. Visi jie skirti deginamosioms aukoms VIEŠPAČIUI. [33] Pašventintų atnašų buvo šeši šimtai jaučių ir trys šimtai avių. [34] Bet kunigų buvo per mažai ir negalėjo nulupti visų deginamųjų atnašų, todėl jų giminaičiai — levitai — padėjo jiems atlikti tą darbą, kol kiti kunigai save pašventino. Iš tikro levitai buvo uolesni save pašventinti negu kunigai. [35] Prie daugybės deginamųjų aukų buvo ir bendravimo atnašų taukai bei liejamosios atnašos deginamosioms aukoms. Taip buvo atkurta VIEŠPATIES Namų pamaldų tarnyba. [36] Hezekijas ir visi žmonės džiaugėsi tuo, ką Dievas buvo savo tautai padaręs, nes tai buvo įvykę taip staiga.

30

Pasiruošimas Perėjimo aukai

[1] Hezekijas išsiuntė žodį visam Izraeliui bei Judui, parašė laiškus ir Efraimui bei Manasui, kad sueitų į VIEŠPATIES Namus Jeruzalėje švęsti Perėjimą VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, garbei. [2] Mat karalius, didžiūnai ir visa bendrija Jeruzalėje buvo nutarę švęsti

29,31 "...kai jūs esate pašventinę save VIEŠPAČIUI": pažodžiui "...kai jūs esate pripildę savo ranką VIEŠPAČIUI", t.y. esate pašventinti kunigais. "Ranką pripildyti" reiškė priimti kunigiškosios tarnybos reikmenis. Hezekijas kreipiasi į kunigus, ragindamas juos atlikti savo pareigas atšventintuose Dievo Namuose.

Perėjimą antrą mėnesį, [3] nes jo švęsti savo laiku negalėjo* dėl to, kad nebuvo nei pakankamai save pašventinusių kunigų, nei žmonės nebuvo suėję į Jeruzalę. [4] Kadangi toks nutarimas atrodė tinkamas karaliui ir visai bendrijai, [5] jie ir išleido įsaką paskelbti per visą Izraelį, nuo Beer–Šebos iki Dano, kad visi žmonės sueitų ir švęstų Perėjimą VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, garbei Jeruzalėje. Mat nedaugelis jį švęsdavo, kaip buvo įsakyta. [6] Todėl pasiuntiniai, nešdami karaliaus ir didžiūnų parašytus laiškus, perėjo visą Izraelį ir Judą, kaip karalius buvo įsakęs, skelbdami: "Izraeliečiai! Grįžkite pas VIEŠPATĮ, Dievą Abraomo, Izaoko ir Izraelio, kad ir jis sugrįžtų pas likutį — pas jus, išsigelbėjusius iš Asirijos karalių rankos. [7] Nebūkite kaip jūsų protėviai ir jūsų broliai, kurie buvo taip neištikimi VIEŠPAČIUI, savo protėvių Dievui, kad jis atidavė juos, kaip matote, į prapultį. [8] Nebūkite kietasprandžiai, kaip buvo jūsų protėviai, bet atsiduokite VIEŠPAČIUI ir ateikite į jo šventovę, kurią jis pašventino amžinai, ir tarnaukite VIEŠPAČIUI, savo Dievui, kad būtų nugręžta nuo jūsų jo pykčio liepsna. [9] Jeigu jūs sugrįšite pas VIEŠPATĮ, jūsų giminės ir jūsų vaikai ras pasigailėjimą tų, kurie paėmė juos į nelaisvę, ir jie sugrįš į šį kraštą, nes VIEŠPATS, jūsų Dievas, yra malonus ir gailestingas. Jis nenugręš nuo jūsų savo veido, jeigu pas jį sugrįšite".

[10] Taigi pasiuntiniai ėjo nuo miesto į miestą Efraimo ir Manaso krašte, kol pasiekė Zebuluną, bet žmonės, juos pajuokdami, iš jų tyčiojosi. [11] Nepaisant to, kai kurie iš Ašero, Manaso ir Zebuluno nusižemino ir atėjo į Jeruzalę. [12] Tačiau Dievo ranka palietė Judą, duodama jiems vieną širdį, įvykdyti tai, ką karalius ir didžiūnai įsakė pagal Dievo žodį.

Perėjimas ir Neraugintos duonos Iškilmė

[13] Į Jeruzalę suėjo minia žmonių švęsti Neraugintos duonos Iškilmės antrą mėnesį. Tai buvo milžiniška sueiga. [14] Jie ėmėsi darbo pašalinti Jeruzalėje buvusius aukurus. Paėmę ir visus smilkalams

30,3 "...jo švęsti savo laiku negalėjo": paprastai buvo švenčiama pirmą mėnesį — Nisan{o} mėnesio keturioliktą dieną. Tuomet Šventykla nebuvo dar parengta Perėjimo šventei. Žr. 2 Kr 29,17.

deginti stovus, juos išmetė į Kidrono slėnį. [15] Perėjimo avinėlis buvo papjautas antrojo mėnesio keturioliktą dieną. Tuo tarpu kunigai ir levitai, susigėdę, pasišventino ir atnešė deginamąsias aukas į VIEŠPATIES Namus. [16] Užėmę savo tarnybos vietas pagal Dievo vyro Mozės Mokymą, kunigai šlakstė jiems levitų rankomis paduotą kraują. [17] Kadangi bendrijoje buvo daug tokių, kurie nebuvo pasišventinę, todėl levitai turėjo papjauti Perėjimo avinėlį kiekvienam, kuris nebuvo švarus,* kad pašventintų jį VIEŠPAČIUI. [18] Mat buvo daugybė žmonių, ypač daugelis jų iš Efraimo, Manaso, Issacharo ir Zebuluno, kurie nebuvo savęs apvalę. Nepaisant to, jie valgė Perėjimo avinėlį nesilaikydami, kas parašyta. [19] Bet Hezekijas meldėsi už juos, tardamas: "Teatleidžia gerasis VIEŠPATS visiems, [20] kurie širdimi nori ieškoti Dievo, VIEŠPATIES Dievo savo protėvių, nors jie ir nėra švarūs pagal šventovės įsakus.

[21] Izraeliečiai, buvę Jeruzalėje, septynias dienas džiūgaudami, šventė Neraugintos duonos Iškilmę. Levitai ir kunigai kasdien šlovino VIEŠPATĮ, lydimi galingų VIEŠPATIES muzikos instrumentų. [22] Hezekijas žodžiu drąsino visus levitus, įgudusiai atliekančius VIEŠPATIES tarnybą. Taip žmonės valgė septynias dienas Iškilmių maistą, aukodami bendravimo atnašas ir dėkodami VIEŠPAČIUI, savo protėvių Dievui.

[23] Tada visa bendrija nutarė švęsti dar kitas septynias dienas. Taigi jie džiūgaudami šventė kitas septynias dienas, [24] nes Judo karalius Hezekijas davė sueigai tūkstantį jaučių ir septynis tūkstančius avių atnašoms, o didžiūnai davė sueigai tūkstantį jaučių ir dešimt tūkstančių avių. Pasišventino didelis skaičius kunigų. [25] Džiūgavo visa Judo bendrija, kunigai ir levitai, visa iš Izraelio atėjusi bendrija, visi svetimtaučiai, atėję iš Izraelio krašto, ir svetimtaučiai, gyvenę Jude. [26] Jeruzalėje buvo daug džiaugsmo, nes nuo Izraelio karaliaus Dovydo sūnaus Saliamono dienų nieko panašaus nebuvo įvykę Jeruzalėje. [27] Pakilę levitai kunigai palaimino žmones, VIEŠPATS išgirdo jų balsą, ir jų malda pasiekė jo šventąją buveinę danguje.

30,17 "...levitai turėjo papjauti Perėjimo avinėlį kiekvienam, kuris nebuvo švarus": aukotojas turėjo pats atnašauti, t.y. papjauti auką. Žr. Kun 1,5; 3,2; 8,13. Aukotojui nesant apeiginiu požiūriu švariam, tai atlikdavo žemesnio rango kunigija.

31

Liturginė reforma

[1] Kai visa tai buvo atlikta, visi dalyvavusieji izraeliečiai, nuėję į Judo miestus, sudaužė visus paminklinius akmenis, nukirto šventuosius stulpus, išgriovė aukštumų alkas ir aukurus visame Jude ir Benjamine, ir Efraime, ir Manase. Tada visi izraeliečiai sugrįžo į savo miestus, kiekvienas į savo nuosavybę.

[2] Hezekijas atkūrė kunigų ir levitų padalas pagal jų tarnybą, kiekvieną kunigą ir levitą pagal jo tarnybą, atnašauti deginamąsias aukas ir bendravimo atnašas, tarnauti, dėkoti ir giedojimu šlovinti VIEŠPATIES stovyklos vartuose.

[3] Iš savo nuosavybės karalius paskyrė dalį deginamosioms aukoms — ryto bei vakaro deginamajai aukai ir šabų, jaunaties bei nustatytų švenčių deginamajai aukai, kaip parašyta VIEŠPATIES mokyme. [4] Be to, žmonėms, gyvenusiems Jeruzalėje, jis įsakė duoti kunigų ir levitų dalį, kad jie galėtų atsidėti VIEŠPATIES mokymui. [5] Žiniai pasklidus, izraeliečiai sunešė didelį kiekį pirmienų — javų, vyno, aliejaus, medaus ir visokio žemės derliaus. Buvo atnešta visko dosni dešimtinė. [6] Izraelio bei Judo žmonės, gyvenusieji Judo miestuose, ir jie nešė dešimtinę galvijų ir avių, dešimtinę šventų daiktų, pašvęstų VIEŠPAČIUI, jų Dievui, ir dėjo į krūvas. [7] Krovimas buvo pradėtas trečią mėnesį, o užbaigtas septintą* mėnesį. [8] Kai Hezekijas ir pareigūnai, atėję, pamatė krūvas, jie šlovino VIEŠPATĮ ir jo tautą Izraelį. [9] Hezekijas klausinėjo kunigus ir levitus apie krūvas. [10] Vyriausias kunigas Azarijas, kuris buvo iš Zadoko namų, paaiškino jam, tardamas: "Nuo to laiko, kai pradėta nešti atnašas į VIEŠPATIES Namus, mes turėjome pavalgyti iki soties, ir daug liko, nes VIEŠPATS palaimino savo tautą. Šios didelės atsargos ir yra tai, kas atliko".

[11] Tada Hezekijas įsakė jiems parengti sandėlius VIEŠPATIES Namuose. Kai sandėliai buvo parengti, [12] tada jie sąžiningai sunešė į juos atnašas, dešimtines ir pašvęstuosius daiktus. Vyriausiu

---

31,7 "...pradėtas trečią mėnesį, o užbaigtas septintą": laikotarpis tarp Sekminių — Savaičių iškilmės — ir Palapinių iškilmės. Tuo metu Palestinoje nebūna lietaus. Betgi jo pabaigoje prasideda lietingasis metų laikotarpis. Tuomet grūdams supilti reikia dengtų aruodų.

pareigūnu jais rūpintis buvo paskirtas levitas Konanijas, o jo brolis Šimejis pavaduotoju. [13] Jehielį, Azaziją, Nahatą, Asahelį, Jerimotą, Jozabadą, Elielį, Ismachiją, Mahatą ir Benają karalius Hezekijas paskyrė Konanijo ir jo brolio Šimejo įgaliotiniais. O Azarijas buvo vyriausias Dievo Namų pareigūnas. [14] Levito Imlos sūnus Korė, rytinių vartų sargas, rūpinosi geros valios atnašomis Dievui, išdalijo VIEŠPAČIUI padarytas atnašas ir pačius švenčiausius daiktus. [15] Jo priežiūroje kunigų miestuose buvo Edenas, Minjaminas, Ješua, Šemajas, Amarijas ir Šekanijas, kurie sąžiningai atliko dalijimą savo giminaičiams, tiek seniems, tiek jauniems, pagal jų padalas, [16] nepriklausomai nuo jų kilmės sąrašo vyriškiams nuo trisdešimties metų ir vyresniems — kiekvienam jų, einančiam į VIEŠPATIES Namus atlikti savo kasdienių pareigų — už jų tarnybą pagal jų pamainas ir padalas. [17] Kunigai buvo įrašyti savo šeimos kilmės sąraše pagal jų klanus, o levitai — dvidešimties metų ir vyresni — pagal jų pamainas savo padalose. [18] Jų šeimos kilmės sąrašas apėmė visus jų mažylius, žmonas, sūnus ir dukteris — visus, nes šie vyrai privalėjo save vis iš naujo pašventinti. [19] O Aarono palikuonys — kunigai, gyvenusieji jų miestams priklausančioje ganyklų žemėje, turėjo kiekviename mieste vardais paskirtus vyrus skirstyti dalis kiekvienam vyriškiui tarp kunigų ir kiekvienam, kuris buvo įtrauktas į levitų kilmės sąrašą.

[20] Hezekijas taip darė visame Jude. Jis darė, kas buvo ir gera, ir dora, ir ištikima VIEŠPATIES, jo Dievo, akivaizdoje. [21] Ko tik jis ėmėsi daryti Dievo Namų tarnyboje ar pagal Mokymą ir įsakymą ieškoti savo Dievo, jis darė visa širdimi ir jam sekėsi.

32

Senacheribo invazija

[1] Betgi, jam įrodžius savo ištikimybę tokiais darbais, Asirijos karalius Senacheribas, išsirengęs į žygį, įsiveržė į Judą ir apgulė įtvirtintus miestus, norėdamas juos užkariauti. [2] Kai Hezekijas pamatė, kad Senacheribas buvo atėjęs su mintimi kariauti prieš Jeruzalę, [3] jis tarėsi su savo didžiūnais bei galiūnais apie uždarymą šaltinių, buvusių už miesto sienų. Jie tam pritarė. [4] Sutelkę labai daug žmonių, jie uždarė visus šaltinius ir upelį, tekantį artimame slėny-

je, sakydami: "Kam gi turėtų ateiti Asirijos karaliai ir rasti apsčiai vandens!" [5] Hezekijas, ryžtingai ėmęsis darbo, atstatė visą išgriuvusią sieną, sustiprindamas ją bokštais, ir iš lauko pusės pastatė kitą sieną. Be to, jis įtvirtino Milo'ą Dovydo mieste ir įsakė padirbti daugybę ginklų bei skydų. [6] Jis paskyrė žmonėms mūšio vadus. Tada, sutelkęs juos apie save aikštėje prie miesto vartų, kalbėjo jiems padrąsinančiai, tardamas: [7] "Būkite stiprūs ir narsūs! Nebijokite ir nedrebėkite prieš Asirijos karalių ir prieš visą jį lydinčią kariauną, nes mūsų yra daugiau negu jų. [8] Jo tėra tik trapus petys, su mumis yra VIEŠPATS, mūsų Dievas, padėti mums ir kovoti mūsų kovas". Žmones Judo karaliaus Hezekijo žodžiai labai padrąsino.

Senacheribas grasina

[9] Po to Asirijos karalius Senacheribas, tebebūdamas Lachiše su visomis savo pajėgomis, pasiuntė savo pareigūnus į Jeruzalę pas Judo karalių Hezekiją ir visus Judo žmones, gyvenusius Jeruzalėje, tardamas: [10] "Taip kalbėjo Asirijos karalius Senacheribas: 'Kuo jūs pasitikite, kad galėsite pakelti Jeruzalės apgulą? [11] Argi nesuvedžioja jūsų Hezekijas, atiduodamas jus bado ir troškulio mirčiai, jums sakydamas: 'VIEŠPATS, mūsų Dievas, išgelbės mus iš Asirijos karaliaus rankos?' [12] Argi ne tas pats Hezekijas pašalino jo aukštumų alkas bei jo aukurus ir įsakė Judui bei Jeruzalei, tardamas: 'Prie šio vieno aukuro jūs garbinsite, ir ant jo aukosite savo deginamąsias aukas?' [13] Nejau nežinote, ką aš ir mano protėviai esame padarę visoms kitų kraštų tautoms? Argi pajėgė dievai tautų tų kraštų išgelbėti savo kraštą iš mano rankos? [14] Kuris iš visų dievų tų tautų, kurias mano protėviai visiškai sunaikino, pajėgė išgelbėti savo tautą? Nejau jūsų Dievas pajėgs išgelbėti jus iš mano rankos? [15] Dabar tad neleiskite Hezekijui jus suklaidinti, neleiskite jam taip jus suvedžioti! Juo netikėkite, nes nė vienas dievas kurios nors tautos ar karalystės nėra pajėgęs išgelbėti savo tautą iš mano rankos ar iš mano protėvių rankų. Tuo labiau nepajėgs jūsų Dievas išgelbėti jus iš mano rankos!'"

[16] Jo pareigūnai kalbėjo ir toliau prieš VIEŠPATĮ Dievą ir prieš jo tarną Hezekiją. [17] Jis rašė ir laiškų, įžeidinėdamas VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, apie jį sakydamas: "Kaip dievai tautų kitose šalyse neišgelbėjo savo žmonių iš mano rankos, lygiai taip Hezekijo

Dievas neišgelbės savo tautos iš mano rankos". [18] Tada jie garsiai šaukė Judo žmonių kalba Jeruzalės žmonėms, buvusiems ant sienos, gąsdindami juos ir klaiką keldami, norėdami paimti miestą. [19] Apie Jeruzalės Dievą jie kalbėjo tarsi jis būtų kaip vienas iš žemės tautų dievų, padirbtas žmonių rankomis.

[20] Karalius Hezekijas ir pranašas Amozo sūnus Izaijas dėl to meldėsi ir šaukėsi į dangų. [21] O VIEŠPATS pasiuntė angelą, kuris sunaikino visus galiūnus, vadus ir pareigūnus Asirijos karaliaus stovykloje. Jis tad sugrįžo gėdingai į savo kraštą. Jam įėjus į savo dievo namus, ten jo paties sūnūs nužudė jį kalaviju. [22] Taip VIEŠPATS išgelbėjo Hezekiją ir Jeruzalės gyventojus iš Asirijos karaliaus Senacheribo rankos ir iš visų jų priešų rankos. Jis suteikė jiems visur ramybę. [23] Daugelis atnešė VIEŠPAČIUI atnašų į Jeruzalę ir brangių daiktų Judo karaliui Hezekijui. Nuo to laiko jis buvo garbingas visų tautų akyse.

Kiti Hezekijo darbai

[24] Tomis dienomis Hezekijas susirgo ir buvo prie mirties. Jis meldėsi į VIEŠPATĮ, ir jis išklausė jo, duodamas jam ženklą. [25] Tačiau Hezekijas neatsilygino dėkingumu už jam suteiktą malonę, nes jo širdis tapo išdidi. Todėl pyktis kilo ant jo, ir ant Judo bei Jeruzalės. [26] Hezekijas taip nusižemino už savo širdies išdidumą, — jis ir Jeruzalės gyventojai, — kad VIEŠPATIES pyktis jų neištiko Hezekijo dienomis.

[27] Hezekijas didžiavosi turtų gausybe ir garbe. Jis pasistatė iždus sidabrui ir auksui, brangakmeniams, kvepalams, skydams ir įvairiems brangiems daiktams; [28] sandėlius grūdų derliui, vynui ir aliejui; tvartus visokiems gyvuliams ir avides. [29] Jis įsigijo miestų, apsčiai jaučių bandų ir avių kaimenių, nes Dievas davė jam labai didelius turtus. [30] Tas pat Hezekijas uždarė Gihono vandenų angą ir nukreipė juos žemyn į vakarinį Dovydo miesto šoną. Hezekiją lydėjo sėkmė visuose jo žygiuose. [31] Nors kai pas jį buvo atsiųsti Babilono valdovų pasiuntiniai pasiteirauti apie tą nuostabų dalyką,* įvykusį krašte, Dievas paliko jį vieną, kad išmėgintų ir sužinotų, kas buvo jo širdyje.

32,31 "...pasiteirauti apie tą nuostabų dalyką": žr. 2 Kar 20,12-19.

[32] O kiti Hezekijo karaliavimo įvykiai, jo geri darbai, yra aprašyti pranašo Izaijo, Amozo sūnaus, Regėjime* bei Judo ir Izraelio Karalių knygoje. [33] Hezekijas užmigo su savo protėviais, ir buvo palaidotas Dovydo palikuonių kapų šlaite.* Visas Judas ir Jeruzalės gyventojai, jam mirus, teikė jam daug garbės. Jo sūnus Manasas tapo karaliumi jo vietoje.

33

Manaso nedorumas

[1] Manasas buvo dvylikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo Jeruzalėje penkiasdešimt penkerius metus. [2] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, sekdamas bjauriuosius papročius tautų, kurias VIEŠPATS buvo izraeliečiams pašalinęs iš kelio. [3] Jis atstatė aukštumų alkas, kurias jo tėvas Hezekijas buvo nugriovęs, pastatė aukurus Baalams, padarė šventuosius stulpus, garbino dangaus galybes ir joms tarnavo. [4] Jis pastatė aukurus net VIEŠPATIES Namuose, apie kuriuos VIEŠPATS buvo pasakęs: "Mano vardas bus Jeruzalėje amžinai": [5] aukurus visoms dangaus galybėms jis pastatė abiejuose VIEŠPATIES Namų kiemuose. [6] Savo sūnų pervedė per ugnį Hinomo sūnaus slėnyje, užsiėmė kerėjimais ir būrimu, tarėsi su dvasiomis ir raganiais. Jis padarė daug pikta VIEŠPATIES akyse, jį pykindamas. [7] Jis padarė drožtą stabą ir padėjo VIEŠPATIES Namuose, apie kuriuos Dievas kalbėjo Dovydui ir Saliamonui: "Šiuose Namuose ir Jeruzalėje, kurią aš išsirinkau iš visų Izraelio giminių, apgyvendinsiu savo vardą amžinai. [8] Niekad daugiau neleisiu Izraeliui iškelti kojos iš žemės, kurią paskyriau jūsų protėviams, jeigu tik jie ištikimai vykdys visa, ką esu jiems įsakęs — visą mokymą, įstatus ir įsakus, duotus per Mozę". [9] Manasas taip suvedžiojo Judą ir Jeruzalės gyventojus, kad jie elgėsi nedoriau negu tautos, kurias VIEŠPATS buvo sunaikinęs izraeliečių labui.

32,32 "...Izaijo ... Regėjime": pranašo Izaijo knygoje.
32,33 "...Dovydo palikuonių kapų šlaite": ypatingoje vietoje, rodydami jam ypatingą pagarbą.

Manasas atgailauja

[10] VIEŠPATS kalbėjo Manasui ir savo tautai, bet jie nekreipė dėmesio. [11]* Todėl VIEŠPATS atvedė prieš juos Asirijos karaliaus kariuomenės vadus. Paėmę jį į nelaisvę kabliais, uždėjo grandines ir nugabeno jį į Babiloną. [12] Baimės apimtas, jis maldavo VIEŠPATĮ, savo Dievą, ir labai nusižemino prieš savo protėvių Dievą. [13] Jis meldėsi į jį,* ir Dievas priėmė jo maldavimą, išklausė jo prašymą ir sugrąžino jį į Jeruzalę, į jo karalystę. Tada Manasas suprato, kad VIEŠPATS iš tikrųjų yra Dievas.

[14] Po to jis pastatė Dovydo miestui slėnyje į vakarus nuo Gihono išorinę sieną, siekiančią įėjimą į Žuvų vartus; apvedė ją aplink Ofelį, padarydamas ją daug aukštesnę. Be to, jis paskyrė karvedžius į visus įtvirtintus Judo miestus. [15] Pašalinęs svetimus dievus ir stabą iš VIEŠPATIES Namų ir visus aukurus, kuriuos buvo pastatęs ant VIEŠPATIES Namų kalno ir Jeruzalėje, išmėtė juos už miesto. [16] Be to, jis atstatė VIEŠPATIES aukurą ir atnašavo ant jo bendravimo ir padėkos aukas, o Judui įsakė tarnauti VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui. [17] Tačiau žmonės vis dar atnašaudavo aukštumų alkose, bet tik VIEŠPAČIUI, savo Dievui.

[18] O kiti Manaso darbai, jo malda savo Dievui ir žodžiai regėtojų, kalbėjusių jam VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, vardu, yra randami Izraelio karalių Metraščiuose. [19] Jo malda ir kaip Dievas priėmė jo maldavimą, visa jo nuodėmė bei jo neištikimybė, ir vietos, kuriose jis statė aukštumų alkas ir pastatė šventuosius stulpus bei drožtus stabus prieš savo nusižeminimą, yra aprašyta Regėtojų žodžiuose. [20] Manasas užmigo su savo protėviais ir buvo palaidotas savo rūmų sode. Jo sūnus Amonas tapo karaliumi jo vietoje.

33,11 Kitų šaltinių apie karaliaus Manaso įkalinimą Babilone nėra. Pasak asirų įrašų, jis mokėjo Asirijos karaliams — Esarhadonui (680 m. prieš Kristų) ir Asšurbanipalui (668-627 m. prieš Kristų) duoklę. Asirai galėjo jį priversti vykti į Ninevę duoti Asirijos karaliui vasalo ištikimybės priesaiką.

33,13 "Jis meldėsi į jį": šie žodžiai paskatino nežinomą autorių sukurti apokrifinę "Manaso maldą". Kai kurios lotyniškosios Vulgatos laidos ją deda kaip priedą; ši Manaso atgailos malda kai kur naudojama viešose krikščionių maldose.

Amono karaliavimas

[21] Amonas buvo dvidešimt dvejų metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo dvejus metus Jeruzalėje. [22] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse, kaip jo tėvas Manasas buvo daręs. Amonas atnašavo aukas visiems stabams, kuriuos buvo jo tėvas padaręs, ir juos garbino. [23] Prieš VIEŠPATĮ jis nenusižemino, kaip jo tėvas Manasas buvo nusižeminęs; priešingai, Amonas tyčia didino savo kaltę. [24] Jo dvariškiai, surengę prieš jį sąmokslą, nužudė jį rūmuose. [25] Tačiau šalies žmonės išžudė visus, kurie buvo surengę sąmokslą prieš Amoną; šalies žmonės pastatė karaliumi jo vietoje jo sūnų Jošiją.

34

Pirmoji Jošijo reforma

[1] Jošijas buvo aštuonerių metų, kai tapo karaliumi ir karaliavo trisdešimt vienerius metus Jeruzalėje. [2] Jis darė, kas buvo dora VIEŠPATIES akyse ir ėjo savo protėvio Dovydo pėdomis, nenukrypdamas nei į dešinę, nei į kairę. [3] Aštuntaisiais savo karaliavimo metais, dar jaunuolis tebebūdamas, jis pradėjo ieškoti savo tėvo Dovydo Dievo, o dvyliktaisiais metais* jis pradėjo valyti iš Judo ir Jeruzalės aukštumų alkas, šventuosius stulpus ir drožtinius bei lietinius stabus. [4] Jo priežiūroje buvo sugriauti Baalo aukurai, sutrupinti ant jų stovėję smilkalų aukurai. Šventieji stulpai ir drožtiniai bei lietiniai stabai buvo sudaužyti, sutrinti į dulkes ir išbarstyti ant kapų žmonių, atnašavusių jiems aukas. [5] Jis sudegino ir kaulus kunigų ant jų aukurų. Taip jis išvalė Judą ir Jeruzalę. [6] Panašiai pasielgė ir Manaso, Efraimo, Simeono miestuose iki pat Naftalio bei

34,3 "...dvyliktaisiais metais": maždaug 628 m. prieš Kristų, praėjus metams po Asšurbanipalo mirties. Tuomet Judas pradėjo laisvintis iš Asirijos jungo. Skaitant vien 2 Kar 22,1-23,25, gali susidaryti įspūdis, kad Jošijo reforma prasidėjo tik po to, kai buvo atrasta Šventykloje Mozės Mokymo, arba Mozės Įstatymo, knyga aštuonioliktaisiais jo karaliavimo metais. Be abejo, Kronikininkas yra teisus, datuodamas reformos pradžią "dvyliktaisiais metais". Jau pats Šventyklos atnaujinimas, vedęs į Mokymo knygos atradimą, buvo apeigų reformos padarinys.

jų nuniokotuose aplinkiniuose kaimuose. [7]Jis nugriovė aukurus, sutrupino šventuosius stulpus, sutrynė juos į dulkes ir smilkalų aukurus išvartė visame Izraelio krašte. Tada jis sugrįžo į Jeruzalę.

Atnaujinama Šventykla

[8] Aštuonioliktaisiais savo karaliavimo metais, išvalęs kraštą ir Namus, jis pavedė Azalijo sūnui Šafanui, miesto valdytojui Maasejui ir karaliaus rūmų pareigūnui Joahazo sūnui Joahui atnaujinti VIEŠPATIES, savo Dievo, Namus. [9] Nuėję pas vyriausiąjį kunigą Hilkiją, jie perdavė jam pinigus, atneštus į Dievo Namus, kuriuos levitai, slenksčio sargai, buvo surinkę iš Manaso, Efraimo bei viso Izraelio likučio ir iš viso Judo, Benjamino bei visų Jeruzalės gyventojų. [10] Jie perdavė juos VIEŠPATIES Namų prižiūrėtojams, o šie savo ruožtu naudojo juos apmokėti VIEŠPATIES Namų darbininkams, dirbusiems prie Namų atnaujinimo ir taisymo. [11] Jie davė jų dailidėms ir mūrininkams pirkti akmenims iš skaldyklų ir medžio sankaboms bei sijoms pastatų, kuriuos Judo karaliai buvo apleidę. [12] Žmonės darbavosi sąžiningai. Jiems prižiūrėti buvo paskirti levitai Jahatas ir Obadijas, iš Merario palikuonių, drauge su Zechariju ir Mešulamu, iš Kohato palikuonių. Tuo tarpu kiti levitai — visi įgudę su muzikos instrumentais — [13] prižiūrėjo naštų nešėjus ir nurodinėjo darbininkams, dirbantiems įvairius darbus. Keletas levitų buvo raštininkais, pareigūnais ir vartų sargais.

Atrandama Mozės Mokymo knyga

[14] Išimant VIEŠPATIES Namams paaukotus pinigus, kunigas Hilkijas rado VIEŠPATIES Mokymo, duoto per Mozę, knygą. [15]Raštininkui Šafanui Hilkijas tarė: "Radau Mokymo knygą VIEŠPATIES Namuose". Hilkijas padavė knygą Šafanui. [16] Nunešęs knygą karaliui, Šafanas kalbėjo karaliui: "Tavo tarnai vykdo visa, kas jiems yra pavesta. [17] Jie sulydė VIEŠPATIES Namuose rastą sidabrą ir perdavė jį prižiūrėtojams ir darbininkams". [18] O po to raštininkas Šafanas karaliui pranešė, tardamas: "Knygą man davė kunigas Hilkijas". Tada iš jos Šafanas paskaitė karaliui. [19] Kai karalius išgirdo Mokymo žodžius, jis perplėšė savo drabužius. [20] Tada karalius įsakė Hilkijui, Šafano sūnui Ahikamui, Mikos sūnui Abdonui, raštininkui

Šafanui ir karaliaus tarnui Asajui, tardamas: [21] "Eikite, pasiteiraukite VIEŠPATIES dėlei manęs ir dėlei išlikusiųjų Izraelyje ir Jude apie žodžius atrastos knygos, nes iš tikrųjų didelis turi būti ant mūsų išlietas VIEŠPATIES pyktis už tai, kad mūsų protėviai nesilaikė VIEŠPATIES žodžio vykdyti visa, kas toje knygoje yra parašyta".

[22] Tada Hilkijas ir visi, kuriems karalius buvo įsakęs, nuėjo pas pranašę Huldą, drabužinės prižiūrėtojo Hasros sūnaus Tokhato sūnaus Šalumo žmoną. Ji gyveno Jeruzalėje, Mišnės dalyje. Jie kreipėsi į ją, kaip jiems buvo nurodyta. [23] Jiems ji atsakė: "Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas! Pasakykite vyrui, kuris atsiuntė jus pas mane: [24] 'Taip kalbėjo VIEŠPATS: iš tikrųjų atsiųsiu nelaimę šiai vietai ir jos gyventojams, visus prakeikimus, užrašytus atrastoje knygoje, kuri buvo skaityta Judo karaliaus akivaizdoje, [25] už tai, kad jie paliko mane ir degino smilkalus kitiems dievams, pykindami mane visais savo rankų darbais; degu pykčiu ant šios vietos, ir jis nebus užgesintas'. [26] Bet Judo karaliui, atsiuntusiam jus VIEŠPATIES pasiteirauti, duokite šį atsakymą: 'Taip kalbėjo VIEŠPATS, Izraelio Dievas, apie žodžius, kuriuos girdėjai... — [27] kadangi paėmei į širdį ir nusižeminai Dievo akivaizdoje, girdėdamas jo žodžius apie šią vietą ir jos gyventojus; kadangi nusižeminai mano akivaizdoje, perplėšei savo drabužius ir verkei mano akivaizdoje, todėl ir aš tave išgirdau, — tai VIEŠPATIES žodis. [28] Tikėk manimi, paimsiu tave pas tavo protėvius, tu būsi paimtas į savo kapą, ramybėje. Tavo akys nematys tos nelaimės, kurią atvesiu šiai vietai ir jos gyventojams'".

Jie parnešė karaliui šį atsakymą.

Atnaujinama Sandora

[29] Karalius tad sušaukė visus Judo ir Jeruzalės seniūnus. [30] Tada karalius nuėjo į VIEŠPATIES Namus drauge su visais Judo žmonėmis, Jeruzalės gyventojais, su kunigais ir levitais — su visais žmonėmis, jaunais ir senais, — ir jiems girdint perskaitė garsiai visus žodžius sandoros knygos, atrastos VIEŠPATIES Namuose. [31] Stovėdamas savo vietoje,* karalius padarė sandorą VIEŠPATIES akivaizdoje sekti VIEŠPATĮ, laikantis jo įsakymų, įsakų ir įstatų

34,31 "...stovėdamas savo vietoje": žr. 2 Kr 23,13 paaiškinimą.

visa savo širdimi bei visa savo gyvastimi ir vykdant šioje knygoje įrašytus sandoros žodžius. 32 Taip jis įpareigojo visus buvusius Jeruzalėje ir Benjamine. Jeruzalės gyventojai elgėsi pagal Dievo, savo protėvių Dievo, sandorą. 33 Jošijas pašalino visus bjauriuosius stabus iš visų izraeliečiams priklausiusių žemių ir įpareigojo visus, gyvenusius Izraelyje, garbinti VIEŠPATĮ, savo Dievą. Per visą jo gyvenimą jie nenutolo nuo VIEŠPATIES, savo protėvių Dievo.

35

Perėjimo iškilmė

1 Jošijas šventė Perėjimą, kad pašlovintų VIEŠPATĮ Jeruzalėje. Perėjimo auka buvo atnašauta pirmojo mėnesio keturioliktą dieną. 2 Paskirstęs kunigus jų pareigoms, jis drąsino juos VIEŠPATIES Namų tarnyboje. 3 Levitams, pašvęstiems VIEŠPAČIUI ir mokiusiems visą Izraelį, jis tarė: “Padėkite šventąją Skrynią VIEŠPATIES Namuose, kuriuos Izraelio karalius Dovydo sūnus Saliamonas pastatė. Nebebus ji daugiau našta jums ant pečių. Dabar rūpinkitės tarnauti VIEŠPAČIUI, savo Dievui, ir jo tautai Izraeliui. 4 Savo klanuose ir padalose pasiruoškite, sekdami Izraelio karaliaus Dovydo ir jo sūnaus Saliamono rašytus nurodymus. 5 Užimkite vietas šventovėje pagal savo giminės žmonių klanų padalas. Tebūna levitų kiekvienai klano padalai. 6 Pjaukite Perėjimo avinėlį, pasišventinkite ir paruoškite jį savo giminaičiams. Tebūna visa daroma pagal VIEŠPATIES žodį, duotą per Mozę”.

7 Tada Jošijas padovanojo, kaip Perėjimo atnašas, visiems ten buvusiems, iš kaimenės ėriukų ir ožiukų — trisdešimt tūkstančių, o jaučių — tris tūkstančius. Jie visi buvo iš karaliaus nuosavybės. 8 Jo didžiūnai davė savanoriškai dovaną žmonėms, kunigams ir levitams. Hilkijas, Zecharijas ir Jehielis — vyriausieji Dievo Namų pareigūnai — davė kunigams Perėjimo atnašoms du tūkstančius šešis šimtus avinėlių bei ožiukų ir tris šimtus jaučių. 9 Ir Konanijas bei jo broliai Šemajas, Netanelis, Hašabijas, Jeielis ir Jozabadas — levitų galvos — davė levitams Perėjimo atnašoms penkis tūkstančius avinėlių bei ėriukų ir penkis šimtus jaučių.

10 Pasiruošus pamaldoms, kunigai stovėjo savo vietose ir levitai savo padalose pagal karaliaus įsakymą. 11 Perėjimo auka buvo

papjauta, po to kunigai išslakstė iš levitų paimtą kraują, o levitai ėmėsi lupti kailį. [12] Jie atidėjo į šalį, kas buvo skirta deginamajai aukai, išdalijimui žmonių padaloms pagal klanus, kad jie atnašautų ją VIEŠPAČIUI, kaip įsakyta Mozės knygoje. Lygiai taip padarė ir su jaučiais. [13] Perėjimo auka buvo iškepta ant ugnies, kaip įsakyta, o šventosios atnašos išvirtos puodose, katiluose bei kaistuvuose ir skubiai išdalytos žmonėms. [14] Po to levitai parengė Perėjimo auką sau ir kunigams, nes kunigai buvo užimti deginamųjų aukų ir taukų atnašavimu iki pat nakties. Levitai tad aprūpino ir save, ir kunigus — Aarono palikuonis. [15] Giesmininkai, Asafo palikuonys, buvo savo vietose, kaip Dovydo, Asafo, Hemano ir karaliaus regėtojo Jedutuno įsakyta. Vartų sargai buvo prie visų vartų. Jiems nereikėjo pasitraukti iš savo tarnybos, nes jų broliai levitai jais pasirūpino.

[16] Visos VIEŠPATIES pamaldos buvo tą dieną taip sutvarkytos, kad būtų švenčiama Perėjimo auka ir atnašautos deginamosios aukos ant VIEŠPATIES aukuro, kaip buvo įsakęs karalius Jošijas. [17] Visi ta proga ten buvę izraeliečiai šventė Perėjimo ir Neraugintos duonos Iškilmę septynias dienas. [18] Nuo pranašo Samuelio dienų nebuvo švęsta jokia tokia Perėjimo iškilmė. Joks Izraelio karalius nebuvo šventęs Perėjimo iškilmės, panašios į tą, kurią šventė Jošijas, kunigai bei levitai, dalyvaujant ir visam Judui, ir visam Izraeliui, ir Jeruzalės gyventojams. [19] Ši Perėjimo iškilmė buvo švęsta aštuonioliktaisiais Jošijo karaliavimo metais.

Jošijo mirtis

[20] Po viso to, Jošijui atnaujinus Šventyklą, Egipto karalius Neko'as leidosi į žygį kovoti prieš Karkemišą prie Eufrato, O Jošijas išėjo jam kelio pastoti. [21] Bet Neko'as atsiuntė pasiuntinius pas jį, tardamas: "Koks gali būti ginčas tarp manęs ir tavęs, Judo karaliau? Šiandien aš nežygiuoju prieš tave, bet prieš karalystę, kuri su manimi kariauja. Dievas įsakė man skubėti. Netrukdyk Dievui, kuris yra su manimi, kad jis tavęs nesunaikintų". [22] Tačiau Jošijas nuo jo neatsitraukė, nes ieškojo priežasties su juo kariauti, todėl ir nenorėjo klausyti Neko'o žodžių, atėjusių iš VIEŠPATIES burnos, bet išėjo į mūšį Megido lygumoje. [23] Lankininkai pašovė karalių Jošiją. Tada karalius savo tarnams tarė: "Išveskite mane, nes aš esu sunkiai sužeistas". [24] Jo tarnai, iškėlę iš jo kovos vežimo, perkėlė jį į

pavaduotojo vežimą ir nugabeno į Jeruzalę. Ten jis mirė ir buvo palaidotas savo protėvių kapuose. Visas Judas ir Jeruzalė apraudojo Jošiją. [25]* Ir Jeremijas sukūrė Jošijui raudą, kurią visi giesmininkai ir giesmininkės kartojo savo raudose Jošijui, kaip yra daroma iki šios dienos. Jos virto papročiu Izraelyje ir buvo įtrauktos į jų Raudas.*

[26] O kiti Jošijo karaliavimo įvykiai, jo ištikimi darbai, laikantis VIEŠPATIES Mokymo, [27] ir visi jo žygdarbiai nuo pradžios iki galo yra aprašyti Izraelio ir Judo karalių knygoje.

D. KARALYSTĖS GALAS

36

Karalius Jehoahazas

[1] Šalies žmonės paėmė Jošijo sūnų Jehoahazą ir padarė jį vietoje jo tėvo karaliumi Jeruzalėje. [2] Jehoahazas buvo dvidešimt trejų metų, kai tapo karaliumi ir karaliavo tris mėnesius Jeruzalėje. [3] Egipto karalius pašalino jį nuo sosto Jeruzalėje ir uždėjo kraštui šimto sidabrinių talentų ir vieno auksinio talento duoklę. [4] Tada Egipto karalius padarė jo brolį Eljakimą Judo ir Jeruzalės karaliumi, pakeisdamas jo vardą į Jehojakimą. Neko'as, paėmęs jo brolį Jehoahazą, nugabeno į Egiptą.

Karalius Jehojakimas

[5] Jehojakimas buvo dvidešimt penkerių metų, kai tapo karaliumi ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES, jo Dievo, akyse. [6] Babilono karalius Nebukadnezaras, užpuolęs jį, sukaustė grandinėmis gabenti į Babiloną.* [7] Ir

---

35,25 Užuominos apie Jeremijo sukurtą raudą Jošijui nėra nei 2 Karalių knygoje, nei Jeremijo knygoje. Betgi žr. Zch 12,11 paaiškinimą. "...į jų Raudas" turbūt yra nuoroda į Raudų knygą.

36,6 "...sukaustė grandinėmis gabenti į Babiloną": Kronikininkas neteigia, kad Jehojakimas buvo nugabentas į Babiloną. Pasak 2 Kar 24,1-6, Jehojakimas,

kai ką iš VIEŠPATIES Namų reikmenų Nebukadnezaras pargabeno į Babiloną ir padėjo juos savo rūmuose Babilone. [8] O kiti Jehojakimo karaliavimo įvykiai, jo bjaurūs pikti darbai ir kas už tai jam nutiko, yra aprašyta Izraelio ir Judo karalių knygoje. Jo sūnus Jehojachinas tapo karaliumi jo vietoje.

Karalius Jehojachinas

[9] Jehojachinas buvo aštuoniolikos metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo tris mėnesius ir dešimt dienų Jeruzalėje. Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES akyse. [10] Baigiantis metams, karalius Nebukadnezaras pasiuntė žmones atgabenti jį į Babiloną kartu su brangiaisiais VIEŠPATIES Namų reikmenimis, o jo brolį Zedekiją* padarė Judo ir Jeruzalės karaliumi.

Karalius Zedekijas

[11] Zedekijas buvo dvidešimt vienerių metų, kai tapo karaliumi, ir karaliavo vienuolika metų Jeruzalėje. [12] Jis darė, kas buvo nedora VIEŠPATIES, jo Dievo, akyse, ir nenusižemino prieš VIEŠPATIES vardu kalbantį pranašą Jeremiją. [13] Be to, jis kėlė maištą ir prieš karalių Nebukadnezarą, kuris buvo privertęs jį prisiekti Dievu. Užsispyręs jis kieta širdimi atsisakė grįžti pas VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą. [14] Panašiai visi Judo didžiūnai, kunigai ir žmonės darė vis daugiau nusižengimų, sekdami bjauriuosius tautų papročius. Jie subjaurojo VIEŠPATIES Namus, kuriuos jis buvo pašventinęs Jeruzalėje.

---

pabuvęs trejus metus Nebukadnezaro vasalu, pradėjo prieš jį maištauti. Jis mirė Jeruzalėje, Babilono karaliui nespėjus pasiekti miesto. Tačiau Dan 1,1-2, kurio šaltinis turbūt buvo 2 Kr 36,6-7, kalba apie Jehojakimo ištrėmimą į Babiloną.

36,10 "...jo brolį Zedekiją": Zedekijas iš tikrųjų buvo Jehojakimo brolis ir Jehojachino dėdė (žr. 2 Kar 24,17; Jer 37,1), nors bemaž vienmetis su savo brolėnu (žr. 2 Kar 24,8.18; 2 Kr 36,9.11).

Judo karalystę ištinka žūtis

[15] VIEŠPATS, jų protėvių Dievas, siuntė jiems žodį per savo pasiuntinius kasdien be perstojo, nes jis gailėjosi savo žmonių ir savo buveinės. [16] Bet jie išjuokdavo Dievo pasiuntinius, niekindami jo žodžius ir tyčiodamies iš jo pranašų, kol Dievo pyktis ant savo tautos tapo toks stiprus, kad nebeliko kitos išeities. [17] Todėl jis atvedė ant jų kaldėjų karalių, kuris išžudė jų jaunuolius kalaviju jų šventajame pastate, nepasigailėdamas nei vaikino, nei mergaitės, nei seno, nei silpno — juos visus atidavė jam į rankas. [18] Visi Dievo Namų reikmenys, dideli ir maži, Dievo Namų turtai ir karaliaus bei jo didžiūnų turtai — visi buvo išgabenti į Babiloną. [19] Dievo Namai buvo sudeginti, Jeruzalės sienos nugriautos, visi jos rūmai ugnies suryti ir visi brangūs daiktai sunaikinti. [20] Išlikusiuosius nuo kalavijo jis išvarė į tremtį Babilone. Ten jie tapo jo ir jo sūnų vergais, kol neįsigalėjo persų karalystė, [21] kad įvyktų per Jeremiją ištartas VIEŠPATIES žodis, kol kraštas atsilygins už savo nešvęstus šabus: per septyniasdešimt metų jis laikysis šabo nuniokotame krašte.

Kyro įsakas neša viltį

[22]* Pirmaisiais Persijos karaliaus Kyro metais, kad būtų įvykdytas per Jeremiją tartas VIEŠPATIES žodis, VIEŠPATS įkvėpė Persijos karalių Kyrą visoje savo karalystėje žodžiu ir raštu paskelbti šį skelbimą: [23] "Taip kalbėjo Persijos karalius Kyras: 'VIEŠPATS, Dangaus Dievas, atidavė man visas žemės karalystes ir pavedė man pastatyti jam Namus Jeruzalėje, kuri yra Jude. Todėl tesileidžia į kelionę visi, kas priklauso jo tautai. Jų Dievas juos telydi!'"

36,22-23 Šios eilutės yra tolygios Ezd 1,1-3a. Iš pradžių Ezdro–Nehemijo knygos sudarė antrąją Kronikininko veikalo dalį. 1-2 Kronikų knygos buvo pirmoji Kronikininko veikalo dalis. Ilgainiui, Ezdro–Nehemijo knygas imta laikyti 1-2 Samuelio ir 1-2 Karalių tęsiniu, Ezdro–Nehemijo knygos buvo atskirtos nuo Kronikininko veikalo ir perkeltos į priekį. Taip 1-2 Kronikų knygos tapo paskutinėmis hebraiškojo Senojo Testamento knygomis. Vengiant užbaigti Kronikininko veikalą tragišku pasakojimu apie žūtį, Ezd 1,1-3a buvo pakartota kaip 2 Kr 36,22-23.

EZDRO KNYGA

Paskutinės keturios hebraiškojo kanono knygos yra Ezdro, Nehemijo, 1–oji ir 2–oji Kronikų knygos. Iš pradžių Ezdro ir Nehemijo knygos buvo dedamos po Kronikų knygų ir buvo dalimi vientiso istorinio veikalo. Kadangi jos savo teologine mąstysena ir teologiniu požiūriu yra pernelyg panašios į Kronikų knygų autoriaus mąstyseną ir požiūrį, todėl visos šios keturios yra priskiriamos tam pačiams autoriui. Įprasta jį vadinti Kronikininku, nes jo tikrasis vardas nėra žinomas. Be to, ši pažiūra remiasi ir faktu, kad senovės Ezdro–Nehemijo knygų tyrinėtojai abi knygas ženklino Ezdro vardu.

Sudėtinis Ezdro–Nehemijo veikalas yra mums svarbiausias istoriškas rašytas šaltinis, padedantis pažinti religinės žydų bendrijos kūrimąsi po Babilonijos tremties VI amžiuje prieš Kristų Palestinoje. Šis laikotarpis yra žinomas kaip atkuriamasis laikotarpis. Ezra ir Nehemijas — du atkuriamojo laikotarpio vadai — buvo atsakingi už žydų visuomenės, Sandoros bendrijos, atkūrimą potremtinėmis sąlygomis. Mūsų skaitomame Ezdro–Nehemijo knygų tekste yra keletas stambių dalių perkėlimų iš vieno istorinio konteksto į kitą, todėl pasigendama chronologinės ar logiškos pasakojimo sekos. Į stambesnius perkėlimus bus atkreiptas dėmesys paaiškinimuose. Nors Ezros veikla šiame veikale ir yra aprašoma pirma, bet, atrodo, istoriškai kalbant, Nehemijo veikla buvo ankstyvesnė.

Visa, kas yra žinoma apie Ezrą bei jo veiklą, priklauso nuo Ezd 7-10 — Ezros Atsiminimų ir Neh 8-9 — Nehemijo Atsiminimų. Tiksliai kalbant, "Ezros Atsiminimais" galime ženklinti tik tą dalį, kurioje Ezra kalba pirmuoju asmeniu, pvz: Ezd 7,27-9,15. Kronikininkas susieja šią medžiagą su kitais turimais šaltiniais. Ezrą, kaip asmenybę, dengia Nehemijo asmenybės šešėlis. Siracidas savo knygos protėvių garbės sąraše Ezros nemini. Ezros kilmės sąrašas susieja Ezros kunigystę su Mozės broliu Aaronu (žr. Ezd 7,1-5). Ezros dienomis tai buvo būdas nustatyti kunigo tarnybos teisėtumą. Jis laikomas "raštininku — žinovu Mozės Mokymo, kurį buvo davęs VIEŠPATS" (Ezd 7,6). Tai liudija Ezros atsidėjimą pažinti Mozės Mokymą, kurį jis stengėsi padaryti atkurtos žydų visuomenės, Sandoros bendrijos, gyvenimo pagrindu. Religinis ir apeiginis pobūdis, o ne politiniai reikalai, padarė jį potremtinės tikėjimo bendrijos vadu. Žydų tikėjimo kraitis Ezrą labai gerbia, o Talmudas vertina jį kaip antrąjį Mozę, teigdamas, kad Tora — Mozės Mokymas — būtų buvęs duotas per Ezrą, jeigu anksčiau nebūtų buvęs duotas per Mozę.

Babilonijos tremties metu religinis dėmesys buvo sutelktas ypač į įsakymus, turinčius ryšį su Moze, ir buvo puoselėtas žydų tautos atskirumas, kuris ilgainiui tapo būdingu judaizmo požymiu. Sugrįžę į tėvų žemę, tremtiniai stengėsi ne tik atstatyti aukurą, Šventyklą bei Jeruzalę, bet galynėjosi ir su visuomeninėmis bei tikėjimo problemomis, šalindami iš Sandoros bendrijos svetimybes ir kurdami religinį gyvenimą pagal savo Mozės Mokymo supratimą. Įkvėptajam knygos autoriui sugrįžusieji tremtiniai buvo pamaldusis likutis su religine užduotimi.

Atrodo, kad būta keturių grįžimo iš tremties tarpsnių: 1) grįžimas Kyrui valdant, maždaug 538 m. prieš Kristų, jam vadovavo Šešbazaras. Jis pradėjo Šventyklos atstatymą, bet, kilus vietinių gyventojų pasipriešinimui, darbai buvo nutraukti; 2) grįžimas Darijui I valdant (521-485 m. prieš Kristų), jam vadovavo Zerubabelis ir Ješua. Ir jiedu susidūrė su pasipriešinimu, bet, pranašų Agėjo ir Zecharijo skatinami, užbaigė Šventyklos atstatymą (515 m. prieš Kristų); 3) grįžimas Artakserksui valdant (464-423 m. prieš Kristų), jam vadovavo Ezra, parnešęs į Jeruzalę suredaguotą Mozės Mokymą, arba Įstatymą; 4) grįžimas Artakserksui II valdant (404-358 m. prieš Kristų), jam vadovavo Nehemijas. Jis jau du kartus buvo nuvykęs į Jeruzalę atstatyti miesto sienų, vis dar vietiniams gyventojams priešinantis, ir atkurti atskirą žydų visuomenę, Sandoros bendriją, garbinančią Dievą pagal Mozės Mokymą.

Dažnai Ezrai metamas kaltinimas, kad jis buvo tik legistas, suteikdamas įstatymo raidei ypatingą svarbą. Tačiau jo knyga turėtų būti skaitoma atsižvelgiant į jos istorinį foną. Ezra davė savo tautai jungtį ir dvasinę vienybę, kuri padėjo mažai žydų bendruomenei išlikti ir tarnauti Dievo užmojui kaip Sandoros tautai. Nėra abejonės, kad griežta Ezros laikysena Mozės Mokymo, arba Įstatymo, svarbos atžvilgiu padėjo judaizmui ne tik atsispirti prieš tuolaikinę graikų kultūrą — helenizmą, bet ir išlikti Dievo, Sandoros Viešpaties, liudytoju istorijoje. Ezra davė potremtinei žydų visuomenei, Sandoros bendrijai, būdingą požymį: ištikimybę Mozės Torai. Iki jo dienų Tora buvo Mozės Mokymas, jo dienomis Tora tapo Mozės Įstatymu. Šioje šviesoje skaitant Ezros veikalą, galima teisingiau įvertinti Ezros veiklą Šv. Rašto istorijoje.

Šis Persijos karalių sąrašas — chronologinė lentelė — su jų karaliavimo datomis bus naudingas, skaitant Ezdro ir Nehemijo knygas:

Kyras 538-529 m. prieš Kristų
Kambisas 529-521 m. prieš Kristų
Darijus I 521-485 m. prieš Kristų
Kserksas 485-464 m. prieš Kristų
Artakserksas I 464-423 m. prieš Kristų
Darijus II 423-404 m. prieš Kristų
Artakserksas II 404-358 m. prieš Kristų
Artakserksas III 358-337 m. prieš Kristų
Persijos imperijos galas 331 m. prieš Kristų
(Darijaus III pralaimėjimas)

Ezdro knygos metmenys:

A.	Grįžimas iš Tremties	1,1-6,22
B.	Ezros darbai	7,1-10,44

EZDRO KNYGA

GRĮŽIMAS IŠ TREMTIES

1

Kyro įsakas

[1] Pirmaisiais Persijos karaliaus Kyro metais,* kad būtų įvykdytas per Jeremiją tartas VIEŠPATIES žodis, VIEŠPATS įkvėpė Persijos karalių Kyrą išleisti šį įsaką visai karalystei ir žodžiu, ir raštu: [2] "Taip kalbėjo Persijos karalius Kyras: 'VIEŠPATS, Dangaus Dievas, atidavė man visas žemės karalystes ir pavedė man pastatyti jam Namus Jeruzalėje, kuri yra Jude. [3] Visi, kas iš jūsų priklauso jo tautai, — tebūna jų Dievas su jais! — tesileidžia kelionėn į Jeruzalę Jude atstatyti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo, Namų Jeruzalėje. [4] Visus išlikusius, kad ir kur jie gyventų, teparemia jų vietovių žmonės auksu ir sidabru, daiktais ir galvijais kartu su geros valios atnašomis Dievo Namams Jeruzalėje'".

1,1 "Pirmaisiais Persijos karaliaus Kyro metais": paimdamas Babiloną, Kyras tapo tuometinio pasaulio valdovu. Tai įvyko 538 m. prieš Kristų.

Tremtinių grįžimas

[5] Judo ir Benjamino šeimų galvos, kunigai ir levitai, — kurių dvasią iš tikrųjų Dievas buvo įkvėpęs tai daryti, — pasiruošė vykti ir atstatyti Dievo Namus Jeruzalėje. [6] Visi jų kaimynai parėmė juos sidabriniais reikmenimis, auksu, daiktais, galvijais ir vertingomis dovanomis kartu su tuo, kas buvo duota kaip geros valia atnaša. [7] Be to, karalius Kyras perdavė VIEŠPATIES Namų reikmenis, kuriuos Nebukadnezaras buvo išgabenęs iš Jeruzalės ir padėjęs į savo dievų namus. [8] Persijos karalius Kyras padavė juos iždininkui Mitredatui, kuris juos perdavė Judo vadui Šešbazarui.* [9] O jų skaičius buvo toks: trisdešimt auksinių lėkščių, tūkstantis sidabrinių lėkščių, dvidešimt devyni peiliai, [10] trisdešimt auksinių dubenų, keturi šimtai dešimt įvairių sidabrinių dubenų, tūkstantis įvairių reikmenų. [11]* Iš viso penki tūkstančiai keturi šimtai auksinių ir sidabrinių indų. Juos visus Šešbazaras pasiėmė su savimi, vesdamas tremtinius iš Babilono į Jeruzalę.

2

Pirmųjų sugrįžusiųjų tremtinių sąrašas

[1]* Šie yra parkeliavę iš tremties nelaisvės {Judo} srities žmonės, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras buvo išvaręs į Babilonijos tremtį, — sugrįžę į Jeruzalę ir Judą, visi į savo miestus, — [2] parkeliavę drauge su Zerubabeliu, Ješua, Nehemiju, Seraju, Reelaju, Mordekaju, Bilšanu, Misparu, Bigvaju, Rehumu, Baana.

1,8 "... Šešbazarui": turbūt jis buvo ketvirtasis Judo karaliaus Jehojachino sūnus, išvestas į Babiloną kaip belaisvis 598 m. prieš Kristų. Žr. 1 Kr 3,18; Zerubabelio dėdė (žr. Ezd 3,2-8). Žr. Ezd 3,18 paaiškinimą.

1,11 Visas daiktų skaičius neatitinka išvardytų daiktų skaičiaus. Taigi arba šis skaičius, arba atskirų išvardytų daiktų skaičius yra buvęs iškraipytas, perduodant tekstą.

2,1-67 Šis sąrašas yra ir Neh 7 bei Ezd 5 skyriuose dažnai su skirtingais vardais ir skaičiais. Iš šių trijų variantų Ezd 2 tekstas, atrodo, yra mažiausiai nukentėjęs perdavimo metu. Sąrašas yra sudėtinis, žmonės grupuojami pagal šeimas ir vietoves, apžvelgiama Judo karalystės, tapusios Judėjos provincija Persijos imperijos globoje, potremtinė gyventojų suvestinė. Kronikininkas sąrašu pavaizduoja tikėjimo bendrijos grįžimą iš tremties.

Izraelio tautos vyrų skaičius:

[3] Parošo palikuonių du tūkstančiai šimtas septyniasdešimt du;
[4] Šefatjo palikuonių trys šimtai septyniasdešimt du;
[5] Araho palikuonių septyni šimtai septyniasdešimt penki;
[6] Pohat–Moabo, tai yra Ješuos ir Joabo, palikuonių du tūkstančiai aštuoni šimtai dvylika;
[7] Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;
[8] Zatu'o palikuonių devyni šimtai keturiasdešimt penki;
[9] Zakajo palikuonių septyni šimtai šešiasdešimt;
[10] Banio palikuonių šeši šimtai keturiasdešimt du;
[11] Bebajo palikuonių šeši šimtai dvidešimt trys;
[12] Azgado palikuonių tūkstantis du šimtai dvidešimt du;
[13] Adonikamo palikuonių šeši šimtai šešiasdešimt šeši;
[14] Bigvajo palikuonių tūkstantis penkiasdešimt šeši;
[15] Adino palikuonių keturi šimtai penkiasdešimt keturi;
[16] Atero, tai yra Hezekijo, palikuonių devyniasdešimt aštuoni;
[17] Bezajo palikuonių trys šimtai dvidešimt trys;
[18] Joros palikuonių šimtas dvylika;
[19] Hašumo palikuonių du šimtai dvidešimt trys;
[20] Gibaro palikuonių devyniasdešimt penki;
[21] Betlehemo palikuonių šimtas dvidešimt trys;
[22] žmonių iš Netofos penkiasdešimt šeši;
[23] žmonių iš Anatoto šimtas dvidešimt aštuoni;
[24] Azmaveto palikuonių keturiasdešimt du;
[25] Kirjat–Arimų, Chefiros ir Beerotų palikuonių septyni šimtai keturiasdešimt trys;
[26] Ramos ir Gebos palikuonių šeši šimtai dvidešimt vienas;
[27] žmonių iš Michmaso šimtas dvidešimt du;
[28] žmonių iš Bet–Elio ir Ai du šimtai dvidešimt trys;
[29] Nebo'o palikuonių penkiasdešimt du;
[30] Magbišo palikuonių šimtas penkiasdešimt šeši;
[31] kito Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;
[32] Harimo palikuonių trys šimtai dvidešimt;
[33] Lodo, Hadido ir Ono'o palikuonių septyni šimtai dvidešimt penki;
[34] Jericho palikuonių trys šimtai keturiasdešimt penki;

[35] Senaos palikuonių trys tūkstančiai šeši šimtai trisdešimt.

[36] Kunigų:

Jedajo, Ješuos namų, palikuonių devyni šimtai septyniasdešimt trys;
[37] Imero palikuonių tūkstantis penkiasdešimt du;
[38] Pašhuro palikuonių tūkstantis du šimtai keturiasdešimt septyni;
[39] Harimo palikuonių tūkstantis septyniolika.

[40] Levitų:

Ješuos ir Kadmielio palikuonių iš Hodavijos palikuonių septyniasdešimt keturi;
[41] giesmininkų: Asafo palikuonių šimtas dvidešimt aštuoni;
[42] vartų sargų palikuonių — Šalumo, Atero, Talmono, Akubo, Hatitos ir Šobajo — iš viso šimtas trisdešimt devyni.

[43] Šventyklos vergų:

Zihos palikuonys,
Hasufos palikuonys,
Tabaoto palikuonys,
[44] Keros palikuonys,
Siahos palikuonys,
Padono palikuonys,
[45] Lebanos palikuonys,
Hagabos palikuonys,
Akubo palikuonys,
[46] Hagabos palikuonys,
Šamlajo palikuonys,
Hanano palikuonys,
[47] Gidelio palikuonys,
Gaharo palikuonys,
Reajo palikuonys,
[48] Rezino palikuonys,
Nekodos palikuonys,

Gazamo palikuonys,
[49] Uzos palikuonys,
Paseaho palikuonys,
Besajo palikuonys,
[50] Asnos palikuonys,
meunimų palikuonys,
nefusimų palikuonys,
[51] Bakbuko palikuonys,
Hakufos palikuonys,
Harkuros palikuonys,
[52] Bazluto palikuonys,
Mehidos palikuonys,
Haršos palikuonys,
[53] Barkoso palikuonys,
Siseros palikuonys,
Temaho palikuonys,
[54] Neziaho palikuonys ir
Hatifos palikuonys.

[55] Saliamono vergų palikuonių:

Sotajo palikuonys,
Hasofereto palikuonys,
Perudos palikuonys,
[56] Jaalos palikuonys,
Darkono palikuonys,
Gidelio palikuonys,
[57] Šefatijo palikuonys,
Hatilo palikuonys,
Pochereto–haZebajimo palikuonys ir
Amio palikuonys.

[58]* Iš viso Šventyklos vergų ir Saliamono vergų palikuonių buvo trys šimtai devyniasdešimt du.

2,58 Šventyklos vergų kilmė yra aprašyta Joz 9,27 tekste. "Saliamono vergų palikuonys" buvo karo belaisvių ar svetimtaučių palikuonys. Jie rūpinosi Šventyklos švara ir priežiūra.

[59] O šie sugrįžo iš Tel–Melaho, Tel–Haršos, Cherubo, Adano ir Imero, nors ir negalėjo įrodyti, kad jų protėvių namai ar kilmė buvo izraelietiška: [60] Delajo, Tobijo ir Nekodos palikuonių šeši šimtai penkiasdešimt du. [61] Taip pat ir kunigų: iš palikuonių Habajo, Hakozo ir Barzilajo, kuris buvo vedęs vieną iš Barzilajo Gileadiečio dukterų ir buvo vadinamas jų vardu. [62] Šie ieškojo savo šeimos kilmės įrašų, bet jų negalėjo surasti, todėl jie buvo pripažinti kunigo tarnybai nešvarūs. [63] Valdytojas* įsakė jiems nevalgyti švenčiausiųjų valgių, kol nekils kunigas, nešiojantis Urimus ir Tumimus.*

[64] Visos bendrijos skaičius buvo keturiasdešimt du tūkstančiai trys šimtai šešiasdešimt, [65] neskaitant jų tarnų bei tarnaičių, kurių buvo septyni tūkstančiai trys šimtai trisdešimt septyni. Jie turėjo ir du šimtus giesmininkų ir giesmininkių. [66] Jų arklių buvo septyni šimtai trisdešimt šeši, mulų du šimtai keturiasdešimt penki, [67] kupranugarių keturi šimtai trisdešimt penki ir asilų šeši tūkstančiai septyni šimtai dvidešimt.

[68] Vos atvykus prie VIEŠPATIES Namų vietos Jeruzalėje, kai kurie šeimų galvos davė savo valia atnašą Dievo Namams atstatyti toje pačioje vietoje. [69] Pagal savo išteklius jie davė statybos iždui šešiasdešimt vieną tūkstantį auksinių darikų,* penkis tūkstančius sidabrinių minų* ir šimtą kunigiškų apdarų.

[70] Kunigai, levitai ir kai kurie iš paprastų žmonių apsigyveno Jeruzalėje ir jos apylinkėse, o giesmininkai, vartų sargai ir Šventyklos vergai savo miestuose. Taip visi izraeliečiai gyveno savo miestuose.

2,63 "Valdytojas...": persiškai "Tiršata", Judo provincijos valdytojo titulas. Tuo metu valdytoju buvo Šešbazaras. "Urima{ai} ir Tumim{ai}": žr. 1 Sam 14,41; Įst 33,8. Tuomet dar nebuvo paskirto vyriausiojo kunigo.

2,69 "... darikų": persų auksinė moneta; "... minų": Mesopotamijos piniginis vienetas.

3

Aukuro atstatymas

[1] Atėjus septintajam mėnesiui* nuo izraeliečių įsikūrimo savo miestuose, žmonės visi kaip vienas susirinko į Jeruzalę. [2] Tada Jozadako sūnus Ješua drauge su broliais kunigais ir Šealtielio sūnus* Zerubabelis su savo broliais ėmėsi atstatyti Izraelio Dievo aukurą, norėdami atnašauti ant jo deginamąsias aukas, kaip įsakyta Mozės, Dievo vyro, Mokyme.* [3] Jie atstatė aukurą ant jo pamatų, nepaisydami šalies žmonių baimės, ir ant jo atnašavo VIEŠPAČIUI kas rytą ir kas vakarą deginamąsias aukas. [4] Tada jie šventė, kaip įsakyta, Palapinių iškilmę ir atnašavo kasdienį jos deginamųjų aukų skaičių pagal įsaką, kaip nustatyta kiekvienai dienai. [5] Po to jie atnašavo nuolatines šabų deginamąsias aukas, atnašas jaunačių bei visų šventų VIEŠPATIES iškilmių ir kada tik buvo daromos laisva valia atnašos VIEŠPAČIUI. [6] Nuo pirmos septintojo mėnesio dienos buvo pradėta atnašauti VIEŠPAČIUI deginamosios aukos, nors VIEŠPATIES Šventyklos pamatai dar nebuvo padėti.

Ruošiamasi atstatyti Šventyklą

[7] Tada jie pasamdė mūrininkus ir dailides, davė maisto, gėrimo bei aliejaus sidoniečiams ir tyriečiams, kad atgabentų kedro medžio iš Libano per jūrą iki Jopės pagal jiems duotą Persijos karaliaus Kyro leidimą.

3,1-5 "Atėjus septintajam mėnesiui...": Tišri(o), tai yra rugsėjo–spalio mėnesį, atrodo, 538 m. prieš Kristų. Žr. Ezd 1,1. Šešbazaras atstatė pirmąjį aukurą ir pradėjo Šventyklos pamatų atstatymo darbus. Žr. Ezd 5,16. Betgi tik antraisiais Darijaus I metais vyriausias kunigas Ješua ir Judėjos provincijos valdytojas Zerubabelis ėmėsi tęsti Šventyklos atstatymą, kuris buvo laikinai nutrauktas. Žr. Ezd 4,24-5,1; Ag 1,1; 2,1. Taigi Kronikininkas ar vėlesnis knygos redaktorius priskiria jiems Šventyklos atstatymo darbų pradžią, nors iš tikrųjų jie atstatymo darbus tik užbaigė.

3,2 "... Šealtiel(io) sūnus...": vyriausias Judo karaliaus Jehojachino sūnus ir Šešbazaro brolis (žr. 1 Kr 3,18-19). Taigi Zerubabelis buvo Jehojachino vaikaitis. "... kaip įsakyta Mozės, Dievo vyro, Mokyme": Mokymas — įstatų ir įsakų rinkinys, susietas su Mozės vardu, Pakartoto Įstatymo knygoje.

[8] Aštuntaisiais metais po jų atvykimo prie Dievo Namų Jeruzalėje, antrąjį mėnesį Šealtielio sūnus Zerubabelis, Jozadako sūnus Ješua ir jų broliai kunigai bei levitai drauge su grįžusiais į Jeruzalę iš tremties pradėjo darbus, paskirdami kai kuriuos iš levitų nuo dvidešimties metų ir vyresnius prižiūrėti VIEŠPATIES Namų statybą. [9] Taigi Ješua ir jo sūnūs bei broliai, Kadmielis ir jo sūnūs, Binujis ir Hodavijas drauge su Henadado sūnumis, levitais, jų sūnumis ir broliais, kartu ėmėsi vadovauti dirbantiems VIEŠPATIES Namų statyboje.

[10] Mūrininkams padėjus VIEŠPATIES Šventyklos pamatus, kunigai, apsirengę savo drabužiais, sustojo pagal Izraelio karaliaus nurodymus pašlovinti VIEŠPATIES su trimitais, o levitai — Asafo sūnūs — su cimbolais pagal Izraelio karaliaus Dovydo nurodymus. [11] Jie giedojo giesmes, dėkodami ir šlovindami VIEŠPATĮ,

“nes jis yra geras,
nes amžina jo ištikima meilė Izraeliui”.

Visi žmonės atliepė galingu šauksmu, šlovindami VIEŠPATĮ, nes buvo padėti VIEŠPATIES Namų pamatai. [12] Tačiau daug kunigų, levitų ir šeimų galvų — žmonės, mačiusieji pirmuosius Namus ant jų pamatų — garsiai verkė, žvelgdami į šiuos Namus, nors daugelis ir garsiai šaukė iš džiaugsmo. [13] Taigi žmonės negalėjo atskirti džiaugsmo šauksmų nuo verksmo aimanų, nes visi taip garsiai šaukė, kad jų balsai buvo toli girdimi.

4

Samariečiai pasipriešina Šventyklos atstatymui

[1] Judo ir Benjamino priešai, išgirdę, kad sugrįžę tremtiniai stato VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, Šventyklą, [2] kreipėsi į Zerubabelį ir klanų galvas ir jiems kalbėjo: “Statykime su jumis, nes ir mes garbiname jūsų Dievą ir esame jam atnašavę aukas nuo čia mus atkėlusio Asirijos karaliaus Esarhadono dienų”. [3] Betgi Zerubabelis, Ješua ir kiti Izraelio klanų galvos jiems atsakė: “Negali būti nė kalbos, kad jūs su mumis statytumėte Namus mūsų Dievui. Mes vieni statysime juos VIEŠPAČIUI, Izraelio Dievui, kaip Persijos

karalius Kyras yra mums įsakęs". [4] Užtat šalies žmonės metėsi kenkti Judo žmonių ryžtui ir stengėsi atbaidyti juos nuo statybos. [5] Jie papirko ir pareigūnus, niekais paversdami jų užmojį per visą Persijos karaliaus Kyro gyvenimą iki pat Persijos karaliaus Darijaus* viešpatavimo.

Vėlesni priešiškumai

[6]* Ahasuerui karaliaujant, pradžioje jo viešpatavimo, jie surašė skundą ant Judo ir Jeruzalės gyventojų.

[7] O Artakserkso dienomis Bišalamas, Mitredatas, Tabėelis ir kiti jų bendrai rašė Persijos karaliui Artakserksui. Laiškas buvo rašytas aramėjiškai ir išverstas. {Aramėjiškai:}*

[8]* Vyriausias pareigūnas Rehumas ir raštininkas Šimšajis parašė Jeruzalės karaliui Artakserksui tokį laišką: {[9] Tada vyriausias pareigūnas Rehumas, raštininkas Šimšajis ir kiti jų bendrai — teisėjai, valdytojai, pareigūnai, vyrai iš Erecho, Babilono ir Sūsos, tai yra Elamo žmonės — [10] ir kitos tautos, kurias didysis ir kilnusis Osnaparas ištrėmė ir apgyvendino Samarijos miestuose ir kitose Anapus Upės srities dalyse, — parašė. — Nūnai [11] šis yra nuorašas laiško, kurį jie nusiuntė}:

"Karaliui Artakserksui! Tavo tarnai, Anapus Upės srities žmonės, siunčia pasveikinimą. Nūn [12] tebūna žinoma karaliui, kad nuo tavęs pas mus parėję žydai pasiekė Jeruzalę ir atstato tą maištingą ir nedorą miestą. Jau baigia sienas ir taiso pamatus! [13] Nūn tebūna žinoma karaliui, jog jie nebeduos duoklės, as-

---

4,5 "... karaliaus Darijaus": Darijaus I (521-485 m. prieš Kristų).

4,6-23 Keletas pastabų apie vietinių žmonių priešiškumą sugrįžusiems tremtiniams iš Babilonijos nelaisvės Persijos karaliaus dvare V a. prieš Kristų pradžioje. 4,7 "... išverstas": į persų kalbą. "{Aramėjiškai:}": šis žodis tekste, atrodo, ženklina kaitą kalbos iš hebrajų į aramėjų. Aramėjiška dalis baigiasi su Ezd 6,18, bet Ezd 7,12-26 tekste vėl cituojama karaliaus laiškas aramėjų kalba.

4,8-23 Šiame tekste kalbama apie Jeruzalės miesto sienų įtvirtinimą, o ne apie Šventyklos statybą. Sienų statybos sustabdymas prieš 485 m. prieš Kristų sudarė progą Nehemijui atvykti į Palestiną. Žr. Neh 1, 1-4; 2,1-5.

mens ar žemės mokesčių, jei šis miestas bus atstatytas ir sienos užbaigtos. Tai gali tik žalą nešti karalystei. [14] Taigi, kadangi mes valgome karaliaus rūmų druską, negalime nematyti karaliui daromos negarbės, todėl parašėme apie tai, norėdami pranešti karaliui, [15] kad būtų padaryta paieška tavo protėvių metraščiuose. Tu rasi metraščiuose ir patirsi, kad tai yra maištingas miestas, lemtingas karaliams ir sritims. Maištai ten buvo puoselėjami nuo senovės. Užtat tas miestas ir buvo sunaikintas. [16] Mes pranešame karaliui, kad tada tu nebeturėsi jokios dalies srityje Anapus Upės, jei tas miestas bus atstatytas ir jo sienos užbaigtos".

[17] Karalius atsiuntė tokį atsakymą:

"Vyriausiajam pareigūnui Rehumui, raštininkui Šimšajui ir kitiems jų bendrams, gyvenantiems Samarijoje ir likusiose Anapus Upės srities dalyse. Pasveikinimas! Nūnai [18] laiškas, kurį mums siuntėte, buvo perskaitytas mano akivaizdoje ir išverstas.* [19] Mano įsakymu buvo padaryta paieška ir buvo rasta, kad tas miestas iš tikrųjų buvo sukilęs prieš karalius praeityje, kad sukilimai ir maištai jame buvo dažni. [20] Jeruzalė yra turėjusi galingų karalių, valdžiusių visą Anapus Upės sritį, kuriems buvo mokama duoklė, asmens ir žemės mokesčiai. [21] Nūn tad duok įsakymą, kad tie žmonės liautųsi statę. Tas miestas negali būti atstatomas, kolei nebus duotas kitas mano įsakymas. [22] Be to, rūpinkitės šiame reikale būti apdairūs, nes kitaip bus daug nuostolio ir žalos karalystei".

[23] Vos perskaičius karaliaus Artakserkso* laiško nuorašą Rehumo, Šimšajo ir jų bendrų akivaizdoje, jie nuskubėjo į Jeruzalę pas žydus ir ginklų jėga sustabdė darbus. [24] Tuomet darbai prie Dievo Namų statybos sustojo ir liko nutraukti iki antrųjų Persijos karaliaus Darijaus valdymo metų.*

4,23 "... Artakserkso": Artakserksas I (404-423 m. prieš Kristų).
4,24 "... antrųjų... Darijaus ... metų": 520 m. prieš Kristų. Ši data ženklina pradžią sėkmingo Šventyklos atnaujinimo, užbaigto per kitus penkerius metus. Žr. Ezd 5,1-6,18.

5

Šventyklos atstatymas

[1]* Tuo metu pranašai Hagajis ir Ido'o sūnus Zecharijas* pranašavo žydams, gyvenantiems Jude ir Jeruzalėje, Izraelio Dievo vardu. [2] Dėl to Šealtielio sūnus Zerubabelis ir Jozadako sūnus Ješua pradėjo atstatyti Dievo Namus Jeruzalėje. Dievo pranašai buvo su jais ir juos rėmė.

[3] Nedelsdami Anapus Upės srities valdytojas Tatenajis, Šetar–Bozenajis ir jų bendrai, atėję pas juos, taip į juos kreipėsi: "Kas davė jums įsakymą atstatyti šiuos Namus ir užbaigti šį statinį?" [4] Be to, jie paklausė juos: "Kaip vadinasi vyrai, kurie atstato šį pastatą?" [5] Betgi Dievo akys saugojo Izraelio seniūnus, ir jie jų nesutrukdė. Tuo tarpu buvo išsiųstas pranešimas Darijui, ir jie savo ruožtu gavo laišką su atsakymu dėlei šio reikalo.

Valdytojo laiškas karaliui

[6] Nuorašas laiško, kurį Anapus Upės srities valdytojas Tatenajis, Šetar–Bozenajis ir jo bendrai, Anapus Upės srities pareigūnai, nusiuntė karaliui Darijui. [7] Pranešime, kurį nusiuntė, buvo taip parašyta:

> "Karaliui Darijui, vispusiška ramybė! [8] Tebūna karaliui žinoma, kad mes nuvykome į Judo sritį, prie didžiojo Dievo Namų. Jie yra atstatomi iš skaldyto akmens, medžio sijos dedamos į sienas ir statybos darbai jų rankose vyksta sparčiai ir sėkmingai. [9] Tada mes kreipėmės į anuos seniūnus, klausdami: 'Kas davė jums įsakymą atstatyti šiuos Namus ir užbaigti šį statinį?' [10] Be to, paklausėme kaip jie vadinasi, kad galėtume užrašyti

5,1 "... Hagajis ir Ido'o sūnus Zecharijas": du iš mažųjų pranašų, kurių knygos liudija jų vaidmenį drąsinant tremtinius Šventyklos atstatymo metu.

5,1-2 Pradinis entuziazmas, Šešbazaro skatintas, atstatyti Šventyklą buvo išblėsęs. 520 m. prieš Kristų rudenį dar matėsi tik Šventyklos griuvėsiai. Turbūt dėl to Ezdro knygoje ir rašoma, kad atstatymo darbai tik tada tebuvo pradėti. Pranašai Hagajis ir Zecharijas pabrėžia Zerubabelio įnašą, tuo tarpu šiame tekste pirmauja seniūnai.

tavo žiniai vardus jų vadų. [11] Jų atsakymas mums buvo toks: ‘Mes esame Dangaus ir žemės Dievo tarnai ir atstatome Namus, pastatytus prieš daug metų. Didelis Izraelio karalius buvo juos pastatęs ir įrengęs. [12] Bet kadangi mūsų protėviai buvo supykinę Dangaus Dievą, jis atidavė juos Babilono karaliui kaldėjui Nebukadnezarui, kuris sunaikino šiuos Namus ir ištrėmė žmones į Babiloniją. [13] Tačiau Babilono karalius Kyras pirmaisiais savo viešpatavimo metais išleido įsaką, kad šie Dievo Namai turi būti atstatyti. [14] Be to, auksinius ir sidabrinius Dievo Namų reikmenis, kuriuos Nebukadnezaras buvo paėmęs iš Šventyklos Jeruzalėje ir atgabenęs į Babilono šventyklą, karalius Kyras paėmė iš Babilono šventyklos. Jie buvo perduoti vyrui, vardu Šešbazaras, kurį jis buvo paskyręs valdytoju. [15] Jam jis tarė: “Paimk šiuos reikmenis. Eik ir padėk juos į Šventyklą Jeruzalėje. Tebūna atstatyti Dievo Namai savo vietoje”. [16] Tada anas Šešbazaras atėjo ir padėjo pamatus Dievo Namams Jeruzalėje. Nuo to meto iki šiol jie buvo statomi ir dar nėra užbaigti’. [17] Nūn tad, jei karaliui patinka, tebūna padaryta paieška karaliaus archyvuose patikrinti, ar buvo karaliaus Kyro išleistas įsakas atstatyti šiuos Dievo Namus Jeruzalėje. Teduoda žinią mums karalius apie savo norą šiuo reikalu”.

6

Karalius Darijus atsako

[1] Užtat karaliaus Darijaus įsakymu buvo padaryta paieška archyvuose, kurie buvo padėti ten Babilono iždųose. [2] Bet ilgainiui Ekbatanoje,* Medijos srities sostinėje, buvo užtiktas ritinys, ant kurio buvo parašyta: “Atžyma. [3] Pirmaisiais savo valdymo metais karalius Kyras išleido įsaką dėl Dievo Namų Jeruzalėje:

‘Tie Namai turi būti atstatyti kaip vieta atnašauti aukoms ir aukoti deginamosioms aukoms. Jų aukštis tebūna šešiasdešimt uolekčių, o jų plotis šešiasdešimt uolekčių. [4] Teturi jie po tris sluoksnius skaldyto akmens po kiekvienu medžio sluoksniu.

6,2 “... Ekbatanoje”: Persijos karaliaus vasaros buveinėje.

Išlaidos turi būti padengtos iš karališkojo iždo. [5] Be to, tebūna sugrąžinta ir nugabenta į Jeruzalės Šventyklą, kiekvienas į savo vietą, auksiniai ir sidabriniai reikmenys, kuriuos Nebukadnezaras paėmė iš Jeruzalės Šventyklos ir atgabeno į Babiloną. Turite juos padėti į Dievo Namus. [6] Dabar tad, jūs — Tatenaji, Anapus Upės srities valdytojau, Šetar–Bozenaji, ir jūs, jų bendrai, Anapus Upės srities pareigūnai, pasitraukite nuo jų. [7] Nesikiškite į šių Dievo Namų darbus. Žydų valdytojas ir žydų seniūnai teatstato šiuos Dievo Namus savo vietoje. [8] Be to, šiuo aš įsakau, ką jūs turite daryti, kad padėtumėte tiems žydų seniūnams atstatyti Dievo Namus: tų žmonių išlaidos turi būti tučtuojau atlygintos iš karaliaus išteklių, paimtų iš Anapus Upės srities duoklės. [9] Ko tik reikėtų — jautukų, avinų ar avių deginamosioms aukoms Dangaus Dievui, kviečių, druskos, vyno ar aliejaus kunigų reikalams Jeruzalėje — tebūna jiems be perstojo kasdien duodama, [10] kad jie atnašautų malonias aukas Dangaus Dievui ir melstųsi už karaliaus ir jo vaikų gyvastį. [11] Be to, aš skelbiu įsaką, kad jei kas nors pakeistų šį įsaką, už nusižengimą tebūna išplėštas iš jo namų sienojas, ir tebūna jis ant jo pamautas. Tebūna mėšlynu paversti jo namai.* [12] Dievas, kuris yra apgyvendinęs ten savo vardą, tesunaikina kiekvieną karalių ir tautą, kuri imtųsi šį įsaką pakeisti, ardydama šiuos Dievo Namus Jeruzalėje. Aš, Darijus, išleidau įsaką. Tebūna jis įvykdytas nedelsiant ir rūpestingai!"

Šventykla baigiama atstatyti

[13] Tada Tatenajis, Anapus Upės srities valdytojas, Šetar–Bozenajis ir jų bendrai stropiu rūpestingumu įvykdė visa, ką karalius Darijus buvo įsakęs. [14] Žydų seniūnai tad, pranašaujant pranašui Hagajui ir Ido'o sūnui Zecharijui, greitino statybą. Jie užbaigė savo statybą pagal Izraelio Dievo įsakymą ir Kyro, Darijaus bei Artakserkso įsakus. [15]* Taigi šie Namai buvo užbaigti šeštaisiais karaliaus Darijaus viešpatavimo metais Adaro mėnesio trečiąją dieną.

6,11 "Tebūna mėšlynu paversti jo namai!": paversti namus mėšlynu buvo didžiausias išniekinimas. Žr. 2 Kar 10,27; Dan 2,5.

6,15 Tai buvo 515 m. balandžio 1 d. Ši Šventykla buvo Herodo Didžiojo vėl atnaujinta. Žr. Jn 2,20-22. Jėzus Nazarietis joje meldėsi. Ją sunaikino Titas 70 m. po Kristaus.

[16] Izraeliečiai — ir kunigai, ir levitai, ir kiti sugrįžę tremtiniai — šventė džiaugsmingai šių Dievo Namų pašventinimą. [17] Jie paaukojo šių Namų pašventinimui šimtą jaučių, du šimtus avinų, keturis šimtus ėriukų ir kaip atnašą už nuodėmę dvylika ožių už visą Izraelį, pagal Izraelio giminių skaičių. [18] Galop jie paskirstė kunigus į jų skyrius ir levitus į jų padalas Dievo tarnybai Jeruzalėje, kaip yra parašyta Mozės knygoje.

515 m. prieš Kristų Perėjimo iškilmė

[19] Sugrįžusieji tremtiniai šventė pirmojo mėnesio keturioliktą dieną, [20] nes ir kunigai, ir levitai buvo apsivalę. Visi buvo švarūs. Jie tad pjovė Perėjimo avinėlį visiems sugrįžusiems tremtiniams, savo broliams kunigams ir sau patiems. [21] Jį valgė Izraelio žmonės, sugrįžusieji iš tremties drauge su visais, kurie, atsiskirdami nuo nešvarumo tautų krašte, buvo prisidėję prie jų ieškoti VIEŠPATIES, Izraelio Dievo. [22] Su džiaugsmu jie šventė Neraugintos duonos šventę septynias dienas, nes VIEŠPATS buvo padaręs juos linksmus, taip Asirijos* karaliaus širdį palenkdamas, kad jis padėjo jiems statyti Namus Dievo, kuris yra Izraelio Dievas.

B. EZROS DARBAI

7

Ezra Rašto žinovas

[1]* Po šių įvykių, Persijos karaliui Artakserksui viešpataujant, Ezra, sūnus Serajo sūnaus Azarijo sūnaus Hilkijo [2] sūnaus Šalumo sūnaus Zadoko sūnaus Ahitubo [3] sūnaus Amarijo sūnaus Azarijo

6,22 "... Asirijos karaliaus": "Asirija" čia ženklina platesne prasme Persijos imperiją, nes Persija tuomet valdė žemes, priklausiusias Asirijai.

7,1-8 Ezros kelionės į Palestiną data nėra žinoma. Septintieji karaliaus Artakserkso I metai buvo 458 m. prieš Kristų. Teksto sąranga, atrodo, teigia šią datą. Tačiau daugelio manymu, Ezros ir Nehemijo knygų pasakojimai liudija,

sūnaus Merajoto [4] sūnaus Zerahijo sūnaus Uzio sūnaus Bukio [5] sūnaus Abišuos sūnaus Fineho sūnaus Eleazaro sūnaus vyriausiojo kunigo Aarono — [6] tas Ezra parvyko iš Babilonijos. Jis buvo raštininkas — žinovas Mozės Mokymo, kurį buvo davęs VIEŠPATS, Izraelio Dievas. Kadangi VIEŠPATIES ranka buvo su juo, karalius buvo suteikęs jam visa, ko tik jis prašė.

[7] {Ir iš izraeliečių — kunigų bei levitų, giesmininkų ir vartų sargų bei Šventyklos vergų — parvyko į Jeruzalę septintaisiais karaliaus Artakserkso metais. [8] Jie atvyko į Jeruzalę septintųjų karaliaus metų penktą mėnesį.} [9] Kelionė iš Babilono buvo pradėta pirmojo mėnesio pirmą dieną ir penktojo mėnesio pirmą dieną jis atvyko į Jeruzalę, nes su juo buvo maloninga VIEŠPATIES ranka. [10]Ezra buvo atsidavęs visa širdimi tyrinėti VIEŠPATIES Mokymą, jo laikytis ir mokyti Izraelį įstatų ir įsakų.

[11] Šis yra nuorašas laiško Izraeliui, kurį karalius Artakserksas davė Ezrai — kunigui raštininkui, žinovui VIEŠPATIES įsakymų žodžių ir jo įstatų:

> [12] "Artakserksas, karalių karalius, kunigui Ezrai, Dangaus Dievo įstatymo žinovui {... įvykdyta}! Nūn [13] aš šiuo skelbiu įsaką, kad kas tik mano karalystėje iš Izraelio žmonių ar jų kunigų bei levitų laisva valia ryžtasi eiti į Jeruzalę, gali eiti su tavimi. [14] Tu esi karaliaus ir jo septynių patarėjų siųstas sutvarkyti Judą ir Jeruzalę pagal tavo rankoje esančio savo Dievo įstatymą, [15] nugabenti sidabrą bei auksą, paaukotus karaliaus ir jo patarėjų savo valia Izraelio Dievui, kurio buveinė yra Jeruzalėje, [16]taip pat ir visą sidabrą bei auksą, gautą iš Babilono srities, drauge su žmonių ir kunigų savos valios atnašomis, duotomis noriai jų Dievo Namams, esantiems Jeruzalėje. [17] Už tuos pinigus tad turi nedelsdamas nupirkti jaučių, avinų bei ėriukų, grūdų atnašas bei liejamąsias atnašas ir turi juos paaukoti ant savo Dievo Namų aukuro Jeruzalėje. [18] O su likusiu sidabru ir

---

kad Nehemijo atvykimas 445 m. prieš Kristų buvo ankstesnis už Ezros atvykimą. Jeigu tai yra tiesa, Ezros atvykimą reikėtų datuoti 398 m. prieš Kristų, septintaisiais karaliaus Artakserkso II metais. Kiti tyrinėtojai vietoje "septintųjų" Artakserkso sako "trisdešimt septintaisiais {Artakserkso} metais", t.y. 428 m. prieš Kristų. Jų nuomone, data nukentėjo tekstą perrašinėjant.

auksu tu ir tavo broliai darykite, kas atrodo jums geriausia pagal jūsų Dievo valią. [19] Tau patikėtus tavo Dievo Namų tarnybos reikmenis turi perduoti Jeruzalės Dievui. [20] O kas daugiau reikalinga tavo Dievo Namams, kuriais rūpintis esi įpareigotas, gali aprūpinti iš karaliaus iždo.

[21] Aš, karalius Artakserksas, įsakau visiems Anapus Upės srities iždo valdytojams: kokį tik prašymą pateiks jums kunigas Ezra, Dangaus Dievo įstatymo žinovas, tebūna jis patenkintas nedelsiant ir rūpestingai [22] iki šimto sidabrinių talentų, šimto korų kviečių, šimto batų vyno, šimto batų aliejaus, o druskos be saiko. [23] Kas tik Dangaus Dievo įsakyta, tebūna vykdoma uoliai Dangaus Dievo Namams, nes kitaip pyktis ištiks karaliaus ir jo įpėdinių karalystę. [24] Be to, mes pranešame jums, kad neleidžiama uždėti duoklės, asmens ar žemės mokesčių kunigams, levitams, giesmininkams, vartų sargams, Šventyklos vergams, ar kitiems Dievo Namų tarnams.

[25] O tu, Ezra, paskirk pareigūnus ir teisėjus pagal turimą savo Dievo išmintį,* kad jie teistų visus Anapus Upės srities žmones, žinančius tavo Dievo įstatymus. Turite pamokyti tuos, kurie jų nežino. [26] Kas nepaklus tavo Dievo įstatymui ir karaliaus įstatymui, turi būti nubaustas nedelsiant ar mirtimi, ar tremtimi, ar jo turto atėmimu, ar įkalinimu".

[27] Tebūna pašlovintas VIEŠPATS, mūsų protėvių Dievas, kuris įdėjo į karaliaus širdį tokį dalyką išaukštinti VIEŠPATIES Namams Jeruzalėje, [28] kuris parodė man ištikimą meilę karaliaus bei jo patarėjų akivaizdoje ir visų įtakingų karaliaus pareigūnų akivaizdoje. Aš buvau padrąsintas, nes VIEŠPATIES ranka buvo su manimi, ir surinkau Izraelio šeimų galvas eiti su manimi.

7,25 "... pagal turimą savo Dievo išmintį": pagal Torą, t.y. Mozės Įstatymą, arba Mokymą.

8

Ezra ir jo bičiuliai

[1] Šie yra klanų galvos ir šis yra kilmės sąrašas, parėjusių su manimi iš Babilonijos, viešpataujant karaliui Artakserksui:

[2] iš Fineho palikuonių Geršomas; iš Itamaro palikuonių Danielis; iš Dovydo palikuonių Hatušas, [3] Šekanijo sūnus; iš Parošo palikuonių Zecharijas, su kuriuo buvo įtraukti į sąrašą du šimtai penkiasdešimt vyriškių. [4] Iš Pahat–Moabo Zerahijo sūnus Eliehoenajis ir su juo du šimtai vyriškių. [5] Iš Zatu'o palikuonių Jahazielio sūnus Šekanijas ir su juo trys šimtai vyriškių. [6] Iš Adino palikuonių Jonatano sūnus Ebedas ir su juo penkiasdešimt vyriškių. [7] Iš Elamo palikuonių Atalijos sūnus Ješajas ir su juo septyniasdešimt vyriškių. [8] Iš Šefatijo palikuonių Michaelio sūnus Zebadijas ir su juo aštuoniasdešimt vyriškių. [9] Iš Joabo palikuonių Jehielio sūnus Obadijas ir su juo du šimtai aštuoniolika vyriškių. [10] Iš Banio palikuonių Josifijo sūnus Šelomitas ir su juo šimtas šešiasdešimt vyriškių. [11] Iš Bebajo palikuonių Bebajo sūnus Zecharijas ir su juo dvidešimt aštuoni vyriškiai. [12] Iš Azgado palikuonių Hakatano sūnus Johananas ir su juo šimtas dešimt vyriškių. [13] Iš Adonikamo palikuonių, atėjusių vėliausiai, vardai buvo šie: Elifeletas, Jeuelis bei Šemajas ir su jais šešiasdešimt vyriškių. [14] Iš Bigvajo palikuonių Utajis ir Zakuras; su jais septyniasdešimt vyriškių.

Kelionė į Jeruzalę

[15] Juos sutelkiau prie upės, tekančios Ahavos link.* Ten mes praleidome tris dienas. Apžiūrėdamas mačiau paprastus žmones ir kunigus, bet neradau tarp jų nė vieno iš levitų. [16] Tada pasišaukiau Eliezerį, Arielį, Šemają, Elnataną, Nataną, Zechariją ir Mešulamą, šeimų galvas, ir Jojaribą bei Elnataną, mokytojus, [17] ir išsiunčiau juos pas Ido'ą, vietovės, vardu Kasifija, galvą, nurodydamas jiems,

8,15 "... tekančios Ahavos link": Ahava — miestas Babilonijoje. Archeologai jo dar neatrado. Upė, tekanti jo link, turbūt buvo Eufrato intakas ar kanalas.

ką sakyti Ido'ui bei jo broliams ir Šventyklos vergams Kasifijoje, kad atsiųstų mums tarnų mūsų Dievo Namams. [18] Kadangi maloningoji Dievo ranka buvo su mumis, jie parvedė mums išmintingą vyrą iš Izraelio sūnaus Levio sūnaus Mahlio palikuonių, būtent Šerebiją su jo sūnumis ir giminėmis, iš viso aštuoniolika, [19] ir Hašabiją, o su juo Ješają iš Merario palikuonių su jo gimine ir jų sūnumis, iš viso dvidešimt, [20] neskaitant dviejų šimtų dvidešimties palikuonių Šventyklos vergų, kuriuos Dovydas ir jo didžiūnai buvo paskyrę tarnauti levitams. Visi šie buvo įrašyti į sąrašą vardais.

[21] Tada ten, prie Ahavos upės, paskelbiau pasninką, kad, nusižemindami prieš savo Dievą, prašytume sėkmingos kelionės sau, mūsų vaikams ir visai mūsų mantai. [22] Mat gėdijausi prašyti karaliaus kareivių ar raitelių apsaugoti mus kelyje nuo priešų, kadangi buvome sakę karaliui, kad mūsų Dievo ranka yra gera visiems, kurie jo ieško, bet jo galybė ir pyktis yra prieš visus, kurie jį palieka. [23] Taigi mes pasninkavome, to prašydami iš Dievo, ir mūsų prašymas buvo išklausytas.

[24] Tada, išrinkęs dvylika kunigų didžiūnų — Šerebiją, Hašabiją ir dešimt su jais buvusių brolių, [25] atsvėriau jiems sidabrą, auksą bei reikmenis ir auką mūsų Dievo Namams, kurią karalius, jo patarėjai ir jo didžiūnai bei visas ten buvęs Izraelis buvo atnašavę. [26] Patikėjau jiems į rankas šešis šimtus penkiasdešimt sidabrinių talentų,* šimtą sidabrinių reikmenų, kiekvienas buvo talento vertės, šimtą auksinių talentų;* [27] taip pat ir dvidešimt auksinių dubenų, tūkstanties darikų vertės, bei du geros blizgančios bronzos reikmenis, taip brangius kaip auksas. [28] Jiems tariau: "Jūs esate pašvęsti VIEŠPAČIUI, ir reikmenys yra pašvęsti. Ir sidabras, ir auksas yra laisvos valios atnaša VIEŠPAČIUI, jūsų protėvių Dievui. [29] Rūpestingai saugokite juos iki to laiko, kol jų nepasversite akivaizdoje kunigų didžiūnų, levitų ir Izraelio klanų didžiūnų Jeruzalėje, VIEŠPATIES Namų kambariuose".

[30] Taigi kunigai ir levitai perėmė atsvertą sidabrą, auksą ir reikmenis nunešti juos į Jeruzalę, į mūsų Dievo Namus. [31] Mes leidomės kelionėn į Jeruzalę nuo Ahavos upės pirmojo mėnesio dvy-

---

8,26 "... šešis šimtus penkiasdešimt sidabrinių talentų": šiek tiek daugiau negu 24.5 tonos. "... šimtą auksinių talentų": maždaug trys ir trys ketvirčiai tonos.

liktą dieną. Mūsų Dievo ranka buvo su mumis. Jis apsaugojo mus nuo priešų rankos ir nuo pasalų esant pakeliui.

32 Atvykę į Jeruzalę, mes ilsėjomės tris dienas. 33 Ketvirtą dieną mūsų Dievo Namuose sidabras, auksas ir reikmenys buvo perduoti pasveriant į kunigo Urijo sūnaus Meremoto rankas, dalyvaujant Fineho sūnui Eleazarui. Su jais buvo levitai — Ješuos sūnus Jozabadas ir Binujo sūnus Noadjas. 34 Visa sutiko skaičiumi ir svoriu; visas svoris buvo pažymėtas.

35 Tuo metu parėjusieji iš nelaisvės, sugrįžę tremtiniai, atnašavo Izraelio Dievui deginamąsias aukas — dvylika jaučių už visą Izraelį, devyniasdešimt šešis avinus, septyniasdešimt septynis ėriukus ir kaip atnašą už nuodėmę dvylika ožių. 36* Jie perdavė ir karaliaus įsakymus karaliaus satrapams bei Anapus Upės srities valdytojams, davusiems paramą tautai ir Dievo Namams.

9

Pasmerkiamos mišrios vedybos

1 Visa tai įvykdžius, priėjo prie manęs pareigūnai, tardami: "Nei Izraelio žmonės, nei kunigai, nei levitai nėra laikęsi atokiai nuo šalies tautų, kurių bjaurūs papročiai yra panašūs į papročius kanaaniečių, hetitų, perizitų, jebusitų, amoniečių, moabiečių, egiptiečių ir aramiečių. 2 Jie yra paėmę jų dukterų žmonomis sau ir savo sūnums. Taigi šventoji sėkla yra susimaišiusi su šalies tautomis. Iš tikrųjų pareigūnai ir vadai buvo pirmieji taip nusižengę". 3 Tai išgirdęs, perplėšiau savo drabužius ir skraistę, roviau galvos bei barzdos plaukus ir, klaiko apimtas, atsisėdau. 4 Tada visi, kurie, išgirdę Izraelio Dievo žodžius, baiminosi dėl sugrįžusiųjų tremtinių nusižengimo, susibūrė aplink mane, man sėdint klaiko apimtam iki vakarinės aukos.

Ezros malda

5 Vakarinės aukos metu, pakilęs iš apstulbimo, vis dar savo perplėštais drabužiais ir skraiste, puoliau ant kelių, ištiesiau rankas į VIEŠPATĮ, savo Dievą, 6 ir tariau: "Mano Dieve, aš gėdijuosi pakelti

8,36 Pasakojimas apie Ezros veiklą yra tęsiamas Neh 7,72b-8,18 skaitinyje. Nuoseklumo dėlei jis turėtų būti skaitomas prieš skaitant Ezd 9,1.

veidą į tave ir raustu! Mano Dieve, mūsų nedori darbai yra sukrauti ant mūsų galvų ir mūsų kaltė siekia dangų. [7]* Nuo mūsų protėvių dienų iki pat šios dienos mes esame buvę sunkiai nusikaltę ir už savo nedorus darbus mes, mūsų karaliai ir mūsų kunigai esame buvę atiduoti svetimų kraštų karaliams į rankas, kalavijui, nelaisvei, apiplėšimui ir baisiai gėdai, kaip yra ir šiandien. [8] Bet dabar trumpai valandėlei atėjo mums gailestingumas iš VIEŠPATIES, mūsų Dievo, kuris išlaikė mūsų likutį ir davė tvirtą užuovėją šioje šventoje vietoje. Mūsų Dievas sugrąžino mūsų akims blizgesį ir suteikė mums truputį atgaivos mūsų vergijoje. [9] Mes esame vergai. Tačiau vergijoje mūsų Dievas nepaliko mūsų, bet parodė mums savo ištikimą meilę Persijos karalių akivaizdoje, kad duotų mums naują gyvastį mūsų Dievo Namams prikelti bei jiems atstatyti iš griuvėsių ir suteiktų mums užuovėją Jude ir Jeruzalėje. [10] Dabar tad viso to akivaizdoje, mūsų Dieve, ką mes galime sakyti? Juk mes esame atmetę tavo įsakymus, [11] kuriuos tu davei per savo tarnus pranašus, tardamas: 'Kraštas, kurio paveldėti įeinate, yra užterštas kraštas,* užterštas krašto tautų supuvimo — bjauriųjų papročių, kurie pripildė jį nuo vieno galo iki kito savo nešvarumo. [12] Dabar tad neduokite savo dukterų jų sūnums vedybomis ir neleiskite jūsų sūnums vesti jų dukterų. Niekad nesirūpinkite jų gerove ar nauda, kad stiprėtumėte, valgytumėte krašto derlių ir paliktumėte kraštą savo vaikams kaip amžiną paveldą'. [13] Po viso, kas yra mus ištikę už mūsų nedorus darbus ir didelę kaltę, — nors tu, mūsų Dieve, esi mus mažiau nubaudęs, negu mes savo kaltėmis esame užsitraukę, suteikdamas tokį mūsų likutį, — [14] argi mes vėl laužysime tavo įsakymus, tuokdamiesi su šiomis tautomis, turinčiomis tokius bjaurius papročius? Argi neturi ant mūsų pykti, kol mūsų nesunaikinsi, nepalikdamas nei bėglio, nei likučio? [15] VIEŠPATIE, Izraelio Dieve, tu esi teisus,* tačiau mes esame išgelbėti tarsi likutis, kaip ir yra šiandien. Štai mes stovime prieš tave nusikaltę. Dėl to mes negalime stovėti tavo Artume".

9,7 Po šios eilutės einantys Ezrai priskiriamos maldos žodžiai turbūt yra randami Neh 9,6-37 skaitinyje. Taigi šis skaitinys gali būti kaip įžanga į Ezd 9,8-15 maldos dalį.

9,11 "... užterštas kraštas": užterštas stabų garbinimu.

9,15 "... tu esi teisus": Dievo teisumas, hebraiškai "zedaqa(h)", yra teisumas, kuriuo Dievas išgano. Dievo teisumas yra ir Dievo gailestingumas. Jis teisia, kad išganytų... Žr. Iz 56,1; Rom 1,17.

10

Žmonių grįžimas pas Dievą

[1] Kai Ezra verkdamas parpuolė kniūpsčia prieš VIEŠPATIES Namus, meldėsi ir išpažino kaltę, prie jo susibūrė didžiulė izraeliečių, — vyrų, moterų ir vaikų, — sueiga. Ir žmonės graudžiai verkė. [2] Jehielio sūnus Šekanijas iš Elamo palikuonių kreipėsi į Ezrą, tardamas: "Mes iš tikrųjų nusižengėme savo Dievui, vesdami svetimtautes moteris iš šalies tautų. Bet, nepaisant to, net dabar yra Izraeliui vilties. [3] Dabar tad padarykime sandorą su mūsų Dievu, kad išvarysime visas tas žmonas ir jų vaikus, sekdami tuo, ką tu, mano viešpatie, patari ir tie, kurie sielojasi dėl mūsų Dievo įsakymų. Tebūna laikomasi įstatymo! [4] Imkis priemonių, nes tai yra tavo pareiga. Mes esame su tavimi. Būk ryžtingas ir imkis priemonių!" [5]Ezra tad atsistojo ir prisaikdino didžiūnus kunigus, levitus ir visą Izraelį, kad jie elgsis, kaip buvo kalbėta. Jie prisiekė.

[6] Tada Ezra pasitraukė iš vietos prieš Dievo Namus ir nuėjo į Eljašibo sūnaus Jehohanano butą,* kur praleido naktį. Ten jis nei duonos valgė, nei vandens gėrė, nes raudojo dėl sugrįžusiųjų iš tremties nusižengimo. [7] Visame Jude ir Jeruzalėje visiems sugrįžusiems iš tremties buvo paskelbta, kad jie privalo sueiti į Jeruzalę, [8] o jei kas per tris dienas nepasirodys, tam, pareigūnų ir seniūnų nutarimu, bus atimta visa nuosavybė, o jis pats bus pašalintas iš sugrįžusiųjų iš tremties bendrijos.

[9] Visi Judo ir Benjamino vyrai per tris dienas susirinko į Jeruzalę. Tai įvyko devintojo mėnesio* dvidešimtą dieną. Visi žmonės sėdėjo atviroje aikštėje priešais Dievo Namus, drebėdami ir dėl

---

10,6 "... nuėjo į Eljašibo sūnaus Jehohanano butą": iš tikrųjų Jehohananas buvo Eljašibo vaikaitis; Johanano tėvas buvo Eljašibo sūnus Jojada (žr. Neh 12,10-11.22). Kadangi Eljašibas buvo vyriausiasis kunigas Nehemijo dienomis (žr. Neh 3,1.20-21; 13,4.7), o Johananas, nors dar nebūdamas vyriausiuoju kunigu, jau buvo pakankamai senas gauti atskirą butą Šventykloje Ezros dienomis, rodo, kad Nehemijas reiškėsi Jeruzalėje anksčiau už Ezrą.

10,9 "... devintojo mėnesio": Chislev{o} mėnesio, t.y. lapkričio–gruodžio mėnesį, "ankstyvųjų lietų" metu Palestinoje. Kadangi sueiga vyko atvirame ore, visi žmonės drebėjo nuo šalčio dėl lietaus. Lietus Palestinoje lapkričio–gruodžio mėnesį yra šaltas.

reikalo, ir nuo smarkaus lietaus. [10] Tada kunigas Ezra pakilo ir kreipėsi į juos: "Jūs nusižengėte, vesdami svetimtautes moteris, ir padidinote Izraelio kaltę. [11] Dabar tad pašlovinkite VIEŠPATĮ, savo protėvių Dievą, ir vykdykite jo valią: atsiskirkite nuo krašto tautų ir nuo svetimtaučių žmonų".

[12] Atsakydama, visa sueiga garsiai šaukė: "Taip! Mes turime daryti, kaip tu sakai. [13] Betgi tai liečia daug žmonių, o dabar yra lietingasis metas. Neįmanoma stovėti atvirame ore. Juk tai ne vienos dienos ar dviejų užduotis, nes daugelis iš mūsų yra taip nusižengę. [14] Teatstovauja tad mūsų pareigūnai visai bendrijai, o visi mūsų žmonės, vedusieji svetimtautes moteris, teateina prie jų paskirtu laiku drauge su kiekvieno miesto seniūnais ir teisėjais, kad būtų nugręžtas nuo mūsų degantis Dievo pyktis už šią nuodėmę". [15] Tik Asahelio sūnus Jonatanas ir Tikvos sūnus Jahzejas, levitų Mešulamo ir Šabatajo remiami, buvo tam priešingi. [16]* Bet sugrįžusieji iš tremties darė, kaip buvo pasiūlyta. Kunigas Ezra išrinko vyrus — klanų galvas — pagal jų klanus, kiekvieną jų paskirdamas vardu. Dešimtojo mėnesio pirmą dieną jie susėdo nagrinėti reikalo. [17] Iki pirmojo mėnesio pirmosios dienos jie buvo padarę nuosprendį dėl visų svetimtautes moteris vedusių vyrų.

Svetimtautes moteris vedusiųjų sąrašas

[18] Tarp kunigų palikuonių, vedusių svetimtautes moteris, buvo rasta: iš Ješuos palikuonių Jozadako sūnus ir jo broliai — Maasejas, Eliezeris, Jaribas ir Gedalijas. [19] Jie davė žodį, kad pavarys savo žmonas ir, išpažindami savo kaltę, jai išpirkti jie atnašavo po aviną iš kaimenės. [20] Iš Imero palikuonių: Hananis ir Zebadijas. [21] Iš Harimo palikuonių: Maasejas, Elijas, Šemajas, Jehielis ir Uzijas. [22] Iš Pašhuro palikuonių: Elioenajis, Maasejas, Išmaelis, Netanaelis, Jozabadas ir Elasa.

[23] Iš levitų: Šimejis, Kelajas, kuris yra Kelita, Petahijas, Judas ir Eliezeris.

10,16-17 Komisijos darbai truko tris mėnesius, nuo dešimtojo mėnesio pirmos dienos, t.y. nuo Tebet{o} (gruodžio–sausio), iki pirmojo mėnesio pirmos dienos, t.y. Nisan{o} (kovo–balandžio), žydų kitų metų.

24 Iš giesmininkų Eljašibas; iš vartų sargų: Šalumas, Telemas ir Uris.

25 Iš izraeliečių: iš Parošo palikuonių: Ramijas, Izijas, Malchijas, Mijaminas, Eleazaras, Haašabijas ir Benajas.
26 Iš Elamo palikuonių: Matanijas, Zecharijas, Jehielis, Abdis, Jeremotas ir Elijas.
27 Iš Zatu'o palikuonių: Elioenajis, Eljašibas, Matanijas, Jeremotas, Zabadas ir Aziza.
28 Iš Bebajo palikuonių: Jehohananas, Hananijas, Zabajis ir Atlajis.
29 Iš Banio palikuonių: Mešulamas, Maluchas, Adajas, Jašubas, Šealas ir Jeremotas.
30 Iš Pahat–Moabo palikuonių: Adna, Chelalis, Benajas, Maasejas, Matanijas, Bezalelis, Binujis ir Manasas.
31 Iš Harimo palikuonių: Eliezeris, Isšijas, Malchijas, Šemajas, Šimeonas,
32 Benjaminas, Maluchas ir Šemarijas.
33 Iš Hašumo palikuonių: Matenajis, Matata, Zabadas, Elifeletas, Jeremajis, Manasas ir Šimejis.
34 Iš Banio palikuonių: Maadajis, Amramas, Uelis,
35 Benajas, Bedejas, Cheluhis,
36 Vanjas, Meremotas, Eljašibas,
37 Matanijas, Matenajis ir Jaasu'as.
38 Iš Binujo palikuonių: Šimejis,
39 Šelemijas, Natanas, Adajas,
40 Machnadebajis, Šašajis, Šarajis,
41 Azarelis, Šelemijas, Šemarijas,
42 Šalumas, Amarijas ir Juozapas.
43 Iš Nebo'o palikuonių: Jejelis, Matitijas, Zabadas, Zebina, Jadajis, Joelis ir Benajas.
44* Visi šie buvo vedę svetimtautes moteris, bet jie pavarė ir jas, ir jų vaikus.

10,44 Pasakojimas apie mišrių vedybų problemą Ezros dienomis yra tęsiamas Neh 9,1-5 skaitinyje. Taigi šis tekstas gali būti naudingai skaitomas tuojau po Ezd 10,44 teksto, nors data, duota Neh 9,1 skaitinyje, ir labiau derinasi su Ezd 10,15 tekstu.

NEHEMIJO KNYGA

Nehemijo knyga vadinama jos pagrindinio veikėjo Nehemijo vardu. Ji turi daug bendra su Ezdro knyga. Iš tikrųjų Ezdro ir Nehemijo knygos yra vienas veikalas savo kilme, sandara, istorijos fonu ir teologiniu požiūriu bei mąstysena. Ezra ir Nehemijas savo žygiais ir laimėjimais potremtinės Sandoros bendrijos labui papildė vienas kitą. Jiedu įgalino judaizmui išlikti ištikimam sunkiomis tautos atkūrimo dienomis. Nehemijas buvo veiklos žmogus. Jis atstatė Jeruzalės sienas ir įvedė reikalingas administracines reformas. Ezra savo ruožtu buvo religinis pertvarkytojas, padaręs Torą, Mozės Mokymą — Įstatymą potremtinės, iš tremties grįžusios, Sandoros bendrijos konstitucija.

Knyga, vadinama Nehemijo vardu, siejasi su Nehemijo grįžimu į Judą dviem valdytojo tarpsniams, valdant Artakserksui I (464-423 m. prieš Kristų). Pirmasis grįžimas įvyko 445/444 m. prieš Kristų. Nehemijas, atstatydamas Jeruzalės sienas ir įvesdamas visuomenines ir religines reformas, davė Sandoros bendrijai naują kryptį. Būdingas Nehemijo religinio gyvenimo pobūdis buvo jo pasitikėjimas Dievu ir dažnos maldos (žr. Neh 1,4-10; 2,18; 4,4; 5,9.19; 6,14; 13,14.31). Nehemijas buvo pasaulietis. Dosnus Nehemijo pasišventimas skiriant savo gabumus ir gyvenimą Dievo ir Dievo tautos tarnybai daro jį reikliu pavyzdžiu nūdienos pasauliečiams.

Šventraštiniai Nehemijo gyvenimo ir darbų šaltiniai yra autobiografiniai jo knygos skaitiniai. Jie yra vadinami Nehemijo Atsiminimais. Kronikininkas juos panaudoja dažniau ir sėkmingiau, negu Ezros Atsiminimus.

Nehemijo knygos metmenys:

NEHEMIJO KNYGA

A. NEHEMIJO DARBAI

1

Nehemijo pašaukimas

[1]* Hakalijo sūnaus Nehemijo pasakojimas. Dvidešimtaisiais metais Kislevo mėnesį, man esant sostinėje Sūsoje,* [2] atvyko Hananis, vienas iš mano brolių, su keletu vyrų iš Judo. Aš teiravausi jų apie žydus — likutį, išsigelbėjusį iš nelaisvės, ir apie Jeruzalę. [3] Man jie paaiškino: "Išlikusieji, pergyvenę nelaisvę, tenai {Judo} srityje yra skurde ir nemalonėje. Jeruzalės sienos yra pilnos spragų, o jos vartai ugnies sunaikinti".

[4] Išgirdęs šiuos žodžius, atsisėdau ir verkiau. Keletą dienų raudojau, pasninkaudamas ir melsdamasis į Dangaus Dievą. [5] Aš meldžiausi: "O, VIEŠPATIE, Dangaus Dieve, didingasis ir šiurpą keliantis Dieve, tu palaikai sandorą ir ištikimą meilę su tais, kurie tave myli ir laikosi tavo įsakymų. [6] Tebūna atidi tavo ausis ir atviros tavo akys, kad išgirstum savo tarno maldą, kurią nūn siunčiu tavo Artume dieną ir naktį už tavo tarnus, Izraelio tautą, išpažindamas nuodėmes, kurias mes, izraeliečiai, esame padarę prieš tave. Ir aš, ir

---

1,1 Pirmasis Nehemijo buvimas valdytoju nuo dvidešimtųjų Artakserkso I metų — nuo 445 m. prieš Kristų pavasario (žr. Neh 2,1) tęsėsi iki 443 m. prieš Kristų (žr. Neh 5,14). Apie jį pasakojama Neh 1,1-6,15; 12,27-43; 6,16-7,5; 11,1-2. Patartina pasakojimą skaityti tokia seka. "... Sūsoje": Sūsa buvo Persijos karalių žiemos sostinė.

mano tėvo namai esame tau nusidėję. [7] Sunkiai įžeidėme tave, nesilaikydami tavo įsakymų, įstatų ir įsakų, kuriuos tu įsakei savo tarnui Mozei. [8] Bet atsimink, maldauju, pažadą, kurį davei per Mozę, tardamas: 'Jeigu būsite neištikimi, aš išblaškysiu jus tautose, [9] bet jeigu sugrįšite prie manęs ir laikysitės mano įsakymų, juos vykdydami, nors jūsų išblaškytieji būtų prie pačių dangaus skliauto pakraščių, iš ten aš juos surinksiu ir parvesiu į vietą, kurią esu išsirinkęs kaip buveinę savo vardui'. [10] Jie yra tavo tarnai ir tavo tauta, kurią tu atpirkai savo didžia galybe ir galinga ranka. [11] O Viešpatie! Maldauju, tebūna tavo ausis atidi savo tarno maldai ir maldai tavo tarnų, kurie su džiugesiu garbina tavo vardą. Suteik, maldauju, sėkmę šiandien savo tarnui, nuteik tą žmogų* būti jam maloningą!" Tuo metu aš buvau karaliaus gėrimų padavėjas.*

2

Karalius paskiria Nehemiją valdytoju

[1] Atsitiko, kad Nisano mėnesį dvidešimtaisiais karaliaus Artakserkso metais, kai buvo patiekiamas jam vynas, atnešiau vyno ir padaviau karaliui. Jo akivaizdoje niekad nebuvau buvęs taip blogai nusiteikęs. [2] Karalius tad man tarė: "Kodėl tu atrodai taip prislėgtas? Juk nesergi! Tai gali būti tik širdgėla". Nors ir buvau apimtas didelės baimės, [3] bet karaliui atsakiau: "Tegyvuoja karalius amžinai! Kodėl neturėtų mano veidas būti liūdnas, kai tas miestas — vieta mano protėvių kapų — guli griuvėsiuose ir jo vartai yra buvę ugnies sunaikinti?" [4] Tuomet karalius mane paklausė: "Ko gi tad tu prašai?" Aš pasimeldžiau į Dangaus Dievą. [5] Po to tariau karaliui: "Jei tai atrodytų gera karaliui ir jeigu tavo tarnas randa malonę tavo akivaizdoje, prašyčiau pasiųsti mane į Judą — miestą mano protėvių kapų, kad galėčiau jį atstatyti". [6] Karalienei sėdint šalia jo, karalius man tarė: "Kaip ilgai užtruksi kelionėje ir kada sugrįši?" Taigi karaliui buvo malonu mane pasiųsti, ir aš nurodžiau

---

1,11 "... tą žmogų": Artakserksą I. "... gėrimų padavėjas": gėrimų padavėjas buvo įtakingas karaliaus dvaro tarnautojas. Kadangi Nehemijas reiškiasi ir karalienės aplinkoje (žr. Neh 2,6), manoma, kad jis buvo eunuchas. Mat buvo įprasta, kad tokie tarnautojai būtų eunuchai. Apie Nehemiją tikslesnių žinių šiuo klausimu nėra.

jam laiką. [7] Tada aš kreipiausi į karalių: "Jei karaliui atrodytų gera, tebūna man duota laiškai Anapus Upės srities valdytojams, nurodant jiems, kad suteiktų man saugią kelionę, kol nuvyksiu į Judą, [8] ir laiškas Asafui, karaliaus miškų prižiūrėtojui, nurodant jam, kad man duotų medžio Šventyklos sarginės vartų sijoms padaryti, miesto sienai ir namams, kuriuose teks apsigyventi. Karalius suteikė man, ko prašiau, nes geroji mano Dievo ranka buvo su manimi.

[9] Pasiekęs Anapus Upės srities valdytojus, padaviau jiems karaliaus laiškus. Karalius buvo pasiuntęs drauge su manimi ir raitelių palydą. [10] Sanbalatas Horonitas* ir amonietis pareigūnas Tobijas,* apie tai išgirdę, buvo labai nepatenkinti, kad buvo atvykęs žmogus rūpintis izraeliečių gerove.

Miesto apžiūra

[11] Atvykau į Jeruzalę. Prabuvęs ten tris dienas, [12] atsikėliau naktį aš ir keletas su manimi buvusių vyrų, nepasakydamas niekam, ką Dievas buvo įdėjęs man į širdį padaryti dėl Jeruzalės. Net kito gyvulio nepaėmiau kaip tą, ant kurio jojau. [13]* Naktį išjojau pro

---

2,10 "Sanbalatas Horonitas": Samarijos srities valdytojas (žr. Neh 3,33-34), atrodo, buvo vietinis Bet–Horonų žmogus. Laiškas iš žydų, gyvenusių Elefantinės saloje — pietiniame Egipte, datuotas 408-407 m. prieš Kristų, mini Delayah ir Šelemyah, Samarijos valdytojo Sanbalato sūnus. Nors jo vardas yra babiloniškos kilmės, — "Sin–Uballit", t.y. "Sin {mėnulio dievas} davė gyvastį", — jo sūnų vardai siejasi su Jahve, Sandoros Viešpačiu. "... amonietis pareigūnas Tobijas": Amono srities Transjordanijoje valdytojas. Tobijo šeima buvo įtakinga ir Makabėjų dienomis (žr. 2 Mak 3,11). Sanbalatas ir Tobijas drauge su arabu Gešemu (žr. Neh 2,19; 6,1-2) valdė Edomą ir sritis į pietvakarius nuo Jeruzalės; jie priešinosi Jeruzalės sienų atstatymui dėl politinių motyvų, nes Jeruzalė buvo varžovės provincijos sostinė.

2,13-15 Nehemijas išjojo iš miesto pro Slėnio vartus šiaurvakariniame senojo Dovydo miesto gale ir jojo į pietus per Tyropeano slėnį Slibino šaltinio link (arba En–Rogelio — žr. Joz 15,7; 18,16; 2 Sam 17,17; 1 Kar 1,9; nūdien vadinamo Jobo šaltiniu). Slibino šaltinis yra vieta, kur susijungia Hinomo ir Kidrono slėniai. Jis pasuko šiaurės link prie Mėšlų vartų (arba Šukių vartų — žr. Jer 19,2) pietiniame miesto gale ir tęsė apžiūrą, jodamas Kidrono slėniu palei Šaltino vartus (prie Gihono šaltinio) ir Karaliaus tvenkinį (dar archeologų neatrastas). Galop Nehemijas pasuko į vakarus ir po to į pietus Slėnio vartų link.

Slėnio vartus, jojau palei Slibino šaltinį ir pasiekiau Mėšlų vartus, apžiūrėdamas Jeruzalės sienas. Jos buvo su spragomis, o jų vartai buvo ugnies sunaikinti. [14] Po to nujojau prie Šaltinio vartų ir Karaliaus tvenkinio, bet nuo čia nebuvo gana vietos praeiti gyvuliui, ant kurio jojau. [15] Taigi naktį jojau per slėnį, apžiūrėdamas sieną. Tada apsisukau ir, įjojęs į miestą pro Slėnio vartus, taip sugrįžau. [16] Pareigūnai nežinojo, kur aš buvau išėjęs ar ką dariau. Mat dar nebuvau pasakęs nei žydams, nei kunigams, nei didžiūnams, nei pareigūnams ir kitiems, turėjusiems imtis darbo.

Jeruzalės sienų atstatymas

[17] Tada į juos kreipiausi: "Jūs matote, kokiame skurde esame, kaip Jeruzalė guli griuvėsiuose ir jos vartai ugnies sunaikinti. Eime ir atstatykime Jeruzalės sienas, kad nebūtume daugiau kitiems pajuoka". [18] Jiems papasakojau, kad mano Dievo ranka buvo man maloninga, ir apie dalykus, kuriuos karalius man buvo kalbėjęs. Jie atsakė: "Imkimės atstatomojo darbo!" Taip jie ryžosi imtis darbo bendram labui. [19] Bet Sanbalatas Horonitas, amonietis pareigūnas Tobijas ir arabas Gešemas, apie tai išgirdę, iš mūsų tyčiojosi ir mus išjuokė. Jie sakė: "Ką gi jūs darote? Nejau prieš karalių maištą norite kelti?" [20] O aš jiems atsakiau: "Dangaus Dievas suteiks mums sėkmę ir mes, jo tarnai, imsimės atstatyti, bet jūs neturite nei dalies, nei teisės, nei paminklo Jeruzalėje".*

3

Kaip buvo atstatytos sienos

[1]* Vyriausiasis kunigas Eljašibas ir jo broliai kunigai ėmėsi darbo ir atstatė Avių vartus. Pataisę juos, įstatė jų duris ir toliau taisė iki Šimto bokšto ir Hananelio bokšto. [2] Šalia jo dirbo Jericho vyrai, o šalia jų darbavosi Imrio sūnus Zakuras.

2,20 "... neturite nei dalies, nei teisės, nei paminklo Jeruzalėje": nors Sanbalatas ir Tobijas buvo jahvistai, Nehemijas nesutiko leisti jiems turėti teisių religinėje Jeruzalės žydų bendrijoje.

3,1-32 Miesto vartų ir sienos atstatymo darbai aprašomi kryptimi prieš laikrodžio rodyklę, pradedant ir baigiant prie Avių vartų, į šiaurę nuo Šventyklos. Tiksli vieta daugelio topografinių nuorodų, minimų tekste, nėra žinoma.

[3] Hasenaos sūnūs atstatė Žuvų vartus. Pataisę sijas, įstatė jų duris, spynas ir kaiščius. [4] Šalia jų Hakozo sūnaus Urijo sūnus Meremotas dirbo taisymo darbus. Šalia jo Mešezabelio sūnaus Berechijo sūnus Mešulamas darbavosi. Šalia jo Baabos sūnus Zadokas dirbo. [5] Šalia jo Tekoos vyrai taisė sienas, nors jų didžiūnai ir nerėmė savo valdytojų veiklos.

[6] Paseaho sūnus Jojada ir Besodejo sūnus Mešulamas pataisė Senuosius vartus. Įtvirtinę jų sijas, įstatė jų duris, spynas ir kaiščius. [7] Šalia jų Malatijas Gibeonietis ir Jadonas Meronatietis darė taisymus su vyrais iš Gibeono ir Mizpos, kurie buvo pavaldūs Anapus Upės srities valdytojui. [8] Šalia jų Harkajo sūnus Uzielis, iš auksakalių gildijos, taisė sienas. Šalia jo Hananijas, iš kvepalų ruošėjų gildijos, darbavosi. Jie atstatė Jeruzalę iki pat Plačiosios sienos. [9] Šalia jų dirbo taisymo darbus Huro sūnus Rafajas, pusės Jeruzalės apylinkės valdytojas. [10] Šalia jo taisė sienas priešais savo namus Harumafo sūnus Jedajas, o šalia jo darbavosi Hašabnejo sūnus Hatušas. [11] Harimo sūnus Malchijas ir Pahat–Moabo sūnus Hašubas pataisė kitą dalį iki pat Krosnies bokšto. [12] Šalia jo dirbo taisymo darbus Halohešo sūnus Šalumas, pusės Jeruzalės apylinkės valdytojas, — jis pats su dukterimis.

[13] Slėnio vartus pataisė Hanunas ir Zanoaho gyventojai. Atstatė juos, įdėdami duris, spynas ir kaiščius. Jie atstatė tūkstantį sienos uolekčių iki pat Mėšlo vartų.

[14] Rechabo sūnus Malchijas, Bet–haCheremo apylinkės valdytojas, atstatė Mėšlų vartus. Atstatė juos, įdėdamas duris, spynas ir kaiščius.

[15] Kol–Hozės sūnus Šalumas, Mizpos apylinkės valdytojas, pataisė Šaltinio vartus. Jis atstatė juos, apdengė, įdėjo duris, spynas ir kaiščius. Jis atstatė ir Šelaho tvenkinio sieną prie Karaliaus sodo iki pat laiptų, kurie leidžiasi iš Dovydo miesto.* [16] Už jo Azbuko sūnus Nehemijas, pusės Bet–Zūro apylinkės valdytojas, atliko taisymo darbus nuo vietos priešais Dovydo kapus iki dirbtinio tvenkinio ir iki pat Galiūnų namų.*

3,15 "... iš Dovydo miesto": senojo jebusitų miesto ant kalvos (žr. 2 Sam 5,6-9).
3,16 "... iki pat Galiūnų namų": iki kareivinių.

[17] Už jo darbavosi levitai: Banio sūnus Rehumas; šalia jo Hašbabijas, pusės Keilos apylinkės valdytojas, dirbo taisymo darbus už savo apylinkę. [18] Už jo jų giminės dirbo: Henadado sūnus Binujis, pusės Keilos apylinkės valdytojas; [19] šalia jo Ješuos sūnus Ezeris, Mizpos valdytojas, pataisė kitą dalį prie Kampo priešais šlaitą į arsenalą. [20] Už jo Zabajo sūnus Baruchas pataisė kitą dalį nuo Kampo iki vyriausiojo kunigo Eljašibo namų durų. [21] Už jo Hakozo sūnaus Urijo sūnus Meremotas pataisė kitą dalį nuo Eljašibo namų durų iki Eljašibo namų galo. [22] Už jo kunigai, apylinkės vyrai, dirbo taisymo darbus. [23] Už jų Benjaminas ir Hasšubas darbavosi priešais savo namus. Už jų Ananijo sūnaus Maasejo sūnus Azarijas taisė ties savo namais. [24] Už jo Henadado sūnus Binujis atstatė kitą dalį nuo Azarijo namų iki Kampo — iki kertės. [25] Uzajo sūnus Palalis pataisė priešais Kampą ir bokštą, kuris kyšo iš aukštutinių karaliaus rūmų prie sargybos kiemo. Už jo Perošo sūnus Pedajas [26] ir Šventyklos vergai, gyvenę ant Ofelio, pataisė iki vietos priešais Vandens vartus rytų šone ir kyšantį bokštą. [27] Už jo Tekoos vyrai pataisė kitą dalį priešais didįjį kyšantį bokštą iki pat Ofelio sienos.

[28] Aukščiau Arklių vartų kunigai taisė sienas, kiekvienas prieš savo namus. [29] Už jų Imero sūnus Zadokas darbavosi priešais savo namus. Už jo Šekanijo sūnus Šemajas, Rytinių vartų prižiūrėtojas, taisė. [30] Už jo Šelemijo sūnus Hananijas ir šeštasis Zalafo sūnus Hanunas pataisė kitą dalį. Už jų Berechijo sūnus Mešulamas pataisė priešais savo butą. [31] Už jo Malchijas, iš auksakalių gildijos, pataisė iki pat Šventyklos vergų bei pirklių namų priešais Apžiūros vartus ir iki pat kertės aukštutinio kambario. [32] O tarp kertės aukštutinio kambario iki Avių vartų taisė auksakaliai ir pirkliai.

Kaimynai priešinasi

[33] Kai Sanbalatas išgirdo, kad mes atstatome sieną, jis degė pykčiu. Būdamas labai įniršęs, jis tyčiojosi iš žydų. [34] Savo bendrams ir Samarijos kareiviams jis kalbėjo: “Ką daro tie nuskurdėliai žydai? Argi jie galės per vieną dieną atstatyti, atnašauti aukas ir užbaigti darbus? Nejau jie gali prikelti iš dulkių krūvos tuos akmenis? Juk jie yra perdegę!” [35] Tobijas Amonietis, stovėjęs šalia jo, pridėjo: “Taip, bet ką jie stato! Juk net lapė, užšokusi ant jų akmenų sienos, ją nugriaus!”

[36] Klausykis, mūsų Dieve, kaip mus išjuokia! Atgręžk jų pajuoką jiems ant galvos! Tebūna jie paimti kaip grobis į nelaisvės kraštą! Neuždenk jų kaltės, teneišdyla jų nuodėmė tavo akivaizdoje, nes jie įžeidė statytojus.

[37] Tuo tarpu mes toliau atstatinėjome sieną, kol visa siena buvo sujungta visur aplinkui pusės savo aukščio. Žmonės į darbą įdėjo širdį.

4

[1]* Kai Sanbalatas, Tobijas, arabai, amoniečiai bei Ašdodo žmonės išgirdo, kad Jeruzalės sienų atstatymas ėjo pirmyn, kad užtaisinėjamos spragos, jiems buvo labai pikta. [2] Jie suruošė sąmokslą, ketindami ateiti, užpulti Jeruzalę ir sukelti joje sąmyšį. [3] Mes tad meldėmės į mūsų Dievą ir prieš juos statėme sargybą dieną ir naktį. [4] Tuo tarpu Jude buvo sakoma:

"Nešėjų jėgos nusilpo,
o šiukšlių labai daug;
mes patys nepajėgsime
sienos atstatyti".

[5] O mūsų priešai sau sakė: "Kol jie spės pajusti ar mus pamatyti, mes, juos užklupę, išžudysime ir darbą sustabdysime". [6] Kai žydai, gyvenę tarp jų, ateidavo pas mus, jie mus vis įspėdavo: "Jie užpuls jus iš visų vietovių, kuriose gyvena". [7] Pastačiau tad žmones ant žemutinių pakopų už sienų atvirose vietose pagal jų šeimas su jų kalavijais, ietimis ir lankais. [8] Pajutęs jų nerimą, pakilau ir kreipiausi į didikus, pareigūnus ir kitus žmones: "Nebijokite jų! Atsiminkite VIEŠPATĮ, didingą ir šiurpą keliantį, ir kovokite už savo brolius, savo sūnus ir dukteris, savo žmonas ir savo šeimos židinį".

[9] Kai mūsų priešai išgirdo, kad mes buvome įspėti, nes Dievas taip suardė jų užmojį, mes sugrįžome prie sienos, kiekvienas prie

4,1-7,5 Statybininkų vargai, kuriuos uždėjo nesvetingi kaimynai iš tremties sugrįžusiems žydams. Naujoji Judo provincija, pavaldi Persijos imperijai, buvo apsupta iš visų pusių jai priešiškų provincijų.

savo darbo. [10] Nuo tos dienos pusė mano vaikinų dirbo prie statybos, o kita pusė laikė rankose ietis, skydus, lankus ir šarvus. Pareigūnai stovėjo užnugaryje visų Judo žmonių, [11] atstatančių sieną. Nešėjai taip nešė savo nešulius, kad kiekvienas atliko darbą viena ranka, o kita laikė ginklą. [12] O kiekvienas iš dirbančiųjų prie statybos turėjo kalaviją prisijuosęs prie šono. Vyras, kuris pūsdavo ragą, stovėjo prie manęs. [13] Didikams, pareigūnams ir kitiems žmonėms tariau: "Darbas didelis ir plačiai išmėtytas, mes esame atskirti vieni nuo kitų toli ant sienos. [14] Rinkitės pas mus, kada tik išgirsite rago gaudesį. Mūsų Dievas kovos už mus!"

[15] Taigi mes tęsėme darbą, pusė vyrų su paruoštomis ietimis, nuo ankstyvos aušros, iki kol pasirodydavo vakaro žvaigždės. [16] Be to, tuomet žmonėms paliepiau: "Tenakvoja kievienas žmogus su savo tarnu Jeruzalėje, idant galėtų mums būti sargyba naktį ir triūsti dieną". [17] Todėl nei aš, nei mano broliai, nei mano tarnai, nei mano sargybos vyrai, kurie mane sekiojo, niekada nenusivilko drabužių. Kiekvienas laikė ginklą savo dešinėje rankoje.

5

Visuomeninės Nehemijo problemos

[1] Tada kilo didelis žmonių, ypač jų žmonų, šauksmas prieš jų brolius žydus. [2] Kai kurie sakė: "Mūsų sūnų ir dukterų yra daug. Mes turime gauti grūdų, kad galėtume pavalgyti ir išliktume gyvi". [3] Kiti sakė: "Mes turime užstatyti savo laukus, vynuogynus ir namus, kad gautume grūdų atsiginti nuo bado". [4] Dar kiti sakė: "Mes turėjome skolintis pinigų, užstatydami savo laukus ir vynuogynus, mokėti karaliaus mokesčiams. [5] Mes esame tokie pat, kaip mūsų giminės, mūsų vaikai yra tokie pat kaip jų vaikai, tačiau mes verčiame savo sūnūs ir dukteris būti vergais. Kai kurios mūsų dukterys jau yra padarytos vergėmis. Mes esame bejėgiai, o mūsų laukai ir vynuogynai priklauso kitiems".

Nehemijas imasi priemonių

[6] Išgirdus jų šauksmą ir skundus, mane apėmė didelis pyktis. [7] Apsvarstęs rūpestingai reikalą, apkaltinau didikus ir pareigūnus. Jiems tariau: "Visi jūs imate palūkanas iš savo giminių!"* Sušaukęs didelę sueigą dėl jų, [8] jiems tariau: "Mes darėme, ką galėjome, mūsų broliams žydams, parduotiems kitoms tautoms, išpirkti. Nejau dabar jūs parduodate savo brolius, kad mes turėtume juos išpirkti!" Nerasdami žodžio atsakyti, jie tylėjo. [9] Tad aš tęsiau: "Tai, ką darote, nėra gera. Argi neturėtumėte elgtis bijodami mūsų Dievo, kad neduotumėte mūsų priešams, tautoms, progos mus išjuokti? [10] Be to, ir aš, ir mano broliai, ir mano tarnai esame paskolinę jiems pinigų ir grūdų. Liaukimės imti palūkanas! [11] Atiduokite jiems šią dieną jų laukus, vynuogynus, alyvmedžių sodus, namus ir palūkanas, kurias iš jų esate išreikalavę už pinigus, grūdus, vyną ir aliejų". [12] Jie sutiko: "Sugrąžinsime viską ir nieko daugiau iš jų nereikalausime. Padarysime, kaip sakai". Pasišaukęs kunigus, liepiau juos prisaikdinti, kad jie padarys, kaip buvo pažadėję. [13] Be to, iškračiau savo drabužių skreitą, tardamas: "Taip teiškrato Dievas iš namų ir nuosavybės kiekvieną, kuris nesilaikys šio pažado. Tebūna jie taip iškratyti ir tušti!" O visa sueiga tarė: "Amen!" ir pašlovino VIEŠPATĮ.

Žmonės laikėsi šio pažado.

Nehemijas neieško sau naudos

[14] Be to, nuo tos dienos, kai buvau paskirtas būti jų valdytoju Judo krašte, — nuo dvidešimtųjų iki trisdešimt antrųjų karaliaus Artakserkso metų, iš viso per dvylika metų, — nei aš, nei mano broliai niekad nevalgėme valdytojo maisto davinio. [15] Ankstesnieji valdytojai, mano pirmtakai, ėmė iš jų maistą bei vyną ir pinigais keturiasdešimt sidabrinių šekelių. Net jų tarnai šiurkščiai elgėsi su žmonėmis. Bet aš iš Dievo baimės taip nedariau. [16] Iš tikrųjų, būdamas atsidavęs sienos atstatymo darbams, neįsigijau jokios žemės, bet įdėjau savo dalį į sienos atstatymą. Visi mano vyrai buvo sutelkti prie šio darbo. [17] Be to, prie mano stalo būdavo šimtas penkiasdešimt žmonių — žydų bei pareigūnų ir atėjusių pas mus iš aplin-

---

5,7 "... jūs imate palūkanas iš savo giminių": palūkanas imti draudė Mozės Įstatymas. Žr. Įst 23,20. Mozės Įstatymas nedraudė imti palūkanas iš kitataučių.

kinių tautų. [18] Nors kasdien buvo paruošiama mano lėšomis — jautis, šeši rinktiniai avinai, paukštiena, — neskaitant gausybės visokio vyno kas dešimt dienų, — tačiau nereikalavau valdytojo davinio, nes darbo našta slėgė žmones. [19] O mano Dieve, atsimink mano labui visa, ką esu padaręs dėl šios tautos!

6

Sąmokslai prieš Nehemiją

[1] Kai buvo pranešta Sanbalatui, Tobijui ir arabui Gešemui bei kitiems mūsų priešams, kad aš buvau atstatęs sieną, ir nebuvo likę joje jokių spragų, — nors iki to laiko durių į vartus dar nebuvau įstatęs, — [2] Sanbalatas ir Gešemas atsiuntė man tokį žodį: "Eikš, susitikime Kefirimuose, Ono'o slėnyje".* Man jie manė pikta užtaisyti. [3] Nusiunčiau tad pas juos pasiuntinius pasakyti: "Esu užsiėmęs dideliu darbu ir negaliu atvykti. Kodėl turėtų sustoti darbas, man jį palikus vykstant pas jus?" [4] Keturis sykius jie atsiuntė tą patį žodį, o aš daviau jiems tokį pat atsakymą. [5] Sanbalatas atsiuntė man tą patį žodį penktą kartą per savo tarną su neantspauduotu laišku rankoje. [6] Jame buvo parašyta: "Tautose eina gandas, — ir Gešemas tai patvirtina, — kad tu ir žydai ketinate sukilti. Užtat ir sieną atstatai. Pasak šio pranešimo, tu ketini tapti jų karaliumi. [7] Be to, tu net pranašus paskyrei, kad Jeruzalėje apie tave skelbtų 'Jude yra karalius!' Žodis apie šiuos dalykus tikrai pasieks karalių. Todėl eikš, pasitarkime". [8] Tada nusiunčiau jam tokį atsakymą: "Dalykų, kuriuos mini, nėra buvę. Tu juos iš savo vaizduotės prasimanai". [9] Mat visi jie norėjo mus išgąsdinti, manydami: "Rankas nuleis darbe, ir jis nebus užbaigtas". O dabar, Dieve, sustiprink mano rankas!

[10] Kartą, man užėjus aplankyti Mehetabelio sūnaus Delajo sūnaus Šemajo, nes jis negalėjo pas mane ateiti, jis tarė:

"Susitikime Dievo Namuose,
šventovės viduje,
ir uždarykime šventovės duris,
nes jie ateina tavęs nužudyti.
Iš tikrųjų šiąnakt jie ateina tavęs nužudyti".

6,2 "... Kefirimuose, Ono'o slėnyje": vietovė netoli Lydos.

[11] Bet aš atsakiau: "Nejau žmogus, kaip aš, turėtų pabėgti? Argi vyras, kaip aš, eitų į šventovę gelbėti savo gyvasties? Ne, aš neisiu!" [12]* Tada aš suvokiau ir man buvo aišku, kad ne Dievas buvo jį siuntęs, bet tą pranašavimą apie mane jis ištarė dėl to, kad Tobijas ir Sanbalatas buvo jį pasamdę, [13] kad elgčiausi iš baimės ir padaryčiau tą nuodėmę. Tada jie, turėdami gėdingą pasakojimą, būtų galėję mane apšmeižti.

[14] "Atsimink Tobiją ir Sanbalatą, mano Dieve, už šiuos jų darbus, taip pat ir pranašę Noadiją bei kitus pranašus, norėjusius įvaryti man baimę!"

[15] Taigi siena buvo užbaigta Elulo mėnesio* dvidešimt penktą dieną, — per penkiasdešimt penkias dienas. [16] Apie tai išgirdę, visi mūsų priešai — visos aplinkinės tautos — išsigando ir nustojo drąsos, nes suprato, kad tas darbas buvo atliktas padedant mūsų Dievui. [17] Be to, tomis dienomis Judo didikai siuntė laišką po laiško Tobijui, o jiems ateidavo Tobijo laiškai. [18] Mat daugelis Jude buvo susiję su juo, nes jis buvo Araho sūnaus Šekanijo žentas, ir jo sūnus Jehohananas buvo vedęs Berechijo sūnaus Mešulamo dukterį. [19] Jie, būdavo, kalba mano akivaizdoje apie jo gerus darbus ir pranešdavo jiems mano žodžius. Tobijas siuntė laiškų ir man, norėdamas mane įbauginti.

7

[1] Kai siena buvo atstatyta ir duris buvau įdėjęs, buvo paskirstytos užduotys vartų sargams, giesmininkams ir levitams. [2] Savo brolį Hananį paskyriau valdyti Jeruzalę kartu su tvirtovės valdytoju Hananiju, nes jis buvo ištikimesnis vyras ir labiau Dievo bijantis, negu daugelis kitų. [3] Jiems aš įsakiau: "Jeruzalės vartai neturi būti atidaryti, kol neįkaista diena, ir saulei dar tebešviečiant vartų sargai turi uždaryti ir užsklęsti duris. Paskirkite sargus iš Jeruzalės gyventojų, vienus prie jų sargybos vietų, o kitus prie savo namų".

6,12-13 Pranašai galėjo būti pasamdomi. Žr. Zch 13,2-6.

6,15 "... Elul{o} mėnesio": šeštojo mėnesio žydų kalendoriuje, t.y. rugpjūčio — rugsėjo. Anot Juozapo Flavijaus, Jeruzalės sienų atstatymas truko dvejus metus ir keturis mėnesius. Žr. Žydų senovė, XI, 5,8.

Judo srities surašymas

[4] Miestas buvo platus ir didelis, bet žmonių jame buvo mažai ir namai dar nebuvo atstatyti. [5] Tada mano Dievas įdėjo man į širdį sutelkti didikus, pareigūnus ir žmones, kad jie būtų įtraukti į kilmės sąrašą. Aš užtikau kilmės sąrašo knygą tų, kurie buvo pirmieji sugrįžę. Joje radau parašyta:

Sąrašas pirmųjų sugrįžusių tremtinių

[6] šie yra srities gyventojai, sugrįžę iš tremties nelaisvės, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras buvo išvaręs į tremtį ir kurie sugrįžo į Jeruzalę ir Judą, kiekvienas į savo miestą. [7] Jie parėjo drauge su Zerubabeliu, Ješua, Nehemiju, Azariju, Raamiju, Nahamaniu, Mordekaju, Bilšanu, Bigvaju, Nehumu, Baana.

Izraelio tautos vyrų skaičius:

[8] Parošo palikuonių du tūkstančiai šimtas septyniasdešimt du;
[9] Šefatijo palikuonių trys šimtai septyniasdešimt du;
[10] Araho palikuonių šeši šimtai penkiasdešimt du;
[11] Pahat–Moabo palikuonių, būtent Ješuos ir Joabo palikuonių, du tūkstančiai aštuoni šimtai aštuoniolika;
[12] Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;
[13] Zatu'o palikuonių aštuoni šimtai keturiasdešimt penki;
[14] Zakajo palikuonių septyni šimtai šešiasdešimt;
[15] Binujo palikuonių šeši šimtai keturiasdešimt aštuoni;
[16] Bebajo palikuonių šeši šimtai dvidešimt aštuoni;
[17] Azgado palikuonių du tūkstančiai trys šimtai dvidešimt du;
[18] Adonikamo palikuonių šeši šimtai šešiasdešimt septyni;
[19] Bigvajo palikuonių du tūkstančiai šešiasdešimt septyni;
[20] Adino palikuonių šeši šimtai penkiasdešimt penki;
[21] Atero palikuonių, būtent Hezekijo, devyniasdešimt aštuoni;
[22] Hašumo palikuonių trys šimtai dvidešimt aštuoni;
[23] Bezajo palikuonių trys šimtai dvidešimt keturi;
[24] Harifo palikuonių šimtas dvylika;
[25] Gibeono palikuonių devyniasdešimt penki;
[26] žmonių iš Betliejaus ir Netofos šimtas aštuoniasdešimt aštuoni;
[27] žmonių iš Anatoto šimtas dvidešimt aštuoni;

[28] žmonių iš Bet–Azmaveto keturiasdešimt du;
[29] žmonių iš Kirjat–Jearimų, Chefiros ir Beerotų septyni šimtai keturiasdešimt trys;
[30] žmonių iš Ramos ir Gebos šeši šimtai dvidešimt vienas;
[31] žmonių iš Michmaso šimtas dvidešimt du;
[32] žmonių iš Bet–Elio ir Ai šimtas dvidešimt trys;
[33] žmonių iš kito Nebo'o penkiasdešimt du;
[34] kito Elamo palikuonių tūkstantis du šimtai penkiasdešimt keturi;
[35] Harimo palikuonių trys šimtai dvidešimt;
[36] Jericho palikuonių trys šimtai keturiasdešimt penki;
[37] Lodo, Hadido ir Ono'o palikuonių septyni šimtai dvidešimt vienas;
[38] Senaos palikuonių trys tūkstančiai devyni šimtai trisdešimt.

[39] Kunigų:

Jedajo palikuonių, būtent Ješuos namų, devyni šimtai septyniasdešimt trys;
[40] Imero palikuonių tūkstantis penkiasdešimt du;
[41] Pašhuro palikuonių tūkstantis du šimtai keturiasdešimt septyni;
[42] Harimo palikuonių tūkstantis septyniolika.

[43] Levitų:

Ješuos palikuonių, būtent Hodevos palikuonių iš Kadmielio, septyniasdešimt keturi;
[44] giesmininkų: Asafo palikuonių šimtas keturiasdešimt aštuoni.
[45] vartų sargų: Šalumo, Atero, Talmono, Akubo, Hatitos, Šo-abajo palikuonių šimtas trisdešimt aštuoni.

[46] Šventyklos vergų:

Zihos palikuonys,
Hasufos palikuonys,
Tabaoto palikuonys,

[47] Keros palikuonys,
Sijos palikuonys,
Padono palikuonys,
[48] Lebanos palikuonys,
Hagabos palikuonys
Šalmajo palikuonys,
[49] Hanano palikuonys,
Gidelio palikuonys,
Gaharo palikuonys,
[50] Reajo palikuonys,
Rezino palikuonys,
Nekodos palikuonys,
[51] Gazamo palikuonys,
Uzos palikuonys,
Paseaho palikuonys,
[52] Besajo palikuonys,
Meunimų palikuonys,
Nefušesimų palikuonys,
[53] Bakbuko palikuonys,
Kakufos palikuonys,
Harkuro palikuonys,
[54] Bazlito palikuonys,
Mehidos palikuonys,
Haršos palikuonys,
[55] Barkoso palikuonys,
Siseros palikuonys,
Temaho palikuonys,
[56] Neziaho palikuonys,
Hatifos palikuonys.

[57] Saliamono vergų palikuonių:

Sotajo palikuonys,
Sofereto palikuonys,
Peridos palikuonys,
[58] Jaalos palikuonys,
Darkono palikuonys,
Gidelio palikuonys,

[59] Šefatijo palikuonys,
Hatilo palikuonys,
Pocheret–haZebajimo palikuonys,
Amono palikuonys.

[60] Iš viso Šventyklos vergų ir Saliamono vergų palikuonių buvo trys šimtai devyniasdešimt du.

[61] O šie sugrįžo iš Tel–Melaho, Tel–Haršos, Cherubo, Adono ir Imero, bet jie negalėjo įrodyti, kad jų protėvių namai ar jų kilmė buvo izraelietiška: [62] Delajo palikuonys, Tobijo palikuonys, Nekodos palikuonys — šeši šimtai keturiadešimt du.

[63] Ir iš kunigų: Habajo palikuonys, Hakozo palikuonys, Barzilajo palikuonys. Jis buvo vedęs vieną iš Barzilajo Gileadiečio dukterų ir buvo vadinamas jų vardu. [64] Jie ieškojo savo šeimos kilmės įrašo, bet jo surasti negalėjo, todėl buvo rasti netinkami kunigo tarnybai. [65] Valdytojas* jiems įsakė nevalgyti švenčiausiųjų valgių, kol nekils kunigas, nešiojantis Urimus ir Tumimus.

[66] Visos bendrijos skaičius buvo keturiasdešimt du tūkstančiai trys šimtai šešiasdešimt, [67] neskaitant jų tarnų ir tarnaičių, kurių buvo septyni tūkstančiai trys šimtai trisdešimt septyni. Jie turėjo ir du šimtus keturiasdešimt penkis giesmininkus ir giesmininkes. {[68] Jų arklių buvo septyni šimtai trisdešimt šeši, jų mulų — du šimtai keturiasdešimt penki}, jų kupranugarių — keturi šimtai trisdešimt penki ir asilų šeši tūkstančiai septyni šimtai dvidešimt.

[69] Kai kurie klanų galvos aukojo statybos iždui. Valdytojas* paaukojo iždui tūkstantį auksinių darikų, penkiasdešimt dubenų ir penkis šimtus trisdešimt kunigiškų apdarų. [70] Keletas iš klanų galvų paaukojo statybos iždui dvidešimt tūkstančių auksinių darikų ir du tūkstančius du šimtus sidabrinių minų. [71] O tai, ką kiti žmonės paaukojo, buvo dvidešimt tūkstančių auksinių darikų, du tūkstančiai sidabrinių minų ir šešiasdešimt septyni kunigiški apdarai.

[72a] Kunigai, levitai, vartų sargai, giesmininkai, Šventyklos tarnai ir visas Izraelis apsigyveno savo miestuose.

7,65.69 Žr. Ezd 2,63 paaiškinimą.

B. MOZĖS ĮSTATYMO PASKELBIMAS

Ezra perskaito Įstatymą

72b Atėjus septintajam mėnesiui nuo izraeliečių įsikūrimo savo miestuose,

8

1 visi žmonės susirinko į aikštę priešais Vandens vartus. Jie paprašė Rašto žinovą Ezrą pateikti Mozės Mokymo knygą, kurią VIEŠPATS buvo davęs Izraeliui. 2 Tad septintojo mėnesio* pirmąją dieną kunigas Ezra pateikė Mokymą sueigai — ir vyrams, ir moterims, ir visiems, kurie galėjo klausytis ir suprasti. Tai įvyko septintojo mėnesio pirmąją dieną. 3 Jis skaitė iš jos atsigręžęs į aikštę prie Vandens vartų nuo aušros iki vidudienio ir vyrams, ir moterims, ir galėjusiems suprasti. Žmonės ausis ištempę klausėsi Mokymo knygos. 4 Rašto žinovas Ezra stovėjo ant medinės pakylos, kuri buvo tam tikslui pastatyta. Šalia jo dešinėje stovėjo Matitijas, Šema, Anajas, Urijas, Hilkijas ir Maasejas, o jo kairėje Pedajas, Mišaelis, Malchijas, Hašumas, Hašbadana, Zecharijas ir Mešulamas. 5 Ezra atskleidė knygą visų žmonių akyse, nes jis stovėjo aukščiau už visus žmones. Jam atvėrus knygą, visi žmonės atsistojo. 6 Ezrai pašlovinus VIEŠPATĮ, didingąjį Dievą, žmonės atsakė: "Amen! Amen!", iškeldami rankas. Tada jie nusilenkė ir pagarbino VIEŠPATĮ, kniūpsčia parpuldami ant žemės. 7* Ir levitai — Ješua, Banis, Šerebijas, Jaminas, Akubas, Šabetajis, Hodijas, Maasejas, Kelita, Azarijas, Jozabadas, Hananas, Pelajas — padėjo žmonėms suprasti Mokymą, jiems stovint savo vietose. 8 Jie skaitė iš knygos — iš Dievo Mokymo, išversdami jį ir paaiškindami jo prasmę. Taip jie galėjo suprasti, kas buvo skaitoma.

7,72b-8,18 Šį tekstą reikia skaityti po Ezd 8,36 teksto.

8,2 "... septintojo mėnesio": septintasis mėnuo žydų kalendoriuje buvo Tišri{o} mėnuo (rugsėjis–spalis). Jo pirmoji diena buvo sueigos diena.

8,7-8 Kadangi Toros, arba Mokymo, knyga buvo hebraiška, žmonėms ji buvo verčiama į aramėjų kalbą. Aramėjų kalba yra gimininga hebrajų kalbai. Persams valdant Artimuosius Rytus, ji tapo prekybos ir diplomatijos lingua franca.

[9] Valdytojas Nehemijas, kunigas ir Rašto žinovas Ezra ir levitai, aiškindami žmonėms, visiems jiems sakė: "Ši diena yra šventa VIEŠPAČIUI, jūsų Dievui. Neliūdėkite ir neverkite". Mat, girdėdami Mokymo žodžius, žmonės verkė. [10] Be to, jis tarė jiems: "Eikite, valgykite rinktinių valgių ir gerkite saldžių gėrimų, skirdami jų dalį tiems, kurie nieko neturi sau paruošę, nes ši diena yra šventa mūsų VIEŠPAČIUI. Nebūkite liūdni, nes džiugesys VIEŠPATYJE yra jūsų stiprybė".[11] Ir levitai ramino žmones, sakydami: "Nusiraminkite, nes ši diena yra šventa. Neliūdėkite!" [12] Tada visi žmonės nuėjo valgyti, gerti, dalytis maistu ir švęsti linksmybės šventę, nes jie suprato jiems paskelbtų dalykų prasmę.

Palapinių Iškilmės

[13] Kitą dieną visos tautos klanų galvos, kunigai ir levitai suėjo pas Rašto žinovą Ezrą mokytis Mokymo žodžių. [14] Jie rado parašyta Mokyme, kurį VIEŠPATS davęs per Mozę, kad izraeliečiai turi gyventi palapinėse septintojo mėnesio Iškilmės metu. [15] Taigi jie išleido atsišaukimą ir skelbė visuose savo miestuose ir Jeruzalėje: "Nueikite į kalvas ir parsineškite šakų alyvmedžio, laukinio alyvmedžio, mirtos, palmės ir kitų lapuočių palapinėms pastatyti, kaip yra parašyta". [16] Žmonės tad išėjo ir parsinešę pasistatė palapines ant namų stogų, kiemuose, Dievo Namų kiemuose, Vandens vartų aikštėje ir prie Efraimo vartų. [17] Visa iš nelaisvės sugrįžusiųjų bendrija pasistatė palapines ir gyveno palapinėse. Taip izraeliečiai nebuvo darę nuo Nuno sūnaus Jozuės dienų* iki tos dienos, todėl buvo be galo daug džiaugsmo. [18] Iškilmė buvo švęsta per septynias dienas; aštuntą dieną, kaip įsakyta, įvyko iškilminga sueiga.

8,17 "... nuo Nuno sūnaus Jozuės dienų": nuo Kanaano užkariavimo dienų.

9

Atgailos diena

1* To mėnesio dvidešimt ketvirtą dieną izraeliečiai susirinko pasninkaudami, apsivilkę ašutine ir apsibarstę žemėmis. 2 Tada Izraelio palikuonys atsiskyrė nuo visų svetimtaučių, atsistojo ir išpažino savo nuodėmes bei savo protėvių kaltes. 3 Ketvirtadalį dienos stovėdami savo vietose, jie skaitė iš VIEŠPATIES, savo Dievo, Mokymo knygos, o kitą ketvirtadalį išpažino nuodėmes ir, parpuolę kniūpsčia, šlovino VIEŠPATĮ, savo Dievą. 4 Ant aukštos levitų pakylos stovėjo Ješua, Banis, Kadmielis, Šebanijas, Bunis, Šerebijas, Banis bei Chenanis ir skardžiu balsu šaukėsi į VIEŠPATĮ, savo Dievą. 5 Levitai Ješua, Kadmielis, Banis, Hašabnejas, Šerebijas, Hodijas, Šebanijas ir Petatijas tarė:

"Stokitės ir šlovinkite VIEŠPATĮ, savo Dievą,
per amžių amžius!
'Tebūna pašlovintas tavo garbingas vardas,
viršijantis visokį palaiminimą ir gyrių!'"

6* {Tada Ezra tarė:}

"Tu esi VIEŠPATS, tu vienas!
Tu padarei dangų,
dangaus aukštybes su jų galybėmis,
žemę ir visa, kas ant jos,
jūras ir visa, kas jose.
Tu duodi visiems gyvastį,
ir dangaus galybės tave garbina.

7 Tu esi VIEŠPATS Dievas,
kuris išsirinko Abramą,
išvedė jį iš kaldėjų Uro

9,1-5 Šios eilutės yra tęsinys pasakojimo apie mišrių vedybų problemą Ezros dienomis. Jos turėtų būti skaitomos po Ezd 10,44 teksto.

9,6-37 Ezros malda, pradėta Ezd 9,6-7 skaitiniu, čia tęsiama. Žr. Ezd 9,7 paaiškinimą.

ir pakeitė jo vardą į Abraomą.
8 Radęs jo širdį esant tau ištikimą,
sudarei su juo sandorą,
kad duosi jam ir jo palikuonims
kanaaniečių, hetitų, amoriečių,
perizitų, jebusitų ir girgašitų kraštą.
Savo pažadą tu įvykdei,
nes esi teisus.

9 Tu pamatei mūsų protėvių vargą Egipte,
išgirdai jų šauksmą prie Nendrių jūros.
10 Tu padarei ženklų ir nuostabių darbų prieš faraoną,
visus jo tarnus
ir visus jo krašto žmones,
nes tu žinojai,
kaip įžūliai jie elgėsi su mūsų protėviais.
Taip pasidarei sau vardą,
išlikusį iki pat šios dienos.
11 Tu jūrą jiems perskyrei,
kad jie pereitų per jūrą sausa žeme,
bet nubloškei į gelmes jų persekiotojus,
tartum akmenį į šėlstančius vandenis.
12 Debesies stulpu vedei juos dieną,
ugnies stulpu naktį,
apšviesdamas kelią,
kuriuo jie turėjo eiti.
13 Tu nužengei ant Sinajaus kalno,
kalbėjai su jais iš dangaus,
duodamas jiems
dorus įsakus, tikrus pamokymus,
gerus įstatus ir įsakymus.
14 Tu apreiškei jiems savo šventąjį šabą,
davei jiems įsakymus, įstatus ir Mokymą
per savo tarną Mozę.
15 Jiems alkstant tu parūpinai duonos iš dangaus,
o jiems trokštant atsiuntei vandens iš uolos,
ir paliepei jiems įeiti ir paveldėti kraštą,
kurį buvai prisiekęs jiems duoti.

16 Bet jie — mūsų protėviai — įžūliai elgėsi ir,
sukietinę savo sprandą,
neklausė tavo įsakymų.
17 Atsisakę klausyti,
nebeatsiminė jiems padarytų
tavo nuostabiųjų darbų,
bet sukietino savo sprandą
ir nusprendė grįžti į savo vergiją Egipte.
Bet tu esi gausaus atlaidumo Dievas,
maloningas ir gailestingas,
lėtas pykti, gausus ištikimos meilės,
ir jų nepalikai.
18 Kad ir buvo jie nusilieję veršį ir tarė:
'Tai yra tavo Dievas, kuris išvedė tave iš Egipto',
ir buvo padarę didelių užgaulių,
19 tu, būdamas didžiai gailestingas
nepalikai jų dykumoje.
Debesies stulpas, vedęs juos kelionėje,
nepasitraukė nuo jų dieną
nei ugnies stulpas, švietęs naktį jiems kelią,
kuriuo jie turėjo eiti.
20 Savo gerąja dvasia juos apdovanojai,
kad jie suprastų;
savo manos nesulaikei nuo jų burnų,
parūpinai vandens troškuliui numalšinti.
21 Per keturiasdešimt metų taip palaikei juos dykumoje,
kad jie nieko nestokojo;
jų drabužiai nenusinešiojo,
nei jų kojos sutino.

22 Tu davei jiems karalystes bei tautas,
ir paskirstei jiems žemę.
Jie užėmė Hešbono karaliaus Sihono žemę
ir Bašano karaliaus Ogo kraštą.
23 Tu padarei jų palikuonis taip gausius,
kaip dangaus žvaigždes,
ir atvedei juos į kraštą,
į kurį buvai įsakęs jų tėvams eiti ir jį paveldėti.

[24] Palikuonys tad įėjo ir paveldėjo kraštą:
tu nugalėjai prieš juos krašto gyventojus — kanaaniečius,
atidavei į rankas jiems kartu su jų karaliais ir tautomis
elgtis su jais, kaip jiems patiko.
[25] Jie paėmė įtvirtintus miestus ir derlingą žemę,
paveldėjo namus, kupinus visokių gėrybių,
jau iškastas vandens talpyklas, vynuogynus,
alyvmedžių sodus, gausybę vaismedžių.
Jie valgė, buvo sotūs, tapo rubuiliai,
mėgaudamiesi tavo begaliniu gerumu.
[26] Tada, neklausydami tavęs, jie sukilo prieš tave
ir nusigręžė nuo tavo Mokymo.
Tavo pranašus, įspėjusius juos grįžti pas tave,
jie išžudė, ir padarė didelių užgaulių.
[27] Tu atidavei juos į rankas priešams;
priešai juos engė.
Bet savo priespaudos metu jie šaukėsi į tave,
tu išgirdai juos iš dangaus,
ir pagal savo didį gailestingumą davei jiems išgelbėtojus,
kurie išgelbėjo juos iš jų priešų rankų.
[28] Betgi, vos tik gavę ramybę,
jie vėl grįžo daryti pikta tavo akyse.
Tada tu atidavei juos į rankas jų priešams,
idant šie būtų jų valdovai.
Betgi, kada tik jie gręžėsi šauktis į tave,
tu danguje išgirdai juos
ir išgelbėjai juos savo gailestingumu nuolat ir nuolat.
[29] Tu įspėjai juos,
kad sugrąžintumei juosius prie savo Mokymo.
Tačiau jie elgėsi įžūliai,
neklausydami tavo įsakymų,
jie nusidėjo tavo įsakams,
kuriuos vykdydamas žmogus randa gyvastį.
Pasižiūrėję per atkaklų petį,
jie sukietino savo sprandą ir neklausė.
[30] Per daugelį metų buvai kantrus su jais,
įspėjai juos savo dvasia per pranašus,
tačiau jie nė viena ausimi nesiklausė,

užtat atidavei juos į rankas žemės tautoms.
31 Nepaisydamas to, dėlei savo didelio gailestingumo
jų nesunaikinai ir nepalikai,
nes esi maloningas ir gailestingas Dievas.

32 Dabar tad, mūsų Dieve,
— didis, galingasis ir šiurpą keliantis Dieve, —
tu, kuris savo ištikima meile palaikai sandorą, —
tenebūna tau nereikšmingos visos nelaimės,
ištikusios mus —
mūsų karalius, mūsų didžiūnus, mūsų pranašus,
mūsų protėvius — visą tavo tautą
nuo Asirijos karalių laikų iki šios dienos.
33 Tu buvai teisus dėl viso, kas mus ištiko,
nes elgeisi ištikimai,
o mes elgėmės nedorai.
34 Mūsų karaliai, mūsų didžiūnai, mūsų kunigai
ir mūsų protėviai nesilaikė tavo Mokymo,
nepaisydami tavo įsakymų ar įspėjimų,
kuriuos tu jiems davei.
35 Net savo pačių karalystėje,
nepaisant tavo visokeriopo gerumo,
kurį jiems dosniai teikei,
plačiame ir derlingame krašte,
kurį jiems davei,
tau tarnauti jie nenorėjo
ir nuo savo nedorų darbų nenusigręžė.
36 Štai mes — vergai iki šios dienos,
vergai krašte, kurį tu davei mūsų protėviams,
kad naudotųsi jo vaisiais ir dosniomis gėrybėmis.
37 Jo gausus derlius tenka karaliams,
kuriuos tu mums uždėjai už mūsų nuodėmes.
Jie valdo, kaip jiems patinka, mūsų gyvastį
ir mūsų galvijus.
Mes kenčiame didelę priespaudą!"

10

Bendrija įsipareigoja laikytis Toros — Mokymo

1* "Turėdami visa tai prieš akis, mes sudarome tvirtą sutartį raštu. Ant šio antspauduoto rašto yra įrašyti vardai mūsų didžiūnų, mūsų levitų ir mūsų kunigų.

2 Ant antspauduoto rašto yra įrašyti: Hakalijo sūnus valdytojas Nehemijas ir Zedekijas.

3 Serajas, Azarijas, Jeremijas, 4 Pašhuras, Amarijas, Malchijas, 5 Hatušas, Šebanijas, Maluchas, 6 Harimas, Meremotas, Obadijas, 7 Danielis, Ginetonas, Baruchas, 8 Mešulamas, Abijas, Mijaminas, 9 Maazijas, Bilgajis, Šemajas. Šie yra kunigai.

10 Ir levitai: Azanijo sūnus Ješua, iš Henadado sūnų Binujis ir Kadmielis; 11 ir jų giminaičiai: Šebanijas, Hodijas, Kelita, Pelajas, Hananas, 12 Mika, Rehobas, Hašabijas, 13 Zakuras, Šerebijas, Šebanijas, 14 Hodijas, Banis, Beninu'as.

15 Žmonių vadai: Parošas, Pahat–Moabas, Elamas, Zatu'as, Banis, 16 Bunis, Azgadas, Bebajis, 17 Adonijas, Bigvajis, Adinas, 18 Ateras, Hezekijas, Azuras, 19 Hodijas, Hašumas, Bezajis, 20 Harifas, Anatotas, Nebajis, 21 Pagpiašas, Mešulamas, Heziras, 22 Mešezabelis, Zadokas, Jadua, 23 Pelatijas, Hananas, Anajas, 24 Hošea, Hananijas, Hasšubas, 25 Halohešas, Pilha, Šobekas, 26 Rehumas, Hašabna, Maasejas, 27 Ahijas, Hananas, Ananas, 28 Maluchas, Harimas, Baana.

29 O kiti žmonės — kunigai, levitai, vartų sargai, giesmininkai, Šventyklos vergai ir visi, kurie yra atsiskyrę nuo šalies tautų, kad laikytųsi Dievo Mokymo, drauge su savo žmonomis, sūnumis, dukterimis — su visais, kurie žino ir supranta, 30 vienijasi su savo garbingais giminėmis iškilminga priesaika, norėdami sekti Dievo Mokymą, duotą per Dievo tarną Mozę, ištikimai laikantis ir vykdant visus VIEŠPATIES, mūsų VIEŠPATIES, įsakymus, jo įsakus ir įstatus.

10,1-40 Šis skaitinys priklauso Nehemijo pasakojimui, o ne Ezros. Būtų prasmingiausia jį skaityti po Neh 13,31. Žr. Neh 13,4-31.

[31] Sutarta, kad mes neduosime savo dukterų vedybomis šalies tautoms, nei imsime jų dukterų savo sūnums.

[32] Kai šalies tautos atneš prekių ar kokių nors grūdų parduoti šabo dieną, mes jų šabo metu ar bet kokią kitą šventą dieną nepirksime. Septintaisiais metais* atsisakysime žemės derliaus ir visų neapmokėtų skolų.

[33] Be to, mes esame įsipareigoję duoti kasmet trečdalį šekelio mūsų Dievo Namų tarnybai — [34] padėtinės duonos eilėms, nuolatinei grūdų atnašai, nuolatinei deginamajai aukai, šabų, jaunačių, Iškilmių atnašoms, pašventintų dovanų atnašoms bei atnašoms už nuodėmę, atliekant permaldavimą už Izraelį, ir visiems darbams mūsų Dievo Namuose.

[35] Mes metėme taip pat burtus tarp kunigų, levitų ir žmonių dėl malkų atnašos į mūsų Dievo Namus. Jas atnešti privalo klanai kasmet nustatytu laiku, kad būtų kuro VIEŠPATIES, mūsų Dievo, aukurui, kaip yra parašyta Mokyme.

[36] Be to, mes įsipareigojame atgabenti kasmet į VIEŠPATIES Namus pirmienas mūsų laukų ir pirmienas visų mūsų sodų. [37] Taip pat ir pirmagimius mūsų sūnų ir mūsų gyvulių, kaip įsakyta Mokyme, pirmagimius mūsų kaimenių ir bandų atgabenti į mūsų Dievo Namus kunigams, tarnaujantiems mūsų Dievo Namuose.

[38] Taip pat mes atnešime į mūsų Dievo Namų sandėlius pirmąją tešlos dalį — pirmienas mūsų grūdų dovanų, visų medžių vaisių, vyno ir aliejaus kunigams ir mūsų laukų dešimtines levitams. Jie, levitai, surinks dešimtinę visuose mūsų miestuose, kurie yra pavaldūs mūsų tarnybai. [39] Kunigas, Aarono palikuonis, bus su levitais, jiems renkant dešimtinę; levitai atneš dešimtinę nuo savo dešimtinių į mūsų Dievo Namų iždo sandėlius. [40] Izraeliečiai ir levitai javų, vyno ir aliejaus dovanas turi sunešti į sandėlius. Ten yra šventovės reikmenys, ten yra kunigai, einantys tarnybą, vartų sargai ir giesmininkai.

Mes nepaliksime daugiau Dievo Namų".

10,32 "Septintaisiais metais": Žr. Iš 23,10; Įst 15,1-3.

11

Nehemijas ieško Jeruzalei gyventojų

1* Tautos didžiūnai įsikūrė Jeruzalėje. Kiti žmonės tad metė burtus, kad vienas iš dešimties atsikeltų gyventi į Jeruzalę — šventąjį miestą, o devyni dešimtadaliai liktųsi kituose miestuose. 2 Žmonės gyrė visus vyrus, kurie savanoriškai ryžosi gyventi Jeruzalėje.

3 Šie yra {Judo} srities didžiūnai, kurie gyveno Jeruzalėje. {Judo miestuose gyveno paprasti izraeliečiai, kunigai, levitai, Šventyklos vergai ir Saliamono vergų palikuonys, kiekvienas savo nuosavybėje, kurią turėjo savo mieste.}

4 Jeruzalėje gyveno ir Judo žmonių, ir Benjamino žmonių. Iš Judo žmonių: Mahalelio sūnaus Šefatijo sūnaus Amarijo sūnaus Zecharijo sūnaus Urijo sūnus Atajas iš Perezo palikuonių; 5 ir Zecharijo sūnaus Jojaribo sūnaus Adajo sūnaus Hazajo sūnaus Kol–Hozės sūnaus Barucho sūnus Maasejas iš šiloniečių palikuonių. 6 Iš viso Perezo palikuonių, gyvenusių Jeruzalėje, buvo keturi šimtai šešiasdešimt aštuoni narsūs vyrai.

7 Benjamino žmonės yra šie: Jesajo sūnaus Itielio sūnaus Maasejo sūnaus Kolajo sūnaus Pedajo sūnaus Joedo sūnaus Mešulamo sūnus Salu'as. 8 Po jo Gabajis ir Salajis. Iš viso devyni šimtai dvidešimt aštuoni. 9 Zichrio sūnus Joelis buvo jų vadas, o Hasenuos sūnus Judas — valdytojo pavaduotojas mieste.

10 Iš kunigų: Jojaribo sūnus Jedajas, Jachinas, 11 Ahitubo sūnaus Merajoto sūnaus Zadoko sūnaus Mešulamo sūnaus Hilkijo sūnus Serajas, Dievo Namų pareigūnas, 12 ir jų broliai, kurie atliko Namų apeigas, aštuoni šimtai dvidešimt du; ir Malchijo sūnaus Pašhuro sūnaus Zecharijo sūnaus Amzio sūnaus Pelalijo sūnaus Jerohamo sūnus Adajas 13 ir jo broliai, klanų galvos, du šimtai keturiasdešimt du; ir Imero sūnaus Mešimeloto sūnaus Ahzajo sūnaus Ahzarelio sūnus Amaššajis, 14 ir jo broliai, narsūs galiūnai, šimtas dvidešimt aštuoni. Jų prižiūrėtojas buvo Hagedolimo sūnus Zabdielis.

11,1-19 Šis Jeruzalėje Nehemijo dienomis gyvenusių šeimų galvų sąrašas turėtų būti skaitomas po Neh 7,72a. Jis yra pernelyg panašus į sąrašą 1 Kr 9,2-17 skaitinyje.

[15] O iš levitų: Bunio sūnaus Hašabijo sūnaus Azrikamo sūnaus Hassubo sūnus Šemajas; [16] Šabetajis ir Jozabadas iš levitų vadų, kurie buvo atsakingi už Dievo Namų išorės darbus; [17] Asafo sūnaus Zabdžio sūnaus Mikos sūnus Matanijas buvo galva, — meldžiantis jis užvesdavo padėkos giesmę, — ir Bakbukijas, vienas iš jo brolių, buvo jo pavaduotojas, ir Jedutuno sūnaus Galalo sūnaus Šamuos sūnus Abda. [18] Iš viso levitų šventajame mieste buvo du šimtai aštuoniasdešimt keturi.

[19] Ir vartų sargai — Akubas, Talmonas ir jų broliai, ėję sargybą prie vartų, — šimtas septyniasdešimt du.

[20] O kiti izraeliečiai, kunigai ir levitai visuose Judo miestuose gyveno kiekvienas savo pavelde. [21] Bet Šventyklos vergai gyveno ant Ofelio. Ziha ir Gišfa vadovavo Šventyklos vergams.

[22] Levitų prižiūrėtojas Jeruzalėje buvo Mikos sūnaus Matanijo sūnaus Hašabijo sūnaus Banio sūnus Uzis. Jis buvo iš Asafo palikuonių — giesmininkų, paskirtų Dievo Namų tarnybai. [23] Jiems buvo karališkas įsakymas ir nustatyta tvarka kasdienėms giesmininkų pareigoms. [24] Mešezabelio sūnus Petahijas, iš Judo sūnaus Zeraho palikuonių, buvo prie karaliaus rankos visais žmonių reikalais.

Kiti Judo miestai

[25] Dėl jų kaimų su laukais: kai kas iš Judo žmonių gyveno Kirjat–Arbos mieste ir jo kaimuose, Dibone ir jo kaimuose, Jekabzėelyje ir jo kaimuose [26] ir Ješuoje, ir Modadoje, ir Bet–Pelete, [27] Hazar–Šuale, Beer–Šeboje ir jos kaimuose, [28] Ziklage, Mekonoje ir jos kaimuose, [29] En–Rimone, Zoroje, Jarmute, [30] Zanoahe, Adulame ir jų kaimuose, Lachiše ir jo laukuose, Azekoje ir jos kaimuose. Jie apsigyveno nuo Beer–Šebos iki pat Hinomo slėnio.

[31] Ir kai kas iš Benjamino žmonių įsikūrė Geboje, Michmaše, Aijoje, Bet–Elyje ir jo kaimuose, [32] Anatote, Nobe, Ananije, [33] Hazore, Ramoje, Gitajimuose, [34] Hadide, Zebojimuose, Nebalate, [35] Lode, ir Ono'e — amatininkų slėnyje.

[36] Keletas levitų padalų iš Judo buvo perkelti į Benjaminą.

12

Kunigai ir levitai Zerubabeliui valdant

[1] Šie yra kunigai ir levitai, kurie parvyko su Šealtielio sūnumi Zerubabeliu ir Ješua: Serajas, Jeremijas, Ezra, [2] Amarijas, Maluchas, Hatušas [3] Šekanijas, Rehumas, Meremotas, [4] Ido'as, Ginetojis, Abijas, [5] Mijaminas, Maadijas, Bilga, [6] Šemajas, Jojaribas, Jedajas, [7] Salu'as, Amokas, Hilkijas, Jedajas. Šie buvo kunigų ir jų brolių galvos Ješuos dienomis.

[8] O levitai: Ješua, Binujis, Kadmielis, Šerebijas, Judas ir Matanijas. Pastarasis drauge su savo broliais vedė padėkos giesmes. [9] O Bakbukijas ir Uno'as ir jų broliai stovėjo priešais juos tarnybos metu.

Vyriausiųjų kunigų kilmės sąrašas

[10]* Ješuai gimė Jojakimas, Jojakimui gimė Eljašibas, Eljašibui gimė Jojada, [11] Jojadai gimė Jonatanas, o Jonatanui gimė Jadua.

Kunigai ir levitai vyriausiojo kunigo Jojakimo dienomis

[12] Jojakimo dienomis kunigai, kunigų klanų galvos, buvo: Serajo klano Merajas, Jeremijo klano Hananijas, [13] Ezros klano Mešulamas, Amarijo klano Jehohananas, [14] Malucho klano Jonatanas, Šebanijo klano Juozapas, [15] Harimo klano Adna, Merajoto klano Helkajis,

---

12,10 Vyriausieji kunigai nuo 520–ųjų iki 405–ųjų metų prieš Kristų. Ješua buvo vyriausiasis kunigas Zarubabeliui esant Judo valdytoju, t.y. paskutiniais šeštojo prieškristinio amžiaus dešimtmečiais (žr. Ag 1,1.12.14; 2,2.4). Jis buvo senelis Eljašibo, vyriausiojo kunigo Nehemijo valdytojavimo pradžioje, t.y. 445-433 m. prieš Kristų (žr. Ezd 10,6; Neh 3,1.20-21; 13,4.7). Eljašibas savo ruožtu buvo senelis Jehohanano, kuris buvo jau suaugęs vyras, nors dar ne vyriausiasis kunigas, Ezros dienomis, t.y. maždaug 400–aisiais metais prieš Kristų (žr. Ezd 10,6). Anot Juozapo Flavijaus, Jehohanano sūnus Jadua mirė senatvėj maždaug tuo pačiu metu, kaip Aleksandras Didysis (t.y. 323 m. prieš Kristų).

[16] Ido'o klano Zecharijas, Ginetono klano Mešulamas, [17] Abijo klano Zichris, Minjamino klano {...},* Moadijo klano Piltajis, [18] Bilgos klano Šamua, Šemajo klano Jehonatanas, [19] Jojaribo klano Matenajis, Jedajo klano Uzis, [20] Selajo klano Kalajis, Amoko klano Eberis, [21] Hilkijo klano Hašabijas, Jedajo klano Netanelis.

[22] Eljašibo, Jojados, Johanano ir Jaduos dienomis levitų ir kunigų klanų galvos buvo įtraukti į sarašą iki pat Darijaus Perso karaliavimo. [23] Bet levitų klanų galvos buvo įrašyti į Metraščių knygą iki Eljašibo sūnaus Johanano dienų.

[24] Levitų galvos buvo Hašabijas, Šerebijas, Ješua, Binujis ir Kadmielis. Jų broliai, kurie stovėjo priešais juos ir giedojo šlovės ir padėkos giesmes, vykdydami Dievo vyro Dovydo įsakymą pakaitomis, [25] buvo Matanijas, Bakbukijas, Obadijas.

Mešulamas, Talmonas ir Akubas ėjo sargybą kaip vartų sargai pamainomis prie vartų sandėlių. [26] Jie gyveno Jozadako sūnaus Ješuos sūnaus Jojakimo dienomis ir valdytojo Nehemijo dienomis, ir kunigo Ezros, Rašto žinovo, dienomis.

Jeruzalės sienos pašventimas

[27]* Jeruzalės sienos pašventimui buvo pašaukti levitai iš visų jų gyvenviečių atvykti į Jeruzalę ir atšvęsti džiaugsmingą pašventimą su padėkos giesmėmis ir cimbolų, arfų bei lyrų lydima daina. [28] Giesmininkų būriai suėjo iš Jeruzalės apylinkių, iš netofatitų kaimų,* [29] iš Bet–Gilgalo ir iš Gebos bei Azmaveto kaimų vietovių, nes giesmininkai buvo pasistatę sau gyvenviečių aplink Jeruzalę. [30] Kunigai ir levitai pirma apvalė save, po to jie apvalė ir žmones, ir vartus, ir sieną.

[31] Tada aš užvedžiau Judo didžiūnus ant sienos ir sudariau du didelius būrius padėkos giesmėms ir eisenai. Pirmasis jų leidosi eiti ant sienos į dešinę Mėšlų vartų link. [32] Paskui juos ėjo Hošajas bei pusė Judo didžiūnų [33] ir Azarijas, Ezra, Mešulamas, [34] Ju-

---

12,17 "{....}": trūksta Minjamino klano galvos vardo.

12,27-43 Be abejo, istoriko akimis žiūrint, Jeruzalės sienos pašventimas įvyko tuojau po sienos ir jos vartų atstatymo. Todėl šis skaitinys turėtų būti skaitomas po Neh 6,15.

12,28 "... iš netofatitų kaimų": Netofato gyvenvietė buvo į pietvakarius nuo Jeruzalės (žr. 1 Kr 9,16; Ezd 2,22).

das, Benjaminas, Šemajas ir Jeremijas [35] bei keletas jaunų kunigų su trimitais; ir Asafo sūnaus Zakuro sūnaus Mikajo sūnaus Matanijo sūnaus Šemajo sūnaus Jonatano sūnus Zecharijas, [36] ir jo broliai Šemajas, Azarelis, Milalajis, Maajis, Netanelis, Judas ir Hananis su Dievo vyro Dovydo muzikos instrumentais, o jų visų priekyje ėjo Rašto žinovas Ezra. [37] Prie Šaltinio vartų jie palipo tiesiai aukštyn Dovydo miesto laiptais prie sienos pakilimo virš Dovydo rūmų ir nuėjo iki Vandens vartų rytų pusėje.

[38] Kitas būrys padėkos giesmėms ir eisenai nuėjo į kairę. Aš sekiau juos su puse žmonių ant sienos virš Krosnių bokšto iki Plačiosios sienos [39] ir virš Efraimo vartų, ir Senųjų vartų, ir Žuvų vartų, ir Hananelio bokšto, ir Šimtinės bokšto iki pat Avių vartų. Prie Sargybos vartų buvo sustota. [40] Taip abu padėkos giesmių būriai sustojo Dievo Namuose. Ir aš, ir pusė pareigūnų su manimi, [41] ir kunigai Eljakimas, Maasejas, Minjaminas, Mikajas, Elioenajis, Zecharijas, Hananijas su trimitais; [42] ir Maasejas, Šemajas, Eleazaras, Uzis, Jehohananas, Malchijas, Elamas ir Ezeris. Giesmininkai, Jezrahijo vadovaujami, garsiai giedojo. [43] Tą dieną buvo atnašaujama didelių aukų ir džiaugiamasi, nes Dievas buvo juos pradžiuginęs dideliu džiugesiu. Džiūgavo ir moterys, ir vaikai. Jeruzalės džiaugsmas toli girdėjosi.

Atnašos kunigams ir levitams

[44] Tą dieną vyrai buvo paskirti prižiūrėtojais kambarių, kurie buvo naudojami kaip sandėliai atnašoms, pirmienoms ir dešimtinėms. Jie turėjo surinkti į juos kunigams ir levitams Mokymo įsakytą dalį nuo miestams priklausančių laukų. Mat Judo žmonės buvo dėkingi kunigams ir levitams, ėjusiems tarnybą. [45] Jie atliko savo Dievo tarnybą ir apvalymo tarnybą, kaip ir giesmininkai bei vartų sargai, pagal Dovydo ir jo sūnaus Saliamono įsakymą, [46] nes jau Dovydo ir Asafo dienomis, senovėje, buvo giesmininkų galva ir šlovės bei padėkos giesmės Dievui. [47] Ir Zerubabelio dienomis, ir Nehemijo dienomis visas Izraelis davė kasdien dalį giesmininkams ir vartų sargams. Buvo atidedama į šalį, kas buvo skirta levitams, o levitai atidėjo į šalį, kas buvo skirta Aarono palikuonims.

13

Atsiskyrimas nuo svetimtaučių

1* Tą dieną buvo skaitoma žmonėms klausantis iš Mozės knygos ir buvo rasta joje parašyta, kad joks amonietis ir joks moabietis niekad negali būti priimtas į Dievo bendriją, 2 nes jie nesutiko izraeliečių su duona ir vandeniu, bet pasamdė Balaamą prieš juos, kad juos prakeiktų, tačiau mūsų Dievas prakeikimą pavertė palaiminimu. 3 Žmonės, išgirdę šį Mokymą, atskyrė nuo Izraelio visus svetimtaučius.

Nehemijo reformos

4* Prieš tai kunigas Eljašibas, kuris buvo paskirtas kambarių valdytoju mūsų Dievo Namuose ir giminiavosi su Tobiju, 5 buvo įrengęs jam didelį kambarį, kuriame anksčiau būdavo sudedama grūdų atnašos, smilkalai, reikmenys ir grūdų, vyno bei aliejaus dešimtinės, skirtos levitams, giesmininkams ir vartų sargams, bei aukos, skirtos kunigams.6 Kai visa tai vyko, nebuvau Jeruzalėje, nes trisdešimt antraisiais Babilono karaliaus Artakserkso metais aš buvau nuvykęs pas karalių. Tačiau, praėjus šiek tiek laiko, pasiprašiau karalių leisti man grįžti. 7 Parvykęs į Jeruzalę, sužinojau apie nusikaltimą, kurį Eljašibas buvo padaręs dėl Tobijo, įrengdamas jam kambarį Dievo Namų kiemuose. 8 Tuo aš buvau labai nepatenkintas ir visus Tobijo baldus išmečiau iš kambario. 9 Tada daviau įsakymą, kad kambariai būti išvalyti, ir ten vėl padėjau Dievo Namų reikmenis su grūdų atnaša ir smilkalais.

10 Be to, aš sužinojau, kad levitams nebuvo atiduodama jiems skirta dalis. Užtat levitai ir giesmininkai, užuot atlikę Šventyklos tarnybą, buvo išėję į savo laukus. 11 Taigi aš pabariau pareigūnus, tardamas: "Kodėl yra palikti Dievo Namai?" Surinkęs levitus, pastačiau juos į savo vietas, 12 ir visas Judas atnešė grūdų, vyno bei aliejaus dešimtinę į sandėlius. 13 Sandėlių valdytojais paskyriau ku-

13,1-3 Žmonėms skaityta Mozės knygos dalis čia yra laisvai cituojama iš Įst 23,3-6.

13,4-31 Šis tekstas yra dalis Nehemijo Atsiminimų. Žr. Neh 10,1-40.

nigą Šelemiją, raštininką Zadoką ir Pedają iš levitų, o jų padėjėju Matanijo sūnų Zakurą, nes jie laikomi patikimais asmenimis. Jiems buvo patikėta pareiga išdalyti savo broliams. [14] O mano Dieve, atsimink mane maloniai už tai ir neištrink mano gerų darbų, kuriuos esu padaręs dėl savo Dievo Namų ir dėl jų apeigų!

Šabo įstatai

[15] Tomis dienomis mačiau Jude šabo dieną vienus žmones minančius vynuogių spaudykles, o kitus nešančius maišus grūdų ir kraunančius juos ant asilų. Ir net į Jeruzalę šabo dieną buvo atgabenama vyno, vynuogių, figų ir visokiausių gėrybių. Juos tuojau ir ten pat aš įspėjau šių maisto dalykų neparduoti. [16] Jeruzalėje gyveno ir Tyro žmonių. Jie atgabendavo žuvų ir įvairiausių prekių, kurias parduodavo Judo žmonėms šabo dieną. [17] Taigi aš išbariau ir Judo didikus, jiems tardamas: "Ką reiškia tas nedoras dalykas, išniekinate šabo dieną taip elgdamiesi? [18] Juk lygiai taip elgėsi jūsų protėviai! Už tai Dievas ir atvedė mums bei šiam miestui šią visą nelaimę. Tačiau jūs, išniekindami šabą, didinate pyktį ant Izraelio!"

[19] Kai šešėliai pradėjo dengti Jeruzalės vartus, šabui artinantis, įsakiau uždaryti visus vartus ir nurodžiau, kad jie nebūtų atidaryti iki po šabo. Prie vartų pastačiau keletą savo tarnų, kad šabo dieną jokios prekės nebūtų įneštos. [20] Taigi visokiausių prekių pirkliai ir pardavėjai praleido vieną ir kitą kartą naktį už Jeruzalės sienos, [21] kol jų neišbariau. Jiems pasakiau: "Kodėl jūs nakvojate palei sieną? Jeigu dar kartą taip darysite, prieš jus panaudosiu jėgą!" Nuo to laiko šabo dieną jie daugiau nebeatėjo. [22] Tada įsakiau levitams apsivalyti ir stovėti sargais prie vartų, kad būtų išlaikytas šabo dienos šventumas. Atsimink ir tai mano labui, o mano Dieve, ir pasigailėk manęs dėl savo didelio gerumo!

Mišrių vedybų problema

[23] Be to, tomis dienomis pamačiau žydų, vedusių moteris iš Ašdodo, Amono ir Moabo. [24] Pusė jų vaikų kalbėjo Ašdodo kalba.*

13,24 "... Ašdodo kalba": Ašdodo filistinai turbūt kalbėjo aramėjų kalba; iš tremties grįžusiųjų žydų kalba buvo potremtinė hebrajų kalba.

Žydiškai kalbėti jie nemokėjo, bet kalbėjo tų įvairių tautų kalba. [25] Su jais bariausi, juos iškeikiau, kai kuriuos apmušiau, roviau jų plaukus ir prisaikdinau Dievu, tardamas: "Jūs neturite duoti savo dukterų jų sūnums, nei imti jų dukteris savo sūnums ar sau patiems". [26] Argi Izraelio karalius Saliamonas nenusidėjo dėl tokių moterų! Tarp daugelio tautų nebuvo kito karaliaus, panašaus į jį, jis buvo taip Dievo mylimas, kad Dievas padarė jį viso Izraelio karaliumi, tačiau svetimtautės moterys įvedė net jį į nuodėmę. [27] Nejau ir apie jus turi būti girdima, kad esate padarę tokį pat didelį nusikaltimą ir elgėtės neištikimai su mūsų Dievu, vesdami svetimtautes moteris?

[28] Vienas iš vyriausiojo kunigo Eljašibo sūnaus Jehojados sūnų buvo Sanbalato Horonito žentas. Jį aš nuvijau nuo savęs. [29] Atsimink juos, o mano Dieve, nes jie suteršė kunigystę bei kunigų ir levitų sandorą! [30] Taip apvaliau juos nuo visko, kas svetima, ir patvarkiau kunigų ir levitų pareigas, kiekvienam pagal jo tarnybą. [31] Be to, patvarkiau malkų atnašą aukurui nustatytu laiku ir pirmienas. Atsimink tai mano labui, o mano Dieve!

TOBITO KNYGA

Tobito knyga, vadinama pagrindinio veikėjo vardu, susieja pernelyg žydišką gyvenimo būdą ir dorovę su rytietiška tautosaka patraukliu, žydų ir krikščionių mėgstamu, pasakojimu. Maldos, psalmės bei išminties posakiai ir vykusiai sukurtas pasakojimas padeda suprasti nežinomo įkvėpto autoriaus tikėjimą ir religinę aplinką. Tobito knyga turbūt buvo parašyta II prieškristinio šimtmečio pradžioje. Parašymo vieta nėra žinoma.

Tobitą, pamaldų ir turtingą izraelietį, gyvenantį tarp tremtinių, kuriuos asirai buvo išvarę į Ninevę iš šiaurinės Izraelio karalystės 721 m. prieš Kristų, ištinka sunkios nelaimės. Galop jis apanka. Nelaimių nukankintas, Tobitas prašo Dievą siųsti jam mirtį. Bet prisiminęs, kad kadaise buvo patikėjęs didoką pinigų sumą savo bičiuliui tolimoje Medijoje, jis išsiunčia pas jį savo sūnų Tobiją pinigų parnešti. Tuo pačiu metu Medijoje jauna moteris Sara irgi prašo Dievą leisti jai mirti. Mat ji buvo netekusi septynių vyrų. Vedybų naktį juos buvo demonas Asmodėjus užmušęs. Dievas išklauso Tobito ir Saros maldų ir pasiunčia angelą Rafaelį jiems padėti. Rafaelis reiškiasi žmogaus išvaizda.

Rafaelis leidžiasi kelionėn į Mediją su Tobiju. Kelionės metu maudantis upėje, Tobiją užpuola didelė žuvis. Rafaelis paliepia jam pagauti ją ir išimti jos tulžį, širdį ir kepenis, nes tai esą "naudingi vaistai". Vėliau, Rafaelio raginamas, Tobijas veda Sarą ir panaudoja žuvies širdį ir kepenis iš jaunosios miegamojo Asmodėjui išvaryti. Sugrįžęs į Ninevę su žmona ir tėvo pinigais, Tobijas patepa tėvui akis žuvies tulžimi ir jas išgydo. Tada Tobitas sudeda savo nuostabią šlovės giesmę. Prieš mirdamas, Tobitas įsako sūnui palikti Ninevę, nes Dievas šį nedorą miestą sunaikins. Palaidojęs savo tėvą ir motiną, Tobijas su šeima iškeliauja į Mediją. Vėliau, čia gyvendamas, sužino, kad Ninevė buvo sunaikinta.

Įkvėptasis Tobito knygos autorius, panašiai kaip įkvėptieji Jonos ir Juditos knygų autoriai, siekdamas pamokyti ir nurodyti, kaip likti ištikimam savo įsitikinimams svetimoje aplinkoje, naudoja religinio apsakymo literatūrinę formą. Be abejo, autorius galėjo turėti prieš akis šerdį istoriško įvykio, įgalinusį jį sukurti šį apsakymą, bet ši galimybė mažai ką pridėtų jo mokymui. Panašia literatūrine religinio apsakymo forma yra naudojęsis didysis Žemaitijos švietėjas vyskupas Motiejus Valančius. Tariamai istoriški duomenys — karalių, miestų, žmonių vardai — yra naudojami kaip šmaikščios detalės skaitytojo dėmesiui ir žavesiui pažadinti. Nepaisant visų istorinių nuorodų, Tobito knyga yra žydų išeivi-

jos apsakymas, kurio tikslas įkvėpti pasitikėjimą Dievu ir žmogaus pastangomis.

Įkvėptasis autorius sukūrė savo apsakymą iš trijų anuometinėje aplinkoje plačiai žinomų liaudies apsakymų: 1) iš "Dėkingų mirusiųjų" apsakymo (pasakojimo apie žmogų, tapusį beturčiu, bet atlygintą už išniekinto lavono palaidojimą); 2) iš "Jaunosios miegamojo pabaisos" apsakymo (pasakojimo apie demoną, kuris užmušdavo jaunąjį vedybų naktį); ir 3) iš "Ahiqaro apsakymo" (pasakojimo apie išmintingą dvariškį, kuris, nors nekaltai savo įsūnio apskųstas, buvo išteisintas). Betgi apsakymo sąrangos savitumas, vaizdai ir knygos dvasios ištaka yra Šv. Raštas. Nors vardu tėra minimi tik Amosas ir Nahumas, bet ir kitos Šventraščio knygos, ypač Pradžios, Jobo ir Izaijo, sąlygojo apsakymą. Pakartoto Įstatymo knygos atpildo dėsnis, t.y. teisieji yra atlyginami, o nedorieji nubaudžiami, yra Tobito knygos teologija.

Nors paprastai Tobito knyga yra istorinių knygų sąraše, tačiau savo turiniu ji yra savita. Ji priklauso ir istorinių knygų grupei, ir išminties knygų raštijai. Jos puslapiuose yra daug išminties posakių, panašių į išminties raštijos knygų posakius (žr. Tob 4,3-19.21; 12,6-10; 14,7.9), ir įprastinių išminties raštijos temų: ištikimybė Mozės įstatymui, angelų užtarimas, pareiga rūpintis tėvais, vedybinė ištikimybė, pagarba mirusiesiems ir išmaldos, maldos bei pasninko svarba.

Tobito knyga buvo parašyta aramėjiškai, bet jos aramėjiškasis tekstas mūsų nepasiekė. Graikiškasis Septuagintos vertimas, t.y. tekstas, priklausantis antrajam Senojo Testamento knygų rinkiniui, yra kanoniškasis Katalikų Bendrijos Tobito knygos tekstas. Katalikai ją vadina deuterokanoniška knyga, o kiti krikščionys — apokrifu. 1955 m. Tobito knygos fragmentai aramėjų ir hebrajų kalbomis buvo aptikti Kumrano IV oloje. Atrastieji tekstai iš esmės sutinka su turimu kanoniškuoju Septuagintos tekstu, kuris yra šio vertimo pagrindas.

Tobito knygos metmenys:

A.	Tobito išmėginimai	1,3-3,6
B.	Sunki Saros būklė	3,7-17
C.	Tobijo kelionė ir vedybos su Sara	4,1-9,6
D.	Tobijas sugrįžta ir išgydo tėvą	10,1-11,18
E.	Rafaelis apreiškia savo tapatybę	12,1-22
F.	Tobito šlovės giesmė	13,1-18
G.	Pabaiga	14,1-15

TOBITO KNYGA

1

Tobitas

[1] Ši knyga yra pasakojimas apie Tobitą,* sūnų Tobielio, sūnų Hananielio, sūnų Aduelio, sūnų Gabaelio, iš Asielio klano, Naftalio giminės. [2] Asirijos karaliaus Šalmanesero* dienomis jis buvo paimtas į nelaisvę iš Tisbės, esančios pietuose Kedeš–Naftalio Aukštutinėje Galilėjoje, nuo Hazoro vakarų link ir į šiaurę nuo Fogoro.

A. TOBITO IŠMĖGINIMAI

Tobitas tremtinys

[3] Aš, Tobitas, per visas savo gyvenimo dienas ėjau tiesos ir teisumo keliais. Esu davęs daug išmaldos savo giminaičiams ir tautiečiams, ištremtiems su manimi į Ninevę Asirijoje. [4] Kai dar jaunuolis tebebuvau savo žemėje, Izraelio krašte, visa mano protėvio

---

1,1 "... Tobit{as}": Tobito knygos fragmentuose, atrastuose Kumrane, Tobitui duodamas vardas "Tobi", t.y. "Tobijah" (žr. 9–ąją eilutę; Ezd 2,60), arba "Tobijahu" (žr. 2 Kr 17,8) santrumpa, t.y. "Jahvė yra geras". "Tobiel{is}" reiškia "Dievas yra geras"; "Hananiel{is}" reiškia "Dievas yra gailestingas".

1,2 "... Šalmaneser{as}": Šalmaneseras V (727-722 m. prieš Kristų) pradėjo Samarijos apgulą. Šiaurinės Izraelio karalystės gyventojus išvarė į tremtį jo įpėdinis Sargonas II (722-705 m. prieš Kristų). "Tisbė" ir "Fogoras" — archeologų neatrasti Galilėjos miestai; "Tisbė" Gileado srityje turbūt buvo pranašo Elijo gimtinė; "Kedešas": žr. Joz 20,7; "Hazoras": žr. Joz 11,1.

Naftalio giminė jau buvo palikusi Dovydo namus ir Jeruzalę. Tą miestą, kuris buvo iš visų Izraelio giminių išrinktas, idant jos visos atnašautų auką toje vietoje, kur buvo Šventykla, Dievo buveinė. Ji buvo pašventinta ir įkurta visoms ateinančioms kartoms. [5] Visi mano giminaičiai ir visi mano protėvio Naftalio namai atnašaudavo aukas ant visų Galilėjos kalnų ir tam veršiui, kurį Izraelio karalius Jeroboamas* buvo pastatęs Dane.

[6] O aš savo ruožtu dažnai vienas keliaudavau į Jeruzalę šventėms, kaip įsakyta visam Izraeliui amžinu įsaku.* Gabendamas su savimi laukų pirmienas ir kaimenės pirmagimius drauge su pajamų dešimtine ir pirmojo kirpimo vilnomis skubėdavau į Jeruzalę [7] ir paduodavau juos prie aukuro kunigams, Aarono palikuonims. Levitams, atliekantiems tarnybą, duodavau dešimtinę grūdų, vyno, alyvmedžio aliejaus, granatmedžio vaisių, figų ir kitų vaisių. Išskyrus šabo metus, duodavau antrąją dešimtinę pinigais, kuriuos kasmet, nuėjęs į Jeruzalę, sumokėdavau. [8] Trečiąją dešimtinę duodavau našlaičiams ir našlėms bei ateiviams, prisidėjusiems prie izraeliečių. Atnešdavau jiems šią dovaną kas treti metai. Mes valgydavome ją, laikydamiesi Mozės įstatymo įsakų ir mūsų protėvio Hananielio motinos Deboros paliepimų, nes mano tėvas buvo miręs ir palikęs mane našlaičiu.

[9] Užaugęs, vedžiau Aną, moterį iš mūsų klano. Ji pagimdė man sūnų, kurį pavadinau Tobiju. [10] Prasidėjus trėmimui į Asiriją, aš buvau paimtas ir patekau į Ninevę kaip belaisvis. Visi mano giminaičiai ir mano tautiečiai valgė pagonių maistą, [11] bet aš savo ruožtu saugojausi ir nevalgiau pagonių maisto. [12] Kadangi tarnavau Dievui iš visos širdies, [13] Aukščiausiasis suteikė man malonę ir gerą vardą Šalmanesero akyse. Aš pirkdavau visa, ko jam reikėda-

---

1,5 "... Jeroboam{as}": Jeroboamas pastatė šventyklas Dane ir Bet–Elyje, kad jo karalystės gyventojai daugiau nebeitų šventėms į Jeruzalę. Auksinės veršių statulos, šventyklose padėtos, buvo laikomos Jahvės sostu. Ilgainiui žmonės pradėjo garbinti pačias statulas. Jeroboamas statė ir aukštumų alkas (žr. 1 Kar 12,26-33).

1,6 "... amžinu įsaku": žr. Įst 12,11.13-14. Tobitas atsisakė garbinti Dievą Jeroboamo šventyklose ir nešė savo atnašas į Jeruzalę (žr. 2 Kr 11,16). Apie įvairias dešimtines žr. Sk 18,20-32; 2 Kr 31,4-6; Įst 14,22-29; 26,12-13.

vo. [14] Retkarčiais, jam gyvam esant, nuvykdavau į Mediją nupirkti jam prekių. Būdamas Medijos šalyje, palikau dešimt sidabrinių talentų* pas giminaitį Gabrio sūnų Gabaelį, gyvenusį Rages mieste, Medijoje. [15] Bet, Šalmaneserui mirus ir jo sūnui Senacheribui* tapus karaliumi jo vietoje, keliai į Mediją tapo taip nesaugūs, kad daugiau nebegalėjau ten nukeliauti.

Drąsa laidojant mirusius

[16] Šalmaneserui valdant, padariau daug gerų darbų savo giminaičiams ir tautiečiams. [17]* Dalijausi savo duona su alkstančiais ir savo drabužiais su nuogaisiais. Jei pamatydavau iš savo mirusių tautiečių žmogaus kūną, išmestą už Ninevės sienų, jį palaidodavau. [18] Palaidodavau ir bet kokį žmogų, nužudytą Senacheribo,* parbėgusio iš Judėjos dienomis teismo, kurį jam padarė Dangaus Karalius už jo piktažodžiavimą. Pagautas įsiūčio, jis nužudė daug izraeliečių, bet aš, būdavo, vogčiomis paimu jų kūnus ir palaidoju. Senacheribas jų ieškodavo, bet negalėdavo surasti. [19] Bet vienas Ninevės gyventojas, nuėjęs pas karalių, pranešė jam, kad aš juos slapta palaidoju. Aš pasislėpiau. Bet žinodamas, kad karalius žino apie mane ir nori mane nubausti mirtimi, išsigandau ir pabėgau. [20] Tada visa mano nuosavybė buvo nusavinta, man nieko nepaliko. Visa, ką turėjau, buvo paimta į karaliaus iždą, išskyrus mano žmoną Aną ir mano sūnų Tobiją.

[21] Bet nepraėjus po to keturiasdešimčiai dienų, karalius buvo nužudytas dviejų savo sūnų. Jiedu tada pabėgo į Ararato kalnus. Jo sūnus Esarhadonas,* tapęs karaliumi tėvo vietoje, paskyrė mano

---

1,14 "dešimt sidabrinių talentų": apie 40000 Lt. "Rages": šiuolaikinis Rai miestas, apie 8 km į pietryčius nuo Teherano; "Medija": Irano šiaurės vakarų sritis. Žr. Tob 4,20.

1,15 "... Senacherib{as}": Asirijos karalius (705-681 m. prieš Kristų), Sargono II sūnus.

1,17-18 Tobitas, laidodamas mirusius, statė savo gyvybę į pavojų. Būti nepalaidotam žydams buvo didelė nelaimė. Žr. Tob 4,3-4; 6,15; 14,12-13.

1,21 "... Esarhadon{as}": Asirijos karalius (681-669 m. prieš Kristų). "Ahiqar{as}": tautosakos didvyris, įžymus savo išmintimi. Pasakojimas apie Ahiqaro išmintį senovėje buvo plačiai pasklidęs ir yra išlikęs įvairiomis kalbomis: aramėjų, sirų, armėnų, arabų ("Arabų naktys"), graikų (Ezopo pasakos), slavonų, etiopų ir rumunų. Įkvėptasis Tobito knygos autorius padaro Tobitą Ahiqaro dėde, norėdamas iškelti Tobitą. Žr. Tob 14,10 paaiškinimą.

brolio Anaelio sūnų Ahiqarą tvarkyti visus savo karalystės reikalus. Taigi jis turėjo visą valdžios galią. [22] Ahiqaras tad užtarė mane, ir aš galėjau sugrįžti į Ninevę. Asirijos karaliui Senacheribui valdant, Ahiqaras buvo buvęs vyriausiasis vyno padavėjas, antspaudo žiedo saugotojas bei iždininkas, ir Esarhadonas paliko jį tarnyboje. Jis buvo mano artimas giminaitis — mano sūnėnas.

2

[1] Tad karaliui Esarhadonui valdant, sugrįžau į savo namus, ir man buvo sugrąžinti žmona Ana bei sūnus Tobijas. Sekminių iškilmių metu — Savaičių šventėje* — buvo man parengti puikūs pietūs. Aš atsisėdau valgyti. [2]* Kai buvo parengtas man stalas ir padėta prieš mane daug įvairių valgių, savo sūnui Tobijui tariau: "Mano vaikeli, išeik ir parvesk kokį tik rastumei vargšą žmogų, visa širdimi garbinantį Dievą, iš mūsų tautiečių tarp tremtinių čia, Ninevėje. Tepavalgo jis su manimi. Iš tikrųjų, sūnau, aš palauksiu, kol tu sugrįši". [3] Tobijas tad išėjo ieškoti vargšo žmogaus tarp mūsų brolių. Sugrįžęs, jis sušuko: "Tėve!" "Kas nutiko, sūnau?", — klausiau. Jis atsakė: "Vienas mūsų tautiečių buvo nužudytas! Jo kūnas guli prekyvietėje, kur jis buvo ką tik pasmaugtas". [4] Pašokau ant kojų, palikdamas nepaliestus pietų valgius. Išnešęs negyvąjį vyrą iš aikštės, padėjau jį viename iš kambarių, kad saulei nusileidus jį palaidočiau. [5] Parėjęs, apsiploviau* ir skaudžia širdimi valgiau savo maistą. [6] Tada prisiminiau Amos pranašavimą, ištartą Bet–Eliui:

"Jūsų šventės bus paverstos gedulu,
ir visos jūsų giesmės raudomis".

[7] Ir apsiverkiau. Atėjus saulėlydžiui, išėjau ir, iškasęs kapą, negyvėlį palaidojau.

2,1 "... Savaičių šventėje": graikiškai "Pentekoste", t.y. penkiasdešimtoji diena nuo Išėjimo iškilmės. Žr. Kun 23,15-21; Įst 16,9-12.

2,2 Išmalda ir meilės darbai vargšams yra svarbios dorybės, kurių moko Tobito knyga. Žr. Tob 4,7-11.16-17; 12,8-9; 14,10-11.

2,5 "... apsiploviau": lavono palietimas padarė jį nešvarų apeigoms. Žr. Sk 19,11-13.

[8] Mano kaimynai juokėsi iš manęs, vieni kitiems sakydami: "Nejau tas žmogus niekuomet nepasimokys! Juk jau kartą jis buvo gaudomas, kad būtų nubaustas mirtimi už tokį darbą, ir buvo pabėgęs. Betgi čia jis vėl laidoja mirusius!"

Tobitas apanka

[9] Tą pačią naktį apsiplovęs nuėjau į savo kiemą ir atsiguliau prie kiemo sienos. Kadangi buvo karšta, savo veidą palikau neuždengtą, [10] nežinodamas, kad ant sienos virš mano galvos buvo žvirblių. Jų karštos išmatos užkrito man ant akių ir sukėlė baltuosius šlakus. Ėjau pas gydytojus, kad išgydytų, bet kuo daugiau jie mane gydė tepalais, tuo labiau man regėjimą temdė baltieji šlakai,* kol visiškai nebegalėjau matyti. Buvau neregys ketverius metus. Visi mano giminaičiai mane užjautė, o Ahiqaras rūpinosi manimi dvejus metus, kol neišvyko į Elymaisą.*

[11] Tuo metu taip pat ir mano žmona Ana dirbo už atlyginimą moters darbus, verpdama vilnas ir ausdama audeklus. [12] Kai ji įteikdavo, kas buvo užsakyta, mokėdavo jai atlygį. Kartą, septintą Dystros mėnesio* dieną, kai ji pabaigė austi gabalą ir nusiuntė jį savo užsakovams, jie užmokėjo jai visą atlygį ir dar pridėjo ožiuką vaišėms.* [13] Atvestas į mano namus, ožiukas ėmė mekenti. Aš tad, pasišaukęs ją, paklausiau: "Iš kur tu gavai tą ožiuką? Ar tikrai jis nėra vogtas? Sugrąžink jį savininkams, nes mes neturime teisės valgyti to, kas vogta". [14]* Bet ji man atsakė: "Ne, jis buvo man duotas kaip dovana prie atlyginimo". Vis dėlto aš ja netikėjau ir paliepiau sugrąžinti jį savininkams. Tuomet ji, man atsakydama, tarė: "Kurgi tavo išmaldos? Kurgi tavo gerieji darbai? Žiūrėk! Visi žino kokį atpildą esi už juos gavęs!"

2,10 "... temdė baltieji šlakai": katarakta. "Elymais{ą}": graikiškas senovės Elam{o} vardas. Elamas yra į šiaurės rytus nuo Persijos įlankos.

2,12 "... Dystros mėnesio": makedoniečių mėnuo, kuris atitinka žydų Šebat{o} — (sausio — vasario) mėnesį. Taigi galima būtų sakyti "įsižiemojus". "... vaišėms": pažodžiui "židiniui", t.y. kepimui. Dovana turbūt buvo duota turint mintyje kurią nors žydų šventę — Purimus?

2,14 Anos aštrus priekaištas primena Jobo žmonos žodžius. Žr. Jb 2,9.

3

[1] Tuomet, širdgėlos apimtas, dejavau ir, kūkčiodamas pro ašaras, pradėjau melstis:

[2] "Teisus esi, VIEŠPATIE,
ir visi tavo darbai yra teisingi!
Visi tavo keliai yra gailestingumas ir tiesa;
tu esi pasaulio Teisėjas.
[3] Dabar tad, VIEŠPATIE, prisimink mane
ir maloniai į mane pažvelk.
Nebausk manęs už mano nuodėmes,
nei už mano netyčinius nusižengimus,
nei už nusižengimus tau mano protėvių.
Jie nusidėjo tau
[4] ir sulaužė tavo įsakymus.
Užtat ir atidavei mus plėšimui,
tremčiai ir mirčiai,
kad taptume pamoka, priežodžiu, panieka visoms tautoms,
kuriose esi mus išblaškęs.
[5] Dabar tad visi tavo teismai yra teisingi,
kai elgiesi su manimi, kaip mano nuodėmės
ir nuodėmės mano tėvų užsitarnauja.
Juk tavo įsakymų nesilaikėme,
nėjome tiesos keliu tavo akivaizdoje.
[6] Užtat dabar elkis su manimi,
kaip tau patinka,
įsakyk atimti iš manęs gyvasties alsavimą,
kad būčiau išlaisvintas
iš žemės varžtų

3,6 "Juk mirti man geriau, negu gyventi": Tobitas kentėdamas kartoja žodžius irzlaus Jonos (žr. Jon 4,3.8), norėjusio mirti dėl to, kad Dievas nesunaikino jo nekenčiamų ninevitų. Panašiomis aplinkybėmis Mozė (žr. Sk 11,15), Elijas (žr. 1 Kar 19,4) ir Jobas (žr. Job 7,15) prašė mirties iš Dievo. "... amžiną buveinę": graikiškai Hadą, t.y. Šeolą, niūrią mirusiųjų buveinę, iš kurios niekas negrįžta (žr. Job 7,9-10; 14,12; Iz 26,14). Palaimą nešantis nemirtingumas dar nebuvo apreikštas. Žr. Tob 4,6 paaiškinimą.

ir tapčiau dulkėmis.
Juk mirti man geriau, negu gyventi,*
kadangi turėjau klausytis užgaulingų apkalbų,
mane pribloškė širdgėla.
Įsakyk, VIEŠPATIE, kad būčiau išlaisvintas
iš šios kančios,
išlaisvink mane, kad galėčiau eiti į amžiną buveinę*
ir nenugręžk, VIEŠPATIE, nuo manęs savo veido.
Juk mirti man geriau,
negu patirti tiek daug kančios
ir klausytis apkalbų".

B. SUNKI SAROS BŪKLĖ

Sara neteisingai apkaltinama

[7]* Tą pačią dieną Ekbatanos mieste, Medijoje, atsitiko, kad ir Raguelio duktė Sara turėjo klausytis vienos savo tėvo tarnaičių apkalbų. [8] Mat ji buvo ištekėjusi už septynių vyrų, bet nedorasis demonas Asmodėjus* buvo nužudęs vieną po kito jaunikius prieš jiems sueinant kaip vyras ir žmona. Tarnaitė jai sakė: "Tu pati pasmaugi savo vyrus! Pasižiūrėk į save! Jau buvai ištekėjusi už septynių vyrų ir dar nesi nė su vienu iš jų džiaugsmo turėjusi. [9] Kam gi turi mus mušti? Argi dėl to, kad tavo vyrai mirė? Eik pas juos! Kad tu niekad nematytum savo sūnaus ar dukters!"

[10] Tą dieną ji buvo širdgėlos apimta ir kūkčiodama verkė. Užlipusi į viršutinį kambarį savo tėvo namuose, ji norėjo pasikarti. Bet dar kartą pergalvojusi, ji tarė: "Ne! Niekad neleisiu savo tėvo žmonėms užgaulioti! Juk žmonės sakys: 'Tu turėjai tik vieną mylimą

3,7 Nuo šios eilutės įsiterpia pasakotojas, t.y. pasakojama trečiuoju asmeniu. Įkvėptasis autorius susieja keletą atsitiktinių įvykių, norėdamas priminti skaitytojui apie Dievo rūpinimąsi šeima tremtyje. Žr. taip pat Tob 3,16.17; 4,1; 5,4. "Ekbatana" šiuolaikinis Hamadano miestas Irane. Kadaise jis buvo Medijos karalystės sostinė. "Raguel(is) reiškia "Dievo draugas".

3,8 "... Asmodėjus": persiškai "aesthma daeva", t.y. "pykčio demonas", perimtas į aramėjų kalbą "naikintojo" prasme. Jį sutramdys Rafaelis (žr. Tob 8,3); "Rafael(is)" reiškia "Dievas gydo".

dukterį, bet ji iš širdgėlos pasikorė!' Aš nuvesčiau savo tėvą, sulaukusį senatvės į mirusiųjų buveinę kupiną širdgėlos. Tad man kur kas geriau nesikarti, bet maldauti VIEŠPATĮ, kad leistų man mirti, idant man nebereikėtų klausytis tokių užgaulių". [11] Tuo pačiu metu pakeltomis rankomis prieš langą* ji meldėsi, tardama:

"Pašlovintas esi, gailestingumo Dieve!*
Tavo vardas yra amžinai šlovinamas.
Visi tavo kūriniai tešlovina tave amžinai!
[12] Dabar gi, VIEŠPATIE, į tave kreipiu veidą,
tavęsp keliu akis.
[13] Įsakyk, kad aš būčiau išvaduota iš žemės varžtų
ir nebegirdėčiau daugiau tokių užgaulių.
[14] Tu žinai, Valdove, kad esu nekalta;
joks vyras nepalietė manęs;
[15] savo vardo nesu išniekinusi,
nei savo tėvo vardo tremties šalyje.
Aš esu vienintelis savo tėvo vaikas,
kito vaiko būti paveldėtoju jis neturi;
neturi jis brolių, nėra kitų giminaičių,
už kurių galėčiau ilgainiui ištekėti.
Jau septyni mano vyrai mirė!
Kam gi turėčiau dar gyventi?
Betgi jeigu nepatinka tau, VIEŠPATIE,
atimti man gyvybę, maloniai pažvelk į mane.
Neleisk man niekad daugiau tų užgaulių girdėti".

Dievas išklauso abiejų maldas

[16] Abiejų maldos buvo tuo pačiu metu išgirtos šlovingoje Dievo akivaizdoje. [17] Rafaelis buvo pasiųstas išgydyti jų abiejų: Tobito, pašalinant baltuosius šlakus jam nuo akių, kad galėtų savo akimis matyti Dievo šviesą, ir Raguelio dukters Saros, atiduodant ją vedy-

3,11 "... prieš langą": veidu atsigręžus Jeruzalės link. Žr. Dan 6,11. "Pašlovintas esi, gailestingumo Dieve..." ir "Tebūna pašlovintas" yra įprastinė žydų maldų įžanga (žr. Tob 8,5.15; 11,14;13,1).

3,17 "... Tobijas turėjo teisę": pagal protėvių paprotį tuoktis su savo klano moterimis. Tobijas buvo artimiausias Saros giminaitis (žr. Tob 6,12). Žr. Tob 4,12-13; Pr 24.

bomis Tobito sūnui Tobijui ir išlaisvinant ją iš nedorojo demono Asmodėjaus. Mat Tobijas turėjo teisę* turėti ją žmona pirmučiausia už visus kitus, norėjusius ją vesti. Tuo pačiu metu, kai Tobitas sugrįžo iš kiemo į savo namus, Raguelio duktė Sara nulipo iš aukštutinio kambario.

C. TOBIJO KELIONĖ IR VEDYBOS SU SARA

4

Tėvas pamoko sūnų

[1] Tą pačią dieną Tobitas, prisiminęs pinigus, pasidėtus pas Gabaelį Rages mieste, Medijoje, [2] sau tarė: "Štai pasiprašiau mirties. Argi nereikėtų prieš mirštant pasišaukti Tobiją ir pasakyti jam apie pinigus?" [3]* Jis tad pašaukė ir, Tobijui pas jį atėjus, tarė: "Mano sūnau, kai numirsiu, mane prideramai palaidok. Rūpinkis savo motina ir nepalik jos per visas jos gyvenimo dienas. Daryk visa, kas tik jai patinka, ir niekuo neužduok jai širdies. [4] Atsimink, mano sūnau, kad ji pakėlė daug pavojų, tau dar jos įsčiose tebesant. O, jai mirus, palaidok ją šalia manęs tame pačiame kape.

[5] Per visas savo dienas, mano sūnau, atsimink VIEŠPATĮ, mūsų Dievą, ir suvaldyk kiekvieną norą nusidėti ar sulaužyti jo įsakymus. Daryk gerus darbus per visas savo gyvenimo dienas ir niekad neik neteisumo keliais. [6]* Jeigu teisingai gyvensi, visi tavo darbai tau seksis. Visiems vykdantiems teisumą [7] duok išmaldos iš savo mantos ir neleisk savo akiai šykštauti, kai duodi išmaldą. Nenusuk sa-

---

4,3-19 Elgesio taisyklių — aforizmų — rinkinys, panašus į išminties raštiją, ypač Patarlių ir Siracido knygas: pareigos tėvams (3-4 eilutės), ištvermė doroje ir pikto vengimas (5-6.14b), išmaldos ir gerų darbų pareiga ir reikšmė (7-11.16-17), vedybos su savo tautėtėmis (12-13a), darbštumas (13b), skubus atlyginimo mokėjimas (14a), auksinė elgesio taisyklė (15a), blaivybė (15b), klusnumas (18) ir malda (19).

4,6 Prieš pomirtinio atlyginimo žmogui apreiškimą, — tiesa, kurios moko Išminties knyga, — Senojo Testamento žmogus tikėjo, kad dorybė laiduoja žemėje sėkmę ir gerą gyvenimą, o nuodėmė veda žemėje į nesėkmę ir nelaimingą gyvenimą (žr. Įst 28).

vo veido nė nuo vieno vargšo, ir Dievo veidas nebus nusuktas nuo tavęs. [8] Jeigu turi daug mantos, duok išmaldą iš savo pertekliaus; jeigu mažai, nebijok duoti iš to, ką turi. [9] Taip darydamas, tu susikrausi didelį turtą nelaimės dienai. [10] Juk išmalda išlaisvina nuo mirties ir išgelbsti žmogų nuo žengimo į tamsiąją buveinę. [11] Iš tikrųjų išmalda, visiems ją duodantiems, yra vertinga atnaša Aukščiausiojo akivaizdoje.

[12] Saugokis, mano sūnau, nuo bet kokio palaido elgesio. Visų pirma išsirink žmoną iš savo protėvių palikuonių. Nevesk moters svetimtautės, kuri nėra iš tavo tėvo giminės, nes mes esame pranašų palikuonys. Atsimink, mano sūnau, kad Nojus, Abraomas, Izaokas ir Jokūbas, mūsų proseniai, visi paėmė žmonas iš savo giminaičių. Jie buvo palaiminti per savo vaikus. Atsimink, kad jų palikuonys paveldės kraštą. [13] Tad ir tu, mano sūnau, mylėk savuosius. Nebūk išdidus savo širdyje su giminaičiais, savo tautiečių sūnumis ir dukterimis, atsisakydamas imti iš jų sau žmoną. Juk išdidumas yra pražūtis ir didelė netvarka, o dykinėjimas žlugdo ir neša skaudų neturtą, nes dykinėjimas yra bado motina.

[14] Nesulaikyk iki kitos dienos atlygio savo darbininkams, bet tuojau pat jiems užmokėk. Jeigu tarnauji Dievui, gausi atpildą. Prižiūrėk save, mano sūnau, visame, ką tu darai, ir tvardyk visą savo elgesį. [15] Kas tau nepatinka, to ir kitam nedaryk. Negerk be saiko vyno, į kelionę nesileisk girtas. [16] Dalykis savo maistu su išalkusiais ir savo drabužiais su nuogaisiais. Išdalyk savo perteklių kaip išmaldą ir neleisk savo akiai šykštauti, kai duodi išmaldą. [17]* Būk dosnus su savo duona ir vynu ant teisiųjų kapų, bet nedalyk jų nusidėjėliams.

[18] Ieškok kiekvieno išmintingo žmogaus patarimo ir niekad neniekink jokio naudingo pamokymo. [19]* Visad šlovink VIEŠPATĮ Dievą, prašyk jo ištiesinti tavo kelius ir suteikti sėkmę visoms tavo pastangoms bei užmojams. Nes išmintis nėra nuosavybė tautų, pats VIEŠPATS suteikia joms gerą supratimą. Bet jeigu jis kitaip patvarko, tuomet jis nubloškia į giliausią mirusiųjų pasaulio dugną. Dabar tad, mano vaikeli, atsimink mano įsakymus ir neleisk, kad jie išblėstų tavo širdyje.

4,17 Tobitas pataria sūnui arba duoti išmaldą pagerbiant mirusiuosius, arba duoti "paguodos duoną" mirusiojo šeimai. Žr. Jer 16,7; Ez 24,17.

4,19 Malda yra doro gyvenimo pagrindas: į dienos žygius raktas ir spyna nakčiai.

[20] Pagaliau, mano sūnau, aš turiu tau pasakyti, kad esu padėjęs dešimt sidabrinių talentų pas Gabrio sūnų Gabaelį Rages mieste Medijoje. [21] Nenuogąstauk, mano sūnau, dėl mūsų neturto. Tu būsi turtingas žmogus, jeigu bijosi Dievo, vengsi bet kokios nuodėmės ir darysi, kas patinka VIEŠPAČIUI, tavo Dievui".

5

Angelas Rafaelis

[1] Tobijas savo tėvui Tobitui atsakė: "Tėve, darysiu visa, ką man įsakai. [2] Bet kaip aš galėsiu paimti iš jo pinigus? Nei jis manęs pažįsta, nei aš jį pažįstu. Kokį ženklą turiu jam duoti, kad jis mane pažintų, manimi patikėtų ir duotų man pinigus? Be to, aš nežinau, net kokiu keliu leistis kelionėn į Mediją!" [3] Tobitas savo sūnui Tobijui atsakė: "Jis man davė raštą su parašu ir aš jam daviau raštą su parašu. Jo raštą padalijau į dvi dalis, kiekvienas paėmėme po dalį, o vieną raštą pridėjau prie pinigų. Jau praėjo dvidešimt metų, kai padėjau pas jį pinigus. Dabar tad, mano sūnau, susirask patikimą vyrą keliauti su tavimi, mokėsime jam algą, kol sugrįši. Bet paimk pinigus iš Gabaelio".

[4] Tobijas tad išėjo ieškoti kelią žinančio vyro, kuris keliautų su juo į Mediją. Vos išėjęs, jis rado angelą Rafaelį, stovintį prieš jį. Tobijas nežinojo, kad tai buvo Dievo angelas.* [5] Tobijas jam tarė: "Iš kur tu, jaunuoli?" "Aš esu izraelietis, vienas tavo brolių, — jis atsakė, — atėjau čia dirbti". Tada Tobijas jį paklausė: "Ar tu žinai kelią į Mediją?" [6] "Taip, — jis atsakė, — esu ten buvęs daug kartų. Pažįstu tą vietą gana gerai ir žinau visus kelius. Į Mediją esu dažnai keliavęs. Apsistoju, būdavo, pas mūsų tautietį Gabaelį, kuris gyvena Medijoje Rages mieste. Paprastai reikia dviejų dienų nukeliauti iš Ekbatanos į Rages.* Rages yra kalnuose, o Ekbatana viduryje

---

5,4 "Tobijas nežinojo, kad tai buvo Dievo angelas": pasakojimai apie angelus žmogaus pavidalu yra dažni tautosakoje ir Senajame Testamente. Žr. Pr 18. (Žr. taip pat Žyd 13,2).

5,6 "... reikia dviejų dienų nukeliauti iš Ekbatanos į Rages": Aleksandro Didžiojo kariuomenė užtruko vienuolika dienų, nužygiavo šį nuotolį — maždaug 330 km. Autoriui rūpi pasakyti, kad kelionė buvo tolima.

lygumos". [7] "Palauk manęs, jaunuoli, — jam tarė Tobijas, — kol aš įeisiu ir savo tėvui pasakysiu. Mat man reikia, kad tu keliautum su manimi. Aš tau algą mokėsiu". [8] "Puiku, aš palauksiu, — jis atsakė, — tik ilgai neužtruk".

[9] Tobijas tad, įėjęs pasakyti tėvui, jam tarė: "Ką tik radau vyrą, kuris yra iš brolių izraeliečių!" "Pakviesk tą žmogų į vidų, mano sūnau, — jam tarė, — aš noriu sužinoti apie jo šeimą ir kokiai giminei jis priklauso. Noriu žinoti, ar jis tikrai patikimas keliauti su tavimi".

[10] Tada Tobijas išėjo ir, pasišaukęs jį, tarė: "Jaunuoli, mano tėvas prašo tave užeiti". Jis tad įėjo pas jį. Tobitas pasveikino jį pirmas, o jis atsakė: "Džiugus pasveikinimas tau!"* Tobitas atsakė: "Kuo man belieka džiaugtis? Esu žmogus neregys. Aš negaliu matyti dangaus šviesos, bet guliu tamsybėje tarsi mirusieji, negalintys daugiau matyti šviesos. Nors dar gyvas, bet esu tarp mirusiųjų. Žmogaus balsą girdžiu, o matyti negaliu!" Bet jaunuolis tarė: "Drąsos! Netrukus Dievas tave išgydys. Drąsos!" Tada Tobitas jam tarė: "Mano sūnus nori keliauti į Mediją. Ar gali jį palydėti ir būti jo vadovas? Aš tau atlyginsiu, broli". Jis atsakė: "Aš galiu su juo keliauti. Žinau visus kelius, nes dažnai esu keliavęs į Mediją bei perkirtęs visas jos lygumas ir pažįstu visus jos kalnus bei visus jos kelius".

[11] Tuomet Tobitas jį paklausė: "Broli, iš kokios tu šeimos ir iš kurios giminės tu esi? Pasakyk man, broli." [12] "Kam gi tau žinoti mano giminę", — jis atsakė. Bet Tobitas tarė: "Man svarbu žinoti, broli, kieno tu esi sūnus ir koks tavo vardas". [13]* Jis atsakė: "Aš esu Azarijas, sūnus didžiojo Hananijo, vieno tavo giminaičių". [14] Tuomet Tobitas tarė: "Sveikinu atvykusį! Broli, tesaugo tave Dievas! Prašyčiau nepykti ant manęs, kad norėjau sužinoti apie tavo protėvius. Išeina, kad tu esi mūsų giminaitis ir geros bei garbingos kilmės. Aš pažinojau Hananiją ir Nataną, anuos du didžiojo Šemelijo sūnus, jiedu eidavo su manimi į Jeruzalę ir garbino ten su manimi. Jiedu

5,10 "Džiugus pasveikinimas tau!": graikų žodis "chairein" reiškia "sveikinti" ir "būti džiugiam". Hebrajai vieni kitiems linki "Šalom!" — "Ramybės!", o graikai "Chairein" — "Būti džiugiam!"

5,13-14 "Azarija(s)" reiškia "Jahvė padeda"; "Hananija(s)" — "Jahvė yra gailestingas"; "Natanija(s) — "Jahvė duoda"; "Šemaja(s)" — "Jahvė girdi".

nenuklydo nuo teisaus kelio. Tavo giminaičiai yra geri žmonės. Tu iš kilmingos giminės. Sveikinu atvykusį!"

[15] Tada jis pridėjo: "Aš mokėsiu tau algos drachmą už dieną* ir padengsiu išlaidas tau ir savo sūnui. Keliauk tad su mano sūnumi, [16] aš pridėsiu šiek tiek tau prie algos". Rafaelis atsakė: "Aš keliausiu su tavo sūnumi, todėl nesibaimink. Mudu sveiki iškeliausime ir sveiki pas tave sugrįšime, nes kelias yra saugus". [17] Tobitas tad jam tarė: "Laiminu tave, broli!"

Pasišaukęs sūnų, jam tarė: "Sūnau, paruošk visa, kas reikalinga kelionei, ir keliauk su savo broliu. Dangaus Dievas saugiai tenuveda tave į ten ir tesugrąžina tave man sveiką. Mano sūnau, telydi jo angelas judu jūsų saugumui".

Prieš leisdamasis į kelionę, jis pabučiavo savo tėvą ir motiną. Tada Tobitas jam palinkėjo: "Laimingos kelionės!" [18] Bet jo motina apsipylė ašaromis ir Tobitui sakė: "Kam gi išsiunti mano vaiką? Argi jis nėra mūsų rankose lazda, kuria ramstomės kur ir ką bedarydami? [19] Nekrauk pinigų ant pinigų! Verčiau tebūna jie išpirka už mūsų sūnų! [20] Ką mums VIEŠPATS yra davęs pragyvenimui, tikrai mums užtenka". [21] Tobitas jai atsakė: "Nesirūpink, mūsų vaikas sveikas iškeliaus ir pas mus sveikas sugrįš. Tavo akys pamatys jį tą dieną, kai jis sugrįš pas tave sveikas. [22] Nesakyk nieko daugiau! Nesibaimink dėl jų, mano seserie,* nes geras angelas* jį lydės, jo kelionė bus sėkminga, ir jis sugrįš sveikas".

[23]* Tada ji nusišluostė ašaras.

6

Kelionė į Rages

[1] Vaikinui iškeliavus drauge su angelu, [2] šuo išbėgo pas Tobiją ir sekė paskui juos. Taigi juodu žingsniavo pirmyn ir, atėjus pirmajai nakčiai, apsistojo prie Tigrio upės. [3] Vaikinas nusileido prie

5,15 "... drachmą už dieną": įprastinis atlygis už dienos darbą.

5,22 "... mano seserie": malonus vyro kreipinys į žmoną, reiškiantis "mano meile". Žr. Tob 7,11.15; 8,4.21; 10,6.13; Gg 4,9.10.12; 5,1-2. "... geras angelas": nuoroda į angelą sargą, nors Tobitas ir nežino, kad Rafaelis, reikšdamasis kaip Azarijas, yra tas gerasis angelas,

5,23 Ši eilutė priklauso šeštojo skyriaus pirmajai eilutei.

Tigrio pakrantės kojų nusiplauti. Netikėtai didelė žuvis, iššokusi iš vandens, bandė nukąsti vaikinui koją. Nusigandęs, vaikinas suriko. [4] Bet angelas tarė vaikinui: "Nutverk žuvį ir jos nepaleisk!" Vaikinas tad pagriebė žuvį ir išvilko ją į krantą. [5] Tuomet angelas jam tarė: "Perskrosk žuvį ir išimk jos tulžį, širdį ir kepenis. Juos pasilaikyk, o vidurius išmesk, nes tulžis, širdis ir kepenys yra naudingi vaistai".* [6] Vaikinas tad, perskrodęs žuvį, padėjo į šalį tulžį, širdį ir kepenis. Dalį žuvies iškepė ir suvalgė, o likusią pasūdė ir paliko kelionei.

Rafaelio nurodymai Tobijui

Po to jiedu drauge keliavo, kol priėjo Mediją. [7] Tada vaikinas ėmė klausinėti angelą ir tarė: "Broli Azarijau, ką gali išgydyti žuvies širdis ir kepenys ar tulžis?" [8] Jis atsakė: "Žuvies širdį ir kepenis reikia deginti. Jų dūmais reikia smilkyti, kai vyras ar moteris yra demono ar piktos dvasios kankinami. Bet kokia jų kančia visiškai pradings, nepalikdama jokio pėdsako. [9] O tulžis vartojama patepti žmogaus akims, kai yra užkritę ant jų baltieji šlakai. Patepus ja akis, reikia tik papūsti į baltuosius šlakus, ir jos bus išgydytos".

[10] Jiems atkeliavus į Mediją ir jau artinantis prie Ekbatanos, [11] Rafaelis vaikinui tarė: "Broli Tobijau!" "Aš čia!" — jis atsakė. Tada Rafaelis tęsė: "Šią naktį dera mums praleisti Raguelio namuose. Jis yra tavo giminaitis ir turi dukterį, vardu Sara. [12] Nei vyriškio palikuonio, nei kitos dukters, išskyrus vien Sarą, jis neturi. Taigi tu, kaip artimiausias giminaitis, turi pirmumo teisę prieš visus kitus vyrus ją vesti. Taip pat tu gali teisėtai paveldėti ir jos tėvo nuosavybę. Be to, mergaitė yra protinga, drąsi ir labai graži, o jos tėvas yra geras žmogus". [13] Jis tęsė: "Tu tikrai turi teisę ją vesti. Klausyk tad manęs, broli! Šiąnakt aš pakalbėsiu su jos tėvu apie mergaitę, kad galėtume laikyti ją savo nuotaka. Sugrįžę iš Rages, atšvęsime jos vestuves. Mat aš žinau, kad Raguelis negali jokiu būdu jos už tavęs neleisti ar kitam vyrui ją pažadėti, neužsitraukdamas mirties bausmės pagal Mozės knygos įsaką.* Iš tikrųjų jis žino, kad

---

6,5 "... tulžis, širdis ir kepenys yra naudingi vaistai": senovės gydytojai, apskritai imant, laikė juos naudingais vaistais.

6,13 "... pagal Mozės knygos įsaką": Žr. Sk 36,6-8. Šis tekstas įsako tuoktis tik su savo giminės moterimis, bet mirties bausmės nemini.

tu, o ne koks kitas vyras, turi teisę vesti jo dukterį. Klausyk tad manęs, broli, ir šią naktį pakalbėsime dėl mergaitės ir paruošime jos sužadėtuves su tavimi. Sugrįžę iš Rages, paimsime ją ir parvesime su savim į tavo namus".

[14] Atsakydamas Rafaeliui, Tobijas tarė: "Broli Azarijau, aš esu girdėjęs, kad ji jau buvo ištekėjusi už septynių vyrų ir kad jie mirė vedybiniame kambaryje. Tą naktį, kai nuėjo pas ją, jie mirė. Be to, girdėjau žmones kalbant, kad demonas juos užmušė. [15] Užtat dabar bijau: demonas jos pavydi, todėl jai nieko pikta nedaro, bet kas tik artinasi prie jos, tą nužudo. Esu vienintelis savo tėvo sūnus. Jeigu mirčiau, nuvaryčiau tėvą ir motiną į kapus iš širdgėlos dėl manęs. Kito sūnaus jie neturi jiems palaidoti!"

[16] Rafaelis jam tarė: "Argi užmiršai savo tėvo įsakymus? Jis tau paliepė vesti moterį iš savo tėvo namų. Dabar tad klausyk manęs, broli. Apie tą demoną nesirūpink. Vesk ją. Aš žinau, kad šį vakarą ji bus išleista už tavęs. [17] Eidamas į vedybinį kambarį, pasiimk truputį žuvies kepenų bei širdies ir uždėk juos ant smilkalų žarijų. Pasklis tvaikas, ir demonas, vos jį užuodęs, pabėgs ir niekad daugiau arti jos nepasirodys. [18] Tada, prieš sueidamas su ja, pirma abu atsistokite ir pasimelskite.* Prašykite Dangaus VIEŠPATĮ suteikti judviem gailestingumą ir išgelbėjimą. Nebijok, nes ji buvo paskirta tau prieš pasaulio sukūrimą. Tu ją išgelbėsi, ir ji keliaus su tavimi. Aš numanau, kad ji pagimdys tau vaikų, ir jie bus tau brolių vietoje. Tad nesirūpink!"

Tobijas, išgirdęs Rafaelio žodžius ir sužinojęs, kad ji buvo jo giminaitė, iš jo tėvo palikuonių namų, ją labai įsimylėjo. Jis atidavė jai savo širdį.

7

Raguelio namuose

[1] Įėjus į Ekbataną, Tobijas tarė: "Broli Azarijau, vesk mane tiesiai į giminaičio Raguelio namus". Jis tad nuvedė Tobiją į Raguelio namus. Jį rado sėdintį prie savo kiemo vartų. Jiedu pasveikino jį pirmieji, o jis tarė: "Džiugus pasveikinimas ir judviem, broliai!

6,18 "... abu atsistokite ir pasimelskite": malda yra reikalinga demonui išvaryti.

Geros sveikatos judviem ir sveiki atvykę!" [2] Įvedęs juos į vidų, jis savo žmonai Ednai* tarė: "Šis jaunuolis atrodo lygiai kaip mano giminaitis Tobitas!" [3] Edna tad jį paklausė: "Broliai, kas judu esate?" "Mes esame iš Naftalio palikuonių, ištremtų į Ninevę". [4] "Ar pažįstate mūsų giminaitį Tobitą?" — užklausė. Jie atsakė: "Iš tikrųjų mes pažįstame!" "Ar sveikas jis?" — jį klausinėjo. [5] "Taip, jis yra gyvas ir sveikas", jie atsakė. Tada Tobijas pridėjo: "Jis yra mano tėvas!" [6] Raguelis pašoko, pabučiavo jį ir verkė džiaugsmo ašaromis. Po to, atgavęs žadą, jis tarė: "Laiminu tave, vaikeli! Esi gero ir kilmingo tėvo sūnus!" Kai išgirdo, kad Tobitas yra netekęs regėjimo, jį apėmė širdgėla. Apsiašarojęs, jis tarė: "Kokia baisi nelaimė, kad toks doras ir geradaris žmogus neteko regėjimo!" Verkdamas, jis apkabino savo giminaitį Tobiją. [7] Dėl Tobito verkė ir Edna, verkė taip pat ir jų duktė Sara.

Tobijo ir Saros vedybos

[8] Po to Raguelis papjovė iš kaimenės aviną ir surengė jiems labai nuoširdų priėmimą. [9] Nusimaudžius, apsiplovus ir susėdus prie valgio, Tobijas tarė Rafaeliui: "Broli Azarijau, paprašyk Raguelio, kad man duotų mano giminaitę Sarą". [10] Raguelis, netyčia tai nugirdęs, vaikinui tarė: "Valgyk ir gerk, būk šį vakarą linksmas! Juk nėra nė vieno, išskyrus tave, broli, kuris turi teisę vesti mano dukterį Sarą. Be to, aš negaliu laisvai duoti ją kuriam kitam vyrui, išskyrus tave, nes tu esi mano artimiausias giminaitis. Betgi leisk man paaiškinti plačiau tikrą padėtį, mano vaikeli. [11] Esu išleidęs ją už septynių vyrų iš mūsų giminaičių, ir jie visi mirė tą naktį, kai jie pas ją nuėjo. Dabar gi, mano vaikeli, valgyk ir gerk! Esu tikras, kad VIEŠPATS pasirūpins jumis". Bet Tobijas atsakė: "Nieko nevalgysiu ir negersiu, kol neduosi man, kas man priklauso". Raguelis tad atsakė: "Tai padarysiu. Ji yra tavo pagal Mozės knygos įsaką. Tavo vedybos su ja buvo nuspręstos danguje! Imk savo giminaitę, nuo dabar tu esi jos meilė, ir ji yra tavo mylimoji. Ji duota tau nuo šiandien ir amžinai. Mano vaikeli, tegloboja Dangaus VIEŠPATS judu abu šią naktį ir tesuteikia judviem gailestingumą ir ramybę".

7,2 "... Edna(i)": "Ednos" vardas reiškia "Malonumą".

[12] Tada Raguelis pašaukė savo dukterį Sarą. Atėjus jai, paėmė ją už rankos ir padavė ją Tobijui,* tardamas: "Imk ją savo žmona pagal įstatymą ir įsaką, užrašytą Mozės knygoje. Imk ją ir vesk saugiai pas savo tėvą. Telydi Dievas jus kelionėje savo ramybe". [13] Pasišaukęs jos motiną, paprašė ją atnešti rašymo priemones. Jis surašė vedybų sutartį,* pareikšdamas, kad jis atiduoda ją žmona pagal Mozės įstatymo įsaką.

[14] Po to buvo pradėta valgyti ir gerti. [15] Raguelis, pasišaukęs savo žmoną Edną, jai tarė: "Mano meile, paruošk tą kambarį ir nuvesk ją ten". [16] Ji tad nuėjusi, paklojo lovą tame kambaryje, kaip buvo jis jai paliepęs, ir ten nuvedė Sarą. Ji apraudojo savo dukterį. Tada, šluostydama ašaras, jai tarė: [17] "Nebijok, mano dukra! Tesuteikia tau Dangaus VIEŠPATS džiaugsmo vietoje tavo širdgėlos! Nebijok, mano dukra!" Ir išėjo.

8

Demono išvarymas

[1] Pabaigę valgyti ir gerti, mergaitės tėvai norėjo eiti gulti. Jie tad, paėmę vaikiną, nuvedė jį į miegamąjį. [2]* Tuomet Tobijas prisiminė Rafaelio žodžius ir, išėmęs žuvies kepenis ir širdį iš maišelio, kuriame juos laikė, uždėjo ant smilkalų žarijų. [3] Žuvies tvaikas taip atstūmė demoną, kad jis pabėgo į tolimiausią Egipto užkampį.* Bet Rafaelis sekė iš paskos ir ten jį tučtuojau apkalė grandinėmis.

[4] Tėvai tuo tarpu išėjo ir uždarė iš lauko kambario duris. Tobijas, išlipęs iš lovos, Sarai sakė: "Mylimoji, kelkis. Pasimelskime ir maldaukime mūsų VIEŠPATĮ, kad būtų mums gailestingas ir mus

---

7,12 "... paėmė ją už rankos ir padavė Tobijui": pagrindinė vedybų apeiga.

7,13 "... vedybų sutartį": vedybų sutarties pasirašymas buvo vienintelė kita vedybų apeiga.

8,2-3 Senovės žmonių elgesys galynėjantis su demonais mums gali atrodyti keistas ir neįprastas. O vis dėlto žuvis yra pasakojimo dalis, o ne būdas demonui išvaryti. Įkvėptasis autorius pabrėžia maldos galią (žr. Tob 6,18; 8,4-8), angelo — Dievo įgaliotinio — vaidmenį ir Tobijo dorumą.

8,3 "... tolimiausią Egipto užkampį": į dykumą. Dykuma buvo laikoma demonų buveine. Žr. Iz 13,21; 34,14; Mt 4,1; 12,43.

apsaugotų". [5] Ji tad atsikėlė, ir jiedu ėmė melstis, maldaudami, kad būtų apsaugoti. Tobijas pradėjo, tardamas:

"Pašlovintas esi tu, mūsų protėvių Dieve,
tebūna šlovinamas tavo vardas
amžinai per visas kartas!
Tešlovina tave dangus
ir visa Kūrinija per amžius!
[6] Tu sukūrei Adomą
ir jam sukūrei jo žmoną Evą,
kad būtų jo pagalba ir parama.
Iš jų dviejų kilo žmonija.
Tu sakei: 'Negera žmogui būti vienam,
padarysiu jam bendrininką kaip jį patį'.
[7] Dabar tad imu šią savo giminaitę
ne dėl gašlumo,
bet kilniam tikslui.
Suteik, kad ji ir aš rastume gailestingumo
ir drauge sulauktume senatvės".

[8] Ir jiedu abu tarė: "Amen! Amen!" [9] Po to atsigulė nakčiai.

Bet Raguelis atsikėlė ir, pasišaukęs tarnus, išėjo ir iškasė kapą, [10] nes jis sakė: "Gali atsitikti, kad jis mirs, ir mes būsime išjuokti ir užgauliojami". [11] Jiems pabaigus kasti kapą, Raguelis parėjo namo ir, pasišaukęs savo žmoną, [12] tarė: "Pasiųsk vieną iš tarnaičių, kad įeitų pažiūrėti, ar Tobijas yra gyvas, ar miręs. Jeigu jis yra miręs, palaidokime jį niekam nežinant". [13] Ji tad pasiuntė tarnaitę, kuri užsidegė lempą ir, atidariusi miegamojo duris, įėjo. Ji rado juodu drauge giliai įmigusius. [14] Tarnaitė išėjo ir pranešė jiems, kad Tobijas gyvas ir nieko blogo nėra įvykę. [15] Jie tad šlovino Dangaus Dievą, o Raguelis tarė:

"Pašlovintas esi tu, Dieve,
kiekvienu tyru šlovės žodžiu,
tešlovina tave visi tavo išrinktieji!
Tešlovina tave per amžius!
[16] Pašlovintas esi tu,
nes padarei mane laimingą;

ko bijojau, tai neįvyko.
Tu pasielgei su mumis
pagal savo begalinį gailestingumą.
[17] Pašlovintas esi tu,
nes buvai gailestingas
dviem vienatiniams vaikams.
Būk jiems gailestingas, Valdove,
ir juos apsaugok,
vesk jų gyvenimą į pilnatvę
laime ir gailestingumu".

[18] Ir jis paliepė savo tarnams užkasti kapą prieš išauštant.

Vestuvių vaišės

[19] O savo žmoną jis paprašė iškepti daug duonos kepalų. Nuėjęs prie kaimenės, jis parinko du jaučius bei keturis avinus ir įsakė, kad jie būtų papjauti. Taigi buvo pradėta ruoštis. [20] Tada jis paliepė pašaukti Tobiją ir padarė priesaiką jo akivaizdoje, tardamas: "Iš čia tu per keturiolika dienų* nesijudinsi, bet liksies čia, valgydamas ir gerdamas su manimi. Tu padarysi mano dukterį laimingą po visų jos vargų. [21] Po to imk tuojau pat pusę visko, kas man priklauso ir grįžk saugus ir sveikas pas tėvą. Kita pusė bus tavo, kai mano žmona ir aš numirsime. Drąsos, mano vaikeli! Aš esu tavo tėvas, o Edna yra tavo motina, ir mes priklausome tau ir tavo žmonai dabar ir amžinai. Drąsos, mano vaikeli!"

9

Tobijas išsiunčia Rafaelį į Rages

[1] Tada Tobijas, pasišaukęs Rafaelį, jam tarė: [2] "Broli Azarijau, pasiimk keturis tarnus ir du kupranugarius ir keliauk į Rages.* Nuėjęs į Gabaelio namus, paduok jam šį raštą ir, paėmęs pinigus,

8,20 "... keturiolika dienų": būdamas laimingas dėl nelauktos įvykių atomazgos, Raguelis padvigubina vestuvių vaišių laiką. Tobijui grįžus į Ninevę, bus įprastinė vestuvių savaitė — septynios dienos. Žr. Tob 11,18; Ts 14,12.
9,2 "... keliauk į Rages": žr. Tob 5,6 paaiškinimą.

pakviesk jį vykti su tavimi į mano vestuves. [3]* Juk žinai, kad mano tėvas tikriausiai skaičiuoja dienas. Jeigu uždelsiu bent vieną dieną, sukelsiu jam daug rūpesčio. [4] Tu buvai liudytojas priesaikos, kuria yra prisiekęs Raguelis, aš negaliu pažeisti jo priesaikos". [5] Rafaelis tad su keturiais tarnais bei dviem kupranugariais iškeliavo į Rages Medijoje ir apsistojo pas Gabaelį. Rafaelis atidavė jam jo raštą ir pranešė jam, kad Tobito sūnus Tobijas vedė ir kviečia jį į vestuves. Gabaelis nedelsdamas patikrino pinigų maišus, tebeturinčius sveikus antspaudus, ir juos uždėjo ant kupranugarių. [6] Kitą rytą abu atsikėlė anksti ir iškeliavo į vestuves. Atvykę į Raguelio namus, jie rado Tobiją prie vaišių stalo. Jis pakilo pasveikinti Gabaelio, kuris apsiverkė ir, jį laimindamas, tarė: "Geras ir kilnus sūnau, sūnau gero ir kilnaus tėvo, doro ir geros širdies žmogaus! Tesuteikia VIEŠPATS dangišką palaimą tau ir tavo žmonai, tavo žmonos tėvui ir motinai. Tebūna pašlovintas Dievas, nes Tobijas yra tikras mano pusbrolio Tobito atvaizdas".

D. TOBIJAS SUGRĮŽTA IR IŠGYDO TĖVĄ

10

Tėvai rūpinasi

[1] Tuo tarpu Tobitas visą laiką skaičiavo, kiek reikėtų Tobijui dienų nukeliauti ir kiek dienų parkeliauti. Praėjus tam dienų skaičiui ir sūnui nepasirodant, [2] jis tarė: "Stebiuosi, kas galėjo atsitikti. Galbūt kas nors jį ten sulaikė? O galbūt Gabaelis yra miręs ir nėra kam pinigus jam paduoti". [3] Jis ėmė sielotis. [4] "Mano vaikas yra žuvęs,* nebėra jo tarp gyvųjų," — sakė jo žmona Ana. Ji pradėjo verkti ir raudoti sūnaus, tardama: [5] "Vargas man, mano vaikeli, mano akių šviesa, kad išleidau tave į kelionę". [6] Bet Tobitas ją ramindavo: "Nu-

---

9,3 Tobijo jautrumas kitiems ir rūpinimasis tėvu atspindi visos knygos nuotaiką. Be to, visi knygos veikėjai, išskyrus demoną Asmodėjų, yra mylinčios ir patikimos asmenybės.

10,4 "Mano vaikas yra žuvęs": Anos polinkis matyti tik nelaimę ir Tobito pastangos ją guosti pavaizduoja didelį įkvėptojo autoriaus jautrumą skirtingam žmonių to paties įvykio išgyvenimui.

siramink! Liaukis sielojusis, brangioji. Nėra ko sielotis. Kas nors nelaukto turbūt atsitiko. Tas vyras, su kuriuo jis iškeliavo, yra patikimas ir vienas iš mūsų giminaičių. Nesikankink dėl jo, brangioji. Netrukus jis bus namie". [7] Ji atsakydavo: "Tu pats nusiramink! Liaukis mane apgaudinėti. Mano vaikas yra žuvęs!" Kasdien ji išskubėdavo laukan ir žiūrėdavo į kelią, kuriuo jos sūnus buvo iškeliavęs. Ji pasitikėjo tik savo akimis. Saulei nusileidus, sugrįžusi į vidų, ji raudodavo ir verkdavo, visiškai negalėdama užmigti.

Išvykimas iš Ekbatanos

Pasibaigus keturiolikai vestuvių dienų, kurias Raguelis buvo prisiekęs švęsti dėl savo dukters, Tobijas nuėjo pas jį ir tarė: "Prašyčiau leisti man išvykti, nes žinau, kad mano tėvas ir motina neteko vilties mane pamatyti. Maldauju tad, tėve, leisti man išvykti ir sugrįžti į tėvo namus. Aš jau esu papasakojęs tau, kokiame varge jį palikau". [8] Bet Raguelis Tobijui kalbėjo: "Pabūk, mano vaikeli, pabūk pas mane. Aš pasiųsiu pasiuntinius pas tavo tėvą Tobitą, kad jie duotų jam žinią apie tave". [9] "Ne! — jis atsakė, — maldauju, leisk man vykti pas mano tėvą". [10] Raguelis tad nedelsdamas davė Tobijui jo žmoną Sarą ir pusę visos savo nuosavybės: vergų ir vergių, jaučių ir avių, asilų ir kupranugarių, drabužių, pinigų ir namų ūkio reikmenų. [11] Atsisveikindamas juos, jis apkabino Tobiją ir tarė: "Sudie, mano sūnau! Laimingos kelionės! Tegloboja Dangaus VIEŠPATS tave ir tavo žmoną Sarą! O, kad aš galėčiau pamatyti prieš mirdamas jūsų vaikus!" [12] Tada, pabučiavęs savo dukterį Sarą, jai tarė: "Mano dukra, gerbk savo uošvį ir uošvienę, nes nuo dabar jie yra tau tokie pat tėvai, kaip davusieji tau gyvastį. Keliauk ramybėje, dukra! Leisk man girdėti apie save visad gerą žodį, kol tik aš būsiu gyvas". [13] O Edna Tobijui tarė: "Mano vaikeli ir brangus mano broli, teparveda tave Dangaus VIEŠPATS laimingai! O, kad aš galėčiau pamatyti tavo ir savo dukters vaikus prieš numirdama! VIEŠPATIES akivaizdoje aš patikiu tau savo dukterį, nedaryk per visas savo gyvenimo dienas nieko, kas ją įskaudintų. Keliauk ramybėje, mano vaikeli! Nuo dabar aš esu tavo motina, o Sara yra tavo žmona. Telydi mus palaima per visas mūsų gyvenimo dienas!" Pabučiavusi vieną ir kitą, ji išleido juodu į kelionę. [14] Raguelio namus Tobijas paliko kupinas laimės ir džiaugsmo, šlovindamas Dan-

gaus ir žemės VIEŠPATĮ, Visatos Karalių, padariusį jo kelionę tokią sėkmingą. Atsisveikindamas su Ragueliu ir Edna, jis pridėjo: "Man VIEŠPATIES įsakyta gerbti jus per visas mano gyvenimo dienas!"

11

Tobijas sugrįžta

[1] Prisiartinus prie Kaserino, esančio prieš pat Ninevę, Rafaelis tarė: [2] "Tu žinai kokioje nelaimėje mudu palikome tavo tėvą. [3] Nueikime mudu paskubom pirma tavo žmonos ir paruoškime namus, kitiems dar neatvykus". [4] Jiedviem einant drauge, Rafaelis jam tarė: "Ar turi po ranka žuvies tulžį?" Ir šuo ėjo drauge, bėgdamas iš paskos.*

[5] Tuo tarpu Ana sėdėjo, atidžiai stebėdama kelią, kuriuo turėjo pareiti jos sūnus. [6] Pamačiusi jį pareinant, ji tarė jo tėvui: "Tikėk manim, tavo sūnus pareina! Ir vyras, kuris su juo iškeliavo!"

[7] Prieš Tobijui prieinant prie tėvo, Rafaelis tarė: "Aš esu tikras, kad jo akys bus atvertos. [8] Patepk jo akis žuvies tulžimi. Baltuosius šlakus vaistas sutrauks, ir jie nukris jam nuo akių. Tavo tėvas atgaus regėjimą ir matys šviesą".

Tobito akys išgyja

[9] Ana, pribėgusi prie sūnaus, puolė jam ant kaklo ir tarė: "Dabar tave pamačiusi, mano vaikeli, galiu mirti". Ji apsiverkė. [10] Tada Tobitas atsikėlė ir apgraibomis išėjo pro kiemo vartus. Tobijas priėjo prie jo [11] su žuvies tulžimi rankoje ir, jį tvirtai prilaikydamas, papūtė jam į akis, tardamas: "Tėve, nebijok!" Tada jis patepė jam akis vaistais ir truputį palaukė. [12] Po to jis abiem rankomis nutraukė, pradėdamas nuo akių kampų, baltuosius šlakus. [13] Tobitas, pamatęs savo sūnų, apkabino jį abiem rankomis ir [14] verkdamas kartojo: "Tave, mano sūnau, savo akių šviesą, aš matau!" Tada jis tarė:

11,4 "... šuo ėjo drauge, bėgdamas iš paskos": šuo pasakojime turbūt yra senesnio tautosakos pasakojimo liekana. Tobito knygoje jis tik pasirodo, bet neturi jokio vaidmens.

"Tebūna pašlovintas Dievas,
tebūna pašlovintas jo didingas vardas,
tebūna palaiminti visi jo šventieji angelai!
Tebūna pašlovintas jo šventasis vardas
per visus amžius!
[15] Nors jis mane ir nuplakė,
bet jis manęs ir pasigailėjo.
Štai dabar matau savo sūnų Tobiją!"

Tada Tobitas sugrįžo į vidų, džiaugsmingai visu balsu šlovindamas Dievą. Tobijas papasakojo savo tėvui, kad kelionė buvo sėkminga, kad jis parnešė pinigus, kad jis vedė Raguelio dukterį Sarą ir kad iš tikrųjų ji yra pakeliui į čia, labai arti Ninevės vartų.

[16] Džiaugdamasis ir šlovindamas Dievą, Tobitas nuėjo prie Ninevės vartų savo marčios pasitikti. Ninevės gyventojai, matydami, kad jis judriai vaikščioja, ir niekas už rankos jo neveda, buvo nustebinti. [17] Tobitas visų akivaizdoje papasakojo, kaip Dievas buvo jam gailestingas ir kaip jam atvėrė akis. Tobitas, pamatęs savo sūnaus Tobijo žmoną Sarą, ją palaimino, tardamas: "Eikš, mano dukra! Sveikinu atvykusią! Tebūna pašlovintas Dievas, kuris atvedė tave pas mus, mano dukra. Tebūna palaimintas tavo tėvas ir tavo motina, tebūna palaimintas mano sūnus Tobijas, būk palaiminta tu, mano dukra! Įeik į savo židinį! Su palaiminimu ir džiaugsmu sveikinu atvykusią! Įeik, mano dukra!" Taigi ta diena buvo džiaugsminga visiems Ninevėje gyvenusiems žydams.

[18] Ahiqaras ir jo sūnėnas Nadabas atėjo dalytis Tobito džiaugsmu. Tobijo vestuvės buvo smagiai atšvęstos per septynias dienas.* Jis gavo daug dovanų.

11,18 "... vestuvės buvo smagiai atšvęstos per septynias dienas": buvo įprasta vestuves švęsti septynias dienas (žr. Tob 8,20).

E. RAFAELIS APREIŠKIA SAVO TAPATYBĘ

12

Rafaelio atlyginimas

1* Pasibaigus vestuvėms, Tobitas pasišaukė savo sūnų ir jam tarė: "Mano sūnau, tu turėtumei išmokėti algą su tavimi keliavusiam vyrui ir dar pridėti prie to, kas buvo sutarta". 2 "Tėve, — jis klausė, — kiek turiu duoti jam už pagalbą? Net jeigu duočiau pusę visos mantos, kurią jis pargabeno su manimi, man nebūtų nuostolio. 3 Juk jis parvedė mane gyvą ir sveiką pas tave, išgydė mano žmoną, parnešė pinigus su manimi ir tave išgydė. Kiek tad turiu pridėti prie to, kas sutarta?" 4 "Jis yra vertas, mano sūnau, gauti pusę visko, ką jis parnešė". 5 Tobijas tad pasišaukė Rafaelį ir jam tarė: "Imk kaip algą pusę visko, ką parnešei, ir eik ramybėje".

Pamokymai

6* Tada Rafaelis, pasivedęs juos abu į šalį, tarė: "Šlovinkite Dievą ir visų gyvųjų akivaizdoje pripažinkite jį už jo gerus jums padarytus darbus. Šlovinkite ir giedokite giesmes jo vardui. Skelbkite visiems žmonėms Dievo darbus su derama pagarba; nedelskite jį pripažinti. 7 Karaliaus paslaptį yra gera užslėpti, bet Dievo darbus reikia apreikšti ir pripažinti su derama pagarba. Darykite, kas gera, ir piktas jūsų neužklups. 8* Melstis ir pasninkauti yra gera, bet geriau negu tai — išmalda ir teisumas. Truputis su teisumu yra geriau, negu perteklius su nedorumu. Geriau duoti išmaldą, negu krau-

---

12,1-5 Tobitas ir jo sūnus dosniai sutinka duoti Azarijui kur kas daugiau, negu buvo sutarta. Žr. Tob 5,15-16.

12,6-10 Išminties mokytojo stiliumi, Rafaelis duoda Tobitui ir jo sūnui trumpą pamokymą, panašų į Tobito pamokymą savo sūnui. Žr. Tob 4,3-19.

12,6-7 Pareigą šlovinti Dievą žydai laikė savo didžiausia privilegija. Gyvenimas, nešlovinant Dievo, buvo laikomas beprasmiu. Žr. Iz 38,16-20.

12,8 Malda ... pasninkas ... išmalda ... teisumas: Žr. Kalno pamokslą (Mt 6).

ti auksą, [9] nes išmalda išgelbsti nuo mirties ir nuvalo visas nuodėmes. Kas duoda išmaldą — ilgai gyvens, [10] bet kas daro nuodėmę ir nedorai elgiasi — yra didžiausi savo gyvasties priešai".

Rafaelio tapatybė

[11] "Dabar apreikšiu jums visą teisybę, nuo jūsų nieko nenuslėpdamas. Tai jau esu jums pareiškęs, sakydamas: 'Karaliaus paslaptį dera užslėpti, bet Dievo darbus reikia apreikšti su derama pagarba'. [12]* Taigi, kai tu, Tobitai, ir Sara meldėtės, aš liudijau judviejų maldą VIEŠPATIES Šlovės akivaizdoje. Panašiai būdavo, kada tik laidodavai mirusius. [13] O tada, kai tu nedelsdamas atsikėlei nuo stalo, ir palikai pietų valgius, kad nueitum ir palaidotum mirusį, [14] aš buvau pasiųstas* tave išmėginti. Tuo pačiu metu Dievas pasiuntė mane išgydyti tave ir tavo marčią Sarą. [15]* Aš esu Rafaelis, vienas iš septynių angelų, kuriems leista tarnauti VIEŠPATIES Šlovės akivaizdoje".

[16] Abudu buvo apstulbę. Jie puolė kniūpsčia, nes buvo baimės apimti. [17] "Nebijokite, — jis tarė jiems, — ramybė su jumis! Dabar ir visados dėkokite VIEŠPAČIUI! [18] Juk aš, būdamas su jumis, to nedariau savo nuosprendžiu, bet vykdžiau Dievo valią. Šlovinkite jį kasdien ir visados. Giedokite jam giesmę! [19] Nors matėte mane valgant ir geriant, iš tikrųjų aš nevalgiau ir negėriau. Ką jūs matėte, buvo regėjimas. [20] Dabar tad kelkitės nuo žemės ir šlovinkite Dievą. Žiūrėkite, aš žengiu pas tą, kuris mane pasiuntė. Užrašykite į knygą visus šiuos, jums įvykusius, dalykus". [21] Jam pakilus į orą, jie atsistojo ir nebegalėjo jo daugiau matyti. [22] Jie šlovino Dievą giesmėmis, dėkojo jam už tokius jo nuostabius darbus, kai Dievo angelas buvo jiems pasirodęs.

12,12.15 Rafaelis yra vienas iš septynių ypatingų užtarėjų, pristatančių žmogaus maldą Dievui. Tame amžiuje vystėsi mokslas apie angelus. Kitų dviejų angelų vardai yra randami Šv. Rašte: Gabrielio (žr. Dan 8,16; 9,21; Lk 1,19.26) ir Michaelio (žr. Dan 10,13.21; 12,1; Jud 9; Apr 12,7).

12,14 "... aš buvau pasiųstas...": Dievas dažnai siunčia bandymus savo mylimam žmogui sutaurinti (žr. Job 1-2).

F. TOBITO ŠLOVĖS GIESMĖ

13

1* Tada Tobitas tarė:

"Tebūna pašlovintas Dievas,
kuris gyvena amžinai,
nes jo karalystė tveria per visus amžius!
2 Jis ir nuplaka, ir pasigaili,
nubloškia į mirusiųjų pasaulio gelmes
ir parveda iš giliosios bedugnės, —
iš jo rankos niekas negali ištrūkti.
3 Izraelio vaikai, šlovinkite jį tautose,
nes jose jis išblaškė jus!
4 Net ten jis parodė savo didybę!
Aukštinkite jį visų gyvųjų akivaizdoje,
nes jis yra mūsų VIEŠPATS
ir jis yra mūsų Dievas.
Jis yra mūsų Tėvas,
amžinai jis yra Dievas!
5 Nors jis nuplaks jus už jūsų nedorus darbus,
bet jis vėl bus visiems jums gailestingas.
Jis surinks jus iš visų tautų,
kuriose esate išblaškyti.

6 Kai jūs grįšite pas jį
visa savo širdimi ir visa savo gyvastimi,
darydami kas teisu jo akivaizdoje,
tuomet jis atsigręš į jus,
nebeslėps daugiau nuo jūsų savo veido.
Dabar tad pasvarstykite,

13,1-18 Tobito šlovės giesmė (žr. Iš 15,1-18; Jdt 16,1-17) dalijama į dvi dalis. Pirmoji dalis — 1-8 eilutės — yra šlovės giesmė, kurioje aidi temos iš karalystės giesmių ir psalmių; antroji dalis — 9-18 eilutės — kreipiasi į Jeruzalę stiliumi pranašų, kalbėjusių apie naują ir idealią Jeruzalę (žr. Iz 60; Apr 21).

ką jis jums yra padaręs,
dėkokite jam visa savo burna.
Šlovinkite teisumo VIEŠPATĮ,
aukštinkite amžių Karalių.

Savo tremties šalyje aš jį išpažinsiu,
jo galybę ir didybę
parodysiu tautai, kuri yra nusidėjusi.
Sugrįžkite pas jį, nusidėjėliai,
ir darykite, kas teisu jo akivaizdoje.
Galbūt maloniai jis pažvelgs į jus
ir bus jums gailestingas.
7 Aš savo ruožtu aukštinu savo Dievą
ir dangaus Karaliuje mano gyvastis džiūgauja.
8 Tekalba visa tauta apie jo didybę,
teišpažįsta jį Jeruzalėje.

9 O Jeruzale, šventasis mieste!
Jis nuplakė tave už tavo rankų darbus,*
bet jis vėl pasigailės teisiųjų vaikų.
10 Išpažink VIEŠPATĮ, nes jis geras,
šlovink amžių Karalių,
idant jo Padangtė tavyje
būtų atstatyta su džiaugsmu.
Tepradžiugina visus tavo tremtinius;
tepuoselėja visus tavo kenčiančius
per visas ateinančias kartas.
11 Visiems žemės pakraščiams švies ryški šviesa:
daug tautų ateis pas tave iš toli toli,
gyventojai tolimiausių žemės pakraščių,
patraukti prie tavęs VIEŠPATIES Dievo vardo,
nešdami dovanas savo rankose Dangaus Karaliui.
Karta po kartos giedos tavyje džiaugsmo giesmę,
amžinai tvers išrinktojo miesto vardas.
12 Tebūna prakeikti, kas tave įžeidžia blogu žodžiu,
tebūna prakeikti, kas tave užkariauja

13,9 "... nuplakė tave už tavo rankų darbus": už stabus ir jų garbinimą.

ir išgriauna tavo sienas,
tebūna prakeikti, kas nugriauna tavo bokštus
ir sudegina tavo namus!
Bet tebūna amžinai palaiminti,
kas tave gerbia!

[13] Eik tad ir džiaukis teisiųjų vaikais,
nes jie bus surinkti
ir šlovins amžių VIEŠPATĮ.
[14] Palaiminti tie, kurie tave myli,
palaiminti tie, kurie džiaugiasi tavo gerove.
Palaiminti ir žmonės, kurie sielojasi su tavimi
dėl tavo kančių,
nes jie džiaugsis su tavimi
ir amžinai liudys tavo garbę.
[15] Mano dvasia šlovina VIEŠPATĮ,
didįjį Karalių!
[16] Jeruzalė bus atstatyta
kaip amžinieji jo Namai.
Kaip laimingas būsiu,
jeigu mano palikuonių likutis išliks,
kad galėtų pamatyti
tavo garbę ir išpažinti dangaus Karalių.
Jeruzalės vartai bus statomi iš safyro ir smaragdo,
visos jos sienos iš brangių akmenų.
Jeruzalės bokštai bus statomi iš aukso,
visos jų dantytos viršūnės iš gryno aukso.
[17] Jeruzalės gatvės bus grįstos
rubinais ir Ofyro akmenimis.
[18] Jeruzalės vartai giedos džiaugsmo giesmes
ir visi jos namai šauks:
'Aleliuja! Tebūna pašlovintas Izraelio Dievas!'
O palaimintieji šlovins jo šventąjį vardą
dabar ir per amžius".

{Tobito šlovės giesmės pabaiga.}

G. PABAIGA

14

Tobito patarimas

[1] Tobitas mirė ramybėje, turėdamas šimtą dvylika metų, ir buvo palaidotas labai garbingai Ninevėje. [2] Jis buvo šešiasdešimt dvejų metų, kai neteko regėjimo, o atgavęs regėjimą jis gyveno patogiai, dalydamas išmaldą ir be paliovos šlovindamas Dievą ir išpažindamas Dievo didybę.

[3] Prieš pat mirtį, pasišaukęs savo sūnų Tobiją ir septynis Tobijo sūnus, jis davė šį įsakymą: "Mano sūnau, paimk savo sūnus [4] ir skubiai keliauk į Mediją, nes aš tikiu Dievo žodį, kurį pranašas Nahumas* ištarė apie Ninevę. Visi tie dalykai įvyks ir užklups Asiriją ir Ninevę. Iš tikrųjų įvyks visa, kas buvo pasakyta Izraelio pranašų, kuriuos Dievas siuntė. Nė vienas jų žodis neliks tuščias, bet visi bus įvykdyti paskirtu laiku. Taigi bus saugiau Medijoje, negu Asirijoje ir Babilone. Mat žinau ir tikiu, kad, ką tik Dievas yra pasakęs, bus įvykdyta ir įvyks; nė vienas pranašavimų žodis neliks tuščias. Visi mūsų giminės, Izraelio krašto gyventojai, bus išblaškyti ir išvaryti į tremtį iš gerojo krašto.* Visa Izraelio žemė bus nuniokota, net Samarija ir Jeruzalė bus sunaikintos! Ir Dievo Namai joje bus sudeginti iki pat pamatų ir liks valandėlę nuniokoti.

[5] Betgi Dievas vėl ištremtųjų pasigailės ir parves į Izraelio kraštą. Jie atstatys jo Namus, — nors jie nebus tokie gražūs, kaip buvo pirmieji, — laikotarpiui iki bus užbaigtas laikų metas.* Po to jie visi sugrįš iš savo tremties ir atstatys visą Jeruzalės didingumą. Dievo Namai joje bus atstatyti, lygiai kaip Izraelio pranašai yra

---

14,4-5 "... Nahum(as)": vienas iš Mažųjų pranašų, kurio knygoje yra pranašavimai apie Ninevės sunaikinimą. Čia įkvėptasis autorius, laikydamasis savo pasakojimo istorinių rėmų, kalba Tobito lūpomis apie Ninevės nubaudimą, Jeruzalės sunaikinimą (587 m. prieš Kristų), Judo tremtį ir sugrįžimą iš tremties kaip apie ateities įvykius. Šis būdas — naudojimas istorijos įvykių kaip pranašysčių apie ateitį — yra dažna apokaliptinių autorių priemonė. "... iš gerojo krašto": Pažado žemės vardas. Žr. Įst 1,35; 3,25; 4,21.22.

14,5 "... iki bus užbaigtas laikų metas": nuoroda į mesijinius laikus, kuriais buvo laukiama naujos ir didingesnės Šventyklos. Žr. Žyd 9,1-14.

apie juos kalbėję. [6]* Tada visos tautos ir visos žemės žmonės atsivers ir garbins Dievą tiesa, visi atmes savo stabus, apgaule nuvedusius juos į klaidą, [7] ir būdami teisūs šlovins amžinąjį Dievą. Visi izraeliečiai, išgelbėti tomis dienomis ir darantys kas teisu Dievo akivaizdoje, bus surinkti. Jie eis į Jeruzalę ir gyvens saugiai per amžius Abraomo krašte, — jiems jis bus atiduotas. Džiaugsis nuoširdžiai mylintys Dievą, o kas daro nuodėmę ir nedorai elgiasi, visiškai pradings nuo žemės. [8-9] Dabar tad, mano vaikai, uždedu jums šią pareigą: ištikimai tarnauti Dievui ir daryti, kas yra gera jo akivaizdoje. Ir jūsų vaikams turi būti įsakyta dorai elgtis, duoti išmaldą, laikyti širdyje Dievą ir šlovinti jo vardą visad nuoširdžiai ir visomis savo jėgomis. Dabar tad, mano sūnau, išvyk iš Ninevės, nepasilik čia. [10] Tą dieną, kai palaidosi savo motiną šalia manęs, net nakties nepraleisk mieste. Nes matau, kad joje yra daug nedorumo, joje daug apgaulių, o žmonės nesigėdi. Pasvarstyk, mano sūnau, ką Nadabas* padarė Ahiqarui — tam žmogui, kuris jį užaugino. Argi nebuvo Ahiqaras priverstas, gyvas būdamas, į žemę lįsti? Tačiau Dievas atsuko Nadabo begėdišką nusikaltimą prieš jį patį. Ahiqaras išėjo į šviesą,* o Nadabas įžengė į amžiną tamsą,* nes jis bandė nužudyti Ahiqarą. Už tai, kad Ahiqaras davė išmaldos, jis išsigelbėjo nuo mirtinų spąstų, kuriuos Nadabas buvo jam paspendęs, bet pats Nadabas į juos pakliuvo ir gavo galą. [11] Dabar tad, mano vaikai, pasvarstykite, ką padaro išmalda, ir kur nuveda nedorumas — jis neša mirtį! Štai nebegaliu atsikvėpti".

Tobito ir Tobijo mirtis

Paguldytas į lovą, jis mirė ir buvo garbingai palaidotas. [12] Kai numirė Tobijo motina, sūnus palaidojo ją šalia savo tėvo. Tada jis, jo žmona ir vaikai sugrįžo į Mediją ir apsigyveno Ekbatanoje pas

---

14,6 Mesijiniu laikotarpiu pagonys įtikės Dievą — Kūrėją ir Istorijos Viešpatį.

14,10 "... Nadab{as}": Ahiqaro pasakojimo didvyris Ahiqaras, Asirijos karalių Senacheribo ir Esarhadono kancleris, įsūnija savo sūnėną Nadabą ir ruošia jį tapti savo įpėdiniu. Bet Nadabas klastingai surengia sąmokslą savo dėdei nužudyti. Ahiqaras pasislepia savo bičiulio namuose ir ilgainiui, atskleidus Nadabo sąmokslą, tampa apgintas ("išėjo į šviesą"). Po to Nadabas buvo įmestas į kalėjimą, kur jis ir numirė ("įžengė į amžiną tamsą"). Ahiqaro išmalda išgelbėjo jį nuo mirties. Žr. Tob 2,2.

savo uošvį Raguelį. [13] Savo žmonos tėvais jis rūpinosi jų senatvėje ir juos gerbė; palaidojo juos Ekbatanos mieste Medijoje. Jis paveldėjo nuosavybę ir Raguelio, ir savo tėvo Tobito. [14] Sulaukęs garbingo šimto septyniolikos metų amžiaus, jis mirė. [15] Prieš mirdamas jis išgirdo apie Ninevės sunaikinimą ir pamatė į Mediją varomus belaisvius, kuriuos Medijos karaliaus Kyaxares* buvo paėmęs. Tobijas šlovino Dievą už visa, ką jis buvo padaręs Ninevei ir Asirijai. Prieš numirdamas, jis džiaugėsi, kad Ninevė buvo sunaikinta ir šlovino VIEŠPATĮ Dievą per amžių amžius. Amen.

14,15 "... Kyaxares": Babilonijos karalius Nabopolasar{as} ir Kyaxares užėmė ir sunaikino Ninevę 612 m. prieš Kristų. Žr. Tob 1,15 paaiškinimą.

JUDITOS KNYGA

Juditos knyga yra vaizdingas pasakojimas apie Dievą, grėsmingos pervartos metu išgelbėjusį savo tautą per moterį, vardu Judita. Nežinomas autorius šį pasakojimą apie Dievo apvaizdą sukūrė baigiantis antrajam prieškristiniam šimtmečiui arba pirmojo prieškristinio šimtmečio pradžioje. Bemaž tikra, kad jis buvo parašytas hebrajų kalba, bet graikiškasis tekstas rodo, kad pasakojimas, laisvai perimdamas iš Septuagintos ankstyvesnių knygų graikų kalbą, yra tapęs pernelyg savitas literatūros kūrinys.

Šį graikiškąjį tekstą Katalikų Bendrija yra priėmusi kaip deuterokanonišką, t.y. priklausantį antrajam, arba žydų išeivijos Septuagintos, šventų knygų rinkiniui, o kitos krikščionių bendrijos šį tekstą — Juditos knygą, laiko apokrifu, t.y. nepriklausančiu hebrajiškajam šventų knygų rinkiniui.

Graikiškasis Septuagintos tekstas čia ir verčiamas į lietuvių kalbą. Jeronimas, nenoriai paruošęs lotyniškosios Vulgatos Juditos tekstą, rėmėsi antriniu aramėjišku Juditos knygos vertimu, užtiktu Palestinoje, ir ankstyvesniu lotynišku vertimu iš graikų kalbos. Juditos knygos tekstas lotyniškoje Vulgatoje daug kuo skiriasi nuo Septuagintos, arba graikiškojo Juditos knygos, teksto.

Nūdien nėra įmanoma nustatyti datas ir vietas įvykių, paskatinusių sukurti šį pasakojimą. Skaitant jį, dėmesį patraukia įkvėptojo autoriaus siekis stiprinti savo tautos tikėjimą apvaizdžiu Dievo artumu. Juditos knyga yra pasakojimas žmogui — tautai — sunkių bandymų žaizdre. Skaitytojas raginamas imti į širdį pamoką, kad Dievas net pervartose ir lūžiuose yra Istorijos Viešpats, kuris gali išgelbėti Izraelį nuo priešų. Kaip Dievas kadaise išgelbėjo savo tautą per Mozės rankas, taip dabar jis išgelbsti ją per pamaldžią našlę Juditą.

Pasakojimą galima skirstyti į dvi dalis. Pirmoje dalyje — 1-7 skyriuose — Holofernas, Nebukadnezaro kariuomenės vadas, veda milžiniškas asirų pajėgas į žygį nubausti vasalus, atsisakiusius ateiti Asirijai į pagalbą prieš Mediją. Žydų tauta atkakliai priešinasi prie Betulijos, gindama kelią į Jeruzalę. Nepaisydamas Achioro įspėjimo, kad žydai negali būti nugalėti, nebent jie nusidėtų Dievui, išdidus Holofernas apgula Betuliją ir uždaro vandens šaltinius. Po trisdešimt keturių dienų miesto gynėjai nuleidžia rankas ir yra pasiruošę pasiduoti.

Kaip tik tuo metu pasirodo Judita, — jos vardas reiškia Žydė, — ir pažada nugalėti asirus. Čia pasakojimas pasiekia savo viršūnę. Papasninkavusi ir pasimeldusi, Judita apsirengia geriausiais drabužiais ir nueina į asirų stovyklą, kur nužudo pasigėrusį Holofemą. Asirai, tai sužinoję, pasiduoda panikai, o žydai įsidrąsinę juos nugali. Šauni žmonių pergalės giesmė Juditai pagerbti yra dažnai pritaikoma Marijai (žr. Jdt 15,9-10).

Bandymai susieti Juditos knygą tiesiogiai su žydų istorijos fonu senovės Artimųjų Rytų imperijų kontekste nėra sėkmingi. Pasakojimas buvo parašytas kaip pamaldus mąstymas apie metinės Perėjimo iškilmės prasmę. Jį įkvėpė Išėjimo knyga (žr. Iš 14,31), Izaijo skaitiniai ir Psalmės, kalbančios apie ypatingą Dievo rūpestį apsaugoti Jeruzalę. Dievo rankos, kaip jo apvaizdžios veiklos veiksnio tema, kadaise žėrėjo Mozės rankoje, o dabar žėri Juditos rankoje. Būdinga žydų menui sinagogose vaizduoti Dievo ranką, ištiestą iš dangaus. Dievo ranka iš dangaus yra dalis scenos Dura-Europos sinagogos sienos freskose, vaizduojančiose išėjimą iš Egipto, Izaoko auką (žr. Pr 22) ir Ezekielio sausų kaulų slėnį (žr. Ez 37).

Pasakojimas apie Juditą patraukė daugelio rašytojų, menininkų ir kompozitorių dėmesį. Mozart'as ir Beethoven'as pasirinko Juditą kaip veikėją savo muziko kūriniams. Dailininkai ją pavaizdavo drobėje, o skulptoriai iškalė Chartres katedros fasado akmenyje. Pasakojimas apie Juditą yra reiklus pasakojimas. Moteris Judita apvaldo savo tautos bailumą ir nugali priešą.

Juditos knygos metmenys:

A.	Pavojus žydams	1,1-7,32
B.	Žydų išgelbėjimas	8,1-14,10
C.	Pergalė	14,11-16,25

JUDITOS KNYGA

A. PAVOJUS ŽYDAMS

1

Karas prieš Mediją

[1] Tai buvo dvyliktieji Nebukadnezaro,* valdžiusio asirus didžiajame Ninevės mieste karaliavimo metai. Tomis dienomis Arfaksadas* valdė Ekbatanoje. [2] Aplink miestą jis pastatė sieną iš tašytų akmenų, kiekvienas jų buvo trijų uolekčių aukščio ir šešių uolekčių ilgio; sieną padarė septyniadešimties uolekčių aukščio ir penkiasdešimties uolekčių storio. [3] Prie vartų jis įtaisė šimto uolekčių aukščio ir šešiasdešmties uolekčių pločio prie pamatų bokštus. [4] O vartus pastatė septyniasdešimties uolekčių aukščio su keturiasdešimties uolekčių pločio anga, kad jo pajėgos ir į gretas susirikiavę pėstininkai galėtų išžygiuoti kartu.

1,1 "... Nebukadnezaro...": Nebukadnezaras (605-562 m. prieš Kristų) buvo antrasis neo–babiloniečių, t.y. kaldėjų, o ne asirų karalius. Jis sunaikino Jeruzalę 587-586 m. prieš Kristų ir išvarė į Babilonijos tremtį žydus (žr. 2 Kar 24,1-25.26). Juditos knygos autorius, visiškai nepaisydamas istorijos faktų, vaizduoja jį gyvenus po Babilonijos tremties (žr. taip pat Jdt 4,3; 5,19). Kai kurie Šv. Rašto mokslininkai mano, kad toks istorijos faktų nepaisymas yra sąmoningas ir, anot jų, rodo, kad autorius savo knygą laikė ne istoriniu veikalu, bet istoriniu apsakymu. Nebukadnezaras jo apsakyme yra netikinčio karaliaus ir Dievo tautos priešo įvaizdis. "Arfaksado" istorikai nežino. Spėliojama, kad jis buvo įkūrėjas medų karalystės, kurios sostinė buvo Ekbatana.

[5] Tomis dienomis karalius Nebukadnezaras išėjo į mūšį su karaliumi Arfaksadu didžiojoje lygumoje. Ši lyguma yra prie Ragau'o* ribų. [6] Pas jį susitelkė visi gyventojai iš aukštumų, visi gyvenusieji palei Eufratą, Tigrį bei Hydaspesą ir iš elymėjų karaliui Ariochui pavaldžių lygumų. Taigi daug tautų buvo pašaukta dalyvauti cheleūditų* mūšyje.

Nebukadnezaro ultimatumas tautoms

[7]* Tada asirų karalius Nebukadnezaras išsiuntė pasiuntinius pas visus Persijos gyventojus, visus žmones Vakarų kraštuose — Kilikijoje, Damaske, Libane, Anti–Libane, pas visus pajūrio gyventojus, [8] pas tautas Karmelyje, Gileade, Aukštutinėje Galilėjoje, didžiojoje Esdraelono lygumoje, [9] pas žmones Samarijoje ir jos miestuose, pas visus anapus Jordano ir iki pat Jeruzalės, Betanijos, Chelūso, Kadešo, Raamseso ir visos Gošeno žemės, [10] pas žmones net anapus Tanio bei Memfio ir pas visus visus Egipto gyventojus iki pat Etiopijos ribų. [11] Betgi visų tų kraštų gyventojai nekreipė dėmesio į asirų karaliaus šaukimą dėtis prie jo karo žygiui, nes jo nebijojo ir laikė jik tik mirtingu žmogumi. Jie tad grąžino jo pasiuntinius atgal tuščiomis rankomis ir įsižeidusius. [12] Nebukadnezaras, labai įtūžęs ant tų visų kraštų, prisiekė savo sostu ir karalyste atkeršyti visai Kilikijos, Damasko ir Sirijos sričiai, išžudyti savo kalaviju visus Moabo gyventojus, Amono žmones, visą Judėją ir visus bet kur Egipte iki pat abiejų jūrų pakrančių.*

Nebukadnezaro žygis prieš Arfaksadą

[13] Septynioliktaisiais metais, nužygiavęs su savo kariuomene prieš Arfaksadą, jis nugalėjo jį mūšyje. Sutriuškinęs visą Arfaksado kariuomenę — raitininkus ir kovos vežimus, [14] jis užėmė jo

---

1,5 "... Ragau'o": Ragau, arba Rages, medų miestas, kur žuvo Arfaksadas, yra maždaug 320 km į pietvakarius nuo šiuolaikinio Hamadano ir apie 12 km nuo Teherano.

1,6 "... cheleūditų": turbūt turima mintyje kaldėjus.

1,7-10 Minimos tautos nūdien yra tapusios Sirija, Libanu, Palestina ir Egiptu. "Persijos gyventojai": pietinė šiuolaikinio Irano sritis.

1,12 "... abiejų jūrų pakrančių": senieji Mesopotamijos valdovai dažnai ženklino savo karalystės ribas liečiančias dvi jūras: Aukštutinę jūrą — Viduržemio ir Žemutinę jūrą — Persijos jūrą, arba įlanką.

miestus ir, atžygiavęs į Ekbataną, paėmė jos bokštus, apiplėšė jos turgavietes ir pavertė jos didybę pajuokos reginiu. [15] Paėmęs į nelaisvę Arfaksadą Ragau'o kalnuose, suvarpė jį savo ietimis ir sunaikino jį visiems laikams.

[16] Po to jis drauge su visa savo marga jungtine kariuomene, milžiniška kareivių minia, sugrįžo į Ninevę. Ten jis ir jo pajėgos ilsėjosi ir puotavo šimtą dvidešimt dienų.

2

Karo žygis prieš tautas Vakaruose

[1] Aštuonioliktaisiais metais, pirmojo mėnesio dvidešimt antrąją dieną, rūmuose sklido gandas, kad asirų karalius Nebukadnezaras, lygiai kaip jis buvo grasinęs, imsis keršto visiems aniems kraštams. [2] Pasišaukęs visus savo pareigūnus ir visus didžiūnus, jis išdėstė jiems savo slaptą užmojį ir savo lūpomis jiems smulkiai nupasakojo tos visos srities išdavystę. [3] Taigi buvo nutarta sunaikinti visus, kurie atsisakė paklusti jo duotam įsakymui.

[4] Pasibaigus pasitarimui, asirų karalius Nebukadnezaras, pasišaukė vyriausiąjį savo kariuomenės vadą, savo pavaduotoją Holoferną,* ir jam tarė: [5] "Taip kalba Didysis Karalius, visos žemės viešpats: 'Eik nuo mūsų ir paimk su savimi patyrusių vyrų — šimtą dvidešimt tūkstančių pėstininkų ir dvylika tūkstančių raitininkų. [6] Leiskis į žygį prieš visus kraštus Vakaruose, nes jie nekreipė dėmesio į mano įsakymus. [7] Įsakyk jiems, kad turėtų paruošę žemių ir vandens,* nes aš atžygiuoju ant jų įtūžęs. Aš uždengsiu visą jų žemės paviršių savo kareivių kojomis ir leisiu, kad jie būtų mano kariuomenės grobis. [8] Daubos ir grioviai bus pilni jų sužeistųjų! Net patvinusi upė bus lavonų užkimšta! [9] Aš išvarysiu juos belaisviais į pačius žemės pakraščius. [10] Tad eik! Užimk jų žemę man iš anksto. Jeigu jie tau pasiduos, pasaugok juos man iki jų bausmės

---

2,4 "... kariuomenės vadą... Holoferną": Holofernas yra antrasis pagrindinis knygos veikėjas.

2,7 "... žemių ir vandens": persų laikotarpiu užkariautojo sutikimas su "žemėmis ir vandeniu" buvo besąlygiško pasidavimo įvaizdis.

dienos. [11] O tiems, kurie priešinsis, neparodyk nė vienam jokio pasigailėjimo, bet leisk žudyti ir plėšti kiekviename krašte, kurį užimsi. [12] Savo gyvastimi* ir savo karalystės galybe tai pasakiau! Visa tai įvykdysiu savo ranka!* [13] O tu tad nepraleisk nė vieno savo valdovo įsakymo, bet taip juos vykdyk, kaip tau įsakiau. Nedelsk tai vykdyti!"

Holoferno žygis

[14]* Išėjęs iš karaliaus rūmų, Holofernas tuojau pat sušaukė visus asirų kariuomenės didžiūnus, vadus ir pareigūnus. [15] Jis sutelkė į būrius šimtą tūkstančių rinktinių kareivių, kaip jam buvo įsakęs jo valdovas padaryti, ir dvylika tūkstančių raitų lankininkų. [16] Jis paskirstė juos į kovos gretas kaip yra paskirstoma galinga kariuomenė žygiui. [17] Be to, jis parūpino labai didelį skaičių kupranugarių, asilų bei mulų jų mantai gabenti ir nesuskaitomą daugybę avių, jaučių bei ožkų jiems maitinti. [18] Kiekvienas vyras gavo gausų maisto davinį ir dosnų sidabro bei aukso kiekį iš karaliaus rūmų.

[19] Tada jis leidosi į žygį su visa savo kariuomene, žygiuodamas pirma karaliaus Nebukadnezaro, savo kovos vežimais, raitininkais ir rinktiniais pėstininkais uždengti visą žemės paviršių Vakaruose. [20] Drauge su jais ėjo marga minia tarsi skėrių spiečius, tarsi žemės smiltys — minia, kurios suskaičiuoti nebuvo įmanoma.

[21] Jie tad leidosi į žygį iš Ninevės ir žygiavo tris dienas Bektilės lygumos link. Nuo Bektilės jie nužygiavo statytis stovyklos prie kalnų, dunksančių į šiaurę nuo Aukštutinės Kilikijos. [22] Iš ten Holofernas, paėmęs visą savo kariuomenę, — pėstininkus, raitininkus

---

2,12 "... savo gyvastimi": pažodžiui "kaip aš gyvas!" Senajame Testamente tokia priesaika yra būdinga Dievybei. Žr. Įst 32,40. Taip prisiekdamas, Nebukadnezaras daro save lygų Dievui. Žr. Jdt 6,2. "... savo ranka": pakelta Nebukadnezaro ranka prieš Dievą ir jo tautą yra proga sankirčiui su moters Juditos ranka. Žr. Jdt 9,9-10; Iz 10,5-14.

2,14-27 Trijų dienų žygis nuo Ninevės iki Bektilės — nūdien nežinoma vietovė — į šiaurę nuo Aukštutinės Kilikijos yra negalimas, nes tai buvo bent 300 km kelionė. Kilikija yra pietrytinės Mažosios Azijos sritis.

ir kovos vežimus, — nužygiavo į aukštumas. [23]* Jis nuniokojo Putą ir Ludą, apiplėšė visus rasisitus ir išmaelitus, gyvenusius ant dykumos ribos į pietus nuo Cheleono. [24] Po to, persikėlęs per Eufratą, perėjo Mesopotamiją, naikindamas visus įtvirtintus miestus palei Abrono slėnį, ir pasiekė jūrą. [25] Paskui, užpuolęs Kilikijos žemes, išžudė visus, kurie jam priešinosi. Tada jis nuėjo prie pietinių Jafeto ribų priešais Arabiją. [26] Apsupęs visus midjaniečius, padegė jų palapines ir išgrobė jų avides. [27] Nusileidęs į Damasko lygumą pjūties metu, padegė visus jų laukus, sunaikino jų kaimenes ir bandas, ištuštino jų miestus, nuniokojo jų žemes ir kalaviju išžudė visus jų jaunus vyrus.

[28] Baimė ir klaikas apėmė visas pajūrio tautas: Sidono ir Tyro gyventojus, Suro ir Okinos gyventojus bei visus Jamnijos gyventojus. Ir Azoto bei Aškelono gyventojai buvo klaiko apimti.

3

Vakarų tautos pasiduoda

[1] Jie tad siuntė pas jį pasiuntinius prašyti taikos šiais žodžiais: [2] "Štai mes, Nebukadnezaro Didžiojo karaliaus tarnai, gulime kniūpsti prieš tave. Elkis su mumis, kaip nori. [3] Žiūrėk, mūsų pastatai, visas mūsų kraštas, visi kviečių laukai, kaimenės ir bandos, visos mūsų gyvenviečių avidės yra prieš tavo akis! Daryk su jais, kaip tau atrodo geriausia. [4] Štai mūsų miestai ir jų gyventojai yra tavo paslaugoms! Ateik ir elkis su jais, kaip tau atrodo gera".

[5] Pasiuntiniams atėjus pas Holoferną ir davus jam šią žinią, [6] jis nužygiavo į pajūrį su kariuomene, išdėstė įgulas įtvirtintuose miestuose ir paėmė jų rinktinius vyrus į pagalbinius dalinius. [7] Tų miestų žmonės ir visi kaimų gyventojai priėmė jį su vainikais, rateliais ir būgnelių su žvangučiais muzika. [8] Tačiau jis sunaikino visas jų alkas ir iškirto šventuosius medžius, vykdydamas jam duotą

2,23 Put(as) ir Lud(as) — turbūt mažos karalystės Mažojoje Azijoje. Ez 30,5 tekste jie minimi kaip Egipto sąjungininkai, o Ez 27,10 tekste Putas ir Ludas parūpina Tyrui samdinių kareivių. Rasisitai nėra istorijai žinomi; išmaelitai — arabai (žr. Pr 6,11-12); Cheleon(as) — Kaldėja?

įsakymą sunaikinti visus vietinius dievus, kad visos tautos garbintų vieną Nebukadnezarą ir visos kalbos bei visos gentys šauktųsi į jį kaip į dievą.

[9] Pagaliau jis pasiekė Esdraeloną prie Dotano, esančio priešais Judėjos kalnų virtinę. [10] Pasistatęs stovyklą tarp Gebos* ir Skitopolio, pasiliko visą mėnesį, norėdamas aprūpinti savo kariuomenę reikmenimis.

4

Judėja išgyvena pavojų

[1] Kai Judėjoje gyvenę izraeliečiai išgirdo apie visa, ką asirų karaliaus Nebukadnezaro karvedys Holofernas buvo padaręs tautoms, išplėšdamas ir sunaikindamas visas jų šventyklas, [2] jam priartėjus, buvo apimti neapsakomos baimės. Jie susirūpino ir dėl Jeruzalės, ir dėl VIEŠPATIES, savo Dievo, Šventyklos. [3] Mat jie tik neseniai buvo sugrįžę iš tremties,* visi Judėjos žmonės buvo ką tik susibūrę ir jų šventieji reikmenys, aukuras bei Šventykla buvo buvę neseniai atšventinti po jų išniekinimo.* [4] Jie tad davė žinią į visas Samarijos vietoves ir į Koną, Bet–Horoną, Balmainą, ir Jerichą, Chobą, Aesorą, ir į Salemo slėnį. [5] Nedelsdami, jie užėmė aukščiausias kalvas, įtvirtino ant jų esančius kaimus ir sudarė maisto atsargas karui, nes javai laukuose buvo ką tik nupjauti.

[6] Vyriausiasis kunigas Joakimas,* buvęs tomis dienomis Jeruzalėje, parašė Betulijai ir Bet–Omestajimams, gyventojams dviejų miestų, esančių priešais Esdraeolono lygumą prie Dotano, [7] įsakydamas jiems užimti kalnų perėjas, nes per jas Judėja galėjo būti užpulta. Mat būtų buvę lengva užkirsti kelią kariuomenei, nes

---

3,10 "... tarp Gebos": galbūt "tarp Gelboės..." — kalnų virtinės, kurios gale yra Skitopolis, hebraiškai vadinama Bet–Šean(u).

4,3 "... neseniai buvo sugrįžę iš tremties ... atšventinti po jų išniekinimo": šios užuominos yra įvairiai siejamos — su persų laikotarpiu (538-323 m. prieš Kristų) ar net su Antiocho IV Epifano dienomis (175-164 m. prieš Kristų).

4,6 "Vyriausiasis kunigas Joakimas...": žr. Bar 1,7 ir Bar 1,8-9 paaiškinimą.

tarpeklis buvo siauras. Vos du vyrai galėjo greta praeiti. [8]* Izraeliečiai darė, kaip jiems įsakė vyriausiasis kunigas Joakimas ir visos Izraelio tautos Seniūnų taryba, esanti Jeruzalėje.

Tauta meldžiasi

[9] Visi Izraelio vyrai didžiausiu uolumu šaukėsi į Dievą ir atgailavo pasninkaudami, [10] jie patys, jų žmonos, vaikai ir galvijai.* Visi jų krašte gyvenantys ateiviai, samdiniai ir pirkti vergai — visi susijuosė ašutinėmis. [11] O visi izraeliečiai, — Jeruzalėje gyvenę vyrai, moterys ir vaikai, — gulėjo kniūpsčia prieš Šventyklą,* pelenais apibertomis galvomis, rodydami VIEŠPAČIUI savo ašutinę. [12] Net aukurą jie apdengė ašutine ir vienu balsu šaukėsi į Izraelio Dievą, karštai maldaudami, kad neleistų nei išgabenti jų vaikų, nei pagrobti jų moterų, nei sunaikinti jų paveldo miestų, nei Šventyklą suteršti ar išniekinti piktam pagonių džiaugsmui.

[13] VIEŠPATS išgirdo jų šauksmą ir maloniai pažvelgė į jų nelaimę, nes žmonės pasninkavo daug dienų visoje Judėjoje ir priešais Visagalio VIEŠPATIES šventovę. [14] Vyriausiasis kunigas ir visi kunigai, stovėję priešais VIEŠPATĮ ir tarnavę VIEŠPAČIUI su ašutine ant juosmens, atnašavo nuolatines deginamąsias aukas, įžado atnašas ir savanoriškas žmonių atnašas. [15] Pelenais apsibarstę savo turbanus, jie šaukėsi į VIEŠPATĮ iš visų jėgų prašydami, kad maloniai pažvelgtų į visus Izraelio namus.

5

Pasitarimas Holoferno stovykloje

[1] Asirų karvedžiui Holofernui buvo pranešta, kad Izraelio tauta buvo pasiruošusi karui, uždariusi kalnų perėjas ir įtvirtinusi visas kalnų viršūnes įgulomis bei paruošusi spąstus lygumose. [2] La-

---

4,8 Žydų tauta buvo pavaldi vyriausiajam kunigui ir Seniūnų tarybai iki pat graikų laikotarpio (323 m. prieš Kristų). Tokią tautos sandarą atspindi Jono Hirkano monetos (135-104 m. prieš Kristų).

4,10 "... ir galvijai": žr. Jon 3,8.

4,11 "... gulėjo kniūpsčia prieš Šventyklą": panašūs maldos pavyzdžiai minimi Jl 1,13-14; 2,15-17.

bai įtūžęs, jis susišaukė visus Moabo didžiūnus, Amono pareigūnus ir visus pajūrio kraštų valdytojus [3] ir juos klausė: "Sakykite man jūs, kanaaniečiai, kas yra ta per tauta, gyvenanti aukštumų krašte? Kokius ji turi miestus? Kaip didelė yra jos kariuomenė? Kur yra jų galybės ir jėgos ištaka? Kas yra jų karalius ir kas yra jų kariuomenės vadas? [4] Kodėl tik jie vieni iš visų tautų Vakaruose atsisakė ateiti manęs pasitikti?"

Achioro kalba

[5]* Tada visų amoniečių vadas Achioras jam tarė: "Mano viešpatie, malonėk išklausyti pranešimą iš savo tarno burnos. Aš pasakysiu tau tiesą apie tą tautą, kuri gyvena arti tavęs kalnų srityje. Jokio melo neišgirsi iš savo tarno lūpų.

[6]* Tie žmonės yra kaldėjų palikuonys. [7] Kadaise jie gyveno Mesopotamijoje, nes nenorėjo sekti dievų savo protėvių, gyvenusių kaldėjų krašte. [8] Už tai, kad jie buvo palikę savo protėvių kelią ir garbino Dangaus Dievą,* — Dievą, kurį jie buvo pripažinę, — jų protėviai išvarė juos iš savo dievų akivaizdos. Jie tad pabėgo į Mesopotamiją ir ten gyveno ilgą laiką. [9] Tada jų Dievas įsakė jiems palikti vietą, kur jie gyveno ir keliauti į Kanaano kraštą. Ten jie įsikūrė ir praturto auksu, sidabru ir didele daugybe galvijų. [10] Vėliau, badui ištikus visą Kanaano kraštą, jie nusikėlė į Egiptą ir apsigyveno, kol ten buvo maisto. Ten jie tapo tokia didelė minia, kad nebuvo įmanoma suskaičiuoti. [11] Egipto karalius tad pasidarė jiems priešišku ir išnaudojo juos, versdamas dirbti plytas. Jis nužemino juos, padarydamas vergais. [12] Jie šaukėsi į savo Dievą, ir jis ištiko visą Egipto žemę baisiomis rykštėmis. Egiptiečiai tad juos išvarė iš

5,5-21 Achioras, norėdamas paaiškinti izraeliečių gyvenimo būdą, atpasakoja jų visą istoriją nuo Abraomo iki grįžimo iš tremties.

5,6-9 Achioras susieja izraeliečius su jų protėviu Abraomu, gyvenusiu kaldėjų Ure (žr. Pr 11,28), kuris vėliau iškeliavo į Haraną (žr. Pr 11,31), esantį Aram–Naharajimuose (žr. Pr 24,10), t.y. "Arame tarp upių". Graikai Aram–Naharajimus vadino Mesopotamija. Izraeliečių protėvių dievai, kuriuos garbino Abraomo giminės, buvo pagonių stabai.

5,8 "... Dangaus Dievą": Dangaus Dievas, arba Dangaus VIEŠPATS, buvo dažnai vartojamas Dievo vardas persų laikotarpiu ir vėliau. Žr. Tob 10,11; Ezd 1,2.

savo akių. [13] Tada Dievas nusekino jiems Raudonąją jūrą [14] ir vedė keliu į Sinajų ir Kadeš–Barneą. Išvarę visus dykumos gyventojus, [15] jie įsikūrė amoriečių krašte ir savo galybe sunaikino visus Hešbono gyventojus. Persikėlę per Jordaną, jie užėmė visą aukštumų kraštą, [16] išvarydami iš ten kanaaniečius, perizitus, jebusitus, šechemitus ir visus gergesitus. Jie ten gyveno ilgą laiką.

[17]* Kol jie nenusidėjo savo Dievui, tol puikiai gyveno, nes su jais yra Dievas, kuris nekenčia nedorybės. [18] Betgi, jiems nukrypus nuo kelio, kurį jis buvo jiems nužymėjęs, jie buvo be perstojo vis labiau ir labiau kamuojami dažnų karų, ir galop išvaryti į svetimo krašto nelaisvę. Jų Dievo Šventykla buvo sulyginta su žeme ir visi jų miestai buvo priešų užimti. [19] O dabar jie yra sugrįžę pas savo Dievą ir pargrįžę iš tų vietų, į kurias buvo nublokšti. Jie yra atgavę Jeruzalę, kur stovi jų šventovė, ir įsikūrę aukštumų srityje, nes ji buvo neapgyventa.

[20] Dabar tad, mano valdove ir viešpatie, jeigu ta tauta nusikalsta kuo nors per neapsižiūrėjimą, jeigu jie nusideda savo Dievui ir mes galime būti tikri apie jų įžeidimą, tada galime žygiuoti ir priversti juos kovoti. [21] Betgi jeigu jų tauta yra nekalta, tada teapeina juos mano viešpats, nes jų Dievas juos apgins, o mes tapsime pajuokos dalyku visam pasauliui".

[22] Achiorui pabaigus visa tai pasakoti, visi žmonės, stovėję aplink palapinę, pradėjo triukšmauti. Holoferno pareigūnai ir visi pajūrio kraštų bei Moabo gyventojai atkakliai reikalavo, kad jis būtų sudraskytas į gabalus. [23] Jie kalbėjo: "Izraeliečių mes nebijome! Jie yra silpna ir bejėgė tauta, nepajėgi kariauti. [24] Žygiuokim tad, valdove Holofernai! Tavo kariuomenė prarys juos vienu kąsniu!"

6

Holofernas perduoda Achiorą izraeliečiams

[1] Aprimus triukšmui, sukeltam vyrų aplink tarybos palapinę, asirų kariuomenės vadas Holofernas prieš visą svetimtaučių minią ir visus moabiečius Achiorui tarė: [2] "Kas tu esi per vienas, Achio-

5,17 Ši eilutė atspindi Pakartoto Įstatymo knygos teologiją: klusnumas Dievui neša palaimą, o neklusnumas veda į nelaimę.

rai, — tu ir Efraimo samdiniai, kad dėtumeisi mūsų pranašu, kaip šiandien padarei, ir patartum mums nekariauti su Izraelio tauta? Tu sakai, kad jų Dievas juos gins? Kas yra Dievas, išskyrus Nebukadnezarą? Jis pasiųs savo pajėgas ir nušluos juos nuo žemės veido! Jų Dievas neišgelbės jų! [3] Mes, karaliaus tarnai sunaikinsime juos tarsi jie būtų tik vienas vyras. Jie negali atsilaikyti prieš mūsų raitininkų jėgą. [4] Jais mes juos sunaikinsime. Jų kraujas persisunks per jų kalnus, jų laukai bus pilni jų kritusiųjų. Net jų pėdsakų po mūsų puolimo neliks; jie visi žus. Taip sako visos žemės viešpats Nebukadnezaras! Juk jis taip pasakė, ir jo žodžiai nebus tušti.

[5] O tu, Achiorai, amoniečių samdiny, tu ištarei tuos žodžius savo nelaimės dieną. Nuo šios dienos mano veido tol nebematysi, kol aš neatkeršysiu* išėjusiai iš Egipto tautai. [6] Tuomet, man sugrįžus, mano kareivių kalavijas ir mano tarnų ietis pervers tavo šonus, ir tu atsigulsi tarp jų sužeistųjų. [7] O dabar mano tarnai perduos tave į aukštumų sritį ir paliks tave viename iš miestų prie perėjos. [8] Savo mirtimi nemirsi! Tu būsi su jais sunaikintas! [9] Jei iš tikrųjų savo širdyje puoselėji viltį, kad jie nebus paimti į nelaisvę, kodėl gi tad taip prislėgtas atrodai! Aš pasakiau! Nė vienas mano žodžių neliks neįvykdytas!"

[10] Tada Holofernas įsakė savo palapinės tarnams suimti Achiorą ir, nuvedus į Betuliją, atiduoti jį izraeliečiams. [11] Tarnai tad, suėmę jį, išvedė į lygumą, o iš lygumos, pasikėlę į aukštumų sritį, atėjo prie šaltinių žemiau Betulijos.* [12] Juos pamatę, miesto vyrai griebė savo ginklus ir nuskubėjo iš miesto į kalvos viršūnę, o visi laidyklininkai svaidydami į juos akmenis, užkirto jiems kelią lipti. [13] Betgi radę užuovėją kalvos papėdėje, Holoferno vyrai surišo Achiorą virvėmis ir, palikę jį ten gulintį, sugrįžo pas savo valdovą.

[14] Tada izraeliečiai, nusileidę iš savo miesto, jį užtiko. Išlaisvinę jį, jie parvedė į Betuliją. Jis buvo nutemptas pas jų miesto tei-

---

6,5 "Mano veido ... nebematysi, kol aš neatkeršysiu": tik skaitytojas, o ne Holofernas, gali pajusti šių žodžių ironiją. Kai jiedu vėl "susitiks", Achioras matys tik Holoferno galvą.

6,11 "... atėjo prie šaltinių žemiau Betulijos": nors Betulija apsakyme yra paslaptinga vieta, ji vaizduojama kaip miestas ant kalno su šaltiniais papėdėje.

sėjus. 15 Tomis dienomis teisėjais buvo Mikos sūnus Uzijas, iš Simeono giminės,* Gotonielio sūnus Chabris ir Melchielio sūnus Charmis. 16 Jiems sušaukus visus miesto seniūnus, atskubėjo į sueigą ir visi jauni vyrai bei moterys. Pastatęs Achiorą visos sueigos viduryje, Uzijas klausinėjo jį, apie tai, kas buvo įvykę. 17 Jis atsakė, papasakodamas jiems, kas buvo įvykę Holoferno taryboje, ir visa, ką jis buvo pasakęs asirų vadų akivaizdoje, ir kaip Holofernas gyręsis pasielgsiąs su Izraelio namais. 18 Žmonės, tai išgirdę, puolė kniūpsčia ir pašlovino Dievą, melsdamiesi:

19 "VIEŠPATIE, Dangaus Dieve, atsižvelk į jų įžūlumą! Užjausk mūsų žmones, matydamas jų bejėgiškumą! Šiandien pažvelk maloniai į veidus žmonių, kurie yra tau pašvęsti".

20 Tada jie kalbėjo Achiorui, jį labai girdami, raminančiais žodžiais. 21 Uzijas, nusivedęs jį iš sueigos į savo namus, iškėlė puotą seniūnams. Tą visą naktį jie šaukėsi, prašydami pagalbos, į Izraelio Dievą.

7

Betulijos apgula

1 Kitą dieną Holofernas įsakė visai savo kariuomenei ir visiems sąjungininkams, kurie buvo prisijungę, palikti stovyklą ir žygiuoti prie Betulijos, užimti perėjas į aukštumų sritį ir pradėti karą prieš izraeliečius. 2 Tą pačią dieną tad jų kareiviai leidosi į žygį. Iš viso jų kariuomenės skaičius buvo šimtas septyniasdešimt tūkstančių pėstininkų ir dvylika tūkstančių raitininkų, neskaičiuojant mantos gurguolės ir didžiulės minios ją lydinčių pėsčių kareivių. 3 Pasistatę stovyklą slėnyje netoli Betulijos, šalia šaltinio, jie išsidėstė visame plote nuo Dotano iki pat Balbajimų ir nuo Betulijos iki pat Kyamono, priešais Esdraeloną.

6,15 "... Uzijas, iš Simeono giminės": graikiškasis vardas "Ozeijas" yra tolygus hebraiškajam "Uzijah", t.y. "Jah {yra} mano jėga". Turint mintyje vėlesnį Uzijo elgesį (žr. Jdt 7,29-31; 8,9-17.28-31), jo vardas sklidinas ironijos. Silpnas ir svyruojantis, jis sudaro iškalbingą foną išryškinti ryžtingai moteriai Juditai ir tvirtam pagoniui Achiorui.

[4] Izraeliečiai, matydami tokią daugybę, buvo klaiko apimti ir vieni kitiems sakė: "Nūn jie nulaižys švariai visą kraštą. Nei aukštieji kalnai, nei slėniai, nei kalvos nepajėgs jų svorio išlaikyti!" [5] Nepaisant to, jie visi griebėsi ginklų ir, uždegę laužus savo bokštuose,* tą visą naktį praleido sargyboje.

[6] Antrą dieną Holofernas išrikiavo visus savo raitininkus Betulijos izraeliečių akivaizdoje. [7] Išžvalgęs prieigas prie jų miesto ir suradęs šaltinius, tiekusius jiems vandenį, juos užgrobė, pastatydamas prie jų kareivių sargybą. Po to jis sugrįžo pas savo kareivius.

[8] Tuomet atėjo pas jį visi Esavo palikuonių didžiūnai, visi moabiečių vadai ir pajūrio srities pareigūnai, tardami: [9] "Tepaklauso mūsų valdovas patarimo, kad tavo kariuomenė neturėtų jokių nuostolių. [10] Ši tauta, izraeliečiai, nepasikliauja savo ietimis, bet aukštumomis kalnų, kuriuose gyvena. Savaime suprantama, kalnų viršūnes pasiekti nėra lengva. [11] Užtat dabar, valdove, nekovok su jais lemiamų kautynių gretomis, ir nė vienas tavo kareivis nekris. [12] Likis savo stovykloje ir laikyk savo visą kariuomenę pas save, o tavo tarnai tepaima į savo rankas šaltinį, tekantį kalno papėdėje, [13] nes iš jo visi Betulijos gyventojai apsirūpina vandeniu. Taigi troškulys juos nukamuos, ir jų miestas bus priverstas pasiduoti. Tuo tarpu mes ir mūsų vyrai užkopsime ant aplinkinių kalnų viršūnių ir pasistatysime ten stovyklas, kad neleistume nė vienam išeiti iš miesto. [14] Badas nukamuos juos drauge su jų žmonomis bei vaikais ir, net kalavijui jų dar nepalietus, jie jau tysos savo miesto gatvėse. [15] Taip tad tu priversi juos brangiai mokėti už tai, kad maištavo ir nenorėjo tavęs taikiai pasitikti".

[16] Holofernui ir visiems jo pareigūnams tie žodžiai patiko. Jis tad įsakė jų pasiūlymą vykdyti. [17] Todėl moabiečių būrys drauge su penkiais tūkstančiais asirų pajudėjo į priekį. Pasistatę stovyklą slėnyje, jie paėmė izraeliečių vandens telkinius ir šaltinius. [18] Ir edomiečiai,* ir amoniečiai leidosi į žygį ir išsidėstė aukštumų srityje

---

7,5 "... uždegę laužus savo bokštuose": laužais buvo įspėjami aplinkiniai miestai apie priešų judėjimą. Apie ugnies laužų signalus užsimenama Lachišo ostrakose, VI amžiuje prieš Kristų ant puodų šukių rašytuose Lachišo gynėjų vado pranešimuose.

7,18 "Ir edomiečiai", gyvenę pietryčiuose nuo Negyvosios jūros, buvo dažni izraeliečių priešai. Žr. Abd 18; 1 Mak 5,1-5. Egrebelio, Chusio ir Mochmuro vietovės Šechemo apylinkėse yra archeologams žinomos.

priešais Dotaną, pasiųsdami dalį savo vyrų į pietryčius Egrebelio* link, esančio arti Chusio* šalia Mochmuro* slėnio. Likusioji asirų kariuomenė išsidėstė lygumoje, apdengdama visą žemės veidą. Jų palapinės ir mantos gurguolės sudarė milžinišką stovyklą, nes jų buvo nepaprastai daug.

19 Izraeliečiai tad, netekę drąsos, šaukėsi į VIEŠPATĮ, savo Dievą, nes visi jų priešai buvo juos apsupę, ir nebuvo kelio pabėgti pro gretas. 20 Visa asirų kariuomenė, jų pėstininkai, kovos vežimai ir raitininkai laikė juos taip apgulę trisdešimt keturias dienas. Visi Betulijos gyventojų tvenkiniai ištuštėjo 21 ir jų vandens talpyklos taip nuseko, kad niekas negalėjo net kartą per dieną numalšinti troškulio, nes geriamas vanduo turėjo būti seikėjamas. 22 Jų vaikai buvo suglebę, o moterys bei jauni vyrai alpo iš troškulio ir, netekę jėgų, griuvo miesto gatvėse ir vartuose.

23 Tad visi žmonės, įskaitant jaunus vyrus, moteris ir vaikus, suėjo pas Uziją bei miesto didžiūnus ir šaukė vienu balsu visų seniūnų akivaizdoje, sakydami: 24 "Tebūna Dievas mūsų teisėjas! Jūs padarėte mums didelę žalą, neieškodami taikos su asirais. 25 Dabar nėra kas mums padėtų! Iš tikrųjų Dievas atidavė mus jiems į rankas, kad, būdami ištroškę ir bejėgiai, pultume prieš juos kniūpsti. 26 Dabar tad tučtuojau pašaukite juos ir atiduokite visą miestą kaip grobį Holoferno tautai ir visai jo kariuomenei. 27 Geriau mums būti jų paimtiems į nelaisvę! Nors vergais tapsime, bet gyvi išliksime. Nereikės mums savo akimis žiūrėti į mūsų mirštančius mažylius, ar paskutinį kartą atsikvėpiančius savo žmonas ir vaikus. 28 Mes šaukiame liudytojais prieš jus dangų bei žemę ir mūsų Dievą, mūsų protėvių VIEŠPATĮ, kuris baudžia mus už mūsų nuodėmes ir nuodėmes mūsų tėvų, kad jūs šiandien darytumėte, ką esame pasakę".

29 Visi sueigoje vienu balsu pradėjo karčiai dejuoti. Jie balsiai šaukėsi VIEŠPATIES, savo Dievo. 30 Tada Uzijas jiems tarė: "Drąsos, mano broliai! Išsilaikykime dar penkias dienas. Iki to laiko VIEŠPATS, mūsų Dievas, pasigailės mūsų, nes jis mūsų visiškai neapleis. 31 Betgi, jei toms dienoms praslinkus, pagalba neateis, tada darysiu kaip jūs sakote. 32 Tai pasakęs, jis išskirstė vyrus į jų sargybos vietas, ir jie užlipo ant savo miesto sienų ir bokštų. Moteris ir vaikus jis pasiuntė kiekvieną į savo namus. Visas miestas buvo didžiai nusiminęs.

B. ŽYDŲ IŠGELBĖJIMAS

8

Judita

[1] Tomis dienomis apie tai sužinojo Judita.* Ji buvo duktė Merario sūnaus Okso, sūnaus Juozapo, sūnaus Ozielio, sūnaus Elkijo, sūnaus Ananijo, sūnaus Gideono, sūnaus Rafajimo, sūnaus Ahitubo, sūnaus Elijo, sūnaus Hilkijo, sūnaus Eliabo, sūnaus Natanaelio, sūnaus Salamielio, sūnaus Sarasadajo,* sūnaus Izraelio. [2] Jos vyras Manasas, priklausęs jos giminei ir klanui, buvo miręs miežiapjūtės metu. [3] Prižiūrint pėdų rišėjus lauke, jį ištiko saulės smūgis ir turėjo atsigulti į lovą. Jis mirė Betulijoje, savo gimtajame mieste, ir buvo palaidotas su savo protėviais lauke tarp Dotano ir Balamono. [4] Kaip našlė Judita gyveno trejus metus ir keturis mėnesius namie. [5] Ji buvo pasistačiusi ant namų stogo palapinę,* juosėjo ašutine ir rengėsi našlės apdaru. [6] Tapusi našle, ji pasninkavo visas savo našlystės dienas, išskyrus šabo išvakares bei šabo dieną, jaunaties išvakares bei jaunaties dieną ir Izraelio namų iškilmių ir švenčių dienas. [7] Ji buvo labai graži ir žavi akims. Vyras Manasas buvo jai palikęs aukso ir sidabro, tarnų ir tarnaičių, galvijų ir laukų. Ji buvo pasilikusi savo ūkyje. [8] Apie ją blogo žodžio niekas nesakė, nes ji buvo labai dievobaiminga moteris.

Judita ir seniūnai

[9] Judita, išgirdusi apie šiurkščius žodžius, kuriais žmonės buvo karčiai skundęsi savo teisėjui, kad jie alpo neturėdami vandens, bei išgirdusi apie visa, ką buvo jiems atsakęs Uzijas ir kaip jis bu-

8,1 "... Judita": Juditos vardas reiškia "Žydę", arba "Judėją". Kai kurie jos protėvių vardai tėra minimi tik šiame tekste. "... Salamielio, sūnaus Sarasadajo": Simeono giminės galva izraeliečių kelionės metu per dykumą. Žr. Sk 1,6.

8,5 "... pasistačiusi ant namų stogo palapinę": seniūnai atėjo pasitarti su ja į jos palapinę (žr. 11–ąją ir 36–ąją eilutę).

vo jiems prisiekęs atiduoti miestą asirams po penkių dienų, [10] ji tuojau pat nusiuntė savo tarnaitę, savo nuosavybės prižiūrėtoją, pašaukti miesto seniūnus — Uziją, Chabrį ir Charmį. [11] Jiems atvykus, ji tarė jiems: "Prašyčiau išklausyti manęs, Betulijos žmonių teisėjai! Ką jūs esate patarę šiandien žmonėms, nėra teisu. Jūs net esate prisiekę ir ištarę aną priesaiką tarp Dievo ir savęs, pažadėdami atiduoti šį miestą mūsų priešams, jei VIEŠPATS neateis į pagalbą už tiek ir tiek dienų. [12]* Kas tad jūs per vieni, kad drįstate bandyti šiandien Dievą ir mirtingųjų reikaluose statyti save aukščiau Dievo? [13] VIEŠPATĮ Visagalį jūs bandote! Nejau to jūs niekad nesuprasite? [14] Jūs nepajėgiate ištirti žmogaus širdies gelmių ar suprasti jo proto minčių, kaip tad galite ištirti Dievą, kuris visa tai padarė, pažinti jo mintį, suprasti jo užmojį? Ne, mano broliai, nepykinkite VIEŠPATIES, mūsų Dievo. [15] Juk jeigu jis nepanorės ateiti mums į pagalbą per tas penkias dienas, jis gali kada jam patinka mus apsaugoti ar net sunaikinti mūsų priešų akivaizdoje. [16] Bet jūs nebandykite sąlygoti VIEŠPATIES, mūsų Dievo, užmojo, nes Dievas nėra kaip žmogus,* kuriam galima grasinti, ar kaip paprastas mirtingasis, kuriam reikia meilikauti. [17] Tad, kantriai laukdami jo išgelbėjimo, šaukimės jo pagalbos. Jis išgirs mūsų balsą, jei šitai jam patiks.

[18] Iš tikrųjų nėra buvę mūsų kartoje, nėra tarp mūsų ir nūdien nei giminės ar klano, nei kaimo ar mūsų miesto, garbinančių žmonių rankomis padarytus dievus, kaip buvo kadaise daryta. [19] Už tokį elgesį mūsų protėviai buvo atiduoti kalavijui bei plėšimui ir žuvo nuo priešų didžiulėje nelaimėje. [20] Mes savo ruožtu Dievu pripažįstame tik jį, todėl turime viltį, kad jis neatstums mūsų ir nė vieno iš mūsų tautos. [21] Juk jei mes būsime paimti, visa Judėja bus paimta, ir mūsų šventovė bus apiplėšta. Už tą išniekinimą Dievas pareikalaus iš mūsų atsakyti savo krauju. [22] Mūsų brolių išžudymą, krašto nelaisvę ir mūsų paveldo nuniokojimą — kaltę už visa tai jis uždės ant galvos mums tautose, kur tik mes bevergautume. Akyse

8,12 Ne žmogui bandyti Dievą (žr. Įst 6,16); Dievas bando žmogų.
8,16 "... Dievas nėra kaip žmogus": žr. Sk 23,19; 1 Sam 15,29.

tų, kurie mus nusipirks, būsime pajuoka ir gėda! 23 Mūsų pasidavimas į vergiją nesugrąžins mums jų malonės. Veikiau VIEŠPATS, mūsų Dievas, pavers jį negarbe.

24 Todėl, mano broliai, duokime pavyzdį mūsų tautiečiams. Jų gyvybė priklauso nuo mūsų, ir gynimas šventovės — ir Šventyklos, ir aukuro guli mums ant pečių. 25 Nepaisant visko, dėkokime VIEŠPAČIUI, mūsų Dievui, kuris mus bando, kaip bandė mūsų protėvius. 26 Atsiminkite, ką jis darė su Abraomu ir kaip jis bandė Izaoką, kas įvyko Jokūbui Mesopotamijoje, ganant Labano, jo motinos brolio, avis. 27 Juk jis nėra bandęs mūsų ugnimi, kaip darė su jais, kad ištirtų jų širdis, nei yra mums keršijęs. Veikiau VIEŠPATS plaka tuos, kurie prie jo artinasi, kad juos pamokytų".

Uzijas atsako Juditai

28 "Visa, ką tu kalbėjai, — tarė jai Uzijas, — buvo pasakyta iš visos širdies ir nėra nė vieno, kuris gali tavo žodžiams prieštarauti. 29 Ne tik šiandien buvo parodyta tavo išmintis, bet ir tavo jaunystėje visi žmonės žinojo apie sveiką tavo protą, nes tavo širdies polėkiai yra vertingi. 30 Bet žmonės, būdami troškulio iškankinti, privertė mus jiems taip kalbėti, kaip kalbėjome, ir duoti priesaiką, kurios sulaužyti negalime. 31 O dabar, kadangi esi dievobaiminga moteris, melskis už mus, kad VIEŠPATS atsiųstų mums liūtį mūsų talpykloms pripildyti. Nuo troškulio tuomet nebealpsime".

32 Judita atsakė: "Klausykite manęs! Aš noriu atlikti žygį, kurį mūsų palikuonys minės per kartų kartas. 33 O jūs šį vakarą turite būti prie miesto vartų, kad galėčiau praeiti su savo tarnaite. Prieš jūsų nustatytą laiką atiduoti mūsų priešams miestą VIEŠPATS išgelbės mano ranka Izraelį. 34 Tik nebandykite sužinoti, ką aš darau, nes jums tol nesakysiu, kol nebūsiu baigusi savo žygio, kurį noriu atlikti".

35 "Eik ramybėje, — tarė jai Uzijas ir teisėjai, — teeina VIEŠPATS Dievas pirma tavęs atkeršyti mūsų priešams!" 36 Jie tad, sugrįžę iš palapinės, nuėjo prie savo sargybos vietų.

9

Juditos malda

[1] Judita puolė kniūpsčia ant žemės, pelenais apsibarsčiusi galvą, ir atidengė ašutinę, kuria ji buvo apsivilkusi. Tuo pačiu metu, kai VIEŠPATIES Namuose Jeruzalėje buvo atnašaujama vakarinė smilkalų auka, Judita garsiai šaukėsi VIEŠPATIES, tardama:

[2] "VIEŠPATIE, mano protėvio Simeono Dieve!
Tu padavei jam į ranką kalaviją,
kad atkeršytų svetimtaučiams,
niekšiškai atsegusiems mergelės* diržą,
begėdiškai apnuoginusiems jos šlaunis ir
jos užgaulei išniekinusiems jos kūną.
Juk tu buvai pasakęs: 'Taip nedaroma!'
Bet jie taip padarė.
[3*] Už tai tad atidavei jų valdovus mirčiai,
sutepei jų krauju tą lovą,
kurioje jie gulėjo apgauti,
tą pačią jų užgaulės gėdą jutusią lovą;
paguldei vergus drauge su didžiūnais,
ir didžiūnus su jų tarnais.
[4] Atidavei jų žmonas prievartauti,
jų dukteris paimti į nelaisvę
ir visą jų grobį padalyti savo mylimiems vaikams,
kurie buvo tau degę uolumu,
bjaurėjęsi savo kraujo suteršimu
ir šaukęsi tavo pagalbos.

9,2 "... mergelės": Jokūbo dukters Dinos, kurią išniekino hivitas Šechemas. Žr. Ps 34,2. "Atsegti diržą" reiškia "susituokti", o šiame tekste — "turėti lytinius santykius".

9,3 Už tai, kad Šechemas buvo suvedžiojęs ir išniekinęs Diną, jos broliai, Simeonas ir Levis, suviliojo Šechemą ir jo miesto vyrus apsipjaustyti. Jiems nusilpus po apipjaustymo, Dinos broliai juos išžudė. Žr. Pr 34,13-29.

O Dieve, mano Dieve,
išklausyk ir manęs — našlės!
5 Juk tu esi atsakingas už šiuos įvykius,
ir už tai, kas pirma įvyko,
ir už tai, kas po to buvo.
Tu sumanei, kas dabar vyksta
ir kas ateityje bus.
Kas yra įvykę, tu turėjai mintyje.
6 Dalykai, kuriuos sumanei, ateina,
sakydami: 'Žiūrėk, mes čia!'
Nes visi tavo keliai paruošti iš anksto,
ir tavo nuosprendis duotas numatant.
7 Štai asirai, milžiniškos pajėgos,
didžiuojasi savo arkliais ir raiteliais,
giriasi savo pėstininkų jėga,
pasitiki skydu ir ietimi,
lanku ir svaidykle!
Jie nežino, kad
'Tu, VIEŠPATS, triuškini kovos gretas.
8 VIEŠPATS yra tavo vardas!'
Sutriuškink jų jėgą savo galybe
ir savo pykčiu sunaikink jų smurtą,
nes jie ketina išniekinti tavo šventovę,
suteršti Padangtę,
kurioje gyvena tavo garbingas vardas,
ir nukirsti kalaviju tavo aukuro ragus.
9 Pasižiūrėk į jų įžūlumą
ir išliek jiems ant galvų savo pyktį.
Duok man, našlei, stiprią ranką,
kad įvykdyčiau, ką ketinu.
10 Mano lūpų apgaule paguldyk vergą su valdovu
ir valdovą su jo tarnu.
Jų įžūlumą moters ranka palaužk!*

9,10 "Jų įžūlumą moters ranka palaužk!": pagl tuometinę mąstyseną, toks žygdarbis buvo ne tik nuostabus, bet, ypač vyrams, negarbingas. Žr. Ts 9,54.

[11] Tavo jėgą sudaro ne skaičiai,
nei tavo galybė remiasi galingais vyrais.
Bet tu esi Dievas kukliųjų,
pagalba engiamųjų,
gynėjas silpnųjų,
prieglauda apleistųjų,
išgelbėtojas žmonių be vilties.
[12] Maldauju, maldauju, Dieve mano tėvo,
Dieve Izraelio paveldo,
VIEŠPATIE dangaus ir žemės,
Kūrėjau vandenų,
Karaliau visos Kūrinijos,*
išklausyk mano maldą!
[13]*Padaryk, kad mano žodžiai ir apgaulė
taptų žaizda ir rykšte
turintiems tokius nuožmius užmojus
prieš tavo sandorą,
prieš tavo šventąjį Namą,
prieš Ziono kalną
ir tavo vaikų paveldėtus namus.
[14] Parodyk kiekvienai tautai ir kiekvienai giminei,
kad tu esi VIEŠPATS —
Dievas visos galybės ir jėgos —
ir kad nėra kito,
ginančio Izraelio tautą,
tik tu vienas!"

9,12 "... Karaliau visos Kūrinijos": vėlesniame judaizme labai mėgstamas Dievo titulas.

9,13 Ši malda į Dievą, prašant laiminti melą, yra buvusi dažnai minėta kaip Judito knygos dėmė prieš dorą. Nors Judito elgesys, atsietai kalbant, ir atrodo nepateisinamas, žydai ir krikščionys dažnai, kritiškomis aplinkybėmis, yra ją sekę. Klausimas apie Judito elgesio dorumą yra be galo sudėtingas.

10

Judita eina į Holoferno stovyklą

[1] Judita, vos liovusi šauktis į Izraelio Dievą ir išsakiusi visus šiuos žodžius, [2] pakilo iš vietos, kur gulėjo kniūpsčia, pasišaukė savo tarnaitę ir nulipo į namus, kur gyvendavo šabo ir savo švenčių dienomis. [3] Ji nusijuosė ašutinę, kuria buvo apsijuosusi, nusivilko našlės drabužius, gerai išsimaudė ir pasitepė apsčiai brangiais kvepalais. Sudėjusi plaukus, užsidėjo diademą ir apsirengė šventišku apdaru, kurį nešiodavo esant gyvam jos vyrui Manasui. [4] Apsiavė sandalais, užsidėjo grandinėles, apyrankes, žiedus, auskarus ir visas kitas savo puošmenas. Taip ji išsigražino, kad suviliotų akis visų vyrų, kurie tik ją pamatys. [5]* Ji padavė savo tarnaitei vynmaišį vyno ir indą aliejaus, pripildė maišelį gruzdintų miežių, džiovintų figų plokštainių ir švarios duonos kepalų. Po to suvyniojo visas savo lėkštes ir padavė jas tarnaitei nešti.

[6] Jos leidosi į kelionę, eidamos Betulijos miesto vartų link. Atėjusios ten atrado stovinčius Uziją su kitais miesto seniūnais — Chabrį ir Charmį. [7] Pamatę ją pasikeitusios išvaizdos ir kitaip apsirengusią, jie buvo tiesiog apstulbinti jos grožio ir tarė jai: [8] "Tesuteikia tau mūsų protėvių Dievas malonės! Teapvainikuoja tavo užmojį sėkme Izraelio vaikų garbei ir Jeruzalės išaukštinimui".

Judita, pagarbinusi Dievą, [9] jiems tarė: "Liepkite atidaryti man miesto vartus, kad galėčiau išeiti ir įvykdyti tai, ką jūs man ką tik minėjote". Jie tad įsakė jaunuoliams atidaryti jai vartus, kaip ji buvo prašiusi. [10] Tai padarius, Judita išėjo, savo tarnaitės lydima. Miesto vyrai lydėjo ją akimis, kol ji nulipo nuo kalno ir perėjo slėnį. Ten ji pradingo jiems iš akių.

10,5 Judita laikosi nuostatų apie švarius ir nešvarius valgius. Eidama į asirų stovyklą, pasiima net savo lėkštes.

Asirai suima Juditą

[11]* Moterims einant tiesiai per slėnį, jas sulaikė asirų užkarda. [12] Suėmę Juditą, ją klausė: "Kokiai tautai tu priklausai? Iš kur ateini? Kur eini?" "Aš esu hebrajų duktė, — atsakė Judita, — bet aš bėgu nuo jų, nes jie tuojau taps jūsų grobiu. [13] Esu pakeliui pas jūsų kariuomenės vadą Holoferną, norėdama duoti jam tikrą pranešimą. Aš parodysiu jam kelią, kuriuo eidamas, jis gali užimti visą aukštumų sritį, neprarasdamas nė vieno iš savo vyrų, paimtų į nelaisvę ar nukautų".

[14] Vyrai, klausydamiesi jos paiškinimo, spoksojo į jos veidą — jiems ji atrodė žavingai graži — ir jai tarė: [15] "Savo gyvastį tu išgelbėjai, atskubėdama pamatyti mūsų viešpatį. Eik tučtuojau į jo palapinę. Keletas iš mūsų tave palydės, kad tave jam į rankas perduotume. [16] Kai būsi jo akivaizdoje, neturėk baimės širdyje. Pasakyk jam, ką mums ką tik pasakei. Su tavimi jis gerai pasielgs".

[17] Išrinkę iš savo skaičiaus šimtą vyrų jai ir jos tarnaitei palydėti, jie nuvedė ją prie Holoferno palapinės. [18] Visa stovykla ūžė iš susidomėjimo, nes žinia apie jos atėjimą sklido iš palapinės į palapinę. Subėgusi minia, apspito iš visų pusių Juditą, jai stovint prie Holoferno palapinės ir laukiant, kol jam bus apie ją pranešta. [19] Jie žavėjosi jos grožiu, per ją stebėjosi izraeliečiais ir vienas kitam sakė: "Kas drįstų niekinti tą tautą, turinčią tarp savųjų tokių moterų? Negudru palikti gyvą nors vieną jų vyrų, nes jeigu mes juos paliktume laisvus, jie visam pasauliui galvą apsuktų!"

Judita susitinka su Holofernu

[20] Holoferno asmens sargybiniai ir visi jo tarnai išėjo ir įvedė ją į palapinę. [21] Holofernas ilsėjosi savo lovoje su tinkleliu iš tamsiai raudonų siūlų ir aukso, smaragdų bei kitokių brangakmenių. [22] Kai jam buvo apie ją pranešta, jis, sekdamas du sidabrinius

---

10,11-13 Juditos apgaulingas elgesys su Holofernu čia ir Jdt 11,5-9 turi būti suprantami Senojo Testamento dorovės šviesoje. Žr. Pr 27,1-25; 34,13-29; 37,32-35; Joz 2,1-7; Ts 4,17-22.

deglus, atėjo į palapinės priekį. [23] Juditai susitikus su Holofernu ir jo tarnais, visi buvo sužavėti jos veido grožio. Ji puolė kniūpsčia, pareikšdama pagarbą, bet jo tarnai pakėlė ją nuo žemės.

11

[1] Tuomet Holofernas jai tarė: "Drąsos, moterie! Nebijok savo širdyje, nes aš niekad nesu nuskriaudęs žmogaus, pasirinkusio tarnauti visos žemės karaliui Nebukadnezarui. [2] Netgi dabar, jeigu aukštumų srityje gyvenantys tavo žmonės nebūtų manęs paniekinę, aš niekad savo ieties prieš juos nebūčiau pakėlęs. Tai yra jų kaltė, ne mano! [3] O dabar pasakyk man, kodėl tu nuo jų pabėgai ir pas mus atėjai? Nesirūpink, tu išsigelbėjai. Drąsos! Pragyvensi šią naktį ir ilgai po to, [4] nes nėra kas tave nuskriaustų. Veikiau visi su tavimi gerai elgsis, kaip daroma visiems mano viešpaties karaliaus Nebukadnezaro tarnams".

[5] "Priimk savo vergės žodžius, — atsakė jam Judita, — leisk savo tarnaitei kalbėti tavo akivaizdoje! Savo viešpačiui šią naktį nemeluosiu. [6] Ir jeigu seksi iki galo savo tarnaitės žodžius, Dievas įvykdys šį tą per tave, ir mano viešpačiui pasiseks sėkmingai atlikti savo užmojį. [7] Tegyvuoja visos žemės karalius Nebukadnezaras, kuris pasiuntė tave įvesti tvarką visiems gyvūnams! Tegyvuoja jo galybė! Juk ne tik žmonės tavo dėka jam tarnauja, bet taip pat ir laukiniai gyvuliai, ir galvijai, ir padangių paukščiai per tavo jėgą gyvens Nebukadnezarui ir jo namams. [8] Iš tikrųjų mes girdėjome apie tavo išmintį bei proto įžvalgumą, ir visame pasaulyje yra žinoma, kad visoje karalystėje tik tu esi geriausias, labiausiai patyręs ir įžymiausias karyboje.

[9] Mes taip pat girdėjome Achioro pasakojimą apie savo kalbą jūsų karo taryboje, ką jis pasakė, nes Betulijos žmonės jo pasigailėjo ir jis papasakojo jiems visa, ką jis buvo jums sakęs. [10] Todėl, viešpatie ir valdove, paisyk jo patarimo ir turėk jį širdyje, nes tai yra tiesa. Iš tikro mūsų tauta negali būti nei nubausta, nei kalavijas gali ją nugalėti, jeigu ji nenusideda savo Dievui.

[11] Betgi dabar, kad mano viešpats nebūtų nugalėtas ir jo užmojis nebūtų niekais paverstas, ištiks juos mirtis, nes juos yra užgriuvusi nuodėmė, kuria jie supykins savo Dievą, darydami kas yra

bloga. [12] Kadangi jų maisto atsargos yra išsibaigusios ir jų vanduo beveik išdalytas, jie yra sumanę pjauti savo galvijus. Be to, jie yra nusprendę vartoti maistui visa, ką Dievas yra jiems uždraudęs valgyti. [13] Jie yra nutarę suvartoti javų pirmienas, vyno ir aliejaus dešimtines, kurias jie buvo pašventę ir atidėję kunigams, tarnaujantiems akivaizdoje mūsų Dievo Jeruzalėje, nors nėra teisėta nė vienam iš paprastų žmonių tuos daiktus net rankomis paliesti. [14] Kadangi net Jeruzalėje žmonės tai daro, buvo išsiųsti į ten pasiuntiniai, kad parneštų leidimą iš Seniūnų tarybos.* [15] Tą dieną, kai pasieks juos atsakymas ir jie ims pagal jį elgtis, jie bus atiduoti tau sunaikinti.

[16] Taigi aš, tavo vergė, visa tai sužinojusi, nuo jų pabėgau. Dievas atsiuntė mane įvykdyti su tavimi žygius, kurie nustebins visą pasaulį, kur tik žmonės apie juos išgirs. [17] Tavo tarnaitė iš tikrųjų yra pamaldi ir tarnauja Dangaus Dievui naktį ir dieną. Dabar tad, mano viešpatie, aš pasiliksiu pas tave, bet kiekvieną naktį tavo tarnaitė išeis į slėnį melstis į Dievą, kad man pasakytų, kada jie bus įvykdę savo nuodėmes. [18] Tada aš atėjusi pranešiu tau, o tu leisiesi į žygį su visa savo kariuomene. Nė vienas jų nepajėgs tau priešintis. [19] Aš vesiu tave per Judėją, kol pasieksi Jeruzalę, ir pastatysiu tavo sostą jos viduryje. Tu suginsi juos kaip avis, kurios neturi piemens! Net šuo nesuurgs ant tavęs! Tai man buvo pasakyta išankstiniu numatymu, — man buvo pranešta, ir aš buvau pasiųsta tau pasakyti".

[20] Jos žodžiai patiko Holofernui ir jo visiems tarnams. Jie žavėjosi jos išmintimi ir sakė: [21] "Nuo vieno žemės galo iki kito nėra kitos tokios moters, kuri būtų tokia graži ir kalbėtų taip išmintingai!" [22] O Holofernas jai tarė: "Dievas gerai padarė, atsiųsdamas tave pirma tavo tautos,* kad sustiprintų mūsų rankas ir neštų su-

---

11,14 "... Seniūnų tarybos...": Sinedrija, aukščiausia vėlesnio judaizmo religinė valdžia.

11,22 "... pirma tavo tautos": pažodžiui "prieš tą tautą". Šio posakio prasmė nėra aiški. Atrodo, kad "ta tauta" yra Betulijos gyventojai. Bet posakis gali ženklinti ir Holoferną bei jo žmones.

naikinimą niekinusiems mano viešpatį. [23] Tu esi ne tik gražios išvaizdos, bet ir kalbi išmintingai. Jei darysi, ką pasakei, tavo Dievas bus mano Dievas, tu gyvensi karaliaus Nebukadnezaro rūmuose ir būsi garsi visame pasaulyje".

12

Juditos elgesys

[1] Tuomet jis paliepė jiems nuvesti ją į vietą, kur buvo laikomi sidabriniai stalo indai, ir įsakė jiems parengti stalą su jo paties skanėstais jai pavalgyti ir jo paties vyno atsigerti. [2] Bet Judita tarė: "Jų nevalgysiu, idant nenusidėčiau. Užteks man to, ką atsinešiau". [3] "Bet jei tavo atsargos išsibaigs, — klausė Holofernas, — kur galėsi daugiau jų gauti? Juk iš tavo žmonių nėra nė vieno su mumis". [4] Judita jam atsakė: "Kaip tu, mano viešpatie, esi gyvas, tavo tarnaitei nepritruks atsargų, kurias atsinešiau, prieš VIEŠPAČIUI įvykdant mano ranka, ką jis yra nusprendęs".

[5] Holoferno tarnai tad nuvedė ją į palapinę, kur ji miegojo iki vidurnakčio. Atsikėlusi šiek tiek prieš ryto sargybą, [6] ji nusiuntė Holofernui tokį žodį: "Teįsako mano viešpats, kad būtų leista tavo tarnaitei išeiti ir pasimelsti". [7] Holofernas tad įsakė savo sargybiniams jai netrukdyti. Stovykloje taip ji išbuvo tris dienas. Kas naktį ji eidavo į Betulijos slėnį ir maudydavosi šaltinyje prie užkardos. [8] Nusimaudžiusi, ji melsdavosi į VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, kad vestų jos žingsnius savo tautos vaikų garbei. [9] Po to sugrįždavo švari į palapinę ir čia išbūdavo, kol vakarop atnešdavo jos maistą.

Holoferno puota

[10] Ketvirtą dieną Holofernas surengė puotą* vien tik savo palydos tarnams. Kitų savo pareigūnų jis nė vieno nepakvietė. [11] Eunuchui Bagoui, tvarkiusiam jo asmeniškus reikalus, jis tarė: "Nuėjęs, įkalbėk tą hebraję moterį, esančią tavo globoje, ateiti pas mus pavalgyti ir pagerti. [12] Tikėk manim, mums būtų gėda, jeigu mes pra-

12,10 "... surengė puotą": pažodžiui "išgertuves".

leistume tokią moterį, su ja nesueidami. Jeigu mes jos nesuvedžiosime, ji juoksis iš mūsų".

[13] Bagoas tad paliko Holofemą ir, nuėjęs prie jos, tarė: "Tenesidrovi ši gražuolė ateiti pas mano viešpatį, būti pagerbta jo akivaizdoje, išgerti su mumis vyno ir elgtis šiandien kaip viena iš asirų moterų, gyvenančių Nebukadnezaro rūmuose". [14] "Kas aš per viena, — atsakė Judita, — kad drįsčiau priešintis savo viešpačiui? Darysiu tuojau pat visa, kas tik jo akyse malonu. Tai bus džiaugsmas man iki pat mano mirties dienos".

[15] Ji tad skubiai apsivilko savo drabužiais ir išsipuošė visais savo papuošalais. Jos tarnaitė, nuėjusi pirma jos, patiesė ant žemės priešais Holofemą avių kailius, kuriuos ji buvo gavusi iš Bagoo savo kasdieniam naudojimui valgant ant jų atsilošti.*

[16] Judita įėjo ir ant jų atsilošė. Žiūrint į ją, Holofernui pamišo širdis. Jis degė geismu, nes sueiti su ja buvo laukęs progos nuo tos dienos, kai ją pamatė pirmą sykį. [17] "Išgerk! Būk mums džiaugsmu!"* — jai tarė Holofernas. [18] "Iš tikrųjų aš išgersiu, mano viešpatie, — atsakė Judita, — nes šiandien yra maloniausia viso mano gyvenimo diena". [19] Ji tad paėmusi valgius, kuriuos jos tarnaitė buvo jai paruošusi, valgė ir gėrė jo akivaizdoje. [20] Holofernas buvo taip jos sužavėtas, kad išgėrė tiek daug vyno, kiek niekados tą pačią dieną nebuvo išgėręs per visą savo gyvenimą.

13

[1] Kai jau buvo vėlu, jo palydos tarnai pasiskubino išeiti. Bagoas uždarė palapinę iš lauko ir atleido visus, tarnavusius jo viešpačiui. Jie nuėjo miegoti, nes visi buvo ilgai trukusios puotos išvarginti. [2]Taigi viena Judita buvo palikta palapinėje su Holofemu, tysančiu savo lovoje, nes jis buvo mirtinai girtas.

12,15 "... valgant ant jų atsilošti": atsilošti valgant, turbūt dėl babiloniečių įtakos (žr. Ez 23,41), buvo įprasta vėlesnio judaizmo — graikų ir romėnų — laikotarpiu.

12,17 "Išgerk! Būk mums džiaugsmu!". Holofemo pasveikinimas, be abejo, buvo šmaikštus pakvietimas linksmintis lytiškai.

[3] Judita buvo paliepusi savo tarnaitei stovėti lauke prie jos miegamojo ir laukti, kaip paprastai kitomis dienomis, kol ji išeis, nes ji sakė eisianti melstis. Tą patį ji buvo pasakiusi ir Bagoui.

Judita nukerta Holofernui galvą

[4] Taigi visi buvo išėję ir nė vieno, svarbaus ar nesvarbaus, nebuvo likę miegamajame. Tuomet Judita, stovėdama prie jo lovos, savo širdyje meldėsi:

"VIEŠPATIE, visos galybės Dieve,
maloniai pažvelk šią valandą į mano žygį
Jeruzalei išaukštinti!
[5] Iš tikrųjų dabar yra metas padėti tavo paveldui
ir įvykdyti mano užmojį, —
sunaikinti prieš mus išsirikiavusius priešus".

[6] Nuėjusi prie lovos šulo Holoferno galvūgalyje, ji nusiėmė ten kabojusį jo kalaviją, [7] priėjo arčiau prie jo lovos, pagriebė jį už plaukų ir tarė: "Duok man jėgų šiandien, VIEŠPATIE, Izraelio Dieve!" [8] Tada iš visų jėgų du sykius ji kirto jam į kaklą, ir nukirto jam galvą. [9] Nuritinusi jo kūną nuo lovos, ji nutraukė tinklelį nuo lovos šulų.* Po to nedelsdama išėjo ir padavė Holoferno galvą tarnaitei. [10] Ji įdėjo ją į maisto maišelį.

Tada jos abi drauge išėjo pasimelsti, kaip jiedvi buvo įpratusios daryti.

Judita parneša Holoferno galvą į Betuliją

Perėjusios stovyklą, jos apsuko ratu slėnį, užkopė kalno šlaitu į Betuliją ir atėjo prie jos vartų. [11] Jau iš tolo Judita šaukė sargybiniams prie vartų: "Atidarykite, atidarykite vartus! Dievas, mūsų Dievas yra su mumis! Jis teberodo savo galybę Izraelyje ir savo jėgą mūsų priešams, kaip jis padarė šiandien!"

13,9 "... nutraukė tinklelį nuo lovos šulų": Judita pasiėmė lovą dengusį tinklelį kaip žygdarbio atminimą. Žr. 15ąją eilutę.

[12] Miesto gyventojai, išgirdę jos balsą, atskubėjo prie vartų ir pašaukė miesto seniūnus. [13] Subėgo visi, nuo menkiausio iki didžiausio, nes jos sugrįžimas buvo visiems staigmena. Atidarę vartus, jie sveikino abi moteris, užkūrė laužą, kad galėtų jas matyti, ir spietėsi apie jas. [14] Judita skardžiu balsu juos ragino: "Šlovinkite Dievą! Šlovinkite jį! Šlovinkite Dievą, kuris neatšaukė savo gailestingumo nuo Izraelio namų, bet išblaškė mūsų priešus mano ranka kaip tik šią naktį!"

[15] Tada Judita išėmė iš maišelio galvą ir parodė ją visiems, tardama: "Štai čia Holoferno, asirų kariuomenės vado, galva! O čia yra tinklelis, po kuriuo jis gulėjo girtas. VIEŠPATS jį paguldė moters ranka! [16] Kaip gyvas VIEŠPATS, mane saugojęs mano žygyje, prisiekiu, kad mano veidas jį suviliojo pražūčiai, kad su manimi jis nepadarė nuodėmės mane išniekindamas ar sugėdindamas".

[17] Visi žmonės buvo tarsi be žado. Puolę kniūpsčia, jie pagarbino Dievą vienu balsu: "Pašlovintas esi tu, mūsų Dieve, nes šią dieną numalšinai savo tautos priešus".

[18] Tada Uzijas tarė Juditai:

"Tu, dukte, esi Dievo Aukščiausiojo palaiminta
labiau už visas moteris žemėje!
Tebūna pašlovintas VIEŠPATS Dievas,
dangaus ir žemės Kūrėjas,
vedęs tave nukirsti
mūsų priešų vado galvą!
[19] Tavo gyrius niekad neišblės širdyse žmonių,
atsimenančių Dievo galybę.
[20] Tesuteikia Dievas, kad tavo žygis
būtų tau amžina garbė,
ir teatlygina tau visokeriopa palaima!
Nes tu statei į pavojų savo gyvastį,
kai mūsų tauta buvo paklupdyta,
ir nukreipei mūsų pražūtį,
eidama teisiu keliu priešais mūsų Dievą".

Visi žmonės atsakė: "Amen! Amen!"

14

Juditos patarimas

[1] Tada Judita jiems tarė: "Išklausykite mane, mano broliai. Paėmę šią galvą, pakabinkite ją ant savo miesto sienos turėklų. [2] Kai tik išaus, saulei tekant iš už žemės, visi vyrai imkite savo ginklus, ir teišskuba visi stipruoliai, vedami vado, iš miesto tarsi leistis šlaitu žemyn į slėnį asirų užkardos pulti. Bet šlaitu žemyn nesileiskite. [3] Užkardos vyrai griebsis savo ginklų ir skubės grįžti į stovyklą pažadinti asirų kariuomenės pareigūnų. Nuskubėję į Holoferno palapinę, ten jo neras. Juos apims klaikas ir jie bėgs nuo jūsų. [4] Tada jūs ir visi Izraelio žemės gyventojai juos vykitės ir, jiems traukiantis, juos išžudykite. [5] Betgi, prieš šitai vykdydami, pašaukite man Achiorą Amonietį, kad pamatytų ir atpažintų žmogų, paniekinusį Izraelio namus ir pasiuntusį jį pas mus tarsi mirčiai".

Achioras pašaukiamas

[6]* Achioras tad buvo pašauktas ateiti iš Uzijo namų. Atėjęs ir žmonių būryje pamatęs vyro rankoje Holoferno galvą, jis sukniubo ant žemės ir neteko sąmonės. [7] Žmonės jį pakėlė. Tada jis puolė prie Juditos kojų ir ją pagerbė, tardamas:

"Esi palaiminta visose Judo palapinėse!
Visų tautų žmonės,
išgirdę tavo vardą, bus klaiko apimti!

[8] O dabar papasakok man, ką padarei per tas dienas". Žmonių apsupta, Judita papasakojo jam visa, ką buvo padariusi nuo tos dienos, kai paliko Betuliją, iki tos akimirkos, kai ji pradėjo žmonėms kalbėti. [9] Juditai baigus kalbėti, žmonės šaukė iš visų jėgų, ir jų miestas aidėjo džiaugsmo klegesiu. [10] Achioras, pamatęs visa, ką Izraelio Dievas buvo padaręs, tvirtai įtikėjo Dievą. Jis tad buvo apipjaustytas ir įėjo į Izraelio namus, pasilikdamas juose iki šios dienos.

14,6-10 Atpažindamas galvą Holoferno, kurį jis pažinojo asmeniškai, Achioras buvo taip apstulbintas Jahvės galybės, apreikštos per Juditą, kad įtikėjo Izraelio Dievą.

C. PERGALĖ

[11] Vos išaušus, Holoferno galva buvo pakabinta ant miesto sienos. Tada visi, pasiėmę savo ginklus, išėjo būriais į kalnų perėjas. [12] Pamatę juos asirai, nusiuntė žodį savo pareigūnams, kurie savo ruožtu pranešė savo vadams ir tūkstantininkams ir visiems kitiems savo pareigūnams. [13] Suėję prie Holoferno palapinės, jo asmeniškus reikalus tvarkiusiam tarnui tarė: "Pažadink mūsų viešpatį, nes tie vergai įsidrąsino išeiti į mūšį su mumis savo tikrai pražūčiai!"

[14] Bagoas tad, įėjęs į vidų, pasibeldė prie palapinės užuolaidos, manydamas, kad Holofernas miega su Judita. [15] Niekam neatsiliepiant, jis patraukė užuolaidą ir, įėjęs į miegamąjį, rado jį tysantį ant aslos negyvą ir be galvos. [16] Suklikęs baisiu balsu, jis verkė, dejavo, šaukė ir perplėšė savo drabužius. [17] Po to įėjo į Juditos palapinę, kur ji buvo apsistojusi, ir, jos neradęs, išskubėjo pas vyrus, šaukdamas: [18] "Vergai mus apgavo! Viena hebrajų moteris užtraukė nelaimę karaliaus Nebukadnezaro namams. Žiūrėkite! Holofernas guli ant žemės be galvos!"

[19] Tai išgirdę asirų kariuomenės vadai iš klaiko perplėšė savo drabužius, ir jų riksmai ir šauksmai aidėjo visoje stovykloje.

15

[1] Išgirdę, kas buvo įvykę, vyrai palapinėse buvo pritrenkti. [2] Drebėdami iš baimės, jie į gretas daugiau nebestojo, bet tarsi susitarę metėsi bėgti visais takais per lygumą ir aukštumų sritį. [3] Bėgo ir vyrai, išdėstytieji stovyklose ant kalvų aplink Betuliją. Tai sužinoję, visi izraeliečių kareiviai metėsi ant jų. [4] Uzijas nusiuntė vyrus į Bet–Omastajimus, Bebajį, Chobą, Kolą ir visą Izraelio žemę pranešti jiems apie įvykius ir paskatinti visus mestis ant priešų ir juos sunaikinti. [5] Vos išgirdę tą žinią, izraeliečiai visi kaip vienas puolė ant priešų ir kapojo juos iki pat Chobos. Net ir Jeruzalės bei visos aukštumų srities gyventojai atėjo, nes jiems buvo pranešta, kas buvo įvykę priešų stovykloje. Gileado ir Galilėjos vyrai, talžydami priešams šonus, žudė juos net anapus Damasko ir jo žemių. [6] Visi kiti Betulijos gyventojai metėsi ant asirų stovyklos ir ją plėšė, įsigydami didelius turtus. [7] Ir izraeliečiai, sugrįžę iš žudynių,

pasiėmė kas buvo likę. Net kaimai ir miestai lygumoje bei aukštumų srityje gavo daug grobio, nes ten buvo didžiuliai sandėliai.

Padėka

[8] Tada vyriausiasis kunigas Joakimas ir izraeliečių seniūnai, gyvenę Jeruzalėje, atvyko pamatyti savo akimis nuostabiųjų dalykų, VIEŠPATIES padarytų Izraeliui, susitikti Juditą ir ją pasveikinti. [9] Atėję pas Juditą, jie vienu balsu ją palaimino, tardami:

"Tu esi Jeruzalės garbė!
Tu esi didis Izraelio pasididžiavimas!
Tu esi nuostabi mūsų tautos šlovė!

[10] Savo ranka visa tai padarei,
nuostabų žygį įvykdei Izraeliui, —
Dievas juo gėrisi.
Telaimina tave VIEŠPATS Visagalis
per amžių amžius!"

O visi žmonės atsakė: "Amen!"

[11] Per trisdešimt dienų visi žmonės plėšė stovyklą. Juditai jie atidavė Holoferno palapinę ir visus jo sidabrinius indus, lovas, taures ir visus jo baldus. Juos ji priėmė. Apkrovusi savo mulus ir pakinkiusi vežimus, ji sudėjo į juos daiktus.

[12] Visos Izraelio moterys, atskubėjusios jos pamatyti, laimino ją ir šoko ratelius jos garbei. Nulaužusi gebenės šakelių, ji apdalijo jomis savo palydoves. [13]* Ji pati ir su ja buvusios moterys pasipuošė alyvmedžio lapų vainikais. Eidama pirma visų žmonių, šokdama ji vedė moteris, o visi Izraelio vyrai sekė su ginklais rankose ir vainikais ant galvų, giedodami giesmes.

Šlovės giesmė

[14] Viso Izraelio akivaizdoje Judita pradėjo šią padėkos giesmę ir visi žmonės jai pritarė.

15,13 Žydai turėjo paprotį mosuoti šakomis šventės džiaugsmui išreikšti. Žr. Kun 23,40; Jn 12,13; Apr 7,9.

16

[1] Judita tarė:

“Pradėkite giesmę mano Dievui
būgneliais su žvangučiais,
giedokite VIEŠPATIES šlovei
su cimbolais.
Giedokite jam naują giesmę,
aukštinkite jį ir šaukitės jo vardo.
[2] Nes VIEŠPATS yra Dievas,
kuris triuškina kovos gretas ir
stato sau stovyklą savo tautoje, —
jis mane išgelbėjo iš engėjų rankų!

[3] Asiras atžygiavo iš šiaurės kalnų,
atėjo su nesuskaitoma daugybe savo kareivių.
Savo miniomis pripildė slėnius,
arkliais uždengė kalvas.
[4] Gyrėsi sudeginsiąs mano žemę,
sunaikinsiąs kalaviju mano jaunus vyrus,
sutraiškysiąs žemėje mano mažylius,
padarysiąs mano vaikus grobiu,
išsivarysiąs mano mergeles.
[5] Bet VIEŠPATS Visagalis sužlugdė juos
moters ranka.

[6] Jų galiūnas nekrito
nuo jaunų vyrų rankų,
nei nepaguldė jo Titanų sūnūs,
nei nepuolė jo aukštaūgiai milžinai,
bet Merario duktė Judita jį sužlugdė
savo veido grožiu.
[7] Ji nusivilko našlės drabužį,
kad suburtų užgautuosius Izraelyje.
Ji pasitepė veidą kvepalais,
[8] susegė plaukus diadema
ir apsivilko lininį apdarą,

kad jį suviliotų.
9 Jos sandalai sužavėjo jo akis,
jos grožis užbūrė jo protą
ir kalavijas nukirto jam galvą!
10 Nuo jos drąsumo persai drebėjo,
nuo jos drąsos medai išsigando.

11 Kai mano kuklieji suriko kovos šūkį,
juos apėmė klaikas.
kai mano silpnieji šaukė,
jie drebėjo.
Išgirdę jų kovos šūkį,
jie klykė ir leidosi bėgti.
12 Jaunų vergių sūnūs juos perdūrė
ir žalojo juos tarsi bėglių vaikus.
Jie žuvo nuo gretų mano VIEŠPATIES!

13 Naują giesmę savo Dievui giedosiu:
VIEŠPATIE, tu esi didis ir garbingas,
nuostabus galybe, nenugalimas.
14 Visi tavo kūriniai tau tetarnauja,
nes tu tarei, ir jie atsirado, —
pasiuntei savo alsavimą,
ir jie buvo sukurti, —
nes nėra, kas apgalėtų tavo balsą.
15 Kalnai bus pajudinti nuo savo pamatų
tarsi vanduo;
tau žvilgtelėjus tirps uolos
tarsi vaškas.
Bet tavęs bijantiems,
esi be galo gailestingas.
16 Kiekvienos aukos malonus kvapas
tau tėra tik smulkmena,
ir visų deginamųjų aukų taukai
tau tėra tik mažmožis,
bet žmogus, bijantis VIEŠPATIES,
yra didis.

[17] Vargas tautoms,
sukylančioms prieš mano giminę!
VIEŠPATS Visagalis atmokės jiems,
teismo dieną juos nubaus:
ugniai ir kirmėlėms* atiduos jų kūną.
Amžinai jie verks kančioje".

Padėka

[18] Atvykę į Jeruzalę, jie puolė kniūpsčia prieš Dievą. Vos tik žmonėms apsivalius, buvo atnašautos jų deginamosios aukos, savanoriškos atnašos ir jų dovanos. [19] Judita pašventė Dievui ir visą Holoferno nuosavybę, kurią žmonės buvo jai atidavę, o tinklelį, kurį buvo pasiėmusi iš jo miegamojo, paaukojo kaip įžado atnašą. [20] Tris mėnesius žmonės tęsė savo šventę Jeruzalėje prieš šventovę. Ir Judita pasiliko švęsti su jais.

Juditos garsas

[21] Praėjus toms dienoms, visi sugrįžo į savo paveldą. Judita parėjo į Betuliją ir liko gyventi savo ūkyje. Per visą gyvenimą ji buvo gerbiama visame krašte. [22] Daug kas norėjo ją vesti, bet ji neatsidavė nė vienam vyrui visą savo gyvenimą po to, kai jos vyras Manasas mirė ir buvo palaidotas. [23] Jos garsas plito vis labiau ir labiau, sulaukusi senatvės savo vyro namuose, mirė turėdama šimtą penkerius metus.* Savo tarnaitei davė laisvę. Ji mirė Betulijoje ir buvo palaidota savo vyro Manaso oloje. [24] Izraelio namai jos gedėjo septynias dienas. Prieš mirdama, ji išdalijo savo nuosavybę visiems savo vyro Manaso artimiesiems ir savo artimiausiems giminaičiams.

[25] Niekad daugiau, Juditai gyvai esant, ir nei ilgai dar po jos mirties, niekas neišdrįso varginti izraeliečių.*

16,17 "ugniai ir kirmėlėms": žr. Iz 66,24 paaiškinimą; Sir 7,17; Dan 12,2.

16,23 "... mirė, turėdama šimtą penkerius metus": ilgas amžius padaro Juditą panašią į protėvių amžiaus didvyrius. Žr. Pr 23,1; 35,28; 50,26.

16,25 Vulgata prideda: "Šios pergalės šventė buvo priimta į žydų šventadienių kalendorių ir buvo žydų švenčiama nuo tos dienos iki pat šiol". Betgi nėra istorinio liudijimo, kad ši šventė būtų buvusi švenčiama. Juditos knygos nėra žydų Šv. Rašto knygų kanone.

ESTEROS KNYGA

Esteros knygai vardą davė pasakojimo didvyrė Estera. Knygos turinys yra įspūdingas pasakojimas apie Hamano Agagito, pavydaus ir galingo Persijos karaliaus Kserkso (485-464 m. prieš Kristų) vizirio, sąmokslą, norint sunaikinti per vieną dieną visus žydus, gyvenusius Persijos imperijoje. Jis rengia šį sąmokslą iš neapykantos Mordekajui, žydui Kserkso dvariškiui, kuris, elgdamasis pagal savo religinius įsitikinimus, atsisako teikti Hamanui pagarbą. Metant burtus, nustatoma žudynių diena, kurią karalius Kserksas patvirtina įsaku visai savo imperijai. Tuo tarpu Esterą, žydo Mordekajo įdukrintą dukterėčią, karalius Kserksas išsirenka karaliene vietoje karalienės Vaštės. Estera užkerta kelią Hamano planuotoms savo tautos žmonių žudynėms, nugręždama karaliaus įsaką prieš Hamaną ir žydų priešus. Mordekajis užima Hamano vietą Kserkso dvare ir drauge su Estera rūpinasi savo tautos gerove. Šis įvykis minimas su šventiška nuotaika ir džiaugsmu, o jo atminimas švenčiamas kasmet Purimų — Burtų metimo šventėje, nes tą dieną burtų metimas, norint žydus sunaikinti, tapo karalienės Esteros ir jos dėdės Mordekajo dėka išgelbėjimu ir pergale.

Esteros knygos pasakojimu norima pamokyti ir padrąsinti. Pasakojimą sąlygoja rūpinimasis žydų mažumos — tikėjimo bendrijos — išlikimu pasaulyje, kuris darėsi jiems vis labiau ir labiau priešiškas. Pasakojimu mokoma ir pabrėžiama, kad Dievas yra žmonių tarpusavio santykiuose, idant išlaikytų Sandoros bendrijos likutį. Į įvykius Dievas tiesiogiai neina likiminės problemos spręsti, jo veikimas pasakojime lieka paslaptingai santūrus. Nepaisant to, pasakojimas pabrėžia, kad Dievas tikrai dalyvauja istorijos įvykiuose. Be to, Esteros knyga paaiškina Purimų šventės Adaro mėnesio (vasario–sausio) keturioliktos ir penkioliktos dienos kilmę, svarbą ir datą. Taigi šia knyga stengiamasi paguosti Izraelį, potremtinę Sandoros bendriją, primenant, kad apvaizdusis Dievas yra visad su jais, nepalieka jų, kai jie ištikimai jam tarnauja ar grįžta prie jo visa širdimi.

Nors Esteros knyga ir turi achemenidų dinastijos foną, ji yra apsakymas, o ne istorijos veikalas. Ji buvo parašyta Persijos imperijai besitraukiant iš istorijos vyksmo ketvirtojo prieškristinio šimtmečio gale. Įkvėptasis autorius, mokydamas ir drąsindamas, šmaikščiai panaudoja kontrastus. Hamanas — žydų priešas yra Agago palikuonis (žr. Est 3,1). Agagas buvo karalius amalekitų, kuriuos ankstyvesnės Šv. Rašto knygos

laiko pavojingiausiu senojo Izraelio priešu (žr. Iš 17,14; Įst 25,17-19). Mordekajis kilme (žr. Est 1,1) — karaliaus Sauliaus Kišo palikuonis (žr. 1 Sam 9,1). Saulius savo karaliavimo pabaigoje, Samuelio pasiųstas nubausti Agagą, norėjo išgelbėti šio Izraelio priešo gyvybę (žr. 1 Sam 15,8-9). Mordekajis savo sankirtyje su Hamanu tokios klaidos nebekartoja (žr. Est 7,9-10). Įdomus ir dviejų moterų — Esteros ir Vaštės — sugretinimas. Pasakojime ryški literatūrinė tema: nedori turtuoliai prieina liepto galą, o dori neturtėliai išaukštinami (žr. pasakojimą apie Juozapą: Pr 37; 39-45; ir apie Juditą: Jdt 8-16). Esteros knyga yra kerštinga, bet reikia atsiminti, kad įsakymą mylėti priešus Jėzus Nazarietis skelbė keliais šimtmečiais vėliau.

Savo kerštingu tautiškumu Esteros knyga krikščioniškajame Senojo Testamento kanone sudaro ne vienam jos skaitytojui sunkumų. Nepaisant to, Esteros knygos mokymas turi svarbų ir teigiamą vaidmenį krikščioniškajame kanone, nes neleidžia perdėtai sudvasinti senovės Izraelio — Sandoros bendrijos. Esteros knyga pabrėžia, kad žydų tautos išlikimas yra žydų religinė pareiga, todėl jos buvimas krikščioniškajame kanone pabrėžia religinę žydų tautos, kaip tautinės grupės, svarbą išganymo istorijoje (žr. II Vatikano Susirinkimo pareiškimą “Mūsų metu...” # 4).

Be to, Esteros knyga yra Dievo žodis, kuris prakalbina nūdienius išblaškytus žmones — šeimas ir grupuotes — bemaž visoje Žemėje. Lietuvių tauta išeivijoje, o ypač plačioje Rusijos tremtyje, skaitydama Esteros knygą — Dievo žodį, duotą per išblaškyto Sandoros tautos likučio patirtį, supras, kad Dievas rūpinasi savo tautos — Sandoros bendrijos — ir tautų likimu.

Esteros knygos tekstas, iš pradžių įkvėptojo autoriaus parašytas hebraiškai, buvo perduotas dviem būdais: trumpu apsakymu hebrajų kalba ir išplėstu — ilgesniu apsakymu graikų kalba. Pastarasis apima 107 papildomas eilutes, įterptas atitinkamose vietose į hebraiškąjį tekstą. Hebraiškasis apsakymas nemini Dievo ar Apvaizdos Izraelio gyvenime, o graikiškasis, papildydamas hebraiškąjį, mini ir Dievą ir jo Apvaizdą. Katalikų Bendrija šias papildomas eilutes laiko kanoniškomis, lygiai įkvėptomis kaip ir kitos knygos dalys. Kitos krikščionių bendrijos šių eilučių nelaiko kanoniškomis.

Šiame vertime dalys, ženklinamos raidėmis nuo “A” iki “F”, yra graikiškosios papildomosios eilutės. Įprastinės skyrių bei eilučių nuorodos skaičiais ženklina hebraiškąjį tekstą.

Esteros knygos metmenys:

A.	Įvadas	A,1-17
B.	Esteros iškilimas	1,1-2,23
C.	Hamano sąmokslas prieš žydus	3,1-13
		B, 1-7
		3,14-4,17
		C, 1-D,16
		5,1-14
D.	Žydai apginami	6,1-8,12
		E, 1-24
		8,13-10,3
E.	Užbaiga	F, 1-10

ESTEROS KNYGA

A. *ĮVADAS*

A

Mordekajo sapnas

[1] Antraisiais karaliaus Ahasuero* Didžiojo metais, Nisano pirmąją dieną, Mordekajis,* Kišo sūnaus Šimejo sūnaus Jairo sūnus, iš Benjamino giminės, sapnavo sapną. [2] Mordekajis buvo žydas, gyvenąs Sūsos mieste, įžymus vyras, tarnaująs karaliaus dvare. [3] Jis buvo kilęs iš belaisvių, kuriuos Babilono karalius Nebukadnezaras buvo paėmęs iš Jeruzalės drauge su Judo karaliumi Jekoniju.

[4] Šis buvo jo sapnas.* Šauksmai ir sąmyšis, perkūnija ir žemės drebėjimas — suirutė žemėje! [5] Du galingi slibinai atžygiavo, abu pasiruošę kovai, jie sušuko galingu riksmu. [6] Jiems šaukiant, visos tautos pasiruoš mūšiui kovoti prieš teisiųjų tautą. [7] Žemėje diena tamsos ir niūrumo, skausmo ir kančios, priespaudos ir baisios suirutės! [8] Visa teisioji tauta buvo apimta nerimo, drebėjo iš baimės, laukdama ateinančių baisybių ir, rengdamasi mirti, šaukėsi Dievo. [9] Bet iš jų šaukimosi tartum iš šaltinio prasiveržė galinga upė, tikras potvynis! [10] Užtekėjo šviesa ir saulė; nuolankieji buvo išaukštinti, išdidieji praryti.

A,1 "... Ahasuer{as}...": Kserksas I (485-464 m. prieš Kristų); "... Mordekajis": babiloniškas vardas, siejamas su dievu Marduku. Mordekajo genealogijos tikslas priminti skaitytojui tautos priešiškumą Izraelio priešui (žr. 1 Sam 15,7-9). Saulius, kurio tėvas buvo Kišas, iš Benjamino giminės, nugalėjo Agagą Amalekitą. A,17 tekste Hamanas yra vadinamas Hamedato Agagito sūnumi.

A,4 Sapnas aiškinamas Est F,1-6 skaitinyje.

[11] Susapnavęs tą sapną ir pamatęs, ką Dievas nori daryti, Mordekajis atsibudo. Visa tai paėmęs giliai į širdį, jis norėjo suprasti visas jo smulkmenas ir visą dieną suko galvą.

Sąmokslas prieš karalių

[12] Mordekajis snūduriavo rūmuose su Gabata ir Tara, dviem karaliaus eunuchais, esančiais rūmų sargyboje. [13] Jis nugirdo jų svarstymus ir, pasidomėjęs apie jų šneką, sužinojo, kad jiedu rengiasi nužudyti karalių Ahasuerą. Jis tad dėl jų įspėjo karalių. [14] Karalius anuos du eunuchus ištardė ir, jiems prisipažinus, abu buvo nubausti mirtimi. [15] Tada karalius įsirašė tuos dalykus į savo atžymų knygą, ir Mordekajis juos nusirašė. [16] Be to, karalius paskyrė Mordekajį į tarnybą karaliaus dvare ir atsilygino jam dovanomis.*

[17] Betgi Hamedato sūnus Hamanas, Agagitas,* kuris buvo didelėje karaliaus malonėje, norėjo pakenkti Mordekajui ir jo tautai, keršydamas už anuos du karaliaus eunuchus.

B. ESTEROS IŠKILIMAS

1

Ahasuero puota

[1] Tai įvyko Ahasuero dienomis, — to Ahasuero, kuris valdė šimtą ir dvidešimt septynias sritis nuo Indijos iki Etiopijos.* [2] Tuo metu, kai karalius Ahasueras sėdėjo karališkajame soste Sūsos*

A,16 "... atsilygino jam dovanomis": tai įvyko vėliau. Žr. įvykių seką hebraiškajame Esteros knygos tekste — 2,22-23; 6,3.

A,17 "... Hamanas, Agagitas" priešinosi Mordekajui Benjaminaičiui, kurį Mordekajis nugalėjo (žr. Est 9,9-10) lygiai kaip karalių Agagą, Amalekitą, kadaise buvo nugalėjęs Mordekajo protėvis karalius Saulius (žr. 1 Sam 15,7-23).

1,1 "... nuo Indijos iki Etiopijos": nuo vakarų Indijos iki Aukštutinio Egipto. Tokį Persijos imperijos valdų plotį buvo pasiekęs Darijus Didysis, Ahasuero, tai yra Kserkso Didžiojo, tėvas.

1,2 "... Sūsa": senovės Elamo sostinė (žr. Pr 14,1). Achemenidams valdant, Sūsa buvo viena iš Persijos sostinių. Antroji buvo Persepolis — karalių vasaros rūmai.

pilyje, [3] trisdešimtaisiais savo karaliavimo metais, jis iškėlė puotą visiems savo didžiūnams ir dvariškiams: Persijos ir Medijos kariškiams, didikams ir sričių valdytojams. [4] Per šimtą aštuoniasdešimt dienų jis rodė didžiulius savo karalystės turtus ir tviskančią savo didybės šlovę.

[5] Pasibaigus toms dienoms, karalius savo sodo rūmų kieme iškėlė septynių dienų puotą visiems žmonėms, — didikams ir paprastiems, — gyvenantiems sostinėje Sūsoje. [6] Kiemas buvo išpuoštas baltomis ir mėlynomis medvilnės uždangomis, pritvirtintomis lininėmis tamsiai raudonos spalvos virvėmis prie sidabrinių žiedų ant marmurinių šulų. Asloje iš porfyro, marmuro, perlamutro ir spalvotų akmenų buvo išdėstyti auksiniai ir sidabriniai maigūnai. [7] Gėrimai buvo pilami į auksines taures, nė viena jų nebuvo panaši į kitas, ir karališko vyno buvo apstu, kaip dera karaliaus dosnumui. [8] Karaliaus įsaku buvo geriama be varžymosi, nes jis buvo nurodęs visiems savo rūmų padavėjams elgtis su kiekvienu svečiu pagal svečio norą.

[9] Be to, ir karalienė Vaštė* iškėlė puotą moterims karaliaus Ahasuero rūmuose.

Karalienė Vaštė užsitraukia nemalonę

[10] Septintą dieną, kai karaliaus širdis buvo įsilinksminusi nuo vyno, jis paliepė Mehumanui, Biztai, Harbonai, Bigtai, Abagtai, Zetarui ir Karkasui — septyniems jam tarnavusiems eunuchams — [11] atvesti karalienę Vaštę su karališku vainiku ant galvos prieš karalių, idant jis parodytų jos grožį svečiams ir pareigūnams, nes ji buvo graži moteris. [12] Tačiau karalienė Vaštė, eunuchams jai perdavus karaliaus įsakymą, ateiti atsisakė. Dėl to karalius įširdo ir degė pykčiu. [13] Nedelsdamas, karalius pasitarė su išminčiais, žinančiais įstatymus. Mat karaliui buvo įprasta kreiptis į visus, kurie išmanė įstatymus ir papročius. [14] Jo artimi patarėjai buvo Charšena, Šetaras, Admata, Taršišas, Meresas, Marsena ir Mamukanas — septyni Persijos ir Medijos didžiūnai, kurie asmeniškai kalbėdavosi su karaliu-

1,9 "... karalienė Vaštė": Herodotas (žr. Istorijos 7,6) rašo, kad Ahasuero — Kserkso — žmona buvo Amestris.

mi ir užėmė karalystėje pirmą vietą. [15] "Kaip turi būti pasielgta, — jis klausė, — pagal įstatymą su karaliene Vašte, kuri atsisakė paklusti karaliaus Ahasuero per eunuchus duotam įsakymui?"

[16] Tada Memukanas karaliaus ir didžiūnų akivaizdoje pareiškė: "Karalienė Vaštė nusikalto ne tik karaliui, bet ir visiems pareigūnams bei žmonėms visose karaliaus Ahasuero valdose. [17] Visos moterys, išgirdusios gandus apie karalienės elgesį, žiūrės su panieka į savo vyrus, nes jos manys: 'Karalius Ahasueras įsakė, kad karalienė Vaštė būtų atvesta pas jį, bet ji nėjo'. [18] Taigi šią dieną, tos Persijos ir Medijos didžiūnės, kurios jau yra išgirdusios apie karalienės elgesį, sukils prieš visus karaliaus pareigūnus ir nebus galo paniekai ir pykčiui! [19] Jeigu tai patinka karaliui, tebūna paskelbtas jo neatšaukiamas karaliaus įsakas* ir įrašyta į persų ir medų įstatymus, kad Vaštė niekad daugiau nepasirodys karaliaus Ahasuero akivaizdoje. Tesuteikia karalius jos karališką garbę moteriai, kuri yra vertesnė, negu ji. [20] Tebūna šis karaliaus duotas įsakas paskelbtas jo visoje karalystėje, — ji yra plati, — ir visos moterys gerbs savo vyrus — kilmingus ir prasčiokus".

[21] Pasiūlymas patiko karaliui ir jo didžiūnams. Karalius padarė, kaip Memukanas buvo pasiūlęs. [22] Jis išsiuntė laiškus į visas karaliaus valdas, į kiekvieną sritį jos raštu ir kiekvienai tautai jos kalba,* pareikšdamas, kad kiekvienas vyras turi būti šeimininkas savo namuose.

2

Estera tampa karaliene

[1] Po to, karaliaus Ahasuero pykčiui atvėsus, jis pergalvojo, ką Vaštė buvo padariusi ir kas buvo prieš ją nuspręsta. [2] Karaliaus pažai pakišo mintį: "Karaliui turi būti suieškota gražių mergelių.

1,19 "... neatšaukiamas karaliaus įsakas": istorikas Sikulijus rašo, kad tokie įsakai — įstatymai — buvo skelbiami karaliaus Darijaus III laikais (335-331 m. prieš Kristų), paskutinio Persijos karaliaus valdymo metu. Žr. Est 8,8.

1,22 "... į kiekvieną sritį jos raštu ...kiekvienai tautai jos kalba": Persijos imperija buvo daugiakalbė. Pagrindinės kalbos buvo persų, elamitų, babiloniečių, aramėjų, finikiečių, egiptiečių ir graikų. Kiekviena jų turėjo savo šriftą.

[3] Tepaskiria karalius įgaliotinius į kiekvieną savo karalystės valdą, kad surinktų visas gražias mergeles į pilį Sūsoje — į haremą karaliaus eunucho moterų saugotojo Hegajo priežiūroje. Tebūna joms duota, ko tik joms reikia pasigražinti. [4] Tuomet mergelė, kuri labiausiai patiks karaliui, tebūna karaliene vietoje Vaštės". Karaliui toks pasiūlymas patiko, jis taip ir padarė.

[5] Sūsos pilyje gyveno žydas, vardu Mordekajis, sūnus Jairo sūnaus Šimejo, sūnaus Kišo, iš Benjamino giminės. [6] Iš Jeruzalės Kišas buvo išvarytas kartu su Judo karaliumi ir kitais tremtiniais, kuriuos buvo paėmęs į nelaisvę Babilono karalius Nebukadnezaras. [7] Mordekajis užaugino Hadasą,* tai yra Esterą, savo dėdės dukterį, nes ji buvo netekusi ir tėvo, ir motinos. Mergelė buvo gražiai nuaugusi ir dailios išvaizdos. Mirus jos tėvui ir motinai, Mordekajis paėmė ją kaip savo dukterį.

[8] Paskelbus karaliaus žodį bei įsaką ir surinkus į Sūsos pilį daug mergelių Hegajo priežiūroje, ir Estera buvo paimta į karaliaus rūmus, į moterų saugotojo Hegajo priežiūrą. [9] Mergelė jam patiko ir įgijo jo malonę. Jis tad ne tik nedelsdamas aprūpino ją pasigražinimo priemonėmis ir maisto daviniu, bet davė jai ir septynias parinktas tarnaites iš karaliaus rūmų bei perkėlė ir ją, ir jos tarnaites į geriausią haremo vietą. [10] Estera nei savo tautybės, nei šeimos neatskleidė, nes Mordekajis buvo uždraudęs jai tai daryti.

[11] Mordekajis kasdien vaikščiodavo prieš moterų namų kiemą, norėdamas sužinoti, kaip Esterai einasi ir kaip su ja elgiamasi.

[12] Po nustatyto moterims dvylikos mėnesių pasiruošimo, kiekviena mergelė iš eilės ėjo aplankyti karaliaus Ahasuero. Iš šio pasigražinimo laikotarpio šeši mėnesiai buvo praleisti vartojant aliejų ir mirą, o kiti šeši vartojant kvepalus ir moterų pasigražinimo priemones. [13] Tuomet, kai mergelė turėjo eiti pas karalių, jai buvo leista pasiimti iš moterų namų neštis į karaliaus rūmus, ko tik ji prašė. [14] Ji, būdavo, nueina vakare, o rytmetį sugrįžta į kitą moterų namą, karaliaus sugulovių saugotojo eunucho Šaašgazo priežiūroje. Pas karalių ji eiti daugiau nebegalėjo, nebent karalius ja buvo patenkintas ir vardu ją pasišaukė.

2,7 "... Hadasą": lietuviškai Mirtą. Hadasa buvo mergelės vardas, kuriuo vadino jos tautiečiai. Estera yra babiloniečių deivės Ištaros vardo variantas.

[15] O Estera, — duktė Abihailo, kurio sūnėnas Mordekajis buvo ją išauginęs kaip savo dukterį, — atėjus jos eilei aplankyti karalių, neprašė nieko neštis, bet tik tai nešėsi, kas moterų saugotojo karaliaus eunucho Hegajo jai buvo paskirta. Betgi visi, ją matydami, žavėjosi ja. [16] Estera buvo nuvesta pas karalių Ahasuerą į jo rūmus dešimtą mėnesį, kuris yra Tebeto mėnuo, septintaisiais jo karaliavimo metais. [17] Karalius pamilo Esterą labiau už visas kitas moteris; ji įgijo jo malonę ir palankumą labiau, negu visos kitos mergelės. Jis tad uždėjo jai ant galvos karališką vainiką ir padarė ją karaliene vietoje Vaštės. [18] Esteros garbei karalius iškėlė didelę puotą visiems savo didžiūnams ir dvariškiams. Be to, jis paskelbė sritims atleidimą nuo mokesčių* ir dalijo dovanas, kaip dera karaliui.

Mordekajis ir Hamanas

[19]* Nuo to meto, kai mergelės buvo surinktos, Mordekajis leido laiką prie Karaliaus vartų. [20] Estera dar nebuvo atskleidusi savo šeimos ar tautos, nes Mordekajis buvo uždraudęs tai daryti. Estera ir toliau klausė Mordekajo pamokymų, lygiai kaip buvo dariusi, būdama jo augintinė.

[21] Tuo metu, kai Mordekajis leido laiką prie Karaliaus vartų,* Bigtanas ir Terešas, du slenkstį saugoję karaliaus eunuchai, supyko ir rengė sąmokslą, norėdami pakelti ranką prieš karalių Ahasuerą. [22] Mordekajis, apie tai sužinojęs, pasakė karalienei Esterai, o Estera pranešė apie tai karaliui Mordekajo vardu. [23] Reikalas buvo ištirtas ir patikrintas. Jiedu abu buvo pamauti ant baslių.* Tai buvo įrašyta į metraščių knygas karaliaus akivaizdoje.

2,18 "... atleidimą nuo mokesčių": galbūt paskelbė savo imperijoje šventę.

2,19-23 Pakartojamas šiek tiek skirtingai A,12-15 skaitinys.

2,21 "... Mordekajis leido laiką prie Karaliaus vartų": stebėdamas, kaip einasi Esterai. Žr. A,2. Pasak šio teksto, Mordekajis ėjo tarnybą prie vartų.

2,23 "... pamauti ant baslių": taip buvo vykdoma mirties bausmė Persijoje.

C. HAMANO SĄMOKSLAS PRIEŠ ŽYDUS

3

Mordekajis atsisako pagerbti Hamaną

[1] Po šių įvykių karalius Ahasueras, paaukštindamas Hamedatos Agagito sūnų Hamaną, davė jam svarbesnę vietą ir pasodino jį aukščiau už visus kitus su juo buvusius pareigūnus. [2] Visi karaliaus dvariškiai rūmų vartuose klaupdavosi ir puldavo kniūpsti prieš Hamaną, nes taip jį pagerbti buvo įsakęs karalius. Betgi Mordekajis nei klaupdavosi, nei puldavo kniūpsčia. [3] Tad karaliaus dvariškiai, buvę su juo Karaliaus vartuose,* Mordekajui sakė: "Kodėl tu nepaklūsti karaliaus įsakymui?" [4] Tai jiems primenant jam diena iš dienos ir jam nenorint paklusti, jie pranešė Hamanui, norėdami pamatyti ar Moderkajo elgesys bus priimamas. Mat Mordekajis buvo jiems pasisakęs, kad jis esąs žydas.

Hamanas kėsinasi prieš žydus

[5] Hamanas, patyręs, kad Mordekajis iš tikrųjų nesiklaupia ir nepuola priešais jį kniūpsčia, labai įniršo. [6] Bet jam atrodė per maža pakelti ranką tik prieš Mordekajį. Kadangi Hamanui buvo pranešta, kad Mordekajis esąs žydas, jis norėjo sunaikinti ir visus žydus — Mordekajo tautą, — buvusius visoje karaliaus Ahasuero karalystėje. [7] Pirmąjį mėnesį, tai yra Nisano mėnesį, dvyliktaisiais karaliaus Ahasuero metais, buvo mestas "Pur",* kuris reiškia "Burtas", Hamano akivaizdoje nustatyti dieną ir mėnesį, kada per vieną dieną būtų sunaikinta Mordekajo tauta. Burtas nurodė dvyliktojo, tai yra Adaro, mėnesio tryliktąją dieną.

3,3 "... Karaliaus vartuose": pastatas, kuriame buvo atliekami karalystės reikalai.
3,7 "... Pur": akadiškas žodis "burtų metimui" ženklinti. Burtų metimas buvo plačiai naudojama priemonė (žr. 1 Sam 14,42; Apd 1,26; Herodotas, Istorijos. III,128). Hamanas burtų metimu nustato pogromo datą.

Įsakas prieš žydus

[8] Tada Hamanas karaliui Ahasuerui tarė: "Visose tavo karalystės valdose gyvena išblaškyta, betgi atskira, tauta su savo įstatymais, kurie skiriasi nuo visų kitų tautų įstatymų.* Karaliaus įsakų jie nesilaiko! Todėl karaliui netinka juos pakęsti. [9] Jei karaliui atrodo gera, tebūna paskelbtas įsakas juos sunaikinti. O aš atsversiu dešimt tūkstančių sidabrinių talentų tavo valdytojams padėti į karaliaus iždą". [10] Karalius nuėmė antspaudo žiedą* ir padavė jį Hamedatos Agagito sūnui Hamanui, žydų priešui. [11] "Sidabrą gali sau pasilaikyti, — karalius tarė Hamanui, — o su ta tauta daryk, kas tau atrodo gera".

[12] Taigi buvo pašaukti karaliaus raštininkai. Pirmojo mėnesio tryliktąją dieną jie parašė, Hamanui diktuojant, įsaką karaliaus satrapams, visų sričių valdytojams ir kiekvienos tautos pareigūnams kiekvienai valdai jų raštu ir kiekvienai tautai jos kalba. Įsakas buvo parašytas karaliaus Ahasuero vardu ir užantspauduotas karališkuoju antspaudo žiedu. [13] Laiškai buvo išsiųsti per bėgikus* į visas karaliaus valdas, kad visi žydai, — jauni ir seni, moterys ir vaikai, — turi būti sunaikinti, išžudyti ir išnaikinti per vieną dieną — dvyliktojo mėnesio, tai yra Adaro, tryliktąją dieną, o jų turtai turi būti paimti kaip grobis.

B

[1] Šis yra to laiško nuorašas:

"Didysis karalius Ahasueras rašo šiuo reikalu šimto dvidešimt septynių sričių nuo Indijos iki Etiopijos valdytojams ir jiems pavaldiems jų įgaliotiniams.
[2] Būdamas daugelio tautų valdovas ir valdydamas visą pasaulį, aš pasiryžau nesigriebti įžūlios galybės, bet visad elgtis su san-

3,8 "... su savo įstatymais, kurie skiriasi nuo visų kitų tautų įstatymų": Mozės Mokymu, t.y. Mozės Įstatymu.

3,10 "... antspaudo žiedą": įsakas turėjo būti antspauduotas karaliaus antspaudo žiedu.

3,13 "... išsiųsti per bėgikus": Kyro Didžiojo sukurtos pašto tarnybos darbuotojai.

tūriu gerumu ir parūpinti savo pavaldiniams laisvą nuo vargų gyvenimą. Taigi, kurdamas savo karalystę žmonišką ir laiduodamas netrukdomą keliavimą po visą kraštą, aš pasiryžau atkurti tą taiką, kurios trokšta visi žmonės.
[3] Kai tariausi su savo patarėjais, kaip šis tikslas turėtų būti įvykdytas, vienas jų, vardu Hamanas, žymus tarp mūsų sveika išmintimi, gerbiamas dėl savo ištikimo atsidavimo ir pasiekęs antrąją vietą karalystėje, [4] atkreipė mūsų dėmesį į tai, kad yra išsisklaidžiusi per pasaulį visose gentyse, nedraugiška tauta, kurios įstatymai daro ją priešišką visoms tautoms ir kuri nuolat taip atsisako klausyti karaliaus įsakų, kad mūsų geriausiu noru kuriama karalystės santaika negali būti įgyvendinta.
[5] Tad supratę, kad ši tauta, ir tik ji viena, yra visiškai priešiška visai žmonijai, nuo kurios ji skiriasi savo keistais įstatymais, kenkia mūsų užmojams ir daro tokius baisius nusikaltimus, jog grasina karalystės gerovei, [6] mes šiuo raštu įsakome, kad visi jums nurodyti asmenys laiškuose per Hamaną, paskirtą rūpintis šiais reikalais, ir mūsų antrąjį tėvą, visi, įskaitant žmonas ir vaikus, turi būti iki vieno išnaikinti jų priešų kalaviju be užuojautos ir pasigailėjimo šių metų dvyliktojo — Adaro — mėnesio keturioliktąją dieną,* [7] idant žmonės, buvę visad priešiški, per vieną dieną būtų nuvaryti į Hadą, kad būtų laiduota mūsų tvirta ir pastovi valdžia".

3-ojo skyriaus tęsinys

[14] Šio rašto nuorašas turėjo būti perduotas į visas valdas, kad būtų paskelbtas kaip įsakas visoms kiekvienos valdos tautoms, idant būtų pasiruošta tai dienai. [15] Karaliaus įsakymu bėgikai sparčiai išskubėjo į kelionę. Įsakas buvo paskelbtas ir Sūsos pilyje.
Karalius ir Hamanas sėdosi vaišintis, bet Sūsos miestas buvo apstulbintas.

B,6 "... keturioliktąją dieną": hebraiškasis tekstas — žr. Est 3,13 — ir čia išverstas graikiškasis tekstas turi skirtingą karaliaus nurodytą mėnesio dieną. Iš tikrųjų dviejų dienų šventė įsakoma 9–ajame skyriuje ir minimos net trys datos — 13–oji, 14–oji ir 15–oji Adaro mėnesio dienos. Žr Est 9,15.18.

4

Mordekajis prašo Esterą gelbėti

[1] Mordekajis, sužinojęs visa, kas buvo įvykę, perplėšė savo drabužius, apsivilko ašutine, apsibarstė galvą pelenais ir, garsiai ir karčiai verkdamas, ėjo per miestą. [2] Jis atėjo prie pat Karaliaus vartų įėjimo, nes vilkinčiam ašutine į Karaliaus vartus nebuvo leidžiama įeiti.

[3] Taip pat ir kiekvienoje valdoje, kurią buvo pasiekęs karaliaus raštas ir įsakas, žydai labai gedėjo pasninkaudami, verkdami ir aimanuodami. Daugumas jų gulėjo ant ašutinės ir pelenų.

[4] Kai Esteros tarnaitės ir eunuchai atėjo ir jai pranešė, karalienė buvo pritrenkta. Ji nusiuntė Mordakajui drabužius apsirengti, kad galėtų nusivilkti ašutinę, bet jis atsisakė priimti. [5] Estera tad, pasišaukusi Hatachą, vieną iš karališkų eunuchų, kuriuos karalius buvo paskyręs jai tarnauti, įsakė jam nueiti pas Mordekajį sužinoti viso to priežastis. [6] Hatachas tad nuėjo į miesto aikštę priešais Karaliaus vartus. [7] Tada Mordekajis pranešė visa, kas jam buvo nutikę, ir apie tikslią sumą pinigų, kurią Hamanas buvo pažadėjęs įmokėti į karaliaus iždą už žydų sunaikinimą. [8] Mordekajis padavė jam ir nuorašą rašyto įsako, kuris buvęs pakabintas Sūsoje apie jų sunaikinimą. Jis prašė parodyti jį Esterai ir, pranešus jai, įpareigoti ją, kad eitų pas karalių užtarti ir maldauti jį už savo tautą. "Prisimink kukliąsias savo kilmės dienas, — Mordeka — jis liepė jam jai sakyti, — kai augai mano globoje, nes Hamanas, antrasis po karaliaus, reikalauja mūsų mirties".

[9] Hatachas tad sugrįžęs perdavė Esterai visa, ką Mordekajis buvo sakęs. [10] Tada Estera paliepė Hatachui nunešti Mordekajui tokį atsakymą: [11] "Visi karaliaus dvariškiai ir net žmonės karaliaus valdose žino, kad turi būti nubaustas mirties bausme, jeigu kas nors, vyras ar moteris, nebūdamas pašauktas, drįstų eiti pas karalių į vidinį kiemą. Tik jeigu karalius ištiestų jam auksinį skeptrą, jis gali likti gyvas. O aš nesu buvusi pašaukta eiti pas karalių jau trisdešimt dienų!"

[12] Kai Mordekajui buvo pranešta, ką Estera buvo sakiusi, [13] jis paliepė taip Esterai atsakyti: "Nemanyk, kad karaliaus rūmuose būsi

saugesnė, negu kiti žydai! [14] Juk jeigu iš tikrųjų tylėsi tokiu metu kaip dabar, žydams pagalba ir išgelbėjimas ateis iš kitos vietos,* bet tu ir tavo tėvo šeima pražus. Kas gali žinoti? Galbūt tu pasiekei karališkąjį sostą kaip tik tokiam metui, kaip dabar".

[15] Tada Estera, atsakydama Mordekajui, tarė: [16] "Eik, surink visus žydus, kurie gyvena Sūsoje. Pasninkaukite už mane! Nevalgykite ir negerkite per tris dienas nei naktį, nei dieną. Ir aš drauge su savo tarnaitėmis, kaip ir jūs, pasninkausiu. Po to, nepaisydama įstatymo, aš eisiu pas karalių. Jeigu turėsiu žūti, žūsiu!" [17] Mordekajis, palikęs vartus, įvykdė visa, ką Estera buvo įsakiusi.

C

Mordekajo malda

[1] Tada Mordekajis, atsimindamas visa, ką VIEŠPATS buvo padaręs, meldėsi į VIEŠPATĮ, [2] tardamas:

"VIEŠPATIE Dieve, visagalis karaliau,
visata yra tavo galioje!
Nėra, kas galėtų tau pasipriešinti,
kai tu nori išgelbėti Izraelį.

[3] Tu padarei dangų bei žemę,
ir visa, kas nuostabu po dangumi.
[4] Tu esi visatos VIEŠPATS!
VIEŠPATIE, nėra, kas galėtų tau atsispirti!

[5] Tu visa žinai!
Tu žinai, VIEŠPATIE,
kad ne įžūlumas, ne puikybė,
ne tuščia garbė paskatino mane daryti,
ką padariau, —
atsisakyti pulti kniūpsčia

4,14 "... pagalba ir išgelbėjimas ateis iš kitos vietos": atrodo, kad Mordekajis kalba apie pagalbą ir išgelbėjimą iš Dievo. Graikiškasis priedas apie tai aiškiai kalba (žr. C priedą). Įkvėptasis hebraiškojo pasakojimo autorius vengia vartoti Dievo vardą.

prieš išdidųjį Hamaną.
6 Noriai būčiau bučiavęs jo kojų padus
Izraeliui išgelbėti.

7 Bet tai padariau,
idant nestatyčiau žmogaus garbės
aukščiau už Dievo garbę.
Nepulsiu kniūpsčia nė prieš vieną,
tik, VIEŠPATIE, prieš tave.
Ne iš puikybės taip elgiuosi!

8 Dabar tad, VIEŠPATIE Dieve,
Karaliau, Abraomo Dieve,
pasigailėk savo tautos,
nes mūsų priešai rengia mums pražūtį
ir nori sunaikinti tavo senąjį paveldą.
9 Neatstumk savo dalies,
kurią atpirkai sau iš Egipto žemės.
10 Išklausyk mano maldą,
pasigailėk savo paveldo
ir paversk mūsų gedulą džiaugsmu,
kad išliktume gyvi, VIEŠPATIE,
giesme šlovintume tavo vardą.
Nenutildyk burnos tų,
kurie tave šlovina!"

11 Ir visas Izraelis šaukė iš visų jėgų, nes mirtis įžūliai žiūrėjo jiems į akis.

Esteros malda

12 Ir karalienė Estera, mirtino sielvarto apimta, šaukėsi į VIEŠPATĮ. 13 Nusivilkusi savo puošnius drabužius, apsivilko skurdo ir gedulo apdaru. Vietoj brangių kvepalų, apdengė sau galvą pelenais ir atmatomis. Savo kūną ji nepaprastai marino. Visi šventiški papuošalai buvo padėti į šalį, ir jos plaukai buvo labai sutaršyti.
14 Ji maldavo VIEŠPATĮ, Izraelio Dievą, tardama:

"Mano VIEŠPATIE, mūsų Karaliau,
tu esi Vienintelis!
Padėk man, esu viena,
neturiu kas man padėtų, išskyrus tave,
15 o dedu ant delnų savo gyvastį.
16 Nuo mažumės girdėjau
savo šeimos skreite,
kad tu, VIEŠPATIE, išsirinkai
Izraelį iš visų tautų,
o mūsų tėvus ir visų jų protėvius,
būti tavo amžinu paveldu,
ir kad įvykdei visus jiems duotus pažadus.

17 Bet dabar mes esame nusidėję tau,
ir tu esi atidavęs mus į rankas mūsų priešams,
18 nes mes garbinome jų dievus.
VIEŠPATIE, tu esi teisus!

19 Mūsų karti vergija jų nepatenkina:
jie yra savo stabams pažadėję*
20 panaikinti tavo lūpomis ištartą įsaką,
sunaikinti tavo paveldą,
nutildyti burnas tų, kurie tave šlovina,
užgesinti tavo Namų ir aukuro garbę,
21 atverti burnas pagonių jų stabų garbei
ir amžinai dievinti mirtingą karalių.

22 VIEŠPATIE, nepalik savo skeptro tiems,
kurie yra niekas.
Neleisk jiems džiaugtis mūsų žūtimi,
nugręžk jų sąmokslą prieš juos pačius
ir padaryk pamoką iš žmogaus,
kuris visa tai pradėjo.

C,19 "... jie yra savo stabams pažadėję": pažodžiui "jie įdėjo savo rankas į rankas savo dievų".

[23] Rūpinkis mumis, VIEŠPATIE!
Šio mūsų sielvarto metu apsireikšk!
Duok man drąsos,
dievų Karaliau ir visų galybių Valdove!
[24] Įdėk įtikinančius žodžius man į burną,
esant pas liūtą,
ir nuteik jo širdį taip nekęsti mūsų priešo,
kad gautų galą jis ir visi,
kurie jam pritaria!

[25] Išgelbėk mus savo ranka
ir ateik man padėti,
nes esu viena
ir neturiu kito,
bet tik tave, VIEŠPATIE!
Tu visa žinai.
[26] Žinai tad, kad nekenčiu nedorėlių garbės
ir bjauriuosi lova neapipjaustytųjų
ar bet kokio svetimtaučio.
[27] Žinai tad, kad esu priversta,
kad bjauriuosi didybės ženklu,
esančiu man ant galvos,
kai pasirodau dvare.
Bjauriuosi juo tarsi nešvariu skuduru, —
jo nenešioju savo laisvomis dienomis.
[28] Tavo tarnaitė nėra niekad valgiusi prie Hamano stalo
nei džiūgavusi karaliaus puotoje
ar gėrusi liejamųjų aukų vyno.*
[29] Nuo tos dienos, kai buvau čia atvesta, iki šiol
tavo tarnaitė nėra turėjusi kito džiaugsmo,
išskyrus tave, VIEŠPATIE, Abraomo Dieve.
[30] Dieve, kurio galybė visus viršija,
išgirsk bevilčių balsą,
išgelbėk mus iš nedorėlių rankos
ir apsaugok mane nuo baimės".

C,28 "... liejamųjų aukų vyno": vyno, atnašauto aukojant stabams.

D

Karalius priima Esterą

[1] Trečią dieną, pabaigusi melstis, ji nusivilko savo atgailos apdarą ir apsirengė karališkaisiais drabužiais. [2] Pasimeldusi į Dievą, kuris saugo visus ir gelbsti, švytėdama grožiu, ji pasiėmė su savimi dvi palydoves. [3] Į vieną ji grakščiai rėmėsi, [4] o kita ją lydėjo, nešdama jos drabužių valktį. [5] Ji visa švytėjo pačiu grožio žydėjimu, jos veidas spindėjo džiaugsmu ir meile, nors širdis drebėjo iš baimės.

[6] Praėjusi pro visas duris, ji atsistojo prieš karalių. Jis sėdėjo karališkajame soste, apsirengęs puošniu karaliaus apdaru, tviskančiu auksu ir brangakmeniais — stulbinantis reginys! [7] Karalius, pakėlęs veidą, nuspalvintą karališkos didybės, degdamas pykčiu, į ją pasižiūrėjo. Karalienė sukniubo, pabalo ir, paremdama galvą į pirma jos ėjusią palydovę, nualpo. [8] Betgi Dievas perkeitė karaliaus pyktį į gerumą. Susijaudinęs jis pašoko nuo sosto ir, paėmęs ją į glėbį, drąsino raminančiais žodžiais, kol ji atsipeikėjo. [9] "Kas atsitiko, Estera? — jis tarė jai. — Aš esu tavo brolis. Drąsos! [10] Tu nemirsi, nes šis mūsų įsakas yra paprastiems žmonėms. [11] Eikš čia!" [12] Pakėlęs auksinį skeptrą, jis palietė juo Esteros kaklą ir, ją apkabinęs, tarė: "Sakyk man!"

[13] Ji atsakė: "Mačiau tave, mano viešpatie, kaip Dievo angelą ir mano širdį apėmė tavo didybės baimė, [14] nes tu esi stulbinantis, mano viešpatie, nors tavo žvilgsnis ir sklidinas gerumo". [15] Tai sakydama, ji vėl nualpo. [16] Karalius dar labiau susijaudino, o visi jo dvariškiai stengėsi ją atgaivinti.

5

[1]* {Taigi trečią dieną Estera, apsivilkusi karališkuoju apdaru, atsistojo vidiniame kieme priešais karaliaus rūmus, karaliui sėdint sosto menėje karališkajame soste priešais rūmų tarpdurį. [2] Vis dėlto jis pamatė karalienę Esterą, stovinčią kieme, ji rado malonę jo

5,1-2 Čia išverstas hebraiškasis tekstas yra trumpesnis pasakojimas už pasakojimą graikų kalba D skyriuje.

akyse. Karalius ištiesė Esterai auksinį skeptrą, kurį jis laikė rankoje. Estera, priėjusi prie jo, palietė skeptro galą.}

[3] Tada karalius jai tarė: "Kas atsitiko, karaliene Estera? Ko tu prašai? Net jeigu tai būtų ir pusė mano karalystės, bus tau suteikta". [4] "Jeigu karaliui patinka, — atsakė Estera, — prašyčiau karalių ir Hamaną ateiti šiandien į puotą, kurią esu prirengusi". [5] Karalius tad įsakė: "Skubiai atveskite Hamaną, kad įvykdytume, ko Estera nori".

Pirmoji Esteros puota

Taigi karalius nuėjo su Hamanu į puotą, kurią buvo prirengusi Estera. [6] Geriant vyną puotos metu, karalius Esterą klausė: "Ko tu nori? Tai bus tau suteikta! Ko tu prašai? Nors tai ir pusė karalystės būtų, tai bus įvykdyta!" [7] "Šitoks yra mano noras ir prašymas, — Estera atsakė, — [8] jeigu radau malonės karaliaus akyse ir jeigu patiktų suteikti, ko noriu, ir įvykdyti mano prašymą, prašyčiau karalių ateiti rytoj su Hamanu į puotą, kurią jums prirengsiu. Rytoj tad padarysiu, kaip karalius sako".

Hamano sąmokslas prieš Mordekajį

[9] Tą dieną Hamanas išėjo linksmas ir labai gerai nusiteikęs. Bet pamatęs, kad Mordekajis, jam priėjus prie Karaliaus vartų, neatsistojo ir net nepasijudino, jis ant jo labai įsiuto. [10] Betgi Hamanas susilaikė ir, sugrįžęs namo, pasišaukė savo bičiulius ir žmoną Zerešą. [11] Jis nupasakojo jiems apie savo prabangius turtus, didelį sūnų skaičių ir kaip daug sykių karalius buvo jį pagerbęs, o dabar iškėlęs jį virš visų karaliaus pareigūnų ir dvariškių. [12] "Be to, — pridėjo Hamanas, — karalienė Estera pakvietė mane ir karalių — nė vieno kito, tik mane — į puotą, kurią ji buvo prirengusi. Ir rytoj aš esu pakviestas su karaliumi. [13] Tačiau visa tai, kai tik pamatau Mordekajį Žydą, sėdintį prie Karaliaus vartų, man nublanksta". [14] Jo žmona Zereša ir visi jo bičiuliai jam kalbėjo: "Liepk pastatyti kartuves, penkiasdešimties uolekčių aukščio, ir rytoj rytą paprašyk karalių, kad įsakytų ant jų pakarti Mordekajį. Tada linksmas eik į puotą su karaliumi". Šis pasiūlymas Hamanui patiko. Jis paliepė pastatyti kartuves.

D. ŽYDAI APGINAMI

6

Karalius atlygina Mordekajui

[1] Tą naktį karalius, negalėdamas užmigti, paprašė atnešti Atžymų — Metraščių — knygą. Ji buvo skaitoma karaliui. [2] Skaitant buvo rasta pažymėta, kad Mordekajis buvo pranešęs apie Bigtaną ir Terešą, du karaliaus eunuchus, rūmų slenksčio sargus, rengusius sąmokslą nužudyti karalių Ahasuerą. [3] "Kokia garbė ar paaukštinimas buvo suteikta už tai Mordekajui?" — teiravosi karalius. "Nieko jam nebuvo duota", — atsakė pas karalių buvę tarnai.

[4] "Kas yra kieme?" — paklausė karalius. Hamanas buvo ką tik įėjęs į karaliaus rūmų prieškiemį pakišti minties karaliui, kad Mordekajis būtų pakartas kartuvėse, kurias jis buvo prirengęs. [5] Karaliaus tarnai jam atsakė: "Hamanas laukia kieme". "Tegu įeina!" — tarė karalius. [6] Hamanui įėjus, karalius jį prakalbino: "Ką reikėtų padaryti žmogui, kurį karalius nori ypatingai pagerbti?" Hamanas sau sakė: "Ką kitą norėtų karalius labiau pagerbti, jeigu ne mane?" [7] Jis tad karaliui taip atsakė: "Žmogui, kurį karalius nori pagerbti, [8] turėtų būti atneštas karališkas apdaras, kurį yra vilkėjęs karalius, ir atvestas žirgas, ant kurio karalius jojo, kai jam ant galvos buvo uždėtas karaliaus vainikas. [9] Apdaras ir žirgas turėtų būti pavesti vienam kilmingiausiųjų karaliaus pareigūnų. Teaprengia jis žmogų, kurį karalius nori ypatingai pagerbti, ir, užsodinęs jį ant žirgo, teveda tą žmogų per miesto aikštę ir jo priekyje eidamas tegu skelbia: 'Taip daroma žmogui, kurį karalius nori ypatingai pagerbti!'"

[10] Tada karalius Hamanui tarė: "Skubėk tad! Paimk apdarą ir žirgą, kaip esi pasiūlęs, ir padaryk tai Mordekajui Žydui, kuris sėdi prie Karaliaus vartų. Nepraleisk nieko iš to, ką esi pasiūlęs!" [11] Hamanas tad paėmė apdarą ir žirgą, aprengė Mordekajį ir, užsodinęs ant žirgo, vedė jį per miesto aikštę ir jo priekyje eidamas šaukė: "Taip daroma žmogui, kurį karalius nori ypatingai pagerbti!"

[12] Po to Mordekajis sugrįžo prie Karaliaus vartų, o Hamanas nuskubėjo į savo namus, prislėgtas ir pridengta galva. [13] Kai papasakojo savo žmonai Zerešai ir visiems bičiuliams viską, kas jam buvo nutikę, jo patarėjai ir žmona Zereša jam tarė: "Tu pradedi

kristi, o Mordekajis kilti. Jeigu jis yra iš žydų palikuonių, tu jo nenugalėsi. Jam esant prieš tave, tu tikrai turėsi žūti".*

Antroji Esteros puota

[14] Jiems dar tebesikalbant, atvyko karaliaus eunuchai ir paskubom išvedė jį į puotą, kurią buvo prirengusi Estera.

7

[1] Taigi karalius ir Hamanas nuėjo puotauti su karaliene Estera. [2] Antrą dieną, puotos metu geriant vyną, karalius klausė Esterą: "Ko tu nori, karaliene Estera? Tai bus tau suteikta! Ko tu prašai? Nors pusė karalystės būtų, tai bus įvykdyta!" [3] Atsakydama, karalienė Estera jam tarė: "Jeigu radau malonės tavo akyse, karaliau, ir jeigu patinka karaliui, tebūna man suteikta mano gyvastis, tai yra mano noras, ir gyvastis mano tautos, toks yra mano prašymas. [4] Mano tauta ir aš esame parduoti, kad būtume sunaikinti! Žudynėms ir išnaikinimui! Jeigu būtume buvę parduoti kaip vergai ir vergės, aš būčiau tylėjusi. Betgi mūsų priešas negalėtų atitaisyti žalos, padarytos karaliui mūsų žūtimi".

[5] "Kas jis? — sušuko karalius Ahasueras karalienei Esterai, — kur yra tas, kuris išdrįso tai daryti?" [6] Estera atsakė: "Priešas ir engėjas yra šis nedorėlis Hamanas!" Hamanas susigūžė iš baimės prieš karalių ir karalienę. [7] Karalius pakilo nuo puotos stalo įtūžęs ir išėjo į rūmų sodą, bet Hamanas pasiliko maldauti palikti jį gyvą, nes jis matė, kad karalius buvo pasmerkęs jį pražūčiai. [8] Karaliui sugrįžus iš rūmų sodo į puotos menę, Hamanas buvo sukniubęs* prie guolio, kuriame sėdėjo atsilošusi Estera. "Nejau jis nori, — sušuko ka-

6,13 "... tu tikrai turėsi žūti": hebraiškasis tekstas daro užuominą apie Hamano ir Mordekajo sankirčio padarinius, neminėdamas Dievo. Graikiškasis vertimas prideda, "nes su juo buvo gyvasis Dievas".

7,8 "... Hamanas buvo sukniubęs prie guolio...": "sukniubti {prie kojų}" ko nors prašant, buvo tuomet įprasta (žr. 1 Sam 25,23-24; 2 Kar 4,27; Mk 7,25); karalienės guolį paliesdamas, Hamanas nusikalto haremo įstatams. Ar persų visuomenė dengdavo mirčiai pasmerkto asmens veidą, nėra žinoma, bet toks tikrai buvo romėnų ir graikų paprotys.

ralius, — net karalienę išniekinti mano rūmuose?" Vos tiems žodžiams išėjus iš karaliaus burnos, buvo uždengtas Hamanui veidas.

Hamano bausmė

9 Tada Harbona, vienas iš karaliui tarnavusių eunuchų, tarė: "Štai kartuvės prie Hamano namų, penkiasdešimties uolekčių aukščio, kurias Hamanas buvo prirengęs Mordekajui, savo žodžiu išgelbėjusiam karalių". "Pakarkite jį ant jų!" — įsakė karalius. 10 Taigi Hamanas buvo pakartas ant kartuvių, kurias buvo pastatęs Mordekajui. Tada karaliaus pyktis atlyžo.

8

Antrasis karaliaus įsakas

1 Tą dieną karalius Ahasueras atidavė žydų engėjo Hamano namus karalienei Esterai. Mordekajį karalius priėmė, nes Estera buvo pasakiusi, kad jis yra jos giminaitis. 2 Tada karalius nuėmė savo antspaudo žiedą, atimtą iš Hamano, ir padavė jį Mordekajui, o Estera pavedė Mordekajui valdyti Hamano namus.

3 Tada Estera vėl kreipėsi į karalių. Parpuolusi prie jo kojų, verkdama maldavo jį, kad sužlugdytų piktas Hamano Agagito užmačias ir jo surengtą sąmokslą prieš žydus. 4 Karaliui ištiesus auksinį skeptrą Esterai, 5 ji pakilo nuo žemės ir atsistojo prieš jį. "Jei karaliui patinka, — tarė Estera, — jeigu aš radau malonės jo akivaizdoje, jeigu šis reikalas karaliui atrodo geras ir jeigu aš turiu jo sutikimą, tebūna parašytas įsakas atšaukti Hamedato Agagito sūnaus Hamano užmačias* — laiškus, kuriuos jis parašė, duodamas įsakymus sunaikinti žydus, esančius visose karaliaus valdose. 6 Kaipgi aš galiu pakelti nelaimę, kuri grasina mano tautai? Kaipgi aš galiu pakelti savo giminės sunaikinimą?" 7 Karalius Ahasueras tarė Esterai ir Mordekajui Žydui: "Tikėkite manimi, aš savo ruožtu atidaviau Esterai Hamano namus, ir jis buvo pakartas už tai, kad jis rengė

8,5 "... Hamedato Agagito sūnaus Hamano užmačias": Estera smaikščiai pakiša mintį, kad įsakas buvo Hamano kaltė.

sąmokslą pakelti ranką prieš žydus. [8] Jūs tad savo ruožtu galite rašyti laišką žydų reikalu karaliaus vardu, kaip jums atrodo gera, ir užantspauduoti jį karaliaus žiedu, nes įsakas, parašytas karaliaus vardu ir užantspauduotas karaliaus žiedu, negali būti atšauktas".*

[9] Tuo metu, trečiojo mėnesio — Sivano — dvidešimt trečiąją dieną, buvo pašaukti karaliaus raštininkai. Įsakas buvo parašytas pagal visa, ką įsakė Mordekajis, visiems žydams, satrapams, valdytojams ir pareigūnams visų valdų nuo Indijos iki Etiopijos, visoms šimtas dvidešimt septynioms sritims, kiekvienai sričiai jos raštu ir kiekvienai tautai jos kalba, taip pat ir žydams jų raštu ir kalba. [10] Laiškus parašęs karaliaus Ahasuero vardu, jis užantspaudavo juos karaliaus žiedu ir išsiuntė per raitus bėgikus, jojančius ant karaliaus tarnyboje naudojamų, karališkajame žirgyne išaugintų ristūnų. [11] Tais laiškais karalius leido žydams visur kiekviename mieste burtis ir ginti savo gyvastį, būtent: visose Ahasuero valdose naikinti, žudyti ir sunaikinti bet kokios tautos ar srities jiems priešiškas pajėgas kartu su moterimis bei vaikais ir plėšti jų nuosavybę, [12] per vieną dieną visose Ahasuero valdose dvyliktojo mėnesio, tai yra Adaro mėnesio, tryliktąją dieną.

E

Žydams grąžinamos teisės

[1] Šis yra to laiško nuorašas:

"Karalius Ahasueras Didysis šimto dvidešimt septynių valdų nuo Indijos iki Etiopijos valdytojams ir visiems, kurie atsakingai rūpinasi mūsų reikalais: pasveikinimas! [2] Daugelis žmonių, pakartotinai pagerbti nepaprastu savo geradarių dos-

8,8 "... karaliaus ...įsakas ... negali būti atšauktas": karalius tiesiog negali įvykdyti Esteros prašymo (žr. 5–ąją eilutę), atšaukti anksčiau duotą įsaką prieš žydus dėl to, kad medų ir persų įstatymai buvo neatšaukiamo pobūdžio (žr. Est 1,19; Dan 6,9), bet jis paveda Esterai paskelbti naują įsaką jo vardu, kuris panaikina anksčiau duotojo įsako galią. Žr. Est 3,12-13. Karalius atmeta Esteros pakištą mintį apie Hamano užmačias ir prisiima atsakomybę už įsaką, bet sustabdo įsako vykdymą naujais nurodymais.

numu, tampa tik įžūlesni. [3] Nepajėgdami pakelti sėkmės, jie ne tik stengiasi padaryti žalos mūsų pavaldiniams, bet net metasi rengti sąmokslus prieš savo geradarius! [4] Išpuikę nuo kvailų žmonių tuščio gyriaus, jie ne tik sunaikina žmonių dėkingumą, bet net tariasi išvengsią teisingumo Dievo, kuris visa mato ir nekenčia to, kas pikta.

[5] Dažnai daugelis tų, kurie užima atsakingas vietas, yra tapę bendrininkais išliejant nekaltą kraują, paskatinti bičiulių, kurie, turėdami jiems patikėtą viešųjų reikalų tvarkymą, įtraukė juos į neatitaisomą nelaimę, [6] apvildami piktu šmeižtu savo valdovų pasitikėjimą. [7] Visa tai galima matyti ne tiek iš senųjų atžymų, kurias esame gavę, bet kur kas labiau ištyrinėjus tai, kuo buvo nusikalsta neseniai nevertų pareigūnų žalingu elgesiu. [8] Ateityje dėsime pastangas padaryti karalystę ramią ir taikingą visiems žmonėms [9] ir nekreipdami dėmesio į šmeižikus, ir visad su didesne atida spręsdami mums pateiktus reikalus.

[10] Juk taip Hamedato sūnus Hamanas, Makedonietis* — be lašo persų kraujo ir visiškai neturintis mūsų gerumo — buvo laikomas mūsų svečiu. [11] Jis patyrė tiek daug mūsų palankumo, kurį mes turime visoms tautoms, kad buvo paskelbtas 'karaliaus tėvu', prieš kurį kiekvienas turėjo pulti kniūpsčia kaip prieš antrąjį po karaliaus. [12] Betgi, nepajėgdamas pažaboti savo įžūlumo, jis rengė sąmokslą, norėdamas atimti iš mūsų karalystę ir gyvastį. [13] Be to, jis sukta klasta ir apgaulėmis pareikalavo sunaikinti Mordekajį, mūsų išgelbėtoją bei nuolatinį geradarį, ir Esterą, mūsų didybės dalininkę be priekaišto, drauge su visa jų tauta. [14] Mat tokiomis priemonėmis jis tikėjosi padaryti mus bejėgius ir perduoti persų valdžią makedoniečiams. [15] Betgi mes išsiaiškinome, kad žydai, šio didžiausio niekšo pasmerkti pražūčiai, nėra nedorėliai, bet priešingai — yra valdomi labai teisingų įstatymų. [16] Jie yra vaikai Aukščiausiojo, gyvojo ir šlovingojo Dievo, kuris yra vedęs karalystę mums ir mūsų pirmtakams labai sėkmingu keliu.

E,10 "... Makedonietis": įkvėptas knygos redaktorius helenistiniu laikotarpiu panaudojo "Makedonietį" šioje eilutėje ir "makedoniečiams" 14–oje eilutėje, ženklindamas Hamaną Makedoniečiu po to, kai Makedonija (Graikija) buvo užkariavusi Persiją, kaip labiausiai persų nekenčiamą žmogų. Hebraiškasis tekstas, panašiai daro, vadindamas Hamaną Agagitu. Žr. A,17 paaiškinimą.

[17] Žiūrėkite tad, kad nevykdytumėte laiškų, siųstų Hamedano sūnaus Hamano, [18] nes tas, kuris juos parašė, buvo pakartas prie Sūsos vartų drauge su visa jo šeimyna. Taip ūmai Dievas, Visatos Šeimininkas, ištiko jį teisinga bausme.

[19] Jūs turite iškabinti šio laiško nuorašą kiekvienoje viešoje vietoje, turite leisti žydams laikytis savo papročių [20] ir taip turite jiems padėti, kad tą dieną, — dvyliktojo mėnesio — Adaro — tryliktąją dieną, — paskirtą jų pražūčiai, jie apsigintų nuo užpuolėjų. [21] Nes Visagalis Dievas savo išrinktajai tautai tą dieną iš pražūties dienos padarė džiaugsmo diena. [22] Todėl jūs savo ruožtu turite švęsti šią ypatingą dieną savo nustatytų švenčių tarpe su tokiu džiugesiu, [23] kad ji ir dabar, ir ateityje, ir mums, ir geros valios persams reikštų pergalės šventę, o jūsų priešams primintų sunaikinimą.

[24] Visi miestai ir visos valdos, be išimties, kurie nesilaikys šio įsako, bus be pasigailėjimo sunaikinti ugnimi ir kalaviju. Jie taps amžinai neprieinami ne tik žmonėms, bet jų vengs net laukiniai žvėrys ir paukščiai".

8–ojo skyriaus tęsinys

[13] Rašto turinys turėjo būti duotas kaip įsakas kiekvienai valdai ir paskelbtas visoms tautoms, o žydai turėjo būti pasiruošę tą dieną atkeršyti savo priešams.* [14] Bėgikai tad, užsėdę ant savo eiklių karališkų ristūnų, išskubėjo, karaliaus įsakymo skatinami. Tuo tarpu įsakas buvo paskelbtas Sūsos mieste.

[15] Mordekajis išėjo iš karaliaus rūmų, vilkėdamas karališku mėlynos ir baltos spalvos apdaru, su puikiu auksiniu vainiku ir plonos drobės bei violetinės vilnos skraiste. Sūsos mieste aidėjo džiugūs šauksmai. [16] Žydai patyrė šviesą ir malonumą, džiaugsmą ir pagarbą. [17] Visose valdose ir visuose miestuose, kuriuos tik pasiekdavo karaliaus įsakymas ir įsakas, žydams buvo linksmybė ir džiaugsmas, puota ir poilsio diena.* Be to, daug krašto gyventojų dėjosi esą žydai, nes juos buvo apėmusi žydų baimė.

8,13 "... atkeršyti savo priešams": iš dalies save ginti (žr. Est E,20), iš dalies ženklinti faktą, kad nuožmusis priešų planuotas žiaurumas prieš žydus dabar tampa bausme žydų priešams. Žr. 9,1-2.

8,17 "... puota ir poilsio diena": priešingybė dienai su pasninku, verksmu ir aimanomis. Žr. Est 4,3.

9

Žydų pergalė

[1] Taigi dvyliktojo mėnesio, tai yra Adaro, tryliktąją dieną, kai karaliaus įsakymas ir įsakas turėjo būti vykdomi, tą pačią dieną, kai žydų priešai tikėjosi juos nugalėti, įvyko priešingai: žydai nugalėjo savo priešus. [2] Visose karaliaus Ahasuero valdose žydai susibūrė savo miestuose, rengdamiesi pulti norėjusius jiems padaryti žalos. Tačiau nė vienas jiems nepasipriešino, nes žydų baimė buvo apėmusi visus gyventojus. [3] Iš tikrųjų visi valdų didžiūnai — satrapai, valdytojai ir karaliaus pareigūnai — padėjo žydams, nes juos buvo apėmusi Mordekajo baimė. [4] Mat Mordekajis buvo galingas karaliaus rūmuose, ir vyrui Mordekajui tampant vis galingesniam, jo garsas sklido į visas valdas. [5] Žydai tad nugalėjo visus savo priešus kalaviju, juos žudydami ir naikindami. Su savo priešais jie elgėsi, kaip norėjo.

[6] Sūsos pilyje žydai užmušė ir sunaikino iš viso penkis šimtus žmonių. [7] Jie užmušė Paršandatą, Dalfoną, Aspatą, [8] Poratą, Adaliją, Aridatą, [9] Parmaštą, Arisajį, Aridajį, Vaizatą [10] — dešimt žydų priešo Hamedato sūnaus Hamano sūnų. Bet plėšimu jie neužsiėmė.*

[11] Tą pačią dieną užmuštųjų skaičius Sūsos pilyje buvo praneštas karaliui. [12] Karalius tarė karalienei Esterai: "Vien Sūsos pilyje žydai užmušė iš viso penkis šimtus žmonių, taip pat ir dešimt Hamano sūnų. Ką tad jie bus padarę kitose karalystės srityse! Ko dabar tu nori? Tai bus suteikta. Ko dabar tu prašai? Bus įvykdyta". [13] "Jeigu karaliui atrodo gera, — atsakė Estera, — tebūna Sūsoje gyvenantiems žydams leista ir rytoj elgtis pagal šios dienos įsaką, o tas dešimt Hamano sūnų tebūna pakarti kartuvėse". [14] Karalius tad įsakė, kad tai būtų įvykdyta. Sūsoje buvo paskelbtas įsakas, ir anie dešimt Hamano sūnų buvo pakarti. [15]* Sūsoje gyvenę žydai vėl susirinko ir Adaro mėnesio keturioliktą dieną užmušė Sūsoje tris šimtus žmonių, bet plėšimu jie neužsiėmė.

9,10 "Bet plėšimu jie neužsiėmė": priešingai izraeliečiams, kovojusiems prieš Agagą (žr. 1 Sam 15,9). Žr. taip Est 9,15-16.

9,15 Šios antrosios žudynės paaiškina dvi Purimų šventės dienas — Adaro mėnesio 13 ir 14 — Sūsos žydų bendruomenėje.

[16] Kiti žydai, gyvenę karaliaus valdose, irgi susibūrė ginti savo gyvasties ir apsigynė, užmušdami septyniasdešimt penkis tūkstančius* jų nekentusių žmonių, bet plėšimu jie neužsiėmė. [17] Tai buvo Adaro mėnesio tryliktoji diena; keturioliktąją dieną jie ilsėjosi, pasidarydami ją švente ir linksmybės diena.

[18] Betgi žydai, gyvenę Sūsoje, susibūrė ir tryliktąją, ir keturioliktąją dieną, o ilsėjosi penkioliktąją, padarydami ją švente ir linksmybės diena. [19] Užtat kaimų žydai, gyvenantys miestuose be sienų, laiko Adaro mėnesio keturioliktąją dieną džiaugsmo ir šventės diena — poilsio diena, kurios atminimui jie siunčia vieni kitiems skanėstų dovanas.

Purimų šventė

[20] Mordekajis, užrašęs šiuos įvykius, išsiuntė laiškus visiems žydams ir artimose, ir tolimose karaliaus Ahasuero valdose, [21] įpareigodamas juos švęsti Adaro mėnesio keturioliktąją dieną ir taip pat to paties mėnesio penkioliktąją dieną kasmet [22] kaip dienas, kurių metu žydai apsigynė nuo savo priešų, ir kaip mėnesį, kuriame jiems skausmas pavirto džiaugsmu ir gedulas švente. Jie buvo įpareigoti jas švęsti kaip dienas puotų ir linksmybės, kaip progą siųsti skanėstus vieni kitiems ir dovanas vargšams. [23] Taigi žydai padarė papročiu, ką jie buvo pradėję švęsti, vykdydami tai, ką Mordekajis buvo jiems įpareigojęs.

[24] Hamedato Agagito sūnus Hamanas, visų žydų priešas engėjas, buvo surengęs sąmokslą prieš žydus, norėdamas juos sunaikinti ir buvo metęs "Pur", tai yra burtą, kad juos nugalėtų ir sunaikintų. [25] Betgi, Esterai nuėjus pas karalių, jis įsakė raštu, kad nedorosios užmačios, kurias Hamanas buvo sumanęs prieš žydus, kristų ant galvos jam pačiam ir kad Hamanas ir jo sūnūs būtų pakarti kartuvėse. Todėl tos dienos ir yra vadinamos Purimais, nuo žodžio "Pur". [26] Taigi dėlei viso, kas buvo tame laiške parašyta, dėlei to, ką jie dėl šio reikalo buvo išgyvenę, ir dėlei to, kas jiems buvo nutikę, [27] žydai pradėjo ir neatšaukiamai įpareigojo save, savo palikuonis ir

---

9,16 "... septyniasdešimt penkis tūkstančius": pasak graikiškojo teksto, šis skaičius buvo penkiolika tūkstančių.

visus, kurie norės prie jų prisidėti, švęsti tas dvi dienas nustatytu būdu kasmet joms skirtu laiku. [28] Taigi tas dienas turi minėti ir švęsti per kartų kartas kiekviena šeima, kiekviena sritis ir kiekvienas miestas. Niekad nebus atšauktos žydų Purimų dienos ir niekad neišblės jų atminimas tarp jų palikuonių.

[29] Abihailo duktė ir karalienė Estera parašė šį antrą laišką* apie Purimus, norėdama patvirtinti visu galimu įsakmumu anksčiau minėtą Mordekajo Žydo laišką. [30] Laiškai buvo siųsti su ramybės ir saugumo linkėjimu visiems žydams, gyvenusiems šimtas dvidešimt septyniose karaliaus Ahasuero karalystės valdose, [31] Taip buvo įvestos joms skirtu laiku šios Purimų dienos, kurias Mordekajis Žydas ir karalienė Estera buvo nustatę žydams, lygiai kaip jiedu anksčiau buvo įpareigoję save ir savo tautą pasninkui ir maldavimui.* [32] Esteros žodis, patvirtinantis šias Purimų apeigas, buvo įrašytas į knygą.

10

Ahasueras pagerbia Mordekajį

[1] Ahasueras uždėjo duoklę ir žemynui, ir saloms. [2] Visi jo galybės bei narsos žygdarbiai ir išsamus pasakojimas apie Mordekajo didybę, kuria karalius jį išaukštino, argi nėra užrašyti Medijos ir Persijos karalių Metraščiuose? [3] Iš tikrųjų Mordekajis Žydas buvo karalystėje antrasis po karaliaus Ahasuero, įtakingas žydams bei mielas savo gausiems tautiečiams, nes jis sielojosi savo tautos reikalais ir rūpinosi visų savo palikuonių gerove.

9,29 "... šį antrą laišką": šio laiško turinys yra Est 9,20-28. Estera jį patvirtina. Pirmasis laiškas, rašytas karaliaus vardu, yra minimas Est 8,9.

9,31 "... pasninkui ir maldavimui": kaip anksčiau žydai prisiėmė pareigą pasninkauti ir šauktis Dievo, norint pašalinti pavojų, taip dabar jie švenčia Purimų dienas, minėdami tautos išgelbėjimą. Abiem atvejais Mordekajo ir Esteros raginami. Žr. Est 4,3.15-16.

E. UŽBAIGA

F

Mordekajo sapnas išsipildo

[1] "Tai yra Dievo darbas, — tarė Mordekajis, — [2] aš prisimenu sapną, kurį susapnavau kaip tik apie šiuos dalykus. Niekas iš jo neliko neišsipildę — [3] šaltinis, kuris tapo upe, šviesa ir saulė, galingas potvynis.

Upė yra Estera, kurią vedė karalius ir padarė karaliene.

[4] Du slibinai — tai aš ir Hamanas.

[5] Tautos yra žmonės, susibūrę sunaikinti žydų vardą.

[6] O mano tauta — tai Izraelis, kuris šaukėsi Dievo ir buvo išgelbėtas.

Taip VIEŠPATS išgelbėjo savo tautą ir apsaugojo mus nuo visų šių nelaimių. Dievas padarė didelių ženklų ir nuostabių darbų, kokių nėra įvykę tautose. [7] Tam tikslui jis parengė du burtus:* vieną Dievo tautai, o antrą visoms kitoms tautoms. [8] Tie du burtai išsipildė paskirtą valandą, metą ir dieną Dievo akivaizdoje bei visose tautose. [9] Dievas atsiminė savo tautą ir apgynė savo paveldą.

[10]* Nuo šiol tad tos dienos bus švenčiamos keturioliktąją ir penkioliktąją Adaro mėnesio dieną, susirenkant džiaugsmo ir linksmybės sueigai Dievo akivaizdoje per visas kartas jo tautoje — Izraelyje".

F,7 "... parengė du burtus": šiame graikiškosios Esteros knygos skaitinyje Dievas parengia du burtus nuspręsti dviem likimams — Izraelio ir tautų. Graikiškojo pasakojimo pobūdis yra labiau religinis. Pasak Est 3,5 hebraiškojo teksto, šventė vadinama Purimų vardu, nes Hamanas metė burtus nuspręsti žydų sunaikinimo dienai.

F,10 Graikiškoji Esteros knyga turi tokį prierašą: ketvirtaisiais Ptolemėjo ir Kleopatros valdymo metais, Dositėjas, kuris, sakoma, buvo kunigas ir levitas, su sūnumi Ptolemėju atnešė šį Purimų laišką, sakydami, kad jis yra autentiškas ir kad Ptolemėjo sūnus Lysimachas, iš Jeruzalės bendruomenės, buvo jį išvertęs. Data, minima šiame prieraše, turbūt yra 78-77 m. prieš Kristų, Ptolemėjo XII ir Kleopatros V valdymo metais.

MAKABĖJŲ KNYGOS

Dvi Makabėjų knygos — Pirmoji Makabėjų (1 Mak) ir Antroji Makabėjų (2 Mak) — aprašo žydų tautos, Sandoros bendrijos, kovas už religinę ir politinę nepriklausomybę su Seleukidų karaliais II a. prieš Kristų (žr. 1 Mak 2,4.66; 2 Mak 8,5.16; 10,1.16). Knygų vardo ištaka yra aramėjiškas titulas Makkaba, — lietuviškai Kūjelis, arba Makabėjas, — duotas žymiausiam kovų didvyriui Judui, o vėliau ir broliams, rėmėjams ir net kitiems to laikotarpio tikėjimo didvyriams (žr. 2 Mak 7).

Makabėjų knygos yra du pasakojimai iš dalies apie tuos pačius II a. prieš Kristų įvykius. Sandoros bendrija tuomet jautėsi esanti kultūros jūroje. Sugraikinimas — helenizmas — kėlė įtampą tarp tikėjimo ir kultūros. Protestą prieš pagundą pasiduoti svetimųjų kultūrai skatino ir lydėjo religinis ir tautinis žydų atgimimas. Seleukidų karalius Antiochas IV Epifanas (175-163 m. prieš Kristų) save laikė "epifanu" — "apsireiškusiu dievu {Dzeusu}" — ir reikalavo, kad pavaldiniai jį garbintų. Žydams karaliaus savęs sudievinimas — apoteozė — buvo begėdiškiausias žmogaus įžūlumas Dievo sąskaita. Palestinoje viešpatavo prievarta ir smurtas. Kai kurie — helenistai ir bailesnieji — pakluso Antiocho IV Epifano įsakui, kiti, atsisakydami išduoti Sandoros tikėjimą, tapo kankiniais. Įtampa tarp tikėjimo ir kultūros baigėsi sukilimu už tikėjimo ir tautos laisvę.

Makabėjų knygos neįeina į hebraiškąjį kanoną, t.y. Palestinos Senojo Testamento knygų sąrašą, sudarytą I a. po Kristaus gale, bet priklauso graikiškajai Septuagintai, t.y. išeivijos judaizmo Senojo Testamento knygų sąrašui, sudarytam I a. prieš Kristų. Kadangi jų nėra Palestinos kanone, žydai ir protestantai jas laiko apokrifais — knygomis, kurios nėra įkvėptos. Katalikų Bendrija, sekdama apaštalų pavyzdžiu, jas priima kaip įkvėptas knygas.

PIRMOJI MAKABĖJŲ KNYGA

1-oji Makabėjų knyga buvo parašyta maždaug 100 m. prieš Kristų hebrajų kalba, bet jos pirmoji laida nėra išlikusi. Nūdien skaitomoji I knyga — prieškristinio amžiaus graikiškas vertimas. Autorius, turbūt Palestinos žydas, nėra žinomas. Jis gerai pažinojo savo tautos tikėjimo kraitį bei šventąsias knygas ir turėjo po ranka tikras žinias apie jos netolimą praeitį (nuo 175-134 m. prieš Kristų). Galbūt jis net pats buvo

buvęs kai kurių įvykių dalyvis. Jo tikslas buvo įamžinti Izraelio išgelbėjimą, kurį Dievas įvykdė per Matatijo šeimą (žr. 1 Mak 6,62) — ypač per tris jo sūnus — Judą, Jonataną, Simoną — ir jo vaikaitį Joną Hirkaną.

Septyni poetiški skaitiniai seka hebraiškosios poezijos stiliumi: keturios raudos (žr. 1 Mak 1,25-28.36-40; 2,8-13; 3,45) ir trys šlovės giesmės — apie "mūsų protėvius" (žr. 1 Mak 2,51-64), apie Judą (žr. 1 Mak 3,3-9) ir apie Simoną (žr. 1 Mak 14,4-15).

Knygoje atsispindi įprastinis Izraelio tikėjimo kraitis. Izraelio tauta turi ypatingą pašaukimą, nes ją vienas tikrasis Dievas išsirinko savo Sandoros dalyve. Jį pažinti ir garbinti yra ypatinga Izraeliui suteikta malonė. Jis yra jų amžinasis geradaris ir ištikima pagalba. Ir Izraelio tauta turi būti ištikima, tik jį vieną garbinti ir tiksliai laikytis jai duotų įsakymų.

Įkvėptasis autorius pabrėžia, kad ištikimybė Mozės Mokymui — Įstatymui yra Izraelio meilės Dievui išraiška. Grumtynės, kurias jis aprašo, nėra tiek tarp žydo ir pagonio, kiek tarp tų, kurie laikosi Įstatymo, ir tarp tų, — žydų ar pagonių, — kurie nori sunaikinti Įstatymą. Būdinga, kad jis labiau smerkia savo tautos atkritėlius — tikėjimo ir ištikimumo pavyzdžių Judo ir jo brolių priešus, negu Seleukidų valdžios atstovus.

1 Makabėjų knygos metmenys:

A. Įvadas: helenizmas Mažojoje Azijoje 1,1-9
B. Makabėjų sukilimas 1,10-2,70
C. Judo Makabėjo žygiai 3,1-9,22
D. Jonatano žygiai 9,23-12,53
E. Simonas, vyriausiasis kunigas ir etnarchas 13,1-16,24

PIRMOJI MAKABĖJŲ KNYGA

A. ĮVADAS: HELENIZMAS MAŽOJOJE AZIJOJE

1

Aleksandras Didysis ir jo įpėdiniai

[1] Po to, kai Filypo sūnus Aleksandras Makedonietis, atžygiavęs iš Kitimų krašto,* nugalėjo persų ir medų karalių* Darijų, jis tapo karaliumi jo vietoje. Pirma jis buvo tapęs Graikijos valdovu. [2] Jis ėjo į daug karo žygių, paėmė daug tvirtovių ir žudė žemės karalius. [3] Taigi jis nužygiavo iki žemės pakraščių, apiplėšdamas tautą po tautos. Žemė, netekusi žado, gulėjo prie jo kojų, o jo širdis tapo išdidi ir įžūli. [4] Sutelkęs didžiulę kariuomenę, jis pavergė kraštus, tautas ir karalius. Jie mokėjo jam duoklę.

[5] Bet po to, ligos paguldytas į lovą, jis jautė, kad artinasi mirtis. [6] Jis tad, pasišaukęs savo garbingiausius pareigūnus, kurie buvo augę su juo nuo pat jaunystės, ir dar būdamas gyvas padalijo jiems savo karalystę. [7] Kai mirė, Aleksandras buvo karaliavęs dvylika metų.*

[8] Jo pareigūnai tad perėmė karalystę, kiekvienas savo valdose. [9] Jam mirus, visi užsidėjo karaliaus vainikus, taip pat per daugelį metų ir jų įpėdiniai, atnešdami daug nelaimių žemėje.

1,1 "... iš Kitimų krašto": iš Graikijos. Iš pradžių vardas "Kitimai" ženklino "Kiti", Kipro salos sostinės, gyventojus, ilgainiui visus Kipro gyventojus (žr. Iz 23,1; Jer 2,10), galop graikus ir net romėnus. Žr. Dan 11,30 paaiškinimą.
"... persų ir medų karalių": Darijus III (336-331 m. prieš Kristų).

1,7 "... dvylika metų": 336-323 m. prieš Kristų.

B. MAKABĖJŲ SUKILIMAS

Sutartis tarp žydų ir pagonių

[10] Iš jų išaugo ypač nedora atžala, karaliaus Antiocho sūnus Antiochas Epifanas, kadaise buvęs Romoje įkaitu. Jis tapo karaliumi šimtas trisdešimt septintaisiais graikų karalystės metais.*

[11] Tomis dienomis reiškėsi Izraelyje vyrai, nepaisantys Įstatymo, ir jie suvedžiojo daug žmonių. "Eime, — jie sakė, — ir sudarykime sutartį su pagonimis, gyvenančiais visur aplink mus. Juk nuo to laiko, kai mes nuo jų atsiskyrėme, mus ištiko daug nelaimių". [12] Šis pasiūlymas atrodė priimtinas. [13] Kai kurie nedelsdami nuėjo pas karalių, ir jis leido jiems įvesti pagonių gyvenimo būdą. [14] Jie tad pagal pagonių paprotį pastatė Jeruzalėje gimnastikos mokyklą.* [15] Pašalinę apipjaustymo ženklus, jie paliko šventąją Sandorą, pasidavė pagonių valdžiai ir parsidavė daryti pikta.

Antiocho žygis prieš Egiptą

[16] Antiochas, įsitvirtinęs savo karalystėje, nutarė tapti Egipto karaliumi ir valdyti dvi karalystes. [17] Jis tad įsiveržė į Egiptą su galingomis pajėgomis, su kovos vežimais bei drambliais,* raitija ir

---

1,10 "... šimtas trisdešimt septintaisiais ... metais": Antiochas IV užgrobė sostą 175 m. prieš Kristų rugsėjo mėn. Makabėjų knygoje datos yra duodamos pagal Seleukidų erą, tačiau ji buvo skaičiuojama dviem skirtingais būdais. Antiochiečiai šia data laikė 312 m. prieš Kristų spalio mėn. (pagal sirų kalendorių), o babiloniečiai ir žydų kunigai laikė 311 m. prieš Kristų balandžio mėn. eros pradžia (pagal Šventyklos kalendorių). 1 Mak knygos autorius politinius įvykius datuoja pagal sirų kalendorių, bet religinius įvykius pagal Šventyklos kalendorių. Taigi pasaulietiški Naujieji metai prasidėdavo rugsėjo ar spalio mėnesį, o religiniai — kovo ar balandžio mėnesį.

1,14 "... gimnastikos mokyklą": graikiškai "gymnasion", nes mankšta buvo daroma esant nuogiems. "Gymnasion", būdamas atletinio ir intelektualinio gyvenimo simboliu ir centru, tapo pagrindine helenizmo skleidimo vieta. Žydų jaunimą traukė sportas ir jaunų žmonių sueigos. Gimnastikos mokykloje jie gaudavo ir karinį apmokymą, ir pilietinį auklėjimą. Dalyvaudami intelektualiniame helenizmo gyvenime, ilgainiui pereidavo į pagoniją.

1,17 "... drambliais": svarbus Seleukidų ginkluotės dalinys. Maždaug 300 m. prieš Kristų Seleukas I, dinastijos įkūrėjas, nusipirko penkis šimtus dramblių iš Indijos. Žr. 1 Mak 6,34-37.

didžiuliu laivynu [18] ir puolė Egipto karalių Ptolemėją. Tai pamatęs, Ptolemėjas išsigando ir nuo jo pabėgo, palikdamas daug nukautų kareivių. [19] Egipto žemės įtvirtintieji miestai buvo paimti, Antiochas apiplėšė Egipto žemę.

Žydų persekiojimas

[20] Antiochas, nugalėjęs Egiptą, šimtas keturiasdešimt trečiaisiais metais* sugrįžo ir leidosi į žygį prieš Izraelį ir Jeruzalę su didžiule kariuomene. [21] Įžūliai įsiveržęs į šventovę, jis paėmė auksinį smilkalų aukurą, žvakidę su visais jos reikmenimis, [22] Artumo duonos stalą, geriamųjų atnašų taures, dubenis, auksinius smilkytuvus, užuolaidą, vainikus ir auksinius Šventyklos papuošimus nuo jos priekio, ją visai apnuogindamas. [23] Jis paėmė iš jos ir auksą, ir sidabrą, ir visus brangius reikmenis. Atradęs paslėptus turtus, jis ir juos paėmė. [24] Visa tai pasiėmęs, jis sugrįžo į savo kraštą. Antiochas išliejo daug kraujo ir kalbėjo su dideliu įžūlumu.

[25] Tada izraeliečius apėmė didžiulis gedulas
visose jų gyvenvietėse;
[26] vadai bei seniūnai aimanavo,
merginos ir vaikinai nuleido rankas
ir išblėso moterų grožis.
[27] Jaunikiai užvedė raudą,
jaunosios sėdėjo gedėdamos ant vedybų lovos.
[28] Šalis drebėjo dėl savo gyventojų,
ir visi Jokūbo namai apsivilko gėda.

Jeruzalės nuniokojimas

[29] Dvejiems metams praėjus, karalius atsiuntė į Judo miestus vyriausiąjį duoklės rinkėją. Jis atžygiavo į Jeruzalę su didele kariuomene. [30] Kreipdamasis į juos su klasta taikingais žodžiais, jis laimėjo jų pasitikėjimą. Po to jis staiga užpuolė miestą ir, nuožmiai jį

1,20 "... šimtas keturiasdešimt trečiaisiais metais": 169 m. prieš Kristų. 1 Mak knygoje neminima antroji Egipto invazija. Žr. 2 Mak 5,1.11; Dan 11,25.29.

nuniokojęs, išžudė daug žmonių Izraelyje. [31] Apiplėšęs miestą, padegė jį, išgriovė namus ir išardė visas miesto sienas. [32] Moterys ir vaikai buvo paimti į nelaisvę, o galvijai pagrobti. [33] Tada jie atstatė Dovydo miestą* su aukšta bei stipria siena ir stipriais bokštais, padarydami jį savo tvirtove. [34] Ten jie apgyvendino nusidėjėlių kariauną, Įstatymo nesilaikančius vyrus. Ten jie įsitvirtino, [35] apsirūpindami ginklais bei maisto atsargomis ir sunešdami į ten grobį, kurį buvo paėmę iš Jeruzalės. Jie tapo dideliu pavojumi.

[36] Iš pasalų jie grasino šventovei,
visad nedori priešai Izraeliui.
[37] Aplink šventovę jie liejo nekaltą kraują,
teršė šventąją vietą.
[38] Nuo jų pradėjo išsibėgioti Jeruzalės gyventojai,
ji pavirto svetimųjų buveine.
Ji pasidarė svetima savo palikuonims,
ją paliko jos vaikai.
[39] Jos šventovė tapo tuščia
tarsi plyni tyrai;
jos šventės pavirto gedulu,
jos šabai — pajuoka,
jos garbė — panieka.
[40] Nūn jos negarbė prilygo jos buvusiai garbei,
jos didingumas pavirto gedulu.

Draudžiama garbinti Sandoros Dievą

[41] Tada karalius paskelbė visai karalystei įsaką, kad visi turi būti viena tauta. Visi tad turi atsisakyti savo atskirų papročių. [42] Visi pagonys pakluso karaliaus įsakui. [43] Daugelis izraeliečių mielai priėmė jo religiją, atnašaudami aukas stabams ir išniekindami šabą.

[44] Karalius išsiuntė per pasiuntinius laiškus į Jeruzalę ir Judo miestus, įsakydamas jiems sekti jų kraštui svetimus papročius: [45] už-

1,33 "... Dovydo miestą": ne Ziono kalną ant rytinės Jeruzalės kalvos, kurią Dovydas paėmė iš jebusitų (žr. 2 Sam 5,7), bet naują tvirtovę ant vakarinės kalvos, kuri yra aukštesnė už Šventyklą ir Ziono kalną. Tvirtovė turėjo sirų–makedoniečių įgulą drauge su atkritėliais žydais ir buvo nuolatinė grėsmė Šventyklai ir žydams (žr. 36-ąją eilutę). Žr. 1 Mak 13,49-52.

drausti deginamąsias atnašas, aukas ir liejamąsias atnašas šventovėje, nešvęsti šabų ir švenčių, [46] suteršti šventovę ir visa, kas šventa, statyti aukurus, šventyklas ir alkas stabams, [47] aukoti kiaules ir nešvarius gyvulius ir [48] palikti savo sūnus neapipjaustytus. Be to, pasidaryti nešvariais, atsiduodant viskam, kas nešvaru ir bjauru, [49] idant lengviau užmirštų Įstatymą ir permainytų visus įsakus. [50] O jei kas atsisakytų elgtis pagal šį karaliaus įsaką, turi būti nubaustas mirtimi.

[51] Tokie buvo jo įsakai, paskelbti visoje karalystėje. Jis paskyrė prižiūrėtojus visai tautai ir įsakė Judo miestams iš eilės atnašauti auką. [52] Daugelis žmonių — visi atsimetėliai nuo Įstatymo — dėjosi prie jų, darydami pikta krašte. [53] Izraeliečiai buvo priversti nuo jų slapstytis, kur tik galėjo rasti prieglobstį.

[54] Kislevo mėnesio penkioliktą dieną šimtas keturiasdešimt penktaisiais metais* karalius pastatė sunaikinimo Pabaisą* ant deginamosios atnašos aukuro. Aukurai buvo statomi ir aplinkiniuose Judo miestuose. [55] Smilkalai buvo deginami prie namų durų ir gatvėse. [56] Įstatymo ritiniai,* užtikti pas žmones, buvo plėšomi ir deginami. [57] Kas tik būdavo užtiktas, turintis Sandoros knygą ar laikantis Įstatymo, tas karaliaus įsaku būdavo pasmerkiamas mirti. [58] Mėnesis po mėnesio jie naudojo smurtą prieš visus pažeidėjus, užtiktus Izraelio miestuose. [59] Kas mėnesį dvidešimt penktąją mėnesio dieną buvo atnašaujama auka ant deginamosios aukos aukuro. [60] Moterys, leidusios apipjaustyti savo vaikus, buvo nubaustos mirtimi, laikantis karaliaus įsako, [61] su kūdikiais, pakartais ant motinų kaklo. Šeimos nariai drauge su atlikusiais apipjaustymą buvo baudžiami mirtimi.

[62] Betgi daugelis Izraelyje liko tvirti ir ryžtingi nevalgyti nieko, kas nešvaru. [63] Jie verčiau rinkosi mirtį, negu tapti nešvarūs maistu ar išniekinti šventąją Sandorą. Ir jie buvo nubausti mirtimi. Tikrai nuožmus pyktis ištiko Izraelį.

1,54 "Kislevo mėnesio penkioliktą dieną šimtas keturiasdešimt penktaisiais metais": 167 m. prieš Kristų gruodžio pradžioje. "... sunaikinimo Pabaisą": hebrajų kalba žaismas žodžiais išreiškiant panieką dievui Olimpo Dzeusui — "Dangaus viešpačiui", kurio atvaizdas buvo padėtas ar aukuras pastatytas ant deginamųjų atnašų aukuro Jeruzalės Šventykloje. Žr. Dan 9,27; 11,31.

1,56-57 "Įstatymo ritiniai": viena ar daugiau pirmųjų penkių Senojo Testamento — Penkiaknygės — knygų.

2

Matatijas ir jo sūnūs

[1] Tomis dienomis Matatijas, sūnus Jono sūnaus Simeono, kunigas iš Joaribo, išsikėlė iš Jeruzalės ir apsigyveno Modeine.* [2] Jis turėjo penkis sūnus: Joną, vadinamą Gadžiu, [3] Simoną, vadinamą Tasiu, [4] Judą, vadinamą Makabėju, [5] Eleazarą, vadinamą Avaranu, ir Jonataną, vadinamą Apfu. [6] Matydamas šventvagiškus darbus Jude ir Jeruzalėje, jis tarė:

[7] "Oi, vargas! Kam gi turėjau gimti,
kad matyčiau savo tautos žūtį
bei žūtį šventojo miesto,
kad jame gyvenčiau,
kai jis buvo atiduotas priešams
ir šventoji vieta pateko į svetimųjų rankas?
[8] Jo Šventykla yra tapusi
tarsi žmogus be gero vardo,
[9] jos šlovės indai išgabenti į nelaisvę.
Jo mažyliai buvo išžudyti gatvėse,
jo jauni vyrai krito nuo priešų kalavijo.
[10] Kuri tauta nėra gavusi dalies
iš jo rūmų,
nepasiėmusi ką nors iš jos grobio?
[11] Visos jo puošmenos buvo išgabentos.
Kadaise laisvas,
nūn yra tapęs vergu.
[12] Žiūrėk, kaip nuniokota mūsų Šventoji vieta,
mūsų grožis ir šlovė!
Žiūrėk, kaip pagonys ją išniekino!
[13] Kam gi mums ir begyventi?"

[14] Matatijas, perplėšęs savo drabužius, apsivilko ašutine ir didžiai gedėjo.

2,1 "... Modeine": nūdien kaimas maždaug 32 km į šiaurės vakarus nuo Jeruzalės.

Matatijo sukilimas

[15] Karaliaus pareigūnai, prievarta vertę atsimesti, atvyko į Modeino miestą surengti aukų atnašavimo. [16] Apie juos susibūrė daug izraeliečių. Ir Matatijas bei jo sūnūs buvo priversti pasirodyti. [17] Karaliaus pareigūnai kreipėsi į Matatiją, tardami: "Tu esi vadas, gerbiamas ir žymus žmogus šiame mieste. Tu turi sūnų ir tautiečių, kurie tave palaiko. [18] Nūn tad eikš ir pirmasis įvykdyk karaliaus įsaką, kaip kad padarė visos tautos ir visi Judo vadai bei visi pasilikusieji Jeruzalėje kad padarė. Tada tu bei tavo sūnūs būsite tarp Karaliaus bičiulių* ir būsite pagerbti sidabru, auksu ir gausiomis dovanomis".

[19] Bet Matatijas, atsakydamas pakeltu balsu, tarė: "Net jeigu visos tautos karaliaus valdose jam paklustų ir net jeigu kiekviena tauta, atsimesdama nuo savo protėvių religijos, sutiktų vykdyti karaliaus įsakus, [20] tačiau aš, mano sūnūs ir mano tautiečiai liktume prie savo protėvių Sandoros. [21] Saugok, Dieve, kad mes turėtume atmesti Įstatymą ir įsakymus! [22] Karaliaus įsakams nepaklusime, nuo savo religijos nei į dešinę, nei į kairę nesuksime".

[23] Vos jam pabaigus kalbėti, vienas žydas išėjo į priekį visų akyse atnašauti aukos ant Modeino aukuro pagal karaliaus įsaką. [24]Tai pamatęs, Matatijas užsidegė uolumu, jam drebėjo širdis iš susijaudinimo. Jį užplūdo teisus pyktis. Tad pribėgęs, atsimetėlį jis užmušė ant aukuro. [25] Tuo pačiu metu jis užmušė ir karaliaus pareigūną, norėjusį priversti juos atnašauti auką, ir nugriovė aukurą. [26] Degdamas uolumu už Įstatymą jis elgėsi lygiai taip, kaip buvo pasielgęs kadaise Finehas su Salu'o sūnūmi Zimriu.

[27] Po to Matatijas perėjo miestą, šaukdamas pakeltu balsu: "Kas tik yra uolus dėl Įstatymo ir laikosi Sandoros, teišeina su manimi!" [28] Tada jis ir jo sūnūs, palikdami mieste visa, ką turėjo, išbėgo į kalnus.

2,18 "... tarp Karaliaus bičiulių": helenistinio karaliaus dvaro kilmingųjų grupė.

Kautynės šabo dieną

[29] Daug žmonių, ieškančių teisumo ir teisingumo, išėjo gyventi į tyrus,* [30] pasiimdami ir savo vaikus, ir savo žmonas, ir net savo galvijus, nes juos buvo užgulusios nepakeliamos nelaimės. [31] Karaliaus pareigūnus ir įgulą, buvusius Jeruzalėje, Dovydo mieste, pasiekė žinia, kad vyrai, atsisakę vykdyti karaliaus įsaką, yra išėję į slėptuves tyruose. [32] Stiprus dalinys tuojau pat išskubėjo jų vytis. Pasiviję, pasistatė stovyklą ir sustojo į mūšio rikiuotę. Ta diena buvo šabas. [33] "Dabar pats laikas, — jiems šaukė kareiviai, — išeikite ir vykdykite, ką karalius įsako! Išliksite gyvi!" [34] Bet jie atsakė: "Nei mes išeisime, nei mes darysime, ką įsako karalius, ir šabo dienos neniekinsime". [35] Kareiviai nedelsdami pradėjo puolimą, [36] bet jie nieku nesipriešino, nenumetė į juos nei akmens, nei slėptuvių angų neužramstė. [37] Mat jie tik sakė: "Visi be kaltės mirkime. Dangus ir žemė yra mūsų liudytojai, kad jūs mus neteisingai žudote". [38] Taigi kareiviai juos puolė šabo dieną. Jie buvo išžudyti drauge su savo žmonomis, vaikais ir galvijais. Iš viso apie tūkstantis žmonių.

[39] Kai žinia apie tai pasiekė Matatiją ir jo draugus, dėl jų jie labai gedėjo. [40] Vienas kitam jie sakė: "Jeigu mes visi taip elgsimės, kaip elgėsi mūsų broliai, atsisakydami kovoti su pagonimis už savo gyvastį ir savo papročius, jie greitai mus nušluos nuo žemės". [41] Taigi jie tą pačią dieną taip nutarė: "Jei kas puls mus šabo dieną, nepaisant kas jis būtų, prieš jį kovosime, kad nežūtume visi, kaip žuvo mūsų broliai tyrų slėptuvėse".

Pirmosios sukilėlių pergalės

[42] Prie jų prisidėjo ir būrys hasidimų,* narsių Izraelio galiūnų, ištikimai norinčių aukotis dėl Įstatymo. [43] Be to, ir visi kiti, kurie buvo tapę pabėgėliais, norėdami išsigelbėti nuo persekiojimo, dėjo-

2,29 "... į tyrus": į dykumą. Retai apgyvendintos kalnuotos aukštumos į pietus nuo Jeruzalės ir į vakarus nuo Negyvosios jūros. Tai perdėm sausa sritis su keletu amžinų šaltinių ir gausokais krituliais žiemos metu.

2,42 "... būrys hasidimų": būrys "pamaldžiųjų", arba "ištikimųjų {Įstatymui}". Hasidimai sudarė religinę grupę žmonių, kurie griežtai laikėsi Mozės Mokymo — Įstatymo. Jie buvo fariziejų ir esenų pirmtakai. Iš pradžių jie rėmė Makabėjų sąjūdį, bet ilgainiui atsimetė, nes Makabėjai, jų manymu, per daug rūpinosi politika.

si prie jų, sustiprindami jų gretas. 44 Sudarę kariuomenę, jie įpykę su įniršiu žudė nusidėjėlius ir atsimetėlius. Gyvi išlikusieji gelbėjosi, bėgdami pas pagonis. 45 Matatijas ir jo draugai padarė žygį per visą kraštą, griaudami aukurus. 46 Visus berniukus, užtiktus Izraelio žemėje neapipjaustytus, jie privertė apipjaustyti. 47 Persekiojant įžūliuosius, jų žygį lydėjo sėkmė. 48 Gelbėdami Įstatymą iš rankos pagonių bei rankos karalių, jie nedorėliams neleido gauti viršaus.

Matatijo mirtis

49 Artinantis Matatijo mirties metui, jis savo sūnums tarė: "Nūn įžūlumas ir smurtas vis labiau įsigali, nūn yra sąmyšio ir nuožmaus pykčio metas. 50 Būkite tad, mano sūnūs, uolūs Įstatymui, dėkite savo gyvastį už savo tėvų Sandorą!

51 Atsiminkite mūsų protėvių žygius,
atliktus kiekvieno savo kartoje,
ir jūs užsitarnausite didelę garbę ir amžiną vardą.
52 Abraomas argi nebuvo išmėgintas ir rastas ištikimas,
argi nebuvo tai jam įskaityta kaip teisumas?
53 Juozapas savo nelaimės metu laikėsi įsakymo
ir tapo Egipto valdovu.
54 Finehas, mūsų protėvis, už savo uolumo žygį
gavo amžiną kunigystės sandorą.
55 Jozuė už atliktą užduotį
tapo Izraelio teisėju.
56 Kalebas už duotą liudijimą sueigai
gavo paveldą krašte.
57 Dovydas už dosnią širdį
gavo karaliaus sostą kaip paveldą.
58 Elijas už kovą degančiu uolumu už Įstatymą
buvo paimtas į dangų.
59 Hananijas, Azarijas ir Mišaelis už savo tikėjimą
buvo išgelbėti iš ugnies liepsnų.
60 Danielis už savo širdies tyrumą
buvo išgelbėtas iš liūto nasrų.

[61] Taigi pasvarstykite tai nuo kartos į kartą,
kad nė vienas,
kuris juo pasitiki,
nepristigs jėgų.
[62] Nebijokite nusidėjėlio grasinimų,
nes jo garbė baigiasi puvimu ir kirmėlėmis.
[63] Šiandien jis išaukštintas,
o rytoj jo nebus galima surasti,
nes bus sugrįžęs į dulkes,
o jo užmačios bus išblėsusios.
[64] Sūnūs, būkite narsūs ir ryžtingi
kovoje už Įstatymą,
nes per jį tapsite garbingi.

[65] Štai jūsų brolis Simeonas, žinau, yra išmintingas vyras. Visad jo klausykite, ir jis bus jums tarsi tėvas. [66] O Judas Makabėjas, galiūnas iš pat savo jaunystės, bus jūsų kariuomenės vadas ir ves karą su pagonimis. [67] Suburkite prie savęs visus, kurie laikosi Įstatymo, ir atkeršysite už savo tautą! [68] Pagonims atmokėkite, ką jie užsitarnauja, ir laikykitės Įstatymo įsakymų".

[69] Po to, palaiminęs juos, jis nuėjo pas savo protėvius. [70] Jis mirė šimtas keturiasdešimt šeštaisiais metais* ir buvo palaidotas savo tėvų kape Modeine. Visas Izraelis jo gedėjo didžiu gedulu.

C. JUDO MAKABĖJO ŽYGIAI

3

Pirmosios Judo Makabėjo pergalės

[1] Tada jo sūnus, vadinamas Makabėju, užėmė jo vietą. [2] Visi jo broliai ir visi, kurie buvo prisidėję prie jo tėvo, jį palaikė ir ryžtingai kovojo už Izraelį.

2,70 "... šimtas keturiasdešimt šeštaisiais metais": 166 m. prieš Kristų.

[3] Jis plačiai išgarsino savo tautą.
Tarsi milžinas apsivilko šarvus ir,
prisijuosęs ginklus,
žygiavo į mūšį po mūšio,
gindamas stovyklą savo kalaviju.
[4] Savo žygdarbiuose jis buvo tarsi liūtas,
tarsi riaumojantis prie grobio jauniklis liūtas.
[5] Jis ieškojo ir persekiojo atsimetėlius.
atidavė liepsnoms varginančiuosius tautą.
[6] Atsimetėliai drebėjo iš klaiko,
kurį jis sukėlė;
nedorėliai buvo visiškai apstulbinti
ir išgelbėjimo žygis pavyko jo ranka.
[7] Savo žygiais daugeliui karalių sukėlė apmaudą,
o Jokūbui džiaugsmą,
jo atminimas lieka amžinai palaimintas.
[8] Jis perėjo Judo miestus,
naikindamas juose atsimetėlius,
ir nugręžė {Dievo} pyktį nuo Izraelio.
[9] Apie jį buvo kalbama iki žemės pakraščių;
jis subūrė žūstančiuosius.

[10] Dabar Apolonijus* pašaukė prie ginklų pagonis, kad drauge su didžiule kariuomene iš Samarijos, eitų į karą su Izraeliu. [11] Judas apie tai sužinojo ir, išžygiavęs jo pasitikti, jį nugalėjo ir nukovė. Sužeistų ir kritusių buvo daug, o išlikusieji pabėgo. [12] Po mūšio buvo paimta jų manta. Apolonijaus kalaviją Judas sau pasilaikė. Juo kovojo per visą savo gyvenimą.

[13] Seronas, sirų kariuomenės vadas, išgirdo, kad Judas buvo subūręs apie save būrį ištikimų vyrų, pasiruošusių kovoti. [14] Jis tarė: "Įsigysiu vardą ir garbę karalystėje, nugalėdamas Judą ir jo sekėjus, niekinančius karaliaus įsaką". [15] Dar kartą didžiulė netikėlių

3,10 "... Apolonijus": pasak Juozapo Flavijaus, Apolonijus buvo Samarijos provincijos valdytojas (žr. Žydų senovė, XII.v,5; vii,1).

kariuomenė leidosi į žygį su juo atkeršyti izraeliečiams. [16] Jam atžygiavus prie Bet–Horono šlaito,* Judas išėjo jam pasipriešinti su mažu būriu. [17] Pamatę prieš juos žygiuojančią kariuomenę, Judui jie tarė: "Kaipgi mes galime, būdami taip negausūs, kovoti su tokia didžiule ir gausia minia? Be to, mes alpstame, nes šiandien dar nieko nevalgėme". [18] Judas atsakė: "Gali būti lengva sudėti daugelį į nedaugelio rankas, nes Dangaus akivaizdoje nėra skirtumo tarp išgelbėjimo per daugelį ar per nedaugelį.[19] Pergalė mūšyje nepriklauso nuo kariuomenės dydžio, bet nuo jėgos, kuri ateina iš Dangaus. [20] Jie atžygiuoja prieš mus su dideliu įžūlumu ir nedorumu, kad mus, mūsų žmonas bei mūsų vaikus sunaikintų ir mus apiplėštų. [21] Bet mes kovojame už savo gyvastį ir įsakymus. [22] Pats Dangus* sutriuškins juos mūsų akyse. Jų nebijokite!"

[23] Vos tai pasakęs, jis metėsi ant jų, Seronas ir visa jo kariuomenė buvo jo akyse sutriuškinti. [24] Jie vijosi juos Bet–Horono šlaitu žemyn iki pat lygumos. Nemažiau kaip aštuoni šimtai jų vyrų* buvo nukauti, o likusieji pabėgo į filistinų žemę. [25] Nuo tada Judo ir jo brolių imta bijoti, pagonis visur apėmė klaikas. [26] Jo garsas pasiekė karalių, ir visi pagonys pasakojo apie Judo kovas.

Antiochas rengiasi karui

[27] Karalius Antiochas, gavęs žinią apie šiuos įvykius, labai įtūžo. Jis tad įsakė sutelkti visas savo karalystės karo pajėgas, labai galingą kariuomenę. [28] Atidaręs savo iždą, jis išdalijo vienų metų algą savo kareiviams ir įsakė jiems būti pasiruošusiems žygiui. [29] Tačiau jis pamatė, kad pinigai karalystės ižde buvo išsekę, o, be to, duoklė iš valdų buvo sumažėjusi dėl vaidų ir skurdo, kuriuos jis buvo sukėlęs krašte, panaikindamas įstatymus, buvusius nuo seniausių laikų. [30] Jis tad baiminosi, kad, kaip jau ankščiau ne kartą buvo atsitikę, nebus gana jo išlaidoms ir dovanoms, kurias jis įpratęs dalyti dosniau, negu jo pirmtakai soste. [31] Būdamas keblioje padė-

---

3,16 "... prie Bet–Horono šlaito": perėja iš pajūrio lygumos į Judėjos aukštumas. Kadaise čia Jozuė nugalėjo kanaaniečius (žr. Joz 10,10-11), o 66 m. po Kristaus romėnų dalinys, vadovaujamas Cestijaus, buvo įviliotas į pasalas ir sunaikintas.

3,22 "Pats Dangus...": iš pagarbos Dievui 1 Mak knygos autorius vartoja žodį "Dangus" vietoje žodžio "Dievas". Žr. 1 Mak 3,50.

tyje, jis nutarė žygiuoti į Persiją išrinkti mokesčius iš tų valdų ir sutelkti daug lėšų.

[32] Savo vietininku jis paliko Lysiją, įžymų karališkos kilmės vyrą, rūpintis karaliaus reikalais valdose nuo Eufrato upės iki Egipto ribos. [33] Lysijui buvo pavesta auklėti ir Antiocho sūnų. [34] Pavedęs Lysijui pusę savo karo pajėgų ir dramblius, jis davė jam nurodymus dėl viso, ką norėjo, kad būtų padaryta. O dėl Judėjos ir Jeruzalės gyventojų, [35] Lysijui buvo įsakyta pasiųsti prieš juos kariuomenę, kad sutriuškintų ir sunaikintų Izraelio galybę ir kas dar yra likę iš Jeruzalės. Net jų atminimą ištrinti iš tos vietos, [36] ateivius apgyvendinti visoje jų žemėje ir išdalyti jų kraštą burtais. [37]* Po to, pasiėmęs pusę savo karo pajėgų, karalius paliko savo sostinę Antiochiją šimtas keturiasdešimt septintaisiais metais. Persikėlęs per Eufrato upę, jis žygiavo per Aukštutines sritis.

Gorgijas ir Nikanoras užpuola Judėją

[38] Lysijas išrinko Dorymeno sūnų Ptolemėją, Nikanorą* ir Gorgiją, narsius vyrus iš Karaliaus bičiulių, [39] ir išsiuntė juos su keturiasdešimčia tūkstančių pėstininkų ir septyniais tūkstančiais raitininkų žygiuoti į Judo kraštą ir jį sunaikinti, kaip karalius buvo įsakęs. [40] Jie tad leidosi į žygį su visa ta kariuomene ir atžygiavę pasistatė stovyklą lygumoje prie Emauso.* [41] Apylinkės pirkliai, išgirdę apie jų garsą, atėjo į jų stovyklą, nešini grandinėmis ir milžiniška suma aukso bei sidabro, izraeliečių į vergiją pirkti. Prie žygio prisidėjo pajėgos iš Idumėjos ir Filistijos

[42] Judas ir jo broliai matė, kad padėtis buvo tapusi lemtinga, nes priešo karaiuomenė buvo pasistačiusi stovyklą jų žemėje. Be to, jie žinojo ir apie įsakymus, kuriuos karalius buvo davęs, juos

---

3,24 "... nemažiau kaip aštuoni šimtai": nukautųjų skaičiai ir apskritai karo pajėgų skaičiai šioje knygoje neimtini paraidžiui. Skaičiai pasakojimo kontekste ženklina arba mūšio, arba pergalės, reikšmę.

3,37 Šis Antiocho žygis 165 m. pavasarį baigėsi nesėkmingai. Žr. 1 Mak 6.

3,38 "... Nikanor{ą}": Nikanoras vadovavo po ketverių metų kitam žygiui prieš žydus. Jis buvo Judo nukautas. Žr. 1 Mak 7,26-46.

3,40 "... prie Emaus{o}": turbūt ne vietovė, minima Lk 24,13 tekste, bet kita gyvenvietė maždaug 32 km į vakarus nuo Jeruzalės Judėjos aukštumų pakraštyje.

visiškai išnaikinti. [43] Jie tad vienas kitam sakė: "Pakelkime savo tautą iš jos griuvėsių ir kovokime už savo tautą ir savo šventovę!"
[44] Bendrija tad susirinko pasirengti mūšiui ir pasimelsti, maldauti pasigailėjimo ir užuojautos.

[45] Jeruzalė buvo tuščia kaip tyrai,
nė vienas jos vaikų nei išėjo, nei įėjo;
Šventovė buvo mindžiojama,
svetimtaučiai buvo tvirtovėje.
Ji buvo pagonių buveinė.
Džiaugsmas buvo atimtas iš Jokūbo,
fleita ir arfa buvo nutilusios.

Pamaldos Mizpoje

[46] Taigi po apžiūros, jie nuėjo į Mizpą,* esančią netoli Jeruzalės, nes ten, Mizpoje,* anksčiau buvo Izraelio maldos vieta. [47] Tą dieną jie pasninkavo ir vilkėjo ašutinę, pasibarstę galvas pelenais ir perplėšę savo drabužius. [48] Jie atskleidė Įstatymo knygą, norėdami rasti ženklų* apie rūpimus dalykus, kaip pagonys kad būtų taręsi su savo stabų atvaizdais. [49] Su savimi jie atsinešė taip pat ir kunigiškus apdarus, pirmienas ir dešimtines, iškilmingai pastatė priekyje naziritus,* atlikusius savo įžado laiką. [50] Pakeltu balsu jie šaukėsi į Dangų, tardami:

"Ką mes su jais darysime?
Kur mes juos nunešime?
[51] Tavo Šventovė sutrypta ir išniekinta,
tavo kunigai gedi ir skursta.
[52] Štai pagonys yra susibūrę prieš mus,
kad mus sunaikintų;
tu žinai jų sąmokslą prieš mus.

3,46 "... Mizpą ... Mizpoje": senovėje įkurta Izraelio maldos vieta maždaug 12 km į šiaurę nuo Jeruzalės. Mizpoje Samuelis turėjo savo buveinę (žr. 1 Sam 7,5-11; 10,17).

3,48 "... norėdami rasti ženklų": ženklų, kurie padrąsintų būti narsiems ir ryžtingiems būsimame mūšyje. Pagonys tai darydavo, teiraudamiesi savo stabų, o žydai, skaitydami Dievo žodį iš šventų knygų. Žr. 2 Mak 8,23.

3,49 "... naziritus": žr. Sk 6,1-21 paaiškinimą.

53 Kaip mes galėsime jiems pasipriešinti,
jeigu mums tu nepadėsi?"

54 Kartu jie pūtė trimitus ir šaukė pakeltu balsu.
55 Tada Judas paskyrė žmonėms vadus vadovauti tūkstančiams, šimtams, penkiasdešimtims ir dešimtims. 56 Visiems, kurie statosi namus, ar yra ką tik vedę, ar veisia vynuogyną, ir tiems, kurie yra baimės apimti, pagal Įstatymą jis leido grįžti namo. 57 Tada visa kariuomenė išžygiavo ir pasistatė stovyklą į pietus nuo Emauso. 58 Judas tarė: "Pasiruoškite mūšiui ir būkite drąsūs! Būkite pasiruošę anksti rytą kovoti su šiais pagonimis, susibūrusiais sunaikinti mus ir mūsų šventovę. Verčiau mums mirti kovojant, negu matyti žūtį savo tautos ir savo šventovės! Ką lems Dangus, tą jis ir padarys".

4

Emauso mūšis

1 Gorgijas pasiėmė penkis tūkstančius pėstininkų ir tūkstantį rinktinių raitininkų ir nakčia leidosi į žygį 2 žydų stovyklos pulti, norėdamas juos netikėtai užklupti. Vyrai iš tvirtovės buvo jo vadovai. 3 Bet Judas apie tai sužinojo ir jis su savo kareiviais leidosi į žygį užpulti karaliaus kariuomenės prie Emauso, 4 kai jos rinktinės pajėgos dar nebuvo sugrįžusios į stovyklą. 5 Gorgijas, nakčia įėjęs į Judo stovyklą, nerado ten nė vieno. Jis tad metėsi jų ieškoti kalnuose, "nes, — jis sakė, — jie bėga nuo mūsų".
6 Dienai auštant, Judas su trim tūkstančiais vyrų pasirodė lygumoje, nors jie ir stokojo tokių šarvų ir kalavijų, kokių jie būtų norėję turėti. 7 Jiems prieš akis buvo pagonių stovykla, stipri ir įtvirtinta, apsupta iš visų pusių raitininkais, įgudusiais kareiviais. 8 Tada Judas tarė savo vyrams: "Nebijokite jų skaičiaus! Nedrebėkite nuo jų puolimo! 9 Prisiminkite, kaip mūsų protėviai buvo išgelbėti prie Raudonosios jūros, kai faraonas juos vijosi su didele kariuomene. 10 Dabar tad šaukimės į Dangų su viltimi, kad jis bus mums malonus ir, atsiminęs savo Sandorą su mūsų protėviais, sunaikins šią kariuomenę šiandien mūsų akyse. 11 Tada visi pagonys žinos, kad yra Vienas, kuris išperka ir išgelbsti Izraelį".

12 Svetimšaliai pakėlė akis ir, matydami žygiuojančius jų pulti, 13 išėjo iš stovyklos į mūšį. Judo vyrai pūtė trimitus. 14 Prasidėjo mūšis. Pagonys buvo nugalėti ir pabėgo į lygumą, 15 o pakrikusieji žuvo nuo kalavijo. Judo vyrai juos vijosi iki pat Gazaros* ir iki Idumėjos lygumų — iki Azoto* ir Jamnijos.* Krito maždaug trys tūkstančiai jų vyrų.

16 Kai Judas ir jo kariuomenė sugrįžo iš vijimosi, 17 jis savo vyrams kalbėjo: "Nepulkite dar godžiai ant grobio, nes mūsų dar laukia mūšis. 18 Gorgijas su savo daliniais dar tebėra arti, kalnuose. Pirma stokite į kovą su mūsų priešais ir nugalėkite juos. Po to drąsiai paimkite grobį".

19 Dar Judui tebekalbant, pasirodė priešų dalinys, pareinantis iš aukštumų. 20 Jie matė, kad jų kariuomenė buvo priversta bėgti ir jų stovykla buvo uždegta. Kylantys dūmai rodė, kas buvo įvykę. 21 Tai suvokę, jie buvo klaiko apimti. Be to, jie matė, kad Judo kariuomenė lygumoje buvo pasirengusi pulti. 22 Jie tad visi pabėgo į filistinų žemę.*

23 Tada Judas sugrįžo stovyklos plėšti, ir jo vyrai pasiėmė daug aukso ir sidabro, mėlyna ir violetine spalva dažytų medžiagų bei daug kitų prabangių daiktų. 24 Kai sugrįžo į savo stovyklą, jie giedojo giesmes ir šlovino Dangų,

> "nes jis yra geras,
> nes amžina jo ištikima meilė".

25 Tą dieną Izraelis patyrė nuostabų išgelbėjimą.

Pirmasis Lysijo žygis

26 Bet išsigelbėjusieji svetimšaliai nuėjo pas Lysiją ir pranešė jam, kas buvo įvykę. 27 Gavęs tą žinią, jis buvo pritrenktas ir labai susirūpinęs, nes reikalai Izraelyje buvo susiklostę ne taip, kaip jis norėjo ir kaip buvo įsakęs karalius.

4,15 "... iki pat Gazaros": iki pat hebraiškojo Šv. Rašto Gezer(io), maždaug 8 km į šiaurės vakarus nuo Emaus(o); "... iki Azoto": hebraiškai "iki Ašdodo" (žr. Joz 15,11); "... Jamnijos", arba Jabnės (žr. 2 Kr 26,6), t.y. į vakarus nuo Gazaros.

4,22 "... į filistinų žemę": pietinės Palestinos pajūrio miestai, priešiški Jeruzalei. Jamnija buvo svarbus Seleukidų karalystės centras.

[28] Kitais metais tad jis sutelkė prie ginklų šešiasdešimt tūkstančių rinktinių vyrų ir penkis tūkstančius raitininkų, kad užbaigtų karą. [29] Nužygiavę į Idumėją, jie pasistatė stovyklą prie Bet–Zūro.* Ten Judas pasitiko juos su dešimčia tūkstančių vyrų. [30] Matydamas, kad galinga priešų stovykla, jis meldėsi, tardamas:

"Tu esi pašlovintas, Izraelio Gelbėtojau!
Tu savo tarno Dovydo ranka
niekais pavertei galiūno puolimą;
tu atidavei į rankas
Sauliaus sūnaus Jonatano ir jo ginklanešio
filistinų stovyklą.
[31] Atiduok tad į savo tautos Izraelio rankas
šią priešų stovyklą,
teužsitraukia jie sau gėdą
savo pėstininkais ir raiteliais!
[32] Pasėk bailumo dvasią jų širdyse,
atskiesk jų galybės narsą,
tedreba jie žūdami.
[33] Sunaikink juos tave mylinčiųjų kalaviju,
kad visi pažįstantieji tavo vardą
giedotų tavo šlovės giesmę".

[34] Abi pusės pradėjo mūšį, ir penki tūkstančiai Lysijo kareivių krito kautynėse vyras prieš vyrą. [35]* Pamatęs savo kariuomenės sąmyšį ir Judo kareivių narsą bei ryžtą arba garbingai gyventi arba garbingai mirti, Lysijas pasitraukė į Antiochiją ir vėl ėmėsi verbuoti samdinius kareivius kitam žygiui į Judėją net su dar didesne kariuomene.

4,29 "... prie Bet–Zūr(o)": svarbus pasienio miestas maždaug 24 km į pietvakarius nuo Jeruzalės. Jo gyventojai buvo palankūs Makabėjams ir atsisakė priimti Lysiją.

4,35 Pasak 2 Mak 11,13-15, po mūšio vyko derybos tarp Lysijo ir Judo Makabėjo.

Šventykla išvaloma ir atšventinama

[36] Tada Judas ir jo broliai tarė: "Štai mūsų priešai visiškai nugalėti. Eikime išvalyti šventovės* ir ją atšventinti". [37] Taigi visa kariuomenė susirinko ir užkopė į Ziono kalną. [38] Ten jie rado apleistą šventovę, išniekintą aukurą ir sudegintus vartus. Kiemuose augo piktžolės kaip miške ar ant kalno, o kunigų kambariai buvo tapę griuvėsiais. [39] Perplėšę savo drabužius, jie karčiai raudojo ir, galvas barstydamiesi pelenais, [40] puolė kniūpsčia. Davus ženklą trimitais, jie šaukėsi į Dangų.

[41] Judas paskyrė vyrus kautis su tvirtovės įgula, o pats ėmėsi valyti šventovę. [42] Po to jis išrinko kunigus, buvusius be priekaišto ir ištikimus Įstatymui; [43] jie išvalė šventovę ir išnešė suteptus akmenis į nešvarią vietą. [44] Buvo svarstoma, ką jie turėtų padaryti su išniekintu deginamųjų atnašų aukuru. [45] Jiems atėjo gera mintis jį nugriauti, kad jis ilgainiui netaptų amžina gėda, nes jis buvo buvęs pagonių išniekintas. Taigi jie aukurą nugriovė. [46] Akmenis sudėjo į tinkamą vietą ant Šventyklos kalno, kol ateis pranašas ir nurodys, ką su jais reikia daryti. [47] Tada jie paėmė netašytų akmenų, kaip liepia Įstatymas, ir pastatė naują aukurą, panašų į pirmąjį. [48] Jie pataisė ir Šventąją vietą bei Šventyklos vidų ir išvalė kiemus. [49] Jie padarė naujus reikmenis ir atnešė į Šventyklą Žvakidę, smilkalų aukurą ir stalą. [50] Po to jie degino smilkalus ant aukuro ir uždegė Žvakidės lempas. Lempos apšvietė Šventyklą. [51] Jie išdėliojo ir duonos kepalus ant stalo, ir pakabino uždangas. Taip jie užbaigė visą darbą, kurio buvo ėmęsi.

[52] Dvidešimt penktą dieną devintojo mėnesio, — tai yra Kislevo mėnesio, — šimtas keturiasdešimt aštuntaisiais metais* jie atsikėlė anksti rytą [53] ir atnašavo auką pagal Įstatymą ant naujojo deginamųjų aukų aukuro, kurį jie buvo pastatę. [54] Tuo pačiu metu ir tą pačią dieną, kurią pagonys buvo Šventyklą išniekinę, jis buvo atšventintas giesmėmis, arfomis, fleitomis ir cimbolais. [55] Visi

---

4,36 "... išvalyti šventovės": Šventyklos kalno aplinką su jos sienomis, kiemais ir pastatais, reikia skirti nuo pačios Šventyklos, kurią sudarė Prieangis, pagrindinė Nava ir Šventų šventoji.

4,52 "Dvidešimt penktą devintojo mėnesio dieną ... šimtas keturiasdešimt aštuntaisiais metais": 164 m. prieš Kristų gruodžio 14 d.

žmonės parpuolė kniūpsčia, pagarbino ir pašlovino Dangų, suteikusį jiems sėkmę. [56] Taip jie šventė aštuonias dienas aukuro pašventinimą, džiugiai atnašaudami deginamąsias aukas. Jie atnašavo ir bendravimo auką bei padėkos atnašą. [57] Šventyklos priekį jie išpuošė paauksuotais vainikais ir mažais skydais; atstatė vartus, kunigų kambarius ir įdėjo jiems duris. [58] Žmonių džiaugsmui nebuvo galo, nes pagonių įvesta gėda buvo pašalinta.

[59] Tada Judas bei jo broliai ir visa Izraelio bendrija nutarė, kad aukuro pašventinimo dienos* būtų minimos su džiugesiu ir linksmybe kasmet metinių dieną per aštuonias dienas nuo Kislevo mėnesio dvidešimt penktosios dienos.

[60] Tuo metu jie pastatė aukštas sienas ir stiprius bokštus aplink Ziono kalną, norėdami užkirsti kelią pagonims įsiveržti ir jį mindžioti, kaip jie anksčiau buvo padarę. [61] Judas paskyrė įgulą, kad jį saugotų. Panašiai įtvirtino ir Bet–Zūrą, idant žmonės turėtų tvirtovę arčiau Idumėjos.

5

Žygis prieš idumiečius ir amoniečius

[1]* Kai kaimynai pagonys sužinojo, kad aukuras buvo atstatytas ir šventovė yra atšventinta, kaip buvo anksčiau, jie labai įpyko [2] ir nutarė sunaikinti tarp jų gyvenusius Jokūbo palikuonis. Jie tad pradėjo žudyti ir persekioti mūsų žmones. [3] Tada Judas užpuolė Esavo palikuonis prie Akrabatenės* Idumėjoje, nes jie rengė pasalas Izraeliui. Mūšį jiems visiškai pralaimėjus, juos pažemino ir apiplėšė. [4] Jis atsiminė ir Baiano palikuonių* padarytus nedorus darbus. Mat jie buvo grėsmė ir pinklės mūsų žmonėms savo pasalomis prie kelių. [5] Privertęs juos subėgti į savo bokštus, jis apgulė juos ir, pareiškęs juos esant skirtus sunaikinti, sudegino bokštus su visais juose bu-

---

4,59 "... aukuro pašventinimo dienos": Hanuk(os) šventės ištaka, arba Pašventinimo iškilmė. Žr. Jn 10,22. Juozapas Flavijus ją vadina Šviesų švente.
5,1 Šiame skyriuje pasakojama apie 163 m. prieš Kristų įvykius.
5,3 "... prie Akrabatenės": sritis į pietvakarius nuo Negyvosios jūros.
5,4 "... Baiano palikuonių": 2 Mak 10,15-23 skaitinys juos vadina idumiečiais.

vusiais žmonėmis. [6]* Po to, persikėlęs žygiui prieš amoniečius, Judas susidūrė su stipria ir didele kariuomene, kurios vadu buvo Timotėjas. [7] Su jais kovojo daug mūšių, juos nugalėjo ir išblaškė. [8] Paėmęs Jazerį* ir jam pavaldžias gyvenvietes, jis sugrįžo į Judėją.

Pasiruošimas žygiui į Galilėją ir Gileadą

[9] Gileade pagonys susibūrė prieš izraeliečius, gyvenusius jų žemėje, norėdami juos sunaikinti. Tačiau tie subėgo į Datemos tvirtovę [10] ir nusiuntė Judui bei jo broliams tokį laišką:

"Pagonys iš visų pusių susibūrė, norėdami mus sunaikinti. [11] Jie rengiasi ateiti ir paimti tvirtovę, į kurią mes esame subėgę. Timotėjas vadovauja jų pajėgoms. [12] Tučtuojau tad ateikite ir išgelbėkite mus iš jų rankos, nes daugelis iš mūsų yra žuvę. [13] Visi mūsų tautiečiai, gyvenę Tobo krašte, buvo išžudyti. Priešai yra paėmę jų žmonas ir vaikus. Jie pasigrobė jų mantą ir nužudė ten apie tūkstantį vyrų".

[14] Dar tebeskaitant tą laišką, štai kiti pasiuntiniai, perplėštais drabužiais, atėjo iš Galilėjos, atnešdami panašią žinią, [15] sakydami: "Ptolemaidės,* Tyro ir Sidono gyventojai susibūrė prieš mus su visa pagonių Galilėja, kad mus sunaikintų!" [16] Tai išgirdę, Judas ir žmonės sušaukė didžiąją sueigą nutarti, ką jie turi daryti dėl savo tautiečių, kuriems grėsė didelis pavojus ir buvo priešų užpulti. [17] Judas tarė savo broliui Simonui: "Pasirink sau vyrų ir žygiuok gelbėti savo brolių Galilėjoje. Mano brolis Jonatanas ir aš žygiuosime į Gileadą". [18] Judėjoje jis paliko Zecharijo sūnų Juozapą ir Azariją vadovauti tautai ir su likusia kariuomene jai ginti. [19] "Būkite atsakingi už šią tautą, — įsakė jiems, — bet su pagonimis nekovokite,

---

5,6-8 Ši santrauka užbėga už akių įvykiams. Ją reikėtų skaityti tarp šio skyriaus 36–osios ir 37–osios eilutės. Ji yra lygiagreti 2 Mak 12,17-23 skaitiniui. Judo žygį turbūt paskatino žudynės, apie kurias užsimenama 13–oje eilutėje. Timotėjas buvo Seleukidų paskirtas Transjordanijos valdytoju. "... Jazer{į}": miestą ant kelio nuo Jordano į Amaną.

5,15 "... Ptolemaidės": hebraiškasis Ako'as, nūdienis Akras, pajūryje į šiaurę nuo Haifos.

kol mes nesugrįšime". [20] Tada trys tūkstančiai vyrų buvo paskirti žygiui su Simonu į Galilėją, o Judui aštuoni tūkstančiai žygiui į Gileadą.

Žygiai į Galilėją ir Gileadą

[21] Simonas nužygiavo į Galilėją ir kovojo daug mūšių su pagonimis, ir jie buvo jo akyse sutriuškinti. [22] Vijosi juos iki Ptolemaidės vartų, nukaudamas nemažiau kaip tris tūkstančius pagonių ir paimdamas jų grobį. [23] Paėmęs su savimi Galilėjos ir Arbatos žydus drauge su jų žmonomis ir vaikais bei visa jų nuosavybe, su dideliu džiaugsmu parvedė juos į Judėją.

[24] Tuo tarpu Judas Makabėjas ir jo brolis Jonatanas, persikėlę per Jordaną, žygiavo tris dienas per dykumą. [25] Sutikti nabatėjai* juos priėmė taikiai ir papasakojo jiems visa, kas buvo atsitikę jų tautiečiams Gileade: [26] "Daugelis jų, — sakė jie, — yra įkalinti Bozroje, Alemoje ir Chasfo'e, Makede ir Karnajimuose", — visi tie yra dideli ir įtvirtinti miestai, — [27] "o kai kurie yra įkalinti kituose Gileado miestuose. Priešas rengiasi rytoj pulti tvirtoves, paimti ir sunaikinti tuos žmones per vieną dieną".

[28] Tada Judas, staiga pakeitęs kryptį su savo kariuomene, nužygiavo dykumos keliu į Bozrą ir paėmė miestą. Išžudęs kalaviju visus vyriškius, jis paėmė iš jo grobį ir miestą sudegino. [29] Iš tos vietos kariuomenę išvedė nakčia. Jie žygiavo keliu Datemos tvirtovės link. [30] Aušros šviesoje žvalgydamiesi, jie pamatė prieš save didžiulę kariuomenę, iš tikrųjų gaują be skaičiaus, statančius kopėčias bei apgulos priemones tvirtovei paimti ir kovojančius su gynėjais. [31] Judas tad matė, kad puolimas buvo jau prasidėjęs. Trimitų ir šauksmų lydimas, mūšio riksmas kilo iš miesto į dangų. [32] Savo kariuomenės vyrams Judas tarė: "Už savo brolius šiandien kovokite!"

[33] Padalijęs juos į tris būrius, jis puolė priešą iš užpakalio, gaudžiant trimitams ir aidint maldos žodžiams. [34] Kai Timotėjaus

---

5,25 "... sutikti nabatėjai": nabatėjai buvo arabų tauta, tapusi turtinga ir galinga, versdamasi karavanų prekyba du paskutinius prieškristinius šimtmečius. Susijungę jie padarė Petros miestą savo sostine ir viešpatavo visoje Transjordanijoje net iki Damasko. Tautų Apaštalas Paulius pabėgo nuo nabatėjų Areto valdytojo maždaug 38 m. po Kristaus. (Žr. 2 Kor 11,32-33.)

kareiviai suvokė, kad tai buvo Makabėjas, jie pradėjo nuo jo bėgti. Judas ištiko juos triuškinančiu smūgiu; iš jų žuvo nemažiau kaip aštuoni tūkstančiai.

[35] Po to jis pasuko Alemos link ir užpuolęs paėmė ją, išžudė joje visus vyriškius, apiplėšė ir sudegino. [36] Iš ten jie tęsė žygį ir paėmė Chasfo'ą, Makedą, Bosorą ir kitus Gileado miestus.

[37] Po šių įvykių Timotėjas subūrė kitą kariuomenę ir pasistatė stovyklą priešais Rafoną, kitoje upės vagos pusėje. [38] Judas pasiuntė vyrus išžvalgyti stovyklos, ir jam buvo pranešta: "Visi aplink mus gyvenantys pagonys yra pas jį suėję. Labai didelė kariuomenė! [39] Be to, jie turi pasisamdę į pagalbą arabų. Jų stovykla yra anoje upės vagos pusėje. Jie yra pasirengę atžygiuoti ir kovoti su tavim". Judas išžygiavo jų užpulti.

[40] Judui ir jo kariuomenei artinantis prie upės srovės, Timotėjas savo pajėgų pareigūnams tarė: "Jeigu jis persikels į mūsų pusę pirmas, mes nepajėgsime jam pasipriešinti. Jis tikrai mus nugalės. [41] Bet jeigu jis bijos ir statysis stovyklą ant kito upės kranto, mes persikelsime į jo pusę, ir jį nugalėsime".

[42] Bet Judas, priėjęs prie upės srovės, pastatė kariuomenės pareigūnus šalia ir jiems įsakė: "Neleiskite nė vienam statytis palapinės. Visi turi eiti į mūšį!" [43] Tada jis pats pirmas ėjo per upę priešo pulti, ir visa kariuomenė jį sekė iš paskos. Visus pagonis jie nugalėjo. Jie metė savo ginklus ir subėgo į Karnajimų šventyklos aptvarą. [44] Paėmę tą miestą, jie sudegino šventyklos aptvarą su visais viduje buvusiais žmonėmis. Taigi Karnajimai buvo paimti, ir priešas nebegalėjo daugiau Judui priešintis.

[45] Po to Judas surinko visus izraeliečius, nuo mažiausio iki didžiausio, gyvenusius Gileade, su jų žmonomis ir vaikais bei manta, didžiulę minią žmonių, eiti į Judo kraštą. [46] Jie pasiekė Efroną.* Tai buvo didelis ir stipriai įtvirtintas miestas ant kelio. Jiems buvo neįmanoma jį apeiti nei iš dešinės, nei iš kairės. Reikėjo būtinai per jį eiti. [47] Bet miesto gyventojai atsisakė leisti pereiti ir užvertė vartus akmenimis. [48] Tada Judas nusiuntė jiems draugišką žodį: "Mes norime pereiti jūsų žemę, kad pasiektume savo kraštą. Niekas jums žalos nedarys; mes tik pėsti pereisime". Bet vartų atidaryti jie nesutiko.

5,46 "... Efron(ą)": miestas Transjordanijoje priešais Bet–Šeaną, maždaug 8 km į rytus nuo Jordano upės.

[49] Judas tad įsakė, kad būtų paskelbta stovykloje, jog kiekvienas pultų ties ta vieta, kurioje jis buvo. [50] Kareiviai tad užėmė savo vietas. Judas puolė miestą tą visą dieną bei tą visą naktį, ir miestas buvo atiduotas jam į rankas. [51] Išžudęs visus vyriškius, sugriovė miestą iki pamatų ir jį apiplėšė. Po to jis perėjo miesto aikštę žuvusiųjų lavonais.

[52] Perėję Jordaną, nuėjo į didžiąją lygumą priešais Bet–Šaną. [53] Judas rūpinosi atsilikėliais, drąsindamas žmones visą kelią, kol jie pasiekė Judėją. [54] Užkopę į Ziono kalną, su džiaugsmu ir linksmybe jie atnašavo deginamąsias aukas, nes buvo saugiai sugrįžę. Nė vienas jų nežuvo.

Nesėkmė prie Jamnijos

[55] Tuo metu, kai Judas ir Jonatanas buvo Gileade, o jo brolis Simonas buvo Galilėjoje prie Ptolemaidės, [56] Zecharijo sūnus Juozapas ir Azarijas, vadovavę kariuomenei, išgirdo apie jų žygdarbius ir apie jų didvyrišką karą. [57] Jie tad sakė: "Pasižymėkime ir mes, žygiuodami ir kovodami su pagonimis, esančiais visur aplinkui".

[58] Jie tad, davę įsakymą su jais buvusiai kariuomenei, leidosi į žygį Jamnijos link. [59] Bet Gorgijas ir jo vyrai išėjo iš miesto stoti į mūšį. [60] Juozapas ir Azarijas buvo sumušti ir nuvyti iki pat Judėjos ribų. Tą dieną žuvo apie du tūkstančiai izraeliečių. [61] Taigi juos ištiko didelis pralaimėjimas, nes, manydami padarysią žygdarbį, jie nepaklausė Judo ir jo brolių. [62] Jie net nepriklausė šeimai tų vyrų, kuriems buvo patikėta įvykdyti Izraelio išgelbėjimą.

Sėkmė Idumėjoje ir Filistijoje

[63] Narsuolis Judas ir jo broliai buvo labai gerbiami visame Izraelyje ir visų pagonių, kur tik buvo girdimas jų vardas. [64] Žmonės sveikindami, spietėsi prie jų.

[65] Judas ir jo broliai leidosi į žygį prieš Esavo palikuonis* pietų krašte. Jis paėmė Hebroną ir jam pavaldžias gyvenvietes, sunaikino jo įtvirtinimus ir sudegino jį supančius bokštus. [66] Iš ten leidosi į filistinų žemę ir perėjo Marisą. [67] Tarp kritusiųjų tos dienos mūšy-

---

5,65 "... Esavo palikuonis": idumiečius, arba edomiečius.

je buvo keletas kunigų, išėjusių neapgalvotai kovoti su mintimi pasižymėti. [68] Judas po to pasuko prieš Azotą, priklausiusį filistinams. Išvartęs jų aukurus, sudeginęs jų dievų statulas ir apiplėšęs jų miestus, jis pasitraukė į Judo kraštą.

6

Antiocho pralaimėjimas ir mirtis

[1] Tuo tarpu karalius Antiochas, žygiuodamas per Aukštutines sritis, išgirdo, kad Persijoje yra miestas, vardu Elimais,* garsus savo aukso ir sidabro turtais, [2] kad jo šventykla esanti labai turtinga ir turinti Makedonijos karaliaus Pilypo sūnaus Aleksandro, tapusio pirmuoju graikų karaliumi, ten paliktus auksinius skydus, šarvus ir ginklus. [3] Jis tad, į jį nužygiavęs, bandė miestą paimti ir jį apiplėšti. Bet jam nepasisekė, nes miesto gyventojai, sužinoję apie jo užmojį, [4] pasipriešino, išeidami prieš jį į mūšį. Jis pabėgo ir, būdamas labai prislėgtas, traukėsi iš ten Babilono link.

[5] Dar jam tebesant Persijoje, pasiuntinys atnešė žinią, kad karo pajėgos, siųstos į Judo kraštą, buvo priverstos bėgti; [6] kad Lysijas iš pradžių buvo padaręs žygį su galinga kariuomene, bet buvęs izraeliečių išvytas; kad izraeliečiai buvo sustiprėję ginklais, reikmenimis ir gausiu grobiu, paimtais iš kariuomenių, kurias jie buvo nugalėję; [7] kad jie buvo nuvertę Pabaisą, kurią jis buvo pastatęs Jeruzalėje ant aukuro; ir kad jie buvo apsupę aukštomis sienomis ne tik šventovę, kaip ji ankščiau yra buvusi, bet ir Bet–Zūro miestą.

[8] Karalius, klausydamasis tų žinių, buvo klaiko apimtas ir tiesiog priblokštas. Iš širdgėlos, kad jo užmojai nuėjo niekais, karalių paguldė liga. [9] Lovoje jis išgulėjo daug dienų ir, širdgėlos kankinamas, žinojo, kad artinasi mirtis.

[10] Pasišaukęs visus savo Bičiulius, jiems tarė: “Miegas man nebeužmerkia akių, nes mano širdis plyšta iš nerimo. [11] Sau tariu: ‘Į kokią nelaimę patekau! Į kokią kančios sietuvą esu įpuolęs! [12] Juk kai valdžiau, buvau dosnus ir mylimas’. Dabar aš prisimenu pikta,

---

6,1 “... vardu Elimais”: kalnuotoje Elamo srityje, į šiaurę nuo Persijos įlankos. Šis skaitinys tęsia 1 Mak 3,37 skaitinyje pradėtą pasakojimą.

padarytą Jeruzalėje, kai pagrobiau iš ten visus auksinius bei sidabrinius daiktus ir be jokios priežasties įsakiau sunaikinti visus Judo gyventojus. [13] Aš žinau, kad už tai mane ištiko šios nelaimės. Nūn mirštu, širdgėlos apimtas, svetimame krašte".

[14] Tada jis pasišaukė Pilypą, vieną iš savo Bičiulių, ir pavedė jam valdyti visą savo karalystę. [15] Savo karaliaus vainiką, skraistę ir antspaudo žiedą jis padavė jam, įsakydamas, kad auklėtų karaliaus sūnų Antiochą ir paruoštų jį tapti karaliumi. [16] Karalius Antiochas mirė Persijoje šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais.*

Tvirtovės apgula

[17] Lysijas, gavęs žinią, kad karalius mirė, įsodino į sostą įpėdiniu jo sūnų Antiochą,* kurį buvo auklėjęs nuo vaikystės, ir davė Eupatoro vardą.

[18] Tuo tarpu tvirtovės įgulos vyrai ir toliau laikė apgulę Izraelio šventovę. Visokiais būdais jie mėgino jiems daryti žalą ir stiprinti pagonis. [19] Judas tad nutarė, kad jie turi būti sunaikinti, ir pašaukė visus žmones jų apgulti. [20] Taigi šimtas penkiasdešimtaisiais metais* jie suėjo ir apgulė tvirtovę. Jie pastatė apgulos bokštus ir kitus pabūklus. [21] Bet keletas įgulos vyrų pabėgo iš apgulos ir kai kurie iš Izraelio atsimetėlių prisidėjo prie jų. [22] Nubėgę pas karalių, jie sakė: "Kaip ilgai tu delsi ginti mūsų teises ir atkeršyti už mūsų tautiečius? [23] Mes sutikome tarnauti tavo tėvui, gyventi kaip jis liepė ir vykdyti jo įsakymus. [24] Užtat mūsų tautos vaikai apgulė tvirtovę ir tapo mūsų priešais. Netgi jie nubaudė mirtimi iš mūsų visus, kuriuos tik pagavo, ir pagrobė mūsų paveldą. [25] Ne tik prieš mus jie pakėlė ranką, bet puola visose tavo valdose. [26] Žiūrėk,

---

6,16 "... šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais": nuo 164 m. rugsėjo 22 d. iki 163 m. spalio 9 d. Vienas babiloniškas Seleukidų karalių sąrašas rodo, kad Antiochas IV mirė 164 m. lapkričio mėn. ar gruodžio mėn. pradžioje.

6,17 "... jo sūnų Antiochą": Antiochas V Eupatoras tada buvo devynerių metų. Jis buvo Antiochijoje, Lysijo globoje. Lysijas pradėjo valdyti ir kariauti jo vardu. Už poros metų jiedu buvo nužudyti, kai Antiocho IV brolis Demetrijus atvyko sosto paglemžti. Žr. 1 Mak 7,1-4.

6,20 "... šimtas penkiasdešimtaisiais metais": nuo 163 m. spalio mėn. iki 162 m. rugsėjo mėn.

dabar jie laiko apgulę net Jeruzalės tvirtovę, norėdami ją paimti. Jau yra įtvirtinę šventovę ir Bet–Zūrą! [27] Jeigu tu tuojau pat jiems kelio neužkirsi, jie dar daugiau bėdų pridarys, ir tu nebegalėsi jų suvaldyti".

Žygis prieš Judą

[28] Karalius, tai girdėdamas, įtūžo. Jis sušaukė visus savo Bičiulius, kariuomenės pareigūnus ir raitininkų vadus. [29] Atžygiavo pas jį ir samdyta kariuomenė iš kitų karalysčių ir iš jūros salų. [30] Jo karinių pajėgų skaičius buvo šimtas tūkstančių pėstininkų, dvidešimt tūkstančių raitininkų ir trisdešimt du karui išmokyti drambliai. [31] Nužygiavę per Idumėją, jie pasistatė stovyklą prieš Bet–Zūrą. Per daugelį dienų jie kovojo ir statė apgulos pabūklus, bet žydai, išpuldami ir narsiai kovodami, juos sudegindavo.

[32] Tada Judas paliko tvirtovę ir perkėlė savo stovyklą į Bet–Zechariją priešais karaliaus stovyklą. [33] Karalius, atsikėlęs prieš aušrą, skubiai išvedė savo pajėgas į žygį palei kelią į Bet–Zechariją. Trimitams gaudžiant, jo kariuomenė pasirengė mūšiui. [34] Drambliams buvo duota gerti vynuogių ir šilkmedžio uogų sunkos, kad jie būtų paruošti mūšiui. [35] Po to gyvuliai buvo išdėstyti tarp dalinių. Su kiekvienu drambliu buvo išdėstyta tūkstantis vyrų, ginkluotų šarvais, žalvariniais šalmais ant galvų. Be to, prie kiekvieno gyvulio buvo priskirta penki šimtai rinktinių raitelių. [36] Išdėstytieji kareiviai turėjo laikytis prie gyvulio. Kur tuo metu ėjo gyvulys, ten jie turėjo drauge eiti ir niekad jo nepalikti. [37] Apsaugai ant dramblių buvo mediniai bokšteliai, tvirti ir dengti, pritvirtinti prie kiekvieno gyvulio ypatingais pakinktais. Ant kiekvieno dramblio buvo trys ginkluoti vyrai, kurie kovojo raiti, ir dramblio vedėjas indas. [38] Likusius raitininkus vadas išdėstė šen ir ten abiejuose kovos rikiuotės šonuose, kad gąsdintų priešą ir būtų savo gretų apsaugoti. [39] Saulei suspindėjus ant auksinių ir žalvarinių skydų, kalnai užsidegė jų spindesiu ir švietė tarsi įsiliepsnoję deglai. [40] Dalis karaliaus kariuomenės driekėsi ant aukštų kalvų, kai kurie daliniai buvo lygumoje. Jie žengė į priekį tvirtomis, tvarkingomis gretomis. [41] Visi drebėjo nuo šios didžiulės minios daromo triukšmo, nuo žengiančios į mūšį kariuomenės griausmo ir ginklų žvangėjimo, nes iš tikrųjų tai buvo milžiniška ir galinga kariuomenė. [42] Ir Judas

su savo kariuomenė žengė į mūšį. Prasidėjo kova. Krito šeši šimtai karaliaus vyrų. [43] Eleazaras, vadinamas Avaranu, pastebėjo, kad vienas iš dramblių buvo apdengtas karališka gūnia ir buvo didesnis už kitus. Jis tad pamanė, kad ant jo yra karalius. [44] Taigi jis atidavė savo gyvybę, kad išgelbėtų tautą ir laimėtų sau amžiną vardą. [45] Drąsiai veržėsi į dalinio vidurį, norėdamas dramblį pasiekti, ir guldė priešus dešinėje ir kairėje. Jie davė jam kelią, traukdamiesi į šonus. [46] Palindęs po drambliu, jis smogė durklu jam iš apačios ir jį užmušė. Gyvulys sukrito ant jo, ir Eleazaras žuvo. [47] Matydami karaliaus kariuomenės galybę ir nuožmų kareivių puolimą, Judas ir jo vyrai pasitraukė.

[48] Po to dalis karaliaus kariuomenės nužygiavo užpulti Jeruzalės, o karalius pasistatė stovyklą Judėjoje ir prie Ziono kalno. [49] Su Bet–Zūro žmonėmis jis sudarė taiką. Jie paliko miestą, kadangi neturėjo maisto, kad pajėgtų pakelti apgulą, nes tie metai krašte buvo šabo metai.* [50] Karalius užėmė Bet–Zūrą ir jam ginti įgulą. [51] Daugelį dienų jis laikė šventovę apgultą. Pastatė apgulos bokštus, pabūklus sviesti ugniai ir akmenims, įtaisus strėlėms šauti iš laidyklių. [52] Ir gynėjai pasigamino panašių karo pabūklų ir ilgą laiką tęsė kovas. [53] Bet maisto sandėliuose jie neturėjo, nes tai buvo septintieji metai. Be to, nuo pagonių išsigelbėjusieji Judėjoje buvo išsekinę paskutinius sandėlius. [54] Tik nedaugelis vyrų tebuvo pasilikę šventovėje, o kiti išsiskirstė į savo namus, nes badas buvo juos nukamavęs.

Taikos sutartis

[55] Tuo tarpu Lysijas išgirdo, kad Pilypas, kurį karalius Antiochas, dar gyvas būdamas, buvo paskyręs auklėti jo sūnų Antiochą būti karaliumi, [56] buvo sugrįžęs iš Persijos ir Medijos su kariuomene, išžygiavusia su karaliumi, ir mėgina paglemžti valdžią. [57] Tai sužinojęs, Lysijas nedelsdamas nutarė pasitraukti. Kariuomenės vadams ir kareiviams jis sakė: "Kasdien mes einame silpnyn, mūsų maisto atsargos jau menkos, vieta, kurią laikome apgulę, yra stipri,

6,49 "... šabo metai": septintieji metai. Sėja ir pjūtis buvo uždrausta. Žr. Iš 23,10-11; Kun 25,2-7. Metus be sėjos ir pjūties lydėjo maisto stoka.

o mes esame įpareigoti rūpintis karalystės reikalais. [58] Dabar tad tarkimės su tais žmonėmis, sudarykime taiką su jais ir visa jų tauta. [59] Leiskime jiems vėl gyventi pagal jų įstatymus, kaip jie anksčiau darė. Juk dėl įstatymų, kuriuos mes panaikinome, jie įpyko ir visa tai padarė".

[60] Karaliui ir pareigūnams kalba patiko. Jis tad pasiuntė apgultiesiems taikos pasiūlymą, ir jie priėmė jį. [61] Karalius ir pareigūnai patvirtino jiems sutartį savo priesaika. Apgultieji tad paliko tvirtovę. [62] Bet kai karalius užėjo ant Ziono kalno ir pamatė, kaip ta vieta buvo įtvirtinta, sulaužė priesaiką, kurią buvo padaręs, ir įsakė nugriauti supančią sieną. [63] Po to skubiai išžygiavo ir sugrįžo į Antiochiją. Čia rado Pilypą, valdantį miestą, kovojo su juo ir jėga paėmė miestą.

7

Demetrijus tampa karaliumi

[1]* Šimtas penkiasdešimt pirmaisiais metais Seleuko sūnus Demetrijus išvyko iš Romos ir, atvykęs su keletu vyrų į vieną pajūrio miestą, pradėjo ten karaliauti. [2] Jam rengiantis įžengti į savo protėvių rūmus, kareiviai suėmė Antiochą ir Lysiją, norėdami juos perduoti jam. [3] Kai jam apie tai buvo pranešta, jis tarė: "Jų veido man nerodykite!" [4] Kareiviai tad juos nužudė, ir Demetrijus atsisėdo į savo karalystės sostą.

[5] Po to visi izraeliečiai, atsimetę nuo Įstatymo ir nedorėliai, suėjo pas jį. Jų vadas buvo Alkimas,* kuris troško tapti vyriausiuoju kunigu. [6] Karaliui jie apskundė tautą. "Judas ir jo broliai, — jie

---

7,1-9 "Šimtas penkiasdešimt pirmaisiais metais": 161 m. pavasarį. Seleuko sūnus Demetrijus buvo teisėtas sosto įpėdinis. Būdamas devynerių metų, buvo paimtas įkaitu į Romą, vietoje savo dėdės, valdžiusio karalystę kaip Antiochas IV Epifanas. Būdamas dvidešimt vienerių metų, Demetrijus slapta pabėgo iš Romos ir, sirų padedamas, nugalėjo savo varžovą Antiochą V. Nubaudęs jį mirtimi, jis įžengė į karaliaus rūmus Antiochijoje.

7,5-6 "... Alkimas": atsimetėlis žydas ir Makabėjų priešas, tapęs vyriausiuoju kunigu po Menelajaus mirties (žr. 2 Mak 14,3). Gavęs karaliaus Demetrijaus patvirtinimą (žr. 9–ąją eilutę), jis neteisingai apskundė karaliui Judą ir jo brolius.

sakė, — išžudė visus tavo Bičiulius ir mus iš mūsų krašto išvarė. [7] Dabar tad pasiųsk vyrą, kuriuo tu pasitiki. Tenukeliauja ir tepamato nuniokojimą, kurį Judas yra padaręs mums ir karaliaus valdoms. Tenubaudžia juos ir visus, kurie jiems padeda".

[8] Karalius tad išrinko Bakchidą, vieną iš Karaliaus bičiulių, Anapus Upės srities valdytoją. Jis buvo įžymus žmogus karalystėje ir ištikimas karaliui. [9] Karalius išsiuntė jį drauge su nedorėliu Alkimu, kuriam jis suteikė vyriausiojo kunigo vietą, jam įsakydamas atkeršyti izraeliečiams. [10] Jie tad leidosi į žygį ir, atvykę į Judą su didele kariuomene, nusiuntė pasiuntinius pas Judą ir jo brolius siūlyti taiką klastingais žodžiais. [11] Bet jie į jų žodžius nekreipė dėmesio, nes matė, kad jie buvo atvykę su didele kariuomene.

[12] Nepaisant to, Rašto žinovų būrys nuėjo ieškoti teisingo sprendimo. [13] Hasidimai buvo pirmieji, norėję ieškoti su jais taikos, [14] nes jie manė: "Kunigas iš Aarono palikuonių atėjo su kariuomene. Jis mums nieko pikta nedarys". [15] Alkimas su jais kalbėjosi taikingai, netgi prisiekė, tardamas: "Mes net nebandysime nei jūsų, nei jūsų Bičiulių užgauti". [16] Jie patikėjo. O jis šešiasdešimt iš jų suėmė ir tą pačią dieną nužudė, taip įvykdydamas Rašto žodžius:

[17] "Kūnus tavo ištikimųjų jie išmėtė,
jų kraują išliejo visur Jeruzalės apylinkėse,
nebuvo kam jų palaidoti".

[18] Tada visą tautą sukaustė baimė ir išgąstis. "Neturi jie nei tiesos, nei teisingumo, — sakė žmonės, — jie sulaužė sutartį, nepaisant duotos priesaikos".

[19] Po to Bakchidas paliko Jeruzalę ir pasistatė stovyklą prie Bet–Zaito.* Jis įsakė suimti daugelį vyrų, kurie buvo pas jį perbėgę, bei keletą iš mūsų žmonių, ir juos nužudyti nustumiant į didžiąją vandens talpyklą. [20] Pavedęs Alkimui valdyti sritį, paliko jam būrį kareivių, o jis pats sugrįžo pas karalių.

[21] Alkimas darė visa, kad išsilaikytų savo vyriausiojo kunigo vietoje. [22] Prie jo būrėsi visi tautos triukšmadariai. Pasigrobę Judo

---

7,19 "... prie Bet–Zaito": maždaug 6 km į šiaurę nuo Bet–Zūro ir 20 km į pietus nuo Jeruzalės.

krašto valdžią, jie darė daug žalos Izraeliui. [23] Judas matė visą žalą, Alkimo ir jo rėmėjų daromą izraeliečiams, kur kas didesnę, negu pagonys buvo padarę. [24] Judas tad perėjo visą Judėjos žemę ir keršijo perbėgėliams, užkirsdamas kelią buvusiesiems mieste eiti į kaimus. [25] Ilgainiui Alkimas, pastebėjęs, kad Judas su savo rėmėjais stiprėjo, ir supratęs, kad jis yra bejėgis jiems priešintis, sugrįžo pas karalių ir kaltino juos dideliais nusikaltimais.

Nikanoras pralaimi mūšį

[26] Tada karalius išsiuntė Nikanorą, vieną iš savo įžymiausių vadų, nuožmų Izraelio priešą, įsakydamas išnaikinti tautą. [27] Nikanoras tad, įėjęs į Jeruzalę, lydimas didelės kariuomenės, nusiuntė su klasta* Judui ir broliams šitokį taikingą žodį: [28] "Tenebūna tarp manęs ir jūsų nesantaikos. Su keletu vyrų ateisiu taikingai pasimatyti veidas į veidą". [29] Jis tad atėjo pas Judą, ir jiedu taikingai pasisveikino. Bet kareiviai buvo pasirengę Judą pagrobti. [30] Judui paaiškėjo, kad Nikanoras buvo atėjęs pas jį su klasta, jis tapo atsargesnis ir atsisakė su juo vėl susitikti. [31] Nikanoras, pajutęs, kad jo sąmokslas yra atidengtas, išžygiavo į Kafar–Salama* susitikti su Judu mūšyje. [32] Beveik penki šimtai vyrų iš Nikanoro kariuomenės krito, o likusieji subėgo į Dovydo miestą.

Grasinimas Šventyklai

[33] Po šių įvykių Nikanoras užkopė ant Ziono kalno. Kai kurie kunigai iš šventovės ir kai kurie tautos seniūnai išėjo jo taikingai pasveikinti ir parodyti jam deginamąją auką, kuri buvo aukojama už karalių. [34] Bet jis iš jų tyčiojosi, juos išjuokė ir padarė nešvarius.* Įžūliai kalbėjo ir, [35] įpykęs, prisiekė, tardamas: "Jeigu Judas

---

7,27 "Nikanoras ... nusiuntė su klasta": palankiau apie Nikanorą kalba 2 Mak 14,17-25. Pasak šio skaitinio, Nikanoras tapo asmeniškas Judo draugas. Jų draugystę suardė Alkimo intrigos (žr. 2 Mak 14,26-30).

7,31 "... Kafar–Salama": kaimas maždaug 12 km į pietvakarius nuo Jeruzalės, prie kelio į Bet–Horoną.

7,34 "... padarė nešvarius": apspjaudydamas padarė kunigus nešvarius apeigoms atlikti.

ir jo kariuomenė nebus atiduoti tuojau pat man į rankas, kai tik sugrįšiu nugalėjęs, šią šventyklą sudeginsiu". Nikanoras išėjo labai įniršęs.

[36] Po to kunigai vėl suėjo į vidų ir sustojo prieš aukurą ir Šventyklą. Verkdami, jie meldėsi:

[37] "Tu pasirinkai šiuos Namus,
kad jie būtų vadinami tavo vardu
ir būtų maldos ir prašymo Namai tavo tautai.
[38] Atkeršyk šiam žmogui ir jo kariuomenei,
tekrinta jie nuo kalavijo.
Atsimink jų šventvagiškas kalbas,
neleisk jiems gyviems išlikti".

Nikanoro pralaimėjimas prie Adasos

[39] Nikanoras išžygiavo iš Jeruzalės ir pasistatė stovyklą prie Bet–Horono, kur prie jo prisidėjo Sirijos kariuomenė. [40] O Judas pasistatė stovyklą su trim tūkstančiais vyrų prie Adasos.* Čia Judas meldėsi:

[41] "Tuomet, kai karaliaus pasiuntiniai
šventvagiškai kalbėjo,
tavo angelas, nuėjęs, užmušė
iš jų aštuoniasdešimt penkis tūkstančius.
[42] Taip tad šiandien mūsų akyse
sutriuškink šią kariuomenę!
Težino visi kiti,
kad Nikanoras šventvagiškai kalbėjo
apie tavo šventovę.
Teisk jį pagal jo nedorumą!"

[43] Abi kariuomenės susitiko mūšyje Adaro mėnesio tryliktąją dieną. Nikanoro kariuomenė buvo sutriuškinta, o jis pats pirmiausia žuvo mūšyje. [44] Jo kareiviai, pamatę, kad Nikanoras žuvo, metę

7,40 "... prie Adasos": kaimas į pietryčius nuo Kafar–Salamos.

ginklus, pabėgo. 45 Judas ir jo vyrai juos vijosi visą dieną nuo Adasos iki Gazaros apylinkių, įkandin šaukdami trimitais į kovą. 46 Išgirdę šaukimą, iš visų aplinkinių Judėjos kaimų išėjo žmonės ir, puolę bėglius iš šonų, varė juos atgal pas besivejančius. Visi žuvo nuo kalavijo, nė vienas neišliko gyvas. 47 Judas ir jo vyrai pasiėmė karo laimikį ir grobį. Jie nukirto Nikanorui galvą bei dešinę ranką, kurią iš įžūlumo jis buvo pakėlęs, ir parnešę pakabino netoli Jeruzalės. 48 Švęsdami tą dieną kaip didelę iškilmę, žmonės labai džiaugėsi. 49 Buvo nutarta, kad toji diena turi būti švenčiama kasmet Adaro mėnesio tryliktąją dieną.* 50 Po to Judėja trumpą laiką* buvo rami.

8

Sutartis su romėnais

1* Judas buvo girdėjęs apie romėnų garsą: kad jie yra didelė galybė, kad jie draugiškai elgėsi su visais, kurie dėjosi prie jų bendram reikalui, ir kad jie sudarė draugystės sutartį su visais, kurie į juos kreipėsi. Iš tikrųjų jie buvo labai galingi. 2 Jam buvo pranešta apie jų karus ir žygdarbius užkariaujant galatus,* ir priverčiant juos

7,49 "... Adaro mėnesio tryliktąją dieną": 160 m. prieš Kristų, kovo 27 d. Žydų kalendoriuje ši diena buvo vadinama "Nikanoro diena" (žr. 2 Mak 15,36), bet nūdien nėra švenčiama.

7,50 "... trumpą laiką": maždaug vieną mėnesį po Nikanoro žuvimo. Po to prasidėjo Bakchido puolimas, kurio metu žuvo Judas (žr. 1 Mak 9,1-18).

8,1-31 Šiame skyriuje pasakojama apie Judo Makabėjo nusiųstus pasiuntinius į Romą sudaryti sąjungos sutartį tarp žydų tautos ir Romos. Romos respublika darė didelį įspūdį mažoms Rytų tautoms, ieškančioms užuovėjos nuo savo neteisėtų valdovų (1-16 eilutės), nes Romai sėkėsi karuose (2-11 eilutė) ir romėnai ėjo į pagalbą savo sąjungininkams (12-13 eilutės). Romos kišimasis į Artimųjų Rytų politiką liudija jos jėgą ir prestižą II prieškristinio šimtmečio būvyje. Žr. 1 Mak 1,10; 7,2; 12,3, 15,15-24; 2 Mak 11,34. Romėnams ėmus valdyti Palestiną 63 m. prieš Kristų, Romos respublika, o vėliau ir imperija, tapo nekenčiama. Romos išgyrimas šiame skyriuje padarė, kad 1 Makabėjų knygos Palestinos žydai nepriėmė kaip vienos iš Raštų.

8,2 "... apie žygdarbius užkariaujant galatus": arba šiaurinės Italijos ir pietinės Prancūzijos keltai, kuriuos romėnai pavergė 222 m. prieš Kristų ir vėl turėjo su jais kovoti 191 m. prieš Kristų, arba Mažosios Azijos keltai — galatai, kuriuos romėnai nugalėjo 189 m. prieš Kristų.

mokėti duoklę. [3] Jie buvo kovoję ispanų šalyje, ten paimdami sidabro ir aukso kasyklas. [4] Tą visą sritį jie buvo užkariavę savo sumanumu ir ištverme, nors ji buvo ir didelė šalis, ir toli nuo Romos. Jie buvo kovoję ir su karaliais, atžygiavusiais jų užpulti iš tolimų žemės pakraščių, kol juos sutriuškinę ir, ištikę dideliu pralaimėjimu, privertę mokėti metinę duoklę. [5] Jie buvo mūšyje sutriuškinę ir padarę sau pavaldžius ir Pilypą,* ir makedoniečių karalių Persėją,* ir kitus, išdrįsusius su jais kariauti. [6] Jie buvo nugalėję ir Azijos karalių Antiochą Didįjį,* išėjusį kariauti prieš juos su šimtu dvidešimčia dramblių, raitija, kovos vežimais ir milžiniška kariuomene. Jis buvęs jų sutriuškintas. [7] Paėmę jį gyvą, romėnai privertę jį ir jo įpėdinius sumokėti didelę duoklę, duoti įkaitų ir užleisti [8] kai kurias geriausias valdas — Indijos, Medijos ir Lydijos* šalis. Iš jo atėmę, romėnai atidavę jas karaliui Eumenui.* [9] Graikijos gyventojams* užsimojus eiti į žygį ir juos sunaikinti, [10] romėnai, apie tai sužinoję, pasiuntė vieną karvedį prieš graikus ir su jais kariavo. Daug jų buvę sužeista ir nukauta. Romėnai, paėmę jų žmonas ir vaikus, išvarė į nelaisvę. Romėnai juos plėšę, paėmę jų žemę, išgriovę jų tvirtoves ir pavertę juos vergais iki šios dienos. [11] Visas kitas karalystes ir salas, kurios kada nors buvę drį-

---

8,5 "... Pilypą": Makedonijos karalių Pilypą V, nugalėtą prie Kynoskefalės 197 m. prieš Kristų; "... Persėją": Pilypo V sūnus Persėjas buvo nugalėtas prie Pydnos 168 m. prieš Kristų ir mirė kalėjime. Su juo Makedonijos karalystė priėjo galą.

8,6 "... Antiochą Didįjį": Antiochas III, žymiausias Seleukidų karalius. Jis buvo nugalėtas prie Magnesijos 190 m. prieš Kristų. Apamėjos sutartimi 189 m. prieš Kristų jis buvo priverstas mokėti Romai milžinišką 15000 sidabrinių ir auksinių talentų duoklę. Vienas talentas — 34,2 kg! Antiochijos nusilpimas ir didėjanti Romos politinė ir ekonominė įtaka vertė Antiochą IV Epifaną kurti politinę, religinę ir kultūrinę Sirijos ir Palestinos vienybę.

8,8 "... Indijos, Medijos ir Lydijos...": kai kurie istorikai nori šiuos vietovardžius keisti į "... Mysijos, Lykijos..." vietovardžius, teigdami, kad klaida buvusi perrašinėtojų padaryta. Mysija ir Lykija yra vakarinės Mažosios Azijos sritys, Indija ir Medija yra toliau rytuose. "... Eumenui": Eumenas II buvo Pergamo karalius (197-158 m. prieš Kristų) ir Romos sąjungininkas, kuris pasinaudojo Antiocho netektimi.

8,9-10 Achėjos lygos sukilimas, čia įterptas, įvyko 146 m. prieš Kristų. Jį numalšino romėnų konsulas Lucijus Mumijus, ir tai ženklino Graikijos nepriklausomybės galą. Knygos autorius laiko visus graikus Dievo priešais.

susios jiems pasipriešinti, romėnai sunaikinę ir pavergę, [12] bet su savo draugais ir tais, kurie jais pasitiki, romėnai palaikę draugystę. Arti ir toli jie padarę karalius sau pavaldžius, visus girdėjusius apie romėnų garsą, apimanti baimė. [13] Iš tikrųjų kam jie norėję padėti tapti karaliais, tie karaliavę, ir nuvertę nuo sosto tuos, kuriuos norėję. Taigi romėnai buvo pasiekę galybės viršūnę. [14] Tačiau nė vienas jų nei užsidėjęs vainiką, nei vilkėjęs purpuru ženklan savo didybės, [15] bet jie pasistatę sau senato namus ir juose trys šimtai ir dvidešimt vyrų kasdien svarstą, kaip palaikyti tautoje tvarką. [16] Jie kasmet pavedą valdymą vienam žmogui* metams su galia visam kraštui, visi klausą to vieno žmogaus, nesą tarp jų nei pavydo, nei nepasitikėjimo.

[17] Judas tad, išrinkęs Akoso sūnaus Jono sūnų Eupolemą ir Eleazaro sūnų Jasoną, pasiuntė juos į Romą, norėdamas sudaryti su romėnais draugystės bei gynybos sąjungą, [18] kad atsikratytų graikų jungo. Mat jiems buvo aišku, kad graikų karalystė stūmė Izraelį į tikrą vergiją. [19] Taigi, atvykę į Romą po ilgos kelionės, jie nuėjo į senatą ir taip kalbėjo: [20] "Judas Makabėjas, jo broliai ir žydų tauta mus atsiuntė pas jus. Mes norime sudaryti su jumis gynybos bei taikos sąjungą ir įsirašyti į jūsų sąjungininkų ir bičiulių tarpą". [21] Senatas jų pasiūlymą priėmė. [22] Čia yra nuorašas laiško,* kurį romėnai, įraižę varinėse lentelėse, nusiuntė į Jeruzalę, kad būtų ten laikomas kaip taikos ir sąjungos įrašas:

> [23] "Gerovė telydi per amžius romėnus ir žydų tautą jūroje ir žemėje! Tenepasiekia jų nei kalavijas, nei priešas! [24] Bet jeigu kiltų pirma karas prieš Romą ar bet kurį jos sąjungininką kurioje nors jos valdų, [25] žydų tauta iš visos širdies teiks jiems pagalbą, kaip sąlygos reikalauja. [26] Jie neteiks ir neparūpins priešui nei grūdų, nei ginklų, nei lėšų ar laivų, kaip buvo su-

---

8,16 "... pavedą valdymą vienam žmogui": iš ir tikrųjų Romos respublika turėdavo valdžios viršūnėje visad du konsulus. Atrodo, kad vienas jų rūpindavosi pasiuntiniais ir atsakydavo į laiškus, todėl žydai ir buvo susidarę tokį įspūdį. Žr. 1 Mak 15,16.

8,22 "... nuorašas laiško": pati Senato sutartis buvo laikoma Romos Kapitolijume, tik nuorašas laiško forma buvo nusiųstas į Jeruzalę. Laiškas tikriausiai buvo rašytas lotyniškai, todėl buvo verstas į hebrajų kalbą ir 1 Mak knygoje — į graikų kalbą.

tarta Romoje. Jie vykdys savo įsipareigojimus, negaudami jokio atlygio. [27] Tokiu pat būdu, jeigu kiltų pirma karas prieš žydų tautą, romėnai noriai elgsis kaip sąjungininkai, kaip sąlygos reikalaus. [28] Jie neteiks jų užpuolikui nei grūdų, nei ginklų, nei lėšų ar laivų, kaip buvo sutarta Romoje. Romėnai vykdys savo įsipareigojimus be klastos. [29] Su minėtomis sąlygomis romėnai sudarė sutartį su žydų tauta. [30] Bet jeigu vėliau abi pusės po to nutartų ką nors pridėti ar atimti, jos tai gali daryti savo nuožiūra. Tai, ką jie nutars pridėti ar atimti, galios. [31] O dėl karaliaus Demetrijaus nusikaltimų jums, mes jam taip parašėme: 'Kam gi padarei savo jungą sunkų mūsų bičiuliams, mūsų sąjungininkams, žydams? [32] Taigi jeigu jie vėl kreipsis į mus su skundu ant jūsų, mes ginsime jų teises, kovodami su jumis jūroje ir žemėje".

9

Beer–Zaito mūšis ir Judo Makabėjo mirtis

[1] Demetrijus, sužinojęs, kad Nikanoras ir jo kariuomenė buvo žuvę mūšyje, antrąkart išsiuntė į Judo kraštą Bakchidą ir Alkimą drauge su dešiniuoju savo kariuomenės sparnu. [2] Jie pasuko keliu, vedančiu į Galilėją, ir, pasistatę stovyklą priešais šlaitą prie Arbelos,* ją paėmė ir užmušė daug žmonių. [3] Šimtas penkiasdešimt antrųjų metų pirmąjį mėnesį* jie pasistatė stovyklą šalia Jeruzalės. [4] Po to jie leidosi su dvidešimčia tūkstančių vyrų ir dviem tūkstančiais raitijos Bereos link. [5] Judas su trim tūkstančiais rinktinių vyrų buvo įkūręs stovyklą prie Elasos. [6] Jo vyrai, matydami tokią didelę priešo kareivių daugybę, buvo klaiko apimti. Daugelis jų traukėsi iš stovyklos, kol ilgainiui liko ne daugiau kaip aštuoni šimtai vyrų.

9,2 "... Jie pasuko keliu, vedančiu į Galilėją ... prie Arbelos": pažodžiui graikiškasis tekstas skiriasi nuo šio pataisyto teksto: "Jie pasuko keliu į Gilgalą ir, pasistatę stovyklą priešais Mesalotą prie Arbelos, jį paėmė". "Arbela" yra Galilėjoje, — nūdienis Khirbet Irbid, — ant aukštos kalvos virš Galilėjos jūros vakarinės pakrantės. "Gilgalas" buvo Jordano slėnyje netoli Jericho. "Mesaloth{as}" turbūt yra hebraiškas žodis, kuris reiškia "laiptus, šlaitus".

9,3 "Šimtas penkiasdešimt antrųjų metų pirmąjį mėnesį...": 160 m. balandis — gegužė pagal Šventyklos kalendorių.

[7] Matydamas, kad jo kariuomenė tirpo kaip tik tuo metu, kai mūšis buvo čia pat, Judas buvo priblokštas. Laiko jiems suburti nebuvo. [8] Tačiau, nors ir pats bijodamas, pasilikusiems su juo vyrams jis tarė: "Kelkimės! Pirmyn prieš mūsų priešus! Galbūt mes būsime pakankamai stiprūs su jais kovoti!" [9] Vyrai mėgino jį atkalbėti, sakydami: "Tikrai nepajėgsime. Dabar verčiau gelbėkime savo gyvastį. Sugrįžkime su savo broliais ir tada kovokime prieš juos. Mūsų per mažai!" [10] Bet Judas atsakė: "Jokiu būdu tokio dalyko nedarysime, nuo jų nebėgsime! Jeigu atėjo mūsų valanda, bent mirkime kaip vyrai už savo brolius, nepalikime nieko, kas būtų dėmė mūsų geram vardui".

[11] Tada Bakchido kariuomenė išžygiavo iš stovyklos ir išsidėstė mūšiui. Raitija buvo padalyta į du raitininkų būrius, laidyklininkai bei lankininkai žengė gretų priekyje, o visi narsuoliai vyrai buvo pirmoje gretoje. [12] Bakchidas buvo prie dešiniojo sparno. Mūšio gretos su raitininkų būriais prie abiejų šonų artinosi gaudžiant trimitams. Ir Judo vyrai pūtė savo trimitus. [13] Žemė drebėjo nuo kariuomenių ūžesio. Mūšis šėlo nuo ryto iki vakaro.

[14] Judui pastebėjus, kad Bakchidas ir pagrindinė jo kariuomenės jėga buvo dešiniajame sparne, visi jo drąsiausi vyrai susitelkė apie jį. [15] Dešinįjį sparną sutriuškinę, jie vijosi priešą iki pat pat Azoto kalno.* [16] Bet vyrai kairiajame sparne, matydami, kad dešinysis sparnas buvo priverstas trauktis, pasisuko ir metėsi sekti iš paskos Judą bei jo vyrus, puldami juos iš užnugario. [17] Mūšis tapo dar nuožmesnis. Abi pusės jame neteko daug sužeistų ir žuvusių. [18] Žuvo taip pat ir Judas, o išlikusieji pabėgo.

[19] Jonatanas ir Simonas, paėmę savo brolį Judą, palaidojo jį savo protėvių kape prie Modeino [20] ir apraudojo. Iš tikrųjų jo raudojo visas Izraelis su didele širdgėla. Jie daug dienų gedėjo, sakydami:

[21] "O kaip žuvo didvyris,
Izraelio gelbėtojas!"

[22] Kiti Judo darbai, jo mūšiai ir atlikti žygdarbiai bei jo dvasios didybė nebuvo aprašyti, nes jų buvo pernelyg daug.

9,15 "... iki pat Azoto kalno": atrodo, kad hebraiškojo teksto vertėjas į graikų kalbą palaikė žodį "ašdot" — "šlaitai" — "asdod" — "Azotu". Taigi reikėtų versti: "... iki pat kalnų šlaitų".

D. JONATANO ŽYGIAI

Bakchidas ir Jonatanas

[23] Po Judo mirties atsimetėliai nuo Įstatymo pakėlė galvas visose Izraelio vietose ir vėl pasirodė visokiausi nedorėliai. [24] Tomis dienomis ten buvo baisus badas, net ir žemė palinko į nedorėlių pusę. [25] Bakchidas sąmoningai pasirinko religijos priešus ir padarė juos krašto šeimininkais. [26] O jie metėsi ieškoti Judo draugų ir juos gaudyti. Būdavo, atveda pas Bakchidą, kad juos nubaustų ir iš jų pasityčiotų. [27] Taigi Izraelyje prasidėjo nuožmi priespauda, kokios nebuvo buvę nuo to meto, kai pranašai liovėsi tarp jų reikštis.

[28] Tada visi susirinko ir Jonatanui tarė: [29] "Nuo to meto, kai mirė tavo brolis Judas, nebuvo kito vyro, panašaus į jį, galinčio pasipriešinti mūsų priešams, žmonėms kaip Bakchidui ir kitiems, kurie nekenčia mūsų tautos. [30] Nūn tad mes išrinkome tave šiandien užimti jo vietą, kad kaip mūsų valdovas ir vadas vestum mūsų kovą". [31] Nuo to laiko Jonatanas pradėjo vadovauti savo brolio Judo vietoje.

[32] Bakchidas, apie tai sužinojęs, stengėsi jį nužudyti. [33] Bet Jonatanas ir jo brolis Simonas bei visi su jais buvę vyrai apie tai išgirdo ir, pabėgę į Tekoos* tyrus, pasistatė stovyklą prie Asfaro vandens talpyklos. [34] Bakchidas, gavęs apie tai žinią šabo dieną, irgi persikėlė per Jordaną su visa savo kariuomene.

[35] Tad Jonatanas pasiuntė savo brolį,* vadovavusį gurguolėms, kad paprašytų jo bičiulių nabatėjų leisti pas juos pasidėti jų gana didelę mantą. [36] Bet Jambrio klanas iš Medabos* užpuolė ir, pagrobę Joną bei visa, ką jis turėjo, nuėjo sau su grobiu. [37] Vėliau Jonatanui ir jo broliui Simonui buvo pranešta: "Jambrio klanas kelia dideles vestuves ir veda į namus nuotaką, vieno Kanaano didi-

---

9,33 "... Tekoos": pranašo Amoso gyvenvietė tyruose prie Negyvosios jūros į pietvakarius nuo Jeruzalės.

9,35 Jonatanas pasiuntė savo brolį Joną — Johananą, vadinamą Gadi — Linksmučiu (žr. 1 Mak 2,2; 9,36.38).

9,36 "... iš Medabos": į šiaurės rytus nuo Negyvosios jūros.

kų dukterį iš Nadabato, su didele palyda". [38] Atsimindami savo brolio Jono kraują, jie nuėjo ir pasislėpė kalno priedangoje. [39] Apsižvalgę, jie staiga pamatė triukšmingą eiseną su labai daug mantos. O jaunasis su savo draugais ir broliais, lydimi būgnelių su žvangučiais, muzikos instrumentų, stipriai ginkluoti išėjo jų pasitikti. [40] Tada jie, pakilę prieš juos iš savo pasalos, metėsi juos žudyti. Daug buvo sužeistų ir kritusių, o išlikusieji pabėgo į kalną. Buvo paimta visa jų manta. [41] Taigi vestuvės virto gedulu, o jų giesmininkų balsai — rauda. [42] Įvykdę kerštą už savo brolio kraują, jie sugrįžo į Jordano pelkes.

[43] Bakchidas, apie tai išgirdęs, šabo dieną nužygiavo prie Jordano krantų su didele kariuomene. [44] Jonatanas savo vyrams tarė: "Kelkimės! Kovokime už savo gyvastį, nes šiandien nėra taip, kaip buvo vakar ar užvakar. [45]* Pasižiūrėkite! Mūšis mums prieš akis, už nugaros Jordano vandenys, o vienoje ir kitoje pusėje pelkės ir tankmės. Nėra kur pabėgti. [46] Nūn tad šaukitės į Dangų, kad būtumėtė išgelbėti iš mūsų priešų rankos". [47] Prasidėjo kova vyro prieš vyrą. Jonatanas ištiesė ranką Bakchidui smogti, bet jis nuo jo pasitraukė. [48] Tada Jonatanas ir jo vyrai šoko į Jordaną ir nuplaukė prie kito kranto, o priešas per Jordaną jų vytis nesikėlė. [49] Tą dieną žuvo apie tūkstantis Bakchido vyrų.

[50]* Bakchidas sugrįžo į Jeruzalę ir ėmėsi įtvirtinėti Judėjos miestus. Jis pastatė tvirtovę ir Jeriche, ir Emause, ir Bet–Horone, ir Bet–Elyje, ir Timnate, ir Faratone, ir Tefone su aukštomis sienomis ir vartais su skląsčiais. [51] Jose paliko įgulas, kad neduotų ramybės Izraeliui. [52] Jis įtvirtino ir Bet–Zūro miestą, Gazarą ir tvirtovę Jeruzalėje, pastatydamas įgulas ir aprūpindamas maisto sandėliais. [53] Paėmęs krašto vadų sūnus įkaitais, Bakchidas laikė juos kalėjime Jeruzalės tvirtovėje.

[54] Šimtas penkiasdešimt trečiųjų metų, antrąjį mėnesį,* Alkimas įsakė nugriauti vidinio šventovės kiemo sieną. Jis pranašų darbą nugriovė! Bet jis tik pradėjo griauti. [55] Kaip tik tuo metu jį ištiko liga, ir jo darbai buvo nutraukti. Jis nebegalėjo atverti burnos, nes buvo taip paralyžiuotas, kad nei žodžio nebeištarė, nei apie na-

---

9,45 Jonatano kariuomenė buvo apsupta, patekusi į katilą, viename Jordano deltos pelkynų.

9,50 Šios vietovės supa Judėjos provinciją.

9,54 "Šimtas penkiasdešimt trečiųjų metų, antrąjį mėnesį": 159 m. gegužės mėn.

mus ką įsakinėjo. [56] Galop Alkimas ir mirė baisioje kančioje. [57] Alkimui mirus, Bakchidas sugrįžo pas karalių, ir Judėja buvo palikta dvejus metus ramybėje.

[58] Tada visi atsimetėliai nuo Įstatymo surengė nedorą sąmokslą. "Štai, — jie sakė, — Jonatanas ir jo rėmėjai gyvena be rūpesčio savo namuose ir jaučiasi saugūs. Dabar tad pakvieskime Bakchidą, ir jis suims juos visus per vieną naktį". [59] Nuvykę pas jį, su juo susitarė. [60] Bakchidas leidosi į žygį su didele kariuomene ir nusiuntė slapta laiškus į Judėją visiems savo sąjungininkams, kad suimtų Jonataną ir jo vyrus. Tačiau to padaryti jie negalėjo, nes jų sąmokslas iškilo viešumon. [61] Už tat Jonatano vyrai nutvėrė apie penkiasdešimt krašte gyvenusių atsakingų už šį sąmokslą vyrų ir juos užmušė.

[62] Tada Jonatanas drauge su savo vyrais ir Simonu pasitraukė į Bet–Basį* tyruose. Atstatę išgriautąsias tos vietovės dalis, ją įtvirtino. [63] Bakchidas, apie tai sužinojęs, sutelkė visas savo pajėgas ir pranešė visiems savo rėmėjams Judėjoje. [64] Nužygiavęs jis pasistatė stovyklą priešais Bet–Basį ir, statydamas apgulos pabūklus, prieš jį kovojo daug dienų.

[65] O Jonatanas, palikęs savo brolį Simoną mieste, lydimas mažo vyrų būrio, išsmuko į kaimo vietoves. [66] Jis parbloškė Odomerą bei jo brolius ir Fasirono žmones jų stovykloje. Tada jie pradėjo neduoti ramybės ir puldinėti Bakchido pajėgas. [67] O Simonas ir jo vyrai, išpuolę iš miesto, padegė apgulos pabūklus. [68] Galop jie nugalėjo Bakchidą mūšyje. Tai jį labai kankino, nes jo užmojis ir žygis nuėjo niekais. [69] Širsdamas ant atsimetėlių, patarusių jam daryti žygį į kraštą, daugelį jų Bakchidas užmušė. Po to jis apsisprendė grįžti į savo kraštą.

[70] Jonatanas, apie tai sužinojęs, nusiuntė pas jį pasiuntinius, siūlydamas tartis dėl taikos ir išlaisvinti belaisvius. Bakchidas, sutikęs su jo pasiūlymais, juos įvykdė, [71] prisiekdamas, kad niekad nemėginsiąs jam pakenkti per visas likusias savo gyvenimo dienas. [72] Išlaisvinęs belaisvius, kuriuos buvo anksčiau paėmęs iš Judo krašto, jis apsisuko ir sugrįžo į savo šalį. Į jų žemę niekad daugiau nebežygiavo.

9,62 "... Bet–Basį": maždaug 3 km į rytus nuo Betliejaus ir maždaug 9 km nuo Tekoos.

[73] Taigi kalavijas liovėsi šėlti Izraelyje. Jonatanas apsigyveno Michmase ir pradėjo teisėjauti* tautai. Jis sunaikino Izraelio atsimetėlius nuo Įstatymo.

10

Aleksandro sukilimas

[1] Šimtas šešiasdešimtaisiais metais* Antiocho sūnus Aleksandras Epifanas* subūrė kariuomenę ir paėmė Ptolemaidę. Gyventojų mielai sutiktas, jis pradėjo karaliauti. [2] Apie tai išgirdęs, karalius Demetrijus sutelkė didžiules pajėgas ir išžygiavo susitikti su juo mūšyje. [3] Be to, Demetrijus pasiuntė Jonatanui labai taikingą laišką, pažadėdamas jį pagerbti. [4] Mat jis sau sakė: "Kreipkimės į jį pirmieji ir susitaikinkim, kol jis nespėjo susikalbėti prieš mus su Aleksandru. [5] Juk jis atsimins visas skriaudas, kurias esame padarę ir jam, ir jo broliams, ir jo tautai". [6] Demetrijus tad suteikė jam teisę rinkti kariuomenę, aprūpinti ją ginklais bei laikyti save jo sąjungininku ir įsakė, kad tvirtovėje laikomi įkaitai būtų jam perduoti.

[7] Taigi Jonatanas, įžygiavęs į Jeruzalę, perskaitė tą laišką girdint visiems žmonėms. Vyrams, buvusiems tvirtovėje, [8] žinia, kad karalius suteikė jam teisę rinkti kariuomenę, kėlė siaubą. [9] Bet jie perdavė įkaitus Jonatanui, o jis atidavė juos tėvams. [10] Po to Jonatanas apsigyveno Jeruzalėje ir ėmėsi atstatyti ir atnaujinti miestą. [11] Darbų vadovams įsakė statyti sienas ir gynybos įtvirtinimus aplink Ziono kalną, kad jie būtų stipresni, iš keturkampių akmenų. Jie taip ir padarė.

[12] Svetimšaliai, buvę Bakchido statytose tvirtovėse, išbėgiojo. [13] Palikę savo vietas, visi sugrįžo į savo šalį. [14] Tik Bet–Zūre buvo likę keletas atsimetėlių nuo Įstatymo ir įsakymų, nes jis buvo prieglaudos vieta.

9,73 "... pradėjo teisėjauti": valdyti tautą senovės teisėjų pavyzdžiu. Žr. Teisėjų knygą. Jeruzalei ir įgulų miestams esant Seleukidų rankose, Jonatano laisvė valdyti buvo ribota. Jo sostinė, Michmasas, į pietryčius nuo Bet–Elio, buvo garsi Sauliaus sūnaus Jonatano žygdarbiais. Žr. 1 Sam 14.

10,1 "Šimtas šešiasdešimtaisiais metais": 152 m. prieš Kristų. "... Aleksandras Epifanas": Aleksandras Balas save laikė Antiocho IV Epifano sūnumi. Jį palaikė romėnai, nes jie negalėjo pakęsti Demetrijaus, tapusio karaliumi, be jų leidimo. Demetrijus buvo tapęs našta ir savo tautai, ir žydams.

Jonatanas remia Aleksandrą

[15] Karalius Aleksandras išgirdo apie Jonatanui duotus Demetrijaus pažadus. Jam buvo pranešta ir apie Jonatano bei jo brolių kovas ir žygdarbius bei sunkumus, kuriuos jie turėjo pakelti. [16] "Argi mes galėtume kitą tokį vyrą rasti?" — jis sušuko. "Mes turime padaryti jį tuojau pat savo draugu ir sąjungininku!" [17] Jis tad parašė Jonatanui laišką, kreipdamasis į jį šiais žodžiais:

> [18] "Karalius Aleksandras savo broliui Jonatanui.
> Džiugus pasveikinimas!
>
> [19] Mes girdėjome apie tave, kad esi narsus galiūnas ir vertas būti mūsų draugu. [20] Todėl mes tave šiandien paskyrėme būti tavo tautos vyriausiuoju kunigu. Tu turi būti vadinamas Karaliaus bičiuliu. Tu turi rūpintis mūsų reikalais ir palaikyti su mumis draugystę".

Jis nusiuntė Jonatanui ir purpurinę skraistę bei auksinį vainiką.

[21] Jonatanas tad apsivilko šventuoju apdaru šimtas šešiasdešimtųjų metų septintą mėnesį, Palapinių iškilmėje,* rinko kariuomenę ir parūpino daugybę ginklų. [22] Demetrijus, išgirdęs apie tuos dalykus, susirūpino ir sakė: [23] "Ką mes padarėme! Juk Aleksandras mums už akių užbėgo, draugystę su žydais laimėdamas ir pagerindamas savo padėtį! [24] Ir aš jiems parašysiu, siūlydamas paskatų ir žadėdamas jiems garbės ir dovanų, galbūt jie ateis man į pagalbą". [25] Taigi jis pasiuntė jiems tokį laišką:

> "Karalius Demetrijus žydų tautai.
> Džiugus pasveikinimas!

10,21 "Jonatanas ... Palapinių iškilmėje": Jonatanas pradėjo eiti vyriausiojo kunigo pareigas 152 m. spalio 23-30 dienomis. Po Alkimo mirties septynerius metus nebuvo vyriausiojo kunigo Jeruzalėje. Tuomet jau buvo savaime suprantama, kad karalius, nors ir pagonis, turėjo teisę paskirti vyriausiąjį kunigą. Makabėjai, nors ir kunigiška šeima, nebuvo kilę iš Zadoko šeimos, todėl kai kurie žydai laikė Jonataną įsiveržėliu.

[26] Mes girdėjome, jūs laikėtės sutarčių su mumis, likotės draugiški mums ir neperėjote pas mūsų priešus. Tai mus labai džiugina. [27] Likite tad mums ištikimi ir toliau. Jums mes atlyginsime už jūsų gerą elgesį mūsų atžvilgiu. [28] Jums mes suteiksime daug lengvatų ir duosime dovanų. [29] Dabar tad aš išlaisvinu jus ir taip pat atleidžiu visus žydus nuo duoklės, nuo druskos muito ir vainikų mokesčio.* [30] Užuot išrinkęs trečdalį grūdų derliaus ir pusę vaismedžių vaisių, kaip turėtų būti mano dalis, aš atsisakau tos teisės nuo šiandien visam laikui. Nei dabar, nei ateityje aš nerinksiu jų iš Judo krašto, nei iš trijų prie jo iš Samarijos prijungtų sričių.* [31] Tebūna Jeruzalė ir jos žemė, jos dešimtinės ir mokesčiai, šventi ir atleisti nuo mokesčių. [32] Aš išsižadu taip pat ir teisės valdyti tvirtovę, esančią Jeruzalėje, ir perduodu ją vyriausiajam kunigui, kad pastatytų joje įgulą iš savo parinktų vyrų. [33] Visiems žydams, paimtiems į nelaisvę iš Judo krašto į bet kurią mano karalystės valdą, aš grąžinu laisvę be išpirkos. Nuo visų mokesčių, net ant jų galvijų uždėtųjų, tebūna jie atleisti. [34] Visos iškilmės, šabai, jaunaties bei įsakytos švenčių dienos ir trys dienos prieš iškilmę bei trys dienos po iškilmės — visos jos tebūna dienos atleidimo ir palengvinimo visiems žydams, esantiems mano karalystėje. [35] Niekas neturi teisės ko nors iš jų reikalauti ar ką nors iš jų trukdyti bet kokiu reikalu. [36] Tebūna trisdešimt tūkstančių žydų priimti į karaliaus kariuomenę ir tegauna jie tokį pat išlaikymą, koks priklauso karaliaus karo pajėgoms. [37] Tebūna kai kurie jų skiriami į svarbias karaliaus tvirtoves, tebūna kai kurie jų skiriami į atsakingas vietas karalystėje. Tebūna jų pareigūnai ir vadai paskirti iš jų pačių, tegyvena jie pagal savo įstatymus, lygiai kaip karalius ir yra įsakęs Judo krašte. [38] Anos trys sritys, kurios yra pridėtos prie Judėjos iš Samarijos, tebūna taip suvienytos su Judėja, kad jos priklausytų vienam valdovui ir būtų pavaldžios tik vyriausiajam kunigui. [39] Ptolemaidę ir jos apylinkes aš duodu kaip dovaną šventovei Jeruzalėje

---

10,29 "... vainikų mokesčio": vainikai — palmių ar alyvmedžių šakos — buvo dovanos karaliui, nors iš tikrųjų tai buvo mokestis pinigais.

10,30 "... trijų ... sričių": jas mini vardais 1 Mak 11,34 tekstas.

reikalingoms šventovės išlaidoms padengti. [40] Aš duodu taip pat ir asmenišką metinę penkiolikos tūkstančių sidabrinių šekelių dovaną iš karaliaus įplaukų sąskaitų, paimtų iš artimiausių vietų mano valdose. [41] Visos papildomos lėšos, kurių pareigūnai neperdavė, kaip jie buvo darę ankstesniais metais, nuo dabar bus perduodamos šventyklos reikalams. [42] Be to, anie penkių tūkstančių sidabrinių šekelių mokesčiai, kuriuos mano pareigūnai imdavo kasmet iš šventyklos įplaukų, yra panaikinami, nes tos lėšos priklauso joje tarnaujantiems kunigams. [43] Kas tik ieškos prieglaudos Jeruzalės šventykloje ar bet kur joje, nesumokėjęs mokesčių karaliui ar prasiskolinęs, tebūna jam atleista ir tebūna jam sugrąžinta jo visa nuosavybė mano karalystėje. [44] Šventovės ir jos pastatų atstatymo ir atnaujinimo išlaidos tebūna apmokėtos iš karaliaus įplaukų. [45] Panašiai ir Jeruzalės sienų atstatymas bei jų įtvirtinimas iš visų šonų, ir Judėjos sienų atstatymas, tebūna apmokėtas iš karaliaus įplaukų".

[46] Jonatanas ir žmonės, išklausę šių žodžių, jais nepatikėjo ir atmetė juos, nes atsiminė didelę Demetrijaus skriaudą, kurią jis buvo padaręs Izraeliui, ir kaip nuožmiai jis buvo juos engęs. [47] Jie tad nutarė remti Aleksandrą, nes jis pirmasis taikingai į juos kreipėsi, ir liko jo sąjungininkais per visą jo gyvenimą.

[48] Karalius Aleksandras, sutelkęs didžiulę kariuomenę, pasistatė savo stovyklą priešais Demetrijų. [49] Abu karaliai išėjo į mūšį. Demetrijaus kariuomenė buvo priversta bėgti. Aleksandras vijosi ir juos įveikė. [50] Jis narsiai tęsė kovą lig saulėlydžio, tą dieną Demetrijus žuvo.

Aleksandro sąjunga su Egiptu

[51] Po to Aleksandras išsiuntė pasiuntinius pas Egipto karalių Ptolemėją su tokia žinia:

[52] "Aš sugrįžau į savo karalystę, įžengiau į savo protėvių sostą ir pradėjau valdyti. Aš nugalėjau Demetrijų ir atgavau mūsų valdas. [53] Su juo kovojau mūšyje, mes sutriuškinome jį bei jo kariuomenę ir įžengėme į jo karalystės sostą. [54] Dabar tad

sudarykime draugystės sutartį vienas su kitu. Duok man savo dukterį žmona, ir aš tapsiu tavo žentu. Aš duosiu tau ir jai tavęs vertų dovanų".

[55] O karalius Ptolemėjas šitaip atsakė:

"Laiminga ta diena, kurią sugrįžai į savo tėvų kraštą ir atsisėdai jų karalystės soste! [56] Dabar tad aš darysiu, kaip rašei, bet susitik su manimi Ptolemaidėje, kad galėtume vienas kitą pamatyti, ir aš tapsiu tavo uošviu, kaip tu pasiūlei".

[57] Ptolemėjas tad su savo dukterimi Kleopatra* leidosi į kelionę iš Egipto ir atvyko į Ptolemaidę šimtas šešiasdešimt antraisiais metais. [58] Karalius Aleksandras jį pasitiko, ir Ptolemėjas davė savo dukterį jam žmona ir iškėlė vestuves Ptolemaidėje, kaip karaliams įprasta daryti, su didžia iškilme.

[59] Karalius Aleksandras parašė ir Jonatanui, kad atvyktų su juo susitikti. [60] Jis tad, nuvykęs į Ptolemaidę su didele iškilme, susitiko su abiem karaliais ir davė jiems bei jų Bičiuliams sidabro bei aukso ir daug dovanų, padarydamas jiems gerą įspūdį. [61] Tuo pačiu metu būrys niekšų izraeliečių, atsimetėlių nuo Įstatymo, susibūrė apkaltinti jį, bet karalius nekreipė į juos dėmesio. [62] Jis įsakė nuvilkti Jonanato drabužius ir apvilkti jį purpuru, ir taip buvo padaryta. [63] Karalius jį ir šalia savęs pasisodino. "Nueikite su juo į miesto vidurį, — jis įsakė savo pareigūnams, — ir paskelbkite, kad neleidžiama kelti ant jo jokių skundų. Tenevargina jo nė vienas, nepaisant kokia būtų priežastis". [64] Jo kaltintojai tad, pamatę jam tuo paskelbimu teikiamą garbę ir jį patį apvilktą purpuru, visi išbėgiojo. [65] Be to, karalius, pagerbdamas Jonataną, įrašė jį tarp savo Pirmųjų bičiulių ir paskyrė jį karo vadu bei srities valdytoju. [66] Tada Jonatanas, kupinas džiaugsmo, sugrįžo į Jeruzalę ramybėje.

10,57 "... Kleopatra": Kleopatra Tea, arba Dieviškoji, tuomet buvo penkiolikos metų. Vėliau ji ištekėjo už Demetrijaus II, o dar vėliau už jo brolio Antiocho VII. Vestuvės su Aleksandru įvyko 151/150 m. prieš Kristų.

Jonatanas nugali Apolonijų

[67] Šimtas šešiasdešimt penktaisiais metais* Demetrijaus sūnus Demetrijus* atvyko iš Kretos į savo tėvų šalį. [68] Karalius Aleksandras, apie tai išgirdęs, buvo labai susirūpinęs ir sugrįžo į Antiochiją. [69] Demetrijus Kele–Sirijos valdytoju paskyrė Apolonijų. Sutelkęs didelę kariuomenę, Apolonijus pasistatė savo stovyklą prie Jamnijos. Iš ten jis nusiuntė vyriausiajam kunigui Jonatanui tokį žodį:

> [70] "Tu tik vienas mums priešinies. Dėl tavęs esu išjuokiamas ir gėdinamas. Kam gi rodai galybę prieš mus kalnuose? [71] Jeigu tu pasitiki savo pajėgomis, atžygiuok pas mus į lygumą, ir ten išmėginkime vienas kito jėgą. Miestų jėga yra mano pusėje. [72] Pasiklausk ir sužinok, kas esu aš ir kas yra tie kiti, kurie man padeda. Žmonės tau pasakys, kad tu negali stoti į kovą su manimi, nes tavo tėvai, būdami savo žemėje, du sykius buvo priversti bėgti. [73] Dabar tad tu nepajėgsi atsilaikyti prieš mano raitiją ir tokią kariuomenę kaip ši lygumoje, kur nėra nei uolos, nei akmens, nei jokios vietos, kur pabėgti".

[74] Išgirdęs Apolonijaus žodžius, Jonatanas pasijuto įžeistas. Išsirinkęs dešimt tūkstančių vyrų, jis leidosi į žygį iš Jeruzalės, o jo brolis Simonas prisidėjo jam padėti. [75] Jis pasistatė savo stovyklą prie Jopės,* bet miesto gyventojai uždarė miesto vartus, nes ten Apolonijus turėjo įgulą. Žydams jį apgulus, [76] miesto gyventojus apėmė baimė. Miesto vartus jie atidarė, ir Jonatanas Jopę paėmė.

[77] Gavęs apie tai žinią, Apolonijus išrikiavo žygiui tris tūkstančius raitijos bei didelę pėsčiųjų kariuomenę ir išžygiavo Azoto link, tarsi norėdamas miestą peržygiuoti. Betgi tuo pačiu metu jis slinko į lygumą, kur turėjo didžiulį raitijos dalinį ir juo pasitikėjo. [78] Jonatanas nusivijo jį iki Azoto, ir kariuomenės pradėjo mūšį. [79] Apolonijus buvo palikęs tūkstančio raitininkų pasalą jų užnu-

---

10,67 "Šimtas šešiasdešimt penktaisiais metais": 147 m. prieš Kristų. "... Demetrijus": Demetrijus II Nikator(as).

10,76 "... prie Jopės": maždaug 64 km į šiaurės vakarus nuo Jeruzalės. Makabėjai paėmė pirmą uostamiestį.

garyje. [80] Jonatanas suvokė, kad yra pasala jo užnugaryje, nes priešas buvo apsupęs jo kariuomenę ir šaudė strėlėmis į jo vyrus nuo ankstyvo ryto iki vėlyvos popietės. [81] Betgi jo vyrai tvirtai laikėsi, kaip Jonatanas buvo įsakęs, o priešo arkliai išvargo.

[82] Tada Simonas atvedė savo pajėgas ir pradėjo mūšį su priešo gretomis. Jų raitija buvo išvargusi, priešo gretos palūžo prieš jį ir jie buvo priversti bėgti. [83] Jų raitininkai buvo per daug išskirstyti lygumoje. Jie tad, nubėgę į Azotą, suėjo į savo stabo Bet–Dagono šventyklą. [84] Bet Jonatanas sudegino Azotą bei visus aplinkinius miestus ir paėmė iš jų grobį. Sudegino ir Dagono šventyklą bei visus, ieškojusius joje prieglaudos. [85] Žuvusiųjų nuo kalavijo ir tų, kurie buvo gyvi sudeginti, iš viso buvo aštuoni tūkstančiai.

[86] Jonatanas, iš ten pasitraukęs, pasistatė stovyklą prie Aškalono. To miesto gyventojai išėjo su didele iškilme jo pasitikti. [87] Po to jis ir jo vyrai, apsikrovę gausiu grobiu, sugrįžo į Jeruzalę.

[88] Kai karalius Aleksandras išgirdo apie tuos įvykius, jis Jonataną dar labiau pagerbė. [89] Jis atsiuntė jam tokią auksinę sagę, kokia paprastai yra duodama Karaliaus Giminaičiams.* Be to, jis atidavė jam Ekroną ir visas jo žemes kaip nuosavybę.

11

Demetrijaus ir Ptolemėjo sąjunga

[1] Tuo tarpu Egipto karalius, sutelkęs dideles karines pajėgas, gausias tarsi pajūrio smiltys, ir daug laivų, mėgino klasta paimti Aleksandro karalystę ir pridėti ją prie savosios. [2] Jis sakėsi žygiuojąs į Siriją, taikingų norų vedamas. Miestų gyventojai atidarė jam vartus ir ėjo jo pasitikti. Mat Aleksandras buvo jiems įsakęs tai daryti, nes Ptolemėjas buvo jo uošvis. [3] Betgi Ptolemėjas, įėjęs į miestus, palikdavo kiekviename savo ginkluotų pajėgų įgulą.

[4] Kai jis pasiekė Azotą, jam gyventojai parodė sudegintą Dagono šventyklą, sunaikintą Azotą bei nuniokotas jo apylinkes, visur tysančius lavonus ir suanglėjusius lavonus tų, kuriuos Jonatanas buvo sudeginęs kare. Jie buvo sumesti į krūvas prie jo kelio. [5] Norėdami nuteikti karalių iš anksto prieš Jonataną, jie papasakojo ir visa,

---

10,89 "... Giminaičiams": aukštesniojo rango karaliaus dvariškiai.

ką Jonatanas buvo padaręs, tačiau karalius tylėjo. [6] Jonatanas pasitiko karalių labai iškilmingai Jopėje. Jiedu vienas kitą pasveikino ir ten praleido naktį. [7] Jonatanas, palydėjęs karalių iki pat upės, vardu Eleuteras,* sugrįžo į Jeruzalę.

[8] O karalius Ptolemėjas savo ruožtu paėmė pajūrio miestus iki pajūrio Seleukijos.* Visą laiką jis brandino sąmokslą prieš Aleksandrą. [9] Jis nusiuntė pasiuntinius pas karalių Demetrijų, tardamas: "Eikš, sudarykime mūsų sandorą. Aš tau duosiu savo dukterį žmona, kurią yra vedęs Aleksandras, ir tu būsi karaliumi savo tėvo karalystėje. [10] Mat aš gailiuosi, kad daviau tam žmogui savo dukterį. Juk jis mėgino mane nužudyti!"* [11] Ptolemėjas kaltino Aleksandrą, kad jis troško paimti jo karalystę. [12] Ptolemėjas tad, atėmęs nuo jo savo dukterį ir atidavęs Demetrijui, nutraukė santykius su Aleksandru. Jų nesantaika iškilo į viešumą.

[13] Po to Ptolemėjas, įžygiavęs į Antiochiją, užsidėjo Azijos karaliaus vainiką. Taigi jis nešiojo ant galvos du vainikus — Egipto ir Azijos.

Aleksandro ir Ptolemėjo mirtis

[14] O karalius Aleksandras visą tą laiką buvo Kilikijoje, nes tos srities gyventojai buvo sukėlę maištą. [15] Kai Aleksandras apie tai išgirdo, jis atžygiavo mūšiui su savo varžovu. Ptolemėjas išėjo prieš jį su galinga kariuomene ir privertė jį bėgti. [16] Aleksandras, ieškodamas prieglobsčio, nubėgo į Arabiją, o karalius Ptolemėjas tapo nugalėtoju. [17] Zabdielis Arabas, nukirtęs Aleksandrui galvą, atsiuntė ją Ptolemėjui. [18] Bet po trejeto dienų Ptolemėjas mirė, ir jo įgulos tvirtovėse buvo jų gyventojų sunaikintos. [19] Taigi Demetrijus tapo karaliumi šimtas šešiasdešimt septintaisiais metais.*

11,7 "... vardu Eleuteras": nūdienis Nahr el-Kebir miestelis, šiaurinė šiuolaikinio Libano riba. Antrajame šimtmetyje prieš Kristų — šiaurinė Kele-Sirijos riba.
11,8 "... pajūrio Seleukijos": Antiochijos uostas Oronto upės žiotyse.
11,10 "aš gailiuosi ... jis mėgino mane nužudyti": pasak Juozapo Flavijaus, Aleksandro bičiulis Amonijus buvo mėginęs nužudyti Ptolemėją. Pastarasis vėliau kaltino Aleksandrą, apšmeižė jį, norėdamas užimti jo karalystę.
11,19 "... šimtas šešiasdešimt septintaisiais metais": 146/145 m. prieš Kristų. Abu karaliai mirė vasarą 145 m. prieš Kristų.

Sutartis su Demetriju

[20] Tomis dienomis Jonatanas pašaukė prie ginklų Judėjos vyrus pulti tvirtovės Jeruzalėje. Prieš ją buvo pastatyta daug apgulos pabūklų. [21] Bet keletas atsimetėlių, nekentusių savo tautos, nuėję pas karalių Demetrijų, pranešė jam, kad Jonatanas yra apgulęs tvirtovę. [22] Žinia karalių labai supykino. Vos ją išgirdęs, tuojau pat leidosi kelionėn į Ptolemaidę. Jis parašė Jonatanui laišką, kad nutrauktų apgulą ir atvyktų kiek galima greičiau susitikti su juo pasitarimui Ptolemaidėje.

[23] Tai išgirdęs, Jonatanas įsakė tęsti apgulą. Tada su rinktine palyda keleto Izraelio seniūnų ir keleto kunigų, jis išdrįso statyti save į pavojų. [24] Pasiėmęs su savimi ir sidabro, ir aukso, ir apdarų, ir daug kitokių dovanų, jis nuvyko pas karalių į Ptolemaidę. Ir jam pasisekė rasti malonės pas jį. [25] Nors vienas ar kitas jo tautos atsimetėlių nesiliovė jį skųsti, [26] karalius elgėsi su juo kaip jo pirmtakai buvo elgęsi: išaukštino jį visų savo Bičiulių akivaizdoje. [27] Jis patvirtino jį vyriausiojo kunigo vietoje, pripažino visus jam anksčiau suteiktus garbės apdovanojimus ir įsakė įtraukti jį į Pirmųjų bičiulių sąrašą.

[28] O Jonatanas paprašė karalių atleisti Judėją ir tris Samarijos sritis nuo mokesčių, žadėdamas jam už tai tris šimtus talentų. [29] Karalius sutiko ir parašė apie tuos dalykus Jonatanui tokį raštą:

[30] "Karalius Demetrijus savo broliui* Jonatanui ir žydų tautai. Džiugus pasveikinimas!

[31] Mes parašėme apie jus giminaičiui Lastenui.* Dabar siunčiame jums šį mūsų rašto nuorašą, kad žinotumėte:

> [32] 'Karalius Demetrijus savo tėvui Lastenui. Džiugus pasveikinimas!

11,30 "... broliui": šis titulas ir tėvo titulas 32–ojoje eilutėje buvo Karaliaus bičiulių pagarbos titulai.

11,31 "... Lastenui": samdytų karinių pajėgų vadas, atvykęs su Demetrijumi iš Kretos. Dabar jis buvo jaunas karaliaus ministras pirmininkas. Atrodo, kad jis buvo atsakingas už pražūtingą nuosprendį paleisti tautinę kariuomenę.

[33] Mes nutarėme atlyginti žydų tautai, mūsų sąjungininkei, vykdančiai uoliai mums padarytus įsipareigojimus, už jų rodomą ištikimybę. [34] Todėl mes patvirtiname jiems ne tik Judėjos žemės nuosavybę, bet taip pat ir trijų sričių — Afairemos, Lydos ir Ramatajimų.* Tos sritys, drauge su joms pavaldžiomis gyvenvietėmis, buvo prijungtos prie Judėjos iš Samarijos. Visiems atnašaujantiems auką Jeruzalėje mes suteikėme atleidimą nuo karaliaus mokesčių, kuriuos anksčiau karalius iš jų kasmet imdavo nuo laukų ir vaismedžių derliaus. [35] Nuo šio meto mes suteikiame jiems atleidimą nuo mokesčių už kitus dalykus, būtent, kas priklauso mums už dešimtines, kas priklauso mums kaip duoklė ir galop kas priklauso mums kaip mokesčiai už druskos duobes bei už vainikus. [36] Nuo šiol nė viena šių lengvatų nebus niekad atšaukta. [37] Užtat pasirūpinkite, kad būtų padarytas šio rašto nuorašas. Tebūna jis perduotas Jonatanui ir išstatytas žymioje vietoje šventajame kalne'".

Tryfono intrigos

[38] Karalius Demetrijus matė, kad kraštas jo valdžioje buvo ramus ir nebuvo, kas jam priešintųsi, todėl jis paleido visas savo karines pajėgas, pasiųsdamas visus vyrus namo, išskyrus svetimtaučių dalinius, pasamdytus iš tautų salose. Užtat visi karinių pajėgų vyrai, tarnavę jo pirmtakams, jo nekentė. [39] Kažkoks Tryfonas, anksčiau buvęs vienas iš Aleksandro rėmėjų, pastebėjęs, kad visos karinės pajėgos murma ant Demetrijaus, nuvyko pas Imalkuę Arabą, auginantį jaunutį Aleksandro sūnų Antiochą. [40] Tryfonas primygtinai jį įtikinėjo perduoti berniuką jam, nes padarysiąs jį karaliumi vietoje jo tėvo. Be to, jis papasakojo Imalkuei, ką Demetrijus buvo padaręs, ir apie neapykantą, sukeltą jam kariuomenėje. Ten jis prabuvo ilgą laiką.

11,34 "... Afairemos, Lydos ir Ramatajimų": Afairema — Ofra (žr. Joz 18,23; 1 Sam 23,6); Efron{as} (žr. 2 Kr 13,19); ir Efraim{as} (žr. Jn 11,54) — nūdienis Et–Taiyibeh, maždaug 8 km į šiaurės rytus nuo Bet–Elio. Lyda: potremtinių žydų Lod{as} (žr. Ez 2,33; Neh 11,35) ir Petro pagydyto Enejo gimtasis miestas (žr. Apd 9,32-35). Ramatajim{ai}: Ramatajim–Zofim{ai} (žr. 1 Sam 1,1) ir Arimatėja (žr. Mt 27,57) — nūdienis Rentis, maždaug 15 km į šiaurės rytus nuo Lydos.

Jonatanas padeda Demetrijui

[41] Tuo tarpu Jonatanas buvo nusiuntęs prašymą karaliui Demetrijui, kad atitrauktų iš tvirtovės Jeruzalėje ir iš kitų tvirtovių savo įgulas, nes jos nesiliovė puldinėti Izraelį. [42] Demetrijus taip atsakė Jonatanui: "Ne tik ko prašai aš padarysiu tau ir tavo tautai, bet ir suteiksiu didesnę garbę tau bei tavo tautai, kai tik bus proga. [43] O dabar tu gerai pasielgsi, jei atsiųsi vyrų, kad padėtų man kovoti, nes visa mano kariuomenė kelia maištą". [44] Jonatanas tad nusiuntė jam tris tūkstančius patyrusių vyrų į Antiochiją. Jiems atžygiavus, karalius labai apsidžiaugė.

[45] Miesto gyventojai, šimtas dvidešimt tūkstančių, susitelkė mieste, norėdami užmušti karalių. [46] Bet karalius pabėgo į rūmus. Tada miesto gyventojai, užėmę pagrindines gatves, pradėjo pulti. [47] Karalius tad pasišaukė į pagalbą žydus. Jie visi susibūrė aplink jį, po to išsisklaidė ir po miestą. Tą dieną jie užmušė apie šimtą tūkstančių miesto gyventojų. [48] Jie padegė miestą ir, tuo pačiu metu, paimdami sau daug grobio, išgelbėjo karalių. [49] Miesto gyventojai, matydami, kad žydai tvarkėsi mieste, kaip jiems patiko, neteko drąsos ir šaukėsi į karalių, maldaudami: [50] "Suteik mums paliaubas! Tesiliauja žydai kovoti prieš mus ir mūsų miestą!" [51] Jie tad, metę savo ginklus, susitaikė. Taigi žydai įsigijo garbės akyse karaliaus ir akyse visų jo pavaldinių. Išgarsėję visoje jo karalystėje, jie sugrįžo į Jeruzalę, nešini daug grobio.

[52] Karalius Demetrijus vėl tvirtai sėdėjo savo karalystės soste, ir visa šalis buvo rami jo valdžioje. [53] Betgi jis sulaužė savo pažadų žodį ir atsitolino nuo Jonatano. Užuot atsilyginęs už visas paslaugas, kurias Jonatanas buvo jam padaręs, Demetrijus padarė jam daug bėdų.

Sąjunga su Tryfonu

[54] Po to sugrįžo Tryfonas su jaunuoju berniuku Antiochu, kuris tapo karaliumi ir buvo apvainikuotas. [55] Visi kareiviai, kuriuos Demetrijus buvo paleidęs, susitelkė prie Antiocho ir kovojo prieš Demetrijų, priversdami jį bėgti. [56] Tryfonas paėmė dramblius ir užėmė Antiochiją. [57] Tada jaunasis Antiochas parašė Jonatanui tokį laišką:

"Aš tvirtinu tave vyriausiojo kunigo vietoje, skiriu tave keturių sričių valdytoju ir padarau tave vieną iš Karaliaus bičiulių".

[58] Jis nusiuntė jam ir auksinių lėkščių bei stalo indų rinkinį, suteikė Jonatanui teisę gerti iš auksinių taurių, dėvėti purpurą ir nešioti auksinę sagę. [59] O Jonatano brolį Simoną paskyrė valdytoju srities nuo Tyro Kopėčių* iki Egipto ribos.

[60] Po to Jonatanas leidosi į žygį ir aplankė sritį Anapus Eufrato,* peržygiuodamas per miestus. Visos Sirijos karinės pajėgos susitelkė pas jį kaip sąjungininkai. Jam atžygiavus į Aškaloną, miesto gyventojai išėjo iškilmingai jo pasitikti. [61] Iš ten jis nužygiavo į Gazą, bet Gazos gyventojai uždarė jam vartus. Jis tad apgulė miestą, niokodamas ugnimi jos apylinkes ir apiplėšdamas. [62] Gazos gyventojai maldavo Jonataną pasigailėti, ir jis suteikė jiems taiką. Betgi jis paėmė vadų sūnus įkaitais ir išsiuntė juos į Jeruzalę. Tada jis žygiavo per kraštą iki pat Damasko.

Karas su Demetrijumi

[63] Jonatanas sužinojo, kad Demetrijaus karvedžiai buvo atžygiavę su stipria kariuomene į Kadešą Galilėjoje, norėdami jį pašalinti iš tarnybos. [64] Palikęs savo brolį krašte, jis nužygiavo jų pasitikti. [65] Simonas pasistatė savo stovyklą prie Bet–Zūro, laikė apgulęs miestą ilgą laiką ir vargino jo gyventojus. [66] Jiems paprašius taikos, jis suteikė. Išvaręs juos iš miesto, jis užėmė jį ir paliko ten įgulą.

[67] O Jonatanas ir jo kariuomenė pasistatė stovyklą prie Genesareto vandenų. Anksti kitą rytą jie nužygiavo į Hazoro lygumą.* [68] Ten, priešais jį lygumoje, buvo svetimšalių kariuomenė. Svetimšaliai buvo atskyrę dalinį pulti Jonataną iš pasalų kalnuose, o visa kariuomenė pasitiko jį akis į akį. [69] Pasalų daliniui išlindus iš kalnų ir pradėjus mūšį, [70] visi Jonatano vyrai pabėgo. Nė vienas jų nepasiliko, išskyrus kariuomenės vadus Absalomo sūnų Matatiją ir

11,59 "... Tyro Kopėčių": nūdienis Ras en–Naqurah ant ribos tarp Libano ir Izraelio. Čia kalnai siekia jūrą. Užtat pajūrio kelias turi lipti šlaito vingiais.

11,60 "... sritį Anapus Eufrato": Palestiną ir Kele–Siriją, išskyrus Aukštutinę Siriją. Žr. 1 Mak 3,32; 7,8.

11,67 "... Hazor(o) lygumą": kanaaniečių miesto vieta (žr. Joz 11,10), 16 km į šiaurę nuo Genesareto ežero.

Chalpio sūnų Judą. [71] Jonatanas perplėšė savo drabužius ir, pabarstęs sau ant galvos dulkių, meldėsi. [72] Po to, sugrįžęs į mūšį, taip smogė priešui, kad jie buvo priversti bėgti. [73] Kai tai pamatė jo bėgantys vyrai, jie sugrįžo ir prisidėjo prie jo. Nusiviję priešą iki pat jų stovyklos prie Kadešo, ten jie pasistatė savo stovyklą. [74] Tą dieną krito trys tūkstančiai svetimtaučių kareivių. Tada Jonatanas sugrįžo į Jeruzalę.

12

Sąjungos su Roma ir Sparta

[1] Jonatanas, matydamas, kad laikas buvo jam palankus, išsiuntė į Romą rinktinius vyrus, kad patvirtintų ir atnaujintų draugystės sutartį su romėnais. [2] Tuo pačiu tikslu jis išsiuntė laiškus ir į Spartą bei kitas vietas.

[3] Jie tad, atvykę į Romą, nuėjo į senatą ir tarė: "Vyriausiasis kunigas Jonatanas ir žydų tauta atsiuntė mus atnaujinti pirmykštę draugystę ir sąjungą su jais". [4] Romėnai davė jiems laiškų valdžios žmonėms įvairiose vietose pakeliui, kad padėtų pasiuntiniams saugiai sugrįžti į Judo kraštą.

[5] O šis yra nuorašas laiško, kurį Jonatanas parašė spartiečiams:

[6] "Vyriausiasis kunigas Jonatanas, tautos Seniūnų taryba, kunigai ir visa žydų tauta savo broliams spartiečiams. Džiugus pasveikinimas!

[7] Jau praeityje buvo atsiųstas vyriausiajam kunigui Onijui* laiškas iš Arijaus, buvusio tuomet jūsų karaliumi, kuriame pareikšta, kad esate iš tikrųjų mūsų broliai, kaip liudija pridėtas nuorašas. [8] Onijas, iškilmingai sutikęs pasiuntinį, priėmė laišką,

---

12,7 "... vyriausiajam kunigui Onijui": Onijas I, vyriausiasis kunigas nuo 323 iki 300 ar 290 m. prieš Kristų. Spartos karalius Arijus I valdė Spartą 309-265 m. prieš Kristų. Laiškas buvo rašytas seniai, t.y. prieš šimtmetį su puse.

kuriame buvo aiškiai kalbama apie sąjungą ir draugystę. [9] Mes savo ruožtu, nors mums to ir nereikia, nes turime savo rankose šventųjų Knygų* paguodą, [10] išdrįstame siųsti jums žodį, kad atnaujintume su jumis broliškus ryšius ir draugystę, idant netaptume jums svetimi, nes jau yra daug laiko praslinkę nuo tada, kai jūs mums laišką atsiuntėte. [11] Mes tad atsimename jus kiekviena proga, ir savo iškilmių metu, ir kitomis švenčių dienomis, aukomis, kurias atnašaujame, bei maldomis, kaip yra teisinga ir dera atsiminti brolius. [12] Ir mes džiaugiamės jūsų garbe.
[13] Tačiau mes patyrėme daug sunkumų ir daug karų, nes aplinkiniai karaliai kariavo su mumis. [14] Mes nenorėjome varginti jūsų ir kitų savo sąjungininkų bei draugų tų karų metu. [15] Turėdami Dangaus paramą, buvome išgelbėti nuo priešų, o jie buvo pažeminti. [16] Mes tad, pasirinkę Antiocho sūnų Numenijų ir Jasono sūnų Antipaterį, pasiuntėme juos į Romą, kad atnaujintų mūsų pirmykštę draugystę ir sąjungą. [17] Mes jiems įsakėme, kad nuvyktų pas jus, pasveikintų jus ir perduotų jums mūsų laišką apie mūsų brolystės atnaujinimą. [18] Malonėkite tad atsiųsti mums apie tai atsakymą".

[19] Šis yra nuorašas laiško, kuris buvo atsiųstas Onijui:

[20] "Arijus, spartiečių karalius, vyriausiajam kunigui Onijui. Džiugus pasveikinimas!

[21] Buvo atrasta raštuose apie spartiečius ir žydus, kad jie esą broliai ir kad abi tautos kilusios iš Abraomo giminės. [22] Dabar tad, kadangi mes tai sužinojome, malonėkite parašyti mums, kaip jums einasi. [23] Mes savo ruožtu jums pranešame, kad jūsų kaimenės ir nuosavybė priklauso mums, lygiai kaip mūsiškės priklauso jums. Užtat mes savo pasiuntiniams įsakome, kad jums apie tai būtų pranešta".

12,9 "... šventųjų Knygų": užuomina apie "Įstatymą, Pranašus ir kitas knygas". Žr. Siracido prologo 1–ąją eilutę.

Žygis prieš Demetrijaus II pajėgas

[24] Jonataną pasiekė žinia, kad Demetrijaus karvedžiai yra sugrįžę jo užpulti su didesne kariuomene negu anksčiau. [25] Jis tad leidosi į žygį iš Jeruzalės ir pasitiko juos Hamato apylinkėse,* neduodamas jiems laiko įžygiuoti į savo šalį. [26] Į jų stovyklą jis išsiuntė žvalgus. Sugrįžę jie pranešė Jonatanui, kad priešas buvo pasiruošęs pulti žydus tą naktį. [27] Tad, saulei nusileidus, Jonatanas įsakė savo pajėgoms būti pasirengusioms visą naktį ir išdėstė apie stovyklą saugas. [28] Priešas išgirdęs, kad Jonatanas ir jo pajėgos buvo pasirengusios mūšiui, klaiko apimtas, prarado drąsą. Užkūrė tad savo stovykloje laužus ir pasitraukė. [29] O Jonatanas ir jo pajėgos nesužinojo, kas buvo įvykę iki pat ryto, nes jie matė, kad laužai degė. [30] Tada Jonatanas metėsi jų vytis, bet jų nebepasivijo, nes jie jau buvo persikėlę per Eleutero upę. [31] Užtat Jonatanas, pasisukęs į šoną prieš arabus, vadinamus zabadėjais, juos nugalėjo ir paėmė iš jų grobį. [32] Po to, palikęs stovyklą, tęsė žygį į Damaską ir peržygiavo visą sritį.

[33] Ir Simonas leidosi į žygį ir įsiveržė iki pat Aškalono ir aplinkinių tvirtovių. Po to jis pasisuko į Jopę ir ją užėmė, [34] nes sužinojo, kad jos gyventojai buvo norėję šią tvirtovę perduoti Demetrijaus šalininkams. Simonas paliko ten jai saugoti įgulą.

[35] Jonatanas sugrįžęs sušaukė tautos seniūnus ir nutarė su jais statyti tvirtoves Judėjoje, [36] paaukštinti Jeruzalės sienas ir pastatyti aukštą užtvarą tarp tvirtovės ir miesto, kad tvirtovė būtų atskirta nuo miesto ir jos įgula nebegalėtų nei ko pirkti, nei ko parduoti. [37] Žmonės tad suėjo miesto atstatyti. Sienos dalis prie slėnio rytų šone buvo išgriuvusi. Jis atstatė miesto dalį, vadinamą Chafenata. [38] Simonas irgi atstatė Adidą Šefeloje, sustiprino jos įtvirtinimus, įstatydamas vartus su skląsčiais.

12,25 "... Hamato apylinkėse": Seleukidų Aukštutinės Sirijos teritorija į šiaurės rytus nuo Kele–Sirijos. Eleutero upė skyrė jas vieną nuo kitos. Kele–Siriją valdė Jonatanas (žr. 1 Mak 11,59-60).

Jonatanas paimamas į nelaisvę

[39] Tryfonas rengė sąmokslą, norėdamas tapti Azijos karaliumi, užsidėti vainiką ir pakelti ranką prieš Antiochą. [40] Betgi jis bijojo, kad Jonatanas gali sukliudyti ir prieš jį kovoti. Stengdamasis jį pagrobti ir nužudyti, Tryfonas leidosi į žygį ir pasiekė Bet–Šaną. [41] Jonatanas išėjo jo pasitikti su keturiasdešimčia tūkstančių rinktinių kareivių, ir jis atžygiavo prie Bet–Šano. [42] Tryfonas, pamatęs, kad jis atžygiavo su didele kariuomene, nedrįso prieš jį rankos kelti. [43] Jis tad, iškilmingai jį sutikęs, išgyrė visiems savo Bičiuliams ir davė dovanų. Be to, įsakė visiems savo Bičiuliams ir savo kareiviams klausyti Jonatano lygiai taip, kaip savęs. [44] Galop jis Jonatanui tarė: "Kam gi visus tuos žmones vargini, nes karo tarp mūsų juk nėra? [45] Dabar tad paleisk juos. Teeina namo. Pasirink sau keletą vyrų, kad tave lydėtų, ir eime drauge į Ptolemaidę. Aš tau ją perduosiu kartu su kitomis tvirtovėmis ir likusia kariuomene bei visais pareigūnais. Po to žygiuosiu namo. Iš tikrųjų tam čia ir esu".

[46] Jonatanas juo patikėjo ir darė, ką jis pasiūlė. Paleido savo kareivius, ir jie nuėjo namo į Judo kraštą. [47] Pasilikęs su savimi tris tūkstančius vyrų, iš jų du tūkstančius paliko Galilėjoje, o vienas tūkstantis liko jo palydai. [48] Tačiau, vos Jonatanui įėjus į Ptolemaidę, gyventojai uždarė savo miesto vartus, suėmė jį, o visus su juo atėjusius išžudė kalaviju. [49] Be to, Tryfonas išsiuntė pėstininkų ir raitininkų dalinius į Galilėją ir Didžiąją lygumą,* kad sunaikintų visus Jonatano kareivius. [50] Tačiau jie, manydami, kad Jonatanas buvo suimtas ir žuvo drauge su visa savo palyda, drąsino vieni kitus ir tankia gretų rikiuote metėsi į mūšį. [51] Jų priešai, matydami, kad jie buvo pasirengę kovoti lig mirties, pasitraukė. [52] Žydų kareiviai tad saugiai sugrįžo į Judo kraštą. Iš tikrųjų, didžios baimės apimti, jie raudojo Jonatano ir jo palydos vyrų. Visas Izraelis išgyveno didelį gedulą.

[53] Visos aplinkinės tautos stengėsi juos sunaikinti. "Jie nebeturi nei vado, nei sąjungininko, — jos sakė, — dabar tad eikime su jais kariauti. Ištrinsime iš žmonijos net jų atminimą".

12,49 ... Didžiąją lygumą": Bet–Šano lyguma.

E. SIMONAS, VYRIAUSIASIS KUNIGAS IR ETNARCHAS

13

Žydų vadas Simonas

1 Simonas išgirdo, kad Tryfonas buvo sutelkęs didžiulę kariuomenę, rengėsi užpulti ir sunaikinti Judo kraštą. 2 Jausdamas žmonių nerimą ir baimę, jis nuvyko į Jeruzalę. Susišaukęs žmones, 3 drąsindamas, jiems tarė: "Jūs patys žinote, ką mano broliai, aš ir mano tėvo namai esame padarę įstatymams ir šventovei. Jūs žinote ir apie kovas bei pavojus, kuriuos mums teko pakelti. 4 Dėl tos priežasties žuvo visi mano broliai, visi dėl Izraelio, ir aš likau vienas. 5 Dabar tad, gink Dieve, kad tausočiau savo gyvastį bet kokiu sunkaus išmėginimo metu! Juk aš nesu vertingesnis už savo brolius! 6 Taigi aš atkeršysiu už savo tautą bei šventovę ir už jūsų žmonas bei vaikus, nes visos tautos yra susitelkusios iš neapykantos mus sunaikinti".

7 Klausantis šių žodžių, žmonių dvasia atgijo. 8 "Tu esi mūsų vadas vietoje Judo ir tavo brolio Jonatano, — jie atsakė pakeltu balsu, — 9 kovok mūsų kovas. Visa, ką mums sakysi, darysime!" 10 Po to jis pašaukė prie ginklų visus pajėgius kovoti vyrus, skubiai užbaigė statyti Jeruzalės sienas ir įtvirtino ją iš visų pusių. 11 Absalomo sūnų Jonataną jis pasiuntė į Jopę su stipriu daliniu. Išvaręs iš jos užgrobikus, jis ten pasiliko.

Tryfono apgaulė

12 Tada Tryfonas pajudėjo iš Ptolemaidės su didžiule kariuomene Judo krašto pulti, paimdamas su savimi ir Jonataną kaip belaisvį. 13 Simonas pasistatė stovyklą Adidoje prie lygumos. 14 Tryfonas, sužinojęs, kad Simonas tapo brolio Jonatano įpėdiniu ir rengėsi prieš jį kovoti, nusiuntė pas jį pasiuntinius su žinia: 15 "Tavo brolis Jonatanas buvo skolingas karaliaus iždui už turėtas tarnybas. Užtat mes jį ir laikome nelaisvėje. 16 Atsiųsk tad šimtą sidabrinių talentų ir du jo sūnus kaip įkaitus, kad paleistas prieš mus nesukiltų, ir mes jį paleisime".

[17] Nors Simonas suprato, kad jie kalba apgaulingai, betgi pasiuntė paimti pinigų ir berniukus, kad nesukeltų didelio priešiškumo tarp žmonių ir nebūtų sakoma: [18] "Jonatanas žuvo dėl to, kad Simonas nesiuntė už jį pinigų ir sūnų". [19] Jis tad išsiuntė abu sūnus ir šimtą talentų, bet Tryfonas nesilaikė žodžio ir Jonatano nepaleido. [20]* Po to Tryfonas, darydamas Adoros keliu lankstą, atžygiavo pulti krašto ir jo sunaikinti. Bet Simonas ir jo kariuomenė priešinosi jam, kur tik jis mėgino žygiuoti. [21] Tuo tarpu vyrai tvirtovėje vis siuntė pasiuntinius pas Tryfoną, ragindami jį veržtis pas juos dykumos keliu ir aprūpinti juos maistu. [22] Tryfonas tad parengė žygiui visą savo raitiją, bet tą naktį tiek prisnigo, kad nebuvo įmanoma dėl sniego leistis į žygį. Jis tad pasitraukė ir išžygiavo į Gileadą. [23] Pasiekus Baskamą,* Tryfonas įsakė nužudyti Jonataną. Ten jis buvo ir palaidotas. [24] Tada Tryfonas sugrįžo į savo šalį.

Jonatano kapas

[25] Simonas pasiuntė keletą vyrų, kad pargabentų jo brolio Jonatano kaulus, ir palaidojo juos Modeine, savo protėvių mieste. [26] Visas Izraelis apraudojo jį dideliu gedulu ir daug dienų jo gedėjo. [27] Ant savo tėvo ir brolių kapo Simonas pastatė paminklą iš tašytų, priekinėje ir užpakalinėje pusėse nugludintų akmenų, įspūdingą savo aukščiu. [28] Be to, jis priešpriešiais pastatė septynias piramides savo tėvui ir motinai bei keturiems broliams. [29] Piramidėms jis sumanė menišką aplinką, apsupdamas jas aukštais stulpais. Ant stulpų jis paliepė pritaisyti amžinam atminimui šarvus, o šalia šarvų buvo įraižyti laivai, kurie galėtų būti matomi visų plaukiančių jūra. [30] Kapas, kurį jis pastatė Modeine, tebėra ten iki šios dienos.

Sąjunga tarp Simono ir Demetrijaus II

[31] Tryfonas elgėsi klastingai su jaunuoju karaliumi Antiochu. Jį nužudė [32] ir, užsidėdamas Azijos karaliaus vainiką, jo vietoje tapo karaliumi. Jo valdžia buvo nelaimė visam kraštui. [33] Simonas

---

13,20-21 Įsiveržėliai apėjo šonu, norėdami veržtis į Judą iš pietų pusės. Adora buvo už keleto kilometrų nuo Bet–Zūro. Jie tikėjosi aplenkti patį Bet–Zūrą ir kitas Makabėjų tvirtoves, eidami dykumos keliu.

13,23 "... Baskamą": vietovė į šiaurės rytus nuo Galilėjos ežero.

savo ruožtu atstatė Judėjos tvirtoves, jas aplinkui apsupdamas aukštais bokštais, storomis sienomis ir vartais su skląsčiais. Tvirtoves jis aprūpino maisto atsargomis. [34] Be to, Simonas parinko pasiuntinius ir nusiuntė juos pas Demetrijų su prašymu, kad suteiktų kraštui atleidimą nuo mokesčių, nes Tryfonas buvo mokėjęs tik plėšti. [35] Karalius Demetrijus patenkino jo prašymą. Jam atsakydamas, jis parašė tokį laišką:

[36] "Karalius Demetrijus Simonui, vyriausiajam kunigui ir Karalių bičiuliui, visiems Seniūnams ir žydų tautai. Džiugus pasveikinimas!

[37] Mes gavome auksinį vainiką ir palmės šaką, kuriuos jūs siuntėte, esame pasirengę padaryti su jumis visuotinę taiką ir parašyti mūsų pareigūnams, kad suteiktų jums atleidimą nuo duoklės. [38] Visos lengvatos, kurias esame jums padarę, lieka galioti, o tvirtovės, kurias pastatėte, tebūna jūsų nuosavybė. [39] Mes atleidžiame netyčinius ir tyčinius, iki šiol padarytus nusikaltimus, panaikiname vainiko mokestį, kurį privalėjote duoti. Bet kokie kiti mokesčiai, renkami Jeruzalėje, nebus daugiau renkami. [40] Jeigu kas iš jūsų yra tinkamas būti įrašytas į mūsų asmens tarnybą, tegu būna įrašytas. Tebūna tarp mūsų taika".

[41] Taigi šimtas septyniasdešimtaisiais metais* pagonių jungas buvo nuimtas nuo Izraelio. [42] Žmonės savo raštuose ir sutartyse pradėjo rašyti: "Simono, vyriausiojo kunigo, karvedžio ir žydų vado, pirmaisiais metais".

Užimama Gazara ir Tvirtovė

[43] Tomis dienomis Simonas apgulė Gazarą,* apsupdamas ją karinėmis stovyklomis. Padaręs apgulos pabūklą, pristūmė jį prie

13,41 "Taigi šimtas septyniasdešimtaisiais metais": nuo 142 m. prieš Kristų kovo iki 141 m. balandžio pagal Šventyklos kalendorių.

13,43 "... Gazarą": svarbus Šefelos — Pakalnių — centras, 160 m. prieš Kristų Bakchido įtvirtintas. Žr. 1 Mak 9,52.

miesto ir, pramušęs spragą viename bokšte, jį paėmė. [44] Vyrai, buvę apgulos pabūkle, sušoko į miestą. Mieste kilo didelis sąmyšis. [45] Miesto vyrai su savo žmonomis ir vaikais, palipę ant sienos suplėšytais drabužiais, pakeltu balsu šaukė, prašydami Simoną suteikti jiems paliaubas. [46] "Nesielk su mumis į mūsų nedorus darbus žiūrėdamas, — jie maldavo, — bet į savo gailestingumą". [47] Simonas tad su jais susitarė ir kovą prieš juos sustabdė. Tačiau jis išvarė gyventojus iš miesto ir išvalė namus, kuriuose buvo rasti stabai. Po to jis, lydimas giesmių ir psalmių, įžengė į miestą. [48] Pašalinęs iš jo visa, kas buvo nešvaru, jis apgyvendino jame žmones, kurie laikėsi Įstatymo ir, jį įtvirtinęs, pasistatė sau buveinę.

[49] Tvirtovės įgulos vyrams Jeruzalėje buvo užkirstas kelias išeiti į kaimą ir sugrįžti, nusipirkti ir parduoti. Taigi jie buvo labai išalkę. Daugelis jų badu numirė. [50] Galop jie ėmė maldauti Simoną, kad darytų ir su jais taiką. Jis taip ir padarė. Išvaręs juos iš tvirtovės, jis pašalino iš jos nešvarumus. [51] Šimtas septyniasdešimt pirmaisiais metais antrojo mėnesio dvidešimt trečiąją dieną* žydai įžengė į ją su šlovės šauksmais ir palmių šakomis, arfomis, cimbolais ir lyromis, giedodami psalmes ir giesmes, nes didysis priešas buvo sutriuškintas ir pašalintas iš Izraelio. [52] Simonas įsakė, kad ta diena būtų kasmet džiaugsmingai švenčiama. Jis palei tvirtovę pagerino Šventyklos kalno įtvirtinimus, ir ten apsigyveno su savo vyrais. [53] Simonas, matydamas, kad jo sūnus Jonas* jau buvo tapęs subrendusiu vyru, paskyrė jį visų karinių pajėgų vadu su buveine Gazaroje.

14

Demetrijus patenka į nelaisvę

[1] Šimtas septyniasdešimt antraisiais metais* karalius Demetrijus, sutelkęs kariuomenę, nužygiavo į Mediją, ieškodamas pagalbos

---

13,51 "... antrojo mėnesio dvidešimt trečiąją dieną": 141 m. prieš Kristų birželio 3 d.

13,53 "... Jonas": Jonas Hirkanas. Jis tapo savo tėvo įpėdiniu — valdovu ir vyriausiuoju kunigu. Žr. 1 Mak 16,23-24.

14,1 "Šimtas septyniasdešimt antraisiais metais": 141-140 m. prieš Kristų. Žygis turbūt prasidėjo 140 m. pavasarį.

kovoje su Tryfonu. [2] Arsakas,* Persijos ir Medijos karalius, išgirdęs, kad įsiveržė į jo žemes, išsiuntė į žygį vieną iš savo karvedžių paimti Demetrijų gyvą į nelaisvę. [3] Karvedys leidosi į žygį ir, paėmęs į nelaisvę, atgabeno jį pas Arsaką, kuris įmetė jį į kalėjimą.

Simono garsas

[4] "Kraštas gyveno taikiai per visas Simono dienas.
Jis rūpinosi savo tautos gerove.
Žmonės gėrėjosi jo galybe
ir jo didingumu per visą jo gyvenimą.
[5] Jis apvainikavo visą savo garbę,
užimdamas Jopės uostą,
padarydamas jį jūros salų vartais.
[6] Jis išplėtė savo tautos ribas,
tapdamas krašto šeimininku.
[7] Jis paėmė daug belaisvių,
tapo šeimininku Gazaros, Bet–Zūro bei tvirtovės,
pašalino iš jos nešvarius daiktus,
ir nebuvo, kas galėtų su juo lygintis.
[8] Žmonės dirbo savo žemę ramybėje,
laukai davė savo derlių.
ir lygumų medžiai savo vaisių.
[9] Seni vyrai laisvai sėdėjo aikštėse,
šnekučiuodami apie savo palaimą;
vaikinai vilkėjo šaunų kario apdarą.
[10] Jis nesiliovė tiekti miestams maistą
ir aprūpinti juos gynybos priemonėmis,
kol jo garsas nuskambėjo iki pat žemės pakraščių.
[11] Jis padarė taiką krašte,
ir Izraelis patyrė didelį džiaugsmą.
[12] Kiekvienas sėdėjo po savu vynmedžiu bei sava figa,
ir nebuvo kam jų bauginti.

14,2 "Arsakas": Arsakas VI, vadinamas Mitridatu I, Partijos karalius (171-138 m. prieš Kristų). Partai buvo užkariavę Persiją ir ir Babiloniją. Kadaise jos abi buvo Seleukidų imperijos dalimi. Graikai ir makedoniečiai tuose kraštuose prašydavo Demetrijaus pagalbos.

[13] Nebeliko krašte, kas prieš juos kovotų;
karaliai tų dienų buvo sutriuškinti.
[14] Simonas padėjo visiems savo tautos kukliesiems,
uoliai laikėsi Įstatymo,
ir iššlavė visus atsimetėlius ir nedorėlius.
[15] Jis padarė šventovę garbingą,
praturtindamas ją reikmenimis".

Sąjunga su Roma ir Sparta

[16]* Žinia apie Jonatano mirtį pasklido iki Romos ir net Spartos. Žmonės labai liūdėjo. [17] Bet vos išgirdę, kad jo brolis Simonas jo vietoje buvo tapęs vyriausiuoju kunigu ir kad jis valdė kraštą bei jo miestus, [18] jie išraižė jam varines lenteles, norėdami atnaujinti su juo draugystę ir sąjungą, kurią jie buvo sudarę su jo broliais Judu ir Jonatanu. [19] Jos buvo perskaitytos Jeruzalėje sueigos akivaizdoje. [20] Čia yra nuorašas laiško, kurį spartiečiai atsiuntė:

"Spartiečių valdovai ir Spartos miestas vyriausiajam kunigui Simonui, Seniūnams, kunigams ir visai žydų tautai, mūsų broliams.

Džiugus pasveikinimas!

[21] Pasiuntiniai, kuriuos atsiuntėte mūsų tautai, pranešė mums apie jūsų garbę ir garsą, ir mes džiaugėmės, kad jie atvyko. [22] Mes esame šitaip užrašę jų pranešimo turinį savo viešų sueigų užrašuose: 'Antiocho sūnus Numenijus ir Jasono sūnus Antipateris, žydų pasiuntiniai, atvyko pas mus atnaujinti su mumis draugystės ryšių. [23] Tautai patiko surengti šiems vyrams iškilmingą priėmimą ir jų žodžių nuorašą padėti į Tautos archyvą, kad spartiečių tauta turėtų jų įrašą. Šio įrašo nuorašas buvo pasiųstas vyriausiajam kunigui Simonui'".

[24] Po to nusiuntė į Romą Numenijų su dideliu auksiniu skydu, sveriančiu tūkstantį minų, kad patvirtintų sąjungą su romėnais.

14,16 Pasiuntiniai į Romą ir Spartą buvo išsiųsti prieš Simono atėjimą į valdžią, o atsakymai buvo gauti prieš Demetrijaus žygį — turbūt 142 m. prieš Kristų.

Žydų tauta pagerbia Simoną

[25] Žmonės, girdėdami apie tuos dalykus, sakė: "O kaip mes padėkosime Simonui ir jo sūnums? [26] Jis, jo broliai ir jo tėvo namai buvo mums ir atrama, ir parama. Jie kovojo ir, atrėmę Izraelio priešus, išsaugojo jo laisvę!" [27] Įrašius įrašą varinėse lentelėse, jis buvo pritaisytas prie stulpų Ziono kalne.

Įrašo nuorašas yra šis:

"Šimtas septyniasdešimt antraisiais metais, — tai yra trečiaisiais didžiojo vyriausiojo kunigo Simono metais, — Elulo aštuonioliktąją dieną, Asaramelyje,* [28] kunigų ir žmonių, krašto vadų ir seniūnų didžiojoje sueigoje buvo mums pranešta:

[29] 'Kadangi: Mūsų krašte bemaž be perstojo vykstant karams, Matatijo sūnus Simonas, kunigas iš Joaribo palikuonių, bei jo broliai statė save į pavojų ir priešinosi mūsų tautos priešams, kad išsaugotų savo šventovę bei Įstatymą ir pelnė didelę garbę savo tautai. [30] Jonatanas subūrė tautą, tapo vyriausiuoju kunigu ir buvo sujungtas su savo protėviais. [31] Priešams nusprendus užpulti jų kraštą ir pakelti ranką prieš šventovę, [32] pakilo Simonas ir kovojo už savo tautą. Apginkluodamas savo tautos kareivius ir mokėdamas jiems algas, jis išleido daug savo pinigų. [33] Jis įtvirtino Judėjos miestus ir Bet–Zūrą prie Judėjos ribų, kur anksčiau buvo laikomi priešų ginklai, ir pastatė ten žydų įgulas. [34] Jis įtvirtino ir Jopę, esančią prie jūros, ir Gazarą, esančią ant ribos Azoto, kur anksčiau priešai gyveno. Ten jis apgyvendino žydus, aprūpindamas tuos miestus, kas tik buvo reikalinga jiems atsistoti ant kojų. [35] Žmonės matė Simono ištikimybę bei garbę, kurią jis buvo pasiruošęs pelnyti savo tautai, ir paskyrė jį savo vadu ir vyriausiuoju kunigu dėl to, kad visa tai jis buvo padaręs, ir dėl jo teisumo bei visapusiškos ištikimybės savo tautai. Visais būdais jis stengėsi išaukštinti

14,27 "... Elulo aštuonioliktąją dieną, Asaramelyje": 140 m. prieš Kristų rugsėjo 13 d. "Asaramel{is}: hebraiškas vardas, t.y. "Hazer 'am 'el", pažodžiui "Dievo tautos kiemas".

savo tautą. [36] Jo dienomis ir jam vadovaujant pasisekė išvaryti iš krašto pagonis, taip pat ir buvusius Dovydo mieste Jeruzalėje. Jie buvo pasistatę tvirtovę, iš kurios darydavo išpuolius, norėdami suteršti Šventyklos aplinką ir skaudžiai pažeisti jos orumą. [37] Joje jis apgyvendino žydų kareivius bei ją įtvirtino krašto ir miesto saugumo dėlei ir paaukštino Jeruzalės sienas. [38] Turint visus tuos dalykus omenyje, karalius Demetrijus patvirtino jį vyriausiuoju kunigu, [39] pakėlė jį į savo Bičiulius ir suteikė jam garbingų paaukštinimų, [40] nes jis buvo girdėjęs, kad romėnai buvo kreipęsi į žydus kaip savo draugus, sąjungininkus bei brolius ir kad romėnai buvo iškilmingai priėmę Simono pasiuntinius. [41] Todėl žydai ir jų kunigai nutarė, kol pasirodys patikimas pranašas, kad Simonas būtų jų vadas visam laikui, [42] kad jis būtų jų karvedžiu, kad rūpintųsi šventove, kad skirtų pareigūnus, atsakingus už pamaldas šventovėje, ir pareigūnus krašto, ir ginkluotės, ir įtvirtinimų, [43] {ir kad rūpintųsi šventove} ir kad visi turi jam paklusti, ir kad sutartys krašte būtų rašomos jo vardu, ir kad vilkėtų karališku purpuru ir nešiotų auksinę sagę. [44] Niekam iš žmonių ar iš kunigų nebus leista panaikinti bet kurį iš šių nutarimų ar priešintis tam, ką jis įsakys, ar sušaukti krašte sueigą be jo leidimo, ar rengtis purpuru, ar prisisegti auksinę sagę. [45] Kas elgtųsi priešingai šiems nutarimams ar atmestų bet kurį iš jų, bus baudžiamas'".

[46] Visa tauta sutiko duoti Simonui teisę elgtis pagal šiuos nutarimus. [47] Simonas juos priėmė ir sutiko būti vyriausiuoju kunigu, valdytoju ir žydų tautos bei kunigų etnarchu* ir būti jų visų gynėju. [48] Buvo duotas įsakymas įrašyti šį įrašą varinėse lentelėse, pritvirtinti jas žymioje vietoje šventovės aplinkoje [49] ir jų nuorašą padėti į iždą, kad Simonas ir jo sūnūs jas turėtų.

14,47 "... etnarchu": pavaldžiu tautos valdovu, turinčiu gauti patvirtinimą iš imperijos viršūnių.

15

Antiocho laiškas Simonui

[1] Karaliaus Demetrijaus sūnus Antiochas* atsiuntė laišką iš jūros salų Simonui, kunigui bei žydų etnarchui, ir visai tautai. [2] Toks buvo jo turinys:

"Karalius Antiochas Simonui, vyriausiajam kunigui bei žydų etnarchui, ir žydų tautai. Džiugus pasveikinimas!

[3] Kadangi keletas niekšų pasigrobė mūsų protėvių karalystę, o aš esu nutaręs pareikšti teises į karalystę, kad atkurčiau ją, kaip ji yra anksčiau buvusi, ir esu sutelkęs dideles samdytų kareivių pajėgas bei apginklavęs daugybę karo laivų, [4] ir esu pasirengęs išsikelti į savo kraštą, kad galėčiau nubausti tuos, kurie sunaikino mūsų kraštą bei nuniokojo daugybę miestų mano karalystėje, [5] dabar tad aš patvirtinu tau visų mokesčių atleidimą, suteiktą tau prieš mane buvusių karalių, ir visas lengvatas, kurias jie yra tau suteikę. [6] Aš suteikiu tau leidimą kalti savo paties monetas savo kraštui. [7] Jeruzalė ir šventovė turi būti laisvos. Visi ginklai, kuriuos pasigaminai, ir tvirtovės, kurias pasistatei ir dabar valdai, liks tavo nuosavybė. [8] Visos tavo skolos, dabartinės ar būsimos, karaliaus iždui yra atleidžiamos nuo dabar visam laikui. [9] Be to, kai atgausime savo karalystę, mes suteiksime tokią didžią garbę ir tau, ir tavo tautai, ir Šventyklai, kad jūsų garbė bus žinoma visoje žemėje".

[10] Šimtas septyniasdešimt ketvirtaisiais metais* Antiochas leidosi į žygį ir išsikėlė į savo protėvių šalį. Visos ginkluotos pajėgos

15,1 "... Antiochas": Antiochas VII Siletas, Demetrijaus I sūnus ir Demetrijaus II brolis, partų belaisvis. Būdamas dvidešimties metų, jis išplaukė iš Rodeso į Siriją užimti brolio vietą ir išvaryti sosto užgrobiką Tryfoną.
15,10 "Šimtas septyniasdešimt ketvirtaisiais metais": 138 m. prieš Kristų.

pas jį taip susitelkė, kad Tryfonui jų mažai teliko. [11] Antiocho vejamas, Tryfonas nubėgo į Dorą* prie jūros, [12] nes jis žinojo, kad jį buvo užgriuvusios didelės nelaimės ir kad jo pajėgos buvo jį palikusios. [13] Antiochas tad pasistatė stovyklą prie Doro su šimtu dvidešimčia tūkstančių kareivių ir aštuoniais tūkstančiais raitelių. [14] Jam puolant miestą, laivai parėmė mūšį iš jūros pusės. Taigi Antiochas puolė miestą iš sausumos ir iš jūros, neleisdamas niekam nei įeiti, nei išeiti.

Atnaujinama sąjunga su romėnais

[15] Tuo tarpu Numenijus su savo palyda parvyko iš Romos, atgabendamas laiškus karaliams ir šalims:

[16] "Lucijus,* romėnų konsulas, karaliui Ptolemėjui. Džiugus pasveikinimas!

[17] Žydų pasiuntiniai atvyko pas mus kaip mūsų draugai ir sąjungininkai atnaujinti senos mūsų draugystės ir sąjungos. Jie buvo atsiųsti vyriausiojo kunigo Simono bei žydų tautos [18] ir atnešė tūkstantį minų sveriantį auksinį skydą. [19] Todėl mes nutarėme parašyti jums, įvairiems karaliams ir šalims, įspėdami, nedaryti jiems skriaudos, nekelti karo prieš juos, ar jų miestus, ar jų kraštą, ir nesidėti į sąjungą su tais, kurie prieš juos kariauja. [20] Mes nutarėme priimti iš jų tą auksinį skydą. [21] Taigi jeigu kas nors iš niekšų, ieškodami prieglaudos, yra atbėgę iš jų krašto pas jus, perduokite juos vyriausiajam kunigui Simonui, kad jie būtų nubausti pagal jų įstatymą".

[22] Konsulas parašė panašius laiškus karaliui Demetrijui ir Atalui,* ir Ariaratui,* ir Arsakui,* [23] ir visoms šalims, įskaitamt Samp-

---

15,11 "... į Dor{ą}": tvirtovė ant jūros kranto Palestinoje, maždaug 24 km į pietus nuo Karmelio kalno.

15,16 "Lucijus...": turbūt Lucijus Cecilijus Metelijus, konsulas 142 m. prieš Kristų. Kitų manymu, Lucijus Kalpurnikas Pisas, konsulas 140-139 m. prieš Kristų. Šis laiškas siejamas su pirmaisiais Simono buvimo valdžioje metais.

15,22 "... Atalui, Ariaratui ir Arsakui": Atalas II buvo Pergamo karalius 159-138 m. prieš Kristų; Ariaratas V — Kapadokijos karalius 162-130 m. prieš Kristų; apie Arsaką žr. 1 Mak 14,2 paaiškinimą.

samą, Spartą, Delosą, Myndosą, Sikyoną, Kariją, Samosą, Pamfiliją, Lykiją, Halikarnasą, Rodesą, Faselį, Kosą, Sidą, Aradosą, Gortyną, Knidą, Kiprą ir Kyrenę. 24 Laiško nuorašas buvo atsiųstas ir vyriausiajam kunigui Simonui.

Antiocho priešiškumas Simonui

25 Tuo tarpu karalius Antiochas, būdamas stovykloje prieš Dorą, be perstojo jį puolė, siųsdamas prieš jį savo pajėgas ir statydamas kovos pabūklus. Uždaręs mieste Tryfoną, užkirto kelią bet kam išeiti ar įeiti. 26 Ir Simonas atsiuntė du tūkstančius rinktinių vyrų padėti jam kariauti, aukso bei sidabro ir daug karinės aprangos. 27 Bet jis atsisakė priimti pagalbą, sulaužė susitarimą, kurį jis anksčiau buvo padaręs su Simonu, ir tapo jam priešiškas. 28 Jis nusiuntė Atenobijų, vieną iš savo Bičiulių, su juo derėtis, tardamas: "Valdote Jopę, Gazarą ir tvirtovę Jeruzalėje. Tai yra mano karalystės miestai. 29 Nuniokojote jų žemes, esate padarę daug žalos kraštui, užvaldėte daug vietovių mano karalystėje. 30 Dabar tad atiduokite miestus, kuriuos esate pagrobę, ir duoklės mokestį vietovių, kurias esate užėmę už Judėjos ribų. 31 Priešingu atveju, mokėkite man penkis šimtus sidabrinių talentų už padarytą žalą ir kitus penkis šimtus talentų miestų duoklės mokesčio. Kitaip mes ateisime ir prieš jus kariausime".

32 Taigi karaliaus Bičiulis Atenobijus atvyko į Jeruzalę. Pamatęs Simono didybę, auksines bei sidabrines taures jo indaujoje ir jo didingą palydą, Atenobijus buvo nustebintas. 33 Kai jis perdavė jam karaliaus žodžius, 33 Simonas, jam atsakydamas, tarė: "Jokios svetimos žemės mes nesame užėmę, nei svetimos nuosavybės mes nesame pagrobę. Mes atsiėmėme tik savo protėvių paveldą, kuris kadaise buvo iš mūsų neteisėtai priešų atimtas. 34 Dabar tad, turėdami palankią progą, mes atkakliai pareiškiame savo teisę į mūsų protėvių paveldą. 35 O dėl Jopės ir Gazaros, kurių tu reikalauji, tų vietų vyrai darė labai daug žalos mūsų žmonėms ir kraštui. Už jas duosime šimtą talentų".

Atenobijus neatsakė jam nė žodžio, 36 bet, sugrįžęs piktas pas karalių, pranešė jam tuos žodžius ir apie Simono didybę, ir apie visa, ką jis buvo matęs. Tai girdint, karalių pagavo nuožmus pyktis.

Pajūrio srities valdytojas vargina Judėją

[37] Tuo tarpu Tryfonas pabėgo laivu į Ortosiją.* [38] Karalius tad paskyrė Kendebėjų vyriausiuoju pajūrio srities valdytoju ir davė jam pėstininkų ir raitininkų. [39] Jam įsakė pradėti karo žygį prieš Judėją, atstatyti Kedroną,* įtvirtinant jo vartus, ir kovoti su tauta, o pats karalius leidosi vytis Tryfoną. [40] Kendebėjus tad nužygiavo į Jamniją, pradėjo erzinti tautą, užpuldinėti Judėją, imti žmones į nelaisvę ir juos žudyti. [41] Kaip karalius buvo įsakęs, jis atstatė Kedroną ir apgyvendino — paliko jame raitelių bei pėstininkų įgulą, kad darytų išpuolius ir saugotų Judėjos kelius.

16

Simono sūnūs nugali Kendebėjų

[1] Jonas, atvykęs iš Gazaros, pranešė savo tėvui Simonui, ką buvo padaręs Kendebėjus. [2] Simonas, pasišaukęs du savo vyriausius sūnus, Judą ir Joną, jiems tarė: "Mano broliai, aš ir mano tėvo namai kovojome Izraelio kovas nuo pat jaunystės iki šiandien. Daug kartų mums pasisekė išgelbėti Izraelį. [3] Betgi dabar jau pasenau, o jūs, Dangaus gailestingumu, tapote suaugę vyrai. Užimkite tad mano ir mano brolio vietą, eikite ir kovokite už mūsų tautą. Telydi jus Dievo pagalba!"

[4] Jonas tad pašaukė prie ginklų iš krašto dvidešimt tūkstančių kareivių ir raitelių. Leidosi į žygį prieš Kendebėjų ir nakčiai Modeine pasistatė stovyklą. [5] Pakilę anksti kitą rytą, jie išžygiavo į lygumą. Ten, prieš juos, buvo didžiulė pėstininkų ir raitininkų kariuomenė, o tarp abiejų kariuomenių srauni upė. [6] Tada ir jo kariuomenė išsirikiavo prieš juos. Matydamas, kad kareiviai bijo keltis per upę, jis pirmasis metėsi į vandenį. Jo vyrai, tai matydami, metėsi keltis iš paskos. [7] Padalijęs kariuomenę, jis išdėstė raitelius tarp pėstininkų, nes priešo raitijos buvo labai daug. [8] Pradėjus jiems

---

15,37 "... į Ortosiją": uostas tarp Tripolio ir Eleutero upės.
15,39 "... atstatyti Kedroną": keletą kilometrų į pietryčius nuo Jamnijos priešais Gazaros — Gezerio — tvirtovę, kurios vadu buvo Jonas Hirkanas.

pūsti trimitus, Kendebėjus ir jo kariuomenė ėmė bėgti. Daugelis jų krito sužeisti, o likusieji nubėgo tvirtovės link. [9] Tuo metu Jono brolis Judas buvo sužeistas, bet Jonas vijosi, kol Kendebėjus pasiekė Kedroną, kurį buvo atstatęs. [10] Jie subėgo į bokštus, buvusius Azoto laukuose. Jonas juos padegė, iš jų žuvo apie du tūkstančius. Po to jis saugiai sugrįžo į Judėją.

Tragiška Simono mirtis

[11] Abubo sūnus Ptolemėjas buvo paskirtas Jericho lygumos valdytoju. Jis turėjo daug sidabro ir aukso, [12] nes buvo vyriausiojo kunigo žentas. [13] Sėkmės svaigulio apimtas, jis nusprendė tapti krašto valdovu. Jis tad surengė sąmokslą, norėdamas klastingai nužudyti Simoną ir jo sūnus. [14] O Simonas, lankydamas krašto miestus ir rūpindamasis jų reikalais, atvyko į Jerichą su savo sūnumis Matatiju bei Judu šimtas septyniasdešimt septintųjų metų vienuoliktą mėnesį* — Šebato mėnesį. [15] Abubo sūnus priėmė juos klastingai tvirtovėje, vadinamoje Doku,* kurią jis buvo pastatęs. Iškėlęs jiems šaunią puotą, jis ten paslėpė keletą vyrų. [16] Kai Simonas ir jo sūnūs pasigėrė, Ptolemėjas ir jo vyrai pakilo ir, pačiupę ginklus, metėsi ant Simono puotos menėje ir nužudė jį, jo du sūnus, taip pat ir keletą tarnų. [17] Taip jis padarė šlykštų išdavystės veiksmą ir atsilygino piktu už gera.

[18] Tada Ptolemėjas, parašęs apie tuos dalykus pranešimą, nusiuntė jį karaliui, prašydamas jį atsiųsti kariuomenę, kad padėtų jam perimti miestus ir kraštą. [19] Kitą kareivių dalinį jis išsiuntė į Gazarą, kad nužudytų Joną; jis išsiuntė laiškus tūkstantininkams, kviesdamas juos atvykti pas save, kad galėtų jiems įsiteikti sidabru, auksu ir dovanomis. [20] O dar kitus kareivių dalinius jis išsiuntė Jeruzalės ir Šventyklos kalno užimti. [21] Tačiau vienas vyras nubėgo pirma į Gazarą ir pranešė Jonui, kad jo tėvas ir broliai buvo nužudyti ir kad "Ptolemėjas išsiuntė vyrus, kad ir tave nužudytų". [22] Tai išgir-

---

16,14 "... šimtas septyniasdešimt septintųjų metų vienuoliktą mėnesį": 134 m. prieš Kristų sausio–vasario mėn., pagal Šventyklos kalendorių.

16,15 "... vadinamoje Doku": tvirtovė pastatyta ant uolos maždaug 5 km į šiaurės vakarus nuo Jericho, netoli nūdienės Ain–Duq vietovės.

dęs, jis buvo visiškai pritrenktas. Suėmęs atžygiavusius vyrus, juos nubaudė mirtimi, nes jau buvo įspėtas, kad jie atėjo jo nužudyti.

23* Kiti Jono žygiai, jo karai bei atlikti žygdarbiai, sienų statymas, kurį jis užbaigė, ir jo laimėjimai 24 yra aprašyti jo vyriausios kunigystės metraščiuose nuo to laiko, kai jis tapo vyriausiuoju kunigu po savo tėvo.

16,23-24 Jonas Hirkanas buvo valdovas ir vyriausiasis kunigas nuo 134 m. prieš Kristų iki 104 m. prieš Kristų. Šios eilutės rodo, kad knyga buvo parašyta, ar bent baigta rašyti, tik po Jono Hirkano mirties.

ANTROJI MAKABĖJŲ KNYGA

Nors ši knyga, kaip ir 1–oji Makabėjų, perima savo pavadinimą iš pagrindinio veikėjo, Judo Makabėjo, ji nėra 1–osios Makabėjų knygos tęsinys. Knygos skiriasi daugeliu atžvilgių. Pirmoji Makabėjų knyga pasakoja apie laikotarpį nuo Antiocho IV Epifano (175 m. prieš Kristų) iki Jono Hirkano (134 m. prieš Kristų), o ši Antroji Makabėjų knyga aprašo žydų istorijos įvykius nuo vyriausiojo kunigo Onijo III ir Seleuko IV laikų (maždaug 180 m. prieš Kristų) iki Nikanoro kariuomenės pralaimėjimo (161 m. prieš Kristų). Taigi ji pasakoja apie tris žydus persekiojusius karalius: Seleuką IV, Antiochą IV Epifaną ir Antiochą Eupatorą.

Antrosios Makabėjų knygos autorius pareiškia, kad šis vieno tomo veikalas yra santrauka Jasono iš Kirenės penketo tomų veikalo. Kadangi Jasono veikalas nėra išlikęs, todėl nėra galimybės aptarti santraukos veikalo ryšį su jo penkiatomiu. Nėra net galimybės spręsti ar mūsų skaitoma knyga yra trumpas laisvas autoriaus kūrinys, ar kruopščiai atliktas Jasono penkiatomio sutrumpinimas. Kai kurios knygos dalys tikrai nebuvo paimtos iš Jasono veikalo. Pavyzdžiui, knygos įvadas (žr. 2 Mak 2,19-32) bei galas (žr. 2 Mak 15,37-39) ir kai kurie doroviniai pamokymai (žr. 2 Mak 5,17-20; 6,12-17). Viena yra tikra, kad Jasono penkiatomis ir 2–oji Makabėjų knyga buvo rašyti graikų kalba. Užtat ji nebuvo priimta į hebraiškosios Knygos kanoną.

Antroji Makabėjų knyga yra vertingas istorinis šaltinis, nes ji papildo 1–osios Makabėjų knygos žinias apie reikšmingą Sandoros bendrijos laikotarpį, kai buvo galynėjamasi su helenizmu, ir cituoja keletą tikrų istorinių dokumentų (žr. 2 Mak 11,16-38). Knygos tikslas, kurį turėjo Jasonas ar kurio siekė įkvėptasis autorius, buvo pasverti to laikotarpio įvykius tikėjimo šviesoje. Užtat nenuostabu, kad Judo Makabėjo žygiams vietos mažai teduodama, o daug dėmesio skiriama Dievo nuostabiems darbams.

Dievas, tiesiogiai įeidamas į įvykius, nubaudžia šventvagiškai besielgiančius bei piktažodžiaujančius pagonis, apvalo Šventyklą ir sugrąžina ją savo ištikimai tautai. Kartkartėmis autorius siekia savo tikslo, perkeldamas įvykius iš jų chronologinės sekos ir perdėdamas kariuomenių dydį bei mūšyje nukautųjų skaičių. Be to, jis deda į didvyrių lūpas ilgas, paguodžiančias ir padrąsinančias kalbas bei maldas, ir išsamiai aprašo antgamtinius apsireiškimus (žr. 2 Mak 3,24-34; 5,2-4; 10,29-30; 15,11-16).

Jis yra vienas iš pirmųjų žinomų autorių, kūrusių pasakojimus apie šventuosius kankinius — žmones, didvyriškai mirusius už Sandoros bendrijos tikėjimą (žr. 2 Mak 6,18-7,42; 14,37-46).

Teologinės reikšmės krikščionims turi Antrosios Makabėjų knygos autoriaus mokymas apie teisiųjų prisikėlimą paskutinę dieną (žr. 2 Mak 7,9.11.14.23; 14,46), apie dangaus šventųjų užtarimą žemėje gyvenančių žmonių (žr. 2 Mak 15,11-16), apie gyvųjų užtarimo maldos ir aukos už mirusiuosius veiksmingumą (žr. 2 Mak 12,39-46) ir apie pasaulio sukūrimą iš nieko — ex nihilo (žr. 2 Mak 7,8).

Antrosios Makabėjų knygos pradžia yra du laiškai, kuriuos siuntė žydai iš Jeruzalės savo vienminčiams Egipte. Juose rašoma apie Šventyklos išvalymo šventę — svarbiausią knygos įvykį. Neaišku, kas šiuos laiškus pridėjo prie knygos pasakojimo. Pats įkvėptasis autorius? Vėlesnis knygos redaktorius? Jeigu tai padarė pats autorius, knyga turėjo būti parašyta po 124 m. prieš Kristų, nes ši yra paskutinio laiško data. Šiaip ar taip, Antroji Makabėjų knyga galėjo būti parašyta tik II prieškristinio šimtmečio gale.

2 Makabėjų knygos metmenys:

A.	Laiškai žydams Egipte	1,1-2,18
B.	Autoriaus įžanga	2,19-32
C.	Heliodoras mėgina išniekinti Šventyklą	3,1-40
D.	Išniekinimas ir persekiojimas	4,1-7,42
E.	Judo pergalės ir Šventyklos išvalymas	8,1-10,8
F.	Vėl siaučia persekiojimas	10,9-15,36
G.	Epilogas	15,37-39

ANTROJI MAKABĖJŲ KNYGA

A. LAIŠKAI ŽYDAMS EGIPTE

1

Pirmasis laiškas

[1] "Jeruzalės ir Judo krašto žydai sveikina su džiaugsmu savo brolius Egipte ir linki jiems tikros ramybės!

[2] Tebūna Dievas jums geras ir teatsimena savo sandorą tarp Abraomo, Izaoko ir Jokūbo — savo ištikimųjų tarnų. [3] Teduoda jums visiems širdį, kad jį garbintumėte visa širdimi ir noria dvasia vykdytumėte jo valią. [4] Teatveria jūsų širdį savo Įstatymui ir įsakymams. Tesuteikia jums ramybę. [5] Teišklauso jūsų maldų, tebūna jums taikus ir tenepalieka jūsų sunkią valandą. [6] Čia net dabar mes už jus meldžiamės.

[7] Demetrijaus valdymo metu,* šimtas šešiasdešimt devintaisiais metais, mes, žydai, jums rašėme: 'Baisioje nelaimėje, kuri mus ištiko nuo to laiko, kai Jasonas ir jo šalininkai pakėlė maištą prieš šventąjį kraštą ir karalystę, [8] uždegė Šventyklos vartus ir išliejo nekaltą kraują, mes meldėmės į VIEŠPATĮ ir buvome išklausyti.* Mes atnašavome auką ir grūdų atnašą, uždegėme

---

1,7 "Demetrijaus valdymo metu": Sirijos karaliui Demetrijui II valdant (145-139, 129-125 m. prieš Kristų). Tai buvo Seleukidų eros šimtas šešiasdešimt devintieji metai. Apie datas 1 Mak ir 2 Mak žr. 1 Mak 1,10 paaiškinimą. Apie Jasono sukeltas nelaimes ir jo maištą prieš karalystę žr. 2 Mak 4,7-22.

1,8 "... buvome išklausyti": turima mintyje baigminę Makabėjų pergalę prieš Seleukidus.

lempas ir išdėstėme duonos kepalus. [9] Dabar tad prašome, kad švęstumėte Palapinių šventę* Kislevo mėnesį!' Šimtas aštuoniasdešimt aštuntieji metai".*

Antrasis laiškas

[10] "Žydai, gyvenantys Jeruzalėje bei Judėjoje,
Seniūnų taryba ir Judas
Aristobului, pateptųjų kunigų šeimos nariui,
karaliaus Ptolemėjo* mokytojui,
ir visiems žydams Egipte.
Džiugus pasveikinimas ir geros sveikatos!

[11] Dievo išgelbėti iš didelių pavojų, mes jam didžiai dėkojame už atėjimą kovoti su karaliumi* mūsų pusėje, [12] nes pats Dievas išvarė kovojusius su šventuoju miestu. [13] Iš tikrųjų, kai jų vadas pasiekė Persiją, lydimas kariuomenės, kuri atrodė nenugalima, jis buvo sukapotas Nanėjos šventykloje apgaule kunigų, tarnavusių deivei Nanėjai.*
[14]* Dingstimi noro vesti deivę, Antiochas drauge su Bičiuliais atėjo į šventyklą, norėdamas gauti jos gausius turtus kaip kraitį. [15] Nanėjos kunigams išdėsčius turtus, Antiochas tik su maža palyda atėjo į šventyklos aplinką. Vos jam įėjus į šventyklą, kuni-

---

1,9 "... Palapinių šventę": iš tikrųjų Šventyklos Atšventinimo šventę (žr. 2 Mak 10,1-8), kuri švenčiama Kislevo mėnesio dvidešimt penktąją dieną (lapkričio–gruodžio mėn.). Jos pamaldos yra panašios į Palapinių iškilmės pamaldas (žr. Kun 23,33-43), vykstančias Tišrio mėnesio penkioliktąją dieną (rugsėjo–spalio mėn.). Žr. 2 Mak 1,18. "Šimtas aštuoniasdešimt aštuntieji metai": 124 m. prieš Kristų,

1,10 "... karaliaus Ptolemėjo": Egipto valdovo Ptolemėjo VI Filometoro (180-45 m. prieš Kristų). Jis yra minimas ir 1 Mak 1,18; 10,51-59.

1,11-12 "... su karaliumi": Sirijos karalium Antiochu IV Epifanu, nuožmiu žydų persekiotoju. Didele kariuomene vedinas, jis įsiveržė į Persiją ir ten 164 m. prieš Kristų žuvo.

1,13 "... Nanėjai": rytietiška deivė, daug kuo panaši į graikų Artemidę.

1,14-17 Skirtingas pasakojimas apie Antiocho IV mirtį yra 2 Mak 9,1-29; dar kitas — 1 Mak 6,1-16. Laiško autorius turbūt buvo girdėjęs iškraipytus gandus apie karaliaus mirtį. Tai liudija, kad šis laiškas buvo rašytas netrukus po Antiocho IV mirties 164 m. prieš Kristų.

gai užsklendė duris. [16] Tada jie atidarė slaptą angą lubose, ir akmenų kruša užmušė vadą ir jo vyrus. Sukapoję lavonus, nukirto jam galvą ir išmetė lauke buvusiems žmonėms. [17] Tebūna visame pagarbintas mūsų Dievas, kuris nubaudė nedorėlius!
[18]* Kadangi Kislevo mėnesio dvidešimt penktą dieną mes švęsime Šventyklos išvalymą, todėl manome, jog dera pranešti jums, kad ir jūs švęstumėte Palapinių šventę ir dieną ugnies, kuri pasirodė, kai Nehemijas,* Šventyklos ir aukuro atstatytojas, atnašavo aukas. [19] Kai mūsų protėviai buvo vedami į nelaisvę Persijon,* pamaldūs to meto kunigai paėmė ugnies iš aukuro ir slaptomis ją užslėpė sausoje vandens talpyklos duobėje, pasirūpindami, kad ta vieta nebūtų niekam žinoma. [20] Praėjus daugeliui metų, kai Dievui patiko, Nehemijas, Persijos karaliaus įgaliotas, pasiuntė palikuonis kunigų, paslėpusių ugnį, kad ją atneštų. Kai jie mums pranešė, kad rado ne ugnį, bet tirštą skystį, jis įsakė jo pasemti ir atnešti. [21] Paruošus atnašas ant aukuro aukai, Nehemijas paliepė kunigams pašlakstyti tuo skysčiu malkas ir ant jų gulinčias atnašas. [22] Kai tai buvo padaryta ir kai saulė, iki tol buvusi už debesų, sušvito, suliepsnojo tokia didelė ugnis, kad visi stebėjosi. [23] Tuo tarpu, aukai degant, kunigai ir visa sueiga kalbėjo maldą. Jonatanas vedė, o kiti atsakė drauge su Nehemiju.

[24] Maldos žodžiai taip skambėjo:

'VIEŠPATIE, VIEŠPATIE Dieve,
visų daiktų Kūrėjau,
esi šiurpulingas ir galingas,
esi teisus ir gailestingas.
Tik tu esi karalius ir geradaris,
[25] tik tu esi rūpintojėlis,
tik tu esi teisus ir visagalis, ir amžinas.

1,18-36 Ši legenda apie stebuklingą Nehemijo ugnį yra įterpta į laišką dėl jos ryšio su Šventykla ir jos Atšventinimu.

1,18 "... Nehemijas": Nehemijas atstatė Jeruzalės sienas, bet Šventykla buvo Zerubabelio atstatyta šimtmečiu anksčiau.

1,19 "... Persijon": iš tikrųjų Babilonijon, kuri vėliau tapo Persijos imperijos valdomis.

Iš viso pikto tu išgelbsti Izraelį;
išsirinkai mūsų protėvius
ir juos pašventinai.
26 Priimk šią auką už visą savo Izraelio tautą,
saugok ir pašventink savo paveldą.
27 Surink mūsų išblaškytą tautą,
išlaisvink vergaujančius pagonims,
maloniai pažvelk į užguituosius ir užgautuosius,
tesužino pagonys, kad tu esi mūsų Dievas.
28 Nubausk tuos, kurie mus engia,
ir tuos, kurie yra mums įžūlūs.
29 Pasodink savo tautą į šventąją vietą,
kaip Mozė pažadėjo".

30 Tada kunigai pradėjo giedoti giesmes. 31 Aukos atnašoms sudegus, Nehemijas įsakė likusį skystį išlieti ant akmens luitų. 32 Vos tai padarius, įsižiebė liepsna, bet jos šviesa pradingo aukuro šviesos spindesyje. 33 Kai žinia apie tą įvykį pasklido ir persų karaliui buvo papasakota, kad toje vietoje, kur ištremtieji kunigai buvo paslėpę ugnį, buvo rastas skystis, kuriuo Nehemijas ir jo palydovai degino aukų atnašas, 34 karalius, ištyręs įvykį, įsakė tą vietą aptverti ir paskelbė ją esant šventą. 35 Karalius paėmė dideles sumas pinigų ir išdalijo juos Nehemijui ir jo palydovams. 36 Nehemijas ir jo palydovai pavadino skystį neftaru, tai yra apvalymu, bet dauguma žmonių vadina jį nafta".*

2

1* "Įrašuose randame, kad pranašas Jeremijas, liepęs į tremtį vedamiems tremtiniams pasiimti su savimi tos ugnies, kaip jums ką tik papasakojome. 2 Įrašai taip pat rodo, kad pranašas davė ir Įstatymą vedamiems į tremtį žmonėms ir pamokė juos,

1,36 Žodžių žaismu graikiškasis žodis "nafta" — žibalas — yra supanašintas su semitišku žodžiu "neftar(u)". Jis turbūt reiškia "ištirpintą".

2,1-8 Legenda apie Jeremiją, paslėpusį Padangtę, Skrynią ir aukurą, autorius paaiškina, kad Šventykla lieka teisėta Dievo garbinimo vieta, nepaisant, kad joje nebėra šių šventųjų dalykų.

kad neužmirštų VIEŠPATIES įsakymų ir kad, matydami auksinius ir sidabrinius stabus bei jų papuošalus, nepaklystų širdimi. [3] Ir kitais panašiais žodžiais jis primygtinai juos skatino neleisti Įstatymui pradingti iš savo širdžių. [4] Tame pačiame rašte pasakojama, kaip pranašas, gavęs dievišką apreiškimą, įsakė, kad Padangtė ir Skrynia su juo eitų, ir kaip jis užlipo ant kalno,* į kurį Mozė buvo užžengęs ir nuo kurio buvo pamatęs Dievo pažadėtą paveldą. [5] Ten Jeremijas rado vietą oloje ir, įnešęs į ją Padangtę, Skrynią ir smilkalų aukurą, užtaisė angą. [6] Keletas žmonių, ėjusių iš paskos, užkopė, norėdami pažymėti taką, bet olos rasti negalėjo. [7] Jeremijas, apie tai išgirdęs, juos išbarė: "Ta vieta turi likti nežinoma, — jis tarė, — kol Dievas vėl nesurinks savo tautos ir neparodys jiems savo gailestingumo. [8] Tuomet VIEŠPATS atskleis visus tuos dalykus, ir VIEŠPATIES šlovė bei debesis bus matomi lygiai taip, kaip pasirodė virš Mozės ir, kai Saliamonas meldėsi, kad ta Vieta* būtų garbingai pašventinta.

[9] Mums taip pat yra pasakyta, kaip Saliamonas savo išmintimi atnašavo auką Šventyklai pašventinti ir užbaigti. [10] Kaip Mozė meldėsi į VIEŠPATĮ ir ugnis, nužengusi iš dangaus, sudegino aukas, lygiai taip ir Saliamonas meldėsi ir ugnis, nužengusi, sudegino deginamąsias aukas. [11]* Mozė buvo sakęs: 'Jos buvo sudegintos, nes atnaša už nuodėmę nebuvo valgyta'. [12] Ir Saliamonas šventė tą šventę panašiu būdu aštuonias dienas.

[13] Be šių dalykų, ir šiuose įrašuose, ir Nehemijo Atsiminimuose,* aprašyta, kaip Nehemijas surinko knygas apie karalius, pranašų ir Dovydo raštus bei karalių laiškus apie dovanas Šventyklai. [14] Panašiai Judas surinko mums vėl visas knygas, išmėtytas mus ištikusių karų metu, ir dabar mes jas turime. [15] Jeigu jums kurios nors reikia, atsiųskite pasiuntinius jų parnešti.

[16] Kaip jau minėjome, rašome jums, kadangi rengiamės švęsti Šventyklos apvalymo šventę, prašydami ir jus tą šventę švęsti.

2,4 "... užlipo ant kalno": ant Nebo. Žr. Įst 34,1.

2,8 "... ta Vieta": Jeruzalės Šventykla.

2,11 Atrodo, kad šių Mozei priskiriamų žodžių šaltinis yra Kun 10,16-20 tekstas.

2,13 "... Nehemijo Atsiminimuose": mūsų laikų nepasiekęs apokrifinis veikalas.

[17]Dievas yra tas, kuris išgelbėjo visą savo tautą ir sugrąžino jiems jų paveldą, karalystę, kunigystę bei šventąsias apeigas, [18] kaip buvo pažadėjęs per Įstatymą. Mes pasitikime Dievu, kad jis veikiai pasigailės mūsų ir surinks mus iš po viso dangaus į savo šventąją Vietą, nes jis iš tikrųjų išgelbėjo mus iš didelių pavojų ir nuvalė savo Vietą".

B. AUTORIAUS ĮŽANGA

[19] Čia yra pasakojimas apie Judą Makabėją bei jo brolius, apie didingosios Šventyklos išvalymą, aukuro pašventinimą, [20]* apie žygius prieš Antiochą Epifaną bei jo sūnų Eupatorą [21] ir apie iš dangaus atėjusius pasirodymus didvyriams, taip narsiai kovojusiems už judaizmą, kad, nors būdami negausūs skaičiumi, jie paėmė visą kraštą, priversdami bėgti barbarų gaujas, [22] atgavo visame pasaulyje garsią Šventyklą, išlaisvino miestą ir atkūrė įstatymus, kuriems iškilo pavojus būti panaikintiems. Visa tai jie padarė, nes VIEŠPATS savo didžiu gerumu buvo jiems maloningas. [23] Ką Jasonas iš Kirėnės papasakojo penkiose knygose, mes mėginsime sutrumpinti į vieną veikalą. [24] Turėdami prieš akis žodžių srautą ir sunkumus, su kuriais susiduria norintys nertis į istorijos pasakojimus, kai medžiaga yra gausi, [25] mes stengėmės pateikti mėgstantiems paprastą skaitymą, palengvinti kruopštiesiems, linkusiems dalykus įsiminti, ir būti naudingi visiems. [26] Mums, užsidėjusiems šį sunkų sutrumpinimo darbą, užduotis toli gražu nėra lengva, bet pareikalauja daug prakaito ir nemigo naktų, [27] lygiai kaip nėra lengva rengiančiam puotą ir ieškančiam naudos kitų labui. Nepaisant to, norėdami susilaukti daugelio dėkingumo, mes mielai pakelsime šį nelengvą triūsą, [28] palikdami atsakomybę už smulkmenų tikrumą pradiniam autoriui, o patys ribodami savo pastangas duoti tik santraukos metmenis. [29] Juk kaip naują namą statantis meistras turi kreipti dėmesį į visą pastatą, o tuo tarpu žmogus, kuris imasi jį dažyti ir puošti, teturi rūpintis tik tuo, kas reikalinga namui papuošti, taip, aš manau, yra ir su mumis.

2,20 Apie žygius prieš Antiochą IV Epifaną žr. 2 Mak 4,7-10,9; apie žygius prieš Antiochą V Eupatorą žr. 2 Mak 10,10-13,26.

[30] Pradinio istoriko pareiga yra leistis į dalykų tyrinėjimą, išsamiai juos apsvarstyti ir rūpintis smulkmenomis, [31] betgi žmogui, perdirbančiam pasakojimą, turi būti leista siekti glaustos išraiškos ir vengti išsamaus dalyko svarstymo. [32] Čia tad ir pradėsime pasakojimą, nepridėdami daugiau nieko prie to, kas jau pasakyta, nes pasakojimui rašyti ilgą įžangą, o patį pasakojimą sutrumpinti, būtų neišmintinga.

C. HELIODORAS MĖGINA IŠNIEKINTI ŠVENTYKLĄ

3

Simono išdavystė

[1] Vyriausiojo kunigo Onijo valdymo metu,* šventojo miesto gyventojai patyrė vispusišką ramybę ir tobulai laikėsi įstatymų, nes jis buvo pamaldus žmogus ir neapkentė visko, kas pikta. [2] Būdavo, kad dažnai net karaliai pagerbdavo tą Vietą, paaukodami Šventyklos garbei bangias dovanas. [3] Iš tikrųjų Azijos karalius Seleukas* iš savo pajamų padengė visas išlaidas, susijusias su aukų liturgija.

[4] Bet Simonas, žmogus iš Bilgos klano,* kuris buvo paskirtas Šventyklos valdytoju, susikirto su vyriausiuoju kunigu dėl miesto prekyvietės priežiūros. [5] Neįstengdamas Onijo nugalėti, jis nuvyko pas Tarsėjo sūnų Apolonijų, tuo metu buvusį Kele–Sirijos ir Finikijos valdytoją, [6] ir pranešė jam, kad iždas Jeruzalėje yra taip kupinas neapsakomų turtų, jog neįmanoma jų suskaičiuoti. Tos lėšos, jis sakė, nebuvo duotos kaip atnašos į aukų sąskaitą, užtat esą galima padaryti taip, kad jos visos patektų karaliui.

3,1 "... Onijo valdymo metu": vyriausiasis kunigas Onijas III valdė nuo 196 iki 175 m. prieš Kristų ir mirė 171 m. prieš Kristų. Jis buvo sūnus Simono, kuris pagarbiai minimas Sir 50,1-21.

3,3 "... Seleukas": Seleukas IV Filopatoras, karaliavęs nuo 187 iki 175 m. prieš Kristų.

3,4 "... Bilgos klano": ši kunigiška šeima minima Neh 12,5.18 tekste.

Heliodoro žygis

[7] Lankydamasis pas karalių, Apolonijus papasakojo jam, kas buvo pranešta apie pinigus. Karalius, parinkęs savo reikalų tvarkytoją Heliodorą, išsiuntė jį su įsakymu paimti anksčiau minėtus turtus. [8] Taigi Heliodoras tuojau pat leidosi į kelionę tariamai apžiūrėti Kele–Sirijos ir Finikijos miestų, bet iš tikrųjų turėdamas mintyje įvykdyti jam duotą karaliaus užduotį. [9] Atvykusį į Jeruzalę jį šiltai sutiko vyriausiasis kunigas ir miestas. Tada jis papasakojo jiems apie pranešimą, pareiškė savo atvykimo tikslą ir teiravosi, ar tokia iš tikrųjų yra padėtis. [10] Vyriausiasis kunigas paaiškino, kad dalis pinigų yra indėliai, skirti našlėms bei našlaičiams, [11] ir dalis yra nuosavybė Tobijo sūnaus Hirkano,* žmogaus užimančio labai aukštą vietą. Priešingai nedorojo Simono šmeižtams, iš viso keturi šimtai sidabrinių talentų ir du šimtai auksinių. [12] Jis pridėjo, kad indėlininkai buvo pasitikį Vietos šventumu, visame pasaulyje gerbiamos Šventyklos orumu ir neliečiamumu. Sulaužyti jų pasitikėjimą apgaule, jis sakė, negalima net pagalvoti. [13] Bet Heliodoras, elgdamasis pagal jam duotus karaliaus įsakymus, griežtai pareiškė, kad pinigai turi būti nusavinti karaliaus iždo naudai. [14] Nustatęs tam tikslui dieną, jis įėjo į Šventyklą tų lėšų pamatyti.

Žmonės meldžiasi už Šventyklą

Visas miestas buvo klaiko priblokštas. [15] Kunigai gulėjo kniūpsčia prieš aukurą su savo kunigiškais apdarais ir garsiai maldavo Dangų, davusį indėlių įstatymą, kad išsaugotų juos tiems, kurie buvo juos pasidėję. [16] Vyriausiojo kunigo išvaizda pervėrė širdį kiekvienam jį pamačiusiam, nes jo veido išraiška ir spalva atspindėjo jo dvasinį skausmą. [17] Baimė ir šiurpas buvo jį taip apėmę, kad jam drebėjo visas kūnas. Visiems, jį matantiems, buvo aiškus jo širdies skausmas. [18] O žmonės iš savo namų skubėjo būriuotis bendrai maldai, nes šventajai Vietai grėsė pavojus būti išniekintai. [19] Moterys, apsijuosusios po krūtinėmis ašutine, užpildė gatves. Kai kurios mer-

---

3,11 "... Tobijo sūnaus Hirkano": Transjordanijos Tobijadų šeimos narys (žr. Neh 2,10; 6,17-19; 13,4-8). Hirkano tėvas buvo Juozapas, kurio motina buvo vyriausiojo kunigo Onijo II sesuo.

gaitės, laikomos namuose, subėgo prie vartų, kitos prie miesto sienų, o dar kitos žiūrėjo pro langus. [20] Keldamos į dangų rankas, jos siuntė prašymo maldą. [21] Buvo gaila žiūrėti į žmones, besibūriuojančius pulti kniūpsčia maldai, ir vyriausiąjį kunigą, ištiktą didžio skausmo.

Pagalba iš Dangaus

[22] Jiems maldaujant visagalį VIEŠPATĮ išsaugoti nepaliestus indėlius tiems, kurie pasitikėdami buvo juos pasidėję, [23] Heliodoras ėmėsi vykdyti savo užduotį. [24] Bet vos jam su asmens sargyba atėjus prie iždo, dvasių VIEŠPATS, turintis visą valdžią, pasireiškė tokiu pribloškiančiu būdu, kad visi, išdrįsę lydėti Heliodorą, buvo Dievo galybės apstulbinti. Apimti klaiko, jie sukniubo. [25] Iš tikrųjų jiems pasirodė žirgas, dengtas prabangia gūnia, su šiurpą keliančiu raiteliu. Puldamas piestu tarsi pašėlęs, žirgas užgavo savo priešakinėmis kanopomis Heliodorą. Pats raitelis atrodė vilkįs auksine apranga. [26] Heliodorui pasirodė tuo pačiu metu ir du jauni vyrai, nepaprastai stiprūs, nuostabiai žvalūs ir prabangiai apsirengę. Atsistoję jam prie šonų, be perstojo jį plakė, ištikdami jį daugeliu smūgių. [27] Staiga jis sukniubo ant žemės ir paskendo didelėje tamsoje. Jo vyrai, pakėlę jį, paguldė ant neštuvų. [28] Taigi žmogus, ką tik įkėlęs koją į šį iždą su didžia palyda ir asmens sargyba, buvo nešamas laukan bejėgis net sau padėti. Visi aiškiai patyrė begalinę Dievo galybę!

[29] Heliodorui gulint Dievo galybės parblokštam, žado netekusiam, ir be vilties išgyti, [30] žydai šlovino VIEŠPATĮ, stebuklingai išaukštinusį savo šventąją Buveinę. Šventykla, ką tik prieš tai buvusi kupina baimės ir sąmyšio, dabar prisipildė džiaugsmo ir linksmybės, visagaliam VIEŠPAČIUI matomai apsireiškus.

[31] Kai kurie Heliodoro bičiuliai tuojau ėmė maldauti Oniją, kad šauktųsi Aukščiausiojo, prašydami suteikti tam žmogui, esančiam prie mirties, gyvastį. [32] Vyriausiasis kunigas bijodamas, kad karalius nepamanytų Heliodorą tapus žydų klastos auka, iš tikrųjų atnašavo auką už to žmogaus išgijimą. [33] Vyriausiajam kunigui atliekant atlyginimo apeigas, tie patys jauni vyrai tais pačiais apdarais vėl pasirodė ir atsistojo prieš Heliodorą. "Būk labai dėkingas vyriausiajam kunigui, — jie tarė jam, — tik per jį VIEŠPATS išgelbėjo tavo gyvastį. [34] Kadangi buvai Dangaus nuplaktas, skelbk visiems žmonėms Dievo galybės didingumą". Tai pasakę, jie pradingo.

Heliodoro liudijimas

[35] Heliodoras, atnašavęs VIEŠPAČIUI auką ir padaręs didžiulius įžadus savo gyvasties Išgelbėtojui, atsisveikino su Oniju ir sugrįžo su savo kariuomene pas karalių. [36] Visų akivaizdoje jis liudijo savo akimis matytus aukščiausiojo Dievo darbus. [37] Karaliui paklausus Heliodorą, koks žmogus būtų tinkamas siųsti į Jeruzalę kitu reikalu, jis atsakė: [38] "Jeigu turi priešą ar sąmokslininką prieš valdžią, nusiųsk jį ten, ir gausi jį atgal, jeigu jis iš viso dar gyvas išliks, gerai nuplaktą, nes ten tikrai yra ypatinga dieviška jėga, supanti tą Vietą. [39] Tasai, kurio buveinė yra danguje, saugo tą Vietą, ją gina, parbloškia ir sunaikina ateinančius jai žalos daryti". [40] Taip pasibaigė Heliodoro ir iždo apsaugojimo įvykis.

D. IŠNIEKINIMAS IR PERSEKIOJIMAS

4

Onijas kreipiasi į karalių

[1] Mes papasakojome, kaip Simonas pranešė apie pinigus, kenkdamas savo tautai. Tas pats Simonas paskleidė šmeižtus apie Oniją, sakydamas, kad jis buvo sukurstęs Heliodorą ir užtraukęs tą baisią nelaimę. [2] Jis išdrįso apšaukti "sąmokslininku prieš valdžią" vyrą, kuris buvo miesto geradaris, tautiečių gynėjas ir uolus įstatymų saugotojas. [3] Šis priešiškumas taip įsiaštrino, kad vienas iš Simono ištikimų pakalikų net nusikalto žmogžudystėmis.

[4] Onijas suprato, kad šie tarpusavio vaidai buvo pavojingi ir nuvokė, kad Kele–Sirijos ir Finikijos valdytojas Menestėjo sūnus Apolonijus buvo įsivėlęs ir drąsino Simono nedorus kėslus. [5] Jis tad nuvyko pas karalių ne savo tautiečių apskųsti, bet turėdamas širdyje

4,7 "... Seleukui mirus": Seleukas buvo Heliodoro nužudytas. Antiochas Epifanas buvo jo jaunesnysis brolis. Onijo brolis parodė savo graikų gyvenimo būdo pomėgį (žr. 10–ąją eilutę), pakeisdamas savo hebraišką vardą Jošua, arba Jėzus, į graikišką Jasono vardą.

gerovę — viešą ir asmenišką — visų žmonių. [6] Mat jis matė, kad be apdairaus karaliaus įsikišimo viešieji reikalai nebegalėjo būti taikingai sprendžiami ir kad Simonas niekad nesiliaus kvailiavęs.

Vyriausiasis kunigas Jasonas įveda helenizmą

[7] Seleukui mirus* ir Antiochui, kuris buvo vadinamas Epifanu, paveldėjus sostą, Onijo brolis Jasonas, paglemžęs vyriausiąją kunigystę, [8] susitiko su karaliumi ir pažadėjo jam tris šimtus šešiasdešimt sidabrinių talentų ir iš kito pajamų šaltinio dar aštuoniasdešimt talentų. [9] Be to, jis pažadėjo mokėti šimtą penkiasdešimt talentų daugiau, jeigu jam būtų duota teisė kaip vyriausiajam kunigui įsteigti gimnastikos mokyklą, burti joje jaunimą* ir įrašyti į sąrašą Jeruzalės gyventojus Antiochijos piliečiais.* [10] Karalius tam pritarė.

Užėmęs vyriausiojo kunigo vietą, Jasonas tuojau pat pradėjo mokyti savo tautiečius graikų gyvenimo būdo. [11] Jis panaikino žydams karalių suteiktas lengvatas, gautas tarpininkaujant Eupolemo* tėvui Jonui, buvusiam pasiuntiniu sudarant draugystės sutartį ir sąjungą su romėnais; jis atmetė teisėtus gyvenimo būdus ir įvedė naujus papročius, priešingus Įstatymui. [12] Iš tikrųjų jam buvo malonu statyti gimnastikos mokyklą* prie tvirtovės papėdės ir skatinti pačius kilniausius jaunuolius nešioti graikiškas kepures su plačiais kraštais. [13] Taigi per didelį Jasono — jis buvo bedievis ir netikras vyriausiasis kunigas — nedorumą vyko toks nepaprastas sugraikini-

---

4,9 "... burti joje jaunimą": gimnastikos mokykla — salė — buvo auklėjimo įstaiga, kurioje jaunuoliai buvo mokomi graikų dvasinės ir kūno kultūros. "... įtraukti į sąrašą Jeruzalės gyventojus kaip Antiochijos piliečius": Antiochijos, helenistinio Seleukidų karalystės miesto, garbės piliečiai turėjo politinių ir prekybinių lengvatų.

4,11 "... Eupolem{o}": jis buvo vienas iš dviejų pasiuntinių, Judo Makabėjo siųstų į Romą. Žr. 1 Mak 8,17.

4,12 "... gimnastikos mokyklą": graikiškai "gymnasion", t.y. salė, kurioje jaunuoliai atlikdavo kūno kultūros pratybas "gymnoi", t.y būdami nuogi. Kadangi ji buvo pastatyta Tyropeono, t.y. Sūrius gaminančiųjų, slėnyje, šiek tiek į rytus nuo tvirtovės, ji buvo prie pat rytinės Šventyklos sienos. Graikiškoji kepurė su plačiais kraštais priminė graikų dievo Hermio, atletinių žaidimų globėjo, galvos dangą. Atrodo, kad ji buvo tapusi jaunimo klubo aprangos dalimi.

mas ir pamėgdžiojimas svetimų gyvenimo būdų dėl didelio Jasono nedorumo, [14] kad ir kunigai nebenorėjo atlikti savo pareigų prie aukuro. Paniekinę šventovę ir palikę aukas, jie, suskambėjus ženklui mesti diską, skubėdavo į imtynių aikštę dalyvauti draudžiamoje pramogoje, [15] nieku laikydami, kas buvo jų protėvių laikoma garbinga, ir be galo vertindami, kas graikams įprasta. [16] Užtat juos ištiko sunki nelaimė. Tie, kurių gyvenimo būdas juos stebino, tapo jų priešai ir juos nubaudė. [17] Ne juokai be pagarbos elgtis su dieviškais įstatymais! Tai parodys tolesni įvykiai.

[18] Kai karaliui dalyvaujant Tyre buvo švenčiami ketvirtųjų metų žaidimai, [19] nedorasis Jasonas išsiuntė Jeruzalės antiochiečių atstovus, kad nuneštų tris šimtus sidabrinių drachmų — auką Herkului. Tačiau patys pinigų nešėjai nutarė neatiduoti jų aukai, nes tai, jų manymu, nepridera, bet paskirti juos kitam tikslui. [20] Taigi pinigai, skirti siuntėjo paaukoti Herkului, iš tikrųjų, jų nešėjų nutarimu, buvo panaudoti triirkliams* statyti.

[21] Kai Menestėjo sūnus Apolonijus buvo pasiųstas į Egiptą dalyvauti karaliaus Filometoro* vestuvėse, Antiochas sužinojo, kad Filometoras yra tapęs priešiškas jo valdžiai. Tada jis pradėjo rūpintis savo saugumu. Apsilankęs Jopėje, jis pasuko į Jeruzalę. [22] Jasonas ir miestas, sutikę su didele iškilme, įvedė jį į miestą su deglais ir gyriaus šauksmais. Po to jis nuvedė savo kariuomenę į Finikiją.

Menelajus išstumia Jasoną

[23] Praėjus trejiems metams, Jasonas nusiuntė Menelajų,* anksčiau minėto Simono brolį, perduoti karaliui pinigų ir užbaigti svarbių reikalų derybas. [24] Bet Menelajus, pristatytas karaliui, meilikaudamas taip labai jį išgarbino ir dar, viršydamas Jasoną trimis šimtais sidabrinių talentų, įsigijo vyriausiąją kunigystę. [25] Jis, tiesa, sugrįžo namo su karaliaus įgaliojimais, bet neturėjo reikalingų savybių būti vertas vyriausiuoju kunigu, išskyrus žiauraus tirono karštą būdą ir laukinio žvėries įniršį. [26] Taigi Jasonas, apgavęs savo brolį, buvo kito

---

4,20 "... triirkliams": kariniai laivai su trimis irklų grupuotėmis.

4,21 "... Filometor{o}": Egipto karalius Ptolemėjas VI (maždaug 172–145 m. prieš Kristų).

4,23 "... Menelaj{ų}: žydų vyriausiasis kunigas nuo 172 m. iki 162 m. prieš Kristų. Žr. 2 Mak 13,3-8.

žmogaus apgautas ir turėjo tapti pabėgėliu Amono šalyje. 27 Nors Menelajus ir buvo gavęs tą tarnybą, bet pažadėtų karaliui pinigų jis visiškai nemokėjo. 28 Tvirtovės valdytojas Sostratas, kuriam buvo pavesta rinkti pinigus, pakartotinai reikalavo mokėti. Ilgainiui juodu abu buvo karaliaus pašaukti atvykti pas jį tuo reikalu. 29 Menelajus paliko vyriausios kunigystės įgaliotinu savo brolį Lysimachą, o Sostratas — kipriečių dalinių vadą Kratą.

Onijo nužudymas

30 Šiems įvykiams vystantis, atsitiko, kad Tarso ir Malo* žmonės pradėjo maištauti, nes jų miestai buvo atiduoti kaip dovana karaliaus sugulovei Antiochei. 31 Karalius, palikęs Androniką, vieną iš savo didikų, vietininku, tad išskubėjo sukilimo malšinti. 32 Menelajus, manydamas, kad dabar yra gera proga, pavogė iš Šventyklos keletą auksinių indų ir įteikė juos Andronikui. Keletą kitų reikmenų jis buvo pardavęs Tyre ir aplinkiniuose miestuose. 33 Onijas, gavęs tikrą žinią apie Menelajaus darbus, jį apkaltino ir pasitraukė į prieglobsčio vietą Dafnėje prie Antiochijos. 34 Tada Menelajus, pasivedęs Androniką į šalį, maldavo jį, kad pakeltų ranką prieš Oniją. Andronikas tad, nuvykęs pas Oniją, įtikino jį ir, klastingai laiduodamas priesaika, paėmė jo dešinę ir padavė jam savąją. Nors Onijas jį ir įtarė, bet sutiko palikti šventovės prieglobstį. Tada Andronikas, nepaisydamas priesaikos, tuojau pat jį nužudė.

35 Dėl tos priežasties ne tik žydai, bet ir daug žmonių iš kitų tautų buvo pasipiktinę ir susierzinę dėl neteisingo to žmogaus nužudymo. 36 Karaliui sugrįžus iš Kilikijos srities, miesto* žydai suėjo pas jį skųstis. Tiek jie, tiek graikai buvo perpykę, nes Onijas buvo nužudytas nepaisant teisingumo. 37 Antiochas buvo labai sukrėstas ir kupinas užuojautos. Prisiminęs mirusiojo protingumą ir kilnų elgesį, jis apsiverkė. 38 Degdamas pykčiu, jis nedelsė nuplėšti nuo Androniko jo purpurinės skraistės, išvilkti jį iš purpurinių drabužių ir, nuve-

4,30 "... Malo": Kilikijos miestas pietvakarinėje Mažojoje Azijoje, maždaug 50 km į rytus nuo Tarso miesto.

4,36 "... miesto": sostinės — Antiochijos — žydai.

dęs per visą miestą į tą vietą, kur jis buvo padaręs Onijui tą baisų nusikaltimą, nubaudė kraugerį mirtimi. Taip VIEŠPATS jam atmokėjo nupelnyta bausme.

Maištas prieš Lysimachą

39 Tuo tarpu Lysimachas, Menelajui pritariant, padarė daug šventvagiškų vagysčių mieste.* Plačiai pasklidus žiniai, kad jau buvo išgabenta svetur daug auksinių reikmenų, žmonės susibūrė maištauti prieš Lysimachą. 40 Kadangi įtūžusi minia darėsi pavojinga, Lysimachas, apginklavęs kone tris tūkstančius vyrų, pradėjo juos pulti. Jam vadovavo kažkoks Aranas, žmogus pažengusio amžiaus, bet ir nemažo ir kvailumo. 41 Kai žydai pamatė, kad Lysimachas juos puola, vieni griebė akmenis, kiti rąstgalius, o dar kiti net sėmėsi saują ten buvusių pelenų. Įtūžę, jie bėrė juos maišatyje ant Lysimacho ir jo vyrų. 42 Dėl to jie daugelį jų sužeidė, keletą net užmušė, o visi kiti buvo priversti bėgti. Pats šventvagis buvo užmuštas prie iždo.

Menelajus išsiperka kyšiu

43 Dėl šio įvykio Menelajus buvo apkaltintas. 44 Karaliui atvykus į Tyrą, Seniūnų taryba* nusiuntė tris vyrus, įgaliotus vesti pas jį bylą. 45 Bet Menelajus, matydamas, kad pralaimi, pažadėjo didoką kyšį Dorymeno sūnui Ptolemėjui, prašydamas, kad palenktų į jo pusę karalių. 46 Po to Ptolemėjas, pasivedęs karalių į šalį kolonadoje tarsi atsikvėpti šviežiu oru, paveikė karalių pakeisti savo nuomonę. 47 Dėl to tad karalius išteisino Menelajų, tos visos nelaimės priežastį, ir pasmerkė mirti tuos nelaimingus vyrus, kuriuos būtų radę esant nekaltus net jeigu jiems būtų reikėję savo bylą ginti pas skitus. 48 Neteisinga bausmė negaišuojant buvo įvykdyta vyrams, gynusiems miesto, žmonių ir šventųjų indų reikmenų reikalą. 49 Kai kurie Tyro gyventojai buvo taip pasipiktinę tuo nusikaltimu, kad jie surengė jiems iškilmingas laidotuves. 50 Tačiau Menelajus pasiliko savo pareigose per galingųjų gobšumą, ėmė vis nedoriau elgtis ir tapo didžiausiu sąmokslininku prieš savo tautiečius.

4,39 "... mieste": Jeruzalėje. Menelajus dar tebebuvo Sirijoje.
4,44 "... Seniūnų taryba": žr. 1 Mak 12,6.

5

Maištas ir Jasono mirtis

1* Maždaug tuo metu Antiochas pradėjo antrąjį karo žygį prieš Egiptą. 2 Atsitiko, kad kone per keturiasdešimt dienų matėsi virš miesto raiteliai, šuoliuojantys oru, apsirengę auksu ataustais drabužiais, būriai, apsiginklavę ietimis ir iš makščių ištrauktais kalavijais, — 3 raitijos daliniai kovos rikiuotėje, darantys puolimus ir priešpuolius vienu ar kitu keliu, — mosikuojami skydai, iečių miškas, kalavijų švytavimas, strėlių kruša, auksinių pakinktų blizgesys ir visokiausi šarvai. 4 Užtat visi meldėsi, kad šis regėjimas būtų geras būsimo įvykio ženklas.

5 Bet, pasklidus netikram gandui apie Antiocho mirtį, Jasonas,* sutelkęs ne mažiau kaip tūkstantį vyrų, nelauktai užpuolė miestą. Kai sienų gynėjai buvo priversti pasitraukti ir kai galų gale miestas jau buvo paimamas, Menelajus pabėgo į tvirtovę. 6 O Jasonas tada žudė savo tautiečius be pasigailėjimo, nesuvokdamas, kad sėkmė savo žmonių sąskaita yra didžiausia nelaimė, ir manydamas, kad laimi pergalės grobį iš priešų, o ne iš savo tautiečių. 7 Netgi taip valdžios paimti jis nepajėgė. Galop jis iš savo sąmokslo patyrė tik gėdą ir vėl pabėgo į amoniečių kraštą. 8 Ilgainiui jis priėjo liūdną galą. Apkaltintas arabų valdovui Aretui,* bėgo iš miesto į miestą, visų vejamas, nekenčiamas kaip nusikaltęs įstatymams, prakeiktas kaip savo tėvynės ir tautiečių žudikas, jis atsirado Egipte kaip į jūros krantą išmestas medis. 9 Galop žmogus, kuris buvo išvaręs daugelį iš savo krašto į tremtį, mirė tremtyje po to, kai įsėdo į laivą vykti pas lakedemoniečius, vildamasis rasti prieglaudą dėl savo ryšių su jais.

5,1 Pirmoji Antiocho invazija į Egiptą 169 m. prieš Kristų (žr. 1 Mak 1,16-20) 2 Mak knygoje nėra minima, nebent reikėtų laikyti pirmąja invazija sirų kariuomenės žygį į Palestiną (žr. 2 Mak 4,21-22). 2 Mak knygos autorius, atrodo, sieja pirmąjį Jeruzalės nuniokojimą 169 m. prieš Kristų, po pirmosios Antiocho invazijos į Egiptą (žr. 1 Mak 1,20-28; 2 Mak 5,5-23), su antruoju nuniokojimu 167 m. prieš Kristų po antrosios invazijos į Egiptą 168 m. prieš Kristų (žr. 1 Mak 29-35; 2 Mak 24-27).

5,5 "... Jasonas": Onijo III brolis Jasonas reiškė pretenzijų į vyriausiojo kunigo vietą (žr. 2 Mak 4,7-10). Ilgainiui Menelajus jį pakeitė, išvarydamas jį į Transjordaniją (žr. 2 Mak 4,26).

[10]Nebuvo nei kas gedėtų, nei kas palaidotų žmogų, kuris patsai paliko daugelį nepalaidotų. Protėvių kape vietos jam nebuvo.

Jeruzalė nuniokojama

[11] Kai žinia apie šį įvykį pasiekė karalių, jis nusprendė, kad Judėja yra sukilusi. Todėl, labai įtūžęs, jis leidosi į žygį iš Egipto ir paėmė miestą antpuoliu. [12] Savo kareiviams įsakė žudyti be pasigailėjimo visus sutiktus žmones ir skersti subėgusius į savo namus. [13] Jauni ir seni buvo išžudyti, moterys ir vaikai sunaikinti, mergelės ir mažyliai išskersti. [14] Per tris dienas buvo aštuoniasdešimt tūkstančių aukų, — keturiasdešimt tūkstančių krito nuo smurto ir tiek pat žmonių buvo parduota į vergiją.

Šventykla apiplėšiama

[15] Dar tuo nepasitenkinęs, įstatymų ir tėvynės išdaviko Menelajaus vedamas, Antiochas turėjo įžūlios drąsos įeiti į švenčiausią visame pasaulyje Šventyklą. [16] Savo nešvariomis rankomis jis paėmė šventuosius indus, savo nedoromis rankomis jis sušlavė dovanas, kurias daug kitų karalių buvo atnešę, norėdami išaukštinti, pašlovinti ir pagerbti tą Vietą. [17] Antiochas buvo taip pasipūtęs, kad nesuvokė, jog už miesto gyventojų nuodėmes VIEŠPATS buvo supykęs trumpą valandėlę ir todėl buvo abejingas šventajai Vietai. [18] Bet jeigu jie nebūtų buvę įsipainioję į tokią daugybę nuodėmių, tas žmogus būtų buvęs nuplaktas ir sulaikytas nuo neapgalvoto žingsnio tą akimirką, kai tik įėjo į vidų, lygiai kaip buvo atsitikę su Heliodoru, karaliaus Seleuko atsiųstu iždo patikrinti. [19]* Tačiau ne Vietai VIEŠPATS išsirinko tautą; veikiau jis išsirinko Vietą tautai. [20] Užtat pati Vieta, turėjusi dalį tautą ištikusiose nelaimėse, po to dalijosi su ja ir palaima. Vieta, palikta Visagalio pykčio akimirką, atgavo savo visą garbę didžiojo VIEŠPATIES atleidimo metu.

[21] Taigi Antiochas, pagrobęs iš Šventyklos tūkstantį aštuonis šimtus talentų, išskubėjo į Antiochiją, dėl savo įžūlumo manydamas, kad jis gali sausumą padaryti plaukiojamą ir jūrą pereinamą kojo-

---

5,8 "... Aretui": nabatėjų karaliui Aretui IV. Žr. 1 Mak 5,25.

5,19 Žmogus yra svarbesnis net už švenčiausius daiktus. Žr. Mk 2,27.

mis. [22] Jis paliko valdytojus gyventojams engti: Jeruzalėje — Pilypą,* frygiečių kilmės, o būdo nuožmesnio už žmogų, kuris jį paskyrė, [23] o Gerizime* — Androniką. Be šių — Menelajų, valdžiusį savo tautiečius nuožmiau, negu visi kiti. Iš neapykantos žydams [24] Antiochas išsiuntė mysiečių vadą Apolonijų* su dvidešimt dviejų tūkstančių kariuomene, įsakydamas išžudyti suaugusius vyrus, o moteris ir paauglius parduoti į vergiją. [25] Kai tas žmogus atvyko į Jeruzalę, jis dėjosi esąs taikingai nusiteikęs ir laukė tik šventosios šabo dienos. Tada, būdamas tikras, kad žydai nebuvo prie darbų, jis įsakė savo kareiviams rikiuotis paradui su ginklais. [26] Visus išėjusius pasižiūrėti išžudė. Po to metėsi į miestą su ginkluotais vyrais ir nužudė daugybę žmonių.

[27] Bet Judas Makabėjas, su maždaug devyniais kitais, pasitraukė į dykumą. Jis ir jo vyrai gyveno kalnuose, kaip laukiniai gyvuliai. Ten jie gyveno ir, kad išvengtų nešvarumo, maitinosi augalais.

6

Šventykla išniekinama

[1] Netrukus po to karalius atsiuntė Gerontą Atėnietį, kad priverstų žydus atsisakyti savo protėvių papročių ir liautis gyventi pagal Dievo įstatymus. [2] Be to, jis turėjo išniekinti Jeruzalės Šventyklą, pavadindamas ją Dzeuso Olimpiečio* vardu, o Gerizimo šventyklą pavadindamas Dzeuso, Svetimtaučių globėjo, vardu, kaip vietos gyventojai buvo paprašę.

[3] Pikto antplūdis buvo nuožmus ir visiškai nepakeliamas. [4] Šventykla buvo pilna ūžaujančių bei ištvirkaujančių pagonių, besilinksminančių su prostitutėmis,* lytiškai santykiaujančių su moteri-

---

5,22 "... Pilypą": žr. 2 Mak 6,11; 8,8. Turbūt šis Pilypas nėra Pilypas, apie kurį užsimena 2 Mak 9,29; 1 Mak 6,14.

5,23 "... Gerizim{e}": Gerizim{as} buvo šventasis samariečių kalnas prie Šechemo. Žr. 2 Mak 6,2.

5,24 "... Apolonijų": žr. 1 Mak 1,29; jis yra minimas ir 2 Mak 3,5; 4,4.

6,2 "... Dzeuso Olimpiečio": Dzeusas Olimpietis buvo laikomas esąs lygus su sirų Baalu — Baal–Šomem{u}, t.y. "dangaus viešpačiu". Žydai šį vardą laikė "siaubingąja pabaisa" (žr. Dan 9,27; 11,31; 12,11; 1 Mak 1,54).

6,4 "... besilinksminančių su prostitutėmis": senovės Artimųjų Rytų apvaisinimo kultų apeigomis. Žr. Bar 6,10.42-43.

mis net šventajame kieme. Be to, jie nešė į vidų aukai uždraustus dalykus. [5] Aukuras buvo apkrautas bjauriomis, įstatymų draudžiamomis atnašomis.

Uždraudžiama gyventi pagal Įstatymą

[6] Žmonės nebegalėjo nei laikytis šabo, nei švęsti savo protėvių iškilmių, nei net prisipažinti, kad buvo žydai. [7] Be to, kas mėnesį, švenčiant karaliaus gimtadienį, žydai buvo varomi prievarta dalyvauti aukose, o švenčiant Dionyso* iškilmę, jie buvo verčiami nešioti vijoklių vainikus ir žygiuoti eisenoje Dionyso garbei. [8] Ptolemaidės gyventojams pasiūlius, buvo paskelbtas įsakas aplinkiniams miestams, kad jie taip pat elgtųsi su žydais, būtent: įpareigotų juos dalyvauti aukose [9] ir baustų mirtimi atsisakančius elgtis pagal graikų gyvenimo būdą. Buvo aišku, kad atėjo nelaimių metas. [10] Taip dvi moterys, suimtos už tai, kad apipjaustė savo vaikus, buvo vedžiojamos viešai po miestą su mažyliais pakartais ant krūtinių, ir nustumtos stačia galva nuo miesto sienų. [11] O kiti, kurie buvo susirinkę į netolimas olas švęsti šabo slapčiomis, buvo išduoti Pilypui ir visi drauge sudeginti. Gerbdami dienos šventumą, jie atsisakė gintis.

Apvaizdi persekiojimo reikšmė

[12] Nūn prašau šios knygos skaitytojus dėl tokių nelaimių nenustoti drąsos, bet pasvarstyti, kad šios bausmės buvo skirtos ne mūsų tautai pražudyti, bet pamokyti. [13] Iš tikrųjų, jeigu nedorėliai ilgai tarp mūsų neišlieka, bet greitai patiria bausmę, tai yra didelio Dievo gerumo ženklas. [14] Juk kitų tautų atveju VIEŠPATS jų nebausdamas kantriai laukia, kol jos pasiekia pilną savo nuodėmių saiką. Bet su mumis jis elgiasi skirtingai, [15] idant jam nereikėtų mus vėliau bausti griežčiau, kai mūsų nuodėmės bus pasiekusios savo saiką. [16] Užtat Dievas niekad visiškai neatitraukia nuo mūsų savo gailestingumo. Nors jis ir moko mus nelaimėmis, bet savo tautos nepalieka. [17] Tebūna tai, ką pasakėme, priminimas. Negaišdami, tęskime pasakojimą.

6,7 "... Dionyso": Dionysas buvo vadinamas ir Bakchu; vynuogių rinkimo ir vyno dievaitis. Vijokliai buvo vienas iš Dionyso simbolių.

Eleazaro kankinystė

[18]* Eleazaras, vienas iš žymiausių Rašto žinovų, vyras senyvo amžiaus ir garbingos išvaizdos, buvo žiodomas, norint jį pamaitinti kiauliena. [19] Jis tačiau rinkosi verčiau garbingai numirti, negu gyventi su gėda. Išspjovęs mėsą, pats savo noru užlipo ant kankinimo rato. [20] Taip dera elgtis visiems, turintiems drąsos atsisakyti dalykų, kurių ragauti nėra leista, negu mylėti gyvastį.

[21] Žmonės, vadovavę tai Įstatymo uždraustai aukai, pasivedė tą vyrą į šalį ir dėl savo ilgos su juo pažinties asmeniškai ragino jį atsinešti savo tinkamos vartoti mėsos ir apsimesti, kad valgo mėsą aukos, kuri buvo įsakyta karaliaus, [22] taip jis išvengtų mirties bausmės, o jie kaip seni draugai galėtų su juo gražiai elgtis. [23] Bet Eleazaras padarė kilnų nuosprendį, vertą savo metų, senatvės kilnumo, garbingai užsitarnautos žilos galvos ir pavyzdingo gyvenimo būdo nuo pat vaikystės. Taigi dėl ištikimybės šventajam paties Dievo duotam Įstatymui jis pasakė jiems, kad nedelsdami pasiųstų jį į mirusiųjų karalystę.

[24] "Toks apsimetimas nesiderina su mūsų amžiumi, — jis tarė, — nes daugelis jaunų žmonių pamanytų, kad Eleazaras savo devyniasdešimtaisiais metais perėjo į svetimą gyvenimo būdą. [25] Jeigu apsimesčiau, norėdamas trumpa akimirka prailginti savo gyvenimą, jie būtų mano elgesio suvedžioti, o aš savo senatvei užtraukčiau gėdą ir negarbę. [26] Net jeigu aš laikinai ir išvengčiau mirtingųjų bausmės, tačiau niekuomet neišsigelbėsiu, gyvas ar miręs, iš Visagalio rankos. [27] Todėl, jeigu dabar turiu pakankamai drąsos palikti gyvenimą, aš parodau, kad esu vertas savo senatvės [28] ir palieku jauniems žmonėms kilnų pavyzdį, kaip noriai ir kilniai mirti gera mirtimi už gerbtinus ir šventus įstatymus".

Tai pasakęs, jis tuojau pat nuėjo prie kankinimo rato. [29] O tie, kurie ką tik maloniai su juo buvo elgęsi, dabar rodė jam piktą valią už jo pareiškimą. Pagal juos, tai buvo tikra beprotystė. [30] Būdamas visai prie mirties nuo rimbo smūgių, jis garsiai sudejavo ir tarė:

6,18-7,42 Pasakojimai apie Eleazarą ir motiną bei jos septynis sūnus buvo mėgstami pirmųjų amžių krikščionių. Užrašyti Dievo tautai padrąsinti, jie duoda istoriškų detalių apie kankinimus. Knygos autorius pasakojimus naudoja fonu ilgoms kankinių kalboms.

"VIEŠPATS savo šventu žinojimu puikiai mato, kad, nors būčiau galėjęs išvengti mirties, aš ne tik pakeliu šio plakimo baisų kūno skausmą, bet ir kenčiu jį sielos džiaugsmu, kad atsiduodu jam".

[31] Taip jis mirė, palikdamas savo mirtimi kilnumo pavyzdį ir neužmirštamą drąsos liudijimą ne tik jaunimui, bet ir visai tautai.

7

Septynių brolių kankinystė

[1] Atsitiko, kad ir septyni broliai bei jų motina buvo suimti. Karalius, plakdamas rimbais ir diržais, mėgino priversti juos pasielgti prieš Dievo Įstatymą — valgyti. [2] Vienas brolių, kalbėdamas visų vardu, tarė: "Ką tu mėgini iš mūsų išgauti? Mes esame pasirengę verčiau mirti, negu nusikalsti savo protėvių įstatymams".

[3] Įtūžęs karalius įsakė įkaitinti keptuves ir katilus. [4] Juos tuojau pat įkaitinus, jis įsakė, kitiems broliams ir motinai matant, išpjauti už visus kalbėjusiam liežuvį, nulupti jam galvos odą ir nukirsti rankas bei kojas. [5] Kai jis buvo visiškai bejėgis, karalius įsakė nunešti jį dar kvėpuojantį ir kepti keptuvėje. Dūmai iš keptuvės plačiai pasklido, bet broliai ir jų motina vieni kitus drąsino, sakydami: [6] "VIEŠPATS Dievas žvelgia į mus ir iš tikrųjų mūsų gailisi, kaip Mozė pareiškė savo giesmėje, kur aiškiai sakė: 'Jis pasigailės savo tarnų'".

[7] Pirmajam broliui tokiu būdu mirus, buvo atvestas antrasis pašaipiam kankinimui. Nuplėšę jo galvos odą su plaukais, klausė: "Ar verčiau valgysi kiaulienos, negu leisi savo kūną į dalis suplėšyti?" [8] "Niekad!", — jis atsakė jiems savo protėvių kalba. Taigi ir jis savo ruožtu patyrė tas pačias kančias, kaip ir pirmasis brolis. [9] Paskutinį kartą atsikvėpdamas, jis tarė: "Nuožmusis niekše, tu atimi iš mūsų šį gyvenimą, bet pasaulio Karalius mus prikels* naujam amžinam gyvenimui. Mes mirštame už jo įstatymus!"

7,9 "... pasaulio Karalius mus prikels": šioje eilutėje ir 11.14.23.29.36 eilutėse aiškiai skelbiamas tikėjimas žmogaus, — bent teisiųjų, — prisikėlimu. Žr. taip pat 2 Mak 12,44; 14,16; Dan 12,2.

[10] Po jo tretysis buvo jų pašaipų auka. Kai jam buvo paliepta, jis iškišo liežuvį ir drąsiai ištiesė rankas. [11] Jo žodžiai buvo kilnūs: "Iš Dangaus esu tai gavęs, dėl jo įstatymų jų nebranginu ir turiu viltį visa iš jo vėl gauti". [12] Užtat net pats karalius ir jo tarnai stebėjosi drąsa jaunuolio, nieku laikiusio kančią.

[13] Jam mirus, tai pat ir ketvirtasis buvo panašiai kankinamas ir žudomas. [14] Būdamas arti mirties, jis tarė: "Aš pasirinkau mirti nuo žmonių rankos su viltimi, duota Dievo, kad jis mane sugrąžins į gyvenimą. Betgi tau prisikėlimo naujam gyvenimui nebus!"

[15] Nedelsiant buvo atvestas penktasis, ir pradėta jį kankinti. [16] Žiūrėdamas į karalių, jis tarė: "Kadangi turi valdžią tarp mirtingųjų, nors ir tu pats esi mirtingas, todėl darai, kaip tau patinka. Bet nemanyk, kad Dievas paliko mūsų tautą. [17] Tik luktelk, ir tu pamatysi, kaip jo didinga galybė kankins tave ir tavo palikuonis!"

[18] Po jo buvo atvestas šeštasis. Būdamas arti mirties, jis tarė: "Savęs veltui neapgaudinėk! Mes turime pakelti šias kančias už savo kaltes, nes nusidėjome savo Dievui. Užtat ir ištiko mus stulbinantys įvykiai! [19] Nemanyk tad, kad liksi nenubaustas, nes tu išdrįsai kovoti su Dievu!"

[20] Motina buvo ypač žavi ir verta garbingo atminimo. Tą pačią dieną ji matė savo septynis sūnus mirštant vieną po kito ir drąsiai pakėlė jų mirtį, nes jos viltis buvo VIEŠPATYJE. [21] Kiekvieną sūnų ji drąsino jų protėvių kalba. Kupina kilnaus ryžto, jungdama moters jautrumą su vyro drąsa, jiems kalbėjo: [22] "Nežinau, kaip atėjote į gyvenimą mano įsčiose. Ne aš daviau jums gyvastį, ne aš suteikiau jums gyvybės alsavimą, ne aš daviau jūsų sąnariams išvaizdą. [23] Kadangi pasaulio Kūrėjas suteikė kiekvienam išvaizdą ir nustatė visų daiktų pradžią, jis savo gailestingume duos jums vėl gyvastį ir gyvybės alsavimą, nes jūs dabar užmirštate save dėl jo Įstatymo".

[24] Antiochas jautė, kad į jį žiūrima su panieka. Priekaištingas balsas pažadino jo priešiškumą. Jauniausiajam broliui dar esant gyvam, Antiochas kreipėsi į jį ne tik žodžiais, bet ir žadėjo su priesaikomis, kad padarysiąs jį turtingą ir laimingą, jeigu jis atsisakytų protėvių gyvenimo būdo, kad paskirsiąs jį savo Bičiuliu ir pavesiąs jam tvarkyti viešuosius reikalus. [25] Jaunuoliui visiškai nekreipiant į jį dėmesio, karalius pasišaukė motiną ir ragino ją, kad patartų jaunuoliui gelbėtis. [26] Karaliui ilgokai ją raginus, galop ji sutiko įtikinti savo sūnų. [27] Pasilenkusi prie jo, išjuokdama karalių, gimtąja kalba ji

taip kalbėjo: "Mano sūnau, pasigailėk manęs. Tave nešiojau devynis mėnesius savo įsčiose, ir tave žindžiau trejus metus, tave auginau, auklėjau ir tavimi rūpinausi iki šios tavo gyvenimo akimirkos. [28]Maldauju tave, vaikeli, kad pažvelgtum į dangų bei žemę ir pasvarstytum apie visa, kas ten yra. Tada suvoksi, kad Dievas nepadarė jų iš pirma buvusių daiktų.* Tokiu pat būdu žmonija atėjo į gyvenimą. [29] Nebijok tad šio budelio, bet būk vertas savo brolių ir priimk mirtį, kad, pasigailėjimo metui atėjus, tave su jais atgaučiau".

[30] Vos jai pabaigus kalbėti, jaunuolis tarė: "Ko jūs dar laukiate? Atsisakau paklusti karaliaus įsakymui. Aš klausau įsakymo to Įstatymo, kuris buvo duotas mūsų protėviams per Mozę. [31] O tu, kuris sugalvojai tiek daug pikta hebrajams, tikrai neišvengsi Dievo rankos. [32]Mes iš tikrųjų kenčiame už savo nuodėmes. [33] Nors mūsų gyvasis VIEŠPATS pyksta ant mūsų trumpą valandėlę, kad mus nubaustų ir pamokytų, bet, atėjus laikui, jis vėl su savo tarnais susitaikys. [34] Bet tu, niekše ir nedoriausias visų mirtingųjų, kuo gali puikautis, puoselėdamas tuščią viltį ir pakeldamas ranką prieš Dangaus vaikus? [35] Tu dar neišsigelbėjai iš visagalio ir visa matančio Dievo teismo! [36] Mano broliai, pakėlę skausmą trumpą valandėlę, paveldėjo pagal Dievo Sandorą amžinąjį gyvenimą. Bet tu Dievo teismu gausi už savo įžūlumą teisingą bausmę. [37] O aš, kaip ir mano broliai, atiduodu kūną ir gyvastį už mūsų protėvių įstatymus, maldaudamas Dievą, kad greitai pasigailėtų mūsų tautos, ir kad tu per kančią ir rykštes išpažintumei, kad tik jis vienas yra Dievas. [38] Per mane ir mano brolius tepriveda prie galo Visagalio pyktį, kuriuo yra teisingai ištikęs visą mūsų tautą".

[39] Karalius įsiuto, ir su šiuo elgėsi žiauriau, negu su kitais, nes jautėsi jaunuolio paniekos įskaudintas. [40] Taip ir jauniausias sūnus mirė nepraradęs dorumo, visiškai pasitikėdamas VIEŠPAČIU.

[41] Galop po savo sūnų, mirė ir motina.

[42] Tebūna tad gana papasakota apie aukų valgymą ir nuožmiuosius kankinimus.

7,28 "... Dievas nepadarė jų iš pirma buvusių daiktų": Dievas sukūrė visa iš nieko — ex nihilo — vien savo visagale valia ir kuriamuoju žodžiu. Žr. Žyd 11,3.

E. JUDO PERGALĖS IR ŠVENTYKLOS IŠVALYMAS

8

Judas Makabėjas

[1] Tuo tarpu Judas, žinomas ir Makabėjo vardu, bei jo vyrai slapta ėjo per gyvenvietes, telkdami tautiečius. Jie patraukė į savo pusę vyrus, likusius ištikimus žydų tikėjimui, ir sutelkė jų apie aštuonis tūkstančius. [2] Jie maldavo VIEŠPATĮ pažvelgti į visų engiamą savo tautą, užjausti bedievių išniekintą Šventyklą, [3] pasigailėti miesto, kuris buvo naikinamas ir turėjo būti tuojau sulygintas su žeme, išgirsti į jį besišaukiantį kraują, [4] atsiminti nekaltų vaikų žudynes bei savo vardui tartus piktažodžiavimus ir apreikšti, kad jis nekenčia pikta.

[5] Makabėjui sutelkus savo kariuomenę, pagonys nepajėgė jam priešintis, nes VIEŠPATIES pyktis buvo tapęs gailestingumu. [6] Be įspėjimo užpuldamas, jis padegdavo miestus ir gyvenvietes, užimdavo svarbias vietoves ir priversdavo bėgti stiprias priešų pajėgas. [7] Tokius puolimus jis mėgo rengti ypač naktimis. Ilgainiui garsas apie jo narsumą plačiai pasklido.

Nikanoro ir Gorgijo žygis

[8]* Pamatęs, kad tas vyras pamažu darė pažangą ir kad jo sėkmingi žygiai darėsi vis dažnesni, Pilypas parašė Kele–Sirijos valdytojui Ptolemėjui, kad sustiprintų pajėgas karaliaus reikalams ginti. [9] Ptolemėjas nedelsdamas paskyrė Patroklo sūnų Nikanorą, vieną iš karaliaus Pirmųjų bičiulių, ir išsiuntė jį vesti į žygį nemažiau kaip dvidešimt tūkstančių pagonių iš įvairių tautų, įsakydamas sunaikinti visą Judėjos tautą. Nikanoro pavaduotoju Ptolemėjas paskyrė karvedį Gorgiją, vyrą, turintį didelę karybos patirtį. [10] Nikanoras galvojo į nelaisvę paimtus žydus parduoti į vergiją ir taip sudaryti karaliui dviejų tūkstančių talentų duoklę, kurią reikėjo mokėti romėnams, du

---

8,8-29.34-36 Šis pasakojimas apie Nikanoro ir Gorgijo žygį prieš žydus yra panašus į pasakojimą 1 Mak 3,38-4,24 skaitinyje.

tūkstančius. [11] Jis tad tuojau pat davė žinią pajūrio miestams ir kvietė juos žydų vergų pirkti, žadėdamas duoti devyniasdešimt vergų už talentą. Mat jis sapnuoti nesapnavo, kad jį užklups Visagalio teismas.

[12] Žodis apie Nikanoro žygį pasiekė Judą. Kai jis pasakė savo vyrams apie kariuomenės atėjimą, [13] bailieji ir nepasitikintys Dievo teisingumu traukėsi ir pabėgo. [14] Bet kiti, pardavę, kas jiems dar buvo likę, maldavo VIEŠPATĮ: "Išgelbėk mus, nes nedorasis Nikanoras net kariauti su mumis nepradėjęs, jau pardavė į vergiją! [15] Jeigu jau ne mūsų labui, tai dėl sandorų, sudarytų su protėviais, ir dėl tavo šiurpulingo ir garbingo vardo, kuriuo esame vadinami".

[16] Subūręs savo kareivius, šešis tūkstančius vyrų, Makabėjas juos ragino: "Neišsigąskite priešo, nebijokite didelio skaičiaus neteisėtai mus puolančių pagonių, bet narsiai kovokite. [17] Turėkite prieš akis pagonių neteisėtai padarytą smurtą šventajai Vietai, nuožmias nuniokoto miesto kančias ir, be to, protėvių gyvenimo būdo panaikinimą. [18] Juk jie pasitiki ginklais ir drąsiais žygiais, — jis kalbėjo, — o mes pasitikime Visagaliu Dievu, kuris gali vienu mostelėjimu nugalėti ne tik tuos, kurie ateina mūsų pulti, bet, jeigu reikėtų, net visą pasaulį".

[19] Be to, jis papasakojo jiems apie įvykius, kurių metu atėjo pagalba jų protėviams. Kaip Senacheribo dienomis, kai žuvo aštuoniasdešimt penki tūkstančiai, [20] arba kaip Babilonijoje įvykusio mūšio metu su galatais, aštuoniems tūkstančiams žydų kovojant drauge su keturiais tūkstančiais makedoniečių, kai makedoniečiai jau buvo patekę į bėdą, tie aštuoni tūkstančiai žydų, atėjus pagalbai iš Dangaus, sunaikino šimtą dvidešimt tūkstančių galatų ir paėmė daug grobio.

[21] Tokiais pasakojimais juos drąsindamas, jis pripildė juos ryžto mirti už savo įstatymus ir tėvynę. Po to padalijo savo kariuomenę į keturis dalinius. [22]* Savo brolius Simoną, Juozapą ir Jonataną paskyrė dalinių vadais, kiekvienam pavesdamas tūkstantį penkis šimtus

---

8,22 Šiame tekste minimas Juozapas yra vadinamas Jonu 1 Mak 2,2; 9,36.38. Ši eilutė pertraukia pasakojimą apie Nikanoro pralaimėjimą. Atrodo, kad autoriui rūpi surinkti visus sirų pralaimėjimus į vieną vietą. Apie mūšius su Timotėjumi pasakoja 1 Mak 5,37-44; 2 Mak 12,10-25; su Bakchidu — 1 Mak 7,8-20.

vyrų. 23 Be to, jis įsakė savo broliui Eleazarui skaityti garsiai šventąją Knygą ir davė slaptažodį "Dievo pagalba". Po to, pats vesdamas pirmąjį dalinį, pradėjo mūšį su Nikanoru.

24 Turėdami Visagalį savo sąjungininku, jie nukovė daugiau negu devynis tūkstančius priešo kareivių, daug jų sužeidė ir, išvedę iš rikiuotės Nikanoro kariuomenę, privertė visus bėgti. 25 Jų būsimų pirklių į vergiją pinigai pateko jiems į rankas. Tolokai vijęsi bėgančiuosius, jie buvo priversti grįžti, nes jau buvo vėlus laikas. 26 Mat ta diena buvo šabo išvakarės. Užtat dėl to jie liovėsi juos vytis. 27 Surankioję priešų ginklus ir paėmę iš jų grobį, jie šventė tą šabą, didžiai šlovindami ir dėkodami VIEŠPAČIUI, išlaikiusiam juos gyvus iki tos dienos, kurią jis leido kristi ant jų pirmajai gailestingumo rasai. 28 Po šabo jie išdalijo dalį grobio persekiojimo aukoms, našlėms ir našlaičiams, o likusį pasidalijo tarpusavyje ir davė savo vaikams. 29 Tai padarę, jie susivienijo bendram prašymui, maldaudami gailestingąjį VIEŠPATĮ visiškai susitaikinti su savo tarnais.

Pergalė prieš Timotėją ir Bakchidą

30 Susirėmimuose su Timotėjo ir Bakchido pajėgomis jie nukovė daugiau negu dvidešimt tūkstančių ir paėmė kai kurias labai aukštas tvirtoves. Jie padalijo milžinišką kiekį grobio persekiojimo aukoms, našlaičiams bei našlėms ir net seneliams, skirdami tokią pat dalį, kaip ir sau patiems. 31 Ta pačia proga jie rūpestingai surinko priešų ginklus ir pasidėjo juos svarbiose vietose. Likusį grobį nugabeno į Jeruzalę. 32 Jie nukovė Timotėjo pajėgų vadą, labai nedorą žmogų, padariusį daug žalos žydams. 33 Švęsdami savo pergalę protėvių mieste, jie sudegino Kalisteną ir vyrus, padegusius šventuosius vartus, ieškojusius prieglobsčio mažajame name. Taip jie gavo teisingą atlygį už savo nedorumą.

Nikanoro pažeminimas

34 Trissyk prakeiktas Nikanoras, kuris atsivedė tūkstančius pirklių, kad pirktų žydus į vergiją, 35 VIEŠPAČIUI padedant buvo pažemintas vyrų, kuriuos jis laikė nieku. Nusivilkęs savo puošnius drabužius, jis bėgo vienas per kraštą kaip pabėgęs vergas, kol pasiekė Antiochiją. Jam nuostabiai pasisekė sunaikinti savo kariuomenę!

[36] Taigi žmogus, kuris žadėjo parūpinti duoklę romėnams, paimdamas į nelaisvę Jeruzalės žmones, pareiškė, kad žydai turėjo Gynėją ir kad žydai buvo nenugalimi dėl to, jog laikėsi jiems duotų savo Gynėjo įsakymų.

9

Antiocho bausmė ir mirtis

[1]* Atsitiko, kad maždaug tuo metu Antiochas buvo pasitraukęs sąmyšyje iš Persijos valdų. [2] Jis buvo įžygiavęs į miestą, vadinamą Persepoliu, norėdamas apiplėšti šventyklas ir užimti miestą. Bet miesto gyventojams suskubus imtis ginklų, Antiochas ir jo kariuomenė buvo nugalėti. Taigi Antiochas buvo gyventojų priverstas bėgti ir pasitraukti su gėda. [3] Atvykęs į Ekbataną, jis sužinojo, kas buvo įvykę su Nikanoro ir Timotėjo pajėgomis. [4] Įniršęs jis užsimojo priversti žydus kentėti už gėdą, kurią buvo jam padarę žmonės, privertę jį bėgti. Jis tad įsakė savo kovos vežimo vežėjui važiuoti nesustojant, kol nebus užbaigta kelionė. Tačiau su juo drauge keliavo Dangaus teismas! Mat būdamas įžūlus, jis ištarė: "Kai į Jeruzalę nuvyksiu, ją paversiu žydų kapinėmis".

[5] Visa matantis VIEŠPATS, Izraelio Dievas, ištiko jį nepagydomu ir nematomu smūgiu. Vos jam ištarus šiuos žodžius, jį apėmė nepagydomi vidurių skausmai ir aštrus vidinis mėšlungis, — [6] ir tai labai teisingai, nes jis buvo draskęs kitų vidurius daugybe nuožmių priemonių. [7] Tačiau jis nesiliovė būti įžūlus, dabar jis buvo net labiau pasipūtęs. Alsuodamas ugnimi iš pykčio žydams, jis liepė dar greičiau važiuoti. Atsitiko, kad tą akimirką, greitai riedančiam vežimui netikėtai pasvirus, jis iš jo iškrito. Nuo didelio sutrenkimo visi jo kūno sąnariai išėjo iš savo vietos. [8] Taip žmogus, kuris anksčiau pilnas antžmogiško įžūlumo manė galėsiąs įsakinėti jūros bangoms ir

---

9,1-28 Autorius, norėdamas palaikyti krūvoje visus pasakojimus apie Dievo bausmę savo tautos persekiotojams, čia prideda ir pasakojimus apie Antiocho ligą ir mirtį. (Iš tikrųjų Antiochas mirė tik po Šventyklos išvalymo. Žr. 1 Mak 4,36-59; 6,1-16; 2 Mak 10,1-8). Autorius panašiai pasielgia su pasakojimais apie Judo žygius Idumėjoje bei Transjordanijoje (žr. 2 Mak 5,1-51; 2 Mak 10,14-38) ir su pasakojimu apie pirmąjį Lysijo žygį (žr. 1 Mak 4,26-35; 2 Mak 11,1-15).

vaizdavosi galėsiąs pasverti kalnų viršūnes svarstyklėmis, gulėjo paslikas ir turėjo būti nešamas neštuvais, visiems aiškiai parodydamas Dievo galybę. [9] Iš tikrųjų šio nedoro žmogaus kūnas knibždėjo nuo kirmėlių ir dar gyvas kentėdamas baisius skausmus, jis taip supuvo, kad visa kariuomenė šlykštėjosi to tvaiko, kurį kėlė puvimas. [10] Prieš trumpą valandėlę tas žmogus tarėsi galįs paliesti dangaus skliauto žvaigždes, o dabar dėl nepakeliamo tvaiko niekas nepajėgė jo nešti.

[11] Galop palūžusia dvasia, jis pradėjo atsisakyti savo didžio įžūlumo ir ateiti į protą, nes visą laiką buvo skausmų kankinamas. [12] Nebegalėdamas daugiau pakelti savo paties tvaiko, jis ištarė šiuos žodžius: "Dievui paklusti yra teisinga. Mirtingieji neturi manyti, kad jie yra lygūs su Dievu".

[13] Tada šis niekšingas žmogus padarė įžadą VIEŠPAČIUI, bet nebesulaukė jo pasigailėjimo. Jis tarė: [14] "Aš paskelbsiu Jeruzalę laisvu miestu". Tą patį miestą, į kurį jis skubinosi, norėdamas jį sulyginti su žeme ir paversti kapinėmis! [15] "Aš sulyginsiu žydus su Atėnų piliečiais". Tuos pačius žydus, iš kurių jis buvo sumanęs atimti teisę pasilaidoti; jis norėjo išmesti jų kūnus drauge su jų mažylių kūnais, paukščiams ir žvėrims suryti! [16] "Aš išpuošiu šventuosius Namus rinktinėmis įžado dovanomis, daugeriopai atsilyginsiu už šventuosius reikmenis ir parūpinsiu iš savo pajamų aukoms reikalingas lėšas". Tą pačią Šventyklą, kurią anksčiau buvo apiplėšęs! [17] "Be to, aš tapsiu žydu ir apkeliausiu visą žmonių gyvenamą pasaulį, skelbdamas Dievo galybę".

[18] Tačiau visa tai jo kančios nepalengvino. Iš tikrųjų jį buvo ištikęs teisus Dievo teismas. Todėl jis, netekęs vilties, parašė žydams žemiau perrašytą laišką, kupiną maldavimo dvasios. Jo turinys buvo toks:

> [19]* "Žydams, gerbiamiems piliečiams, jų karalius ir karvedys Antiochas siunčia širdingą pasveikinimą ir geriausius linkėjimus jų sveikatai ir gerovei.

9,19-27 Nežiūrint pastabos 18–ojoje eilutėje, šis laiškas iš tikrųjų nėra maldavimas. Veikiau jis yra pranešimas visiems karaliaus pavaldiniams apie jo sūnaus paskyrimą įpėdiniu ir ištikimybės naujam karaliui prašymą. Atrodo, kad tas pats laiškas, atrodantis pernelyg tikras, buvo siųstas įvairioms karalystės tautoms su mažais pakeitimais laiško pradžioje.

[20] Jeigu jūs ir jūsų vaikai esate sveiki ir jums einasi, kaip jūs norite, esu patenkintas. Pasitikėdamas dangumi, [21] aš atsimenu su malonumu jūsų pagarbą ir gerą valią. Grįždamas iš Persijos valdų, aš susirgau nemalonia liga ir laikau reikalinga pasirūpinti bendra visų gerove. [22] Dėl savo būklės aš nenusimenu, nes turiu daug vilties išgyti iš savo ligos, [23] bet pastebėjau, kad mano tėvas tomis progomis, kai darydavo žygį į aukštutines valdas, paskirdavo savo įpėdinį, [24] nes kitaip, jeigu įvyktų kas netikėta, ar ateitų bloga žinia, visos karalystės žmonėms būtų rūpesčio, nes nežinotų, kam buvo patikėta jo valdžia. [25] Be to, aš turiu omenyje, kad kaimynystės valdovai, ypač prie mūsų karalystės ribų, laukia progos ir nori matyti, kas įvyks. Todėl aš paskyriau karaliumi savo sūnų Antiochą, kuriam anksčiau ne sykį esu valdžią patikėjęs ir kurį daugumui jūsų esu gyręs, kai skubėdavau į aukštutines valdas. Aš jam parašiau, kas čia yra parašyta.* [26] Todėl aš raginu ir maldauju, kad atsimintumėte bendrą bei asmenišką naudą, kurią esate patyrę, ir kiekvienas jūsų palaikytumėte dabartinę gerą valią. [27] Nes aš esu tikras, kad jis seks mano pėdomis ir elgsis su jumis saikingai ir maloniai".

[28] Taip tas žmogžudys ir piktažodžiautojas, po baisių kančių, kokiomis jis buvo kankinęs kitus, pabaigė savo gyvenimą skaudžia mirtimi svetimo krašto kalnuose. [29] Jo įbrolis Pilypas pargabeno jo kūną namo, bet, bijodamas Antiocho sūnaus, pasitraukė į Egiptą pas Ptolemėją Filometorą.

9,25 "... jam parašiau, kas čia yra parašyta": šis laiškas nebuvo įterptas į 2 Mak knygą.

10

Šventyklos ir miesto apvalymas

[1] Makabėjas ir jo vyrai, VIEŠPAČIUI vadovaujant, atkovojo Šventyklą ir miestą. [2] Jie sugriovė prekyvietėje svetimšalių pastatytus aukurus, ir sunaikino stabų aptvarus. [3] Išvalę Šventyklą, jie padarė naują aukurą aukoms. Po to, įžiebę titnagu ugnį, jie atnašavo aukas pirmą kartą po dvejų metų,* degino smilkalus, uždegė lempas ir išdėliojo Artumo duoną. [4] Visa tai padarę, jie puolė kniūpsčia, maldaudami VIEŠPATĮ, kad niekad daugiau nepatektų į tokias nelaimes. Verčiau, jei jie kada nors ir nusidėtų, būtų paties VIEŠPATIES gerumu pamokomi, bet nebūtų atiduodami į piktažodžiaujančių ir žiaurių pagonių rankas. [5] Atsitiko, kad tą pačią dieną, kurią šventovė buvo svetimtaučių išniekinta, įvyko ir jos apvalymas, būtent dvidešimt penktąją devintojo mėnesio, tai yra Kislevo, dieną. [6] Tarsi Palapinių iškilmę, jie su džiaugsmu šventė ją aštuonias dienas, atsimindami, kad neseniai, Palapinių iškilmės metu, jie klajojo po kalnus ir olas tarsi laukiniai žvėrys. [7] Todėl, laikydami rankose vijokliais apipintas lazdeles, žalias šakas bei palmes, jie giedojo šlovės giesmes Tam, Kuris išvalė savo šventąją Vietą. [8] Visuotiniu balsavimu buvo nustatyta, kad visa žydų tauta švęstų kasmet tas dienas.

F. VĖL SIAUČIA PERSEKIOJIMAS

Ptolemėjo mirtis

[9] Toks buvo Antiocho, vadinamo Epifanu, galas. [10] O dabar papasakosime, kas įvyko valdant Antiochui Eupatorui, ano nedoro karaliaus sūnui, ir duosime trumpą suvestinę didžiųjų nelaimių, kurias atnešė karai. [11] Mat tas žmogus, tapęs karalystės valdovu, paskyrė kažkokį Lysiją Kele–Sirijos bei Finikijos valdžios galva ir karvedžiu.

10,3 "... pirmą kartą po dvejų metų": po trejų metų pagal 1 Mak 1,54 ir 1 Mak 4,52.

[12] Ptolemėjas, vadinamas Makronu,* buvo pirmasis valdovas, ėmęsis priemonių teisingai valdyti žydus ir daręs ką galėjo, bandydamas būti su jais taikoje ir norėdamas atlyginti už jiems padarytas skriaudas. [13] Bet už tai jis buvo Karaliaus bičiulių apskųstas Eupatorui. Iš tikrųjų jis pats dažnai iš visų pusių girdėjo save vadinant išdaviku už tai, kad jis buvo palikęs jam Filometoro patikėtą Kiprą ir kad buvo perėjęs į Antiocho Epifano pusę. Nepajėgdamas garbingai atlikti savo pareigų, jis išgėrė nuodų ir užbaigė savo gyvenimą.

Pergalė prieš idumiečius

[14]* Gorgijas, tapęs srities valdytoju, samdė svetimtaučių dalinius ir naudojo juos nuolatiniam karui su žydais. [15] Tuo pačiu metu idumiečiai, turėję savo rankose stiprias tvirtoves, irgi nedavė žydams ramybės, Jie priimdavo bėglius iš Jeruzalės, kurstydami tęsti karą. [16] Makabėjas ir jo vyrai pasimeldę, maldaudami Dievą būti jų sąjungininku, leidosi į skubų žygį prieš idumiečių tvirtoves. [17] Narsiai jas puldami, jie paėmė tas vietas ir, nuviję gynusius sienas, žudė visus pakliuvusius į jų rankas, užmušdami nemažiau kaip dvidešimt tūkstančių.

[18] Betgi bent devyni tūkstančiai rado prieglaudą dviejuose ypač stipriuose bokštuose su viskuo, kas reikalinga priešintis apgulai. [19] Makabėjas, palikęs Simoną ir Juozapą, dar ir Zachėją su jo daliniu, — pakankamą skaičių apgulai palaikyti, — pats leidosi į vietas, kur buvo skubiau reikalingas. [20] Tačiau kai kurie vyrai iš Simono dalinio, mėgę pinigus, buvo papirkti keleto bokštuose buvusių vyrų ir, gavę septyniasdešimt drachmų, leido kai kuriems jų praslysti. [21] Kai žinia apie tai pasiekė Makabėją, jis sušaukė visus dalinių vadus ir apkaltino tuos vyrus, kad jie pardavė savo brolius, paleisdami priešus už pinigus su jais kovoti. [22] Nubaudęs išdavikais tapusius vyrus mirtimi, nedelsdamas paėmė abu bokštus. [23] Jam sekantis visur su ginklu rankoje, jis sunaikino daugiau negu dvidešimt tūkstančių vyrų dviejuose bokštuose.

10,12 "... Ptolemėjas, vadinamas Makron(u)": Ptolemėjas, vadinamas Didžiuoju, buvo Dorymeno sūnus (žr. 2 Mak 4,45). Iš pradžių jis buvo žydams priešiškas (žr. 2 Mak 6,8).

10,14-23 Turbūt tai buvo tas pats Judo žygis, apie kurį pasakojama 1 Mak 5,1-3 tekste.

Judas nugali Timotėją ir užima Gezerį

[24] Timotėjas, kuris jau anksčiau buvo žydų nugalėtas,* pasitelkdamas nemažą skaičių raitininkų iš Azijos, surinko didžiulę samdinių kariuomenę. Jis atžygiavo, norėdamas užimti Judėją ginklu vienu mūšiu. [25] Jam artėjant, Makabėjas ir jo vyrai apsibarstė galvas pelenais ir apsijuosė ašutinėmis, maldaudami Dievą. [26] Parpuolę kniūpsčia ant laiptų prie aukuro, jie maldavo, kad būtų ir jiems gailestingas, ir priešas jų priešams, ir nedraugas jų nedraugams, kaip pareiškia Įstatymas. [27] Atsikėlę po maldos, jie apsiginklavo ir nužygiavo tolokai nuo miesto. Atžygiavę netoli priešo, jie apsistojo. [28] Vos pradėjus aušti,* abi kariuomenės pradėjo mūšį. Viena, turinti sėkmės ir pergalės pažadu ne tik savo narsumą, bet ir pasitikėjimą VIEŠPAČIU, o kita, imanti savo vadu kovos įniršį.

[29] Mūšiui įsišėlus, priešui pasirodė iš dangaus penki didingi raiteliai ant žirgų su auksinėmis kamanomis, išsirikiavę žydų priekyje. [30] Du iš jų, apsupę Makabėją iš šonų, dengė jį savo šarvais ir ginklais, saugodami nuo sužeidimo. Jie paleido tokį strėlių ir žaibų lietų į priešus, kad šie, visiškai sumišę ir apakinti, bėgo į visas puses. [31] Dvidešimt tūkstančių penki šimtai pėstininkų ir šeši šimtai raitininkų buvo užmušti.

[32] Pats Timotėjas pabėgo į tvirtovę, vadinamą Gazara, su labai stipria įgula, kurios vadas buvo Chaereas. [33] Keturias dienas Makabėjas ir jo vyrai gerai nusiteikę laikė apgulę tvirtovę. [34] Gynėjai viduje, pasitikėdami vietos saugumu, nesiliovė baisiai piktažodžiauti ir nepadoriais žodžiais spjaudyti. [35] Bet penktajai dienai auštant, dvidešimt jaunų vyrų iš Makabėjo kariuomenės, kupini pykčio dėl piktažodžiavimo, narsiai užkopė siena ir su laukinių žvėrių įniršiu guldė kiekvieną, drįsusį pastoti jiems kelią. [36] Taip gynėjus sugluminus ir jų dėmesį patraukus, kiti panašiai užkopė ir, aplenkę gynėjus, padegė bokštus. Jų laužuose piktažodžiautojai sudegė gyvi. Tuo tarpu pirmieji, pralaužę vartus, įleido visą likusią kariuomenę. Miestas bu-

10,24 "Timotėjas ... anksčiau ... žydų nugalėtas": apie tai pasakojama 2 Mak 8,30-33 tekste.

10,28 "Vos pradėjus aušti...": tas pat mūšis auštant, apie kurį rašoma 1 Mak 5,30-34 tekste.

vo paimtas. [37] Jie užmušė Timotėją,* rastą pasislėpusį vandens talpykloje, jo brolį Chaereą ir Apolofaną. [38] Atlikę šiuos žygdarbius, jie dėkingumo ir šlovės giesmėmis garbino VIEŠPATĮ, rodantį Izraeliui didelį gerumą ir suteikiantį jiems pergalę.

11

Pergalė prieš Lysiją

[1]* Tuojau po to karaliaus auklėtojas ir giminaitis Lysijas, karalystės valdžios galva, įvykiais būdamas labai nepatenkintas, [2] sutelkė apie aštuoniasdešimt tūkstančių pėstininkų bei visą savo raitiją ir leidosi į žygį prieš žydus. Jo užmojis buvo padaryti Jeruzalę graikų nausėdija, [3] apdėti mokesčiais Šventyklą, kaip jis darė su kitų tautų šventomis vietomis, ir kasmet pardavinėti vyriausiąją kunigystę. [4] Su Dievo galybe jis visiškai nesiskaitė, išdidžiai pasitikėdamas savo dešimtimis tūkstančių pėstininkų, tūkstančiais raitijos ir aštuoniasdešimčia dramblių. [5] Taip jis įžygiavo į Judėją. Pasiekęs Bet–Zūrą, įtvirtintą vietą, esančią apie penketą schoinų* nuo Jeruzalės, jis pradėjo jį stipriai pulti.

[6] Kai Makabėją ir jo vyrus pasiekė žinia, kad Lysijas apgulė tvirtoves, jie ir visi gyventojai, meldėsi su dejone ir ašaromis į VIEŠPATĮ, maldaudami, kad siųstų gerąjį angelą Izraelio gelbėti. [7] Makabėjas buvo pats pirmasis, ėmęsis ginklo. Jis ragino taip pat kitus statyti su juo savo gyvybę į pavojų ir eiti į pagalbą savo broliams. Jie tad ir išskubėjo visi kaip vienas vyras. [8] Ūmai, dar jiems tebesant netoli Jeruzalės, jų priekyje pasirodė raitelis, apsirengęs baltais drabužiais ir mosikuodamas auksiniais ginklais. [9] Tada jie drauge vienu balsu pagarbino gailestingąjį Dievą ir jų drąsa taip pakilo, kad jie buvo pasirengę smeigti savo ginklais ne tik mirtinguosius, bet ir

---

10,37 "... užmušė Timotėją": atrodo, kad tas pat Timotėjas yra gyvas 2 Mak 12,2.18-25 skaitinyje. Šis tekstas nenuoseklus chronologiškai. Gazara — Gezer(is) — buvo žydų paimtas kur kas vėliau. Žr. 1 Mak 9,50-53; 13,53.

11,1-12 Lysijo pralaimėjimas prie Bet–Zūro turbūt įvyko prieš Šventyklos išvalymą. Žr. 1 Mak 4,26-35.

11,5 "... penketą schoinų": maždaug 32 km į pietus nuo Jeruzalės.

plėšriausius žvėris bei geležines sienas. [10] Jie žygiavo pirmyn kovos gretomis, turėdami savo dangiškąjį sąjungininką, nes VIEŠPATS buvo jiems gailestingas. [11] Tarsi liūtai, jie metėsi ant priešo, pagul-dydami iš jų vienuolika tūkstančių pėstininkų ir tūkstantį šešis šimtus raitelių, o kitus priversdami bėgti. [12] Dauguma pabėgusiųjų buvo be ginklų ir sužeisti. Pats Lysijas turėjo gelbėtis negarbingai pabėgdamas.

[13] Bet Lysijas nebuvo kvailas žmogus. Apsvarstęs jį ištikusį pralaimėjimą, jis suprato, kad hebrajai buvo nenugalimi, nes galingasis Dievas kovojo jų pusėje. Užtat jis nusiuntė pasiuntinius, [14] kad juos įtikintų spręsti reikalus teisingomis sąlygomis, pažadėdamas paveikti ir karalių, kad jis taptų jų draugu. [15] Makabėjas, trokšdamas visų gerovės, sutiko su viskuo, ką Lysijas pasiūlė. Karalius savo ruožtu patenkino visus žydų prašymus, kuriuos Makabėjas įteikė Lysijui raštu.

Laiškai

[16] Lysijo laiško žydams turinys buvo toks:

"Lysijas žydų tautai.
Džiugus pasveikinimas!

[17] Jonas ir Absalomas, jūsų pasiuntiniai, perdavė jūsų pasirašytą pranešimą ir teiravosi apie jame minimus reikalus. [18] Aš pranešiau karaliui, kas tik buvo reikalinga jam pranešti, ir jis patenkino visus priimtinus prašymus. [19] Jeigu jūs būsite geros valios karalystės atžvilgiu, aš stengsiuosi rūpintis jūsų gerove ateityje. [20] Minėtus reikalus bei jų smulkmenas aptarti su jumis pavedžiau savo atstovams ir jūsų pasiuntiniams. [21] Likite sveiki! Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai,* Dioskorinto mėnesio dvidešimt ketvirtoji".

11,21 "Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai": 164 m. prieš Kristų. Mėnesio vardas ir jo vieta kalendoriuje nėra nustatyta.

[22] Karaliaus laiške buvo parašyta:

"Karalius Antiochas savo broliui Lysijui.
Džiugus pasveikinimas!

[23] Nūnai, mūsų tėvui užėmus savo vietą tarp dievų, mes norime, kad karalystės pavaldiniai nebūtų trukdomi tvarkyti savo reikalus. [24] Mes suprantame, kad žydai nepritaria mūsų tėvui graikų papročių reikalu, bet teikia pirmenybę savo gyvenimo būdui ir prašo, kad būtų leista jiems laikytis savo papročių. [25] Todėl, kadangi norime, kad ši tauta, kaip ir kitos, nekeltų neramumų, mes nutarėmė, kad jų Šventykla būtų jiems sugrąžinta ir kad jie gyventų, laikydamiesi savo protėvių papročių. [26] Tebūna tad tavo rūpestis perduoti jiems žinią ir pareikšti jiems draugystės pažadus, kad jie, žinodami mūsų nusistatymą, būtų geros nuotaikos ir, būdami patenkinti, atsidėtų savo gyvenimui".

[27] Karaliaus laiškas žydų tautai buvo toks:

"Karalius Antiochas žydų Seniūnų tarybai ir visiems žydams.
Džiugus pasveikinimas!

[28] Mes tikime, kad jūs esate sveiki. To mes linkime. Ir mes esame sveiki.
[29] Menelajus man pranešė, kad norite grįžti namo ir rūpintis savo reikalais. [30] Todėl visi tie, kurie sugrįš namo prieš Ksantiko mėnesio trisdešimtąją dieną, gali būti tikri, kad jiems nėra ko bijoti. [31] Žydai gali valgyti savo maistą ir gyventi pagal savo įstatymus, kaip anksčiau. Nė vienas jų nebus kaip nors varginamas už kaltes, padarytas per nežinojimą. [32] Aš parašiau Menelajui, kad jus padrąsintų. [33] Likite sveiki! Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai,* Ksantiko mėnesio penkioliktoji".

11,33 "Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai": ši data yra ta pati, kaip ir romėnų laiško data (žr. 38–ąją eilutę), negali būti teisinga. Karaliaus laiškas turi būti susietas su Seleukidų eros 149–iais metais, t.y. 163 m. prieš Kristų. Turbūt paminėjimas laiške Ksantiko mėnesio (žr. 30–ąją eilutę) paskatino autorių perkelti į šią vietą romėnų laiško datą.

[34] Ir romėnai atsiuntė jiems laišką, kuris taip skamba:

"Kvintas Memijus ir Titas Manijus, romėnų pasiuntiniai, žydų tautai. Džiugus pasveikinimas!

[35] Su Lysijo, karaliaus giminaičio, jums suteiktomis lengvatomis ir mes sutinkame. [36] Bet apie dalykus, kurie jo nuosprendžiu turi būti perduoti karaliui, kai tik juos apsvartysite, skubiai atsiųskite pasiuntinį, kad mes galėtume pateikti jums naudingus pasiūlymus, nes mes esame pakeliui į Antiochiją. [37] Skubėkite tad atsiųsti pasiuntinius, kad praneštų apie jūsų nusistatymą. [38]* Likite sveiki! Šimtas keturiasdešimt aštuntieji metai, Ksantiko mėnesio penkioliktoji".

12

Vėl siaučia persekiojimas

[1] Padarius šiuos susitarimus, Lysijas sugrįžo pas karalių, o žydai atsidėjo ūkininkavimui. [2] Bet kai kurie vietiniai valdytojai, Timotėjas ir Genajaus sūnus Apolonijus,* taip pat ir Hieronimas bei Demofonas, o, be šių kipriečių, dar ir vadas Nikanoras, — nenorėjo leisti jiems ramiai ir taikoje gyventi. [3] Jopės gyventojai padarė ypač nedorą nusikaltimą. Jie pasikvietė tarp jų gyvenusius žydus — vyrus, moteris ir vaikus — sėsti į prirengtus laivus, lyg neturėdami jokių piktų kėslų. [4] Netgi kvietimas buvo duotas bendru miesto nutarimu. Žydai kvietimą priėmė, nes jie norėjo gyventi taikoje, ir nieko neįtarė. Jopės gyventojai, nugabenę juos į atvirą jūrą, bent du šimtus paskandino.

Judo Makabėjo veikla

[5] Kai Judas gavo žinią apie žiaurų savo tautiečių likimą, jis pasišaukė savo vyrus [6] ir kreipėsi malda į Dievą, teisų teisėją. Po to leidosi į žygį prieš savo tautiečių žudikus. Puldamas nakčia, jis

11,38 Data — 164 m. prieš Kristų, balandžio mėn. 12 d.

12,2 "... Apolonijus": skirtingas nuo Apolonijaus, Menestėjo sūnaus (žr. 2 Mak 4,21). Ir Nikanoras turbūt yra skirtingas nuo Nikanoro 2 Mak 14,2 tekste.

padegė uostą, sudegino laivus ir išžudė visus į juos subėgusius, ieškančius prieglaudos. [7] Po to, kadangi miesto vartai buvo uždaryti, Judas pasitraukė, ketindamas vėl atžygiuoti ir sunaikinti visus Jopės žmones. [8] Bet sužinojęs, kad ir Jamnijos gyventojai nori tokiu pat būdu sunaikinti tarp jų gyvenančius žydus, [9] Judas užpuolė jamniečius nakčia, padegė jų uostą ir laivus. Liepsnų pašvaistė matėsi Jeruzalėje, už dviejų šimtų keturiasdešimties stadijų.*

Žygis į Gileadą

[10] ... Jiems žygyje prieš Timotėją paėjus iš ten maždaug dvi stadijas,* juos užpuolė bent penki tūkstančiai arabų su penketu šimtų raitininkų. [11] Po nuožmaus mūšio, Judas ir jo vyrai, Dievui padedant, juos nugalėjo. Nugalėti, klajokliai maldavo Judą daryti su jais taiką, pažadėdami duoti galvijų ir padėti jam bei jo vyrams ir kitais būdais. [12] Judas, numatydamas, kad jie iš tikrųjų gali būti daug kuo naudingi, sutiko sudaryti su jais taiką. Gavę jo pažadus, klajokliai sugrįžo į savo palapines.

[13] ... Jis užpuolė ir miestą, stipriai įtvirtintą pylimais bei sienomis, kuriame gyveno visokiausi pagonys. Jo vardas buvo Kaspinas. [14] Miesto žmonės, pasitikėdami jo sienų stiprumu ir savo atsargų sandėliais, elgėsi su Judu bei jo vyrais labai įžūliai, užgauliodami ir net piktažodžiaudami bei rėkaudami šlykščius žodžius. [15] Bet Judas ir jo vyrai, šaukdamiesi didžiojo pasaulio Šeimininko, sugriovusio Jozuės dienomis Jerichą be mūrdaužių ir karo pabūklų, metėsi kopti ant sienų su įniršiu. [16] Paėmę miestą Dievo valia, jie padarė tokias neapsakomas skerdynes, kad gretimas dviejų stadijų* platumo tvenkinys atrodė lyg kraujo pripildytas.

12,9 "... už dviejų šimtų keturiasdešimties stadijų": maždaug 48 km į vakarus nuo Jeruzalės.

12,10 "... iš ten maždaug dvi stadijas": ne iš anksčiau minėtos Jamnijos (žr. 8-9 eilutes), ar Jopės (žr. 3-4 eilutes), bet iš vietos Transjordanijoje maždaug 4 km. 10-26 eilučių pasakojimas yra tolygus 1 Mak 5,9-13.24-54 teksto pasakojimui apie Judo žygius šiaurinėje Transjordanijoje.

12,16 "... dviejų stadijų": maždaug 4 km platumo.

Karnajimų mūšis

[17] Iš ten, norėdami pasiekti Charaksą ir žydus, kurie buvo vadinami "Tubijanais",* jie nužygiavo septynis šimtus penkiasdešimt stadijų.* [18] Atžygiavę, jie srities vado Timotėjo ten neberado, nes jis, nepasisekus savo tikslo pasiekti, buvo jau iš ten pasitraukęs. Nepaisant to, jis buvo palikęs vienoje vietoje labai stiprią įgulą. [19] Dositėjas ir Sosipateris, du Makabėjo vyresni vadai, leidosi į žygį ir sunaikino daugiau negu dešimt tūkstančių vyrų, Timotėjo paliktų tvirtovėje. [20] O Makabėjas, padalijęs savo kariuomenę į pulkus ir paskyręs jiems vadus, išskubėjo vytis Timotėjo, kuris turėjo su savimi šimtą dvidešimt tūkstančių pėstininkų ir du tūkstančius penkis šimtus raitininkų. [21] Timotėjas, sužinojęs, kad Judas jį vejasi, nusiuntė moteris, vaikus ir mantą į vietą, vadinamą Karnajimais. Tą vietą paimti buvo sunku, nes dėl prieigų siaurumo ji buvo vargiai prieinama. [22] Vis dėlto, pirmajam Judo pulkui pasirodžius, baimė ir klaikas ištiko priešą, nes aiškiai pajuto, kad į mūšį eina tas, kuris visa mato. Į visas puses blaškydamiesi, jie taip skubėjo bėgti, kad daugeliu atvejų vieni kitus žeidė ir buvo savųjų kalavijais nudurti. [23] Judas juos vijosi iš visų jėgų ir, guldydamas nusidėjėlius kalaviju, sunaikino apie trisdešimt tūkstančių.

[24] Pats Timotėjas pateko į Dositėjo bei Sosipaterio ir jų vyrų rankas. Dideliu suktumu jis prašėsi, kad jį gyvą paleistų, nes jis turėjo nelaisvėje daugelio jų tėvus ir kai kurių brolius, kurių gyvasties nebūtų pasigailėta. [25] Kai galop daugybe žodžių juos įtikino, kad jis savo pažado laikysis ir atiduos belaisvius sveikus, norėdami išgelbėti savuosius, jį paleido.

[26] Tada Judas, pasiekęs Karnajimus ir Atargaties* šventyklą, išžudė dvidešimt penkis tūkstančius žmonių.

Kitos pergalės

[27] Juos nugalėjęs ir sunaikinęs, jis vedė savo kariuomenę ir prieš Efroną, įtvirtintą miestą, kuriame buvo Lysijo buveinė ir gyveno visokių tautų žmonės. Jauni stipruoliai užėmė savo vietas gretose sie-

---

12,17 "... septynis šimtus penkiasdešimt stadijų": maždaug 100 km nuo Jeruzalės.
"... vadinami 'Tubijanais'": jie gyveno "Tob(o) krašte". Žr. 1 Mak 5,13.
12,26 "... Atargaties": sirų deivė, vaizduojama turinti žuvies kūną.

nų ginti. Jie kovojo narsiai. Mieste buvo dideli sandėliai su pabūklais svaidymui ir sviediniais. [28] Bet žydai šaukėsi Visagalio, kuris savo galybe triuškina priešų jėgas, ir, paėmę miestą į savo rankas, paguldė apie dvidešimt penkis tūkstančius jo gyventojų.

[29] Pakilę iš ten, jie nuskubėjo į Skitopolį, esantį šešis šimtus stadijų* atstu nuo Jeruzalės. [30] Bet ten gyvenę žydai paliudijo jiems parodytą Skitopolio gyventojų gerą valią ir jų draugišką elgesį su jais net nelaimės metu. [31] Todėl Judas ir jo vyrai padėkojo Skitopolio gyventojams, ragindami ir ateityje juos būti palankius jų tautai. Pagaliau prieš pat Savaičių iškilmę jie parvyko į Jeruzalę.

Žygis prieš Gorgiją

[32] Po iškilmių, vadinamų Sekminėmis, jie skubiai leidosi į žygį prieš Idumėjos valdytoją Gorgiją, [33] atžygiavusį prieš juos su trim tūkstančiais pėstininkų ir keturiais šimtas raitininkų. [34] Prasidėjus mūšiui, žuvo keletas žydų. [35] Tačiau Dositėjas, vienas iš Bakenoro vyrų,* būdamas raitas ir stiprus vyras, pagavo Gorgiją ir, sugriebęs už skraistės, vilko jį prievarta, norėdamas paimti tą prakeiktą vyrą gyvą, bet vienas iš Trakijos raitininkų jį užpuolė ir nukirto jam ranką prie peties. Gorgijas tad išsigelbėjo ir pabėgo į Marisą...

[36] Esdriui ir jo vyrams ilgai kovojus ir pavargus, Judas šaukėsi VIEŠPATIES, kad pasirodytų mūšyje sąjungininku ir vadu. [37] Protėvių kalba kartodamas kovos šūkį ir giesmes, jis puolė Gorgijo vyrus ir, netikėtai juos užklupęs, privertė bėgti.

Auka už žuvusiuosius

[38] Po to Judas, subūręs savo pajėgas, nužygiavo į Adulamo miestą. Kadangi turėjo tuojau pasibaigti savaitė, jie nusivalė pagal paprotį ir ten atšventė šabą. [39] Kitą dieną, kadangi tai buvo tapę reikalinga, Judas ir jo vyrai nuėjo paimti žuvusiųjų kūnus ir parnešti juos

---

12,29 "... Skitopolį, esantį šešis šimtus stadijų": graikiškasis Bet–Šano miesto vardas, maždaug 120 km atstu nuo Jeruzalės. Žr. 1 Mak 5,52.

12,35 "... vienas iš Bakenoro vyrų": keletas senųjų tekstų jį laiko "vienu iš Tubijanų". Žr. 17–ąją eilutę.

palaidoti su jų giminėmis protėvių kapuose. [40] Po kiekvieno žuvusiojo tunika buvo rasta šventieji Jamnijos stabų atminai, kuriuos žydams Įstatymas draudžia nešioti. Visiems buvo aišku, kad tai buvo priežastis, dėl kurios tie vyrai buvo žuvę. [41] Visi tad šlovino kelius VIEŠPATIES, teisiojo teisėjo, kuris atidengia paslėptus dalykus, [42]* ir atsidėjo maldai, prašydami, kad žuvusiųjų padarytoji nuodėmė būtų visiškai atleista. Po to kilnusis Judas ragino žmones vengti nuodėmės, nes jie savo akimis matė, kas už nuodėmę buvo ištikę žuvusiuosius. [43] Be to, jis, surinkęs iš savo kareivių du tūkstančius sidabrinių drachmų, nusiuntė į Jeruzalę, kad būtų parūpinta atnaša už nuodėmę. Tai darydamas, jis elgėsi gerai bei kilniai ir turėjo mintyje mirusiųjų prisikėlimą. [44]* Iš tikrųjų, jeigu jis nebūtų laukęs, kad žuvusieji prisikels, būtų buvę nenaudinga ir kvaila melstis už mirusiuosius. [45] Be to, jis suvokė, kad nepaprastai garbingas atlygis laukia tų, kurie užmiega dievotai — tai šventa ir dievota mintis. [46] Todėl jis ir darė auką už mirusiuosius, kad jie būtų išlaisvinti iš šios nuodėmės.

13

Sirai įsiveržia į Judėją

[1] Šimtas keturiasdešimtaisiais metais* Judą ir jo vyrus pasiekė žinia, kad Antiochas Eupatoras yra įsiveržęs į Judėją su didele kariuomene, [2] su juo ir jo globėjas, valdžios galva, Lysijas. Jie vedė graikų kariuomenę, kurią sudarė šimtas dešimt tūkstančių pėstininkų, penki tūkstančiai trys šimtai raitijos, dvidešimt du drambliai ir trys šimtai pjautuvais ginkluotų karo vežimų.

12,42-46 Šis yra pats ankstyviausias pareiškimas, kad maldos ir aukos (žr. 42-43 eilutes) už mirusiuosius jiems padeda. Tačiau pareiškimas duodamas tam, kad būtų įrodyta, jog Judas tikėjo teisių mirusiųjų prisikėlimu (žr. 2 Mak 7,9.14,23.36). Judas tikėjo, kad atsiteisimas gali būti veiksmingas už tam tikras nuodėmes gerų žmonių — kareivių, atidavusių gyvybę už Dievo bendriją. Taigi jie galėjo būti prisikėlimo dalyviai. Judo tikėjimas buvo panašus, bet ne visiškai toks pat, kaip Katalikų Bendrijos tikėjimas skaistykla.

13,1 "Šimtas keturiasdešimt devintaisiais metais": 163-162 m. prieš Kristų.

Menelajaus mirtis

[3] Menelajus irgi prisidėjo. Slėpdamas savo užmačias, jis akstino Antiochą ne dėl savo krašto gerovės, bet vildamasis, kad bus sugrąžintas į savo tarnybą. [4] Bet Karalių karalius sukėlė Antiochą ant to niekšo. Kai Lysijas pranešė karaliui, kad tas žmogus buvo visų bėdų priežastis, Antiochas įsakė, kad Menelajus būtų nuvestas į Beroeją* ir nubaustas mirtimi pagal tenykštį įprastą būdą. [5] Mat toje vietoje yra penkiasdešimties uolekčių aukščio bokštas, pilnas pelenų,* su apskritu apvadu, iš visų pusių nuožulniu į pelenus. [6] Nuo ten būdavo nustumiami į mirtį visi nusikaltę šventvagyste ar pagarsėję kitais nusikaltimais. [7] Tokiu būdu tat buvo lemta mirti nusižengusiam Įstatymui Menelajui; jis nebuvo net palaidotas. [8] Tai buvo labai teisinga. Kadangi Menelajus buvo nusikaltęs aukurui, kurio ugnis ir pelenai buvo šventi, pelenuose jis rado mirtį.

Susirėmimas prie Modeino

[9] Karalius žygiavo pirmyn su žiauriu įžūlumu, norėdamas ištikti žydus baisesniais smūgiais, negu jie buvo ištikti jo tėvo dienomis. [10] Tai girdėdamas, Judas įsakė žmonėms dieną ir naktį šauktis VIEŠPATIES, kad dabar labiau, negu bet kada padėtų, nes jie buvo pavojuje netekti Įstatymo, savo tėvynės ir šventųjų Namų; [11] ir kad neleistų ką tik atgimusiai tautai patekti piktažodžiaujantiems pagonims į rankas. [12] Visi prisidėjo prie tų maldavimų. Tris dienas ir verkdami, ir pasninkaudami, ir puldami kniūpsčia, jie be perstojo maldavo gailestingąjį VIEŠPATĮ. Po to Judas ragino juos nenustoti drąsos ir įsakė jiems būti pasirengusiems. [13] Pasitaręs su seniūnais uždaroje sueigoje, jis nutarė nelaukti, kol karaliaus kariuomenė užpuls Judėją ir paims miestą, bet leistis į žygį ir Dievui padedant išspręsti reikalą. [14] Taigi, patikėjęs sprendimą pasaulio Kūrėjui ir paskatinęs savo pajėgas kovoti narsiai iki mirties už įstatymus, Šventyklą, tėvynę bei

---

13,4 "... Beroeją": graikiškasis Alepo {Aleppo} miesto vardas.
13,5 "... bokštas, pilnas pelenų": turbūt tebesmilkstančių. Šis bokštas yra panašus į senovės persų ugnies bokštus.

gyvenimo būdą, jis pasistatė stovyklą prie Modeino. [15] Davęs savo pajėgoms slaptažodį "Dievo pergalė", Judas su rinktiniu jaunų narsuolių būriu nakčia užpuolė karaliaus palapinę. Stovykloje buvo nukauta du tūkstančiai vyrų; jis nudūrė* pagrindinį dramblį ir jo raitelį. [16] Galop, pripildę stovyklą klaiko ir sąmyšio, jie nugalėję pasitraukė.* [17] Jau aušo diena, kai šitai buvo pasiekta VIEŠPAČIUI padedant ir globojant.

Sutartis su Antiochu V

[18] Karalius, paragavęs žydų didvyriško narsumo, mėgino pulti jų žemę gudrybėmis. [19] Jis nužygiavo pulti Bet–Zūro, stiprios žydų tvirtovės, bet buvo pakartotinai atmuštas, nugalėtas, pažemintas. [20] Judas nesiliovė tiekti gynėjams, kas buvo reikalinga, [21] bet Rodokas, vyras iš žydų gretų, išdavė priešui karines paslaptis.* Jis buvo susektas, suimtas ir įmestas į kalėjimą. [22] Karalius mėgino antrąkart vesti derybas su Bet–Zūro gyventojais, davė jiems pažadus, gavo pažadus iš jų, pasitraukė, puolė Judą ir jo vyrus, bet mūšį pralaimėjo. [23] Jis gavo žinią, kad Pilypas, kuris buvo paliktas rūpintis valdžios reikalais, yra sukilęs Antiochijoje. Nerimo apimtas, Antiochas pradėjo derybas su žydais, nusileido jiems ir prisiekė suteikti jiems visas jų teises. Sudarius šią sutartį, jis atnašavo auką, pagerbė Šventyklą ir pripažino lengvatas šventajai Vietai.

[24] Karalius Makabėjų maloniai priėmė. Palikęs Hegemonidą valdyti sritį nuo Ptolemaidės iki Geraros, [25] nukeliavo į Ptolemaidę. Ptolemaidės gyventojai buvo pasipiktinę sutartimi — iš tikrųjų jie buvo taip įpykę, kad norėjo panaikinti jos sąlygas. [26] Lysijas, palipęs ant kalbėtojo pakylos, gynė kaip galėdamas sutarties sąlygas, įtikino juos ir apraminęs laimėjo jų gerą valią ir iškeliavo į Antiochiją. Štai kaip ėjosi karaliaus puolimui ir pasitraukimui.

13,15 "... nudūrė": šį žygdarbį atliko Eleazaras (žr. 1 Mak 6,43-46).
13,16 "... nugalėję pasitraukė": pasak 1 Mak 6,47, jie pabėgo.
13,21 "... karines paslaptis": turbūt apie maisto trūkumus apgultame mieste. Žr. 1 Mak 6,49.

14

Alkimas priešinasi

[1] Po trejų metų,* Judas ir jo vyrai gavo žinią, kad Seleuko sūnus Demetrijus atplaukė į Tripolio uostą su galinga kariuomene bei laivynu [2] ir, susidorojęs su Antiochu bei jo globėju Lysiju, tapo krašto šeimininku.

[3] Kažkoks Alkimas, anksčiau buvęs vyriausiuoju kunigu ir sąmoningai tapęs nešvarus sąmyšio dienomis, suprato, kad jis nebegali būti nei saugus, nei atgauti tarnybos prie šventojo aukuro. [4] Jis tad nuvyko pas karalių Demetrijų maždaug šimtas penkiasdešimt pirmaisiais metais ir padovanojo jam auksinį vainiką bei palmę ir, be šių, pagal paprotį, dar keletą alyvmedžio šakelių iš Šventyklos. Tą dieną Alkimas nieko nesakė. [5] Bet jis rado gerą progą savo beprotiškam užmojui, kai buvo karaliaus Demetrijaus pakviestas į tarybos posėdį ir paklaustas apie žydų nuotaikas ir norus. Jis atsakė: [6] "Žydai, vadinami hasidėjais, kurių vadas yra Judas Makabėjas, kursto karo liepsnas. Jie kelia maištą ir neleidžia karalystei sukurti ramybės. [7] Užtat atsisakiau savo protėvių garbės — būtent vyriausiosios kunigystės — ir atvykau čia [8] pirma dėl to, kad nuoširdžiai rūpinuosi karaliaus reikalais ir, antra, dėl to, kad gerbiu savo tautiečius. Juk visa mūsų tauta kenčia didelę nelaimę dėl neprotingo elgesio ką tik suminėtų žmonių. [9] Kai būsi smulkmeniškai ištyręs šiuos dalykus, o karaliau, prašyčiau tave pasirūpinti mūsų šalimi ir mūsų engiama tauta, kaip dera tavo atlaidžiam dosnumui, kurį visiems parodai. [10] Juk kolei Judas yra gyvas, ramybės karalystėje niekad nebus".

[11] Alkimui taip pakalbėjus, kiti Judui priešiški karaliaus Bičiuliai skubėjo dar labiau pakurstyti Demetrijaus pyktį. [12] Jis tuojau pat pasirinko dramblių dalinio vadą Nikanorą ir, paskyręs jį Judėjos valdytoju, išsiuntė, [13] nurodydamas, kad nubaustų Judą mirtimi bei

14,1 "Po trejų metų...": iš tikrųjų Demetrijus (t.y. Soteras I), Seleuko IV sūnus, išsikėlė į Tripolį 151–aisiais Seleukidų eros metais, t.y. 162-161 m. prieš Kristų. Žr. 1 Mak 7,1-7.

išblaškytų jo pajėgas ir įvesdintų Alkimą į didingosios Šventyklos vyriausiojo kunigo tarnybą. [14] Pabėgę nuo Judo, visos Judėjos pagonys spietiesi būriais prie Nikanoro, manydami, kad žydų nelaimės ir vargai jiems gerovę atneš.

Nikanoras ir Judas tampa draugai

[15] Žydai, išgirdę apie Nikanoro atžygiavimą ir pagonių prie jo spietimąsi, barstėsi galvas dulkėmis ir maldavo tą, kuris buvo sukūręs sau amžiną tautą ir kuris savo paveldui visuomet matomai ateina į pagalbą. [16] Savo vado įsakymu jie tuojau pat pakilo į žygį ir susirėmė su priešu mūšyje prie Desau'o gyvenvietės. [17] Judo brolis Simonas buvo susirėmęs su Nikanoru, bet dėl ūmaus priešo atvykimo buvo patyręs nežymų pralaimėjimą.

[18] Tačiau Nikanoras, girdėdamas apie Judo bei jo vyrų didvyriškumą ir jų didelę drąsą kovojant už savo tėvynę, vengė spręsti reikalą kraujo praliejimu. [19] Užtat jis nusiuntė Posidonijų, Teodotą ir Matatiją, kad pareikštų žydams draugystę ir gautų iš jų draugystės pažadą. [20] Rūpestingai apsvarsčius sąlygas, vadas pranešė apie jas savo žmonėms ir, visiems esant aiškiai vienminčiams, sutarčiai jie pritarė. [21] Buvo nustatyta diena, kurią vieni vadai turėjo susitikti pasitarimui. Iš vienos ir kitos pusės privažiavo puošnūs vežimai, buvo padėtos garbės kėdės. [22] Judas, bijodamas netikėtos priešų klastos, išdėstė svarbiose vietose ginkluotus vyrus. Bet pasitarimas įvyko kaip pridera.

[23] Nikanoras pasiliko Jeruzalėje ir elgėsi be priekaišto. Jis paleido pas jį susispietusių būrius paprastų žmonių. [24] O Judą jis visad laikė arti savęs, nes jis buvo jį nuoširdžiai pamėgęs. [25] Nikanoras įkalbėjo Judą vesti žmoną ir turėti vaikų. Judas tad vedė, patyrė ramybę ir dalijosi gyvenimo palaima.

Alkimas grasina Judui

[26] Bet kai Alkimas patyrė apie jų draugystę, jis, pasiėmęs jų sudarytą sutartį, nuvyko pas Demetrijų. Jis pranešė jam, kad Nikanoras rengiąs sąmokslą prieš karalystę ir net paskyręs Judą, sąmokslo prieš karalystę bendrą, savo įpėdiniu. [27] Kurstomas to niekšo šmeižtų, karalius įtūžo. Jis parašė laišką Nikanorui, pareikšdamas,

kad sutartimi nėra patenkintas, ir įsakė Makabėją nedelsiant atsiųsti kaip belaisvį į Antiochiją.

[28] Gavęs tą žinią, Nikanoras buvo labai prislėgtas, nes jis turėjo panaikinti sutartį su žmogumi, kuris nebuvo nieko nusikaltęs. [29] Tačiau, negalėdamas priešintis karaliui, jis ieškojo tinkamos progos įsakymą įvykdyti gudrumu. [30] Bet Makabėjas pastebėjęs, kad Nikanoras turėdamas su juo reikalų darėsi šaltas, o susitikęs elgėsi neįprastai šiurkščiai, nusprendė, kad tas atšalimas nežada nieko gera. Jis tad, sutelkęs didoką skaičių savo vyrų, pradėjo slapstytis nuo Nikanoro.

[31] Kai Nikanoras suvokė, kad jį tas žmogus gudrumu apgavo, kunigams atnašaujant įprastines aukas, nuėjo į didžiuosius šventuosius Namus ir įsakė tą vyrą jam perduoti. [32] Jiems pareiškus prisiekiant, kad jie nežino, kur yra ieškomasis žmogus, [33] jis pakėlė ranką šventovės link ir taip prisiekė: "Jeigu neperduosite man Judo kaip kalinio, šią jūsų Dievo šventovę aš sulyginsiu su žeme, išardysiu aukurą ir pastatysiu čia didingą šventyklą Dionysui".

[34] Tai pasakęs, jis išėjo. Tada kunigai pakėlė rankas į dangų, šaukdamiesi į nuolatinį mūsų tautos Gynėją šiais žodžiais: [35] "Visatos VIEŠPATIE, nors tau ir nieko nereikia, bet tau patiko, kad tarp mūsų būtų tavo Buveinė. [36] Nūn tad, Šventasis, viso šventumo VIEŠPATIE, išsaugok amžinai nesuterštus šiuos Namus, kurie buvo taip neseniai išvalyti".

Pasakojimas apie Razį

[37]* Kažkoks Razis, vienas iš Jeruzalės seniūnų, buvo apskųstas Nikanorui kaip žmogus mylįs savo tautiečius, turįs labai gerą vardą, ir dėl savo meilės žmonėms laikomas žydų tėvu. [38] Iš tikrųjų pirmosiomis sukilimo dienomis jis buvo nuteistas už judaizmą ir, degdamas uolumu, buvo statęs už jį į pavojų savo kūną ir gyvastį. [39] Nikanoras, norėdamas parodyti savo priešiškumą žydams, pasiuntė daugiau negu penkis šimtus kareivių jo suimti, [40] nes manė, kad jį suimdamas, padarysiąs jiems didelį smūgį.

14,37-47 Pasakojimas apie Razį priklauso kankinių raštijos žanrui. Jis yra panašus į 2 Mak 6,18-7,42 skaitinių pasakojimus.

41 Kareiviai buvo jau beveik paėmę bokštą ir, verždamiesi pro išorines duris, šaukė atnešti ugnies durims uždegti. Būdamas apsuptas, Razis puolė ant savo kalavijo, 42 pasirinkdamas verčiau mirti kilnia mirtimi, negu patekti į šių niekšų nagus ir kentėti jo kilmės nevertą smurtą. 43 Tačiau grumtynių įkarštyje jis tiesiai nepataikė, o minia jau veržėsi į vidų pro duris. Drąsiai užbėgęs ant sienos, jis didvyriškai metėsi žemyn ant minios. 44 Bet kareiviams greitai pasitraukus, atsirado tuščia vieta ir jis nukrito į tuščiosios vietos vidurį. 45 Vis dar gyvas ir degdamas pykčiu, jis atsikėlė ir, nors iš jo sunkių žaizdų sunkėsi kraujas, perbėgo per minią. Atsistojęs ant stačios uolos, 46 kraujui visiškai iš jo išsekus, jis perskrodė sau vidurius ir, abiem rankomis juos paėmęs, sviedė į minią, šaukdamasis gyvasties ir dvasios VIEŠPATIES, kad juos jam vėl sugrąžintų jis. Tokia buvo jo mirtis.

15

Nikanoras meta iššūkį Dievui

1 Kai Nikanoras išgirdo, kad Judas ir jo vyrai buvo Samarijos srityje, jis nutarė juos pulti poilsio dieną be jokio pavojaus sau. 2 Žydai, priversti žygiuoti su juo, jo maldavo: “Taip jų nežudyk, laukinis barbaras nebūk! Parodyk verčiau pagarbą dienai, kurią visa Matantysis labiau pagerbė ir pašventino, negu kitas dienas”. 3 Trissyk prakeiktasis niekšas paklausė, ar danguje yra Valdovas, kuris įsakė švęsti šabo dieną. 4 Kai jie pareiškė: “Pats gyvasis VIEŠPATS, Dangaus Valdovas, įsakė mums švęsti septintąją dieną”, — 5 jis atsakė: “Betgi žemėje ir aš esu valdovas, įsakau tad jums imtis ginklų ir vykdyti karaliaus įsakymus”. Nepaisant to, vykdant šį žiaurų užmojį, sėkmė jo nelydėjo.

Judas drąsina savuosius

6 Nikanoras, jausdamasis be saiko pasipūtęs ir įžūlus, buvo nusprendęs pastatyti viešą paminklą,* kad įamžintų Judo ir jo pajėgų

15,6 “... pastatyti viešą paminklą”: paprastai akmenų krūva, apkrauta žuvusiųjų priešų ginklais ir šarvais.

nugalėjimą. [7] O Makabėjas buvo tvirtai įsitikinęs ir visiškai pasitikėjo, kad VIEŠPATS atsiųs jam pagalbą. [8] Jis drąsino savo vyrus, kad nebijotų pagonių, bet prisimintų jiems suteiktą Dangaus pagalbą praeities dienomis ir tikėtų pergale, kurią ir dabar jiems suteiks Visagalis. [9] Drąsindamas juos žodžiais iš Įstatymo ir Pranašų* ir primindamas jiems taip pat ir kovas, kurias jie buvo laimėję, jis uždegė juos šviežiu ryžtu. [10] Pažadinęs jų drąsą, jis davė savo įsakymus, tuo pačiu metu parodydamas pagonių klastingumą ir priesaikų laužymą. [11] Makabėjas juos apginklavo ne tiek pasitikėjimo skydais ir ietimis, kiek didvyriškų žodžių įkvėpimu. Be to, juos ir pradžiugino, papasakodamas sapną, — tarsi tikrą regėjimą, — kuris buvo vertas tikėti.

[12] Jo regėjimas buvęs toks: Onijas,* kadaise buvęs vyriausiuoju kunigu, kilnus ir doras žmogus, kuklios išvaizdos ir švelnaus būdo, visad randantis tinkamą žodį, lavinęs dorybes nuo pat vaikystės, pakėlęs rankas į dangų meldėsi už visą žydų tautą. [13] Po to tokiu pat būdu pasirodė kitas vyras, žilais plaukais ir orus, spindintis nuostabiu ir įtaigojančiu didingumu. [14] Tada Onijas pradėjęs kalbėti: "Tai vyras, — jis tarė, — kuris myli savuosius ir daug meldžiasi už tautą ir šventąjį miestą — tai Jeremijas,* Dievo pranašas". [15] Jeremijas ištiesęs dešinę ranką ir padavęs Judui auksinį kalaviją. Duodamas jį, taip kalbėjęs: [16] "Imk šį šventąjį kalaviją, dovaną iš Dievo, su ja sutriuškinsi savo priešininkus".

Nikanoro pralaimėjimas ir mirtis

[17] Padrąsinti Judo žodžių, taip kilnių ir taip veiksmingų įkvėpti didvyriškumui ir pažadinti jaunų širdžių drąsai, jie nutarė nedelsti, bet narsiai pulti ir didvyriškai išspręsti reikalą durtynėmis, nes miestas ir Šventykla buvo pavojuje. [18] Jie mažiau rūpinosi žmonomis ir

---

15,9 "... iš Įstatymo ir Pranašų": pirmosios dvi hebraiškojo Senojo Testamento — Hebraiškųjų Raštų — dalys. Žr. 1 Mak 12,9.

15,12 "... Onijas": Onijas III (žr. 2 Mak 3,1-40). Aišku, kad autorius tikėjo mirusius teisiuosius esant paslaptingu būdu gyvus net prieš prisikėlimą.

15,14 "... Jeremijas": žydai po Babilonijos tremties laikė jį vienu iš didžiausių asmenybių savo istorijoje. Žr. 2 Mak 2,1; Mt 16,14. Jeremijas meldėsi už savo tautą. Autorius tikėjo šventųjų užtarimą.

vaikais, taip pat ir broliais, ir seserimis, ir giminėmis; jų pirmoji ir didžiausia baimė siejosi su pašventintaisiais Namais. [19] Mieste likusieji išgyveno panašią kančią, rūpindamiesi būsimu mūšiu laukuose.

[20] Visi laukė lemiamos akimirkos. Priešo kariuomenė jau buvo čia pat su kareivių gretomis kovos rikiuotėje, su pastatytais svarbiose vietose drambliais, su raitija išdėstyta gretų sparnuose. [21] Makabėjas, matydamas prieš save esančias minias, jų prašmatnią ginkluotę bei jų dramblių nuožmumą, pakėlė rankas dangaus link ir šaukėsi VIEŠPATIES, kuris daro nuostabius darbus, žinodamas, kad ne ginklų jėga, bet pagal savo nuosprendį VIEŠPATS suteikia pergalę tiems, kurie yra to verti. [22] Makabėjas šaukėsi jo tokiais žodžiais: "Tu, VIEŠPATIE, atsiuntei savo angelą Judėjos karaliaus Hezekijo dienomis, ir jis išžudė šimtą aštuoniasdešimt penkis tūkstančius Senacheribo stovykloje. [23] Nūn tad, Dangaus Valdove, siųsk gerąjį angelą mūsų prieky, kad užkrėstų juos baime ir klaiku. [24] Tebūna perblokšti tavo rankos galybe piktažodžiautojai, einantys į mūšį su tavo šventa tauta". Tais žodžiais jis užbaigė savo maldą.

[25] Nikanoras ir jo pajėgų gretos žengė pirmyn su trimitais ir kovos himnais, [26] o Judas ir jo pajėgos pasitiko priešą mūšyje, šaukdamies Dievo ir melsdamies. [27] Taigi, kovodami rankomis bei melsdami į Dievą širdimi, jie paguldė bent trisdešimt penkis tūkstančius ir buvo didžiai pradžiuginti Dievo galybės pasireiškimo.

[28] Užbaigę mūšį, eidami su džiaugsmu iš mūšio lauko, jie atpažino ten Nikanorą, gulintį negyvą su savo šarvais. [29] Šaukdami iš susijaudinimo, jie šlovino visagalį VIEŠPATĮ savo protėvių kalba.* [30] Tada Judas, kuris visad kūnu ir siela buvo atsidavęs ginti savo tautą ir išlaikęs tą meilę, kurią jautė net jaunystėje savo tautiečiams, įsakė jiems nukirsti Nikanoro galvą bei ranką ir nešti į Jeruzalę. [31] Kai ten atvyko, jis liepė sušaukti tautiečius, pastatė kunigus prieš aukurą ir pasiuntė pakviesti buvusius tvirtovėje.* [32] Jis parodė jiems Nikanoro galvą ir to piktažodžiautojo ranką, kurią buvo pasipūtėliškai pakėlęs prieš Visagalio šventuosius Namus. [33] Po to nukirto ne-

15,29 "... savo protėvių kalba": hebraiškai.
15,31 "... buvusius tvirtovėje": Seleukidams tarnavusius žydus Jeruzalės tvirtovėje.

dorojo Nikanoro liežuvį, sakydamas, kad pamaitinsiąs paukščius jo gabalais ir pakabinsiąs šiuos jo kvailystės atlygius priešais šventovę. [34] Visi, žvelgdami į dangų, šlovino VIEŠPATĮ, pareiškusį savo dievišką galybę, tardami: "Tebūna pašlovintas Tas, Kuris išsaugojo savo Šventąją Vietą nesuterštą!"

[35] Judas pakabino Nikanoro galvą ant tvirtovės sienos, kad būtų kiekvienam aiškus ir matomas VIEŠPATIES pagalbos ženklas. [36] Viešu visų balsu buvo nutarta niekad nepraleisti tos dienos be iškilmių, bet švęsti tryliktąją dieną dvyliktojo mėnesio, — tai yra Adaro aramėjų kalba, — prieš pat Mordekajo dieną.*

G. EPILOGAS

Autoriaus žodis

[37] Taigi taip pasibaigė reikalai su Nikanoru. Nuo to laiko miestas liko hebrajų rankose. Čia tad ir baigsiu savo pasakojimą.

[38] Jeigu pasakojimas buvo gerai parašytas ir yra prasmingas, to aš ir siekiau. Jeigu jis nėra visai geras ir tik vidutinis, tai tik tiek tegalėjau pasiekti. [39]* Juk kaip lygiai žalinga gerti tik vieną vyną, arba netgi gerti tik vieną vandenį, o vynas, maišytas su vandeniu, yra ir saldus, ir nepaprastai skanus, ir suteikia malonumo, taip ir pasakojimo būdas teikia malonumo ausims tų, kurie veikalą skaito. Toks tad tebūna jo galas.

15,36 "... Mordekajo dieną": prieš Purimų šventę, kuri švenčiama keturioliktąją ir penkioliktąją Adaro mėnesio dieną (žr. Est 9,17-22).

15,39 Stiprus Graikijos vynas paprastai buvo maišomas su vandeniu. Pasakojimo stilius teiks malonumo ausims, nes antikoje buvo paprotys garsiai skaityti veikalus net sau pačiam.